Treml

Viselet:

Horvát őrszem:

Egy dombon innen áll (teljes felszerelésben) és felgyűrt nadrággal ~~áll a kirendelt őrszem, a mely~~ Jobb kezét csipőjére támaszt(ott) s baljában lövésre kész fegyverét tartja. A háttérben jobbról erőd látható. Felirata a kép alatt:

„Ein Kroaten-Vorposten";

alól balra: „Treml del" és
jobbra: „Benedetti sc";
legalól középütt: „Beilage zu M. Auer's poligraphisch-illustrirter Zeitschrift „Faust" és „Druck von Kargl und Auer".

Punctirozva, méretei a reilapnak
Rajzolta: Treml
Metszette: Benedetti

Ltha 4455

39/94 No 362

3.
Fehér selyemből színes selyem- és aranyszállal hímzett XVII. századi misemondóruha. A trencséni kegyesrendiek templomának tulajdona.

Trencsén Kegyesrendiek

temploma

Czobor - Szalay II. 67. tábla

Trencsén rk. templom

Czobor-Szalay II. k.
44 tábla

2. A trencséni róm. kath. templom sodronyzománczos kelyhe a XV. századból.

hónapi
ger pr
Különö
tött sze
látogatt
innere

A pécsi

Dr
nársegé
tatott l
egéren
gozott,
désre v
növeke
figyele
összeál
egyes s
születé
halak
amelyeket a Heterandria formosa,

Trencsén felső vám
Dőre T. rajza
repr.
Ipolyi Nagy
69. l.

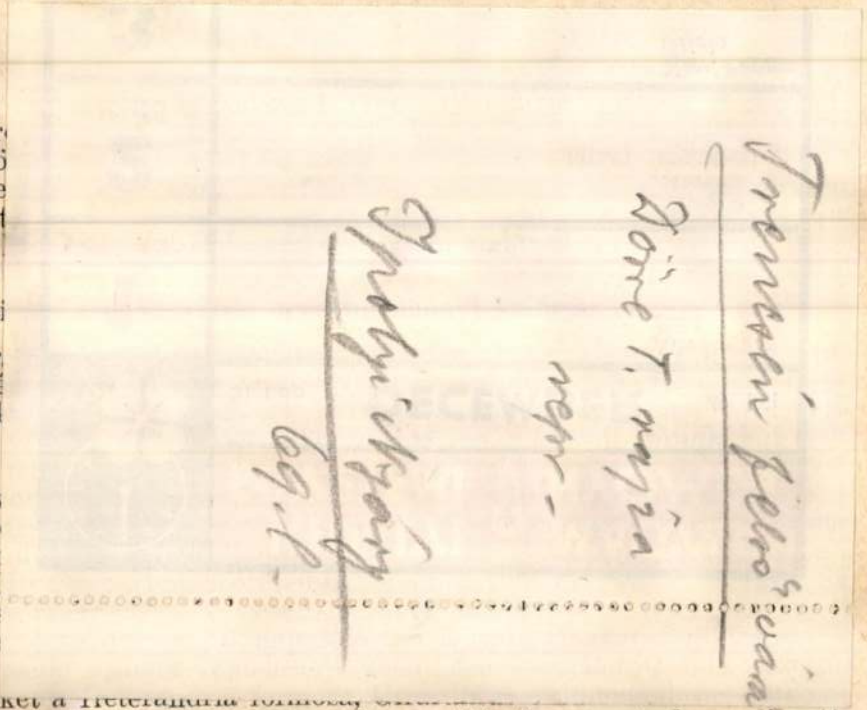

reactiójára való hatása", „A vérfehérjék qualitativ összetételéről", „Szövetfehérjék alkoholérzékenységéről" és „A vérsavó fehérje-fractióinak vizsgálata dysenteriás betegnél" címen elkészült dolgozataiban foglalta össze. Tudományos munkásságának elismeréseképen egyetemi magántanári képesítést nyert.

Dr. Lissák Kálmán (1908, Budapest, róm. kat.), élettani és általános kórtani intézeti tanársegéd (prof. Went) 400 pengő ösztöndíjban részesülve, a tanév első hónapjaiban az anaphylaxiás shock symptomatológiájával és a shockjelenségek keletkezésének mechanismusával foglalkozott. A második félévben békaszíveken végzett kísérletekkel a működő szívizom fehérjevesztességét vizsgálta, továbbá Went professzorral együtt az izolált tengerimalacszív anaphylaxiás shockjának egyes jelenségeit figyelte meg. Kutatásairól kilenc tudományos előadásban, ezenkívül következő, részben társszerzőkkel készített dolgozataiban számolt be: „Az izolált tengerimalacszív anaphylaxiás shockja; a shockjelenségek keletkezésének mechanismusa" (Magyar Orvosi Archivum, 1936. évf. 3. füzet), „A működő szívizom fehérjevesztesége; oleinat-hatás gátlása békaszíven" (u. o., 4. füzet), „Beiträge zur Symptomatologie des Histamin-und anaphylaktischen Shoks" (Archiv für experimentelle Pathologie und Pharmakologie, 179. kötet), „Histamin- und Proteinwirkung am normalen und sensibilisierten Meerschweinchenherz" (u. o.), „Parasympathicomimetische

Trencsén vára

l.

Hadtört. Közl

1914. 212. l.
213-l.

rüleg szintén ő az elnöke, mindenki számára ragyogóan élvezetesek, mert Márkus Miksa pompás elbeszélő és ragyogó vitatkozó. Érthető, hogy Andrássy Gyula miért tanusitott olyan megértő barátságot Márkus Miksa iránt és érthető az a jelentős szerep is, amelyet Márkus Miksa nagyon sokáig a magyar politikai életben, mint bizalmi férfiu, elfoglalt. Valóban: a politikusok bizalmi férfia volt Márkus Miksa, mert az ujságirónak nemcsak az a fényes tulajdonsága volt meg benne, hogy mindig mindenről kitünően volt és van tájékozva, hanem az a megbizhatóság is, amellyel a bizalmas politikai információkat meg tudta őrizni.

Az az ujságirói nemzedék, amely az utolsó időkben lépett fel, kevésbé ismeri azt a meghitt viszonyt, amely régentén kialakult politikusok és publicisták között. Ma mindjobban kezd érvényesülni az az ujságirótipus, amelynek legfőbb ereje: 180 szótag percenként. A gyorsiró lejegyzi mindazt, amit a politikus mond, nem vitatkozik és nem alakul ki kettejük között a kérdés minden részletét megvilágitó vita, nem érvényesül a politikus és

dolgozo
mazza
„Cohesi
nyelvű

Gu
gyakor
csolata
nyai el
szatra,
gyüjtöt
térbeli
mutatn
ugor p
magyar
garicus
eszköz
térképé
az Or
támasz
helyszí
got, mí

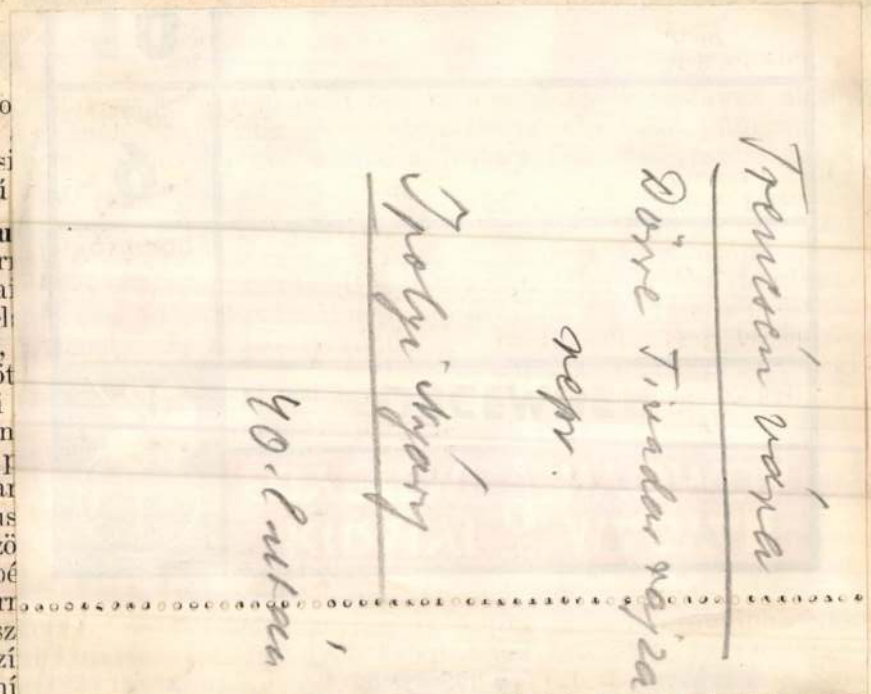

l-ézt járta be. A tanév folyamán következő dolgozatai jelentek meg:

oklevéltani tanulmányainak (prof. Szentpétery) továbbfolytatására nyerte. Kutatásai a középkori magyar okleveles gyakorlatnak a lengyel és a cseh okleveles gyakorlattal való kapcsolatai felé irányultak. Eredményei annak megállapítására vezették, hogy a cseh okleveles gyakorlat a XIII. század végéig párhuzamos fejlődést mutat a magyarral, azontúl világosan érezhetők a magyar-cseh kölcsönhatások. A lengyel gyakorlatnak mintegy teljes évszázados hátramaradottsága állapítható meg a magyar mögött, egészen a XIV. század közepéig. Attól kezdve erős magyar hatások észlelhetők. A szorosan vett oklevéltani megállapításokon kívül kísérletet tett jog- és művelődéstörténeti megállapításokra is, amire az átvizsgált anyag szintén adott alkalmat. Ezenkívül az oklevelek külső tulajdonságaira vonatkozólag is tett megfigyeléseket.

Dr. Fludorovits Jolán (1904, Budapest, ref.), okl. magyar-latin szakos középiskolai tanár a magyarországi latinság tanulmányozására (prof. Huszti) nyert ösztöndíjat. Egyrészt folytatólagosan tanulmányozta a magyarországi latinság lexicographiai kérdéseit mind elméleti mind gyakorlati szempontból. Mint a Magyar Tudományos Akadémia nemzetközi-latin és magyarországi-latin szótárbizottságának belső munkatársa résztvett a szótárszerkesztés ügyeinek intézésében, a feldolgozandó forrásanyag összeállításában és feldolgozásra való előkészítésében. E munkálatok mellett aktív szótári gyűjtést is vég-

1147

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Trencsén vára

1582

l.

Bártfai Szabó László

A Hunt Pazman, nemzetségbeli Forgách Család története. Esztergom 1910.

715–720. l.

és tárgyuntató

Trencsén

Pfeiffer Antal: A legyes tanítórendiek tanszháromnak és főgimnáziumainak története. Trencsén, 1879.

Sinkó E

A tiszai ág. hitv. ev.
egyházkerületi tanítóképző-
főintézet története.

Trencséni vár

Árverési Közlöny

1940. szept. 12

424. KÁROLYI JÁNOS, A trencséni vár. /A vár története a ne-
vezetességei./ 11 képpel. Trencsén, 1910. 8r., fve . . 2.--

E IV.22. /X.Ince pá-

TRENCSÉN

TRENTSCHIN

TRENČIN.

Az ötvöscéh 1662-ben alakult meg. Ez évben eszközölték ki az itteni ötvösök a pestiek 1529. évi szabályzatának átiratását a maguk részére.[1] Az átírás latin nyelvű s azt a város tanácsa hitelesítette. A céhalakulást megelőzően egyes ötvösök már a XV. és XVI. században is szerepelnek.[2]

1720-ban öt ötvösről tesznek jelentést, 1732-ben hétről, de ezek közül is csak öt dolgozik már.[3] 1828-ban[4] és 1859-ben[5] ketten vannak.

Az ötvösművek bélyegzését illetően a 174. oldalon már idézett céhszabály a T betű használatát rendelte el. Így tehát igen valószínű, hogy a T betűs próbabélyeggel előforduló magyarországi tárgyak, amelyek a külföldi T-jelektől eltérő jelekkel bírnak, idevalók. A XVIII. században a város címerét már a XIV. század óta alkotó „Agnus

Die Zunft wird in 1662 gebildet. In diesem Jahr erwirken die Goldschmiede für sich die Übertragung der Pester Artikel von 1529.[1] Die Urkunde ist in lateinischer Sprache und wurde vom Stadtrat bekräftigt. Vor dem Entstehen der Zunft werden einzelne Meister schon im XV. Jh. u. XVI. erwähnt.[2]

In 1720 werden fünf Meister angemeldet, in 1732 sieben, von denen aber nur fünf arbeiten.[3] In 1828[4] und 1859[5] sind zwei Meister da.

Die Stempelung betreffend verordnet der auf S. 174 zitierte § den Gebrauch des Buchstaben T. So ist es sehr wahrscheinlich, daß die mit T bezeichneten ungarischen Arbeiten, deren Zeichen von den ausländischen abweichen, hiesigen Ursprunges sind. Im XVIII. Jh. sind Beschauzeichen mit einem „Agnus Dei" nachweisbar, das seit dem

Dei" jött próbabélyegként használatba. Ettől egyes mesterek a XIX. században valószínűleg felekezeti okokból eltértek s visszatértek a régi T betűs, most már 13-assal bővült jegy használatára.

A hasonló, zászlós bárányos, debrecení próbabélyegnél könnyebben megtéveszthetí a kutatót, mert mindkét városban egyidőben azonos családnevű mesterek is fordulnak elő.

XIV. Jh. das Stadtwappen bildet.[6] Von diesem religiösen Wappenbild kehren einige Meister im XIX. Jh. — wahrscheinlich aus konfessionellen Motiven — zu dem Zeichen T zurück.

Das ähnliche √Zeichen von Debrecen kann die Forscher um so mehr irreleiten, da in beiden Städten Goldschmiede mit demselben Familiennamen gleichzeitig tätig sind.

[1] Egyetemi Könyvtár — *Universitätsbibliothek, Bpest.* (Manuscr. VII, 2.) — [2] A Trencséni Múzeumegylet Értesítője 1914, 138—168 (Iványi B.). — [3] Arch. Értesítő 1904, 396 (Illésy J.). — [4] Kapossy János: op. cit. — [5] *Trenchiner Wegweiser für 1857.* — [6] Turul III. évf. 136 (Majláth B.).

F. sz. *Lf. Nr.*	Próba *Beschau*	Kor *Zeit*	F. sz. *Lf. Nr.*	Próba *Beschau*	Kor *Zeit*	F. sz. *Lf. Nr.*	Próba *Beschau*	Kor *Zeit*
2113		XVII. sz. — *Jh.*	2116		Ca 1800	2119		XIX. sz. 1. fele *1. H. XIX. Jh.*
2114		XVII—XVIII. sz. — *Jh.*	2117		XIX. sz. eleje *Anfang XIX. Jh.*	2120		XIX. sz. közepe *Mitte XIX. Jh.*
2115		XVIII. sz. 2. fele *XVIII. Jh. 2. H.*	2118					

F. sz. *Lf. Nr.*	Próba *Beschau*	Mesterjegy *Meisterzeichen*	Mester — tárgy — tulajdonos — irodalom *Meister — Gegenstand — Eigentümer — Literatur*

Trencsén stvořcích

Kőmagyoltó.

Trencsén

Illésházy Gáspár siremléke, a trencséni plébánia-templomban, a főúr fehér márványból faragott alakjával, a tarka márvány-keretben. (Anno 1649.)

Magyar Nemzet Képes mell. 1938. okt. 30

lati munkálatok irányát is megjelölnék.»

Az iskola történetének egy másik említésre méltó mozzanata, hogy a környék iparának fejlesztésében, illetőleg megteremtésében már is szép eredményt bir fölmutatni. A miről tanúskodnak az iskolában készített és az év végén kiállított tárgyak is.

Az iskola felügyelője, dr. Novák úr, önzetlenül és kizárólag az iskola érdekében egy műhelyt állíttatott fel, a melyben tért nyitott a növendékek munkálatainak, helyt adott az iskola tulajdonát képező korongasztaloknak, s e műhely útján gondoskodik a növendékek munkálatainak értékesítéséről.

E vállalat egy fontos helyi szükséglet betöltését czélozva, ungvári agyagiparosokat foglalkoztat, s főleg fűtőkályhákat, s épületterracotta-díszítményeket gyárt, a melyek készítésénél, gyakorlati munkálataik közben a tanulókat is foglalkoztatja. Az előállított kályhák, melyek tervrajzai mind az iskolából kerültek ki, fehér, barna, sötét-zöld, s kékes zöld színben, magyar,

Trencsén vára

Vas. Ujs. az Uj Magyarság
Képes mell. 1938 jul. 3

Alice Marble (USA)

Sperlingné Hilde Krahwinkel
(Németország)

Magyarország várai — Az Uj Idők számára fényképezte Müllner

Trencsén vára. Már a magyarok bejövetele előtt igen erős vár volt, később Csák Máté fészke

Arvalányhaj

Elbeszélés

Irta Krúdy Gyula

Alkonyodott a Felső-Tisza mentén, a nádasokból ezer madárhang hallatszott és a folyó aluszékonyan simult lankás partjaihoz, mintha elfáradt volna a hosszú utazásban. A négylovas hintó, amely a fiatal osztrák császárt és ifjú Erzsébet királynét vitte, mielőtt a nap leáldozott volna, törött kerékkel állott a tiszai nádasok szomszédságában. A hátsó kerék pattant el, az út mély volt a hosszú esőzésektől, gondolni sem lehetett arra, hogy az utazást folytathassák. A nyergesló fölemelte a fejét és nagyot nyerített a néptelen tájon. A királyi pár kísérete tehetetlen fejcsóválással állta körül a törött kereket.

A háttérben még két négylovas kocsi volt, amelyen a kíséret utazott, de mindkettő rúgó nélküli szekér. A királyné gyenge állapota bizonyára nem alkalmatos arra, hogy rázós kocsin utazzon tovább a göröngyös, hepe-hupás országúton. Olyan gyönge volt ez időtájt a felséges asszony, mint egy liliom. De nem engedte férjeurát egyedül utazni. Ki tudja, hátha igaz az a híradás, hogy a magyar országútak telve vannak bujdosó haramiákkal?

Vadludak szálltak át az égen, talán éppen az ecsedi láphoz utaztak éjszakára. Túl a Tiszán harangoztak estelire, a víz szomorkodva hozta hátán a kis harang szavát. A rőt mezőn egy lovas alakja bontakozott ki a füzesek árnyékából. Sebes ügetéssel közeledett a megrekedt társaság felé, két játékos agár cicázva vágtatott a paripa előtt.

A lovas őszhajú, zömök, pirosarcú férfiu volt, az arcán a bánat és az időjárás vetélkedve irogatták föl a maguk jelvényeit. Egy helyen a pusztai nap festette az arcára a maga hervatag fekete rózsáját, másfelé a bánattal virrasztott éjszakák húztak mély barázdát. Csak a szem tündöklött nyájas ravaszsággal a bozontos szemöldök alól.

A lovas leugrott a nyeregből és megemelte árvalányhajas kalapját. Egy fehérkabátos udvari tiszt állott hozzá legközelebb, annak megmondta a nevét és szándékát.

— Mit kíván? — kérdezte Ferenc József németül a tisztet, mert akkor még nem igen tudott magyarul.

— Környékbeli birtokos, fölajánlja a kastélyát éjszakára, — felelte a tiszt.

— A neve? — kérdezte tovább a császár.

— Korniss Péter, szolgálatára, — mondá az őszhaju öreg úr, aki a kérdést megértette. — Tíz percnyire van ide az udvarházam. József császár is töltött a házban egy éjszakát, amikor erre utazott.

Ferenc József elgondolkozva nézett nejére. A királyné fáradtnak, szenvedőnek látszott.

— A húgaim majd ápolják a császárné asszonyt, — tódította Korniss uram a beszédet. — Férfi csak magam vagyok a háznál.

— Pihenni szeretnék, — szólalt meg a királyné. — Kimerített a hosszú utazás.

A királyné szava döntött. Elfogadták a földesúr ajánlatát.

A Korniss Péter háza olyan régi udvarház volt, amilyen egy időben sok volt Magyarországon. Minden faluban ott állott a nemesi ház. Némelyik tán rozogább, vénebb, elhagyottabb, mint a mai idők házai, de télen barátságos füst szállott ki a kéményen és a kapu nyitva volt. A falak bolthajtásosak és rajtuk az ősök képei. Gyakran az ősapák csodálkoztak volna legjobban, ha föltámadva saját arcmásukat megtalálják, amelyet a vándor piktor utólag festett.

Két gyászruhás fiatal nő fogadta a vendégeket az ambituson. A nők akkor mindnyájan gyászruhát viseltek Magyarországon. Senki sem kérdezte, hogy kit gyászolnak. Némelyeknek tán halottjuk sem volt, mégis alkalmazkodtak a divathoz.

Sugár, halavány arcú, barna nők voltak a háziak. A királyné kezét megcsókolták és olyan nyájas közvetlenséggel segítettek körülötte, mintha a szomszéd faluból valamelyik atyafiasszony jött volna látogatóba.

— Hogy hívják magukat? — kérdezte Erzsébet.

Uj Idők 1913. II.

— Búcsúzni jöttem kedvesem, — mondta Anna Máriához fordulva. — A tanítványaimtól levelet kaptam, ma este utazom.

Minden más esetben Mária nagyon sajnálkozott volna szegény Annán. Bármilyen gazdagságban és kedvező körülmények közt nőtt is föl, Torday Máriának volt szíve és fantáziája, tudta, hogy milyen keserves küzdelmek közé megy vissza Anna. Tudta, hogy ez a pár hét, amit náluk tud tölteni Anna, számára nyugalom és boldogság. Ám most annyira elfoglalta saját fájdalma, hogy alig birt egypár résztvevő szót intézni a leányhoz. A szerelmes emberek nagy önzése élt benne, ezek az emberek nem képesek a más ügyével, bajával foglalkozni, hiszen minden oly csekélységnek tünik föl előttük, az ő bánatukhoz arányítva.

Mária először szeretett, húsz éves volt és e percben igazán nem birta volna megérteni, hogy a szerelmi bánaton kívül egyéb bajok is vannak a világon. Egy hideg csókkal bocsátotta útra a leányt, kiről jól tudta, hogy egész élete merő küzdelem s hogy egyéb melegségben nincs is része, mint amit az ő házukban kaphat. Anna sokkal okosabb és intelligensebb lélek volt, semhogy a leány szórakozottságát és hidegségét rossz néven vegye. Kezet fogott Ágostonnal és nyugodtan mondta:

— Átmegyek édes anyádhoz, aztán pakkolnom kell. Már nem igen látjuk egymást. Isten veled, édesem!

Mária most mégis fölébredt szomorú közömbösségéből. Szívét nagy szánalom fogta el ezirán az áldott jó, okos teremtés iránt, ki megint kimegy innét a hideg, szeretetnélküli világba. Gyorsan, határozottan mondta:

— Nem, nem búcsúzom. Lekisérlek a vonathoz.

— Semmiesetre sem édesem, — felelt Anna határozottan. — Nagyon jól tudod, hogy nem vagyok elkényeztetve ilyenfajta figyelmességekkel. Különben is erős hideg van, a tegnapi hó mind megfagyott . . .

— Annál jobb, kellemes szánutunk lesz. Látod Anna, ebbe már bele kell törődnöd. Én is tudok határozott lenni . . .

Most Ágoston is közbeszólt.

— Ugy van Anna, mi is tudunk határozottak lenni. És ha nincs ellenére, én is lemegyek Máriával.

Maga sem tudta, miért tette ezt az ajánlatát. Gyöngédségből Anna, vagy szeretetből Mária iránt. Jó akart lenni az egyik leányhoz, kit tisztelt, becsült, mint egy derék, bátor, vitéz katonát, vagy jó akart lenni a másikhoz, kihez mindig valami édes, különös meleg, majdnem apai érzés fűzte.

Anna egyenesen Tordaynéhoz ment, ki kissé szórakozottan, leverten fogadta:

— Hát már menned kell édesem? Nem tartóztatlak, mert te tudod legjobban a magad dolgát és bizonyára nem hagynál itt bennünket, ha maradhatnál. Ugyebár, nem kell arról beszélnem, hogy mindig szerettelek, azonkívül most . . .

— Parancsolsz, Dóra néni? — kérdezte Anna figyelmesen.

Tordayné egy pillanatig tünődve nézte a leány arcát. Szemmelláthatólag habozott, hogy hallgasson-e, vagy beszéljen?

— Mondd csak édesem, mit tartasz erről a Darvasnéról? . . .

Már indulat és harag volt a hangjában. Az anyák elfogultságával beszélt, kik minden igazságtalanságra, minden lelkiismeretlenségre képesek, mikor gyermekeik vélt, vagy valódi jogát védik.

— Darvasnéról, — mondta Anna elgondolkodva, — én nagyon kevéssé ismerem azt az asszonyt, Dóra néni.

— Itt a társaságban mindenki csak rosszat beszél róla.

— Már mint az asszonyok, ugyebár? És azt hiszed, Dóra néni, hogy azok jobban ismerik, mint én? Azt hiszed, hogy Darvasné a nyilt, naiv teremtések közé tartozik? Az őszinteség fényüzését csak a teljesen független, vagy a nagyon gazdag emberek engedhetik meg maguknak. Darvasné nagyon szegény és azt hiszem, mindenkire rá van szorulva. Folytatjuk

Rosinante

Búsan énekli az új Don Quijotte
a harmincadik mérföldkő előtt

Tüzes ménem, te büszke paripám,
A mi utunk többé már nem vidám.

A mi utunk már fáradt, csüggeteg,
S fölöttünk elnéznek az emberek.

Szügyedbe sarkantyúm már nem nyomom,
Elfáradtál te is, hű táltosom

S a harmincadik mérföldkő előtt
Egyszerre megroppant ifjú erőd.

Pedig eddig, ó hány szép hajnalon
Repültél velem vadul, szilajon

És vittél tüskön, árkon, bokron át,
Amint űztük a sok csodás csodát.

De most a kaptatót látod amott
S már nem birod tovább az iramot.

Csak csetlünk, botlunk már, nem vágtatunk.
Mi változott? A világ, vagy magunk?

Eddig ha láttunk mérföldköveket
Mindegyik biztatón integetett.

S mi úgy hagytuk mindet magunk mögött,
Mint fölkelő nap a fátylas ködöt.

Ha számoltuk is, de mily boldogan,
Hogy az idő s az út mint is rohan,

De most, hogy jön már a harmincadik,
A mi erőnk is már ellankad itt

És mint idegent, úgy látom magunk,
Amint fáradtan botorkálgatunk.

Rozoga csontú, elkesvedt gebén
Lógatja lábát fáradt, vén legény.

S a harmincadik mérföldkő előtt,
Szeretné megállítni az időt,

Hogy álmait még most érje utol . . .
S aztán csüggedten tovább bandukol.

S megy, megy tovább . . . Ki tudja, hogy hova,
A búsképü lovag és bús lova . . .

Balla Ignác.

beszélte el e csodálatos és baljóslatu eseményt ugy övéinek, mint az egész törzsnek... Veszélyt hirdetve zendültek meg a kürtök az egész völgyben, mert a harczos népség valami csapásra magyarázta e különös eseményt.

Erre a főnök alattvalói közül kivált négy serdülő ikertestvér, kiknek sem hajlékjuk, sem ennivalójuk, sem ruhájok nem volt, s elindultak, hogy a halakat összefogdossák.

E közben a vadpapok, az öregek és az asszonyok összesereglettek s kétségbeesett jajveszékelés után ki a legmagasabb fára kapaszkodott föl, ki a legmélyebb barlangba bujt el.

*

Az apró vörösbőrüek eljutottak a nagy tökhöz s azt minden félelem nélkül fölvették és gyönge vállaikra emelték. A tökből azonban nedvesség kezdett szivárogni, csorogni, majd pedig milliónyi lyukacskán folyni, igen bizony, folyni.

Egyszer csak elébök kerül Jaja méltósággal, komoran, nyugodtan. A fiuk szörnyen megrémültek s nyargalva elfutottak tőle. De, jaj, futás közben elejtették a tököt, mely a földön szétlocsesant s vizével mindent elöntött a legtávolabbi tüzelő-helyekig. Ebből a vizből támadt a tenger.»

*

Ime, ezek azok az amerikai vadvirágok, melyeket, mint egy igen alsó fokon álló emberfaj kedély- és képzeletvilágának keresetlen szüleményeit, e helyen bemutatni kivántam.

Nem itt a helye, hogy e költeményekből messzebb menő következtetéseket vonjunk le; de annyit megállapithatunk, hogy a sziv, ész és képzelet az őserdők vad lakóiban sem alszik, s hogy a vörösbőrü ember is mivelhető tagjává válhatik az egyetemes emberiségnek, ha a jelen vagy a következő kor fölkeresi s meg is találja azokat a módokat es eszközöket, melyek az igazi testvériség s az igazi fölvilágosodás áldásainak elterjesztésére s megszilárditására a föld minden pontján s minden népénél kellő sikerrel alkalmazhatók.

KIRÁLY PÁL.

TRENCSÉN VÁRA.

Felső-Magyarország vadregényes vidékei közt festői szépségekben a leggazdagabbak egyike a változatos völgy, melyen a Vág vize rohan keresztül. Festő nem járhatja, költő nem látogathatja meg a nélkül, hogy lelke meg ne teljék tarka benyomásokkal: a vidék természeti szépségei, összekötve régi századokba visszatérő multtal, élővé teszik a tollat és ecsetet.

Mert a multra visszatekintő régi emlékekben páratlanul gazdag ez a völgy. Minden sziklaormot, minden hegytetőt egy-egy rom koronáz, sasok fészke hajdan, baglyok fészke most. Várakkal volt itt megrakva minden arra alkalmatos pontja a vidéknek, s a hegyek tetejéről hazánk históriája szól a mai kor arra felé tévedő gyermekéhez.

De ugy regényes fekvésénél, mint a többit meghaladó kiterjedésénél, mint végre történeti multjánál fogva Trencsén vára uralkodik ma is, mint uralkodott hajdan, a többi fölött. Beczkó ván túl, a hol a szilaj folyó völgye kitágul, magas meredek sziklán emelkedik a hatalmas, büszke királyi vár, melynek eredetét még a római időkbe viszi föl a hagyomány, összeköttetésbe hozván azt egy Terentius nevü római lovag nevével. Ez azonban a névhasonlatosságból eredő monda is lehet; de annyi bizonyos, hogy honfoglaló őseink már itten találták s fölismerve hadászatilag is szerencsés fekvését, azt az elfoglalt terület egyik végőrségévé s a vármegye székhelyévé tevék.

Midőn Salamon királyunk alatt dult a belháboru és Vratizláv, a cseh fejedelem hasznára akarván forditani a zavart, sereggel tört hazánkra: Trencsén vára szikláin tört meg az ellenséges áradat. S azontul még kétszer menté meg ez erősség ellenséges inváziótól a hazát, Ottó morva őrgróf és Szvatopluk cseh fejedelem ellen.

A tatárcsordák nem hatoltak el egész Trencsén váráig, ez dulásuktól érintetlen maradt s az áradat elvonulása után királyi várrá lett, mig az Árpádház uralkodásának utolsó idején a Csák nemzetség birtokába jutott. Trencséni Csák Máté, a ki a magyar fölvidéken «Mátyus földének» nevezett egész országrészen csaknem királyi hatalommal uralkodott a Vág két partján egész a Dunáig: innen daczolt az idegen országból behozott fejedelmekkel egész a rozgonyi ütközetig, midőn Trencsén vára a koronára visszaszállt.

Ettől kezdve sok nevezetes történeti eseménynek volt szinhelye a vár. Róbert Károly itt békité ki egymással Kázmer lengyel és János cseh királyt. Nagy Lajos gyakran időzött itt. 1362-ben fegyvergyárat állitottak itten s a IV. Károly császár elleni hadakat itt öszpontositották, valamint a békepraeliminárék is itt tárgyaltattak. Nagy Lajos halála előtt pelsőczi Bebek György tárnokmesternek adományozta a várat ideiglenesen s 1377-ben Nagy Lajos leánya Mária itt kelt egybe Luxenburgi Zsigmonddal. Zsigmond idejében Stibor vajda volt a vár kapitánya.

A husszíták később földulták a várat, mely országos rendelettel helyreállittatván, kézről-kézre adták egymásnak a trón tulajdonosai egész Hunyadi Jánosig. Mig 1454-ben a Hunyadiak birtokában volt, a mikor azt V. László Szilágyi Erzsébettől más várakkal egyetemben megszerzi, váltságdijképen a letartóztatott Mátyásért. Ez királylyá választatván, Trencsénben várta be nagy fénynyel jegyesét, Podiebrad Katalint.

A Hunyadiak idejében a Szapolyai nemzetségé lett a vár. János király alatt azonban elfoglalták Ferdinánd hadai s Ferdinánd 1534-ben a Thurzóknak adta zálogba. Majd a Forgáchoké lett, kiktől 1593-ban Illésházy István főkomornokmesterre, ezentul Trencsén urára szállott át, s az Illésházyak birtokában is maradt egész e hires nemzetség utolsó sarjáig, kitől 1835-ben báró Sina György vette meg.

Sulyos csapás érte Trencsént a Rákóczi-háboruk idején. Sok kemény ostromot kellett kiállnia, melyek igen megrongálták falait. 1708-ban itt volt a hires trencséni ütközet, melyben Heister császári generális a nemzeti párt hadainak érzékeny veszteséget okozott. 1742-ben a vár egy része még jelentékeny erődítésben részesült, de 1790-ben egy pusztitó tüzvész végső csapást mért az ősrégi emlékre, mely azóta omladozó rommá változott.

Van a várnak egy nem kevesebb, mint 76 ölesnek mondott kutja, melyről Mednyánszky Alajos, a Vág-völgy váráiról irott illusztrált munkájában érdekes regét mond el. E szerint e kut, — mely a várral különben valószinüleg egykoru, — a szerelem mindenható hatalmának köszöni lételét Szapolyai alatt. Addig a várnak nem volt vize. A monda Szapolyai idejében játszik, ki az ide hozott török foglyok között egy gyönyörü török leányt. Fatimét, neje udvarhölgyei közé osztott be. Nem sokára követség érkezett a várba, a foglyokért váltságdijat hozván. A követség vezére, a fiatal Otmar, fölismeré Fatimében elveszettnek hitt kedvesét, mesés összegü kincset igért szabadon bocsátásáért. De Szapolyai nem akará kiadni a szép leányt, kit neje igen megszeretett, s a török ifju esengő szavaira ridegen felelé: «Előbb fakaszthatsz a vár sziklájából könyet, mint az én szememből.» «És ha fakasztanék vizet a kőből, kiáltá az ifjú, kiadnád-e mátkámat?» «Sarcz nélkül,» felelé a vár-ura. És a török ifju megkezdé a szikla törését, tántorithatatlan türelemmel, mig végre három évig tartó szakadatlan munka után kimerülve, közel volt a kétségbeeséshez, a végkimerüléshez, — mert a kő ép oly kérlelhetetlen maradt, mint a vár ura. Sulyos betegen feküdt az ereje szakadt ifju s már várta halálát, mikor a hihetetlen mélységben dolgozó törökök örömzaja reszketteté meg a levegőt: «Dicsértessék Allah neve! Viz! Viz!»

A szikla könyet eresztett s a szerelmes pár boldogan hagyá el Trencsén várát.

A kut mélyéből kristály tiszta viz fakad ma is. Közel hozzá van a helyiség, mely a megye fegyvertáraul szolgált. Ezen kivül minden egyéb romban hever. A szanaszét fekvő kőlapok némelyikén ott látni a Thurzók, Forgáchok, Illésházyak czimerét.

A védművekkel körülfogva, de már a fellegvár kapuján kivül áll a régi templom s ebben Illésházyak sirboltja, hol a többi emlékek közt Illésházy Györgynek életnagyságban kifaragott alabástrom szobra, egy művészi tekintetben is érdemes munka, még ma is látható.

Trencsén várának jelen képét b. Mednyánszky L. festő hazánkfia rajzolta lapunk számára, s Trencsén vára eddigi képeitől eltérő felfogással, miről meggyőződhetik kiki, ha a jelen képet Trencsén várának a «Vasárnapi Ujság» 1871-ben megjelent rajzával összehasonlitja.

A TEJGAZDASÁG A KIÁLLITÁSON.

I.

A rohamos átalakulások közepette, melyek mezőgazdasági termelésünket az utóbbi időkben érték, semmi sem látszik természetesebbnek és indokoltabbnak, mint az eddigelé nálunk még meglehetősen mellőzött tejgazdaságnak fokozott felkarolása, kapcsolatban a virágzó szarvasmarha-tenyésztéssel. Fokozza ennek fontosságát az a körülmény, hogy 20—30 év óta a marhatenyésztéssel kapcsolatos, és különösen a tejgazdasági termékek a mezőgazdaság más ágaival szemben épen nem jelentéktelen mértékben emelkedtek árban. De ettől eltekintve is a tej oly általános tápanyaga az emberiségnek s főként a zsenge koru gyermekeknek táplálására oly nélkülözhetlen, hogy ugy egészségi, mint közvagyonosodási tekintetből a legnagyobb figyelmet érdemli meg.

Ez a szempont vezette a földmivelési, ipar- és kereskedelmi miniszteriumot, a mikor kebelében országos tejgazdasági felügyelőséget szervezett. Hasonló czélra működnek az ujabban országszerte létrejött tejszövetkezetek és tejgazdasági telepek is, milyenek 1883. óta Budapesten, Aradon, Szombathelyen stb. orvosi felügyelet alatt létesültek. Könnyü belátni, hogy mily érezhető hiányt töltenek be ezek, ha meggondoljuk, hogy mekkora a hajlandóság épen a tejüzletnél a hamisitásra, melyet lényegesen fokoz még annak könnyüsége, s hogy minél nagyobb a város, annál nehezebb annak jó tejjel való ellátása, s hogy végre a tejnek mint gyermeki tápszernek kellő ellenőrzése mily mulhatatlan feladata az egészségügyi intézkedéseknek.

Gyermekhalandóságunk szomoru állapotát jellemzi az a tény is, hogy száz gyermek közül, mely nálunk születik, 33 nem éri el az első évet s tudvalevő, hogy a gyermekhalandóságnak átalában 40—70 %-át emésztési bajok okozzák, a miből nyilvánvaló lesz, hogy a minden tekintetben megbizható és folyton egyenlő minőségü tehéntej mily nagy áldás a csecsemők halandóságának csökkentésére.

Az egészségügyi szemponton kivül a nemzeti közvagyon is élénken van érinve a tej állandó hamisitása által. Párisban konstatálták, néhány év előtt, hogy a vasuton érkező tejszállitmányok 49 %-a már hamisitott állapotban érkezik meg. New Yorkról meg épen azt mondják, hogy ott az összes tej gyanánt árult folyadéknak legalább egy harmada vizből áll, s Berlin lakossága is minden évben 3—4 millió liter vizet iszik tej gyanánt, s a közkárosodást, mely ebből ered, számokban kifejezve, a tejfogyasztók több mint egy millió márka kárt szenvednek ezáltal egy év alatt. Londonban a lakosság a tejnek hamisitása által minden évben 356,000 font sterlinggel károsul. A mi végre fővárosunkat illeti, a központi tejcsarnok felállitása évében, 1883-ban megejtett próbák által kiderült, hogy 132 esetben, melyeknél összesen 10,000 liter különböző városrészekben bevásárolt tej szerepelt, ennek 58 %-a vizzel kevert tej volt, 10 % lefölözött, 7 %-a pedig szaga vagy ize miatt fogyasztásra teljesen alkalmatlan. Még lapidárisabban fejezve ki a dolgot, Budapest naponta 7000 liter vizet iszik meg tej gyanánt s ezzel a fogyasztók a hamisitók javára évente több mint 300,000 forinttal károsulnak.

Igaz, hogy a tejhamisitás azért nem épen minden esetben szándékos. Néha a rossz takarmány hamisitja meg már eredetileg a tejet s teszi azt a fogyasztókra s még inkább a gyermekekre nézve ártalmassá. Ez az eset a teheneknek moslékkal való etetésénél, a mi pedig rendes dolog a fővárosban. Csak végig kell mennünk bizonyos órákban a külső stáczió-utczán, a soroksári-uton, vagy az Ujpest felé nyuló városrészen, hogy azt a sajátságos édeskés szagot érezzük, mely a város területén levő teheneknek a szeszgyárakból naponként ezer meg ezer liternyi mennyiségben nyert moslékkal való etetéséből ered.

Ily kezelésmódok ellen leginkább segithet a tejgazdaság általános szinvonalának emelése példamutató kiállitások által. Ilyen kiállitás

AZ ORSZÁGOS KIÁLLITÁSRÓL.

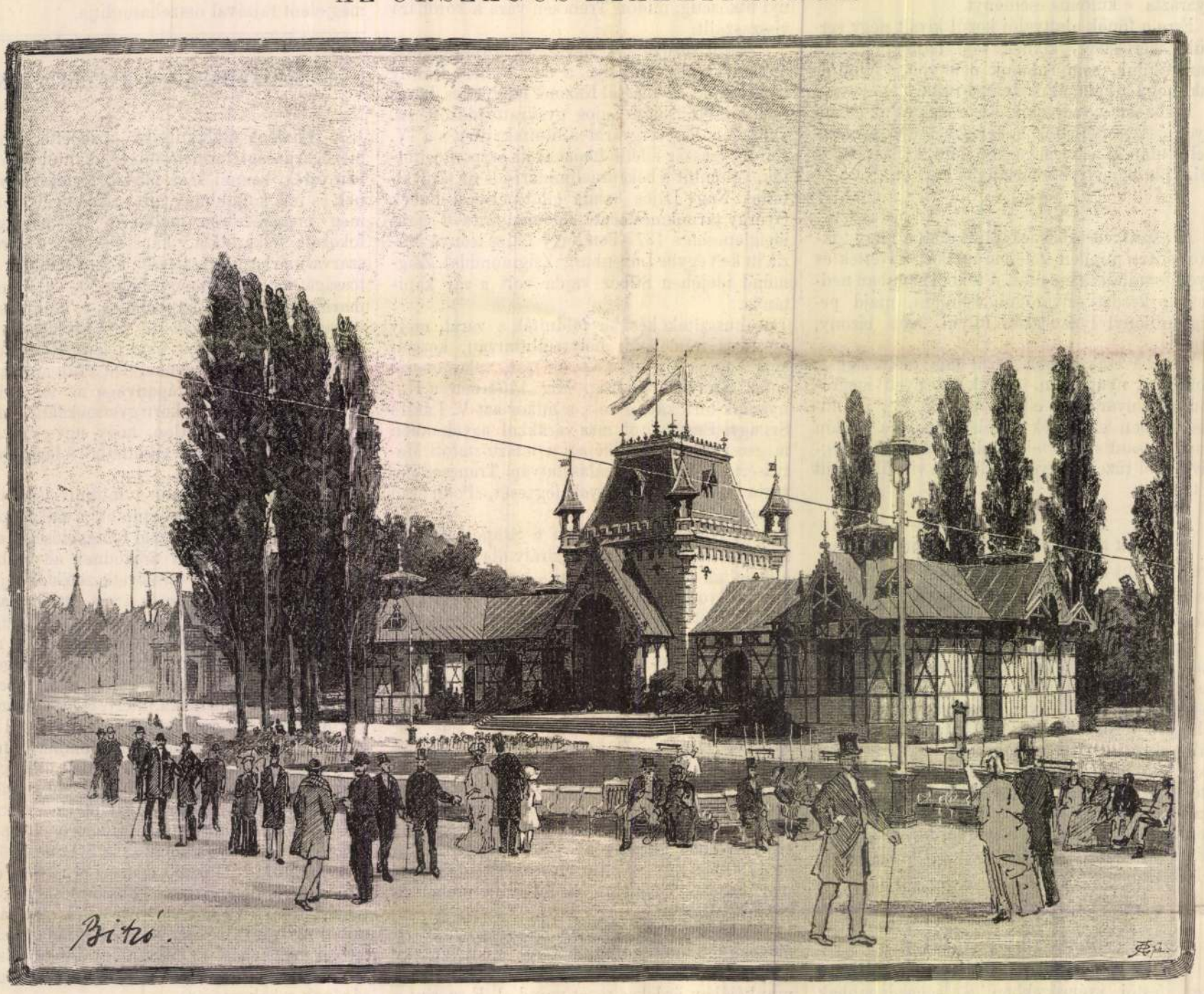

A FŐVÁROS PAVILLONJA. *Kozmata* fényképe után rajz. *Biczó* Géza.

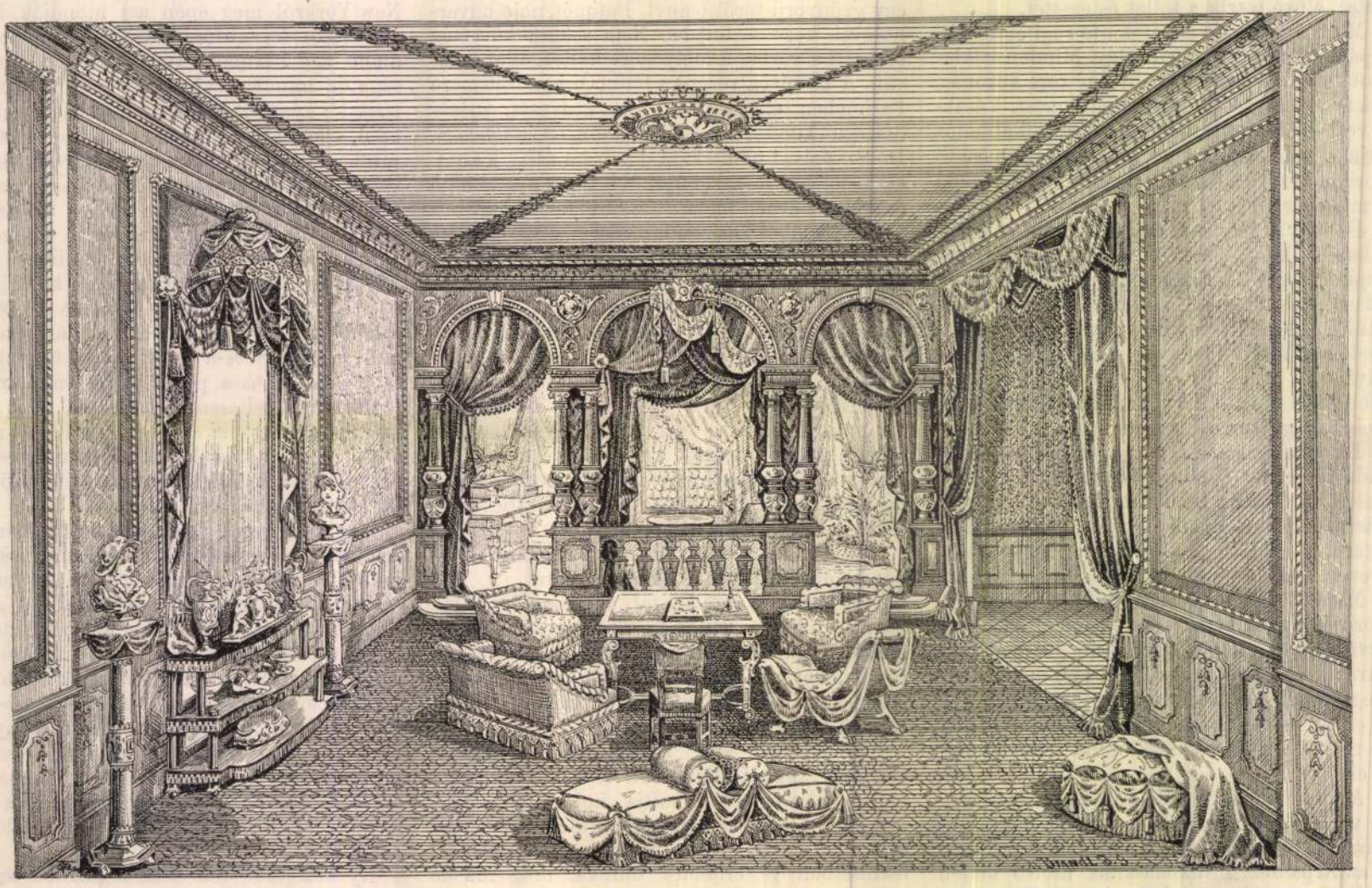

EGY SZOBA AZ IPARCSARNOKBAN, KRAMER SAMU BUTORAIVAL.

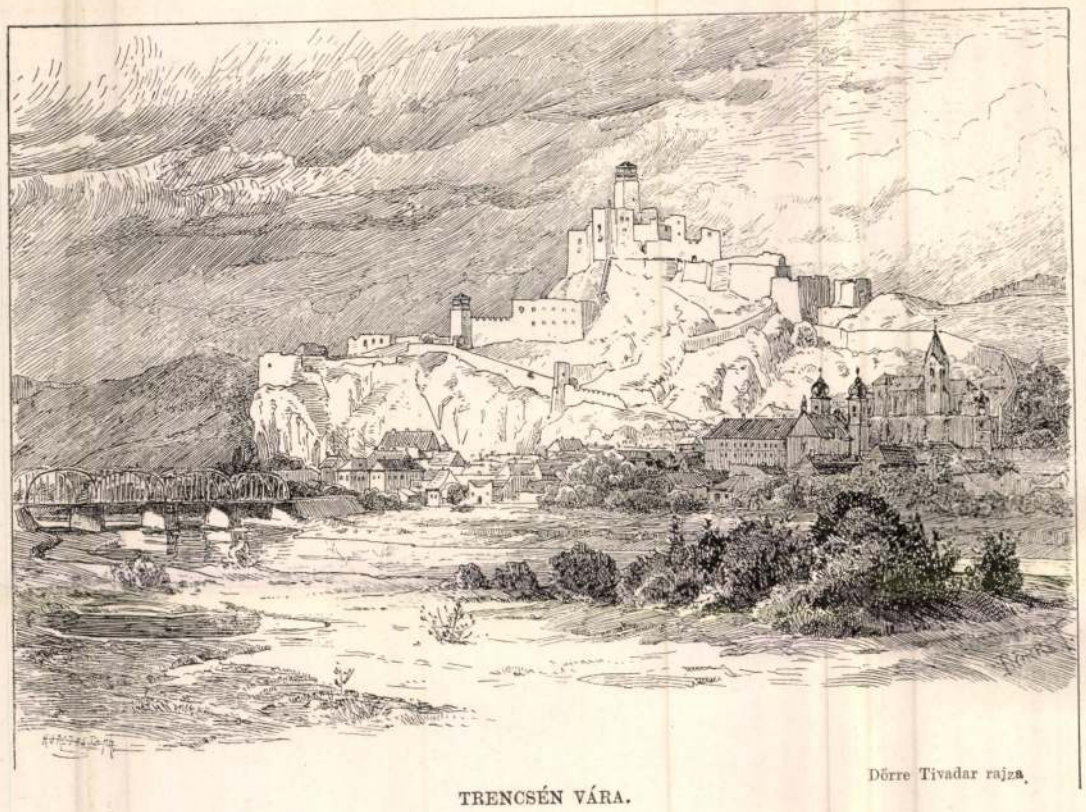

Dörre Tivadar rajza.

TRENCSÉN VÁRA.

TÖRTÉNELMI MONDÁK.

Közli *Dedek Crescens Lajos.*

II.*

A szerelmesek kútja.

Trencsén vára lobogó díszben úszott. A mozsarak üdvlövései vegyültek a kiváncsi tömeg zaja közé. Zápolya Istvánt, a hatalmas várurat és győzelmes bandériumát várták. Királyának parancsa táborba szólította volt őt is, a törökök ellen, hires óriás-lovagjai versenyt harczoltak a fekete-sereggel s a győzelem kivívásában főrészük volt. Óriás zsákmánynyal, aranynyal, ezüsttel, drágakövekkel, gyöngyökkel terhelve, szerecsen és török foglyokkal, teherhordó tevékkel tarkítva, diadaljelvényekkel, koszorúzott zászlókkal ékítve közeledett a győzők serege Trencsénhez, melynek büszke várfokán ott állott István gróf neje, Teschen herczegnője: Hedvig. Drága öltönyeit csak fejedelmi megjelenése és szépsége múlta felül.

A diadalmi bevonúlás alkalmával általános feltűnést és csodálatot keltett a rabnők egyike, egy előkelő török leánya, a szép Fatime. Nagy barna szemei bánatosan tekintettek ki a szépen ívelt szemöldök alól. Egész lényén fenséges nyugodtság, büszke önmegadás honolt, s egykor rabszolgái, most fogolytársai, hódolattal tekintettek reá, mintegy jelezve, hogy a rabszolganőben is bálványozott úrnőjüket tisztelik.

A menet a vár udvarára ért. Az eddig szótlan Fatime ajkai beszédre nyiltak most. Édesen, lágyan csengett róluk a szó: «A vár úrnőjét óhajtanám látni s az ő oldala mellett, mint hű szolgaleány tölteni fogságom idejét.»

Ez volt egyetlen óhaja s ez teljesedésbe is ment. Hedvig udvarába fogadta a szép török leányt, hogy hiúságát legyezgesse vele.

Több hó telt el azóta, hogy Fatime Trencsén várában élt. Egy reggel, mikor Zápolya az általa elrendelt építkezési munkálatokat szemlélgeté s ép azon tünődött, mikép lehetne a hatalmas vár legnagyobb gyengeségén, a vizhiányon segíteni, a várkapu előtt egy török küldöttség jelent meg, békezászlóval, bebocsátást és kihallgatást kérve.

— «Egy török kereskedő — jelenté a hirt hozó szolga, — kiséretével Nagyságod kegyes szine elé ohajt járulni.»

Kedvetlenül s mogorván adta meg a tervezgetéseiben megzavart főúr az engedélyt. Nehány pillanat mulva ott állott előtte a jelentkező.

Ifjú, látszólag gyönge testalkatu férfi volt. Felső ajkát csak alig árnyalá a bajusz s álla is csak most pelyhedzett még. De az erős fekete szemöldök alól villogó ábrándos szemek, a férfias, nyugodt, méltóságteljes magatartás, a bő öltöny alól kilátszó izmos, aczélos kar, a harczias főúr előtt csakhamar elárulta, hogy nem egyszerü kalmár, hanem büszke ősök deli sarja áll előtte.

— «Légy üdvözölve, hatalmas várúr! Omár, a kereskedő áll előtted, kit hazafiai pénzzel ellátva küldtek a győzelmes magyarok hazájába, hogy kiváltsa a foglyokat s Allah segélyével bánatos családjaik karjába vezesse őket. Megfordultam a dicső királynak udvarában, voltam számos vár udvarán, de nem akartam visszatérni, mig a hatalmasak leghatalmasabbját nem láttam. Ime itt vagyok, várom válaszodat.»

Szokatlan kegyesen hangzott István gróf válasza.

— «Ha a váltságdijra nézve meg tudunk egyezni, nincs kifogásom ellene, hogy a foglyokat hazádba vissza vezéreld. Ki kell azonban jelentenem, hogy azon foglyok fölött, a kiket lovagjaimnak s embereimnek ajándékoztam, csak ők rendelkeznek, s hogy a rabszolganők közül egyet, a kit nőm, a herczegnő, a maga szolgálatára választott ki, semmiféle váltságdij fejében sem adhatok oda. Addig is azonban szabadon beszélhetsz és érintkezhetsz az összes foglyokkal.»

Omár, nehéz sejtelmektől gyötörve, halk hangon tudakozódott ama rabszolganő neve után.

— «A neve Fatime,» hangzott közönyös hangon a válasz, mely Omár szivét megremegtette.

Hatalmas, gazdag török pasának harczokban edzett fia volt Omár. Ott volt ő is abban a csatában, hol a fekete sereg és Zápolya óriásainak sulyos kardjai alatt elhullottak Törökország hős fiai. A kétségbeesettek természetfölötti erejével védte azt az ajtót, a melyen belül szerelmese, a bájos Fatime, remegett élteért. Nehéz sebektől borítva végre is aléltan rogyott a küszöbre, hogy tehetetlen teste fölött ragadja el Fatimét Zápolya egyik lovagja.

Most reá talált. De milyen körülmények közt! Csodálhatjuk-e, hogy higgadtsága cserben hagyta, s a közmondásos keleti ravaszság meghátrált? Hallatlan váltságdijat igért a rabszolganőért.

— «Török, — viszonzá Zápolya, — te esztelen vagy. Nem kalmárral beszélsz. Fatime a herczegnő tulajdona s ő nem akarja elengedni.» Azután elrendelte, hogy bocsássák a foglyokat Omár elé.

Férfiak jöttek, sulyos, nehéz lánczokba verve, megtörve a honvágytól, megviselve a bánattól. Egykor együtt küzdöttek vele. Most nem látta őket. Tágra nyilt szemei csak őt keresték, csak őt várták, ki egykor az övé s a kié egykor ő volt.

Fatime megjelent.

Zápolya is érdeklődve tekintett a török nőre, kit eddig figyelemre is alig méltatott. Sovár, élvvágyó pillantásai, melyek a viszontlátás örömében megszépült török nőre estek, kétségbe ejtették Omárt. Titkát eszélytelensége, szerelmének lángoló ereje úgy is elárulta már. Nem volt többé mit veszítnie. Könyező szemekkel térdre borúlt a nagy úr előtt s gyermekként esengett, rimánkodott Fatime szabadságáért.

Zápolya türelme fogytán volt.

— «Fatime a herczegnő tulajdona s nincs az az Isten, a ki visszaadhatná neked.»

Omár nem csüggedett. Újra és újra ostromolta Zápolya szivét.

— «*Varázsolj elő vizet e kemény sziklából,* — mondá lábát megdobbantva, — kisértsd meg, *lágyitsd meg e sziklákat és én Fatimét és a többi foglyot váltságdij nélkül adom át neked!*»

Ezeket mondván, gúnyos, kaján hahotával odább indúlt.

Omár kiegyenesedve rohant az elsietö gróf után s utját állta:

— «Ha forrást nyitok e kemény sziklába, vajjon beváltod-e most tett igéretedet?»

Meglepetten állott meg István gróf. «Ime kezem, — válaszolá kevés tünődés után, — szavamat soha sem szegtem meg barátaimmal, de elleneimmel szemben sem.»

Karjait mellén összefonva, nagy és szent esküt tett Omár. «Nem hagyom el ezen helyet, mig Fatimét s társait meg nem mentem. Ha kell, életemmel adózok értök!»

Mint a földalatti titkos moraj, eleinte gyöngébben, majd mindig erősebben hangzik, úgy tört elő a foglyok kebeléből a szent fogadás: «Allah nagy, Allah hatalmas! nem mozdulunk mellőled, mig vizet nem ád e szikla.»

Három év óta folyt már a nehéz, kinos, emésztő munka. Omárt nem tudta mellőle elszólítani atyja könyörgése, nem a nagyúrnak kemény parancsa. Dolgozott és lelkesitett szakadatlanul. Eredmény nélkül. A szikla nem lágyult meg. Ám harczokban nyert sebei, az emberfölötti munka, a remény és kétség közt való vergődés megviselték aczélos tagjait. A büszke szépségnek csak romjai maradtak, a szemek villáma a kialváshoz állott közel. Teste-lelke megtört s a kórágyra döntötte.

Mintha Zápolya szivébe észrevétlenül a részvét lopódzott volna. Megengedte, hogy a kórágy szenvedéseit Fatime gondos ápoló keze enyhítse.

«A ki nem hajt az önzés ezerféle kivánságaira, a ki nem ismeri a félelem kislelkűségét, a lustaság kifolyásait, a ki csak egyet óhajt, azt, a mi ő reá nézve a legjobb, legszükségesebb, *annak siker koronázza fáradalmait!*»

A Korán e szent szavait ismételgeté magában Omár, zárt szemekkel, örök pihenésre vágyó tagokkal, midőn hirtelen támadt örömzaj kelté őt új életre.

«Az Úr nagy! Az Úr nagy!... Viz, viz! Allahnak legyen dicsőség!»

Villámsebesen terjedt el a hir. A *lehetetlen* lehetségessé vállott.

Hetvenhat ölnyi mélységből kibukkant a víz-

* Az I-ső közlemény a «Vasárnapi Ujság» folyó évi 11-ik számában jelent meg.

Trencsén vára

Zápolya kivánsága teljesedett. Trencsén bevehetetlenné vált.

Zápolya, gyors futárok által, összes török foglyait Trencsén várába rendelte s ott királyi lakomát adott nekik, hogy azután a legnagyobb, a legdrágább kincscsel, szabadságukkal ajándékozza meg.

Fatimét, fényes ruhába öltöztetve, ő maga vezeté Omár karjaiba.

— «A szerelem még sem üres hivalkodás!»

Diadallal, örömmel vonultak rég látott hazájuk felé a törökök; lovagiasságuknak, nagyságuknak örök emléke itt maradt közöttünk, ott van most is Trencsén várában, a hol ma is bugyog a szerelmesek kútjának vize.

*

Így beszéli a monda. A költőies szinezés elhagyásával, igazat ad neki a történelem.

Trencsén már a marahán szlávoknál is erősség volt. Zventibold (Szvatopluk) vára. A magyar honalapítók korában, mint Trunsun szerepelt s magyar kézre került, hogy azon maradjon máig.

Fénykorát Trencsényi Csák Máté, de legkivált Zápolya István idejében élte.

Hunyadi Mátyás, István gróf érdemeinek elismeréseül, oda ajándékozta Trencsén várát s vidékét a Zápolyák ekkor már hatalmas nemzetségének.

Zápolya István sas szeme hamar fölismerte azon mérhetetlen előnyöket, melyeket hadászati szempontból ez a Vág folyó partján meredő sziklacsúcsra épített erősség nyújtott. Lakóhelyéül választá tehát azt s nem kimélt erőt, pénzt és fáradságot, hogy minél nagyobbá, erősebbé tegye. Az ő hatalmas alkotása a vár úgy, a hogy azt mai romjai sejtetik. Erős sánczokat, tornyokat, nagy terjedelmű várfalakat épített az erősség, kápolnát, termeket, függő kerteket a fényűzés szempontjából.

A várat három oldalról a Vág vize, a negyedikről egy hegyhát védi. Volt azonban egy nagy gyengéje, mely ostromzár esetén elkerülhetetlenné tette volna a feladást. A vár talaja szikla lévén, nem volt vize. Zápolya ezen is segített. Török foglyokkal ásatta meg azt az emberölő munkával járó kutat, melynek csodájára ma is messze földről járnak az érdeklődők. A kut pontos mérések szerint, a vizszinéig számítva 76 öl mély s a kereken járó vödröt lóerővel húzták fel. Ma már el van hagyatva, ámbár, mint képünkön a várnak a híd fölötti bástyáján kivehető, most is fedél alatt van.

A csodás kút történetét szépen örökítette meg a nép költészete.

—

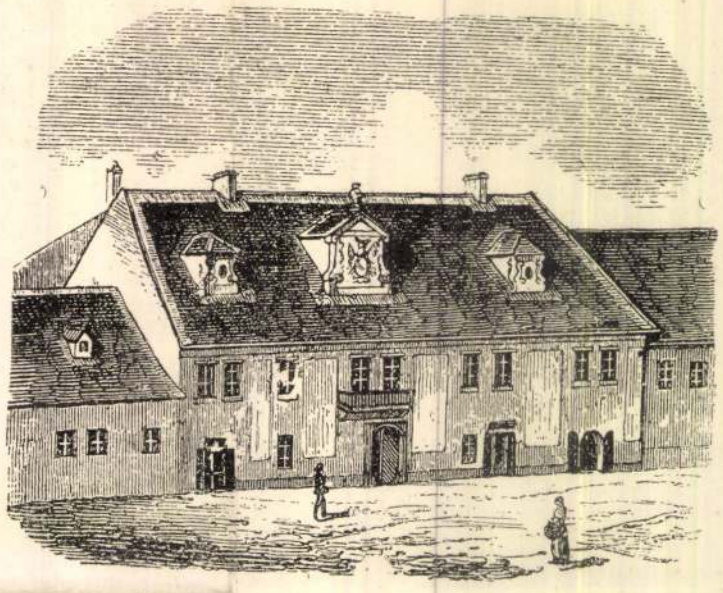

A GVADÁNYI-HÁZ SZAKOLCZÁN.

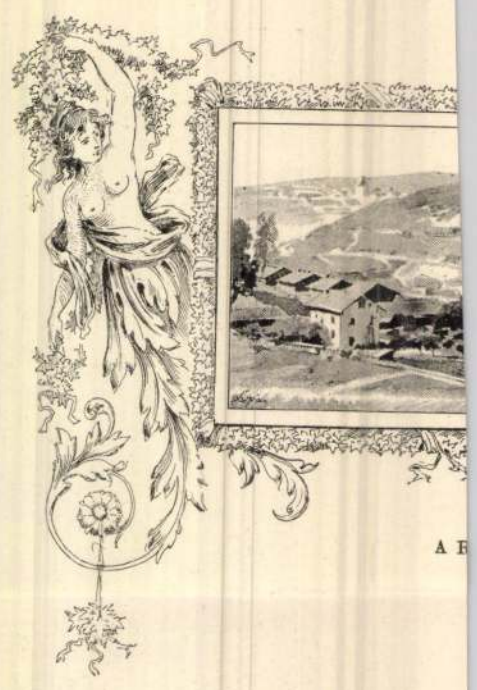

A F

BADALÓ.

GRÓF GVADÁNYI JÓZSEF.

Nem tartjuk érdektelennek épen napjainkban fölidézni egy oly férfiu emlékezetét, a kinek családja idegenből telepedett hazánkba s itt teljesen összeforrott a magyar nemzet viszontagságos életével, osztozott annak jó és balsorsában, magába olvasztotta nemzetünk vágyait és törekvéseit, a melyeknek megvalósításáért karddal és tollal küzdött s az ébredező nemzeti öntudatnak egyik kiváló harczosává lőn. Nagy tanulság rejlik gr. Gvadányi pályájában reánk nézve. A ki át tudja érezni nemzetünknek jogos és igazságos törekvéseit, a ki fontolóra tudja venni fajunknak életrevalóságát, mely annyi dicsőséges történelmi eseménynek alapja: ha idegen vér pezsg is ereiben, a magyar földnek, a magyar nép szellemének átalakító hatása észrevétlenül is magával ragadja, meg kell szeretnie a magyart, örökölnie kell faji sajátságainkat s együtt kell velünk éreznie, mint Gvadányi József példája mutatja.

Ime az ő családjának bölcsője a szép olasz Arezzo városában rengett a közép-korban, csak a XVII. században szakadt egyik őse, Ales-

MAGYAR VISELET 1790-BŐL.

PARASZT ÉS ÚRI VISELET A XVIII. SZÁZADBAN.

KÉPEK GVADÁN

kozik, s e czímerről a következőkben mondja ki véleményét: «A 89—90. lapon 72. és 73. sz. a. két helyen két egyező némi jellemző ismérveket mutató chablonczímer látható. Ezeken a hold és csillag elhelyezése teljesen egyezik a Kinizsy czímerével, noha más számtalan czímer is mutat fel ehhez hasonló elrendezést.»*

A szakavatott tudós meghatározásához, részemről a következő felvilágositó adatokkal járulok:

Helyes Csergheő úr azon megjegyzése, hogy a czímereken a hold és csillag elhelyezése Kinizsy czímerével nemcsak hasonló, de sőt egyező, elannyira, hogy Sztárek Trencsén városának hajdani prépost-plébánosa, (Trenchiner Wegweiser, Tyrnau 1857) valóban Kinizsy ajándokának hitte a trencséni egyház sodronyzománczos kelyheit. Midőn pedig 1865-ben augusztus hó 27-én az orvosok és természetvizsgálók Pozsonyban iparművészeti és archæologiai kiállitást rendeztek, alighanem Sztárek sugalmazásából a három czímeres trencséni kehely egyike igy van ismertetve a 77-ik lapon: «No. 658: Silberkelch, vergoldet. Höhe 8″ 6‴. Durchmesser des Randes der Cupe 4″ 3‴ reich mit erhabenen Laubornament und in Filigranschnüren gefassten Email-Arabesken geziert. Die Cupe steigt konisch mit geraden Seiten an. In einem Blatte des sechstheiligen Fusses emaillirt das Wappen des Paul Kinizsy.» Igaz, hogy Sztáreknek igen sokat kell köszönnünk Trencsén multja felderitése körül, ő fáradhatlan adatgyűjtő, de volt azon gyöngéje, hogy mindent ami Trencsén multjával összefüggött, szörnyen felmagasztalt, s igen gyakran merész hypotézisek és találgatások útvesztőjébe tévedt. Botka Tivadarnak is ez volt a véleménye róla. Igy jelen esetben sem fogadom el Sztárek véleményét a kelyhek czímerére nézve, sőt egy emlékszerű adat alapján kimutatom, hogy e czímer semmi összefüggésben sincsen Kinizsy Pál vagy családjával.

A trencséni plébánia-templom csarnokában minden belépőnek balfelől egy érdekes középkori sirkő tűnik szemébe. A közönséges homokkőből faragott, és másfél méter hosszú sirkő vízszintesen van a tornácz oldalába falazva, s meglehetős ép fentartású, tekintve a porhanyós anyagot, melyből elő van állitva; s kezdettől fogva be lehetett falazva, mert nyomát sem lehet rajta annak látni, hogy valaha a járókelők koptatták volna, mint ezt a templom körül elszórtan előforduló, teljesen elkoptatott síremlékeken tapasztaljuk, melyek immár az archæologia számára teljesen elvesztek! A sirkő közepét vízszintesen elhelyezett tárcsaalakú czímerpajzs foglalja el, melyen egy jobbról befelé hajlott kardos kéz látható, a kard éle mellett pedig félholdba vonult csillag, alatta 1498 évszám. A sirkő kiemelkedő szélein a következő domború minuscula-felirat van alkalmazva, mely nyomdafestékkel lett az utóbbi időben bemázolva «..... domino Martinus, fama decorus, Vexilifer fuerat et civis .....» A baloldali felső sarok betűi olvashatlanok, valószínűleg az 1528-iki ostrom alkalmával, midőn a templom porrá égett, lett megrongálva. A hiányzó betűket tán igy kellene kiegészíteni: «Obiit (nap) in domino Martinus fama decorus, Vexilifer fuerat et civis Trenchiniensis.»

* A czímer rajzát a fentidézett ötvöslajstromból itt ismételjük. *Szerk.*

Ha már most összehasonlítjuk a sírkő czímerét az egyház kincstárában őrzött sodronyzománczos kelyhek czímerével, azonnal felismerjük, hogy az egy és ugyanazon czímer, azon különbséggel, hogy a kőfaragó figyelmetlensége miatt a kardos kéz ellenkező irányban van előállítva, vagyis, míg a kelyheken a kar balról jobb felé hajlik, a sírkövön ellenkezőleg jobbról-balra.

De a Mátyás korabeli kelyhek készítési ideje, s a sírkő alatt nyugvó Márton polgár életszereplése is ugyanazon időre esik † 1498.

S ha még hozzávesszük azon fontos körülményt, hogy a középkorban, az egyházjog szerint, csak a templom alapítói, vagy annak nagy jótevői temetkezhettek a templomban, a bizonyossághoz közel áll azon feltevésünk, hogy a három érdekes kehely czímere nem Kinizsy Pálé, sem valamely más Kinizsy-nemzetségből származott egyéné, hanem azon Márton trencséni polgár és hires (fama decorus) zászlóvivő czímere, ki ugyanazon templomban mint annak nagy benefactora el is van temetve.

Már most a fentebbiek fonalán igen könnyen rá lehetne jönni, ki volt Márton polgár, s mily nemzetséghez tartozott.*

Megjegyzendőnek vélem, hogy Csergheő czikkéhez csatolt, s a kérdés tárgyát képező czímerrajz annyiban hibás, hogy a hatágú csillag szomszédságában még egy nyolczszirmú virágot tüntet fel, mely voltaképen a kehely czímerén mint a felkar válltövének ruhafodra szerepel, de nem mint külön álló virág. Egyébiránt sem a czikkíró úr, sem pedig a kiállítási lajstrom szövege nem reflektál e virágra, hanem csak a csillagot s félholdat veszi tekintetbe.

Szomolány, 1890. márczius. *Sándorfy Nándor.*

* Könyöki József tanár szíves közléséből tudjuk, hogy a czímer a XV. századi gazdag Kosztka-család czímere, mely a felföldön ugyanazon korbeli több épületen előfordul. Szerk.

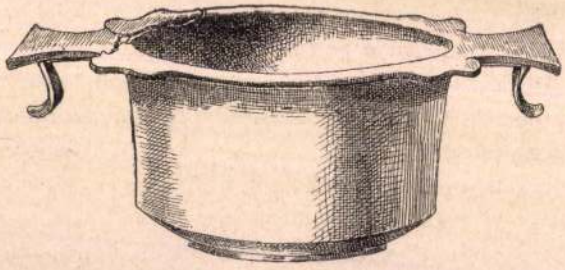

ANTIK EZÜST EDÉNY;
valószinűleg pannoniai lelhelyről; magánbirtokban;
az edény legnagyobb átmérője 18 cm.

Ugyanez időben eddig előttem ismeretlen területén Sümeghnek szőllőforgatásnál szintén őskori sírokra találtak, a városi téglaháztól elterülő szőllőhegyen, azaz éjszaknak fekvő «Ujhegyen», hol 2 láb mélyen a forgatók csontokra akadtak. A munkások tudomásomra adva a dolgot, helyszínre siettem, folytatandó az ásatást, két szegényebb sírra akadtam közvetlen egymás mellett. A férfi sír csak csontvázat tartalmazott, egy meglehetős ép koponyával, melynek homlokán egy szúrásszerű nyilás látható, mely azon feltevésre ad okot, hogy az illető nem természetes halállal múlt ki, a mellette levő női csontváz koponyája összetörve, kéz-szárcsontjain két igen csinos bronz karperecz találtatott, mely eltérő az eddigi karpereczektől; az eddigi sírokban többnyire tömör karpereczekkel találkoztam, az az első filigrán ékszer, fényes zöld zománczczal, csinos diszítéssel, mely kettős háromszögbe foglalt köröket mutat.

A további kutatásban a bekövetkezett havazás meggátolt. Azon reményben hagytam abba, hogy tavaszszal, midőn az Archæologiai társaság t. választmányának határozata folytán lelhelyeimen az ásatást megkezdik, minél nagyobb teret adhassak a tudomány hivatott kezeinek a kutatásra és minél több siker koronázza a fáradságos és költséges munkát.

Sümegh, 1888. jan. 10. *Szentmártoni Darnay Kálmán.*

II. B. MEDNYÁNSZKY DÉNES: ADALÉK KÖNYÖKINEK «TRENCSÉN VÁRA» LEIRÁSÁHOZ. (Arch. Ért. 1887. októberi füzet 299. lap.) Az ablakívezetekben falrafestett czímerek közt a Zrinyiféle helyesen van leírva, de tévesen elnevezve «Serényi»-nek, mely család a várnak sem birtokával sem történetével vonatkozásban nem állott; hanem «Görg Graff von Serin» = Zrínyi György házassága által, mely miatt, mint alliance, itt van a kétfejű sas, a Széchy család czímere, továbbá a három nyilazó ív (armes parlantes) az Arco, Archo, Arch «genant Bogen» családé maiglan. Az itt nevezett személyek s rokonságuk találhatók Nagy Iván Magy. Csal. Archo, Széchy és Zrinyi czikkeiben, legújabban Magy. tört. Életrajzok 1885. Acsády: Széchy Mária, 10. lapon.

(301. lap.) A donjon tornyát nem de Castries herczeg, hanem idősb b. Sina állíttatta helyre azonnal az uradalom megvétele (1836.) után, s akkor nagyra vették ezen idegen pénzembernek, hogy ilyenre költött, mit az ős örökös főur elmulasztott.

Fiának br. Sina Simonnak elhunyta után ennek legutóbb született leánya de Castries herczegné öröklé a trencsén-baáni urodalmat, de kormánya a várt teljesen elhanyagolta, ugy hogy nehány év előtt a hatóságok megkerestettek az urodalmat szorítani intézkedésre a város megóvása iránt omladozások ellen.

Erre többrendü lebontások történtek, mi által a kapubejárás és egyéb részletek elvesztek, a törmelékkel pedig részben «javitották» a feljáró utat, mi által annak régi minősége, a sziklába bevájódott keréknyomok, stb. betemettettek.

(298. lap.) A 28. sz. alatt leirt 1600. évi feliratos kettétört kőlap — mult évben Bécsbe elhordatott.

Rakovicz, 1887. október 27. *B. Mednyánszky Dénes.*

LEVELEZÉS.

I. SZENTMÁRTONI DARNAY KÁLMÁN ÚJABB KUTATÁSAIRÓL.

Az Archæologiai társaság 1887. okt. 25. tartott havi ülésén bővebben ismertettem vidékünk sírtelepeit, azóta újabb felfedezéseim újabb adatok birtokába juttattak.

Még a mult őszszel ugyancsak a csabrendeki ismert sírmezőtől, mely oly sok érdekes bronz- és vastárgyat tárt fel, párhuzamban az úton alól ismét egy nagy sírmezőre akadtam, mely azonban egészen eltérő eredményt mutatott; a sírmező területe, mely több holdra terjed, tele volt egymásmellett fekvő sírokkal, azonban a sírok egész ellentétét képezték az úton felüli sírmezőben lelteknek, míg ott mindegyik gazdagon jutalmazta a fáradozást, őskori tárgyak- és edényekkel, addig ezen sírmező nélkülözött nemcsak minden akkori fényűzési tárgyat, de a szükséges legegyszerűbb házi eszközök nyoma sem fordúlt elő; szétszórva heverő csontvázak, imitt-amott néhány edénytöredék, de legtöbbje még azt sem tartalmazta, csak egyetlen egyszer fordúlt elő, hol két edény volt a csontváz mellett, egy csinosabb pohárka és egy egyszerűbb bögre.

Mindez két feltevésre ád okot, t. i. vagy ezen sírmező már régibb időben gazdasági czélból megforgattatva lett és úgy kevertettek össze a sírok, vagy pedig az úton alól kizárólag csak szegények temetkeztek; mindenesetre mindkét feltevés kellően okodatolja a sírok szegénységét.

Újabban néhány érdekesebb bizonyítékokra jutottam azon állításomra nézve, hogy a Fenéktől-Veszprémig vezető út csakugyan Csab-Rendek helyiségen vezetett keresztül, sőt még azon állításom mellett is tanúskodik ezen újabb leletem, hogy a Fenéktől a 4-ik őrháznak benn Csab-Rendek helységben kell feküdni és pedig a mostani piacz közepén levő forrás körül, honnan már évekkel ezelőtt gyakran mosott ki a víz edényeket, téglákat, sőt bronztárgyakat is, most pedig a kúttól kevés távolságban pinczeásás alkalmával őskori épülettörmelék közt 3 darab bronz tárgyra akadtak. Az érdekes leletet beküldték hozzám, melynek egyike, — eltekintve azon fontosságtól, melylyel a tárgyak, mint helyi meghatározás eszköze, érdekkel bírnak, — magában mint bronz tárgy igen érdekes és nem mindennapi darab, nevezetesen egy majdnem $^1/_2$ métert meghaladó óriási bronz tű; korongos fején a diszítésnek csak nyoma látható; feltünő vékony hosszú szára azonban körös diszítést mutat, nagysága felülmúlja az eddig előfordúlt bronz tűk leghosszabbikát, melyek ásatásaimból előkerültek, a mellette talált két tömör karperecz rajza ugyan gyakori, de annyiban érdekes, hogy diszítési stílusa elüt az eddig előfordultaktól.

Vas. Ujs. 1860.

londd a zordon Elborúsnak;
londd az Elborús sasának:
észben jajgat Székelyország!
ége a szent ős hazának!

zállt a szél, — és vitte a hirt;
s a hirnek hallatára:
úgni kezdtek a vaderdők,
engett a bércz minden fája.

ajd a szirt is megrázkódott —
etté-nyilván sziklakeble:
mély ölébül hős Csabának
oporsóját kivetette . . .

turul is hallva a hirt —
ttiához szállt az égbe:
ős atyám, dicső királyom,
emzetednek vége — vége! . . .

Menj, ölts testet; harczolj és győzz;
nem veszend el ősi népem!"
záll a turul . . . Csaba ébred, —
lelket érez lángszivében.

e a szél még tovább siet:
ol Araltó habzik, árad —
si honnak tág fenyérin
ltaljárja a sik tájat.

égig süvölt az Araltó
lullámozó habja felett
lint Hadúrnak harsonája:
eljetek föl! Ébredjetek!

S im, a sárga part homokján
— Ott ki szunnyad ó sirokban —
Százezer jó hún levente
Lábra kél, és lóra dobban . . .

Csaba vezér habsörényes
Hattyuménen jár előttök:
Kardjaiktól villog az ég,
Zúgásoktól a vén föld nyög . . .

S felrobognak a mennyország
Szép utára: a tejutra, —
A mely hószin gyöngyszemekkel
Mint kövecscsel van kirakva.

S a mint szállnak: nyomdokukban
Sok szép csillag hull a földre . . .
Hulló-csillag: hófehér gyöngy —
A tejút lepergett gyöngye.

S mennek, mennek . . . mig elérve
A borongó Hargitára:
Sziklaormán ott leszállnak —
Zúdulván vad vész-csatára.

Sujt a szablya szellem-kézben,
Holtra rémül, hull az ellen . . .
És vagy elfut, avvagy elvesz:
Mig a kard hüvelybe zörren.

Ekkép vínak győzödelmet
Hős Csabával a hun-árnyak:
Kik még a mély sír alul is
A hont védni visszajárnak.

S csak, midőn már ur a székely,
És parancsol völgynek, térnek:
Megpihenni sirjaikba,
Ujra vissza akkor térnek.

* * *

Szunnyad a hős ó sirjában . . .
Megint száll a turulmadár;
Karbunkulus koporsóban
Ujra alszik jó Csaba már.

Alszik század évek óta —
Oly soká tart bűvös álma . . .
S jó székely nép, eljövését
Mindig várja, mindig várja . . .

Thali Kálmán.

Az időjárásról, jelesen Herschell szabályairól.

(Folytatás.)

Legelsöben is lássuk, hogy a holdváltozásai egész folyamata latt melyik napra esik több, melyikre kevesebb *esős nap?* (T. i. ly nap, melyen nagyobb vagy kisebb-szerü eső esett, habár csak ermete is).

Karlsruheban 30, Strassburgban 27, és Párisban 29. évben s is különbséggel azon egy korban tett időjárási jegyzetekből összeállitott ime táblácska megmutatja a holdváltozás minden napja özöl hány volt esös. Vagyis más szóval, az ezen helyeken s években összesen 12558-ra menő esös napok, mikép osztakoztak a holdváltozás 30 napjain. Az ujhold napja van elsőnek nevezve.

Hold napjai.	Esős napok száma.	Hold napjai.	Esős napok száma.
1	418	16	388
2	435	17	407
3	420	18	427
4	397	19	401
5	434	20	435
6	407	21	407
7	408	22	383
8	423	23	412
9	435	24	393
10	467	25	405
11	458	26	399
12	460	27	403
13	490	28	374
14	441	29	399
15	415	30	417

Ezen számokra tekintve, nem lehet azonnal mondani, hogy valami példás rendet mutatnának. Gondosabban szemlélve azonban fedezhetünk fel néminémü szabályosságot bennök. Elsöben is, az esős napok legnagyobb száma (490) kis közzel holdtöltte elöttre esik; a legkisebb szám (374) pedig szint oly formán ujhold előtt; miszerint az aránylag legnedvesebb és legszárazabb idő között egy fél hónap vagy helyesben holdjárás (lunatio), a különbség. Azt is veszszük észre továbbá, hogy a nagyobb számok inkább a növekedő hold napjaira, a kisebbek az apadó holdéira jutnak. Amazok közt ugyanis csak egy van 3 százas, ez is közel a 4 százhoz; emezek közt 3 százas szám hat van, s a négyszázasok nagyobbára kevéssel haladják meg a négyszázat. Még aprólékosb számitással azt is kipuhatolhatni, hogy arra a hétre esik legtöbb esös nap, a melynek közepső napja a hold 11-dik napja (körülbelöl első negyedből hold töltéig); legkevesebb pedig arra, melynek közepe a hold 25. napja. A különbség igaz, hogy nem nagy. A 12,558 esös napot a hold 30 napjaira egyenlöleg felosztva 419 jutna egynek-egynek, akár holdváltozás napja legyen, akár sem, a kijelölt maximum (490) hát csak 71-gyel több, s a minimun (374) csupán 45-tel kevesebb. Hetekre osztva pedig, egy hétre 2910 esös nap jutna, a mondott legesösebre 3174, s a legszárazabbra 2769. Különbség amott 264, itt 141. — Nem elég arra, hogy a holdváltozásoktól oly sokat várók vérmes reményeit táplálja; sem, hogy Theophrastus „*rendszerint*"-jét igazolja; sem végre arra, hogy csak némileg is biztos időjárási jóslatokat lehessen alapitni reája. Tegyünk egy hasonlatot. Ha egy lotteria játékból, melyben 120 sors közöl csak egy nyerhetne, *A*-nak 4 sorsa, *B*-nek meg három volna, világos, hogy *A*-nak valamivel több reménye volna, hogy talán nyerni fog, mint *B*-nek. De azért még is, lehet, hogy B. nyer, vagy hogy egyikök sorsa sem jö ki. Mintegy ily elönyben volna az, a ki fogadna, hogy p. o. a jövő augustus 10-dikén, mint az ujhold 13. napján eső lesz, azzal szembe, a ki ugyanazon hó 25-dikére, mint a holdváltozás 28. napjára fogadna. És még ezen kis elönyt is, mely a holdnak bár az eddig ismert természeti erökből és törvényekből ki nem magyarázható befolyását megállapitaná, megengedni vitatás nélkül a természetvizsgálók nem hajlandók. Hátha — ugy mondanak — az évek csak azon csoportjának, melyet a fölebbiek szerint a számitásba fölvettek, sajátja az, hogy a hold változásainak épen azon bizonyos napjai és szakaszai legyenek esösebbek mint mások? Hátha, más éveket, más csoportokat véve fel, máskép ütne ki az eredmény is? Ezen ellenvetésre *Schübler*, ki nagy szorgalommal készitgetett a fölebb közlötthez hasonló összeállitásokat, azzal felelt, hogy az évek sorát kisebb csoportokra szabdalta, s ugy is a már mondottakhoz hasonló szabályszerüség mutatkozott. Hasonlókép el van némileg oszlatva az a kétség is, hogy hátha más helyeken tett észrevételek más rendet és kapcsolatot mutatnának a hold napjai és az esős napok száma közt? Lám a mi táblácskánk Karlsruhera, Strassburgra és Párisra vonatkozik; Schübler Münchenben, (1781—1788), Stuttgardban (1809—12) és Augsburgban (1813—29) tett jegyzetek szerint állitotta össze a táblácskáit és nála is a maximum holdtölte előtt kevésre, a minimum az utolsó negyed után esik s a növekedö hold alatt az esös napok száma meghaladja az apadó hold alattiakat. *Pilgram* Bécsben hasonló vizsgálatokat tevén a mult század végén, azt hozta ki, hogy száz észrevételt tevén mindenik holdváltozásról,

az ujholdra jutott . . . . . 26 esözés;
az első és utolsó negyedre egyiket a másikba vetve . . 25 „
a holdtöltére . . . . . 29 „

miknélfogva, hogy a holdváltozásai és az esözések száma közt némi kapcsolat vagy egymástól való függés létezik, tagadni bajos volna. Valószinü ugyan, hogy ezen rend és kapcsolat a föld különböző részeiben más-máskép nyilatkozik. Pl Montpellierben, déli Franciaországban Poitevin összeállitása szerint.

Ujholdra . . . . . 1 esös; 3 esötlen nap esik.
Első negyedre . . 1 „ 6 „ „ „
Holdtöltére . . . . 1 „ 4 „ „ „
Utolsó negyedre . 1 „ 3 „ „ „

Látnivaló, hogy ezen számok, a némethoniakkal nem egyeznek, mert az ujholdat és utolsó negyedet mutatják legesösebbeknek. *Gasparin* ugyancsak déli Franciaországban Orange (Orania) városkában tett észrevételekből és összeállitásokból azt hozza ki, hogy ott a minimum az ujhold előtti napra, tehát más helyekkel jórendin megegyezöleg esik; de a maximum holdtölte *után* harmad napra, holott Párisban s délnyugati Némethonbban holdtölte előtt van a legtöbb esös nap. Ellenben a növekedő és apadó hold között ő is azon különbséget találta; csakhogy az időszakok határait kissé elmozditja. Az esösebb szakot ugyanis ujhold után a negyed

*

napon kezdi s holdtölte után negyed napon végzi; a szárazabbat innen kezdve megint ujh. után 4-ed nappal végzi.

A más helyeken tett észleletek és számitások tehát a hold változásai némi befolyásáról táplált, és a némethoniak által erősitett hitet igen kevéssé alkalmasak megrenditni. Ellenben támogatják még a következő összeállitások.

Párisban 1804—1832-ig 359 holdjárás (lunatio) alatt 14776 millimeternyi, Strassburgban 1806—1832-ig 333 holdjárás alatt 18757 millimeternyi eső esvén, ezeknek összege (33533 mm.) a holdjárás különböző napjaira következőleg oszlott fel:

Holdnapja.	Esőmennyiség.	Holdnapja.	Esőmennyiség.
1	1081	16	1123
2	1246	17	1057
3	1116	18	1212
4	1218	19	916
5	1226	20	1114
6	994	21	1194
7	972	22	1085
8	1158	23	1150
9	1277	24	1012
10	1226	25	988
11	1277	26	1104
12	1283	27	1035
13	1195	28	817
14	1328	29	1103
15	972	30	1054 *)

Bármily szeszélyesen látszódjanak is egymásután következni ezen számok, annyi szabályosságot mégis láthatni bennök, hogy a maximum a 14-dik napra, a minimum a 28-ikra esik, és igy amaz csak egy nappal későbbre mint a legesősebb nap, emez pedig épen arra, a melyre az előbbi táblácskában a legkevésbé esős. Tökélyesen egyeznek pedig abban, hogy az esőmennyiségre nézve is a növekedő hold időszaka meghaladja az apadó holdét. A maximum a minimumhoz itt abban az arányban van, mint 5 : 3; (amott 4 : 3 vala); a növekedő hold időszakában esőmennyisége megint ugy van az apadó hold idejebeli esőmennyiséghez mint 10 a 9 hez.

(Folytatása következik.)

Diocletián császár palotájának romjai Spalatóban.

Az Adriai tenger keleti partja, Dalmátország, azon föld, melyért ősi királyaink alatt a magyar vér bőven omlott. Árpád törzséből saármazó királyaink már ismerék azon kereskedelmi és politikai szabályt: „hogy a tenger az, mely az uralmat biztositja“ s ezért a messze kiterjedő partvidékekkel és számos alkalmas kikötővel biró Dalmátországért azon kor legelső tengeri hatalmával, a Velenczei köztársasággal minduntalan harczot kénytelenittetének állni. Örökre emlékezetes küzdelmek fejlődtek ki, mert egy részről a harczias jellemű s vitéz bátorsággal megáldott magyar védelmező az elfoglalt parti városokat, másfelől a hajóhaddal rendelkezhető Velencze összegyüjtött seregeit a legalkalmasabb helyen és időben szállithatta partra.

Dalmátország legrégibb s egykor fővárosa Spalato vagy Spalatro, az északról délnyugot irányában vonuló partvidéknek épen közepe táján fekszik. Az ősregék szerint a várost Hercules fia alapitá, Titus, a ki sz. Pál apostol tanitványa volt, s a kihez az apostol az ujtestamentom könyvei közé számlált *levelét* is irá, Spalatóban telepedett le, itt állitá fel püspöki székét.

Itt, ezen ősi dicsőséggel koronázott városban láthatók azon nagyszerü palota romjai, melyet egykor a keresztyénség ama hires üldözője, Diocletián római császár épitett. A város egykor Salona nevet viselt, de midőn a vidék tiszta levegője és egészséges forrásai miatt Diocletián császá teté palotáját, a latin *palatium* szóból a nép ajkán a Spalató elne kásba jött.

640. évben az *avarok* Pannoniából előtörve, a palotát elpus a rombolók elvonultával a lakosok visszajövének s a palota falai kan nedéket találván, a gyönyörű márvány-csarnokokat különféle unt letekkel megtoldva eredeti formájából kivetkőzteték.

A város fekvése igen festői. A tenger felől tekintve, a hátté sziklatömegek tornyosulnak, mig a völgyben a legnyájasabb para fejlődik ki, a hol Görögország és Nápoly növényei, s a déli ta gyümölcseinek több neme biztosan tenyészik. Azonban a város b felel meg a várakozásnak, az utczák felette szükek, rendetlenek igen szennyesek. A forgalom jelentékeny, mert itt a török-olasz ke gyülpontján, távol tartományok tarka népei sereglenek össz ményeiket s gyártmányaikat kicserélik. A szomszéd török városok lyokkal és késekkel fegyverkezett kalmárok érkeznek a városba kereskedők széles karimáju szalma kalapot viselnek, hogy az hinné róluk, most érkeztek Nyugat-Indiáról, az ültetvények dicsekvő országából. A *montenegrói* félvad lakosok a vidék szlávfa vegyülnek össze, mig a város polgárai nyelvben és viseletben asz veltség előnyeit tevék sajátukká.

Diocletián császár egykori márványpalotája tökéletes négys képezett, melynek mindenik oldala 705 láb hosszu volt. Ezenkivü tornyokkal ékesitett és erősségül szolgáló falakkal volt keritve, a földben megmaradt alapok bizonyitják. A palota belseje minden látva, a mi csak egy hatalmas római császár kényelmeit és fényüz kielégitheté. Hűs szobák, oszlopos csarnokok, fürdők és elfogadó-ten másután következtek; a könyvtár helyét ma is mutogatják.

A lakosztályok kivétel nélkül a roppant négyszög belsejét lt A földszinten kifelé nem volt szükség ablakokra. A külső fal ropp szögü durva a belső részel varra eső cs legszebb fehér ból épültek. két oszlopon s lottak, ugyan pos tornácz a templomot a mekkel, mik kori római palotáinak le legékesebb me részeit alkoták

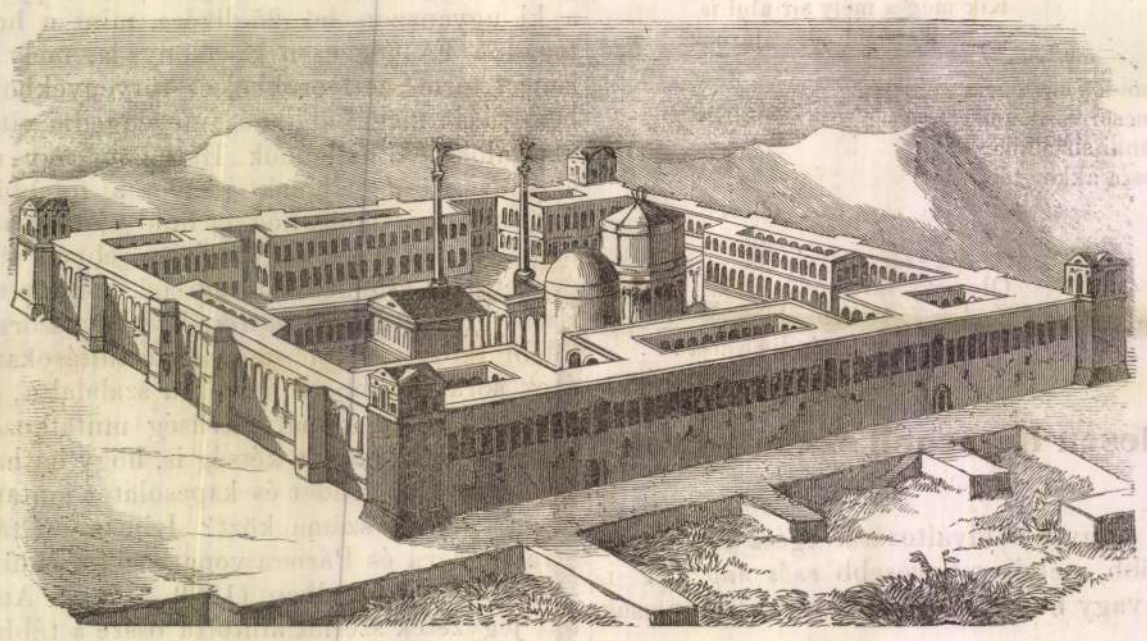

Diocletian hajdani palotája Spalatóban.

E dicső részben még áll, sőt ujabb kedések is tört hogy a hajdan cses maradvá kép az idők vis ginak áldozat A régiségekk kozó tudósok létező romok egybevetvén azt a leirásokkal, s összehasonlitva más azonkorbeli ép kel, fáradságos vizsgálódások után, legalább a papiroson előterem palota külső formáját. Rajzunk e munkálódás eredményét tünte mert a valóságban e romok minden egykori nagyszerűségüket elv négyszögfalakból a város bástyai emelkedtek, az egykori pogány püspöki székes egyházzá alakittatott: az épület egyéb részeit a falak mellé épitett apró házak disztelenitik; a földszinti részek kereskedők tartják bérben, kik raktáraikat Odesszából érkező árukk megtölteni.

A hol a palota részei lakható állapotban vannak, a széles ma kokat befalazák, csak annyi nyilást hagytak szabadon, mint más p zaknál szokás. A széles udvarok ma már szűk, és egyenetlen utczák s apró házikókból álló városnegyedet képeznek.

A palota kapuin a bejárást homoktorlat s omladványkövek n A legépebben megmaradt részek: a fenebb emlitett, s Jupiter-Aesc teletére emelt templom; a fürdőül szolgáló *rotunda*; s egy igen sz márványból faragott oszlopos homlokzat (vestibulum.) Az épitvé faragványait külföldi muzeumokban is lehet találni.

A trencséni vár.

Trencsén vára, mely hazánk egyik legbájosabb vidékét fog lalja el a Vág partján, igen régi eredetü. Fennállott az már a magyarok bejövetele előtt, sőt eredetét a II. vagy IV századra viszik fel. A monda szerint *Terentius* római császártól nyerte volna nevét, ki legelőször ütötte fel e sziklás hegyen sátorát, s hogy erősebb állása legyen, egy erős négyszögü tornyot épittetett, melyet még most is római régiségnek tartnak. — Később Szvatopluk, a hires

*) Egy bécsi hüvelyk csaknem pontosan 26 millimeter.

v fejedelem volt ura e vidéknek; midön a magyarok bejöttek, n várat is bevették s megerösitették, de ök maguk nem szeret- a lakást e hegyes vidéken; a mai ivadéknak pedig sokszor jut st eszébe, hogy nem ártott volna, ha az ösök ott is kissé jobban rjedtek volna.

Az Árpád véréből származott királyok alatt Trencsén mindig orona birtoka volt. III Endre, az utolsó Árpád, halála után a a Venczelt hivták meg a magyarok királyokul; s ekkor a tren- ni várban Csák Péter erösitette meg magát, elfoglalván a Vág rásától annak Dunába szakadtáig fekvö földet, melyet Csák Má- ól (Péter fiáról) ***Mátyus földének*** neveztek. Csák Máté igen hires ber, ország nádora is lett Venczel pártján s a trencséni várban b ideig fejedelmi pompáju udvart tarta, söt pénzt is veretett.

Midön a szicziliai Róbert Károly választatott meg királynak, or e vár ismét a király kezére került. Nagy Lajos sokszor mula- a trencséni várban, melyet élethosszára kincstárnokának, Be- György nek ajándékozott. — Ennek halála után ismét királyi tok lett. Zsigmond király a várat Stibor erdélyi vajdának ajánozta, s ez magát Csák Máté példájára szintén Trencséni grófnak Vág urának nevezte. Később a husszita hadjárat sulyát érezé. kra cseh hadai elött Trencsén is megnyitá kapuit s itt védték gukat elhiresült al- zérei Komoróczy, lafus és Axamithi ászló hadai ellen. Ez bbi Várnánál eles- n (1444), László lett király, kinek védel- re jött be Giskra az szágba, de most már nek hódolni többé m akart s bár Hu- ady János legyözte regeit, de Trencsén rtokából Giskrát ki m üzheté. Végre a 3 éves Mátyás király tett véget Giskra rázdálkodásainak s rencsén ismét királyi lajdon lett. Itt jegy- tte el Mátyás Podje- rád leányát, Katalint.

Később a trencséni rra arany napok mo- lyogtak. Zápolya Ist- án kezére kerülvén, ez várat ugy kicsinosit- tá, hogy még Vise- rádot is felülmulta; márvány kápolna, szép s erös tornyok, pom- ás nagy kert, ezekkel szaporodtak a vár szépségei. Fogoly törökök ltal egy 76 öl mélységü kutat ásatott, mely egész a Vág szinéig ent le. Zápolya leányát, Borbálát, itt jegyezte el Zsigmond lengyel irály. I. Ferdinánd idejében Katzianer vezére ostromolta Trencsént, it, miután a puskaporos tornyot fölvettetnie sikerült, végre be is tt. A feldult várat 1535-ben Thurzó Elek kapta. Midön ezen család kihalt, a várat a Forgách-, később az Illésházy-család nyerte l; Illésházy István meg is ujittatá 1608-ban. A Bethlen Gábor latt elfoglalt magyar korona itt tartatott egy pár hónapig 1621- en. A 18. század elején Rákóczy ostromolta a várat, de siker nél- ül. Később az Illésházy család elköltözött innen s a várat az idök viszontagságai végkép megrongálták. Az utolsó Illésházi a trencséni várat az uradalommal együtt báró Sinának adta el, kinek az most tulajdona.

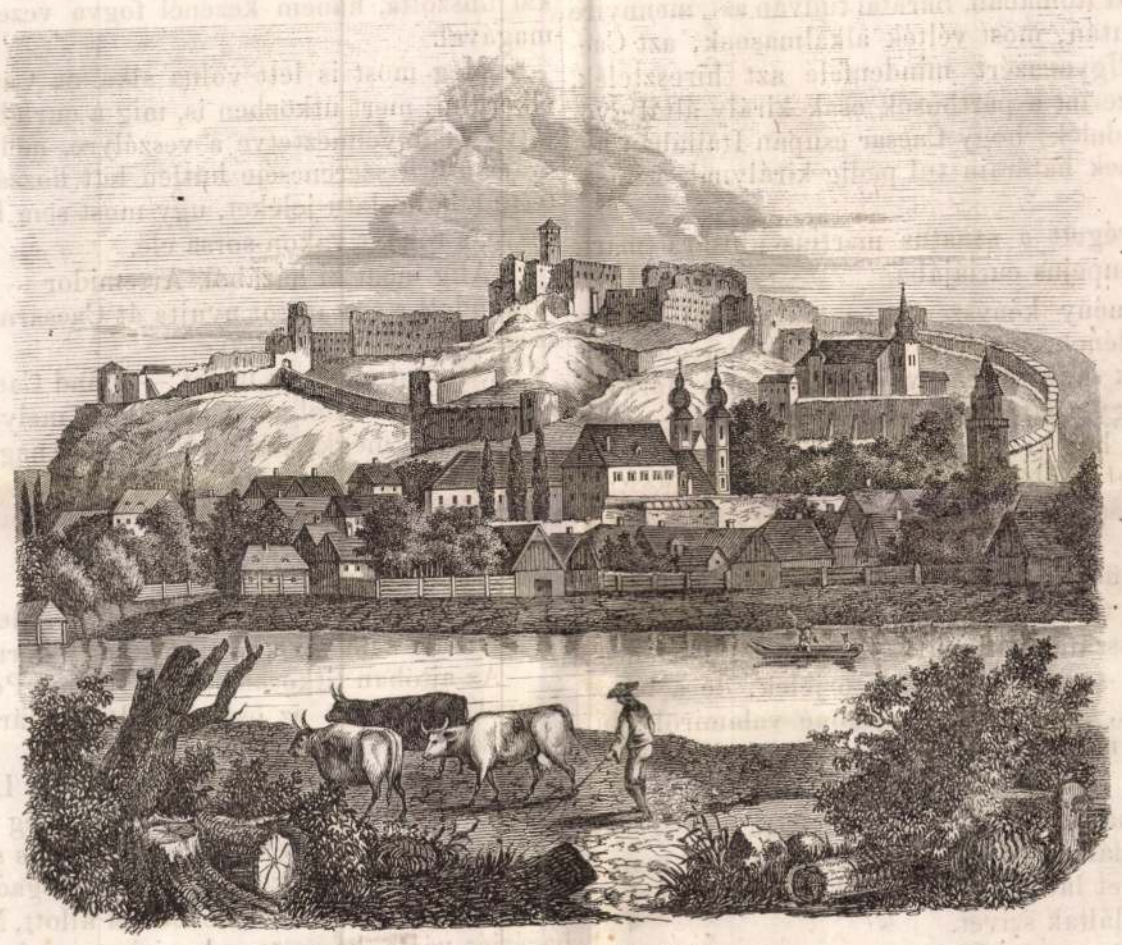

A trencséni vár.

Ungvary Vilmos

Régi római polgárok jellemvonásai.

II.

Caesar.

A mily mértékben felülemelkedett Caesar a közembereken él eknagysága által: ép oly mértékben nem volt ő sem ment az emberi gyengeségektöl; melyeknek leginkább azon emberek szoktak rabjai lenni, kik minden ohajtásaikat teljesülve látják.

A szerencse, mely öt életének majdnem minden mozzanataiban kisérte; a hizelgö dicsmagasztalások, melyekkel mindenfelöl körül volt véve; és a szokatlan méltóságok, melyekkel öt a római nép felruházta: megrészegiték öt annyira, hogy nemcsak kicsinyes hiuság által hagyá magát elragadtatni, hanem a különben szabad rómaiakkal is megvetö kevélységgel bánt.

Elkövetett ugyan mindent elleneinek teljes lefegyverzésére, és a rómaiak szeretetének megnyerésére; — nemcsak sok, elöbbi ellensége életének megkegyelmezett: söt nehányat, mint Brutust és Cassiust — a legtekintélyesebb hivatalokkal is felruházott. Helyreállitatá Pompejusnak és Syllának bedölt szobrait; nyilvános játékokat rendelt a nép mulattatására; gabonát osztatott ki a szükölködök közt, és sok hasznos rendeletet hozott.

De mindemellett is, nem tudá oda vinni a dolgot, hogy növekedö kevélysége észrevétlen maradjon, hogy öt tyrannusnak ne tartsák, és hogy a honszeretö rómaiak az elenyészett szabadság miatt ne szomorkodjanak, s azt megboszulni ne törekedjenek.

Másrészről ismét, maga is sok olyast követett el, mi által a kedélyeket még jobban felingerlé. Nem elégedett meg ugyanis azzal, hogy az ö utolsó spanyol hadjárata után a nagy Pompejus fiai felett gyözelmet aratott, hanem a ***királyi*** czim után való hiu törekvései által a nemesebb érzelmü rómaiak szivét is megsértette.

Hiába igyekezett e törekvését eltitkolni! A kicsinylö bánás - mód, melyet a senatus és a néptribunok irányában mutatott; ezen nyilvánosan kiejtett szavai: *„a köztársaság nem egyéb üres névnél;“* a Cleopatrávali bizalmas viszony, ki az elökelö rómaiakat mint alávaló rabszolgákat tekintette, elárulák lelkének titkos vágyait.

Vegyük már most össze az eddig elmondottakat, és könnyen megfogható lesz a körülmény: mikép lehetett Caesar egy titkos ösz szeesküvés áldozatává.

Elsö keletkezését ezen összeesküvésnek homály boritja ugyan, mégis nagyon valószinü, hogy Cajus Cassius volt annak inditója. — E férfiunak, — ki már gyermekkorában kitünt erö, ügyesség és szabadság-szeretete által — már egyszer szándoka volt Caesart meggyilkolni, de bizonyos okok megakadályozák öt a kivitelben.

Most azonban, midön Caesar uralkodása mindig nyomasztóbb lett, ujra elhatározá megölni Caesart, kinek életét és praetori méltóságát köszönheté.

De belátta nemsokára, hogy senkisem fog hozzája csatlakozni, hacsak Marcus Brutus, Caesar kedvencze — egy elismert becsületességü férfiu — hozzá nem állván, példájával másokat is buzditani nem fog. Ugyanazért Cassius minden áron meg akarta öt nyerni. Majd papirszeletkéket tett annak praetori székébe, melyekre e szavak voltak irva: Brutus, te alszol, vagy te bizonyára nem vagy Brutus; — majd ismét az öregebb Brutus képszobrára irt ily szavakat: Oh csak te élhetnél most is, vagy csak egy a te utódaid közöl hozzád hasonló lehetne!

Brutus sokáig határozatlan volt. Egyfelöl a barátság és hála érzelme Caesarhoz csatolta, másfelöl pedig nagy elödjének példája, saját haza- és szabadságszeretete az összeesküdtek sorába lépni ösztönzé. Végre is az utolsóra határozá el magát. Példája gyorsan

hatott a többi rómaiakra. — Hatvan más — részint lekenyerezett, részint megkegyelmezett — barátai Caesarnak, léptek az összeesküdtek soraiba, kiknek fejei Brutus és Cassius voltak.

Caesarnak sejtelme sem volt az összeesküvés felől, mely életét fenyegeté. Kezdetben ugyan, midőn Spanyolországból utolszor visszatért, gyanakodó volt ugy egyes személyek, mint az egész állam iránt. Azonban merész bátorsága, és természetes jószivüsége csakhamar eloszlaták gyanuját. Azon hitben, hogy kiméletessége és jósága által minden elleneit megnyerte a maga részére; — testőrseregét is elbocsátá, maga pedig a Tiberis partján fekvő kertjeibe vonult, hol egyideig nyugodtan, gondnélkül élt Cleopatra társaságában.

De tevékeny szelleme a rég elnyerni czélzott uralkodás birtokában nem talált megnyugovást. Uj foglalatosság után szomjazott, melynek eloltását csak a háboruban vélé találhatni. Elhatározta ugyan azért, először is a parthusokat legyőzni, azután a Caspiumi tó parthoszszában a Kaukazus körül elvezetni seregét, Scythiába beütni, és innen Sarmatián, Dácián, Germanián és Gallián át Italiába visszatérni.

E terv valósitásához megtevé a szükséges előkészületeket. Tizenhat legiót és tizezer lovaskatonát Macedoniába küldött; a magistratus tagjainak meghagyta, hogy távolléte alatt örködjenek hatalma és méltósága felett Rómában. Barátai tudván azt, mennyire igyekszik a királyi czim után, most vélték alkalmasnak, azt Caesarnak megszerezhetni. Ugyanazért mindenfelé azt hiresztelék, hogy a Sybilla könyvei szerint a parthusok csak király által győzethetnek le; azért azt rendelék, hogy Caesar csupán Italiában neveztessék dictatornak, ennek határain tul pedig királynak czimeztessék.

Ennek kieszközlése végett a senatus martius idusára (mart. 15-ike) összehivatott a Pompejus curiájába.

De épen ezen körülmény kényszerité az összeesküdteket is sietésre, szándokuk kivitelének, idejének és helyének meghatározására. Eleinte nem tudtak megegyezni, vajjon Caesart a Marsmezőn, vagy a szent uton, vagy a játékszini bemenetnél öljék-e meg? Most azonban elhatározák, hogy ezt martius idusán, Pompejus curiájában az összegyült senatus előtt fogják végrehajtani, hogy ez által tettüknek ünnepélyességet és törvényszerüséget kölcsönözzenek.

Nagy volt az összeesküdtek száma és közel martius idusa, és mégis ugyannyira el volt a titok fátyolába burkolva, a mily szemlátomást rohant Caesar visszatarthatlanul — sorsa elé. Történtek ugyan — mint mondják — sokféle fenyegető jelek, de a bátor dictator nem félt semmitől, és ha volt is sejtelme valamiről : bizalma a nép szeretetében s megkegyelmezett elleneinek háladatosságában — mégis nagyobb volt, mint aggodalma.

Az akkori idők babonássága egész seregét látta a vészjósló jeleknek, melyek Caesar halálára vonatkoztak. Éjjel — mint mondják — borzasztó jelenségeket láttak az égen; a barmokban melyeket Caesar áldozott, nem találtak szivet.

Spurinna, augur, intette őt : őrizkedjél martius idusától!

Halála előtti napon egy ökörszemet láttak Pompejus curiájában ülni, mely sok más kisebb madarak által széjjel szaggattatott.

Ezen nap estéjén Caesar — lovassága fővezérénél — Lepidusnál vacsorált.

Mig ő nehány levél aláirásával volt elfoglalva, egy a vendégek közöl azon kérdést tevé : ***melyik a legjobb halál? — A váratlan,*** felelé gyorsan Caesar.

A rákövetkező éjet a legnagyobb nyugtalanságban tölté. Egy rögtöni zörej felriasztá álmából, és a tisztán besugárzó holdvilágnál látja, hogy szobája ajtaja magától felnyilik, s hallá nejének Calpurniának álombani fájdalmas nyögéseit. Ez ugyanis azt álmodá, hogy férjét meggyilkolták és ő sirva tartá férje testét karjaiban.

Végre feltünt martius idusának reggele. Calpurnia az elmult éj álmai miatt megrémülve, könyörge férjének, maradna ideházа, vagy legalább áldozatok által igyekezzék a történendőket kipuhatolni.

Ez megtörténvén, a papok ebből is ugyanazon szerencsétlen jeleket magyarázák ki.

Mindezek igen megtörték a dictatornak bátorságát. Nyugtalan lett. Marcus Antonius által a senatus gyülést a mai napról felfüggeszté.

Az összeesküdtek ez alatt gyilokkal fölfegyverkezve Cassi házánál összegyülekeztek.

Cassius — mint mondják — ép e napon adá fiára a férfiui gát, és ezt régi szokás szerint a nép elé akarták állitani. Ugy azért együtt mentek a forumra. Itt Brutus birói székébe ült mi városi praetor, és azon nyugodtsággal s meggondoltsággal keze hivatalát, mely neki mindig sajátja vala. E közben azon hirt hall hogy neje Porcia — ki az összeesküvés titkát tudta — félelem rettegés miatt magán kivül van.

E hir megijeszté, a nélkül hogy kétségbeejtette volna. I szállott birói székéből és Pompejus curiájára ment.

Itt az összeesküdteket nagy félelemben találta. Azt hitté el vannak árulva; s félelmök csak nagyobbodott, midőn hallá hogy Caesar a gyülést elnapoltatta. Belátták, hogy a legnagyo veszély várakozik reájok, ha Caesar e napot tuléli.

E tudattól indittatva Decimus Brutus — egyike az összeküdteknek — Caesarhoz ment, előadá neki, hogy az összegyült s natust a legnagyobb mértékben megsértené, ha azt szétmenni és ha Calpurniának jobb álmai leendnek, ismét összegyülni — rancsolná. „Menj legalább te magad, s személyesen oszlasd el a gy lést“ — tevé hozzá Brutus.

Caesar ellenkezett; de Brutusnak nem volt elég, hogy szavakal unszolta, hanem kezénél fogva vezette Caesart akarata ell magával.

Még most is lett volna alkalma Caesarnak a bizonyos halá elkerülni; mert utközben is, mig a curiába ment, különféleképp lő intve és figyelmeztetve a veszélyre, mely fenyegeté. Hanem az órája ütött, szerencséje hütlen lett hozzá. Valamint előbb megvetette a baljóslatu jeleket, ugy most sem hallgatott a figyelmeztetésekre, s rohant vakon sorsa elé.

Alig ment ki házából, Artemidor — egy tudós görög — hozzfurakodott s egy iratot nyujta át Caesarnak, melyben az egész összeesküvés fel volt fedezve.

„Olvasd el ezt az iratot — mond Caesarnak — olvasd át rögtön, igen fontos dolgokat tartalmaz, melyek téged érdekelnek.“

Caesar megkisérlé átolvasni, de a nagy néptolongás miatt nem teheté, s olvasatlan vitte magával a curiába.

Nem messze már ettől, meglátá Spurinnát és nevetve monda neki :

„Eljött martius idusa!“

„Eljött, de még nem mult el“ — felelé Spurinna.

Ezt föl sem véve, ment Caesar a curiába.

Az ajtóban titkosan beszélt valamit Popilius Lenassal. Remegő szivvel nézték ezt az összeesküdtek, mármár azt hitték, hogy el vannak árulva.

Azonban félelmök alaptalan volt. Lenas csak egy kérelmet terjesztett elő Caesarnak, ki neki azt meg is adta, s szilárd lélekkel lépett uralkodói székébe, mely Pompejus szobrának lábánál állott.

Az összeesküdtek mind fenállva fogadák. Csak Trebonius nem volt köztök; ő a curia bemeneténél állott, Marcus Antoniust, Caesar barátját várta, hogy őt valami hosszas beszélgetés által feltartóztassa, mivel ennek testi erejétől s lélekéberségétől legjobban féltek.

Alig foglalta el székét Caesar, az összeesküdtek azonnal hozzá tolakodtak.

Első volt köztök Tullius Cimber, ki testvérének megkegyelmezéséért könyörgött.

A többi összeesküdtek is támogaták Cimbert kérelmeikkel. Caesar azonban ezen erőszakos követelés által elkedvetlenitve, megtagadá, vagy legalább más időre halasztá teljesitését.

Erre Cimber a dictator togáját megragadván, leszakitá azt vállairól.

„Hah, ez erőszakoskodás!“ — kiálta Caesar.

És csakugyan ez jelül szolgált a megrohanásra, mert ugyanazon pillanatban kirántá törét Casca és Caesarnak nyakába döfé. Azonban elvetemült tettének fontossága Cascát félelemmel tölté el; reszketett, midőn a szurást tevé, s a seb nem volt veszélyes.

Gyorsan felugrott székéről Caesar.

„Gazember, mit miveltél?“ — kiálta, Cimbert eltaszitva magától, és Casca töre után nyulva — igyekezett megmenekülni.

De ebben a pillanatban egy más döfés éri őt. A senatorok semmit sem tudva az összeesküdtek tervéről, a legnagyobb zavarba jöttek, s egynek sem volt bátorsága, Caesarnak segitségére menni.

Trencsén

Irta: **Rédey Rezső**

Vára még az ókorban épült. — Régi feljegyzések szerint a *jazigok* kezdték és *Terentius* római hadvezér fejezte be. Az utóbbit a vártoronyban talált római felírású kövek is igazolják. — Más forrás szerint alapítója *Privina* nyitrai szláv herceg volt. — Bárki is rakatta a várat, az kétségtelen, hogy honfoglaló őseink már ott találták és még jobban megerősítették. *I. István király* megyei és főispáni székhellyé tette, *Kun László* király 1275-ben *Csák Pétert* nevezte ki Trencsén várgrófjának. A Csákok az Előd nemzetségből származtak, birtokaik a Vértes és környéke voltak. Főfészkük a mai fehérmegyei Csákvár helyén állott és „Sac" néven volt ismeretes. A faluban a „várdombnak" nevezett helyen emeltette a Csákok őse a várat, ma az evangélikusok temploma áll a helyén. Ez volt Hazánkban az első magyar várépítmény. Mivel azonban királyi engedély nélkül tilos volt várat építeni és mivel a Csákok már akkor is féktelenkedtek, királyi rendeletre feldúlták a Sac várat. — Már krónika szerint a vár egy római castrum alapjain épült, amelyet a latinok azért emeltek, hogy a kvádok és markománok betörései ellen védekezzenek. Egy harmadik változat szerint István király azért romboltatta le a várat, mert a Csákok részt vettek a Vatha-féle lázadásban. Az azonban tény, hogy gyorsan alkalmazkodtak István és utódjai államrendjéhez. *Csák Miklós* falvaiban mindenütt templomokat emeltetett és hogy a környék lakosságát a Vértes rablói, különösen a Podmanin testvérek betörései ellen megvédje, rakatta Vitány, Gerencsér, Oroszlány és Gesztes várakat. Különös fontossággal bírt Gerencsér, azon időben Wdvorhel vára, amely tulajdonképpen egy 24 m. magas torony volt, falait árkok vették körül, melyekbe bebocsátották a Szépvíz patak vizét. Innen a megfigyelő őr belátta az

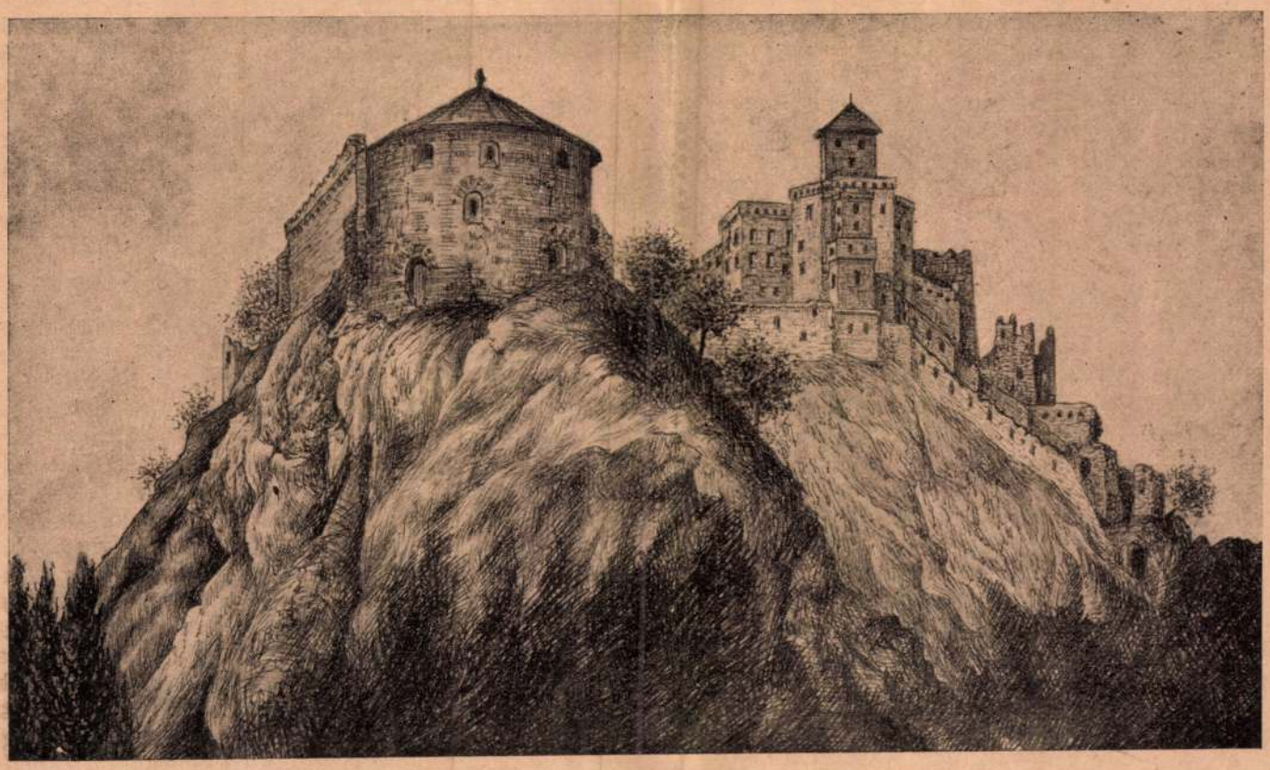

Trencsén vára. Rédey Rezső rajza.

egész Vértes vidékét és veszély esetén Csák katonái gyorsan megjelenhettek a rablók által veszélyeztetett helyeken. *Csák Ugron* esztergomi érsek, megalapította 1252-ben a moryk-i (jelenleg Majk puszta) premontrei prépostságot és Bodok mellett a vértes-szent-kereszti bencés apátságot. — *Csák Lőrinc* és *János* növelték vagyonukat, nagy hatalomra tettek szert, úgy hogy *Péter* trencséni várgróf lett. A család a király után úgyszólván első család lett. — Fia *Csák Máté* már nem sokat törődött a vértesi birtokokkal, hanem inkább ráfeküdt a felvidékre, a Vág völgyet teljesen uralma alá hajtotta, úgy, hogy Komáromig mindenki neki engedelmeskedett és adót fizetett. 1312-ben *I. Károly* a rozgonyi csatában megfékezte ugyan, azonban hatalmát mégsem tudta teljesen megsemmisíteni. Máté tovább is dacolt a királlyal. A Vág völgyét saját magáról elnevezte: „Mátyus" földjének és még a cseh királlyal is harcba keveredett. De amikor a trencséni várból ki-ki tört, hogy a nyitrai püspökség és káptalan vagyonát pusztítsa, Károly király megsokalta a kényúr viselt dolgait és újabb sereggel indult ellene. Ütközetre azonban nem került a sor, mert Csák Máté 1321-ben a trencséni várban meghalt. Erre Trencsén és az egész Mátyusföld behódolt a királynak. Fényes napjai is voltak Trencsénnek. Itt fogadta Károly, János cseh és Kázmér lengyel királyokat és az ünnepségek egymást érték. — I. Lajos is szerette Trencsént, gyakran fordult meg benne. 1362-ben itt gyülekeztek hadai, akiket Lajos IV. Henrik német császár ellen vezetett. Néhány év mulva ugyancsak itt találkoztak IV. Károly ,Rupert rajnai gróf, István bajor herceg és Lajos király egész családjával s megtartották leányának Máriának eljegyzését Zsigmond luxemburgi herceggel. 1377-ben a lakodalmi ünnepségek is a trencséni várban folytak le. Lajos 1381-ben a várbirtokot *Bebek György* kincstárnoknak adományozta. — *Zsigmond* király 1396-ban *Stibor vajdát* tette meg Trencsén, Nyitra és Pozsony megyék főispánjának, trencséni székhellyel. 1430—34-ben *Rozgonyi* Simon itt verte meg a huszitákat. 1437-ben *Albert* király a várat feleségének Erzsébetnek, Zsigmond leányának adta. Mikor a király meghalt, hogy *Erzsébet* biztosítsa születendő gyermekének a trónt, Kottauer Ilona udvarhölgyével Visegrádról ellopatta a koronát. A dáma, aki ismerte a visegrádi vár helyiségeit, éjjel felbontatta a korona-kamara falát. A pecséteket letépték, a koronát kivették és újból mindent lepecsételtek. Egy ladikon a drága ereklyét Komáromba vitték, ahol átadták az ott várakozó Erzsébetnek, hogy a királyi csecsemő fejére tegyék, aki később V. László néven uralkodott is. A rendek azonban *Ulászlót* választották királynak, s mivel a szent korona Erzsébetnél volt, Ulászlót a Szent István székesfehérvári koporsóján elhelyezett koronával avatták királlyá. Erzsébet erre behivatta *Giskrát*, akit Trencsén tárt karokkal fogadott. Giskra igen jól érezte magát a várban, néha napján megütközött Ulászló katonáival, de sok kárt nem tettek egymásban. Erzsébet a koronával Ausztriába menekült, a cseh vezér pedig mulatott s annyira megszerette a felvidéket, hogy eszeágában sem volt onnan kimenni. Egymásután foglalta el a várakat a saját részére s majdnem olyan urat játszott, mint régebben Csák Máté. Hatalmát 1462-ben *I. Mátyás* király törte meg, részben fegyverrel, részben nagylelkűségével, úgy, hogy Giskra Mátyásnak hű szolgája lett. — 1461-ben a várban fogadta Mátyás, aráját, Podjebrád leányát: Kingát, aki rövidesen meghalt. 1475-ben Mátyás a várat *Szapolyai Istvánnak* adta, aki azt megnagyobbíttatta és fejedelmileg berendeztette. Trencsén alatta élte fénykorát. Szapolyai igen sok török foglyot tartott várában, különösen olyanokat, akik után váltságdíjat remélt. Egy alkalommal egy előkelő török hölgyet hoztak Szapolyai István katonái nagy kíséretel a várba. Fatime igen megtetszett Szapolyainénak, Hedvig tesseni hercegnőnek és elkérte urától, hogy benső „frájja" legyen. Mikor a várúr a törökkel fegyverszünetet kötött, megjelent Szapolyainál Omár török bég, hogy a foglyok közül néhány előkelőbbet kiváltson, előbb azonban látni kívánta őket. Elővezették tehát a foglyokat, s azon kérdésére, hogy mindnyájan ott vannak-e, igenlő választ kapott. Erre Omár sírva fakadt, mert ő jegyesét Fatimét kereste. Szapolyai felvilágosította, hogy a leányt feleségének ajándékozta s így azt vissza nem veheti és nem rendelkezhet felette. Omár annyi aranyat ajánlott Fatiméért, amennyit arája nyom és azonfelül 100 arabs lovat szabadságáért. Szapolyai azonban tagadólag intett és azt felelte, hogy aranya és arabs lovai is bőven vannak. — Hát mid nincsen? — fakadt ki indulattal a bég.

— Vizem nincs, mert e vár sziklákon épült. Fakassz vizet a kövekből, mert előbb nem fakasztod ki a könyörületnek könnyeit a szememből — válaszolta Szapolyai. — Jó — felelt a bég és a várbeli török foglyokkal hozzálátott a kút fúrásához. Három évig tartott a munka s a foglyok és Omár már minden reményt feladtak, amikor a harmadik év utolsó napján felbuggyant a víz a mélységben. Szapolyai állta a szavát, odaadta Fatimét gazdag nászajándékkal és vele az összes török foglyokat. Mikor Omár búcsuzott Szapolyaitól, így szólt: „Vized már van Szapolyai, de szíved az nincsen." A kutat a nép szerelmesek kútjának nevezte el. Mélysége 110 méter volt, egyenlő a Vág folyó szintjével. Szapolyai 1499-ben halt meg. Uradalmait és 72 erős várát két fia örökölte. *György* 1526-ban a mohácsi csatában esett el, *János* pedig 1526 november 10-én magyar király lett. Leányát Borbálát pedig Zsigmond lengyel király vette el feleségül. Szapolyai István özvegye 1521-ben halt meg Trencsénben. — *Ferdinánd* ellenkirály vezére *gróf Katzianer* 1528-ban körülzáratta Trencsént. 30 napig ostromolta és több helyen felgyújtotta, mire az őrség vezérei: *Baracsay Pál* és *Kozár Benedek* feladták a várat. 1535-ben I. Ferdinánd *Thurzó Eleknek* adta Trencsént, aki azt teljesen helyreállította. — 1542-ben a *kincstáré*, 1564-ben *Szécsy Margit gróf Salm Miklós özvegye* birtokolta, aki *gróf Forgách Imrének* adta el. Özvegye, *Szidónia* szász lauenburgi hercegnő halála után 1600-ban *Illésházy István* tulajdona lett, amit Rudolf király megerősített. Illésházy. mint trencséni főispán 1602-ben alaposan kikelt az osztrák uralom és a katonaság zsarolásai miatt. Ezért felségsértőnek nyilvánították és Lengyelországba menekült. 1604-ben *Bocskai* vezérei *Szilassi János* és *Károlyi István* kiverték Trencsénből az osztrák őrséget, majd Illésházy visszakapta Trencsént. *II. Rákóczi Ferenc* hadai 5 évig vívták a *II. Mátyás* által újabban megerősített Trencsént. 1707-ben a körülzárt várban oly nagy volt az inség, hogy az őrség kutya, macska és egérhússal táplálkozott.

Trencsén

Irta: **Rédey Rezső**

Vára még az ókorban épült. — Régi feljegyzések szerint a *jazigok* kezdték és *Terentius* római hadvezér fejezte be. Az utóbbit a vártoronyban talált római felírású kövek is igazolják. — Más forrás szerint alapítója *Privina* nyitrai szláv herceg volt. — Bárki is rakatta a várat, az kétségtelen, hogy honfoglaló őseink már ott találták és még jobban megerősítették. *I. István király* megyei és főispáni székhellyé tette, *Kun László* király 1275-ben *Csák Pétert* nevezte ki Trencsén várgrófjának. A Csákok az Előd nemzetségből származtak, birtokaik a Vértes és környéke voltak. Főfészkük a mai fehérmegyei Csákvár helyén állott és „Sac" néven volt ismeretes. A faluban a „várdombnak" nevezett helyen emeltette a Csákok őse a várat, ma az evangélikusok temploma áll a helyén. Ez volt Hazánkban az első magyar várépítmény. Mivel azonban királyi engedély nélkül tilos volt várat építeni és mivel a Csákok már akkor is féktelenkedtek, királyi rendeletre feldúlták a Sac várat. — Már krónika szerint a vár egy római castrum alapjain épült, amelyet a latinok azért emeltek, hogy a kvádok és markománok betörései ellen védekezzenek. Egy harmadik változat szerint István király azért romboltatta le a várat, mert a Csákok részt vettek a Vatha-féle lázadásban. Az azonban tény, hogy gyorsan alkalmazkodtak István és utódjai államrendjéhez. *Csák Miklós* falvaiban mindenütt templomokat emeltetett és hogy a környék lakosságát a Vértes rablói, különösen a Podmanin testvérek betörései ellen megvédje, rakatta Vitány, Gerencsér, Oroszlány és Gesztes várakat. Különös fontossággal bírt Gerencsér, azon időben Wdvorhel vára, amely tulajdonképpen egy 24 m. magas torony volt, falait árkok vették körül, melyekbe bebocsátották a Szépvíz patak vizét. Innen a megfigyelő őr belátta az

Trencsén vára. Rédey Rezső rajza.

egész Vértes vidékét és veszély esetén Csák katonái gyorsan megjelenhettek a rablók által veszélyeztetett helyeken. *Csák Ugron* esztergomi érsek, megalapította 1252-ben a moryk-i (jelenleg Majk puszta) premontrei prépostságot és Bodok mellett a vértes-szent-kereszti bencés apátságot. — *Csák Lőrinc* és *János* növelték vagyonukat, nagy hatalomra tettek szert, úgy hogy *Péter* trencséni várgróf lett. A család a király után úgyszólván első család lett. — Fia *Csák Máté* már nem sokat törődött a vértesi birtokokkal, hanem inkább ráfeküdt a felvidékre, a Vág völgyet teljesen uralma alá hajtotta, úgy, hogy Komáromig mindenki neki engedelmeskedett és adót fizetett. 1312-ben *I. Károly* a rozgonyi csatában megfékezte ugyan, azonban hatalmát mégsem tudta teljesen megsemmisíteni. Máté tovább is dacolt a királlyal. A Vág völgyét saját magáról elnevezte: „Mátyus" földjének és még a cseh királlyal is harcba keveredett. De amikor a trencséni várból ki-ki tört, hogy a nyitrai püspökség és káptalan vagyonát pusztítsa, Károly király megsokalta a kényúr viselt dolgait és újabb sereggel indult ellene. Ütközetre azonban nem került a sor, mert Csák Máté 1321-ben a trencséni várban meghalt. Erre Trencsén és az egész Mátyusföld behódolt a királynak. Fényes napjai is voltak Trencsénnek. Itt fogadta Károly, János cseh és Kázmér lengyel királyokat és az ünnepségek egymást érték. — I. Lajos is szerette Trencsént, gyakran fordult meg benne. 1362-ben itt gyülekeztek hadai, akiket Lajos IV. Henrik német császár ellen vezetett. Néhány év mulva ugyancsak itt találkoztak IV. Károly ,Rupert rajnai gróf, István bajor herceg és Lajos király egész családjával s megtartották leányának Máriának eljegyzését Zsigmond luxemburgi herceggel. 1377-ben a lakodalmi ünnepségek is a trencséni várban folytak le. Lajos 1381-ben a várbirtokot *Bebek György* kincstárnoknak adományozta. — *Zsigmond* király 1396-ban *Stibor vajdát* tette meg Trencsén, Nyitra és Pozsony megyék főispánjának, trencséni székhellyel. 1430—34-ben *Rozgonyi* Simon itt verte meg a huszitákat. 1437-ben *Albert* király a várat feleségének Erzsébetnek, Zsigmond leányának adta. Mikor a király meghalt, hogy *Erzsébet* biztosítsa születendő gyermekének a trónt, Kottauer Ilona udvarhölgyével Visegrádról ellopatta a koronát. A dáma, aki ismerte a visegrádi vár helyiségeit, éjjel felbontatta a korona-kamara falát. A pecséteket letépték, a koronát kivették és újból mindent lepecsételtek. Egy ladikon a drága ereklyét Komáromba vitték, ahol átadták az ott várakozó Erzsébetnek, hogy a királyi csecsemő fejére tegyék, aki később V. László néven uralkodott is. A rendek azonban *Ulászlót* választották királynak, s mivel a szent korona Erzsébetnél volt, Ulászlót a Szent István székesfehérvári koporsóján elhelyezett koronával avatták királlyá. Erzsébet erre behivatta *Giskrát*, akit Trencsén tárt karokkal fogadott. Giskra igen jól érezte magát a várban, néha napján megütközött Ulászló katonáival, de sok kárt nem tettek egymásban. Erzsébet a koronával Ausztriába menekült, a cseh vezér pedig mulatott s annyira megszerette a felvidéket, hogy eszeágában sem volt onnan kimenni. Egymásután foglalta el a várakat a saját részére s majdnem olyan urat játszott, mint régebben Csák Máté. Hatalmát 1462-ben *I. Mátyás* király törte meg, részben fegyverrel, részben nagylelkűségével, úgy, hogy Giskra Mátyásnak hű szolgája lett. — 1461-ben a várban fogadta Mátyás, aráját, Podjebrád leányát: Kingát, aki rövidesen meghalt. 1475-ben Mátyás a várat *Szapolyai Istvánnak* adta, aki azt megnagyobbíttatta és fejedelmileg berendeztette. Trencsén alatta élte fénykorát. Szapolyai igen sok török foglyot tartott várában, különösen olyanokat, akik után váltságdíjat remélt. Egy alkalommal egy előkelő török hölgyet hoztak Szapolyai István katonái nagy kíséretel a várba. Fatime igen megtetszett Szapolyainénak, Hedvig tesseni hercegnőnek és elkérte urától, hogy benső „frájja" legyen. Mikor a várúr a törökkel fegyverszünetet kötött, megjelent Szapolyainál Omár török bég, hogy a foglyok közül néhány előkelőbbet kiváltson, előbb azonban látni kívánta őket. Elővezették tehát a foglyokat, s azon kérdésére, hogy mindnyájan ott vannak-e, igenlő választ kapott. Erre Omár sírva fakadt, mert ő jegyesét Fatimét kereste. Szapolyai felvilágosította, hogy a leányt feleségének ajándékozta s így azt vissza nem veheti és nem rendelkezhet felette. Omár annyi aranyat ajánlott Fatiméért, amennyit arája nyom és azonfelül 100 arabs lovat szabadságáért. Szapolyai azonban tagadólag intett és azt felelte, hogy aranya és arabs lovai is bőven vannak. — Hát mid nincsen? — fakadt ki indulattál a bég.

— Vizem nincs, mert e vár sziklákon épült. Fakassz vizet a kövekből, mert előbb nem fakasztod ki a könyörületnek könnyeit a szememből — válaszolta Szapolyai. — Jó — felelt a bég és a várbeli török foglyokkal hozzálátott a kút fúrásához. Három évig tartott a munka s a foglyok és Omár már minden reményt feladtak, amikor a harmadik év utolsó napján felbuggyant a víz a mélységben. Szapolyai állta a szavát, odaadta Fatimét gazdag nászajándékkal és vele az összes török foglyokat. Mikor Omár búcsuzott Szapolyaitól, így szólt: „Vized már van Szapolyai, de szíved az nincsen." A kutat a nép szerelmesek kútjának nevezte el. Mélysége 110 méter volt, egyenlő a Vág folyó szintjével. Szapolyai 1499-ben halt meg. Uradalmait és 72 erős várát két fia örökölte. *György* 1526-ban a mohácsi csatában esett el, *János* pedig 1526 november 10-én magyar király lett. Leányát Borbálát pedig Zsigmond lengyel király vette el feleségül. Szapolyai István özvegye 1521-ben halt meg Trencsénben. — *Ferdinánd* ellenkirály vezére *gróf Katzianer* 1528-ban körülzáratta Trencsént. 30 napig ostromolta és több helyen felgyújtotta, mire az őrség vezérei: *Baracsay Pál* és *Kozár Benedek* feladták a várat. 1535-ben I. Ferdinánd *Thurzó Eleknek* adta Trencsént, aki azt teljesen helyreállította. — 1542-ben a *kincstáré*, 1564-ben *Szécsy Margit gróf Salm Miklós özvegye* birtokolta, aki *gróf Forgách Imrének* adta el. Özvegye, *Szidónia* szász lauenburgi hercegnő halála után 1600-ban *Illésházy István* tulajdona lett, amit Rudolf király megerősített. Illésházy. mint trencséni főispán 1602-ben alaposan kikelt az osztrák uralom és a katonaság zsarolásai miatt. Ezért felségsértőnek nyilvánították és Lengyelországba menekült. 1604-ben *Bocskai* vezérei *Szilassi János* és *Károlyi István* kiverték Trencsénből az osztrák őrséget, majd Illésházy visszakapta Trencsént. *II. Rákóczi Ferenc* hadai 5 évig vívták a *II. Mátyás* által újabban megerősített Trencsént. 1707-ben a körülzárt várban oly nagy volt az inség, hogy az őrség kutya, macska és egérhússal táplálkozott.

Később *báró Sina* vette meg a várbirtokot az Illésházyaktól. — Annak idején egy Illésházy tiltakozott Lipót király ama rendeletének végrehajtása ellen, hogy minden magyar várat rommá kell lőni, nehogy egy újabb magyar felkelésnek hajléka legyen. — A római kath. templom a XII.-ik században épült, 1528-ban Katzianer ostroma alatt leégett. Csupán szentélye a régi idők maradványa. A hajó és a tornyok a XVI.század építménye. Oldalkápolnájában van az Illésházyak sírboltja és az 1648-ban elhalt Illésházy György életnagyságú alabástromszobra. amelyet özvegye Thurzó Ilona *Bernini Lorenzo* (1598-1680) olasz szobrászművésszel készíttetett. — A kalapos király (II. József) rendeletére 1783-ban a sírboltból sok értékes koporsót kiemeltek, azok anyagából a kórházak részére edényeket készítettek,a a csontvázakon talált ékszereket pedig Bécsbe szállították. A templom legrégibb tárgya egy Nagy Lajos király által 1362-ben adományozott egyszerű művű kehely. —

A vár egy része már romokban hever. Legrégibb építménye a kerek donjon, az „éhség tornya" a Csákok alatt várbörtön volt, amelyek odui, lyukai mélyen fúródnak be a sziklába. Az idevetett rabok napvilágot nem láttak s a borzalom e tanyáján rövidesen elpusztultak.

Amint látjuk, nem hiába zarándokolnak a kirándulók a régi romokhoz romantikát keresni. Ám a letűnt korok ékes, beszédes emlékei nem mindig vonzók, de mindenesetre tanulságosak.

FILMÉLET

A film az emberiség életében nagy szerepet játszik. Hatvanezer filmszínház van a Földön. E számból 33.000 esik az Oroszország nélküli Európára. Tehát ez a *legnagyobb filmkontinens.*

Európában a következő a sorrend: Németország 5.243, Anglia 5.058, Franciaország 4.100, Olaszország 3.900 mozival rendelkezik. Izlandnak és San Marinonak ezzel szemben nincs mozija.

*

Lakner-Harmat filmszkecse, a „Szomorú csütörtök, vidám vasárnap" az Átriumban nagy sikert aratott. A filmet *Kovács Emil és társa* gyártotta.

*

A *Casino Ágai Irén* (egy kedves kis bécsi hercegnő) és *Hans Járay* (Langer karmester) boldog szerelmi regényét pergette *„A hercegnő csókja"* címmel.

*

A *Décsi* és *Omnia* a *Paramount Szenvedély* c. filmjével ajándékozta meg közönségét. Színes film, melyet a velencei filmversenyen is bemutattak. Meséje izgalmas s nemes alapeszméjű.

*

A *Radius, Atrium* és *Casinóban Wallace Beery* játszotta a *„Garcia futárja"* főszerepét közvetlenül, lendületesen és életerővel.

*

Az *Uránia Hans Albert* főszereplésével a *Savoly Hotel 217* c. filmet mutatta be. Ucicky rendezése kitűnő. A film meséje szövevényes s van erkölcsi alapeszméje.

*

A *velencei filmversenyen* több filmhírességet láttunk. Többek között ott voltak *Eggerth Márta,* férjével *Jan Kiepurával* és *Brigitta Helm* is.

*

Az *Ufa* hatalmas programmot állított össze a jövő évadra. Pár tucat filmet fognak bemutatni.

Ezekben olyan nevek szerepelnek, mint egy *Lilian Harvey, Rökk Marika, Eggerth Márta, Tasnády Fekete Mária, Hansi Knoteck, Lil Dagover, Anny Ondra, Lida Baarowa, Hans Albers, Gustav Fröhlich, Willy Fritsch,* stb.

A bemutatásra kerülő filmek egyik-másikának érdekes már a címe is. Igy: *A mézeshetek, Ut a boldogság felé, Drága kincsem, Koldusdiák, Kreutzer-szonáta* stb.

A *Phöbus Fimlkölcsönző Rt.* új filmet készít *„Házasság lehetséges"* címmel. Rendező: *Székely* István. Zeneszerzője: *Hajdu* Imre. Főszereplői: *Rajnai Gábor, Erdélyi Mici, Tolnai Klára, Kabos Gyula, Ráday Imre.* Az ötletes darabot *Kuhn* Erzsébet és *Fodor* László írták, *Nóti* Károly közbenjöttével.

*

Londonból jelentik, hogy a *„Holdvilág szonáta"* c. film főszerepére *Pederewskit,* a v. lengyel köztársasági elnököt sikerült megnyerni.

*

„Külön híradás."

Sonja Henny egy ilyen című filmben fog először fellépni. A 20th *Century-Fox* rendezésében. A világbajnoknő ötéves szerződést írt alá.

*

Reinhardt fogja rendezni *Romain Rolland „Dante"* c. színműve filmátiratát Hollywoodban!

*

Calles volt mexikói elnök saját életéről filmet írt. Hollywoodban meg is vették érdekes szövegkönyvét. Sőt elvállalta a főszerepet is.

*

Mala, ez az alaskai benszülött filmszínész most újra egy *W. S. van Dyke* filmnek lesz a főhőse. A darab egy polinéziai legendát foglal magában. *(Az utolsó pogány.)*

*

Bolváry Géza a minap a *Hunniában* forgatta az *Aratás* c. filmjét. *Főszereplők Paula Wessely, Attila Hörbiger, Somló Artur* és *Rajnai Gábor.* A film nagy csemege lesz!

*

Tisztelet a kivételnek címmel készítette el első filmjét ifj. *Ráthonyi* Ákos. A filmben többek között *Vízváry Mariska, Rózsahegyi, Rátkai, Tolnai* Klári is szerepelnek.

*

A *Mária nővér* szeptemberben kerül forgatásra. Főszereplői *Eszenyi Olga* (Hosszú Zoltánné), *Svéd Sándor, Jávor Pál.* Várakozással tekintünk a bemutató elé!

*

Harry Baur a *Décsi* és a *Kamarában* egy nem mindennapi jellemvígjáték: *A milliomos* központja.

Az Őserő Nagydíjas Költőversenye

— *1936. július 1-től 1937. július 1-ig* —

— *Az új magyar március költői* —

Az **Őserő** költőversenye mind nemzeti kulturális fejlődésünk szempontjából, mind pedig a költészet új stílusbeli kiforrása tekintetében nagy eredményeket fog hozni. A **nagydíj** elnyerőjének babérkoszorut, oklevelet s **Istók János** szobrászművész által megmintázandó bronzmellszobrát fogjuk ajándékozni. Ezen kivül tiz költőt fogunk jutalmazni az Őserő címlapját díszítő szimbolikus alak felhasználásával készült bronzplakettel és oklevéllel. — Pályázni névvel vagy jeligével egyaránt lehet.

El fogok égni...

El fogok égni, —
Nagy lánggal,
Ahogyan az üstökösök szoktak, —
De előbb egy órjás szívével
Életre szeretem az egész világot,
S egy Isten ölelésivel fogok
Minden halott lelket életre igézni.

Engedjétek útamat nyitva:
Nincsen homályom, csak fényem.
Az árnyék messze sötétlik, — nincs velem.
Utamra hintve örök égi rózsák,
S csak egy fény világlik elém
Tűzoszlopként a sötét pusztaságban:

Világűrt betöltő Istenszerelem!

Névtelen.

Ingyen jóság sorsa

Vállalkozom a nagy szerepre:
rápirítok az emberekre.
Odaadom minden érzésem
és árat nem kívánok mégsem.
Hát jöjjön, aki borús, árva,
szívem kapuja sarkig tárva!
Szelíd szavakból selymet fonok
s fáradt fejekhez lehajolok
Jertek hát! Hív jóságom vára —
na ne féljetek, nem lesz ára!

És nem jönnek! Hogy megszeppentek!
(Ó, ti szegény, gyanúval-vertek!)
A sok jószót hiába mondtam,
nem hisznek ingyen jóságomban.
Tudják: ők mindenért fizetnek,
ingyen szívnek hát, hogy hihetnek?
S kínált jobbomra rá se néznek,
ily „huncutságból" ők nem kérnek.
Tehát sikerült, szégyenszemre,
rápirítani az emberekre.

Jámbor Ember

Hegyekből érkeztem...

Reggel, öt óra, int a város
vígság, élet és szerelem.
Két perc... tíz perc... lobogó karral
asszonyomat megölelem.
De még most egymagamban állok,
némán a Keleti előtt,
szájamban cigarettám tartom:
friss-sercenésű füstölőt.

Tejes szekerek bandukolnak,
mint a megroggyant öregek,
lovak hátán csattog az ostor,
a légben szitokszó pereg,
az újságcsomagokat hordják
óriás-testű autók.
S viszik Miskolctól Szegedig le:
Pesten az élet, hogy forog.

Itt-ott egy részeg ember lépked
dúltan, tépetten, betegen
S öklendezve megáll s leül a
naptól eltikkadt köveken,
néz maga elé, mint a jós —
ki jövendőbe áthajol,
felkel s rekedt, borgőzös hangján
egy feledt búsongóst dalol.

Jön már az első villamos is,
száll már s lelkendezve suhan.
Kalauza nagyokat ásít
s üstökét vakarja álmosan.
S mikor visszafordul a Hévtől —
munkásokkal van már teli,
friss már a kalauz, s kocsiját
biztos kezekkel vezeti.

Zajos az utca, kiabálnak
rohanó rikkancs-gyermekek:
bedűlt egy ház, polgárháború,
egy repülőgép leesett.
S én állok némán, egymagamban,
nem kiáltok, nem harsogok
S fújom a belémitatódott
havasi fenyőillatot.

SZÉKELY KÖLTŐ

A LEVÉL SZÖVEGE:

Maria von Gottes genaden zu Hungernn und Behein etc Kunigin

Durchleuchtigister Kunig frunndtlicher liebster Herr und Brueder Ewr lieb sind unnser Schwesterlich trew unnd frundtshafft, yn allweg zuvor berayt. Uns haben die Ersamen unser getrewe liebe Richter Rat und gemayn von der Schemnitz etlich vill und trefflich beschwarungen anzaigt, darinn Sy uns ersucht unnd underthanigist gebeten ynen an E. L. ain gnedige Furshrifft zugeben, die weil wir dann yn Anseehung das sich die von der Schemnitz yetz yn denen leuffen mitt aller trew und gehorsam dermassen gegen E. L. so woll und erlich gehalten Wie Sy sich dann von anfanng als wir die Perckhstet Erstlich eingenommen unnd bisher gegen unns allbeg als die Gehorsamen unnd getreuven gehallten.

So berichten Sy unns doch das Inen yetzo Newlich ain Bevelch von E. L. zuekhummen das Sy das Closter Sannd Benedicten bei der Gron das Sy vermalls nit mit klainem Yrin darlegen Eingenommen, E. L. ynen auch bevölchen dasselb mit allen Nuzungen inzuhallten, darzu wir Ynen dan aus unser Camer auch ain Summa gellts darstrekhen lassen, damit das gemellt Closter vor den Veinnten Erhallten. Nun berichten unns die gemellten unsero underthan, das E. L. auch yn diesem yungsten Mandat ynen bevilcht das Closter mit aller Zugehörung E. L. Hoffmaister Nikloschen Turotzi abzutretten, das dann Ynen etwas beschwerlich ist, aus den ursachen, das Sy zu underhaltung gemeilts Closters aus unnser Camer unnd anderorten entlehent. Und immer so die Nuzung als von Neunnt und Zehend gefelt. Yn Wein und Traid davon Sy wider bezallt sollten werdenn, will ynen beschwarlich sein sollich Closter gar abzusteen Sy wärn dann zuvor begnuegt. Damit Sy uns yn unser Camer unnd ander auch zufriden stellen mochten wie E. L. aus yrer Supplication die unnd ander yr beschwaruung klarlicher vernemen mag. Ist darauff an E. L. unser ganntz shwesterlich frunndtlich bit E. L. welle nie mergemellten von der Schemnitz gesandten von unseren wegen yn aigner Person ain gnedige Audientz geben unnd Sy mit gnaden abzufertigen vershaffen. Das wellen wir yn aller Shwesterlicher lieb und frunndtschafft ganntz willigklich beschullden. Datum zu Odennburg den vierzehenden Tag Augusti anno etc yar achtundzwainzigisten.

Mons je vous suplie de les avoir pour recommande en leur bons sentiments
votre humble et obéissante soeur

Marie

Értesítője, A Trencsénvármegyei Múzeum-Egyesület —. Trencsén 1914.

KÁLNYI KÁROLY

Vázlatok Trencsén város multjából.

Főleg a városi levéltár adatai alapján irta: Dr. IVÁNYI BÉLA.

Midőn nyilvánvaló lett, hogy a Magyar Történelmi Társulat 1914. évi vándorgyülését Trencsénvármegye közönségének meghivására Trencsénben fogja megtartani, a vármegye részéről azt a megtisztelő felhivást kaptam, hogy ismertessem a Trencsén város levéltárában őrzött okleveles anyag tartalmát. Először az volt a terv, hogy közölni fogjuk az oklevelek regesztáit, azonban a latin nyelvü kivonatokkal megrakott regesztákat nem találtuk a laikus közönség számára való alkalmas olvasmánynak s igy született meg az a gondolat, mely az alábbiakban testet ölt, hogy t. i. a városi levéltár régi anyagát tárgy és kor szerint csoportosítva, úgy fogjuk közölni, hogy azt bárki haszonnal forgathassa. Midőn tehát az alábbi dolgozatot, — mely távolról sem nyujtja Trencsén városának kimerítő és rendszeres történetét, utjára bocsátom, mély tisztelettel kérem a nemes Vármegye közönségét, fogadja azt azzal a szeretettel, mint a mellyel én azon dolgoztam.

* * *

A gyönyörü Vágvölgyön Galánta felől Zsolna felé haladva, Galgócz után feltünedeznek a rég elmult századok dicsőségének néma emlékei — a várromok. Temetvény, vele szemben a szomorú nevezetességü Csejte, majd Beczkó várának festői romjait pillantjuk meg, azután egy hegyfok megkerülésével elénk tárul a Vágvölgynek hatalmas központi vára, a völgyet elzáró egykori „Talsperre"-nek, — Trencsén várának romja.

A várromok láttára önkéntelenül száz meg száz, a történelem régmult misztikus századaira és azoknak eseményeire vonatkozó kérdés nyomul a kiváncsi érdeklődéssel szemlélődő és gondolkodó ember agyába. A kérdések nagy része talán abban a mondatban foglalható össze: Vajjon hogy és mint volt itt egykor, régen, a mikor még a vár a maga pompájában és épségében állott, mikor még annak megvolt a hadi jelentősége?

Erre a kérdésre a tudományos kutatás már meglehetősen kimerítő választ adott,[1]) arra azonban nehezebb pozitiv feleletet adni, hogy a várhegy oldalán messze elfehérlő Isten háza környékén épült város mikor keletkezett, hogyan fejlődött, milyen volt annak egykori külső és belső élete?

* * *

Trencsén város keletkezésére nézve pontos történelmi adatok nem állanak rendelkezésünkre, annyi tehető csak fel, hogy Trencsén a magyarok bejövetele táján már lakott hely volt. A város neve (Trencsén, tótul tövises,

[1]) Károlyi János doctornak: „A Trencséni Vár"-ról irott művére utalok.

tüskés helyet jelent) szláv eredetre vall és valószinü, hogy a szlávok voltak azok, akik itt a tövises bozótokat, erdőket kiirtva, a helyet lakhatóvá, környékét pedig művelhetővé tették.

A mi a lakott helynek várossá fejlődését illeti, azt azzal lehet magyarázni, hogy Trencsén három folyóvölgy — mondhatni — központjában fekszik. Innen érhető el legkönnyebben és leggyorsabban a Nyitra és Morva folyók völgye, természetes tehát, hogy a Nyitra, Vág és Morva völgyek kereskedői, utasai a Trencsén melletti Vág révet, majd hidat használván fel a transito forgalom lebonyolítására, ez a cseh, morva, lengyel, német és magyar kereskedelmi transito pont már korán v á s á r o s hellyé fejlődött és a forgalom nagyobb jelentőségü lakott várossá fejlesztette Trencsént.

Tudvalévőleg Kálmán királyunk egy 1113. évi oklevelében Trencsént már mint lakott helyet, falut — „villa" említi,[2]) a miből annyi megállapitható, hogy Trencsén a XII—XIII. században már jelentősebb lakott hely. Ez a két század Trencsén életében a készülődés, fejlődés, kialakulás, izmosodás százada s habár 1300-ban mint „civitas" már oklevél kiállítási joggal és saját pecséttel van felruházva,[3]) s noha a XIV. században már kiváltságokat is kap mégis a szabad és királyi városok sorába csak a XV. század elején került.

A forgalmas vásáros hely, melynek vásár- és rév-vámjövedelmének tized és harmad része már korán a nyitrai egyházat illette,[4]) a XIV. században, d e f ő l e g a XV.-ben jut jelentős kiváltságokhoz.

1324 augusztus 11-én Károly király eddig kimutathatólag az első, a ki Pál mester trencséni alispán és várnagy kérelmére a város lakóit a vámfizetés alól mindenütt felmenti.[5]) Ebből az következik, hogy Trencsén lakói az ország kereskedelmi forgalmában nemcsak passiv, hanem már activ szerephez jutottak s az első törekvés ilyenkor minden kereskedő város részéről a vámmentes, tehát az ország rengeteg sok vizi és szárazföldi átkelő helyén való rév és vámpénzmentes, akadálytalan közlekedésnek királyi kiváltsággal való biztosítása volt.

Ez a vámmentes közlekedés egyike a középkor talán legilluzóriusabb kiváltságának. Ugyanis a legnagyobbrészt olygarchák kezében lévő vámhelyek vámszedői nem a kereskedelmi forgalom magasabb szempontjait, hanem földesuruk érdekeit és hasznát tartották szem előtt, ennélfogva természetes, hogy a kir. privilegiumokat, különösen a gyengébb királyok alatt az ilyen vámszedők és gazdáik nem nagyon tisztelték, hanem igyekeztek az amúgy is jövedelmes vámhaszonvétel bevételeit minden áron fokozni. Ha tehát az uralmon lévő király meg is erősítette uralkodó elődjének valamely helység lakói részére adományozott vámmentességi kiváltságát, ez még nem jelentette azt, hogy azt tényleg tiszteletben is tartották. Innen van az, hogy városaink leve-

[2]) A nyitrai püsp. levéltára: Ladula I. Fascic 1., No. 1.; u. o. Ladula II. Fascic 1., No. 1. Mindkettőt kiadta: Fejérpataky: Kálmán király oklevelei.

[3]) Magyar-Zsidó oklevéltár: I. kötet 60. lap.

[4]) 1271-ben, midőn V. István király a nyitrai egyház jövedelmeit összeiratta, az összeirók a trencséni vásár- és rév-vámjövedelemről a következőképen nyilatkoznak: „Deinde venientes in Trinchinium, decimam et terciam partem fori ex fundatione ipsius ecclesie Nitriensis ad eundem pertinere scivissent". Nyitrai püsp. ltár: Lad. I., fasc. I., No. 4.

[5]) Trencsén szab. kir. város levéltára Cista III., fasc. 1., No. 4.

lestárainak főleg középkori része tele van vámprivilégiumaik sérelmét tárgyazó oklevelekkel, a mely sérelmekből akárhányszor évtizedes perek keletkeztek.

Nagyon természetes, hogy hasonló esetek történtek Trencsén város lakóival is. 1430-ban[6]) adja ki ujra Zsigmond király Trencsén részére a vámmentes közlekedés kiváltságát és öt esztendő elmultával, 1435-ben már kénytelen volt a király a kiváltságot megujítani, azzal indokolva meg ezen intézkedést, hogy a trencséniek városukat a hussiták támadásai ellen már hosszu idő óta kitartóan védelmezik, a mi jutalmazandó érdem.[7]) Azonban a vámok büszke tulajdonosai nem sokat törődtek sem a király kiváltságlevelével, sem a város érdemeivel, mert a következő évben, 1436-ban[8]) Adlicz György és Milkó Péter trencséni polgárok Korneuburgban megjelentek Zsigmond király előtt és a város közönsége nevében panaszt emelnek, mondván, hogy a város lakóinak régi szabadságait nem tartják tiszteletben s tőlük vámot szednek. Erre a király immáron harmadizben ismétli meg a vámmentességi kiváltságot és mivel a panaszt tévő két polgár névszerint is megnevezte azokat az urakat, a kik az ő vámmentességüket semmibe sem veszik, ennélfogva a király a trencséniek érdekében Lévai Cseh Péter erdélyi vajdához, Gimesi Forgách Péterhez és ennek János fiához, továbbá Ludányi Lászlóhoz — a ki a trencséniektől Bánban szedte a sérelmes vámot — külön-külön parancsot intéz. Ezek között szinte feltünően szigoru hangu az a parancs, a melyet a király Lévai Cseh Péterhez intéz, mert ennek nemcsak hogy szigoruan megtiltja a trencséniektől való jogtalan vámszedést, hanem még erélyesen meg is fenyegeti, hogy abban az esetben, ha tőlük, árúik és javaik után mégis vámot merne szedetni, jószágaiból fogja azt vissza venni.[9]) Azonban a Forgáchok még erre a parancsra sem hajtottak, mire 1437-ben[10]) Nyitra vármegye közgyűlésén Nyitrán Rozgonyi György előtt megjelentek Hodna Jakab trencséni biró, Péter trencséni városi jegyző és két polgár s felmutatván Zsigmond királynak a Forgáchokhoz 1436-ban intézett s fent emlitett parancsát, Trencsén város közönsége nevében előadták, hogy a Forgáchok a királyi parancs dacára vámot szednek tőlük, mire Rozgonyi itéletileg kimondja hogy a Forgáchok a királynak az országba való visszatértéig nem szedhetnek a trencséniektől vámot. 1437-ben (december 9-én) halt meg Zsigmond király és utóda Albert király már 1438 február 22-én kénytelen a trencséniek vámmentességi sérelmeivel foglalkozni s elrendelni, hogy tőlük sehol az országban vámot ne szedjenek.[11]) Ugyanezt a kiváltságot megismétli és megerősíti 1453-ban V. László király is.[12])

1455-ben Hunyadi László,[13]) 1458-ban pedig öccse I. Mátyás király intézkedik a trencséniek vámszabadsága érdekében, ez utóbbi a nála megszo-

[6]) U. ott. Cista I., Fasc., I. 4. No. 14.
[7]) U. o.: Cista I., Fasc. 4., No. 17.
[8] U. o.: Cista I, fasc. 4., No. 19.
[9] U. o.: Cista I, fasc. 4, No. 19, 20 és 21.
[10] U. o.: Cista I, fasc. 4, No. 23.
[11]) U. o.: Cista I, fasc. 6, No. 2.
[12]) U. o.: Cista I, fasc. 7, No. 1.
[13]) U. o.: Cista III. fasc. 1, No. 9.

kott eréllyel. Ugyanis Kazai János a trencséniektől jogtalanul vámot szedett, mire a város közönsége ezért a királynál panaszt emelt ellene. A király megvizsgálván az ügyet, ráparancsol Kazaira, hogy a trencséniektől szabadságaik ellenére ne merjen vámot szedni, mert ellenkező esetben vámhelyét Rozgonyi Sebestyén kir. fólovászmesterrel és trencséni várkapitánnyal lefoglaltatja.[14]) Ugyanezen esztendőben, de néhány nappal később egy más konkrét panasszal járulnak a trencséniek a király elé. Ugyanis néhány trencséni kereskedő a tatai keresztelő Szent János napi országos vásáron volt és midőn onnan hazatérőben Almásnál a Dunán átkelnének, az almási vámszedők, azon a címen, hogy a vámot nem fizették meg, a trencséniek összes javait elszedték és lefoglalták. A király megparancsolja Dénes esztergomi biboros érseknek, a vámhely tulajdonosának, hogy almási vámszedőivel a trencséniek lefoglalt javait vámfizetés nélkül azonnal adassa vissza és tőlük a jövőben szabadságaik ellenére vámot szedetni ne merjen.[15]

A vámszedések miatti súrlódások az erélyeskezü Mátyás uralma alatt sem szünetelnek.

1463-ban például a Bajmóczi Nofriak kapnak királyi parancsot, hogy a trencséniek vámmentességi kiváltságát tartsák tiszteletben,[16]) azonban úgy látszik, sem a Nofriák, sem pedig a már többször engedetlenkedő Forgáchoknak sem használt a királyi parancs, mert 1468-ban mindezeket felszólítja a király, hogy mindazon okleveleiket, a melyek alapján ők a trencséniektől vámot szednek, Szent György napjának 8-adán mutassák fel előtte, addig azonban a trencséniektől vámot szedni ne merészeljenek.[17])

1475-ben ugy látszik Mátyás király már unta a folytonos vámszabadalom sértést, mert egy konkrét panasz alapján meghagyja a trencséni comesnek, Francznak, hogy Podmaniczky vámhelyét, a ki a trencsénieket itt mindig zaklatja és károsítja, abban az esetben, ha ezzel nem hagy fel, azonnal foglalja le a király számára és tartsa elfoglalva addig, a míg más parancsot nem kap.[18])

1482-ben általánosságban megismétli Mátyás király Trencsén város lakóinak vámmentességi szabadságát,[19]) 1489-ben pedig ugyanő meghagyja a főleg Vácon, Esztergomban, Hidvégen és Almáson lévő vámszedőknek, hogy a trencséniektől vámot szedni ne merészeljenek. Ezt a parancsot 1491-ben megismétli II. Ulászló király is.[20])

A krónikaszerüen előadott eddigi adatokból is nyilvánvaló, hogy Trencsén város lakói a középkor folyamán az országban intenziv kereskedést folytattak, hogy áruikkal az országban tartott vásárokat látogatták, hogy főleg a XV. század végén a város kereskedőinek fő útvonala a Duna mindkét partja volt, a melynek völgyén át úgy látszik a Déllel állottak kereskedelmi kapcsolatban.

14) U. o.: Cista I, fasc. 8, No. 2.
15) U. o.: Cista I, fasc. 8, No. 1.
16) U. o.: Cista I, fasc. 8, No. 5.
17) U. o.: Cista I, fasc. 8, No. 11.
18) U. o.: Cista I, fasc. 8, No. 14.
19) U. o.: Cista I, fasc. 8, No. 17.
20) U. o.: Cista I, fasc. 9, No. 2.

A kereskedelem, a melyet a város lakói üztek, rájuk nézve jövedelmező és hasznothajtó lehetett, mert máskép nem védték volna oly szívósan s ennélfogva eredménnyel kereskedelmi érdekeiket a földesurak túlkapásai ellen. Igaz, hogy szerencséjük volt az is, hogy a központi hatalom, szintén a maga érdekének szemmeltartásával, mindig pártjukat fogta.

Az a sok vámsérelem és vámmentességi surlódás, melyet felsoroltunk, a kereskedelmi forgalom élénkségét bizonyítja.

A vámmentességgel úgyszólván együtt járt a határvám (harmincad, vagy I. Mátyás király alatt koronavám) mentesség is.

A harmincadot, vagy koronavámot az ország határán behozott vagy kivitt árú után (az árú értékének harmincad részét) szedték. Harmincad állomás — akárcsak ma a vámállomás — akkor is kétféle volt. Ugymint belépő (határ) harmincadállomás, továbbá az ország belsejében lévő (belső) harmincadállomás. Határ harmincadállomás volt pl. Zsolna, de ha az árú Budára vagy Székesfehérvárra volt destinálva, akkor a határvámot nem Zsolnán, vagy a határon, hanem Budán, vagy Székesfehérváron szedték be. Trencsén is harmincadállomás volt,[21]) még pedig a Morva völgyéből, Drietoma felől érkező árúk számára belépő, de már pl. a Zsolna felől érkező árúkkal szemben belső harmincadállomás volt.

Trencsén város lakói az országban királyi kiváltság alapján már régen mentesek lehettek a harmincad fizetése alól, a mit bizonyítani látszik Cillei Ulriknak egy 1452-ben kelt és az ország harmincadosaihoz intézett parancsa, melyben meghagyja, hogy a trencséniektől régi kiváltságaik ellenére harmincadot ne szedjenek.[22]) Ezt a parancsot megismétli 1454-ben Hunyadi János, 1455-ben pedig Hunyadi László.[23])

A trencséniek ugyan az ország minden harmincad helyén hamincad mentesek voltak, de magában Trencsénben kötelesek voltak mindazon javak után, melyeket kereskedelmi forgalomba bocsátás céljából az országba behoztak, vagy onnan kivittek, harmincadot fizetni.[24])

Eredetileg csak azon javak után voltak harmincadmentesek a trencséniek, a melyeket kereskedelmi célból szállítottak, tehát azon javak után, melyeket a saját szükségletükre hoztak be, voltaképen kötelesek voltak harmincadot adni, azonban 1467-ben I. Mátyás király azt a kiváltságot adta Trencsén város lakóinak, hogy azon borok, marhák és egyéb javak (ugylátszik élelmiszerek után) után, melyeket a trencséniek saját szükségletükre és fentartásukra Trencsénbe hoznak be, koronavámot nem tartoznak fizetni.[25]) Ezt a rendeletet a király 1478-ban megismétli.[26])

Megtörtént az az eset is, hogy a trencséniektől harmincadot vagy koronavámot szedtek olyan javak után is, a melyeket nem külföldről, hanem csak Zsolnáról hoztak, noha törvény szerint (1405. évi sz., 1468. évi 4. t.-c.) ilyen árú után harmincadot fizetni nem kellett, panaszkodtak is emiatt a ki-

[21]) U. o.: Cista I, fasc. 8, No. 19.
[22]) U. o.: Cista III, fasc. 1, No. 6.
[23]) U. o.: Cista III, fasc. 1, No. 9a és 9.
[24]) U. o.: Cista I, fasc. 8, No. 19.
[25]) U. o.: Cista I, fasc. 8, No. 9.
[26]) U. o.: Cista I, fasc. 8, No. 15.

rálynak, a ki 1468-ban elrendeli, hogy Trencsén város lakóitól azon javak után a melyeket Zsolnáról hoznak vagy oda visznek, a törvény értelmében koronavám nem szedhető.[27])

Húsz esztendő mulva más eset miatt panaszkodnak a trencséniek. Ekkor Budán, Pesten és Székesfehérváron és máshol a trencséniektől harmincadot szedtek, mire a király elrendelte, hogy a trencséniektől akár saját szükségletükre, akár kereskedelmi célra („lucri gratia") szállított áruk után a trencséniektől harmincadot ne szedjenek.[28]) Ugyanezen intézkedést megismeti II. Ulászló király 1491-ben.[29])

A középkor kereskedelmi forgalmát nemcsak a vámok és harmincadok, mint intézményes akadályok, hanem egyéb körülmények is bénitották. Ez egyéb körülmények közé tartozott pl.: a középkori várurak egyik jövedelmező és ennélfogva kedvenc szórakozása, t. i.: a kereskedők kifosztása. Hogy trencséni kereskedőket is megkopasztottak a várurak néhányszor, az kétségtelen, bár a város levéltára csak egyetlen ilyen esemény emlékét őrzi. Nevezetesen 1500-ban Noskó Tamás és Zwisseny János trencséni polgárok Nagyszombatba bort és egyéb árut szállítottak. Midőn innen visszatérőben voltak és Alsólindvay Bánffy János nyitramegyei Ujhely (ma Vágujhely) nevü mezővárosába értek, itt István tiszt, ura parancsára, Vissy Mihály bolondóci várnaggyal, István udvarbiróval, továbbá Bánffy János jobbágyaival és népeivel a két polgárt fegyveresen megtámadta és kifosztotta, 200 forintnyi kárt okozva nekik.[30]) Ennyit mond az oklevél, arról azonban már nincs szó, hogy a két polgár elégtételt, főleg vagyonit, kapott-e.

Eddig azokat az intézményeket tárgyaltuk, a melyek — a királyok jó indulatu támogatása és védelme ellenére — Trencsén város kereskedőinek a forgalom lebonyolitásában akadályukra voltak, lássuk már most azokat az intézményeket is, a melyek a város polgárainak és általuk a város fejlődésének is javára szolgáltak és a forgalom nyugodt lebonyolitását előmozditották.

Emlitettük már, hogy Trencsén város mellett a Vágon már korán (a XIV. században) híd volt, a mely kereskedelmi és közlekedési szempontból nagy jelentőségü volt. A híd fontosságát átlátták királyaink is, a kik igyekeztek a híd fentartásában a trencsénieket tőlük telhetőlg támogatni. Igy már Nagy Lajos királyunk 1379 tavaszán, midőn a jégzajlás és az árvíz a trencséni nagy hidat majdnem teljesen tönkre tette, a város segitségére siet és elrendeli, hogy a verpkai és záblati nemes birtokosok engedjék meg a trencsénieknek, hogy a híd épitéséhez szükséges fa megszerzése céljából az ugynevezett fekete erdőt akadálytalanul használhassák.[31])

Nagy Lajos utóda, Zsigmond király átlátta azt, hogy a Vág zabolátlan vizén hidat fentartani roppant költséges és hogy ez a trencsénieknek nagy terhet jelent; hogy tehát a hídfentartás terhét könnyitse, a Trencsén városa

---

[27]) U. o.: Cista I, fasc. 8, No. 12.
[28]) U. o.: Cista I, fasc. 8, No. 19.
[29]) U. o.: Cista I, fasc. 9, No. 1.
[30]) Trencsén város levéltára: Jelzetlen oklevél.
[31]) U. o.: Cista 1, fasc. 4, No. 1.

részére 1402-ben kiadott nagy kiváltságlevelének negyedik pontjában úgy intézkedik, hogy ha valaki Trencsénben a Vág hídján saját vagy kereskedelmi árúkkal kel át, akár odafelé akár visszafelé menet, a híd karban tartása cimén Trencsén város közönségének vámot tartozik fizetni.[32]) Ugy látszik, hogy ez a vámbevétel csak a normális karbantartási költségekre volt elegendő, ha a Vág a hídon nagyobb rongálást okozott, akkor a trencséniek ismét csak az erdők használatára szorultak. Igy volt ez például 1412-ben is, a mikor Zsigmond király meghagyja Trencsén vármegye nemes birtokosainak, hogy Trencsén város lakóit a Vág mindkét partján lévő erdőkből a híd kijavításához szükséges fa vágásában és elszállításában ne akadályozzák.[33])

1510-ben ismét nagyobbszabású tatarozásra szorult a Vágon lévő híd, mert II. Ulászló király Zapolyai János szepesi gróf kérelmére Trencsén városát a város falai és épületei javítása és a Vághídja fentartása cimén négy esztendőre minden adózás alól felmenti.[34])

Érdekes jelenség, hogy a Vág hídjának karbantartása a XV. század második felében nem a város összeségének feladata volt, hanem csak egy bizonyos részét a lakosságnak terhelte. Ugyanis Trencsén város és alsóváros zselléreinek, éjjeli őreinek és molnárainak speciális feladata volt a Vág folyó hídját, továbbá az alsóvárosnak a Vág vizénél lévő falait karban tartani, illetve a víz árja ellen védelmezni. Ezeket a rendkívüli szolgálatokat teljesítő polgárokat 1474-ben I. Mátyás király, hivatkozva mostani nagy szegénységükre, az egy forintos adó alól, a mely házaik, majorságaik után járna, felmenti,[35]) 1480-ban pedig nemcsak ezt az egy forintos adót, hanem a rendkívüli adókat egyáltalában elengedi nekik.[36].

A trencséniek a XIV. század folyamán már élénk posztókereskedést folytathattak. Ezt bizonyitja Zsigmond királynak 1397-ben Trencsénben való tartózkodása alkalmával kelt oklevele. Eszerint a város lakói panaszt emeltek a király előtt, mondván, hogy a kül- és belországi posztókereskedők a posztót nem darab vagy végszám árulják, hanem különböző öl szerint mérve és szabva bocsájtják árúba az országban lévő szabad országos vásárokon. A király a panasz meghallgatása után úgy intézkedik, hogy ezután a posztókereskedők nem különböző mértékkel (öllel) mérve, hanem csak végszámra árulhatják a posztót.[37])

Ezt az intézkedést alig provokálták volna a trencséniek, ha ők nem lettek volna érdekelve. Ugy látszik ők maguk is foglalkoztak posztókereskedéssel és a mértékek, az ölek különfélesége a kereskedésben hátrányukra volt. Mint megrövidített vagy becsapott vevők aligha fordultak volna a királyhoz orvoslásért, mert hiszen maguk közt rövid és egyszerű úton is elintézhették volna az ügyet.

Trencsén kereskedelmi forgalmának és fejlődésének javára szolgált Zsig-

---

[32]) U. o.: Cista 1, fasc. 4, No. 3.
[33]) U. o.: Cista 1, fasc. 4, No. 8.
[34]) U. o.: Cista 1, fasc. 9, No. 4.
[35]) U. o.: Cista I, fasc. 8, No. 13.
[36]) U. o.: Cista I, fasc. 8, No. 16.
[37]) U. o.: Cista I, fasc. 4, No. 2.

mond királynak az a ténye is, hogy 1421-ben a város közönségének kérelmére megadta az országos vásártartás jogát. Évenként kétszer lehetett a a középkorban Trencsénben országos vásárt tartani, úgymint: husvét nyolcad napján és szent András napján.[38])

Zsigmond király a városok fejlesztésének és emelésének híve lévén, uralma alatt kapta Trencsén a már előadottakon kívül, kiváltságainak legtöbbjét és legjavát, úgy, hogy Zsigmond uralkodásának idejét joggal és méltán lehet a magyarországi városi kiváltságok virágkorának nevezni.

Zsigmond királytól Trencsén kereskedelmi és közjogi kiváltságokat kapott, néha a kettőt együtt, de rendszerint mégis elkülönitve.

1402-vel indult meg a királyi kegynek kiváltságok alakjában való bővebb megnyilvánulása. Ebben az évben kiadott királyi kiváltság levél már azt az irányzatot mutatja, hogy a szabad és királyi városi jogokat gyakorló, de tényleg még a trencséni várhoz tartozó város szabadulni óhajt a várkapitányok hatalma és gyámkodása alól és a király ezt a törekvést méltányolja.

Az első pont meghatározza, hogy mennyi adót fizessen a város. Eszerint az évi adó 86 márka, a kamara haszna pedig évenként 5 kis márka (à 133 dénár). A mindenkori bíró személye adómentes.

A 2. és a 3. pont voltaképen a szabad bíráskodás és a szabad költözködés előképe. A 2. pont szerint a trencséni várnagyok vagy helyetteseik a város polgárai közül senkit le nem tartóztathatnak a biró tudta nélkül. Innen már csak egy lépés a szabad és független bíráskodáshoz.

A 3. pont kimondja, hogy ha valaki a városból el akar költözni, ebben őt a trencséni várnagyok nem akadlyozhatják, hanem ebben csak a bíró és az esküdtek rendelkezhetnek. Ez annyit jelent, hogy a polgárok a maguk költözködési ügyeikben saját maguk intézkednek.

A 4. pont a Vág folyó hídján szedendő vámról intézkedik, a miről már volt szó.

Meghatározza az 5. pontban a király azt is, hogy a trencséniek a nyitrai egyháznak évenként 12 mázsa tizedet tartoznak adni.

A 6. pontban a király a Vágban és minden egyéb vízben szabad halászatot biztosít a trencséni polgároknak.

Semmi sem uj a nap alatt, még a korunkban annyit emlegetett húsdrágaság sem, mert ime, Zsigmond királynak királyi szóval kellett az 1402-ben élő trencséni mészárosok (mai nyelven: élelmiszer uzsorások) közt rendet csinálni. Ugy látszik, hogy az akkori trencséni mészárosok, hogy a városban monopolizálhassák a húspiacot, valahogy kimesterkedték azt, hogy a vidéki mészárosok ne vihessenek be húst Trencsénbe, ami természetesen együtt járt azzal, hogy a trencséni mészárosok a hús árát uri tetszésük szerint szabályozhatták — felfelé. Valószinüleg a trencséniek panaszban szóvá tették ezt az állapotot a király előtt, aki azután a mészárosok eldorádójának véget vetett, a privilegium 7. pontjában kimondván helyes szociális érzékkel azt, hogy a megyebeli helyiségekből a mészárosok szabadon vihetnek be húst Trencsénbe és ezt a trencséni mészárosok meg nem akadályozhatják.

A 8. pontban megengedi a király a trencsénieknek, hogy nemcsak a

[38]) U. o.: Cista 1, fasc. 4, No. 10.

Vág mindkét partján, de sőt még a nemesek erdeiben is szabadon vadászhatnak és madarászhatnak.

Végül kijelenti a király a 9. pontban, hogy mindezen szabadságokban a trencséni várnagyoknak nemcsak hogy akadályozni nem szabad a trencsénieket, de sőt egyenesen meg kell őket ezeknek gyakorlatában védelmezni.[39])

Ugyanezen évben Zsigmond király nevezetes kereskedelmi szabadságokat is ad a városnak. Nevezetesen azon árúkra, melyeket az országból Lengyel vagy Oroszországba visznek ki, vagy forditva onnan ide hoznak be, Trencsént árúmegállító és lerakó hellyé teszi. Eltiltja azonban a polgárokat attól, hogy kereskedelmi társulatot (»societas mercatorum«) alkossanak.

Pozsony, Sopron és Nagyszombat városok polgárainak megengedi a király, hogy árúikat Trencsénben lerakni ne legyenek kötelezve, azonban viszont a trencsénieknek sem kell a most felsorolt városokban árúikat lerakni.[40])

1412 nevezetes és jelentős évszám Trencsén város életében. Ekkor ugyanis, — hogy röviden jelezzük — a Budán összegyült főurak kérelmére Zsigmond király Trencsén városának Buda város szabadságait adja. Ez azt jelenti, hogy Trencsén szabad és királyi város lett és a szabad királyi városi jogokat, a melyeknek némelyikével már eddig is élt, innenfogva egész terjedelmükben minden akadály nélkül és teljes joggal gyakorolhatta.

A dolog úgy történt, hogy ebben az évben Sefrid fia Jakab trencséni bíró egy polgártársával Budán járt a királynál, aki előtt panaszt emelt a trencséni várnagyok ellen, akik a város jogait folyton csorbítják. Konkretizálva a panaszt, a fő sérelem az volt, hogy a trencséni várnagyok a város polgárait a város bírájának tudta nélkül letartóztatják. Erre a király a város szabadságait megvizsgálva, a nála egybegyült főurak kérelmére elrendeli, hogy a város polgárait a bíró tudta nélkül letartóztatni ne merjék, egyébként pedig Trencsén városa Buda és Székesfehérvár városokéhoz hasonló szabadságokat élvez.

Ezzel tehát a város megszabadult a trencséni vár és kapitányai, illetve várnagyai fenhatósága alól, városi autonomiát nyert, azaz a bíráskodás, közigazgatás és jogszabályalkotás terén önállóan működhetett, a várost fallal kerithette, adót csak a királynak fizetett stb.

Ugyanez alkalommal szabályozza a király a város polgárainak öröklési jogát is, kimondván, hogy ha valaki a polgárok közül egyenes leszármazók nélkül halna el, akkor az oldalágiak örökölnek, ha pedig oldalági rokon sincsen, akkor a hagyaték az egyházra száll.[41])

A szabad királyi városi rangra való emeléssel egyidejüleg a király parancsot intéz a város érdekében a trencséni várnagyokhoz és vicéikhez, melyben szigoruan meghagyja nekik, hogy Trencsén város igazságszolgáltatási ügyeibe ezentúl ne avatkozzanak bele.[42]) Imea király tehát Trencsén város szabad bíráskodási jogát minden oldalról biztosítani óhajtotta.

---

[39]) U. o.: Cista I, fasc. 4, No. 3.
[40]) U. o.: Cista I, fasc. 7, No. 3.
[41]) U. o.: Cista I, fasc. 4, No. 5.
[42]) U. o.: Cista I, fasc. 4, No. 7.

Természetesen mint egyebütt, úgy itt sem ment simán a szabad királyi városi állapotba való átmenet. Különösen a trencséni várnagyoknak nem volt inyére, hogy a város, az értékes jövedelmi forrás kisiklott kezeik közül és az első összeütközés a város és a várnagyok közt az adózás miatt történt. A trencséni várnagyok, régi jó szokás szerint, annyi adót szedtek a várostól, amennyit akartak. Ez az állapot az 1402. esztendővel megszünt, mert hiszen a király ekkor a város adóját pontosan meghatározta. Ebben azonban a várnagyok nem tudtak belenyugodni és már 1415-ben felhangzik a panasz, hogy a trencséni várnagyok szokatlan és uj adókat követelnek a várostól. A panaszt Zsigmond neje, Borbála királyné elé viszik, aki természetesen a jogtalan és szokatlan uj adók szedését a várnagyoknak megtiltja[43]). Ez a tilalom csak ideig óráig használt, mert már 1422-ben ismét panasszal járul a város közönsége a király elé, mondván, hogy a trencséni várnagy szokatlan adókat követel tőlük. A király — úgy mint a vámmentesség ismétlésénél történt — hivatkozva arra, hogy a trencséniek a cseh »viclefisták« ellen az ország határán fekvő városukat szünet nélkül védelmezni kénytelenek, megtiltja Perényi Miklós kir. fólovászmesternek és trencséni várnagynak, hogy a trencséniektől szokatlan adót szedjen[44]). De a kir. fólovászmester és várnagy úgy látszik bosszúból, csak azért is tovább nyomorgatja a várost, mire a város panaszára 1424-ben egy ujabb szigorú királyi tilalom következett[45]).

1421-ben Lang Miklós volt trencséni biró megjelent az Olmüczben tartózkodó Zsigmond király előtt és a város közönsége nevében igen érdekes panaszt emelt. A panasz tárgya az volt, hogy némelyek a polgárok közül, akik peres ügyeikben a tanács itéletével nincsenek megelégedve, nem a város rendes felebbezési fóruma, a tárnokmesteri szék elé felebbeznek, ahova a város szabadsága és szokása szerint felebbezni kell, hanem m á s illetéktelen helyre felebbeznek a város és a tanács nagy kárára. Erre a király elrendeli, hogy ezután peres ügyekben csak a város szokásos felebbezési fóruma elé lehet felebbezni.[46])

Talán nem tévedünk, ha azt állítjuk, hogy ennek a panasznak az éle voltaképen a trencséni várnagyság ellen irányult, mert a m á s, az illetéktelen fórum csak a trencséni várnagy lehetett. Mig ugyanis a város a trencséni vár joghatósága alá tartozott, a felebezés a peres ügyekben a város tanácsától a várúr, illetve a várnagyság elé történt. 1412 óta a város szabad és királyi rangra emelkedvén, felebbezési fóruma a tárnokmesteri szék lett, ha tehát valaki a polgárok közül akár kényelemből, akár az olcsóságra való figyelemmel még most is a trencséni várnagy elé felebbez, ezzel a tényével a város szabad és királyi voltát tagadja, amivel a város közönségének szolgálatot nem tesz.

Csak természetes tehát, ha a város közönsége ez ellen orvoslásért a királyhoz fordul.

De nemcsak az adószedésbe, bíráskodásba, hanem még a város kegy-

43) U. o.: Cista I, fasc. 5, No. 1.
44) U. o.: Cista I, fasc. 4, No. 12.
45) U. o.: Cista I, fasc. 4, No. 13.
46) U. o.: Cista I, fasc. 4, No. 11.

úri jogaiba is beleavatkoztak a trencséni várnagyok. 1434-ben megjelent a király előtt a város közönsége nevében három trencséni polgár és előadták, hogy a trencséni királyi és királynői comesek és várnagyok, valahányszor a trencséni plebános meghal, a plebániát mint javadalmat mindig annak adják, akinek akarják. A király elrendeli, hogy ezután a trencséni comesek és várnagyok az elhunyt plebános javainak ügyeibe ne avatkozzanak be, hanem az az ő utódára száll, ha pedig a plebános végrendelet nélkül halna el, a város közönségének joga van plebánost választani.[47])

Zsigmond uralma után még a hosszú ideig kormányzó I. Mátyás király alatt kapott a város néhány kiváltságot. Igy 1464-ben a cseh husszita rablók folytonos pusztitásaitól elszegényedett városnak a király a harmincad jövedelemből évenként 200 frtot elenged[48]). 1467-ben pedig, minthogy Trencsén szabad királyi várost a népek sokaságával óhajtotta dekorálni, megengedi a Trencsénben való szabad letelepedést és a letelepülni szándékozóknak adómentességet igér.[49])

Az eddig felsorolt kiváltságleveleken felül meg kell még emlékeznünk egy a város levéltárában őrzött otromba hamisitványról is.

Az oklevél 1318-ban kelt és kettős nap dátuma van: egyházi és római, a kettő azonban nem vág. A római nap meghatározás szerint ugyanis április 7-én, az egyházi szerint pedig május 1-én kelt.

Az oklevél kiállitója Nagy Lajos király, aki 1342 julius 21-én lépett trónra, tehát az oklevél kiállítása után több mint 24 évvel.

Az oklevél bevezetésében el van mondva, hogy Trencséni Csák Máté nádor és trencséni comes, továbbá Prokop morva őrgróf közt a Vág vize miatt valami viszály támadt, a király azonban, nehogy Trencsénmegye Morvaországgal határos része az őrgróf által elpusztittassék, a nevezett nádor kérelmére János esztergomi érsekkel, Péter nyitrai, Miklós Győri[50]) és Miklós kalocsai püspökkel, továbbá Garai Miklós, Kont Miklós, Széchényi Franck stb. főurakkal Trencsén városában Máté nádor és Prokop őrgróf közt a békét és egyezséget létrehozta. Ebből az alkalomból azután Máté nádor Disproth Miklós és Hanal trencséni polgárok a király elé járulván, 1318-ban csupa olyan szabadságot eszközölt ki a királynál, melyeket a város a XV. század első évtizedeiben Zsigmondtól kapott, nevezetesen: A város mellett híd fenntartása fejében a trencséniek az egész országban vám és harmincadmentesek.

Plebános praesentálási joguk van és a trencséniek már ekkor teljesen azonos jogokat és intézkedést nyernek, mint amelyet 1434-ben Zsigmondtól kaptak.

A zsellérek sört nem mérhetnek, csak a telkes emberek és zsellér nem vásárolhat a tanács engedélye nélkül árpát.

Egy molnár sem birhat több szárnyast, csak 4 tyukot, egy kakast és egy ludat, sertése is csak egy lehet »et dum auducitur sibi braseum debet

[47]) U. o.: Cista I, fasc. 6, No. 4 és Esztergomi Primási ltár. eccl. v. 44.
[48]) U. o.: (Trencsén) Cista I, fasc. 8, No. 6.
[49]) U. o.: (Trencsén) Cista I, fasc. 8, No. 8 és 10.
[50]) Az eredetiben: „Nicolao Januensi" van, Jaurinensi helyett.

et tenetur inportare et exportare«, ha máskép mer cselekedni, akkor üljön három napig kalodában és fizessen három márkát. Ha a malomban az őrletőknek az őrlésben nem tesz igazságot, üljön jó ideig kalodában.

Az élelmiszer árusítónék, akik minden nap kint ülnek a vásáron, egyenként minden szombaton adjanak a kórháznak két dénárt.

A trencséniek Bánban vásárvámmentesek és ott posztót ölenként is árusíthatnak.

A külső emberek által Trencsénben fizetendő vámjövedelem a kórházban vagy szegényházban lévő szegények és szűkölködőknek adassék.

Ez az oklevél tartalma.

Ha a dátumbeli otromba ügyetlenség nem figyelmeztetne már első pillanatra, hogy hamisítvánnyal állunk szemben, akkor az oklevélben megnevezett személyek létezésének ideje vezetne nyomra bennünket.

Trencséni Csák Máté, a főszemély 1297—99, 1302, 1309, 1312 és 1318-ban volt nádor[51]). Ennek hivataloskodási ideje tehát még csak bele volna illeszthető az oklevél állitólagos korába, de már János esztergomi érsek megdönti a hitet, mert vagy Orbonai Jánosról, aki 1376—78-ig, vagy Kanizsai Jánosról, aki 1387—1418-ig volt esztorgomi érsek[52]) lehetne itt szó, de 1318-nak még csak a tájékán sem volt János nevü esztergomi érsek.

Ami a Miklós nevü kalocsai érseket illeti: I. Miklós 1356—58-ig, II. (Bubek) Miklós 1391—1401-ig és III. (Siklósi) Miklós 1409—1415-ig volt kalocsai érsek[53]).

Miklós győri püspök neve vágna, mert 1308—1337-ig tényleg egy Miklós volt a győri püspük[54])

Péter nevü nyitrai püspök csak egy volt: 1399—1405-ig.[55])

Kont Miklós 1356—1367-ig, az egyik Garai Miklós 1375—1386-ig, a másik pedig 1402—1434-ig volt nádor[56]).

Az oklevélben a legjobban elárulja a hamisítás korát a patronátusi jogról szóló rész, amely az 1434. évi privilégium lényegét mindenestől átveszi, s amelyből biztosan következtethetjük, hogy az oklevelet 1434 után valószínüleg 1440—50 körül hamisították. Erre a korra utal egyébként az irás charaktere is.

Az oklevél maga hosszúkás tégla alaku hártyára, könyvlap formán van irva, s alul Nagy-Lajos királynak selymen függő töredékes kettős viaszpecsétje látható.

Nyilvánvaló tehát, hogy a hamisítók megszerezték valahogy Nagy Lajos királynak egy szabályszerűen kiállított privilegiumát, arról az eredeti szöveget levakarták s roppant ügyetlenül és gondatlanul ráhamisították a jelenlegi szöveget[57])

---

51) Orsz. Levéltár: Liber Dign. Saecul. 13. és 14. lap.
52) U. o.: Liber Dign. Eccles. 8—9 lap.
53) U. o.: Liber Dign. Eccles. 30—31 lap.
54) U. o.: Liber Dign. Eccles. 93—94 lap.
55) U. o.: Liber Dign. Eccles. 115. lap.
56) Frankl: A nádori és országbírói hivatal, 161—2. lap.
57) Trencsén város ltára: Cista 1. No. 1.

Ime ezeket tárják fel előttünk a rég elviharzott időknek a laikus előtt néma, de a hozzáértő előtt annál beszédesebb emlékei. Elmondták nekünk hogy két századon át mennyi királyi kegy, mennyi kitüntető és hasznos kedvezmény szállt a városra arról a szent koronáról, amelynek viselői akkoron elég sűrün megfordultak a városban. Róbert Károly, Nagy Lajos, Zsigmond, Mátyás mind többször megfordultak itt.

Róbert Károly 1321 jul. 25-én[58]) és 1344 dec. 14-én[59]) Nagy Lajos 1362 aug. 15-én és 1371 junius 12-én járt Trencsénben[60]), Zsigmond király 1388 március 16-án itt adta el Brandenburgot[61]), ezenfelül itt járt 1397 jun. 8-án, 1421 május 14, 27 és junius 1-én[62]) 1425 december 28-án[63]) Hunyadi Mátyás király 1461 január 5-én és január 11-én[64]), 1470 április 23—24-én[65]), 1474. jul. 25—29[66]) járt Trencsénben.

1501-ben december 7-én és 1502. szept. 11-én Zsigmond lengyel herceg, a későbbi lengyel király járt itt[67]) s lehet, hogy már ekkor megismerkedett későbbi nejével, a krakkói Wawel király-sírboltjában nyugvó Zapolyai Borbálával, akit 1512-ben fényes küldöttség vitt el innen lengyel királynőnek Krakkóba[68].)

Lássuk most már, hogy a privilegiumokkal bőven feldiszített városnak milyen volt a középkori belső, főleg pedig jogélete.

A város belső berendezéséről, de főleg jogéletéről néhány oklevélen kívül legtöbbett a város levéltárában őrzött s 1476-al kezdődő jegyzőkönyv tartalmaz adatokat.

A XV. században Trencsén már fallal kerített[69]) forgalmas város, melynek már 1437-ben iskolája volt.[70]) Ebben a században már megvolt a hegy oldalán épült plébinatemplom is, sőt 1476-ban Francz trencséni főispán özvegye, Gyulai Margit, Swarcz Fülöp trencséni lakos ösztönzésére Trencsén város közönségének beleegyezésével megalapítja a Boldogságos Szűz Mária tiszteletére szentelt parochiális templom belsejében, baloldalt a Szent Háromság tiszteletére épült kápolnát és oltárt, melyet megfelelő dotatioval is ellát és az oltár és kápolna rectorának a templomból a városba vezető kőlépcsők mellett házat is vesz lakásul, a plébánosnak pedig a városon kívül, bizonyos

---

58) Anjoukori Okm. tár I. kötet 637. lap.

59) Ráth: A magyar királyok utazásai, 60. lap.

60) U. o. 68. és 74. lap.

61) U. o. 93. lap és fejér: Col. Dipl. X. 8. 250.

62) Ráth: I. m. 102. és 131. lap, Trencsénv. ltára: Cista I, fasc. 4, No. 10.

63) Illava mváros ltára: 4. szám.

64) Német-Lipcse ltára; Zsolna város ltára A. S. No. 27.

65) Ráth: I. m. 228. lap.

66) Trencsén v. ltára: Cista I. fasc, 8. No 13; Zsolna v. ltára: A. S. No. 84 és 104.

67) Divéky: Zsigmond lengyel herceg budai számadásai: 161—163. lap.

68) Az 1476-al kezdődő városi jegyzőkönyv 68. lapján a következő olvasható: „Anno domini millesimo quingentesimo duodecimo feria secunda ante festum beate Dorothee virginis velquasi, tempore nuptiarum serenissimi principis et domini domini regis Polonie personaliter constitutus providus stb.

69) Már akkor kellett falaknak és erődítéseknek lenni, midőn a város a husszíták támadásai ellen védi magát 1422-ben. Cista I. fasc. 4. No. 12.

70) János ekkor az iskolamester. Cista I. f. 2. No. 3. és Cista I. f. 4. No. 22.

kőhíd-nál irtványföldet vesz. Az oltárrector kijelölési jogát Margit asszony élete fogytáig magának tartja fenn, azután pedig ez a jog a patronus Trencsén város közönségére száll.[71])

1505-ben kórháza vagy szegényháza, 1515-ben pedig már orvosa is van a városnak Pannonius Mihály személyében, aki innen ajánlja Kassa város tanácsának János doctort és phisicust.[72])

Tudjuk, hogy a városnak már az Árpád-korban volt bírája és tanácsa s említettük, hogy a város már 1300-ban oklevél kiállító fórum és saját pecsétet használ. Ennek a pecsétnek egy ép, függő példánya fenmaradt egy 1381 március 20-án kelt oklevélen, mely a bécsi állami levéltárban őriztetik. Ezen oklevélben az ország rendei a városokkal egyetemben Hedvignek, Nagy Lajos leányának Vilmos herceggel leendő eljegyzésébe beleegyeznek. A beleegyező városok között van Trencsén is, ami a város jelentős volta mellett bizonyít. A függő pecséten a zászlós husvéti bárány látható, ezzel a körirattal: «Sigillum civium de Trencz.»[73])

A város élén álló bíró teljes hatalomhoz csak 1412-ben — akkor — jutott, midőn a város Buda jogait kapta meg. A bíró a városban innenfogva élet-halál ura (neve 1300-ban még scultetus, később iudex, tótul: rychtarz). Melléje van adva 12 esküdt és az irásbeli munkák végzésére a városi jegyző. Ezek a bíróval együttesen képezik a városi belső tanácsot.

A belső tanács mellett valószínüleg volt itt is, a mai közgyűlés fogalmának megfelelő külső tanács. A bíró és a tanács ezzel a külső tanácscsal egyetemben alkotja a város közönségét (universitas civium).[74])

A bíró és az esküdtek évről-évre választatnak, de egy és ugyanazon személy többször is megválasztható. A városi jegyző állása — úgy látszik — életfogytiglan terjed.

Arra nézve, hogy a bírák vagy esküdtek tisztük ellátásáért valami jutalomban vagy fizetésben részesülnének, nincs adatunk. A városi jegyző honoráriumára nézve a városi jegyzőkönyvben van feljegyzés. Ugyanis 1476-ban ifjabb Bertalan trencséni bíró és az esküdtek statutumot hoznak, melyben kimondják, hogy a városi jegyzőkönyvbe való minden bejegyzésért (ingrossatio) a városi jegyzőnek nyolc garas fizetendő.[75])

A városi tanács segédszemélyzetéről középkori adatunk nincs.

A törvénykezés a városházán (bíróháza „domus iudicis") folyt le.[76])

A város jegyzőkönyvében lévő és 1476-ban kelt statutárius feljegyzés[77])

---

71) 1476-os jegyzőkönyv 129—130. lapjain.

72) Trencsén város jegyzőkönyve: 66. lap; Kassa város nyilv. ltára: 952/X., XII., XIII.

73) Turul: III. évfolyam, 136. lap.

74) 1476-ban, midőn Gyulai Margit a Szent Háromság oltárt és kápolnát alapítja, annak dotatioja „ex consensu et voluntate universorum civium" történik. Jegyzőkönyv 129. lap.

75) „Anno Domini millesimo CCCC° 76 Bartolomeus junior protunc iudex cum infrascriptis iuratis ex alia parte disposuit ut cuivis notario VIII. gr. pro ingrossatione dentur et solvantur". Jegyzőkönyv: 56. lap.

76) „Actum in domo iudicis etc." "Actum in domo supradicti iudicis anno et die ut supra." Jegyzőkönyv: 57. lap.

77) Jegyzőkönyv: 8. lap. V. ö.: Corpus Statutorum IV/2. 37—38. lap.

pontosan meghatározza és körülírja, hogy: „Qualis esse debet in moribus iudex", azaz, hogy milyen legyen erkölcseiben a bíró.

A statutum először előszabja, hogy egyénileg milyen legyen a bíró, azután arról intézkedik, hogy melyek a bírónak az igazságszolgáltatás és a közrend fenntartása körüli kötelességei, beszél a statutum a bíró magánjogi, eljárásbeli és büntetőjogi irányban teljesítendő tisztéről, végül a bíróság előtt fegyveresen való megjelenésről intézkedik.

A statutum szerint a bíró lehetőleg az emberi szenvedélyektől mentes ember legyen. Ne legyen nehézkes, ne legyen erőszakos és haszonleső, mert az erőszak a törvények ellensége, az ajándék elfogadása pedig az igazság kijátszása. Ne legyen a bíróban harag és düh, hanem a józan ész és belátás kormányozza tetteit. Mikor a bíró haragos, inkább ne tegyen semmit, ne ítéljen olyankor, amikor dühös, hanem csak akkor, amidőn elméje nyugodt.

Azután meghatározza a statutum, hogy a bíró tartozik a rendetlenkedőket megfenyíteni (disciplinálni) és különösen éjnek idején a lopások és más bűncselekmények kiderítése céljából kíséretével (cum sua familia) a városban cirkálva vigyázni. Ebben a bírónak az esküdtek is tartoznak segítségére lenni.

A bíró eme rendőri természetű feladatának meghatározása után a statutum előírja azt, hogy a bíró hogyan ítéljen.

Amidőn a törvénykezések alkalmával a bíró elnököl, Istent, aki minden ítélkezésnél jelen van, szem előtt tartva, tartozik az esküdteket az ítélet kimondása előtt véleményükről kikérdezni és pedig úgy, amint a bírói székben ülnek rendesen, nem pedig kedvezéssel, gyűlölettel, megfélemlítéssel, jutalom várásával egyik félnek a másik rovására kedvezni, vagy egyik felet a másik terhére előnyben részesíteni. Azt az esküdtet, aki a perben érdekelve van, véleménye iránt kérdezni nem szabad, mert a bírói széktől minden gyanú elhárítandó.

Az ítélet meghozásában — akár közbenső, akár végítélet legyen az — bírói parancscsal egyik felet a másik rovására zaklatni nem szabad. A bíró az esküdtek által meghozott ítéletet tartozik tisztességesen végrehajtani, úgy tudniillik, hogy ha a felperesnek ingatlan dolog lett megítélve, akkor helyezze azt birtokba és abban őt férfiasan védje meg, mert nem lehet valakit birtokba helyezni anélkül, hogy abban meg ne védessék. Ha pedig ingó dolog lett megítélve, akkor a bíró követelje hathatósan annak a felperes részére való kiadását. Ha pedig a vádlott (alperes) ítéletileg felmentetett a felperes keresete alól, a bíró tartozik őt jogában szintén megvédeni és felperest a további perlekedéstől eltiltani.

Ezután ismét büntetőjogi intézkedés következik, az t. i., hogy a bírónak ügyelni kell arra, hogy a kalodába zárt foglyokat senki javaiktól vagy ruháiktól meg ne fossza, szóval ingóságaikat őrizni tartozik.

Végül a bíró gondját képezi az is, hogy a felek a bíróság előtt fegyvertelenül jelenjenek meg.

A statutum azonban nemcsak a bíróról, hanem az esküdtekről is intézkedik és az első pontban azt tárgyalja, hogy kiket nem lehet esküdteknek megválasztani. Mindenekelőtt a rokonsági kapcsolat veendő figyelembe.

Atya a fiával, testvér a testvérrel, após a vejével egyszerre nem választható meg esküdtnek. Az ilyen személyek épen összetartozásuknál fogva okozzák az esküdtek közt a viszályt. Egyiknek ez, a másiknak az tetszik, ami jogtalan és méltánytalan.

A bíró rokonsága szintén ne választassék az esküdtek közé és ha ez az arravaló személyek hiánya miatt mégis elkerülhetetlen volna, minél kevesebben vannak a törvénylátók közt ezekből, annál üdvösebb.

Becstelen, infámis ember szintén nem lehet esküdt, ha pedig ignoranter mégis megválasztatott és később kiderül, hogy az illető megbélyegzett ember, azonnal leteendő az esküdtségről, mert — mondja a statutum — „egy beteg juh megfertőzi az egész nyájat".

Ne választassanak meg esküdteknek a csacsogók, akik titkot tartani nem tudnak, hanem mindent kifecsegnek, továbbá azok sem, akik egyformán gyűlölik a jót is, meg a rosszat is és akik igen kapzsi módon csak a saját hasznukat keresik. Azok, kik nagyon fiatalok, szintén nem lehetnek esküdtek. Azok az egyének, akik hazudni szoktak, esküdteknek semmiképen sem választhatók.

A statutum ezen rendelkezései után, melyekből megtudjuk, hogy milyen nem lehet az esküdt, positiv intézkedések következnek arra nézve, hogy mi az esküdtek kötelessége és milyennek kell lenni a jó esküdtnek. Az esküdteknek teljes erejükből a közjót kell szolgálni. Az esküdtek, akiktől az üdv és a veszedelem, a megítélendők sorsa függ, szorgosan ügyelni kell arra, hogy kinek-kinek a köteles és méltányos igazságot szolgáltassák. Ennélfogva nem szabad a törvénykezés alkalmával másképen mérni az igazságot a gazdagnak és másképen a koldusnak, hanem mindenkivel egyformán kell elbánni.

Minthogy az esküdtek minden ügy elintézésénél és minden törvénykezésben koronatanúk, ennélfogva mindig tartsák szem előtt, hogy a hamis tanú három személynek ártalmas, úgymint: először Istennek, akinek jelenlétét ezzel megveti, pedig az Isten minden ítélkezésnél jelen van; másodszor a bírónak, akit hazugságával megtéveszt és végül legjobban árt az ártatlannak, akit hamis bizonyságával bajba dönt.

Gondjuk legyen az esküdteknek arra, hogy az igazságot ne rejtegessék és a hamisságot ne segítsék elő.

Ha valamelyik esküdt meghal vagy tisztét bármi törvényes okból el nem láthatja, akkor helyettesítéséről kell gondoskodni.

Ezek után áttér a statutum egy ujabb fejezetre, melyben előadatik, hogy az esküdtek a törvénylátó tisztében hogyan és miképen tartoznak viselkedni.

Az uj esküdtek, a választás után következő napon tartoznak összegyülekezni és egymással kölcsönösen megegyezni olyanformán, hogy az idősebbek az ifjabbakat kioktassák arra nézve, hogy hogyan tartoznak magukat a törvénylátói tisztben viselni, hogy t. i. azok, akik tanácskozásra vannak meghiva, ezen meghivásnak engedelmeskedjenek és azt amit a tanácsban hallottak, senkivel ne közöljék, hanem inkább tartsák magukban.

Mindig ügyeljenek az esküdtek arra, hogy a törvénykezésben, vagy azonkívül sohase mondjanak ítéletet valaki ellen akkor, amidőn még az ellenfél meghallgatva nem lőn és még nem nyilatkozott.

Törvénykezés alkalmával az esküdtek tartoznak a padokban tisztességesen ülni és a legnagyobb figyelemmel és csendben vigyázva hallgatni a panaszokat, válaszokat és addig egyik félnek sem választ adni, amíg a bíró mint „törvényhozó" (legislator) a szokott rend szerint valakitől véleményét nem kérdezi, amelyre azután az esküdtek a legnagyobb megfontoltsággal — Istent szem előtt tartva — a méltányosságnak megfelelően tartoznak meghányni-vetni az ügyet.

Az esküdtek egymást mindig, mint testvérek tartoznak tisztelni és magukat mindenütt a többi közönséges embernél kiválóbban viselni, kerülve minden könnyelmü állhatatlanságot, főleg pedig a tanácsban, nehogy az esküdtek felületes állhatatlanságával és rossz példájával a saját bírói tekintélyének ártson.

Ha az esküdtek a tanácsban, vagy a bírói székben a bírák és esküdtek szeme előtt valami tisztességes polgári perben összeperlekednek, akkor a bíró meghallgatva a per okát, a veszekedőknek csendet parancsol és ha a szükség úgy kivánná, köztük a békét a szokásos szavakkal helyre állítja és azután a bírói székből őket eltávolítja.

Ennek megtörténte után a többi esküdt, ha idegen ember nem volt jelen, a köztisztesség okáért — minden késedelem nélkül — azonnal eljárni tartoznak és amint a per kivánja, a perlekedő esküdteket megbüntetni vagy kibékiteni tartoznak, azzal a feltétellel, hogy törvénykezések alkalmával ilyesmitől a jövőben tartózkodni fognak. Ha azonban közönséges ember előtt történik meg, hogy valamely esküdt haragtól elvakulva, hirtelenkedve vagy magát védelmezve és erőszak ellen erőszakot alkalmazna, vagy más tisztes címen esik valami bűnbe, azt egyenlítse ki és vezekelje le ő maga, de az ilyenért nem kell őt a törvénylátói tiszttől elmozditani, mint becstelen — infamis — embert, ugyanis sokkal jobb a jó hirnév, mint — mondja a statutum — az értékes kenőcsök. Nem kell tehát mindjárt valakit a becsületétől és tisztétől megfosztani, ha csak az elkövetett tett rendkivülisége azt maga után nem vonja.

Ha valamely esküdt fel vagy lemenő, vagy oldalági rokona ügyében a bíróság előtt valamire nézve megkérdeztetik, vagy pedig ha nem is valamely rokona, hanem csak olyan ember ügyeiről van szó, akinek panaszából neki valami haszna lehet, vagy az ügyben, amely tárgyalás alatt áll, az esküdt bármiképen érdekelve van stb., akkor az illető esküdt, anélkül, hogy arra nézve a bíró vagy az esküdtek valamely intését megvárná, tartozik a bírói széket magától elhagyni, nehogy a bíró vagy az esküdtek intése folytán p i r u l v a kelljen neki távozni. És erre a gondosságra felette ügyelni kell, nehogy az esküdtek valakinek, főleg pedig a hatalmasoknak kedvezni óhajtván, a bírói széket gyanussá tegyék, ami pedig feltétlenül kerülendő, mert ha ilyen érdekelt esküdt van jelen a tárgyalásnál, akkor az ügy érveit nem lehet olyan szabadon kifejteni, mintha távol van.

Az eddigiekben az esküdteknek a rendes peres eljárásban való részvételeiről volt szó, most áttér a satutum a peren kivüli eljárás szabályozására, midőn a bíró és esküdtek választott bírói döntésnél működnek közre.

Ha valamely ügy a bíró és esküdtek meghagyásából (tekintélyéből)

választott bíróság elé utaltatik, akkor a bíró hatalma megszünik és az ilyen ügyben már nem lehet a bíró székben nyilvános kikiáltás útján (per strepitum iudicii) ítéletet hozni, hanem azt véleményező ítélettel kell eldönteni, amikor az ilyen véleményes döntés az ügyet mindig előbbre vinni és nem hátramozdítani tartozik.

A bíró és az esküdtek a véleményes döntésbe ne avatkozzanak bele, nekik csak a döntés kihirdetésénél van szerepük.

Megszabja a statutum a választott bíróság eljárását, hogy hogyan kell a feleket kibékíteni és hogy az ügyet, ha fontos és örökérvényű dologról szól, pecsét alatt írásba kell foglalni, ha pedig csak időleges dologról, a tanuk emlékezetére kell bízni.

Ha a végrendelet végrehajtók, az özvegyek és árvák gondozói tisztükben hanyagok vagy haszontalanok, hivalkodók, csúfolódók vagy tékozlók lennének, akkor az esküdtek lelkiismeretük szerint és esküjökhöz képest az ilyeneket a végrendelet előnyére gondozzák, (ami kegyes dolog) és ne feledjék, hogy ők az özvegyek és árvák leghatalmasabb védői és gondozói.

Intézkedik a statutum arról is, hogy a termelők és vevők közvetlenül cseréljék ki javaikat és az árúközvetítéssel ne drágíttassék, mondván, hogy a sütők, mészárosok és hasonló elsőbbrendű iparosok közt, azok közt t. i., amelyeket a szegények sem nélkülözhetnek, az esküdtek tartoznak a közélelmezés céljából rendet tartani és gondoskodni arról, hogy a vételben és eladásban, azaz a keresletben és kínálatban rend tartassék, továbbá, hogy a halak elővételével foglalkozó férfiak és nők ettől a foglalkozástól az esküdtek által kiszabandó büntetéssel riasztassanak el és a halat a halászok, akik azt a vásárra szállítják, adják is el.

Az esküdtek egyúttal tűzrendészeti felügyelettel is meg vannak bízva. Ők tartoznak a tűzhelyeket, a konyhákat, a szobák és serfőzdék kemencéit ellenőrizni és vigyázni, hogy kellő gonddal legyenek reájuk, mert tűzvész által már híres városok elpusztultak. Ennélfogva a tűzre a legteljesebb gond fordítandó és a tűzre való felügyelet két körültekintő és erre alkalmas egyénre bízandó.

Két esküdt felügyelete alá adandó az italmérés és a mértékügy ellenőrzése. A hossz- és súlymérték ellenőrzése céljából mindig az esküdtek választása után két ulua osztandó ki a posztósok és súlymérték a kereskedők közt.

A statutum utolsó pontja a hivatali titok megtartására nézve intézkedik, mondván, hogy ha valamelyik esküdt valamely közönséges embertől olyan titkot hall, amely a tanácsban tárgyaltatott, az rögtön, amint a bíró és az esküdtek tanácskozásra összejönnek, azt jelenteni tartozik, amire a bíró és az esküdtek azután a közönséges ember után kutatnak, akitől a titkot hallotta és így tovább; ha azonban az a közönséges ember nem akarja elárulni azt, akitől hallotta, akkor három napra kalodába kell tenni, ha a három napon belül sem akar vallani, akkor tegyék 14 napra vasba, hogy közben megvallja, hogy a titkot kitől hallotta.

Az 1476-al kezdődő jegyzőkönyv ezen érdekes statutumon felül konkret jogesetek feljegyzését is tartalmazza, még pedig a középkorból, számszerint

48-at. Ebből a 48 esetből kell tehát, annyira, amennyire az adatok engedik, Trencsén város középkori jogát reconstruálnunk.

Trencsén város bíróságának hatásköre kiterjedt a belső (fallal kerített) és alsó-városra, (suburbium) továbbá az elővárosra, (preurbium) ami talán az alsóvárossal egybeesett.[78])

A bíróság illetékessége kiterjedt a város polgárain kívül mindenkire, aki annak magát alávetette.

A bíróság előtt a perben felperes és vádlott (alperes) „actor" és „reus" szerepel. A per neve: „causa querela". A peres viszony megkezdése, a per megindítása: „causam movere contra aliquem.[79])

A felek a perben és jogügyletkötésnél vagy személyesen jelennek meg, vagy képviseltetik magukat.[80])

A tárgyalás és ügyletkötések színhelye a bíró háza, ami alatt úgylátszik a városháza értendő.

A bíróság a tárgyalásra határnapot tűz ki[81]) (terminum assignare), melyen a felek tartoznak pontosan megjelenni.

A felek, mint láttuk, a bíróság előtt fegyvertelenül tartoztak a tárgyaláson résztvenni.

A bíróság által kitűzött időben a felek megjelenvén, kezdetét veszi a tárgyalás, amely szóbeli. A felperes (actor) előadja keresetét, (causa, querela) amire alperes (reus) vagy beismer vagy tagad. Tagadás esetén kezdetét veszi a bizonyítás. Minden állítás (allegálás) bizonyítandó. Jegyzőkönyvünk a sok közül három bizonyitékot (testimonium) ismer, úgymint: tanúkat (testes idonei fideque digni) okiratot: pl. végrendeletet és a városi jegyzőkönyvbe történt szabályszerű bejegyzést, ami közokirat számba ment.

Hogy mikor szabályszerü, azaz, hogy mikor közhitelü a városi jegyzőkönyvben lévő bejegyzés, azt maga a jegyzőkönyv mondja meg, midőn az első lapon előadja, hogy szükségesnek látszott a jogügyleteket — nehogy feledésbe menjenek — irásba foglalni, csak az biztos és maradandó, ami irva van, de az nem, ami a tanúk emlékezetére van bízva, mert a tanúk megvesztegethetők, meghalhatnak, azonban a város jegyzőkönyve örök, a jogügyletek minden bejegyzése azonban, amint a közönséges jog megköveteli, csak akkor érvényes, ha a bejegyzésnél mind a tizenkét esküdt jelen van.[82] Ebben az esetben a bejegyzés közokirat, mely minden fórum előtt feltétlen érvényü.

[78]) Így például 1513-ban a tanács előtt Hulman Simon polgár „domum in suburbio civitatis nostre... situatam" eladja Soblahowsky Györgynek. Jegyzőkönyv 68. l. U. ilyen eset. Jegyzőkönyv 63. l. 1487-ben Zittnensky János egy malmot ad el a tanács előtt Kolosvári Mátyásnak. A malom „in rivulo Belansky" feküdt. Jegyzőkönyv 58. lap.

[79]) Jegyzőkönyv 65. lap.

[80]) 1513-ban „egregius dominus Johannes Gloch provisor castri Trinchiniensis honorabilem virum dominum Michaelem rectorem capelle Sancte Trinitatis necnon Johannem Kula familiarem suum" küldi maga helyett a bíróság elé ügyletet kötni. Jegyzőkönyv 68. l. 1512-ben Zábláthi Lőrincet újhelyi Bubla Máté képviseli. Jegyzőkönyv 68. lap.

[81]) Jegyzőkönyv 65. lap.

[82]) A város 1476-al kezdődő jegyzőkönyve az 1. lapon felsorolván az azon évi tanácstagokat, előadja, hogy: „Ob incrementum policie ut luceret singulis et proficeret universis,

Ha a felperes a tárgyalás folyamán állításait bizonyítani nem tudja, pervesztes lesz (cecidit a causa), elesik keresetétől. Ismer azonban Trencsén város joga perorvoslatot arra az esetre, ha a pervesztes fél később bizonyítékhoz jut. Ilyenkor joga van — még pedig úgylátszik kétszer egymásután — perújítást kérni. Ha a második, sőt harmadik esetben sem tud a felperes kellőképen bizonyítani, akkor végleg elveszti a pert és a további perlekedéstől eltiltatik. Legjellemzőbb példa erre a Magolth István és Ország Benedek leánya, Czrnak Mátyás neje, Zsófia közt 1501-ben befejezést nyert per. Ugyanis Zsófia, még néhai Gawin Márton bírósága alatt[83]) pert indított Magolth István ellen 40 frtnyi követelés erejéig, azt állítva, hogy azon házból, melyben jelenleg Mihály újdonsült polgár lakik, néhai Udoalrik polgár neje és Zsófia nővére Anna, neki (Zsófiának) 40 forintot hagyományozott, Zsófia ezen perbeli állítás bizonyítására alkalmas és szavahihető tanúkra hivatkozott. A bíróság határidőt tűzött ki a tanúk megjelenésére, azonban Zsófia a határidőre tanúkat állítani nem tudott, de másféle bizonyítékot (testimonium) sem volt képes felmutatni, mire keresetével elutasították.

Bizonyos idő mulva, midőn hite szerint bizonyítékhoz jutott, perujításhoz folyamodott (causam... relevavit, renovavit), azt állítva, hogy a 40 forintról végrendelet van a kezei között. A bíróság a perujításnak helyt adván, kitűzte a tárgyalás határnapját, azonban Zsófia asszony sem végrendeletet felmutatni, sem végrendeleti tanukat (testes legationis testamentarie) megnevezni nem tudott, mire a bíróság keresetével ismét elutasította.

Végül 1501-ben az akkori biró: Corpona Lénárd előtt Zsófia asszony ismét perujítással élt, hivatkozva arra, hogy a 40 frtról szóló végrendelet a város közhitelü jegyzőkönyvébe be van vezetve. A bíróság a perujításnak ismét helyt adva, a városi jegyzőkönyvet elejétől végig átnézeti és átolvastatja, azonban a kérdéses végrendeletre sehol sem akadtak, ennélfogva Zsófiát jogerős végítélettel (sententia diffinitiva) elutasítják és a további perlekedéstől eltiltják.[84]) Trencsénben jogképes volt mindenki, akár városi polgár, akár idegen, akár nő, akár férfi, akár nemes, akár nem nemes lett légyen az illető.[85])

---

procuratus est liber huius Trencziniensis civitatis, pro firma patenti et perpetua notitia ad notandas certas causas, in facie iüdicii tractatas, ne tractu temporis tales cause quarumcumque rerum per oblivionem viderentur suffocari. Nam certum est, qnod illud, quod scriptura capit firmum manet, quod autem memorie testium imprimitur, per oblivionem tollitur. Scriptura libri civilis non mutatur, testes vero quandoque muneribus corrumpuntur, testes moriunter liber autem est perpetuus. Testes non recipiuntur nisi vivant, in libro autem scripti sive vivant, sive moriuntur, eorum testimonium semper valet et recipitur ipso iure etc. Ideo circa talem insertionem omnium causarum sicuti ius originale et commune exposcit semper numerus iuratorum asisstere debet duodenus...

[83]) Gawin vagy Gawina Márton 1487, 1489 és 1493-ban volt bíró. Jegyzőkönyv: 58., 59., 60., 61., 62. és 63. lapok.

[84]) Jegyzőkönyv: 65. lap, 1501 január 15-én kelt bejegyzés, mely alperes Magolth István kérelmére „iuris eius ad cautelam uberiorem" történt.

[85]) 1494, 1505, 1512-ben Zábláthi Szalcár Lőrinc, 1513-ban Gloch János, trencsénvári udvarbiró, 1516-ban János lengyel köt a tanács előtt jogügyletet. Jegyzőkönyv: 64., 66., 68., 69. ll. — Özvegy, asszony, férjes nő, sőt leányok is szerepelnek jogügyletekben és perben. 16. 57., 58., 59—62., 65., 67. ll.

A cselekvési képességet, mint mindenütt, úgy itt is befolyásolta a kor. Hogy Trencsénben a férfiak cselekvési képessége mikor kezdődött, arra nincs adatunk, a nőké akkor, mikor férjhezmenő korba („ad annos nubiles, ad annos discretiores") jutottak.[86])

Jogképes volt Trencsénben a jogi személy is. Igy például előfordul, hogy a város mint jogi személy (képviseli a tanács), valamely polgárnak városi telket ad el.[87])

A nők jog és cselekvési képessége Trencsénben korlátlan, helyesebben, nincs megszorítva. Perben, bíróság előtt a férjes nő is egyedül jelenik meg, vagyonát maga kezeli s afelett maga rendelkezik.[88]) Itt tehát a férji hatalom nincs annyira kifejlődve, mint volt egyebütt. Van arra is eset, hogy nők kisérettel jelennek meg a bíróság előtt, például 1479-ben néhai Ország Benedek leányai „coram pleno iure" Clobuki András kíséretében jelennek meg.[88a])

A dolog, mint máshol, úgy trencséni jog szerint is kétféle, úgymint: ingó és ingatlan. A ingó javak neve: bona mobilia, res mobiles, az ingatlan: bona immobilia.

Ingó vagyon: a pénz, ékszer, drágaság, ruha, bútor stb. Ingatlan: a telek, házhely, ház, malom, majorság (allodium) stb.

Mivel a középkorban Magyarországon telekkönyv egyedül csak Pozsonyban létezett, az ingatlanok fekvését pl. adásvételi vagy ajándékozási szerződésről szóló oklevelekben minden félreértés elkerülése végett pontosan meg kellett határozni. A ház vagy ingatlan fekvése a szomszédsággal lett meghatározva. Először megmondja a jegyzőkönyi bejegyzés, hogy az ingatlan a város milyen utcájában, a sorban-e vagy a sarkon fekszik, azután megmondja, kik a ház vagy ingatlan mellett fekvő szomszéd (jobbról, balról lévő) ingatlanok tulajdonosai. A városon kívül fekvő ingatlan helyét szintén lehetőleg pontosan leírják.[89])

A tulajdonjogot városi telkeken szolgalom korlátozza. Telki szolgalomra a jegyzőkönyvben nincs példa, ellenben személyes szolgalom — pl. életfogytiglan való lakás és eltartás — előfordul. Igy például 1476-ban bizonyos Pál nevü trencséni polgár özvegye Anna, az idősebb Bertalan és Mudry Jakab házai közt fekvő házát vejének, Siless Abrahámnak, leánya: Borbála férjének

---

[86]) „... Margaretham Filiam ... ad annos nubiles foverent et enutrirent et eidem cum ad annos discretiores pervenerit, reponere et exolvere deberent florenos XL. ...". Jegyzőkönyv: 64. lap.

[87]) „Quod Petrus Carnifex emit a dominis medium laneum .... quasquidem pecunias ab ipso plenarie pro domo receptas prelibato, ad usus civitatis convertere decrevimus." Jegyzőkönyv 61. lap.

[88]) Jegyzőkönyv 58., 59., 60., 61., 62., 63. ll.

[88a]) „Andreas Filius Zigiszmundi de Clobuk .... constituit coram pleno iure honestas mulieres Dorotheam, Annam et Zophiam sorores germanas, quondam Filias Benedicti Orsag concivis nostri. — Jegyzőkönyv 57. lap.

[89]) „Domum in acie iacentem circa plateam ..." „Domus inter Leonhardum parte ab inferiori et Georgium sapientem parte superiori situata..." „Terciam partem domus .... in acie circa inferiorem valvam habite, inter domum Ladislai Kozke et Mathie Junak situate..." ‚Extirpationem inter horrea Benedicti a superiori parte et Andree Andrussko dicti ab inferiori situatam, ante praeurbium ex opposito ymaginis de lapidibus erecte...." stb. Jegyzőkönyv 60., 61., 62., 63. lap.

ajándékozza azzal a kikötéssel azonban, hogy Siless őt (Annát) mint anyját, élete fogytáig magánál tartani, tisztelni és ellátni tartozik.[90]) 1493-ban Péter trencséni mészáros mester házát a fiainak a szintén mészáros Bertalannak és Péternek azzal a feltétellel adja oda, „ut idem usque vitam suam eandem regeret et tanquam iconomus et pater familias possideret."[91]) 1496-ban Gawin Márton trencséni esküdt és neje Borbála bizonyos Burianusnak és nejének Orsolyának házat adnak. A feltétel, illetve viszteher az, hogy Buriánus és neje Orsolya, ez utóbbinak első férjétől Matkustól származó leányát Margitot mindaddig, a míg férjhez menő korba nem jut, eltartani tartoznak.[92])

Péter trencséni mészáros esetében tehát az ingatlan tulajdona átszáll ugyan fiaira, de az apa fiai tulajdonát élete fogytáig birtokolja és használja.

Orsolya leánya Margit esetét nem lehet kategorikusan személyes szolgalom constituálásának tekinteni, mert Margit eltartása nem dologi teher, hanem inkább feltétel, még pedig felfüggesztő, mert ki van kötve, hogy Margit egy bizonyos ideig eltartandó, s ennek a bizonyos időnek letelte után neki 40 frt fizetendő, ha pedig mielőtt nagykoruságát elérné, időközben meghal, akkor a 40 frt kifizetendő azonnal az elhunyt lelki üdvéért a trencséni plébánia templomnak. Itt tehát a jogügylet perfekté csak akkor lesz, ha Margit nagykorúságáig eltartatván, megkapta a 40 frtot, vagy ha meghal, ugyanazt az összeget megkapja az egyház. Ha tehát a Margit eltartása megszünik, vagy a 40 frtot meg nem kapja, akkor a jogügylet szándékolt joghatása nem következik be. Ezzel ellentétben a két első esetnél a szándékolt joghatás a jogügylet megkötésénél azonnal létre jön.

Ismeri Trencsén város joga a zálogot is. Igy pl. 1489-ben Junak Mátyás esküdt 100 frtnyi kölcsönt ad mostoha gyermekei atyai örökségére. 1497-ben Hodna Mihály trencsén elővárosi irtovány földje zálogban van 20 frtért „pro capella sancti Leonhardi." Hodna eladja a földet Zlathkowsky Jakab esküdtnek 24 frtért, a miből a 20 frtnyi zálogösszeget a kápolna javára és hasznára a városi tanács előtt visszafizeti.[92a])

Hogy a szerződő felek közt jogviszony jöjjön létre, ahhoz szükséges a felek akaratának megegyezése és annak az érvényes formák közt való kijelentése.

Az akarat nyilvánításhoz szükséges volt első sorban, hogy az minden kényszerítő körülmény nélkül jött légyen létre. A kényszer nélküli szabad akaratot a jegyzőkönyv így fejezi ki: „bona premeditiva voluntate, non coacta, nec compulta, vagy benivole, non coacta. nec compulsa, libere, vagy bona spontanea voluntate, non compulsa."[93]) Ezt a fontos és lényeges körülményt a jegyzőkönyv mindig hangsúlyozza.

A jogügyletkötés Trencsén város joga szerint csak akkor érvényes, ha azt az egész tanács, a biró és 12 esküdt előtt — coram nobis in pleno

[90]) Jegyzőkönyv 57. lap.
[91]) Jegyzőkönyv 63. lap.
[92]) Jegyzőkönyv 64. lap.
[92a]) Jegyzőkönyv 62—63. lap.
[93]) Jegyzőkönyv 58—59. lap.

iure sedentibus [94]) kötötték meg. Előfordul az is, hogy ügyleti tanukat hívtak a jogügylet kötéshez, olyankor, a mikor pl. a jogügylet kötésénél csak a bíró van jelen.[95])

A város jegyzőkönyvében lévő 48 középkori bejegyzés $^{9}/_{10}$-ed része ingatlan átruházási jogügyleteket tartalmaz ugy, hogy majdnem chronologikus telekkönyvnek lehetne tekinteni. Ingatlanoknak nemcsak adásvétel, hanem ajándékozás útján való átruházása is elég sűrűn előfordul. Az adásvételt: „publice vendidit et resignavit," „comparavit" „vendidit et venditam coram nobis „resignavit" emere"; az ajándékozást: „condonavit et resignavit," „contulit et donavit," vagy csak „resignavit" szóval jelöli a jegyzőkönyv.[96])

Előfordul a házastársak közti kölcsönös ajándékozás is, a mikor az asszony pl. házát engedi át férjének, a ki ennek fejében minden ingó és ingatlan vagyonát viszont nejének ajándékozza.[97])

Van a jegyzőkönyvben a feltételes jogügyletre is példa. Igy 1487-ben Zittnesky Anna hajadon, Junák Mátyás jegyese azzal az extunc feltétellel ajándékozza oda jegyesének a házát, hogy az akkor lesz az övé, ha majd Junák neki törvényes férje lesz. Ez tehát felfüggesztő feltétel volt, mert a jogügylet hatályát az egybekelésig felfüggesztette.[98])

A pénzkölcsön ügyletet a trencséni jog szintén ismeri. Tudjuk például, hogy 1487-ben bizonyos Klecsko Miklós nevü trencséni polgár nyomasztó adósságai elől a városból megszökött. A tanács értesülvén a szökésről, egyértelmüen elhatározta, hogy hitelezőinek kielégitése céljából házát eladják. Ez meg is történt és a házát bizonyos Latkowsky Andrásnak — úgylátszik nyilvános árverésen — eladták, a ki a vételárát azonnal ki is fizette és „cum eadem pecunia debitoribus exolverunt", ezzel a pénzzel a hitelezőket kifizették.[99])

Ismeri a trencséni jog a letétet (depositum) is. Igy például 1487-ben bizonyos Orell Vitus nevü polgár „dederat ad servandum circumspecto Laurencio de Colozwar concivi nostro florenos $\overset{c}{\vee}$ (=500) minus flor X (=10)," azaz átadott őrzésre 490 forintot kolosvári Lőrincnek.[100])

A családi életnek és jognak alapja a házasság. A házasság törvényes voltát és a házastársak közti törvényes viszonyt, — a mely jogok és kö-

[94]) Jegyzőkönyv 57. lap.

[95]) 1513-ban „coram judice Blasio Hrdy protunc existente." Gloch János trencsénvári udvarbiró nevében Mihály a szt. Háromság kápolna rectora és Kula János familiáris jogügyletet kötnek. „Acta sunt hec anno quo supra presentibus ibidem Blasio Babka, Jacobo Zlatowsky, Luca Komar, Gregorio, Stephano pannifice, Ladislao notario, Thoma Karolo." Jegyzőkönyv 68. lap.

[96]) Jegyzőkönyv 64., 68., 69.; 62., 63. lap.

[97]) 1487-ben Orsolya, Buday Jánosné házát férjének adja „et idem Johannes Buday eedem Ursule uxori eodem modo viceversa resignavit omnia bona mobilia et immobilia." Ugyanekkor ugyanúgy tesz Katalin és férje Karell Tamás. Jegyzőkönyv 59. lap.

[98]) Jegyzőkönyv 58. lap.

[99]) Jegyzőkönyv 59. lap. „Nicolaus Kleczka condam concivis noster, nescitur quo spiritu ductu, propter debita quorundam de civitate nostra profugit."

[100]) Jegyzőkönyv 61. lap.

telességek szülőoka — a jegyzőkönyv mindig hangsúlyozza. A házasságkötést a jegyzőkönyv „sibi in virum ducere, sibi legittime in maritum ducere a háztartási viszony törvényes voltát „maritus legittimus, legittima" coniunx" szavakkal jelzi.[101])

A város jegyzőkönyvében van példa arra, hogy házastársak egymással szemben halál esetére intézkednek. Igy 1505-ben Czrmansky Tamás házat és majort vesz, melyre nézve úgy rendelkezik, hogy ha ő meghalna, „domus ipsa in iamfatam dominam Cristinam consortem suam devolvi et ommimode condescendere debebit."[102])

A házastársak, sőt jegyesek közti ajándékozásról már megemlékeztünk, a családi jogról egyébként a jegyzőkönyv adatokat nem tartalmaz.

A mi az örökösödést illeti, a végrendelet szerinti örökösödés Trencsénben valószinüleg a XV. században kezdett divatba jönni, az előtt, mint egyebütt, úgy itt is valószinüleg csak az örökösödés ősi formája a törvényes örökösödés volt ismeretes. Hogy a végrendelet szerinti örökösödés a XV. század második felében már el volt terjedve, azt Ország Zsófia 1501. évi már ismertetett perén kívül jegyzőkönyvünk egyéb adata is igazolja. Igy például a végrendelet szerinti örökösödéssel szerzett ingatlanról már megjegyzi, hogy x y „domum testamentalem" eladta z-nek.[103]) Egy 1476. évi jegyzőkönyvi feljegyzés bizonyos 15 forintokat említ „per patrem testatos."[104]) Viszont azon javakat, melyek valakit törvényes örökösödés címén illetnek meg „bona, post obitum patris aliquem concernentia" nevezi a jegyzőkönyv.[105]) Itt egyuttal meg kell említenünk, hogy az öröklött és szerzett vagyont a jegyzőkönyv megkülömbözteti, mert például a pénzért szerzett ingatlannál, ha az jogügylet tárgyát képezi, mindig kiemeli, hogy „domus emta", x eladja „domum quam emit a Paulo sartore".[106])

Ugy látszik Trencsénben végrendeletet vagy írásban, vagy pedig szóval, végrendeleti tanuk előtt is lehetett alkotni. Erre vall legalább Ország Zsófiának már idézett 1501. évi pere.

Ismeri a trencséni jog az örökségből való kizárást is. Igy például 1476-ban Pál trencséni polgár özvegye, Anna, kinek leánya bizonyos Siless Jakabnál van férjnél, úgy rendelkezik, hogy abban az esetben, hogy ha Siless meghalna, „de medio tolleretur," akkor azon házat, a melyet leányának adott és a többi hátramaradt javakat mind leánya örökli, férjének pedig minden rokona az örökségből kizáratik.[107])

Van eset arra is, hogy valaki az öröklés rendjét határozza meg. Például 1489-ben Junak Mátyás trencséni polgár bizonyos 100 forintról intéz-

---

[101]) Jegyzőkönyv 57., 58., 59., 61. ll.
[102]) Jegyzőkönyv 66. lap.
[103]) Jegyzőkönyv 58. lap.
[104]) Jegyzőkönyv 57. lap.
[105]) Jegyzőkönyv 62. lap,
[106]) Jegyzőkönyv 57. lap.
[107]) „Dum et quando prementionatus Siless de medio tolleretur, extunc nullus alter, nisi predicta Barbara uxor tacti Siless, alias ffilia Anne suprafate de domo, et bonis remansis debebit et debet gaudere, exclusis omnibus propinquis ffratre et aliis cognatis ipsius Siless..." Jegyzőkönyv 57. lap.

kedvén, meghatározza, hogy halál esetén „de fratre in fratrem et de filiis in matrem ipsorum .... iamdicti centum floreni devolverentur."[108])

Ennyi volt reconstruálható Trencsén város régi magánjogából. A város középkori büntetőjogára vonatkozólag még ennyit sem tudunk összehozni, mert — eltekintve a biró és az esküdtek kötelességeiről előadottaktól — a város jegyzőkönyvében csak egyetlen középkori eredető büntetőjogi statutárius feljegyzés van, a mely a proscribált egyénekről — Proscripti homines — szól. Ez a jegyzőkönyvi feljegyzés azon gonosztevőkről, a kik nyilvános országutakon az embereket kifosztják és javaikban vagy személyükben károsítják, úgy határoz, hogy ezeket a 12 esküdt tudtával poscribálni lehet és az ilyenek azután gonosztettükért a rendes birói eljárás figyelembe vétele nélkül is megérdemelt büntetésben részesülhetnek.

Ez a feljegyzés, a mely nyilvánvalóan valamely XV. század „Suma Legum"-ból van kiírva azt bizonyítja, hogy a kereskedő város Trencsén súlyt helyezett a forgalom biztonságára, ennélfogva a nyilvános útakon, mint különös béke területeken a béke megsértését oly súlyos delictumnak tartotta, hogy annak megtorlását még a rendes birói eljárás elmellőzésével is megengedhetőnek tartotta.[109])

* * *

Ime ez a néhány mozaiktöredék az egész, amit Trencsén város középkori jogéletére vonatkozólag a városi jegyzőkönyvbe bejegyzett, néhány adat alapján összeállítanunk sikerült. Tudjuk, hogy a vázlat, a mit nyujtani igyekeztünk, hiányos, töredékes és homályos, ennek azonban tisztára az adatok szükszavusága az oka. Hátra van még, hogy azt a néhány topographikus és műtörténeti adatot ismertessük és közöljük, a melyet a városi jegyzőkönyv középkori feljegyzései tartalmaznak.

Említettük már, hogy a trencséni várhegy oldalán épült és a boldogságos Szűz Mária tiszteletére szentelt plébánia templom már a XV. században állott és hogy 1476-ban ennek belsejében a baloldalon Francz trencséni főispán özvegye Gyulai Margit asszony egy a Szent Háromság tiszteletére szentelt kápolnát és oltárt alapított. A parochiális egyháztól már a XV. szá-

---

[108]) Jegyzőkönyv 62. lap.

[109]) Poscripti homines. Ad reprimendum noxios hominum iniquorum excessus erexit Deus secularium solia potestatum, ut tuto foret inter improbos innocentia et boni quiete viverent inter malos, nisi enim nocentes homines et iniusti instantem pro delictis vindictam metuerent, nunquam a suis impietatibus resilirent. Quale tales maleficos, qui Dei timore postposito, in stratis ac viis publicis homines depredare et spoliare presumunt et in personis ac rebus varias et multiplices insolencias dampnabiliter exercent, pro talibus manifestis criminibus et aliis quovis nomine vocitatis, que vulla tergurisatione celari possunt, et probatione testium non indigent, neque processu iudiciario discuti debent, ad presentem codicem cognita veritate, cum scitu duodecim iuratorum procuravimus esse poscribendes, qui pro excessibus et delictis ipsorum notoriis condigna pena ordine iudiciario non observato possunt puniri. Jegyzőkönyv 234. lap. Megjegyzendő, hogy Eperjes város levéltárában van egy XV. századi Summa legum, melynek XLVII. caputja: de proscriptione szól, azonban a szöveg a fentitől merőben eltér.

zadban kőlépcsők vezettek le a városba és e lépcsők mentén vett házat Margit asszony az oltár rector lakása céljaira.[110])

1481-ben a plebánia templomnak már orgonája is van, amelyre Lőrinc trencséni polgár ugyanezen esztendőben két forintot adományoz.[111])

A Szent-Háromság oltáron kívül volt még a plébánia templomban egy a Krisztus Szent Teste tiszteletére szentelt oltár is, melynek külön káplánja is volt. Ezen oltár (mely szárnyas oltár volt) képére Orell Vid 1487-ben 16 forintot hagyományoz.[112])

A plebánia templomon kívül volt még a városban egy Szent Lénárd tiszteletére szentelt kápolna is[113]) hogy azonban ez merre fekhetett, meghatározni nem tudjuk.

Az elővárosban (talán a mai Erzsébet szállótól Illava felé, a kaszárnya körül) volt egy kőből faragott szobor is, mely körül a szent-Lénárd kápolna javára elzálogosított irtovány föld feküdt.[114]) Volt a városon kívül egy kőhid is, amely körül szintén irtovány föld feküdt, amelyet Gyulai Margit asszony a trencséni plebánosnak ad.[115])

Maga a város, mint már tudjuk, fallal volt keritve, két kapuval volt ellátva. Az egyik, az alsókapu a mai Erzsébet-szállónál feküdt, a felsőkapu még ma is megvan, a városház melleti tornyos kapu képében.

A megyeháztól a mai városházig terjedő rész volt a főtér-platea. Ezenfelül volt még egy tér, a templomtér. Ezen tér alatt valószínüleg a mai városháztól a templomhoz vezető lépcsőkig terjedő rész értendő.[116])

A XV. században még sok fa-ház lehetett Trencsénben, amit az esküdteknek előirt szigoru tüzrendészeti felügyeleti kötelmein kívül az is bizonyit, hogy a jegyzőköny a ház kőből épült voltát mindig külön kiemeli.[117])

Van Trencsénben 1505-ben már kórház vagy szegényház is, amely úgy látszik az alsó- vagy külső-városban feküdt.[118]

A XV. században, annak vége felé (1481) — mint minden jelentékenyebb magyarországi városban — már sókamara vagy ennek fiókja is volt Trencsénben, mert 1481-ben előfordul egy Lőrinc nevű só (kamarás?) mester.[119])

Trencsén a középkorban nemcsak kereskedő, hanem iparos város is volt, s mint egyebütt, úgy itt is az egyenlő foglalkozást űzők céhbe állot-

110) Jegyzőkönyv 129—130. lap.

111) „Item super organo ecclesie 11. fl." U. o. 57. l.

112) „Item pro tabula super altare Corporis Christi flo. XVI." U. o. 61. lap.

113) Jegyzőkönyv: 63 lap.

114) Jegyzőkönyv: 63 lap.

115) Jegyzőkönyv: 130 lap.

116) „Domum a supra in acie penes plateam Ecclesie, ab infa circumspecto Georgio Nemess" . . . U. o. 64. lap.

117) „Inter domum lapideam Gawien . . .". — „Domum lapideam penes Leonhardi notarii domum." — U. o. 57. és 64. l.

118) „Unacum allodio ultra domum Hulman infra hospitale Kawinomske dicto . . ." U. o. 66. lap.

119) „Laurentius magister salium." Jegyzőkönyv: 57. lap.

tak. Céh létezéséről csak egy középkori adatunk van, mely szerint 1481-ben a trencséni szabók már céhet alkotnak, amelynek Lőrinc polgár egy forintot fizet.[120])

Ami Trencsén középkori lakosságának foglalkozási ágak szerinti csoportosítását illeti, az két, illetve három részre oszlható, úgymint: értelmiség, iparosok és kereskedők.

Az értelmiséget a plebánoson, káplánjain, továbbá az iskolamesteren kívül a városi jegyzők és deákok (literatus) képviselik. A városi jegyzők közt van egyetemi végzettségű babérkoszorusi (baccalaurens) fokozattal biró egyén is: Mátyás notarius, aki 1489—1505-ig volt városi jegyző.[121]) Kivüle még mint városi jegyzőket ismerjük: Jánost, Miklóst, Lénárdot, Lőrincet és Lászlót. 1511-ben él a városban egy Lőrinc nevü közjegyző (publicus notarius) is. Deákok (literatus) névszerint ismeretesek: János (1481), Gergely (1487), Mihály (1493).[122]) Az értelmiséghez számítandó Lénárd harmincados. 1489-ben él a városban egy György »sapiens«.

Ami a kézműveseket illeti, első helyen említendők az aranyművesek vagy ötvösök. Ezekből aránylag sok van Trencsénben, ami azt jelenti, hogy a trencséni várnak és a vidéknek gazdag, hatalmas urai valának, akiknek módjukban állott az ötvösöket foglalkoztatni.

1457—1496-ig ismerünk egy Vencel (Waczlaw Venceslaus) nevü aranyművest (aurifaber) aki egyuttal esküdt is volt. Albert aranyműves neve 1493-ban, János aranyművesé 1511-ben, végül Farkasé 1516—17-ben fordul elő.[123])

A szabók közül — bár 1481-ben céhük van — csak négyet említ a jegyzőkönyv.[124])

Szűcsöt hármat, tímárt egyet, ijgyártót (arcufex) kettőt, kovácsot egyet, cipészt kettőt, posztókészitőt hármat, mészárost (carnifex és lanifex) vagy nyolcat-kilencet említ a jegyzőkönyv.[125])

Kereskedő foglalkozás szerint csak egy van említve a jegyzőkönyvben, valami Vörös János nevü (»Johannes Ruffus institor«).[126])

Ami a középkori Trencsén lakosságának nyelvét, nemzetiségét illeti, az túlnyomóan szláv volt, úgy hogy magyar csak elvétve akad, német szintén. A jegyzőkönyvben mindössze három magyar nevü és valószínüleg magyar ajkú egyén fordult elő, úgymint: Kolosvári Mátyás (»Mathias de Coloswar«), aki 1487-ben élt a városban, Buday János, aki 1487—1489-ben esküdt volt s akinek magyarsága kétségtelen, mert még a jegyzőkönyv is: »Janos Buda, Janos Buday« alakban irja, végül Somodi Mihály, aki 1511-ben esküdt, 1513-ban meg épen biró volt.[127])

Végül célszerűnek tartjuk közzétenni Trencsén város középkori bírái-

---

[120]) „Item sartoribus ad czeham 1 fl" U. ott. 57. lap.

[121]) Jegyzőkönyv: 61—66 lap.

[122]) Jegyzőkönyv: 57., 58., 59., 62, 64., 65., 66., 67., 68. ll.

[123]) Jegyzőkönyv: 58—64., 67. lap.

[124]) „Sartor, snaydar": András, János, Mihály és Pál. Jegyzőkönyv: 57., 62., 69. l.

[125]) A három szűcs: János, Simon és István. Jegyzőkönyv: 65., 67., 68., 69. l.; a két ijgyártó: Purkard és Márton: U. o. 57., 66. l.

[126]) Jegyzőkönyv: 69. lap.

[127]) Jegyzőkönyv: 58., 59., 61., 62., 67. ll.

nak és jegyzőinek korrendbe szedett névsorát, amint azt az oklevelekből és a jegyzőkönyvből — természetesen csak hézagosan — megállapítani sikerült.

Trencsén város legelső ismeretes bírája:

1412-ben Sefrid fia Jakab.[128])

1421-ben Lang Miklós mint volt bíró említtetik.[129])

1434-ben Mátyás »consul«.[130])

1437-ben Hodna János bíró és Péter, az első ismert városi jegyző.[131])

1453-ban Pothessyk János.[132])

1464-ben Szamárdi Osváld.[133])

1476-ban az év elején még Kochnacz Máté a bíró, de már májusban ifjabb Bertalan s ekkor Kochnacz az esküdtek sorában van. Ugyanekkor a jegyző Kwasiczi János. Ebből az evből ismerjük az első teljes esküdt névsort. 1476-ban esküdtek: Swarcz Fülöp (de Diow), Trhomuzka János, idősb Bertalan, Hodna Balázs, Szakálas Lukács, Spicznagel Mihály, Komár János, Berán Péter, Klimkó és az alsóvárosból való Lukács.[134])

1479-ben idősb Bertalan.

1481-ben idősb Bertalan.[135])

1487-ben Gawin vagy Gavina Márton a bíró és Miklós a városi jegyző.[136])

1489-ben ismét Gawin a bíró, de Mátyás babérkoszorús a városi jegyző.[137])

1493-ban Gawin és Mátyás.

1494-ben Gawin és Mátyás.[138])

1496-ban Zlathowsky Jakab a bíró és Mátyás a jegyző.[140])

1500 és 1501-ben Corpona Lénárd a bíró és Mátyás a jegyző.[141])

1505-ben Karolus Tamás a bíró és Mátyás a jegyző.[142])

1509-ben Karolus Tamás a bíró és Lőrinc a jegyző.[143])

1511-ben Junak Balázs a bíró és Lőrinc a jegyző.[144])

1512-ben Junak Balázs a bíró.[145])

1513-ban Somodi Mihály, majd pedig Hrdy Balázs a bíró és László a jegyző.[146])

1516-ban Karolus Tamás a bíró és László a jegyző.[148])

---

128) Trencsén város ltára: Cista III, f. 1, No. 2.
129) Trencsén város ltára: Cista I, f. 4, No. 11.
130) Trencsén város ltára: Cista I, f. 6, No. 4.
131) Trencsén város ltára: Cista I, f. 4, No. 23 és Cista I, f. 2, No. 3.
132) Trencsén város ltára: Cista I, f. 7, No. 2 és 5.
133) Trencsén város ltára: Cista I, f. 8, No. 6.
134) Trencsén város jkve 3. és 57. lap.
135) U. o. 57. lap.
136) U. o. 58. lap.
137) U. o. 61. lap.
138) U. o. 63. lap.
140) U. o. 64. lap.
141) U. o. 65. lap.
142) U. o. 66. lap.
143) U. o. 66. lap.
144) U. o. 66. és 67. lap.
145) U. o. 68. lap.
146) U. o. 68. lap.

Trencsén

1515-ben István posztós (pamifex) a bíró.[147])
1517-ben János aranyműves a bíró és László a jegyző.[149])
1519-ben Magold György a bíró.[150])
1524-ben Mudron Tamás a bíró.[151])

147—148) U. o. 69. lap.
149) U. o. 69. lap.
150) Trencsén város ltára: Cista III, f. 1, No. 4.
151) Jegyzőkönyv 71. lap.

Trencsényi György, Jutasról,
[kerékgyártó mester]

A HÁTLAPON

SZERENCSI FARAGÓSZÉK

A faragószék a *középkor* folyamán alakult ki. (*Római* kori elődeit egy II. századi *galliai* dombormű jelzi, amely szerint a lábbal való leszorítás — a lábítás — ekkor még szíjhevederrel történt.) A faipar Európa-szerte általánosan használta a faragószéket. A modern gyalupad bevezetéséig, a XVIII. századig még az *asztalosok* is ezen dolgoztak.

A faragószékre vonatkozó legkorábbi *magyar* adatot 1587-ből ismerjük; első ábrázolása pedig *Comenius Orbis Pictusában** (1685) egy kádárműhely rajzán maradt fenn. A parasztság körében megmaradt régi faragószékek között díszes példányokat is találunk. Leggyakrabban a fejrészt formálták általában ember- vagy lófej alakúra.

Az itt bemutatott *szerencsi vonószék* (a hozzá hasonló darabokat Magyarországon még *faragópadnak, vonószéknek, bakszéknek, szíjószéknek* is nevezték) újabb keletű: 1928-ban készítette Trencsényi kerékgyártó mester mégpedig akkor, amikor felszabadult és segéd lett. 1967-ig használta; ezen „húzta ki" a kerékküllőket és más szerszámok nyeleit. A négylábú, hosszú keskeny pad első felén van az *emelvény*, amelyet két esztergályozott rúddal közvetlenül a padhoz rögzítettek. A megmunkálandó fadarabot tartó fejet az emelvényben levő vasrúd mentén lábbal lehet mozgatni előre és hátra. A pad közepén kivésett nyílásban egy függőleges állású *deszkalap* is van. Faragás közben ennek a segítségével rögzíti a munkadarab másik részét a mögötte ülő faragó.

Faragószékünket a bajuszos emberfej alakú fejrészről *Jancsi-széknek* is nevezte Trencsényi György. Szerencsen és a Zemplén-hegység néhány falujában a fejrészt, illetve az egész forgószéket még *fajankónak* is hívták. Az egyszerűbb példányok fejrészének *bunkó* a neve. Szerencsen még csikófej alakú székre is emlékeznek; ezt *csikónak* nevezték. A faragószék használata a Zempléni-hegység falvaiban ma is általános, hiszen a különféle mezőgazdasági eszközök — főleg a szerszámnyelek — készítésének nélkülözhetetlen eszköze.

Mint láthatjuk, az eszköz alsó része egy támlátlan pad, amely négy becsapolt lábon áll. A pad egyik végéhez a faragandó darabot tartó *emelvény*, illetve a megmunkálandó fát rögzítő *fej* csatlakozik. A fejet a vele összeköttetésben lévő ún. *lábító* segítségével tartja szorosan a lovaglóülésben helyet foglaló faragó. A faragószékhez különleges eszköz: *kétnyelű kés* vagy *vonókés* tartozik.

Dr. Petercsák Tivadar
Kép: **Valent Ede**

SAVANYÚ ÉS LÚGOS TALAJ

A függ. 33., vízsz. 41., 24. és a függőleges 10. a semleges és a lúgos, a vízsz. 1., a függ. 1. a savanyú, a semleges és a gyengén lúgos talajt kedveli.

VÍZSZINTES: 9. Vissza: kb. 3,14. 11. Angolai ellenforradalmi szervezet. 12. Magashegység a Kárpátok É-i részén. 13. Rúd két vége(!) 14. Visszarakni(!) 16. Nem törvényes az ilyen gazda. 17. Vissza: logaritmus. 19. Akadály. 20. Arra a helyre. 21. Felelőssé tesz. 23. Csökken a vízszintje. 25. Vissza: község Budakeszitől Ny-ra. 27. Vissza: két azonos nevű római politikus (Marcus Porcius). 29. Felemelt A hang — németesen írva. 30. A munkásmozgalom angyalföldi vértanúja (Lajos). 32. Realgár képlete. 33. Abod msh-i. 34. Belga város és tartomány. 36. Vissza: híres amerikai mesefilm. 37. Nemesgáz (rsz. 18.). 39. Panasz.

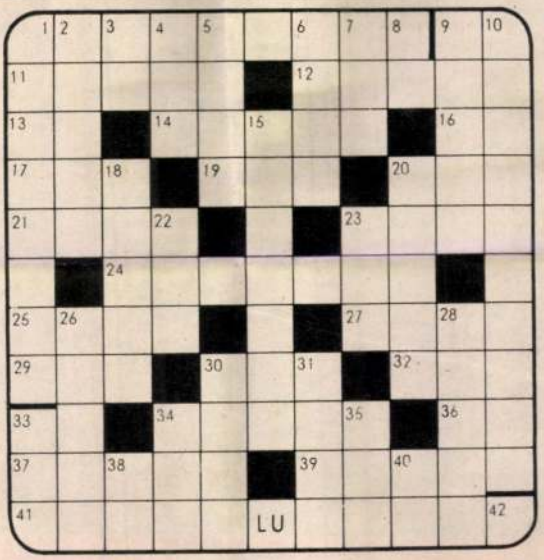

FÜGGŐLEGES: 2. Megokolás. 3. Bizmut. 4. Az SZTK egyik elődje. 5. Rendfokozat németesen. 6. Táplál. 7. Süt — régiesen (... otta). 8. Fordított névmás. 9. Hivatali helyiség. 15. **Ez az alkáli fém van jelen a szikes talajban.** 18. Gyakori bűncselekmény. 20. Egykori híres magyar szó. 35. E-vel: az É-amerikai öt tó egyike. 38. Görög gépkocsik jelzése. 40. Azonos msh-k. 42. Névelő.

ZÁRT BETŰK SORRENDBEN: H, T, N, P, I, I, I.

A 45. SZÁMBAN MEGJELENT KE-

TÁRSULAT HETILAPJA

Főszerkesztő:
LUDAS M. LÁSZLÓ

Főszerkesztő-helyettes:
NÉMETH FERENC

Szerkesztőség:
Budapest VII., Lenin körút 5.

Postacím:
Élet és Tudomány
Budapest, Pf.: 47
1428
Telefon: 215-290

Kiadja:
a Hírlapkiadó Vállalat

Felelős kiadó:
TILL IMRE igazgató
Budapest VIII.,
Blaha Lujza tér 3.
Postacím: Budapest 1959
Telefon: 343-100, 336-130
Terjeszti a Magyar Posta

80.2957
Athenaeum Nyomda
Kozma utcai üzeme
Budapest
Rotációs mélynyomás

Felelős vezető:
Soproni Béla vezérigazgató

Index: 25 245
ISSN 0013—6077

A szerkesztő bizottság tagjai:
Ács Tamás, Andorka Rudolf, Antalóczy Zoltán, Barkóczi Ilona, Barta György, Berényi Dénes, Bontó László, Buda Béla, Castiglione László, Csányi Vilmos, Farkas Henrik, Fenyő Béla, Furka Árpád, Haraszty Árpád, Horváth József, Horváth Sándor, Jantsky Béla, Kapás Sándor, Károlyházi Frigyes, Kósa László, Kozma Tamás, Kulin György, Láng Sándor, Lázár Gabriella, Lengyel István, Makkai László, Németh Lajos, Perényi Imre, Sohajda Béla, Steiger István, Székely Sándor, Szlameniczky István, Vécsey Zoltán, Zách Alfré

Olvasószerkesztő:
Szőke István

Képszerkesztő:
Újvári Imréné

Tördelőszerkesztő:
Kalocsainé Doór Vilma

Rovatszerkesztők: Akácz László, Barabás Zoltán, Daniss Győző, Fodor Lajos, Kerner István, Oláh Tamás, Pécsi Tibor

Munkatársak: Gajzágó Éva, Nagy Gézáné

Fotóriporterek:
Bojtár Ottó, Hornyánszky Katalin

Meg nem rendelt fényképekért és kéziratokért a szerkesztőség nem vállal felelősséget.

Az Élet és Tudomány előfizethető bármely postahivatalban, a kézbesítőknél és a Posta Központi Hírlap Irodában (KHI, Budapest V., József nádor tér 1. 1900) vagy közvetlenül, vagy postautalványon, vagy a KHI 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra való átutalással.

ÉLET ÉS TUDOMÁNY
A TUDOMÁNYOS
ISMERETTERJESZTŐ

SZERENCSI FARAGÓSZÉK

Trenk Henrik

l.

Biró Erdmüv

157. l.

pogány római művés-et. Eddig a birodalom császára volt a kultikus élet és művészet középpontja, most az államvallássá lett kereszténység a megszokott császárábrázolások jó néhány ikonográfiai sajátosságát ruházzák rá Isten képére, ami annál érthetőbb, mert Krisztus ábrázolásának valamennyi típusa úgy is antik mintaképekre megy vissza. Tógába öltöztetik, kezében irattekercset tart a fiatal külsejű Krisztus. Sima arcát, fejéről leomló gazdagon hullámzó csigás haj kereteli. Antik félisten, vagy erejének teljében lévő, fiatal, győzedelmes császárnak vélnéd inkább, mint Krisztusnak, ki élt, szenvedett és meghalt az emberiség megváltásáért. Worringer szerint a katakombafestészetben Kelet, a hellénizmus stílusa él tovább, mint ahogy az ókereszténység is telítve van keleti hagyományokkal. A milánói edictum után a római művészet jut vezető szerephez. A játszi görög könnyedség helyébe a római imperialis művészet

Trenker János

kőmüves

1739-től választott
polgár Pesten

Schmall

I. 161-l.

lom egyes, fanatikus művészeti érzékre való, de nem éppen korrekt cselekedetek végrehajtására.

A saját ingó és ingatlan dolgok fenntartásáról és szakszerű kezeléséről aránylag könnyen gondoskodhatik az állam: hisz azok tulajdonában vannak.

Azonban számtalan jogi személy és magánember létezik, a kinek az államon kívül szintén gyüjteménye van. Az ezekben létező műtárgyak számuknál és igen gyakran művészeti és tudományos jelentőségüknél fogva felülmulják az állami gyüjtemények anyagát. Másrészt az államnak, természetéből kifolyólag, nem lehet e tekintetben czélja csak az, hogy a tulajdonát képező dolgokról gondoskodjék; feladata e tekintetben az is, hogy az állam területén létező összes látható és a törvény 1. §-ában említett kellékekkel biró, továbbá a föld mélyében még elrejtett, de rendszeres ásatások vagy a véletlen folytán láthatóvá válandó dolgok természetükhöz képest kellő védelemben részesüljenek.

A szabályzat ennélfogva az államon kívül létező jogi személyek tulajdonában lévő és a tv. 1. §-a szerinti kellékekkel biró tárgyakra

Trenker Mátyás

Kőműves

1721-től külső

tanácsos Pesten

Schmall

I. 167 l.

eljárástól, — hogy az összes állami vagy á
államra bizott művészeti intézetekben, ásatá
helyeken és nemzeti műemlékekben fényké

17. czikkely.

Az előző czikkelyben említett kérvény 50 entesimis okmánybélyeges papiron nyujtandó e és tartalmaznia kell:

a) a fényképészeti reprodukcziót végezni vánónak és a fényképésznek vezeték-, ke-esztnevét és lakását;

b) a reprodukálni kívánt műemlékek, mű-rgyak, vagy azok részleteinek megneve-ését;

c) nyilatkozatot arra nézve, hogy az illető végzendő eljárásból eredő minden felelős-get magára vállal;

d) kötelezettséget az iránt, hogy jelen sza-ályzat intézkedéseinek alá veti magát.

18. czikkely.

Midőn egyszerre több vagy kényes, vagy önnyen megrongálható dologra vonatkozó érvény érkezik be, az intézet igazgatója be-tása szerint határoz az iránt, hogy a gond-ira bizott régészeti és művészeti anyag ztonsága és az intézet belső rendje szem-ontjából mi engedhető és mi tagadandó meg.

Minden tárgyra, vagy tárgyak sorozatára, nelyekre nézve a fényképészeti reprodukálás

Trenker Mátyás építőmester,
XVIII. szd., Pesten.

Archaeologiai Értesítő
XLIII., 1929., 219.
Réh Elemér: Adatok a pesti Kálvária
történetéhez.

Lucius Transsylvanus
fametnő = ugyanúgy
(a Crato-féle ugyan-
dában)

Müvészet
XII. évf. 1913. 78.

zonyságot tenni Jézus Krisztusról —, vannak keresztyén atyafiak, akik az apostol sikereire irigykedve hirdetik az örömüzenetet (Fil. 1:15). Olyan megrendítően nagy ereje van az emberek életében az irigységnek, hogy az képes a legszentebb ügyeket is beszennyezni. Nézzünk szemébe most ennek a szégyenletes bűnnek és ismerjük fel, hogy milyen rejtett erők munkálják ezt.

Valami módon minden ember összehasonlítja a maga sorsát, tehetségét, vagyonát a másik emberével. Ebből születik az irigység. Érdekes: ha nekem Trabant autóm van, nem irigyelem annyira az amerikai milliomos álomszerű csodaautóját, de bosszant az, hogy a szomszédomnak Lada autója van. Az „egészséges" irigység bizonyos reális határokon belül működik. Ha nekem is lehetne, de nincs, ami neki van, akkor irigykedem.

Korán kezdődik ez a nyomorúság. Gyakori eset: az eddig „egyke" gyermek mellé megérkezik a második gyermek. Mindjárt megjelenik az irigység, mert trónfosztottnak érzi magát az elsőszülött. Nagy bölcsességre van szükségük a szülőknek, hogy ellenkezőjére, örömre, szeretetre fordítsák az irigységet. Amikor felnőttek irigykednek, ez azt mutatja, hogy elakadtak a kisgyermek szintjén. Így igaz: fáradságos munkával kell legyőzni magunkban az irigység mindig újra visszatérő kísértését. Ezt a munkát a gyökerek feltárásával kell kezdeni. A főgyökér: a kisebbségi érzés. Gonosz erő ez, sokaknak életét megrontja. Sohasem az adottságok tárgyilagos számbavételéből születik az az érzés, hogy „én tehetségtelen vagyok, én értéktelen vagyok, milyen könnyű a másiknak, pedig ő sem jobb ember nálamnál". A kisebbségi érzés mögött valamilyen sebesülés rejtőzik, amit az ember valamikor régen, valószínűleg életének első esztendeiben szenvedett, amire már nem is emlékezik, de ami annál hatékonyabban rontja az életét. Leggyakrabban a család körében becsmérlik az osto-

az egyetlen lehetőség
nata, amikor „az Úr nem tula
az ember nem tulajdonított n
emberek és sokszor önmaga e
hogy bűnös ember. Ettől a p
nem tulajdonít neki bűnt. M
állapot, mint az előbbi volt!
gadott, magunknak nem tulaj
és vádolt. Valóságosabb és
letagadott állapotában, mint
lott, bocsánatot nyert bűn n
felszabadulás boldogsága tölti
I. Sámuel 5.

MÁJUS 9. H

„Ábrahámnak tulajdonítta
(4:9—12). Tegnap azt olvastuk
ember, akinek az Úr nem tul
nagy ajándék ez. De ez még
igazi evangélium az, hogy v
nekünk tulajdonít. Ábrahám
akinek „tulajdoníttatott" a hit
künk tulajdonítanak, az a m
hittel megragadta Isten ígér
úton engedelmesen. A döntés
gató hit Isten előtt kedvessé
„igazságot", amit magától so
volna, neki ajándékozta, neki
hogy mennyire a kegyelem
igazsága, azt az is mutatja,
Isten ajándéka, pedig azt
igazságul. Mindig az Övéből
I. Sámuel 6:1—12.

MÁJUS 10. K

„Teljességgel meg volt gy
amit Isten ígér, azt meg is
25). Nagy ajándék lenne, ha
nánk állni Ábrahám után h
akik tudjuk, hogy „amit Ist
tudja tenni". Mennyivel nyu
lenni a mindennapjainknak,
éjszakáinknak, derűsebbnek a
ben mindig bizonyosak lenné
csendességünkben bűnbánatta
van. Imádkozzunk azért a re
csak Isten jóakaratában tudju
nem hatalmában is. A kettő
szabad elválasztani egymástól
het, hogy a legjobb akaratta
szeretettel tett ígéreteinket n
vinni, de a mi Urunkkal nem
csősége növekedik hatalmáb
hanem mi is boldogabbak le
I. Sámuel 6:13—21.

MÁJUS 11. SZ

Általa kaptunk hitben s

TRENCSÉNYI László

Református Lapja 1988 18.02.

Válasz. Trencsényi László (Nyíregyháza) rajza

ORMÁTUSOK LAPJA

Lelkészbeiktatás Szentkirályszabadján

Veszprémtől és a Balatontól egyaránt alig néhány kilométernyi távolságra fekszik a hagyomány szerint István király korában alapított, ősi nemesi község: Szentkirályszabadja. A falu közepén, szép környezetben álló, kívül-belül egy évvel ezelőtt gyönyörűen megújított, kivételesen szép műemlék jellegű templom zsúfolásig megtelt október 30-án délután.

Császár Attila esperes beiktató igehirdetésében — a János 3:30 alapján — Keresztelő Jánosról, mint az igazi lelkipásztor Krisztusra mutató példaképéről szólt. Amit Keresztelő János Krisztusra utaló prédikációjából — „Annak növekednie kell, nékem pedig alább szállanom" — az evangéliumok visszaadnak, abban „benne van a magyar református lelkipásztor jelleme, de benne van sok szolgálatot kívánó hivatása is" — mondotta. Majd arról szólt, hogy *Benkő András* lelkipásztor azért jött ide, hogy készítse az Úrnak útját és egyengesse az Ő ösvényét.

Az esperes által végzett beiktatási szertartást követően 15 palástos lelkész egy-egy Igével áldotta meg az új lelkipásztort.

Benkő András lelkipásztor a Róma 9:16 alapján tett bizonyságot. Igehirdetésének első részében az elmúlt évek alatt a gyülekezet és közte kialakult bensőséges szeretetkapcsolatról szólt. Majd egyebek között ezt mondta: „Kérjétek számomra Isten irgalmazó segítségét és adjátok ehhez a tiéteket is, mert enélkül nem boldogulhatok. Így induljunk el együtt szolgálni Isten dicsőségét, munkálni az emberek javát, erősíteni minden téren gyülekezetünket, anyaszentegyházunkat."

A szószéki szolgálat után az ünnepélyes presbiteri gyűlést és a köszöntések sorát *Nagy Lajos* püspöki tit-

Általános tisztújítás

Az Északpesti Református Egyházmegye sz
Budapesten tartotta rendes közgyűlés
tárgyalása mel

1988. 51.

REFORMÁTUSOK

hetilap Erdélyről

László rajza

csönhatásokat vizsgálja, amelyek egy társadalom politikai szerkezete és tagjainak erkölcsi állapota között állanak fenn." Ugyanitt találjuk a következő megállapítást is: „Bármilyen témával is foglalkozik ... — tartozzék az akár az esztétika, akár a történettudomány, akár az erkölcstan területére —, a nemzeti kérdés áll érdeklődésének homlokterében." Erre hadd szolgáljon például a könyv mottója: „Jól megértsd: nemzet és sokaság egymástól különböznek. Amaz együvé állott egész, ez több egyesek most ilyen most olyan számban és alakban történt összecsoportozása. Amannak var állandó pályaköre, melyen a vele összeköttetésben levő nemzetek sorábar lassabban vagy gyorsabban, de bizonyos egyetemi rendszerrel mozog; emennek kimért útjai nincsenek." (Parainesis Kölcsey Kálmánhoz.)

Kölcsey Ferencnek a megjelent Összes Művei (1960), a Magyar Remekírók és a Gondolkodó Magyarok sorozatban kiadott művei mind elfogytak, így reformkorunk óriásának, nemzeti himnuszunk költőjének újabb kötete hiányt pótló mű. „Bizonyosak vagyunk abban, hogy ez a kötet nem csak a filológusoknak és a pedagógusoknak, de a középiskolás és az egyetemi diákoknak, sőt az erkölcs, az esztétikum és a nemzeti létkérdések iránt érdeklődő minden magyar értelmiséginek is kedvelt olvasmánya lesz."

Ötvös László

ORSZÁGSZERTE *megtörténtek a konfirmációi fogadalomtételi ün nepségek. Több ezer megkonfirmált ifjú és leány tett bizonyságot Istenbe és Jézus Krisztusba vetett hitéről. Több évi megfigyelésem azonbar az, hogy a konfirmálás és a pünkösdi úrvacsoravétel után ezek a fiatalok többnyire nem láthatók a templomban s ezért azt lehet mondani hogy a megkonfirmálás egyúttal „kikonfirmálást" is jelent, a kivételek től eltekintve. Beszéltem egyik falusi lelkész barátommal erről a szomorú dologról. Azt mondja: „Sajnos, nem tehetünk róla. Hiába próbálom a megkonfirmáltakat összegyűjteni a konfirmáció után, egyszerűen nem jönnek el!"*

Hát hol a hiba? Mert valahol van hiba. Egyik ismerősöm elment a konfirmálás érdekében az egyik gyerek szüleihez és kérte, hogy küldjék a gyereket konfirmációi oktatásra. A család régi református család volt eddig mindenki megkonfirmálkozott, s most a szülő odafordult a gyerekhez: Akarsz konfirmálkozni? — A gyerek egyet rándított a vállán, s a szülő azt mondta a lelkésznek: „Látja, nem akar!!"

Mit lát ez a gyerek otthon? Biztosan nem olyasmit, amiről az egy háztörténet lapjai tanúskodnak: „Az atya, a családfő esténként vette a mestergerendáról a Bibliát és mielőtt a család lefeküdt volna, felolvasott a Bibliából egy részt, aztán mindnyájan elmondták az esti imát, majd a Miatyánkot." Így ért véget a nap! Sajnos, ez már a múlté! Vagy húsz évvel ezelőtt Svájcban jártam egy családnál, ahol több hetet töltöttem el Vendéglátó barátom elvitt vidéki rokonához, ahol szintén néhány napot töltöttünk. A vacsoránál, ahol együtt ült az egész család, vette a Bibliát, elolvasott egy részt és a család aznap este soronkövetkező tagja az igei részhez tartozó Losung-ot (rövid magyarázat) olvasta el és imádkozott. Ez minden este megtörtént! A legtöbb gyerek nem látja imádkozni az apját, anyját. A nagymamák még esetleg megtanítják az unokákat a Miatyánkra, de a család férfi tagjaitól —, akik egyszer a megkonfirmálkozással együtt ki is konfirmáltak — bizony nem lát példát a gyerek. Valaki megkérdezett 50 gyereket: ki tanított meg az esti imádságra, meg a Miatyánkra. Egy gyerek sem mondta, hogy a nagyapám, vagy az édes-

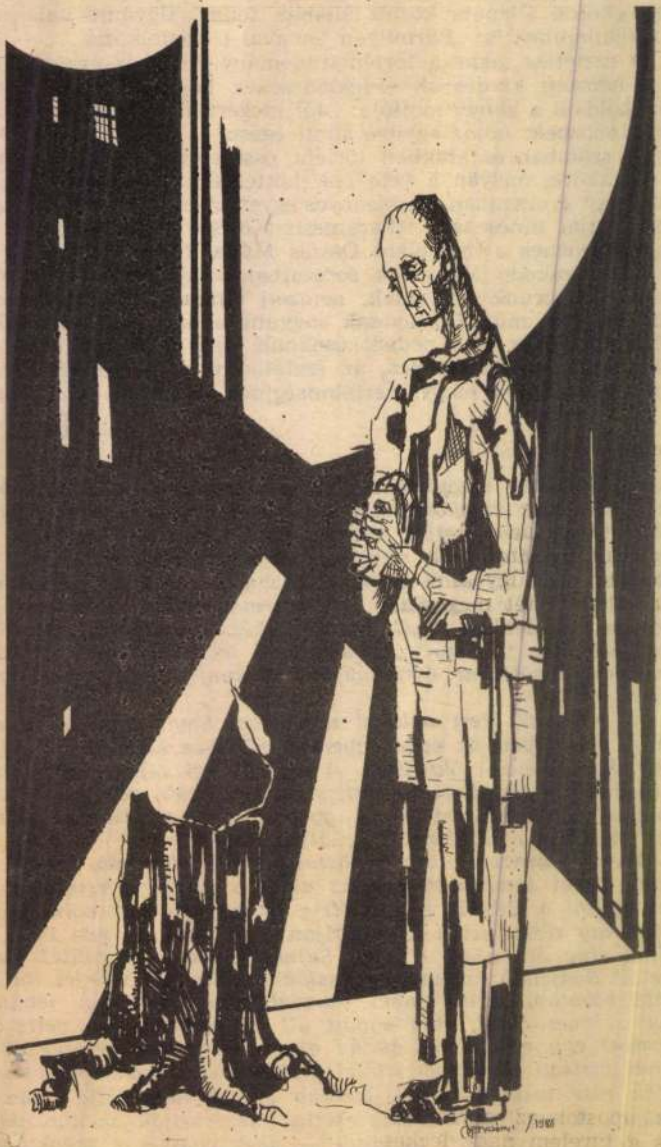

28. n.

Trencsényi László rajza

Vor Temesvár .... am 9. Aug. 1849 ....

Trentsensky .... kínes könyom. folio. (Haynau kis beskereknél a kálvária hegyről nemleli Temesvár ostromát. —

Lautos Metszetek 1924. — 459. —

Lautos X. A.

658 **Komárom.** *Cavallerie-Gefecht bei Komorn.* Hgez. v. M. Trentsensky. — Kőnyom. fol.

659 — Eine Scene von Comorn am 26. April 1849. Hg v. M. Trentsensky in Wien. Kőnyom. fol.

Lautos X. A.

655 **Hegyes.** *Hegyes am 14. July 1849.* Hrg v. M. Trentsensky. — Kőnyom. fol.

656 **Hentzi-emlék.** Denkmal gesetzt v. Franz Joseph I. ... zu Ofen den 11. Juli 1852.

Trentsenky M

Trentsensky M

"Ungebungen von Pesth und Ofen. Im Stadtwäldchen".
Herausgegeben v. M. Trentsenszky. No 1. Pesth bei. V. Grimme. - 318
x 225 m/m. - Főv.Muz.ltsz.3674.

Hotel zum Jägerhor
Számlafejléc. – Lith.
B. 362/1/ 1852. —

Hotel Pannonia H
évek. – Föv. Kvt. B.

Hotel zum Königin
Engel és Mandello. – B. 640

„Umgebungen von Pesth und Ofen. Im Stadtwäldchen“. Herausgegeben v. *M. Trentsenszky.* No. 1. Pesth bei V. Grimme. — 318×225 mm. — Főv. Muz. ltsz. 3674. —

1897. évf. melléklete. —

A pesti nemzeti Színház átalakítási terve. Homlokzatrajz.

Ny. R. & R. Bécsben (1885 körül) — Föv. Kvt. B. 769/91.

TRENTSENSKY *József*, magyar származású kőrajzoló és könyomdász Bécsben, ahol 1839. halt meg. 1825. Pesten is érvényesítette az egész monarchia területére szóló könyomdai privilégiumát s könyomdát nyitott a Dorottya-utcában, mely időközi szünetelésekkel haláláig fennállott s melyet eleinte Höschl József, utóbb Walzel Frigyes vezetett. T. úgy a bécsi, mint a pesti nyomdában számos magyar tárgyú litografiát (az 1838. pesti árvízről kiadott sorozat, stb.) adott ki. Testvérének, *T. Mátyásnak* Bécsben volt jóhírű könyomdai műintézete.

K. G. II. 547 l

Trentsensky J.

"Sechs Unglücks-Scenen aus den Tagen der
Pest vom 13.bis 18.Maerz 1838 mit angefü
herausgegeben und zu haben in den lithog
Trentsensky in Wien und Pest": 1. A Szín
met színházzal.Felirása:"Scene I. Der Th
egy része.Felirása:"Scene 2.Die Königsga
vány és a Fürdő utca sarkán.Felirása:"Sc
schen Hauses". 4.A Széna-/most Kálvin-/
markt". 5.A Stáczió-/most Baross-/ utca
krt/.Felirása:"Scene 5.Die Stations- und
a Rudas fürdő képével.Az előtérben Istvá
kon Budáról Pestre halad.Helirása:"Scene
K.K.Hoheit des Erzh.Stephan zur Rettung
és Lt.4303 /szinezve/.-

15.5-24 cm.
Kun S.32.-473.

Nádasdy Lipót gróf,térdk,kőny,18
22.5-30 , 35-55 cm.
KUN S.32.-486.

NÁDOSY ezr.lovas arcképe,szines
60-as évek /Reiffenstein nyomása
Kun S.32.-488.

Trentsensky Józs
század 20-30-as éveiben.Pesti nyo
leki József arcképe,a Zrinyiek cí
az 1825.évi Hebe-ben.-Ld.Lántz Jó
rázoló kőrajzok jegyzékét.-

kor ismeretlen
berei váltottak
veltségnek már
a vaskori műve
éppen Sümeg
áldozatkész ku
az általa alapít
szerint egy hos
régészeti föltár

A városka
ténetével. Épít
a Marcal forrás
keztetnünk lehe
mint hadászatil
alapfalait jogga

Nemzeti tö
okleveles nyom
ujvári Henrik f
foglalta el és
birtokába.

Érdekes föj
zésekből ismerj
lgy 1318—1320-ig Bedemia Péter mester-, 1347-ben Tatikai Lukács fia Apor-,
1427-ben Dénes-, 1442—1465-ben Unyomi Mátyás fia Miklós-, 1494-ben Ta-

ségén, hol országos hozzájárulással, mindannyiszor rendbehozták. Sőt meg-is nagyobbították. Ormányi Józsa, majd Zombory Ákos várnagyjai új bástyákat, támpilléres kőrfalakat, katakombákat ragasztottak hozzá, vagy furkáltak alá, hogy kevéssel azután, a falai alatt megjelenő ellenség újra ágyutüz alá fogja, újra rostává lőjje, elfoglalja.

Török janicsárok, anatoliai gurebák, osztrák martalócok, császári zsoldoshadak, Bocskay-hajdúk, Rákóczi-kurucok, több-kevesebb ideig fölváltva bírták.

A XVI. század hetvenes éveiben török birtok. Mint ilyen, a sümeginahie székhelye. Egykorú török defterek tanusága szerint, török földesurának Szerrads Alinak, évi 50 akcse fejadót tartozott fizetni. Hogy a török uralma ekkor nem sokáig tartott, azt abból tudjuk, mert Fejérkövy István püspök, a kivert török után 1572-ben már erősen tataroztatta s a vár keleti és északi oldalát a Fehérkövek magaslata felől is erős védőbástyákkal látta el.

Ebben az időtájban már olyan erős, hogy a szentgothardi csatából visszavonuló Küprili Achmed is hiába ostromolta. Pedig ugyancsak fájhatott rá a foga, mert kazamatáiban valóságos kincsgarmadák voltak ekkor fölhalmozva. A környékbeli várak bukása után ugyanis, a veszélyben levő vidékek értékeit ide szállították, sőt 1606-ban, Nagyvárad eleste előtt, Naprágyi Demeter püspök itt rejtette el Szent László híres ereklyetartóját is, melyet aztán több mint száz évig őriztek falai, mígnem az a győri Héderváry kápolnába került.

Legszebb kapuját — mint azt a portálé fölött pusztuló címer betüi:

Trentsensky József

TRENTSENSKY JÓZSEF bécsi és pesti könyomdász a 19. század 20—30-as éveiben.

Felado: Fiesel Ferenc
kőfaragó.

Trentsensky

Körajzoló

Lásd

Arleitner Jakabot

1836 ra

vonatkozolg

Trentsenszky

38.) Budapest. - Budapesti árviz 1838.III. 13-18. Utolérhetetlen szépségü 11 kőnyomatu kép. középen a városház-tér. Fent az evangelikus templomban, a Szinház-tér - a református templom, lent a Terézváros egy része, Józsefváros, Ferencváros, oldalt a Derra-ház, a vakok intézete, a szegényház és a Három Korona utcából való részlet.53x39 cm.(Trentsénski remeke.) P 48.--

Lantos könyvkatalogus
1937. febr.

m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertő

9464 szám.

Műemlékek orsz. Bizottsága tér. Eln.

BUDAPEST.

Hivatalból.

Trentsensky J.

„*Sechs Unglücks-Scenen aus den Tagen der Uiberschwemmung von Ofen und Pest von 13. bis 18. Maerz 1838* mit angefügten Texte von F. C. Weidmann herausgegeben und zu haben in den lithographischen Anstalten des *J. Trentsensky* in Wien und Pest": 1. A Színház- (most Gizella-) tér, a német színházzal. Felírása: „Scene I. Der Theaterplatz". 2. A király utca egy része. Felírása: „Scene 2. die Königsgasse". 3. A Derra-féle ház a Bálvány és a Fürdő utca sarkán. Felírása: „Scene 3. Der Einsturz des Derraschen Hauses". 4. A Széna- (most Kálvin-) tér. Felírása: „Scene 4. Der Heumarkt". 5. A Stáczió (most Baross-) utca és a Serfőző-utca (most József krt). Felírása: „Scene 5. Die Stations- und Bräuer-Gasse". 6. A zajló Duna a Rudas fürdő képével. Az előtérben István főherceg környezetével csónakon Budáról Pestre halad. Felírása: „Scene 6. Das Bruckbad. Die Abfahrt Sr. K. K. Hoheit des Erzh. Stephan zur Rettung nach Pest". — Fővr. Múz. Lt. 3319. és Lt. 4303. (színezve).

szetie *Gurk Eduard.* — Föv. Múz. . . . (Repr. Kösinczy: Pestre . . I. kép.)

D) *Árvízképek.*

„*Plan der Ueberschwämmung von Ofen Und Pesth*, bei dem Eisgang des höchsten Wasserstandes von 15-ten auf 16-ten März *1838.* zum Besten der durch die Ueberschwemmung Verunglückten. Herausgegeben auf öffentliche Kosten von k. k. 5-ten Feld. Artill. Regiment. Maassstab: Wiener Zolle 500 Schritte. *Gedr. J. Schmid*". 41,5×58 cm." Magyarázatokkal ellátott helyszínrajz. — Lanfr. Kat. 190.

„*Plan der Königl. Ungarischen Freyen Städte Ofen und Pesth* sammt deren Umgebungen nach der am 13. 14. 15. und 16-ten März *1838.* eingetretenen Ueberschwemmung von *A. Blaschnek* . . ." Föv. Muz. Lt. 4896.

„*Erinnerung an Pesth u. Ofen im März 1838.* — Pest, bei

Dunának. Nyomt. Trentsenszky és Tár-

.15.sz.

Trentsensky

Vizhelyzeti térképe a'
sa Pesten. - Atheneum 1838.II.

Trentsenszky I

Kőmetszőés könyvnyomó.

Pesten 1823–1830. Mühelyébül jöttek ki:

1. Gr. Teleki József arckeje
2. A Zrinyiek címse és
3. Szigetvár tarokeje. (Mindkettő az 1825-ein Hébe kiszabhányban).

Nagy Ivan. Magyarországi képzőművészek a legrégibb időktől 1850 ig. Szakadok 1874. 200. l.

Schmid János előbb Buda
1827 ben már Pesten Dorottya
u. 18. sz alatt.

Kollár Ferenc nagyhid-
utca 643 sz. alatt volt
könyvnyomdája 1827 ben
Pesten.

Dorffinger tuloldalon
idezett mn. 368.
lapjan vagy 50.
pesti festő felemlitve
Kerdődik Benke Mihaljal
vegrőbb Zacher Jozseffel
anegyezni, mind megvan e
ha nem potolni.

A csillagyal jelöltek
ahudeimivi univerzek
tőbbik nem

Treutsensky József

Treutsensky József
1826-ban alapitotta
Dorottya u. 11. sz. alatt
Höschl József maga is
ugyes rajzolós verette ezt
az üzemet 1827-ben
megszint. Ez a Höschl arutan [illegible]
mattoan [illegible]

Dorffinger J. A. Wegweiser

für Fremde und Einheimische durch die königl. ung. Freystadt Pesth. ~~[illegible]~~ Pest 1827
367. l.

B 310/37
B 910/39 Dorffinger
B 910/160 Feldmann

4. BUDAPEST
uzeum tit-
ula dr.
TÁRHIY-ÜTEM 1

188

Thomas Trepches senior, MC 1615/16, † 1618.

a) Kehely sodronyzománccal ; XVI. sz. jellegű. — *Kelch m. Drahtemail, Art d. XVI. Jh.* M—*H* 23

Ev. egyház, Sövényszeg — *Ev. Kirche, Schweischer. Roth: 69.*

b) Fedeles kupa, testén 3 keretben női alakok. — *Deckelkanne, am Leib weibl. Gestalten in Kartouchen.* — „1672."

Bruckenthal-Museum, Nagyszeben — *Hermannstadt. Roth: 221, 574.* (A mű esetleg a mester fiától származik. Lásd 203. sz. — *Möglicherweise T. T. iuniors Werk. Siehe Nr. 203.)*

ng

ltsgrad eine besondere Bedeu-
ieser war im XIV. Jahrhundert
15/16, im XVI. Jahrhundert in
orgeschrieben, im XVII. und
Jahrhundert wurde auch schon
rbeitung des 13 und 12 lötigen
rlaubt.) Wichtig ist nur, daß
nützung der vorgeschriebenen
ng, bzw. die Ausführung der
seit dem XVI. Jahrhundert,
lberarbeiten allgemein durch
bezeugt wurde.

~~wurde selten~~ gestempelt, ~~was~~
~~n aus Gold verfertigten, oft~~
~~ierten Schmuckgegenständen~~
~~rerständlich ist~~. Im XVI. Jahr-
t wurden ~~zwar Versuche ge-~~
Goldarbeiten durch Anlöten
Plättchen mit ~~Zeichen zu~~ be-
, doch sind die Beispiele
olchen Bezeichnungsart bisher

⊢ darbeiten aus Ungarn kommen bis zum XIX. Jh. mit Beschauzeichen nie, mit ⊢ten Meisterzeichen auch nur selten vor.*

⊢ ⊢ Marken

Trepschitz Alajos

Festő

l.

Tragor vác műveszei

94. l.

tős hely, bár csökkent lakossaggal. Török hubertus a pesti

BEREMMEND.

Kisközség a siklósi járásban, részben sík, részben dombos vidéken. Hozzátartoznak: Gréda, Hatztanya, Kistanya, Krixtanya, Mautnerpuszta (Florschütztanya), Meggyestanya, Piszkura, Püspökboly, Sághytéglaház, Szerbtanya, Telekipuszta, Ujmajor, Vöröscsárda, Waltertanya, Területe 7446 k. hold. Népessége 2463 főből áll, akik közül 1887 lélek magyar, 458 német, 18 horvát, 31 szerb, 60 bunyevác, és 9 egyéb nemzetiségű. Felekezeti szempontból 2096 lakósa róm. katolikus, 6 gör. katolikus, 262 ref., 47 ág. evang. 34 g. kel., 18 izr. vallású. A lakósság főfoglalkozása az őstermelés és ipar. 1372 személy őstermelő, 800 iparos, 55 kereskedő, 41 közlekedési, 61 közszolgálati alkalmazott és szabadfoglalkozású, 59 nyugdíjas, 31 házi cseléd, 18 ismeretlen foglalkozású. Közoktatásügyi intézetei 1 közs. nyári menedékház, 1 r. kat., 1 ref. elemi népiskola, 1 r. kat., 1 ref. ált. továbbképző. A községben r. kat. és g. kel. templom van. Gyári üzemmel dolgozik a helybeli cementgyár. 1 kőbánya és 1 mészégetőtelep. Vasútállomása, postahivatala, távíró- és távbeszélő állomása van.

A római korban állítólag kolónia volt, Beremis néven. Első ismert birtokosai 1300 körül a Beremendi család. Királyi adomány folytán 1384-ben a Kórógyi testvéreké. 1490 körül a pécsi káptalan szerezte meg. Ebben az időben jelentős mezőváros. A török megszállás idején császári birtok volt, városi jellegét ekkor is megtartotta. A XVII. században Draskovich grófé. A felszabadító háborúk után mint részben elpusztult helység a dárdai ura-

Átköltött emberi formák

Február 27-ig tekinthetik meg az érdeklődők a magyar származású *Bettina Tressler Vecchi* római festőművész kiállítását, aki Giorgio Vecchi olasz diplomata felesége. Művei meghökkentők. *Semmi hagyományos elem* nincs portréiban az anatómiai alapokon kívül, melyet merészen folytat. *Számára az arc, szem; kiindulás.* A hajfürt szőlővé, kígyóvá válik attól függően, hogy őszt vagy szenvedélyt jelöl, de mindig önmaga *asszonyi* önarcképe. Ez a világ szeszélyes, tündéri, kiszámíthatatlan. Modern Archimboldiként gyümölcsre, állatra fordítja, költi az emberi formákat, hogy *a lelkület belső nyüzsgését*, tomboló álmodozását kifejezze. Ezzel a szárnyaló csapongással röpköd képzelete a *biedermeier csokortól* a *Holdmadárig*, mely egyik legszebb műve. Itt nemcsak szeszélyes, hanem elmélyült is. S ez az a pont, ahol számára is megnyílik a holnap útja, hiszen az *ötletek csak a töprengés* kínlódó együtthatóival nyerhetik el időtlenségüket.

Losonci Miklós

Bettina Tressler Vecchi festőművész új kiállítása.

Pesti Hírlap, 1977. febr. 15.

keit. A tavaly decemberi téli ülésszakon mondta el *szűzbeszédét*, amelyben egyetlen problémával, *az általános iskolák teremgondjaival* foglalkozott.

— Súlyosbítja a helyzetet — hangsúlyozta akkor —, hogy az általánossá váló kétműszakos tanítás nem engedi kellően kifejlődni a napközi otthonos foglalkoztatást, gátolja a szakrendszerű oktatást, a szakköri és gyakorlati foglalkozások kiterjesztését. Néhány helyen pedig, így *Érden és Dunakeszin be kellett vezetni a három műszakos oktatást*, ami az előrejelzések szerint *gyors intézkedések nélkül másutt is bekövetkezhet*. Szükséges tehát, hogy egyrészt *gyorsuljanak*, másrészt *növekedjenek a tanteremépítés lehetőségei*...

Hogy mi vezette mindezek elmondásában?

Feladták a leckét

— Ismerve a megye ötödik ötéves tervét, tudom, hogy *a tervezett iskolaépítések*, illetve *bővítések negyven százaléka csak 1980-ban realizálódik*. Ugyanakkor tudom azt is, hogy az örvendetesen növek-

kedett be a Magyar Televízió T áncegyüttest bemutató film ces filmet, mely nemcsak a ki- isorszámait, hanem a táncosok bemutatja, rövidesen műsorra unkálatainak utolsó szakaszát a hangfelvételeket.

munkásképzők

kumok, valamint az általános képzést nyújtó iskolák tapasztalatait.

Carlos R
Miskol

Carlos Rivera, kai zongoraművé zik *február 8-án, szerdán este fél 8-kor* a Bartók-teremben. Műsorán Beethoven C-moll szonáta, Schubert Geszdur, Asz-dur impromtu, Debussy Pour piano, Chopin Cisz-moll nocturne és a H-moll szonáta szerepelnek.

Életveszélybe került

A Budapest Kelenföldi pályaudvar felé közlekedő személyvonaton *Ferenczek József* 19 éves segédmunkás, érdi lakos a XXII. kerület Budatétény-MÁV-állomáson a kalauz ellenőrzése elől a mozgásban levő vonatról leugrott, s a kerekek alá került. A mentők súlyos, nem életveszélyes sérüléssel szállították kórházba.

Politikai totó

A hétfőn közölt „Politikai totó" 3. hét „találatai" a következők: x, x, x, 1, 1, 1, x, 2, x, 2, x, 1.

Összesen 217 szelvény érkezett, a 12 találatosok száma 37, a 11 találatosoké 21. Sorsolással a következők nyertek könyvjutalmat: *Solymosi Ferencné* Onga, Oprendek u. 4, *Kerényi László* Miskolc, Bajcsy Zs. u. 44., *Farkas Júlia* Miskolc, Salétrom u. 52., *Pollner Erika* Miskolc, III. ker., Kandó Kálmán utca 18. sz. A miskolci nyertesek a Molnár Béla Ifjúsági és Úttörőházban vehetik át, az ongai nyertesnek pedig postán küldik el a jutalmat.

Közöljük a 14. életévüket betöltött és 1936 után született KISZ-tag olvasóinkkal, hogy a következő szelvényt hétfőn tesszük közzé lapunkban.

külföld

LONDON. Január 24-től február 4-ig magyar—angol gazdasági tárgyalások folytak Londonban. A tárgyalásokon a felek megegyeztek új, korszerű kereskedelem-politikai elveken nyugvó és a két ország közötti kereskedelem fejlődéséhez tágabb lehetőségeket biztosító hosszú lejáratú gazdasági és kereskedelmi megállapodás szövegében. Ezenkívül megegyeztek a két ország képviselői abban is, hogy a magyar—angol gazdasági, ipari és műszaki együttműködési kapcsolatokat külön megállapodásban rendezik. Megállapították az idei árucsereforgalmat szabályozó árulistákat is.

WASHINGTON. Az amerikai fővárosban befejeződött a tengerhajózási egyezmény megkötésére irányuló szovjet—amerikai tárgyalások első szakasza — jelentik nyugati hírügynökségek.

BERLIN. Ünnepélyesen aláírták Berlinben hazánk és az NDK idei, valamint jövő évre szóló két kulturális egyezményét. Az egyik egyezmény a kulturális területen, a másik a főiskolák tevékenységében kialakítandó együttműködési munkatervet foglalja magában. Az NDK-ban megrendezik a magyar színművészet napjait, nálunk pedig az NDK színművészetének napjait. Berlinben és Rostockban magyar népművészeti kiállítást mutatnak be. Az NDK-ban megemlékeznek Petőfi születésének 150. és Kodály születésének 90. évfordulójáról, nálunk pedig Heine születésének 175. évfordulójáról.

NEW YORK. Dajan izraeli hadügyminiszter — mint tegnap jeleztük — New Yorkba érkezett. A repülőtéren kijelentette: szerinte jó esélyei vannak a Szuezi-csatorna újbóli megnyitásának anélkül, hogy visszavonnák a körzetben levő izraeli csapatokat. Kijelentését nem részletezte.

BRÜSSZEL. A belga fővárosban bejelentették, hogy a NATO állandó tanácsa összehangolt álláspontot dolgozott ki a Máltával kapcso-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Trestyánszky Tibor

DÉLI HÍRLAP

1972. FEB. 5

1021

Kicsapódott az ingre a só

A meséből a bőrköténybe

Mindannyian vágyódunk valami után, ami néha az álmok távolságából karnyújtásnyi közelségbe kerül hozzánk. Ez legtöbbször persze nem az élet ajándéka, hanem kitartó fáradozás eredménye. Az ember ugyanis nem mond egykönnyen le arról, amit igazán szeretne megvalósítani és a terveit — mint mindig kéznél levőt — hordozza magában akár egy életen át.

Megtört a varázs

— Olyan családban nőttem fel, ahol a nyiladozó értelem számára a fogalmak mesés, ezernyi árnyalatot, értelmet kaptak. Számomra egy kert, egy ház életek tanúja, kísérője, elválaszthatatlan tartozéka — kezdi vallomását *Trestyánszky Tibor*, aki tíz évig dolgozott a vasgyárban, az elektrokemence mellett. — Egyszer aztán megtört a varázs, korán elvesztettük az apánkat, gyerekfejjel dolgozni kellett. A mesék világát a nyers, kíméletlen realizmus váltotta fel, a körvonal nélküli mitikus alakokat kevés szavú munkásemberek helyettesítették. Álltam az izmos, behemót olvasztárok között, elvesztem a lapát és a kötény méretei mellett. Néztem a szótlan embereket, akik kitartóan dolgoztak és tudomást sem vettek arról, hogy kicsapódott az ingükön az izzadtság sója.

Aztán nemsokára befogadták és együtt állták a meleget, irányították az elemek meg-megújuló küzdelmét.

— Mi maradt meg mindebből? — tehetnénk fel a kérdést a fiatalembernek, aki azóta leérettségizett, technikus lett, de a válasz szembeszökően árulkodik a kohászatnál eltöltött évekről.

Így látszott közelről

A kétkezi, nehéz munkával teremtett csöpp kis műteremszoba mélyen bevésődött emlékeket idéz. A különleges kivágású képeken a széncipelők, a kemencemunkások hétköznapjai elevenednek meg, kelnek életre. Nem a rácsodálkozó naiv ember vetíti elénk mindezt, hanem az, aki ismeri a lapátra nehezedő anyag minden tulajdonságát, aki a tűz közelében látta égetően fehérnek az olvasztárok piszkos kötényét, lángvörösnek a kemence lehelletét.

(Kerényi László felvétele)

Két éve részt vett a nyári képzőművészeti iskola zebegényi stúdiójának országos seregszemlélején, kapcsolatai, tanulmányai egy új, érdekes világ megismerésére csábítják. Századunkban, amikor a futurológusok szerint nincs messze a „fejet cserélni" korszak, nagyon sokak pályája indíttatik az iskolákon kívül is, az élet valóságos, reális talajáról. A zebegényi nyári stúdió résztvevői közül a legtöbben már nemcsak kedvtelésből ismerkednek a vonalakkal, az arányokkal, az ecsettel. Ugyanakkor elsősorban mindvégig olyanok maradnak, mint a számukra legelőbb modellek, akik nap mint nap újra kezdik a küzdelmet a meleggel, az anyagokkal és önmagukkal.

NAGY JÓZSEF

Balázs Ferenc
(Szombat, Petőfi 15.05)

Bárdy György
(Szombat, Petőfi 20.35)

PETŐFI:
8.08: Slágermúzeum. 12.30: Nótamuzsika. 13.05: Popzene sztereóban. 14.15: Népdalkörök pódiuma. 15.30: Csúcsforgalom. 17.30: Segíthetünk? 18.30: Talpalávaló. 19.20: Csak fiataloknak! 20.15: Keresztes Mihály nótáiból. 21.05: Magyar anekdotakincs. 21.32: Balassa P. Tamás szerzeményeiből. 22.00: Zeneközelben a hallgató.

3. MUSOR:
9.08: A Montreali Szimfonikus Zenekar hangversenye. 10.46: Töltsön egy órát kedvenceivel! 11.46: Operarészletek. 14.10: Szimfonikus zene. 15.00: Machaut: A forrás dalai. 15.25: Zenei Tükör. 16.00: Magyar zeneszerzők. 17.00: Iskolarádió. 17.30: Bruckner: IX. szimfónia. 18.30: Na maternjem jeziku. 19.05: In der Muttersprache. 19.40: A Corelli kamarazenekar játszik, a Debreceni Kodály-kórus énekel.

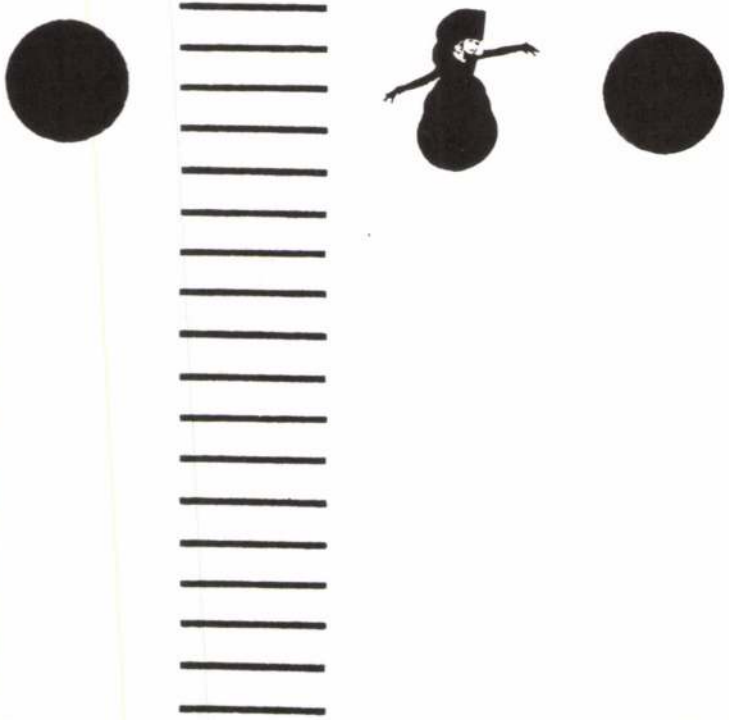

A Művészetek háza tisztelettel meghívja
1992. január 31-én, pénteken 19 órára

STRESZ

„RUHÁK A MÁNAK A HOLNAPBÓL" című
performance-divatbemutatójára.
Ruhák: Tresz Zsuzsanna
Látványterv, grafika: Czakó Zsolt
Fotó: Körtvélyesi László
Zene: Láng Tibor
Producer: Freppán Gábor (Arri kft)

Az est alkotói a Művészetek Háza 1992. évi
művészeti programjaihoz ajánlották fel
tiszteletdíjaikat, kérjük, belépőjegyek
vásárlásával csatlakozzanak hozzájuk.
Belépődíj: 100,-Ft

TRESZ Zsuzsa

A műsor létrejöttét elősegítették:

MŰVÉSZETEK HÁZA
ARRI kft
A GYÁR.
A manökenek EDOO harisnyát viselnek
Az ékszerek a Korona ajándékboltból (Jókai tér)

TRESZ

ZSUZSA

MEGTEKINTHETŐ
1993. MÁRCIUS 25 - ÁPRILIS 4.
FERENCZY GALÉRIA
PÉCS, KIRÁLY U. 29/31.

A KÉPCSARNOK
MEGHÍVJA ÖNT

TRESZ ZSUZSANNA

TEXTILTERVEZŐ

HÁBORI GYÖRGY

ÜVEGTERVEZŐ

ILLÉS ANTAL

FÉMBÚTOR TERVEZŐ, KÉSZÍTŐ

IPARMŰVÉSZEK ALKOTÁSAIBÓL
RENDZETT KIÁLLÍTÁS
ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA
1993. MÁRCIUS 25-ÉN
CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN 5 ÓRÁRA

MEGNYITJA:
KOSZITS ATTILA
A PÉCSI RÁDIÓ ZENEI SZERKESZTŐJE

F. K. KUSZENDA SÁNDOR

GRAFOTIP KFT, EGER

TRESZ ZSUZSANNA
HÁBORI GYÖRGY
ILLÉS ANTAL

IPARMŰVÉSZEK

TRESZ Zsuzsanna

M. T r e n t s e n s z k y kőnyomdasz Bécsben.

Lantos:Metszetek 1924.-459.sz.
Lantos X.Aukció.1934.-655,658,659.sz.

Vor Temesvár.....am 9.Aug.1849.Hg.v.M.Trentsenszky.Szines kőnyom.fol.
/Haynau Kisbecskereknél a Kálvária negyről vezérkarával szemléli Temesvár ostromat./

Cavallerie-Gefecnt bei Komárom.Hg.v.M.Trentsenszky.Kőny.fol.

Hegyes am 14.July 1849.Hrg.v.M.Trentsenszky.Kőny.fol.

Eine Scene von Comorn am 26.April 1849.Hrg.v.M.Trentsenszky in Wien.
Kőny.fol.

Trentsensky M

Hadjárat. T. 410.

Az előtérben honvédhuszárok verekszenek osztrák chevaux-legersekkel, kik közül egy már elesett és akiknek tisztje keveredett bajba. Felirata:

EINE SCENE VOR COMORN
am 26. April 1849.

alól jobbra: Herausgegeben v. M. Trentsensky in Wien.

Szines kny., mér. a vk. 29.6: 38.8 cm.

Hadjárat. T.2207.

A dombos előtérben három magyar baka bánik el négy ellenfelével, kiknek egyike sebesülve fekszik a földön. A háttér hegyes vidék erdővel. Felirata a kép alatt ~~középütt~~

középütt: VII.
balra: Der erste Sieg.
jobbra: Az elsö győzelem.
legalól középütt: Herausgegeben von M. Trentsensky in Wien.

Szines kny., mér. a vk. 22.5: 33 cm.

111-91-66.

Hadjárat. T. 411.

Az előtérben egy ágyún ül Schlick tábornok két tiszttársával, előtte és körülötte tisztek képeznek csoportot, jobbra pedig közlegény őrzi a lovakat. A háttérben katonaság látszik. Felirata:

ABEND NACH DER SCHLACHT VON COMORN.
am 26. April 1849.

alól jobbra: Herausgegeben v. M. Trentsensky in Wien.

Szines kny., mér. a' vk. 29.9: 38.8 cm.

Hadjárat. T. 412.

A háttérbeli házak közt, a melyeknek ablakából tüzelnek, a honvédek látszanak nemzeti szinü lobogó alatt, mig az előtérben jobbra Götz tábornok hanyatlik le lováról. Felirata fölül:

KRIEGSSCENEN AUS UNGARN
nach Skizzen von Augenzeugen.

a kép alatt: TOD DES GENERALEN GÖTZ
bei Waitzen am 9. April 1849.

alól jobbra: Herausgegeben v. M. Trentsensky in Wien.

Szines kny., mér. a vk. 30.2 : 40.7 cm.

Budapest. T. 1366.

A Zúgligetet ábrázoló kép előterében a két ökröt, a kecskéket és bárányokat őrző pásztor egy fiatal leánynyal beszélget s feléjök a falépcső felől asszony közeledik. Felirata két sorban:

UMGEBUNGEN VON PESTH UND OFEN.
JM AUWINKEL. 2-te ANSICHT.

az alsó bal sarokban: I.K.
alól középütt: Herausgegeben von M. Trentsensky No 2.

Kny., mér. a vk. 24.4 : 33.5 cm.

Budapest. T. 1226. II.

A vár előterében a gróf Sándor házon innen látjuk az összerogyó Hentzit, kinek egy tiszt jött segitségére, a ki őt átkarolja. Közelében a gyalog csapatok küzdenek. Felirata:

OFEN
den 21 May 1849.
General Hentzi's Heldentod

alól balra: Momente aus Oesterreichs Kriegsgeschichte No 32.
jobbra: Herausgegeben v. M. Trentsensky k.k. Oblt.

Kny., mér. a vk. 40.3 : 53.9 cm.

Buda-pest. T. 1227. II.

A vár előterében a gróf Sándor házon innen látjuk az összerogyó Hentzit, kinek egy tiszt jött segitségére, a ki őt átkarolja. Közelében a gyalog csapatok küzdenek. Felirata:

OFEN
den 21 May 1849
General Hentzis Heldentod

alól balra: Momente aus Oesterreichs Kriegsgeschichte No 32.
jobbra: Herausgegeben v. M. Trentsensky k.k. Oblt.

Szines kny., mér. a vk. 40.3 : 53.9 cm.

Hegyes. T. 1128-29. II.

A háttérben balra Hegyes látszik, a középtérben a küzdelem folyik, az előtérben pedig Jellacsics, Ottinger altábornagy és Horváth vezérőrnagy segélyével a visszavonulást fedezi. Felirata:

HEGYES
am 14 July 1849.
ezután: Der Banus von Croatien F.Z.M. Baron Jellacic sammelt bei Hegyes die im verheerenden Geschützfeuer weichenden Aufgeboth-Battaillons im Centrum; während
am linken Flügel F.M.L. Ottinger, am rechten G.M. Baron Horvath mit dem Geschütze und Abtheilungen der Cuirassier-Regimenter: Wallmoden, Hardegg,
König von Sachsen und Kaiser Dragoner die Infanterie aufnehmen, und den geregelten Rückzug vor der bedeutenden Uebermacht decken.
alól balra: Momente aus Oesterreichs Kriegsgeschichte No 31.
jobbra: Herausgegeben v.M. Trentsensky k.k. Oblt.

Szines kny., a hozzá való kulcscsal, mér. a vk. 39.5 : 52.8 cm.

Életkép. T. 8442.

A hazatérés.

A gerendás szobában ülő öreg házaspár, az ajtón belépő és tiszti rangot elért fiukat, ~~örömmel fogadják~~, kit felnőtt leánytestvére kisér, örömmel fogadják. A szobában tengeri csövek, több dinnye, zöldség és kutya köti le figyelmünket. Felirata:

XII.
Die Heinkehr. - A hontérés.

legalól középütt: Herausgegeben von M. Trentsensky in Wien.

Sz. n kny., mér. 22.4: 32.9 cm.
Trentsensky: Des kriegers Laufbahn. (Der Infanterist.)

Életkép. T. 8441.

A hőstény.

Az előtérben jobbról felállitott ágyút egy ifjú tiszt vezénylete alatt magyar gyalogosok foglalják el. Felirata:

XI
Die Heldenthat.- A höstény.

legalól középütt: Herausgegeben von M. Trentsensky in Wien.

Sz. kny., mér. a vk. 22.3: 32.9 cm.
Trentsensky: Des kriegers Laufbahn. (der Infanterist.)

Életkép. T. 8440.

A fogoly átadása.

Az őrjáratot vezető tiszt a foglyul ejtett ellenséges tisztnek kardját a balra fordult lovon ülő tábornoknak adja át, kit tisztikara kisér. Felirata:

X

Die feindliche Gefangene. - Az ellenségi fogoly.

legalól középütt: Hereausgegeben von M. Trentsensky in Wien.

Sz. kny., mér. a vk. 22.4: 33 cm.
Trentsensky: Des kriegers Laufbahn. (Der Infanterist.)

Életkép. T. 8439.

Az aranyérem átadása.

A kivezényelt gyalog csapatok előtt a magát kitüntetett tizedest a tábornok a tisztikar jelenlétében az arany vitézségi éremmel tünteti ki. Felirata:

IX.
Die goldene Medaille. - Az arany hösjel.

legalól középütt: Herausgegebn von M. Trentsensky in Wien.

Sz. kny., már. a vk. 22.4: 33.2 cm.
Trentsensky: Des Kriegers Laufbahn. (Der Infanterist.)

Életkép. T. 8438.

Az első fegyvertény.

Az ellenséggel összeütköző gyalogosokon innen a megsebesült osztrák tisztet, a kit a lovával együtt elesett ellenfél le akar lőni, a tizedes megmenti. Felirata:

VIII.
Die erste Waffenthat. - Az első fegyvertény.

legalól jobbra: Herausgegeben von M. Trentsensky in Wien.

Sz. kny., mér. a vk. 22.3: 33.3 cm.
Trentsensky: Des Kriegers Laufbahn. (Der Infanterist.)

Életkép. T. 8437.

Az első győzelem.

A három magyar bakából álló őrjárat a hegyes vidék előterében az ellenség négy tagú őrjáratát lefegyverzi. Felirata:

VII
Der erste Sieg.- Az első győzelem.

legalól középütt: Herausgegeben von M. Trentsensky in Wien.

Szines kny., mér. a vk. 22.5: 32.8 cm.
Trentsensky: Des Kriegers Laufbahn. (Der Infanterist.)

Életkép. T. 8436.

Az első seb.

A háttérben folyó ütközetből elhozott sebesültek egyikének karját az orvos épen beköti, mialatt a fal tövében egy gyalogos és a fa mellett egy huszár várakozik a segélyre. Felirata:

VI.
Die erste Wunde.- Az első seb.

legalól középütt: Herausgegeben von M. Trentsensky in Wien.

Sz. kny., mér. a vk. 22.5: 33.1 cm.
Trentsensky: Des Kriegers Laufbahn. (Der Infanterist.)

Életkép. T. 8435.

Az oktatás.

A kaszárnya udvarában a teljes felszerelésben álló bakát a tiszt és a tizedes igazgatja, mialatt a háttérben társai lövőgyakorlatot végeznek. Balra ostoros kút van és jobbra az épületen túl lévő emeletes ház látszik. Felirata:

V

Die Abrichtung.- Az oktatás.

legalól középütt: Herausgegeben von M. Trentsensky in Wien.

Sz. kny., mér. a vk. 22.3: 33 cm.
Trentsensky: Des Kriegers Laufbahn. (Der Infanterist.).

Életkép. T. 8434.

A búcsúzás.

A szalmafedelű házikón innen a szülők és testvérek vesznek búcsút a katonasapkát viselő fioktól, a kiért a balra haladó és teljes felszerelést viselő baka jött és kinek társait a buzaföldön túl kisérik. A kis leánykák sirdogálnak, a kisfiu pedig a kutyát tartja vissza. A háttérben a község temploma bontakozik ki. Felirata:

IV
Der Abschied vom Vaterhaus. - Elbucsuzás az atyaháztól.

legalól középütt: Herausgegeben von M. Trentsensky in Wien.

Sz. kny., mér. a vk. 22.6: 33.1 cm.
Trentsensky: Des Kriegers Laufbahn. (Der Infanterist.)

Hegyes. T.1400. II.

A háttérben balra Hegyes látszik, a középtérben a küzdelem folyik, az előtérben pedig Jellacic, Ottinger ~~altábornagy~~ altábornagy segélyével a visszavonulást fedezi. Felirata:

és Horváth vezérőrnagy

HEGYES
am 14. July 1849.

ez után: Der Banus Croatien F.Z.M. Baron Jellacic sammelt bei Hegyes die im verheerenden Geschützfeuer weichenden Aufgeboth-Bataillons im Centrum, während
am linken Flügel F.M.L. Ottinger, am rechten G.M. Baron Horvath mit dem Geschütze und Abtheilungen der Cuirassier-Regimenter: Wallmoden, Hardegg,
König von Sachsen und Kaiser Dragoner die Infanterie aufnehmen, und den geregelten Rückzug vor der bedeutenden Uebermacht decken.
alól balra: Momente aus Oesterreichs Kriegsgeschichte No. 31.
jobbra: Herausgegeben v. M. Trentsensky k.k. Oblt.

Kny., alányomással, mér. a vk. 39.4: 52.7 cm.

I. Ferencz a ravatalon. 10416.

A három lépcsőfokos ravatalon fejjel balra fekszik I. Ferencz. Koporsóját főherczegi koronák és kétfejü sasok diszitik. Körülötte párnákon különféle korona, jogar, keresztes alma és katonai felszerelés látható. Lábánál feszület és szenteltviz tartó van. A ravatal négy sarkán testőrök állanak. A terem falán kétfejü sasok látszanak. Felirata a kép alatt négy sorban:

Der Leichnam Seiner Höchstseeligen Majestät
des Kaisers und Königs
FRANZ I.
auf dem Schaubette in der K.K. Hofburg-Pfarkirche.

legalól középütt: Herausgegeben von Trentsenszky Vieweg
am 7. März. 1835.

Kny., qf., mér. 28.7:41.7 cm.

Szn. 11-901.
150-901-5.

Hadjárat. T.5650.

A háttérben a hegyeken innen Ujfalu látszik, az előtérben pedig, ahol két ágyú is van, középütt az ulánusok egyik bajtársukat helyezik a sirba. Felirata fölül:

KRIEGSSCENEN AUS UNGARN
nach Skizzen von Augenzeugen.

a kép alatt: CIVALART-UHLANEN
nach dem Gefechte bei Ujfalu am 1. Juli 1849.
jobbra: Herausgegeben v. M. Trentsensky in Wien.

Kny., alányomással, mér. a vk. 29.7: 41.8 cm.

Szn. 90-901.
251-901-42.

Hadjárat. T.5651.

Gräser M. huszárfőhadnagy a jobbról előretörő huszárokkal egy dombot foglal el, miközben ellenfeleinek parancsnokát megsebesiti. Felirata a kép alatt:

MONZAMBANO.
Der Oberlieutenant M. Gräser vom Husaren-Regimente No 10 (König von Preusen) erstürmt am 1. Mai. 1814 mit einem Zug des Regiementes eine vom Feinde bereits
genommene Anhöhe von Monzambano, verwundet den feindlichen Commandanten und nimmt ihn mit den Seinen gefangen.

alól balra: Momente aus Oesterreichs Kriegsgeschichte No 2.
jobbra: Herausgegeben v. M. Trentsensky k.k. Oblt:

Kny., alányomással, mér. a vk. 40.4: 53.5 cm.

Szn.93-901.
251-901-45.

8907

Hadjárat. 1848/9 ben.

Az Erinnerungen an Ungarn czimű lapon (a középütt kiskéri jegyző kertjében vacsorázó tisztek a feléjök röpülő sast nezsgével köszöntik föl. Körülötte fölül:a Medaillen-Vertheilung bei der Brigade Sossaj zu Neuhäusel den 10 Februar 1849; alól:az Ubergang der Brigade des GM Sossaj über den Neuhäusler Donau-Arm bei Gross-Magendorf den 28 Febr. 1849; balról:egy Dragoner-Vedette, egy Artillerist két társaival, egy Kaiser-Uhlane; jobbról pedig a Zivio Ban! alatt:egy Jager társaival és egy Hardegg-Cuirassier látható. Felirata a középső képnek:

Im Lager zu Ujpeés im Banate am Abende des 18 August 1849.

legalól középütt: Herausgegeben von M. Trentsensky in Wien.

Szines kny., mér. az alanyomásnak 34.6:27.8 cm.

Szn. ~~164~~ 165-907
535-907-10

Zrinyi Miklós. 10630.

Kirohanása.

A vár balról lévő kapujából Zrinyi Miklósront ki hiveivel, kiket a törökök heves ellenállással fogadnak. Ez utóbbiak közül többen megsebesültek, hárman pedig a hídról buknak le. Ezek egyike a híd letört karfáját karolja át. Felirata:

ZRINY

ez után: SERENISSIMO DOMINO JOSEPHO CAESAREO REGIO PRINCIPI AC ARCHIDUCI AUSTRIAE NEC NON REGNI HUNGARIAE PALATINO.

legalól jobbra: Ex. Instit artist. Trentsensky Viennae.

Kr., mér. a vk. 36.2: 46.6 cm.

Sz.n. 111-902
430-902-2.

Viselet. T. 5141.

Az erdős vidék előterében jobbra fordulva álló magyar ezredbeli közlegény teljes felszerelésben van ábrázolva és kezeit lábhoz eresztett fegyverén nyugtatja, a háttérben pedig társa lő. Felirata

alól balra: jobbra: Herausgegeben von M. Trentsensky in Wien.

Kny., alányomással, mér. a vk. 67.1 : 56.1 cm.

Szn. 346-98
170-98-720.

Viselet. T. 5140.

Az erdős vidék előterében jobbra fordulva álló magyar ezredbeli közlegény teljes felszerelésben van ábrázolva és kezeit fegyverén nyugtatja, a háttérben pedig társa lő. Felirata alól jobbra: Herausgegeben von M. Trentsensky in Wien.

Kny., mér. a vk. 77.1 : 56.1 cm.

Szn. 347-98
170-98-719.

Viselet. T. 5137.

Az előtérben, a gúlába rakott fegyvereken innen, egy balra fordult gránátost látunk teljes felszerelésben, mig a hegyes háttérben a tábori élet különböző jelenetei szemlélhetők. Felirata:

DER K.K. UNGARISCHE GRENADIER.

alól jobbra: Herausgegeben v. M. Trentsensky in Wien.

Szines kny., mér. a vk. 77.5 : 56.5 cm.

Szn. 342-98
170-98-714.

Viselet. T. 5138.

Az előtérben a gúlába rakott fegyvereken innen egy balra fordult gránátost látunk teljes felszerelésben, mig a hegyes háttérben a tábori élet különböző jelenetei szemlélhetők. Felirata:

DER K.K. UNGARISCHE GRENADIER

alól jobbra: Herausgegeben v. M. Trentsensky in Wien.

Kny., mér. a vk. 67.5 : 56.5 cm.

Szn. 343-98
170-98-715.

Hadjárat. T. 5627.

Az előtérben Rátky Lajos főhadnagy az ellenséges ágyúütegekre tör és azokat elveszi, a háttérben pedig jobbra falu látszik. Felirata:

Oberlieutenant Ludwig Rátky de Salamonfa des k.k. Fürst Liechtenstein 7. Husaren Regiments, greift am 6. Julii 1809 mit 2 Zügen seiner Husaren eine
vor Aspern aufgestellte feindliche Artillerie an, erobert, nachdem er eigenhändig 3 Feinde niederhieb, 9 Kanonen mit ihrer Bespannung und machte die
rückwärts zu ihrer Bedeckung gestandene Infanterie grösstentheils zu Gefangenen. Die Gemeinen Deme und Buky zeichneten sich vorzuglich dabei aus.

alól jobbra: Herausgegeben v. M. Trentsensky k.k. Oberlieutenant in der Armee.

Kny., alányomással, mér. a vk. 29.9 : 38.3 cm.
Szn. 618-98
112-98-2241.

Életkép. T. 8431.

A hivatás.

Az előtérbeli ház udvarán, a hol disznók túrják a földet és csirkék szemezgetnek, négy parasztgyerek játszik katonásdit, kik közül a vezetőnek kardja egy szál vessző, mig a háttérben bakák tartanak gyakorlatot. Elől jobbra földön ülő kis leány köti le figyelmünket a komondor közelében. Felirata:

I

Der Beruf.- A hivatal.

legalól középütt: Herausgeben von M. Trentsensky in Wien.

Sz. kny., mér. a vk. 22.4: 32.7 cm.
Trentsensky: Des Kriegers Laufbahn. (Der Infanterist.)

Életkép. T. 8433.

Az eskü.

A tábori sátrak előtt felállitott katonaság élén a zászlótartó van a lobogóval, a melyre a katonának felcsapott parasztlegény a tisztek jelenlétében az esküt teszi le. Felirata:

III
Der Schwur zur Fahne. - A zászlóesk.

legalól középütt: Herausgegeben von M. Trentsensky in Wien.

Sz. kny., mér. a vk. 22.5: 32.8 cm.
Trentsensky: Des Kriegers Laufbahn. (Der Infanterist.)

Életkép. T. 8432.

A toborzás.

A fekete-sárga lobogóval és koszorúval ékesitett sátrakon innen, a melyek előtt czigány zeneszó mellett folyik a vigalom, a katonának felcsapott legénynyel a hadfogadó gyalogosok koczintanak. A háttérben jobbról tábori sátrak képeznek sort. Felirata:

II
Die Anwerbung. - A táborzás.

legalól középütt: Herausgegeben von M. Trentsensky in Wien.

Sz. kny., már. a vk. 22.3: 32.9 cm.
Trentsensky: Des Kriegers Laufbahn. (Der Infanterist.)

Hadjárat. T. 413.

A balra fordult lovon ülő Herzinger tábornok csapatai az előtérbeli kukoriczásban elrejtett honvédekkel küzdenek. Felirata fölül:

és honvédekkel

KRIEGSSCENEN AUS UNGARN
nach Skizzen von Augenzeugen.

a kép alatt: PUSZTA-CSEM
am 11 Juli 1849.
alól jobbra: Herausgegeben v. M. Trentsenszky in Wien.
leiró szövegének kezdete: Als bei der Vorrückung des Feindes.

Szines kny., mér. a vk. 30 : 40.6 cm.

Hadsereg. T. 2709.

Az egy sorban és kissé balra tekintve ábrázolt nyolcz német gránátos teljes felszerelést visel. Felirata:

K.K. OESTERREICHISCHES MILITAIR
Deutsche Grenadiere.

alól jobbra: Herausgegeben v. M. Trentsensky in Wien Bl. 14.

Szines kny., mér. 12.5 : 31.9 cm. L vállra tett puskával

140-91-10.

Hadsereg. T. 2710.

E lapon egy százados, egy főhadnagy, egy zászlótartó, két altiszt és dobos, meg egy ács gránátos van ábrázolva. Felirata:

K.K. OESTERREICHISCHES MILITAIR
Deutsche Grenadiere.

alól jobbra: Herausgegeben v.M. Trentsensky in Wien Bl. 15.

Szines kny., mér. 15.2 : 31.6 cm.

140-91-10.

Hadsereg. T. 2711.

A teljes felszerelésben ábrázolt nyolcz német gránátos közlegény tiszteleg. Felirata:

K.K. OESTERREICHISCHES MILITAIR
Deutsche Grenadiere.

alól jobbra: Herausgegeben v.M. Trentsensky in Wien Bl. 16.

Szines kny., mér. 12.2 : 30.5 cm.

140-91-10.

Hadsereg. T. 2712.

A balra haladó német gránátosok közül egy százados, egy főhadnagy, egy zászlótartó, kettő altiszt, kettő dobos és egy ács. Felirata:

K.K. OESTERREICHISCHES MILITAIR
Deutsche Grenadiere.

alól jobbra: Herausgegeben v.M. Trentsensky in Wien Bl. 19.

Szines kny., mér. 12.5 : 34.2 cm.

140-91-10.

Hadsereg. T. 2713.

A tisztelgő magyar gránátosok közül egy százados, egy főhadnagy, egy zászlótartó, kettő altiszt, kettő dobos és egy ács. Felirata:

K.K. OESTERREICHISCHES MILITAIR
Ungarische Grenadiere.

alól jobbra: Herausgegeben v.M. Trentsensky in Wien Bl. 25.

Szines kny., mér. 15.3 : 32.6 cm.

140-91-10.

Hadsereg. T. 2714.

A tisztelgő magyar gránátos közlegényt, teljes felszerelésben van ábrázolva. Felirata:

K.K. OESTERREICHISCHE MILITAIR
Ungarische Grenadiere.

alól jobbra: Herausgegeben v. M. Trentsensky in Wien Bl. 26.

Szines kny., mér. 12.4 : 33 cm.

140-91-10.

Hadsereg. T. 2724.

A balra haladó uhlánusok közül egy hadnagy, egy zászlótartó és egy kürtös. Felirata:

K.K. OESTERREICHISCHES MILITAIR
Uhlanen.

alól jobbra: Herausgegeben v. M. Trentsensky in Wien Bl. 103.

Szines kny., mér. 15.7 : 34 cm.

140-91-10.

Hadsereg. T. 2722.

E lapon egy főhadnagy és két hadnagy van a könnyü lovasságból kivont karddal és balra haladva ábrázolva. Felirata:

K.K. OESTERREICHISCHES MILITAIR
Chevauxlegers

alól jobbra: Herausgegeben v. M. Trentsensky in Wien Bl. 92.

Szines kny., mér. 12.3 : 36 cm.

140-91-10.

Hadsereg. T. 2723.

A főhadnagy és két hadnagy dragonyos balra halado lovon és kivont karddal van ábrázolva. Felirata:

K.K. OESTERREICHISCHES MILITAIR
Dragoner.

alól jobbra: Herausgegeben M. Trentsensky in Wien Bl. 88.

Szines kny., mér. 12.2 : 35.2 cm.

140-91-10.

Hadsereg. T. 2721.

A kissé balra tekintő és teljes felszerelést viselő nyolcz magyar baka lábhoz eresztett szuronyos puskával van ábrázolva. Felirata:

K.K. OESTERREICHISCHES MILITAIR
Ungarische Infanterie.

alól jobbra: Herausgegeben v. M. Trentsensky in Wien Bl: 48.

Szines kny., mér. 9.2 : 32.3 cm.

140-91-10.

Hadsereg. T. 2720.

A teljes felszerelésben ábrázolt és balra tekintő nyolcz magyar baka vállravetett szuronynyal vigyázó helyzetben van ábrázolva. Felirata:

K.K. OESTERREICHISCHES MILITAIR
Ungarische Infanterie

alól jobbra: Herausgegeben v. M. Trentsensky in Wien Bl 44.

Szines kny., mér. 12.3 : 32 cm.

140-91-10.

Hadsereg. T. 2719.

A nyolcz német gyalogos teljes felszereléssel és vállra-vetett puskával jobbra haladva van ábrázolva. Felirata:

K.K. OESTERREICHISCHES MILITAIR
Deutsche Infanterie

alól jobbra: Herausgegeben v. M. Trentsensky in Wien Bl. 42.

Szines kny., mér. 9.6 : 33 cm.

140-91-10.

Hadsereg. T. 2718.

A teljes felszerelést viselő nyolcz német gyalogos lábhoz eresztett szuronyos puskával van ábrázolva. Felirata:

K.K. OESTERREICHISCHES MILITAIR
Deutsche Infanterie.

alól jobbra: Herausgegeben v. M. Trentsensky in Wien Bl 38.

Szines kny., mér. 9.2 : 33.2 cm.

140-91-10.

Hadsereg. T. 2717.

A nyolcz német gyalogos teljes felszerelésben és tisztelgő helyzetben van ábrázolva. Felirata:

K.K. OESTERREICHISCHES MILITAIR
Deutsche Infanterie

alól jobbra: Herausgegeben v.M. Trentsensky in Wien Bl. 36.

Szines kny., mér. 12.3 : 32.9 cm.

140-91-10.

Hadsereg. T. 2716.

A teljes felszerelést viselő (német) nyolcz gyalogos vállravetett szuronyos puskával van ábrázolva. Felirata:

K.K. OESTERREICHISCHES MILITAIR
Deutsche Infanterie

alól jobbra: Herausgegeben v. M. Trentsensky in Wien Bl. 34.

Szines kny., mér. 12.3 : 32.6 cm.

140-91-10.

Lovagló helyzetben

Hadsereg. T. 2715.

A teljes felszerelésben ábrázolt nyolcz magyar gránátos vállravetett puskával halad jobbra. Felirata:

K.K. OESTERREICHISCHES MILITAIR
Ungarische Grenadiere.

alól jobbra: Herausgegeben v.M. Trentsensky in Wien Bl. 32.

Szines kny., mér. 10 : 34.8 cm.

140-91-10.

Abdul Medjid szultán:

Középütt jobbjában a karddal a nyitott kapufelé megy a szultán, kinek az őrség tiszteleg s a ki előtt a balra lévő két úr, kiknek lovait kis török fiú tartja, levett kalappal mélyen meghajol. A körkerítésen belül a kapúval szemben lapos fedelű ház van s kívül jobbra a szultán hintaja áll s a kocsisok a lovakkal foglalkoznak. A háttérben a hegyen emeletes épület köri le figyelmünket. Felirata a kép alatt:

„DER SULTAN ABDUL-MEDJID"

alól balra: „Scenen a. d. Russ. Türk. Krieg";
középütt: „Druk v. E. Sieger"
s jobbra: „Herausgegeben v. M. Trentsensky in Wien."

Könyvmarat, méretei a vonalkeretnek 15: 21.4 cm.

Ltpa 8152 (szines.)

126/94 № 516.

Temesvár:

A disztéri emlék leleplezése:

A temesvári disztér közepén, a katonaságtól képezett négyszögben, látjuk a ~~diszes~~ emléket, melyet 1853. január 17-én a jobbról lévő diszes sátorban helyet foglaló katonai és ~~vár~~ polgári előkelőségek előtt ~~épen mott~~ lepleznek le. ~~Az emlék~~ Alja rovátkás párkányzatú vár, tövében phantasticus szörnyekkel, melyeket 1855-ben a helyre állításkor eltávolítottak. ~~Rajta~~ Talapzat anák ~~van a~~ sarkain a Max Józseftől készített kardos és pajzsos lovagok láthatók. Följebb a négy karcsú oszlopon nyugvó kupolás és császári szimerrel ekesített mennyezet ~~nyulik föle föl, mely~~ alatt a Hüség szobra áll kezében a vár kulcsával. ~~Végre~~ A mennyezet felett magasra felszökő tető emelkedik, a mely ~~gazdagon van felezifrázva~~ kettős virágban végződik. A ~~mennyezet felett ezimer láthatók~~ a Hüség szobra alatti párkányon e szavak olvashatók: „Franz Joseph I. den heldenmüthigen Vertheidigern der Festung Temeswar im Jahre 1849." A hátterben a fő és a vár-parancsnoksági a kormányzói épületek tünnek szemünkbe. Az égbolt felhős. Felirata alól jobbra: „Art. Art. ~~Anstr.~~ Anst. v. M. Trentsensky."

Szines könyomat, méretei a lapnak 16:23.8 c/m.

Ltpa 4716.

75/95 № 2.

Temesvár:

A disztéri emlék alapkövének letétele:

A (vár)ósi disz tér közepén egy ~~fellobogózott~~ négy árboczczal határolt helyen, látjuk ő Felségét, a mint 1852. junius 15-én a Kranner Joisef~~tól~~ által tervezett emlék alapkövét ~~m~~teszi le s a következő szövegű iratozelhelyezi: „Meiner Armee einen neuen Beweis dankbarer Anerkennung ihrer ruhmvollen Thaten zu geben habe ich zur dauernden Erinnerung an die hundertsiebentägige heldenmüthige Vertheidigung der Festung Temeswar und deren durch die denkwürdige Schlacht am 9. August 1849 bewirkten entsatz, die Errichtung eines bleibenden Denkmals in dieser Stadt angeordnet" Jobbra ő Felsége ~~sa~~ és a vendégek sátora áll, a téren a katonaság, melynek egy része üdvlövést ad, négy-szöget képez, a rendet gyalog és lovas csendőrök tartják fen, a háttérben a téren levő épületek s templom kötik le figyelmünket s az előtérben a cordonon s a katonai őrházon innen a közönség kalapját levéve éljenet. Felirata alól balra: „Art. Anst. von M. Trentsensky."

Szines könyomat, méretei a lapnak 16.3: 24 cm.

Ltsza ~~[illegible]~~ 4715

75/95 No 1.

I. Ferencz József:

A ~~jobbra haladó~~ ~~négy fogatos~~ s magyar kocsisoktól kajtos (négyes) kíséretében, mely épen egy fahidon kajt át, ül a király s királyné, kiket nagyszámú lovas banderium követ, melynek egyes tagjai, éppúgy mint a jobbról látható könnyű, kalapot lengetve ~~üdvözlik~~ üdvözlik az ország meglátogató fejedelmi személyeket. A király kísérete a következő kocsiban van. Feliratai a kép alatt két sorban:

„Scene aus der Reise
Sr Majestät Kaiser Franz Josef I"

s alól jobbra: „Herausgegeben v. M. Trentsensky in Wien".

Színes könyvmas, a valleret méretei 23.9 : 31.7 %.

Lapa 7865.

112/93 № 164.

Komárom:

„Cavallerie-Gefecht Bei Komorn am 2. Juli 1849. Abends 7 Uhr nächt Puztha-Herkaly. Die Cavallerie-Brigade des Generalen Baron Simbschen, bestehend aus 4 Escadronen Liechtenstein-Chevauxlegers, 6 Escadronen Kaiser Uhlanen und 2 Escadronen Johann-Dragoner, nebst der Batterie No 4 und 7, wirft eine Husaren-Kolonne, bestehend aus 24 Escadronen unter Anführung des Rebellen-Generalen Görgey, ins verschantzte Lager zurück." A előtérben középütt lovon ülve osztogatja báró Simbschen a parancsot s a dragonyos s uhlanusok hevesen csapnak össze a honvéd huszárokkal. Balról a császári tüzerség fejti ki tevékenységét s jobbról a dragonyosok nyomulnak elöre. Feliratai a kép alatt öt sorban az idézett szöveg s alól balra: „Momente aus Oesterreichs-Kriegsgeschichte No 30" s jobbra: „Herausgegeben von M. Trentsensky k.k. Obls."

Könyomat, alányomással, vonalkeretben, melynek méretei 39.4 : 53.4 c/m.

I. Ferencz József:

Derékig, hétnyolczad jobbra, tojásdad medaillonban. Balról elválasztott haját füleinél előre fésüli s sem bajusza, sem szakála nincs. Fekete nyakravalója felett szalagon az aranygyapjas rendet viseli s mellét az érdem kereszt s a Mária Terézia, a Szt. István, a Lipót, a Vaskorona s a Ferencz József rend díszíti. Kettős elejű fehér kattátjának gallérján a paszománt tölgyleveles s jobb vállától balcsipője felé három színű szalag vonul. Feliratai a kép alatt:

„Franz Josef I."

s legalól középütt: „Herausgegeben v. M. Trentsensky in Wien."

Könyvmat, alányomással, méretei a keretet véve 20.6: 15.7 cm.

Ltfa 7610

55/93 № 1264.

„Sechs Unglücks-Scenen aus den Tagen der Uiberschwemmung von Ofen und Pest vom 13. bis 18. Maerz 1838 mit angefügten Texte von F. C. Weidmann herausgegeben und zu haben in den lithographischen Anstalten des J. Trentsensky in Wien und Pest":

1.) A Színház-tér (most Gizella-tér), jobb oldalt a jelenlegi Haas-palota helyén állott német színházzal. „Scene I. Der Theaterplatz" felirattal.

2.) A Király-utca egy zéne. Felirata: „Scene 2. Die Königsgasse".

3.) A beomlott Derra-féle ház a Bálvány- és Fürdő-utca sarzán. „Scene 3. Der Einsturz des Derraschen Hauses" felirattal. (Fövkat. Bq. 769/233.)

v. Ü. Barabás vitf. Kat. V. 19

4.) A régi Héna-tér (most Kálvin-tér) az ev. ref. templommal. Felirata: „Scene 4. Der Heumarkt".

5.) A Stáczió- (most Baross) utca és a Serfőző-utca (most József-körút) egy zéne. Felirata: „Scene 5. Die Stations- und Bräuer-Gasse".

6.) A zajló Duna a Rudas-fürdő képével. Az előtérben István főhercg környe-

utível csónakon Budáról ~~és Pestföl~~
Pestfelé tart. Felirata: „Scene 6. Das Bruckbad.
Die Abfahrt Sr. K. K. Hoheit des Erzh. Stephan mit
Rettung nach Pest".

Szfv. Mur. ~~Kat. T. aoba 12–17.~~
ltsz. 4303. színezve. —
3319. fehér-fekete.

Trentsenszky J.

J. Trentsensky: Sechs

Unglücksscenen.

Föv. Kst. Bg. 769/234. Die Heumarkt

252. Die Königsgasse.

Bg. 769/235. Stations- und Bräuer-Gasse (34 x 21 cm)

Trentsensky J

Unglücksszenen aus den Tagen der Ueberschwemmung von Ofen und Pest vom 13 ~~-16~~ bis 18. März 1838. VI 6 Bl. Lithogr. (Trentsensky). qu-fol. (Sorozat)

Gilh.- Ranschburg Anzeiger Nr. 86.- 268.-

V Scene I. Der Theaterplatz. Lithogr. u. zu haben bei Jos. Trentsensky Wien u. Pest. 345/206 m/m. Laufz. Gzüjt. 195.

D R . G E R E V I C H T I B O R

egyetemi nyilv.r.tanár
urnak
a budapesti Pázmány P.Tud.Egyetem Bölcsészeti Karán
az 1932/33.tanév II.felében tartott előadása.

Ó K E R E S Z T É N Y M Ü V É S Z E T.

Kézirat gyanánt kiadja

N a g y Z o l t á n.

Trentsensky József

Wurzbach XLVII. 167.

Trentsensky J. kőmetsző és könyomó (lythograph) Pesten 1823–30-ban. Műhelyéből jöttek ki:

1.) Gr. Teleky József arczépe.

2.) A Zrínyiek címere és

3.) hol. belül.

Trentsensky Josef

Gabriel Báthory

Theologiae Doctor et c. ——

„Szentgyörgyi fec".

Editum per urosium Andreits et lapidi incisum apud J. Trentsensky Pesthini.

Bedő R.

Fénykép!

Futaki Gróf Hadik András ——

Köre metsz. Trentsensky Bécsben

Bedő R.

Trentschansky Josef

a főhomlokzaton is két torony állott volna s Hild és Pyrker a székesegyházat eredetileg négytornyúra tervezték.

A következő évek természetesen már nem mutathatnak ilyen rohamos, a laikus szemeket bámulatba ejtő haladást. Az aprólékos külső és a belső munkákra kerül sor. A hátramaradt építési jegyzőkönyvek, építőülési határozatok vázlatos képet nyujtanak a befejező munkálatok menetéről. Szabó Sámuel inspektor minden év végén leltározza az elhasznált és a megmaradt építőanyagot. A fiatal Frömberg rajzolómester intézi egy ideig a napszámbérek és munkások fizetését. Maga Hild is időnként leutazik Pestről, hogy az építési főkormánnyal az időszerű kérdéseket személyesen megbeszélje.[75] Így jut az építkezés olyan stádiumba, hogy 1837 május 6—7-én[76] egyszerű és fölemelő szertartással Pyrker érsek az ország minden részéből összesereglett számos főpap, a káptalan tagjai, a papság és a hívek sokaságának jelenlétében a főszékesegyházat és egyszersmind plébániai templomot olajba főtt Szent János evangelista és Szent Mihály főangyal tiszteletére fölszenteli.[77]

Ezután már csak a vakolási, mázolási és aranyozási munkák maradnak, nemkülönben a külső és belső szobrászati díszítés.

Az 1838 május 31-én kelt, (l. okmánytár IV.) „summarium" a kiadások és bevételek összevetését *„manet nihil"*-lel záradékolja és ezzel az építési „cassa" szerepe befejezést nyer.

Az ezt követő kiadásokról, valamint a még befolyó adományokról beszámoló s 1846 december 31-én kelt okmány szerint[78] (l. okmánytár XII.) az *erogatio* és *perceptio* differenciáját, 14.713 frt. 16 kr.-t az érseki pénztár terhére írják.

Azonban még nem volt lehetséges a költségek végső összegezése. Pyrker halála után Hild Pestről levelet intéz

szerte híre ment. A *Társalkodó* hosszú beszámolót ad az Egerben folyó építkezésről s különös figyelmet szentel a templom modelljének,[71] amelyet Joó János, a Pyrker által alapított rajziskola tanára, a régi Szent Mihály templom alaprajzainak felvételezője [72] tervezett és *Gógh János* egri asztalos kivitelezett.[73]

Talán ebben az időben, az építkezés népszerűsítésére készült a Leskó József által ismertetett litográfiasorozat,[74] amely, ha nem is kárpótol bennünket az eredeti Hild-féle tervekért, módot nyujt arra, hogy összehasonlítsuk a kivitelezett székesegyházzal. A litografált rajzok az egri líceum könyvtárából kerültek elő és címlapjuk a következő felírást viseli: „*Planum et Prospectus Metrop. Ecclesiae Agriensis.* Litho Impressum apud Josephum Trentsensky Viennae." A sorozat alaprajzi, oldalnézeti és hosszmetszeti ábrákból áll, a két utóbbi egy-egy másodpéldányával és az alaprajzi lapon a figyelemreméltó *Ivő del.* jelzettel. Kézenfekvő a bécsi litografus elírása s könnyű a névjelzésben *Joó* rajztanár nevét felismernünk, aki mint az egri városi rajziskola építészet és rajztanára és a művészet lelkes harcosa, fönti utalásaink szerint többször került kapcsolatba a székesegyházi építkezésekkel. A Hild eredeti tervén feltételezett s okmányilag már bizonyított oszlopos oldalfolyosó Joó János rajzain már nem szerepel s így csak a kivitelre került épülettel hasonlíthatjuk össze. Az eltérések csupán az alaprajzon még hiányzó, de ma álló kórustartó kettős protodór oszlopsorban, valamint az oldalnézeti ábra kupolarajzán mutatkoznak. A mai székesegyház kupolájáról hiányzik ugyanis egy kis oszlopokkal képzett lanterna és a dob ablaknyílásait is ritkábban helyezték el, mint az a litográfiában szemlélhető.

A főszékesegyház kelet-nyugati középtengelyébe állított hosszmetszeti rajzon látható, szokatlanul magasra felvont középső attika falazása pedig megmagyarázza azt a még ma is élő félreértést, amely szerint

"Sechs Unglücks-Scenen aus den Tagen der Uiberschvemmung von Ofen und Pest von 13. bis 18. Maerz 1838 mit angefügten Texte von F.C.Weidmann herausgegeben und zu haben in den lithographischen Astalten des J. Trentsensky in Wien und Pest": 1. A Szinház- /most Gizella-/tér, a német szinházzal. Felirása: "Scene I. Der Theaterplatz". 2. A király utca egy része. Felirása: "Scene 2. die Königsgasse". 3. A Derra-féle ház a Bálvány és a Fürdő utca sarkán. Felirása: "Scene 3. Der Einsturz des Derraschen Hauses". 4. A Széna- /most Kálvin/ tér. Felirása: "Scene 4. Der Heumarkt". 5. A Stáczió- /most Baross-/ utca

8

és a Serfőző-utca /most József krt/. Felirása: "Scene 5. Die Stations- und Bräuer-Gasse". 6. A zajló Duna a Rudas fürdő képével. Az előtérben István főherceg környezetével csónakon Budáról Pestre halad. Felirása: "Scene 6. Das Bruckbad. Die Abfahrt Sr. K.K. Hoheit des Erzh. Stephan zur Rettung nach Pest". - Fővr.Muz.Lt. 3319. és Lt. 4303 /szinezve/. -

Trentsensky J.

azt olvassuk, hogy „rövidesen megnyitja üzemét Pesten." A nyomda fellendülése ettől az időtől számítható, amikor Trentsensky *Walzel Frigyes Ágostot* küldi Pestre üzletének irányítására. Walzel az osztrák hadsereg tisztje volt. Trentsenskyvel még ott ismerkedett meg. Midőn 1831-ben feleségül vette Fortunata Franchettit, le kellett szerelnie. Ekkor került Trentsensky bécsi vállalatának az élére, s 1836-ban jött Pestre, hogy felvirágoztassa a küzdelmes multú vállalatot (60). Walzel agilitásával, jóizlésével s kiadványainak művészi kiállításával hamar elhódította a Schmid által nevelt közönséget, amit Schmid nem nézett tétlenül. Ezért Szakmáry József budai kőnyomdásszal közös beadványban fordult a Helytartótanácshoz, hogy utasítsák el Walzel kérését, amikor Trentsensky 1839-ben bekövetkezett halála után a privilégium átruházását kérte (61). Schmidt nyomdája ekkor már egyébként is sokat veszített jelentőségéből. A lapok már nem dicsérik oly lelkesedéssel, mint néhány évvel korábban is. Igy a Társalkodó 1838-ban már kifogásolja kiadványainak fogyatékosságait (62). Walzel nagy gondot fordított arra, hogy lapjait ízlésesen, művészien állítsa ki. Arra törekedett, hogy megnyerje a legjobb művészeket. Sokat dolgozott neki Torsch is, akit valószínűleg Schmid hozott Pestre. Vállalata azonban akkor lesz igazán az első, amikor Barabás rajzait adja ki. Érzéke volt az aktualitások iránt: nagy sikert aratott árvízsorozatával, amelynek lapjait Schwind rajzai után Torsch litografálta. A privilégiumot a Schmid—Szakmáry-beadvány ellenére is megkapván nagy sorozatok kiadását indítja meg: politikusokat, írókat és színészeket, a „magyarországi szépeket" ábrázoló portrékat, tájképeket, vedutákat, stb. Arcképei többnyire sárga lapra nyomott krétarajzok (63), de gyakoriak tollrajzai, különösen a kereskedelmi és ipari célokat szolgáló nyomatokon, címkéken, meghívókon. Ezeknek a kiállítására ép oly gondot fordított, mint a műlapokra. Kiemeljük 1842. évi jogászbáli meghívóját (64). Igen érdekesek szivardobozcímlapjai, melyekből a Magyar Történeti Muzeumnak szép gyüjteménye van, a 40-es évekből. Ezek nem egyszerű, ornamentális diszítések, mint pl. az előbb említett, igen finoman rajzolt meghívója, hanem divat- és genre-képek,

Antoine Jean Gros Guérin-t és Ingres t, s a kezdődő romanticizmus kiváló képviselőit megnyerték az új grafikai ág művészetének. Bécsben viszont siralmasan végződtek az első kísérletek, pedig maga Senefelder próbálkozott meghonosításával; sokáig ő maga sem gondolt művészi célokra, hanem csak az iparban és kereskedelemben való gyümölcsöztetésre.

A magyar kőnyomatos művészet nehézkes kialakulását az előbbi fejezetben már láttuk, ép azért nálunk sem volna helyes az éles korelhatárolás, amint azt külföldön sem támogatja komolyabb ek. A kezdeményezés korszakának két jelentősebb magyar litográfusa sem ad művészileg sokkal többet, mint a kísérletek első éveiben. Viszont a harmincas évek elején keletkező új nyomdák mind technikailag, mind a művészi fejlődést illetően, az előző évekhez képest nagy haladást jelentenek.

Richter és Schmid, valamint a nagyszebeni Bielz a rézmetszéshez hasonló kőmetszésen kívül a litográfiának csupán a fehér fekete hatásokkal dolgozó krétarajz és tollrajz technikáját ismerte és alkalmazta. A 30-as évektől kezdve egymásután jelentkeztek a kisebb-nagyobb vállalatok Pest Buda és az ország különböző kulturális központjaiban, mint Kolozsvárt, Pozsonyban, Kassán, Debrecenben, Aradon, stb., amelyek a legkülönfélébb eljárásokkal, tónusnyomással, tollrajzzal, vakaró modorral (56), színes nyomással, stb. igyekeznek kiadványaik művészi hatását fokozni, s a közönséget az olcsóság mellett ezzel a változatossággal is megnyerni.

Elsőül a már 1825 ben megindult *Trentsensky*-féle vállalatról kell szólnunk. 1826-ban már megszünt, mert nem találta meg számításait (57), bár vezetője tanult kereskedő és kiváló kőnyomdász volt (58). Nem birta a versenyt Schmid Jánossal, akinek vállalata ekkor már nagyon megerősödött, s akit a folyóiratok is melegen pártfogoltak. 1828-ban újra folyamodott, s a működési engedélyt újból megkapta a Helytartótanácstól. Höschl 1831-ben politikai röpiratot adott ki, amiért a nyomdától egy időre megvonták a működési engedélyt, Höschlt pedig nyolc napra lecsukták (59. A nyomda ettől kezdve sokáig csak vergődött. 1834-ben Trentsensky is megkapta a privilégiumot, de egy ideig még nem nyitotta meg vállalatát; a Vereinigte Ofen-Pester Zeitung 1836. március 27-i számában

Esztergom. T. 5477.

A nyugatról felvett látképen a székesegyházat, a papnevelődét és a mellette lévő kanonoki lakásokat szemléljük a hozzá tartozó kertekkel. Felirata:

Kathedrale zu Gran

alól balra: Lithogr: bey Jos: Trentsensky in Pesth.
fölül középütt: Abbildung zur Jris.
balra: 1826.
jobbra: No 1.

Kny., mér. a vk. 22.5 : 31.9 cm.

140-95.

Pozsony. T. 6183.

Az 1830 évi október 18-án a bürgl. Scharfschützen Division által Herr Johann Strausz részére kiállitott és a testület két alakjával meg a város és ország czimerével diszitett okmány felső részén Pozsony várát és városát szemléljük, honnan járó-kelőkkel, kocsikkal és hintókkal élénkitett hajóhid vezet az előtérbeli szigetre, a hol jobbra bárka és csolnak köti le figyelmünket. Jelzése a keret alján középütt: Lithogr. bei Jos: Trentsensky in Wien.

Szines kny., mér. a vk. 35.8 : 53.4 cm.

140-95.

Budapest. T. 1351.

A két várost elöntött Dunán, az előtérben jobbra, a Rudas-fürdő közelében látjuk a csolnakot, a melyben István főherczeg környezetétől körülvéve átkel Pestre, melynek közelében öt bárka látszik. Felirata három sorban:

Unglücks-Scenen
aus den Tagen der Uiberschwemmung von Ofen und Pest
vom 13. bis 18. März 1838.

fölül: Scene 6. Das Bruckbad
Die Abfahrt Sr. k. k. Hoheit des Erzh: Stephan zur Rettung nach Pest.
alól balra: Lith. u. zu haben bei Jos. Trentsensky
jobbra: in Wien u. Pest.

Kny., mér. a vk. 20.5 : 34.2 cm.

Budapest. T. 1349.

A Széna-téren négy mentőcsolnak végzi nehéz munkáját, mig az árban asszonyok és gyermekek könyörögnek segitségért. Jobbra egy rombadölt ház köti le figyelmünket, a háttért a reformatus templom és a közelében lévő épületek képezik. Felirata három sorban:

Unglücks-Scenen
aus den Tagen der Uiberschwemmung von Ofen und Pest
vom 13. bis 18. März 1838.

fölül: Scene 4. Der Heumarkt
alól balra: Lith. u. zu haben bei Jos. Trentsensky
jobbra: in Wien u. Pest.

Kny., mér. a vk. 20.6 : 34.3 cm.

Budapest. T. 1348.

Szemközt látjuk a már részben összeomlott Derra féle házat, melynek lakói butoraikat mentve menekülnek. Felirata három sorban:

Unglücks-Scenen
aus den Tagen der Uiberschwemmung von Ofen und Pest
vom 13 bis 18. März 1838.

fölül: Scene 3. Der Einsturz des Derra-schen Hauses.
alól balra: Lith. u. zu haben bei Jos. Trentsensky
jobbra: in Wien u. Pest.

Kny., mér. a vk. 20.5 : 34.2 cm.

Budapest. T. 1347.

Az ártól elöntött Király-utczában, melynek házai itt-ott összedőltek, egy csolnak és egy tutaj végzi a mentés munkáját. Az előtérben jobbra egy hintó [illegible] van, a melyet a viz már felfordított és a melybe egy asszony kapaszkodik, mig a kocsis még a bakon ül. A vizben uszó tárgyakba férfiak és nők fogóznak. Felirata három sorban:

Unglücks-Scenen
aus den Tagen der Uiberschwemmung von Ofen und Pest
vom 13. bis 18. März 1838.

fölül: Scene 2. Die Königsgasse
alól balra: Lith. u. zu haben bei Jos. Trentsensky
jobbra: in Wien u. Pest.

Kny., mér. a vk. 20.4 : 34.3 cm.

Budapest. T. 1350.

A Stáczió és Sörfőző utczák rombadölt házai között hömpölygő árban, a mely különféle butorokat és hordójkat sodort magával, asszonyokat, gyermekeikkel és férfiakat látunk a mentőcsolnak körül. Balra egy bölcső gyermekkel és egy deszkákon fekvő asszony két leányával köti le figyelmünket. Felirata három sorban:

⊥ monogrammos

Unglücks-Scenen
aus den Tagen der Uiberschwemmung von Ofen und Pest
vom 13. bis 18. März 1838.

fölül: Scene 5. Die Stations- und Bräuer-Gasse.
alól balra: Lith u. zu haben bei Jos. Trensensky.
jobbra: in Win u. Pest.

Kny., mér. a vk. 20.5 : 34.1 cm.

Budapest. T. 1346.

A viztől boritott téren elől egy csolnakban látjuk a nádort, kit kiséretének tagjai vesznek körül; hátul pedig három csolnak és egy tutaj köti le figyelmünket, melyeken menekülőket szállitanak. Felirata fölül:

Scene I. Der Theaterplatz

a kép alatt három sorban:

Unglücks-Scenen
aus den Tagen der Uiberschwemmung von Ofen und Pest
vom 13. bis 18. März 1838.

alól balra: Lithogr: u. zu haben bei Jos. Trentsensky
jobbra: Wien und Pest.

Kny., mér. a vk. 20.5 :34.2 cm.

Esztergom. T. 1394.

A nyugatról felvett látképen a székesegyházat és a mellette lévő kanonoki lakásokat a hozzájok tartozó kertekkel szemléljük. Felirata:

Kathedrale zu Gran

alól balra: Lithogr: bey Jos: Trentsensky in Pesth.

Kny., mér. a vk. 22.2 : 31.7 cm.

Viselet. T. 2063.

Magyar nemesek.

Az előtérben álló nemes asszonynak bal kezét egy diszbe öltözött nemes ember fogja meg. Felirata:

Ungarische Edelleute.

alól balra: No 10.
jobbra: Lithographiert und zu haben b. J. Trentsenszky in Wien.

Kny., mér. a papirosnak 33.7 : 22.4 cm.

99-92-1.

Budapest. T. 5345.

A viztől boritott téren elől egy csolnakban látjuk a nádort, kit kiséretének tagjai vesznek körül; hátul pedig három csolnak és egy tutaj köti le figyelmünket , melyeken menekülőket szállitanak. Felirata fölül:

Scene I. Der Theaterplatz

alól három sorban:

Unglücks-Scenen
aus den Tagen der Uiberschwemmung von Ofen und Pest
vom 13. bis 18. März 1838.

alól balra: Lithogr: u. zu haben bei Jos. Trentsensky.
jobbra: Wien und Pest.

Szines kny., mér. a vk. 20.5: 34.2 cm.

Körülvágott.

Székesfehérvár. T. 6300.

A város térrajzán fölül SZÉKES FEJÉRVÁR A TÖRÖKÖK KIVERÉSE ELÖTT jelzéssel a városnak régi, alól pedig ujabbkori látképét szemléljük az előtérben négy darab szarvasmarhával. Felirata felül

középütt: A SZBAD KIRÁLYI
SZÉKES FJÉRVÁR
VÁROSSÁNAK
MAPPÁJA
1826.

balra a város czimere alatt:
Köre metszette
TRENTSENSKY JÓZSEF
PESTEN.

jobbra: Az Utszák elnevezései és A' nevezetesebb Házak nevei alatt: Wüstinger József Hiteles Földmérő.

Kny., mér. a vk. 52.7: 65.9 cm.

Szn. 583-98.
112-98-1860.

Székesfehérvár. T. 6429.

A város térrajzán fölül balra SZÉKES FEJÉRVÁR A TÖRÖKÖK KIVERÉSE ELÖTT jelzéssel a városnak régi, alól pedig ujjabbkori látképét szemléljük az előtérben négy darab szarvasmarhával. Felirata fölül:

középütt: SZABAD KIRÁLYI
SZÉKES FEJÉRVÁR
VÁROSÁNAK
MAPPÁJA
1826.

balra a város czimere alatt:
Köre metszette
TRENTSENSKY JÓZSEF
PESTEN.

jobbra: Az Utszák elnevezései és A nevezetesebb Házak nevei alatt: Wüstinger József Hiteles Földmérő.

Szines kny., mér. a vk. 52.7: 65.9 cm.

140-95

Dietrich József b. 10040

Mellig, kissé jobbra, tojásdad medaillonban. Nyakán és mellén rendjelt visel. A háttérben félrevont függöny lóg. Felirata a kép alatt két sorban:

JOSEPHUS LIBER BARO DE
DIETRICH

ez után négy, részben czimertől megszakitott sorban:
Ut Voto grati cult".. toris satisfiat,
secundum effigi".. em delineatus est
ad festum Josephi.. anno Domini
MDCCCXXV.

s legalól középütt: Lithogr. bey J. Trentsensky in Wien.

Szines kny., átmérői 19 : 15.5 cm.

... Szn. 20-900.
125-900-6.

Trepper Dezső, templom- és műfestő; szül. megh. 1914 okt. 22-én a Rudnik melleti ütközetben.

1902-3-ban a gyöngyösi állami főgimnáziumban tanult. 1914-ben a világháborúban mint a 60-ik gyalogezred katonája vett részt, s a galicziai harcztéren harczolt, hol a Rudnik melletti nagy ütközetben hősi halált halt.

Értesitője, A gyöngyösi m. kir. állami főgimnázium-, az 1915-16. isk. évről. Gyöngyös, 1916. 27. l.

Trichon

Hadjárat. T. 2475.
(1848/9)

A várnak kapuját, mely fölött a honvédek a nemzeti szinü lobogót már kitüzték baltákkal törik be, a bástyafalakat pedig lajtorjákkal mászsák meg. Az előtérben balra egy tiszt vezeti a gyalogosokat rohamra. Felirata:

PRISE DE BUDE.

alól jobbra: TRICHON.

Fm., mér. 12.5: 17.7 cm.

131-91-3 B.

Országgyülés. T. 2474.

Szemben a menyezetes emelvényen áll István főherczeg és olvassa a kezében lévő megnyitó beszédet. Körülötte a miniszterek vannak. Az országgyülés tagjai pedig és a karzatokon lévő közönség éljeneznek. A szószék előtt Hajnik dolgozik. Feliratta:

ASSEMBLÉE NATIONALE -- SEANCE DU 5 JUILLET 1848

alól középütt: FREEMANN
jobbra: TRICHON.

Fm., mér. 12.2 : 17.7 cm.

131-91-3A.

Viselet. T. 2488.

Jászberényi viselet.

Az előtérben egy jómodú földmives fog kezet feleségével, a ki ünneplőbe öltözött. Felirata:

MAGYARS DE IÁSZBERÉNY

alól balra: Janet Lange.
jobbra: [illegible] TRICHON SC.

Fm., mag. 16.5 cm.

131-91-3P.

VII Viselet. T. 2483.

Magyar népfaj.

Az előtérben balra egy SERBE, hátul középütt egy CROATE
Egy jobbra pedig ALLEMAND áll és beszél. Felirata:

HONGRIE

alól balra: V. Beaucé.
jobbra: TRICHON.

Fm., mér. 16.4 : 11.9 cm.

131-91-3K

Viselet. T. 2489.

Magyar főúr.

A balra fordulva ágaskodó lovon ülő főúr teljes felszerelésben van ábrázolva és jobbra visszatekint. Felirata:

UN HONGROIS EN GRANDE TENUE.

alól balra: Janet Lange.
jobbra: TRICHON SC.

Fm., mér. 17.2: 12.5 cm.

131-91-3 E.

Budapest. T. 4310.

A Duna tulsó partján a Lloyd épülettől a Zrinyi utczáig terjedő részt szemléljük, a Lánczhid felé gőzhajó közeledik felülről, az előtért pedig és a budai feljárót kocsik és járókelők élénkitik. Felirata:

PONT DE BUDE-PEST.

alól balra: BRETON.
jobbra: TRICHON.

Fm., mér. a vk. 11.5: 17.7 cm.

112-93-80.

Budapest. T. 4803.

Az előtért elfoglaló budai részt kocsik és járókelők élénkitik, a Lánczhid felé fölülről jövő gőzhajó közeledik, a háttérben pedig a kirakodó piacz körüli épületek bontakoznak ki. Felirata:

PONTE DI BUDA PEST.

alól balra: BRETON.
jobbra: TRICHON.

Fm., mér. a vk. 11.5: 17.8 cm.

107-95

Viselet. T. 2484.

Kortes.

L perdő

Az előtérben álló kortes jobb kezét felemelve tartja, balkezében, a melyben pipája is van, botját fogja. Felirata:

KORTES, OU CHEF DES ELECTEURS CAMPAGNARDS.

alól valr balra: V. [redacted] Beauce
jobbra: TRICHON.

Fm., [redacted] mag. 17.6 cm.

131-91-3L

T. 6580.

Vajda-Hunyad. T. 2490.

A középtért a vár foglalja el, pilléreken nyugvó karfás hiddal, aljában pedig a parton járókelőkkel; a háttér hegyes vidék, a hol templom válik ki; az előtérben az úton férfi és nő áll hátrafordulva. Felirata:

CHATEAU DE VAJDA-HUNYAD.

alól balra: FREMAN DEL.
jobbra: TRICHON sc.

Fm., mér. a vk. 11.7: 17.1 cm.

131-91-3 S.

Fiume. T.2482.

A kissé hullámzó tengeren két gőzhajót és két vitorlást látunk, a melyek egyikének lobogóján e szó van: MAGYAR. ~~Ma-~~ ~~gyar~~ Előttük egy csolnakot, mögöttük pedig több hajót veszünk észre. A háttérben, a város épületein túl, a környékbeli hegyek hullámzanak. Felirata:

PORT DE FIUME.

alól balra: A. DE BAR.
jobbra: TRICHON.

Fm., mér. 11.4: 17.8 cm.

131-91-3. I.

Hadjárat. T. 2485.
(1683)

A háttérben Bécs városát látjuk, a hová a törökök, kiknek tábora az előtért foglalja el és akik a várost ágyúkkal ostromolják, bevonulnak. Felirata:

SIEGE DE VIENNE PAR LES OTTOMANS EN 1683.

alól balra: CATENACCI.
jobbra: TRICHON.

Fm., mér. 11.5: 17.5 cm.

131-91-3 M.

Hadjárat. T. 2478.

Az előtért törökök tetemei boritják, mig kissé hátrább a magyar és török lovasok csapnak össze. Felirata:

BATAILLE DE VARNA.

alól balra: Janet Lange
jobbra: TRICHON.

Fm., mér. 12.2: 17.8 cm.

131-91-3 E.

Hadjárat. T. 2486.
(1809.)

A háttérben Győr városa látszik, a középtérben csata dul, az előtérben pedig, hol a sebesültek képeznek csoportot, jobbra a földön fekvő katonát egy orvos és egy társa segiti. Felirata:

BATAILLE DE GYEOR (RAAB) EN 1809.

alól balra: TRICHON.
jobbra: Janet Lange.

Fm., mér. 11.5: 17.3 cm.

131-91-3.N.

Hadjárat. T.2480.

A várba törekvő törököket a magyar vitézek, kik közül többen már elestek, golyóval és gyilokkal fogadják, de középütt egy fiatal nő válik ki, ki egy nagy követ hengerget lefelé. Felirata:

SIEGE D´AGRIA PAR LES OTTOMANS.

alól balra: TRICHON.
jobbra: J. LANGE.

Fm., mér. 12.2: 17.8 cm.

131-91-3.B.

Hadjárat. T. 4759.

A háttérben Győr városa látszik, a középtérben csata dúl, az előtérben pedig, a hol a sebesültek képeznek csoportot, jobbra a földön fekvő katonát egy orvos és egy társa segiti. Felirata:

BATTAGLIA DI RAAB (GYOR), IN 1809.

alól balra: TRICHON és Typ#. Minster et Wiesener.
jobbra: Janet Lange.

Fm., mér. 11.5: 17.3 cm.

107-95

Hadjárat. T. 4762.

A várba törekvő törököket a magyar vitézek, kik közül többen már elestek, golyóval és gyilokkal fogadják, mig középütt egy fiatal nő válik ki egy nagy követ hengergetvén lefelé. Felirata:

AGRIA ASSEDIATA DAGLI OTTOMANI.

alól balra: TRICHON és Typ. Minster et Wiesener.
jobbra: J. Lange.

Fm., mér. 12.2: 17.8 cm.

107-95

Hadjárat. T. 4760.

A háttérben Bécs városát látjuk, a hová a törökök, kiknek tábora az előtért foglalja el és a kik a várost ágyúkkal ostromolják, bevonulnak. Felirata:

VIENNA ASSEDIATA DAI TURCHI NEL 1683.

alól balra: CATENACCI.
jobbra: TRICHON.

Fm., mér. 11.5: 17.5 cm.

107-95-

Hadjárat. T. 4761.

Az előtért törökök tetemei boritják, mig kissé hátrább a magyar és török lovasok csapnak össze. Felirata:

BATTAGLIA DI VARNA.

alól balra: Janet Lange.
jobbra: TRICHON.

Fm., mér. 12.2: 17.8 cm.

107-95

Fiume. T. 4802.

A kissé hullámzó tengeren két gőzhajót és két vitorlást látunk, a melyek egyikének lobogóján e szó van: MAGYAR. Előttük egy csolnakot, mögöttük pedig több hajót veszünk észre. A háttérben, a város épületein túl, a környékbeli negyek hullámzanak. Felirata:

PORTO DI FIUME.

alól balra: A. DE BAR.
jobbra: TRICOHON.

Fm., mér. 11.4: 17.8 cm.

107-95

Vajda-Hunyad. T. 4801.

A középtért a vár foglalja el pilléreken nyugvó karfás hiddal, aljában pedig a parton járókelőkkel; a háttér hegyes vidék, a hol templom válik ki; az előtérben az uton férfi és nő áll hátra fordulva. Felirata:

CASTELLO DI VAJDA-HUNIAD.

alól balra: FREMAN DEL.
jobbra: TRICHON sc.

Fm., mér. 11.7: 17.1 cm.

107-95

Országgyülés. T. 4755.

Az előtérben lóháton megjelent nemesség tanácskozik, a háttérben balra több gémes kút köti le figyelmünket, jobbra pedig a magyar czimerrel ékesitett zászlóval fellobogozott tábori sátrak vannak. Felirata:

LA DIETA NELLA PIANURA DI RÁKÓS.

alól balra: JANET LANGE.
jobbra: TRICHON.

Fm., mér. 11.5: 18 cm.

107-95

Életkép. T.4757.

A táncz.

A korcsma közepén egy fiatal leány és egy legény tánczol , mit a jelenlévők néznek. A háttérben jobbra a muzsikusok képeznek csoportot. Felirata:

I DANZATORI MAGIARI.

alól balra: TRICHON.
jobbra: JANET LANGE.

Fm., mér. 11.3: 18.3 cm.

107-95

Viselet. T. 4756.

Kortes.

Az előtérben álló kortes jobbkezét felemelve tartja, balkezében pedig, a melyben pipája is van, botját fogja. Felirata:

KORTES, O CAPO DEGLI ELETTORI CAMPAGNUOLI.

alól balra: V. Beaucé.
jobbra: TRICHON.

Fm., mér. 17.6 cm.

107-95

Hadjárat. T.2481.

(1848/49)

A hegyes háttérben látszó városon innen balra (a lóháton ülő Görgei adja át kardját, mig az előtérben a kétségbeesett honvédek kardjukat törik el, paripájukat lövik le, öngyilkosságot követnek el és zászlóikat tépik. Felirata:

REDITION DU GENERAL GOERGEI

balra a dob mellett: V. Beaucé.
kissé odább: TRICHON.

Fm., mér. 12.5: 18.2 cm.

131-91-3.H.

Trichon

Mária Terézia:

Az 1741. szeptber 11-diki gyűlésen:

A mennyezetes trónuson álló s hermelin-palástot viselő királyné bal kezén gyermekét: Józsefet tartja, jobbját pedig a karok és rendek felé nyujtja, kik részint a trón előtt, részint a ~~trón~~ körül kezeiket és kardjokat felemelve (tek) állva (nak) s térdelve teszik (le) a „Vitam et sanguinem"-fogadalmat. A háttérben az asztalnál az országgyűlés többi tagjai vannak. Felirata a kép alatt:

MARIA TERESA AVANTI LA DIETA MAGIARA.

s alól balra: „TRICHON".

Fametszet, Trichontól.

Ltsza 8631.

107/95 № 26.

Trichon

Margit királyné:

A keresztes had élén.

A balra haladó lovon ül királyné ~~mellett~~, ki jobb kezét szivére tette, az érseket látjuk teljes ornátusban és keresztes ereklyével a kezében. Előtte kis ~~[illegible]~~ páncélos vitéz gyalogol karddal, buzogánynyal és pajzszsal. Körülötte a főurak lovagolnak keresztel és zászlókkal. Baljan egy kis fiú könyvet visz. A háttérben a többi vitézek állnak dárdákkal. Az előtérben jobbról egy imádkozó férfi és két kis gyermekes őrző nő térdel. Telirata a kép alatt:

„MARGHERITA DI FRACIA, REGINA D'UNGHERIA, ALLA CROCIATA."

alól balra: „Janet Lange"
s jobbra: „TRICHON"

Fametnet Trichontól.

Ltsa 8630.

L. Mellette

107/95 № 25.

Trichon

Rákóczy Ferenczné:

Egész alak, áll, kissé jobbra néz. Jobb kezében földre eresztett puskáját fogja, baljával pedig lefelé mutat. Prémes kalpagját, tollak diszitik, a melynek boglárján fülbevalóihoz hasonló gyöngy lóg, Nyakéke gyöngyfűzér; vállán kendő van; kivágott dereku uszályos ruhaját, övét s hermelin aljú brokát szoknyájának betétét drága kövek ékesítik. Balról rojtos terítővel letakart asztal van s a függöny mellett a korláton át a szabadba nyílik kilátás, hol vár köti le figyelmünket. Felirata a kép alatt:

PRINCIPESSA RAKÓCZI Ta"

az asztal-terítőnél: „Janet Lange"
s alól jobbra: „TRICHON."

Fametszet, az alak nagysága 17.3 cm.
Metszette: Trichon.

Ltsza 8643

107/95 № 38.

2488

Viselet

A kortes

Egész alak, állva s jobb kezét felemelten tartva. Baljában, melylyel botjára támaszkodik, pipáját fogja. Félrecsapott kucsmája mellett három toll van, pitykés mellénye zsinóros, ujasa vállra van vetve, inge bő újú, oldalt végig gombolt és bőrrel borított nadrágjának zsebeiből kendője s sallangos dohányzacskója lóg ki, sarkantyúja tarajos. Feliratai a Kép alatt:

„KORTES, OU CHEF DES ÉLECTEURS CAMPAGNARDS"

alól balra: „N. Beaucé"

s jobbra: „TRICHON."

Fametszet, az alak nagysága 17.7 Cm.

Metszette: Trichon.

Lssza 2484.

131/91 N°3. L.

2490

Vajda-Hunyad:

A vár látképe

A Zsaládi patak és a Cserna vizétől körülvett sziklán van a vár, hová négy pilléren nyugvó karfás híd vezet, a melyről egy férfi néz le a völgybe, hol a tulsó parton öten s az innensőn ketten járkálnak vagy csoportot képezve nézik a patakot. Balra a kerek tornyot veszszük észre keresztel a tetején, jobbra pedig négyszögletes torony emelkedik erkélyes tetővel. A háttérben hegyek hullámzanak és a völgy facsoportjai felett a kúptetejű torony uralkodik. Felirata a kép alatt:

„CAATEAU DE VAJDA-HUNYAD."

alól balra: „FREMAN DEL"

s jobbra: „TRICHON sc."

Tametszet, méretei 17.1 : 11.8 cm.

Ltsza 2490.

131/91 N° 3. S.

2487

Visekt

Tánczoló magyarok:

A koresma közepén egy ifjú pár tánczolja a csárdást. A leány csipőre tette kezeit s a legény virágot tart jobbjában. Körülöttük a többi tánczos párokat látjuk. A háttérben zenészek vannak s az előtérben balra a hímzett szűrt viselő gazda beszélget a menyecskével, jobbra pedig a lóczán a nejét átkaroló fiatal házaspár nézi a tánczolókat. Felirata a kép alatt:

„LES DANSEURS MAGYARS DANS UN CABARET"

alól balra: „TRICHON"
s jobbra: „JANET LANGE"

Tametszet, méretei 11.1 : 18.3 Cm.

Ltsza 2487.

131/91 N° 3.0.

Buda-Pest:

A Lánczhid.

~~E lap a hidat~~ A budai oldalról van fölvéve ~~tüntetiföl~~, honnan ~~gyönyörű~~ kilátás nyílik a Nákóházra, a Mérleg-s a Fürdő utcza közti házcsoportra és a Váczi utcza sarkán álló Lloydépület~~töl lefelé~~ után ~~haladva~~ emelt épületekre. Fölülről a hid felé gőzhajó közeledik, mely kéményét kissé lehajlította. A budai oldalon ~~nagy számú~~ a közönség nyüzsög és többen a hid felé iparkodnak, míg a ~~A~~ két négyfogatos szekér egyike előtt, két férfi bibelődik egy csomaggal ~~bibelődik~~. Balról a nyargaló huszáron túl, hajcsár vigyáz ~~két~~ ökörre ~~vigyáz~~ és jobbról ~~a bovaról~~ lóról leszállt katona egy leánynyal beszélget. Az utczán itt-ott, egy-egy kutya szaladgál. Felirata a kép alatt:

„PONTE DI BUDA-PEST"

alól balra: „BRETON"

s jobbra: „TRICHON".

Fametszet, méretei 11.4: 17.8.

Metszette: Trichon.

Ltsza 4803.

107/95 N° 322

Vajda-Hunyad:

A vár látképe:

A Zsalásdi patak és a Cserna vizétől körülvett sziklán van a vár, hová négy pilléren nyugvó karfás híd vezet, melyről egy férfi néz le a völgybe, hol úgy a tulsó, mint az innenső parton többen járkálnak vagy pedig ~~[illegible]~~ szemlélik a patakot. Balról ~~[illegible]~~ kerek tornyot veszőjük észre keresztel a tetején s jobbról egy négy-szögletes, torony emelkedik erkélyes tetővel. A háttérben hegyek ~~[illegible]~~ hullámzanak és a völgy facsoportjai körül a község kúptetős tornya sálik ki. Feliratai a kép alatt:

„CASTELLO DI VAJDA-HUNIAD"

alól balra: „FREMAN DEL"
s jobbra: „TRICHON sc."

Fametszet, méretei 17.1 : 11.8 cm.
Metszette: Trichon.

Ltsza 4801.

107/95 - N° 320

Fiume:

A kikötő látképe:

A háttérben elterülő hegyek tövében ~~van~~ lévő Fiume vá rosa ~~mely~~ előtt (van a kikötő, a hol) a partok közelében tíz hajót ~~látszik~~ látható, míg az előtérben két gőz- és két vitorlás hajó halad, melyek közül a két árboczos vitorlásnak egyik lobogóján e fiót olvashatjuk: „MAGYAR". E hajókon innen, ~~pedig~~ a hullámzó tengeren, egy csónak lebeg, melyben ketten ülnek. A égbolt felhős. Felirata a kép alatt:

„PORTO DI FIUME"

alól balra: „A. DE RAR"
s jobbra: „TRICHON"

Fametszet, méretei 11.3: 17.7 cm.
Metszette: Trichon.

Lasza 4802

107/95 № 321

5188

Mária Terézia

Az 1741. szeptember 11-diki gyűlésen.

A mennyezetes trónuson álló s hermelinpalástot viselő királyné bal kezén gyermekét: Józsefet tartja, jobbját pedig a karok és rendek felé nyujtja, kik részint a trón előtt, részint a körül kezeiket és kardjokat felemelve, állva s térdelve teszik a „Vitam et sanguinem"-fogadalmat. A háttérben az asztalnál az országgyűlés többi tagjai vannak. Felirata a kép alatt:

„MARIE-THÉRÈSE DEVANT DIÈTE MAGYARE"

salól balra: „TRICHON"

Fametszet, Trichontól.

Ltsza 5188.

Margit királyné:

A keresztes had élén.

A balra haladó lovon ülő királyné mellett, ki jobb kezét szívére teszi, az érsekes látjuk teljes ornatusban és keresztes ereklyével kezében. Előtte két páncélos vitéz gyalogol, kardal, buzogánnyal és nyíllal; körülötte a horvát egyházi s világi főurak lovagolnak zászlókkal és kereszttel s balján egy kis fiú könyvet visz. A háttérben a többi vitézek állnak dárdákkal és az előtérben egy férfi s két gyermekkel egy nő térdel. Felirata a kép alatt:

MARGUERITE DE FRANCE, REINE DE HONGRIE, A LA CROISADE."

alól balra: „Janet Lange"
s jobbra: „TRICHON."

Janetsics, Trichontól
Lapa 5194.

2482

Fiume:

A kikötő látképe:

A háttérben emelkedő hegyek tövében van Fiume
városa s előtte a partok közelében tíz hajó kötött ki. Az elő-
térben két gőz- s két vitorlás hajó halad, melyek közül a
két árboczos vitorlásnak egyik lobogóján e szót olvas hatjuk:
„MAGYAR". E hajókon innen pedig a hullámzó tengeren egy
csónak lebeg, melyben ketten ülnek. Az égbolt felhős. Felira-
ta a kép alatt:

„PORT DE FIUME"

alól balra: „A. DE RAB"
s jobbra: „TRICHON"

Tametszet, méretei 11.3 : 17.7 cm.
Metszette: Trichon.

Lasza 2482.

131/91 N:3 I.

2485

Hadjárat

Bécs elfoglalása 1683-ban:

A bástyákkal körülvett városon innen, melynek épületei közül a templomok válnak ki, az ostromló török csapatok és tábori sátrak vannak. A törökök felől nyomulnak a városra s jobbra a Wien folyó keresztül van áthidalva. Feliratai a kép alatt:

„SIÈGE DE VIENNE PAR LES OTTOMANS EN 1683"

alól balra: „CATENACCI"

s jobbra: „TRICHON."

Fametszet, méretei 11.1 : 17.5 Gm.

T. 2485.

131/91 N=3. M.

2486

Hadjárat

A győri csata 1809-ben:

A háttérben látható Győr-városon innen elterülő síkságon az osztrák és a magyar csapatok János főherczeg vezérlete alatt küzdenek a franczia seregekkel. Az előtérben a főparancsnokon innen a gyalogság indúl rohamra, jobbra pedig az elővezetett foglyok közelében a társa által tartott katonának mellén lévő sebét a mellette térdelő orvos kendővel fogja be. Felirata a kép alatt:

„BATAILE DE GYOER (RAAB) En 1809"

alól balra: „TRICHON"

s jobbra: „Janet Lange."

Tametszet, méretei 11.5 : 17.5 cm.

Ltfa 2486.

131/91 N° 3. N.

Hadjárat:

Eger ostroma 1552-ben:

Balra a várfokán keresztény férfiak és nők küzdenek a törökökkel s a küzdőkön innen férfi s nő teteme fekszik. Jobbra pedig, hol a vár őrtornya is látható Dobó István négy hive közelében egy nő óriási követ hengerit a fölfelé törekvő három törökre. Feliratai a kép alatt:

„SIÈGE D'AGRIA PAR LES OTTOMANS."

alól balra: „TRICHON"
s jobbra: „J. LANGE".

Fametszet, méretei 12.2:17.9 cm.

Ltpa 2480.

131/91 N°3. G.

2478

Hadjárat:

A várnai csata 1444. november 10-én.

Elap a csata azon mozzanatát tünteti föl, midőn Ulászló király előre nyomulva a törökök közé kerül és elesik. Középütt az ágaskodó lovon ül a teljesen vértbe öltözött király, a ki épen hátrahanyatlik. Balról az általa és Hunyady Jánostól vezérelt keresztény csapatok feszületes lobogó alatt törnek előre s pusztítják a törököket, kik Murad szultán parancsára jobbról intéznek támadást. Az előtért törökök tetemei s ágyúrancsok borítják. Feliratai a kép alatt:

„BATAILLE DE VARNA"

s alól balra: „Janet Lange".
középütt: „TRICHON"
Fametszet, méretei 12.1 : 17.8 c/m.

Ltsza 2478.

131/91 N° 3.E.

5192

Bethlen Gábor:

Egész alak, lóháton. Jobb kezével balra fordult lovának kantárszárát tartja s baljában buzogányát fogja. Öltözete: prémkalpag felhajtott karimával és forgóval, prémgalléros brokátmente, atilla, szűk nadrág, magas szárú csizma hosszú nyakú tarajos sarkantyuval. Oldalán rövid kard lóg. A háttérben várromok kötik le figyelmünket és az égbolt felhős. Felirata a kép alatt:

„GABRIEL BETHLEN"

alól balra: „TRICHON"

s jobbra: „Janet Lange".

Tametszet, az alak nagysága 16.7 cm.

Metszette: Trichon.

Ltsa 5192.

131/91 № 3. Ac).

Hadjárat.

A várnai csata 1444. nov. 10. én.

~~E lap~~ A csatának azon mozzanata szemlelhető ~~[illegible]~~ midőn Ulászló király előre nyomult, a törökök közé került és elesik. Balról az T. Ulászló és Hunyadi János által vezérelt ~~[illegible]~~ keresztényes apatok feszületes lobogó alatt törnek előre s pusztítják a törököket, kik Murad szultán parancsára jobbról intéznek támadás a hívők ellen. Az elő-tért törökök tetemei és ágyúroncsok borítják. Feliratai a kép alatt:

„BATTAGLIA DI VARNA"

s alól balra: „Janet Lange."
s középütt: „TRICHON"

Fametszet, méretei 12. i: 17. 8 m.

Ltsza 4761.

107/95: 280

Hadjárat ~~[illegible]~~

A győri csata 1809-ben:

A háttérben látható Győr-városon innen elterülő síkságon, az osztrák és magyar csapatok, János főherczeg vezérlete alatt, küzdenek a franczia seregekkel. Az előtérben ~~a főparancsnokon innen~~ a gyalogság indul rohamra, jobbról pedig, ~~az előzetett~~ a foglyok közelében, a társa által tartott katonának mellén lévő sebét, a mellette térdelő orvos, kendővel fogja be. Felirata a kép alatt:

BATTAGLIA DI RAAB (GYOR), IN 1809."

balra: „TRICHON"
ettől, um messze: „Typ. Minster et Wiesener"
s jobbra: „Jeanet Lange."

Fametszet, méretei 11.5 : 17.5 cm.

Ltsza 4759.

107/95 : 278

Hadjárat

Bécs elfoglalása 1683-ban:

A bástyákkal körülvett városon innen, melynek épületeit ~~letei felett~~ a különféle templomok tornyai uralták, az ostromló török csapatok és azok sátrai vannak. A törökök két felől nyomulnak a városba s jobbról a Wien folyó kétszer van áthidalva. Feliratai a kép alatt:

„VIENNA ASSEDIATA DAI TURCHI NEL 1683."

alól balra: „CATENACCI"

s jobbra: „TRICHON"

Fametszet, méretei 11.i: 17.5 cm.

Ltfa 4760.

107/95. № 279

Viseletkép

L ban látható

Kortest ábrázol, a ki

egész alak, áll és jobb kezét felemelten tartva. Baljában, melylyel borjára támaszkodik, pipáját fogja. Félrecsapott kucsmája mellett három toll van, pitykés mellénye és vállra vetett ujása zsinóros, inge bőújú, oldalt végig gombolt és bőrrel borított nadrágjának, zsebeiből kendő és sallangos dohányzacskó lóg ki, sarkantyúja tarajos. Feliratai a kép alatt:

„KORTES, O CAPO DEGLI ELETTORI CAMPAGNUOLI"

alól balra: „N. Beaucé"

s jobbra: „TRICHON."

Fametszet, az alak nagysága 17.7 cm.

Metszette: Trichon.

Lasza 4756.

107/95. 275

Viselet Kép

Táncoló magyarok.

Olyken vannak ábrázolva, hogy a (korcsma közepén egy ifjú pár ~~táncolja~~ járja a csárdást. A leány csipőre tette kezeit s a legény virágot tart ~~kezeben~~ jobbjában. Körülöttük a többi táncos okat ~~párokat~~ látjuk. A háttérben a zenészek vannak. Az előtérben balról szürt viselő gazda beszélget egy menyecskével, jobbról pedig a lóczan egymás ~~nejét~~ átkarolós fiatal ~~baza~~ pár nézi a táncolókat. Felirata a Kép alatt:

I JANZATORI MAGIARI"

alól balra: „TRICHON"

s jobbra: „IANET LANGE".

Fametszet, méretei 11.1 : 18.3 cm.

Ltra 4757.

107/95 № 276

Hadjárat

Eger ostroma 1552-ben:

Balról a vár-fokán ~~III~~ keresztény férfiak és nők kürdenek a törökökkel ~~III~~ míg a ~~kürdőkön~~ viáskodokon innen férfi és nő tete me fekszik. Jobbról pedig, hol a vár őrtornya is látható, Dobó István nak négy hive közelében egy nő óriási követ hengerit a felfelé törekvő három törökre. Feliratai a kép alatt:

„AGRIA ASSEDIATA DAGLI OTTOMANI"

alól balra: „TRICHON"

és: „Typ. Minster et Wiesener"

jobbra: „J. LANGE".

Fametszet, méretei 12.2 : 17.9 cm.

Ltsza 4762.

107/95 № 281

Rákóczy Ferenczné:

Egész alak, állva, kissé jobbra nézve. Jobb kezében földre erektett puskáját fogja, baljával pedig lefelé mutat. Prémes kalpaggát tollak diszítik s elől a bogláron fülbevalóihoz hasonló gyöngy lóg. Nyakéke gyöngyfűzér; vállán kendő van; kivágott derekú ruháját, övjét s hermelinaljú szoknyájáttak betétét drágakövek ékesítik s visszahajtott uszálya hosszú. Balra rojtos terítővel leborított asztal áll és a függöny mellett a korláton túl a szabadba nyerünk kilátást, hol vár köti le figyelmünket. Felirata a kép alatt:

„PRINCESSE RÁKÓCZI I."

az asztal-terítőnél: „Janet Lange"
s alól jobbra: „TRICHON"

Fametszet, az alak nagysága 17.3 cm.
Metszette: Trichon.

Ltsza 5193.

5186

Mátyás király udvara:

Az ország czimerével díszített trónuson ül Mátyás király, ki jobb kezét csipőjére teszi s baljában jogart tart. Körülötte allegoricus alakok vannak s a trón legfelső lépcsőfokán a hollót látjuk. Balra, az oszlopokon innen egyháznagyok és tudósok képeznek csoportot, középütt a bőségszarút átölelő Fortuna ül s jobbra a leigazott ellenfelek hevernek a földön s a Sphynx mellett lévő két harczoson innen, a meghunyászkodó oroszlánnál egy megrémült nő gyilkot tart kezében. Az oszlopok között a szabadba nyilik kilátás, hol a szökőkúton túl kupolás épület köti le figyelmünket.

Felirata a kép alatt:

„LA COUR ALLÉGORIQUE DE MATHIAS CORVIN"

alól balra: „TRICHON"

s jobbra: „JANET LANGE".

Fametszet
Metszette: Trichon.

Ltsza 5186.

131/91 № 3.V.

Trichon

Bethlen Gábor:

Egész alak, lóháton ül. Jobb kezével balra fordult párpáj ~~[illegible]~~ának kantárszárát ~~[illegible]~~ fogja, ~~[illegible]~~ baljában pedig buzogányát ~~fogja~~ tart. Öltözete: ~~[illegible]~~ kalpag felhajtott karimával és forgóval, prémgalléros brokátmente, atilla, szűk nadrág, magas szárú csizma hosszú nyakú tarajos sarkantyuval. Oldalán rövid kard lóg. A háttérben várromok vannak. Az égbolt felhős. Tdirata a kép alatt:

„GABRIELE BETHLEN."

alól balra: „TRICHON"
s jobbra: „Janet Lange."

Fametszet, az ~~[illegible]~~ alak nagysága 16.7 Cm.
Metszette: Trichon.

Ltsza 8617

Trichon

Mátyás király udvara:

⊥ a melynek lépcsőjén hollót látunk,

Az ország czimerével diszitett trónuson ~~ül~~ látjuk ül Mátyás király, a ki jobb kezét csipőjére ~~tart~~ tette s baljában jogart tart. Körülötte allegoricus alakok vannak ~~s a trón legfelsőbb lépcsőjén a hollót látjuk~~. Balról, az oszlopokon innen, egyháznagyok és tudósok képeznek csoportot; középütt a bőség szarut átölelő Fortuna ül; jobbról pedig a leigázott ellenfelek hevernek a földön, míg a Sphynx mellett lévő harczosokon innen, a meghunyászkodó oroszlánnál egy megrémült nő gyilkot tart kezében. Az oszlopok között a szabadba nyilik kilátás, hol a szökőkúton túl kupolás épület kötti le figyelmünket. Felirata a kép alatt:

„LA CORTE ALLEGORICA DI MATTIA CORVINO,"

alól balra: „TRICHON"
s jobbra: „JANET LANGE"

Fametszet.
Metszette: Trichon.

Ltsza 8618

Trichon

Hunyadi János:

Egész alak és, jobbra frodul tanáll. Jobb kezében egyenes kardot, balja ban pedig pajzsát tart. Teljes vértet visel, bajusza hosszú, szakálla leberetvált. Sisakjának nyakvédője pikkelyes, pánczélingének alja kilóg, könyök- és térd védője díszes, hosszú nyakú sarkantyuja tarajos. A háttér dombos vidék balról tábori sátrakkal. Felirata a kép alatt:

GIOVANNI HUNIADI

alól balra: „JANET LANGE"
s jobbra: „TRICHON"

Fametszet, az alak nagysága 17.1 cm.
Metszette: Trichon.

Ltsza 8619.

Trichon

festō

XVIII n.

l, vitam et san-
guinem jelent.

Lázár Béla dr.

Fadrusz János
élete és művészete
Bp. 1923. 74 l.

Trichon, Auguste

(1874 —)

1 Vayer Széchenyi

110 l.

6.

8.

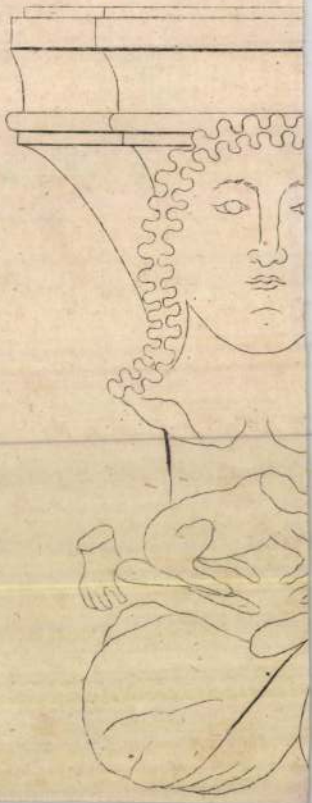

Trepches András

ötvös

1657 - 1692

laid

Gyárfai Brassó 27

Trepches András

ötvös 1649

laid

Gyárfás Brassó 115

Trepches Andres

ötvös

1657. mesterré lett.
1692. meghalt.

BRASSO
R.E.

Trepches András

ötvös

cehbe lép 1657. X. 22

irod + 1692. XII. 12

Gy. Brassó Erd. Muz.

381

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztan

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Trepches Tamás itj

1632-1676 ötvös

1672

l.

Korrespondenzblatt

1915. 10, 11. l.

képpel

A kehely képe

alá Gaut Tamás

ötvös neve van

nedve, a

növegben fentié

ROZSNYÓ

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Trepches Tamás

ötvös

1632 – 1676.

1,

Batthyaneum

I. 123. l

Szobái Lőrinc dr., orvos

IX 92.

M.D.K.

Trepches Tamás, ötvösmester

brassói ötvös és céhmester (1632-1676), aki saját költségén pénzverő műhelyet állít fel (Barcsay Ákos fejedelem engedelmével), arról a szép kivitelű tallérról előállításához szükséges bélyegzőt is ő maga készíti, vési, amint azt a pénzein látható mesterjegy - a koronás fa derekában bevésett T- betű - mutatja.

11

Gyárfás I/stván/ Tihatmér: A brassói ötvösség történetéből. Az Erdélyi Muzeum-Egyesület V.vándorgyülésének emlékkönyvéből. Kolozsvár, 1908. 11.old.

Trepches, Thomas

1660-ban Brassóban
peürverőt állitott fel.

Huszerdpeür
5'9.l.

Trepches Tamás

brassói ötvös

1. XVII sz.

Jul

Trepches Thomas

ötvös

1615-ben először céh mester

1618 meghalt

BRASSO
RE. 20.l

Trephes Tamás

ötvös 1680.

Lásd

Gyárfás Brassó 294

295

.....nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

yezem:

.....

gy helyettesének
ása.

- Endrényi Imre, Szeged.

Trepches Tomas iunior

ötvös 1632-76

laid

Gyárfás Brassó 325.

_____ *műhely.*

főnökség!

_____ hó_____ n történő kifize-

_____ indokából személyesen meg nem

_____ számu _____

n.

vi _____ hó_____

_____

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Trepches Thomas

ötvös

beäll. 1632. märc.

irod 15

+ 1676. jan. 11.

Gy. Brassó. Erd. Muz.

386.

..... *műhely.*

vfőnökség!

v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Trepchs Thomas

ötvös

irod + 1618. aug. 21.

Agg. Brassó Erd. Muz.

386.

..... *műhely.*

főnökség!

v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

ım.

evi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Trepches Tamás

ötvös

irod

G. Brassó Századok

236

1615 Lehn

1616 „

.... *mühely.*

őnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Trephies Thomas

ötvös

irod

G. Bratró. Káradok

237

1653 ban ichm
1654 " "
1655 " "
1656 " "
1657 " "

.....nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

lyezem:

.....

vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Trepches Thomas

ötvös

1632. mesterré lett.
1676. meghalt.

BRASSO
RE. 2 1 l.

Trepches Tamás ifj
ötvös Brassó
Kőmagyotoj. 35. l.

203

j.

...ajdonos — irodalom
Eigentümer — Literatur

35

...n, ló. — Kluftbecher, daran Löwe u.
IV, 37, 107., gróf Andrássy Géza. Expos.

U rieben.

Trepches Tamás ifj

ötv.

Kőmagyötvj. 203. sz.

Trepches Tamás id

Otv.

Kőmagyótoj. 188 sz.

Trepches Tamás

otros

Lisd

Batthyaneum

I. 123. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
a

8. sorsz. Műhelyi min

Trepches Tamás

ötvös

1632-1676.

laid

Gyárfás Brassó 28.

Trepches Tomas.

ötvös 1595

László

Gyárfás Brassó 99

$\frac{31}{2}$

$\frac{2}{3}$

Trepches Tomas

ötvös 1622

Lard

Gyárfás Brassó 107

Trepches Tamás

ötvös

Lard

Gyárfás Brassó 252.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 .... é

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ..

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt.

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Prepelicza Katalin

Sparnuvészek a Poscher János n-ben
(Képző- és Sparnuv. Pszero.)

Lépszava.
1986. XI. 28.

WENTZEL TREPP, textilfestpmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből. Kihirdetve: 1716. febr. 14-én. - A 6. függelékben a lőcseifestők névjegyzéke van 1608-tól 1869-ig. E mesterek egyike:

3. WENTZEL TREPP, Epperiess, 1608. - 151.old

DOMOKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestők első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. évkönyve, 16. Győr, 1974.

Trepschitz A

vači festō

l.

Vači Mur. lajstr

164. l.

Trepschitz Slajos

Festő. Cégért is festett

Pereházy Károly: Cégérekről

Műemlékvédelem 1962. 2 n. 104. l.

dőiv

ok művészetéről:

Milyen pályázatokon vett részt: . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milyen megbizásai voltak (vannak): . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Jelentősebb müvei:. . . . . .

. . . . . .

Trepschitz

l.

Lykanomzromantika
37. l.

TREPSCHITZ Alajos

Fotóhónap 2000 – Vácon és Verőcén

Népszabadság, 2000. 05. 22. 33 o.

Tresatzky,? Steffan,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegé-
nyek jegyzéke:"Tresatzky,? Steffan,Rohonc,1693.IV.12"
120.old. 13.jegyz

Batári Ferenc? : Asztaloslegények Győrött a XVII.
században - Adatok a Győr város asztalosmüvességé-
nek történetéhez 93.old

Arrabona,9. - Kantus János Múz.Győr,~~xxxx~~ 1967.
A Győri Múz. Évkönyve

steffan tresatzky,asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő cén legénykönyvéből,October 1692 Jahr utan:"Anno 1693 den 12 Abrillis ist ffremdt gessen /!/ steffan tresatzky von rechnitz au3 ungarn". 108.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században- Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.- Xantus János Múz.Győr .1967.- A győri Múz.Évkönyve

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György út 41.

Tresatzky S./Steffan/,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordált asztaloslegé-
nyek jegyzéke származási hely szerint:"Rohonc:
Tresatzky S." 123.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.
században - Adatok Győr város asztalosmüvességé-
hek történetéhez 93.old

Arrabona,9.-Xantus János Múz.Győr,1967. - A Győri
Múz.Évkönyve

MDK

Trescher Mihály

Siklóssy L.: Régi pest-budai asztalosmesterek.
MI. 1922.

12.1.

Trescher Mihály

XIX.

lásd

Budapesti ártalos-

mesterek.

TRESCHER / Drescher / MIHÁLY, asztalosmester

1828-ban a terézvárosi mester 5 segéddel dilgozott
Még öt pest-budai mester dolgozott öt segéddel.
40.old.

BATÁRI FERENC: Pest-budai asztalosok 1828-ban.
59.old.

Az Iparműv.Hopp Ferenc Múz.Évkönyve. XIII. 1970.
Bp. 1971.

TRESCHER/Drescher/MIHÁLY, asztalosmester

Pesti asztalosmastre volt 1828-ban. Terázvárosi lakós.-Helyrajzi szám 7.-Segédek száma 5.-Összeirási szám 26. 44.old.

BATKI FERENC: Pest-budai asztalosok 1828-ban 39.old

AZ IPARMŰVÉSZETI MUZEUM ÉVKÖNYVEI, XIII. 1971.
Népmüv. Propaganda Iroda, Bp. 1971.

TRESSLER, Franz, pozsonyi avztalos-
nejéd

F. T. Tischlergesell, 10. hónapos lánya meg-
halt. (1792, 854 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Treskoň Ladislav

slovák festő

szül. 1900 maj. 10.

Petroviciach

(Vel'ka Bytča)

meghalt.

A prágai akadémiá-

ban tanult.

Egy olaff. a turóc-

szentmártoni Szlovák

múzeumban

Sprievodca

33-l.

Képpel

BUDAPEST

Treskoň Laco

l

Wagner Profil

63.l. 30.t.

Hoffassade der Bethlenszentmikl
offene Loggien aufweisende und
Jahrhundertes stammende, schon
und das im mittleren Teile boge
geräumigen Loggien versehene Me
/1779-79/, das Schloss des Grafe

INNEN Nach dem in Grunde fremdar
sich Siebenbürgens ungarische K
und reinere Bauart und reduzier
Klassizismus wieder daheim. Der
ne Schwierigkeit an die Überlie
benbürgischen Renaissance. Wie
lebenden kalssischen Formen, so
mus Klausenburg /Kolozsvár/ der

TRESSLER, Franz, pozsonyi asztalossegéd

F.T.,Tischlergesell,
10 hónapos lánya megh.
[1792, 854 l.]

Pr.Z.

Tressler János Mihály

györi órás

XVIII sz. közepe

Lábasóra, cca 220 km

gr. Hunyady Imre

tulajd. Perkata

Inul

~~Balta bronból VI. 175.~~

MARCUS TRESTER
faber lignarius

MDK

szül. 1673 körül,
megh. 1711.jun.4. pestisben, 38 éves korában.

Belv.Lib.Def.1711.jun.5.

TRESTNER Josef festő

TBM 25 (1996) 373.

ő szolovárat népdalo

Trentschensky Józef

l.

Váci Muz. lajstr.

238. l.

Avec notre 8ème vente aux enchères nous présentons de nouveau une quantité de matériel choisi, comme il n'en est plus offert que rarement aux ventes.

1) une collection de Londres ne contenant que des timbres classiques d'Europe de premier choix seulement.

2) La seconde partie de la collection spéciale d'Espagne de Mr. «Raffael».

3) Une collection complète du Portugal et colonies très soignée, qui ne manquera sûrement pas d'amateurs.

4) Une collection spécialisée des Philippines tout à fait hors ligne, avec une quantité innombrable de têtes d'Isabelle en pièces de luxe, paires, blocs et deux feuilles originales entières de 40 pièces du 10 ct. rose et 1 real ardoise, ce dernier avec erreur «Corros».

Comme clou de la vente:

5) La fameuse collection spéciale des 6 quartos 1850 d'Espagne honorée de la médaille d'or à New-York 1926. Un nombre infini des blocs les plus grands et les plus rares. Aussi plusieurs centaines d'oblitérations parmi lesquelles de celles dont on ne connait qu'un ou très peu d'exemplaires.*) Une raison pour augmenter le nombre des amateurs de ce beau timbre, aussi bien qu'une occasion pour les autres d'enrichir leurs collections. Pour cette magnifique partie de notre vente nous sommes redevables à l'expert Mr. C. Lenze de la description détaillée, qui mérite un catalogue spécial. E. L.

E. LUDER-EDELMANN & Co., ZURICH

Adr. télégraphique: «Philatelie» Zurich — Bahnhofstrasse 76

*) Voir aussi:

1. Griebert: «The stamps of Spain 1850—1854», London 1919.
2. Monjé: «Matasellos Espanoles», Barcelona 1921.
3. Arcaute: «Las Vanidades del 6 Quartos 1850», Tolosa 1924.

MDK

Trentsensky József, magyar származásu bécsi kőnyomdász

Nagyzlits 36 l.

MDK

Trentsenszky M.

Arabs csődör. Kőrajz. 46x60
Magyar " " 46x62

Árverési Csarnok aukció kat. 1931.dec.
4.sz. 49.lap

MDK

Trencsanszky,

349. Népviselet. Ungarische gruppen.
/Magyar csoportok./
Szines könyomat.

Grf ikai lapok, rajzok.

Lantos. Tudom. antiquarium. 22.1. 1939. dec.

MDK.

Trentsenszky M., festő

"Arabs csődör" /kőrajz/

"Magyar csődör" "

Árverési Közlöny 4.sz. 1939. december.
49.l.

Trentsensky T.

Gróf Széchenyi István
arcképe.
Emlitve.
Zichy Szech
II. 298. l.

601.

sé balra fordulva. Előre fésült haja s
na s szakála barna s szeme kék. Gyűrűs
Ingén ek kezdőjé látható, kivágott mellénye
kabátja egy elejű. A párnázott támlás szék
levonva.

tei 55.5 : 45.3 c/m
i erekhyemuzeumból. 107/95. № 29.

107/95 : № 29.

TREOFSKY, Ignatz, pozsonyi üvegesegéd

I.T., Glasergesell, 8 napos fia meghalt. (1799, 9701)

Pressburger Zeitung
(Genthon)

Unglücks-Scenen aus den Tagen der Ueberschwemmung von Ofen und Pest vom 13. bis 18. März 1838.

Scene 5. Die Stations- und Bräuer-Gasse.

Lith. und zu haben bei Jos. Trentsensky in Wien W. Pest.

Trentsensky József

litografus

T. 1827-ben fenntartással beszüntetett pesti mühelyének megnyithatásiért folyamodott. A helytartótanács 1829 febr. 17. kelt rendeletével e kérelemnek helyt adott.

Isos Kálmán. Historia.

1928. 25. l.

1. szám

1907.

T és (egy) sima karimáju eg. oldalú érem előlapján olyképen

~~ató,~~ kissé jobbrafordult (antvan ábrázolva, hogy tró) ~~és~~ nu-
tfejű sas ~~van ábrázolva~~ lebeg. Jobb kezé-
keresztes országalmát tart.
akálla hosszú. Öltözete: derékon meg-
~~z utczbi~~ mely felett az aranygyapjas rend
li). Felirata a vonalkörön belül vésett betűkkel:

IK KIRÁLY 1387-1437=50.4.

~~hátlapja sima.~~

éssel, méretei 7.2:7.2 cm.-- Becsértéke
a 1907. április 30-án (787-907-76).

177

1573

Trentsensky József

nemes amber volt. Pesti könyvkiadáját a helytartótanács 1832 elején ~~[illegible]~~ lezárata, mert Höschl József művezető egy cenzurázatlan ~~[illegible]~~ röpiratot sokszorosított. Trentsensky Bécsben 1832 máj. 30. megbízta Hoffmann budai (udvari) ágenst, járná ki a műhelymegnyitási engedélyt. Ezzel egyidejűleg a nagyobb nyomaték kedvéért testvérével együtt aláírt (nobiles Math. Trentsensky caesareo regino locumtenens [= alhadnagy] et Josephus Trentsensky) kérvényt ad be a pesti városi tanácshoz, melyben ügyeinek pártolásáért esedeznek. Hoffmann hamarosan kijárta a felmentést. A helytartótanács jun. 5-én közölte a tanácsesal, hogy T. üzletét a zárlat alól mentse fel s utasítsa a tulajdonost,

fordits

sima karimájú domborm, a melynek
ve van ábrázolva. Középütt elvá- és a melynek
ngyös fejdiszt, fülbevalót és ma-
t visel. A hátlapja a koronás sár-
kardját épen csapásra emelte, míg és a kinek
iti. Felirata

EGINA. UNGARIAE. LODOVICI. REGIS. FILIA.
hátlapon: ANNO. DOMINI. M. CCC. LXXXVI.

arimája és mindkét lap hatteze sima.

1, méretei 5.2:5.2 cm. -- Becsértéke 100
907. április 30-án (787-907-73).

1567

Trentsensky József

A hazai születésű T. az 1820-as évek elején Bécsben könyomdászati privilégiumot nyert az egész monarchia területére. Magyarországi megrendelőinél elért sikerei arra buzdították, hogy privilégiumát elsősorban Magyarországon, szülőföldjéri érvényesítse — így írja a Verein. Ofen-Pester Zeitungban — s 1825 dec. 15-én könyomdát nyitott meg Pesten Dorottya u. 9. sz. a. s a közönség nagyobb kényelmére a Váczi-utcában 37. sz. a. boltot nyitott, melyben munkáit árusította. Ezt az üzletet alighanem nem volt érdemes fentartani, inert 1826. szept Mihály-napjától az árusítóboltját a nyomdával a Dorottya u. 9. sz. a. egyesítette. Az üzlet teljhatalmú vezetését Hösch József könyomóra bízta, míg ő maga tovább is Bécsben maradt. Trentsensky jól értette mesterséget s többféle könyomói eljárására ismételten kapta meg az

fordítás

akkor nákásban volt kétéves nabadalmat.

Ivod

Isoz Kálmán. A cenzura és az elvo pest-budai könyvnyomdászok. Historia. 1928, 24. l.

1. nam

Trentsenszky József

1820-ban Pesten alapította
az első magyar litográfiai intézetet.

„A magyar grafika történetéből"

Pestmegyei Hírlap 1969 július 20
Szöld.

Trentsenszky József M.O.K.

kőrajzoló

?. – 1839

pesti nyomdája 1825 – megszakitásokkal haláláig működött.

litográfiái felsorolva:

Gerszi, A magy. kőrajz. 1960 211

Trentsensky, Josef

litogr. Beč

1825–

l.

Bielz Porträt

379.4.

Vásrög VI. 132

Trentsenszky József

l.

Horváth Árvr

376, 377. l.

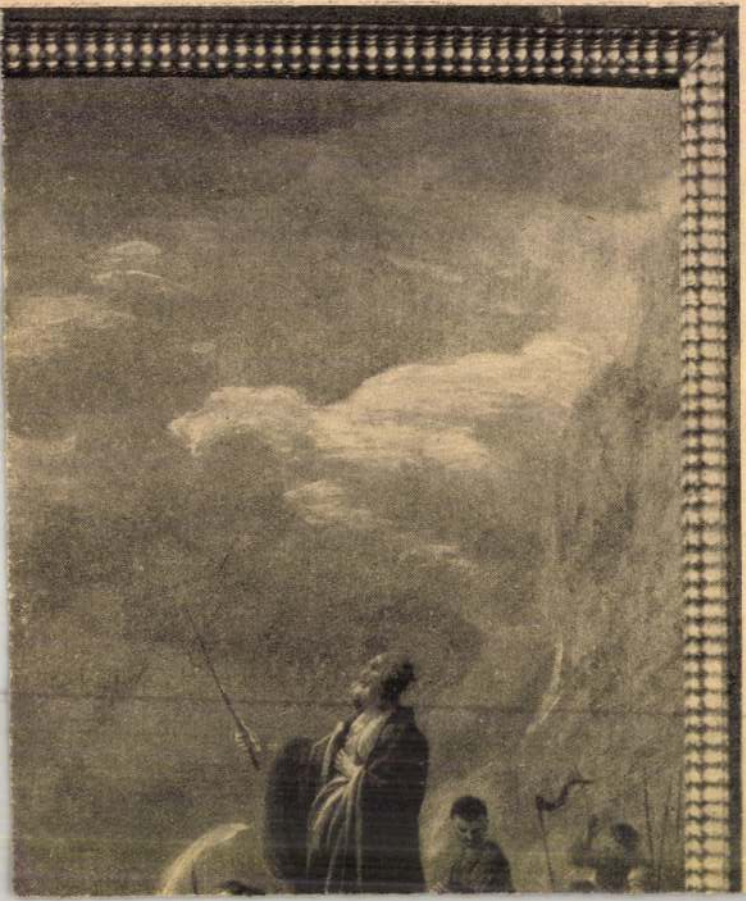

Trentschensky

Lláb IV, 107

Rue de Miromesnil, Paris III. 15.

1904. XII. 22.

Békéscsaba

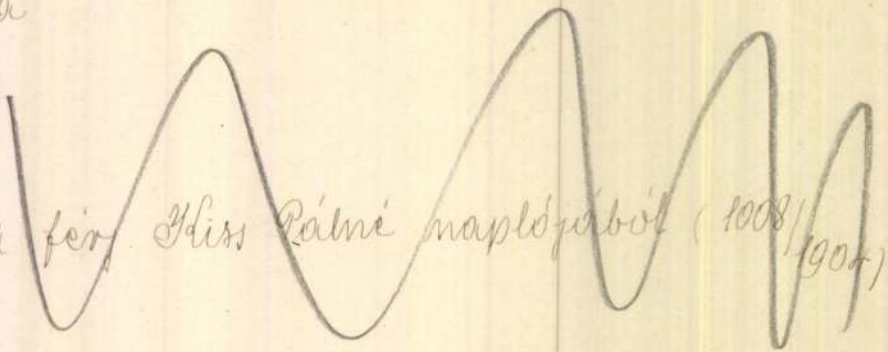

Csapó Zola fér. Kiss Pálné naplójából (1903/1904)

Trentsenszky József

Trentsenszky J. Kőmetsző és Könyvnyomó (lyskograph) Pesten 1823-30-ban. Műhelyéből jöttek ki:

1.) Gróf Teleki József arczépe,

2.) A Szinyiek czimere és

3.) Szigetvár terveképe. (Mindkettő az 1825. évi Hébe zsebkönyvben. stb.-)

Nagy Iván. Szaladok, 1874. 200. l.

A pesti árvíz. 1838. Kőrajz. Josef Trentsensky. –

M. Tört. Képes. Kat. (1922.) 392. b. –

Trentsensky József

Trentsenszky József

l.

A Pesti Városháza

1938. 5. n. 8. l.

Hegyfalu, 1930. nov. 28.

Vasmegye.

Gyula Urnak.

Budapest.

.....

ért még nem mentem el. Olyan hiva-

nem mehettem el. Kérem sziveskedjék

nem lehetne-e elküldeni, mely eset-

magolás és elküldési költséget is

rem megirni a kép méretét, hogy ládát

ok, hogy ki lehet a festőjemiért ké-

sét s azt is kérem tudatni, hogy most

om, vagy régi butorral elcserélem.

Visegrád.

Az előtérbeli hegye
kecskéit, látjuk a várat, a
háttérben pedig Nagy-Maros é
lirata:

WISHEGRAD I

Aquarell, mér. a

Trentsensky József

litografus

ipod

Szentiványi Gyula dr

Szerelmey Miklós. Petrovics

Elek emlékkönyv. Bpest,

1934. 111. l.

Trenssensky József

Pesten

Szekesfehérvár magyar-
ja 1826.

Wüstinger József
tusele földmérő
felvétele alapján
kore metr fents.

n folio.

kozásban a [illegible] Trentsenskyé, aki 1825-ben Pesten is felállította intézetét. Rajtuk kívül Rauh, Höfelich, Reiffenstein & Rösch vállalatai ugyancsak nagy számban hoznak nyilvánosságra magyar vonatkozású kőnyomatos sorozatokat és egyes lapokat, amelyek nagy kelendőségét bizonyítja az a már korábban említett tény, hogy Trentsensky Pesten fiók-üzletet nyitott, de bizonyítja az is, hogy a korabeli folyóiratok és ujságok nagy lelkesedéssel írnak róluk. A kiadóknak nagy könnyítést jelentett, hogy az osztrák művészek egyik legkedvesebb kirándulóhelye épen Magyarország volt ebben az időben. Ennek több oka volt. Talán legfontosabb az üzleti szempont. A bécsi festők lerándultak Pozsonyba, Pest-Budára és a többi magyar városba, hogy arckép megrendeléseket szerezzenek, s a legtöbben sok pénzzel tértek vissza Bécsbe. A másik, nem kevésbé fontos ok a romantikus kor utazási láza, a festői tájak, érdekes vidékek utáni vágy, az archeologiai ethnográfiai érdeklődés. Az adattárban a magyar érdekű idegen kőnyomatoknak lehetőleg teljes felsorolását igyekszünk adni. Előre kell bocsátanunk azonban, hogy ez a része a legtöredékesebb, amennyiben sok esetben a könyv-

hozzánk, s hatottak a magyar [illegible] élet kialakulására s talán kisebb mértékben a művészet fejlődésére. Ezeknek a népszerűsítő kiadványoknak, a közönség igényeinek, s olcsóságánál fogva a polgárság vagyoni helyzetének legjobban a litográfia felelt meg.

Senefelder maga próbálkozott a litográfiának Bécsben való meghonosításával. 1801-ben jött Bécsbe, hogy privilégiumot szerezzen, amit 1803-ban 10 évre meg is kapott, fáradozása azonban kevés sikerrel járt. 1805-ben eladta a nehezen megszerzett privilégiumot Sigmund Anton Steinernek és Rochus Kraszniczkynek 600 forintért (10). Az ő „Chemie Druckerei"-ük 1812-ig, majd Mansfeld vállalata tovább propagálták a litográfiát. Az első komolyabb érdeklődés csak 1816-ban jelentkezett, amikor C. Gerold Bécsbe hívta Senefeldert, akinek irányítása mellett adta ki az első nagyobb osztrák könyomatos sorozatot (11). Gyors egymásutánban keletkeznek a nagy litográfiai vállalatok. A „Lithographische Institut" indította meg az osztrák arckép-litográfiát, s nagy számban adott ki vedutákat, tájképeket, életképeket és karikaturákat. Igen fontosak az 1819-ben itt végzett színes-nyomási kísérletek. Az első magyar vonatkozású arcképek ennek a vállalatnak a kiadásá-

afordultan és trónuson ülve van
art, baljában pedig keresztes or-
korona disziti, haja és bajusza
A háttérben jobbról, a menyezet
a a vonalkörön belül:

NAP URALKODOTT.

ja sima.

el, méretei 7.2:7.2 cm. -- Becsértéke
a 1907. április 30-án (787-907-74).

Trentsensky József
(meghalt 1839-ben Bécsben.)

Münthorp Schmid János pesti könyomdász ünnepies formájú királyi privilégiumot kapott 1833-ban, T. is kérte az ünnepelyes formájú szabadalomlevelet, amit 1835-ben meg is kapott.

A pesti könyomda ez időben azonban úgy látszik nem működött, mert Höschl művezető kivált az üzlettől.

Helyét 1836-ban Walzel Frigyes Agost foglalta el, aki már 1831 óta dolgozott T.-nél, aki Walzelt 1836-ban társul vette maga mellé. ‡ ~~W. bérelte az üzle~~ ~~[illegible]~~ T. szerette volna Walzelnek ~~neki~~ az üzletet ~~az~~ eladni, sőt az 1835-ben nyert privilegiumot is szerette volna W-re átruházni.

‡ s az üzletet ujra megnyitotta.

fordító

Trentsensky Josef

und

Vereinigte Ofen-Pester

Zeitung. 1836. März 27.

Trentsensky József

Könyvtár

Trentsensky úr bécsi litograph. legfelsőbb engedelmet nyert Pesten egy lithographi intézetnek felállítására, melly már is munkásságban áll a Dorottya utcába. Segédjei közt van a tehetségeiről oly dicsérétesen ismert Grube szépíró úr, kinek toll és ecset nüvei, kaleotechnicai tekintetben már sok jelességet bizonyítanak be.

Uj Kőmetszó intézet Pesten.
Honmuvész 1836, 609. l.

Trentsensky József

bécsi lithografus

vrodalmahoz

Találmányok. Ind.

Gyűjt. 1823. III. 116. c

Trentsensky

Sándor Leopold József / Ausztriának császári fő – magyar és cseh országoknak / örökös királyi herczege, / Magyarországi nádor – ispán / szül. MDCCLXXII. Aug 14d Meghalt MDCCXCV. Jul. 22d

Köre metsz Trentsensky Bécsben.

Kongonat, 4°.

J. Trentsensky

(Szapary gróf, a testőr)
Könyomat, folio-
Jelz. Lith bei J. Trent-
zensky in Wien.

Trentsensky Josef

Das Bruckbad.

Die Abfahrt Sr. k. k. Hoheit Erzherzog Stephan zur Rettung nach Pest — Unglücksscenen aus den Tagen der Ueberschwemmung von Ofen und Pest vom 13. bis 18. März 1838. — Lith. u. m. haben bei Josef Trentsensky in Wien und Pesth. — 34 × 21 cm.

Föv. Kol. Bg. 769/232. —

Treutsensky, József

Körajzoló

Unglücks-Scenen aus den Tagen der Uiberschwemmung von Ofen und Pest vom 13 bis 18 März 1838. L A teljes sorozat 6 kisivrétü lapból áll. Körajzok

Egy lap repr.

Domanovszky Sándor

Magyar nüvelődéstört. V. K. Bp. é. n. 123,666. l.

L Wien und Pest, 1838.

Trentschenky

bécsi litográfus

László

Magyar Múzeum

1946 · 38. l.

ember 16-án.

Lének

ázolt városi részletet tüntet fel,
épület boltja előtt négyen állnak,
akat fénye világitja meg és a kik
a. Feléjök balról fiatalember köze-
kirakatot nézők közül a piros fej-
ltan áll, a fiucska és kosarat vivő
a pipázó férfi kezeiben a dohányt
ablakai ki vannak világitva. Az ég-
alól jobbra: RÉTI.

20.2 cm.-- Lelt. sz. 4385.-- Vétetett
2 sz. leirat alapján 3000 K-án (1690-
ptember 14-én (1801-912).-- Elszámol-
-912). -- Az elszámolásra nézve lás d a

184

-912
-8
078.

yes tájék van ábrázolva jobbról a
az előtérben pedig jobbra halado
ig meztelen.

< Trentsensky J. >

litogr.

< >: Sechs Unglücks-Scenen

~~1838~~ c: albumából, repr.

a következő: István főhercef

Budáról Pestre víteti magát, hogy a mentésben részt vegyen; nemet növeggel

aus den Tagen der Uiberschwemmung von Ofen und Pest von 13. bis 18. März 1838.

Lestyán Sándor: József nádor. Egy alkotó élet irásban és képben. 1776–1847. Bp 1943.

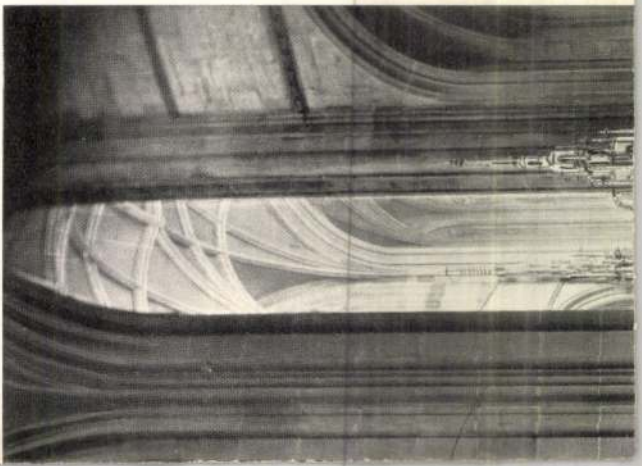

Trentsenszky János

litográfus

A Szénia-tér (ma

Kálvin-tér -)

Fent: litográfiája

Repr.

Horváth Árpád

g. l.

Trentsensky József

1820. tavaszán nyi-
totta meg litografiai
intézetét Pesten.
Höschl József volt az
üzletvezetője. Legje-
lentékenyebb kiadványa
volt a pesti 1838-ás
árvizről készült lito-
grafiái, melyeket
Schwindt rajzai után
Torsch rajzolt köre. Meg-
halt 1839-ben.

Egy rendkívül ostoba
ákkból nehány
elfogadható adat.

Magyar Grafikai
Kérdések 1946. 44 l.

kiadására azzal, hogy a kiadvány előállítását magára vállalta. Örömmel ragadjuk meg az alkalmat, hogy Kner Imrének, aki maga is a könyvesztétika legalaposabb ismerője, a művészi értékű könyv propagálása érdekében felajánlott önzetlen támogatásáért a Társaság nevében e helyütt is köszönetet mondjunk. Köszönetünk illeti továbbá a Diósgyőri Papírgyár Részvénytársaságot, mely az Évkönyv szövegrészének kinyomatásához szükséges papíranyagot, továbbá a Renker & Söhne cég zerkall-i papírgyárát, mely a belföldön nem gyártott borítólappapirost ajándékképpen bocsátotta a Magyar Bibliophil Társaság rendelkezésére. Reméljük, hogy a nemes példa követőkre fog találni, úgy hogy lehetővé válik időnként a könyvbarátok

Trentsensky

Nógyomata

Árvízi jelenet 1838-ban

79.

Rexa: 101 kép a régi Pest-Budáról, Helikon 1959

MDK

Tretsensky

Pesth am 13t-18t Maerz 1838. könyomat

Schoen Caillaggyújt 1936. 37 l.

MDK

Trentsensky, grafikus
XIX.század

Vadászbaleset. Szinezett körajz.

Vadászbaleset. " "

gr.Almásy -Teleki Éva müv. int. /v.Ernst-Muz./
IX.Müvészeti aukció.1942 máj.1o.-töl kiáll. 18.-án
4o.l. aukció.

Trentsenszky József könyomdász M. D. K.

Bécsben a 20 as évek elején könyomdászati privilegiumot nyert. 1825 ben Pesten könyomdát nyitott, mely 1827 ben szünetelt.

Gerszi, A magy. körajz. 1960 13, 20

Frentsensky V. M

l.

Höllr

79 l.

...gú Elnök Úr!
...mes Urunk!

...mint az ócsai ref. egyház elnökség...
...fordulunk Nagyméltóságodhoz, ...
...lék templom tere bekerítése
...endő (költséget legyen kegyes

Trentsensky, Joseph

kőrajzoló, kőnyomdász Pesten, ahol 1825. állitotta fel nyomdáját. Számos m. vonatk. kőnyomat-sorozatot és egyes kőrajzokat adott ki, maga is rajzolt kőre.

Nagy Lidós

Trentsenszky József

litografus.

l.

Bedőlitogr.

12. l.

21. l.

iszentelésére. XX -öld.

.

ga.

uplom. Fekete.

ncs-szin.

öld.

vészeti emlékei. Kék.

tizmus. Piros.

ező egyesület. 1906-i évkönyv. Zöld.

d bei Hammersdorf. Fekete.

ten. Barna.

Trentsensky Matyáš

laid

Wurzbach

47 K. 167 l.

Erinnerung an Pesth und Ofen im März 1838.

Pesth bei V. Grimm. – Herausgegeben von M. Trentsensky in Wien.

A nap csapást drámai erővel tudja czemléltetni nemcsak az arczifejezés, hanem az egész kompozició, a czinezés, a mozdulatok által. Czinte halljuk a nők jajveszékelését, s át érezzük azt a heroikus küzdelmet, amit a ló és lovasa kifejt, hogy a már czinte életben nőt kiemelje a halál torkából, a vadul törtető víz hullámaiból. A kompozíciónak ez a réze a legerősebb. A ló és a ferfi a nyakában egy kis gyermekkel s a gőtcsösen beléragaszkodó nő tökéletes hinvéni erőséget alkotnak. Bq. 769/63.

Trentsensky M

Jordis

Trentsensky dl

fordító

Erinnerung an Perth und Ofen im März, 1838.
(Árvizrép.) Pest bei V. Grimm. Herausgegeben von M. Trentsensky in Wien.
kines rajz. 28 x 20·5 cm.
Strasser Richárd tulajdona.

Fov. Kvt. Bq. 769/62

Kr (2) 268.

U. ez. rézmetszet. 28 x 20·5 cm.
Strasser R. tul.

Kr. (2) · 271.

Trentsensky ch

Erinnerung an Pesth und Ofen im März 1838. [Szinezett litográfia kit elhagyott gyermekkel a Duna vilén, körülöttük a pusztulás nyomai. Allegórikus kerettel. Jelzése:] Pesth bei Grimm. Herausgegeben v. M. Trentsensky in Wien. – 43 x 50 cm.

Föv. kvt. Bq. 7.69

62.

63

Trencséni oltárka

M. Nemzeti Múzeum

Genthon István

A régi magyar festő-
művészet. Vác. 1932.
40, 41. l.

1.A: Magyar mű- és történeti emlékek kiállítása. Századok, X-1876, 510 l.

Forster: Magyarország műemlékei. II. kötet, Bp. 1906, 285 l.

Szobor: Egyházi emlékek a történeti kiállításon. Bp. 1898, 63 l.

Zalka János: Az Isten Báránya alakjával jegyzett viaszképek. Magyar Sion, I-1863, 142-148 l (repr. 142 l után)

Pulszky Károly: Az esztergomi főegyház kincstára. AÉ, XIV-1880, 284-285 l.

Muszlmann: A bécsi 1873. évi világ-tárlatnak magyarországi résztvevőinek régészeti osztálya. Bp. 1875/6, 188 l.

Irodalom. Egyházművészeti Lap I-1880, 366-367 l.

Szobor: Két erekkyetartó monile az esztergomi főegyház kincstárában. Egyházművészeti Lap IV-1883, 15-19, 45-50 l.

Trencsénbaáni

plébániatemplom

Gotikus, a XIX.
sz. elején restaurálták
1882 ben Jakobey
Károly enkausztikus
képekkel díszítette. Ek-
kor készültek az új
stukkomárvány oltá-
rok is. A templomot
1884-ben szentelték fel.

Velics 1894

69. l.

Teje kopasz, haja rövid és szakála s bajusza
van hajtva, atillája szétáll s ~~kark~~ kardkö-
tve. Felirata

ny"

agysága 9.2 cm.

5

39/94 № 3

Trencsén-baáni
várkastély

Ernyey József:

A trencsén-baáni
várkastély leltára
1683. Arch. Ért

1920–22. 109, 110 l.

Trencsén ötvös céh

Céh szabályzat, trencsén ötvös céhé

1662-ből VI. 289, 290,

Mur Kit Ést

Muzeumok és Könyvtárak
Orsz. Főfelügyelőségének

Budapest

A 881 Metve 506. a. felbővárra
beterjesztem. —
Győr, 1906. novb. 10

Jefenij
levéltáros

Trencséni mester

Háziollárka Trencsénből, 1440-1450.
Középkép: Madonna; két belső szárnymező; Sz. katalin és Borbála; két külső szárnymező: Szt. Orsolya és Dorottya hársfa, középkép: 19 x 11. szárnyképek 40,5 x 11 cm. Szépműv. Muz. 47. sz.

L'art de Hongrie du X au XX siècle
Kiállítás, Paris, 1966. Katalógus.

Trencséni mester

szárnyas oltárképe szerencsés megoldásban adja a XV. században a két stílus, a „lágy" és „kemény" keverékét.

Radocsay Dénes: „Középkor és renaissance." L'art de Hongrie du X au XX siècle. Kiállítás, Paris, 1966. Katalógus.

Trencsén ötvös

hitelesítő jegy

repr.

Arch. Ért. 1911. 49. l.

indulok uj alkotmányos küzdelembe, eze
gitimizmus lánglelkü apostola: Griger M
királyság megváltó eszméjének. És feg
nyugalmat, békét, becsületes demokráciá

Ezért fordulok barátaimhoz, hivei
lakozzanak hatalmas, lelkes táborunkho
igaz ügyet, harcoltam a főváros autonom
sok ezer embertársamon, joggal kérhet
harcolni az elnyomatás veszedelme ellen

És kérek mindenkit, akit közös esz

nek semmit, amig igazolt emberein

Griger Miklós és az én nevem sz

Budapest, 1935 március havában,

Márkus-nyomda. Budapest, V., Bank-utca 5. (Felelős vezető: Márkus Géza)
Felelős kiadó: Berecz Vilmos.

Trentsénii János

Ötvös

Fentitől az a bronzlemez, amely 1752-ben készült, s mely valaha a nagyszőrösi ortorony falaina volt illesztve. E lemezen a város akkori ötvös alkalmazottainak, s a nagyszőrösi tanítók stb nevei vannak magyar nyelven vésve.

Közölve

Galanthai Fekete Béla Nagyszőrös. Magyar Városok Monografiája. Bp. 1927. 68. l.

807

illva s kissé balra fordulva. Karjait össze
lválasztott hajat, kis bajuszt és leberetvált
Nyakkendője rojtos, atillája s mellénye zsi-
miros. Derekát az oldalán lógó diszkard zsi-

ra, méretei 36.5 : 28.5 cm
ereklyemuzeumból. 107/95.

107/95.

Trencséni József

Nagyváradról, 1769.
rezm.

lánd

Fleischer Blés

91. l.

Szamos-Falva:

A kastély ~~látkége~~

~~A~~ Részben egy
különféle kertek
honátartozó ker
ra a földszinte
a melynek háro
négy kacsa lu
zödnek. A hátt

„SZAMOS FAL

Rézmetszet, mérete

Ltsza

Trencsényi Ignác

Nagyvárudról, 1768

lásd

Fleischer Bécs

9 i. l.

Szent István magyar király TV. 239

Trencsenszki György

épitom.

1627 lasd

Körnives Miklost

Meghalt a fenti épitheres

megkerdesc elott 3

Rappal

1627 maj. 17en

+ K + 81 - l.

A szegedi m. kir. állami fő

Érte

.....

.....

.....

.....*tantárgyakbó*

Magaviselete .....

Szeged, 191..... *év* .....

Látta az atya vagy helyettese:

Trenk Heinrich

festo

l.

Korrespblatt

1887. 109 l.

Trenk Heinrich
+ 1885 K

Ltäb. II. 18.
III. 26
IV. 152

ött fejjel, kezeiben irással és
s keretbe helyezett tojásdad meda-
függöny és elől paizs mellett
Felirata a kép alatt két sorban:

n von Mantua
terreich.

.7 cm.

94-900.
00-47.

Trenk, Heinrich

festö, Nagyszeben,
Bukarest
1845, megh. 1885

l.

Biele Portrait

60, 398, 500, 509,
757, 803, 804, 844,
966, 978. n.

Veremsír, honfoglaláskori

VI. 132.

Frenk

l.

LykaMagyműI800-50

158, 284. l.

Mennyey Tina

Akt

Csendélet

Nardi Mario

Olasz nő

Nathan Arturo

Esti táj

Nomellini Plinio

Giuditta

Novati Marco

Silén elbeszélése

Novello Giuseppe

TRENK, Heinrich

TATARU, Marius: Art et histoire: étapes de développement dans la culture visuelle de la Transylvanie du XIXe siecle. - Revue Roumaine d'Histoire de l'Art

1. XVII, 1980 62.p. 65.p. ill. ei ill
2. XVIII, 1981

Trenker János

Kőműves

1739 ből tagja a vá-
rosi képviselő testület-
nek Pesten.

Schmall L., Adalé-
kok. Bp. 1895. 161. l.

I.

Római fibula VI. 131.

Trenker Mátyás

Kőmüves

a

1721-től Külső-tanács

tagja volt Pesten.

† 1731 előtt.

Schmall L., Adalékok

Bpr. 1899. 167. l.

I.

Római aranyfüggő VI. 130.

Frenkert Mátyás

pesti építőmester

XVIII. sz.

l.

Arch. Ért. 1929

219, 220. l.

Walla László VII. 163

Trenker János

könyves

1711. után Pest.

l. Römer Flóris

A régi Pest.

Bp. 1873.

126. l.

)ktatásügyi Miniszterium.-

.yó évi február hó 10-én kelt 38.szám
értesitem a t. Országos Bizottságot,
.ndokonál fogva hozzájárulok ahhoz,
)itészhallgató a Műemlékek Országos
)lemez, diapositiv, cliché, épitészeti
másolat gyüjteményeinek rendezésére
és junius hónapokban is alkalmaztassék.
)rona tiszteletdija folyó évi március
ra által fog a szokásos módon kifizet-

MATTHIAS TRENKER
/Illyefalviban: Drenker/
kőmüvesmester

szül. 1654 körül,
megh. Pest, 1729.máj.13.

MDK

Belv.Lib.Def.

MEK

TKAK Trenkó György

Részt vett a Fejérmegyei Képzőművészek Tavaszi Kiállításán, mely.... jun . 9-én nyilt meg.

Sz.L.: A megye képzőművészeinek Tavaszi Kiállítása.
FEJÉRMEGYEI HIRLAP..... jun. 18.
/A Sajtófigyelő anyagában az évszám hiányzik./
Valószin üleg 1957-59.

MDK

Trenner József

a rajztanoda átszervezésével kapcs. bizotts. tagja 1868.

Kovács J: Adatok a Szfőv. közs. Iparrajzisk.történet téhez. 1778-1879. Budiparrajzisk 1937/38. 13. I.

M.D.K.

Transnovszky János, festő

a II. festészeti díjat

nyerte el:

Klausz Gyula: Százhusz festményt és huszonhárom szobrot állitottak ki az IPARTERV képzőművészei

Építők Lapja, 1956. ápr. 16.

M.D.K.

Treusman Hans, festő

cca 1473-ból való pozsonyi okirat szerint Bécsben tanuskodik.

Hoffmann Edit: Pozsony a középkorban, elfelejtett művészek, elpusztult emlékek. Bp. é.n. 48. old.

TRENTSCHENSKY József, litografus

Herr Trentsensky, Litograph in Wien, intézetében elkészült Joseph Kluch nyitrai püspök arcképe. (1825, 381–382 l)

—

T. Trentschensky, köre nyomta 1827-ben Pesten Joseph Lantz 20 pozsonymegyei festői látképét. Hirdetés. (1827, 766 l)

—

U. az bécsi intézetét ajánlja. Német- és magyarnyelvű hirdetés. (1832, 1175, 1232, 1274 l)

—

U. az, Litograph in Wien, mindennemű kőrajz-munkát vállal. Hirdetés (1833, 1257–1258 l)

—

(Gerczi ismeri)

—

Pressburger Zeitung

(Genthon)

Trenčianske Teplice

1929/30. II

Ferkó pzomfoiskövk

142. l.

Trencsénszki György, ép. mester MDK
Kassán

1627-ben vállalta el Kömives Miklóssal közösen a zétényi templom épitését, melyet Rákóczy János épit- tetett, de három nappal az épitkezés elött meg- halt, 1627 máj. hó 17.-én.

Kamény Lajos: Kassai épitömesterek. Renaissance kor- szak. MMKE Közl. 1904 évf. 81.l. 28. kötet, 3. füz.

Trencsénszky György, építőmester M.D.K.

vállalta el Kőmives Miklós ugyancsak kassai mesterrel együtt, 1627-ben a zétényi templom építését – de a munka megkezdése előtt három nappal meghalt.

Kemény Lajos: Kassai építőmesterek.
A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1904. 38.köt. 81-82.old.

TRENKA, Philipp, ötvösmester Pozsonyban

Philippus T. bürgerl. Goldarbeiter, 15 hónapos leánya meghalt. (1768, 85. vzám, 4 l)

—

PH. T. bürgerl. Goldarbeiter † 37 éves korában, Pozsony, 1769 január 7. (1769, 3. vzám, 4 l)

(Mihalik J. ismeri, Muz. és Kt. Ért, 1911, 132 l. Trenka)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Joseph Trentsensky

bécsi mester litográfiája 1830-ból az egri főszékesegyházról Reprodukció.

Voit Pál stb.: Heves megye műemlékei II.

Magyarország műemléki topográfiája VIII.

Budapest 1972.

4201

J.TRENTSENSKY,litografus

Kőszegen,a Jurisich Miklós Muzeum 1965-ben megvásárolta J.TRENTSENSKY litográfiáját,mely Kőszeg látképét abrázolja. 599.old

SZŐVÉNYI ISTVÁN: évi jelentés,Jurisich Miklós Muzeum Kőszeg, 1965-1970 597.old

SAVARIA, A Vas Megyei Muzeumok Értesitője, 1965-197(4.sz. Szombathely, k973

FRANZ TRENTSCHERT, rajzoló, bútortervező

Karl Schubert rajziskolájának növendéke volt Kőszegen, a múlt század elején, 1804-ben. Rajzai a Kőszegi Jurisich Miklós Múzeumban Kőszegen. 97.old. 10.jegyz 8.,9.,10.képek

SZABOLCSI, HEDVIG: Die Formentwicklung der Schreibschrankotypen am Ende des 18.Jahrhunderts 89.old.

Az Iparműv.Múz.és a Hopp Ferenc Keletázsiai Műv.Múz. Évkönyve, XI. 1968. Budapest. 1969.

Trentsensky J.

Lásd

Brnk 49

50

..... nevü munkás igazolta.

a művezető aláírása.

élyezem:

vagy helyettesének
áírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Trentsenszky és Tsa

Vízhelyzeti térképe a' Dunának. Nyomt. Trentsenszky és Társa Pesten. — *Athenaeum* 1838. II. 15.

Nagyalitó 66. l.

Ces-Emilie Humphrey Hall 8 F

Trentsenitky M

lásd

Bunk 52.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedél

.....

a műhelyfőnök va
aláír

8. sorsz. Műhelyi min'a —

Trentsensky M.

litogr

l.

Szent György Cél

XXXV. aukc. (1917)

204.22

ogy kulturális és a magyar névnek
ivánó ezen lépésünket egy mappa meg-
néltóztassék annál is inkább, mivel
forgalmi értéke többszörösen túl-
unk kért árat.

Nagyrabecsült párfogását előre is
megköszönve, a résztvevő művészek
nevében vagyok kiváló tisztelettel

festőművész.

Trencséni vár

Károlyi János: A trencséni vár. 4-r 11 kép, 161 l. Trencsén, 1910 -

Igent (1172)

10-én küldtük Méltóságod b. címére.-

Kivá

MAGYAR ÁLTALÁ

3 nyugta

Trencsén vár

Wegweiser in der
Trentschiner
Burg-Ruine
16-r 1 kép, 48 l.
Trencsén, 1886

Gent (2352)

min. osz

Trencsén város és vár

Starck, Ludwig:

Der Wegweiser in der Trentschiner Burgruine und Umrisse der Geschichte der kön. Freistadt und Burg Trentschin. 8-r. 29. l. Pozsony, 1852.

Gont (2059)

tóságos Elnök Ur!

glalt megbizatás alapján, mely
29-ik kaptam meg, a Veleméri
nek javitása érdemében azonnal
négis tekintettel a sürgös őszi szán
ra azután Oktober végén beállott
ba venni a munkát nem lehetett.
ban bekövetkezett jobb és enyhe na-
ező Kömivest és megszerezve oda
ét napi munkával befejeztetett,
beszerzésről kiállitott nyugtát
, mely összeget ki is fizettem.

Trencsén vára

Die Burgruine
von Trencsén.

Trencsén, 1901.
Képekkel
52 l.

Agent (507)

1. Visegrádi vár~~nak~~ban eladatott) és post
utján küldetett (Schulek János műép
(levonva 10 fill. postaköltség

Eladatott összesen:

A befolyt 84·75 P beszáll
pénztárába (16.136 sz. posta

Példányszám elszámolá

Előállíttatott: 20

Eladatott — 107 } 18

Tisztelet pélt: — 38 } = 2

Schulek János műép. úrnál. — 58

3-4 tér. falatt eladatott 92

Kartaron van: 1,79

Elszámolásra 150

Budapest, 1932. decem

Láttam:

Dr Szönyi Ottó s.k.

elnöd:

Trencsénselmec

(Trencsén vm)

Ev. templom

191. l.

Zádor - Rados

Trencsén vára

megszállt

Dienes Adorján

Regélő romok

Rozsnyó, 1940.

457. l.

Trencsén vára

Wegweiser in den Trencsiner Burg-Ruine und Umrisse der Geschichte der kön. Freistadt und Burg Trencsen. Mit Abbldg. Trencsen 1881. 8-r, 48 l.

Bányászmuéses, régi ~~VIII. 130.~~

Trencsén város és vár

Ilány Gyula rajza

Repr.

Om V. 325. l.

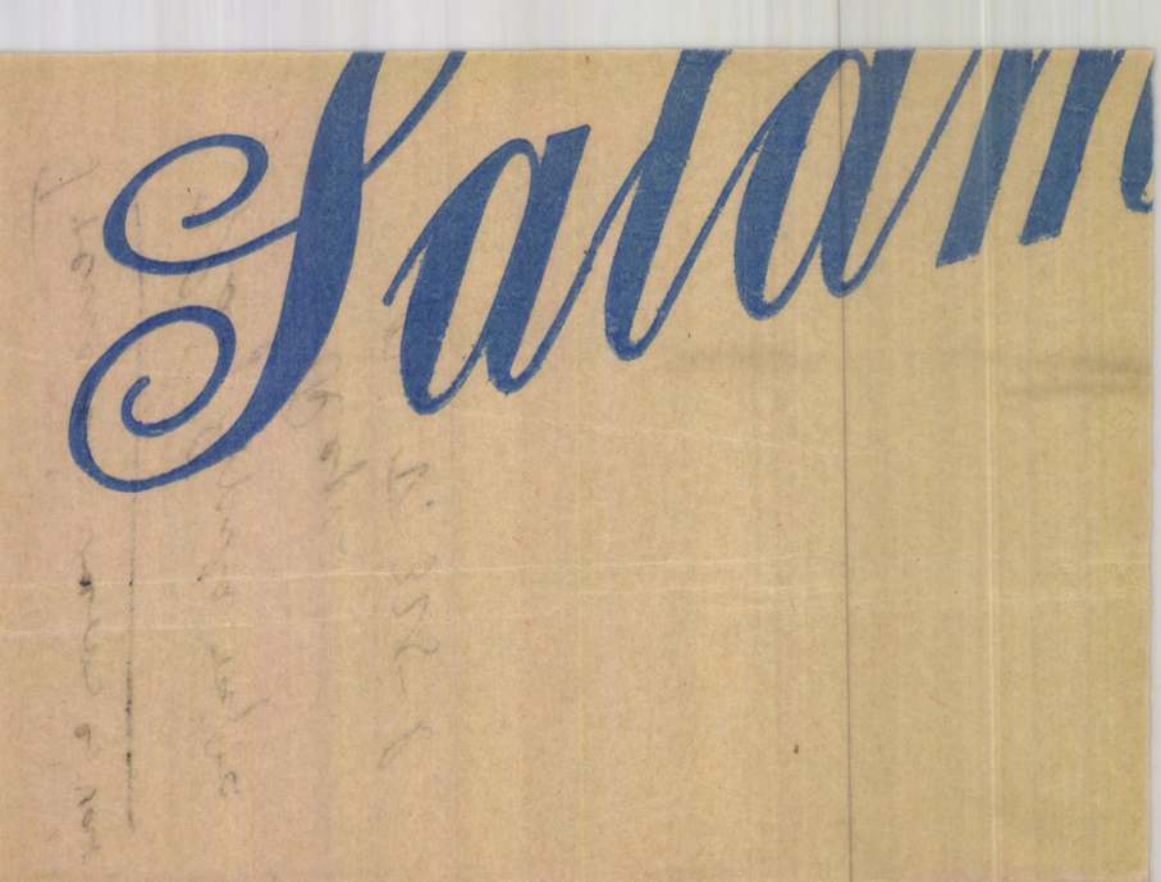

Trencsén vára

Könyöki József: Trencsén vára.

Kny. Archaeologiai Értesítő
8°, 2K, 10 L., Budapest, év nélkül

Trenčín varia

Starek, Ludwig: Der Wegweiser in der Trentschiner Burg-Ruine und Umrisse der Geschichte der kön. Freistadt und Burg Trentschin

8°, 0K, 29L, Pressburg, 1852.

Wegweiser in der Trencsiner Burg-Ruine.

16°, 1K, 48L, Trencsén, 1886.

Trencsén, várrom

Trencsén vár és város

Kraszenánszky Károly: Trencsén sz. kir. város és vára leírása

II. kiadás
8°, 4K, 60L, Trencsén, 1907.

Károlyi János: A Trencséni vár.

4°, 11K, 161L, Trencsén, 1910.

Trencséni vár

Trencsén ötvöscéh

Ötvöscéh, trencsén; 1662-ik cichszabály

zata VI. 289, 290.

Muz. és Kvt. Ést

Trencsén rk. plébá-
nia templom

Sodronyzománcos
kelyhe, repr.
Vas. Ujs 1913. 49. l.

Kis Palota

185 - 186

Trencsén műemlékei

Vas. Ujs. 1913. 50. sz.
Képekkel.

Paál Jób: Trencsén vármegye ~~és~~ műemlékei és a Trencséni Múzeum. Vas. Ujs. 1913. 994, 995. l. Képekkel

Trencsén vára

Képpel –

Vas Ujs, 1871. 96 l.

Sopron, Ferenc-Ystér 12
Storno-Mar

5-15

Képe 482, 489, 493,

Trencsén vár

Ranschburg Kat.

1943.

RANSCHBURG GUSZTÁV
könyvkereskedése és antiquariuma
Budapest, IV. Ferenciek-tere 2 **Nyo**

Műemlékek Or

Trencsén:

A főtér.

E lap a város legsz
hol ~~jobbra, hol~~ jobbra a keg
s két tornyú temploma van
teni s 1715-ben fejezték be.
cselédjétől kísért úri nő a
térben balta a felügyelő
földre heverő hat zsák b
s egy hölgy beszélget. A ha
ket s egy kocsit s egy kintót

„Trencsini Fő Te

alól balta: „Verlag u. Eig
középüt: „Pode Vervie
s jobbra: „Artist. Ans

Szines könyomat, n

Ltha T.4

Trencsén régi

látképe

repr.

Pór Antal. Trencsényi Csák Máté.
1260–1321. Bpest.
1888. 48. l. után

HELYSÉG

KÖMÖRŐ

VÁRMEGYE

Szatmár

MŰFAJ

br.Kende-kastély.

A MŰ
IRATC

Se

ebb részét a főteret teszi szemlélhetővé,
yes rendiek három emeletes kollegiuma
, melyet Lippai érsek 1652-ben kezdett épi-
t tér közepén szobor áll, melyen innen a
virágot vivő férfit megszólította. Az elő-
tasitással látja el a munkást, hogy a
rgonyát hová vigye s középütt két ún
iak előtt s a tér többi részén járó-kelő-
látunk. Telirata a kép alatt:
r" és „Hauptplatz In Trencsin"
enthum v. J. Moessner"
lfältigung vorbehalten"
t. v. Reiffenstein & Rösch in Wien."

méretei a keretnek 16.6. 22.3 Cm.

343.

112/93 № 30.

Trencsén:

A Vág tulsó partján van
hegy oldalán kidomboró magasla
ség falaihoz csatlakozik. A szikla
régi tornyához vezet, hol a főlejá
épült torony látható, melyen túl a
hegycsucs mintegy szár lábnyi
~~egy~~ háromszöget képeznek s a
talmasabb védműve. A folyón
nek, tutajosok haladnak lefelé
s jobbra három malom zaka
ron fogva s a város felé muta
Felirata a kép alatt:

„Trencsin" és

alól balra: „Verlag u. Eigen
középütt: „Jede Vervielf
s jobbra: „Artist. Anst
Szines könyomat, m

Ltsza T. 434

a vár és város. Az anya egyház a vár-
ton áll s a mögötte elhaladó fal az erös-
falmentei lassan emelkedő út a vár
rás van. Ettől följebb a román modorban
~~hogy~~ tulajdonképeni várral koszorúzott
ra emelkedik. A várbeli épületek csaknem ~~[illegible]~~ -
déli csucsban van az egész erösség legha-
, melyben a város épületei visszatükröz-
s az innenső parton két leány mos
tol. Az előtérben egy úr vezeti nejét ka-
tva adja meg a felvilágosításokat.

„Trenchin"

thum v. J. Moessner"
fältigung vorbehalten"
. v. Reiffenstein & Rösch in Wien".
éretei a keretnek 16.5 : 22.3 c/m.

2.

112/93 № 29.

Trencsén:

A „Wagus Fluvius" t
a trencséni vár koszoruzza,
Körül a tornyok kötik le f
nem messze az uton katona
csónakot látunk. A egyikben
A vár tövében ~~jobbra~~ a hátte
sük rendeltetési helyére s a hát
erődítéseket veszünk éfzre.

„Trincino d
Pogg

s a felső jobb sarokban: „

Galeazzo Gualdo Priorato: Rézkarcz, méretei
Continuatione dell' Histo
descrive la Ribellione d' U
della Congiura fino all' A

Ltha T. 4

ılsó partjáu, a magas szikla tetejét
melynek különféle épületei s laktanyái
gyilmünket. Balra a vár kapujától
halad. A Vágon két s kiágazásán egy
négyen s a többiben ketten-ketten ülnek.
ér felől vezető uton egy-egy katona törek-
tetében elterülő hegyek köz templomokat és
Felirata fölül két sorban:

alla parte delle
gio"
25."

a keretnek 15:19.4 s a rézlapnak 15.8:20.3 cm.
ria di Leopoldo cesare nella quale si
ngheria, e quanto è successo dal principio
nno 1676. In Vienna 1676. pag. 25.

190.

66/93 N° 66

Trencsén:

A térrajzban feltüntetett felle
(B), a „Torre reale" (D), a „Torre de
na" (J.), a „Molino" (K.), a „Gran Sa
a „Quartieri de Soldati" (S), ⊤mig
a „Forni per il pane"-n (X) innen
ta" (4) s jobbra (a „~~Scala pel per la case~~ Porta del Turco"
ságainak föltüntetésére e megjegy
Monte" – „La maggior discordanza
monte". A előtérben folyó „Vago F."
van hidalva s a város területén
kapjuk. Balra „Trincino" felirás
dete „A. Castella di sopra" s befeje
„24" áll.

Rézkarc, méretei a keretne
Galeazzo Gualdo Priorat
pag. 26. Ltsza T. 4189.

⊥ (F), a „Torre dell'estate" (G), a „Po
⊤ a „Casse matte nella fossa" (T) ~~a „a~~

és várban)
gvárban (Castello di sopra) (a „la torre alta"
luento" (E), a „Torre di Jeremia" ~~(G)~~, a „Cister-
tione" (L) mellett a „Stalle" (M), az „Armeria" (N),
a ~~városban~~ a „Mura della Città" mentén
a „Porta dell'aqua" (3) és a „Porta ~~de~~ Secre-
~~matte~~" (2) van megjelölve. A hegyek tulajdon-
nének szolgálnak: „La maggior altezza del
del monte" – s „La maggior pendenza del ~~mo~~-
~~ítvo~~ s az „aqua che escedal Vago" át-
az iránytűt s a „Scala di passa" – t 100-ra
sal magyarázó szöveg van, melynek kez-
ése: „4. Porta Secreta". A felső jobb sarokban:

k 10.7 : 13.9 s a réslapnak 11.1 : 14.2 c/m.
o: Ribellione D'Ungheria. In Vienna 1676.

rto fatto nel pietro" (H)
– s a „Scala per la case matte (Z)

66/93 N° 65

Trencsén rk. plébánia templom

Illésházy Gáspár siremléke 1649-ből

Repr.

Dívald Magyarművenel

211. l.

Fenti Thurzó György nádor (+ 1616) siremlékének másolata (Árva vára)

Trencsény kegyesrendiek

temploma és rendhaza

Képe repr.

Kisstikl kath. Magy

770. l.

Trencséni kegyesrendiek

Templom

Orobv. Iralay II. 328. l.

399. ábra. Miseruha virágos hímzéssel. XV. századi magyar munka. A trencséni kegyesrendieké.

397. ábra. Miseruha hímzett kereszttel. XV. századi munka. Kassa városáé.

365. ábra. A trencséni kegyesrendiek ezüst Szűz-Mária szobra. XVIII. sz.

366. ábra. Az Anasztázius vádi püspök f

ARCHIEP. STRIGONIEN. AO. 1
angyalka ül. A keresztfa la
czifraságokkal, hármas karél

A feszület plasztikus
modellirozva s méltó koronáj
a SZELEPCHÉNYI GYÖRGY prin
czímernek a kereszt művész

KÁROLY AMBRUS főh
egy szép kelyhet s egy ámp
az ámpolna-tálcza 361. szám
ötvösművészetet is teljesen
ötvösművek készültek, de h

KÁROLY AMBRUS főh
smaragd-, rubin- és türkiszkö

1 DANKÓ: Történelmi, n
2 DANKÓ: Id. mű, 79. l

(rk. templom.)

Trencsén Bodrony-
Zománcos kehely
XV. n.

l. Arch. Ert. 1887
103. l. keppel
129. l.

Egy másik bodrony-
Zománcos kehely
n. o.

Arch. Ert. 1887
129. l.

Trencsény jezsuita
rendház ereklyetartó
szekrénye
az ereklyetartókkal
együtt
a M. N. Muzeumban
Repr.
Magyarországtört
IV. 428. l.
647. l.

N. k. 7.29, ny. 16.17.

Izr. 12. Sobebim bőjt

Izr. 15. Fák ünnepe

Izr. 17. S. Besalakh

Trencsém jezsuita
rendház

Kampmiller Ignác
jezsuita atya Mária
Terézia egyóntatójanák
vinarany kelyhe a
M. N. Muzeumban.
Repr.

Magyarnyelvű tört
IV. 438. l.

A trencsém rendház
főnöke,

1 darab Ényképet és Kardos T. Kálti Márk
Képes Kronikája c. könyvet a Mnemeleres
Ön. Bizottságától kolesönvettem.
Bpest 1946. január 10. én

[illegible]

Trencsén egyház

Gótikus kelyhe

leírva, repr.

Pul Rad

II. 113, 114. l.

III

672 (1235).
866 (10).

zérnek.

lva fordult

e kissé előrehajolt és Velencze lobogó-
ek, ki mögött kutya hever. Balról öten,
ülöttük paloták emelkednek, a melyeknek
nepélyt. A háttérben a város látszik.

cm.
2184 lirán. (979 frt. 52 kr.)
I. 31-én (246/95.)
az 54347/95. min. számot.

armüvészeti Muzeumban helyeztetett el. (480/97)

vétetett vissza (366-907)

14

Trencsén Xav. n

Ferencről cimzett
temploma:
Jelenleg a kegyesrendi-
ké
Épült a XVII. sz. Közepén
1708. lecgett, azután
barokk stilben újra
épült

Velics 1894
68, 69. l.

Pfeiffer Antal: A kegyes
tanítórendiek társhá-
zának és fögymnasium-
mának története.
Trencsén, 1879.

Haja fürtözött, kis bajusza kipödrött s lebe-
vid. Ingének gallérja lehajtott, ~~fekt~~ fekete
e, mellénye szét áll s kabátja zsinóros. Fel-

thai
János"
Regélő mellé".
k nagysága 8.2 s az acéllap méretei 19.6:12.5.

112/93 № 259.

< Trencsénvára >

Könyöki József:

< > Arch. Ért.

1887. 294-303. l.

ábrákkal.

Tek

Európa Film Könyv és lap terjeszt

Budapest

Visegrádi ucca 36.

Trencsén vára

Dörre Tivadar
rajza

repr.

Pór Antal:

Trencsényi Csák Máté
1260–1321. M. Tört.
Életrajzok. Bp. 1888.
158. l. után

YILVÁNÍTÁS ÉS FONTOSABB	TELEKKÖNYVI ADATOK
	TULAJDONOS F.M. 312. Népj.Min. 312. Népj.Min. 312.

etileg gótikus, többször átalakitva.
788. Nagyméretű.

Trencsén vára

Ligeti Antal
festménye után
Pollák Zs. famet-
szete
repr –

Nagy Magyarép
I. r. 25. l.

A várról szóló
cikket írta
Nagy Iván
u. o. 24 – 29. l.

berendezések.

~~sz.~~ 1507.

ALCSOPORT*

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB ADAT

ZÉS):

l bekenve.

)A

(Trencsénvár)

Károly ( )
1910

kissé jobbra nézve. Jobb kezével az asztal sar-
ban levelet tart. Szürke parókája négyszer
barna, bajusza s szakála leberetvált. Nyakkea-
s bekecse aranyzsinórzású s a derekát szintő öv

méretei 93.3 : 73.5 cm.
gyűjteményeből 140/95 N° 681.

140/95 N° 681.

Trencsén vára

Cserna Károly rajza

repr

Samu: ~~Pest-Pilis-Solt-Kiskun vár-~~
Bp. ~~1910, I. kötet, 128 l.~~

Fraknói Vilmos

Hunyadi Mátyás
király 1440—1490.
Magy. Tört. Életrajzok.
Bp 1890. 113. l.

HELYSÉG

S O L T

VÁRMEGYE

Pest

A MŰEMLÉKKÉ N
IRATOK SZÁMA

MŰFAJ

Gróf Vécsey-kastély.
gr.Nemes Albert "

Ép

Trencsén vára

(Hrad Trenčín)

Trencsén vm.

számos képpel és alap-
rajzzal

Janota III.

201 — 219. l.

Trencsén óvár

(Trenčiansky Starhrad)

Trencsén vu kérekkel

Janota III

80 – 91 l.

HELYSÉG

VÁRMEGYE

ŐRZÉSI HELYISÉG

TULAJDONOS

SZAKCSOPORT

KOR

MÉRET

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI H

MESTER

SZEMÉLYI VO

TÁRGY

EGYÉB ADAT

LEIRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS):

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

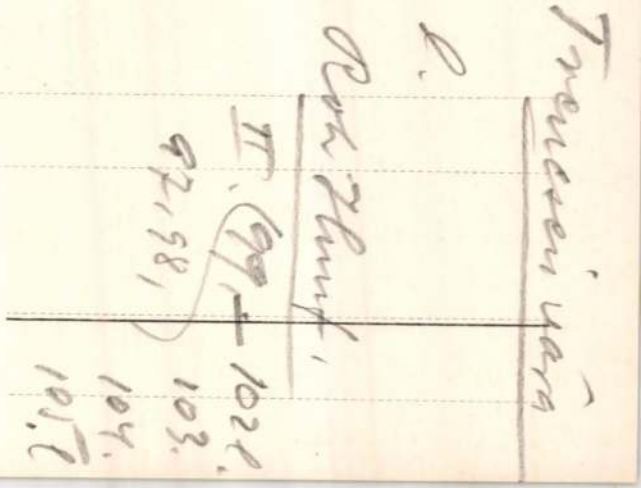

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 .... évi .... hó .... n .... napján

.....

délelőtt / délután .... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Trencsén vára

Dörre Tivadar
rajza

Repr-

Szilágyi: Magy. nemzet
tört. III. k. 77. l.

487. TÁL, fajánsz, négyzetes, benyom
Holics, XVIII. sz.
488. MÁRTÁSOS CSÉSZE, fajánsz, cs
Jegye HP. Holics, XVIII. sz.
489. LEVESES TÁL FEDŐVEL, fajáns
áll, magas födelén csigába hajló gor
M. 26 cm.
490. ASZTALDISZ, (plateau), fajánsz,
téssel. Jegye H. C. Holics. XVIII
Hossza 40 cm.
491. DOBOZ, fajánsz káposztafej alak
Holics. XVIII. sz.
492. KANNA, fajánsz, sisakalaku, J a
XVIII. sz.
493. KANNA, fajánsz, fehér, sisakalaku
494. KOSÁR, fehér fajánsz, hosszukás,
Holics. XVIII. sz.
495. PALACK, könyvalaku, fajánsz, szi
M. 15 cm.
496. TALPAS KANNA FEDŐVEL, ke
Jegye „*Hollitsch*" benyomva. Holic
497. KÁVÉS KANNA, fajánsz, körteido
HH. Holics. XVIII. sz.
498. SZENTELT VIZTARTÓ, fajánsz,
meggypiros és fekete szinezéssel. H

sz, színes. Jegye nincs. Holics. Illusztr. XXIII. táb.

aku, hajlott füllel, oldalán és alján rokokó keretben
olics, XVIII. sz.

cska; négyzetes, zöld talapzaton, sárga szoknyában,
ll az élénk mozdulatu nő, bal kezével mellét tartja,
lap. Meisseni porcellán szobrocska mintájára készült.

Illusztr. XXII. táb.

ömbös teste három lábon áll, hajlott füllel és kiöntő
C. Holics, XVIII. sz.

, négygerezdes körteidomu testtel, fürészes szalag és
XVIII. sz. v.

ölőlevél alaku, zöld, piros és sárga szinezéssel. Jegye

l alaku, szines virágos diszitéssel. Jegye HH. Holics,

alak, zöld és sárga szinezéssel. Jegye HP. Holics,
Illusztr. XXII. táb.

, piros és zöld szinben. Födelén körte alaku gomb.
Illusztr. XXIII. táb.

a szinezéssel. Holics (?).

sz, balra fordult lebegő Szent Veronika verejtékes
. Jegye HP. Holics, XVIII. sz.

E. Diederichs, 1905. 8r. Ered. vkts

1803. WILLIS THOMAS. Opera omnia
reiche Kupfertafeln). Pergamentköt

1804. EGY DISZBŐRKÖTÉS. — Ein P

1805. *WILDE OSCAR-GYÜJTEMÉNY*
lén kivül munkáinak különféle, rés
róla szóló müvet. A gyüjtemény le
fehér pergament tábláit kiváló mü
exlibrisével van ellátva. A gyüjtemény
enthält zwei Originalbriefe, 52 B
29 Bände auf ihn bezügliche We
geschmückt durch bedeutende Kü

1. WILDE OSCAR, The picture of
kts. Első igen ritka kiadás,
aláirásával. — Erste seltene
schrift.

2. WILDE, OSCAR, A house o
Fbkts.

3. WILDE, OSCAR, The Ballad
1899. 8r. Félpergkts. (Halbpe

yebként szép példány.

ımpato. Venetia, 1596. 32r. Egyk. pergkts. Finom nyomású
kkel. — Schöne Taschenausgabe, mit Holzschnitten.

VENETIIS. Catalogus sanctorum et gestorum eorum.
olio bőrkötés (Fol. Lederband).

iá-ja). Glasgov, R. & A. Foulis, 1754. Kis 32-rét, egyk.
yomású kötetke. — Schöne Taschenausgabe.

lsley. London, 1909. 8r. Ered. Vkts. — Originalband.

s. Selected by Caroline a Wurtzburg. London, 1901. 16r.

UDINEM S. Romanae ecclesiae etc. Venetiis. Dom. Nico-
mentband). Szép fekete-vörös nyomás fametszetü initiálékkal
ter Druck, mit Holzschnittinitialen u. Noten).

rks, His comedies, histories and tragedies. In ten Volumes.
n for J. and R. Tonson in the Strand. (1767.) 8r. 10 kötet.
ykori bőrkötése erősen rongált állapotban van. — 10 Bände.

rditotta Petőfi Sándor.) Pest, Beimel, 1848. 8r. Régi fvkts.

Trencséni várban

falképmaradványok

Gerecsefalképek

532. h.

Komáromi régi benczés gimnáziumnak
múzeummá és könyvtárra való
átalakításának terve III. 79.

Trencsén vára

kepe repr

Rákóczi emlékkönyv.

I. 1551 l

Zanotti II. 232

Trencsén vár

l.

Hadtört. Kösl

1914. 583-l.

1899.

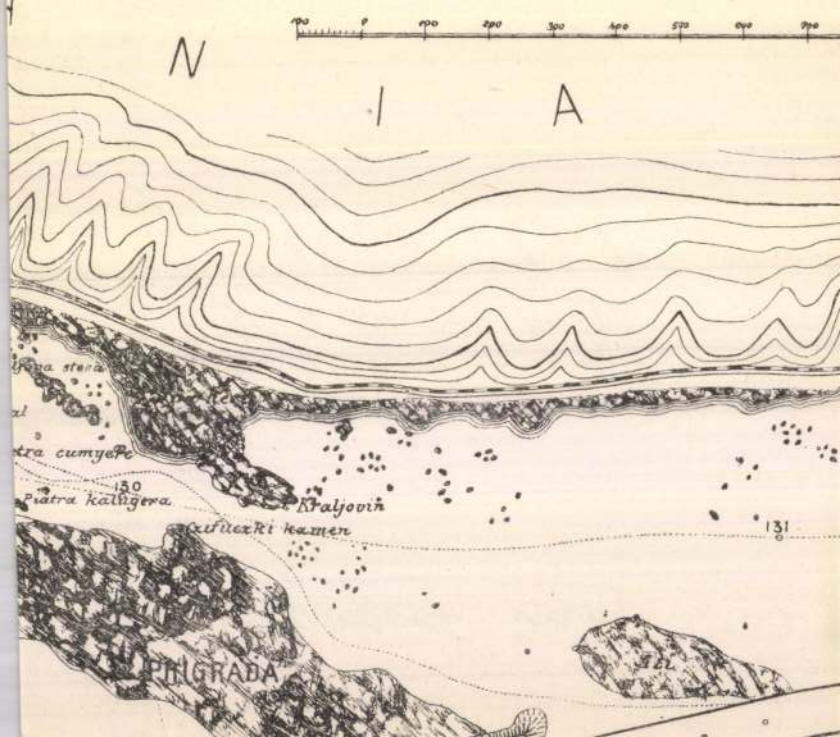

Trencsén vára

l.

Luk Podm

III k. 695 l –

IV. k. 715 l.

.....szám.

190.....polg.

Végrehajtói jelentés.....

.....peres.....nek

.....

.....peres.....

elleni.....végrehajtási ügyében.

8 ka körbeny [illegible]
2 " 40 fill [illegible]
1 " 04 " [illegible]

Trencsén vára

Ligeti Antal fest-
menye a M. Tud-
Akad. Anlajd-

Repr.

Luk Podm

IV. k. XXV. l.

tal ugyanazon idő alatt ezen kir

A sommás végzés ill

jog van a keresetet 1 ső példányá

Szegeden, 1913. évi

törvényszék, mint váltóbíróság. Dr

A k i á dm á n

Gyula kibocsátónak
Simonka György forga-
tónak mint

Trencsén vár

fenyhép után

repr.

Luk Padm I. kötet

726. l.

A vár ól ugyanott

n. o. IX. sz. kv. U.

Trencsén megye

várai

n. o. XXIII. l.

n. o. II. k. 729 l.

Trenčín vára

Wegweiser in der Trencsiner Burg-Ruine und Umrisse der Geschichte der Kön. Freistadt und Burg Trencsin.

Trencsin 1886.

MOBKR. 1588.

1907.

ól.

d~~erme~~.

és sima karimájú játékerem ~~melynek~~ előlapján ~~látható~~

rdultan és arczélben ~~van~~ van ábrázol~~ta~~ fejedem, ~~kinek~~

osszú, szakálla leberetvált. ~~Hiszes~~

nátlapon a Báthoriak koronás czime-

ly veszi körül. ~~Körirata az előlapon~~

MVNDVS: TRANSILVANIAE: VALA:
NCEPS

ne és karimája sima.

etei 4.4:4.4 cm.-- Becsértéke 100 K.--
7. április 30-án (787-907-109).

210

1639

Trencsén vára

Talafelvára

53. l.

Trencséni vára

Anonymus szerint már a magyarok bejövetelekor állott.

Bárczay 580. l

Kéri János, korvnaör, arcsk. III. 35.

Trencsén vára

fenntép utan

Márki Sándor dr

II. Rákóczi Ferenc.

II. k. Bp. 1909.

591 l

Régi fametnet

utan

repr

n.o. 593 l

szal" amikor is tudatosan akar
nagyságát, szervezetének, szel
időtől fogva töretlennek látsz
ujra érvényesül is a középkori
leme, III. Ottó s nagy tanitó me
kissé bizanci átfogalmazásban
művészet az eszmény. S Szent I
székhelyein alapitott templomo
mintájára faragott akanthusz l

Alig egy századon be
az európai művészetet. A délfr
jelentkezik a legerősebben, de
szinen lévő antik emlékek hatá
Toulous, Saint Gilles temploma

Trencsén vára

Starek, Ludwig.

Trencsiner Burg-
ruine. Pressburg
1852

Trenčín vára

l.

Könyvtár

308, 309. l. 314, 315. l.
364, 365. l. 400, 401. l. 454, 455. l.
472, 473. l. 476, 477. l. 484,
485. l. 498, 499. l. 538, 539 l.

21

ugyanott 1529 május 16-án.

onna balra fordul, lefelé néz és bal
tartja. Fejkendője zöld, palástja
ózsaszinü. A göndör hajú szőke Jézus
nnek fel.

uggenheimtől az 52625 sz. leirat alap-

1-jén (189-92)
893: I. 18-án az 1226 sz. leirat (29-93)

Trencsén vára

Die Burgruine
von Trencsén.
Trencsen 1904.

MOB. kutár fd.

Trencsén vár

Trencsén vár VIII. 193.

Muzeskot Est

MIK

Tremba

Erdélyi művészeti kiáll. dr. K. I: Építő- és iparművészek. Erdélyi Szemle, 1919. jun. 285 l.

M.D.K.

Tremel Vencel, kovácsmester

1786-87-ben kérik a várost, hogy velük is dolgoztassanak.

Bodgál Ferenc: A miskolci kovács-kerékgyártó céh. 315.o.

A Herman Ottó Múz. Évkönyve. V. Miskolc, 1965

Trenzó György

Velencei-tó a hajóállomásnál-vízf.

Fejér megyei képzőmüv. kiállít.
István kir. mur. Közl D sor. 18.

Tremló [illegible]

51. Velencei-ló a hajóállomásnál (vizf.)

A Fejér megyei képzőművének kiállítása. Székesfehérvár, 1959. Bevezető Fitz Jenő.

7

Tremkó György MDK

Szerepelt a Fejér megyei Képzőművészek Munkacsoportjának 1956 évi tárlatán.

két Velence tavi akvarellje.

Sz.L. Bemutatjuk a Tavaszi Tárlatot.
Fejérmegyei Hirlap. 1956. jun.3.

Treml jelzéssel:

„Osztrák táborunk" o.v. 26,5 x 22,5 cm
J. l. b. Jos. Treml pinxit 1853 Védett.
kiviáltási ár: 6000 ft.

BÁV 56. Képanköló Bp. 1981. december

Treml János

Autoterverő

1922–24

Éimisk 1930.

89-l.

213. kép. *Oroszlán megtámad*

SZŐ

ARABESZKES SZŐNYEG

Piros tükrében szimetrikus, „kakastaréjos" beszkes dísz. Kék alapú keretében nyolcszö foglalt nagy virágrozettás díszek.
Mérete: 155×118 cm.
Kisázsia, XVI. század vége.

ERDÉLYI SZŐNYEG

Két végén boltívvel szegett piros tükrében ná virágos (sárgaalapú) nagy csürlővel. Benn nagy virágos palmettával és szegfűvirágos — állított — négyszöggel. Kék boltmezejében sarlós levelekkel és virágos rozettával. Piros k ben kampós arabeszkes sárga nagy medaill
Mérete: 177×127 cm.
Kis-Ázsia (Usak), XVII. század e. f.

M.D.K.

TRENCKEL Pál asztalos

1745. Gyulafehérvár, szekesegyház, sekrestyeszekrény 5,– vajnai forcie – tért

Aggházy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

I. 149, 288.

Trencsén város
és vár

Kraszuyámszky Károly.

Trencsén sz. kir. város
és vára leírása.
8-r, 4 kép. 60 l.

Trencsén 1907

Gent (1303)

ister 1913.március 15-én 24462.sz.a.
tárhoz int.rendeletének mása:

rán szükséges helyreállitások
sz. Bizottsága részére VIII.részlet
):/K ujabb hitelt nyitván, utasitom
en összeg erejéig az esetről-esetre
lezésére nevezett Bizottság elnö-
n, elszámolás kötelezettsége mel-
sen s az igy kifizetett összegeket,
lójában kiadáskép számolja el.

teléül:

Trentsenszky J. kőmetsző és könyvnyomó

Századok 1874X. 184-205 o.

Nagy Iván: Magyarország képzőművészei
/Trentsenszky J./

Trentsenski József, litografus

Hasznos Mulatságok, 1827.I.289-290.

Székes Fejérvár Talp-rajzolatja

Pest

Századok 1874X. 184-2o5 o.

Nagy Iván: Magyarország képzőművészei

/Trentsenszky J./

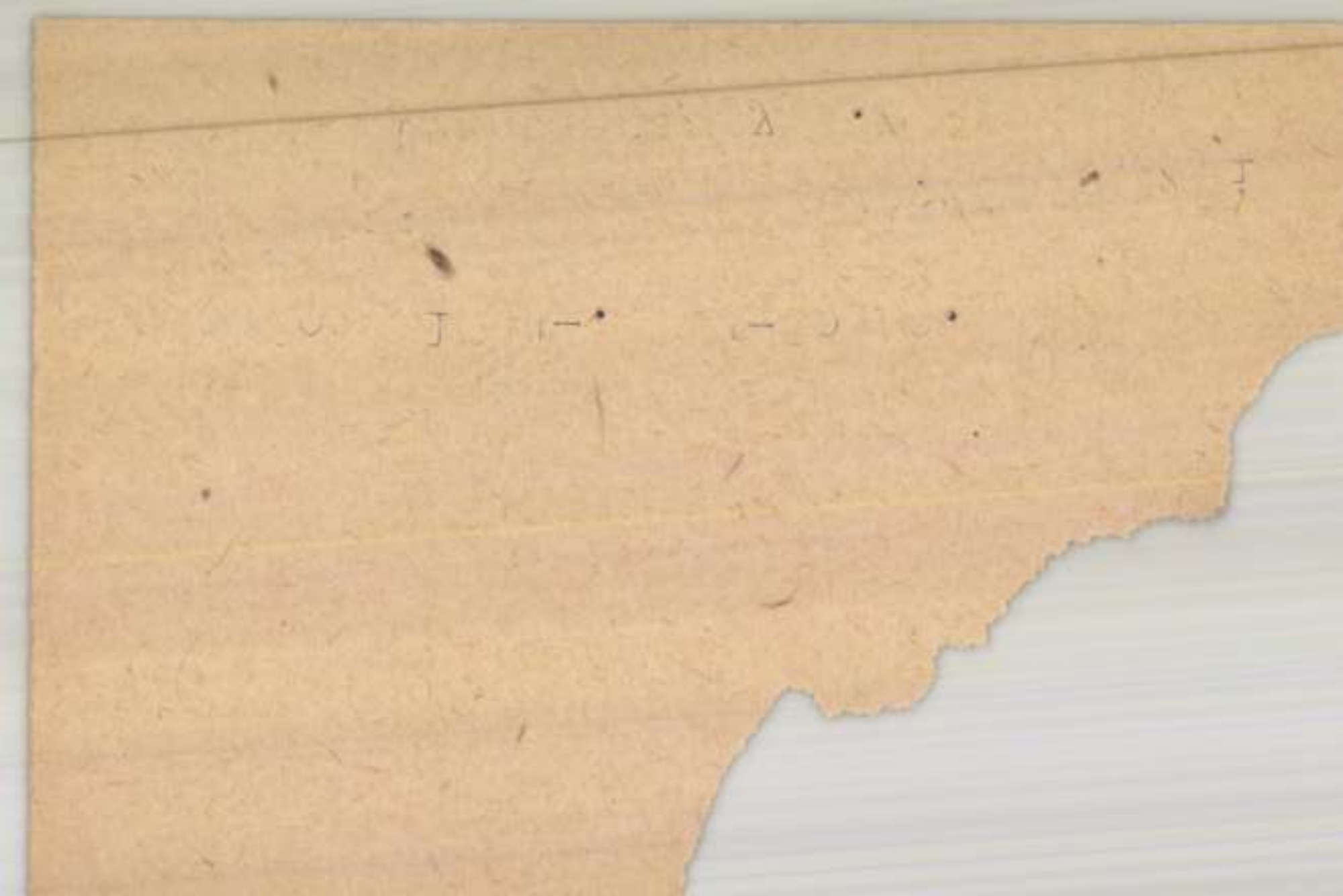

Századok 1874X. 184-205 o.

Nagy Iván: Magyarország képzőművészei

/Trentsenszky J./

KK Litográfia
Szigetvár tervképe
Trentsenyszky J.

Századok 1874. 184-205 o.

x/Trentsenyszky J./

Nagy Iván: Magyarország képzőművészei
/Trentsenszky J./

KX Litográfia

A Zrinyiek cimere
Trentsenyszky J.

Századok 1874. 184-205 o.

~~x/Trentsenyszky J.x/~~

Nagy Iván: Magyarország képzőművészei
/Trentsenszky J./

$$\frac{1}{1+\frac{1}{1+\frac{1}{1+

KK Litográfia

Gr. Teleki József arcképe

Trentsenyszky J.

Századok 1874. 184-2o5 o.

x/Trentsenyszky J./

Nagy Iván: Magyarország képzőművészei

/Trentsenszky J./

Egy öltözetnyi hangulat

Különös beszélgetés az Art Revue harmadik díjasával: Tresz Zsuzsával

Úgy vagyok egy kicsit *Tresz Zsuzsával*, ahogyan talán ő önmagával: szeretném mindenkinek megmutatni, és szeretném őt nagyon eltitkolni.

Ennek a különös érzésnek az az oka, hogy az újságíró tudja: olykor a csend többről beszél, mint bármilyen harsány főcím, és hogy vannak rejtélyek, amik nem valók a világ elé.

Tresz Zsuzsának sok ilyen rejtélye van. Kicsik is, üvegdobozokba elférők, és nagyok is, amikhez az egész lélek burka kell.

Amikor befejezzük órák hosszat tartó beszélgetésünket, arra kér, ne is nagyon írjak róla.

De mégis, mert van is miért, nemrégen harmadik díjat nyert azon a nemzetközi fesztiválon, melyre iparművészeket, formatervezőket hívtak meg. Az Art Revue-t a Kongresszusi Központban rendezték meg, és Magyarországról, vidékről nem kerültek be sokan. Tresz Zsuzsát ott sem tudták besorolni, skatulyába dugni. Nem divatot tervez, állítja. Nem is jelmeztervező, bár hosszú évek során számos munkáját láthattuk már. Most éppen A szív bűnein dolgozik, Bert Henley darabján, amit a Pécsi Nemzeti Színház kamaraszínházában mutatnak be nemsokára. De már Bódy Tüzes angyala is a fejében jár, a következő munka.

Sokan hallhatják őt kéthetenként a rádióban is, az Állatok emberközelben című műsorában. De nem rádiós.

Valaki, aki azonos akar lenni önmagával. Szereti kimondani, amit gondol, és rosszul tűri a hamis dolgokat. Olyan, mint a ruhái: különleges.

Díjnyertes ruháit egy-egy hangulat szülte, számított a szín, egy zene, egy érzés. Ezek az öltözetek persze nem utcára valók, a hatalmas uszályokkal, az egy méter magas, gótikát idéző fátylas kalappal, a testre simuló, deréktájt és a mellrésznél apró villanyizzókal díszített ruhával, az egész testet, fejet hengerszerűen befedő hatalmas, bordázott tölcsérekkel. Nagyon zárt formák ezek, a forgástestek világából, fekete és ezüst színekben, mert a tervezőjük számára ezek a színek jelentik az ünnepet, aminek megjelenítése a verseny témája volt.

A szövetek mindig érdekelték, az, mit lehet a textillel kezdeni, mert ez is valami szobrászat, csodálatos játék arról, miképp lehet az anyaggal a teret meghatározni. Jól tudja, egy ruha tönkreteheti az ember légkörét. Ezért minden jelmezt emberre tervez, kinek-kinek a legszemélyesebb színvilágára is odafigyelve. A harmónia fontos, mondja. Úgy érti: a harmónia – önmagunkkal.

Hodnik Ildikó Gy.

A tervező kedvenc színe a fekete és az ezüst Fotó: Laufer L.

Lajtha László művei Pécsett

A magyar kultúra napján mutatták be Pécsett a 31 évvel ezelőtt elhunyt neves, de sokáig méltatlanul el nem ismert magyar zeneszerző, *Lajtha László* három művét, az 1935-ben készült „A Hortobágy" című szvitet, az 56-os forradalomnak zenei emléket állító VII. szimfóniát, és a Budapesti Filharmóniai Társaság megalakulásának századik évfordulójára 1952-ben komponált III. szvitet.

A zenei csemegét az teszi még különlegessé, hogy megszólaltatójával, a Pécsi Szimfonikus Zenekarral a hongkongi Naxos lemezkiadó cég lemezfelvételt is készít. Ez a cég, mely a világ lemezpiacának 10 százalékát tartja a kezében, különösen sokat tett a kevésbé ismert zeneszerzők és zenekarok felfedezéséért is. A pécsi együttessel két év alatt rögzítik 7 CD-re Lajtha László valamennyi szimfonikus alkotását.

– *Nagyon büszkék vagyunk rá, hogy a világon először lesz ezekből a művekből egy integrált gyűjtemény* – mondta el a zenekar vezetője, *Szkladányi Péter*, aki egyébként a szerkesztője is ennek a páratlan zenei anyagnak. – *A mostani koncerten az első lemez anyagát mutattuk be. Magam annak is örülök, hogy a Mecsek Fúvósötös tagjaként rendszeresen játszottunk az elmúlt években Lajtha-műveket.*

A mostani választást az is indokolta, hogy a zenekar az ünnepi koncerten magyar zeneszerzőtől akart darabot, olyan valakitől, aki a magyarságot és az európaiságot egyszerre képviseli. A Bartók és Kodály méltó társaként emlegetett zeneszerző műveit *Nicolas Pasquet* vezényelte a Pécsi Nemzeti Színházban.

H. I. Gy.

Egyedülálló trófeák Baranyában

Nagykudu, oryx, gnú – és egy pávián

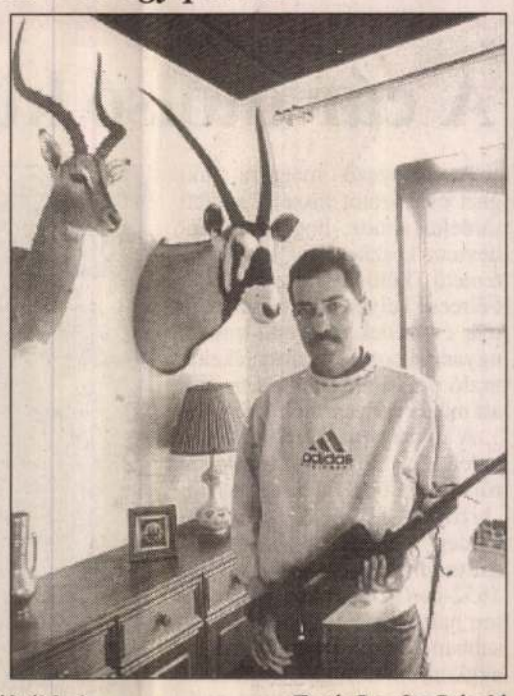

Lovas Béla (balról) és Szabó Tibor az értékes trófeákkal Fotó: Laufer László

Hát megjöttek! Jóllehet, *Lovas Béla*, a vajszlói nyugdíjas kerületvezető vadász és *Szabó Tibor* pécsi sportvadász lassan már két hete gyönyörködik bennük, de még mindig megkönnyebbült sóhaj szakad fel belőlük: éspedig teljes épségben!

Messziről, Afrika déli felén lévő Namíbiából, onnan is a legközelebbi várostól 120 kilométerre lévő Wabi nevezetű, magántulajdonban álló vadászterületről. Még a múlt év májusának második felében emelték puskáikat a nálunk egzotikusnak minősülő vadakra. Fizettek persze érte, de vendégként, régi ismerősként fogadták őket. Erre mondja Lovas Béla: ők ketten voltak az újkori magyar afrikai vadászturizmus első úttörői.

A 10 000 hektáros vadászterület egy nemzeti park közvetlen szomszédságában van, mondani sem kell: ennek megfelelő vadbőséggel. Bár – teszi hozzá Szabó Tibor – ilyen szempontból már Afrika sem a régi . . . Május végén ott már ősz van, októberig senki sem számíthat esőre. Hegyes vidékek, ligetes-bokros részek, tág, füves síkságok váltakoznak a Wabi területén. Kitűnő élőhely – és vízből – a nagyvadaknak.

Lovas Béla például már az odaérkezésük első estéjén, alig húszperces vadászat végén meglőtte nagykuduját: pompás a trófeája, valószínűleg aranyérmes. Hasonlót lőtt a harmadik napon Szabó Tibor is. Egy nagykudu-bika akár négymázsás is lehet – trófeája szinte betölti a két afrikáner szobáit.

Csaknem bizonyos, hogy ilyen trófeák az utóbbi években egyedülállóak Baranyában. A két vadász tíz vadat hozott terítékre, a nagykudun kívül lőttek gnút, oryxot – csodálatos, szép ívű, hegyes szarvpár díszíti a bikák fejét –, blessbockot, impalát és Szabó Tibor – hosszas hajsza után – egy páviánt. Ma már valamennyi – preparálva – itthon van Pécsett, illetve Vajszlón, Namíbiából Hamburgig tartó hajóút, majd onnan kamionos utazás után.

A két baranyai vadász kitűnően vizsgázott a Wabi vadászai előtt: 300 méterről is biztosan lőttek. Megállás azonban nincs: Lovas Béla jávort szeretne lőni Svédországban, Szabó Tibor februárban utazik Litvániába jávorbika-vadászatra. Jávortrófea végképp nincs még Baranyában.

Mészáros Attila

Repülő természetvédelem

Nagyszerű dolog van születőben Somogyban. A "Somogy" új programja, a *Merops*. A Merops a gyurgyalagnak, ennek a gurgulázó hangú kis madárnak a latin neve. A program lelke pedig a repülés. A „Somogy" Természetvédelmi Szervezet vásárolt egy kétüléses, könnyű kis gépet, amellyel rendszeres környezetvédelmi őrjáratokra indulnak a megye felett. A cél a folyamatos vizsgálat, ellenőrzés. Máris számos szervezet csatlakozott az országban egyedülálló programhoz.

1989-ben lett önálló jogi személy a „Somogy". Az első évben 40 000 forint volt a költségvetése. Most a vagyona 100 millió forint. A szervezet mondhatja magáénak a Boronkát, a ritka szépségű vadvizes élőhelyet. A Boronka-program európai visszhangot kapott. A cél az volt – és most is ez –: adott állapotukban, *összefüggően* megőrizni az élőhelyeket.

Somogyfajsz önkormányzata a szervezetnek ajándékozta a községben lévő szép kastélyt. Természetvédelmi központot alakítanak ki. Van egy másik központ is: a Boronka-udvar. Aki ide belép, a jövő természetvédelmi gyakorlatából kap ízelítőt.

Ma már a hosszú távú vadvíz-program részeként 30 különböző élőhelyet mértek fel. Összefüggő sáv a Balatontól a Dráváig. Önmagában azonban – véli *Winkler Ferenc*, a „Somogy" helyettes vezetője – a természet védelme kevés. A Boronka környéki tíz település szövetséget alapított a szervezet kezdeményezésére. A cél: a helyi embereket a helyi adottságok, értékek nyújtotta lehetőségek használatában érdekeltté tenni.

– Kialakulhat egy modellként is szolgáló régió – mondja Winkler Ferenc. – Csatlakozhat a zöld turizmus szolgálatához bárki, jogi és természetes személy egyaránt.

A "Somogy" tovább erősödik. A napokban vásárolták meg Csokonyavisonta környékén az Alexandra-puszta volt iskolaépületét. Természetesen itt is kutatóközpont lesz. **M. A.**

Pécs házigazda szeretne lenni

A Karlovy Vary-ban rendezett tavalyi döntő magyar sikere – no meg a műsor hazai fogadtatása – nyomán az MTV idén is részt kíván venni a „Játék határok nélkül" című nemzetközi televíziós játékban. Ezen 10 ország összesen 100 csapata küzd a győzelemért. A döntő ezúttal Wales-ben lesz.

Ismeretes már, hogy a határidő lejárta előtt Pécs is jelentkezett az MTV felhívására, sőt a vetélkedőn való induláson túl a magyarországi középdöntő házigazda városa feladatkörére is.

Csak vetélkedni vagy házigazdának is lenni ugyanis még és föld a feltételek és a lehetőségek tekintetében. Az előbbi csak mintegy 5 millió forintos elkötelezettséggel jár, az utóbbi 22 millió forinttal. Csakhogy a házigazda városok óriási nemzetközi reklámhoz jutnak a tévéközvetítés révén.

A pozitív pécsi döntést nagyban befolyásolta az is, hogy a tavalyi magyar házigazda városnak, Kecskemétnek végül is csak mintegy 3 millió forintba került ez a szerep. A többi költség megtérült a reklám- és szponzori szerződésekből. **D. I.**

Rádió mellett...

Csavargatom a rádióm gombját, nincs semmi különös, rápillantok a tévé képernyőjére, magyar tévések thaiföldi riportja van műsoron.

Kedvelem az úti-riportokat. Bangkok gyönyörű és karcsú „csupaüveg" felhőkarcolói, aztán képváltás után bádogváros, nyomortelep jelenik meg a képernyőn. A helyi idegenforgalmista – középkorú, csinos asszonyka – egykedvűen nyilatkozza: lám, milyen békességben él itt kétféle világ. . .

„Jól megférnek egymás mellett" – mondja mosolyogva. Magyar kollégáim elfelejtették megkérdezni bármelyik nyomortanyás lakótól, „. . . Valóban jól megférnek egymás mellett? Azt is halljuk, hogy ott ötnapos munkahét van, és a thaiföldi emberek a hatodik és hetedik napon a templomokat látogatják. Érdekes. Eszembe jutott egy magyar pap nyilatkozata a magyar rádióban, amikoris „békességre" és „engedelmességre" hívja fel a magyar állampolgárok figyelmét. ősrégi intelem, gyermekkorom hittan óráin is ezt tanultuk . . . Vagyis megnyugvással kell mindent fogadnunk és akkor, ugye, nincs gond, nincs baj. Az a jó, ha a nép tartja a száját. És nem hőzöng. Csak engedelmeskedik.

A tévé riportere is ezt sugallta, amikor a film alá mondta összekötő szövegét: Micsoda kedves életkép . . . ! – kiáltott fel lelkesen, amint a kamera végigpásztázta a vízen összezsúfolt dzsunkák lakóinak elkapott pillanatait: egy asszony ételmaradékot kotort a vízbe és mindjárt kislányt fürdetett, nyeles edénnyel kimert mocskos vízzel . . . . Kedves látvány volt.

A magyar riporter sajátos és új módon magyarázza a társalkalmi különbségeket. Úgy, hogy mindenkinek tetszen. Itthon. Ma.

Közben itthon – szokásos módon – zajlik az élet. Az éjszakai műsorban – amelyben a „nagyon-nagyon kedves hallgatóval" a műsorvezető, a Nagyon Béla tartja a kapcsolatot az éjszakai telefonos hallgatókkal, ezúttal a rock énekessel beszélget, a nem egészen új magyar rock-operáról.

Ilyeneket hallok: „. . . Magyar emóció, magyar lélek . . . "magyar erő . . . , a lelkesedés nem ismer határokat, egy orvos, aki rossz alvó és ott ül a rádió mellett, az említett operát jobbnak tartja a Bánk Bánnál, sőt: „Több tonna TNT erejével hat a nézőre, s rám is! - vallja be operai élményét. (Aki esetleg nem tudja: a TNT, robbanóanyag . . .) Nos, Nagyon Béla műsorvezető még erre is ráliticát: „Aki ezt az operát látta, az már döntött is, hogy a tavaszi választáskor kire fog szavazni." Igy igaz. Én nem láttam az operát – rádióból többször hallottam – de az opera rától függetlenül is döntöttem és már most tudom, kire, mire szavazok májusban.

Amúgy a választási küzdelem – hivatalosan még nem kezdődött el, csak a valóságban, ezt is tudhatjuk a tévé és a rádió jóvoltából. A közszolgálatiakból. Most például a hírekből – tévé riportból – tudjuk, hogy bizonyos Kéri Edit nevű nyugdíjas színművésznő is indul egy párt színeiben, a képviselői címért. Ahol az eszdéeszes Pető Iván jelölteti magát, ott ő is, akár valamelyik pesti kerületben, de akár New Yorkban, neki mindegy. Mert Pető neki ellenfele. (Vagy ellensége). Pető Ivánt most már lassan egy éve támadja, elvakult dűhvel. Majd ő megmutatja. Kiváncsi leszek.

Az elvakultság már most meghonosodott a választási harcban. Pedig még a kezdetén vagyunk. Lezsák Sándor, az MDF egyik vezető politikusa még a múlt év végén – újságírók előtt – felhívta a magyar sajtó figyelmét: sokat tehetnek azért, hogy a közélet ne mérgesedjen el, ne durvuljon el a választások előtt. Ezt mondta decemberben. Most pedig azt mondta, hogy Konrád György, illetve Eőrsi István írók és Bánó András volt tévés újságíró, hazaáruló.

Mindhárman hazug módon nyilatkoztak hazai viszonyokról nyugati újságíróknak. Ez a bűnük. Nyilván hazaárulók. Nem férnek a bőrükbe, nem tűrik a békés megnyugvást, engedetlenek. Lezsák Sándor szerint.

Rab Zsuzsa

Légy engedelmes

TRESZ Zsuzsa

Pannonhalma és az EXPO

A millenniumára készülő főapátság támogatókra számít

A Pannonhalmi Főapátság – a magyarországi bencés kongregáció központja – millenniumára készül: 1996-ban lesz 1000 éves egyház-, oktatás- és kultúrtörténetünk nagyhírű centruma. Abban az évben, amikor az EXPO is megnyitja kapuit, a világ számos tájáról érkezők előtt.

Pannonhalma az EXPO-ra is készül. A világkiállítás témája – mint ismert – a kommunikáció lesz. Ennek megfelelően a főapátság által szervezett egyik program „alcíme": *Kommunikáció az Isten és ember között.*

Természetesen a főapátság elsősorban magát akarja megmutatni a millenniumára és az EXPO-ra hozzánk látogatóknak. Az ezeréves múltat egy történeti kiállítás öleli fel, a magyar bencés kongregáció pannonhalmi fejlődéséről. Az talán nem köztudott: az apátság alapítása egyúttal a magyar oktatás és könyvtárszolgálat kezdetét is jelentette. Önálló kiállítás foglalkozik majd ezzel, Tihanyban, Veszprémben, illetve Győrben. A Hadtörténeti Múzeumban pedig – tudtuk meg *a főapátság perjelétől, Hortobágyi T. Cirill* atyától – meglepő ötlettel rukkoltak elő: olyan kiállítás anyagának összeállításán fáradoznak a kutatók, amely Pannonhalmát, mint a török idők jeles végvárát mutatja majd be.

Hazánknak földrajzi és szellemi értelemben is kimagasló csúcsa a főapátság. Csak dicsérni lehet azt az erőfeszítést, amellyel a bencés rend szerény eszközeivel páratlan múltját az EXPO-közönség elé akarja tárni. A kiállítások, rendezvények természetesen pénzbe kerülnek. Ezért a főapátság létrehozott egy közérdekű kötelezettségvállalást. Ennek nem titkolt célja: szponzorok csatlakozhassanak a pannonhalmi millenniumi és EXPO-rendezvények anyagi hátterének megteremtéséhez.

Aligha kell hangsúlyozni: ez valóban *nemes kötelezettségvállalást* jelent. Bizonyára más kezdeményezések is, de a Pannonhalmi főapátság az elsők között érdemli meg a támogatást. Szellemiségét, historiánk korszakait átívelő történelmét 1996-ban közös tehervállalással kell megmutatnunk a világnak. **Mészáros Attila**

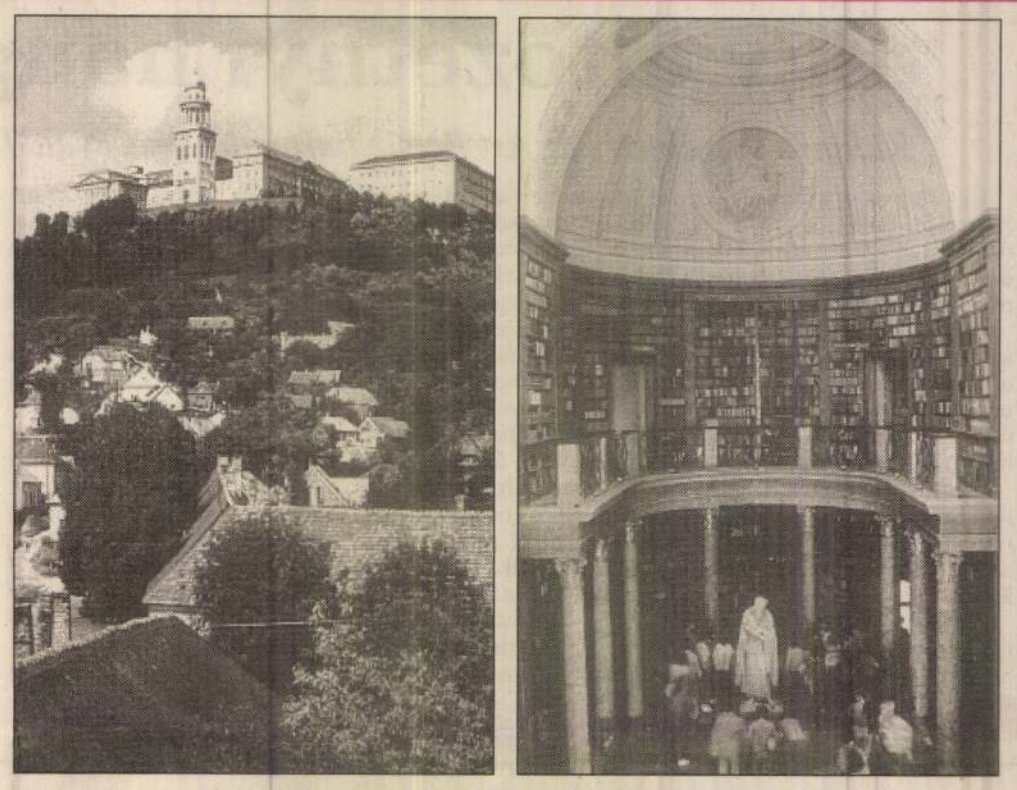

Az ezeréves pannonhalmi főapátság és világhírű könyvtára

Szervezett állásközvetítés csak Németországba

Könnyen pórul járhat a feketemunkás külföldön

A hazai tartósan magas munkanélküliség következtében egyre többen keresik maguk és családjuk biztos megélhetését a külföldön vállalt munkában. Teszik ezt azért is, mert a dolgozókat fogadó idegen országban a vendégmunkásoknak járó alacsonyabb bér is kecsegtetően hangzik, különösen akkor, ha itthonról munkanélküliként távozik valaki.

Szervezett munkaközvetítés Magyarországról csak Németországba folyik. A kijutáshoz azonban komoly feltételek teljesítésére van szükség. A jelentkezők számára elengedhetetlenül fontos a szakmai és társalgási nyelv alapfokú ismerete. Ezt már itthon nyelvtanárok mérik föl, és hiányában a munkakeresők föl sem kerülhetnek a kínálati listára.

Hasonlóan fontos kitétel, hogy Németországban csak szakmai gyakorlattal rendelkező, 18 és 40 év közötti dolgozókat látnak szívesen. A legkeresettebbek a kereskedelmi és vendéglátóipari szakmák képviselői, ezen kívül még idénymunkára látnak szívesen segéd- és betanított munkásokat. Esetükben csak az alapfokú nyelvismeret a pályázati feltétel.

A németországi kiközvetítést a megyei munkaügyi központok végzik, szakembereik szolgálnak a lehetőséggel kapcsolatos információkkal. Nem lehet általános érvényű szabályokat megfogalmazni más külföldi országokban történő munkavállalással kapcsolatban. A feltételek országonként változnak, legjobb a Magyarországon lévő nagykövetségektől, konzulátusoktól tájékoztatást kérni. Az bizonyos, hogy minden esetben érdemes a talán körülményesebb, de hivatalos utat járni, ugyanis számos példa mutatja, hogy a feketén külföldön dolgozók könnyen pórul járhatnak. Biztosítás és munkavállalási engedély nélkül nem jogosultak semmiféle egészségügyi ellátásra, rossz esetben kiutasíthatják őket az országból. **K. E.**

Lendületben Kaposvár

Kaposvár polgármestere, *Szabados Péter* a somogyi főváros múlt évi legfontosabb eseményének azt tartja, hogy Kaposvár püspöki központ lett. Büszke a kiegyensúlyozott költségvetésre is: nem kellett a tervezett 184 millió forintos hiányt hitellel fedezni, sőt, most úgy néz ki, hogy 60 millió forintos maradvánnyal zárják az évet.

A többlet elsősorban a helyi adóbevételekből származik, de a város intézményei is nagyon takarékosan, feszített költségvetéssel működtek. Az adókhoz némi magyarázat: az iparűzési, az építmény- és telekadóról, illetve a kommunális adóról van szó. A lakosságot csak az utóbbi terhelte. Kaposvár évi költségvetése a múlt évben 4,2, idén már 4,8 milliárd forint. A felfutás mögött részben inflációs hatás, részben feladatbővülés van. A város önkormányzata például átvette a Csíky Gergely Színházat.

– Úgy tudom, a színház az egyik kedvenc gyermeke.

– Nekem igen, de nem minden önkormányzati testületi tagnak. Mindenesetre idén a költségvetése 160 millió forint körül lesz, ebből 100 állami támogatás, 10 milliót ad a megye, a többit a város. Az utóbbi években a kulturális életben tekintélyt vívott ki magának Kaposvár sikeres rendezvényeivel. Idén két állandó és egy időszakos kiállítást szeretnénk megnyitni. Említhetem azonban a sportot is: Kaposvárnak különböző sportágakban és különböző korosztályokban 56 magyar bajnoka van.

– A város lakói elégedettek lakóhelyük felszereltségével, esztétikájával?

– Elégedetlenek. Ezt tapasztaltuk a hóeltakarítás idején, panaszok vannak a zöldterületek karbantartására, vagy azért, mert nem eléggé tiszta a város. Ezek az észrevételek jogosak, azzal együtt, hogy Kaposváron a zöldterületek aránya a lélekszámra vetítve feltűnően magas, s annak ellenére is, hogy a hozzánk jövő idegenek éppen a város tisztaságát dicsérik. De nem tartunk még a régi jelmondatnál: „Virágos Kaposvár."

– Mi az, amit a múlt évben nem tudtak megoldani?

– Például a Nyár utca csatornázását. Megígértük az ott lakóknak, s most joggal vélhetik: ámítottuk őket.

– És mi az, amit „nagy dobásnak" minősít?

– A Sportcsarnok és a Deseda-tó közötti kerékpárutat, a Vásártéri-út és környékének rendezését, az Anker-ház felújítását – reméljük, ebben az évben a földszintje is elkészül –, a kisgáti csomópont kialakítását. És igen örülök annak, hogy vissza tudtuk adni egykori ingatlanait az egyháznak.

– Éreznek még mindig lendületet, a választások előtt néhány hónappal?

– A legtöbb önkormányzati beruházás 1994-ben kezdődik Kaposváron. **Mészáros Attila**

Orosz hercegi síremlék a dencsházi temető bozótjában

A cár utolsó külügyminisztere

A környező magasra nőtt gazt és bozótot kissé le kellett tördelni ahhoz, hogy fotót lehessen készíteni a dencsházi temető különös síremlékéről. Félreeső helyen áll, s alighanem már évtizedek óta gondozatlan, ugyannakkor a síremlékeket uraló pravoszláv kőkereszt miatt mégis eltéveszthetelen.

A kő már foltokban megfeketedett, így alig lehet elolvasni róla cirill betűs feliratot. Ami „biztosan" kivehető: egy oroszherceg nyugszik itt, *Alexandr Alexandrovics Galicin*, aki 1852-ben született és Szentegáton halt meg 1927-ben. (Pontosabban április 14-én 9 órakor aggkori végkimerülésben, ahogy ezt az anyakönyvi nyilvántartás tartalmazza.)

Pusztán ennyi tény is alapot szolgáltatna elmerengeni a sors és a történelem kacskaringós útjain. Galicin herceg azonban nem egyszerűen egy emigráns orosz arisztokrata volt, hanem az utolsó – vagy legalább is ez ideig utolsó – orosz cár utolsó kormányának utolsó külügyminisztere. Magyarán azon ország külügyeinek irányítója, amelylyel az Osztrák–Magyar Monarchia az első világ háborúban hadban állt.

A hercegi sír a dencsházai temető sarkában Fotó: Laufer L.

Mindezen információkat *dr. Bezerédy Győzőtől*, a Baranya Megyei Könyvtár osztályvezetőjétől kaptuk, aki mintegy újra felfedezte a nyolcvanas években a sírt a baranyai helytörténet-kutatás számára. Újra, hiszen Galicin hercegről tudtak a régebbi helybeliek, sőt a 20-as években Pécsett is ismert volt személye. Bár a herceg visszavonultan élt a szentegáti kastélyban a Biedermann bárói család vendégeként, néha Pécsre is betért meglátogatni az itt élő feleségét. Annak fia ugyanis pécsi családba nősült. (Külön történet, hogy a fiú – akinek a fehérgárdista tiszti múltja közismert volt a városban – Pécs szovjet megszállása idejém bántatlan maradt és hivatalos tolmácsként alkalmazták.)

Galicin herceg szentegáti vendégeskedésének története ez idáig legfőképpen nem azért nem lett feldolgozva, mert a téma évtizedekig kényesnek számított, hanem mert a szentegáti kastély iratanyagának túlnyomó hányada megsemmisült. Ami pedig megmaradt belőle, az Kaposvára került – mivel ez környék hajdan Somogy megyéhez tartozott – az ottani kutatóknak jobbára érdektelen dokumentumként.

Ugyanakkor korántsem biztos, hogy az éppen megmaradt iratokban van szó Galicin herceg szentegáti vendégeskedéséről. A téma rejt még magában néhány kideritendő talányt. Például miért a korábbi háborús ellenfél földjére emigrált a cári exkülügyminiszter. Vannak olyan megerősítésre váró információk, amelyek szerint Galicin és családja a cár öccsével, Nyikoláj Nyikolájevics nagyherceg frontparancsnokkal együtt menekült idáig. Így netán ő is vendégeskedett egy ideig a szentegáti kastélyban. Róla viszont ismeretes, hogy Olaszországban vásárolt birtokán telepedett le végül.

Hogy Galicin nem követte tovább, annak az lehetett a nyomós oka, hogy ő alighanem szinte teljes vagyonát hátrahagyva menekült el, s így idegen földön csak vendég lehetett a tambowi hercegség egykori földbirtokosa. **Dunai Imre**

ADNOC kenőanyagok Kaposváron

A Somogy Megyei Autóközlekedési Tanintézet múlt évben a területén lévő Kar-Ker Kft.-től megvásárolta a szervízműhelyt. Így a Balaton felé igyekvő, illetve onnan hazafelé tartó autósoknak szombat-vasárnap 8-16 óráig állandó ügyeletet tarthatnak.

Múlt év végén tevékenységüket tovább bővítették: az UNI-OIL Kft-től ADNOC-kenőanyagokat vásároltak. Hogy megismertessék az autósokkal – ingyen vállalták az olajcserék munkadíját és az olajcserére jelentkezők azonnal sorra kerülnek. Az ADNOC-ot az Arab Emírségben készítik. Onnan hódította meg az afrikai, ázsiai, Japán és indokínai piacot. A motorolaj hosszú olajcsere ciklusokat tesz lehetővé. Autóbuszok, kamionok 30 ezer kilométert, személyautók 15 ezer kilométert futhatnak vele. Csökkenti az üzemanyag fogyasztást, a gyűrűk kopását.

Á. E.

Gyermekek művészeti találkozója

Várakozást felülmúló az érdeklődés Zala megye első gyermek művészeti találkozója iránt. Az elmúlt év végén meghírdetett seregszemlére eddig mintegy 1400 fiatal jelentkezett. A hét művészeti ágban, február végén kezdődnek a területi találkozók, s a legsikerültebb produkcók bemutatóját áprilisban tartják.

Országzászló

Országzászlót avatott szombaton a Magyar Kultúra Napján Mádl Ferenc művelődési és közoktatási miniszter Szatmárcsekén. Az országzászló a helyi református temető főbejáratánál kialakított dísztéren Kölcsey Ferencnek, a Himnusz költőjének síremlékével szemben áll.

Bizonylatokon múlik az önkormányzatok tulajdona

Harc a KÖGÁZ Rt. részvényeiért

Hónapok óta tart a vita a nagykanizsai KÖGÁZ Rt. és a működési területén lévő Somogy, Zala és Veszprém megyei önkormányzatok között a cég részvényeinek felosztásáért. Holott a törvényi szabályozás szerint októberben lejárt a települések igénybejelentésének határideje, amit aztán újabb 60 nappal meghosszabbítottak, de még mindig gyűjtik a bizonyítékokat.

Mihályi Ferenc a KÖGÁZ Rt. vezérigazgató-helyettese elmondta, hogy az érintett 120 önkormányzatból 108 adott be igényt és a mai napig mindösszesze 56 esetében tudtak javaslatot tenni a tulajdonos ÁV Rt-nek a részvények átadására, ami pénzben kifejezve 918,5 millió forintos hozzájárulásért 455,5 millió forint értékű részvényt jelent. Ma is 49 önkormányzattal küzdenek a bizonyításért.

Az önkormányzatoknak ugyanis azt kell bizonylatokkal igazolni, hogy a településeken megvalósult földgáz elosztó vezetékek építésénél mennyi volt a lakossági hozzájárulás, illetve az önkormányzat saját fejlesztése, mert a 82/1993-as törvény szerint a beruházásoknak csak ezek a forintjai számítanak most a tulajdonszerzésben. Több mint egy évtizedre visszamenőleg néha lehetetlen előszedni a bizonylatokat. Az akkori gyakorlat szerint nem különültek el egyértelműen a vállalati és egyéb befizetések, támogatások. Van ahol vitatják e törvény betűit – Boglár az Alkotmánybírósághoz adott beadványt –, mert úgy vélik ellentétes az önkormányzati törvénnyel korlátozza a települések tulajdonát. Érdekes módon a szolgáltató cég is méltatlankodik: sérti, hogy azokért a vezetékekért is az önkormányzatok kapnak részvényt, amiket évekkel ezelőtt a KÖGÁZ átvett, aztán javított sok esetben már teljesen kicserélt. Lehetet volna más felosztási elvet alkalmazni mondta dr. *Fenyves János*, aki a KÖGÁZ Rt. vagyonmegosztással foglalkozó team-jét vezeti. Maguk is javasolták, hogy legyen normatíva a fogyasztói létszám, vagy a vezeték hosszának aránya. Már rég túl lennének a részvények átadásán, ugyanakkor a KÖGÁZ Rt.-nek is fontos, hogy az önkormányzatokkal jó viszonyban legyen, mint a cégnél vallják a tulajdonosnál jobban a fogyasztókat kell szolgálniuk, ez pedig közös érdek. Egyelőre egymással vitatkoznak . . . **G. M.**

203 Thomas Trepches junior, M 1632, MC 1653/57, † 1676.
a) Talpaspohár madarakkal. — *Kluftbecher, daran Vögel getr.*
Mus. Nat. Hung.

J j

F. sz. *Lf.Nr.*	Mesterjegy *Meisterzeichen*	Mester — tárgy — tulajdonos — irodalom *Meister — Gegenstand — Eigentümer — Literatur*
203		*b)* Talpaspohár, tréb. oroszlán, ló. — *Kluftbecher, daran Löwe u. Pferd getr.* Gróf Andrássy Manó. Expos. 1884: IV, 37, 107., gróf Andrássy Géza. Expos. 1927: 220; 1931: 193.

U rieben.

Trepches Tamás ifj

Brassó

Kőmagyotvj. 35. l.

Treu, Friedrich

festo

Gentmüenzl.

578 · l.

1.)

...eállitása

...el

...gyszár koronárál mely összeget
... Orn. Bizotts. a mai napon
...ételeztem.
... műépitése iartál, előzőleg
...ettem 100 koronát. (Egyszár)

...s 3-án összesen 500 kor.

...május 6-án

Nagrand Mihály

Treu F

Selmeczbánya. T. 6312.

Az előtért a Kalvária hegy foglalja el, hová lépcső vezet, a melyen ájtatoskodók térdelnek és a hová balról és jobbról bucsusok érkeznek. Felirata:

A selmeci Kalvaria hegyen tartatott
szent bucsú emlékére.

fölül: A ki engem követni akar, tagadja meg magát, vegye föl keresztjét
és Kövessen engem. Máté XVI. 24.
alól balra: Joergesz Agoston tulajdona Selmecen.
középütt: Nyom a Selmeci Aer: lyth.
jobbra: Treu F. metz.

Kny., mér. a vk. 7.6 : 12.5 cm.

140-95.

Treu Fridrik ifestéj Selmeczbá
nyárál.

Tájképe

Kávalt átlátva a pesti
műkiállitáson 1847 ben.

Pesti divatlap. 1847. 923. l.

Magyarországról, annak nyugati határáról került Bécsbe *Treusman János* (Hans Treusman) pozsonyi festő. 1473 július 20-án[309] megjelent Bécs város hatósága előtt s bizonyítványt állított ki arról, hogy elhúnyt anyja, Erzsébet megkapta annakidején Rauch Miklós bécsi asztalostól azt a 13 dénárt, amellyel az tartozott neki. Treusman talán csak ebben az ügyben utazott fel Bécsbe, különben Pozsonyban dolgozhatott, ahová talán az osztrák fővárosból került, mert anyja a jelek szerint bécsi lakos volt.

Rechnungsbücher wissen nur von dekorativen Arbeiten, doch haben diese Meister sicherlich auch an den Bildhauerarbeiten Anteil gehabt. Doch zeugt der Wiener Stefansdom auch, abgesehen von ihrer Tätigkeit, für Beziehungen zu Ungarn. Das sogenannte Riesentor ist unter dem Einfluss des Jáker Hauptportales entstanden, wie Donin dieses nachgewiesen hat. Das Relief des einen Seitentores — der Sturz des Saulus zeigt deutlich den Einfluss von Georg und Martin von Kolozsvár, den Schöpfern des St. Georg-Denkmals zu Prag und ist um 1380 zu datieren. (Kieslingers Annahme, dass auch das Relief eine Arbeit der beiden Brüder sei, ist unhaltbar.) Zwischen 1435—1476 lieferte ein ungarisches Bergwerk (Széleskút = Breitbrunn) die Steine für den Bau des Domes, vermutlich zum Grundbau für den Nordturm. Auch unter den Stiftern zu Dombauzwecken finden sich Ungarn, wie der erwähnte Hans von Schütt vom Jahre 1398. Schliesslich hat auch eine heute schon zerstörte Grabplatte für den Kaplan der Kirche, Paul von Geyr der ungarische Bildhauer Jacob von Ofen geschaffen. In Wien hat ausserdem im XV. Jahrhundert noch gearbeitet: Peter von Kaschau, Miniaturmaler (1425). Hans, der Siebenbürger, Goldschmied (1407—1427), Ulrich von Pressburg, Schlosser (1405—1407), Hans Ofner, Münzer (1416—1462), Hans Siebenbürger, Zinngiesser (1420), Peter, der Siebenbürger, Schlosser (1423), Ulrich und Hans Flöder, Schlosser aus Pressburg (1420—1448).

3. Der Maler, Bildhauer und Glasmaler Jakob Kaschauer, dessen Freisinger Hochaltar (1443) bekannt ist, stammt von Ober-

Triangi Lilian

Plakát

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1934. 120. l.

György Kálmán emlékkiállítás

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V., ..

Rothermere-utca 12. III. 2.

Trichterer József

váci Ötvöslegény

1741.

1.

Tragor Vácmüvészei

74.1

lemeik csendes, holdas éjszakákon — épp úgy, mint a katalauni mezőn elvérzett ezernyi-ezreké, — kiszállnak síri ágyaikból s nyilat ajazva, kardot ragadva dárdára, kelevézre kelve, hajnalpirkadásáig állják a harcot, a vérest, rettenetest, míg világ lészen a világ!

Érdnél, egykori török birtokosáról nevezve Hamzsabégnél, egy három ívből álló római híd maradványai és földbe süllyedve, egykori útjának nyomai láthatók. Az itt talált felirásos kövek közül különösen érdekes egy fogadalmi kő, melyet M. Ulpius Quadratus, ki Aquincumnak, mint municipiumnak quinquenalisa, vagyis a decuriok legelsője volt, a II. század végén állított. Tehát közvetlenül az előtt, hogy Septimus Severus Aquincumot coloniális rangra emelte. Egy másik kő Alexander Severus idejéből (222—235) való mérföldmutató, mely jelzi, hogy Aquincumtól valaha 15 római mérföldnyire állott. 1849-ben Görgey Zichy-dandára és Ottinger osztrák tábornok közt folyt le itt egy eldöntetlen küzdelem.

Érd és Tétény között kisebb római castellum állott. Téglái elárulják, hogy azt I. Thracum vetereana katonái építették. Ugyanitt a Kr. u. III. század végéről, tehát Aureliánus és Diocletiánus idejéből, mérföldjelző, sír- és fogadalmi kövek kerültek ki a földből.

Utolsó állomásuk Buda alatt, a kelenföldi határ.

Kelenföld!

E név hallatára legrégibb históriás verses maradványunk ódon sorai

T r i c h t l ,Alexander

Das Hercules Bad in Mehadia.Trichtl del.-J.Zahradniczek lith.
Nagy-Disznód /Heltau/.Trichtl del.-Chromolith v.Scheth.-
Boitza.Die Vor-Contumar im Rothenthurm-Pass im Hermannstadt.
Trichtl del.-Chromolithogr.von Scheth.--Lantos X.Aukció.
444.-Gilh.-Ranschb. 94.Kat.167,1162.Nr.

Wurzbach

Trichtl

Nagy-Disznód. T. 5730.

A hegyes vidék előterében a város látszik, melynek épületei közül a templom válik ki, az erdőn innen pedig az uton a befordu-
ló kocsi előtt egy férfi [illegible] nő és utána kosarat vivő leány kö-
ti le figyelmünket. Felirata:

HELTAU

alól balra: Trichtl del.
középütt: K.k. ausschl priv. Chromolithographie von Alois Leykum in Wien.
jobbra: Georg Scheuth lith.
legalól középütt: Wien in der Kunsthandlung des H.F. Müller am Kohlmarkt No 1149.

Szines kny., mér. a vk. 14.3 : 19.8 cm.

140-95.

Mehádia. T. 5994.

Az előtérben lévő vashidon járó-kelők kötik le figyelmünket, és alatta szarvasmarha áll; balra az ülve fonó leánynyal férfi beszélget és a háttér felőli uton egy nő közeledik. Felirata:

Weg nach den Bädern von Mehadia,
mit der eisernen Hängebrücke über die Cserna

alól balra: Trichtl del.
középütt: K.k. ausschl. priv. Chromolithographie von Alois Leykum in Wien.
jobbra: Jos Zachradniczek lith.
legalól középütt: Wien in der Kunsthandlung des H.F. Müller am Kohlmarkt No 1149.

Szines kny., mér. a vk. 14.2 : 19.9 cm.

140-95.

Katonai-védvidék. T. 5996.

E négyes lapon fölül 1. Das Augenbad és 2. Das Franzensbad, alól pedig 3. Wasserfall nächst dem Herkules Bad és 4. Die Katholische Kirche am Kurplatz. Felirata:

MILITÄR-GRÄNZE
Wallachisch-Illyrisches Regiment.
(Land Ungarn.)

alól balra: Trichtl del.
középütt: K.k. ausschl. priv. Chromolithographie von Alois Leykum in Wien.
jobbra: Jos. Zahradniczek lith.
legalól középütt: Wien in der Kunsthandlung des H.F. Müller am Kohlmarkt No 1149.

Szines kny., mér. a vk. 14.9 : 20.7 cm.

140-95.

Mehádia. T. 5993.

A sziklák közötti völgyben, a patak tulsó partján, a hol két csövön át viz ömlik ki, az épületen innen, a karfás utat járó-kelők élénkitik. Felirata:

DAS HERKULES BAD IN MEHADIA

alól balra: Trichtl del
középütt: K.k. ausschl. priv: Chromolithographie von Alois Leykum in Wien.
jobbra: Jos. Zahradniczek lith.
legalol középütt: Wien in der Kunsthandlung des H. F. Müller am Kohlmarkt No. 1149.

Szines kny., mér. a vk. 14: 19.1 cm.

140-95.

Viselet. T. ~~6340~~ 6776.

Oláh és szász ~~[illegible]~~ parasztok és asszonyok.

Balra Wallachen (beszélgető asszony és asztal mellett ülő, de bort kináló férfi), jobbra pedig Sachsen (templomba menő házaspár) vannak ábrázolva. Felirata:

HERMANSTÄDTER-STUHL

alól balra: Trichtl. del.
középütt: K.k. ausschl. priv. Chromolithographie von Alois Leykum in Wien.
jobbra: Georg. Scheth lith.

Szines kny., mér. a vk. 14.1 : 19.6 cm.

140-95.

~~Szatmár~~ Viselet. T. ~~6339~~ 6775.

Magyar és oláh parasztok.

A kép bal felén Ungarn (tilalmi tábla előtt ülő férfi és vele beszélgető paraszt asszony), jobb felén pedig Wallachen (pipáját tömő férfi meg gyermekét vivő és orsót pedrő asszony) vannak a hegyes vidék előterében ábrázolva. Felirata:

MILITÄR-GRÄNZE
Wallachisch-Jllyrisches Regiment
(Land Ungarn.)

alól balra: Trichtl del.
középütt: K.k. ausschl. priv. Chromolithographie von Alois Leykum in Wien.
jobbra: Jos. Zachradniczek lith.

Szines kny., mér. a vk. 13.8 : 20.1 cm.

140-95.

Vöröstorony. T. 6663.

A középtérben jobbra a hegy aljában látjuk a vesztegzárt, balra az utat két tehén élénkíti, a Dunán csolnak kel át, az előtérben pedig botjára támaszkodó pásztor őrzi két birkáját. Felirata:

DIE VOR-CONTUMAZ
im Rothenthurm-Pass, im Hermanstädter-Stuhl.

alól balra: Trichtl. del.
középütt : K.k. ausschl. priv: Chromolithographie von Alois Leykum in Wien.
jobbra: Georg. Scheth lith.
legalól középütt: Wien in der Kunsthandlung des H.M. Müller am Kohlmarkt No 1149.

Szines kny., mér. a vk. 14.2 : 19.9 cm.

140-95.

Trifunovits Vojiszlav, festő; szül. 1888 márczius 20-án Gordinoviczén (Baisbodrog vármegye).

1908-ban Wagner Sándor: Debreczeni nemes cz. képét másolta a Szépművészeti Múzeumban.

Trippammer Mihály
festő Pozsonyban.

A pesti műegylet 1856. évi
febr.- márcz. kiállításán: A
leskelődő, olajf. (50 frt.)

Tripammer Gyula
minkedvelő festő
a nagykanizsai Szépítő
Egylet elnöke 1908-ban
kollektív kiállítást
rendezett műveiből
Nagykanizsán

Barbarits

118, 119 l. (arck) 369 l.

Fenti a Nagykanizsai
Takarékpénztár igazgatója
volt. Nagy része volt
a nagykanizsai városi sé-
tatér létesítésében (1896),
főutja róla elnevezve.

38·40 x 3

...anyát 20.000 P. n.é. meghosszabbítjuk

...000 P. 8% kamatot félévre és 2‰ jut.

... a mult évi tiszta nyereséget

... osztjuk fel, 40.000 P. osztalékra

...ra, 10.000 P. tisztviselői juta-

...ra fordítandó, et maradékot

...

... 200db. Magy. Hitel r.-re 5000 P.

... feltételek 10% kamat, 2‰ jut.

Festészet, XIX.sz.,önálló táblakép

Trippel Albert: Tó részlet c. festmény

Divatcsarnok, 1853.juli 17.31.619-621.

A pesti állandó képtárlat.

Trippel Albert, festő, XIX.sz.

Divatcsarnok, 1853. juli 17. 31. 619-621.

A pesti állandó képtárlat.

A katonai határőrvidék román-
illír eredének területén 2 ma-
gyar és két román viselete.
Kincs könyvnak. Trischl
del. J. Zahradnicsek lith. —

Lautos X. a. 586. —

Trischl

Trischler Ferenc, szobrász

□ TRISCHLER FERENC szobrászművész kiállítását ma 6 órakor nyitja meg Somogyi József, a XV. kerület, Kavicsos utca 4. szám alatt a „lila iskola" aulájában.

2.

— : Cl Trischler . . .

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. máj. 3.

Trischler Ferenc

Miskolcon közös tárl.ton vett részt

Kiállítást nem azért rendeznek, hogy az éves munkatervben kipipálják a megtörténteket. Mint ahogy a miskolcin sem lehet meg nem történtnek tekinteni *Englert Judit, Gilányi Armand, Buczkó György* szobrait. Az egyébként igényes *Trischler Ferenc* sem jól választott, öregembere kiérleletlen, közel sem idézi fel másik plasztikájának az értékeit. Az

Napjaink 1977-1-2

Molnár Zs.: Studió tárlatok

Trischler Ferenc

jan. 29.

TRISCHLER FERENC szobrászművész alkotásaiból Gyöngyösön, a Kertészeti Egyetem főiskolai karának épületében, csütörtökön kiállítás nyílt. A tárlaton a fiatal művésznek mintegy harminc alkotása — szobor, rézdomborítás, rajz — látható.

Magyar Hirlap 1976/25/6

Trischler Ferenc, szobrász

Szobrász a pusztán

(Halmágyi felv.)

Néptelen az ugratópálya. Az istállóban szappanos szivaccsal törlik a nyergeket, kiscsizmás legények fényesítik a kengyeleket.

— *Verseny lesz az alkotmánynap tiszteletére* — mondják a bólyi mezőgazdasági kombinát sportlovasai.

❶

A lovarda szomszédságában, hosszú földszintes ház tágas szobájában, *két méternél magasabb szoboralakokat formáz egy fiatalember.*

— *Itt születtem, a szüleim is itt élnek.* Ha dolgozom, náluk lakom.

— Egyébként?

— *Pécsett, a családommal. Két gyerekem van.*

A műterem nemrég készült el. A fiatal szobrászművész, *Trischler Ferenc a gazdaságban tanult, dolgozott,* szobafestő és mázoló volt. Földije — szobrászművész — figyelt föl festményeire, s ösztönözte, biztatta.

— 1962-ben, az ipari iskola végeztével Pestre mentem, esti iskolában érettségiztem. Közben jártam a Dési Huber-körbe. *1969-ben sikeresen felvételiztem a Képzőművészeti Főiskolán.*

❷

— Festett — miért választotta mégis a szobrászatot?

— Eleinte mások is festegetnek. Akik látták a képeimet, kivétel nélkül azt mondták: *plasztikusak, érdemesebb lenne mintáznom.*

Három éve költözött Pestről Pécsre. Sokat dolgozott, kiállított. Akkor főként rézdomborításokat, kisplasztikákat készített, a padlásszobában, amelyet havonta ezer forintért bérelt. Nem volt helye nagyobb szobrok mintázásához.

Egy napon levelet kapott. *A bólyi gazdaság felajánlotta: műtermet építenének neki, támogatnák munkáját. Szerződést kötöttek.*

— Munkásszálló volt az épület, átalakították. *Az alkotómunkához keresve sem találnék jobb helyet.* Csönd van itt; biciklin járom a vidéket.

❸

Pécsett a művészeti szakközépiskolában tanít.

— Eddigi munkássága?

— *Van egy Lenin-szobrom Pesten, Kállai Éva szobrát készítettem Hatvannak, Petőfi Sándorét Himesházának.* Sok helyütt volt kiállításom az országban: *Miskolcon, Vásárhelyen, Csongrádban, Kaposvárott. Önálló is. A legközelebbi ma nyílik Dömösön.*

A műteremben: első munkája a hatalmas, kétfigurás kompozíció. Puha még az agyag, simítja, tökéletesíti.

— Séta közben is ezen gondolkodom. A nagy szobroknak, véleményem szerint, *harmonikusan egyszerűeknek kell lenniük.* A részletek elvonják a figyelmet.

— Megrendelés?

— *Pályázat; az én munkámat fogadta el a zsüri.* Ha elkészül, *Kaposvárott áll majd a Kilián György Ifjúsági Ház előtt.* A fiatal kommunisták sokszor kirándultak, tanultak, tanította őket Kilián György is. *Ezt a témát formáltam meg:* az egyik szoboralak, könyvből magyaráz, s tarisznyával az oldalán figyel a másik.

❹

— Hogyan készülnek a szobrai?

— *Sok rajzot, vázlatot készítek, az utolsó pillanatig változtatok, módosítok. E két figura körül az egyik fejét már kétszer átmintáztam. Nem tudok nyugodni, amíg valami nem tetszik, valami bánt.*

Világtól, várostól, emberektől távol dolgozik Békáspusztán.

— *Kritikusnak is kell lennem. Itt nincs aki megbírálna, ötletet adna: így csináld. S ez mértéktartást, nagy önfegyelmet parancsol.*

L. Á.

utató Intézet munkatár-
ié a felelősségteljes fel-
at.

Óvodás kortól

— A közúti közlekedés
en sokrétű, összetett —
ondja *Szini Béla* igazga-
— Működését, lebonyo-
ását sok tényező befolyá-
lja. Része az ország egy-
ges közlekedési rendsze-
nek, kiszolgálója a vasúti,
vízi, a légi közlekedés-
k, s önállóan is — főként
személygépkocsik számá-

sokoldalúan vizsgálják a
közlekedésben résztvevők
magatartását, a forgalom
gyors növekedéséhez való
alkalmazkodását. Talán a
legfontosabb feladat *a fel-
növekvő generáció közleke-
désre nevelésének folyama-
tos javítása.* A gyermeke-
ket minél előbb, már *óvo-
dás kortól kezdve kell meg-
tanítani a közlekedésre,*
meg kell ismertetni velük
a helyes közlekedési maga-
tartást, s a veszélyeket. A
gépjárművezető-képzés-
ben, továbbképzésben az

tok, a nagy távolságra uta-
zó kamionvezetők munká-
jának biztonságosabbá té-
teléért. Kísérleteznek kül-
földi kutatási eredmények
hazai felhasználásával, sa-
ját vizsgálatok alapján tö-
rekszenek a többször bal-
esetet okozó vezetők sze-
mélyiségjellemzői, s alkal-
masságuk között az össze-
függések meghatározására.

— Természetesen nem
hagyható figyelmen kívül
*az úthálózat állapota, a jár-
mű*
szí
lyo
től
füg
ga.
séh
jel
dít
teh
tel
csá
ma
Ebl
ter
dás
tün
res
fell
fejl
tése
das
gen
vor
kés
jóv
fej

MEGLEPŐ TÁBLA

(Várnai György rajza)

Magyar autók mindenfe-
Európában. Százezrek
znak — kevesen készül-
fel kellő gondossággal
ok ezer kilométeres ván-
lásra. Pedig az utazás
ncsak öröm, hanem
szúság is lehet, például
félidőben vissza kell
lulni, mert elfogyott a
ita — *büntetésekre...*
idén nem egy turista
pénze bánta a rossz
észülést. Elmúltak azok
dők, amikor enyhítő kö-
ménynek fogadták el,
y a világjáró nem is-
rt valamilyen előírást,
bályt.

KÜLFÖLDÖN A

Tu
— külö

Barázda a keréken

sági öv használatát is,
Csehszlovákiában 1000 ko-

bünt
ban

Trischler Ferenc, szobrán

● SZOBRÁSZ A PUSZTÁN. A bólyi mezőgazdasági kombinát műtermet nyitott volt munkásának, a falu szülöttének: Trischler Ferenc szobrásznak.

8.

-: O Festmények Tanyó dom

Esti Hirlap,

Bp. 1978 aug. 16

TRISCHLER FERENC

1945. március 6-án született Németbólyon. 1969—1975. között tanult a budapesti Képzőművészeti Főiskolán. Mestere Szabó Iván és Somogyi József volt. Első kiállítását 1975-ben Hatvanban rendezték, ezt követte budapesti, pécsi, mohácsi kiállítása, majd 1977-ben Opoleban (Lengyelországban) mutatkozott be. Lenin-portréját Budapesten, Kállai Éva-szobrát Hatvanban, Petőfi-szobrát Himesházán állították fel.

Lakcíme: Pécs, Doktor S. u. 53. b.

Beszélgetők, 1977, bronz, 50x38 cm

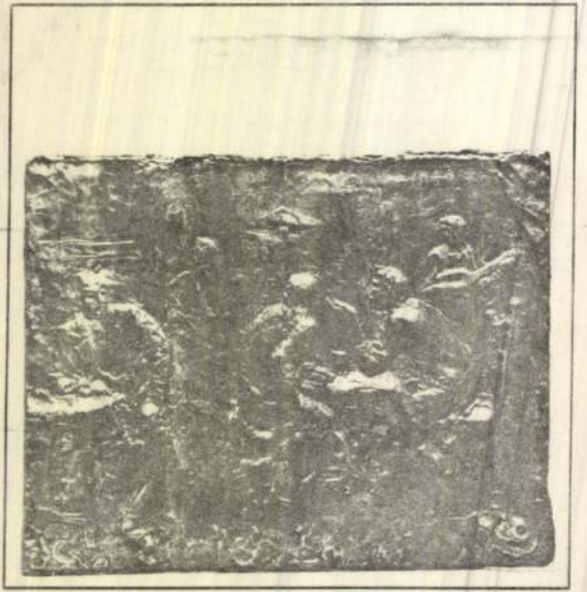

Trischler Ferenc, szobrán

Pécs megyei Város Tanácsa művelődésügyi osztálya szerkesztőségünknek ajándékozta Trischler Ferenc Nagy László-szobrát. A bronzból készült portré reprodukcióját a közeljövőben bemutatjuk olvasóinknak.

•

– A Jelenkor krónikája 1088

Jelenkor, Pécs, 1978. nov. XXI/11.

Trischler Ferenc, szobrász

SZOBROT ÁLLÍTANAK Szigetváron Zrínyi zászlótartójának, az 1566-os várvédelemben hősiesen harcoló, horvát származású Juranics Lőrincnek. Az ifjú vitéz szobrát Trischler Ferenc pécsi szobrászművész formálja meg bronzból.

– Hit 8.

Népszabadság, Bp. 1983 júl 10.

Trischler Ferenc, szobrán

JÓKAI MÓRNAK szobrot állítanak egykori képviselői választókerületében, Dél-Baranyában. A megyei tanács Trischler Ferenc pécsi művészt bízta meg a mű elkészítésével; az alkotást a harkányi arborétumban helyezik el.

-kl

P

Népszabadság Bp. 1980 aug. 29.

Trischler Ferenc

SZOBROT ÁLLÍTANAK Szigetváron Zrínyi Miklós zászlótartójának, a horvát származású Juranics Lőrincnek. Trischler Ferenc szobrászművészt bízták meg a mű elkészítésével.

Magyar Hirlap 1979/129/9

Trischler Ferenc, szobrán

*

ZRÍNYI EMLÉKÜNNEPSÉGEKET rendeztek szeptember 7-én Szigetváron. A várban történelmi tárgyú *könyvkiállítás* nyílt. A dzsámiban *Trischler Ferenc* szobrait mutatták be. – Október 4–5-én az ünnepségekhez kapcsolódó *tudományos emlékülést* rendeznek a keleteurópai modernizálódás főbb kérdéseiről.

*

– Krónika

Hátsó-belső-borító

Jelenkor, Pécs, 1980.

Trischler Ferenc, szobrász

SZOBORPARKOT alakítanak ki Harkányban. Tizenkét híres embernek állítanak emléket, a történelem és a kultúra olyan kiemelkedő alakjainak, akik kötődnek a tenkesi tájhoz. Az első megbízást Trischler Ferenc fiatal pécsi szobrászművész kapta, aki Jókai Mórt mintázza meg; az író e körzetben volt országgyűlési képviselő.

— : Hí

8.

Népszabadság, Bp. 1981. febr. 19.

Trischler Ferenc, szobrász

Szobor a hős zászlósnak

Szigetváron szobrot állítanak Zrínyi zászlótartójának, a horvát származású Juranics Lőrincnek. Az ifjú vitéz szobrát Trischler Ferenc pécsi szobrászművész formálja meg bronzból. A történelmi múltú város nagy tisztelettel ápolja hőseinek emlékét. Szobra van a két Zrínyinek, a hadvezér és a költő Zrínyi Miklósnak, továbbá a várkapitány Horváth Márknak, a történetíró Istvánffy Miklósnak és a krónikás Tinódi Sebestyénnek. Ezek sorában kap helyet Juranics Lőrinc, az 1566-os hősi várvédelem egyik katonája. Amikor Zrínyi és társai kirohantak a rommá lőtt várból, a kortársi elbeszélés szerint, a zászlót vivő Juranics Lőrinc lépett elsőként a felvonóhídra és a harcosok élén haladva valószínűleg az elsők között is esett el a küzdelemben. Az ifjú zászlóshoz kapcsolódnak a minden év szeptemberében megtartott Zrínyi-emlékünnepségek is. Juranics Lőrinc egy kései leszármazottja ugyanis 1833-ban alapítványt tett a várvédők emlékének ápolására, s azóta emléknap a városban Zrínyi és katonái hősi halálának évfordulója. (MTI)

-: hobo

Esti Hírlap, 1980. jún. 9.

Trischler Ferenc, 120 bán

egész sora kezdődik.

Több kiállítás is várja a látogatókat. Közülük kiemelkedik *Trischler Ferenc* szobrászművész tárlata a várban. A híres Kara-

– Zrínyi-emlékünnepség Higetvárott 9.

Népszabadság, Bp. 1980. szept. 5.

Trischler Ferenc

TRISCHLER FERENC SZOBRÁSZMŰVÉSZ alkotásaiból nyílt kiállítás tegnap a Bólyi Mezőgazdasági Kombinát központjában. A művész régen a gazdaságban szobafestő munkásként dolgozott, s ma is a kombinát ad helyet műtermének, a Bólyhoz tartozó Békáspusztán

ISMUR[illegible]

Magyar Hirlap 1978/262/9

Trischler Ferenc, szobrász

● SZOBROT ÁLLÍTANAK Szigetváron Zrínyi Miklós zászlótartójának, a horvát származású Juranics Lőrincnek. A szobor elkészítésével Trischler Ferenc fiatal pécsi szobrászt bízták meg. Az 1566-os ostromkor Juranics Lőrinc elsőként lépett a felvonóhídra, s a harcosok élén esett el.

— : o Szobrot .....

8.

Esti Hírlap, Bp. 1979. jún. 4.

Trischler Terenc no bólyn

JÓZSEF ATTILA születésének 75. évfordulója alkalmából, a pécsi–baranyai ünnepségek sorában április 13-án Bólyban felavatták *Trischler Ferenc* szobrászművész József Attila domborművét.

*

Bólyi 3

–: krónika

Jelenkor, Pécs, 1980. máj.

XXIII/5.

Trischler Ferenc, grafikus
Kolozsvár

összekötő a főépülettel. Onnan a fehérruhások hűvösebb időben, vagy regge
órákban fekete malaclopóban közlekedtek, és ezen a reggelen a szokottn
hűvösebb volt.

Ami még megvolt Csettiből és Szilárdból, az a kettő törhetetlen elszán
sággal közeledett a kupolás építmény felé. Ez voltaképp egy félbenmara

Trischler Ferenc grafikus
szobrán

436.

11/5.

Arany a Nap trombitája.
Bálna cipel üstdobokat.
A megnyíló tajték-várak
lobogói fölragyognak.

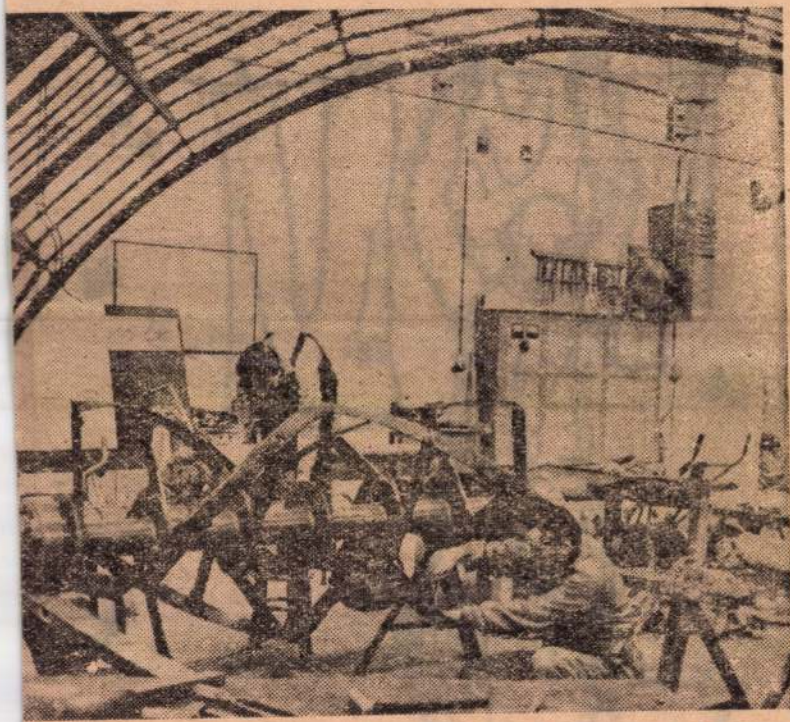

Mezőgazdasági Gépkísérleti Kutatóintézet munkatársainak új konst- forgó eke. Az új gép előnye az, hogy a szántás után közvetlenül el zni a talajegyengetés és vetés munkáját. Képünkön az intézet dolgozói szerelik az ekevasakat.

lényege tehát abban rej- főleg az elmaradt szövetke- miként lehetne a széles sító vezetést, rendszerint származó, szakképzett, fősl- séggel bíró szakemberekre t viszont megőrizni, sőt még jobban kihangsúlyozni a *tagság jogait és kötelességeit* és fokozni annak tudatát, hogy a szövetkezet gazdája a *földműves.*

Maga az élet dönti el, hogy ez a javaslat és az újságíró véleménye hasznos volt-e?

Dr. Imrich Rubik

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Szabad Föld

Trischler Ferenc

1967. MÁJUS 7.

1021

Trischler Ferenc grafikája

Siva isten árnyékában

Érdekes könyvet olvastam a „mesés" *Indiáról*. Írónője — *Ligeti Vilma* — évekig élt ebben a nagy ázsiai országban, nem csoda, ha mély együttérzéssel ír népéről. Különösen érdekes ahogyan bemutatja az indiai parasztokat. India lakosságának ugyanis 85 százaléka még ma is földműveléséből él.

A világ második legnépesebb országának mintegy 450 millió parasztja szó szerint éhezik, pedig a Gangesz völgye Földünk egyik legtermékenyebb területe. Csakhogy a lakosság többsége napjainkban is *faekével* szánt és kapa meg ásó helyett fakampóval töri fel a földet. A mezőgazdasági területnek csak 46 százalékát művelik meg. Természeti csapások is gyakran érik a falvakat: hol aszály, hol árvíz pusztít.

India nyomorának azonban egyik fő oka a *kasztrendszer*, amely a társadalmat négy osztályba sorolja: a *brahmanok* kasztjába a főpapok és maharadzsák, a *ksatrijákhoz* a katonatisztek és a tisztviselők, *a vajsjákokhoz* a gazdag parasztok, az iparosok és a kereskedők, s végül a *sudrák* kasztjába a bérmunkások és a szegényparasztok tartoznak.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Szabad Föld

1968 JUN 9

Trischler Ferenc

/1021

1968. JÚNIUS 9.

Nagymama a varrógépnél /
(Trischler Ferenc metszete)

István, az államalapító

HA VAN EMBER az országi legalább a nevét ne ismerik, terek, szobrok emlékeztet— de mindezeknél jobban az, ve mind a mai napig a legb keresztnév Magyarországnagy király nevét akkoriban m egy ezred év előtt — sok fel, ki önként, ki kény a név azóta is öröklődik ra, sok-sok családban.

n ezer esztendeje született, Alig néhány évtizede élt akkor a magyarság a Ducében, s 15 év telt el azóOttó német császár seregei reséget mértek a kalandozó ra a bajorországi Lech meván király egész életét, uralnkásságát ez a két esemény meg: a honfoglalás, amelynkáját be kellett fejeznie y államot alapít a törzsek losztott országban és a kaleverése, amely súlyos tortanulságul szolgált a magyarjét illetően.

— eredeti nevén Vajk — ogány-magyar vallásban szüjor papok keresztelték Ste(=István), a passaui szévédőszentjéről. Géza fezta a bajor papokat Panszlávok, avarok, bolgár-törökök — és István az áttelepítéssel a lakosság keveredését, egységesítését is elő akarta mozdítani.) Ajtonnyal gyorsan és kegyetlenül számolt le István. (A korabeli haditudomány alkalmazásáról is maradtak fenn krónikák: Nándorfehérvárnál — a mai Belgrádnál — a királyi hadak előre elvágták Ajtony utánpótlási lehetőségeit.)

Most már — viszonylagos békében — hozzáláthatott nagy tervei megvalósításához: megteremteni az egységes országot. Lóháton járta be többször is az ország egész területét, személyesen ismerkedett meg az emberekkel és ügyeikkel-bajaikkal. Akkori szokás szerint a királyi adókat is akkor hajtották be: a király kíséretében levő adószedők természetben követelték meg az adót, amit ott helyben az uralkodó és kísérete fel is élt.

módját jogtalan eltulajdonítások, sőt — az addig szokásban volt vérbosszú esetére is. A rabszolgaság megszűnőben volt már, de hogy létezett István idejében, azt bizonyítja törvénykönyvének egyik rendelkezése: pénzben vagy jószágban kellett megtéríteni a földesúr kárát, ha valaki egyik rabszolgáját megölte. A legtöbb bűncselekményt a világi büntetés mellett egyházi vezeklással is jóvá kellett tennie a bűnösnek. A törvénykezés a feudális berendezkedésnek megfelelően történt: jobbágyok és szabad parasztok fölött az ispán, egyházi méltóságok, nemzetségfők és ispánok ügyében a király volt jogosult az ítélkezésre.

A törvények végrehajtásához, az ország belső rendjének fenntartásához a királynak olyan erős szervezetre volt szüksége, amely teljes egészében az ő szolgálatában állt. Erre a kornak megfelelően a katolikus egyház volt a legmegfelelőbb. István maga is — nem annyira szülei, mint nevelői részéről — hitbuzgó keresztény nevelésben részesült, s azt akarta, hogy az ország egész lakossága az ő hitét kövesse. A vele szembeszegült főurak leverése után papok egész serege járta az országot. Térítettek szép szóval, prédikációkkal, a szentek életéről szóló legendák terjesztésével — és fegyverrel is. Az ősmagyar hit pap-

Trischler Ferenc

MAGYAR HÍRLAP SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1970 AUG 20

1021

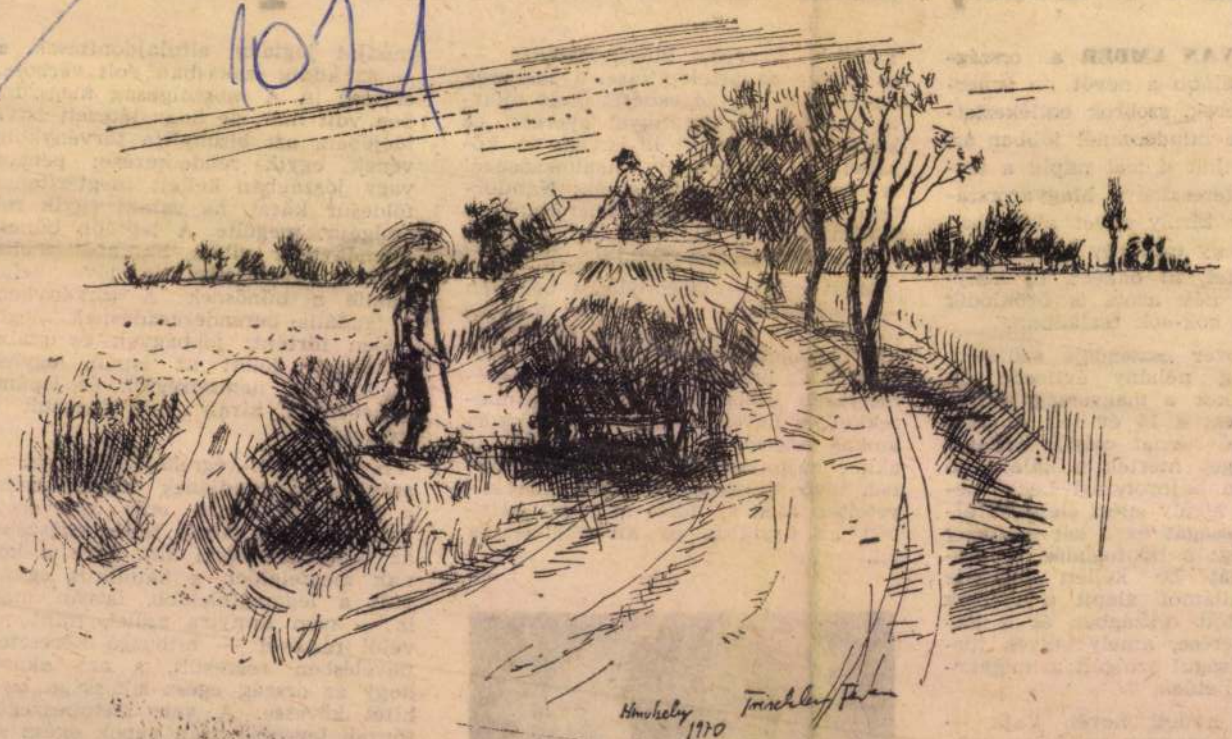

TRISCHLER FERENC RAJZA

...kistenyésztők örömmel él-
...k a szabad takarmányforgal-
...azás adta lehetőséggel. Pél-
...ul Baranya megyében a kis-
...nyésztők január-február hó-
...pban 172, Békés megyében
...70, Szolnok megyében 256, Fe-
... megyében pedig 649 tonna
...veréktakarmányt vásároltak.
... hír, hogy Székesfehérváron
...közeljövőben *„Tápüzlet"* nyí-
..., ahol a kistenyésztők kis té-
...ben is vásárolhatnak.

...udjuk, hogy az országosan
...ak ítélhető jelenségek mö-
...t számos, a hozzászólásokban
... felvetett körülmény nehezíti
... gyorsabb ütemű előrehala-
...st.

...Meggyőződésünk, hogy a helyi
...ácsi és termelőszövetkezeti
...etők pozitív hozzáállásával,
... állattenyésztéssel és forgal-
...zással foglalkozó helyi szer-
...t felelősségteljes munkájával
...ább lehet javítani a háztáji
...rvasmarha-tenyésztés hely-
...ét.

Nőth Boldizsár
MÉM Hús- és Tejgazdasági Osztály
osztályvezető-helyettese

...gon elterjedt. Angliában
már a tyúkállomány 80,
NSZK-ban hatvan százal
ketrecben tartják.

Magyarországon is egyre
gyob tért hódít a ketreces
tási mód, s a Mezőgazda
Tervező Vállalat által kons
ált Märklin-rendszerű tojóhá
kat nemcsak itthon, de kül
dön is megkedvelték. Az új
rendszerű tojóházakkal kapcso-
latban a Mezőgazdasági Gépki-
sérleti Intézet beható vizsgála-
tokat végzett, s ennek során
megállapította, hogy a ketreces
tartás a tyúkok teljesítményét
lenlegi másfélmilliós tojóállo-
mányt néhány év alatt *ötmil-
lióra növelhetik*, csupán a meg-
levő épületek átalakításával. Ez
pedig *évi 4—500 millió többlet-
jövedelmet jelent.*

I. S.

A Gyulai Tejpergyár eladásra kínálja

az alábbi, jelenleg is üzemelő állapotú berendezéseit.

Gyümölcsaszalásra, hagyma és egyéb zöldségfélék szárítására alkalmas, egyenáramú, gőzfűtésű, 18 tálcás szárítóberendezéseket, könyv szerinti értékben, valamint
két 6000 literes fakádat,
két 350 kg-os, ikerkosaras olajprést,
egy 240 kg-os kéziprést és
egy húsdarálót.

ÉRDEKLŐDÉS: Tejpergyár, Gyula, Mártírok u. 3.

Trischler Ferenc

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1971 MÁJ 17

SZABAD FÖLD
Budapest

1021

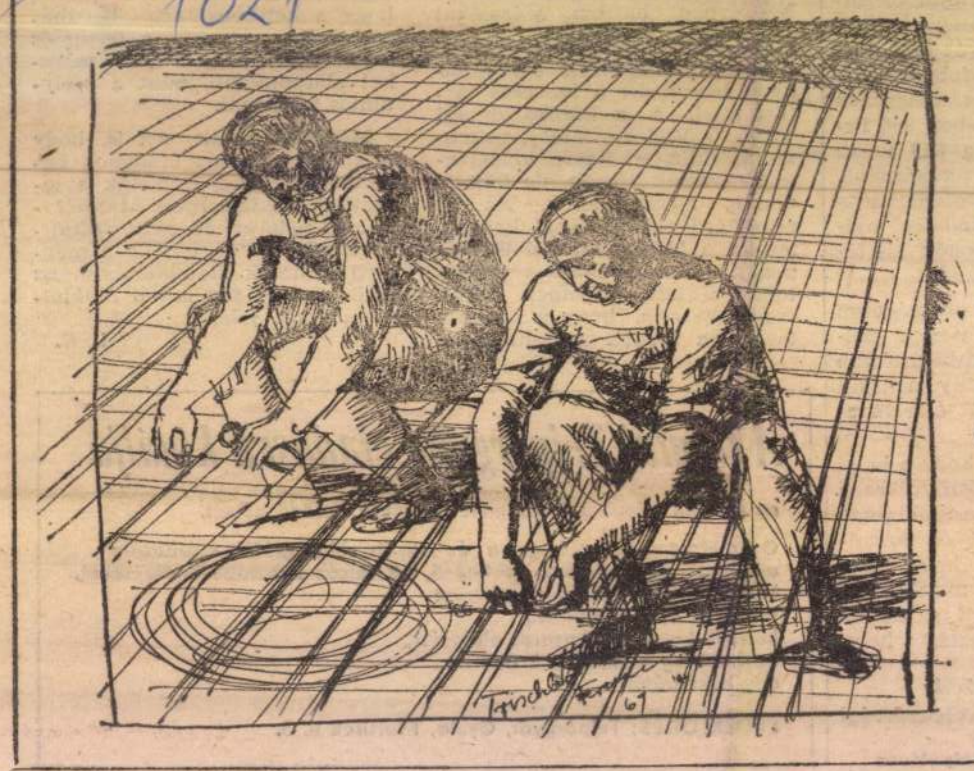

VASBETON-SZERELŐK
(Trischler Ferenc rajza.)

AUG 23

DUNANTÚLI NAPLÓ

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

ARATÓ KA

1.

Jó volt velem
Jó volt veled
Sikerült elhordtuk
az átkozott hegyet

2.

Virágokkal jönnek csecsemőnk
körülállják
merev arccal megüljük közös
ünnepünket
nagy szerelemmel a semmit
nemzettem néked
s te elbírtad hogy világra is
szüljed

4.

Kopogtatás nélkül bejön cikáz
ha elmegy
elfelejti leoltani a lámpát

Kint várakozva visszanéz
borzongásomtól pár lépésre
hátrább

Széljegyzet a természet

Veres Péter kiadatlan kézirata

Kevés író tud egy életen át mindig szoros közelségben maradni a természettel. Ő végig megmaradt ebben a közelségben. A Hortobágy szélén született, a pusztán gyerekeskedett. Itt bojtárkodott, s lett vasúti pályamunkás és napszámos, majd gazdálkodó kisparaszt. 48 éves koráig fizikai munkából élt. Később mint politikusnak és írónak az emberek és gondok sűrűjéből is volt szellemi ideje a makró- és mikrokozmoszra is figyelni. S mindarra, ami az embert élteti, és ami az ember körül él.

Az 50-es évek vége felé egy kötetet tervezett, „A természet könyve" címmel. Az ember és a természet viszonyáról való gondolatait, töprengé-

Trischler Ferenc

1021

TRISCHLER FERENC RAJZA

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1970 OKI
Napjaink

Kabdebó Lóránt

A TV

A televízió a legnépszerűbb, szó szerint a legpopulárisabb kommunikációs eszköz. E tény jó és rossz oldalával számolnunk kell. *Egyveleg műfaj.* Fogyasztói (azaz közönsége) egyszerre kívánják meg az alacsony és a legmagasabb művészi teljesítményeket. Ahogy valaha a fényképezés felfedezése felszabadította a képzőművészeket a valóság-ábrázolás szűk, prakticista követelményeinek kiszolgálása alól (magyarán: ahogy a fénykép megjelenése után már nem volt kötelező „megrendelői szempont" egy festménynek a fénykép-hűsége), úgy most a televízió szabadította fel a rokonszakmákat: a tv elterjedése óta valósulhatott meg a művészi film *korszaka,* és azóta javultak a rádióműsorok, nemegyszer az őket tehermentesítő tv-műsorok rovására. A tv mint egyveleg-műfaj tulajdonképpen minden igény, és ezek kielégítésének gyűjtőmedencéjévé vált. A kritikusnak is ezt a helyzetet kell tudomásul vennie, a műsorok értékelésében a néző (a sokarcú, vegyes nézőtábor) jelenlétével kell számolnia. A kritikus feladata: nézőként elvegyülni a műsorok sokféleségében, és onnan kiemelkedve, írásával orientálni, közönsége műsorszelektálását segíteni.

Igen ám, de a kritikusnak is megvan a maga generációs és szakmai-műveltségi nézőpontja, ő sem függetlenedhet a saját, egyéni igényeitől, attól, hogy amikor az adott műsort nézi, ő is egyike a csalódó vagy örülő, idejét a Istványnak örömmel szentelő vagy utólagos bosszúsággal sajnáló [illegible]

hogy *minden* [illegible] a készülék ell[illegible] tolsuk. Mindinkább elkövetkezik az az időszak (a színes adás, a második műsorcsatorna bevezetése fogja majd ezt igazán kikényszeríteni), amikor a néző válogatni kényszerül, csak adott, egyedileg kiválasztott műsorokat fog nézni. A műsorszerkesztésnek nagyobb választékot kell majd felkínálnia, és *a nézők rétegeződésére* is figyelemmel kell lennie. E rövidebb, rétegezett műsorösszeállításnál már feltétlenül számítani kell a fiatalság műsorba vonására.

A harmadik megfigyelés pedig épp e változás felismerését és szórványos alkalmazását jelezheti. És azt hiszem, témánkban ez a legizgalmasabb, erre kell azonnal felfigyelni, e kezdeményezéseket segíteni: helyeselni és alkalmanként majd tanácsokkal, bírálattal helyes irányba segíteni.

A fiatalság egyik legnehezebb problémáját segíti ezzel a tv megoldani, felnőtté válásuk buktatóját elkerülni: lehetőséget ad nekik felnőtt módra gondolkozni. Mert mi részükről a legtöbbet hangoztatott panasz: nem tudnak fórumhoz jutni, nem hallgatják meg ötleteiket, elképzeléseiket; a beérkezettek, az idősebbek „elnyomják" őket. Ebből magyarázzák letöréseiket, céltalanná, cinikussá, anyagiassá válásukat, a közösség dolgai iránti közömbösségüket. A fiatal novellisták, filmesek tele vannak e problémákkal, ki se látszanak a panaszokból. A felelősséggel való megterhelés később következik, túlzott [illegible] megnyúlik a fia-

országos szaktekintélyei
mással vitatkozni és
megérteni. Munkatársi
kult ki „fiatal kezdő
szakember" között e
„irodalmi" drámánál
ponálva és embersége
va.

Hasonló szempontok
meg a *„Halló"* is. A
és sztár-népszerűsítő
műsorok helyett am
parlamentté alakult
sok hibával. Igen eg
műsor. De ez az eg
biztató. Az első jele
rossz volt. Első adás
ifjúsági klubja életé
val való megismerkedé
ahogy az elején az
kérte: mutassanak be
lommal egy-egy ifjú
hogy példát vehessene
ról. Hát, sajnos, a
semmit nem tudtunk
ugyan néhány ruhada
ninél minibb szoknyát
lon függeni, meg végü
bozt, amiről nem tu
hogy micsoda. Miért?
valami érdekesebbet
dani, valami lényegese
beszélni, vagy kérde
mindjárt elkapták elő
font, vagy bekapcsolt
pont, és mondat közepé
sorra tért át. Sajnos,
tés a szereplőkkel szen
tat és figyelmesség leg
máit sem tartotta be, s
a rendezés is rálicitált

A hiba azt hiszem a

1021

TRISCHLER FERENC

Illusztráció

Trischler Ferenc rajza

A Vörös Rák
múzeumot csin
múltja a XIV.
1953-ig volt ü
években határ
Rákból múzeu
tötték az anyá
Szlovákia terü
szült és megny
létesítmény C
4097 kiállítási
könyvtára va
ben, tudomá
nak a rengete
ulica 24-ben.

1969 APR 20
SZABAD FÖLD
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Pozsony persze nemcsak a
városa. A mai ízlésnek, a mai kívánal-
maknak is eleget kell tenni, és ezt jól
tudják itt. Nemcsak igével él az ember,
egy pohár sör, egy-egy pohár bor mindig
jólesik. A sörről ne sokat beszéljünk,
mert köztudomású, hogy Csehszlovákiá-
ban kitűnő sörök vannak, a pilsenitől le-
felé és felfelé egyaránt. A sört itt fok
szerint mérik, a kisebb foktartalmú ol-
csóbb, a nagyobb valamivel drágább.

A borfogyasztás mintha most kezdene
terjedni. Sorra nyílnak a *Vinarkák*, a
bormérések. Bemégy, belül rendszerint
igen szerény söntésbe jutsz, de fehérrel
terített asztalokkal, söntéspulttal, udva-
rias kiszolgálással. Ám lépcső vezet le-
felé, s akkor két meglepetésben van ré-
szed. Az egyik, hogy boraik savanyúb-
bak lévén a mienknél, megengedett a
borok édesítése, ami a mi ínyünknek
kissé szokatlan érzés. Valami cukros

vidékünkre, ők is joggal bi
gukéra. Bortermelésük hagy
tűnő berendezésű, az értél
nyokat őrző bormúzeum,
Szőlészeti múzeum konze
1761—62-ben épült Appo
van, s 1931—32-ben kezdték
ni az összegyűjtött tárgya
és 65-ben a szőlészeti rés
ten, a borászatit a pincébe
el, a mai Radnična ulica 1.

Ó, sokat lehetne és kell
Pozsony szépségeiről, a várr
javítanak, múzeumairól, a
pai hírű kincseket rejtenek
tékéről, amelyek közös é
kek. De mindennek feltárás
megemlítése is akár tanu
érdemelne.

Kussin

1021

Fáradtság. (Trischler Ferenc rajza)

Trischler Ferenc

ÓK:

A SZENT PÉTER hadművelet

...yarul beszélő, színes,
...olasz–francia–NSZK
filmkomédia

ÖTX I

Az atlétika egyik nagyon nehéz számát, az ötpróbát mutatja be
KOLONITS ILONA
magyar rövidfilmje

*

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR IFJUSÁG

Trischler Ferenc

1970 JUN 19

1021

OLVASÓ

Trischler Ferenc rajza

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR IFJÚSÁG

1970 NOV 27

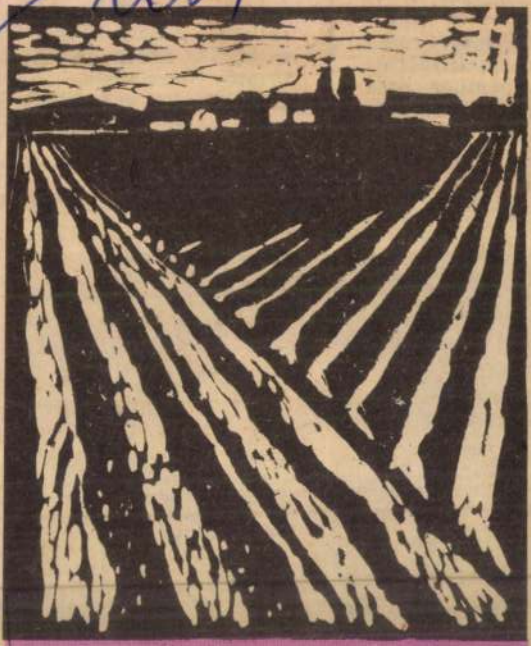

TRISLER FERENC METSZETE

Mindemellett
játszotta kezemr
érkezésemkor ka
még távozásom
és így az a kép
hoztam Varsóról,
tévében az adásh
át- meg átcikázna
kavarta hózápor

Mert én minde
gos körülmény el
napon át konok
jártam a várost.

Először kényszerűségből. Sorra jártam a szállodákat, de sehol se kaptam szállást, Varsó nem számított rám, előre nem jelentettem be magamat. Végül elirányítottak az *ulica Zurawia 74.* alá, ahol a mi IBUSZ-szolgálatunkhoz hasonlóan, magánlakásokban kínálnak szobát a vendégeknek.

Kivergődtem Varsó déli külvárosába, a 112-es busz végállomásának környékére, kertes villák közé, a Glogowa utcába. Barátságos háziasszony, meleg szoba fogadott, beszélgetni próbáltunk német, olasz, francia nyelven, de ment. Bár, akkor sem marasztalt volna a beszélgetés, én a várost akartam látni, akár szélben, havas eső-

nosz-
...kivilágítják. Ez volt
fénycsatorna, mellette a tavak
a városközeli falvak.

Bukarest szerencsés város
Ami a belváros arculatát ma
meghatározza, az a két világhá-
ború között épült fel. Merész
akkor modern, egységes stí-
lusban. Igy aztán a tulajdon
képpeni mag olyan, mintha Bu
dapesten a hasonló stílusú Uj
lipótváros a Déli pályaudvar
tól a Keleti pályaudvarig ter
jedne. Igazán nagyon szép. H
Bukarest mégsem versenyez
het Budapesttel, ez azért va
mert nincs Dunája és nin
Budája. Kedves ugyan a h
árokban, hol alagútban fol
dogáló Dimbovica, de méretei
legkisebb Kőrösét sem érik
Dombok, hegyek pedig ni

Trischler Ferenc

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

SZABAD FÖLD
Budapest

1969 DEC 14

1021

(Trischler Ferenc rajza)

előírt szinteket teljesíteni, továbbá legalább 2—6 óra társadalmi munkát végezni a sportért. A kötelező számokat úgy állítottuk össze, hogy a kevésbé igényes sportok, mint az atlétika, turisztika, honvédelmi versenyek kerüljenek előtérbe, a szabadon választottak esetében pedig a kerékpártúra, a teke, gyaloglás, sí, szánkózás, vagy éppen valamelyik

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Trischler Ferenc, szobrász-művész

Népújság Heves

1976 JAN 24

viselőjét.

1021

Trischler Ferenc tárlata Gyöngyösön

Múlt év őszén a Hatvani Galériában lépett először önálló kiállítással nyilvánosság elé *Trischler Ferenc* szobrászművész. A fiatal alkotó munkái nagy sikert arattak. Most újabb tárlat lesz megyénkben. Január 29-én, csütörtökön délelőtt 11 órakor a gyöngyösi főiskola klubjában nyílik meg válogatott műveinek bemutatója. Délután a művész a főiskola KISZ-fiataljaival találkozik, s folytat eszmecserét képzőművészeti életünkkel kapcsolatos kérdésekről.

jeztek be általános
mányaikat.

Az esti általános
népszerű. Ezért áth
dásként a munkásm
segítése érdekében
bizottság és a taná
si osztálya úgynev
üzemi iskolák bein
ményezte. Így egy-egy osztály teljes tananyagát az említett óraszámban, gyorsított eljárással sajátítják el a felnőtt tanulók. Persze ez a vállalatoktól, üzemektől nagyobb áldozatkészséget igényel, hiszen a kurzus első és ötödik hete teljes egészében tanulással telik. Erre a két hétre a vállalatok szabadságot és átlagkeresetet biztosítanak dolgozóiknak.

Nógrád megyében jelenleg 111 ifjúsági klubot tartanak nyilván. Rendszeres, tartalmas tevékenységről azonban alig egyharmaduk tud csak számot adni. Ezért Salgótarjánban a KISZ Nógrád megyei bizottsága, a Szakszervezetek Megyei Tanácsa, a megyei tanács művelődésügyi osztálya képviselőinek, a megyei tanács ifjúsági titkárának, a megyei ifjúsági klubok szakfelügyelőjének, valamint a fenntartó szervek, testületek, szövetkezetek, vállalatok képviselőinek részvételével megyei klubtanács alakult. Ennek a szervnek az lesz a feladata, hogy megvalósítsa az ifjúsági klubok felügyeletét, szervezeti és tartalmi munkájuk támogatását, módszertani segítését, kialakítsa az együttműködést, tapasztalatcserét a klubok, továbbá KISZ-szervezetek és a klubokat fenntartó helyi tanácsok, szövetkezetek, vállalatok között.

viselője. Irói erényeik
vasmánnyá avatják a szinte klas
szikusnak minősíthető munk
amelyet számos térkép, magyará
jegyzet egészít ki. (69 Ft. Gond
lat Könyvkiadó.)

A felsorolt művek kaphatók
ország valamennyi könyvesboltj
ban. Olvasóink utánvéttel is me
rendelhetik a 39. sz. Állami Kön
vesboltban, 1088. Budapest, VII
József krt. 5. sz.

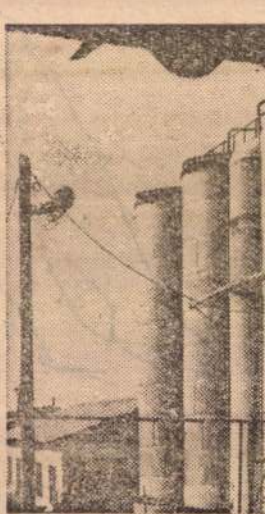

Különleges fémből kész

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRADÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

Szabad Föld

Trischler Ferenc

1975 SEP 14

1021

(Trischler Ferenc rajza)

1976. szept. 26., vasárnap

Az OKISZ VII. kongresszusa előtt

Interjú Koltai Zoltánnal, a KISZÖV elnökével

Október 27-én és 28-án Budapesten a MÉMOSZ-székházban tartják meg az OKISZ VII. kongresszusát. Megyénk ipari szövetkezeti mozgalmát küldött képviseli. Azzal a kérdéssel kerestük fel *Koltai Zoltánt*, a Borsod megyei KISZÖV elnökét, mondja el, hogyan készülnek e jelentős eseményre, s mit várnak az országos tanácskozástól.

— Az OKISZ VII. kongresszusára való készülődést az év június 17-én kezdtük meg. Ekkor zajlott le a megyei küldöttválasztó közgyűlésünk. — Itt amint a lapok is beszámoltak róla — összegeztük a IV. ötéves terv időszakában elért eredményeinket, azt, hogyan, s milyenben valósítottuk meg a kitűzött politikai célkitűzéseinek szellemében az OKISZ VI. kongresszusának határozatait. Itt választottuk meg a küldöttet megvitassa, álláspontját kifejthesse.

— Milyen módosítások indokoltak és várhatóak? Közismert, hogy az utóbbi években Borsodban is nagy létszámú ipari szövetkezetek jöttek létre, erősödtek meg. Roppant erőfeszítést jelent olykor a közgyűlés; 1200—1800 ember összehívása. A feladatok gyorsabb megoldása, a hatékonyabb döntések végett a tervezet szerint a közgyűlés kizárólagos hatóköre szűkül, növekszik viszont a küldöttközgyűlés hatóköre. Természetes, hogy a legfontosabb döntések, mint például az alapszabály megállapítása, a főbb tisztségviselők megválasztása, visszahívása, az éves terv, a középtávú, távlati tervek jóváhagyása változatlanul a közgyűlés hatáskörében marad.

— A tartalmi munkát jehatározott körben vizsgálat és felelősségre vonás kezdeményezésére is feljogosítja a szövetséget. Felhatalmazást kap a KISZÖV arra is, hogy javaslatot tehet a szövetkezetek egyesülésére, szétválására, átalakulására megszűnésére. E módosítás voltaképpen a gyakorlatot erősíti meg, hiszen az élet a körülmények amúgy is rászorítják a KISZÖV-öt a véleménynyilvánításra.

— Gyakori eset, hogy az OKISZ irányelveket, javaslatokat készít, s küld a szövetkezetekbe. A kollektívák ez esetben kötelesek az megtárgyalni, annak eredményét jelenteni. Nem vonatkozik ez a KISZÖV-ök ajánlásaira. A tervezet szerint ajánlást a szövetség küldöttközgyűlése és elnöksége is kiadhat. A szövetkezetek kötelesek az ajánlást meg

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

ÉSZAKMAGYARORSZÁG
1976 SEP 26

Trischler Ferenc

1976. szept. 26., vasárnap

1021

Beszélgetők

A Fiatal Képzőművészek Stúdiója őszi rajzpályázatának anyagát sokan tekintették meg a Miskolci Galéria ideiglenes kiállítótermében, a Kossuth Lajos utcában. Trischler Ferenc díjazott munkája, a Beszélgetők is e kiállításon látható. A tárlatot ma láthatják utoljára az érdeklődők.

Csutorás Annamária

*

...genekaraink II.

...krónik

Négy gyönyörű versenymű négy fiatal pécsi művész tolmá csolásában — így foglalhatju össze a Filharmónia C. bérleté nek február 10-i hangversenyé

Liszt-díjas fuvolaművészün Barth István Vivaldi *c-moll fu volaversenyét* adta elő, eszmé nyien szép hangon, biztos mu zikalitással. Leszámítva a gyo tételek pergő figurációiba be csúszott néhány apró egyenle lenséget, hanglemezre kívánk zó, tökéletes előadásban gyö nyörködhettünk, melyet remé hetőleg a Pécsi Rádió felvét

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Dunántuli Napló

1975 MÁR . 1

Trischler Ferenc

1021

Tichler Ferenc rajza

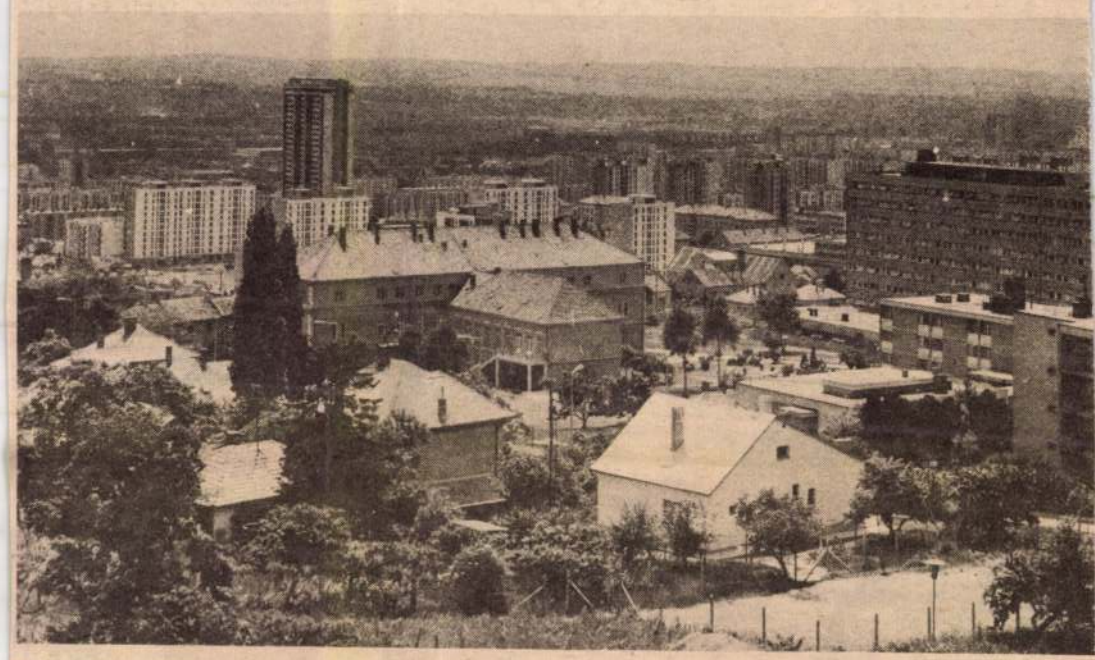

Pécsi látkép 1977

A társadalmi mozgás alapvetően po

Átrétegző

Átrétegződés.

Nem szeretem ezt a szót, pedig így mondják. Így mondják azt, amikor a bányászfiúból jogász lesz, az orvosfiúból géplakatos.

Társadalmunk nyílt, a kategóriák családon belül keveredtek, az apa munkás, az anya értelmiségi, a fiú paraszt... Előfordulhat. Az egyik testvér gyári munkás, a másik tanár. Az átrétegződés gondot, örömöt, gyönyört szül...

1

Porcelánok, üvegek között, színes világban dolgozik Kramm János. A bólyiak szerint vérbeli kereskedő. Alig ültünk a fonott székre, alig váltottunk né-

leszkednek a társadalmi szükséglet „tervszámaihoz". Ma még nem...

3

Ulbert Ádámné, Szederkény mindenese. Talán nem haragszik meg érte, de ez jutott eszembe, amikor elsorolta

inte otthon rá sem mertem gyújtani, mert az nem illik, hogy egy nő cigarettázzon...

Más lett a kapcsolatuk. Ezt bizonyítja, ezt próbálja valahogy megfogalmazni. Nehéz szavakba önteni, talán nem is lehet. A falusi értelmiség?

— Aki tovább tanul, szinte kivétel nélkül otthagyja környezetét. Legutóbb valaki azt

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Dunántuli Napló

1977 DEC 2 5

Trischler Ferenc

li Napló

1977. december 25., vasárnap

10211

ságainak munkatársai, *Jakabos Zoltánné*, a Baranya megyei Tanács kereskedelmi osztályá- megyei Úttörőelnökség elnöke és *Németh Csaba*, a KISZ Baranya megyei Bizottságának

szép magánházak tűnnek mébe. Az Engels, a [illegible] Lenin úton jelenleg is gyors ütemben épülnek OTP-kölcsönnel az otthonok. Találkoztunk a Pécsi Építőipari Szövetkezet munkásaival, akik a Sallai utcai lakótelepen dolgoznak, több tucat lakás külső vakolását végzik. A költségvetési üzem ezekben a napokban végzi az utolsó simításokat a Gyöngyvirág utcai szolgáltatóházon, amelyben 19 lakást is kialakítottak. A szorgalmas munkán és minőségen is érzékelhető, hogy számosan saját fészküket építik, az üzem dolgozói közül nyolcan kapnak itt lakást. Rajtuk kívül a DÉDÁSZ és a termelőszövetkezet tagjai, alkalmazottai költöznek ide. A földszinten bisztró, virágüzlet és GELKA-felvevőhely lesz.

A 6-os út mellett bővül és megújul a volt gabonaraktár épülete. Tizenötmillió forintos beruházással itt lesz a Szigetvári Cipőgyár felsőrészkészítő üzeme, amely háromszáz embert foglalkoztat. A háromszintes épületben, a tervek szerint, augusztus végén kezdődhetnek

1021

Művelődési házat avattak tegnap Himesházán, amely társadalmi összefogással épült
(Tudósítás a 2. oldalon.)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Trischler Ferenc,

1978 MÁR 19

grafikus, szobrász

Dunántúli Napló

Társadalmi összefogásból művelődési ház

Ünnep Hímesházán

Felavatták Petőfi bronz mellszobrát

Amikor lehullott a fehér lepel Trischler Ferenc Petőfi-mellszobráról, két asszony összehajolt előttem: nagyon szép! Az arcokon látszott, hogy ez volt a többség véleménye a szombat délutáni szoboravatón a hímesházi Hősök terén. A szapora eső ellenére sokan vették körül a kis parkot, amelynek közepén ott áll a bólvi születésű fiatal szobrász legújabb alkotása, a magyarok által mindig ilyen szépnek látott Petőfi Sándor. Nemcsak a dél-baranyai falu lakói, hanem a környékbeliek is tetszéssel fogadták Vallai Péter előadásában a költő Föltámadott a tenger című versét, majd a mohácsi Kisfaludy Gimnázium énekkarosainak műsorát, amelyet Sas Zsuzsa vezényelt. A szobrot Seres Vilmos, a mohácsi Járási Hivatal művelődésügyi osztályvezetője adta át a község lakóinak. Avató beszédében elmondta, hogy régi vágya már a hímesháziaknak egy Petőfi-szobor, amely a falu központjában lévő hangulatos teret ékesíthetné. Óhajuk teljesülésén túl külön öröm, hogy a mű olyan szobrász alkotása, aki ennek a vidéknek a szülötte. Seres Vilmos ezután leleplezte a szobrot, az állami, társadalmi, gazdasági szervek képviselői pedig a Szózat hangjai mellett elhelyezték koszorúikat a talapzatnál.

A szoboravatás után a nézők fölsétáltak az újonnan elkészült művelődési házba, amelynek az átadására ugyanezen a délutánon került sor. A 3,5 millió forintos költséggel, jelentős társadalmi összefogással épült művelődési központ nagytermében – ahogy mondani szokás –, egy gombostűt sem lehetett volna leejteni. Takács Gyula, megyei tanácselnök-helyettes, Novics János országgyűlési képviselő, számos állami és társadalmi tisztségviselő jelenlétében dr. Németh Elemér, a mohácsi járási hivatal elnöke avatta fel a tágas, szép épületet, amelyben könyvtár és ifjúsági klub is helyet kapott. Az avatóünnepség keretében osztották ki a művelődési ház építésében részt vett brigádok, munkások elismerő okleveleit. Az emeleti galérián megnyílt az új kultúrotthon első képzőművészeti tárlata, Trischler Ferenc grafikai és kisplasztikai kiállítása.

A hímesházi ünnepi rendezvények sora ezzel még nem ért véget: a közönség a Magyar Néphadsereg Központi Zenekarának térzenéjében, majd ajándékműsorában gyönyörködhetett. A rendkívül kulturáltan játszó együttest Auth Henrik alezredes, főkarmester vezényelte.

H. J.

ntūli
ō
XXXV. évfolyam, 78. szám
1978. március 19., vasárnap
Ára: 1,20 Ft
gyei Bizottságának lapja

Értekezik a Biztonsági Tanács

Nehéz védekező harcot vívnak a palesztin és líbiai erők

harcosokhoz

a libanoni baloldali erők és a velük szövetséges palesztínai fegyveresek napok óta védelmezik Dél-Libanont, s ezzel együtt védik az arab nemzet méltóságát és becsületét.

„Tudják meg az izraeli agresszorok, imperialista pártfogóik és mindazok, akik összeesküdtek a cionistákkal, hogy a palesztínai forradalom hű marad eszméihez és a hazafias elveihez" — folytatta Arafat.

A PFSZ vezetője végül ismételten leszögezte, hogy a palesztínai forradalom és a libanoni hazafias nemzeti mozgalom egyesített erői elhatározták: a végső győzelemig harcolnak hazájuk felszabadításáért, visszaverik és megsemmisítik az agresszorokat.

Leszállás a kommunista műszakra

Az átlagos napi teljesítménynél t

Kommunista tartottak a

Szénbányákr

Frontjelentés

Apák

Ha nem tudnátok, hát olyan volt ő, mint bármelyik a világon: atya... apa... papa... aptya... otyec... ojciec... vater... father... le pére... a grundon pedig – kissé tisztelet lenül – csak úgy, hogy „fater"... A dohányfüst befogta a bőrét, többnyire csak szerdán és vasárnap reggel borotválkozott, nyáridőben ezt az udvaron művelte, rozzant székre tette a lavórt, a szederfa ágára csapta a törülközőt, fölakasztotta a tükröt, amelyből egy ferde darabka hiányzott, ezért aztán csavargatta a nyakát, mint egy gúnár. Cigarettapapírral ragasztotta be az életlen borotva nyomait, egy másikba pedig dohányt sodort és én gyújtottam meg a gyufát. Hétközi délutánonként – ahogy hazatért – átböngészte az újságot, hátulról átkaroltam a nyakát, ráfeküdtem a hátára, nom... Mértékkel persze, de azért elég sok játékot kapnak, s ez még sem elég. A fiam még kisebb volt. sétálok vele egyszer fönt a hegyen, az állatkert környéki kis ösvényeken. Mutatóujjamat nyújtottam neki, abba kapaszkodott, valahol másutt járt az eszem, majd arra figyeltem fel, hogy időnként megszorítja az ujjamat, és egyszer csak megcsókolta a kezemet. Ötéves volt akkoriban. Szinte belefájdult a szívem, ahogy láttam, mennyire ragaszkodik hozzám. Ha nagyritkán időt szakítok magamnak, letérdelek a szőnyegre, ketten nekem esnek, harapnak, téptek, birkóznak velem mint a párduckölykök, nyivákolnak, sikongatnak és olyan friss szappan- meg tejszaguk van.

– Egyszer meséltél nekem, valami megrázó gyermekkori emlékedről...

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 [illegible] 25

Dunántúli Napló

Trischler Ferenc
1021

Trischler Ferenc rajza

ban, s a füles sapkában nagy-

— Mi van, Ferkó? Akarsz va-

Vallomás egy n

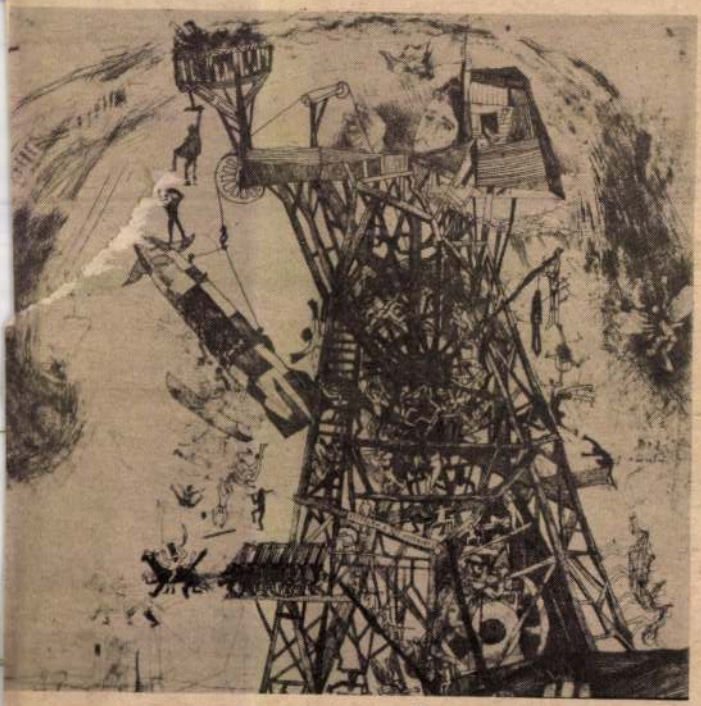

KONDOR BÉLA
kiállításának margójára

Kondor Béla grafikai munkás-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726
1975 MÁR 15
Dunántúli Napló

Trischler Ferenc
1021

—Trischler Ferenc rajza

SAJTÓFIGYELŐ

Amikor harmincé
badságunk kezdete
azóta megtett út nehézsé-
geire és örömeire, harcaira
és győzelmeire visszaemlé-
kezünk, a mecsekalji város-
ban felötlik előttünk a ma-
gyar táncművészet egyik
legjelentősebb állomása, a
Pécsi Balett megalakulása,
aminek most ünnepeljük 15.
évfordulóját: 1960-ban te-
remtődtek meg azok a tár-
gyi és személyi, anyagi és
szervezeti feltételek, ame-
lyek ezt a nagyszerű indu-
lást lehetővé tették.

A Pécsi Balett felsz

1975. április 4-én „Tavasz 1975" címmel a 30. évforduló előtti tisztelgésként csendültek fel szovjet zeneművek és válaszoltak rájuk magyar táncmű-

nei-táncos hangulatoknak a színpadon el kell röppenniük.

A művész régi társadalmi kötöttségeinek fanyar persziflázsa a fiatal szovjet zeneszerző Grinblatt modern hangszínekben gazdag zenéjére komponált *Moliere úr*, aki valójában nem is úr, hanem mecénásainak szolgája, kiszolgáltatottja. Múzsája hiába is rázza le az öt fehér szalaggal finoman szimbolizált kötöttséget, csak azt éri el, hogy helyette maga a művész válik rabbá. A nagyon emberi lázadni-akarást, lázadni nemtudást, de mégislázadást a táncos kifejezésformák egészen széles skáláján játssza el az együttes nagy művészi múltra visszatekintő és

HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 ÁPR 19
Dunántúli Napló
Trischler Ferenc

— Más az, hidd el!

tétettek vele a lajstrom alá. A

1021

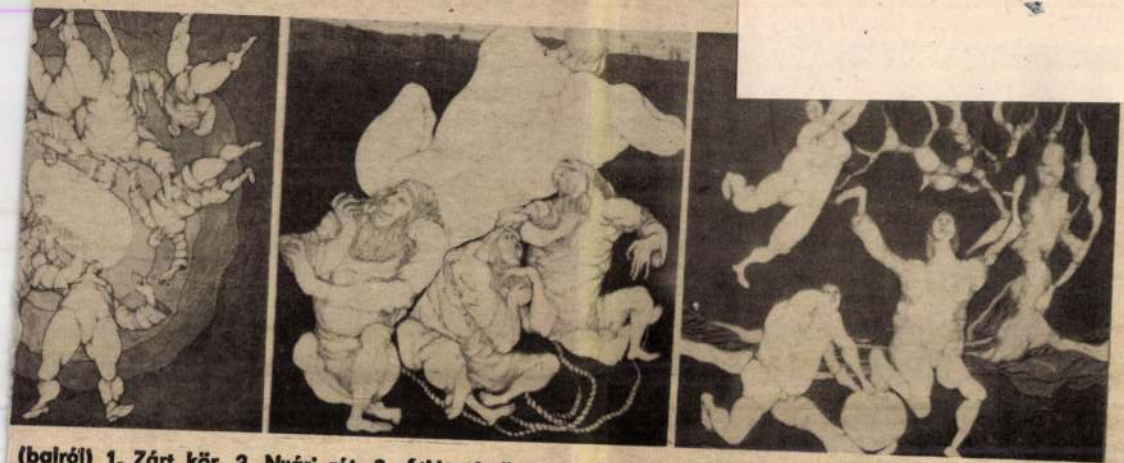

(balról) 1. Zárt kör. 2. Nyári rét, 3. Átlátszó üveg. 4. Cselszövők. 5. Telihold.

ÁGY ÉS SZEKSZUALITÁS

Könyv

JÓKAI ANNA:

Mindhalálig

Az alkotó embert kísértő válságperiódusokról Fellini vallott megrázóan emlékezetes Nyolc és fél című filmjében. Guido Anzelmi vergődését az-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1975 JUN 21
DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Trischler Ferenc

1021

Bárdosi
Németh János

A málna édes ízét

A málna édes ízét
kertedből ellophatnám,
de este van és tél jön,
a köd már füstöl kéken.

A fák alatt, hol álltam,
most csönd és rémület van,
ízét a föld elitta,
eső a sárba verte.

Mily hirtelen fogyott el
a málna és a mámor,
jó íze minden jónak,
a nyár elillant emlék.

Egy csokonais sor lett
versemben és a kertben
lapul a fák nagy árnya,
károg a varjú, fázom.

Trischler Ferenc rajza

sarnokban

Trischler Ferenc

Trischler Ferenc: Műterem, bronz, 35×27 cm

Művészet, 1977. Máj. 6. old.

...yában porártalmas munkahelyen

...ozott tetteket ...zemek ellen!

...medence a szilikózis melegágya

munkaképesség elbírálásához. Az egészségügyi törvény értelmében az Országos Munkaegészségügyi Intézet feladata a jelen áldatlan helyzet felszámolása. Az OMI teendőit a kerekasztal-beszélgetés résztvevői az alábbiakban fogalmazták meg: az emberért való felelősség megköveteli, hogy a por-tüdőbetegeket ellátó rendszert intézményesítsék, s evvel szinkronban a meglévő intézmények felszereltségét javítsák.

Hadd szúrjuk közbe, hogy miért szorít a cipő legjobban Baranyában: a mecseki szénmedence a szilikózis melegágya. Ugyanis, az ország összes bányáját együttvéve a Mecsek „termeli" a szilikotikusok 85—95 százalékát, s a maradékot az összes többi szénmedence. Míg mondjuk Tatabányán alig ismerik a szilikózist, Pécsett és Komlón első helyen álló bányászbetegség.

A miniszteri rendelet úgy fogalmazott: a végrehajtás kulcsa az OMI kezében van, az ő feladatuk tehát a szervezési kérdések kidolgozása, az iránymutatás. Ha — és ez az alfája és omegája a dolognak — az OMI mindezt elvégzi, akár a most folyó egészségügyi integráció keretében, vagy ezen integráció nyomán itt a lehetőség, hogy a helyzetet gyökeresen megváltoztassuk. Az ügy fontosságát és sürgősségét ne vitassuk, minden fórumon elismerték. De mint azt beszélgetőpartnereim elmondották, csak beszélni a por-tüdő megbetegedésekről már fárasztó. Az ember csetlik-botlik a témában, de nincs senki, aki kézbefogná, s ne csak beszélne, hanem tenne is.

Politikai

kősziklákat mozgatunk, de a porszemek ellen még nem tudtuk maradéktalanul felvenni a harcot...

Kozma Ferenc

30 győzelmes év

Tíz szocialista ország szocialista-realista művészetének bemutatója Budapesten

Nagyszabású nemzetközi képzőművészeti kiállítás készül a budapesti nemzetközi vásár B-pavilonjában. A Műcsarnok saját területének háromszorosán, 6000 négyzetméteren rendezi meg tíz szocialista ország: Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország, Kuba, Magyarország, Mongólia, a Német Demokratikus Köztársaság, Románia, a Szovjetunió és Vietnam szocialista-realista művészetének magyarországi bemutatóját.

A 30 győzelmes év című reprezentatív tárlat — amely tavaly nyáron Moszkvában a Manyezsban, az év őszén Berlinben az Altes Múzeumban, majd ez év tavaszán Prágában a Fucik park brüsszeli pavilonjában kapott helyet — a szocialista társadalom építésének eredményeit, a testvérnépek életét ábrázolja.

A vándorkiállítás ünnepélyes megnyitóját június 25-én tartják. Egy hónap múlva, július 25-e után Szófia fogadja a nem mindennapi élményt nyújtó kiállítást.

Egy hónappal a „házasság" után

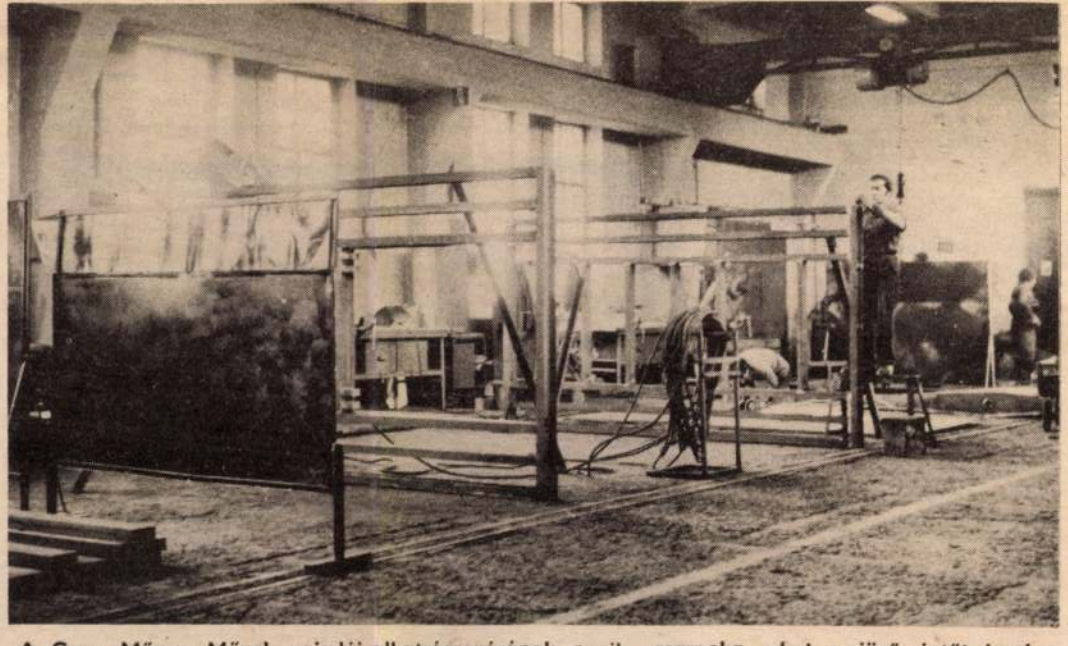

A Ganz Műszer Művek vajszlói alkatrészgyárának egyik csarnoka, ahol a jövő évtől kezdve már félautomata forgácsológépek dolgoznak. Erb János felvétele

Kétszázan kopogtak a gyárkapun

Dinamikus fejlesztés előtt

Az átmeneti bizonytalanság szülte riadalom megkérdőjelezte a jövőt. Ám mióta kiszögezték az új cégtáblát a Dél-dunántúli Vízügyi Igazgatóság egykori telepének bejáratára, tisztább a horizont az alig száz főt foglalkoztató vajszlói üzem fölött. Május elsejétől uayan-

JUN 2 0

Trischler Ferenc
1021 szobrász

MŰHELYEK, ALKOTÓK

Trischler Ferenc

Magányosan

– Látom, maga tud bánni a szellővel és a széllel, – mondta *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész, Trischler Ferencnek, amikor *Magányosan* című, akkor még félig kész szobrát megnézte. – Tudnia kell azonban azt is, hogy a kompozíció mennyit enged meg a szélből és mennyit a szellőből. A drapéria lírai redőzöttsége ugyanis már a lírai tartalom megduplázását jelenti. A *több* pedig ez esetben *kevesebbet* eredményez, azaz a duplázás csökkentő hatású.

– Teljesen egyetértettem *Somogyi Józseffel* és elsimítottam a redőket, hogy valóban a lényeg maradjon hangsúlyos – emlékezik *Trischler Ferenc* a példázatnak is beillő párbeszédre. Mert továbbra is a lényegre, s annak hangsúlyozására törekszem. Ezért is készítem elő a lehető legalaposabban szobraimat. Rengeteget rajzolok, és amikor megfelelőnek érzem vázlataimat, amikor úgy érzem, már nem lehet plasztikailag továbbgondolni az eredményt, csak akkor kezdek mintázni.

– Elmondaná, hogyan készült a Magányosan című szobra?

– Pesten egy ízben, amikor leszálltam a buszról, megpillantottam egy különös, idős nőt, aki ott állt a tömegben. Sokáig néztem megkapó alakját, követtem a tekintetemmel, egészen addig, amíg csak el nem tűnt a szemem elől. Utána rajzot készítettem róla. Eltettem, de két-három naponként eszembe jutott. A rajzot vázlatok követték, majd megszületett a másfél méteres gipszszobor.

– Hol látható most ez az alkotás?

– Jelenleg a rákospalotai tárlatomon. Egyébként az eddig elkészült munkáim Pesten vannak egy barátom lakásán..

– Ezek után illő elmondanunk, hogy Trischler Ferenc szobrászművész a pécsi művészeti gimnázium művésztanára. Friss Derkovits-ösztöndíjas, az itteni tárlatlátogató közönség még nem, lapunk olvasói azonban már ismerhetik egyes munkáit, hiszen több ízben jelentek meg rajzai nálunk.

– Bólyban születtem, 1945-ben. Ott jártam általános iskolába, s ezután a pécsi művészeti gimnáziumba jelentkeztem, de még felvételire sem hívtak be. Úgy gondoltam, jelentkezek a bólyi állami gazdaság építőipari részlegébe szobafestő tanulónak. A szakmunkás bizonyítvány megszerzése után Budapesten dolgoztam a szakmámban, estelente pedig a Dési Huber-szakkörbe jártam rajzolni. A Fazekas Mihály gimnáziumban leérettségiztem, és jelentkeztem a Képzőművészeti Főiskolára, ahova azonnal föl is vettek. *Szabó Iván* volt a mesterem, de igen sokat tanultam *Somogyi Józseftől* is, aki most a Derkovits-ösztöndíj kapcsán konzultánsom. Szobrász és tanári szakon végeztem. Ezután a kétéves művészképző következett. Ez a két év döntő hatású volt életemben.

– Milyen hasonló döntő hatások érték még?

– Mindenekelőtt ide sorolnám eredeti szakmámat, amelynek gyakorlása közben számos érdekes emberrel ismerkedtem meg, talán ennek köszönhetem, hogy elsősorban ma is az emberek érdekelnek. A másik fontos dolog a rajzolás. Sokat rajzoltam már a szobafestő évek alatt is ebédszünetekben és estelente a munkásszálláson. A művészi ambíciók, vágyak tulajdonképpen már 14 éves koromban jelentkeztek. Már akkor azokra a lehetőségekre vágytam, amelyeket később, a főiskola adott meg, ahol szintén számos kedvező hatás ért. Többek között az, hogy megszerettem a zenét –, elsősorban a barokk muzsikát...

– Mi a véleménye a művésznek az anyaghoz és a környezethez való viszonyáról – szüksége van-e ma például egy szobrásznak a tudományos-technikai forradalom eredményeinek ismeretére, a folyamat nyomonkövetésére?

– Ennek ismerete, a megismerésre való törekvés elengedhetetlen követelmény, amely szívós, kitartó munkát igényel.

– Kivitelezett, köztéri munkái vannak?

– A budapesti XI. kerületi tanács tanácstermében áll egy Lenin-portrém, és most öntik a hatvani leánykollégium számára készített Kállai Éva-portrémat.

– Egy éve tanítok itt Pécsett a művészeti szakközépiskolában. Eleinte különös volt, hogy **tanítani** éppen oda kerültem, **ahova** valamikor nem vettek fel... Szeretem ezt a munkát, jó érzés tölt el, ha a növendékeknél eredményt érek el. Műtermem egyelőre nincs. Ha jó idő van, otthon, Meszesen, kint az udvaron dolgozom. Pécsett vagy ez év őszén, vagy a következő év tavaszán szeretnék egy önálló kiállítással bemutatkozni. **Bebesi Károly**

Piac

Szárnyaszeg

A műemlékvéd
déspolitikánk sz
benne legalább
pontnak kell érv
egyik: a műemlé
nek sokféle módon indokolható
szükségessége. A másik: a nép-
gazdaság, pontosabban a műve-
lődésügyi tárca anyagi lehető-
ségei, mivelhogy minden pénz-
be kerül.

Az a néhány évszázadosnál
öregebb szélmalom, amely ed-
dig megmenekedett a végleges
pusztulástól az Alföldön, föltét-
lenül megérdemli a védelmet,
ezzel a közvélemény is egyet-
ért. De ha nincs elég pénz, mit
lehet csinálni? A székkutasi
szélmalmot például már vagy
tízszer meg akarták venni az
illetékes állami szervek a sok-
számú örökös-tulajdonostól, de
mindig abbamaradt a dolog.
Pénzhiány, másra jobban kell
a pénz.

Pedig az öreg, szárnyaszegett
szélmalom most már egyre job-
ban pusztul, romosodik. Féreg,
szú eszi berendezéseit, foszla-
doznak a régi sziták, mohosod-

védelmet, illetve állagmegóvás
Igazi népfrontvállalkozás lehe
ne a néprajzi és történeti szem
pontból értékes székkutasi szé
malom megvédése az idő továl
bi pusztításától. Tetőt kellen
javítani, az omladozó falat itt
ott betéglázni, környékét ren
be hozni, megtisztítani a sz
méttől, giz-gaztól.. Egy-k
szakember irányításával a kö
nyékbeli lakosok, szünidős di
kok két szombaton, két vasá
nap megcsinálnák, és ami k
anyag kellene, azt összeadhat
a két helybéli termelőszövetk
zet, az ÁFÉSZ és az állami ga
daság.

Mert így csak romlik, pus
tul, halad az enyészet felé
székkutasi szélmalom. Ner
zeti műemlékkincsekben ne
vagyunk gazdag ország, h
mentsük, amit menthetünk.

D. F.

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 JUN 30

Szabad Föld

Trischler Ferenc

1021

TRISCHLER FERENC rajza

g, de ez nem lesz így hol-
amikor gazdaságos eljá-
‹ fognak a rendelkezésünk-
llni és a szénhidrogénlelő-
ek kimerülőben lesznek. De
y akkor is legyen kémiai
unknak hazai nyersanyag-
isa, legalább is a szükség-
k egy — remélhetőleg na-
ob — hányadának kielégí-
re, ahhoz már ma meg kell
deni a kutatásokat, mert a
ozás felemészti azt a nem
en sok időnket, ami a ren-
ezésünkre áll. Ösztönözze-
minket a külföld ez irányú
kvései és saját hagyomá-
ink.
ermészetesen, hogy a szén
ink is betölthesse szénhid-
énpótló szerepét, a szén-
yászat gazdaságosságát —
nár megkezdett és sikerrel
úton — tovább kell javí-
. Erre minden lehetőség
van. Így például a fejtési
nológiában már eddig is
lmas előrelépés történt.
rt ne sikerülne további át-
s? Ugyanez vonatkozik a
rások gyorsítására, a még
zerűbb vágatbiztosítási el-
sok kifejlesztésére, a biz-
ág fokozására stb.
emélem, hogy az elmondot-
al sikerült rávilágítani a
nek, mint energiahordozó-
és mint szénhidrogén-
ettesítő nyersanyagnak ha-
viszonylatban is nagy je-
őségére, hiszen belőle vi-
ylag kielégítő mennyiség
a rendelkezésünkre. Hogy a
is olyan távoli jövőben
ban tudjuk vele — leg-
b is részben — pótolni
egyre jobban dráguló és
linkább kifogyó szénhidro-
ket, annak az a feltétele,
ezt a lehetőséget még
elismerjük és e szerint cse-
ljünk!

Dr. Fejér Leontin

jogi szabályozásának
lémáit, a beruházások
szítését, a beruházási
kozási szerződéseket,
ruházások megvaló
kötött megbízási sze
ket részletesen körül
ja, a felelősség alany
határozza. Ez nem
hiszen a közgazdaság
lom nem egészen pontosan
választja szét a beruházáspo-
litikát és a beruházási rend-
szert. *Beruházáspolitikán* álta-
lában a beruházási elképzelé-
seken kívül a beruházásokkal
kapcsolatos valamennyi ter-
vezési, pénzügyi, jogi, szerve-
zési és módszerbeli intézke-
dést, az állam ezen a terüle-
ten végzett főbb tevékenysé-
gét értik. Ugyanakkor a *be-
ruházási rendszer* fogalmát a
beruházások népgazdasági
tervezésének, számbavételé-
nek, előkészítésének és lebo-
nyolításának, engedélyezésé-
nek, finanszírozásának és mű-
szaki-pénzügyi ellenőrzésének
rendjét, a jogi szabályozást
és az ezt lebonyolító állam-
igazgatási, pénzügyi és vál-
lalati apparátusként tartják
számon.

◆

A jogi eszközök helyét ille-
tően tehát vitatott, hogy a be-
ruházáspolitika vagy a be-
ruházási rendszer részét ké-
pezik, így a felelősség meg-
állapítása is nehézkes. Dr.
Tamás Lajos egyértelműen a

realizálásának szolgálatába.
A beruházási rendszer részét
képező jogi eszközök körén
belül főként a polgári jog kö-
rébe eső szerződéses rendszer
elemzése és annak továbbfej-
lesztése áll munkájának köz-
pontjában. A könyv során
mindvégig követni lehet a
szerző eltökéltségét, mely sze-
rint a népgazdasági szem-
pontból alapvetően fontos be-
ruházások eredményes, gyors
és minőségileg megfelelő le-
bonyolítását kívánja elősegí-
teni.

A felelősség kérdése sok-
szor a legérdekesebben
azokkal szemben merül
fel, akik kockázatot vállal-
nak, ezek politikai, erkölcsi és
anyagi terhét is kénytelenek
hordani. Mások viszont lan-
gyos vizeken evezve, rangjuk,
sebezhetetlenségük tudatában
élvezik a semmittevés felelőt-
lenségét. Dr. Tamás Lajos
könyvével a pozitív cselekvő-
képesség növelését kívánja
szolgálni.

L. J.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 JÚL. 30

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Trischler Ferenc

1021

TRISCHLER FERENC RAJZA

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Trischler Ferenc

1021

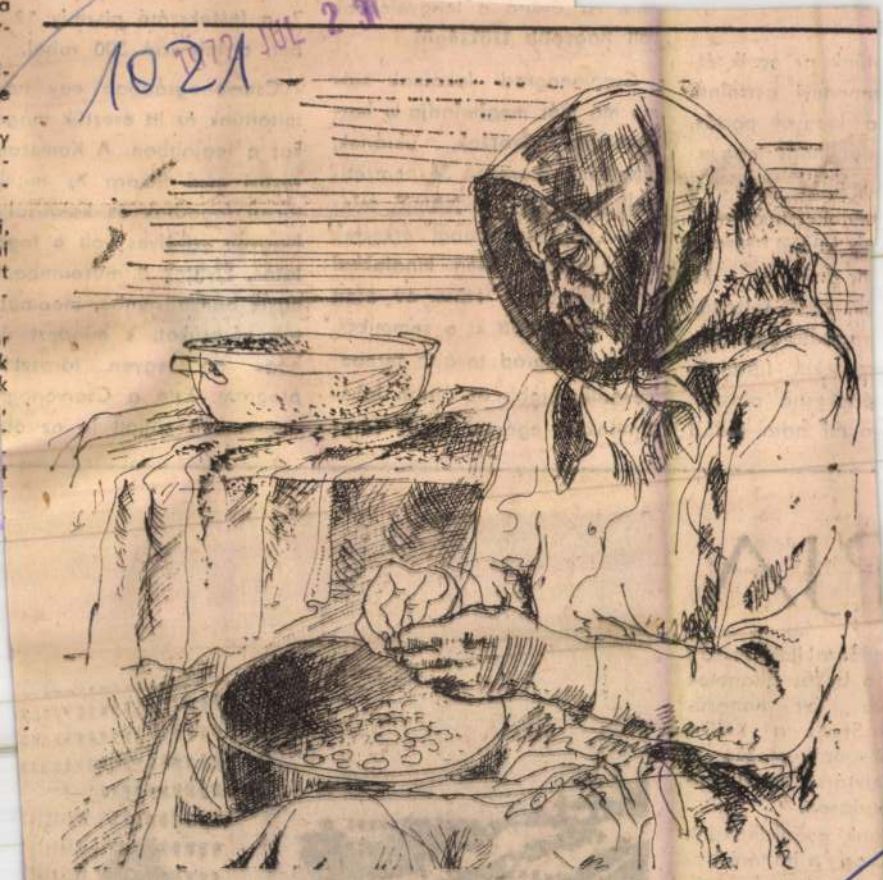

TRISCHLER FERENC RAJZA

tünk az egyik ét-
amennyi asztalnál
a lengyel portás,
dta, hogy magya-
nagy nehezen
et. Elmagyarázta,
ég varsói, járt a
n, amelyről – ha
ik, csak sejtettük
ragadtatással be-
zenekar fiatalok-
énekesnő olaszul,
oszul adta elő a

volt nag

Cserv
ma ma
vanezret
lengyele
ség lak
den k
ide csa
is talál
nagy vá
s Cserv
lyesedik,

tömbökkel egészül ki. A város étteremben zajlott le az öt

PJA

ettészakított ország
a békés állapotok
ára. Ezt hangsú-
lr Szen, a KNDK
ácsának elnöke is
elvtárs tiszteletére
gadáson.
gunk győződhettünk
s, hogy a háború be-
án milyen nagy erő-
tettek annak érde-
y az országot gyors

MK SAJTOFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1977 ÁPR 3

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Trischler Ferenc

1021

s ha feje fáradtan
öledbe hullik,
jó pihenőt!

Anya gyermekével. Trischler Ferenc rajza

együtt
intenzív
megsok
vonzere
teremt
Termés
bővülés
a hagy
térbe s
heti, h
taink elsodleges feladata mégis az élő irodalom gondozása. Csupán arról van szó, hogy egy sajátos olvasói igény kielégítésére, melyet korábban néha elhanyagoltak, ma nagyobb gondot fordítanak a szerkesztők. Az alábbiakban e tekintetben szeretnénk megvizsgálni a Jelenkor utóbbi fél évének néhány közleményét.

A vita egyik legjobb módja annak, hogy bizonyos kérdéseket nyílt fórumon tisztázzanak. Lehetőséget ad továbbá az olvasói érdeklődés felkeltésére és ébrentartására. A Jelenkorban hosszú ideje nem zajlott olyan tartalmas és tanulságos vita, mint amilyet *Vekerdi László* Nekünk Mohács kell? című, a folyóirat kettős nyári számában közölt tanulmánya robbantott ki. Az írás a mohácsi csata 450. évfordulója alkalmából azokra a kérdésekre irányította a figyelmet, mely kérdéseket történészeink nagyon is ellentétes szemszögből vizsgálnak és értelmeznek. Hogy ennek való-

Az utóbbi időben egy m
beszélgetés-sorozat közlésé
megkezdte a folyóirat. E
ben a beszélgetésekben
ves irodalomtudósaink vo
nak pályájukról, munká
gukról. Kétségtelen, hogy
itt közölt beszélgetések r
keltenek olyan széles körű
deklődést, mint Bertha Bu
interjúi, mégis hasznos
érezzük a vállalkozást, mer
irodalom rejtettebb műhel
be világítanak be.

A Jelenkor állandó rov
tart fenn a képzőművészek
A kiállításokról, könyvek
művészeti eseményekről bes
moló írások mellett érde
déssel olvassuk *Tüskés T*
egy-egy interjúját, melyek
Pécsett élő művészek szá
nak meg. Legutóbb a bo
nyai művésztelepek életé
munkájáról rajzolt sokolo
képet.

A riport

Szintén azok közé a m

Trischler Ferenc

1021

Trischler Ferenc szobrai és grafikái

Partizánsirató

Ezen a tárlaton valójában azon lepődünk meg, hogy Trischler Ferenc nem a szokásos, már-már kötelezően elvárt módon akar meglepni bennünket. Kiállításán nem találkozunk meghökkentő dolgokkal, nyoma sincs a minden áron való eredetieskedésnek, sosemvolt (vagy éppen öt-hat évtizede felfedezett és megoldott) újdonságok kiagyalásának.

Trischler céljai és eszközei mások. Nagy bátorsággal és őszintén vállalja mestersége klasszikus értelmezését, s azt, hogy egyetlen témát ismer: az embert. Teszi ezt azzal a természetességgel és biztonsággal, melyet a szakma fogásainak tökéletes birtoklása, a plasztikai és grafikai nyelvezet alapos ismerete kölcsönöz számára. Talán nem is illő az általa szemlátomást magától értetődőnek tartott szakmai megoldások taglalásának itt túl nagy teret szentelnünk, hiszen úgy tűnhet, hogy művészetében ez a legfontosabb. Bár az értékelésnek az említett kvalitások elemzésén feltétlenül túl kell mutatnia; fiatal művész bemutatkozó kiállítása alkalmával mégiscsak hangsúlyoznunk kell a művesség, a mesterségbeli tudás, a szemléletbeli érettség e — fájdalom, nem általánosan jellemző — jegyeit.

Trischler Ferenc kiállításán csak emberek szerepelnek. Konkrét emberi egyéniségek, mint portrék témái; emberi figurák a drapériával való bonyolult és szép viszonylataikban, mint plasztikai mondanivalók hordozói vagy éppen stúdiumok tárgyai; emberalakok, mint áttételes tartalmak, hangulatok kifejezésének eszközei. E nagyon emberközpontú koncepcióban, a művek közt a néző valamiféle reneszánsz szellemiséget érezhet lebegni. Ezt a benyomást nemcsak a sajátos témaválasztás, a különös, régies öltözékek, a quattrocento bronzkapukat idéző domborművek formai megoldásai táplálják, hanem a reneszánszra oly jellemző tartalmi jegyek is; az életöröm, a derű, s ezzel egyidejűleg a művész figyelmét az élet árnyoldalaira is ráirányító realitásigény.

Trischler Ferenc klasszikus hagyományokkal él, vonzódik az archaizáláshoz — mint századunk annyi jelentős művésze is tette ezt időnként. (Elég Picassóra vagy a szobrászatban Manzura, Marinire gondolnunk). Lehetséges, hogy a letűnt korok iránti nosztalgia Trischler esetében is időleges; mégis alkalmas lehet arra, hogy művészetét zaklatott, dinamikus, lüktető korunktól idegennek, porosnak, anakronisztikusnak kiáltsák ki. Szükségesnek látszik őt az esetleges vádaktól megvédeni, hivatkozva a műveiből áradó üdeségre, frisseségre, minden érettségén átsütő fiatalságára, s arra a törekvésre, mely az általános érvényű emberi problémák, érzelmek, hangulatok megragadására irányul.

A témában, színben, motívumban való tudatos archaizálás a kiállított grafikák és domborművek esetében a legszembeötlőbb. Trischler Ferenc a grafika több technikai válfaját is otthonosan műveli. Litográfiái oldottak, könnyedek, csakúgy, mint krétarajzai, ahol azonban a bravúros iskolázottság egyes lapokon már a modorosságtól sem áll távol.

Rajzai közt talán legemlékezetesebb az a feszültség, mely a Játék című rajz fojtott atmoszférájú, a cocteau-i „vesztedelmes éden" érzetét keltő enteriőrje s a benne mit sem sejtő bájos gyeremkfigurák között vibrál. A bronzreliefek a kiállítás legérzékenyebben megfogalmazott, a szobrászmesterség fortélyait leginkább csillogtató darabjai. Érzelemgazdagságuk, finomságuk már-már sebezhetővé teszi őket. E művek külön pikantériája az a hajszálnyi távolság, mely — alkotójuk egészséges élet- és művészetszemlélete révén — visszatartja őket az érzelgősségbe való átfordulástól. Különösen megkapó a „Műterem" felületi gazdagsága, izgalma, tökéletes kompozíciója és szinte grafikai nagyvonalúsága.

A szobrász a kifinomultság és a finomkodás közti borotvaélen táncol a rendkívül bravúrosan kivitelezett rézdomborítások esetében is.

Körplasztikáinak egyik legkedvesebbje a földbe cövekelt lábú, derűs, nyílt tekintetű „Pelerines" nőalak. A „Magányosan" öreg modelljének figurájában egész emberi sors sűrűsödik. Szűkszavúan szép V. Éva egyszerű bronzportréja és a belső tulajdonságok megragadásával kitűnően jellemzett Anna című fej.

Jó érzés Trischler Ferencet városunkban tudni, s biztosnak lenni abban, hogy a Művészeti Szakközépiskola növendékei a becsületes munka és a mesterség tiszteletét, igényességet, szerénységet tanulhatnak tőle.

V. Gy.

Anna

Várakozó

villanyégőt és kerti traktort is kerestek. Persze hiába. Nem ártana tehát még nagyobb propaganda, hogy a vásárlók megtudhassák, mit hol, melyik boltban találhatnak.

Dunai Imre

tevékenységet — irányítja Hefner Tibor, az ÉPFU pécsi 5-ös üzemegységének fődiszpécsere. Szakmai munkája mellett „társadalmi állásban" végzi az üzemegység önkéntes rendőri csoportja vezetésével járó teendőit is.

gyorsütemű fejlődés teli a biztonságos Megyénkben is évr gépjárművek szám talán nem törvény ezzel párhuzamosa a balesetek szám szetesen ennek el

Hárman a kiválóak közül

Elégedettek, jól választottak

Lényeg, hogy az ember szeresse a munkáját...

Pár éve szárnyára kapta őket a hír, amikor a Szakma kiváló tanulója országos vetélkedőn előkelő helyezést értek el. Három különféle szakmában dolgoznak, s ugyanott, ahol az első lépéseket tették. Mindhárman a pécsi 500. sz. Ipari Szakmunkásképző Intézetben és a Széchenyi Gimnáziumban végeztek. Egyikük idén érettségizik.

1

Sziebert Endre karosszérialakatos 1974-ben a 30 versenyző közül 3. lett Mátyásföldön az Ikarus gyári országos döntőn.

– A XIV-es AFIT-hoz mentem vissza, 400 forintos havi ösztöndíj helyett 8.50-es órabérrel vettek fel.

Az IK–180-asakat újítják fel. Ő az ajtós-korongos műhelyben dolgozik. Itt végigjárta az összes munkafázist, jelenleg az előkészítésben az ajtókat és tetőszellőzőket szereli.

– Lényeg, hogy az ajtók jól zárjanak, pontosan illeszkedjenek – mondja.

Hegeszt, fúr, kalapál, mér – ahogy a sorrend megköveteli. Óránként most már 13.80-at kap.

A Buzsáki Imre szocialista brigád tagja, aranykoszorús jelvénye is van.

A Széchenyi Gépjárműtechnikai Szakközépiskola érettségi előtt álló tanulója: megszerzi az autószerelő szakmát is.

– Heti háromszor délután 5 tanórát végighallgatok és havi háromszor külön matekra járok, hogy sikerrel érettségizzem. Aztán szeretném letenni a hivatásos gépjárművezetői vizsgát.

Hosszúhetényben lakik a szüleivel.

– A 4.45-ös busszal járok reggelenként Pécsre. Még jó, hogy állandó délelőttös vagyok. Késő éjjel érek haza és beesek az ágyba.

Szenvedélye a motor, van egy Pannóniája, szereti a túrázást. A munkáját örömmel és jól végzi, de... vágya, hogy szeretne már igazi karosszériamunkát végezni.

2

Fodor Zoltán géplakatos, 1972-ben a budapesti országos SZKT-versenyen 80 közül lett a hetedik. A Sopianában kezdte, s ott is maradt. A termelésbe mehetett volna 9 forintos órabérrel, de a tmk-sokhoz kérte magát 8.50-ért. Miért?

– Szeretem a változatosságot. Ott aztán jószerével kezdhettem a tanulást előről. Elvégzem a lánghegesztő tanfolyamot, hogy ahhoz is értsek. Aztán szakmával a zsebemben, 1974-ben érettségiztem a Széchenyi Szakközépiskolában.

Gyermekkora óta mindig szeretett barkácsolni, otthon – Váralján – saját műhelye volt. Autószerelőnek egészségügyi okok miatt nem vették fel, jelentkezett géplakatosnak. Most szerszámkészítő műhelyben dolgozik.

– Jelenleg 15.10 az órabérem, így havonta a levonások után megmarad két és félezer forintom. Albérletben lakom, jó helyen – teszi hozzá – és aránylag elfogadható áron.

Gépészeti főiskolára jelentkezett, heti kétszer előkészítőre jár, otthon is sokat tanul. Szeret táncolni és minden rangosabb discon megtalálható.

Nyaranta autóstoppal bebarangolja a környező szocialista országokat. Ha teheti, hódol szenvedélyének, az alpinizmusnak.

Tavaly decemberben első lett a Sopianában a szakma ifjú mestere házi versenyén. Mint említette, még csak „gyakornoknak" érzi magát a célszerszámok készítésében, ebbe akar mielőbb „profi"-szinten belejönni...

3

Rauss Károly elektronikai műszerész, 1974-ben ötven versenyző közül 6. lett az országos SZKT-versenyen. Ő érettségivel – 1971-ben végzett a Széchenyi 5+1-es rádiós tagozatán – indult, majd orvostanhallgató lett. Az elektronika érdekelte, otthagyta az egyetemet és szakmunkás tanulónak ment. Tanulóéveit a POTE-nál töltötte, így 1974-ben odahívták dolgozni.

– A Biofizikai Intézet egyik speciális laboratóriumában a mérőrendszer karbantartása és a munkákhoz szükséges mérőműszerek megépítése és javítása a feladatom.

A szakmáján kívül sok minden érdekli. Van egy öreg Trabantja, aminek tranzisztoros gyújtásszabályzót szerkesztett, otthon saját hangstúdiója, melyhez a rádiót, erősítőket és a magnót is maga készítette.

– Elégedett vagyok. Egy percig sem bánom, hogy így választottam.

Murányi László

Sziebert Endre

Fodor Zoltán

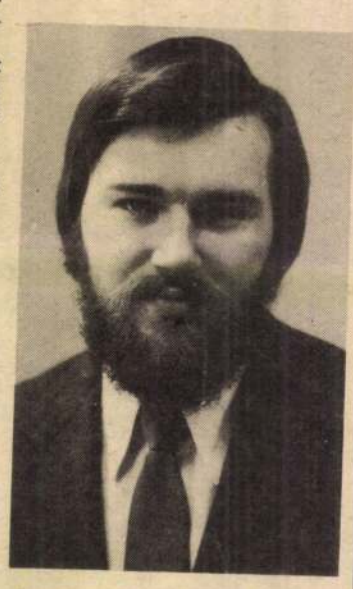

Rauss Károly

gödrös, kátyús út sem éppen legideálisabb közlekedési szempontból. A vasúti átjárók burkolata számos helyen már tengelytöréssel fenyeget. A magaselősövények egyszerűen lehetetlenné teszik a kilátást... A útburkolati jeleknek mindenütt jól kell látszódniok, — itt sem lehet ráfogni, hogy minden rendben van.

Mondja, hogy a napokban tanulmányozta a baleseti okokat felsoroló statisztikát: első helyen a gyorshajtás, illetve nem megfelelő sebesség, – második helyen az elsőbbség jog meg nem adása és harmadik helyen a gyalogosok okozta baleset szerepel.

— Természetes, hogy a megyei Közlekedésbiztonsági Tanácsban is — tagja vagyok — jogi, a nevelési szakbizottságnak és a versenybizottságnak — ezekről, a megelőzéséről, baleseti okok csökkentéséről tanácskozunk, hozunk vagy javasolunk különböző intézkedéseket. Mindez azonban csak akkor járhat eredménnyel, ha gépjárművezetők, gyalogosok is a legnagyobb körültekintéssel közlekednek.

— *Ezt segíti mint önkéntes rendőr...*

— Igen. De hadd említsem meg ezzel kapcsolatban az önkéntes rendőr jogait. Már csak azért is, mert a lakosság közül sokan nem tudják, hogy mihez van joga az önkéntes rendőrnek. Például — ha szabad így mondanom — bármikor — ha erre ok van, — szolgálatát helyezheti magát, karszalagot húz, vagy igazolványt mutat. Intézkedhet egyedül is, saját kezdeményezésére, — előállíthat, vagy elfoghat bűncselekmény elkövetőjét, például a kötelező segítségnyújtás elmulasztóját.

Havonta meghatározott óraszámot töltenek szolgálatban — társadalmi munkaként. Majd a márciusi önkéntes rendőri tanácskozáson a közlekedésiek értékelik az elvégzett munkát, meghatározzák a feladatokat. Ami az elmúlt évek tevékenységét illeti: áldozatos munkájukért kétszer tüntették ki a Közbiztonsági Érem ezüst fokozatával.

— Nem kitüntetésért dolgozunk, hanem mindenki érdekében — mondja. — Ezt vállaltuk, teljesítjük is.

(Garay)

Gyümölcsoltvány árleszállítás!

FAISKOLAI lerakatunkban (Pécs, Bolgár Néphadsereg u. 79., temető északi falánál).

ALMAOLTVÁNY koronás 15,— Ft-ért

ALMAOLTVÁNY suháng 12,— Ft-ért

KAPHATÓ!

Megközelíthető a 173-as autóbusszal
(munkaidőben a Keletitől), a 73-as autóbusszal
a Bosnyák térről, a 69-es villamossal a kis földalatti
Mexikói úti végállomásától

Kny

TRISCHLER & BERGER

PALOTAI TÁRLAT

A XV. KERÜLETI TANÁCS V. B.
A HAZAFIAS NÉPFRONT XV. KERÜLETI BIZOTTSÁGA
A FIATAL KÉPZŐMŰVÉSZEK STÚDIÓJA
ÉS A MŰCSARNOK

szeretettel meghívja Önt
1976. május 3-án, hétfőn délután 6 órakor

TRISCHLER FERENC

SZOBRÁSZMŰVÉSZ

kiállításának megnyitójára

Megnyitja
SOMOGYI JÓZSEF szobrászművész

A kiállítás helye
Budapest XV., Kavicsos köz 4. LILA iskola aulája

Megtekinthető
Május 3–20-ig, naponta 12–19 óráig, szombaton 10–17 óráig
Vasárnap zárva!

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1971 MÁR 28

1021

TRISCHLER FERENC RAJZA

Trischler Ferenc

DISZPÉCSERPULT AZ ATOMERŐMŰHÖZ. Ötven országba exportál a Jeningrádi Elektropult. A vállalat alapvető termékei: kapcsolótáblák, irányítópultok és villamos erőművekben, valamint diszpécserközpontban használatos automatikai és telemechanikai blokkok. A megrendelők címtára igen gazdag – Kelet-Szibéria nagy teljesítményű villamos vízierőműveitől Asszuánig. A Szovjetunióban az 1971–75-ös ötéves tervidőszak folyamán jelentős mértékben fejlesztik a nukleáris energetikát is.

A képen: Szerelik a Novo-Voronyezsszki villamos atomerőmű diszpécserpultját.

tősége. A Szovjetunió munkásai és parasztjai megmutatták, hogy a dolgozók nemcsak a politikai hatalom kivívására képesek, hanem arra is, hogy miután kezükbe vették a termelőeszközöket, képesek felépíteni – a kapitalizmus hibáitól mentes – szocialista társadalmat.

Attól kezdve, hogy a szovjet nép megvonta az első ötéves terv mérlegét, csaknem négy évtized telt el. Az 1971. esztendőt a szovjetek országa új, nagy tettekkel teszi emlékezetessé. A 8. ötéves tervet sikeresen befejezte. A szovjet ipar öt esztendő alatt másfélszeresére növelte termelését. 1970-ben szemesterményből és gyapotból az ország egész történetének legnagyobb termését takarította be. Az elmúlt öt év alatt a lakosság reáljövedelmei egyharmaddal növekedtek. A

SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1978 — 1 ?

JELENKOR

Trischler Ferenc,
szobrászművész

1021

Műmellékletünkön bemutatjuk Trischler Ferenc szobrászművész Nagy László portréját, amelyet nemrég ajándékozott szerkesztőségünknek Pécs megyei város Tanácsa művelődésügyi osztálya.

zuk, akkor egy

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1976 JAN 30
Trischler Ferenc
Népújság Heves
szobrászművész

Megnyitották Trischler Ferenc gyöngyösi kiállítását

1021

(Tudósítónktól.) Csütörtökön délelőtt nyitották meg a gyöngyösi Kertészeti Főiskola ifjúsági klubjában *Trischler Ferenc* fiatal szobrászművész kiállítását, amelyen az alkotó mintegy 30 szobrában, domborításában, rajztanulmányaiban gyönyörködhetnek a látogatók. Pelle Sándor tanár köszöntője után *Moldvay Győző* újságíró, a Hatvani Galéria vezetője mutatta be a művészt, méltatva munkásságát. Ezt követően az alkotó elbeszélgetett a művészet iránt érdeklődő fiatalokkal.

A főiskola a jövőben bővíteni kívánja kapcsolatait a Hatvani Galériával, csoportos kirándulásokat szervez az egyes kiállításokra.

Csuvár Olga

18.50 Olajvidék. Riportfilm
19.10 Reklámműsor
19.15 Esti mese
19.30 Tv-híradó
20.00 Idősebbek is elkezdhetik. Tévétorna
20.05 Wolfgang Kohlhaase és Rita Zimmer: Hal négyesben. Vígjáték két részben. A József Attila Színház előadása, felvételről. (14 éven felülieknek!)
21.55 Tv-híradó, 3.
22.05 Reklámműsor

8.30 Tévét
8.35 Mikro sorozá rész:
8.45 Hírek
8.50 A XI jelent gyorsi Innsb
10.45 Sprec Német A divi
11.10 People nyelvt gép
11.25 A Ten Ifjúsági tévéfilmsorozat. VI. rész: A vásár
11.50 Hogyan a holnapért? Riportműsor. II. rész
12.20 A XII. téli olimpiáról jelentjük. (Színes!) Női jesiklás. Közvetítés

évszázadai
12.33 Lehoczky Éva és Kishegy Árpád énekel
13.00 Nőkről — nőknek
13.33 A budapesti Kertész utcai gyakorló zeneiskola zenekara játszik

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Trischler Ferenc

1021

emlék is, naponta szinte. Az alapvető elv pédig tisztázott: ha lehet, eredeti helyén, eredeti környezetében kell megőrizni a népi műemlékeket, s csak különleges esetekben, indokoltan kell skanzenben tömöríteni őket. Az első lényeges lépések is megtörténtek még 1960-ban és a megelőző években, 1960-ban adták ki ugyanis az első hivatalos jegyzéket a műemlékké nyilvánított falusi épületekről.

De a probléma igazából nem általában, hanem konkrétan ott, a helyszínen jelentkezett. A műemlékben, ha lakóház volt, laktak, ha gazdasági épület volt, legjobb esetben lomot őriztek, ha műhely volt, lebontották vagy hagyták pusztulni. A funkciójukat vesztett épületeknek ki is viselné gondját? A lakóházakat ki ne akarná átalakítani nagyobbra, világosabbra, modernebbre, divatosabbra? Melyik falusi embertől lehet elvárni, hogy lemondjon az ikerablakról, a fürdőszobáról, valamilyen ködös és távoli kívánság kedvéért?

Most végre megszületett
vény, amely lehetőséget ter
avatkozó, hatékony védelem
szágos Műemléki Felügyel
műemlékekkel foglalkozó f
val, dr. Erdélyi Zoltánnéval
széltünk, hogyan történik m
az új törvénynek a végreha

– A 16-os rendelet rend
támogatást biztosít, aszerinti összegben, hogy műemlékről, műemlék jellegű vagy városképi jelentőségű épületről van-e szó. Ezt elsősorban ott alkalmazzuk, ahol laknak az épületben vagy gondozzák, de a fenntartáshoz szükség van bizonyos pénzre, amit a többnyire idős, magányos tulajdonosoktól nem lehet elvárni. Ezenkívül eseti támogatást is nyújthatunk, ha a műemlék megóvásáról van szó, olyan munkáról, amit okvetlenül el kell végezni ahhoz, hogy az épület megmaradjon. Ez egészen 25 ezer forintig terjedhető összeg, külön kell kérni, de van egy megszorítása, ami miatt ne-

ció, leírás, fotók s a szükséges munkák feltérképezése.

Mi legyen a sorsuk?

Ha tehát az OMF megadja a szükséges, törvényben rögzített támogatást, ha a helyi szervek a maguk részéről segítik a védelem feladatait, ha a „műemlék-ellenes hangulat" is megszűnik majd falun, ahol immár kézzelfogható bizonyítéka is lesz az állam műemlékvédelmének – a helyzet nagyban változhat. De mi legyen a

Trischler Ferenc, szobrán

SZOBROT ÁLLÍTANAK Szigetváron Zrínyi zászlótartójának, a délszláv származású Juranics Lőrincnek. Az 1566-ban elesett harcos bronzportréját Trischler Ferenc pécsi művész formálta meg; a szobrot a szeptemberi Zrínyi-emlékünnepségen, a szigeti vár hősi védelmének 415. évfordulóján avatják fel.

— Hl

Népszabadság, Bp. 1981 máj. 16. 8

Trischler Ferenc, szobrán

Szobrot állítanak

Szigetváron szobrot állítanak Zrínyi zászlótartójának, a délszláv származású Juranics Lőrincnek. Az 1566-ban elesett harcos bronzportréját Trischler Ferenc pécsi művész formálta meg. A szobrot a szeptemberi Zrínyi-emlékünnepségen, a szigeti vár hősi védelmének négyszáztizenötödik évfordulóján avatják fel. Helyéül az egykori bosnyák negyedet választották. Juranics Lőrincet a költő Zrínyi a bajtársiasság, és a bátorság szimbólumaként ábrázolja eposzában, a Szigeti veszedelemben. Amikor a várvédők kirontottak az elpusztult erődítményből, a kortársi elbeszélés szerint a zászlót vivő Juranics lépett elsőként a felvonóhídra és a harcosok élén haladva az elsők között esett el a törökökkel vívott küzdelemben.

(MTI)

– Szobrot állítanak 12

Esti Hírlap, Bp. 1981. május 15.

36,

TRISCHLER FERENC

Szoborpark Harkányban

Szoborparkot alakítanak ki hazánk leglátogatottabb gyógyfürdőhelyén: Harkányban. A történelem és a kultúra olyan kiemelkedő alakjainak állítanak emléket, akik valamilyen módon kötődnek a dél-baranyai tájhoz. Az első avatóünnepséget kedden tartották: Jókai Mór bronzszobrát — *Trischler* Ferenc pécsi szobrászművész alkotását — leplezték le az arborétumban.

Magyar Nemzet 1982. X. 14.

81. évi cannesi filmfesztivál

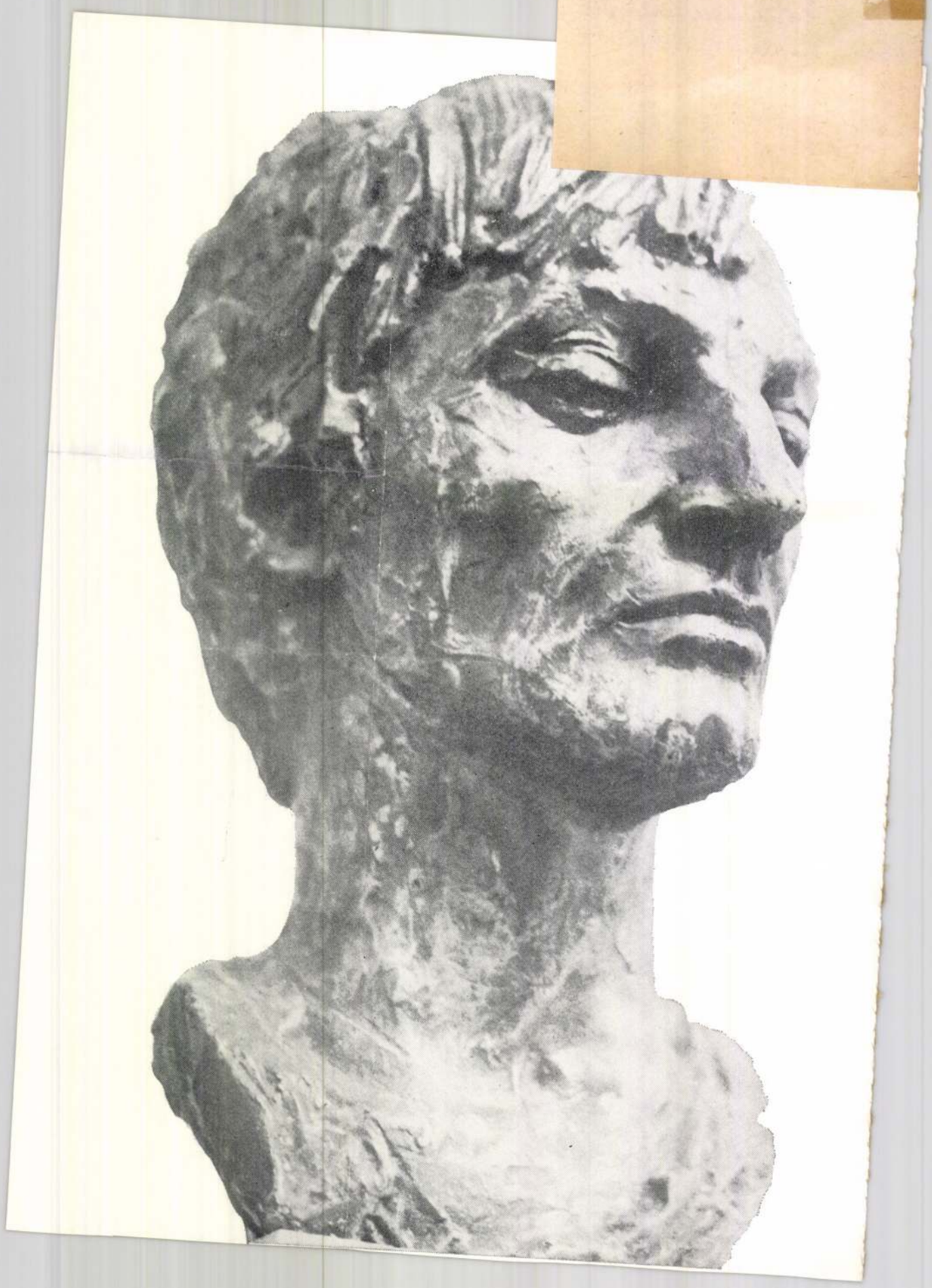

MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1972 DEC 3

1021 Trischler Ferenc

Trischler Ferenc rajza

Új-Guinea

Álarc

Az ausztriai Tirolban élő Reinhold újságíró és felesége veszélyes, de feszítő útra vállalkozott: Új Guin lakóit látogatták meg.

Az erdőből fény csillant elő. Caroline én egy pillanatra meghátráltunk, ajd félénken elindultunk az agyagból ült, primitív épület felé. Néhány mádpercen belül megtudtuk, miért fél y a többi pápua törzs a mackehucku arcos törzstől.

Amikor az építmény közelébe érkezink nagy csoport ember — férfiak, k, gyerekek voltak, vagy negyvenen rohant ki belőle. Körülvettek bennket, mindannyian egyszerre beszél-, de egy szót sem értettem. Valaki lon ragadott, egy másik kéz pedig a rekamat szorította meg. Igyekeztem ülnézni, hogy meglássam mi történik feleségemmel. Alaposan megrémül-.

Caroline-t a földre teperték. Egy csot csaknem teljesen meztelen asszony a körül és jobbra-balra rángatták. égül is előlépett a törzsfőnök. Huiak hívták. Tudott néhány szót angos rövid idő múlva szót értettünk vemegmagyaráztuk jövetelünk célját. ségem és én a falujukban akarunk i.

jövetelünk célját illető tanácskozás óráig tartott. Nehányszor éles vita adt közöttük, hogy azt hittük azonnal znek velünk, s ezzel elvetik a gonkat.

aroline és én sohasem rettentünk a a kalandoktól. Ellenkezőleg: jármár a közép-indiai törzseknél, trália őslakóinál, grönlandi eszkinál.

unkra negyven hordár kísért el bennet, egy ausztráliai járőrtiszt és hat reres rendőr. Három hetet töltöttünk iserdőben. Egy olyan pápua törzset tünk, amelyet még nem fedeztek

erdei ösvényen egy törött nyilat ntottunk meg. A figyelmeztetés egymű volt. Az ismeretlen törzs tagjai

mintha láthatatlan szemek kísérnék le teinket.

— Barátként érkezünk! — kiáltott angolul, amit az ausztráliai tiszt néhá pápua nyelvjárásra fordított. Izgatott figyeltük az ösvények melletti bokrok Semmi nesz, semmi mozgás.

— Nem akarjuk elrabolni asszony tokat! — Ismét semmi válasz. — N akarjuk elrabolni disznóitokat!

Két óra hosszat álltunk így, megfes tett idegekkel. Minden másodpercb bármelyik irányból, halálos nyíl érhet bennünket. Ekkor hirtelen előttünk t mett két bennszülött. A fáról ugrot le. Nyilaikkal célba vettek bennünk Felénk nyújtott kezükbe sót tettünk apró ajándékokat nyújtottunk át nek A tolmács segítségével is csak nehez lehetett szót érteni velük. Ekkor azo ban hirtelen megtört a jég: néhá fegyveres kísérőt állítottak mellénk a bizalom jeléül elmosolyodtak.

Türelmetlenül néztünk a kunyhób kijött emberekre. Huibo, a törzsfőn közölte velünk, hogy vendégül lát be nünket, és érezzük magunkat úgy, min ha minden a miénk lenne. Egy idős fé fi kunyhójához vezetett az öregembe kilakoltatták arra az időre, amig ott ta tózkodtunk. Mivel alaposan elfáradtun a több napos gyaloglástól, csakhamo elaludtunk a bambuszból összeeszkábá ágyon.

A következő reggel Carolina a falu ban élénk cserekereskedelmet bonyol tott le: sót és cigarettát adott konyhe kerti veteményekért. Az édesburgony a bennszülöttek fő eledele. Mialatt feleségem kutárkodott, én Huibóval és néhány munkatársával — élénk b szélgetésbe kezdtem a nőkről.

Megtudtam, hogy a nő ára körülb lül 5000 jugoszláv dinárnak megfele összeg. De nem pénzben, hanem ár ban kell fizetni: kagyló, a paradicsc madár tolla és a disznó a legjobb

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 OKT 7

Magyar Nemzet

Trischler Ferenc

— **Az idei vásárhelyi hetek** szombaton megkezdődtek Hódmezővásárhelyen. A Bethlen Gábor Gimnáziumban felavatták a Tornyai Jánost ábrázoló domborművet, Trischler Ferenc munkáját, majd a helyi Medgyessy-teremben megnyílt az a kiállítás, amelyen a Tornyai-plakettel kitüntetett húsz művész alkotásai láthatók. Ma a program a huszadik vásárhelyi őszi tárlat megnyitásával folytatódik.

— **Az idei egymilliomodik**

...minisztéri tanács soron következő ülésére most újabb javaslatokat készítenek elő. Ennek kapcsán említjük meg, hogy *a korábbi Nemzetközi Cukoregyezménynek hazánk exportőrként volt a tagja.* Az egyezmény az idén lejár és az

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

OKT 6

Magyar Nemzet

Fischler Ferenc

— **Vásárhelyi hetek kezdődnek** szombaton Hódmezővásárhelyen. Ebből az alkalomból felavatják Tornyai János domborművét — Fischer Ferenc alkotását — és népi kollégisták találkozóját rendezik meg Tanyai Tanulók Otthona megalapításának 35. évfordulója alkalmából.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1972 JÚL 1

SZABAD FÖLD
Budapest

Trischler Ferenc

1021

Trischler Ferenc rajza

V

Sz. J.

tól eddig összesen 17 180,— Ft érkezett számlánkra!); Pálos Endre, Budapest V., Deák Ferenc u. 15. *5300,— Ft;* Vasutasok Szakszervezete *5000,— Ft;* a Postások Szakszervezetének üzemi bizottságai: a szombathelyi járásból (Vasszécsény) 1105,— Ft, a pápai járásból (Dáka) 240,— Ft, Szombathelyről 300,— Ft, Celldömölkről 165,— Ft; Budapestről: a Vezérigazgatóság 1000,— Ft, Elszámoló és Statisztikai Hivatal 495,— Ft, Helyközi Távbeszélő Igazgatóság 300,—, Üzembiztonsági Hivatal 200,— Ft, Alközponti Üzem 200,— Ft, Művelődési Központ 100,— Ft, a Tervező Intézet Puskás Tivadar szocialista brigádja 160,— Ft — összesen *4265,— Ft.* Petőfi MGTSZ, Tengelic *3000,— Ft.* Élelmezési Ipari Dolgozók Szakszervezete, Budapest *1500,— Ft;* Lenin MGTSZ Szabadszállás *1000,— Ft;* Építők Szakszervezete, Budapest *1000,— Ft;* Honvédelmi Minisztérium HI Főnökség TÁVKI osztály 160,— Ft, T-osztály 140,— Ft, pártalapszervezet 690,— Ft — összesen *990,— Ft;* VILATI „Digitalis" szocialista brigád, Budapest, VI., Ó utca 27. *340,— Ft;* MÁV Kertészet szocialista brigád, Gyoma *250,— Ft;* Zala megyei Gabonafelvásárló és Feldolgozó V. 4. sz. körzeti üzemének dolgozói, Zalaszentgrót *240,— Ft;* Távközlési Kutató Intézet Műanyagos brigád, Budapest II., Gábor Áron u. 65. *240,— Ft;* Fővárosi Autótaxi „Ifjúság" brigádja, Budapest, VIII., Kerepesi út 15. (havonta rendszeresen küldenek hozzájárulást) *160,— Ft.* A Medicina Könyvkiadó tíz, a Műszaki Kiadó öt diákotthon részére juttatta el könyvajándékát, összesen 2500,—, illetőleg 3000,— Ft értékben; a Zeneműkiadó Vállalat *5000,— Ft,* míg a Nyomdaipari Dolgozók Szakszervezete *900,— Ft* értékű könyvet bocsátott akciónk rendelkezésére; a Vegyipari Dolgozók Szakszervezete egy kiskönyvtár kiküldésével segíti a tanyákról bekerült kisdiákok művelődését.

Hadd fűzzünk egy észrevételt ehhez a mindenképpen figyelmet érdemlő felsoroláshoz. Példamutató az a komolyság és eredményes munka, mellyel az ELZETT dolgozói segítik akciónkat. A munkás-paraszt szövetség gyakorlati érvényesülésének oly szép példája ez, melyre méltán figyelt fel a napisajtó is... Hasonlóképpen rendszeres és széles körű támogatást kap ez a jó ügynek üzemi bizottságaitól. Es nem mehetünk el szó nélkül amellett, hogy a Postai Tervező Intézet Puskás Tivadar szocialista brigádja és a Fővárosi Autótaxi „Ifjúság" brigádja újra meg újra jelentkezik befizetésekkel.

Egy korábbi közleményünkben arról írtunk, hogy az iskolaév végeztével lezárjuk ezt az akciónkat. Az *Olvasó népért mozgalom* első országos tanácskozásának szelleme azonban arra késztet bennünket, hogy bátran támaszkodjunk arra a valóban széles körben megmutatkozó segítőkészségre, melynek jóvoltából eddig az általános iskolai diákotthonok csaknem egyharmadának tudtunk kisebb-nagyobb könyvküldeményt juttatni. Azt szeretnők elérni, hogy ne legyen az országban olyan általános iskolai diákotthon, amelyik szűkölködik a jó olvasnivalóban. Ennek eléréséhez továbbra is kérjük Olvasóink egyetértő támogatását. Egyebek közt ezzel kívánjuk szolgálni azt a nemes célt, melynek eléréséért eredményesen cserélte ki nézeteit, jelölte meg feladatait az *Olvasó népért mozgalom* első országos tanácskozása.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 349-726

1973 JUL 20

Dunántúli Napló

Trischler Ferenc

1021

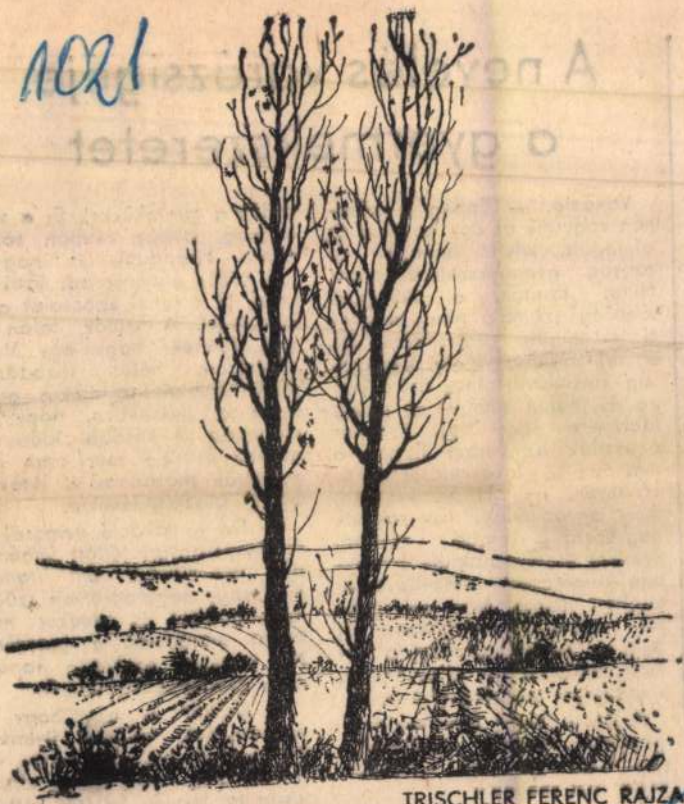

TRISCHLER FERENC RAJZA

A nevelés varázsigéje: a gyermekszeretet

Vakáció. — Éppen a közepén vagyunk az egy tanéven át álmodott, kilenc hónapon át vágyott gyermekszabadságnak. Nincs tanítás, a túlnyomó többség számára nincs napközi — mindez gyerekörröm. De a két-háromhetes évi szabadság kivételével nincs ráérő papa és mama sem — ez pedig többnyire nagy baj. Ilyenkor akasztják az ember fiának a nyakába a lakáskulcsot piros szalagon. — „El ne veszítsd, mert agyonverlek!" — sok-sok nagyszerű kaland mellett, ilyenkor kínálkoznak az árnyékban kószálással, semmittevéssel eltöltött napok. Nem egy gyerek naphosszat unalmasan túr bele az udvari homokba, a homok szétfolyik az ujjai között, s szétfolyik számára a nyár is.

A pécsi városi Gyermekideggondozó Intézet pszichiáter gyermekorvosa, *dr. Gyenge Eszter* ezt mondja:

— Minden gyereknek szüksége van egy gondosan elkészülők a gyerekükkel. Ez a szabadság, avagy csupán többnapos kirándulás is nagyon sok közös élményt ad. Ezekből igazi, jó érzelmi kapcsolat alakulhat ki. A szülők, talán el sem hinnék, hogy egy ilyen két-három hetes szabadság annyi érzelmi tartalékot gyűjt össze a gyerekben, hogy az elegendő a későbbi időre is, amikor esetleg már csak negyedórák maradnak a játékra, baráti beszélgetésekre.

— De a vakáció nemcsak a szülőkkel együtt töltött féihónapos nyaralásból áll, hanem még vagy negyven-ötven szürke hétköznapból is, amikor magukra maradnak a gyerekek. Mit tanácsol ezekre a napokra a gyermekpszichiáter?

— Először is azt, hogy a gyerekeknek adjunk ilyenkor önállóságot. De arra persze vigyázni kell, hogy ez az önállóság ne legyen feltétel nélküli és túlzott. Nagyon helyes, ha előző nap a gyerekkel közösen megbeszélik a követke-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 FEB 11

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
Pécs

Trischer Ferenc

1021

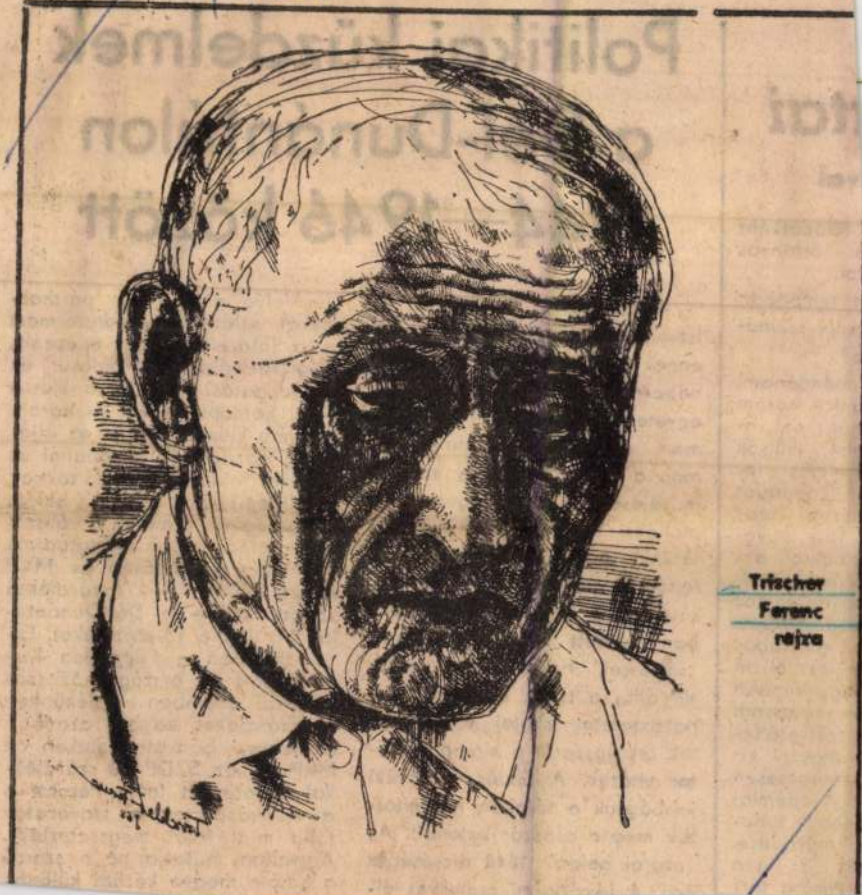

Trischer Ferenc rajza

tai

val

feladatként
k bizonyos
tni.
n tempóban
tézet szemé-
se?
mondanom,
ünk három
meg: az in-
évén, külsők
és más in-
ó kapcsolat
ntézeti kuta-
ő lesz, egye-
státussal, az-
öbbel emel-
agyon fontos
ozó szakem-
a munkába!
m lesz olyan
hogy minden
a kutasson.
szervező te-
végezni ki-
szerencsésen
si Akadémiai
ősebb tudo-
működése,
et is igen
. Ami a tár-

Politikai
a Dél-Dunántúlon
1944—1946 között

„Államalapító királyunk, I. István jelentős szerepet szánt ennek a tájnak, az e tájon élő népeknek. I. Lajos 1367-ben egyetemet alapított Pécsett, mert ‚e terület kiválóan alkalmas a tudomány és a kultúra művelésére'. Itt porladoznak a mohácsi harcmezőkön, nemzeti létünk ‚nagy temetőjében', a feltárt és még feltáratlan tömegsírokban a török elleni harcokban elesett hősök. A szigeti ‚sárfészek' hosszú időn keresztül állta a török ostromát, s a hazaszeretet iskolai példái lettek országszerte a kirohanó bátor vitézek. A Siklós környéki jobbágyok e tájakon futamították meg a császár katonáit. Az ‚ozorai példa' 1848 dicsőségét őrzi. A forradalmi cselekvés élben folyó osztály- és párthar-cokkal, valamint a földreformért és a földreform megvédéséért, a volksbundisták, a földesuri és közigazgatási reakció, a klérus elleni harccal. Elemzi — három megyére kiterjedően — az újjáépítés gazdasági, társadalmi és politikai feladatait, a pártoknak az újjáépítésben elfoglalt helyét és szerepét, valamint a választások eredményeit. Megtudjuk, hogy míg országosan az MKP és az SZDP 17—17 százalékot kapott, addig a Dél-Dunántúlon 11, illetve 13 százalékot. Ezzel szemben a Független Kisgazdapárt az országos 57 százalékkal szemben vidékünkön 68 százalékot kapott, azonban a mecseki bányaterületeken az MKP 57, az SZDP 28 százalékkal részesedett (még Pécsett is a munkáspártok a szavazatok több mint felét megszerezték). Árnyaltan mutatja be a szerző a három megye közötti különb-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1914 UKI - 01

Dunántúli Napló

Trischler Ferenc

1021

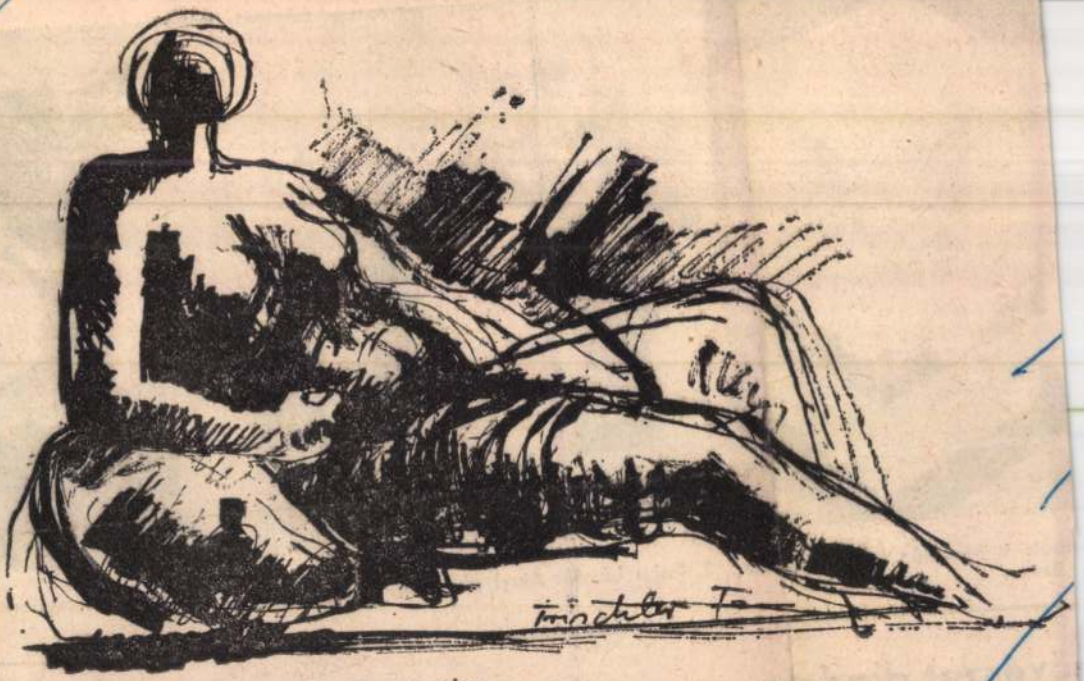

Trischler Ferenc rajza

iből: 1. Marosán László: Balaton, 2. Paizs László: Akryl plasztika, 3. Vigh Tamás: Életfa, 4. Berczeller R
Bronz.

...művészet diadala...

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

'978 JUN 11

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Trischler Ferenc

1021

torték az ajtót, mert kimenni nek, leteszik az ételhordót. tal

TRISCHLER FERENC rajza

álkoznak.

üvöltöztek, dobálták magukat, egyszóval arénáztak.

1962. január 4-én a Beatles az év együttese lett Liverpoolban. S Epstein sem ült babérain: Londonban kilincselt lemezfelvételért a Deccánál, sikertelenül. (A Decca később tanult saját balfogásából, már viszolygás nélkül pártfogásba vett egy, a Beatles tagjainál

Országos első he

Verseny u
– felvételi

Még itthon is azt mondta, hogy a második példája nem jó. A tanáraival való közös utószámítás szerint viszont igen. A hivatalos döntés nemrég érkezett: technológiából Wölfling János, a Pécsi Vegyipari Szakközépiskola IV. D osztályos tanulója lett az első a vegyipari szakközépiskolák országos szakmai tanulmányi versenyén. Az iskola másik két tanulója, Párkányi László a hetedik, Wéber György pedig a kilencedik helyet szerezte meg.

Az ötórás verseny izgalmai már lassan felejtődnek, Wölfling János azóta túl van az érettségi és a felvételi vizsgák írásbeli

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
Trischler Ferenc
1978 MÁR 12

1021

Trischler Ferenc rajza

nevét is, aki – Nyiri Istvánnal közösen – a mecseki Üdülőszállót építette. S hogy a mai generációkról sem feledkezzünk meg: sok kitűnő építésszel egyetemben a mecsekalji városban él és dolgozik Dénesi Ödön, Tillai Ernő.

Jómagam 1915-ben, hétéves koromban jártam először Pécsett. A szűkebb értelemben vett városból jóformán semmit sem láttam, csak arra emlékszem, hogy akkor épült a villamos; óriási élmény volt a magamfajta kisgyereknek. Apámék copf stílusú családi házával a Kossuth Lajos utca 17. szám alatt sem kerülhettem bensőségesebb kapcsolatba, apám ugyanis szokói szőlőnk közelében villát bérelt, Csukás vaskereskedőék kisebbik villáját; kor – a történe
it átlépve – m
szegénységet; F
re kellett volna
társadalmi el
különbségek é
ban is megny
gára itt ébrec
Mondanom sen
az élmények
voltak későbbi
kásságom szempontjából is.
Egyik legnagyobb érdeklődést és visszhangot kiváltó munkám – a „Vallomás és búcsú" – sem jöhetett volna létre enélkül.

Előzetes beszélgetésünk alkalmával kérdezte: már „felnőtt" építészként, építésügyi szakemberként volt-e konkrét szerepem Pécs városépítészeti képének alakításában. Nos,

A törzslakosság igényelje az értékmentést!

Ezután a mai Pécs építési, városfejlesztési kérdéseire fordítja a szót. S jóllehet a kívülálló tárgyilagosságával igyek-

Pécsett az egyik legnagyobb gond, hogy a betóduló lakosságot el kell helyezni... Várom a Pécsről érkező jó híreket...

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 NOV 17

Dunántúli Napló

Triscsler Ferenc

felette készségesen e az időben várjuk . . .

Kovács Sándor fordítása

1021

Triscsler Ferenc rajza

tehát nem lehet
függvénye. Ez volt a
zás kiindulópontja, b
mok tekintetében is
legpontosabb kép ki
ra törekedett. A Megy
megbízásából a Ma
Közgazdaságtudomány
tem Pécsi Kihelyezett
tának munkacsoportja
István professzor v
demográfiai felmérés
a megye 82 nemzetisé
településén, számos jel utalt
ugyanis arra, hogy a népszám-
lálás bemondáson alapuló
adatai nem tükrözik a tényle-
ges helyzetet. Az 1970-es nap-
számlálás szerint 14 ezer ba-a-
nyai polgár vallotta magát
német anyanyelvűnek és 8789
délszlávnak. A most végzett
vizsgálatok eredménye: 47 ezer
német nemzetiségű és 13 ezer
délszláv nemzetiségű lakosa
van Baranya megyének.

Kevesebb gyermek

Az új szemléletű vizsgálat a nemzetiségekhez való tartozás megállapításánál a származást, a nyelvtudást és a sajátos szokásokat vette alapul. Egy érdekes megállapítás: az anyanyelvi bevallás és a nemzetiségi hovatartozás a délszlávoknál nem tért el egymástól jelentős mértékben, a német nemzetiségű lakosságnak azonsága szempontjából az anyanyelvhez való jog mellett döntő jelentőségű tényező a gazdasági helyzet, az életszínvonal alakulása. A Megyei Tanács anyaga ezzel kapcsolatban megállapítja: a nemzetiségi lakosság többsége a mezőgazdaságban dolgozik. A 82 nemzetiségi község 30 termelőszövetkezetbe tömörült. A termelőszövetkezeteken belül nemzetiségi feszültségeknek nyomuk sincs. Számos nemzetiségi termelőszövetkezet — mint például a bólyi, babarci, szajki, lippói, borjádi, újpetrei, villányi —, a megyei, sőt az országos átlag feletti eredményeket ér el, ami természetesen a jövedelmi viszonyokban is kifejezésre jut.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Trischler Ferenc

Neue Zeitung

szobrász- és grafikus-művész

1980 MAJ 10

1021

Anläßlich des 75. Geburtstages Attila Józsefs wurde auch auf dem Platz vor dem den Namen des Dichters tragenden Kulturhauses und der Bibliothek in der Gemeinde Bohl/Bóly im Komitat Baranya ein Attila-József-Relief enthüllt, welches der Bohler Bildhauer Franz Trischler gestaltete.

MTI Foto : Ferenc Kálmándy

Zweifel, daß die Feierlichkeiten gut
Gelegenheit zu einem sowjetisch
amerikanischen Außenministertre
en bieten. Das wäre die erste B
atung zwischen den beiden Groß-
nächten auf hoher Ebene seit den
ngünstigen Änderungen im Ver-
ältnis zwischen beiden Ländern im
ergangenen Jahr.

Georg Kertész

Von Woche zu Woche

In Schweden ergaben sich ernsthafte Versorgungsschwierigkeiten durch die Streikaktionen, infolge derer etwa ein Viertel der berufstätigen Bevölkerung, knapp eine Million Menschen, der Produktion fernblieben. Grund des Streiks ist es, daß nun erstmals seit 1938 das System der Kollektivverträge, das zwischen der schwedischen sozialdemokratischen Regierung und den Gewerkschaften zur Regelung von Lohnfragen ausgehandelt wurde, versagte. Die derzeitige Lohnforderungsaktion ist der größte Streik in der Geschichte Schwedens.

Der amerikanische Verteidigungsminister Harald Brown sagte eine Nahoststreise in Anbetracht der wegen der gescheiterten amerikanischen Kommandoaktion im Iran entstandenen Situation ab. Laut Informationen aus Kairo kann Brown zu dieser Reise nicht vor Juli aufbrechen.

Helden der Sowjetarmee, [illegible]
Millionen Sowjetbürgern, der
sechs Millionen Polen, der
1 700 000 Jugoslawen, den Hun
derttausenden Franzosen, Ame
rikanern, Briten, vor allen, die
in der mächtigen Koalition der
Staaten und Völker dem Fa
schismus das Genick brachen

Im Faschismus hatte das
menschenfeindliche Wesen im
perialistischer Ordnung, die
Herrschaft der Rüstungsmono
pole, seine brutalste Gestalt an
genommen. Die Politik Hitler
deutschlands ließ von Anfang an
keinen Zweifel daran, daß sie eine
tödliche Gefahr für a l l e Völker
in sich barg. Fortschrittliche
realistisch denkende Kräfte riefen
daher zum Zusammenschluß in
einer antifaschistischen Anti
hitlerkoalition auf. Die Sowjet
union erwies sich dabei als zu
verlässiges Zentrum im Kampf
um die Vereinigung aller anti
faschistischen, demokratischen
Kräfte zur Bändigung der faschi
stischen Gefahr. In der Sowjet

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-725
1974 OKT 18
Magyar Ifjúság
Trischler Ferenc
1021

TRISCHLER FERENC RAJZA

Hazafias Népfront Országos Tanácsának Magyar Szolidaritási Bizottság és a Haza-csoportot **Harmati Sándor,** a Magyar Szosek baráti légkörben zajlottak le.
Jánosnak, az MSZMP KB külügyi osztálya en

REFLEKTOR-FÉNYBEN

Éjszakai pillanatfelvétel a Deák térről: robbantáshoz készülnek az észak–déli metró és az aluljáró építői. Éjszakánként csaknem százan dolgoznak a lejtakna és a hozzá csatlakozó fogadótermek mélyítésén, érdeklődésünk és a lámpák reflektorfényében.

lessé
ta ki
ifjúsá
elkés
sajno
határ

Visz
gyako
bólog
azt, a
dául h
nálják,
az isko

munkarendet úgy változtatják meg, hogy az a tanulók számára hátrányossá válik. Szóvá kell tenni, ha a tanévenként engedélyezhető négy tanítás nélküli munkanap egyikének kiválasztását és programjának összeállítását elvették az iskolai KISZ-vezetőségtől. És nem szabad elmenni amellett sem, ha az ifjúságpolitikai célokat szolgáló anyagi eszközöket az ifjúsági szervezet egyetértése nélkül használják fel.

A hasonló ügyek megpiszkálása már kemény „legényeket" kíván. A biztonság kedvéért a KISZ KB középiskolai és szakmunkástanuló osztálya felhívta a megyei, a járási KISZ-bizottságok figyelmét, hogy szükség esetén védjék meg a parlamenten felszólalókat. Mindjárt hozzátenném: nem valamiféle „adok-kapok" harcról van szó tanárok és diákok között (amelynek kimenetele mindenféle biztosíték mellett is eléggé egyértelmű lenne). Hanem arról, hogy az érdekeltek – remélhetőleg pontosan ismerve a rendtartás fejezeteit –, parlamentáris keretek között tárgyalják meg a rázós kérdéseket. Részben így valósulhat meg a sokat emlegetett iskolai demokrácia, s válhat élő gyakorlattá a még többet emlegetett közéletiség.

Hangsúlyozom: részben. A sokszor citált jogok tudniillik feltételezik, hogy a kötelességekről sem feledkeznek meg a diákok. Ezerszer elhangzott, mégsem árt ezeregyedszer megemlíteni: a kettő csak együtt ér valamit. A még keményebb „legények" nemcsak a jogaikért ágálnak, hanem adott esetben társaiknak is meg merik mondani; „Pajtás, csibész vagy, legyintesz az együtt elfogadott házirendre, nem tanulsz úgy, ahogy az eszedtől tellene." Téma lehet ez az iskolai parlamenteken? De mennyire, hogy téma lehet! Meggyőződésem, hogy csak azok a diákvezetők kapnak hitelt társaiktól és tanáraiktól, akik az iskolai közösség (nevelők és diákok) erényeivel, hibáival egyaránt szembe mernek és tudnak nézni.

És csak ők vehetik majd elő decemberben nyugodt lelkiismerettel a matrózblúzt és a nyakkendőt, amikor már nem tízen vagy százan, hanem tíz- és százezren figyelnek szavaikra.

Déri Péter

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR IFJÚSÁG

1972 SEP 1

Trischler Ferenc
1021

OREGEK
TRISCHLER
FERENC
RAJZA

TAKÁCS PÉTER

ET

AK
ŐKET,

T
NŐKET,

AFESTŐT

8.

ETKEZET

N

A BUDAPESTI
ÉS PEST MEGYEI
TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁSI
IGAZGATÓSÁG

FELVÉTELRE KERES:

ADMINISZTRÁTOROKAT
ELŐADÓKAT
(KÖZÉPISKOLAI VÉGZETTSÉGGEL)
GÉPÍRÓKAT
ORVOSI MŰSZERÉSZT
VÍZVEZETÉKSZERELŐT
VILLANYSZERELŐT
KŐMŰVEST
SEGÉDMUNKÁST
TAKARÍTÓNŐKET

CSAK BUDAPESTI LAKOSOK
JELENTKEZZENEK!

JELENTKEZÉS A
személyzeti és
munkaügyi osztályon
BUDAPEST VIII.,
Mező Imre út 19/a I. 64.
Telefon: 339-182

egképes könyvelői végzettséggel felvesz

ezés: „BELVÁROS" jeligére, levélben az
, Budapest VI., Révay utca 16.

A „METRÓ" BUDAPESTI FÖLDALATTI VASÚT

ÉRETTSÉGIZETT FIATALOKAT
ALKALMAZ

(Lányokat 18 éves kortól, fiúkat katonaidő letöltése után – 35 éves korig), és

KIKÉPZI

MOTORKOCSI-SEGÉDVEZETŐ,
FORGALMI UGYELETES,
ÁLLOMÁSI PÉNZTÁROS
munkakör betöltésére

(FELVÉTELI FELTÉTEL:

MAGYAR HŰTŐIPAR BUDAPESTI GYÁRA

Budapest IX.,
Tóth Kálmán u. 8—10.

ALKALMAZ
közgazdasági
technikumot
végzett

könyvelőt

(lehet kezdő is)
érettségizett, kezdő

adminisztrátorokat,
hűtőgépkezelőket,
hűtőrakodókat.

KAEV

Jó kereseti lehetőséggel felveszünk: esztergályost, köszörűst, maróst, műszerészeket, első darabos MEÓST, utókalkulátort, műszaki rajzolót. Ipari tanulónak felveszünk: műszerész, forgácsoló és szerszámkészítő szakmákra.

Jelentkezés:

KAEV

KAEV I. sz. Gyára
Bp. XIV.,
Szugló u. 54.
Bp. XIV., Ilka u. 2.
Bp. X., Kada u. 130.
Bp. XVIII.,
Hengersor u. 30.

Fiatalok, figyelem! Ipari tanulókat felveszünk fonó és szövő szakmára.

Jelentkezhet minden

14. életévét betöltött, általános iskolai

ORION TV RÁDIÓ

Orion Rádió és Villamossági Vállalat felvesz:

olajkazánkezelő gépészt, mechanikai műszerészeket, esztergályosokat, marósokat, szerszámkészítőket, köszörűsöket, lemez- és géplakatosokat, csőszerelőket, tv-elektro-műszerészeket, gépkocsivezetőket, galvanizálókat, fémcsiszolókat, nőket tv-szerelő és gépmunkára, férfiakat szerelő vagy segédmunkára, takarítónőket, portásokat, érettségizett nőket.

Jelentkezés:

Munkaerő-gazdálkodáson
Bp. X.,
Jászberényi út 29.

Telefon:
149-420.

VBKM BUDAPEST

AZONNAL FELVESZÜNK

esztergályos, marós, fúrós, síkköszörűs, lakatos, szerszámkészítő, műszerész, villanyszerelő, festő, műgyantaöntő, szak- és betanított munkásokat, segédmunkásokat, portásokat.

TOVÁBBÁ:
villamos- vagy gépészmérnököket és technikusokat, elektronikus végzettségű mérnököt — technikust, építész-gépészt, műszaki rajzolót, anyaggazdálkodót, anyagbeszerzőt,

Ofszet gép
és
Romayor g

gyakorlott gé
keresünk fel
Szakma nélk
fiatal férfiak
betanítunk
Romayor gép
Betanulási id
6 hónap

JELENTK
ÉTK NYON
Budapest XIV
Francia út 45

Fiatalok, fi

Felveszünk
szakközépisko
végzett fiatal
hűtőgépszerel
szakmunkás
átképzésre.

Jelentkezés

KERIPAR
2. sz. Keres
Gépgyár
MUNKAÜGYI
OSZTÁLY
Budapest
XIII., Dolmány

HABSÉLYE
h
k
KÖTÖTTÁRUGYA

Azonnali bel
felveszünk

16 éves kortól
női és férfi
munkaerőket
3 műszakos
munkakörbe
LÁNCHURKOLÓ
betanított munk

14 éves kortól
női munkaerők
2 műszakos
munkakörbe
(XIII. kerületi
munkahelyre is)
VARRÓ
betanított mun

SZAKKÉPZETT,
BEGYAKORLOT
VARRÓNŐKET
2 műszakos
munkakörbe,
valamint
bedolgozónak

Irásnál, Lázár Ervin az Es
vezető szerkesztő posztok
töltött be évekig, és Thi
Árpád ma is a *Kortárs* hely
tes főszerkesztője, a pé
irodalomnak is nyereség.
szerzőként sem távolodtak
Pécstől. Bertha Bulcsu péld
ul, mióta elment, jóval tö
bet ír nekünk, mint amik
itt is élt... Arra törekszü
hogy ez a szellemi kötőde
ből táplálkozó kapcsolat továbbra is élő legyen. Mindez lehetővé teszi a *Jelenkor*nak azt, hogy az ország gazdasági, társadalmi életében jelentkező decentralizációs folyamatban a regionális szellemi erőket összekapcsolja az országos erőkkel; szervezője lehet a szellemi erők decentralizációjának, ami egyben segítséget jelent megóvni a folyóiratot a nem földrajzi értelmű provincializálódástól.

– Szóltunk a folytonosságról, a Jelenkor hagyományokban is gyökerező arculatáról, ami lényegét tekintve nem változott. De van-e, ami változott?

– A *Jelenkor* az 57 utáni konszolidáció hajnalán indult. Az írók iránti bizalmatlanság oldódása közismerten lassúbb volt, mint a társadalmi élet más területein. Az oldódás, az indulás időszaka nehéz volt a folyóirat életében. Tüskés Tibor érdeme, hogy a 60-

ja: több a szabad idő, emelkedik a közoktatás színvonala és aránya. Növekszik a művészetek iránt érdeklődők, de az „írogatók" száma is. Országos gond ez, a minőség megőrzése állandó védekezésre kötelez a dilettantizmussal szemben. Ugyanakkor növekszik az új tehetségek jelentkezése is, őket tervszerűen felkutatnunk a jövő egyik legfontosabb feladata. Igyekszünk kapcsolatainkat bővíteni a pécsi fiatal alkotók körével, s ehhez a tárgyi feltételeink is megvannak: szerkesztőségünk új társalgója és klubhelyisége vonzó színtere lehet a beszélgetéseknek, találkozóknak. Hasonló kapcsolatokat szeretnénk ápolni a társművészetek alkotóival is, a *Jelenkor* és az Írócsoport rendezvényein.

W. E.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Trischler Ferenc,

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

szobrászművész

1978 OKT 15

1021

Trischler Ferenc szobrász műtermében. Műtermet biztosított Trischler Ferenc szobrászművésznek — a bólyi Mezőgazdasági Kombinát. Szülőfalujának mezőgazdasági nagyüzeme három helyiségből álló műtermet rendezett be, ahol az ifjú művész nagyméretű szobrokat is alkothat. A képen: Trischler Ferenc munka közben.

haladt el az
orgott a ka-

Florfina kóc-
fejét, mintho
azt mondta:
ost Nieritzné-
ogy ezzel már
da ötlet, mi?
kékhez és azt
itól kezdve a
ene Merck a
Még neked is
baba vagy.

a gyerek jolormán

— Nálunk a Tur
zal följebb — mo
gornő —, lakik e
kisfiával és két év
vű, csinos és ren
feleségül menni.
De a gyerek egys
Ha Lippold megl
sír és ordít, amíg
Az asszony meg
vannak esve és
legyenek.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Trischler Ferenc

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1972 SEP 17

1021

Trischler Ferenc rajza

i gyermekeket, akiknek kü-
lett volna módjuk a tovább-

ékezve erre az első felvételi
nely az akkoriban divatbajött
rrel folyt le nálunk is, hadd
azt a soha el nem múló em-
nikor az egyik 11 éves fiúcs-
élméteres nagyságú pályamun-
t be a bizottság elé. Eldobott
s pléhdobozokból és egyéb
egyenesre kalapált szegekkel
egy olyan tüzes-gép modellt
, amelynek még a hajtótenge-
ıdött — azzal, hogy azt ő ma-
A bizottság felvette a gyer-
illető ma egyetemi professzor
lasági gépészet tanszékén...
ınden versenyvizsgának van-
ıdottjai is, nem azért, mert
ıaradottak nem tehetségesek.
k azok is. A mi lemaradotta-
ı voltak, de hát... csak hat
ámára tudtunk tanulási és el-
tőséget teremteni. Felelősség-
hettünk volna fel tízet. Aztán
esz felvételi, meg minden év-
zám pár év alatt félszázra nő:
minden helyet már az első év-
ni. Nem is annyira a fel nem
rmekek zúgolódtak, azok nem
g, milyen nagy dolog dőlt el
ıem a tanítóik, akik restellték
és a gyermekek szülei előtt kis
ik lemaradását. Többen ellen-
is váltak, nem hoztak többé
a vizsgákra, de hát annak, aki
ıolnia kell meg nem értéssel is.
az ügy pedig haladt előre.
mondanunk, hogy az intézettel
an voltak további terveink is.
étálgattunk akkoriban, a kisál-
teletre eső városi határban. He-

csülő, magas
váltak.

i kollégiumok Vásárhe-
—1949" című könyv elő-
egy esztendőn túl is
ı arra, hogy Budapesten,
si templom tövében, egy
mának minősíthető ven-
thelyiségében, meleg sör
ıszegyűljünk és megidéz-
ságunk elmúlt esztendő-
antika nem volt a vendé-
ınként kettévágta szavun-
túlságosan is békességes
ımikor meg a harangozó
tartotta a cimbalmos —
vendégeknek a kedvéért
ıt próbált elővarázsolni a
ből. Csak forradalmi pil-
al lehetett csendet csi-
ı rossz és hangos varázs-
e fejünk felől az ifjúság
Krúdy Gyulás atmoszfé-

lyen találkozáson nehéz
találtuk szemben ma-

ıdon lettünk mi Vásárhe-
itikailag is „hasznavehető-
ügy olyan, hogy vállat is
ık felette, rábízva min-
anyaágyból magunkkal
sztályösztönre. Ám, a do-
ege nem ilyen egyszerű.
ın hatás igyekezett hatás-
i ránk, mások igyekezetük
sem kíméltek — a kol-
ıban és a Gimnáziumban
esztendők, a család, a vá-
ország, Európa és az egész
ján kibogozhatatlan guban-
nózott a fejünk fölé társa-
olitikai hatásokból —
illetékesek mondják —,
ördög sem tudná hirtelen-
ıbogozni. Kétfelé kell vá-
a dolgokat. Az osztályösz-
ıbennünk nem kívánta és
soha az idézőjelet. Volt
ık valami, ami nem válto-

A népi kolle

zott. Vajon mi óvott
ket attól, hogy a „mó
toztatott meg bennü
hogy a dolgok megít
dolgokhoz való „hozz
vásárhelyiek megőrizt
mi" mentalitásukat?
fontosabb valóban a
gunkkal hoztunk haz
önmagában nem len
Azok a kapcsolatok,
vatalosan" és a köz
kialakultak a kollégiu
ros között, a pedagógu
légisták között, a diák
légisták között, ezek a
sok olyan demokratil
elemeket tartalmaztak
ha jobbára tudatosod
— lehetővé tették po
nünk kibontakozását,
is a politikai öntudat
kumát jelentette. Felt
jelentőségű volt mind
rádi tanár úr vers
Töleséri tanár úr u
álruhába öltöztetett p
letjei, jelentettek a
órák ürügyén. Mind
pontként hozzá kell s
nem túl nagy szám
buzgó jobboldali diá
a politikai mezben j
rombaságokat, amely
mokat hagytak az isk
gulatán. Tisztelettel
politikai barátainkró
házakról is, amelyek
tetszett ez, akár nem
ges „urbanizációs"

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

Trischler Ferenc művész.
Csongrád m. Hírlap lőszerkk.
1972 OKT 14

...lás eltűnő életének.

1021

(A XX. Vásárhelyi Őszi Tárlat anyagából.)
ERDŐS PÉTER: KAMRASAROK

Vallomás

A vásárhelyi Bethlen Gábor Gimnázium panteonjában az idén Trischler Ferenc művészn övendék Tornyai János arcképét megörökítő rézdomborítását Szabó Iván Munkácsy-díjas szobrászművész, kiváló művész október 6-án az alábbi vallomásértékű szavakkal leplezte le:

Tornyai János emléke előtt tisztelgünk. A gimnázium hajdani diákja volt és jelképe lett egy város művészeti életének. Nagy festő volt, ha ezt most kimondani nem is divatos. De Tornyai János sem volt soha divatos festő. Viszont olyan művész volt, aki népének búját, örömét, vágyait tudta, érezte, ismerte, és festészetében meg is fogalmazta.

Tornyai János jelkép és hagyomány. Olyan hagyomány, akit vállalnunk kell. Nem kötelező nyűg, amit fojt és gátol.

Mert mi a Tornyai-hagyomány?

Nem festészetének tárgya. Nem szenvedélyes ecsetkezelése. Nem színvilága. Ezek ismételhetetlenül az övéi és folytathatatlanok. De művészetének etikája és magatartása olyan, amit vállalni illene és kell! Azt a sorsvállalást, ami egy magyar művészre nézve kötelező. Nem a felületes szépelgés a feladat, hanem válaszolni a kornak igazi kérdéseire, nem divatosan, hanem korszerűen. Igazul! És ez átsüt Tornyai művészetén, ha csak egy tájat fest is. Azután Tornyai igényessége is követendő. Ahogy tízszer, százszor megkísérli mind hívebben megfogalmazni egy-egy festményének gondolatát megalkuvás nélkül.

Hány változatban festette meg a Just? Én nem hiszem, hogy megelégedett volt a nagy Jussal. Ez a magunk munkája iránti kérlelhetetlen meg-nem-elégedés is bárcsak hagyomány lenne!

Tornyait vállalni annyit jelent, hogy magasra emeljük a mércét, és inkább vállaljuk a bukást, semmint átbújjunk a mérce alatt.

Végül arra is int ez a hagyomány, hogy ne jussoljunk, és dolgainkat úgy tegyük, hogy itt ne legyen többé „Bús magyar sors".

ÍREK

EGY AMATŐR NÉPRAJZOS HALÁLÁRA

lélután temették Szentesen. Hétfőn még megtekintette :eumban a levéltári kiállítást, miként annyiszor megzívesen fogadott vendége, ismerője volt Szentes kul:zvényeinek.

l Tsz nyugdíjasaként Papp Imre bácsi — sajnos már beszélhetünk erről — tevékeny munkása volt a népi : megőrzésének, feltárásának. Legtöbbször a paraszti ette mondandóját, példázatait, hozzáadva ízes, eredeti vetlen barátságos egyéniségét. A dónáti határ egyik ában fűzte a papírt az írógépbe Imre bácsi és ennek ıkezményeként néprajzi tárgyú értekezéseivel, leírádhatatlan gyűjtésével megyei és országos elismerést mos pályázaton ért el sikereket és kapott díjakat. A is végérvényesen megbecsülik azt az anyagot, amit yekezett átplántálni a fiatalokba a kutatás szenve:yak, szokások, eszközök, felfogások tiszteletét és ez a diákokból álló honismereti kör működésén.

(—)

EKRAJZ-KIÁL- ıap délután, az címmel nyílt :n a gyermek- a ligeti Úttörő nyitót mondott né városi út- kiállításon az ıtagozatos osz- ınak munkái zínes vagy ce- elben. A nagy son kihirdették yamunkák lét- vsorát, és sor : kiosztására.

AJTÁSÉRT 600 ték Jean-Pierre híres francia , mivel sze- val 187 kilo- sséggel hajtott ıen, jóval túl- ngedett órán- nétert.

ES KEZDE- gyermekgon- deje alatt is csolatban ma- ınyákkal az egyik jó pél- szegedi Tex- ermekgondo- vő anya rész- :tek találko- ımoltak az ıl, fejlődésé- ők támogatá- llgatták az leit, elképze-

● **HÁZASSÁG.** Egy több mint hatezer méter magas, kialudt vulkán tetején szándékozik házasságot kötni két perui hegymászó. Természetesen a pap és a tanúk is felmásznak a Misti nevű csúcsra. A házasságra lépők ezen a hegyen ismerkedtek meg egymással.

● **ÁRUVÁSÁRLÁSI KÖLCSÖNAKCIÓ.** A Belkereskedelmi Minisztérium az Országos Takarékpénztárral és a Magyar Nemzeti Bankkal Egyetértésben október 8-tól a visszavonásig kibővíti az áruvásárlási kölcsönakcióban árusítható cikkek körét hőtárolós villanykályhával, villanybojlerrel, konyhai légtisztító készülékkel, és a jugoszláv importból származó bútorral. A cikklistában szereplő többi bútorhoz hasonlóan a jugoszláv importbútor is 20 százalékos előlegfizetés alapján forgalmazható ebben a kölcsönakcióban.

A lottó nyerőszámai

A Sportfogadási és Lottó Igazgatóság közlése szerint a Móron megtartott 40. heti lottósorsoláson a következő számokat húzták ki:

4, 41, 70, 74, 83

;en lesz az őszi megyei hetek idei megnyitója

tt Szegeden front városi t tartott a rát Akcióbi- részt vettek tárosok és

dú Géza, a Könyvtár vitotta meg, ık az őszi ek Csong- amját. A ünnepi ber 20-án Szentesen SZ Petőfi dr. Lőrin- lével.

Az őszi megyei könyvheek programját a hagyományoknak megfelelően könyvkiállítások, író-olvasó találkozók színesítik. Többhelyütt rendeznek Csokonai emlékesteket, neves írók, művészek felléptével. A könyv népszerűsítése céljából segítenek a tömegszervezetek aktivistái is. Az úttörők házról házra árusítják a könyveket.

Az akcióbizottság megállapodott abban is, hogy a jövő évtől kezdve a szervezet a Hazafias Népfront mellett működő „Olvasó népért"-bizottság néven fog tevékenykedni.

ıett életbe miniszter ınális ha- szerek gyakorlat- nazásáról. ıeretes, a ıban levő — gon- pján — morvosok ıden 18. ő kérésé- ályba lé- ıltán Im- a Sem- ıdományi ógyászati ıtó pro- meg az

A korábbi módsz

Biztonsá és egészs

— a nőgyógyász taná tabletták has

nagyon is természetes tünetekről van szó. Ugyanis nincs a világon olyan gyógyszer, amely minden ember szervezetére

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1973 OKT 6
Csongrád m. Hírlap

Trischler Ferenc szobrász
1021

Vásárhelyi Hetek

Ma: ünnepélyes megnyitó a Bethlen gimnáziumban

Holnap délben nyílik a XX. Őszi Tárlat

Mint arról már lapunk más helyén is említést tettünk: ma délután kezdődik a Vásárhelyi Hetek hagyományos őszi eseménysorozata. Az elkövetkezendő napokban a különféle rendezvények egész sora váltja egymást, s miután az események közül soknak megyei, sőt országos jelentősége is van, természetszerűleg fellendül majd a város idegenforgalma. Az események azonban elsősorban a vásárhelyieket érintik, szükséges tehát áttekinteni még egyszer a most már végleges programot.

KIÁLLÍTÁS A MEDGYESSY-TEREMBEN

Az első, a Vásárhelyi Heteket nyitó esemény színhelye, az elmúlt évekhez hasonlóan ma délután 3 órakor a Bethlen Gábor gimnázium lesz, ahol *Sajti* Imre, a városi tanács elnöke mond beszédet. Ezt követően ismét egy új domborművet avatnak: *Trischler* Ferenc Tornyai Jánost ábrázoló alkotását *Szabó* Iván szobrászművész leplezi le. Egy órával később kerül sor a Tanyai Tanulók Otthona megalapításának 35. évfordulója alkalmából a Cseresnyés népi kollégisták találkozójára. Az otthon helyén épült ház falán elhelyezett emléktáblát *dr. Szathmáry* Lajos, az egykori alapító avatja fel. Délután 5 órakor egy nagyon rangos képzőművészeti esemény következik: *Bíró* Józsefné tanácselnök-helyettes nyitja meg a Lumumba utcai Medgyessy-teremben az elmúlt két évtizedben Tornyai-plakettel kitüntetett művészek kiállítását.

Rangját tekintve még jelentősebb esemény színhelye lesz vasárnap délben a Tornyai János Múzeum, ahol a XX. Őszi Tárlatot *Nagy* Miklós művelődésügyi miniszter nyitja meg. Ezt követi az idei munkajutalmak, és a Tornyai-plakett átadása az arra érdemes képzőművészeknek. Délután 2 órai kezdettel rajzverseny lesz a Lenin téren, illetőleg rossz idő esetén a 602. sz. Ipari Szakmunkásképző Intézetben, 3 órakor pedig a Ságvári Endre Tsz központjában külterületi képzőművészeti kiállítás nyílik.

IRODALMI DÉLUTÁN

Hétfőn délelőtt 10 órakor a Delta Kereskedelmi Vállalat alapításának negyedszázados évfordulójáról emlékeznek meg a Zrínyi utcai Ifjúsági Házban, ahol ettől a naptól kezdve október 15-ig árubemutató kiállítást is láthatnak az érdeklődők. A nap délutánja az irodalomé. Két órakor kezdődik a rádió rejtvényműsora a könyvesboltban, majd este 7 órakor „*Ki viszi át a szerelmet...?*" címmel *Nagy* László költő, *Sánta* Ferenc író, *Avar* István, *Berek* Kati, *Gobbi* Hilda, *Horváth* Teri, *Kohut* Magda és *Szabó* Gyula színművészek közreműködésével irodalmi est lesz a Petőfi Művelődési Központban. A műsort *Czine* Mihály irodalomtörténész vezeti, s a rádió a *Magyar Múzsa* című sorozatában ezt is közvetíti majd.

Az idei program jellegzetessége, hogy a továbbiakban is minden napra jut majd valami érdekesség. Író-olvasó találkozók lesznek a HÓDIKÖT-ben, az Alföldi Porcelángyárban, és három általános iskolában. A kiállítások programja sem zárul az előbbiekkel: kedden a munkásság életét bemutató vándorkiállítás nyílik a Petőfi Művelődési Központban, majd 12-től a Vasutas Művelődési Házban az Alföldi Porcelángyár mutatja be termékeit, 15-től a 25 éves HÓDGÉP ad áttekintést múltjáról a Lenin utcai ifjúsági klubjában, 21-én pedig nemzetközi bélyegkiállítás nyílik az Ifjúsági Házban. Emellett lesz kaktusz-, galamb-, és díszmadár-, továbbá gyümölcs-zöldség és növényvédelmi kiállítás, a különböző kereskedelmi vállalatok pedig árubemutatókat tartanak.

TANÁCSKOZÁSOK — KAMARAZENE-FESZTIVÁL

A tanácskozások sorából kiemelkedik a szocialista brigádvezetők október 9-én, kedden délután 2 órakor kezdődő városi szintű fóruma a Petőfi Művelődési Központban. Témájuk: a szocialista brigádok kulturális feladatai, tevékenysége. Egymást követik majd az állattenyésztők, a pedagógusok, az orvosok és a fegyveres erők vezetőinek ankétjai, s a filmkedvelők találkozói. Az idén is megrendezik a fiatalok várostörténeti, valamint pályaválasztási vetélkedőit. A múlt, a jelen és a jövő tükröződik majd a városfejlesztés kérdéseiről szóló előadássorozaton és a *VI. Várostörténeti Konferencián*.

A zenei élet kiemelkedő eseménye lesz a zeneiskolai tanárképző országos kamarazene-fesztiválja, amelynek résztvevői a tudásukat felmérő vetélkedésen túl a zenekedvelő közönséggel is több esetben találkoznak majd.

Feltétlenül említést érdemel az október 15-én kezdődő pályaválasztási hét, s nem kevésbé a múzeumi hónap előadásai, amelyeket különböző kerületekben rendeznek. Október 17-én az V. kerületi pártházban négy előadásból álló sorozat kezdődik a várostörténet témaköréből.

Érdekesnek ígérkezik a filmprogram is: a Béke és a Terv filmszínházban a három hét alatt összesen 14 filmet mutatnak be. Végül de nem utolsósorban nagyszerű befejezése lesz a két héten át tartó eseménysorozatnak az Állami Népi Együttes október 21-i vendégszerepelése a Petőfi Művelődési Központban, „*Magyar századok*" címmel.

SZABAD FÖLD
Budapest

SAJTÓFIGYELŐ
Telefon: 138-048, 337-748, 340-176

— messziről
radványt és el
— Fedjék b
nem jövünk é
érte.

Miközben bal
Louis Tupins n
mi mindent tud
gének és végigfu
ten, amikor hirtelen agyába ötlött vala-
mi. Ez azonban úgy meghökkentette,
hogy cöveket vert a lába és a többiek
meg is előzték néhány lépéssel. Csaknem
futnia kellett, hogy utolérje a csendőrö-
ket, akik ezúttal bezárták a menetet.
Megfogta Chatonnay karját:

— Örsparancsnok!...

— Mi van?

A jóember lehalkította hangját, hogy a
többiek ne hallhassák.

— Örsparancsnok, maga azt mondta,
hogy a Tatát nyilván valami szívroham
érte...

Chatonnay a notesz
írta fel a vezetéknevé
Massieu-t és elismételte
che-i gazda megjegyzés
logatott.

— Már akartam b
örsparancsnok.

— És mért nem tette?

A csendőr az előttük
mutatott.

— Előttük nem. De a
nem jár senki. Egyébk
méterrel odább már bel
bozótba. Nem hinném,
aki úgy ismerte ezt a vi

Budapest

1973 FEB 4

Trischler Ferenc

1021

(Trischler Ferenc rajza)

nemcsak szakma. Az életet élni kell, azaz mindent látni kell, a sok-sok összefüggést és az embernek minden körülmények között fel kell találnia magát.

— *Ez egyben tanács is?*

— Igen, s még valamit: igazat mondani. Akkor is, ha munkáról, információról van szó, s akkor is, ha magán jellegű dolgokról. Enélkül nem lehet dolgozni.

2.

Egy kitépett lap a jegyzetfüzetből.

— *... mérnök, csoportvezető. Párttag, tagja a vezetőségnek. Lelkes KISZ-aktivista. A szülői munkaközösség elnöke, lakásszövetkezeti tisztségviselő ...*

— Így igaz.

köpeny. Most c
zuk, hogy eltal
elegáns ruháka
hordtuk, mert
hánk ... Vagy
lék: megkaptar
tésemet. Anyán
mit szeretnél
gyünk? És én r
rancsolni magamnak, s azt mondtam: egy kiló disznóhúst, anyám, azt vegyél. Süsd meg egybe, s engedd, hogy mind megegyem ...

— Amikor megkaptam a diplomát, nem várt állás, nem fogta meg senki a kezem, s nem mutatott be senki senkinek. Szóval másképp történtek dolgok, mint ahogy ma történnek. A KISZ-hez vitt az első utam, jelentkeztem, munkát kértem — mert ezt szoktam meg az egyetemen. Nem beszervezés, vagy elhatározás kérdése volt tehát számunkra a társadalmi munka, a közéletválasztani kellett, nem is jutott eszembe más lehetőség.

— *Mérnök és KISZ-vezető. Voltak-e konfliktushelyzetek?*

— Nem mondom, hogy kis ügyekben nem volt még ütközés, de alapvetően inkább a harmonikus egymásrahatás a jellemző. Mint mérnök több mindent elértem KISZ-szes vonalon is, s mint KISZ-es, több mindent megláttam szakmai vonatkozásban.

— *Ön szerint előny, vagy hátrány a mérnök életében a közéleti érdeklődés, aktivitás?*

— Is-is.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 287-748, 340-726

1975 NOV 18.

Dunántúli Napló

Trischler Ferenc

1021 /

Trischler Ferenc rajza

zatlas, sajnál-
esetben lené-
kozás, esetleg
lintha azt kér-
senyre jársz és
bevallani? Ló-
a szemembe

en kérdezi, az
ber, arról már
hány perc múl-
telkedve is —
n ki egyszer őt
meg" a lóver-

nek a lóversenyt
rnyűséges fertő-
lennie. Ilyenfor-
éle védőbeszédet
egy általam ár-
„bűnös" mellett.

m. Pontosabban
értelmét látnám,
ölösleges a véde-
az „illető" vitán
en ártatlan. Más-
t hallgatóság elő-
hes része ezt a
szóló bizonyítékok
niszi el.

édőbeszéd nincs.
ünk inkább körül
„házatáján", is-
emberekkel, lo-
okkal. Mindenek-
berekről. Sok-sok
ıtaztam, végigjár-
ország csaknem va-
nesét és jó néhány
errel találkoztam,
a a lóhoz fűz.

ják, aki a virágot
z ember nem lehet.
, előfordulhat, hogy
hát a virágot na-
szeretik... Egy bi-
Magyar Lóverseny
zérkarától kezdve a
személyzetéig minde-

vonultatását a tenyészverse
nyek, azaz komoly, nagy tét
menő versenyek előtt. Ilyenko
a lovászfiúk kivezetik a lova
kat a pályatérből, méghozzá úg
hogy már a lovon ül a zsok
és kint, a célegyenesben, az e
ső helyi tribün előtt lépésbe
körbe járnak, miközben a hang
szórókból elhangzik a verser
és a résztvevők bemutatása.

— Immer. Imperiál négyév
ivadéka, a Bábolnai Állam
Gazdaság kisbéri ménese t
nyésztette... Indián. Imperi
hároméves fia, a Bábolnai Á
lami Gazdaság kerteskői méne
tenyésztette... Mákvirág. H
roméves kanca, Imperiál ivad
ka, a Bábolnai Állami Gazd
ság szépalmai ménese tenyés
tette... és így tovább.

Ez a részlet történetesen
idén, a késő ősszel futott M
nesek Nagydíjának parádéjá
való, de valamennyi nagy ve
seny bemutatásán az itt is s
rűn elhangzott két tulajdonn
hallható a leggyakrabban: B
bolna és Imperiál. Imperiál
ki ne tudná — a magyar
tenyésztés újkorának legnem
sebb telivérje; az volt a pály
és — ivadékainak sikerei igaz
ják — az a ménesben is.

■

Bábolnán és a környéki m
nesekben többször is járta
Bábolna: rend, tisztaság, sz
vidám színű épületekkel, ápo
kertekkel, utakkal; mezőgaz
sági nagyüzem egy kutatóin
zet légkörével és külsejével.

Bevezettek a tanácsterem
ott beszélgettünk dr. Burgert
berttel, a Bábolnai Mezőgaz
sági Kombinát vezérigazgató
val.

Bábolnán minden évben, szeptember közepe táján

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1973 DEC 21
Szabad Föld

Trischler Ferenc

1021

(Trischler Ferenc rajza)

omédi

csak az előad
jük meg benn
bert. *Pásztor E*
feleségét, Verát alakítja) egy
világon kívül élő asszony karika-
túráját formálja, érzékeltetve,
hogy a történetnek egy igen
erős tragikomikus felhangja is
van. De az ő alakításából még
az is kiderül, ami az előadás
egyik legfőbb érdeme: a rende-
zésnek sikerült érzékeltetnie,
hogy Kővári hóbortos, fellegek-
ben járó álmodozása mennyire
járványszerűen fertőz, – szinte
minden szereplőt megérint. Fe-
leségét, Verát a legkomikusabb
formában – álmaiban már Niz-
zában érzi magát, milliomosok
társaságában. De ugyanez az
álmodozás-kór fertőzi meg Klá-
rit is, aki alig tud átváltani a
cselekvő tervezésre, hogy a vá-
gyott főiskolai felvételiért tegyen
is valamit. (*Vörös Eszter* megka-
póan érett játéka érzékelteti
ezt a belső drámát). Sőt, talán
Balogh Janit (*Dávid Kiss Ferenc*
magasszínvonalú megfogalma-
zásában megnemesített gyen-
gébb figurát) is meglegyinti ez
a csak tervező, de keveset tevő
...tartás. *Szabó Ottó* (a már

...magyszabásu nyilvános
zenekari hangversenyeket 1725-
ben Párizsban rendezték meg.
Magyarországon a 18. század
végén a pozsonyi diétán tűnnek
fel a hangversenyek és a 19.
században oly gyakoriak lesz-
nek, hogy a nagy zeneszerzők
egész sorát (Haydn, Beethoven,
Liszt, Brahms, Wagner stb.)
megtalálhatjuk a magyarországi
hangversenyek műsorain.

*

A *hangok versengése*, a
koncentrálás – szintén a Zenei
Lexikon szerint – egyenrangú
hangszerek versengése egymás
közt vagy szólóhangszerek ver-
sengése a hangszerek zenekari
együttesével, esetleg énekhan-
gok versengése hangszerekkel.
A versengés azonban minden
időben elsősorban a zenélő em-
berek kapcsolatát jellemezte.
Természetes, hogy a zenét ta-
nuló gyerek is többre szeretne
eljutni, mint társai, bizonyítani
próbálja, hogy ő az ügyesebb,
ő a tehetségesebb. Nem csupán
hiúságuk, de meghatározó anya-
gi érdekeik is hosszú évszáza-
dok óta versengésre késztetik a
muzsikusokat. Énekeseket és
hangszereseket egyaránt, a
„szakma" középszerű, szürke
képviselői mellett a kiemelkedő
egyéniségeket is.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1973 OKT 14

Dunántúli Napló

Trischler Ferenc

1021

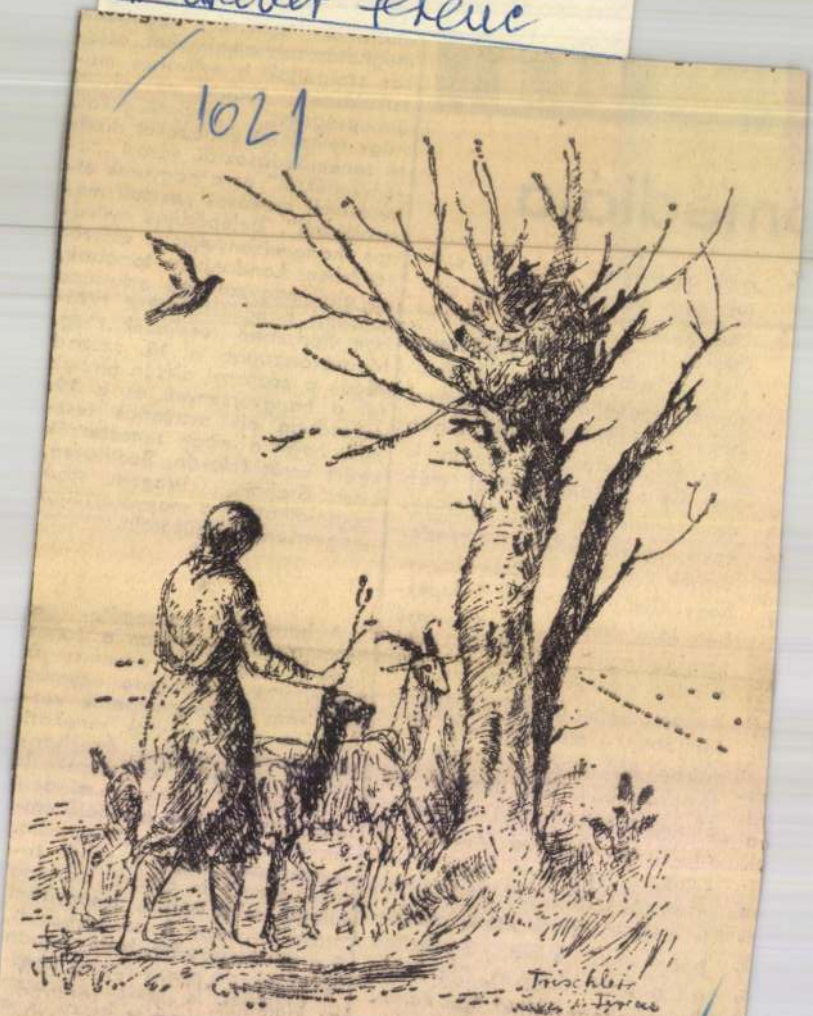

TRISCHLER FERENC RAJZA

studierte anschließend auf der Hochschule für Bildende Kunst im Fach Bildhauerei. Gegenwärtig unterrichtet er an der Fachmittelschule für Kunst in der südungarischen Stadt Pécs. Er hatte bereits mehrere selbständige Ausstellungen und nahm auch an Gruppenausstellungen teil.

Das Landwirtschaftliche Kombinat hat dem Künstler in der Nähe von Bóly in der Békáspuszta („Froschpußta") ein gut eingerichtetes Atelier mit drei großen Räumen zur Verfügung gestellt. Jetzt, während der Schulferien, verbringt der Bildhauer den größten Teil des Sommers in seinem Heimatdorf und in seinem Atelier in der Békáspuszta. Gegenwärtig arbeitet er an der großen Komposition „Plaudernde Jugendliche", die vor dem Jugendhaus der Stadt Kaposvár aufgestellt werden soll. **(MTI)**

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 AUG 17

DAILY NEWS

Ferenc Trischler

1021

Bildhauer in der Pußta

Ein Atelier hat das Landwirtschaftliche Kombinat von Bóly (Südungarn) einem seiner früheren Arbeiter, dem Bildhauer Ferenc Trischler, zur Verfügung gestellt. Dem Künstler, der in dem Dorf Bóly geboren ist, erteilt das Kombinat auch Aufträge, womit der junge Bildhauer finanziell unterstützt wird.

Ferenc Trischler war früher Lehrling und später Zimmermaler im Landwirtschaftlichen Kombinat. Man entdeckte seine Begabung und er bildete sich weiter, er absolvierte als Fernstudent das Gymnasium und

nak

umcsizni a szüret idején, hogy

Borsodiak a

Nagydíjr

Még két hét, s szeptembe 22-én, délelőtt tíz órako megnyitja kapuit az őszi Bu dapesti Nemzetközi Vásár, fogyasztási javak nagy sereg szemléje, amelyet most ötö dik alkalommal rendeznel meg a Kőbányai Vásárköz pontban. Harminc ország 1280 kiállítója vesz részt a: október 1-ig nyitva tartó vá sáron, amelyen most mind össze három szakmai nap lesz, nyolc nap így teljesen a nagyközönségé.

Mit láthatunk majd a borsodi, miskolci vállalatoktól? Városunkat csak egy cég képviseli az őszi BNV-n, s az is közvetve: a Magyar Hűtőipar eszkimófigurával díszített standján láthatjuk a hűtőházak között kiállító miskolci gyárat. Termékei — a lecsóalapanyag, a tésztás készítmények — eddig minden évben kivívták a fogyasztók elismerését. Ám a miskolci gyár kollektívája most többre vágyik: új, de már

a vásárlók körében is mert, s megkedvelt termé kükkel

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

DÉLI HÍRLAP

1978 SEP 8

Trischler Ferenc
szobrászművész

/1021

★ *Trischler Ferenc szobrászművésznek a bólyi Mezőgazdasági Kombinát, szülőfalujának mezőgazdasági nagyüzeme három helyiségből álló műtermet rendezett be, ahol az ifjú művész nagyméretű szobrokat is alkothat.*

(Bajkor József felvétele)

Munkásvezetők

Bánkuti Zsuzsa

Mindennap egy sikerélmény

— Mi lesz, ha visszajön az egyetemről?

— Arra gondol, hogy kérek-e íróasztalt? Nem. Továbbra is a termelésben akarok dolgozni.

— És ha nem sikerül az egyetem?

— Nincs mit vesztenem. Már az általános iskolából is úgy indultam, hogy munkás leszek. Csak akkor még a mezőgazdaságba készültem.

A szőlő- és bortermelő szakmát tanulta. Jelesen érettségizett a Nagy Lajos Gimnázium és Szakközépiskolában. Abban az évben 32-en indultak munkát keresni ezzel a szakmával. Ő egy kicsit késlekedett a jelentkezéssel, nem tudott elhelyezkedni. Így került a Pécsi Dohánygyárba.

Betanított munkásként kísérte végig a cigaretták útját. Az összes üzemrészben megfordult. 1974-ben beiratkozott a szakmunkásképző tanfolyamra. Egy év múlva pedig a technikusminősítőre jelentkezett. Ma a filterosztályon csoportvezető. Bánkuti Zsuzsa 24 éves.

— Mit szeretne elérni?

— Meg akarom tartani azt az örömöt, amit a munkám jelent nekem. A tanulással inkább kipróbálom magam. Úgy gondolom, hogy a munkám alapján adták meg nekem erre a lehetőséget, s ezt nem szabad kihagyni. Ezért jelentkeztem egy intenzív előkészítő után a Kertészeti Egyetem dohányfeldolgozó szakára.

— Miként egyezteti a kétműszakos munkát és a tanulást?

— Nekem szinte mindennap hoz kisebb-nagyobb sikerélményt a munkám. A KISZ-ben is dolgozom. Otthon pedig olvasok. Nincs televízióm. Vehettem volna, hiszen jól keresek, de inkább könyvekre költöm a pénzt. Több száz kötetes kiskönyvtáram van. Ha a következő években semmi jelentősebb változás nem történik az életemben, akkor is elégedett embernek merem mondani magam...

Pataki Gyula

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1978 AUG 20

Trischler Ferenc

1021

Trischler Ferenc rajza

UNSZABÓ FEREN

A RENDE
ÉRTELMÉ

Igen Tisztelt Uram!

Megnyugvással olvastam az Új Tükörben Sárköz című cikkét, amelyikben helyteleníti az ottani alsó tagozatos iskola körzetesítését. Az én falum nemcsak nevében hasonló, hanem szintén évtizedek óta fejlesztik vissza mesterségesen, ráadásul az iskolával is ugyanaz az eset. Most már az alsó tagozatot is meg akarják szüntetni, minek következtében 6—10 éves csöppségek lennének kénytelenek 12 kilométert buszozni a szerpentines, télen gyakran járhatatlan utakon, ahol gyakoriak a közlekedési balesetek. Ráadásul Esztergomban a körzetesítésre kijelölt iskola majdnem két kilométerre van a buszállomástól, és ezért az apróságoknak naponta kétszer kellene szökdösni a zúgó és rohanó járművek között.

Nem akarom a mellékkörülményekkel untatni. Jöjjön ki hozvonatkozó passzusok úgy szólna hogy körzetesíteni lehet például kisközségek iskoláinak felső alsó tagozatát, ha a legközelebb iskola 10 kilométeren belül van, ha az illetékes helyi tanács ülés erről határozatot hoz, ám ez döntés csakis az érdekelt szülő többségének beleegyezése után szi lethet. Vagyis: sem a megye, se a járás ilyen határozatot nem ho hatott és nem hozhat, csupán te veket készíthet, s javasolhat azok megvalósítását.

Így áll a dolog, kedves ura s kérem mégegyszer, ne har gudjon, ha egy sokat tapaszt ember szinte babonás félele alapján utasítja el a szíves me hívást!

A levelet postáztam, azonb nyári dolgaim között is elgond kodtam néha az esetről. De egyé ként sem felejthettem el, mert lius elején újabb küldeményt ka tam Szentlélekről. A papíron

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1978 NOV 4

ÉLET ÉS IRODALOM

Trischler Ferenc

1021

Trischler Ferenc rajza

Trischler Ferenc szobrászművész
Kelet-Magyarország 1978. X. 19

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

KELET-MAGYARORSZÁG

1978 OKT 19

1978. október 19.

1021

SEGÍT A SZÜLŐFALU. T
mében. Mütermet biztosít
vésznek — a Bólyi Mezőg
nak mezőgazdasági nagyü
termet rendezett be, ahol
rokat is alkothat. A képen:
(MTI Fotó — Bajkor Józse

HÍREK

Kelet-Magyarország

KÉPEK

CSÉB katonáknak

A katonai szolgálat idején is fenntartható a CSÉB-biztosítás. A tagsági díj folyamatos fizetése esetén ugyanazokat a szolgáltatásokat

✷ **Az Ifjú Gárda** képzé év keretében, az Edzett if júságért jelvényszerző mo galom teljesítéséhez rend összetett honvédelmi ve senyt Nyíregyházán a váro KISZ-bizottság és az IG vár si parancsnoksága októb 20-án 15 órakor. Az erd tornapályán lezajló versen győztesei egy évig őrizheti az Ifjú Gárda városi pa rancsnokságának vándorser legét.

Újfajta műbőr

Újfajta műbőr gyártás kezdték meg a győri Gra boplast Pamutszövő- és Mű bőrgyárban. A bőröndök utazótáskák és sporttáskák készítésére alkalmas anyago a gyárban kísérletezték ki Nagy előnye, hogy könnyű ezért a belőle készült bőrönd 1 kilóval kevesebbet nyom mint a korábbi változatok Év végéig 20 ezer négyzetmé tert állítanak elő belőle többféle színben és mintával esztétikus kivitelben. A kü lönleges műbőr iránt az osztrák, az angol, az NSZK-

KUNSZABÓ FERENC RIPORTJA:

A RENDEI
ÉRTELMÉE

Igen Tisztelt Uram!

Megnyugvással olvastam az Új Tükörben Sárköz című cikkét, amelyikben helyteleníti az ottani alsó tagozatos iskola körzetesítését. Az én falum nemcsak nevében hasonló, hanem szintén évtizedek óta fejlesztik vissza mesterségesen, ráadásul az iskolával is ugyanaz az eset. Most már az alsó tagozatot is meg akarják szüntetni, minek következtében 6—10 éves csöppségek lennének kénytelenek 12 kilométert buszozni a szerpentines, télen gyakran járhatatlan utakon, ahol gyakoriak a közlekedési balesetek. Ráadásul Esztergomban a körzetesítésre kijelölt iskola majdnem két kilométerre van a buszállomástól, és ezért az apróságoknak naponta kétszer kellene szökdösni a zúgó és rohanó járművek között.

Nem akarom a mellékkörülményekkel untatni. Jöjjön ki hozzánk, hallgassa meg a szülőket, és szellőztesse meg az ügyünket, mert a sajtó nyilvánossága biztosan segíteni fog a mi szívszorító nagy bajunkon!

Pilisszentlélek, 1978. május 15.

vonatkozó passzusok úgy szólnak, hogy körzetesíteni lehet például a kisközségek iskoláinak felső és alsó tagozatát, ha a legközelebbi iskola 10 kilométeren belül van, s ha az illetékes helyi tanács ülése erről határozatot hoz, ám ez a döntés csakis az érdekelt szülők többségének beleegyezése után születhet. Vagyis: sem a megye, sem a járás ilyen határozatot nem hozhatott és nem hozhat, csupán terveket készíthet, s javasolhatja azok megvalósítását.

Így áll a dolog, kedves uram, s kérem mégegyszer, ne haragudjon, ha egy sokat tapasztalt ember szinte babonás félelem alapján utasítja el a szíves meghívást!

A levelet postáztam, azonban nyári dolgaim között is elgondolkodtam néha az esetről. De egyébként sem felejthettem el, mert július elején újabb küldeményt kaptam Szentlélekről. A papíron gépelve ez állt:

Miért lett Pilisszentlélek kiemelt üdülőfalu?

Mert a Pilisi Parkerdő legszebb, erdős részének éppen a középpontjában fekszik.

Trischler Ferenc

Trischler Ferenc rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1978. nov. 4.
XXII. évf. 44. sz. 15. lap.

~~TÉNAGY SÁNDOR~~

~~Riport helyett~~

18.30 Kívánsághangvers
19.00 Híradó
19.30 Szombaton este — műsorösszeállítás
22.20 Pop-párhuzamok
0.05 Éjféli zenés műsor

KOSSUTH R

4.25 Jó reggelt — zenés
8.27 Lányok, asszonyok
8.52 Medea — részletek operájából
11.15 Orenda. — Dimitar I rádiójátéke
12.20 Zenei anyanyelvünk
1245 Ismeretlen ismerősök
14.05 Régi híres énekesek műsorából
15.05 Új Zenei Újság
15.40 A Deller énekegyüttes angol madrigálokat énekel
17.30 A hegedű virtuózai
18.45 Polipok — Emil Markov hangjátéka
19.25 Töltsön egy órát kedvenceivel
20.25 Árnyék és rejtélyek — Fóti Andor elbeszélése
21.22 A Belügyminisztérium Duna Művészegyüttesének népi zenekara játszik
22.15 Magyar előadóművészek
22.47 Nagy mesterek — világhírű előadóművészek
0.10 Melódiakoktél

II. MŰSOR (URH)

7.00 Három, kettő, egy ... a Szabadkai Rádió szerbhorvát nyelvű műsora
12.00 Fiatalokról fiataloknak
15.00 Délutáni híradó — az Újvidéki és a Szabadkai Rádió közös műsora

... meteoro...
...gial muholdat lő fel ez idő ala...
a fenti célból.

ÚJABB MŰHOLDAK AZ ESA-NAK

Az ESA (Európai Űrkutatási H... vatal) négy új távközlési műhold... rendelt a MESH európai társasá... tól. Mind a négyet Ariana rak... tával egy francia guyanai támas... pontról bocsátják Föld körüli p... lyára.

NEMZETKÖZI KISÉRLET A SPACELABON

A Spacelab amerikai űrlabo... tóriumon, amelyet a tervek s... rint 1983 és 1985 között bocsá... nak Föld körüli pályára, az am... rikaikon kívül a francia, kana... japán és belga tudósok által e... készített kísérleteket is végreha... ják.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Trischler Ferenc

MAGYAR SZÓ
Novi Sad
1979 SEP 8

1021

Vajdasági körútjuk során Trischler Ferenc és Valkó László fiatal pécsi alkotók munkái Újvidékre érkeztek. A Valkó grafikáiból és a szobrász Trischler alkotásaiból rendezett kiállítást a Kis Képzőművészeti Szalonban nyitják meg, hétfőn este 7 órakor. Képünkön Trischler Ferenc vörösréz-domborműve látható, a címe: Fáradt nő.

nert Debrecen városa 1681. nájusában még szigorúbb endeletet tett „három nap alatt az városból a dohánt civigyék semmiképpen a Bolokban árulni meg nem engedtetik". A legdrasztikusabb ogszabályt a dohányzó henesek ellen léptette életbe 1863-ban a tanács, „Valanelyik hentest dohán szivá-on érik az esztendőre a nesterségtől eltiltatik".

A XVIII. század elején még akadt elvétve tiltó bejegyés, de ezek ereje, határottsága már megkopott. A debreceniek rászoktak a doányzásra, sőt 1887-ben már megkezdte működését a debeceni dohánygyár, napainkban pedig Debrecenben alálható a magyar dohánypar központja, a Dohánypari Tröszt.

A dohányzás elleni küzdem napjainkban is tovább art, persze más módszerekel, mint a XVII. században.

G. I.

ra felgyújtotta az áruháza tűz villámgyorsasággal ter Az áruház falépcsői, a mi kis zúgot eltorlaszoló gyorsan lángra lobbantak, hamarosan átterjedt a tű szomszédos bérházban részlegre is.

A tűz elől az áruház a mazottai és vevői idejek kimenekültek. De a ház eg len kijárata, kapualja, am amúgy is túlzsúfoltak kirakatokkal, a tűz következtében elzárult, s az emeletek lakói nem tudtak kijutni rajta.

A nagy létszámmal kivonult tűzoltóság a ház mellett ponyvákat feszített ki, hogy a lakók abba ugorva meneküljenek meg a tűzhaláltól. Sokan azonban rosszul ugrottak, és a ponyva helyett a földre zuhanva, szörnyet haltak. A ponyvát elérők közül is sokan szenvedtek törést, rándulást. Összesen tizenhárman haltak meg.

A tulajdonos új helyet keresett áruházának, és megvásárolta az Andrássy (ma Népköztársaság) út 29. számú épületét. Ezt Petschauer Gusztáv építész tervezte neoreneszánsz stílusban a Terézvárosi Kaszinó részére. Goldberger Sziklai

Lotz Károly által festett freskókkal díszített gyönyörű díszterem. Össze van kötve az áruházzal, különböző kiállításokat, vásárokat rendeznek benne. Aki a Népköztársaság útján jár, feltétlenül nézze meg a Lotz-termet és benne a művész 1885-ben készült festményeit.

Az építkezés 1910 karácsonyára fejeződött be, s az áruház új helyén 1911. márciusában nyílt meg. A főváros egyik nevezetessége lett.

Az épület Budapest ostroma alatt aránylag kisebb sérüléseket szenvedett, de csak sokára hoztak rendbe. Évekig az Állami Könyvterjesztő Vállalat használta raktárnak, és csak hosszú idő elteltével lett ismét áruház, Divatcsarnok néven.

Vértesy Miklós

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Trischler Ferenc, grafikus- és szobrász-művész

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1980 MÁJ 11

1021

Trischler Ferenc rajza

Trischler Ferenc
Szobrász- és grafikusművész

- Hát, amint hallották, valóban a kemény, a megfeszitett munka az, ami elsősorban segit. Bár a hortobágyi gazdaságihoz hasonló, kedvezőtlen körülmények között, nélkülözhetetlen a közgazdasági segitség. Hogy a táj szépségéhez, értékéhez mérten, formálódjék a gazdaság képe is. De fogalmazhatom ugy is, formálódjék ugy, mint a szobrász keze alatt az értéktelennek tünő anyag. De ez a gondolat már ismét Baranyába vezet. A Bólyi Mezőgazdasági Kombinátba, ahol a mult évben iseredményesen gazdálkodtak. Ez nemcsak a gazdaságon, de környezetén is meglátszik. Fiataljainak például minden értékes kezdeményezéséttámogatja. Egy különlegességről szólunk most. Trisler Ferenc szobrász müvész ebben az üzemben volt például iparitanuló. Itt kezdte és idejött vissza. De erről beszéljen Ő!

- Szerettem rajzolni, és amikor iparitanuló voltam, szabadidőben, ebédszünetben például, vagy munkaidő után, akkor az ottani munkásokat, vagyis azokat, akik körülvettek, azokat rajzoltam. És ezt sok ember látta a vezetők közül is, sokan látták, hogy én szivesen rajzolok, és elkerültem Pestre, ott dolgoztam különböző vállalatoknál, este képzőművész kőrbe jártam. És, ahogy megvolt az érettségim, 1969-ben, akkor jelentkeztem a Képzőművészeti Főiskolára, szobrász tagozatra. Szabó Iván volt a mesterem. A pesti időszak alatt több ujságnak küldtem rajzokat, onnan is többen tudomást szereztek rólam, továbbtanultam, szóval nem maradtam szobafestő, hanem főiskolára jelentkeztem. És igy, amikor befejeztem a főiskolát, akkor küldtek egy levelet, amiben azt irták, hogy nagyon szivesen támogatnak. Lekerültem Pécsre, a Müvészeti Szakközépiskolában lettem rajz és mintázás tanár, azóta is oktatok, hetente három alkalommal. A többi napot, azt itt töltöm Békáspusztán, kis müteremben, amit a mezőgazdasági kombinát adott. Ez egy munkásszálló volt, a csikóslegények laktak itt. Tehát, mivel kevesebb lett a ló, a legények is kevesebben lettek, igy az a helyiség, ez felszabadult. Kizárólag emberi figurát ábrázolok, vagy rajzban vagy szoborban, vagy dombormüben. Most fejeztem be a Jókai és

1980. febr. 27. Televízió 18.05 /Vgné/.
Falujárás.

Juranics Lőrinc mellszobrát, pillanatnyilag József Attila portrét csinálok dombormüben. A Költészet Napjára készitem el, addigra már bronzban lesz, és a Mezőgazdasági Kombinát vásárolja meg a Bólyi Müvelődési Ház részére. Falunszülettem, most már ideje falusi témátis , amit lehet , azt plasztikában megvalósitani.

- Ebben a müteremben bizonyára még sok értékes alkotás ölt formát! És gondolom,hasonló szocialista szerződések másutt is születhetnének.Egy külön riport témája lehetne például, hogyan hat Trisler Ferenc müvészete, esztétikai értelemben környezetére. Na, de maradjunk a hónap eseményeinél!

HÍREK

1981. JÚNIUS

14

VASÁRNAP

Szeretettel köszöntjük névnapjuk alkalmából

VAZUL

nevű kedves olvasóinkat

A Nap kél 4.46 — nyugszik 20.43 órakor.
A Hold kél 17.30 — nyugszik 3.17 órakor.

Százhetven évvel ezelőtt, 1811. június 14-én született és 85 éves korában, 1896 júliusában halt meg Beecher Stowe, eredeti nevén Harriet Elizabeth amerikai írónő.

Jellemét a rigorózusan vallásos családi légkör — atyja presbiteriánus lelkész, nagyhatású hitszónok volt — formálta. Ifjú korában legszívesebben a romantikus történelmi regényeket olvasta. 1834-ben egy pályázaton első díjat nyert Uncle Lot (Lót bácsi) című elbeszélésével. Lakóhelyén, Cincinnatiben, a rabszolgatartó és a szabad területek határvárosában, valamint déli utazásai során megismerkedett a néger rabszolgák helyzetével, s 1851—52-ben egy népszerű folyóiratban folytatásokban tette közzé Tamás bátya kunyhója című regényét. Amikor ez 1852-ben könyv alakban is megjelent, országos, sőt rövidesen világhírnevet szerzett számára.

1856-ban megjelent Dred című regényében újra a rabszolgaság eltörléséért szállt sikra, ezúttal bemutatva, milyen romboló erkölcsi hatással van a rabszolgatartás magukra a fehérekre is. Azonban sem ezzel, sem későbbi regényeivel nem tudta megismételni, sőt meg sem közelíteni a Tamás bátyja kunyhója nagy sikerét.

Pécs város tanácsának ülése

Pécs megyei város tanácsa 1981. június 18-án (csütörtök) 9 órai kezdettel a tanácsháza tanácstermében (II. em. 56.) ülést tart.

Az ülés napirendjén szerepel:

- **a tanács 1980. évi költségvetésének és fejlesztési alapjának zárszámadása,**
- **Pécs megyei város Tanácsa VI. ötéves pénzügyi tervének megállapítása és az V. ötéves terv teljesítésének értékelése, Tanácsa tanácsrendelet-tervezete a lakásgazdálkodásról,**
- **beszámoló az egészségügyi és szociális bizottság munkájáról,**
- **a város belterületi határvonalának módosítása.**

◆

— **Fűzfasip.** A nemrég elhunyt pécsi költő, Bár-

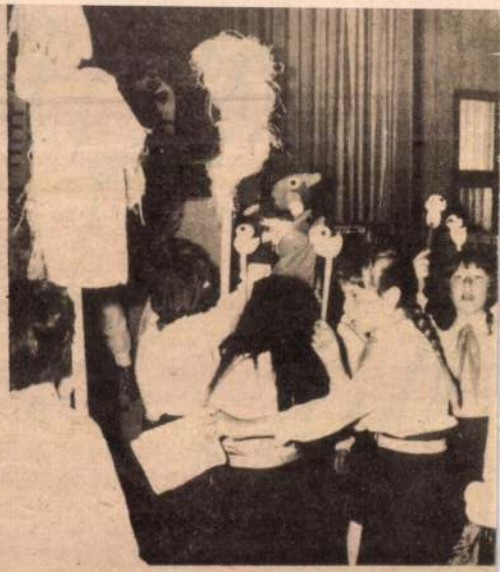

Hat iskola egy-egy bábcsoportja lépett fel szombat délelőtt az Ifjúsági Házban, hogy a májusi úttörő seregszemle eredszüneteket a Jók kola kis énekesei ki.

A bemutatón kező iskolák, ir

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Trischler Ferenc, szobrász és grafikusművész

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
1981 JUN 14

1021

Trischler Ferenc rajza

zetben mellé fejelte. Egy perccel később Kulcsár beadás helyett feleslegesen a földre esett a 16-oson belül, de szabálytalanság nem történt. Közvetlen utána viszont igen, amikor Szabót rántották le a büntető területen belül. *A 66. percben balról a 16-os oldalvonalától szabadrúgáshoz jutott a Haladás. Kulcsár benyesett labdájára Hegyi a jobb összekötő helyén remekül érkezett és fejese az ötösről a bal kapufa belső élére, onnan a hálóba pattant. (1:0).* A gól után a válogatott Kerekes reklamált, ezért — mivel már korábban is többször tette ezt — sárga lapot ka-

Kézilabda

Eredmények: Férfiak: Celldömölki Vasutas Munkás SE—Honvéd Lőrincz SE 22:29 (9:16), Spartacus-Styl—Tanárképző II. 22:26 (9:13), Tanárképző II.—Szentgotthárdi Munkás SE 33:26 (16:12), Spartacus-Styl—Honvéd Lőrincz SE 16:19 (12:9).

Steige
adását

Pászto
szomb
düs remek [illegible]
totta. Nem sokkal ezután Rácz leterítette Horváthot, akit ápolni kellett. A szabadrúgás utáni támadás végén Szabó egy méterről a jobb kapufát találta el. Nem sokkal ezután a kapusról kipattanó labdát küldte kapu mellé a szombathelyi középcsatár. Egy perccel a hármas sípszó előtt Hegyi kiugrott, de lövése Rabcsák lábában akadt el.

A mérkőzés előtt az öltözőben Horváth Imrét köszöntötték, aki ezúttal húzta fel ötvenedszer NB I-es mérkőzésen a Haladás zöld-fehér mezét. Kijutott a [illegible]

nepelte a győztes csapat tékosait. — *Jók:* Hege Horváth, Preszeller, H illetve Rabcsák, Rácz, T

Huták játékvezető ez is gyengén bíráskodott, fordított ítélete volt, jo lan 11-essel sújtotta a ladást.

Török Péter: Pályaed mel Gunyhó Ferer együtt születésnapunk szebb ajándékot el sem zelhettünk volna.

Marosvölgyi Károly: 11-es kihagyása dönt bizonyult, helyzetei ala a Haladás megérdemel győzelmet.

Bodor

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Trischler Ferenc szobrász- és grafikusművész

VAS NÉPE

1981 OKT 08

Zrínyi Miklós zászlótartója

1021

A Szigeti veszedelem 450. évfordulóján Szigetvár városa szobrot állított Juranics Lőrincnek, Zrínyi Miklós zászlótartójának. Juranics Lőrinc hadnagy társával Radivoj Vajdával együtt arra vállalkozott, hogy áttörnek a törökök blokádján és a király győri táboráról segítséget hoznak a végveszélybe került bajtársaknak. A merész vállalkozás már-már sikerül, amikor felismerik és lekaszabolják a törökök. A szobrot Trischler Ferenc Bólyban élő szobrászművész készítette.

rendszere",
minél n
rendszeres
szoktatása.
ben jelent
lépés és e
tó a társs
ködésével.
vező irány
még min
passzív sz
események
pasztalat, hogy a sport nem
határolható el a politikától,
a kultúrától, a szórakozás-
tól, épp ezért komplex prog-
ramú ifjúsági rendezvénye-
ket kell szervezni. Kitért az
„aranyjelvényesek az olim-
piára" akció sikerére és ar-
ra, hogy a tervek szerint a
Los Angeles-i olimpiára is
hasonló sportakció várható.

A Magyar Ifjúság-kupa a
tömegsportmozgalom kor-
szerűsítése során kelt életre.
1980-ban ugyanis némi meg-
torpanás volt a KISZ-es tö-
megsportmozgalomban, s

Mitől lehet rendhagyó egy
edzés? Például attól, hogy
az ember igyekszik elhinni
amit nem lát. Ez esetben az
kell hinnünk, hogy Kapos
váron, az Arany utcai sport
telep vörös salakján ner
tarkállanak a sprintelő, sok
színű melegítőbe öltözött at
léták, nem ugranak maga
sat az illúzióromboló leé
kezőhelynél, nem lökik
súlyt, és távolabb, az al
elegyengetett gazos terepe

(MTI-fotó – Kálmándy Ferenc felv. KS

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 187-748, 340-726

Trischler Ferenc szobrász- és grafikusművész

SOMOGYI NÉPLAP

1981 OKT 10

1021

Zrínyi Miklós zászlótartója

A szigeti veszedelem 415. évfordulóján Szigetvár városa szobrot állított Juranics Lőrincnek, Zrínyi Miklós zászlótartójának. Juranics Lőrinc hadnagy társával, Radivoj vajdával együtt arra vállalkozott, hogy áttör a török blokádon, és a király győri táborából segítséget hoz a végveszélybe került bajtársaknak. A merész vállalkozás mármár sikerült, ám fölismerték és leszabolták a törökök. A szobrot Trischler Ferenc,

Új oldallal jelentkezünk Házunk tája címszó alatt. A havonta egy alkalommal megjelenő oldalon szeretnénk lakásépítéssel, lakások átalakításával, lakberendezéssel — különösen a kislakások praktikus elrendezésével — kapcsolatos írásokat megjelentetni, esetleg ház körüli díszkertek, vagy erkélyekre telepíthető minikertek kialakításához tanácsot adni.

Szeretnénk, ha olvasóink közölnék észrevételeiket, valamint azt, hogy e rovaton belül miről szeretnének olvasni. Sőt, szívesen vennénk, ha itt Pécsett, vagy környékén talál-

Régi bútor – új funkcióval

A régebbi típusú heverők – amelyeknek többsége három oldalon támlás – sok esetben feleslegessé válnak mint fekvőhelyek, a bútorok lecserélésénél. Kár lenne azonban elkótyavetyélni, mert némi anyagi ráfordítással modern, kényelmes kanapét alakíthatunk belőle.

Ha a heverő farészei kopottak, némi faerezetes mintájú tapétapapírral szépen bevonhatók. Ezekben a régi típusú heverőkben általában két epedás betét van. Ezekhez alakítunk ki háttámlát. Pontos mértékvétel alapján vegyünk 10–15 cm vastag habszivacsot, s a rajzon látható módon, a test vonalát követő két háttámlát szabjunk ki belőle. Ha a pénztárcánk engedi, úgy alkalmi méteráruüzletben valamilyen kellemes – a szoba uralkodó színeihez illő egyszínű szövetet

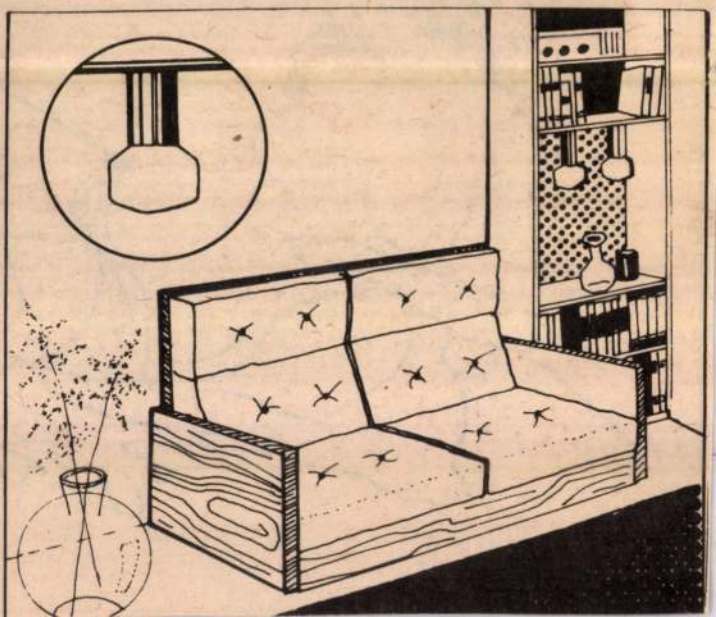

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Trischler Ferenc, festőművész és grafikusművész

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1982 JAN 23

1021

Trischler Ferenc rajza

szél

„Hol tanu
títhatja el
teremtés va
kelés és dönt
konfliktusok kezelésének nehéz tudományát? S hol a kudarcok józan, a veszteségből is emberi értéket teremtő feldolgozásának lehetőségeit?... Hol lehet elsajátítani az öröm képességét, hogyan lehet megszabadulni azoktól a fölösleges feszültségektől és görcsöktől, amelyek megakadályozzák az embert abban, hogy legalább annyira tudjon örülni az életnek, mint amennyire a külső körülmények ezt lehetővé teszik..." (Részlet Hankiss Elemér „Diagnózisok" c. könyvéből)

zunk. Később sorra vesszük a legjelentősebb problématerületeket és betegségeket, és persze külön foglalkozunk majd azzal, hogy milyen lehetőségei vannak a modern

lános szabályszerűség rejlik, és amit érdemes megosztanunk egymással. Ha másért nem, hogy pontosabban, érthetőbben tudjunk beszélni belső dolgainkról, hogy tar-

MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Trischler Ferencné

1983 ORI 5

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

gobelin

1983 ORI

1021

Trischler Ferencné gobelinjeiből nyílt kiállítás tegnap délután Pécsett, a Baranya megyei Építőipari Vállalat újmecsekaljai könyvtárának kiállítóhelyiségében. Képünkön: az alkotó kedvenc munkájával.

Trischler Ferenc

TRISCHLER FERENC szobrászművész Munkácsy Mihályról készített domborművét tegnap avatták fel Kaposváron. A Munkácsy Mihály Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskolában elhelyezett réz dombormű az aula főfalát díszíti.

Népszabadság, 1985. VI. 5

Ablakjá

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1982 JUN 12

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Trischler Ferenc, szobrász- és grafikusművész

/1E21

Baranya köztéri szobortervei

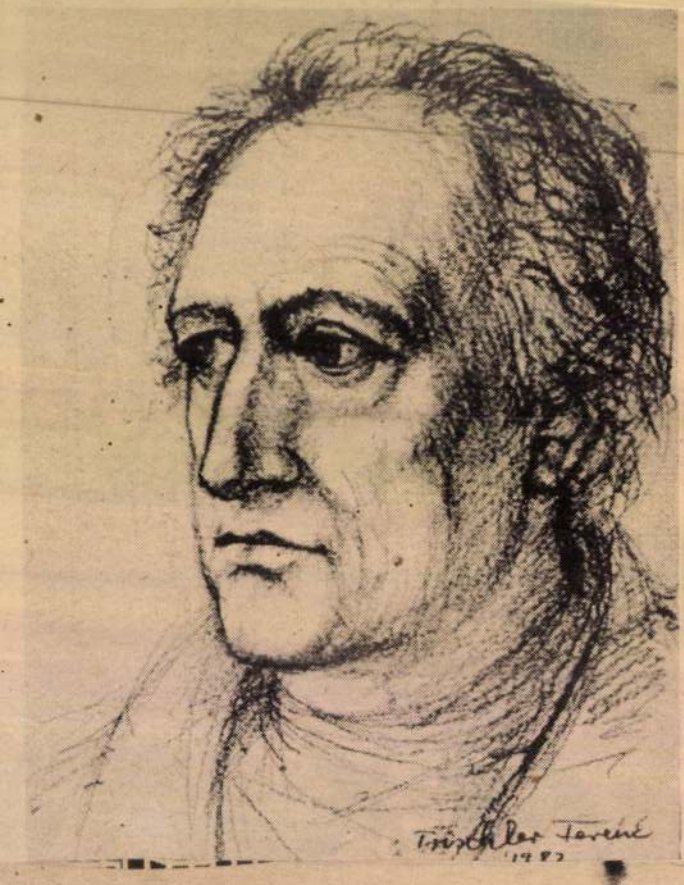

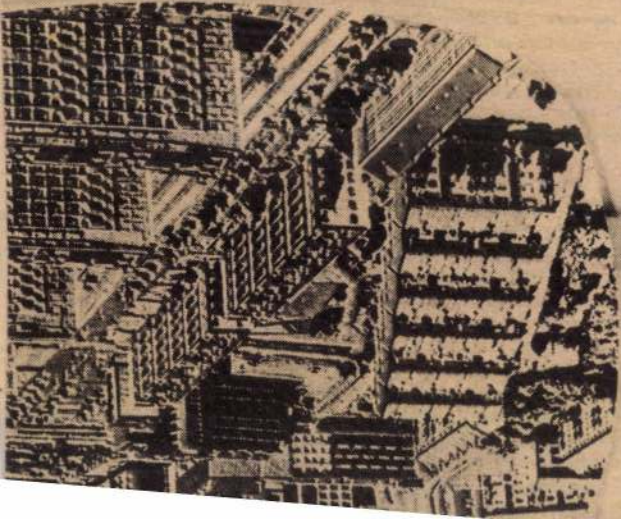

Trischler Ferenc

— akinek művei az újpalotai *Lila Iskola* aulájában vendégeskednek — ritka erényről tesz bizonyságot: bátran mutatkozik be. Nem húzza össze magát, a bevett tárgykörökön — portrén, kisplasztikai kompozíción, domborművön — kívül ki mer rukkolni nagyméretű kompozícióival is. S annak ellenére, hogy éppen ezek azok a művei, amelyeken a legerősebben látszik mestere, Somogyi József befolyása! (Igaz, Trischler szoborépítő biztonsága is.)

Épp ezért: műveinek vallomása nem csupán formálójuk szellemi kapcsolatáról beszél. Előlegez is és — éppen teljes feltárulkozásával — önálló utat ígér. Sőt, már nemcsak ígér. Részben teljesít. Jól formált portréi és figyelemre méltó kisplasztikái mellett ugyanis Trischler imponálóan bőséges domború-kollekciója (egy részük mintázott, más csoportjuk domborított kompozíció) már egyéni elképzelésekről és megoldásokról tanúskodik — még akkor is, ha egyikükmásikuk mögött ott érezni Manzú festőien lágy, s ugyanakkor hallatlanul feszes mintázásmódjának felszabadító hatását. Az emberi kapcsolatoknak az az intenzív kutatása és felmutatása, amelyre Trischler itt mindig megújuló erővel kísérletet tesz, nemcsak makacsságával, de tisztaságával is imponál. **h.**

Trischler Ferenc szobrai

Magyar Nemzet 1976. május 13.

Trischler Ferenc

— **Színésznívódíjat** alapított a Bólyi Mezőgazdasági Kombinát szakszervezeti bizottsága. A díj odaítéléséről szavazással döntenek a kombinát színházba járó dolgozói. A díjat — a Trischler Ferenc alkotta terakotta szobrot, az elismerést tanúsító oklevéllel és a vele járó pénzjutalommal együtt — a legtöbb szavazatot kapott művésznek: Lang Györgyinek adták át.

Uj Ifjúság 1985 - 1.9.

1984. V. 4. 17.25. TV.

1021

Pannon krónika

- Kedves nézőink a szobrok még a legtöbbi időkig mindenek előtt a városok jellemzői voltak. Falvakban, kistelepülésekben, korábban alig, napjainkban pedig örvendetes módon egyre gyakrabban fordulnak elő. Így történhetett, hogy kollegáink szobrászk illetve szobor ügyben vagy mondhatnánk közművelődés ügyben filmünket egy községben forgathatták.

- Szerencsésnek mondhatom magam, hogy szülőfalumban dolgozhatom és hát a Bólyi Kombinát biztosított első időkben években egy kisebb műtermet, az Békáspusztán volt és most kaptam ezt a tényleg ideális nagyméretű helyiséget, itt tényleg nyugodtan tudok dolgozni.

- Pécsett élsz, tehát tulajdonképpen pécsi ember vagy és onnan járasz ki Bólyba. Ez azt jelenti, hogy napi 50 kilométert buszozol. Nem lenne kényelmesebb Pécsett dolgozni ?

korszerüség, vagyépp az imént emlegetett szobrok határoz-
zák meg, hanem a történelmet adó hagyományok, nagymultu
intézmények is.

- Pécsen nem volt lehetőségem, nem volt igazán a tevékenységemhez megfelelő helyiség.

- Mondhatjuk azt, hogy az a környezet, az a miliő nem csak vagy az a közösség nem csak témát ad, hanem inspirál is ?

- Igen, igaz nem csak az emberek inspirálnak hanem ha sétálok a faluban, vagy a falun kívül a parkban, vagy pincék között, ott érdekes fák, a madarak ezek mind, mind befolyásolják a munkáimat.

- Miért fontos egy mezőgazdasági nagyüzemnek, ebben az esetben a Bólyi Mezőgazdasági Kombinátnak, hogy ilyen mértékben áldozzék a képzőművészet oltárán ?

- A Bólyi Mezőgazdasági Kombinát vezetése, termelési feladatainak teljesítése mellett megfelelő súlyt helyez az emberi élet minőségének javítására. Egyébként ezt nem önzetlenül teszi, mert az a megítélésünk, hogy átlagon felüli kimagasló eredményeket igényes képzett embereket kell, lehet elérni. Az ilyen embereknek vannak kulturális igényei, mi ezeket a kulturális igényeket, szociális ellátottságot, közművelődési feladatok ellátását, megfelelő szinten kezeljük és nagy súlyt helyezünk rá. Ennek érdekében, kombinátunk sokat tesz, közművelődési intézményeket támogatunk, könyvtárat tartunk fenn a községi tanáccsal közösen, múzeumot hoztunk létre, a műemlékvédelem érdekében hozunk áldozatot, hogy a múlt, a hagyományt megőrizve a dolgozóinkat kössük a vállalatunkhoz, ebbe a sorba tartozik bele az, hogy a képzőművészetet is megpróbáljuk emberközelbe hozni.

- Mondhatjuk azt, hogy felelősnek érzik magukat abban, hogy az a környezet, amely tulajdonképpen a Bólyi Mezőgazdasági Kombinátot jelenti az milyen közérzettel bír ?

-Feltétlenül felelősséget érzünk ezért, úgy véljük, hogy az emberek akkor érzik itt jól magukat, hogyha kulturális igényeik minden vonatkozásban kielégítést nyernek. Ilyen szempontból úgy vélem szerencsés volt a találkozásunk Trisler Ferenc szobrászművésszel, aki Bólyban született, a bólyi gazdaságban kezdett mint ipari tanuló, dolgozóink ismerik, ő is ismer bennünket és mint fiatal tehetséges képzőművésszel, szobrásszal találkoztunk, úgy véltük, hogy erkölcsi kötelességünk is, hogy támogassuk pályáján, segítsük. Megítélésünk szerint a szocialista nagyüzemeknek különösen az eredményesen gazdálkodó nagyüzemeknek ilyen feladatuk is van, hogy a fiatal, tehetséges művészeket, támogassák, felkarolják és a mecénás szerepet magukra vállalják.

- Városaink milyenségét, természetesen nem csak a városképi

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 339-736
1979 DEC 10
BUDAPESTER RUNDSCHAU

Bildhauer Ferenc Trischler

Seine beiden jüngsten Werke fertigte der junge Bildhauer Ferenc Trischler für das Komitat Baranya an. Links: Büste des Romanciers Mór Jókai, rechts: Büste von Lőrinc Juraics, einer der Verteidiger der Burg Szigetvár gegen die Türken im Jahre 1566

összefogott

t Kaposváron

ben

a 15 közös üzlet forgalma, tehát ebből az adatból is látható, hogy milyen fontos gazdasági szerepet tölt be a kaposvári bolt is. Nyolcmillió forint értékű indulókészlettel nyitották meg ezt az egységet és szerényen harmincöt milliós tervet tűztek ki az első évre, 1984-re.

Bármely, a Villért profiljába tartozó árut be lehet itt szerezni és ismerve az ilyen áruféleségek beszerzési nehézségeit, nemcsak a két bolttulajdonos vállalatnak hozza meg a remélt forgalmat és hasznot az üzlet, hanem a vásárlóknak is jelentős segítséget ad.

Kisfeszültségű készülékek, transzformátorok, villamos forgógépek, hegesztőkészülékek

Mivel a Somogy Kereskedelmi Vállalat a helyi sajátosságok ismeretében kezdeményezte az együttműködést, az is biztosított, hogy a somogyi igényeknek megfelelő ellátást nyújt a villamosipari szakbolt és elsősorban azokat a cikkeket tartják majd itt, amelyeket eddig nehéz volt szűkebb hazánkban beszerezni. Már a legutóbbi vevőankét is egy sor tapasztalatot adott a szaküzlet gazdáinak, úgyhogy azért is ajánlhatjuk a vállalati szakembereknek és a magánvásárlóknak a helyszíni szemlélődést és érdeklődést, mert úgy a személyes eszmecsere után az ő igényeiket is figyelembe tudjuk venni az áruskála összeállításakor.

Fontos megjegyezni: a Somogy Kereskedelmi Vállalat és a Villért nemcsak az üzleti hasznot tartja szem előtt, hanem az ellátás biztosítását kívánja a két cég szolgálni azzal, hogy megkönnyíti az iparvállalatok, a szövetkezetek és a magánemberek beszerzési gondjait.

Egy bolt, amelyik nemcsak elad

A gazdasági vérkeringés fölpezsdítése érdekében a Somogy Kereskedelmi Vállalat és a Villért nemcsak eladni kívánja ebben az üzletben áruját, hanem szerepet kíván vállalni az elfekvő készletek, anyagok földerítéséből, újrahasznosításából. Ezért nemcsak vásárolni kívánó vállalati szakembereket látnak szívesen a kaposvári egységben, hanem azokat is, akik ilyen elfekvő holmiktól akarnak megszabadulni. A népgazdaságnak és az egyes gazdálkodó egységeknek is rendkívül fontos ma, hogy minél kevesebb

ellátás. Ám a Somogy Kereskedelmi Vállalat főképpen lakossági ellátást biztosító vállalat és ezt is szem előtt tartva nyitotta ezt a boltot. Valószínű, hogy például egy üzemcsarnokba való klímaberendezés az utca emberét meglehetősen hidegen hagyja. Ám sikerült egy véleményt meghallgatnunk egy vevőtől, aki nem egy nagyvállalat beszerző embereként járt a szaküzletben, hanem egy kis család megbízottjaként. Elmondta, hogy házat épít és a villanyszereléshez egy csomó szükséges holmit végre itt sikerült megvásárolnia. Hozzátette azt is, hogy ha előbb tud e bolt létezéséről, akkor megkímélhette volna magát több bosszúságtól, fölösleges kutyagolástól.

Egyenirányítók, huzalok, kábelek, csövek és csőtartozékok, tekercselőanyagok

De nemcsak a házépítők, hanem a barkácsolók is bizonyára találnak majd ebben a boltban hasznos dolgokat. A különleges Kontállux kapcsolóktól, dugaljaktól a sokféle huzalárun keresztül a lámpákig, a fénycsőarmatúrákig mindenfele megtalálható ebben a szaküzletben. Még riasztósirénás diplomatatáskát is láttunk, amely csak addig tetszik luxusnak vagy költséges játékszernek, amíg valakit meg nem szabadítanak ügyes tolvajok mondjuk az OTP-be viendő pénzétől. De érdemes megemlíteni a lakásokhoz, nyaralókhoz használható riasztóberendezéseket is, amelyekre — sajnos — úgy tetszik, egyre nagyobb szükség van hazánkban is.

Mindehhez a bolt képzett szakgárdája megfelelő tanácsot is tud adni, és mivel a legtöbb ember nem a villanyszerelés rejtelmeinek ismerője, a vásárlás így biztonságos is a szó mindkét értelmében; azt kapja a vevő, amire szüksége van, s — mivel az áram nem játék —

MAKIR
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP

1984 JAN 28

Trischler Ferenc,
szobrász- és grafikus-
művész

1027

Diákok

Új szobrot avattak Kaposváron

Új szoborral gazdagodott tegnap Kaposvár, a Munkácsy Mihály Gimnázium előtt — az iskola csaknem nyolcszáz diákjának részvételével — ünnepélyes körülmények között leplezték le *Trischler Ferenc* Diákok című alkotását. A hangulatos rendezvényen megyénk párt-, állami és társadalmi szerveinek több vezetője is megjelent, köztük *dr. Horváth Sándor*, a megyei pártbizottság osztályvezetője.

Az iskola énekkarának produkciója és *Garai László*nak, Kaposvár város tanácsa művelődési osztályvezetőjének üdvözlő szavai után *Pogány Gábor* művészettörténész, a Rippl-Rónai József Múzeum igazgatóhelyettese mondott avatóbeszédet. Méltatta a városterv-ezésért felelős szerveknek azt a szándékát, hogy szeretnék ismét helyreállítani az építészet és a képzőművészet már-már teljesen felbomlott egységét, a bronzszobor ürügyén Jókai emlékiratait idézve emlékeztetett a diáksággnak egy — még a reformkorból származó, azóta részben elsikkadt — feladatára: a társadalmi folyamatok iránti nyitottságra, a harcos részvételre a haladó politikai mozgalmakban. Ezután a diákok képviselője, majd *Lóczy István*, az intézmény igazgatója vette át a szobrot.

A Baranyában élő Trischler Ferencet — aki munkásként kezdte pályáját, a Képző- és Iparművészeti Főiskolán a Kossuth-díjas Szabó Iván tanítványa volt, s eddig jobbára arcképek megörökítőjeként vált ismertté — az ünnepség után a szobor készítésének indítékairól kérdeztük.

— A fiatalság, a diákélet mély nyomokat hagyott bennem: ezt az élményanyagot próbáltam szoborrá tárgyiasítani. Még főiskolásként mintáztam meg Csokonai alakját — innen a régi alma materek hangulatát idéző köpeny ötlete, melyet legújabb munkámba is igyekeztem „átmenteni". Természetesen óvakodtam attól, hogy mozdulatlan, a könyv fölé görnyedő, magoló iskolásokat mintázzak: eszményem a társadalmi jelenségekről önálló véleményt alkotó, vitatkozó, tevékeny diák.

A szándék megvalósult: Trischler Ferenc bronzalakjainak arcán nem nehéz fölfedezni azt az élénkséget, mozdulatain azt a tettrekészséget, melyet ideáljuknak tekintettek a múlt leghaladóbb magyar iskolái, s amelyet egyre inkább igyekszik kialakítani mai iskolarendszerünk. Találat volt a hely kiválasztása is: a szobrot a Kossuth Lajos utcán járó-kelő emberek is teljes szépségében láthatják.

Trischler Ferenc nobrán

MUNKÁCSY-DOMBORMŰ.
Kedden Kaposvárott, a Munkácsy Mihály gimnázium és egészségügyi szakközépiskola aulájában ünnepélyes külsőségek között avatták fel az intézmény névadójának domborművét, Trischler Ferenc szobrászművész alkotását. A Munkácsy rézdombormű az aula főfalát díszíti.

Magyar Hirlap, 1985. VI. 5

Im Leselager von Waroli

Vom 28. Juni bis 7. Juli trafen sich im Leselager von Waroli/Váralja rund 70 Kinder, überwiegend aus der Tolnau. Je fünf Kinder kamen aus der Baranya und aus dem Komitat Zala. Sie wurden von sieben Lehrern betreut. Diesmal wollen wir mit einer kleinen Bildzusammenstellung das wunderschöne Lager vorstellen.

Der Versammlungsplatz ist für vieles geeignet . . .

Ich habe jetzt Mut gefaßt, um Ihnen zu schreiben. Ende des Schuljahres 1984 hat die Pionierblaskapelle der Tschasarteter Grundschule eine große Auszeichnung erworben. Wir durften an der XX. Sommerolympiade in Zánka teilnehmen. Wir alle haben die Nachricht mit größter Freude übernommen, und wir bereiteten uns sehr sorgfältig auf die Reise vor.

Die ganze Veranstaltung war sehr programmreich, wir haben sehr viel musiziert, doch hatten wir noch genug Zeit zum Baden, Spielen, und wir machten auch schöne Ausflüge.

Wir alle haben uns sehr gut gefühlt. Im Laufe einer Woche machte man mit uns 3 Fernsehaufnahmen. Leider verlief die Zeit sehr schnell, wir mußten von den neuen Freunden Abschied nehmen, aber reich an neuen Erlebnissen und sehr glücklich kehrten wir nach Hause zurück. Das war ein großes Erlebnis für die Schüler unserer Grundschule.

Mit vielen Grüßen:

Tibor Szakál
Tschasartet/Császártöltés

Besuch sowjetischer Kinder

Mit großer Aufregung erwarteten wir die Ankunft der Pioniere von der Krim.

Sie haben in unserem Dorf einen Tag verbracht. Sie verbringen durch Kinderaustausch drei Wochen in unserem Komitat.

So gegen halb zehn sind sie angekommen. Nach der Besichtigung der Sehenswürdigkeiten unseres Dorfes und der Schule gingen wir in den Parkwald. Dort kochten wir Kartoffeln mit Wurst, das uns allen gut geschmeckt hat. Wir haben uns gut unterhalten, machten einen Spaziergang in der Natur, spielten viel.

Wir tauschten unsere Adressen

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Ferenc Trischler
NEUE ZEITUNG
1984 JUL 21
1021

Baranya-Bildhauer Franz Trischler

Landschaftsgeprägter Mensch — menschengeformte Landschaft

Der Bildhauer Franz *Trischler* wurde in Bohl/Bóly, in der Baranya, geboren und ist bereits seit einem Jahrzehnt in seinem Heimatdorf tätig. Er richtete sich nicht nach dem alten, oftmals wahren Sprichwort: Niemand ist Prophet im eigenen Land!, sondern beharrt auf seiner Meinung, daß jemand nur dann echten Kontakt zu seiner menschli-

Kann sich sein Leben nur im Heimatdorf vorstellen: Franz Trischler

Bohler Landwirtschaftskombinat, eines der größten nicht nur in Baranya, sondern im ganzen Lande, ist dem Künstler auch gleich nach Beendigung der Hochschule zu Hilfe geeilt.

„Wirklich ergreifend war diese Besorgnis, dieses Kümmern um mich", erinnert sich Franz Trischler. „Selbstverständlich habe ich von der Möglichkeit Gebrauch gemacht und das vom Kombinat angebotene Atelier angenommen. Auch dann, wenn ich täglich an die 50 km mit dem Bus von Fünfkirchen nach Bohl und von hier zwei weitere ins Atelier in Békáspuszta fahren mußte. Nach den vielen Jahren des Lernens, also Grundschule in Bohl, Gymnasium in Fünfkirchen und Hochschule, zog mich alles wieder hierher. Und jetzt, da ich dank dem Kombinat in einer der Baranya sind seine Werke anzutreffen. Auf dem Hauptplatz in Nimmersch/Hímesháza begegnen wir dem hageren Gesicht *Petőfis*, in Szigetvár blickt das stahlharte Antlitz *Zrinyis* auf uns herab, in der Hauptstraße Bohls empfängt uns das Relief *Attila Józsefs* und im Foyer des Fünfkirchner Nationaltheaters erfreuen wir uns an seiner ewige Fröhlichkeit ausstrahlenden *Harlekin-Statue*. Die Bewohner seines Ateliers sind der große ungarische Erzähler *Jókai* und der vor kurzem verstorbene Dichter László *Nagy*. Auf zahlreichen Skizzen und Gemälden an den Wänden seines Ateliers sieht man Porträts der in der landschaftlich so abwechslungsreichen Baranya lebenden Menschen. Mit seinen Statuen, Porträts, Kleinplastiken und Reliefs will Franz Trischler in dieser Gegend lebenden und ihre Umwelt verändernden Menschen ein Denkmal setzen. Der große Mäzen, das Landwirtschaftskombinat, hat jüngst die Statue „Fruchtbarkeit" gekauft, die jetzt das Zentrum von Schatritz/Sátorhely

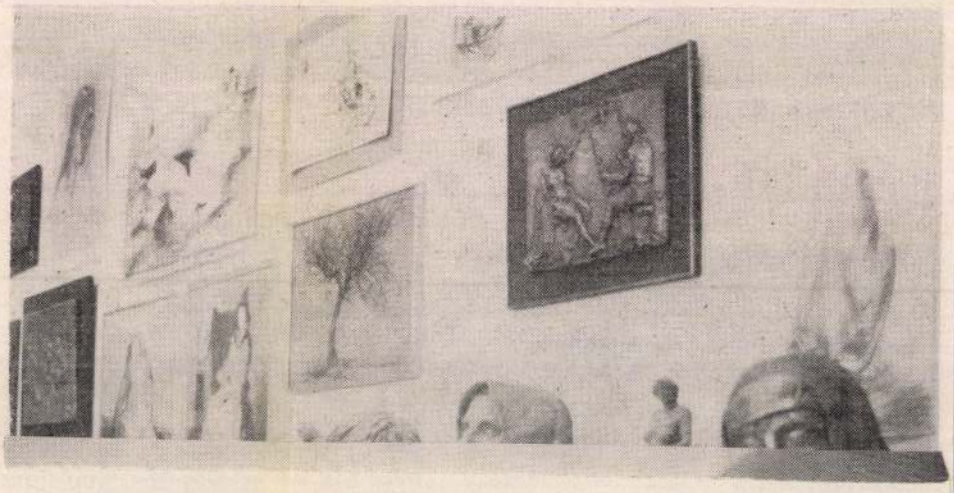

z. B. auch zu Tanzübungen: die Beschäftigung hier hielt Frau Elisabeth Glöckner

aus, wir haben eine dauerhafte Freundschaft geschlossen.

Eva Reiter
Tschasartet

Sprachlager in Sátoraljaujhely

Pro Urbe Pécs emlékérem

Kovács István

Szabódik a beszélgetéstől. Azt fejtegeti: az ő munkája nem hasonlítható a mérnökéhez, aki kandidátusi disszertációval szerez tudományos fokozatot, nem mérhető össze se a szobrász, se a festő, sem pedig az előadóművészek produktumával. Ők maradandót alkothatnak. Kétségkívül így van és el is fogadom Kovács István érvelését, csakhogy a pártmunkás más léptékkel méri a dolgokat még akkor is, ha nevéhez nem fűződik különösebb érdem. Mert igaz ugyan, hogy egy-egy területen számukra nem adatik meg mindig az elmélyült szakmai ismeret, ám emlékhely, illetve temető építésének. Mai szemmel szinte hihetetlennek tűnik, de így történt: 1945. április 5-én kezdtük az emlékmű, a síremlékek készítését, a kőfaragók a környékről jöttek, én pedig kevertem a színes kőzuzalékot. A 28. nap után, május 2-án volt az avatás.

Aztán Kovács István — apját követve — leszállt. A gyáraknak, a vasútnak szén kellett. Kasziánból klumpában jártak át András-aknára, az olajba mártogatott kenyér és prósza időszaka volt ez. Meghirdették a mezítlábas futballbajnoksá-

ból. Jóleső érzés, hogy segít- ködik a Pécsi Nemzeti Szín-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

Trischler Ferenc szobrász- és grafikusművész

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1983 DEC 31

1021

Új műtermében, egy felújított régi házban dolgozik Trischler Ferenc pécsi szobrászművész Bólyban, amelyet a Bólyi Mezőgazdasági Kombinát bocsájtott rendelkezésére. Képünkön: agyagba mintázza a művész kedvenc témáját, a fiatal lány szobrát. Proksza László felvétele.

A zenei mikrostruktúrák mestere

Száz éve született Anton Webern

Egyéniségét és életművét tekintve egyaránt páratlan jelensége a zenetörténetnek a száz esztendővel ezelőtt, 1883. december 3-án született Anton (Friedrich Wilhelm) Webern: soha ilyen szűkszavú, ilyen lényegre törő, a valóságot ennyire esszenciális tömörségbe sűrítő zeneköltője nem volt még a világnak. Egész életműve megszólaltatható két, két és fél órán át tartó muzsikálással, mindamellett túlzás nélkül állíthatjuk, hogy ez az ouvre Webernt a második világháború utáni modern zenei törekvések legjelentősebb előkészítőjévé tette.

A gyakran elismeréssel, máskor elmarasztalással, de sokat emlegetett új bécsi iskola képviselői, Arnold Schönberg, Anton Webern és Alban Berg valóban a koncentrált kifejezésre való törekvést tűzték ki — egyebek közt — célul alkotó munkájukban. Ennek volt eszköze — eszköze, és nem célja, mint sokan vélték — az úgynevezett 12 hangú kompozíciós technika. Ennek elvi alapjait Schönberg fektette le, amikor egyik-másik alkotását így jellemezte: „Kompozíció tizenkét egymásra vonatkoztatott hanggal". A módszer követője előre összeállítja a 12 hangú skála hangjait egy általa kiválasztott sorba oly módon, hogy mindegyik hang szerepeljen, de mindegyik csak egyszer.

Anélkül, hogy a matematikai struktúrákra emlékeztető, illetve azokat tudatosan is követő zenei technikai rendszer tanulmányozásába mélyednénk elmondhatjuk, hogy Schönberg leghívebb tanítványa, Webern maga is gyakran fordult szembe Schönberg Reiche-szabályának egyik-másik tételével, például azzal, hogy a sorban azonos hangközök ne kövessék egymást.

A Webern iránti tisztelet, az emlékezés, de elsősorban az életmű megértésének igénye sokkal inkább a szerzői célokra, az alkotói és emberi magatartásra kell, hogy irányítsa figyelmünket, mint a gyakran merevnek ítélt technikára. Mert igaz, hogy az ötvenes évek elején felfedezte Webernt néhány avantgard törekvésű fiatal muzsikus, de ők inkább csak kihasználták jövőbe mutató útkereséseit — miként az egyetlen magyar nyelvű Webern-monográfia szerzője, Somfai László megállapítja —, mintsem valóban közkinccsé tették volna műveit.

Persze Webern zenéjének népszerűsítése a legkevésbé sem könnyű és hálás feladat. Webern nem komponált milliós tömegek számára közérthető nyelven. Mindössze 31 opuszát szánta kiadásra méltónak, s bár megszámlálhatatlan fiatalkori, illetve az opuszszámozottakkal egyidős darabot, tételt hagyott hátra, ezeket vázlatnak, sikerületlen kompozícióknak tartotta, egyebek közt éppen bőbeszédűségük miatt. Webern koncentrált kifejezési módszerét taglalva érdemes szemügyre venni, például egyik legismertebb műve, az Öt zenekari darab negyedik tételét, ezt a jellegzetesen pre-dodekafon készlettel gazdálkodó, mindössze 6 ütemnyi kis kompozíciót, vagy a Hat Trakl-darab közül a harmadikat, amelynek 29 ütemében jól kivehető a klasszikus háromrészes forma, a hagyomány őrzése.

A sokat nyomorgó, nélkülöző, a hitleri Németországban és Ausztriában a zsidóüldözéstől szenvedő Webern igazi felfedezése még várat magára. Mert ha kortársai közül sokan nagyra értékelték is művészetét, közöttük a két esztendővel idősebb Bartók Béla is, azért Webern életművének sorsa ma is épp oly esetleges, mint a zeneszerző egész élete volt: jelképesnek is tekinthető halálát 1945 szeptemberében a második világháború egyik utolsó, eltévedt golyója okozta, amikor egy amerikai katona tévedésből lelőtte.

Sz. Gy.

Pósfai Péter:

Kék virág

Kicsi virág feküdt a fekete keresztfa előtt, szirmát az elfordult arcoknak, illatát az elköszönőknek adta, színét a Nap fiai szaggatták, lelkét a fehér hó lopta el, anyja elsiratta, a kopár föld visszadobta, mérges ágyban helye. Nincsszava száll messzire, elszaladna nincs hová, érzi, kék halál vár reá...

Káldi János:

Két rögtönzés

1.

Féltelek, világ, féltelek,
mint mindenki a kedvesét,
Sőt jobban, jobban, ha lehet,
Tanúm reá a messze Ég.
Költőként hogyan védjelek?
Gránátként hordom szívemet.

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Trischler Ferenc,
szobrász- és grafikusművész.
NÓGRÁD
1983 DEC 3
1021

Arcok és sorsok

Negyedik országos portrébiennálé

Immár negyedszer találkoznak új művekkel magyar festők, szobrászok a hatvani portrébiennálén, mely nem egyszerűen seregszemle, hanem tanulság, fontos és nélkülözhetetlen tapasztalatcsere. E közös bemutatkozás gyorsítja a fejlődést, megakadályozza a megtorpanást, nagyobb erőkifejtésre ösztönzi képzőművészetünk mestereit és a fiatal nemzedéket egyaránt.

Mestereket említettem, hiszen festészetünk kiemelkedő egyéniségei is megtisztelik a tárlatot. Mintegy megosztott iránnyal hat konstruktív fogalmazásának szigorával a szentendrei eszményeket összegező Barcsay Jenő és a vásárhelyi művészet reprezentánsa, a busójelenetet leleményesen értelmező Kurucz D. István. Ők a példák arra is, hogy a középnemzedék és a fiatalok megbízható értékrenddel törekednek új elemekkel a műfaj bővítésére. Ez tapasztalható az egyes korosztályok munkáiban országos egyenletességgel.

Minden hazai táj képviselteti magát, s többségükben úgy, hogy a követelmény jegyében az arcok sorsokat, jellemeket, helyzeteket tükröznek, társadalmunk közállapotát. Többszörös valósághűséggel olyan keresztmetszet tárulkozik fel, mely ugyan nem nélkülözi a drámát, de nem ez a hangzás a központi élmény, a tényeknek megfelelően.

Gergő — Trischer Ferenc szobra, a biennálé ezüstdiplomása

Fiatal vájártanuló — idős Szabó István faportréja, a biennálé aranydiplomása

nabogdányi Hock Ferenc, a dömsödi—ráckevei Patay László, Vecsési Sándor, a miskolci Máger Ágnes, a pápai Heitler László, a szegedi Fontos Sándor festőművészek révén, akkor egyben a változatok és megoldások megfelelő

löp Erzsébet áhitatos képen örökítse meg a Tornyai János körében hajdan önálló hamvassággal dolgozó Márit, arra is, hogy Váli Dezső Félbemaradt önarcképpel tartson szigorú önvizsgálatot, s arra is, hogy érmeken szob-

Polner Zoltán:

Ördöngősök

Habos-nyerítés-gyeplőben:
lovaimat két szem tartja.
Toporzékoló-tűz-hámban:
lovaimat átok tartja.
Halálán van,
aki tartja.

2.

Mondjam, ne mondjam,
ti fájtok bennem,
úgy érzem, megszűnhetetlen,
ékes földrészek,
hegység és óceán.
Minden szív-nagyságú rög,
minden virágszirom,

Amennyiben a tábla alatt elhelyezett kiegészítő tábla dőszakot jelöl meg — az dőszakon kívül célforgalomban 20 km/ó sebességgel nás járművek is közlekedhetnek, de a gyalogosokat és a erékpárosokat ez esetben em veszélyeztethetik. A „Gyaog- és kerékpárút"-on felfesett hosszanti irányú vonal a yalogos és kerékpár közlekedését választja el.

A táblán lévő ábra mutatja, ogy mely részen kell közlekedni a gyalogosoknak és ely részen a kerékpárosoknak. Egymás mellett kerékpározni nem szabad semmilyen tvonalon. Balra kanyarodni tios a kerékpárral, úgy, hogy a ajtója rajta üljön. Le kell zállni a kerékpárról és azt olva a gyalogosokra vonatkozó szabályok megtartása mellett lehet az úttesten áthaladni.

Továbbra sem szabad a kerékpárhoz oldalkocsit és egyéb ontatmányt — az utánfutó ivételével hozzákapcsolni.

Február 1-től szabad a kerékpárhoz 70 cm széles, legfeljebb 70 kg össztömegű, egytengelyű — két nyomon futó — kerékpár utánfutót kapcsolni. A kerékpár utánfutót hátul a középsíkjában, vagy attól balra, az úttesttől 40 cm és 60 cm magasság között elhelyezett egy darab piros háromszög alakú (pótkocsira előírt) fényvisszaverő prizmával, valamint hátsó, egy darab helyzetjelző lámpával kell felszerelni. A lámpának olyannak kell lenni, mint a kerékpár hátsó helyzetjelző lámpája. Amennyiben az utánfutó hátsó helyzetjelző lámpája világít — ebben az esetben a kerékpár hátsó lámpája nem világíthat. Össztömeg: a jármű saját tömegének, valamint a rajta levő személynek, rakománynak és egyéb tárgyaknak az együttes tömege.

Litványi Tibor
Baranya megyei Tanács
V. B. Autóközlekedési
Tanintézet igazgatója

anyagtöltő
március
szüneteł az
kiszolgálás,
tásokat vége

— Leltár
lesz a Merk
szalonja már
rilis 2. között
fejeztével m
tékkal várjál

— Fokozot
közlekedés biztonságának erősítéséért áprilisban fokozottabban ellenőrzik a rendőri szervek a járművezetőket és a járműveket: kiemelten foglalkoznak a közlekedési szabályok ellen súlyosan vétőkkel, az ittas vezetőkkel, a gyorshajtókkal, a gyalogosok közlekedésével, a személy- és áruszállítással.

*

— Hiánycikknek számító 175x13/S méretű gumik érkeztek a pécsi, Hold utcai Lázár autósboltba.

Kocsiátvételi

Trabant Lim. Hycomat (Bp.)	537
Trabant Hycomat Combi (Bp.)	40
Trabant Limousine (Bp.)	20 991
Trabant Limousine (Győr)	19 113
Trabant Combi Speciál (Bp.)	7 902
Trabant Combi Speciál (Győr)	3 612
Wartburg Limousine (Bp.)	10 223
Wartburg Limousine (Győr)	6 428
Wartburg de Luxe (Bp.)	15 605
Wartburg de Luxe (Győr)	8 780
Wartburg de Luxe tt. (Bp.)	3 186
Wartburg Tourist (Bp.)	6 375
Wartburg Tourist (Győr)	2 515
Skoda 105 S (Bp.)	8 337
Skoda 105 S (Győr)	6 522
Skoda 120 L (Bp.)	15 661
Skoda 120 L (Győr)	11 214
Skoda 120 GLS	662
Lada 1200 (Bp.)	28 777

MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Trischler Ferenc, szobrász- és grafikusművész
DUNÁNTÚLI NAPLÓ
1984 MÁR 27
1021

Trischler Ferenc legújabb alkotását mutatja be a vendégeknek.

Műteremlátogatáson Bólyban

Műterembe kaptak meghívást a megyei tanács művelődésügyi osztálya és a sajtó munkatársai Bólyba, *Trischler Ferenc* szobrászművész műtermébe — a művésztől és *dr. Cseh Sándortól*, a Bólyi Mezőgazdasági Kombinát vezérigazgató-helyettesétől. A kombinát régóta segíti — az egyébként bólyi születésű — Trischler Ferenc alkotói munkáját: előbb Békáspusztán rendezett be számára műtermet, tavaly ősszel Bólyban, a faluban egy régi igazgatósági épületet alakítottak át szobrászműteremnek. A művész régebbi rajzaival, dombormüveivel díszített helyiségben sok újabb szobor vázlata, gipszmintája is látható, és két női alak is formálódik agyagból. Az egyik — olvasó nő — megrendelés nélkül készül, a másik — egy támaszkodó női figura — már majdnem elnyerte végleges alakját, a gipszminta elkészülte után bronzba öntik a szobrot, és Drávaszabolcson, a falu közepén állítják majd fel. A Sátorhely községgé válásának alkalmából rendelt Termékenység című szobornak már csak makettjét láthatjuk: az öntödében dolgoznak már rajta. A pécsi tévéstúdió filmet készített a művészről, a Pannon krónika számára.

G. T.

10

Lé[illegible]ető

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Trischler Ferenc szobrász- és grafikusművész

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
1984 APR 4

1021

er Ferenc rajza

Június derekán jönnek a turisták

, mig a földszinti recepció és Laufer László felvételei

Jugoszláviai magyar pedagógusok Pécsett

A Baranya megye és az eszéki régió között fennálló kulturális-oktatási egyezmény keretében ma, csütörtökön mintegy 40 fős magyar pedagóguscsoport érkezik hozzánk továbbképzésre. A Baranya megyei Pedagógiai Intézet szervezésében 20 anyanyelvápoló pedagógus, aki a Dráva-szög horvát iskoláiban tanít magyar nyelvet, most a siklósi Hajdú Imre úti iskolába látogat. Magyar órák mellett horvát nemzetiségi nyelvórát is meg fognak tekinteni. Az eszéki régióból érkező 6 énekszakos tanár a pécsi, Felsővámház utcai iskolában néz órákat, a 8 óvónő pedig a pécsi, Budai Nagy Antal utcai módszertani óvoda munkájával ismerkedik.

Sajtótájékoztató az új MÁV-menetrendről

Június 3-án lép életbe

Gyorsabban közlekednek az expresszvonatok

Június 3-án lép életbe az új vasúti menetrend — erről tartott tájékoztatót szerdán Bajusz Rezső, a MÁV vezérigazgatója. fog az olcsóbb viteldíjjal közlekedő távolsági személyvonatok utasforgalma. A várható változásokat a személyvonatok

A rossz idő ellenére is ve

Trischler Ferenc, szobrász-grafikus-műhelye

1024

1984. május 17.

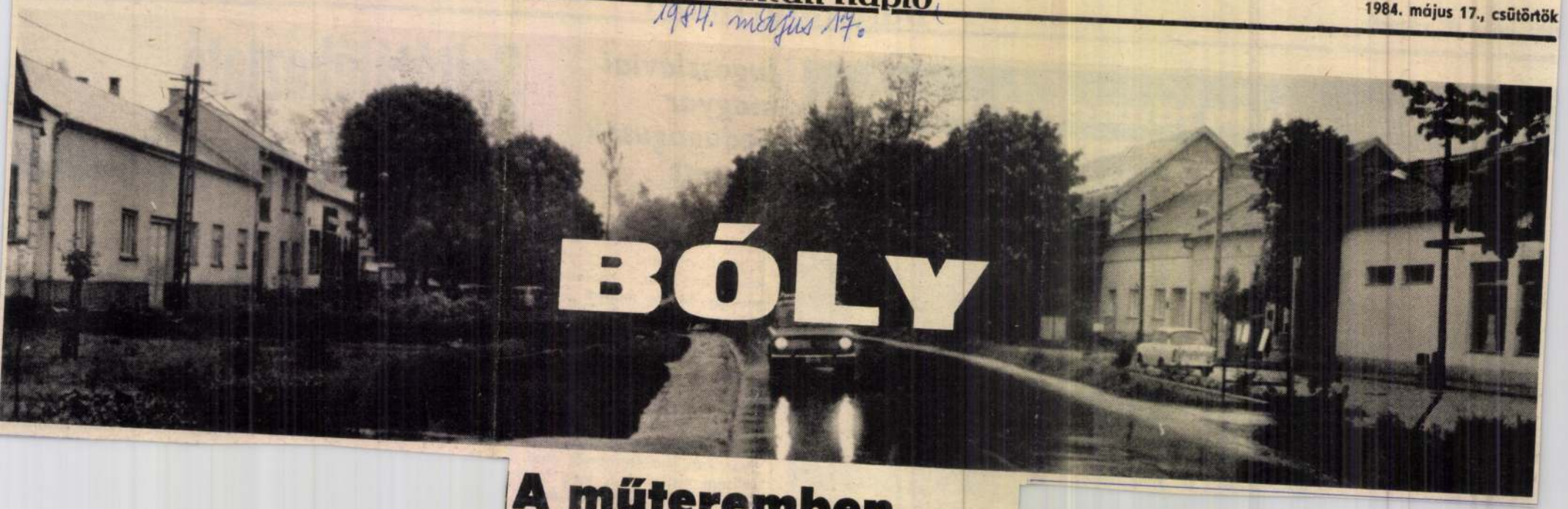

A műteremben

Érmék, kisplasztikák, portrék, embernagyságú női szobor

Átgondolt formák, megfontolt gondolatok — szobrokon, domborításokon, képeken. A műteremben mintha világosabb lenne, mint a borús ég alatt szürkülő, esőtől barátságtalan utcákon. A fényeknek helye van. *Trischler Ferenc* — mondhatjuk így — Bóly szobrásza: öt hónapja dolgozik a Mezőgazdasági Kombinát által biztosított új műteremben, fehér falak, festékek és agyag illata között.

Egy krétarajzzal néz farkasszemet. Idős, szakállas, bő köpennyel burkolt férfi ül egy széken. A múltba gondol vissza — keze a térdére hullt —, háta mögött egy vidám álarc süllyed a homályba.

Érmék, kisplasztikák, modellek, tervek rajzai, embernagyságú női szobor, portrék, Jókai nagyméretű mellszobra mesél az egyik sarokban. Trischler Ferenc azt mondja:

— Idestova majd egy évtizede csinálom a szobrokat...

Hangja hosszú múltat sejtet, pedig fiatalember. Sokat dolgozik, keresik innen, onnan, van böven megrendelése, s mecénása, a kombinát is jelentkezik alkotásaiért.

— A körülmények, a csend, a zavartalan munka lehetősége csak az egyik oldal — véli. — Sokan kérdezhetnék: lehet-e valaki ismert szobrász Bólyból? Lehet, ez a véleményem. Mert az már az emberen múlik — és ez a másik oldal —, hogy képes-e mindenütt megteremteni a maga világát.

Megisszuk a kávét, készülő szobrához megy.

— Ezen sokat töprengtem. A klasszikusoknál miért van úgy ahogy, a kéz, a láb. Miért pont abban a szögben? Most mintha sikerült volna...

— És Goethe szobra?

— Még nem kezdtem el. Tudom, hogy az új bólyi iskola előtt akarja a tanács felállítani, de konkrétan még nem beszéltünk róla.

Polcán sok-sok kisebb alkotás, katalógusok között ott van egy könyv is, címlapján Goethe.

— Kell néhány hónap — mondja és nem rám néz —, amíg el tudnék vele készülni...

Bé

Tegnap, a Hirosima ellen végrehajtott amerikai atomtámadás 39. évfordulóján, *világszerte megemlékeztek* annak áldozatairól, és tiltakoztak a fenyegető fegyverkezési verseny ellen.

Az Egyesült Államokban, a texasi *Amarillóban*, a nukleáris robbanófejeket gyártó Pantex fegyvergyár előtt a leszerelés hívei „béketábort" hoztak létre.

Tüntetők tiltakoztak Washingtonban, a Fehér Ház előtt az amerikai kormány békét veszélyeztető politikája ellen.

A nebraskai Offutt légitámaszpontnál rendezett megmozdulás 146 résztvevőjét *letartóztatták.*

Háborúellenes tüntetéseken emlékeztek meg *Kanada* nagyvárosaiban is

A konferenciát a háborúellenes mozgalmak decemberi világtalálkozója előkészítésének jegyében rendezték meg.

Tegnap este az évfordulóról megemlékező athéniak ezrei élő láncot fontak az Akropolisz köré, körbeadták az ókori olimpia színhelyéről érkezett békefáklyát, és annak lángjával gyújtották meg gyertyáikat.

PERESZ—SAMÍR MEG

Nagyk
Izrae

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Trischler Ferenc, szobrász- és grafikus művész

ESTI HÍRLAP

1984 AUG 07

1021

A Bólyi Mezőgazdasági Kombinát ajándéka, Trischler Ferenc szobrászművész kompozíciója díszíti az ország legfiatalabb községét: Sátorhelyet. A Termékenység című nagyméretű bronzszobor egyben a település első köztéri plasztikája is, amelyet a régi cselédházak helyén, az új főtéren állítottak fel.

(MTI Fotó — Kálmándy Ferenc felvétele)

ort

Nyílt horgászverseny

A MOHOSZ Fejér megyei Intéző Bizottsága augusztus 20-án nyílt horgászversenyt rendez Székesfehérváron a vidámparki tavon. A vetélkedőt délután 5 és 7 óra között tartják. Az első három díjas értékes nyereményt kap. A versenyre a helyszínen lehet nevezni.

Kézilabda NB II

Köfém–Mosonmagyaróvár 30:15 (19:5)

A bicskei kö bajnokság ős

A bicskei körzeti labdarúgó- kezdődik az őszi idény. A párhuzamosan bonyolítják l Az utánpótlás bajnokságban Újbarok nem indít csapatot, solt ellenfelei szabadnaposak

I. forduló: VIII. 26. (17.00)

Szárliget SE—Kajászó Tsz SE
Vereb Tsz SE—H. Lékai SE
Bicske STC—Szár KSE
Martonv. EASC—Zámoly Tsz SE
Csákvár TC—Egyetértés Tsz SE
Újbarok SE—Óbarok Medosz

II. forduló: IX. 2. (16.30)

Óbarok Medosz—Csákvár TC
Egyetértés Tsz SE—Martonvásár
Zámoly Tsz SE—Bicske STC
Szár KSE—Vereb Tsz SE
H. Lékai SE—Szárliget SE
Kajászó Tsz SE—Újbarok SE

III. forduló: IX. 9. (16.30)

Szárliget SE—Szár KSE
Vereb Tsz SE—Zámoly Tsz SE

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1984 AUG 15

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP

Trischler Ferenc, szobrász- és grafikusművész

Hírek,

1021

ÚJ SZOBOR. A Bólyi Mezőgazdasági Kombinát ajándéka, Trischler Ferenc szobrászművész alkotása díszíti az ország legfiatalabb községét: Sátorhelyet. Termékenység című nagyméretű bronzszobor egyben a község első köztéri szobra is, amelyet a régi cselédházak helyén állítottak fel

régészek
Segesd
nék egy
sának k
gótikus
ványait,
beli tud
muhi cs
király ö
súlyosan
mán he
hent. Ha
ványoka
és Sopr
tak. Enr
ban is
esemény

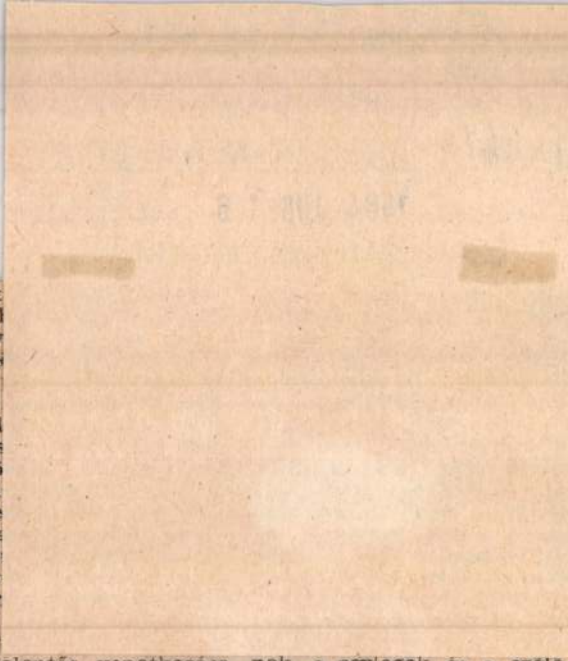

másik jelentős vonatkozása is: a palota közelében rábukkantak Somogy megye feltehetően első gótikus templomának alapfalaira.

nak, a serlegek és a szőlőművelő eszközök pedig a bortermelés fejlettségéről.

Az ásatásokat jövőre folytatják.

A szentesi tv-állomás

felkínál megvételre

kis üzem, vagy üzemegység, gazdaság, magánszemélyek részére alkalmas, üzemképes vízellátó berendezést (hidrofor) -tartozékokkal.

Ügyintéző: Dózsa László.

A Szegedi Ruhagyár Szentesi Gyára

felvételre keres

konfekcióipari ismeretekkel és gépészeti, vagy villamossági közép-, vagy felsőfokú végzettséggel rendelkező személyt **gyári főmérnöki** beosztásba, vezetői gyakorlattal rendelkezőt.

Fizetés: az 5/1983. ME-rendelet alapján (B/2).

Jelentkezni lehet:

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Trischler Ferenc, szobrász- és grafikus-művész

1984 AUG 16
CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

104

Új szobor Sátorhelyen

A Bólyi Mezőgazdasági Kombinát ajándéka, Trischler Ferenc szobrászművész alkotása díszíti az ország legfiatalabb községét: Sátorhelyet. A Termékenység című, nagyméretű bronzszobor egyben a község első köztéri szobra is, amelyet a régi cselédházak helyén állítottak fel. (MTI-fotó — KS)

nelés
lelemben

Jándéka, Trischler Fe-
az ország legfiatalabb
ység című nagyméretű
ztéri szobra is, amelyet
llítottak fel
renc felvétele — KS)

gaszkodunk
nbaton, sza-
is tudjunk

e nem von-
rkereskedel-
jellemző,
le szakmák
élelmiszer-
eddig a
ban szerző-
ésbe adni:
vállalkozó.
elengendő,
ttként dol-
C-áruházak-
kis boltok-
pedig mind-
jt, mert mi-
az eladó, a
hossza-
ézkesebb a
vásárlás.

részesíteni, beleértve a részmunkaidőben és a nyugdíj mellett foglalkoztatottakat is. Kihagyni csak azokat szabad és kell, akik a jogszabály vagy a kollektív szerződés szabálya szerint nem kaphatnak béremelést.

A legkevesebb emelés havi 150 forint, illetve — részmunkaidőben vagy nyugdíj mellett foglalkoztatottak esetében — ennek időarányos része. Az ezen felüli részt viszont differenciáltan kell elosztani: az átlagosnál lényegesen jobban kell emelni azok bérét, akik nagyobb gyakorlattal és szakképzettséggel rendelkeznek, egyenletes teljesítményt nyújtanak, munkájukat az átlagosnál is nehezebb körülmények kö-

MAHIR MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Trichter Ferenc szobrász- és grafikusművész

NÉPÚJSÁG (HEVES)

1984 AUG 26

1021

Új szobor

A Bólyi Mezőgazdasági Kombinát a
renc szobrászművész alkotása díszti
községét: Sátorhelyet. A Terméken
bronzszobor egyben a község első kö
régi cselédházak helyén á
(MTI fotó: Kálmándy Fe

Trischler Ferenc

— **Magyar Lajos író és újságíró** nevét vette fel a pécsi gyermekotthon. A kommunista forradalmár a mecsekaljai városban töltötte gyermekkorát, s itt kezdte meg századunk elején újságírói pályáját. A nevelőotthon Megye utcai épületén elhelyezték a portréjával díszített márványtáblát, Trischler Ferenc szobrászművész alkotását, s az otthon kis lakói ápolják a névadó emlékét.

Magyar Nemzet 1987. VI. 30.

Trischler Ferenc

Trischler Ferenc szobrászművész Ülő leány című szobrát holnap avatják Drávaszabolcs főterén.

Magyar Hírlap 1986. VIII. 19

A Sz

Bútorgyár

kollektívája köszönti azokat a kedves vásárlókat, akik már ebben az évben berendezték a lakásukat a gyár tetszetős bútoraival. A következő években mind több bútorral szeretnénk szolgálni az otthonok kényelmét.

Az Őszi BNV-n

A BEREG

A KRASZNA

A BORNEO

Trischler Ferenc

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

szobrászművész

KISALFÖLD
Győr
1979 DEC 13.

1021

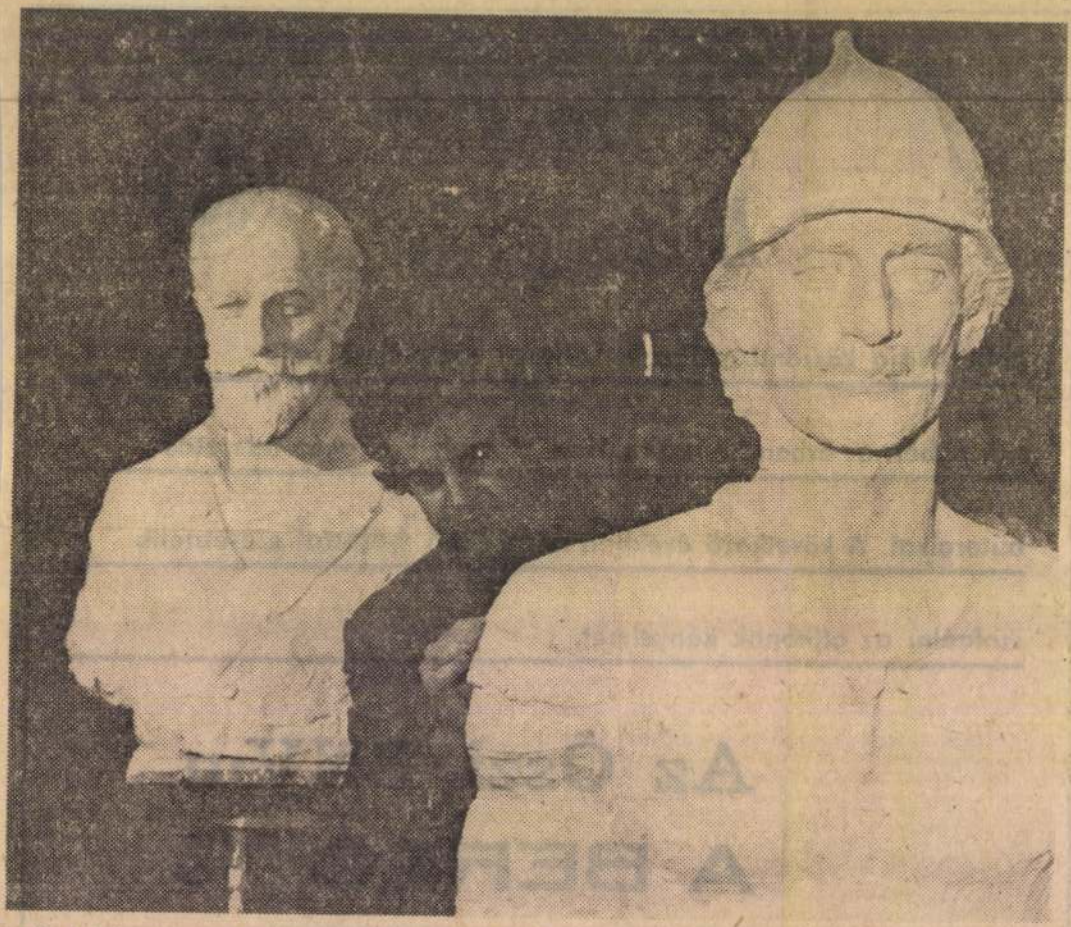

■ A hős szigetvári zászlótartó Juranics Lőrinc és a nagy magyar mesemondó Jókai Mór szobrait formálta meg pusztai műtermében Trischler Ferenc fiatal pécsi művész. A bólyi születésű szobrász a mezőgazdasági kombináttól kapta a pusztai műtermet. Korábban ugyanis az üzem dolgozója volt. Később a Képzőművészeti Főiskolán képezte magát. Most, a pécsi Művészeti Szakközépiskola tanára. Trischler Ferenc két új szobrát a Baranya megyei Tanács rendelte meg. Juranics szobra Szigetvárra, az 1556-os hősi várvédelem színhelyére kerül. Jókai szobrát pedig a Harkány—Siklós közötti arborétumban láthatják majd az érdeklődők.

centrálják erőiket, folyamatában kísérjék figyelemmel az ágazat tevékenységét. Elősegítjük a Békéscsaba és Környéke Agráripari Egyesülés tagüzemeiben dolgozó KISZ-szervezetek együttműködését. Az érintett járási KISZ-bizottságoknak javasoltuk, hogy differenciáltan határozzanak meg feladatokat a gyenge termőhelyi adottságú termelőszövetkezetekben dolgozó KISZ-szervezetek számára. Javasoltuk, hogy a KISZ-szervezetek vállaljanak védnökséget a megyénkben kiemelt beruházásként folyó meliorációs munkák tervezésében, kivitelezésében, és az elkészült művek karbantartásában. Az ipar és az építőipar területén nagyobb figyelmet fordítunk a korszerű gazdasági szemlélet elterjesztésé-

val segíte
vetség mu
zetünk v
keretében
munkahely
delméért, fe

A mostani esztendőben tehát van mit tennünk. Ehhez lehetőségeink adottak. A pártszervezetek, az állami gazdasági vezetők és a tömegszervezetek nagy segítséget adtak feladataink meghatározásában. Bízunk benne, hogy segítségükkel terveinket további lendülettel, felelősséggel — ugyanakkor fiatalos munkaformákkal — képesek leszünk megvalósítani. Jobb munkával és nagyobb tudással...

Kibédi-Varga Lajos,
a KISZ Békés megyei bizottságának titkára

megol-
a korszerű fogamzásgátlás problémáját.

A szájon át szedhető szereknek a feltalálása voltaképpen forradalmi tett volt; felszabadította a szexuális életet a szorongás, a következményektől való félelem nyomasztó súlya alól, és igazi örömforrássá tette azt. A fogamzásgátlás hagyományos formái egyébként mind a nők, mind a férfiak számára kellemetlenek, olykor illúziórombolók voltak, noha általában a nőket szokás az áldozat szerepében emlegetni. Igaz, ha a védekezés nem volt hatásos, és művi vetélésre került sor, a veszélyt a nőknek kellett vállalniuk.

Sajnos, a művi vetélésről még sokáig nem lehet múlt

Trischler Ferenc

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

nok. rámúrén (tanár)

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

1980 JAN 6

1021

A hős szigetvári zászlótartó, Juranics Lőrinc és a nagy magyar mesemondó, Jókai Mór szobrait formálta meg pusztai műtermében Trischler Ferenc fiatal pécsi művész. A bólyi születésű szobrász a mezőgazdasági kombináttól kapta a pusztai műtermet. Korábban ugyanis az üzem dolgozója volt. Később a Képzőművészeti Főiskolán képezte magát. Most a Pécsi Művészeti Szakközépiskola tanára. Trischler Ferenc két új szobrát a Baranya megyei Tanács rendelte meg. Juranics szobra Szigetvárra, az 1556-os hősi várvédelem színhelyére kerül. Jókai szobrát pedig a Harkány—Siklós közötti arborétumban láthatják majd az érdeklődők.

(MTI-fotó: Bajkor József felvétele — KS)

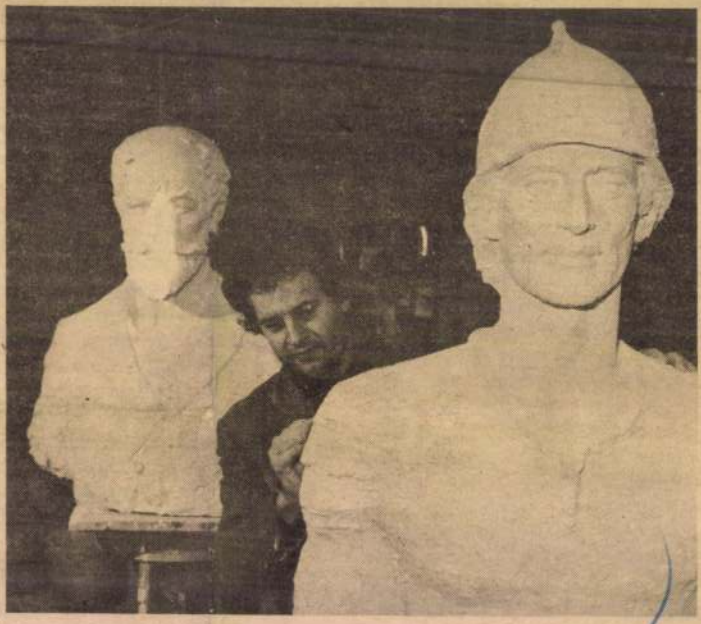

snyev 73 éves

nek, a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottsága főtitkárának, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnöksége elnökének, 73. születésnapja alkalmából.

LAP

NAPILAP

ÁRA: 1,20 FORINT

Tanácsülés

A lejárt határidejű tanácshatározatok végrehajtásáról készült jelentéssel kezdődött ma reggel a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Tanács ülése. Több más kérdés mellett, a megye jövő évi költségvetési és fejlesztési alap terve szerepel napirendben. Délelőtt jelentés hangzott el a miskolci agglomerációról, és a város tágabb térségének fejlesztési, és rendezési koncepciójáról.

Tartósan ködös idő

Tartósan ködös, változóan felhős, párás idő várható. Ködszitálás, ónosszitálás valószínű. Délben plusz kettő, plusz 7 fok, a tartósan ködös helyeken nulla fok közelében alakul a hőmérséklet.

Trischler Ferenc

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-749, 340-726

1979 DEC 20

DÉLI HÍRLAP

Mohácsról (tanár)

1021

* A hős szigetvári zászlótartó, Jurancics Lőrinc és a nagy magyar mesemondó, Jókai Mór szobrait formálta meg pusztai műtermében Trischler Ferenc fiatal pécsi művész. A bólyi születésű szobrász a mezőgazdasági kombináttól kapta a pusztai műtermet. Korábban ugyanis az üzem dolgozója volt. Később a Képzőművészeti Főiskolán képezte magát. Most a pécsi Művészeti Szakközépiskola tanára. Trischler Ferenc két új szobrát a Baranya megyei Tanács rendelte meg. Jurancics szobra Szigetvárra, az 1556-os hősi várvédelem színhelyére kerül. Jókai szobrát pedig a Harkány—Siklós közötti arborétumban láthatják majd az érdeklődők.

TRISCHLER FERENC

JÓKAI ÚJ SZOBRA

Harkányban, az arborétum sétányán felavatták Jókai Mór mellszobrát, Trischler Ferenc szobrászművész alkotását. Jókai 1861-től nyolc éven át volt a siklósi választókerület országgyűlési képviselője.

3. 85. 93 .

gyek magamhoz.

— Már abbahagytad? — rám csodálkozva a családi azért előadta a szalonnát, paprikát és a rozskenyeret

TRISCHLER FERENC

JURANICS LŐRINC SZOBRA

Szigetvár szobrot állittatott Juranics Lőrincnek, Zrinyi Miklós zászlótartójának. Juranics egyik hadnagy társával arra vállalkozott, hogy áttöri az ostromgyűrűt és a király győri táborából segítséget hoz. A törökök azonban fölismerték, rátámadtak és a harcban megölték. A szobor Trischler Ferenc Bólyban élő szobrász alkotása.

/ 42. = 43 .

kori volt a v
egyesek maro
tekig alig alud
teljes kimerülé
szeroppanás, s
betegem, aki
Gracidint: — h
életre pofozták
A kábítószerel
lődik ki; a b
nem tud élni
nem kapja meg
tüneteket proc
szinte *őrjöng* a
tószeres egy id

TRISCHLER FERENC

JÓZSEF ATTILA EMLÉKÉRE

Bólyban a költőről elnevezett művelődési ház előtti téren felavatták Trischler Ferenc helyi születésű szobrászművésznek József Attila emlékére készített domborművét. A falu ezzel ünnepelte a költő születésének 75. évfordulóját.

ékesszólóan szól a két hép
barátságáról. És egy kicsit élete értelmét

DR. NAGY ISTVÁN,
a SZOTE-nyugdíjas anató
november 4-én 73 éves ko
türelemmel viselt, hosszú
vedés után elhunyt. Tem
november 30-án 13 órakor
az Alsóvárosi temető kápol
ból. A gyászoló család, Szol
Kolozsvári út 14.

Fájó szívvel tudatjuk,
szeretett nagynénink,
ÖZV. CSÁNYI ISTVÁNN
Hódi Mária
volt Nyíl u. 58. sz. alatti la
életének 81. évében türelem
viselt, hosszú betegség után
vember 24-én elhunyt. Teme
november 28-án 15 órakor
az Alsóvárosi temető kápolná
ból. A gyászoló család.

Tudatom, hogy
KALMÁR LAJOS
alezredes síremlék avatója no-
vember 30-án 10 órakor lesz a
Belvárosi temetőben. Özv. Kal-
már Lajosné.

Mély fájdalommal tudatjuk,
hogy szerettünk,
ID. MÓZES BÉLA
Rövid u. 4. sz. alatti lakos rö-
vid, súlyos szenvedés után éle-
tének 76. évében elhunyt. Teme-
tése november 28-án 15 órakor
lesz a kiskundorozsmai temető-
ben. A gyászoló család, Kiskun-
dorozsma.

Fájó szívvel tudatjuk, hogy
szeretett kislányunk,
SEPRENYI ANNAMÁRIA
életének 9. hónapjában elhunyt.
Temetése november 28-án 41 óra-
kor lesz a Dugonics temető ra-
vatalozójából. Ezúton mondunk
köszönetet a Gyermekklinika or-
vosainak és ápolóinak, akik éle-
te megmentéséért fáradoztak.
Gyászoló szülei.

Ezúton tudatjuk, hogy szere-
tett hozzátartozónk,

[illegible] megjelentek, részvét-
tükkel és virágaikkal mély fáj-
dalmukat enyhíteni igyekez-
tek. A gyászoló család.

Hálás szívvel mondunk köszö-
netet mindazon testvéreknek,
rokonoknak, jó barátoknak,
szomszédoknak, ismerősöknek, a
Délép Szakszervezeti Bizottságá-
nak, az Augusztus 20. szocialista
brigádnak, a tápéi HISZ vezetői-
nek, dolgozóinak, akik felejthe-
tetlen halottunk,

ID. NYINKÓ ANTAL
temetésén részt vettek, koszorú-
ikkal, virágaikkal mély fájdal-
munkat enyhíteni igyekeztek. A
gyászoló család, Tápé.

Köszönetet mondunk mind-
azoknak a rokonoknak, bará-
toknak, osztálytársaknak, laká-
társaknak, szomszédoknak, je-
lenlegi és volt munkatársaknak,
hivatalok dolgozóinak, akik fe-
lejthetetlen jó uram,

DR. KARSAI ISTVÁN
nyugalmazott adócsoport-vezető
temetésén megjelentek, részvé-
tükkel és virágaikkal mély fáj-
dalmunkon enyhíteni igyekez-

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

Trischler Ferenc szobrászművész

1984. NOV 2 71

DÉL-MAGYARORSZÁG

1021

Szobor az ország legfiatalabb községében

A Bólyi Mezőgazdasági Kombinát ajándéka. Trischler Ferenc szobrászművész alkotása díszíti az ország legfiatalabb községét: Sátorhelyet. A Termékenység című nagyméretű bronzszobor egyben a község első köztéri szobra is, amelyet a régi cselédházak helyén állítottak fel

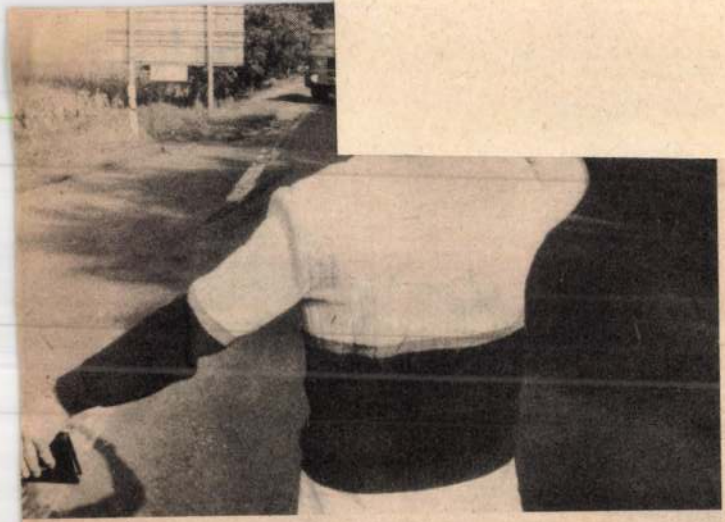

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Trischler Ferenc, szobrász- és grafikusművész

NÉPÚJSÁG (TOLNA)

1984 SEP 26

1021

Új szobor Sátorhelyen

Trischler Ferenc szobrászművész alkotása díszíti az ország legfiatalabb községét: Sátorhelyet. A Termékenység című nagyméretű bronzszobor egyben a község első köztéri szobra is, amelyet a régi cselédházak helyén állítottak fel.

gása miat
képes fog
vettek
amellyel
ják ezt a

**A na
gazdálkod
ezzel legu
tok munk
az utcáról.**

**Ennek a megállapításnak igazságáról is érdeklődte
Kasza Miklóstól, a megyei Munkaerő Szolgálati Iroda vezet
jétől, aki mély lélegzetvétel után, kissé keserűen mondja:**

— Sajnos ez a jellemző, bár egyre több vállalat akad — főleg Tatabányán — amelyik nem alkalmaz olyan munkavállalót, akinek munkakönyvében már 2—3 „kilépett" bejegyzés szerepel. Rájöttek arra, pontosan nyilvántartunk. munkavállalók bizalomm jönnek, de sokan csak a kor, mikor több helyen k pogtak már eredménytel nül. Sajnos irodánk nin elég forgalmas helyen. T lán ezért van, hogy két

Trischler Ferenc szobrász- és

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

grafikusművész

1984 SEP 09
DOLGOZÓK LAPJA

1021

A Bólyi Mezőgazdasági Kombinát ajándéka, Trischler Ferenc szobrászművész alkotása díszíti az ország legfiatalabb községét: Sátorhelyet. A Termékenység című nagyméretű bronzszobor egyben a község első köztéri szobra is, amelyet a régi cselédházak helyén állítottak fel.

szeptember 10-től szeptember 16-ig

VASÁRNAP

SSUTH RÁDIÓ

23: Kopogtató. 8.05: Öt kontis hét napja. 8.24: Énekszóval, zsikával. 9.00: Zenés, riodalmi gazinműsor. 10.03: A dzsungel yve. Rádiójáték. 11.03: Vasárnapi tél. 12.05: Harminc perc alatt a d körül. 12.35: Édes anyanyelvünk. 10: Rázós után. 12.50: Emlékezés ngversenyekre. 13.38: Határ – Idő Napló. 14.05: Szonda. 14.35: Népkörök pódiuma. 15.05: Művészlezek. 16.18: Kemény Zsigmond. A ongók. 17.05: Családi legendám. 17.35: Hallgassuk együtt. 18.40: on. 19.46: Örökzöld dallamok. 41: Mascagni: Parasztbecsület. yfelvonásos opera. 22.20: Mexikói neszerzők műveiből. 22.56: Kamarane. 0.10: Nóták.

TÖFI RÁDIÓ

.00: Népszerű muzsika koránkelőkk. 7.00: Az evangélikus egyház félia. 7.30: Orgonamuzsika. 8.05: ék a könyvtárban. 8.50: Leszek-e. rsek. 9.05: Mit hallunk? 9.30: Ritss. 10.00: Szerpentin. 11.00: Gratalunk. Riport. 12.00: Jó ebédhez l a nóta. 13.04: Nagyhatalmú sünznácska. Mesejáték. 14.00: Erről szóltunk. 14.35: Táskarádió. 15.35: Poptarisznya. 17.30: Irodalmi összeállítás. 18.33: Útközben hazafelé. 20.35: Társalgó. 22.00: Halló, Berlin – Halló, Budapest. 23.30: Operettrészletek.

HARMADIK MŰSOR

7.00: Öt évszázad muzsikájából. 8.50: Az MRT gyermekkórusa énekel. 9.05: Operarészletek. 10.15: Új Zenei Újság. 10.45: Öt kontinens hét napja. 11.03: Zenekari muzsika. 12.09: Új kóruslemezeinkből. 12.55: Kis magyar néprajz. 13.05: A Blanchmange együttes felvételeiből. 13.35: Népi hangszeres muzsika. 13.50: Dietrich Fischer-Dieskau dalfelvételeiből. 14.20: Zenekari muzsika. 15.00: Ralph Sutton zongorázik. 15.31: Tessék kinyitni a szemet. Gácsi Sándor valóságjátéka. 16.01: Bemutatjuk új felvételünket. 16.11: Takács Klára francia áriákat énekel. 17.00: A Magyar Rádió szerb-horvát nyelvű nemzetiségi műsora Pécsről. 17.30: Kapcsoljuk a moszkvai Nemzetek Házát. Az OIRT-hangverseny A Szovjet Rádió és Televízió szimfonikus zenekarának hangversenye. Kb.: 18.10: A fehérgalléros világ költészete. Kb.: 18.30: A hangversenyközvetítés folytatása. Kb.: 19.18: A Magyar Rádió német nyelvű nemzetiségi műsora Pécsről. Kb.: 19.48: Hangszerszólók híres előadóművészek felvételeiből. 20.25: Régi magyar dalok és táncok. 20.45: Hi-Fi Varieté. 22.00: Az ötórai márkiné. Rádiójáték. 22.47: Dzsesszmuzsika.

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Trischler Ferenc,
szobrász- és grafikusművész

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
1984 SEP 8

1021

Trischler Ferenc rajza

Trischler Terenc, szobrászművészet grafikusművészet 2.) folytatás

Chikán Bálint: Pannóniai portré. Trischler Ferenc szobrászművészetéről.

2. Termékenység, kő, bronz, 240 cm, 1981–84. [detail.]

2 Trischler Ferenc: Termékenység, kő, bronz, 240 cm, 1981–84

Művészet, 1987. május, 17–old.

tompítja, rés
ítéleteit."

Az Önarcké
münket, hog
juk, így kény
látható képre
viszont válto
got és a fikci
lasztani. Az
tükrök: a kar
tásig fokozza
dekandencia
rázolásáról.
mindent meg

Trischler Ferenc, szobrász és grafikusművész 1.) Folytatás
Csikán Balint: Pannóniai portré, Trischler Ferenc szobrászművész ről.

1 Trischler Ferenc: Diákok (részlet), bronz, 285 cm, 1978–84

Művészet, 1987. május, 16-old.

Trischler Ferenc, szobrász- és grafikusművész 3.) Folytatás.
Chikán Bálint: Pannóniai portré, Trischler Ferenc szobrászművészről.

3 Trischler Ferenc: Műterem I, bronz, 39 × 49 cm, 1984

Művészet, 1984. május, 18-old.

Trischler Ferenc, szobrász- és grafikusművész 4.) Folytatás
Chikán Bálint: Pannóniai portré, Trischler Ferenc szobrászművészetéről.

4 Trischler Ferenc: Csavargó, pasztell, 40 × 28 cm, 1986 (fotó Schmidt József)

Művészet, 1987. május, 18-old.

Trischler Ferenc szobrász- és grafikusművész 5.) Folytatás

Chikán Bálint: Pannóniai portré, Trischler Ferenc szobrászművészről

5 Trischler Ferenc: Széchenyi, bronz, 32 cm, 1982 (fotók Panyik István)

5

Művészet, 1987. május, 19-old.

Trischler Ferenc, szobrász- és grafikusművész 6.) Folytatás
Chikán Bálint: Pannóniai portré, Trischler Ferenc szobrászművészről.

6

6 Trischler Ferenc: Kalapos, terrakotta, 33 cm, 1986 (fotó Schmidt József)

Művészet, 1987. május, 19-old.

T É

α 13—252

Az Utaselátó Vállalat Fejér–Somogy–Veszprém megyei Területi Igazgatósága 1981. december 1-től, 1984. december 1-ig terjedő időre szerződéses üzemeltetésre átadja a következő egységét:

180. sz. üzem Balatonfüred MAHART III. o. büfé

A pályázatokat 1981. november 1-ig kell benyújtani a területi igazgatóság központjában, Cím: Székesfehérvár, Béke tér 5. A versenytárgyalás 1981. november 20-án 10.00 órakor lesz a székesfehérvári MÁV pályaudvaron lévő oktatóteremben. Tájékoztató adatokat és bővebb felvilágosítást a területi igazgatóság központja ad. (Deák Zsuzsanna gazdasági csoportvezető Székesfehérvár, Béke tér 5. MÁV pu.)

huzalt,
a kiszed
odaadj

Jelentke
Balatoncs
központi iro
október 20.

Balatonfüredi társasházrészhez resünk. Érdeklődr Balatonfüred, Hun

AUTO–MO

1984 szeptembe zott Trabant Sp Hauck Nagyvá Pál u. 38.

IO Skoda 198 kizva eladó. É óra után, K Kossuth u. 31.

UT-s S 100-as műszakizva eladó alajkálylha, 1 eladó. Érdeklődni Tószeg út 5. szá után.

Hétéves, Traba 1983 októberéig adó. Pécsely, Isk

Trabant Combi mi rendszámú 2 eladó. Érdeklődn red, Major u. 1 45–028, Müller.

ZH-s 1300-as Révfülöp, Béke ú

ZS frsz. Polsk eladó. Telefon: 314. Érdeklődni: Hétfőtől.

ZN-s P. Fiat Veszprém, Egry III. emelet 8/A.

Zsiguli 1300-a ka, Ifjúság út 1.

ás családi házat ven- szprémben, „Balaton- n is lehet" jeligére Hirdetőbe, Veszprém, L. u. 6.

családi ház beköltöz- eladó. Érdeklődni: Aj- Bartók B. út 52, vagy E. út 13.

Jókai u 3. szám alatt eladó kerttel, külön rattal.

nos, 4 szobás család eladó. Pápa, Schön- u. 31. Érdeklődni dél-

a belvárosban 3 szo- szkomfortos jókarban

Fiatal házaspár kisgyermekkel bútorozottan önálló lakást, vagy lakrészt bérelne hosszabb időre Veszprémben. Levelet: „Otthont keresünk" jeligére a Veszprém megyei Lapkiadó Vállalathoz, Veszprém, Szabadság tér 15.

Balatonfüred központjában üzlethelyiség eladó. Levelet: „Éves forgalom" jeligére a Veszprém megyei Lapkiadó Vállalathoz Veszprém, Szabadság tér 15.

TRISCHLER FERENC

MH SAJTÓFIGYELŐ
MOMIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1981 OKT 7.

1021

A szigeti veszedelem 450. évfordulóján Szigetvár városa szobrot állított Juranics Lőrincnek, Zrínyi Miklós zászlótartójának. Juranics Lőrinc hadnagy, társával, Radivoj vajdával együtt arra vállalkozott, hogy áttörnek a törökök blokádján és a király győri táborából segítséget hoznak a végveszélybe került bajtársaknak. A merész vállalkozás már-már sikerül, amikor felismerik és lekaszabolják a törökök. A szobrot Trischler Ferenc, Bólyban élő szobrászművész készítette.

Jones operettjéből. 23.15: Vér-
bunkosok, nóták.

III. MŰSOR

9.00: Iskolarádió. 9.3(
Horowitz Schuma
zongorázik. 10.30: Lu
rotti operaáriákat ér
Francia madrigálok. 11
ler: III. szimfónia. 13.1
szerszólók. 13.49: Proko
tűz angyala. Ötfelvonásc
Vezényel: Charles Bruc
reműködik a Francia
énekkara és a Párizsi O
zenekara. Szereposztás:
— Jane Rhodes, Ruprec
Xavier Debraz, A bosz
— Irma Colassi, Kocsm
— Janine Collard, Meph
heles — Jean Giraudeau, -
ul Finel, Faust, Az inkvizít
André Vessiéres, Glock, Az
vos — Gérard Friedmann,
cér, Mathieu — Bernard
ret, Két ifjú apáca — Cla
Mas-Michel, Janine Pieret
ben: 14.48: Zsebrádiószínl
15.08: Az opera közvetítés fo
tatása. 16.13: Világújság. 16.
Tip-top parádé. 17.03: Telek
Béla: Az én múzsám. Bata I
re könyvszemléje. 17.13: Embe
tolláról. avagy: írószerpiac Ma
gyarországon. Kemény Emil ri
portja. 17.38: A Juilliard vonós
négyes lemezeiből. 19.05: Nem-
zetközi kapcsolatok a XX. szá-
zadban. A Párizs környéki bé-
kék. L. Nagy Zsuszával és Va-
dász Sándorral beszélget Urbán
Aladár. 19.35: Salvatore Accardo
Paganini-capriccokat hegedül.
19.45: A progresszív beat híres
előadói. Az AC/DC együttes fel-
vételeiből. 20.30: Nem zavarok?
20.50: Verdi operáiból. 21.42: Ha-
talom nélkül. Jelenetek Dobozy
Imre regényéből. Közreműködik:
Buss Gyula, Galán Géza, György
László, Horváth Sándor, Kánya
Kata, Konrád Antal, Lőte Attila,
Mádi Szabó Gábor, Oszter Sán-
dor, S. Tóth József, Tomanek
Nándor, Tordy Géza. 22.40:
Hangfelvételek felsőfokon.

BUDAPEST TV I

21.05: Divatbemutató. 21.20: Di
portműsor

1981 OKT 9
FEJÉR MEGYEI HÍRLAP
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

...umentum-
... Fekete villám ka-
...ajal — angol filmsorozat 5.
rész. (Ism.) 17.50: Sportrevü —
magazin. 18.15: Bratislavai maga-
zin. 18.30: Pár perc könnyű-
zene. 18.40: Tv-torna. 18.45: Föld-
közi-tenger — dokumentumfilm
2. rész. 19.10: Esti mese. 19.20:
Időjárásjelentés és műsorismer-
tetés. 19.30: Tv-híradó. 20.00:
Aranyláz — ausztrál tv-filmsoro-
zat 5. rész. 21.10: Vetélkedőmű-
sor. 21.50: Ez történt 24 óra alatt.
22.05: Szórakoztató műsor. 22.45:
Egy hosszú júliusi éjszaka —
spanyol bűnügyi film. 0.10:
Hírek.

SZLOVÁK TV II

1021

A Szigeti veszedelem 450-ik évfordulóján Szigetvár városa szobrot állított Juranics Lőrincnek, Zrínyi Miklós zászlótartójának. Juranics Lőrinc hadnagy társával Radivoj vajdával együtt arra vállalkozott, hogy áttörnek a törökök blokádján és a király győri táborából segítséget hoznak a végveszélybe került bajtársaknak. A merész vállalkozás már-már sikerül, amikor felismerik és lekaszabolják a törökök. A szobrot Trischler Ferenc Bólyban élő szobrászművész készítette

HÍREK

1981. AUGUSZTUS

9

VASÁRNAP

Szeretettel köszöntjük névnapjuk alkalmából

EMŐD

nevű kedves olvasóinkat

A Nap kél 5.32 — nyugszik 20.07 órakor.
A Hold kél 15.09 — nyugszik 0.47 órakor.

Százhúszonöt évvel ezelőtt, 1866. augusztus 9-én nyílt meg a pesti Állatkert, mai nevén Fővárosi Állat- és Növénykert. Alapítói koruk kiemelkedő, külföldön is elismert tudósai — Xantus János, a világhírű természetkutató, Gerenday József, a budapesti Egyetemi Botanikus Kert igazgatója és Kubinyi Ágoston, a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatója — voltak.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

T

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1981 AUG 9

1021

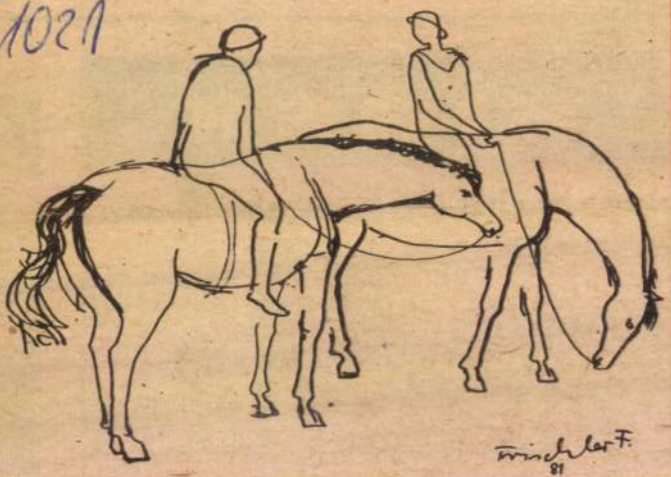

Trischler Ferenc rajza

Pákolitz István

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
1983 MAJ 2 21
MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., DÉLI ÚT 51.
Telefon: 186-850-726

A rádió és a te

ÁLLANDÓ MÜSORSZ

KOSSUTH RÁDIÓ (hétköznap): 4.25—7.59: Jó reggelt! (közben: 4.45 és 6.45: Szöv... jelentések, 5.40: Falurádió, 6.20 és 7.20: Reklám. 7.19: Körzeti időjárás, 7.30: Reggeli párbeszéd. — Műsorismertetés, utána: A mai nap kulturális programjából (vasárnap 6.45-kor), — 12.00: Déli Krónika (utána hétfőtől péntekig: Ki nyer ma?) — 18.15: Hol volt, hol nem volt? — 18.30: Esti Magazin.

PETŐFI RÁDIÓ (hétköznap): 4.25—7.59: Reggeli zenés műsor. (Közben: 5.55 és 6.55: Torna, 6.45: Könyvajánlat, 7.35: Körzeti időjárásjelentés.) — 10.50: Torna. — 13.45: Időjárás- és vízállásjelentés.

HÍREK, IDŐJÁRÁSJELENTÉS: KOSSUTH: 4.30-tól 7.00-ig félóránként, majd 8.00, 10.00, 12.00, 15.00, 17.00, 18.30, 22.00, 24.00 (szombaton éjjel 1.00 is.) Vasárnap: 6.00, majd 8.00-tól ua., mint hétköznap. PETŐFI: 4.30-tól 8.30-ig félóránként, majd 10.30-tól 20.30-ig kétóránként, ezután 23.00 és 24.00. Vasárnap: 8.00, 10.30, 14.30, majd ua., mint hétköznap. 3. MŰSOR: 8.00:, 11.00, 13.00, 19.00, 23.00.

HÉTFŐ

KOSSUTH RÁDIÓ

8.25: Népdalok. 9.00: A hét zeneműve. 9.30: Hegedüs Géza. versei. 9.40: Ki kopog? 10.05: Nyitnikék. 10.35: Isaac Stern hegedül. 11.04: Andor Ilona énekkara énekel. 11.19: Régi magyar szokások: A vásárok világa. 11.39: Tom Jones. Regény. 12.45: Válaszolunk hallgatóinknak. 13.00: Zenei érdekességek az elmúlt hét műsorából. 14.30: Szelényi István: Szvit rézfúvókra. 14.40: Nyári emlék. 15.05: Francia madrigálok. 15.28: Barangoló — Dominó. 16.00: Berkes Kálmán klarinétozik, Ránki Dezső zongorázik. 16.30: Világablak. 17.05: Verbunkosok, katonadalok. 17.30: Árfórum. 19.15: Kérem a papírokat! 20.25: Kocsár Miklós népdalfeldolgozásaiból. 20.50: Hétfő este mindenkinek. 22.30: Három Beethoven-szonáta 23.43: Goldmark: Sába királynője. — Jelenet és a II. felvonás finálója. 00.10: Demjén Ferenc dalaiból.

PETŐFI RÁDIÓ

8.05: Operettdalok. 8.48: Slágermúzeum. 10.00: Zenedélelőtt. 12.00: Népi zene, nóták. 12.35: Kis magyar néprajz. 12.40: Tánczenei koktél. a billentyűkkel! 10.05: MR 10—14. 10.35: Csajkovszkij: A Pikk Dáma. — Jelenet és a II. felvonás finálója. 10.59: Triák — magyar szerzők műveiből. 11.39: Tom Jones. Regény. 12.45: Törvénykönyv. 13.00: Kapcsoljuk a Magyar Nemzeti Galériát. Kb. 13.55: Verbunkosok, nóták. 14.40: Cyprian Norwid lengyel költő versei halálának 100. évfordulója alkalmából. 15.05: Schubert: g-moll vonósnégyes. 16.00: Népzenei Hangos Újság. 16.40: Régi híres énekesek műsorából. 17.05: Cannes — új ruhában. 17.30: Morricone filmzenéiből. 19.15: Barokk zene. 20.02: Szintézis. 20.32: Svéd Sándor emlékezetes szerepei. 21.04: Ebéd a kastélyban. 22.30: Schubert: A-dúr szonáta. 22.50: Késő este: A fegyver-reparátor. 23.00: Zenekari muzsika. 00.10: Virrasztónóták.

PETŐFI RÁDIÓ

8.05: Fúvószene táncritmusban. 8.35: Társalgó. 10.00: Zenedélelőtt. 12.25: Gyermekek könyvespolca. 12.35: Melódiakoktél. 13.30: Karai József kórusmuzsikája. 14.00: A Petőfi Rádió zenés délutánja. 16.35: Csúcsforgalom. 18.00: Neked sem mindegy! 18.35: Operettmúzeum. 19.00: Népdalok. 19.25: Elektronika a hadviselésben. 19.35: Csak fiataloknak! 20.35: A pajzán griffmadár. 5. rész. 20.59: Népi zene, nóták. 21.37: A Rádió Dalszínháza. Cupido. Zenés

PETŐFI RÁDIÓ

8.05: A Stúdió 11 felvételeiből. 8.35: Idősebbek hullámhosszán. 9.30: A 04, 05, 07 jelenti. 10.00: Zenedélelőtt. 12.05: Járóka Sándor népi zenekara játszik. 12.35: Tánczenei koktél. 13.30: Labirintus. 14.00: A Petőfi rádió zenés délutánja. 15.50: Messziről messzire. 16.40: Ötödik sebesség. 17.30: Körkapcsolás. 18.55: A hanglemezbolt könnyűzenei újdonságaiból. 19.15: Zenei Tükör. 19.45: A Men At Wok együttes felvételeiből. 20.45: Népi zene, népdalok. 21.20: Nemzedékek. 22.10: Pajkos diákok. 22.30: A tegnap slágereiből.

HARMADIK MŰSOR

19.05: Barokk fuvolaszonáták. 19.35: Az MRT szimfonikus zenekarának hangversenye. Kb. 21.35: Lantmuzsika. 22.00: Eszmecsere — a klasszikus regény változásairól. 22.30: Operaegyüttesek.

CSÜTÖRTÖK

KOSSUTH RÁDIÓ

8.27: Nóták. 8.47: Bemutatjuk a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat új

...ból

...OSOR

...dalom remekművei... ...szával, muzsikával. ...vonzásában. 21.15: ... Hangversenyciklus ...ából. Kb. 23.00: Szabó Gábor ...dzsesszegyüttese játszik.

PÉNTEK

KOSSUTH RÁDIÓ

8.27: Tarcal „új" nevezetessége. 8.37: Zenekari muzsika. 9.30: Száll az ének. 10.05: Barangoló-Dominó. 10.35: Himnusz Afroditéhez. 10.40: Szegfű Károly gordonkázik. 11.00: Gondolat. A Rádió irodalmi lapja. 11.45: Németalföldi madrigálok. 12.45: Hétvégi Panoráma. 14.02: A felvilágosodás kora, a XVIII. század. 14.52: Filmzene. 15.05: Révkalauz. 15.35: Külföldről érkezett. 16.00: Mit üzen a Rádió? 17.05: Helyszínrajz. Társasházakról, teraszházakról. 17.35: Kopogok. Dokumentum-riport. 19.25: Előadja a szerző. 19.47: Gounod Faust — Faust és Mefisztó kettőse az I. felvonásból. 19.58: A Rádiószínház bemutatja. Az oroszlán torka. Egyfelvonásos dráma rádióváltozata. 20.35: Operettkedvelőknek. 22.30: Kapcsoljuk a 22-es stúdiót. Kb. 23.30: Zenés játékokból. 00.10: Melódiakoktél.

PETŐFI RÁDIÓ

8.35: Slágermúzeum. 9.33: Félúton 10.00: Zenedélelőtt. 11.35: Tánczenei koktél. 12.40: Népi zene, nóták. 13.15: Gyermekeknek. 13.27: Respighi: Hat kis négykezes zongoradarab. 13.38: A Fővárosi Tanács Kodály Zoltán leánykara énekel. 14.00: A Petőfi rádió zenedélutánja. 15.30: Könyvről könyvért. 15.45: A Pink Floyd együttes felvételeiből. 16.35: Jó utat! 17.30: Ötödik sebesség. 18.35: Pophullám. 19.40: Nótakedvelőknek. 20.35: Embermesék. 21.35:

1021

Arató Károly

Estefelé

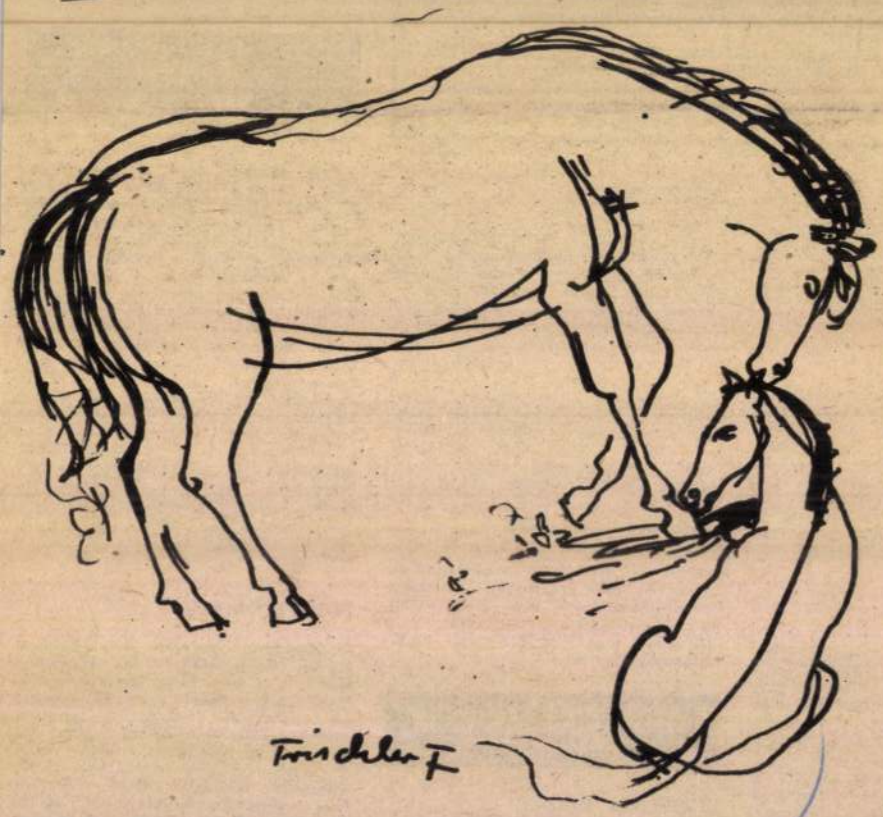

Trischler Ferenc rajza

Ilyenkor az érhálós alkonyatban
a földrészek megindulnak egymás felé,
égtájaikkal, horizontjaikkal
egymásba csukódnak csendesen,
hogy a Föld, e kettészelt alma,
ma éjjel is egész legyen.

Velük együtt odakint az utcán
a házak is jobban összesimulnak,
a szerelem újra hajóra száll:
nekivág lehetetlen kalandorútnak.

Tilalom, előítélet ellenére
betonfalakon át kéz nyúl ki kéz felé,
vágyódva tisztaságra —
ki mosdótálba
gyűjtött falilámpa
fényében mosakszik, ki drótkefével
a felhő-foltos holdat
vakító fényesre sikálja.

Íme, a nagy tisztálkodás jegyében
rétegekben szakadnak rólam:
szabadulok szennyeseimtől!
Amíg az éj nehéz köpenye itt lóg vállamon,
bennem a világ áhítata kering föl,
s úgy lépek ki a kertbe, mint egy dobogóra,
ahol emelvény áll s az emelvényen
kotta, pálca,
s minden csak intésemre vár:
a karmesteri jeladásra.

De a fák még néma hangszerek,
majd a reggel sugaraival felhúrozza őket,
s én, hangolva, úgy penditem meg
sorra mind,
mint titkolt vágyaitokat,
vagy vágyakozó nőket.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1982 MÁJ 3 1.

In der Ortschaft Bóly im Komitat Baranya, in der viele Ungarndeutsche wohnen, wurde ein Standbild Johann Wolfgang von Goethes aufgestellt, ein Werk des Bildhauers Ferenc Trischler, der ebenfalls aus Bóly stammt.

1021

1982.V.11. 4,25 N.

Jó reggelt!

- Göethe a német költőfejedelem halálnak 150.évfordulója tisz teletére felállitják a költő szobrát az ország egyik legnépe sebb német nemzetiségü településén a Baranya megyei Bólyban. A megyei tanács egy bólyi származásu müvészt Trischler Ferencet bizta meg az emlékmü elkészitésével.

MA

Szeretettel köszöntjük névnapjuk alkalmából ***HILDA*** *nevű kedves olvasóinkat.*

A Nap kél 6.02 nyugszik 19.25 órakor

Hírek, tudósítások, események közölhetők 10-től 12 óráig a 410-053-as telefonszámon.

Hírszerkesztő: **CSUTI JÁNOS**

Ma 9-11 óráig panaszügyekben fogad, a 410-046-os számon hívható: **VADÁSZ CSABA**

Szerkesztőségi hírügyeletes 16-tól 19 óráig a 415-000-es számon: **VADÁSZ CSABA**

Ajtógomb-felhúzás

A Pécsi Rendőrkapitányság Vizsgálati Alosztálya eljárást folytat K. J. és társai ellen lopás bűntettének gyanúja miatt, akik idén májusban és júniusban Kertvárosban az ajtógomb-felhúzás módszerével VW típusú személygépkocsikat nyitottak fel, melyekből műszaki cikkeket tulajdonítottak el.

Akiknek a személygépkocsiját a fenti helyen, időben és módszerrel felnyitották, még nem tettek feljelentést, hogy jelentkezzenek a 411-666/1453-as telefonon, vagy személyesen a Pécsi Rendőrkapitányság Vargha Damján u. 3. II. em. 225. sz. hivatalos helyiségében munkanapon 8-15 óráig.

Időjárás

Nyugat felől erősen megnövekszik a felhőzet és elszórtan eső, záporeső, de néhány órás napsütés is valószínű. Erős északi, majd megélénkülő délnyugati szél várható.

Vízállások: Mohács 409 cm, áradó, 17,4 fok, Őrtilos –64 cm, apadó, 16,5 fok, Barcs –46 cm, apadó, 18,2 fok, Drávaszabolcs 47 cm, változatlan, 17,8 fok.

Harcosnő

A Hilda név ófelnémet alapszavának jelentése: harcosnő, harc. Az ünnepeltet vörös kardvirággal köszöntsük e napon. További mai névnapok: *Csobán*, Manszvét, Piusz, Szerafina.

— **Munkanélküliek a falujukért.** Drávakeresztúron a munkanélküli emberek Béri Gyula vezetésével segítenek a kultúrház, az orvosi rendelő, az önkormányzati épület felújításában, a víz-bekötésben.

— **Jeges záporok** pásztázták tegnap a pécsi Belvárost. Délután kétszer hullt borsószem-nagyságú jég, nagy szemekben zuhogott az eső, miközben sütött a Nap.

— **Tanévkezdési segítség.** Alsómocsoládon az önkormányzat magára vállalta az iskolások, óvodások élelmezési térítési díjának egy részét, az autóbuszbérletek, a füzetcsomagok költségét is.

— **Képzőművészeti pályázatot** hirdet a Cigány Kulturális és Közművelődési Egyesület a megyénkben élő fiatal cigány képzőművészeknek szeptember 15-i határidővel. Jelentkezni lehet levélben, cím: 7601 Pécs 1., Pf.: 367.

— **Újra indítják** a német, angol nyelvi, a dzsessz-balett tanfolyamot a pécsi Nevelők Házában. Érdeklődés Vincze Csilla népművelőnél, a 415-543-as telefonon.

BARÁTSÁG KLUB

Utazási előkészületek

A klub vezetősége kéri azokat a tagjait, akik a szeptember 19-ikén kezdődő görögországi üdülésre, vagy a szeptember 29-ikén induló földközi-tengeri hajóútra az első részletet befizették, szíveskedjenek szeptember 6-ikán, vagy 8-ikán 12-15. óra között a pécsi Ferencsek u. 11. sz. alatti irodában a második részletet befizetni. Útlevelüket, tagsági igazolványukat, befizetési igazolásukat hozzák magukkal!

Mária-nap alkalmából a Vásártéren, a Mázsaház mellett szept. 4-5-én
A SZOMBATHELYI KERTÉSZET virágaiból
KEDVEZMÉNYES SZOBANÖVÉNYVÁSÁR
Rendkívül olcsó árak - széles választék!
Keresse a szombathelyi kertészet kamionját!

Halálra ítélt csemeték, elsorvadt fák

Nagy károkat okozott az idei szárazság Pécs faállományában. *Piszter Valéria*, a pécsi Kertészeti és Parképítő Vállalat munkatársa szerint nem is a legfrissebb telepítéseket, mint inkább a néhány éve már kiültetett fácskákat viselte meg az esőhiány.

A tavaszi ültetések idején felbuzdulnak a lakók és az iskolák: szeretnék, ha környezetüket minél több fa csinosítaná. A kezdeti lelkesedés azonban sok helyen gyorsan elenyész, s a nyár forró hónapjaiban vízhiányban szenvednek a fák. Ritka az olyan gondoskodás, amilyennel a Csatlós János utcai és a Felsővámház úti lakók övezik a csemeték. Számtalan esetben az iskoláknak kiküldött felszólítás sem elég, melyben a Parképítő Vállalat kéri az intézményeket, hogy fordítsanak nagyobb figyelmet a növények ápolására: fák tucatjai száradtak el idén is a nemtörődömség miatt.

A barbár rombolás sem ritka: karvastagságú ágakat tördelnek le, felgyújtják a gyepet, ellopkodják a fákat támasztó karókat. A Mecsek Áruház előtti parkban e héten több mint 400 virágot lefejeztek. A feltehetően rajongó udvarlók a szirmokból három méteres, kulcs formájú alakzatot készítettek az imádott lány ablaka előtt a Radnóti utcai játszótéren. Bohém tettek? Nem. Rombolják a parkokat.

Jelentős fásításokra idén ősszel Pécsett a Központi Temetőben, valamint a Szigeti úton kerül sor. A Központi Temető új területei teljesen kopaszok; hamarosan hárs, nyír, juhar és sárgalevelű kőris csemeték fogják majd díszíteni. A Szigeti úton az elaggott, hajdan gyönyörű japán akácokat pótolják. Egy előnevelt csemete, a földmunkákkal együtt, csaknem 20 ezer forintba kerül. A Szigeti-városrészben 60-70 darab japán akác elültetését tervezik idén a parképítők. **Katona G.**

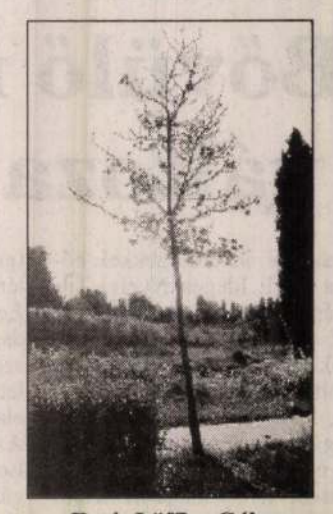

Fotó: Löffler Gábor

Tegnap Pécsett, a 6-os főúton, az Ürögi-fasor kereszteződésénél egy személygépkocsi elgázolt két személyt, akiket életveszélyes állapotban szállítottak a pécsi 400 ágyas klinikára. Felvételünkön a rendőrség szakértői vizsgálják a baleset körülményeit. Fotó: Löffler Gábor

Rendezvények

Bonsai- és dísznövény-kiállítás, valamint -vásár lesz ma 17 órakor a komlói Május 1. Művelődési Házban.

Tám László fotóművész Német temetők Magyarországon c. tárlatát Hambuch Géza, a Magyarországi Németek Szövetsége ügyvezető elnöke nyitja meg ma 17 órakor Kaposváron, a Somogy Megyei Művelődési Központban.

Kézműves kirakodóvásárt tartanak szeptember 4-én Szigetváron, a Vár mellett.

Kocsis M. Zita festményeiből nyílik tárlat szeptember 5-én 16 órakor a püspökszentlászlói Deák Magángalériában.

Az SZDSZ Pécsi Szervezete ügyeletet tart ma 14-17 óráig a Felsőmalom u. 13-ban lévő központban.

Közlemények

Dr. Berényi István ingyenes jogsegélyszolgálatot tart ma 12-14 óráig a pécsi DOZSÓ-ban, 15-16 óráig a Nevelési Központban. Ugyanitt ugyanebben az időben bélyegkört is vezet.

Ma a Belvárdgyulai Kultúrházban licitre kerül sor.

A Pécsi Nyugdíjas Egyesület szeptember 4-én kirándulást szervez a Malomvölgybe. Indulás 13.40-kor a távolsági buszpályaudvar 24-es kocsiállásától.

Engedelmességi tanfolyam indul holnap 17 órakor a szentlőrinci strandnál és a Pécsi Pollux Kutyaiskolában, a 6-os csárdánál holnap reggel 8-tól. A Magyarországi Németjuhászkutya Klub képzése holnap 8-kor kezdődik Pécs-Fehérhegyen, a víztoronynál.

04 - 05 - 07

Drávasztárán, a tsz-majorban tegnap öt szalmakazal kigyulladt. A tüzet három helység tűzoltói fékezték meg.

— **Biztatás.** A Quadró Csoport három táncosa, Filkóházi Zoltán, Fülöp Szilárd, Nagy Zsolt holnap a Ki Mit Tud? döntőjében az Enemy Squad vendégeként lép fel. Felkészítő Bocz Jenő táncmester.

— **Kegyeleti sétát** tesznek a volt tanítóképzősök holnap 10 órakor a pécsi temetőben volt tanáraik sírjaihoz, miközben Galambosi László verseiből ad elő.

— **Az Országos Sportnapokat** mától a Hungária Biztosító Pécsett rendezi 8 sportágban 500 sportoló részvételével. Az Országos Újságíró Válogatott és a Hungária Rt. Válogatott mérkőzése ma 18.30-kor lesz a PEAC-sporttelepen.

Új Dunántúli Napló
Hirdetéseit feladhatja: Pécsett:
Rákóczi u. 34. tel.: 415-000/158
Ferencsek u. 1. tel.: 414-212
Hunyadi u. 11. tel.: 415-000/167
Konzum Irodaház Námisz
Vikomp üzlet Rókus u 3/a
Nevelési Közp. Non-Stop Galéria
FEMA Passage 29.
Atlantisz Éva u. 15
Vidéken:
Mohács: Álom Bt., Széchenyi t. 9.
Mayer Nyomda, Árok u 17.
Temetői Iroda, Dózsa Gy. u. 40
Komló: Korrekt Iroda, Pécsi út 1.
Komló és Vidéke Szerkesztőség
Temetői Iroda
Szigetvár: Művelődési Központ, József A. u. 7
Pécsvárad: Művelődési Központ, Kossuth u. 33.
Takarékszövetkezeti kirendeltségek
Telefonon lakosság részére: 72/323-091
Faxon: 72/322-301

Pécs,
Nyugati Ipari út 1.
Telefon 325-480

MECSEKTRADE RT.
Már csak 2 napig tart a MECSEKTRADE HÉT
augusztus 30. - szeptember 04-ig
ILYEN MÉG NEM VOLT!
1 héten keresztül engedményesen vásárolhat áruházunk minden osztályán és építőtelepünkön!
HA 1.000 Ft FELETT VÁSÁROL az engedmény 5 %!
HA MECSEKTRADE KÁRTYÁVAL VÁSÁROL az engedmény 10 %!
AJÁNLATAINK:
Sátorvásár 9.000 Ft helyett 7.500 Ft
(3 személyes) (amíg a készlet tart)
Szerelvény osztályunkon
- KOMPLETT FÜRDŐSZOBA garnitúrák vására!
(fehér, bahama, karamell, bermudakék, manhattan, camer, wisperrózsa, wisperkék színekben)
- lapradiátorok (DeLonghi)
(500, 600, 900-as magasságban 480-2.160-ig minden méretben)
- Gázkazánok - PLG (C12, C14, C24)
Villamos és szerszám osztályunkon
- mezőgazdasági kisgépek, barkácsgépek (BOSCH)
- SZŰRETELŐKÁDAK
(megrendelhetők: 125-1000 l-ig 50% előlegbefizetésével)
- SZŐLŐPRÉSEK 36-100 l-ig
10-15 % engedménnyel (amíg a készlet tart)
Műszaki osztályunkon
- DeLonghi termékek nagy választéka
(univerzális tisztítógép, porszívók, olajsütők stb.)
- Hűtők, fagyasztók (Zanussi-Lehel, Philips Wirlpool)
- Hajdúsági boylerek, vízmelegítők vására
- Televíziók, videók, rádiós-magnók, CD-k
(SHARP, ORION, PHILIPS, SONY, DUAL, HITACHI)
- Magnó- és videokazetták
- Konyhai elektromos kisgépek (MOULINEX, SEVERIN)
- Mosógépek, centrifugák, mosogatógép
HA a hét bármely napján 1.000 Ft felett vásárol, sorsoláson vesz részt!
NYEREMÉNYESÜ!
FŐDÍJ: DeLonghi M31-es UNIVERZÁLIS TISZTÍTÓGÉP 25.000 Ft értékben
SORSOLÁS: SZOMBAT 12.00 óra
Látogasson ki hozzánk! Számoljon! Velünk jól jár!
Kárpótlási jeggyel is fizethet!
Várjuk kedves vásárlóinkat!
Nyitva: hétfő-péntek 8.00-17.00 óráig, szombat 8.00-12.30 óráig

Egészségügyi szolgálat

Mindennapos felvételi ügyeletek gyermek belbetegek részére: Pécs város: POTE Gyermekklinika, Szigetvár város és járás, a pécsi és a volt sellyei járás: Megyei Gyermekkórház. Gyermeksebészeti, kórházi felvételt igénylő gyermekfülészeti betegek részére páratlan napokon: POTE Gyermekklinika; páros napokon: Megyei Gyermekkórház; Pécs és Baranya megye egész területéről érkező betegek részére.

Pécs város lakossága részére felnőtt belgyógyászat, sebészet, baleseti sebészet: POTE II. sz. Sebészeti és Belgyógyászati Klinika. Égési sérülések: Honvéd Kórház. Koponya- és agysérülések: Idegsebészet. Pécs város és a csatolt községek neurológiai betegeinek felvételét a Neurológiai Klinika; pszichiátriai betegek felvételét a Pszichiátriai Klinika látja. Mindennapos akut urológiai ellátás és felvételes ügyelet: POTE Urológiai Klinika. (Munkácsy M. u.) Szemészeti betegek ügyeleti ellátása 17 órától: POTE Szemészeti Klinika. (400 ágyas Klinika) Felnőtt fül-orr-gégészet: POTE Fül-Orr-Gégeklinika (Munkácsy M. u.)

ÉJSZAKAI KÖRZETI ORVOSI ÜGYELET

Pécs város felnőtt lakossága részére egy helyen a Lánc utcai rendelőintézet földszinti ügyeleti helyiségeiben minden este 7 órától másnap reggel 7 óráig. Telefon: 414-347.

Fogászati ügyelet minden este 7 órától másnap reggel 7 óráig a Lánc utcai rendelőintézet földszinti ügyeleti helyiségeiben, gyermekek részére is. Telefon: 414-347.

Gyermeklakosság részére egy helyen, a Gyermekklinikán, Pécs, József A. u. (bejárat a Bajnok utca felől) délután 5 órától másnap reggel 7 óráig. Telefon: 310-938.

ÉJSZAKAI ÜGYELETES GYÓGYSZERTÁRAK

Pécs, Lánc u. 20. 10/8. sz. gyógyszertár; Pécs, Bajcsy-Zsilinszky . u. 23. 10/14. sz. gyógyszertár.

SOS-ÉLET telefonszolgálat díjmentesen hívható a 412-390-es számon, este 7 órától másnap reggel 7 óráig.

*

Pécs város éjszakai ügyeletes állatorvosa dr. Koszorus József Pécs, Angster J. u. 12. T.: 332-894.

A MMSz pécsi csoportja ingyenes orvosi és tanácsadó szolgálata bárki részére beutaló nélkül igénybe vehető Pécs, Janus Pannonius u. 6. sz alatt. 12-14-ig ideggyógyászat, 14-15-ig érsebészet, 15-16-ig sebészet, 15-16.15-ig ped. tanácsadó, 16-17-ig gyermekgyógyászat, 17-18-ig belgyógyászat. Jogi tanácsadó szolgálat naponta 17-19 óráig.

Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat Pécs, Konzum Irodaház. Tel.: 72-312-277/17 m. Félfogadás naponta 11-13 óráig.

ÁLLATORVOSI ÜGYELET

Állatorvosi ügyeletek 1993. szeptember 4-én 06 órától 1993. szeptember 6-én 06 óráig Baranya megye területén.

Pécs város és környéke: dr. Koszorus József Pécs, Angster J. u. 12. Tel.: 332-894.

Pécsvárad és környéke: dr. Szelle Tibor Hidas, Petőfi u. 2/b.

Komló-Sásd és környéke: dr. Cseh Kálmán Vásárosdombó, Szabadság tér 1. Tel.: 2.

Mágocs és környéke: dr. Szemenyei Zoltán Mágocs, Dózsa u. 46. Tel.: 188.

Mohács és a volt mohácsi járás: dr. Éva Gábor Mohács, Széchenyi tér 3. Tel.: 69/311-406.

Siklós és a volt siklósi járás: keleti részén: dr. Szepesvári Zsolt Siklós, Kossuth tér 1. Tel.: 72/351-731 vagy 72/01.

nyugati részén: dr. Lambertus József Vajszló, Széchenyi u. 18. Tel.: 48.

Szentlőrinci kerület: dr. Reményi Ottó Szentlőrinc, Szt. Imre u. 2/a. Tel.: 371-304.

Szigetvári kerület: dr. Molnár József Szentlászló, Rákóczi u. 81. Tel.: 354-014.

Az ügyeletes állatorvosok a megadott címen és telefonszámon érhetők el.

A JPTE Idegen Nyelvi Titkárságának őszi programjából

Bővülő nyelvvizsga-választék, változatos nyelvtanfolyamok

További lehetőségekkel bővül a JPTE Idegen Nyelvi Titkárságán letehető nyelvvizsgák köre. Közismert, hogy itt működik az Állami Nyelvvizsga Bizottság Dél-Dunántúli Tagozata, s hogy a TOEFL nyelvvizsgát is le lehet itt tenni immár második éve. A két legkeresettebb nyelvből, a *németből* és az *angolból* egy-egy további nemzetközileg elfogadott nyelvvizsga letételére nyílik ősszel lehetőség. A tervek szerint a *Goethe Intézettel* kötendő szerződés alapján várhatóan november végén német Zertifikat vizsgát tehetnek az érdeklődők, majd a következő évben folyamatosan meg kívánják teremteni a ZMP (középfok), illetve a Wirtschaftsdeutsch (gazdasági nyelvvizsga) letételének lehetőségét is. A *London Egyetemmel* kötött megállapodás alapján 300 fő számára ősszel ingyenes angol nyelvvizsga letételi lehetőséget biztosítanak alap-, közép- és felsőfokon. Azok jelentkezését is várják a London-egyetemi nyelvvizsgákra, akik már rendelkeznek valamilyen fokozatú „Rigó utcai" nyelvvizsga bizonyítvánnyal.

Az egyes nyelvvizsgákra eltérő határidőkig lehet jelentkezni. A következő – januári – állami nyelvvizsgákra történő jelentkezés határideje: *október 31.* A TOEFL nyelvvizsgákra folyamatosan várják a jelentkezőket, a Goethe Intézet Deutsch Zertifikat vizsgájára szeptember 15-ig lehet jelentkezni, ugyanez a jelentkezési határidő érvényes a London-egyetemi nyelvvizsgákra is.

Mivel valamennyi nyelvvizsga eredményes letételéhez speciális ismeretekre és készségekre van szükség, a JPTE Idegen Nyelvi Titkársága a felsorolt összes nyelvvizsgához különböző óraszámú felkészítő tanfolyamokat indít, amelyek keretében a nyelvi ismeretek fejlesztésén túl felkészítik a jelölteket az adott vizsgatípusra jellemző *sajátos* feladatok megoldására is. Az egyre növekvő érdeklődésre tekintettel a nyelvvizsga előkészítő célkurzusok mellett kezdő, középhaladó, haladó, sőt egyetemi-főiskolai nyelvszakra felkészítő *intenzív* nyelvtanfolyamokat is indítanak szeptembertől, számítva a munkanélküli fiatalok, frissen érettségizettek nyelvtanulás iránti igényének kielégítésére is. A szaknyelvtanulási lehetőség iránt érdeklődők egyre népesebb táborának kívánnak segíteni, amikor őszi programjukban szerepeltetik gazdasági szaknyelvi kurzusok indítását is. Azok számára, akik középfokú nyelvvizsgával már rendelkeznek, szintentartó-fejlesztő kurzusok indítását tervezik. Az angol és a német mellett franciából, oroszból, olaszból és horvátból is várják a jelentkezőket és az érdeklődőket Pécsett, a Damjanich u. 30-ban, illetve a 310-055-ös telefonszámon.

Önkormányzati Akadémia a lakástörvényről

Az Önkormányzati Akadémia Pécsi Területi Iskolaközpontja következő, szeptemberi programjának két témája lesz: A lakástörvényből adódó önkormányzati feladatok, valamint a jövedéki szabályozás. Az Önkormányzati Akadémia programja 7-én 9 órakor kezdődik Pécsett a Baranya Megyei Közgyűlés székházának nagytermében.

Fajtabemutató Sátorhelyen

A Bólyi Mezőgazdasági Termelő és Kereskedelmi Rt. szója, kukorica és napraforgó fajtabemutatót tart Sátorhelyen szeptember 8-án a faluházban, ahol előadások hangzanak el a kukoricahibridek minősítéséről, a szója fajtaválasztékról, a minősített napraforgó hibridekről. A résztvevők a gyakorlatban ismerkedhetnek meg a szójagyomirtási kísérletekkel, és az őszi búza csávázásának technológiájával.

Fölkerült Trischler Ferenc pécsi szobrászművész bronzplasztikája a JPTE Természettudományi és Bölcsész Karai új kapujára. A művész azon férfiak arcmását jelenítette meg, akik sokat tettek Pécs szellemi felemelkedéséért, így az egyetemalapító Nagy Lajos királyt, tudós püspököket és professzorokat. A díszes kaputól az új épületszárnyhoz vezető út díszburkolatán most a Német–Magyar Komplex Kft. emberei dolgoznak. **Fotó: Löffler Gábor**

Az utolsó hűségjutalom Vasas-bányán

A történet több mint 200 évvel ezelőtt kezdődött. A vasasi bánya felolvasójában felfüggesztett transzparens ma is hirdeti még, hogy a mecseki bányászkodás 1782-ben vette kezdetét. Az évtizedek, majd századok múlásával változtak az innen kibányászott szén felhasználói. A környékbelieknek mindig is jó tüzelőellátást biztosító bánya „fekete gyémántját" előbb a vasút és a folyami hajózás használta fel, utóbb erőmű épült a mecseki szénre, sőt a dunaújvárosi vasmű is itteni alapanyagból készült kokszszal dolgozott.

A környékbeliek számára volt azonban egy ennél jóval nagyobb értéke a bányának. Az évszázados szenes kultúra folyamatosan megbízható munkahelyet adott a környékbeli embereknek. A bányász munka hagyománya gyakran apáról fiúra szállt, nem egyszer még a családok nőtagjai is a kitermelő vállalat egységeinél helyezkedtek el.

A bányához való ragaszkodásnak mindig is megvolt a jutalma. Ma már talán kevesen tudják, hogyan is alakult ki a hűségjutalom kifizetésének rendszere, de valószínűleg soha nem volt olyan, bányát látott ember, aki megkérdőjelezte volna a kiemelt anyagi elismerés jogosságát. A „hűség" a mai napig együtt jár egy olyan munkahely szeretetével, ami a nehéz fizikai munkán túl port nyelet az emberrel, kicsavarja belőle a verejtéket, sőt, nem egyszer, de mindig váratlanul, még áldozatokat is szed dolgozói közül.

Nem kell nagyon messzire visszamenni a múltba, hogy remek hangulatú bányásznapokat idézzünk fel. A pécsi Séta téri kirakodóvásár, sajtónap, Ki mit tud? mindig egész megyét megmozgató esemény volt Baranyában. Az augusztus végi, szeptember eleji iparági ünnepek alkalmával ki-ki megkapta kiérdemelt jutalmát. A nagy pénzek sorsáról számos történet kering. Akadt, akinek a verejtékkel kiérdemelt összeg egy hét alatt lecsúszott a torkán, más elutazta, beleépítette a házába, autót vett rajta.

Idén csendes bányásznapunk lesz. Az évtizedek óta hagyományos pécsi rendezvények közül egyedül a csertetői megemlékezés maradt meg. Minek a nagy felhajtás? Az egykor 11 ezer embert foglalkoztató Mecseki Szénbányák létszáma az erőmű-bánya integrációval tizedére fogyatkozott. A szárnyaszegett vállalatnak pénze, dolgozóinak kedve nincs az ünnep megrendezéséhez. A bányászok közül sokan azt mondják, a Pécsi Bányaüzem bezárásával (október) hamar vége lesz a mecseki bányászatnak – akkor pedig nincs mit ünnepelni.

Vasason ma fizetik az utolsó hűségjutalmat . . .

Kaszás E.

Felhívás a 45-ös Magyar Honvédség tagjaihoz

A Magyar Köztársaság honvédelmi minisztere – a Magyar Nemzeti Ellenállási Szövetség kezdeményezésére, az előző kormányok több évtizedes mulasztását pótolván – 1992. július 28-án kiadott 15/1992. számú rendeletével, a német megszállók elleni harcra önként jelentkezett magyar katonák érdemeinek elismerésére „Független, Demokratikus Magyarországért" Emlékérmet alapított. Az emlékérmet azoknak adományozza, akik az Ideiglenes Nemzeti Kormány toborzó felhívására önként jelentkeztek, majd 1945. május 9-ig felvétettek a Magyar Honvédség állományába, valamint a honvédség hadrendjén kívül szervezett náciellenes magyar katonai alakulatokba. Az emlékérem posztumusz is adományozható a túlélő házastársnak vagy leszármazottjának.

Az emlékérem adományozására első alkalommal 1992. december 21-én, második alkalommal 1993. március 11-én került sor. Az utolsó adományozás ideje: 1993. december 21. Ezért újra várjuk jelentkezésüket: 1945-ös Honvédelmi Minisztérium szervezőinek, besztettjainak, a honvéd kerületi kiegészítő parancsnokságok, bevonulási központok katonáinak. A jászberényi 1., a pécsi 4., a szegedi 5., a debreceni 6. és a miskolci 7. honvéd hadosztály; a debreceni 1. őrzászlóalj; a határportyázó századok, a folyami flottilla, az aknakutató alegységek, a kórházak, szertárak, intézetek állományában szolgáltaknak, valamint a magyar királyi honvédség 24. hadosztályának átállt és Hajmáskérre elvonult tisztjeinek és katonáinak. Továbbá: a hadrenden kívül alakult Budai Önkéntes Ezred, a Temesvári 1. önkéntes magyar hadosztály, az 1. magyar vasútépítő hadosztály, a 3. magyar vadútépítő dandár, az 1. magyar távbeszélő-építő zászlóalj egykori tisztjeinek, tiszthelyetteseinek és honvédeinek.

A rendelet értelmében kizárólag a Magyar Nemzeti Ellenállási Szövetség jogosult a felterjesztés előkészítésére. Ezért kérjük, hogy a kérelmet és a csatolt dokumentumok xerox másolatát – lehetőleg 30 napon belül – az alábbi címre küldjék: **Magyar Nemzeti Ellenállási Szövetség 1054 Budapest, V., Zoltán u. 16. sz. IV. 425.**

Nő a bűnüldözésben? Miért ne!

Hivatása: nyomozó

A rendőr nyomozói munkájáról, életéről és hétköznapjairól beszélt Csapné Dr. Kósa Zsuzsanna fővizsgáló százados.

– 1982-ben fejeztem be tanulmányaimat a JPTE Jogi Karán – kezdte a beszélgetést dr. Kósa Zsuzsanna. Utolsó éves voltam, amikor 1981-ben a kaposvári Rendőrkapitányságtól kerestek végzős jogászokat az egyetemi hallgatók között. Már a tanulmányi éveim alatt foglalkoztatott a kérdés, hogy a jogi pálya adta lehetőségek közül melyiket is válasszam. Valami érdekes, nem hétköznapi dologgal szerettem volna foglalkozni. Igy esett a választásom a Kaposvári Rendőr-Főkapitányságra. Egy évig voltam BM-ösztöndíjas.

Kaposvárott öt évig teljesített szolgálatot, mint szabálysértési előadó. Ezután jött át férjével aki szintén bűnügyi nyomozó, a pécsi Rendőrkapitányságra. Negyedik éve dolgozik ezen a területen. Munkájával elégedett, választását egy percig sem bánta meg. A férfi kollegákkal jó a munkakapcsolata hiszen feltétel nélkül elfogadják a női segítséget. Amióta felállt a nagy vizsgálati alosztály, jelentősen megszaporodott a női munkaerő. Szinte már feles a felállás.A csoporton belül a vagyon elleni cselekmények, a lopás, csalás, valamint a többrendbeli vagyonelleni bűnesetek vizsgálatát végzi. – Hogyan is zajlik egy bizonyítási eljárás? – Nos, mindenkinek törvényadta lehetősége a védekezés. Ezt lehet tisztességesen és becstelenül is csinálni. A nyomozónő feladata az, hogy az előállított személyeket kihallgassa és vallomásukról felvegye a jegyzőkönyvet. A többi már a bíróság hatáskörébe tartozik, a végső ítélethozatal már az ő jogi eszköze. gazdasági recesszió a bűnözés növekedésében is érezhető. Összefogó, pontos statisztikai adatokból tudom én is, hiszen a bűmözésnek csak egy részével foglalkozom, így az összességre természetesen nekem sincs rálátásom –, a gazdasági helyzet romlása, a növekvő munkanélküliség bizony igen jó táptalaja a bűnözésnek.

Mivel a férj is bűnügyi nyomozó, így tehát ki kellett alakítaniuk egy olyan életvitelt, melyben hatéves kislányuk a sok lekötöttséggel járó munkájuk miatt semmiféle hátrányban nem kerülhet. Egymás között osztják be az idejüket. Persze, óriási pluszt jelent a nagymama, aki sokat segít a gyerekgondozásban. Ennek köszönheti, hogy kislánya betegsége miatt egy percet sem hiányzott a munkahelyéről.

Csapné dr. Kósa Zsuzsanna százados **Fotó: Szundi György**

A nyomozó-csoportban eltöltött évei alatt sok érdekes bűnesettel találkozott. A sok bűneset közül egyet szívesen el is mondott.

– Évekkel ezelőtt hallgattam ki egy 19 éves, feltűnően csinos, jól ápolt lányt. Csalás bűntette miatt indítottunk ellene eljárást. Manökennek, színésznőnek adta ki magát. Bűnössége azért volt megkérdőjelezhető, mert ő ezt a szerepet tökéletesen el is hitte. Aztán a pszichológusi orvosszakértői vizsgálat bizonyította be a lány személyiségének torzulását, betegségét. A bírósági ítélet, az orvosi szakvéleményt figyelembe véve igen enyhe volt.

E rövid beszélgetésből is kiderült, hogy a nyomozói munka olyan hivatás, mely teljes embert igényel, lett légyen az férfi, vagy nő. Ők sokszor a hétköznapok szürke eminenciásai, és a háttérben óvják, őrzik biztonságunkat. **E. É**

Nő a hazai részvétel a privatizációban

Dinamikusan nő a hazai részvétel a privatizációban, ez év első nyolc hónapjában ebben 65 százalékos volt a belföldiek aránya – közölte *Diczházi Bertalan* kormányfőtanácsadó az MTI-vel csütörtökön.

A magyar vállalkozók a korábbiaknál kedvezőbb feltételekkel juthatnak privatizálandó vagyontárgyhoz. Az év elején csökkentették az Egzisztencia-hitel kamatát és a módosító kormányrendelet általában is javította az ilyen típusú hitelhez jutás feltételeit. Jelentősen bővült a kárpótlási jegy felhasználása, illetve a vezetői és a dolgozói kivásárlás lehetősége. Mindezek eredményeként az állami vagyon értékesítése során egyre nagyobb arányban vesznek részt a belföldiek. Ez az arány 1991-ben 20 százaléknyi volt, 1992-ben 40 százalékot ért el, az idén pedig a privatizáció eredményeként az új tulajdonosok több mint fele magyar.

Az Állami Vagyonügynökség értékesítéseit elemezve megállapítható, hogy főként a kisebb értékű vagyontárgyak iránt élénk a kereslet.

Szupi KFT
Pécs Mohácsi u.18.
Tel:72/21-37-37

PADLÓSZŐNYEG
MŰANYAGPADLÓ
-30%

Húsvéti akció !!!

Modern mintás szegett szőnyegek
rendkívül alacsony áron húsvétig !

További kedvezmények:

- 50.000 Ft feletti vásárlás esetén
- viszonteladók részére
- díjtalan házhozszállítás

SZOLGÁLTATÁS

Költöztetés, szállítás
Jovánovics és Fiai Bt.
72/211-200

We Line
72/258-388
20/315-585
dekorációk
reklámtáblák
reklámtárgyak
kiadványok

EGÉSZSÉG KÖZPONT
Dr. Szilasi Anna
Pécs, Hungária u.28.
Tel.: 72/333-392
Komplex egészség vizsgálat
Belgyógyászat
Házi és üzem orvosi ellátás
Természetes gyógymódok

KONTÉNER
30/467-351

AMADEUS
Hangszer és Zenemübolt
Pécs, Római udvar
Telefon: (72) 336-203

FÖLD TÖRMELÉK SZEMÉT KOMOH SZÓDER
KONTÉNER
241-804
1-3-4-5-6m³
Megrakással is!

T & N studio
Gépi hímzés
már
kis példány-
számban
is!
Telefon: (72) 315-616

AKKUMULÁTOR
Mindig nyitva! Móra F.u.16.435-644

Gipszkarton és
lambéria szerelés
30/579-599; 30/276-312

Bádogozás, tetőfedés,
tetőtérbeépítés.
72/255-514, 30/578-402

Zsalus, íves
AJTÓK, ABLAKOK, RUSZTIKUS LÉPCSŐK
ÜZLETBERENDEZÉSEK
(helyszíni felmérés - kivitelezés).
Cím: Pécs, Hungária u. 34. Tel.: 323-075

TRISCHLER FERENC – szobrász

Simogatni való. Újabb alkotással gyarapszik az alsómocsoládi szoborpark. A pécsi szobrászművész, Trischler Ferenc egy padon ülő, életnagyságú női alakot mintázott meg, amit bronzból öntenek majd ki. FOTÓ: LAUFER LÁSZLÓ

Új Dunántúli Napló
1998.03.31

Zaklatták a pécsi színházigazgatót

(Folytatás az 1. oldalról)

Balikó Tamás kérdésünkre elmondta, hogy a zaklató – számára – teljesen ismeretlen ember. A PNSZ igazgatója lekódolta a hangpostafiókját, így most már tényleg csak ő férhet hozzá üzeneteihez.

Amint azt a Pécsi Városi Bíróság munkatársától megtudtuk, a telefonbetyárkodás, ha az más visszaéléssel (pl. zsarolással) nem párosul, nem szerepel a BTK-ban. A magántitok megsértése azonban igen – ez pénzbírsággal, vagy de akár egy évig terjedő szabadságvesztéssel is büntethető. **R. Z.**

Tárolásra kérték, Paks igent mondott

Az atomerőmű újra táncra kérte Paks városát, s az igent mondott. A cég fúrni akar, no nem olaj után kutatnak, hanem telephelyet keresnek kis- és közepes rádióaktív hulladékok tárolójának. Tavaly a kutatásokat irányító Nemzeti Célprogram vezetősége a hulladéktároló telephelyének keresése során legalább 200 Tolna-, Baranya- és Fejér megyei települést – köztük Paksot – levélben kért fel, hogy nyilvánítsanak véleményt az ügyben. Az atomerőműnek otthont adó város akkor nem válaszolt a megkeresésre, ami egyben nemet is jelentett.

Közben elkészült az a földtani felmérés, amelynek során megállapították, hogy a Mezőföld és az attól délre eső dombság a legalkalmasabb terület a tároló felépítésére. Ezek után a kistelepülések [illegible] ges települések névsorát is összeállították: Németkér, Diósberény, Bátaapáti, Udvari, Mórágy és Sárszentlőrinc. A biztos befutónak tartott Németkér azonban „kilőtte" magát, ugyanis egy népszavazáson a község választói mindennemű kutakodást megtiltottak.

Németkér helyére Udvari, annak a helyére pedig – miután a felkérésre a napokban igent mondott – Paks került, tartaléknak. Mint *Kováts Balázstól*, a PA Rt. főmérnökétől megtudtuk, az engedély csak a kutatófúrásokra vonatkozik, amit a város közigazgatási határának nyugati része felé eső területen teszik, ha teszik. Ugyanis jelenleg a tartalék szerep csak jelképes, mert a többi kiválasztott településen a vizsgálatok igen pozitív eredményt adtak. De, ha „komolyabban" is szóba kerül

Dr. Tamás Attila FOTÓ: MÜLLER

Mozgalom a

(Folytatás az 1. oldalról.)

– Minden tekintetben tényekkel alátámasztottnak érzem az álláspontomat – hallottuk dr. Tamás Attilától. – Ugyan, miként lehet azt kezelni, hogy egy kezdő bíró fizetése a legutóbbi rendezés után 100 000 forint körül van, egy orvosé ennek még harmada sem? Hogy a bérek rangsorában mi csak a 18-ik helyen vagyunk?

„Alulírott, dr. Tamás Attila, a Komlói Kórház és rendelőintézet szemészfőorvosa:

– mivel a méltányos bért etikai kérdésnek tartom,

– mivel mint közalkalmazotti orvos, jogaimat a jogosultsági törvény garantálja,

– mivel orvosi hivatásom gyakorlását egzisztenciális bizonytalanság akadályozza,

Olimpikonok traktája

A tolnai megyeszékhely olimpikonjainak, edzőinek és sportegyesületi elnökeinek ad fogadást június 17-én a városházán Szekszárd polgármestere.

Utazhatnak a nyertesek

A Pécsi Campus egyetemi kéthetilap és a Pécsi Sörfőzde közös 4 fordulós játéka az elmúlt héten ért véget. Az utolsó forduló nyertesei egy-egy láda Szalon sörrel enyhíthetik a nyári meleget: Budai Erzsébet, Pécs

Cukork

Kellemetlen, olykor megmosolyogni való meglepetések érik azokat a kisbefektetőket, akik korábban állami tulajdonban lévő vállalatok részvénypakettjeiből jegyeztek kárpótlási jegyük felhasználásával.

A szóban forgó cégek előző üzleti évük lezárásával az elmúlt napokban döntöttek arról, hogy fizetnek-e, és ha igen, mennyi osztalékot. Ki gondolná, hogy sok esetben azok jártak jól, akik negatív tartalmú értesítést kaptak? Mit tehet ugyanis az a vidéki részvénytulajdonos, akit arról tájékoztatnak, hogy néhány száz forintnyi osztalékának átvételére Budapestre,

TRISCHLER FERENC szobrász

Dunántúli Napló

II. János Pál bronzportréjának megformálására készül

Trischler Ferenc szobrai

Trischler Ferenc szobrászművész alkotásait sokfelé megtalálhatjuk Baranyában. A legismertebbek közül csak néhány: a mohácsi Szentháromság, a sátorhelyi termékenység szobra, a pécsi Aradi Vértanúk útján lévő mártírok általa megformált portréjai.

Régi kapcsolat fűzi a DÉLHÚS Rt.-hez (illetve annak elődjéhez, a MÖBIUSZ-hoz). Mecénási megbízatásaikra több szobrot készített a vállalat alsómocsoládi kastélyparkjába. Ezek közül is kiemelkedik az a történelmi szoborpark, melyben a múlt század reformkorának és a szabadságharc vezéralakjainak bronzportréjait helyezték el. Egy hete, ünnepélyes külsőségek között, leplezték le a parkban lévő rózsakert szomszédságában bronzból megformált, életnagyságú, Flóra szobrát, mely az ókori Itália istennőjét örökíti meg, akihez kötötték egykoron a tavaszi virágzást, a természetben a megtermékenyülést. Ez a Flóra olyan, amilyennek a művész megálmodta, de ha a kastélypark vendégei rátekintenek, bizonyára az jut eszükbe, hogy gondolataikban ők is ilyennek képzelték el ezt a mitológiai istennőt.

A Flóra szobor leleplezése alkalmából az kérdeztük a művésztől, hogy milyen új szobrok megformálására gondol, illetve kapott-e újabb megbízatásokat?

– *E kastély történelmi szoborparkjában még egy üres talpazat van. A mecénásaimmal abban állapodtunk meg, hogy ide Táncsics Mihály bronzportréja kívánkozik. Örömmel vállalom ennek megformálását. A pécsi Lenau-ház kertjében egy szobrot kívánnak elhelyezni a második világháború idején, majd az azt követően elhurcolt és kitelepített német nemzetiségű hazánkfiai emlékére, s elkészítésével engem bíztak meg. A legmegtisztelőbb felkérésnek azt tartom, hogy megformálhatom II. János Pál pápa bronzportréját. Van egy hagyomány, hogy azokban a városokban ahol egykoron a pápa járt, megörökítik emlékét. Nálunk ez a pécsi székesegyházban történik majd meg. Fényképeken, filmeken tanulmányozom a pápa portréját, hogy minél élethűbb legyen majd az alkotásom. Remélem, hogy amikor a pápa az idén Pannonhalmára és Győrbe látogat, alkalmam lesz Őt közelebbről látnom, mely nagy segítséget jelenthet munkámhoz.*

M. E.

Az alsómocsoládi kastélyparkban lévő Flóra-szobor

Végre vége a peloponnészoszi háborúnak!

Athén és Spárta vezetői békeszerződést írtak alá, s ezzel végre hivatalosan is véget ért a 24 évszázaddal ezelőtti peloponnészoszi háború.

Az AFP jelentése szerint a spártai városháza kulturális központjában ünnepélyes ceremónia keretében írták alá e különleges dokumentumot. Ez az esemény Dimitrisz Avramopulosz athéni és Dimitrisz Matalasz spártai polgármester szerint jelképesen véget vet a testvérgyilkos háborúnak, amely Krisztus előtt 431. és 404. között többezer emberéletet követelt.

A perzsák támogatásával épített spártai hajóhad Kr.e. 404-ben megsemmisítő győzelmet aratott az athéni hajóhad felett, s Athénnak végül szégyenletes feltételek mellett kellett letennie a fegyvert.

A békeszerződés és a békéről és a testvériségről szóló nyilatkozat azonban csak most született meg.

A ceremónia részeként az athéni polgármestert Spárta díszpolgárává avatták. Dimitrisz Avramopulosz babérkoszorút helyezett el Léonidasz spártai király emlékművén, amely a perzsa hadak ellen folytatott thermopülei csata hőseinek állít emléket.

A PÉCSI GALÉRIA
tisztelettel meghívja

T. FERK ANNA

textiltervező iparművész
és az 50 éves

TRISCHLER FERENC

szobrászművész

kiállításának megnyitására
a Széchenyi téri kiállítóterembe

1995. április 6-án, csütörtökön, délután 5 órára

Megnyitja:
BRANDTSTÄTTER GYÖRGY
főtanácsos

A kiállítás megtekinthető április 30-ig,
naponta 12–18, szombaton 10–18 óráig, kedd szünnap.

PÉCSI GALÉRIA • H-7601 Pécs • Pf. 162. • T/F.: +36 (72) 315-623

Sinkovits Péter
művészettörténész

Budapest
Allende park 2.
1119

I Trischler Ferenc

— **Felavatták** kedden Kaposvárott, a Munkácsy Mihály Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola aulájában az intézmény névadójának domborművét, Trischler Ferenc szobrászművész alkotását. A Munkácsy-rézdomború az aula főfalát díszíti.

Uejnane 1985. VI. 5.

A dán parla-

kényelme
ordok."

★

egy nad-
kaptunk a
Birming-
Anne Col-
szony test-

természetesen
azonnal leve-
szem."

A tárgyalás to-
vábbi menetéről
nem érkezett je-
lentés.

lékspekulans földbirto

ak
gyi

lőri

ho
De
m já

odás
az
bandi
hane
iális
mokkal lehet szünt
elmaradott szigeten. Se
Dessanai, aki régebben
polgármestere volt, kijel
hogy „a banditizmus a
kultúra és a modern fo
társadalom találkozásán
gikus terméke".

PATKOLÁS

SZABAD FÖLD

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1021

Trischler Ferenc

(Trischler Ferenc rajza)

Tisztelettel meghívjuk Önt

KOVÁCS FERENC
festőművész

és

TRISCHLER FERENC
szobrászművész

kiállítására a
DUNA GALÉRIÁBA
Budapest, XIII. Pannónia u. 95.
(Dráva u. sarok)

2003. október 1-jén
(szerdán) 17.00 órára.

Megnyitja:
ANGYAL MÁRIA
művészettörténész

Közreműködik
LUKÁCS SÁNDOR
színművész
és
INHOFF EDE
trombitaművész

Megtekinthető
Október 1-jétől október 15-ig,
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

KOVÁCS FERENC
festőművész

TRISCHLER FERENC
szobrászművész

A kiállítás létrejöttét támogatták:

MAGYAR ALKOTÓMŰVÉSZETI KÖZALAPÍTVÁNY

MAGYAR ALKOTÓMŰVÉSZEK ORSZÁGOS EGYESÜLETE

NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTÉRIUMA

MAGYAR ZENEMŰVÉSZETI TÁRSASÁG

TRISCHLER FERENC

DUNA GALÉRIA

MEGHÍVÓ

Tisztelettel meghívjuk Önt

KOVÁCS FERENC
festőművész

és

TRISCHLER FERENC
szobrászművész

kiállítására a
DUNA GALÉRIÁBA
Budapest, XIII. Pannónia u. 95.
(Dráva u. sarok)

2003. október 1-jén
(szerdán) 17.00 órára.

Megnyitja:
ANGYAL MÁRIA
művészettörténész

Közreműködik
LUKÁCS SÁNDOR
színművész
és
INHOFF EDE
trombitaművész

Megtekinthető
Október 1-jétől október 15-ig,
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

KOVÁCS FERENC
festőművész

TRISCHLER FERENC
szobrászművész

TRISCHLER FERENC

A kiállítás létrejöttét támogatták:

MAGYAR ALKOTÓMŰVÉSZETI KÖZALAPÍTVÁNY

MAGYAR ALKOTÓMŰVÉSZEK ORSZÁGOS EGYESÜLETE

NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTÉRIUMA

MAGYAR ZENEMŰVÉSZETI TÁRSASÁG

DUNA GALÉRIA

MEGHÍVÓ

Sok a gond a szakmunkásképzésben

A megfelelő színvonalhoz – megfelelő szakemberek kellenek (7. oldal)

Új Dunántúli Napló

KÖZÉLETI NAPILAP

IV. évfolyam, 174. szám
1993. június 30., szerda
Ára: 13,80 Ft

Közgyűlés Pécsett

Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése július 1-jén, csütörtökön 9 órai kezdettel tartja soron következő ülését a Városháza nagytermében. Az ülés előzetes napirendjén szerepel többek között a város pótköltségvetéséről szóló rendelet módosítása, a magasház hasznosítására kiírt pályázat értékelése, a Citrom utcai szállodaépítés ügye, a Rákóczi út déli oldalának rendezése a Jókai és Bajcsy-Zsilinszky utcák között, a közhasznú munka vállalóinak foglalkoztatása, a Ságvári Művelődési Ház megvásárlása, a Szent István tér 17. szám alatti ingatlan hasznosítása, a TIT és a Nevelők Háza Egyesület elhelyezése, a belvárosi rendőrőrs létrehozásával kapcsolatos megállapodás módosítása. A közgyűlés ülése nyilvános, azon bármely állampolgár jelen lehet.

Tarifaemelés a BKV-nél

A Budapesti Közlekedési Vállalat július elsejétől emeli a vonaljegyek, a napijegyek és a bérletek árát. A régi – 19 forintos – jegyekkel július 15-ig lehet utazni. A tarifaemelést követően a vonaljegy ára 25 forintra, a napijegy ára 200 forintra növekszik. A pótdíj – a helyszínen fizetve – 400 forint, utólag csekken rendezve 800 forint, harminc napon túl befizetve 2 ezer forint. Újdonság a három napig használható turistajegy, amely 400 forintba kerül. (MTI)

Ismét kelet-közép-európai adások a rádióban

Az Alpoktól az Adriáig Kaposvári Nemzetközi Kiállítás

Szeptember 1–5 között a Városi Sportcsarnokban rendezik

Az „Alpoktól az Adriáig" Nemzetközi Kiállítást és Vásárt másodízben, szeptember 1-5 között rendezik meg Somogy megye központjában, Kaposváron. Ez alkalomból tegnap a Nemzetközi Vásár leendő helyszínén, a Városi Sportcsarnok „Fehér Ház"-ában tájékoztatóra invitálták a Dél-Dunántúli régió médiáinak képviselőit.

Dr. Kelemen László vásárigazgató elmondta, hogy a Városi Sportcsarnok tízezer négyzetméternyi nyitott, és 1300 négyzetméter fedett területtel áll a kiállítók rendelkezésére. A fedett terület könnyűszerkezetes csarnokok segítségével korlátlanul tovább bővíthető. A tarifák igen alacsonyak: 5600 forint négyzetméterenkénti áron már felépített standot adnak a vállalkozóknak. A füves terület négyzetmétere 700 forintért vehető igénybe. A kezdő vállalkozóknak árengedményt is adnak. A színpadon eszmei díjért – félóránként 500 forintért – bemutatkozási lehetőséget biztosítanak amatőr együtteseknek, előadó művészeknek. A Nemzetközi Vásáron bemutatkozó vállalkozók és cégek jelentkezését július 15-ig fogadják el.

Az Inter Tours Sportcentrum Kft. képviselői létesítményük szolgáltatásairól szóltak. A napokban készült el 13 szobás szállodájuk. Hamarosan uszoda és szauna is a vendégek rendelkezésére áll. Vásárnyitásra átadják a 120 lakókocsis kempinget és a tizenkét ezer négyzetméteres horgásztavat is. **Ádám E.**

Rosszabb termés gabonából

A tavalyinál rosszabb termés várható gabonából az ország egész területén – jelezték a megyei vezetők a Gabonatermelők Országos Választmányának lagára 7600–8200 forint között lesz tonnánként, a takarmánybúzáé 6500–7500. Ez az összeg a tavalyihoz képest csak nominálértéken számolva magasabb.

Nyári ülésszak az Európa Tanácsban

Strasbourgban kedden dél-

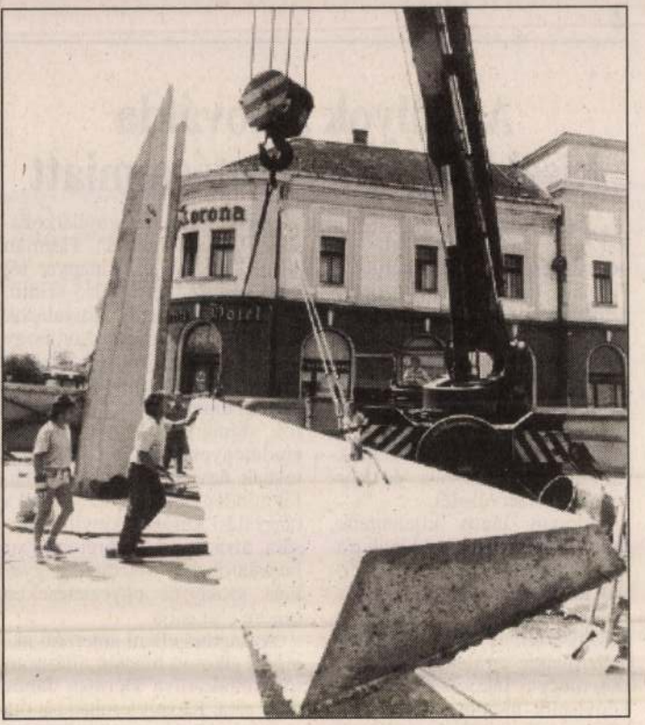

Mohács központjában tegnap délelőtt helyére emelték azt a három hatalmas beton oszlopot, ami Trischler Ferenc Szentháromság szobrát fogja tartani. Fotó: Szundi György

Üzletkötés csak mosolyogva

Bevált módszereket oktat Pécsett az American Business School

A rendszerváltás után az orosz kereskedőknél, illetve kereskedelmi ügynököknél állítólag úgy kezdődött az oktatás, hogy üzletkötésre lehetőleg ne menjenek izzadságszagúan, és eladás közben ne köpködjenek a földre. Magyarországon azért nem ennyire rossz a helyzet, ám nálunk is ráfér a változás a múlt rendszer jegyeit magán viselő kereskedelemre, a már a változás óta lejáratott ügynöki munkára.

Az új szemlélet, a sikerre vezető üzleti viselkedéskultúra és módszerek meghonosítása a célja az American Business School-nak (Amerikai Üzleti Iskola), amely a legeredményesebb pécsi üzletemberek egy

mertetett értékesítési módszert *Aponyi Ferenc* magyar származású sikeres amerikai üzletember állította össze saját tapasztalatai alapján. A piacgazdaság törvényei egyre erősebben érvényesülnek majd Magyarországon is, és aki nincs birtokában ezeknek az alapvető üzleti ismereteknek, az elbukik. Ezért szeretnénk megosztani módszereinket, tanácsainkat a hazai üzletemberekkel is. Pécsre egyébként csak később terveztük jövetelünket, ám egy másik cég családrend menedzserképzése miatt kényszerűen előre hoztuk itteni fellépésünket. Azért hívtuk meg a jelenlegi tanfolyam résztvevőit, hogy megfelelő referenciával rendelkezzünk ebben a

TRISCHLER Ferenc archívum

Aggályok Szlovákia kisebbségi jogalkotása miatt

(Folytatás az 1. oldalról)

kai ereje ezek következetes érvényesítésére – jelentette ki Herman János külügyi szóvivő szokásos keddi tájékoztatóján.

Herman János leszögezte: Magyarország támogatja a Cseh Köztársaság mielőbbi felvételét az Európa Tanácsba, mert az ország – a szövetségi állam kettéválása után – kiépítette demokratikus törvényhozási és kormányzati szervezetét.

Herman János kijelentette, hogy a magyar kormánynak növekvő aggályai vannak a szlovák kisebbségi jogalkotás és garanciák ügyében. A tények a következők: az utóbbi fél évben a Szlovákia területén élő őshonos magyar lakosság törvényes képviselői memorandumok sorában panaszolták, hogy jogaik az új szlovák államban a szövetségi időszakhoz képest meggyengültek, bizonytalanná váltak. Hatósági előkészületek történtek történelmileg kialakult településrendjük és oktatási intézményeik átszervezésére.

Iliescu román elnök múlt heti sajtótájékoztatóján a román–magyar kapcsolatokat érintő kérdésre válaszolva bírálta a magyar külpolitika irányvonalát és egyes magyar kormányzati személyiségek megnyilatkozásait. Ennek kapcsán Herman János leszögezte: a magyar fél nem zárkózik el a felső szintű, illetve a szakértői tárgyalások elől. Úgy véli ugyanakkor, hogy csak olyan politikai kontaktusok szolgálják mindkét fél érdekeit, amelyek az állampolgárok számára is kézzel fogható eredményeket hoznak. Sajnálatosnak nevezte, hogy a román fél minden alkalmat megragad a tárgyalási készség kinyilvánítására, azonban a konkrét magyar javaslatokat a viszonylag gyakori szakértői egyeztetéseken rendre elutasítja.

A Bagdad elleni amerikai akcióról alkotott magyar álláspontot tolmácsolva Herman János utalt arra: Kuvait lerohanása óta a nemzetközi szervezetek mindent megtesznek annak reményében, hogy az iraki vezetést és kormányt pozitív lépésekre késztessék a térség és a világ békéje és biztonsága érdekében. Hazánk kezdettől fogva támogatta és támogatja az erre irányuló nemzetközi erőfeszítéseket. A magyar kormány sajnálatosnak tartja ugyanakkor, hogy az amerikai akció ártatlan polgári személyek életét is kioltotta.

Amerika figyel ránk

(Folytatás az 1. oldalról)

már csak 10 százalék lesz. A rászorultság mértékét ugyanis az amerikaiak kisebbnek ítélik, mint más európai országban. Magyarország elsősorban a magánszektor kialakítására, a gazdaság modernizálására, és az infrastruktúra korszerűsítésére kap segélyt.

Változatlan az amerikai tőkebefektetők érdeklődése Magyarország iránt annak ellenére, hogy a tőkebeáramlás üteme az

hogy a magyarországi belpolitikai „híresztelések" nem nyugtalanítják az amerikai üzleti köröket, számukra ez nem csökkenti az itteni gazdasági környezet vonzerejét.

A tájékoztatón szó volt arról is, hogy az USA számára Magyarország az utóbbi években jelentős felvevő piaccá vált, amit az is jelez, hogy az év első négy hónapjában kétszer annyi amerikai termék érkezett az országba, mint tavaly egész év-

24 ÓRA A NAGYVILÁGBAN

Az amerikai rakétatámadást követően megkezdett iraki hadgyakorlaton egy felderítő kémleli a terepet a Bagdadot körülölelő sivatagban **MTI TELEFOTÓ**

Segélycsomag Oroszországnak

A világ hét legfejlettebb iparú országa jelentős segélycsomagot dolgoz ki Oroszország számára a jövő héten sorra kerülő tokiói csúcstalálkozóján – biztosította az orosz elnököt Bill Clinton hétfői telefonbeszélgetésükben. Az amerikai elnök a 30 perces beszélgetés során ismertette Jelcinnel, hogy annak az 1,6 milliárd dolláros támogatásnak, amelyet a vancouveri csúcstalálkozón Washinton helyezett kilátásba, már több mint a felét átutalták. Clinton azt is bejelentette, hogy 1,8 milliárd dolláros csomag most vár jóváhagyásra az amerikai kongresszusban.

Nőtt Clinton népszerűsége

Kinkel „csaknem leesett a székről"

Jót tett Bill Clinton amerikai elnök népszerűségének az iraki hírszerzőközpont elleni hétvégi támadás. A Bagdad elleni rakétacsapást a CBS News és a New York Times által készített közvéleménykutatás szerint az amerikaiak 66 százaléka támogatta. Az akciót a megkérdezett 1363 személy 17 százaléka fogadta nemtetszéssel. Közvetlenül a rakétatámadás előtt az amerikai elnök politikáját az azonos számú megkérdezettnek csupán 39 százaléka helyeselte, 46 százaléka pedig kifejezetten ellenérzéssel fogadta Clinton politikai megnyilvánulásait.

Klaus Kinkel német külügyminiszter egy hannoveri újság szerint majd leesett a székről, amikor hírét vette szombaton a Bagdad elleni amerikai rakétatámadásnak. A Hannoversche Allgemeine Zeitung keddi számában az FDP hannoveri elnökségi üléséről beszámolva idézte a politikust. Az ülés egy résztvevője számolt be az újságnak Klinkel kijelentéséről, amely szerint „csaknem leesett a székről", amidőn értesült a támadásról. A külügyminiszter hozzátette, nem lenne okos ebben a kérdésben az amerikai szövetségesektől elhatárolódni.

❍ **London:** Irak mintegy 200 ezer kurdot mészárolt le az ország északi részén 1988 óta – derült ki a BBC hétfőn sugárzott Newsnight című műsorából. A New York-i székhelyű Middle East Watch nevű emberjogi szervezet 400 oldalas jelentését ismertetve az angol televízió „ipari méretű és hatékonyságú tömeggyilkosságról" beszélt. Eddig 4500 falut tettek a földdel egyenlővé.

❍ **Zágráb:** Franjo Tudjman horvát elnök kész meghosszabbítani a Horvátországban szolgálatot teljesítő 10 000 kéksisakos mandátumát, amennyiben a köztársaság szerb kisebbsége hajlandó elfogadni az ENSZ béketervét. Tudjman Butrosz Gálihoz intézett levelében azt írta, hogy kormánya egyelőre egy hónappal hosszabbítaná meg a június végén lejáró mandátumot, s ez idő alatt a szerb kisebbség eldöntheti, hogy aláírja-e a Vance-terv Horvátországra vonatkozó részét.

❍ **Washington:** A The New York Times jelentésével ellentétben nincs még döntés arról, hogy a Szabad Európa Rádió mely adásait szüntetik meg. Ezt közölte hétfőn egy illetékes amerikai kormányférfi az MTI-vel. Az említett amerikai lapértesülés szerint a lengyel, a cseh, a magyar, illetve a három balti államnak szóló SZER-adások megszűnnek. Az illetékes, aki nevének mellőzését kérte, kijelentette: egyelőre csak az elvi döntés van meg arra, hogy a SZER és az Amerika Hangja közös irányítás alá kerül.

❍ **Tokió:** A Japántól északra fekvő, Oroszország fennhatósága alatt álló szigetek lakóinak többsége nem kíván visszakerülni Japánhoz – erről győződhettek meg azok a japán újság-

A BALLAGÁS AJÁNDÉKAI

- brilliánssal ékesített aranygyűrűk 6.300 Ft-tól
- rubinköves aranygyűrű 13.300 Ft
- arany gyűrűk cirkóniakővel 2.550 Ft-tól
- szintetikus kövekkel díszített aranygyűrűk 2.700 Ft-tól
- aranygyűrűk tenyésztett gyönggyel díszítve 4.600 Ft-tól
- kagylómintás aranygyűrűk 11.500 Ft-tól
- férfi pecsétgyűrűk 14.500 Ft-tól

- arany nyakláncok 2.300 Ft-tól
- arany karláncok 6.240 Ft-tól
- több mint **100 féle fülbevaló**
  - brilliánskővel 2.600 Ft-tól
  - szintetikus kővel díszítve 1.800 Ft-tól
  - szív, paripafej, patkó, katica, pötty, kagyló, nyúl, kereszt, karika ... 1.800 Ft-tól
- arany **medálok** (szív, kereszt, delfin, 8 szögletű lapocska, címer, teniszütő, Mária-pénz, patkó, csillag-jegyekkel) 900 Ft-tól

HA BARÁTOD, BARÁTNŐD MOST BALLAG ÉS SZERETNÉD MEGAJÁNDÉKOZNI ...

- ezüstláncok 380 Ft **-10 %**
- ezüstnyaklánc (összekapcsolt téglalapocskákból) 5.900 Ft **-10 %**
- ezüstgolyóval díszített nyaklánc 3.300 Ft **-10 %**
- kígyófejjel kombinált ezüstnyaklánc 1.800 Ft **-10 %**
- madártoll motívumal díszített ezüstnyaklánc 450 Ft **-10 %**
- ezüstlánc kinyitható szív alakú képtartó medállal 3.600 Ft **-10 %**

- SEIKO karórák 8.550 Ft-tól
- PULSAR karórák 4.770 Ft-tól
- LORUS karórák 2.600 Ft-tól
- ORIENT gyöngyházszámlapos karóra 8.650 Ft
- PIERRE LANNIER duplaszámlapos karóra (római és arab számjelzéssel) 5.700 Ft

a II. emeleti Galérián

PÉCS, KOSSUTH TÉR

KONZUM ÁRUHÁZ

Schilling Casino GmbH.

Pécs, Jókai tér 6.
Újra várjuk Sörözőnkbe
Nyitás: május 6-án 17.00 órakor

Elefántos Ház

Komlón a
„NEFELEJCS" nyugati bálásáruk vására
Helye:
Május 1. Műv. Ház. Templom tér
Ideje:
május 4. kedd 8-16 óráig

(3030)

POLITUR VEGYIPARI SZÖVETKEZET
(1063 Budapest VI., Szív u. 61.)
ügynököket keres termékei értékesítésére a megye területén lévő kis- és nagykereskedők részére.
Termékeink:
Vileda háztartási törlőkendők, mesterséges édesítőszerek, háztartás-vegyi cikkek, autóápolási cikkek, oldószerek és higítók, falfestékek.

Jelentkezés:
Politur Vegyipari Szövetkezet – Budapest VI. Szív u. 61.
Telefon: 1 324-997
Fehérvári Tiborné

(3084)

Pressa kft

Napellenző, Szalagfüggöny, Pliszéfüggöny, Búraernyő

Bemutatóterem: **Pécs,Semmelweis u. 13/d. tel.:(06-72)10971**

STIHL® **Válassza a minőséget!**

Tavaszi munkáihoz vásároljon ***STIHL*** motoros kaszát, permetezőt, szivattyút!

Márkakereskedőink:

- **„Rohrer" Ker. és Szolg. Bt.**
  7634 Pécs, Rácvárosi út 15.
  7150 Bonyhád,
  Perczel M. u. 30.
  Tel.: 72/22-387
- **Sty-ba Kft**
  7623 Pécs, Megyeri u. 4.
  Tel.: 72/13-522
- **Horváth Lászlóné**
  7305 Komló-Mecsekjánosi, Fő u. 38.
  Tel.: 72/82-607
- **G&K Gazdabolt**
  7940 Szentlőrinc,
  Szent István u. 26.
  Tel.: 73/71-505.
- **Bocskor Tiborné**
  7900 Szigetvár,
  Perczel M. u. 9.
  Tel.: 73/10-300

(84961)

TÖBB MINT HINNÉ, KEVESEBBÉRT MINT GONDOLNÁ.

Vannak olyan rádiótelefonok, amelyek különösen autóban használhatók jól, vannak olyanok, amelyek kis súlyuknak köszönhetően könnyen hordozhatók, és van egy olyan típus, amely egyesíti magában ezeket az előnyöket. Ez a készülék a Benefon Class, mely jelentős kedvezménnyel,

20.000 Ft-tal olcsóbban

vásárolható meg a Westel-Benefon-hét rendezvényein, illetve bármely Westel irodában április 27. és május ll. között.

WESTEL RADIOTELEFON KFT.

DDB NEEDHAM

MOZGÁSBAN AZ ÜZLET.

Budapest: *1111 Karinthy Frigyes út 21. Tel: 166-9977, 227-3777 Rádiótelefon: (06) 60-27087, (06) 60-27088* ***Balatonvilágos:*** *M7-es enyingi elágazás Rádiótelefon: (06) 60-27100* ***Békéscsaba:*** *5600 Gyóni Géza u. 21. Tel.: (66) 443-120 Rádiótelefon (06) 60-84000* ***Debrecen:*** *4026 Kálvin tér 2/A. Tel: (52) 18-038 Rádiótelefon (06) 60-27800* ***Győr:*** *9027 Ipar u. 49/B. Tel.: (96) 18-896 Rádiótelefon (06) 60-27400* ***Nagykanizsa:*** *8800 Deák tér 10. Tel.: (92) 73-460 Rádiótelefon: (06) 60-27408* ***Pécs:*** *7621 Rákóczi utca 19. Tel.: (72) 45-111 Rádiótelefon: (06) 60-27900* ***Szeged:*** *6720 Tisza Lajos krt. 2-4. Tel.: (62) 324-304 Rádiótelefon: (06) 60-27600* ***Székesfehérvár:*** *8000 Várkörút 44. Tel.: (22) 328-717 Rádiótelefon: (06) 60-27200* ***Szolnok:*** *5000 Baross u. 1. Tel.: (56) 372-232 Rádiótelefon: (06) 60-86000*

T. RISCHLER Ferenc Szobra

Aggasztó látlelet készült Baranya megye mezőgazdasági szövetkezeteiről

Csak a tagok felét tudják foglalkoztatni

A Baranya Megyei Mezőgazdasági Termelők Szövetségének pénteki elnökségi ülésén első napirendi pontként a szövetkezetek 1992-es eredményeiről és gazdasági helyzetéről tartottak értékelést. A beszámoló meglehetősen súlyos látleletnek bizonyult. A megye ötvenegynéhány mezőgazdasági szövetkezete ugyanis összességében 1 milliárd 360 millió forint veszteséggel zárta az elmúlt évet.

Jelentős részük már 1991-ben is gyengélkedett, és helyzetüket súlyosbította, hogy 92 elején tevékenységük megkezdéséhez, a termelés finanszírozásához nem kaptak üzemviteli hitelt. Hogy a szántóterület több mint 90 százalékán mégis megtörtént a vetés, az annak köszönhető, hogy a termelési rendszerek termeltetési szerződések és előfinanszírozás formájában biztosították az alapanyagok és a segédanyagok egy részét.

A mérleg szerinti eredményt nemcsak az őszi betakarítású növények aszály miatti jelentős árbevételkiesése rontotta, hanem az a tény is, hogy a megyei mezőgazdasági szövetkezetek az elmúlt évben több mint 800 millió forint kamatot fizettek a pénzintézeteknek. A vagyonfelélés folyamata erősödött.

A nagyüzemeknek csak egyötöde zárta a múlt évet nyereséggel, az adatot szolgáltató 53 szövetkezetből csupán kilencnek stabil a pénzügyi helyzete. Húsz szövetkezet működőképessége ez év elején még biztosítottnak látszott, a többiek napi pénzproblémákkal küzdenek.

Baranyában 1992 áprilisában indult meg a csődhullám. Tizenhat szövetkezet és két állami gazdaság kérte a bíróságtól az eljárás megindítását. Három szövetkezetnél nem született egyezség, és megkezdődött a felszámolásuk. Később az egyezséget kötött szövetkezetek közül jó néhányan nem tudták tartani a vállalt határidőket, ezért jelenleg további 8 szövetkezetnél folyik felszámolás.

Mint azt az elnökségi ülésen *Németh Zoltán*, a szövetség közelmúltban megválasztott új elnöke is hangsúlyozta, a foglalkoztatottak létszámának csökkenése nemcsak a csőd- illetve a felszámolási eljárás alatt álló szövetkezetekre jellemző. Jól szemlélteti ezt a helyzetet, hogy míg a tagok összlétszáma 18 ezerre tehető a megyében, közülük alig kilencezret foglalkoztattak 1992-ben. A foglalkoztatási kötelezettség megszűnésével a tagok mind nagyobb aránya válik munkanélkülivé. Tavaly decemberben másfélezer tag volt munkanélküli segélyen.

Némi vigaszként hangzott el, hogy az 1992-ben felszámolás sorsára nem jutott nagyüzemekben az átalakulás megtörtént, a felszámolás alatt álló területeken pedig új gazdaságok próbálnak talpra állni. A szövetkezetek többsége új típusú szövetkezetté alakult át, a megyében a cégbíróságnál bejelentett mezőgazdasági üzemek száma csaknem eléri a 90-et.

Szó esett a terméktanácsokkal kapcsolatos aktuális teendőkről is. *Margittai Miklós* TESZÖV-titkár arról tájékoztatott, hogy május végéig megválasztják azokat a szakembereket, akiket az agrárpiaci rendtartásban jelentős szerephez jutó terméktanácsokba kívánnak delegálni Baranya megyéből.

Balog Nándor

Az ötödik osztályosok versenyeznek Fotó: Laufer László

Gyermekrajzverseny a Siklósi Úti Iskolában

A pécsi Siklósi Úti Iskolában már másodszor rendeztek olyan rajzversenyt, amelyre olyan iskolákat hívtak meg, akik az Iskolagalériában már előzőleg is kiállítottak. A versenyre előzetes nevezéssel rajzokat kellett beküldeni. A feladatok között szerepelt az alma formaelemzése, drapéria, virágformák, díszes betűtervezés, utcák, házak tervezése, perspektíva. A feladatok sikeres megoldását követően a következő eredmények születtek:

5. osztály (I. gimnázium): 1. *Acsády Krisztina* (Siklósi Úti Iskola), 2. *Szakács Ildikó* (Siklósi Úti Iskola), 3. *Kovács Zsuzsa* (Szabadszentkirályi Általános Iskola).

6. osztály (II. gimnázium): 1. *Gyulai Neszta*, 2. *Ács Eszter* (mindketten Szabadszentkirályról), 3. *Kókány Zósfia* (Siklósi Úti Iskola).

7. osztály: 1. *Gábor Barbara*, 2. *Keppert Péter*, 3. *Fekete Ibolya* (Siklósi Úti Iskola).

A program zárásaként a rajzszakkörösök három napos alkotótáborban vesznek részt május elején Üszögpusztán *Acsádi Ágnes* és *Zadravecz Kornélia* rajztanárok vezetésével.

M. K.

„Mi is tiltakoztunk"

Ha nem is a Széchenyi téren gázálarcban, hanem a Mecseken nylonzsákba szemetet gyűjtve, de mi is tiltakoztunk a „Föld Napja" alkalmából a környezetet szennyező, utat, erdőt szeméttel elborító, eléggé el nem ítélhető emberi magatartás ellen. A rendezők tömeges részvételt jósoltak, munkatársaimmal erre is készültünk fel. Azonban rajtunk kívül a Megyei Természetbarát Szövetség 4 tagja, és a Fábián B. u. Általános Iskola 6 tanulója a tanárnővel vette a fáradságot és tartott ki velünk szombaton délig.

Öt kisteherautónyi „civilizációs bizonyítékot" gyűjtöttünk össze az Árpádtető–Mánfa, Árpádtető–Kozári kőbánya, és Pécs–Remeterét között.

Köszönet illeti még a Pécsi Köztisztasági Vállalatot, amely térítésmentesen fogadta a hulladékot, Kalányos Jánost és Orsós Istvánt, akik azt teherautójukon elszállították.

A legközelebbi hasonló felhívásra remélhetőleg a lakosság nagyobb részvétellel reagál. Mert bár úgy tűnik, a szemetelők vannak többen, nem adjuk fel, újra meg újra megpróbáljuk „kitakarítani" az erdőt. Várunk minden autóst, turistát is, akik úgy érzik „vezekelni" valójuk van. Mert ahol szombaton rendet raktunk, ott ismét szemétkupacok éktelenkednek.

PÉCS, EURÓPASTADT – hivalkodik a tábla a város szélén. Tehát akkor mi az Európába vezetőt utat tisztítottuk! Csak az a baj, hogy lassan a táblát elborítja a szemét. Vagy hosszabb rúdra kell szerelni, vagy talán a szemetet kellene eltakarítani, vagy talán nem kellene környezetünkből szemétdombot csinálni!?

Papp Kálmán
erdőmérnök
Árpádtetői Erdészet

Ízelítő a vetélkedőre benevezett ruhákból Laufer László felvételei

Aenne Burda-díj '93

Területi döntő Pécsett

A Doktor Sándor–Zsolnay Művelődési Központ színpadán Pécsett tegnap délután amatőr manökenek készültek az esti fellépésre. A széksorokban férjek, feleségek, gyerekek és szülők figyelték izgatottan a produkciókat. Szebbnél szebb ruhákba öltözött nők, fiatal lányok és gyerekek vonultak végig a színpadon hosszú, fehér plisszírozott szoknyás nagyestélyiben hatalmas kalappal, bő, rakott sárga-fekete kockás, inggel egybeszabott shortos overallban, dirndliben és norvég mintás kötött kosztümben, valamint egy kétéves gyerek mini alkalmi öltönyben. Míg a színpadon folyt a próba, az emeleten a zsűri tagjainak sorra mutatták be a Burda varróversenyébe benevezett hobbi varrónők az általuk készített kosztümöket, nagy- és kisestélyiket. Pihenésképpen a részt vevők megcsodálhatták az előtérben a Pfaff tisztázó és varrógépeket, a pécsi Művészeti Szakközépiskola tanulóinak divatrajzait és a bemutatón a táncosok műsorát.

Ebben az évben immár negyedik alkalommal hirdették meg Magyarországon is az Európa legjobb hobbivarrónője címért a versenyt. Idén első alkalommal két új kategóriát is indítottak a kézi kötéssel foglalkozók és a kézimunkázók részére. Az Aenne Burda-díj '93 dél-dunántúli területi selejtezőjén 40-en vettek részt, közül László Júlia és Nagyné Balla Kornélia kaposvári, Bognár Szilárd, Vata Enikő, Siptár Réka, Kocsis Ernőné pécsi, dr. Rákász Józsefné és Bozsér Anita szekszárdi, valamint Bornoki Erika nagykozári versenyző jutott tovább az országos döntőbe. A harkányi Dudásné Tamac Andrea díszmagyar ruhájának különleges sorsot szán.

– Egy olyan ruhát akartam varrni, ami egyedi. Szeretném eladni, a pénzt a Leukémiás Gyermekekért alapítvány javára fizetem be.

Sz. K.

Romlott a mezőgazdaság finanszírozása

Lényegesen romlottak a mezőgazdasági termelés hitelekkel történő pénzügyi támogatásának feltételei – állapítja meg a Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetségének összegzése. A kamatok jóval az inflációs ráta fölé – 40 százalék körülire – emelkedtek, így a mezőgazdasági termelők számára a helyzet szinte kilátástalan. A várható veszteség összege a tavalyi évet tekintve elérheti akár a 30 milliárd forintot is. A legnagyobb gondot az eladósodás miatt már hitelképtelen termelők arányának további növe-

szoborral gazdagodott
ómocsoládi szoborpark,
kön balról az alkotó.
ıdósítás az 5.oldalon)
Fotó: Laufer László

Farmer-tanulmányút osztrák családokhoz

Fiatal magyar gazdákat várnak

Leendő farmereket várnak három hónapos továbbképzésre Ausztriába az osztrák gazdák. Az osztrák testvérszervezettel közösen szervezett tanulmányút célja: 18 és 30 év közötti magyar fiatalok a gyakorlatban ismerkedhessenek meg a farmergazdálkodással.

A fiatal – németül tudó – magyar gazdákat egy-egy családnál helyezik el, ahol három hónapig dolgoznak és a családdal együtt élnek. A tanulmányút költségét az osztrák kormány finanszírozza. Fedezik a kint tartózkodás költségeit, valamint a munkától és képzettségtől függően a részt vevők 2500–3000 schilling zsebpénzt is kapnak. Az első turnus ez év szeptemberében kezdődik, míg a másik két tanulmányútra jövő áprilisban, illetve szeptemberben kerül sor. Az első turnusra május 10-éig, a másodikra november 30-áig, míg a harmadikra 1994. május 1-jéig lehet jelentkezni a Földtulajdonosok Országos Szövetségénél, a Földművelésügyi Minisztérium címén.

Liszt-szoborral gazdagodott az alsómocsoládi szoborpark

Felavatták Trischler Ferenc szobrát

A MÖBIUSZ Rt. alsómocsoládi oktatási és továbbképző központjának szoborparkja Széchenyi, Kossuth, Petőfi, Deák után tegnap Liszt Ferenc szobrával, *Trischler Ferenc* alkotásával gazdagodott.

Szalai Ferenc, a MÖBIUSZ Rt. mágocsi gyárának termelési főmérnöke ünnepi beszédében mindenekelőtt Liszt Ferenc alkotóképességét, műveinek halhatatlanságát méltatta, különösen arra hívta fel a figyelmet, hogy zenei üzenete napjainkban is a hazaszeretetet erősíti a magyarságban. A magyar alkotók kimagasló alakjaként méltó helyet foglalhat el az egyre szebbé váló szoborparkban. A szobrot *Brun József*, a MÖBIUSZ Rt. vezérigazgatója leplezte le, majd az ünnepség a mágocsi művelődési ház szervezte kulturális műsorral ért végett.

M. E.

Újságírók harca a királyi

Holnap érkezik hazánkba Nagy-Britannia királynője. Az uralkodónő fogadását és itt tartózkodásának programjait már januárban kezdték szervezni az ilyen protokoll látogatások szervezésében jártas szakemberek, hiszen szigorú biztonsági és királyi protokoll előírásoknak kell eleget tenni.

Természetesen az eseményeket az egyes helyszíneken, újságírók is kísérik. A külföldi újságírók között minden eddiginél nagyobb létszámban érkeznek sajtóképviselők Angliából. Természetesen magyar újságíróknak is lehetőséget biztosítottak, hogy a csaknem 4 napos látogatás alatt a különböző helyszínekről tudósíthassanak. Az Új Dunántúli Napló is delegálhatott egy főt, s e sorok írója érte e tisztesség. Érdekes volt bepillantani a szervezés kuliszszái mögé. Először is a Parlamentben tartottak tájékoztatót számunkra. Ezen a programok ismertetésén kívül, felhívták a figyelmünket, hogy az egyes helyszíneken hogyan kell viselkedni, mit szabad és mit nem tenni a királynő jelenlétében. (Tilos például a királynőnek kezet nyújtani, a férfiaknak kezet csókolni. Nem illik beszélgetést kezdeményezni, csak az erre szervezett sajtótájékoztatón.) Arra is figyelmeztettek bennünket, hogy hol, milyen öltözetben illik megjelenni.

A tájékoztatás után került sor a részvételi helyek felosztására az újságírók között. Ez nem bizonyult könnyű feladatnak, hiszen minden újságíró a lehető legtöbb helyszínre szeretett volna bejutni, az engedélyezett létszám azonban jóval kevesebb volt, mint az igény. Az újságíróknak összesen 47 számozott helyszín közül lehetett részvételi lehetőséget kérni. Mivel az előzetesen kiküldött jelentkezési lapokon bejelölt igény háromszorosa volt a részvételi lehetőségeknek, elindult a harc, hogy mindenki minél több, a belépésekre jogosító ún. Pool–kártyát szerezzen. Természetesen a TV Híradó és az Egyenleg eleve elvitt 4 férőhelyet, s az is természetes, hogy az MTI fotósának és újságírójának ott kell lenni mindenhol. Vidéki újságíróként azonban ugyancsak nehéz volt „állni a sarat" a pestiek mellett, ugyanis többen közülük úgy gondolták, csak az országos számú, de pesti(!) újságnál dolgozik. Az Új Dunántúli Napló a példányszámot tekintve az országos napilapokat is beleértve a negyedik helyen áll! Szóval ugyancsak erőszakosnak kellett lenni az osztozkodás alatt, s örömmel jelentem, hogy bár nem sikerült valamennyi előzetesen kért helyekre belépő kártyát szerezni, de két eseményről a helyszínről adhatok tudósítást olvasóink számára.

S. Zs.

Munkahelyet keres?
Munkaerőt kölcsönöz?
Keressen bennünket!
Pécs, Bajcsy-Zs. u. 18. (DOMUS Á.) Tel.: 36-861

A mohácsi csata belső küzdőterének elhelyezkedése

Majstól északkeletre?

1992 januárjában Sátorhely felé haladt velünk a kocsi, amikor *Dominek Attila* barátom feltette kérdést: Hol volt a mohácsi csata?

Brodarics

Szerettem volna minél pontosabb választ adni, így hazaérve kezembe vettem a csata 450. évfordulójára megjelent Mohács emlékezete című kötetet.

Így kerültem kapcsolatba a mohácsi csata problémakörével.

Sok kiváló elmét megihletett már a nemes feladat, megtalálni a helyet, amely hős elődeink vérét fölitta a tragikus napon. Vázlatok tucatjain ábrázolják a kutatók elképzelésüket arról, vajon hol táboroztak, álltak föl, csaptak össze a seregek.

Kétségtelen tény, hogy a mohácsi sík szinte minden négyzetméteréhez kapcsolódik a csata valamely eseménye, de a kutatás fő feladata annak amintegy 2 négyzetkilométeres területnek a behatárolása, ahol a török ágyúsor állt. Ez volt ugyanis a küzdelem centruma, melyet *dr. Papp László* professzor találóan a csata belső küzdőterének nevezett.

A csata 450. évfordulója és a tömegsírok feltárása lendületet adott a kutatásoknak, melyek eredményeként a belső küzdőteret szinte egyhangúlag Majstól délkeletre helyezik történészeink.

Ettől eltérő véleményt olvashatunk *Veress D. Csaba*, „Várak Baranyában" című művében, ami azt jelzi, hogy a problémát egyáltalán nem tekinthetjük lezártnak.

Hasonlóan a legtöbb kutatóhoz, számomra is *Brodarics István* kancellár visszaemlékezése jelentette a kiindulási alapot. Az 1527-ben Krakkóban megjelent *„Igaz leírás a magyaroknak a törökökkel történt mohácsi összecsapásáról"* című mű végen a következőket írja:

„Ezen a helyen óriási széles síkság terült el, sem erdő, sem cserjék, sem víz, sem domb nem bontotta meg, csak bal felől, közötte és a Duna között volt egy iszapos, mocsaras víz, sűrű sással és nádassal, ahol utóbb sok halandó pusztult el. Velünk szemben hosszan elnyúló domb feküdt, mint valami színpad, emögött volt a török császár tábora: a domb legalján egy kis falu templommal, neve Földvár. Itt állította fel az ellenség az ágyúkat. Később a kűzdelem vége felé saját szemünkkel láttuk, hogy ez a hely tele volt ellenséges katonasággal, jobbára azokkal, akiket janicsároknak neveznek. Ami hely csak volt a falu kunyhói mögött, mind hosszú sorokban tartották elfoglalva."

Az idézetből jól érzékelhető, hogy a magyar harcrend azon része, melyben a szemtanú állt, feltehetően a Nagynyárádtól délkeleti irányba húzódó tereplépcsővel szemben állt fel. A török sereg beérkezését nyugati irányból várták.

Mivel a magyar és török források egyöntetűen nagyon csapadékosnak írják le az 1526-os év augusztusát, így a tereplépcső sáros, meredek lejtője komoly akadályt jelentett a törököknek. Természetesen nem leküzdhetetlent a gyalogosok és lovasok számára, de az bizonyos, hogy az ágyúfogatoknak és szekereknek igen.

A síkra való leereszkedésnél a törökök a fenti körülmények miatt rákényszerültek, hogy a tereplépcsőről levezető utak valamelyikét használják, melyek többnyire horhosokban vagy patakvölgyekben haladnak, így a síkon állók számára eltakarják a bennük folyó mozgást.

Ez a felismerés motiválta a kutatókat, hogy a belső küzdőteret a Majstól 3 kilométerre délkeletre fekvő, *ún. Szélestalpú völgy lábához* helyezzék. Mindezt alátámasztotta Papp László régészprofesszor kutatása, mely a völgy közelében egy középkori falut tárt fel, amit levéltári kutatások alapján *Merse* faluval azonosított.

Annak ellenére, hogy a feltárások nem eredményeztek olyan leletanyagot, mely bizonyította volt az ott lezajlott több mint egyórás küzdelmet, mégis ezzel a faluval azonosította a Brodarics által említett *Földvárt*. Feltételezése szerint a vidéket nem ismerő kancellár a csata izgalmában összekeverte a falvak nevét.

Két Földvár

Az első terepbejárások után sem tartottam meggyőzőnek a fenti érvelést. Katonaszemmel nézve nagy erők mozgatásához a *Majsi völgy* sokkal alkalmasabb. A török forrásokból megtudhatjuk, hogy a *rumeliai haditestet*, mely elsőként ereszkedett le a síkra, a menetelés kifárasztotta. Ezért Ibrahim pasa nagyvezír a táborverés mellett döntött és az ütközetet másnapra kívánta halasztani.

Fontos szempont tehát a csata eseményeinek megítélésében, hogy *a törökök 29-én nem akartak csatázni*. Ezt bizonyítja a csatát közvetlenül megelőző tevékenységük. A sík szélén, feltehetően a mai *Nagynyárád térségében* egy lovascsapat lest állít, ezáltal biztosít északi irányba, egymáshoz kapcsolt ágyúszekerekkel veszik körbe a

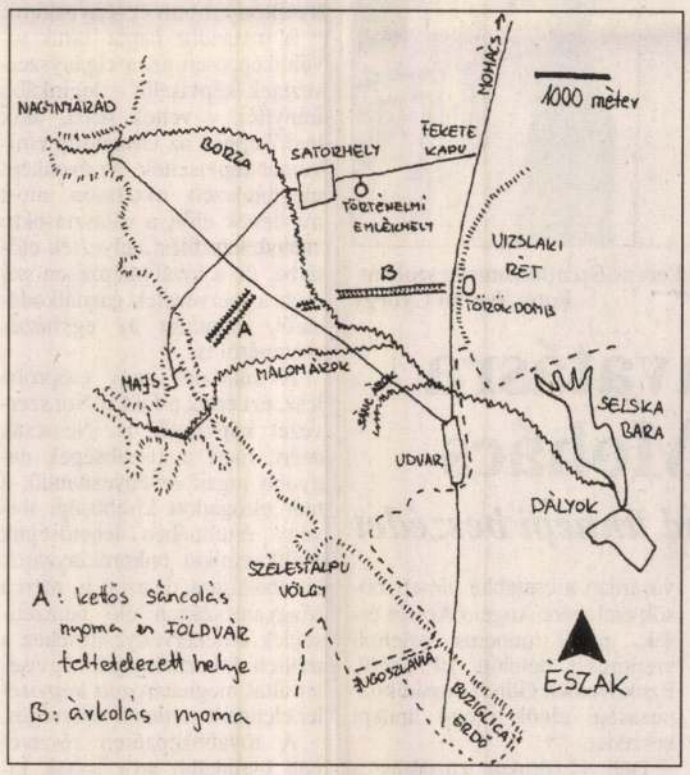

készülő *tábort*, a *Báli bég* vezette *könnyűlovasság* eltávolodva a táborverőktől a magyar harcrend felé biztosít.

A tábor Majsnál és attól keletre feküdt, nem pedig a Szélestalpú völgynél. A rumeliai haditestben ember és állat fáradt volt és valószínűleg szomjas is. A tábor helyével szemben alapvető követelmény, hogy *a helyszínen elegendő víz álljon rendelkezésre* az emberek és a többezer ló ellátásához. A Szélestalpú völgynél egy-két kúton kívül néhány mocsaras tavacska jöhetne számításba. *Majsnál ellenben a Malomárok elegendő vizet biztosít.*

Természetesen ez a követelmény fennáll a *magyar tábor* helyével szemben is, mint ezt már többen előttem megállapították.

Brodarics leírásában egy kicsiny falut említ, melynek neve Földvár. Ezzel elérkeztünk a *csatatérkutatás kulcskérdéséhez.*

Győrffy György: Az árpádkori Magyarország történeti földrajza című művében feldolgozza a Földvárral kapcsolatos okleveles forrásokat. Azt, hogy a Földvár, Majs közelében feküdt okleveles adat nem bizonyítja. A falu neve főleg egy birtokper kapcsán fordul elő, melyben a szekszárdi apátság azt állítja, hogy a Becsei család Földvár faluja eredetileg az *Ipolthlaka* nevet viselte, melyet András király adományozott az apátságnak. A Földvár nevet a Becseiek adták neki, hogy így elbitorolják annak jövedelmeit. Csaknem 10 éves pereskedés után, 1338-ban megállapítást nyert, hogy Ipolthlaka, másnéven Földvár a szekszárdi apátságé és határjáráson állapítják meg a pereskedők birtok határát. *A későbbiekben gyakran említik Földvárt, mint a Duna mellett fekvő falut.* Tévedett volna Brodarics?

Talán nem volt számára annyira ismeretlen a terület, mivel a csatát megelőzően egy ideig pécsi kanonok is volt.

Az említett birtokper megerősíti a feltételezést, hogy a *dombsor lábánál létezett egy másik Földvár is.* A Becseiek valószínűleg nem kitalálták a Földvár nevet, hanem egy olyan falu nevét használták, melynek birtokjogát bizonyítani tudták és amely Ipolthlaka közelében feküdt. Ezt a kettősséget bizonyítja a későbbiekben előforduló, *Duna mellett fekvő* megjelölés, ami *Ipolthlaka – Földvárt, a dombsor közelében fekvő Brodarics féle Földvártól* megkülönböztette.

Kettős sáncolás

1992 augusztusában *Majstól délkeletre* egy középkori településfoltot találtam, melyet *Kiss Attila* régész, Baranya megye X-XI. sz.-i sírleletei c. könyvében a *királyi szolgák falujaként* említ.

A település maradványai egy *kelet-nyugati irányú kettős sáncolás* területén fekszenek. A sáncolás nehezen különböztethető meg a környék terephullámaitól, azonban a területről készült légifényképen a talaj színének kontrasztja határolja el a talaj más természetes egyenetlenségeitől. A sánc a Borza árkáig húzódik, innentől sötét egyenes sávként, a *Törökdombig* húzódó árkolás nyoma látható a légifényképen. Nem zárható ki az árok újkori eredete, azonban *Lufti pasa, a csata egyik résztvevője* a következőket írja Az *Oszmán ház története* című művében: *„Egy kém hírül hozta, hogy a gyaurok, azon kívül, hogy ilyen nagy számmal vannak, még egy nagy árkot is ástak, melynek egyik vége egy hegyig, másik pedig a Dunáig nyúlik."*

Perjés Géza történész Mohács című művében megemlíti ezt a részletet, azonban besorolja a pasa leírásában található túlzások közé.

Az valóban nehezen képzelhető el, hogy a csata előtt a magyar sereg árkot ásott volna, azonban egy korábbi erődítés nyomait láthatta a kém. Ezt a feltevést valószínűsíti a terület két topográfiai neve is. A *Baranya Megyei Földrajzi Nevei* című kötet a Török-dombtól délre egy vízfolyást *Sáncároknak* nevez, északra a sátorhelyi elágazó környékét pedig *Fekete kapunak.* A sánc árok név magáért beszél. A fekete kapura magyarázatul szolgálhat, hogy a középkori határbiztosító erődítések átjáróit általában kapunak nevezték. Okleveles forrásokban nem találtam bizonyítékot a fenti gondolatok bizonyítására.

Településfolt

A Majstól keletre végzett terepbejárásaim során igyekeztem tárgyi anyagot gyűjteni, mely a *belső küzdőtér* helyét jelzi.

Az ágyúgolyó mellett a muskétagolyó tekinthető a legfontosabb bizonyítéknak a belső kűzdőtér behatárolása szempontjából. Ezek a belső küzdőtéren kívül a magyar tábor környékén is nagyszámban kerülhetnek elő, mivel a tábort muskétás zsoldosok védték, de a szekerekkel menekülők is jelentős mennyiségű muníciót szórhattak el. Ez magyarázza azt a *Gergely Endre* által leírt adatot, mely szerint a Fekete kapunál a szántáskor vas és ólomgolyókat forgatott ki az eke.

Ezért csak azok a muskétagolyók jöhetnek számításba a belső küzdőtér helyének meghatározásánál melyek a *tereplépcső lábánál* kerülnek elő. Ezen a területen még nagyszámú nyílhegynek, törött fegyvereknek, sarkantyúknak, lópatkóknak és a küzdelem egyéb zsákmányként értéktelen maradványának kell előkerülni.

Elsősorban a *Majstól északkeletre* fekvő *településfoltot* vizsgáltam át. Ennek eredményeként 8 nyílhegyet, kopjacsúcsot, több pengetöredéket, sarkantyút és patkót találtam. Ezen a területen két szakállaspuska lövedéket és hat muskétagolyót, *Majs keleti szélén* két muskétagolyót, a *nyárádi elágazótól délnyugatra* egy szakállaspuska lövedéket gyűjtöttem.

Mind a nyolc muskétagolyó különböző. Kettő a becsapódáskor deformálódott, két darab pedig félkésznek mondható mivel az öntési csúcsot nem vágták le róluk.

Az előkerült pénzek közül külön figyelmet érdemel I. Zsigmond kron groschenje mely egy korabeli hamisítvány így már a maga idejében is ritkaságnak számított. Talán azon zsoldosok egyike hozta magával hazai földről, akiket unokaöccse megsegítésére küldött a lengyel király.

Ásatni kellene

Írásomban igyekeztem behatárolni a mohácsi csata belső küzdőterének helyét. Szükséges lenne azonban a Majstól északkeletre fekvő településfolt régészeti kutatása, elsősorban a falu templomának lokalizálása érdekében. Mivel a fentiekben közölt leletanyag felszíni gyűjtésből származik, egy ásatás valószínűleg ennek többszörösét hozhatná felszínre.

Négyesi Lajos

Nevének csengése van a pénzvilágban

Szuperbefektető és mecénás

Szuperbefektetőként és mecénásként emlegetik, legalább tizenöt éve szerepel a világsajtóban, mint sikeres üzletember, de csak az utóbbi két évben számítják a világ legsikeresebb pénzmágnásai közé. A nyilvánosság előtt szereplők közül minden esetre ő a legismertebb, s persze nemcsak Európában, hanem a Wall Street-en is. Azon roppant kevesek közé számít, akik a tőkés világban, melyet végső soron a piac igazgat, maguk igazgatják a piacot.

Ez a státusz pedig félelmetes csengést ad Soros nevének a pénzvilágban. Különleges befolyása ugyanis nemcsak immár hét vállalatból álló és közel tízmilliárd dollárt forgató birodalmának köszönhető, hanem annak is, hogy időről-időre, s növekvő gyakorisággal nyilvánít véleményt a világ gazdasági és politikai ügyeiről.

New York, Columbia Circle. Az épület tizedik emeletén lévő Soros Fund Management, korporatív eleganciája ellenére sem kelti azt a benyomást, hogy egy hatalmas pénzügyi birodalom mindenható urainak székhelye. A kis fogadószobában szépen keretezett poszterek, csak Soros dolgozószobájában láthatók a világcégek főhadiszállásain megszokott eredeti műalkotások: Kádár, Schreibe, Kassák remek vásznai. A Columbia Circie-en ma is mindössze 14 menedzser dolgozik, mert ezt a birodalmat valóban egy személy irányítja, aki nem tesz szemrehányást senkinek, ha értékpapírjai egy nap alatt 800 millió dollárt veszítenek értékükből, mint a legutóbbi tőzsdekrach alkalmával történt, de akkor sem törődik az irigy kételkedőkkel, amikor néhány nap alatt dollármilliárdokkal növeli vagyonát, jól kiszámított arany-üzlettel, vagy árfolyamügyletekkel.

A birodalom jelenleg hét vállalkozásból áll, s ezek közül a legkisebb, jóllehet továbbra is a legfontosabb, a többi céget agytrösztként igazgató Soros Fund Management, mely száz százalékig George Soros tulajdona. Legértékesebb vállalata viszont a Quantum Fund, mely valutákba, valamint amerikai, európai és ázsiai részvényekbe fekteti Soros és befektetőinek pénzét, s jelenleg 4,2 milliárdos vagyont tud kimutatni. Ennek az összegnek a 45 százalékát az utóbbi egy évben szerezte, jóllehet maga a vállalkozás majdnem 25 éves. A legújabb Soros vállalkozás a Quantum Realty Trust, mely ez év februárjában indult a pénzügyi világban ugyancsak jól ismert Paul Reichmannal közösen, 655 millió dolláros tőkével, s ingatlanüzletekre specializálódott: elsősorban irodaházakat építenek, de üzletházakba és lakásépítkezésbe is belevágnak ott, ahol érdemesnek látszik.

Érdekesen alakult Soros viszonya a sajtóval. Interjúkat ritkán ad, inkább nyilatkozik, vagy maga írja meg véleményét, hogy elkerülje a torzításokat. Megnyilatkozásait részint jótékonysági tevékenysége, részint a mögötte álló hatalmas pénzeszközök miatt megkülönböztetett figyelem kíséri, s bizonyos félelem is az érintett bankok részéről. Főként, amikor nem valamelyik alapítványáról, s nem a személyes meggyőződésében domináns szerepet játszó „nyitott társadalomról" beszél, hanem a pénzről. És nem ok nélkül. A legutóbbi példa: a német televíziónak nyilatkozott augusztus 4-én arról, hogy márkát ad el és dollárt vásárol. És mintha varázspálcával intettek volna: a márka árfolyama esni, a dolláré emelkedni kezdett.

A Reichmannal való társulás szinte azonnal megélénkítette az ingatlanpiacot. A piacmozgató ugyanis nem annyira maga George Soros, hanem az a pénz, amelyet hozzá hasonló lehetőségekkel rendelkező partnereivel mozgósítani képes. A Quantum Realty Trust első nagy vállalkozását – Mexikó fővárosban – 1,5 milliárd dolláros beruházással tervezik megvalósítani. Ekkora pénzzel minden bizonnyal ki lehet rántani egy ágazatot – adott esetben a közületi épületek iparát a depresszióból.

George Soros alapítványainak működését eddig semmiféle politikai körülmény nem zavarta. Ezek a londoni egyetemen Karl Poppertől tanult „nyitott társadalom" elveinek érvényre jutását hivatottak elősegíteni. A magyarországi Soros Alapítvány évi 6 millió dollárral támogatja a hazai kulturális és oktatási intézményeket és vállalkozásokat, s ma is Soros legismertebb alapítványainak egyike a 22 közül. Időközben azonban a pénzügyi támogatások más területeken gyorsabban nőttek, mint nálunk. Az 1990-ben létrejött prágai illetve budapesti székhelyű Közép Európai Egyetem alapítvány fejlesztésére Soros öt év alatt 25 milliót költ. A volt szovjet köztársaságok számára létrehozott alapítványt évi 27 millióval támogatja a volt Szovjetunióban folyó tudományos kutatások fejlesztését tavaly és idén összesen százmillióval. Bosznia-Hercegovina javára 50 milliót ígért.

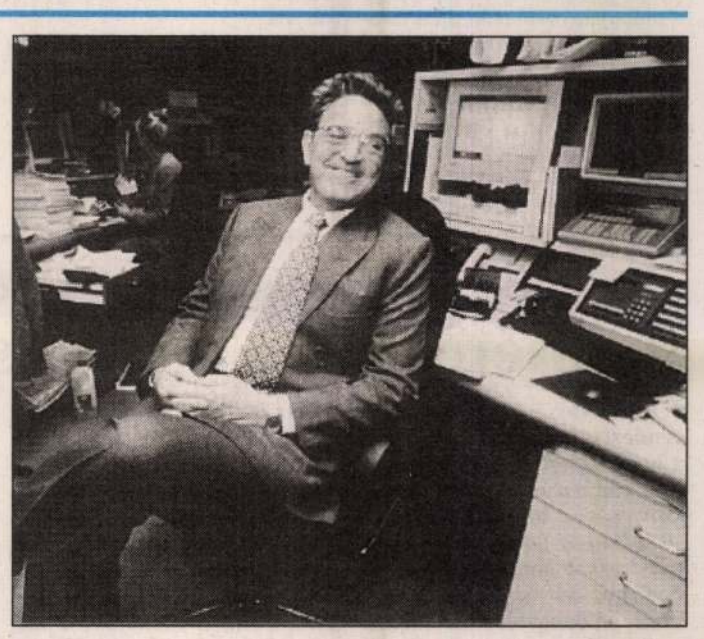

Soros György

Baranyaiak telefonszámai a Ki mit tud?-on

Ma este 8 óra 10 perckor kezdődik a Ki mit tud? első középdöntője a TV-1-en. A közönségszavazatokat telefonon ma este 10 órától holnap este 10-ig lehet leadni.

A baranyai résztvevők helyes számai a következőek: Tanac Néptáncegyüttes 06/ 1-117-8277, Gráf Csilla (vers- és prózamondás) 1-117-1864, Kiss Bernadett (népdal) 1-117-1811, Kovács István (vokális zene) 1-117-1833.

Krónika Drávacsepelyről

Hamarosan kiadják Drávacsepely krónikáját. A párszáz lelket számláló, Harkányhoz közeli falu története az első írásos dokumentumok keltezésétől az 1990-es évekig tárja fel Drávacsepely sorsát. A krónika, melyet dr. Erdődy Gyula történész írt, már elkészült, jelenleg nyomtatják a fővárosban.

Útfelújítás Túronynál

Befejezéséhez közeleg a burkolat megerősítése a sok súlyos balesetet megélt veszélyes útszakaszon, a túronyi kanyarban. A Pécsi Építő Kft. által végzett munkára a gépkocsik által elkoptatott burkolat elöregedése miatt került sor. Az út kiegyenlítő és vékonyaszfalt-kopó réteget kapott, egyúttal megoldották a szakaszon a vízelvezetést is.

Közelharc a közterületek bérlési jogáért Szigetváron

Szinte közelharc alakult ki az árusok között a szigetvári városgondnokságon a Zrínyi emlékünnep rendezvényei idejére a közterületek igénybevételéért. Az ünnepség idejére tízszeresére emelték a közterülethasználati díjat, ennek ellenére nagyon sokan érdeklődnek a területfoglalási lehetőség után. A városgondnokság szerződést kötött három vállalkozóval, akik külön-külön egy kisebb vidámparkot, illetve egy dodzsemet, valamint három egyéb nagyobb játékot üzemeltetnek. Így a mutatványosoknak szánt területet teljes egészében bérbe adták már. Korlátozott számban még elfogadnak jelentkezéseket kereskedőktől, bazárosoktól, édesség és egyéb árusoktól, azonban célszerű előbb a városgondnokságon érdeklődni.

A hétvégén avatják fel Trischler Ferenc Szentháromság szobrát
Fotó: Szundi György

Szoboravatásra készül Mohács

Göncz Árpád mond ünnepi beszédet

A város 900 éves évfordulós rendezvényeinek sorában kiemelkedő esemény augusztus 29. E jeles napra Mohács partnervárosainak küldöttei a németországi Bensheimből, a franciaországi Wattrelosból és a bulgáriai Lomból már megérkeztek.

A 467 évvel ezelőtti csatára emlékezve ma a Szepessy-parkban álló Lengyel Emlékműnél 15.30 órakor, majd a Csele-patak menti II. Lajos-szobornál 16 órakor lesz a koszorúzási ünnepség. Ugyancsak ma este 7 órakor a Kossuth Filmszínházban kezdődik az a kórushangverseny, amelyen Wattrelos város énekkara, egy olasz kórus, valamint a Mohácsi Vegyeskar lép föl.

A Történelmi Emlékhelyen vasárnap a csatában elesett hősök emlékére Angelo Acerbi érsek, pápai nuncius celebrál szentmisét délelőtt 10 órától. Ezt követően Göncz Árpád köztársasági elnök mond ünnepi beszédet.

Déli 12 órakor kezdődik a Szentháromság-szobor felszentelése, felavatása. A Trischler Ferenc szobrászművész készítette monumentális alkotásnál Mohács sétálóutcájának elején a szertartás közreműködői is Göncz Árpád és Angelo Acerbi lesznek.

A városházán délután 3 órakor ünnepi önkormányzati ülést tartanak. Ekkor írják alá a Mohács–Wattrelos testvérvárosok szerződését és díszpolgári címeket adományoznak. **Berta M.**

A választás nagy erőpróba

A kisebbségi törvény egy keret, amelyet meg kell tölteni tartalommal – jelentette ki a Fii Cu Noi, behás cigányszervezet továbbképzésén Bogdán Béla kormányfőtanácsos, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal munkatársa. Nem véletlenül hangsúlyozta a tanácsadó ezt a tényt, a résztvevők ugyanis éppen arra voltak kíváncsiak: érdekeiket milyen módszerekkel tudják minél hatékonyabban érvényesíteni.

A második napja tartó továbbképzésen azon cigányszervezetek képviselői – leginkább irányítói – vettek részt, akik legfőképpen az Ormánság etnikumát képviselték. Az évenként megrendezett oktatáson most mindenek előtt a választásokra való felkészülést helyezték előtérbe, de a továbbképzésen szó esett a szervezetek gazdálkodásáról, valamint az egyházak szerepéről is.

A választás nagy erőpróba lesz, ezt érzik a Fii Cu Noi szervezet képviselői is. Nemcsak azért, mert a kisebbségek nagyobb jogait érvényesítendő, a már elfogadott kisebbségi törvény értelmében lehetőségük nyílik etnikai önkormányzatok létrehozására, de azért is, mert a Magyarországon élő nemzetiségiek érdekérvényesítéséhez a területi önkormányzati képviselet által meghatározott képviselet elengedhetetlenül szükséges.

A továbbképzésen résztvevők leginkább arra voltak kíváncsiak, vajon hogyan történik a nemzetiségi önkormányzatok létrehozásának technikai lebonyolítása. A tagszervezetek képviselői aggodalmuknak adtak hangot, miszerint a nemzetiségiek nem rendelkeznek megfelelő káderekkel, ráadásul a törvényben megfogalmazott paragrafusokat sem értik minden részletében. A kormányfőtanácsos viszont egyre figyelmeztetett: a kishitűséget le kell vetkőzni, eredményeket csak így lehet elérni. **B. G.**

Holnap az Új VDN-ben

A rejtélyes sírhalom

Történelmi Mohács-pletykák

*

Egy szolid show-man

Amit Antal Imre tud

*

„Máma elefántra megyek"

Egzotikus vadászprogramok

*

Ha jobb a reklám, mint az áru

Sajtóattasé az USÁ-ban

Lehangoló helyzetben a megye mezőgazdasága

Közönségnapok az AGRO–EXPO-n

Baranyában 1993-ban lényegesen lecsökkent a cukorrépa terület, elsősorban a délvidéki helyzet miatt. Így mindössze ötezer hektár kerül kitermelésre (kétezer hektárt ki kellett szántani) – mondta *Szentpáli László*, a Baranya Megyei Földművelésügyi Hivatal helyettes vezetője Üszögpusztán, az AGRO–EXPO '93 mezőgazdasági szakkiállítás pénteki szakmai napjának nyitó előadásán, melyben a megye mezőgazdasági helyzetét elemezte.

Rossz az őszi árpa termés is, a repce szerepe az előző évekhez képest jelentéktelenné vált, csökkent a napraforgó és a szója vetésterülete. A bő téli csapadéknak köszönhetően viszont az időben elvetett búza hektáronkénti termésátlaga Baranyában 6,5 tonna volt.

Bár a szántók kétötödét kukoricával ültették be, az utóbbi évek őszi csapadékhiánya arra figyelmeztet hogy a hosszú tenyészidejű tengeri termesztése nem célszerű ebben a térségben.

Az állattenyésztést illetően az éves sertéskibocsátás mintegy 100 ezer darabbal csökkent a 10 évvel ezelőtti időszakhoz képest. Sorra tönkremennek a 2-300 hízót leadó magánkézben lévő vállalkozások. Az állattartó telepek férőhelyeinek 25 százaléka kihasználatlan, a technológiák korszerűsítésre szorulnak.

Felére csökkent a juh-, kétharmadára a tehénállomány is, a baromfiágazat pedig gyakorlatilag megszűnt. Egyszóval a baranyai mutatók pontosan igazolják a hazai mezőgazdaság pillanatnyi helyzetét.

Az AGRO–EXPO '93 mától lovas bemutatókkal, helikopteres városnézéssel, sétalovaglással, kocsimúzeummal, kisállatvásárral, borkóstolóval és sörsátorral várja a nagyközönséget az üszögpusztai lovaspálya mellett. **M. B. E.**

Kambodzsában szolgáltak kitüntetése

A Belügyminisztérium színháztermében pénteken központi ünnepséget tartottak a Kambodzsában külszolgálatot teljesítő rendfenntartó egység tagjainak és köszöntötték hozzátartozóikat is. Az ünnepségen megjelent Göncz Árpád köztársasági elnök, Boross Péter belügyminiszter.

Ünnepi beszédében Boross Péter méltatta, hogy rendfenntartóink Kambodzsában milyen kiemelkedő teljesítményt nyújtottak, hiszen az ENSZ UNTAC értékelése szerint a harminchat résztvevő nemzet közül a magyar csoport volt a harmadik legjobb egység. Teljesítményük elismeréseképpen a belügyminiszter előléptetett 31 tisztet és tiszthelyettest és további 105 személyt részesített elismerésben. Az ünnepséget követő fogadáson Göncz Árpád mondott pohárköszöntőt. „Mindenekelőtt két új honfitársunkat köszöntöm – mondta a köztársasági elnök, arra a két ifjú kambodzsai hölgyre utalva, akik egy–egy magyar rendőrrel kötött házasságukat követően érkeztek az egységgel együtt Magyarországra".

Rendezésre vár a pécsi Báránytető

A nehéz járművek feltörik az útburkolatot

Méltatlan Pécshez és a Mecsekhez a Báránytető rendezetlensége, de a rázatós Bárány út sem illik már a csinos családi házakhoz. A Mecsek lankáján mint egy hatalmas, nyílt seb tátong a feltöltés alatt lévő egykori kőbánya. Időnként porzik, máskor bűzlik, attól függően, hogy milyen törmeléket, szemetet, növényi vagy háztartási hulladékot borítanak ki ide.

Közelében szőlőskertek, jó levegő reményében épültek házak és a Tüdőszanatórium. A meredek Bárány út állapota egyre romlik, nem használnak az évenkénti többszöri kátyúzások sem. Nem is csoda, hiszen 10 tonnás teherautók is járnak a gyenge teherbírású burkolaton, és feltörik, szétrázzák azt. Utána jönnek a személyautók, és vezetőik bosszankodnak a gyakoribb lengéscsillapító-csere és futómű-javítás miatt. A keskeny útszakaszokon nem lehet félreállni a szembejövő teherautóktól. Az ott lakókat és arra közlekedőket érdekli, meddig tart ez az állapot?

A pécsi önkormányzat Városfejlesztési és üzemeltetési irodájától megtudtuk, hogy még 5 évig is eltarthat, mert első feladat a víz- és szennyvízcsatorna kiépítése, és csak utána kerülhet sor az útépítésre. Az iroda versenyfelhívásra készítteti el a Mecsekoldal víz- és csatornaépítésének kiviteli terveit, így a Báránytetőre és a Bárány útra vonatkozólag is. A szennyvízcsatorna környezetvédelmi okból is fontos. Szeretnék, ha társulási formában együtt kerülne sor a kivitelezésre, de a döntés a lakosságé. A közműépítést meg kell, hogy előzze a támfalépítés és a rézsűkialakítás.

A helyzetet bonyolítja, hogy egyes házak csatornáit a Székely Bertalan úti vezetékbe kötötték be, és nem valószínű, hogy ezek újabb társulásba belépnének. Az útkorrekció végrehajtásánál problémát okozhatnak az útba eső, már megépített támfalak, kerítések és vízterelők. Vajon, aki saját telkének védelmére azt megépítette, kötelezhető lesz-e a lebontásra?

Az útszélesítés és felújítás terve megvan a Városgondnokságnál, sőt már a pénz is megvolt, ám első a csatornázás. Megtudtuk, hogy idén még újabb kátyúzás lesz. A bányagödör feltöltése 3-5 évig tarthat, kezelését vállalkozásba adták. Mindenesetre több figyelmet kíván a bánya ügye. A rendezési terv szerint parkosítani fogják. Azon is el lehet gondolkodni, hogy érdemes-e a Bárány útról a nehéz járműveket kitiltani és átterelni forgalmukat a Mecsek felé. **Rozvány György**

Baranyai vadászok fóruma Pécsváradon

Kemény harc a vadászati jogért

Baranyai vadászfórumot rendezett tegnap Pécsváradon a helyi Zengő Vadásztársaság és a vadásztársaságok megyei szövetsége. Időszerűségét elsősorban az adta, hogy – a tanácskozást megnyitó Bánffy György, az országos Vadászati Védegylet elnökének megfogalmazásában – kaotikus, törvényen kívüli állapotok vannak a vadászat terén.

*

Ennek okát abban látja az elnök – aki MDF-es országgyűlési képviselő is –, hogy a három évvel ezelőtt beadott törvénytervezetüket nem tárgyalta meg a parlament. Az azóta eltelt idő alatt – elsősorban az erdészeti lobby nyomására – a vadászati jog mind inkább a földtulajdonhoz látszódik kötődni. A Bánffy-féle tervezet lényege az volt, hogy a földtulajdonos, -használó, -kezelő gazdálkodási egységet alkosson a területen vadászó társasággal. Ez érdekazonosságot feltételez, illetve közös munkában készültek volna a gazdálkodási tervek is. Az állami ellenőrzést a megyei Földművelésügyi Hivatalok látnák el.

Az Országos Erdészeti Egyesülés véleménye: az erdészetek területén nincsen szükség vadásztársaságokra. Bánffy szerint ez monopolhelyzetet eredményezne, „az pedig mindig fiaskóval végződik".

Az ex lex állapot természetesen kihat a vadásztársaságok működésére is. A védegylet elnökének megítélése szerint ez a *fegyelem fellazulásában, a szakmai munka minőségének erős romlásában* jelentkezik.

– Bárhogyan alakul is a vadgazdálkodás helyzete – hallottuk Bánffy Györgytől –, a vadásztársaságoknak csak akkor van létjogosultsága, ha fegyelmezett, *támadhatatlan a vadgazdálkodásuk*.

Úgy tűnik, kompromisszumokra van szükség az ellenérdekű felek között – s erre éppen Baranyában van jó példa. A megoldás megtalálása sürgető, még mielőtt az erdők, a vadállomány *végveszélybe* kerülne.

Az új vadászati törvényre még sokáig kell várni. Addig ez a kaotikus állapot nem maradhat jellemzőnek. *Egyaránt kárát láthatja az erdészet, a vadászat, de elsősorban a vadállomány.* **Mészáros A.**

Építkezésre alkalmas
legalább 1000 m²-es közművesített telket keresünk
Pécs, belvárosában
esetleg közvetlen környékén
megvételre!
Ajánlatokat kérjük:
KYM Irodaépítő és Üzemeltető Kft.
Budapest 1072, Király u. 51. fél em. 18.

TRISCHLER Tér

Hajókirándulás a seattle-i öbölben

Seattle, USA: Jean Chretien kanadai miniszterelnök (balról), Jiang Zemin kínai elnök és Bill Clinton (jobbról), az USA elnöke integetnek szombaton visszatérve siettle-i találkozójuk hajókirándulásáról. Az APEC-csúcsértekezlet tárgyalásainak befejeztével a részvevők közös nyilatkozatban fogalmazták meg teendőiket MTI Telefotó

Újabb Antarktisz-expedíció

Újabb expedíció indul a Déli-sarkvidék egyetlen működő tűzhányójának felderítésére. A vállalkozó szellemű tudósok ezúttal egy francia felfedező, *Jean-Louis Etienne* vezetésével vágnak neki az örök hó birodalmába vezető útnak, hogy megkíséreljék a szinte lehetetlent: leereszkedjenek a tűzhányó kráterébe, s megvizsgálják az izzó láva összetételét. A 3800 méter magas Mount Erebus az Antarktisz legmagasabb hegye. Már többször próbálták „kikutatni titkát", ám mindhiába.

Lemásolták a „jégember" fejét

Az 5300 éves „jégembert" 1991-ben találták meg. Most *John Curche* művész-tudós erőfeszítéseinek köszönhetően élethű másolat készült a jégember fejéről. A héten már be is mutatják Denverben. Két első foga között hézag látszik, s kékesszürke szemei félelmet tükröznek, valószínűleg egy közeledő vihar miatt. A tudósok nagyon örültek, amikor megtalálták a jégembert, mert nagyon jó állapotban volt. Az gondolják, halála után azonnal hó temette be a tetemet, amely azután megfagyott.

Repülőszerencsétlenség Macedóniában

Eddig csak három túlélőt találtak az éjszaka lezuhant macedón repülőgép roncsai között – közölte vasárnap reggel a szkopjei rádió. A macedón légitársaság JAK-42–es gépe szombat este 11 és 11.40 között zuhant le az Ohridi-tó közelében, miután a szkopjei repülőtér köd miatt nem fogadta a gépet, amely Genfből érkezett. Fedélzetén 108 utas és nyolc főnyi személyzet tartózkodott. Macedóniában idén ez már a második súlyos repülőszerencsétlenség. Februárban röviddel Szkopjéből történt indulása után lezuhant egy Fokker típusú gép, akkor 71 személy halt meg.

Elefántok rohama Szumátrán

Egy csorda vad elefánt rohamot intézett dél-szumátrai falvak ellen és elpusztított sokszáz hektárnyi veteményt. Kedatarn község lakosai elmondták a UPI amerikai hírügynökség tudósítójának, hogy mintegy 25 elefántból álló csorda kitört az erdőből, letaposta a kávé- és paprikaültetvényeket. Az állatok megfosztották a falusiakat egyetlen jövedelmi forrásuktól. A kárvallottak felkérték a hatóságokat, segítsenek abban, hogy ilyesmire a jövőben ne kerülhessen sor. Az érintett falvak olyan helyen feküsznek, ahol a közeli dzsungelban 600 vad elefánt tanyázik.

Melltartók a Grand Canyon fölött?

Egyelőre nemet mondtak az illetékes hatóságok annak az amerikai „művésznek" a tervére, aki tízezer melltartót szándékozik összegyűjteni és azokat ruhakötélre fűzve kifeszíteni a Grand Canyon fölé. A magát *Nicolinó*-nak nevező 53 éves kaliforniai férfi enyhén szólva is bizarr tervéről nyilatkozva *Jim Tuck*, a Grand Canyon Nemzeti Park igazgatóságának szóvivője hangsúlyozta az AP tudósítójának, hogy a nemzeti park természeti szépségének okán létesült. Nem lenne helyénvaló bármiféle kötelet kifeszíteni fölötte, még akkor sem, ha a kötél amerikai nemzeti zászlókból állna... Nicolino úgy nyilatkozott a Denverben (Colorado állam) megjelenő Rocky Mountain News című lapnak, hogy eddig már 1500 melltartót kapott.

Merényletkísérlet Azerbajdzsánban

Tűz alá vették szombaton Azerbajdzsán területén *Vlagyimir Kazimirovnak*, az orosz elnök különmegbízottjának gépkocsiját. Kazimirov Azerbajdzsán és a karabahi örmények között közvetít. A politikus autójára örmény oldalról lőttek a határtérségben, de Kazimirov nem sérült meg. Az Interfax jelentése szerint páncélozott harcjármű lövegéből, illetve tüzérségi fegyverből adták le a lövéseket. Az orosz hivatalos hírügynökség szerint Kazimirov sértetlenül megúszta a támadást, viszont azerbajdzsán katonai kíséretének több tagja megsebesült.

❍ **Róma:** Először választanak polgármestert közvetlenül számos olaszországi városban a vasárnapi részleges helyhatósági választásokon. Több mint 11 millió választópolgárt várnak a reggel 7-től este 10-ig nyitva tartó szavazóhelyiségekbe. 428 helység, tartomány és további három megye tanácsát választják meg. Különösen sok helyen lesz polgármester-választás Szicíliában, ahol azért kellett feloszlatni közel száz város önkormányzatát, mert a maffia ellenőrzése alá kerültek.

❍ **Tallinn:** A három balti köztársaság, Észtország, Lettország és Litvánia fegyveres erőinek főparancsnokai az észt fővárosban elhatározták egy közös zászlóalj felállítását. Ezt Aleksander Einseln, az észt haderő főparancsnoka jelentette be vasárnap a lett és litván főparancsnok jelenlétében kétnapos tárgyalásaik záróakkordjaként. Közös közleményében a három magas rangú katonatiszt annak a reményének adott hangot, hogy a zászlóalj megalakítása egyben a „NATO-val kialakítandó jövőbeni együttműködés" első lépése is.

❍ **Róma:** Palermó után nemsokára Rómában is katonák fognak járőrözni, vigyázni a középületekre, műemlékekre, követségekre és más objektumokra. Fabbri védelmi miniszter szombaton hozzájárult, hogy a hadsereg egységeit bevessék közbiztonsági feladatokra a fővárosban, ezenkívül a szervezett bűnözés által leginkább sújtott három déli tartományban.

Egy időben három pódiumon zajlott a produkció Fotó: Kóródi

Német népzenei parádé Pécsett

(Folytatás az 1. oldalról)

„energiaválságba" kerültek, s ezért két műsorszámot is meg kellett ismételni. Ezért persze legkevésbé a közönség bánkódott, annál is inkább nem, mert a kényszerű szünetben ráadás számokat hallgathatott.

A három pódiumon felváltva zajló műsorban a sásdi együttesen kívül fellépett a véméndi, a palotabozsoki, a görcsönydobokai énekkar, a villányi és a Lenau gyermekkórus, a székelyszabari trió, a Wemender Quartett, a Branauer Quitett, a Mezei-Hessz-duó, a palotabozsoki fúvószenekar, a Schütz és a Stefans együttes, a Wielander Nachtigallen, a véméndi ifjúsági fúvószenekar, valamint szájharmónikán játszva Vache Margit. A táncot öt együttes képviselte saját zenekarának kíséretével: a Leővey, a véméndi, a sombereki, a geresdlaki és nagynyárádi. Sajátos műfajként pedig Szeiberling Krisztina és Mezei Anikó tájnyelven adott elő történeteket.

A két órás műsor végén a közönség és a szereplők – 1300 ember! – együtt énekeltek el egy a Schubert-dalt.

Mindazok, akik lemaradtak a programról – netán azért, mert már állóhely sem jutott nekik a Széchenyi Gimnázium Sportcsarnokában –, a rádió és a tévé felvétellel vigasztalódhatnak. Az utóbbi annyiban is különleges, hogy az Alpok-Adria együttműködés keretében nemzetközi programmá válik: az osztrák, a bajor, az olasz, a szlovén és a horvát televízió is sugároz majd részleteket a pécsi német nemzetiségi fesztivál műsorából.

A Magyar TV január 1-jén újévi koncert gyanánt sugározza a felvételt az Unser Bildschirm nemzetiségi magazin keretében. Akik pedig nem tudnak addig várni, s egyébként koránkelők, már november 23-án, kedden 6 óra 25 perctől láthatnak a műsorból összeállítást a körzeti televíziók „Határtól határig" programjában. **Dunai Imre**

Múmiákra bukkantak egy ókori kínai városban

Nija (Minfeng) ősi kínai város romjainál kínai és japán régészek mumifikálódott holttestekre bukkantak. A kutatócsoportnak homokdűnéken és sűrű erdőségeken keresztül sikerült eljutnia a Takla-Makán sivatag déli részén, Kasgártól (Kasi) mintegy négyszáz mérföldre fekvő városba. A hajdan virágzó településen még mindig áll a városfal egy része, és épségben maradt néhány ház és szőlőlugas is. A házak különböző használati tárgyakat rejtenek, olyan, mintha lakóik egy perccel ezelőtt hagyták volna el otthonaikat, – hivatkozik az AP az Új Kína hírügynökségre. A homokban a régészek nyolc mumifikálódott holttestre, illetve csontvázra bukkantak, körülöttük pénzérmék, bronztükrök, ékszerek hevertek. Az egykori lakók szőke vagy barna hajúak voltak. Indoeurópai vonásaik alapján arra lehet következtetni, hogy őseik Nagy Sándorral érkeztek Közép-Ázsiába a Kr.e. IV. században. Nija az Európát Ázsiával összekötő selyemút egyik fontos állomása volt. Más városállamokhoz hasonlóan évszázadokig virágzott, majd mintegy 1000-1600 évvel ezelőtt hirtelen nyoma veszett. *Sir Aurel Stein (Stein Aurél)* magyar születésű brit archeológus 1903-ban környékbeli emberek segítségével rátalált az ősi oázisra, és felfedezőútjáról temérdek műkinccsel tért haza. A XX. század első felében több más, európai és japán felfedező is tonnaszámra vitte magával a selyemút kincseit és a dokumentumokat. Ezért Kína sokáig nem engedélyezte, hogy külföldi régészek végezzenek ásatásokat. A jelenlegi kínai-japán csoport munkáját a Kína kulturális örökségét felügyelő állami szervnek kellett jóváhagynia.

Részjelentés az 1956-os sortüzekről

Magyarországon félszáznál több sortűz dördült el 1956. október 23-a és december 28-a között – állapította meg a kormány által megbízott Történelmi Tényfeltáró Bizottság. A kutatómunka első részjelentését hétfőn, az Igazságügyi Minisztériumban, sajtótájékoztatón ismerteti *dr. Kahler Frigyes*, a bizottság elnöke és *M. Kiss Sándor* történész. Az előadók nyilvánosságra hozzák következtetéseiket, és bemutatják az 1956-os sortüzekkel kapcsolatban eddig feltárt dokumentumokat is.

A tényfeltáró bizottság munkájának egyik alapvető célja: „a történeti értelembe vett felelősök körének megállapítása, vagyis annak vizsgálata, hogy kinek volt joga kiadni sortűzre parancsot, s ezzel a joggal ki és miként élt." A kutatók szerint a tűzparancsok kiadásában – 1956. október 23-a és 28-a között – jelentős szerepe volt az időszakot háborúként megélő szovjet tisztek mellett a feltehetően 1956. október 24-én hajnalban létrejött Katonai Bizottságnak és a megyei pártapparátusok vezetőinek, valamint a Központi Vezetőségben lévő rákosista személyeknek. A bizottság vizsgálta az 1956. november 4-e után létrehozott karhatalmi alakulatok – önállóan, illetve a szovjet katonákkal együtt végzett akcióit is. E sortüzek során egyes adatok szerint 81, mások szerint pedig 163 személy szenvedett halálos sérülést. A kutatók arra a következtetésre jutottak, hogy a karhatalmi erők állítólagos rendfenntartási feladataikat a politikai vezetés elismerését kiváltva, az alapvető emberi jogokat durván megsértve hajtották végre.

Hitte volna,

hogy egyszer Ön is árusíthat Pécsett
a volt Centrum Áruházban?
Minden kereskedőnek itt a lehetőség:
1993. december 10-23-ig naponta 10-19 óráig
„KIS KARÁCSONY" vásárt szervez a MAHIR RT
Baranya Megyei Igazgatósága és a
pécsi önkormányzat.

Kis- és nagykereskedők jelentkezését várjuk:
PÉCS, Ferencsek u. 9.
Tel.: 72/410-258,
410-061

LANCIA autószalon INTERGALE üzletház
skandináv

KÍNÁLATUNKBÓL:

Y 10 1. 051. 250 - Ft - tól.
DELTA 1. 388. 750 - Ft - tól.
DEDRA 1. 657. 500 - Ft - tól.
THEMA 2. 770. 000 - Ft - tól.

FIAT LANCIA
ALKATRÉSZEK KIS - ÉS
NAGYKERESKEDELMI ÉRTÉKESÍTÉSE.
SZAKSZERVIZ !!!

Pécs Siklósi út 52. TEL.: (72) 332 - 486
(Autósbejárat a bőrgyári portán.)

Ausztria Lottó

A Lottó Unió Kft. tájékoztatása szerint a 93/46. játékhét eredményei a következők:

Lottó és Joker fogadási díja: 132 242 900 schilling.

Lottó nyerőszámok:
2, 19, 21, 26, 34, 42
Pótszám: **44**

Joker fogadási díj: 24 124 041 schilling.

Joker nyereményösszeg 1. nyerőosztály: 4 824 808 schilling.

Joker nyerőszámok:
4, 5, 0, 6, 3, 8

Hogyan vezessünk télen?

Jó tanácsok autósoknak a 4. oldalon

Új Dunántúli Napló

KÖZÉLETI NAPILAP

IV. évfolyam, 319. szám
1993. november 22., hétfő
Ára: 16,30 Ft

Dombormű Erzsébetnek Bólyban ... Jövőre döntenek a végleges elhelyezéséről. (Írásunk az 5. oldalon)
Fotó: Laufer L.

Kohl–Jelcin találkozó

Egyhetes kínai látogatásáról útban hazafelé rövid kitérőt tesz hétfőn Moszkvában Helmut Kohl német kancellár. A kancellár rövid, kétórás megbeszélést folytat Borisz Jelcin orosz elnökkel, akivel utoljára még a tragikus októberi események előtt, a nyár közepén találkozott.

Székely táncosok Baranyában

A kakasdiak tavaszi látogatását viszonzó erdélyi, Csernakeresztúrról érkezett székely hagyományőrző együttes tegnap bemutatkozott Hidason, illetve Kisvejtikén is. A csaknem 40 tagú tánccsoport ma utazik haza Vajdahunyad vármegyébe.

Kemény tél Boszniában

A tél Boszniában sakkban tartja a polgárháborús ellenfeleket. Vasárnap hajnalban az ország válságövezetiből csak elszigetelt harcokat és lövöldözést jelentettek – közölte a bosnyák rádió, amelyet a dpa idéz. Előzőleg a leghevesebb összecsapások Olovo városának környékén voltak az északi országrészben. Ott szerb és bosnyák katonák vívtak harcot a sűrű hóesésben.

A cigány közművelődés

A cigány közművelődés jelene és jövője címmel egésznapos szakmai tanácskozást szervez megyei cigány szakemberek részére ma a Cigány Kulturális és Közművelődési Egyesület és Pécs M. J. Város Polgármesteri Hivatalának cigányügyi főelőadója Pécsett, a Rácz Aladár Közösségi Házban. A tanácskozás fő védnökei: *dr. Andrásfalvy Bertalan, dr. Kurucsai Csaba, dr. Mádl Ferenc* és *dr. Páva Zsolt.*

Német népzenei parádé

Tévéfelvétel készült az 1300 fős pécsi rendezvényről

Legalább 1300 résztvevő – köztük 300 szereplő – élvezte, mulatta, tapsolta végig vasárnap délután Pécsett a Széchenyi Gimnázium vadonatúj tornacsarnokában a német nemzetiségi parádét, amely egyben a tévékamrák és rádiómikrofonok előtt is zajlott.

Immár két éves hagyományra támaszkodva a Katalin-nap előzetesének számító nemzetiségi fesztivált a Baranya Megyei Németek Szövetsége, a Lenau Egyesület, az MTV Pécsi Körzeti Stúdiója és Pécsi Rádió német szekciója közösen szervezte, nem titkoltan a német nyelvű tévéállomások legsikeresebb hasonló jellegű programjainak mintájára. Ugyanakkor ez a program – ahogy a szintén már évenként ismétlődő pünkösdi – az a hagyományőrző célt is szolgálta, hogy szereplési és ezzel fennmaradási lehetőséget nyújtson a falusi mulatságokra, rendezvényekre már-már megfizethetetlen nagyobb létszámú együtteseknek.

A stílszerűen sör és üdítők mellett hosszú asztaloknál helyet foglaló közönség hangulatát nemcsak a tévé-felvétel miatt reája sugárzó erős lámpák fénykévéje forrósította fel már a kezdetek kezdetén, hanem a formabontó módon nyitány helyett elhangzó Radetzky induló is a Sásdi Ifjúsági Fúvószenekar tapsra mozgósító előadásában.

A hangulatot még az a hamar bekövetkezett gikszer sem törte meg, hogy a tévések egy időre

(Folytatás a 2. oldalon)

Még tart a koalíciós egyeztetés

Vasárnap is ülésezett az Országgyűlés Költségvetési Bizottsága

Az Országgyűlés Költségvetési Adó- és Pénzügyi Bizottsága vasárnap is ülésezett, hogy megtárgyalhassa azokat az indítványokat, amelyet a költségvetési törvény főbb számait az úgynevezett fejezeti főösszegeket érintik. E feladatanának azonban nem tudott eleget tenni a bizottság, mivel egyes fontos kérdésekben még tart a koalíciós egyeztetés, így 50 módosító indítványról nem tudtak dönteni a képviselők. A vasárnapi ülésen a bizottság kormánypárti képviselői általában támogatták azokat a *Siklós Csaba* (MDF) által benyújtott indítványokat, amelyek mintegy 2,7 milliárd forinttal kívánták megnövelni az intézményi bevételi előirányzatokat. Az indoklás szerint az eltérő mértékű növelésekre az ad okot, hogy az idei első félév bevételei alapján számos intézménynél előreláthatólag a tervezettnél nagyobb bevételek lesznek jövőre. Mindössze két esetben utasított el a csomaghoz tartozó indítványt a bizottság, mégpedig az Országgyűlés Hivatala, valamint az Országos Testnevelési és Sporthivatal esetében. Szintén támogatta a bizottság többsége azokat a módosító indítványokat, amelyeket *Becker Pál* (MDF), illetve *Siklós Csaba* nyújtott be.

Kétszeres pécsi vasdiplomás

Dr. Révész Kálmán, 89 éves, pécsi, Szabó István utcai lakos pénteken a Budapesti Állatorvos-tudományi Egyetemen vasdiplomát vehetett át. A nagykőrösi születésű állatorvos 1951-ben került Pécsre, tavaly még praktizált, ha hívták ismerősei, még elment a beteg állatokat gyógyítani. Dr. Révész Kálmán hat évvel ezelőtt a nyúltenyésztésről írt tudományos igényű szakmai könyvet. A fővárosban most megkapott vasdiplomája egyébként már a második a sorban, ugyanis az okleveles gazda három évvel ezelőtt már a Debreceni Agrártudományi Egyetemen is átvehetett egy vasdiplomát.

Jeszenszky Géza a magyar–szerb kapcsolatokról

A Politika című belgrádi napilap vasárnap első oldalon, fényképpel illusztrált interjút közöl *Jeszenszky Gézával*. Ebben a külügyminiszter állást foglal a magyar–szerb kapcsolatok megújítása, a szankciók feloldása és a kisebbségi jogok biztosítása mellett – jelenti *B. Walkó György*, az MTI tudósítója. A tekintélyes belgrádi újság a következő címet adta az interjúnak: Jeszenszky: elsőként fogjuk támogatni a Jugoszlávia elleni szankciók feloldását. Jeszenszky rámutatott: a Nyugat a hidegháború idején nem készült fel a békére. A NATO-nak tervet kell kidolgoznia Európa keleti, s talán déli része helyzetének megszilárdítására. A balkáni helyzetet elemezve rámutatott – nem hiszem, hogy múltbeli konfliktusokról van szó.

Mayer Mihály pécsi megyéspüspök szentelte meg a II. világháborúban elesettek tiszteletére állított emlékművet

Nem tudunk élni eszményképek nélkül

Emlékmű Kökényben

Az út, amely a Pécs mellett fekvő kis falu, Kökény felé vezet, tegnap délután inkább szánkópályára emlékeztetett. Aztán bent a faluban, ott, ahol a *pálya* buszfordulóként visszakanyarodik, a közbezárt kis teresedésen egy új emlékmű magasodott, melyet a helyi önkormányzat emelt a II. világháborúban elesettek emlékére. Körülötte az ötszáz lelket számláló település apraja-nagyja, az avatóünnepség résztvevői.

Standovar János polgármester köszöntötte az egybegyűlteket, köztük *Mayer Mihály* megyéspüspököt, aki többek között elmondta, hogy sokan úgy vélik manapság, hogy *divattá* vált a világháborús emlékművek avatása. Pedig ez nem divat, hanem minden település belső szükségszerűsége, emlékművet állítani azok tiszteletére, akik előtt korábban csak titokban, vagy a templomban lehetett tisztelegni.

Most a község lakosai nyilvánosan emelik őket hőseik közé. Mert az emberek nem tudnak élni eszményképek nélkül.

Mayer Mihály elmondta, hogy megszenteli az emlékművet, hogy ne csak holt követ lássunk benne. És valójában akkor ér véget a világháború, ha itt a faluban, a közösség is befejezettnek tekinti, ha szorongás és félelem nélkül, nyugalommal tud rátekinteni a kőbe vésett nevekre.

A megszentelés után a falu horvát és magyar lakói elhelyezték koszorúikat a két siklósi kőfaragó, *Gusztáv Titusz* és *Gusztáv János* által készített emlékmű talapzatánál.

Cs. L.

Mecseki síelők a pácban

Vagy háromszáz síelő látogatott el a pécsi TV-toronynál lévő sípályához vasárnap, hogy élvezhessék a frissen hullott havat. Ám sajnos üröm is vegyült örömükbe, ugyanis a jókora pácba kerültek a lehetetlen parkolási állapotok miatt.

Mivel a toronynál lévő parkírozót nem tisztították le az arra illetékesek, a sízni, szánkózni, érkezők a buszok közlekedését akadályozva kénytelenek voltak az út mentén parkolni. Egyszer csak megjelentek a rendőrök, s akikre a helyszínen rábukkantak, azokat megbírságolták, míg sokak autóját elszállíttatták. Így aztán az élvezetes lesiklások után többeknek az álla is „lecsúszott". A pórul jártak síbakancsokban, vállukon lécekkel keresgették autóikat. Vajon ki volt a hibás?

B. N. – P. V.

Ne vágj ki minden fát (7. oldal)

Óvodaavató Bárban

A Duna parti baranyai község, Bár lakosainak többsége ingázó, a Bóly Rt. baromfifeldolgozójában, a Mohácsi Farostlemezgyárban és a Bútorgyárban dolgoznak, s komoly gondot jelentett számukra tegnapig az óvodáskorú apróságok biztonságos elhelyezése, szakszerű ellátása. Vasárnap délutántól azonban 40 férőhelyes, korszerű, új otthon várja a csöppségeket.

Nagy Mihályné, a közel egyéves önállósággal büszkélkedő 700 lakosú település (az év elején váltak külön Dunaszekcsőtől) polgármestere elmondta, hogy évi költségvetésük több mint háromnegyedét, 5,4 millió forintot áldoztak erre az építményre, de nem bánják, mert igen nagy szükség volt rá. Volt ugyan egy kisebb létesítmény a korábbiakban, de az épület állapota kritikán aluli volt, gondok voltak az ablakokkal, a villamos hálózattal, a falak átnedvesedtek, s a gyerekeknek kísérő kellett az illemhelyre menet a közös toalettek miatt. Ennek ellenére a régi óvoda máris gazdára talált – lakóházként értékesítették –, az árából kerítésre, parkosításra és játékokra futja majd az új helyen.

A tegnapi ünnepélyes óvodaavatás megható pillanata volt, amikor Vő András Jenőné pedagógus vasdiplomát vehetett át, mivel 65 éve szerzett diplomát a pécsi Tanítóképző Főiskolán. A 86 éves néni így búcsúzott tőlünk, találkozzunk az 5 év múlva esedékes rubin diploma átadásakor is. Ígérjük, ott leszünk!

M. B. E.

Az új óvódában a gyerekek között az ünnepelt pedagógus Vő András Jenőné Fotó: Laufer L.

A pécsi Volán Kórus sikere

A bécsi Wiener Konzertsaal-ban november 18-21 között rendezett Schubert Nemzetközi Kórusfesztiválon az összetett eredmények értékelése alapján a pécsi Volán Kórus a harmadik helyezést érte el.

A 36 tagú pécsi kórus Európa hét országából érkezett 18 kórus között szerezte meg az előkelő helyezést a kontinens egyik legrangosabbnak számító kórusfesztiválján. A versenyt követően a Schubert Kirche-ben megtartott gálán is fellépéshez jutottak.

A pécsi Volán kórust december 11-én a Bartók rádióban hallhatják legközelebb az érdeklődők.

Mi az ábra?

A válasz egyszerű: KJH, azaz Kárpótlási Jegy Hasznosító Rt. Részvénytársaságunk olyan befektetési formát kínál a kárpótlásijegy-tulajdonos számára, amely hozamát tekintve versenyképes az alternatív befektetési lehetőségekkel, és mód nyílik a befektetési adókedvezmény igénybevételére is. A legfontosabb azonban, hogy Ön tulajdonos lesz. Ismét.

KJH — Alapítók. A KJH Rt. alapítói a Budapest Értékpapír Rt. és a Polgári Bank Rt. A Budapest Értékpapír Rt. — az értékpapírpiac egyik legjelentősebb szereplője — hatalmas tapasztalattal rendelkezik mind a kárpótlási jegyek forgalmazása, mind a befektetések terén. A Polgári Bank Rt. az első hazai bank, amely célul tűzte ki, hogy a fejlett országokban megszokott színvonalú, rugalmasságú és teljes körű, személyre szabott, úgynevezett „private banking" szolgáltatást nyújtson az arra igényt tartó ügyfeleknek.

KJH — Garanciák. Mindkét alapító részvénytársaság a Budapest Bank Rt. — a hazai nagybankok egyike — tulajdonában van. A Budapest Értékpapír Rt. szervezésében történik a kárpótlási jegyek kiadása, amely eddig is nagy hangsúlyt helyezett a kárpótlási jegyek felhasználásának biztosítására. A biztonságos és átlátható működés érdekében a KJH Rt. befektetéseit — a befektetési alapokhoz hasonlóan — elkülönült szervezet, a Vagyonkezelő Társaság végzi. A Vagyonkezelő Társaság tisztségviselői, illetve alkalmazottai eddig is sok milliárd forintos portfóliót kezeltek, illetve hasonló nagyságrendben kereskedtek értékpapírokkal. Nagy gyakorlatukat a KJH Rt. hasznára fogják kamatoztatni. A befektetésekkel kapcsolatos szabályokat az alapítók az alapszabályban megfogalmazták, melyeket a Vagyonkezelő Társaság köteles betartani.

KJH — Kinek Jelent Hasznot? A kárpótoltnak, mert így lehetősége nyílik a jegyek címletértéken történő értékesítésére. A befektetésekkel kapcsolatos döntéseket szakemberek hozzák meg, a kisbefektető élni tud a kockázatmegosztás lehetőségével. A megítélt kárpótlás összege valószínűleg teljes egészében realizálható a részvények 3–5 év múlva történő értékesítése révén. Kinek még? Minden kárpótlásijegy-befektetőnek, aki adója egy részét vissza akarja igényelni, mert így a befektetési adókedvezmény érvényes a kárpótlási jegy felhasználásánál is. És? Minden befektetőnek, hiszen már a jegyzés alkalmával árfolyamnyereséget tud realizálni.

KJH — Vásárlók. B sorozatú részvényt belföldi intézmények és magánszemélyek egyaránt vásárolhatnak.

KJH — Ár. A részvényeket névértéken, azaz 10 000,- forintért lehet megvásárolni.

KJH — Kölcsön. Hogyan vásárolhat az, aki csak kárpótlási jeggyel rendelkezik? A belföldi magánszemély jegyzők részére a Polgári Bank kedvezményes kölcsönfelvételi lehetőséget biztosít.

KJH — Jegyzési időszak. KJH részvényt sajnos csak 1993. november 10. és 1993. december 10. között lehet jegyezni, igazodva a jegyzési helyek nyitvatartási rendjéhez. A KJH Rt. 3 MdFt feletti jegyzés felett a kibocsátást a jegyzési időszak alatt bármikor lezárhatja. Ezért célszerű minél hamarabb jegyezni.

KJH — Részletes tájékoztató. Kérje részletes tájékoztatónkat az alább felsorolt jegyzési helyeken.

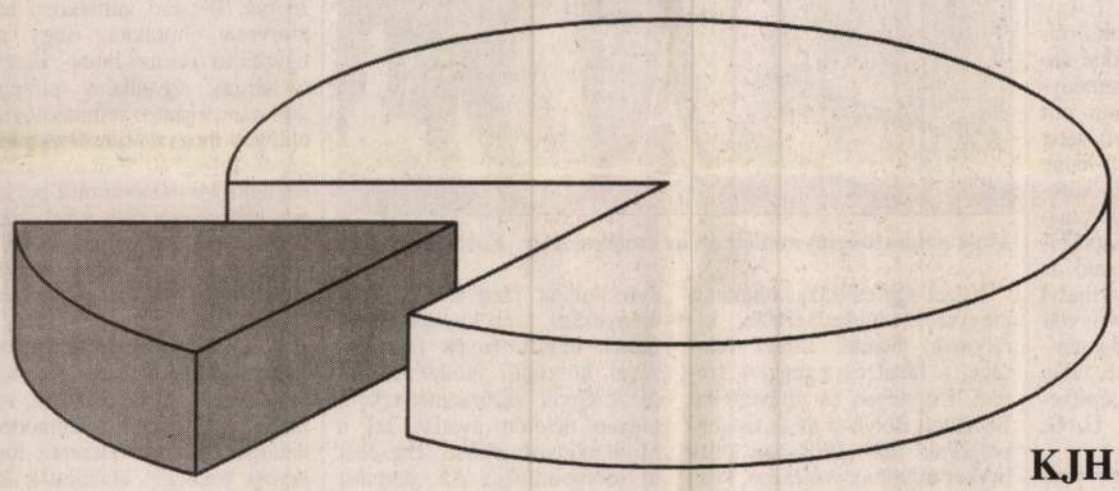

KJH

Jegyezni lehet:

A Budapest Értékpapír Rt. székhelyén, Budapest V., Deák Ferenc u. 5. Tel.: 266-2251

és a **Polgári Bank hálózatában**:

Budapest Terézváros
1063 Budapest VI., Szív u. 53.
Tel.: 112-9010-től 112-9019-ig

Budapest Kispest
1193 Budapest XIX., Üllői út 250.
Tel.: 127-1498

Szegedi Területi Igazgatóság
6726 Szeged, Fő fasor 16–20.
Tel.: (62) 432-367

Miskolc
3525 Miskolc, Vologda u. 4.
Tel.: (46) 342-642

Debrecen
4026 Debrecen, Péterfia u. 4.
Tel.: (52) 313-207

Szombathely
9700 Szombathely, Hollán Ernő u. 4.
Tel.: (94) 324-824

Győr
9022 Győr, Liszt F. u. 35.
Tel.: (96) 319-426

Eger
3300 Eger, Bethlen G. u. 2.
Tel.: (36) 321-766

Békéscsaba
5600 Békéscsaba, Mednyánszki u. 8.
Tel.: (66) 321-577

Kalocsa
6300 Kalocsa, Szent István u. 30.
Tel.: (64) 362-863

Veszprém
8200 Veszprém, Kereszt u. 9.
Tel.: (88) 324-433

KJH. Vegyen benne részt.

Halász-horgász fórum miniszterek részvételével

Az évek óta húzódó halász-horgász konfliktusra keresték a megoldást az elmúlt hét végén Balatonfüreden, ahol az érintett önkormányzatok és a Balatoni Halászati Rt. szakemberei tartottak fórumot. Részt vett az eszmecserén *Szabó János* földművelésügyi miniszter és *Szabó Tamás* privatizációs miniszter is. A „kinek milyen joga van a halhoz" kérdés azonban itt sem dőlt el; az önkormányzatok szeretnék megszerezni maguknak a halászat és horgászat tulajdonosi felügyeletét a halgazdaság viszont szeretné megtartani magának a szakmai döntések jogát. A földművelési tárca vezetője úgy látja, hogy meg kellene határozni a halászat és horgászat közös célját, ennek megvalósításához biztosítani az eszközöket. Szabó Tamás arra hívta fel a figyelmet, hogy fel kell gyorsítani a balatoni ökológiai program tárgyalását, elfogadását, s mielőbb megalkotni a balatoni törvényt. Célszerűnek tartja, hogy az ÁV. Rt stratégiai programot dolgozzon ki az önkormányzati tulajdonlásra, és megvizsgálja a horgásztársadalom részvénytulajdonlási lehetőségeit. Bejelentette: kezdeményezi, hogy a kormány tartson kihelyezett ülést a Balatonnál.

Egy boldog nap Pécsett

A Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat Magyar Egyesülete Pécs-Baranyai Csoportja második alakalommal rendezett szombaton programot a megye gyermekotthonaiban élő gyermekeknek Pécsett. Ahhoz, hogy ez a nap valóban emlékezetes és ezáltal remélhetőleg boldog is lett számukra, számos támogató cég nyújtott segítséget.

A program délelőtt a Belvárosi templomban kezdődött, ahol *Kele Pál* apát-plébános celebrált bensőséges hangulatú gyermekmisét a város közel 180 kis vendégének. Árpád-házi Szent Erzsébet példáján intette őket a rászorulók szeretetére, s arra, hogy, akik családtalanként ilyen sorsúak, különösen fontos, hogy egymást segíteni tudó és akaró emberek legyenek.

A városnézést követő ebéd a Hotel Palatinus Bartók-termében volt. Itt a város önkormányzata nevében *dr. Páva Zsolt* alpolgármester mondott köszöntőt. A Gyermekmentő Szolgálat Pécs-Baranyai Csoportjának eddigi munkáját méltatva hangsúlyozta: a társadalom fejlettségének mutatója, hogy mennyire képes az elesettek, rászorulók helyzeti hátrányát csökkenteni.

Az ebédet Petzinger Cukrászda emeletes tortája koronázta meg, majd az „Otthonos gyermekotthon" vetélkedő díjkiosztása következett, de az 50 ezer forint értékű ajándékhalmazból mindenkinek jutott.

A program zárásaként a Bóbita Bábszínház ajándékműsorát nézték meg a gyerekek. **D. I.**

Arcok a délelőtti gyermekmiséről **Fotó: Laufer László**

Oktatás könyvtár nélkül?

A pécsi 1-es számú Gyermekkönyvtár novemberben a Bánki Donáth úti Általános Iskolába költözött. Eddigi helyéről, a Testnevelési Általános Iskola és Alternatív Közgazdasági Gimnáziumból azért kellett elköltöznie, mert a gimnáziumi oktatás bevezetése az eddiginél több termet kívánt. A könyvtár eddig sem az iskolához tartozott, a Városi Könyvtár működtette. Az iskola vezetése kéréssel fordult a városi önkormányzathoz, a jelenleg épülő tantermek mellett még szüksége lenne helységekre. Az önkormányzat oktatási bizottsága úgy találta, nincs más lehetőség erre, csak, ha a könyvtárat máshova helyezi. Az iskolavezetés nem ellenkezett.

A könyvtár elhelyezésének gondjait meghallva, *Keszthelyi Gyula*, a Bánki Donáth úti iskola igazgatója, egy megüresedő házmesteri lakást ajánlott fel a könyvtár részére, mert úgy gondolta, hogy az oktatásban majd nagy hasznukra lesz.

A két könyvtáros, *Gauser Péterné* és *Öhmüller Gabriella* azonban szomorú. Bíztak abban, hogy nem kerül sor a költözködésre. Az ott tanító pedagógusokkal szoros munkakapcsolatot alakítottak ki, és a könyvbeszerzést is úgy tervezték már meg, hogy az igazodjék a gimnáziumi igényeknek. Új helyük alapterülete a réginek kevesebb, mint a fele. A régi könyvállományt nem tudták teljes egészében ide költöztetni. A 17000 könyvből 7000 raktárba került, ezeket nem lehet a kölcsönzésbe bevonni. Minden kötelező és ajánlott kötetet áthoztak, a kézikönyvtár nagy részét is sikerült megmenteni, de a több évtizedes állományfejlesztési munka eredményeiről nem szívesen mondtak le. A kötelező könyvtári órákat, a városi vetélkedőket is nehéz lesz majd megtartaniuk a helyszűke miatt. Valószínűleg csak csoportbontásban tudják fogadni a tanulókat, hogy hozzáférhessenek a könyvekhez.

Annak azonban nagyon örülnek, hogy itt tárt karokkal fogadták őket. Abban is reménykednek, hogy hamarosan sor kerülhet az épület bővítésére. Építészetileg megoldható lenne ugyanis, hogy az eddig különálló lakást, az iskola kihasználatlan portájával összekapcsolják. Ezt az iskolaigazgató is szívesen venné. Keszthelyi Gyula úgy látja, ha a könyvtár működtetésében az iskola szervezetileg is részt vehetne, talán könnyebben lehetne az építkezést elindítani. **U. G.**

Dombormű Erzsébetnek

Hova kerül a bólyi obeliszk?

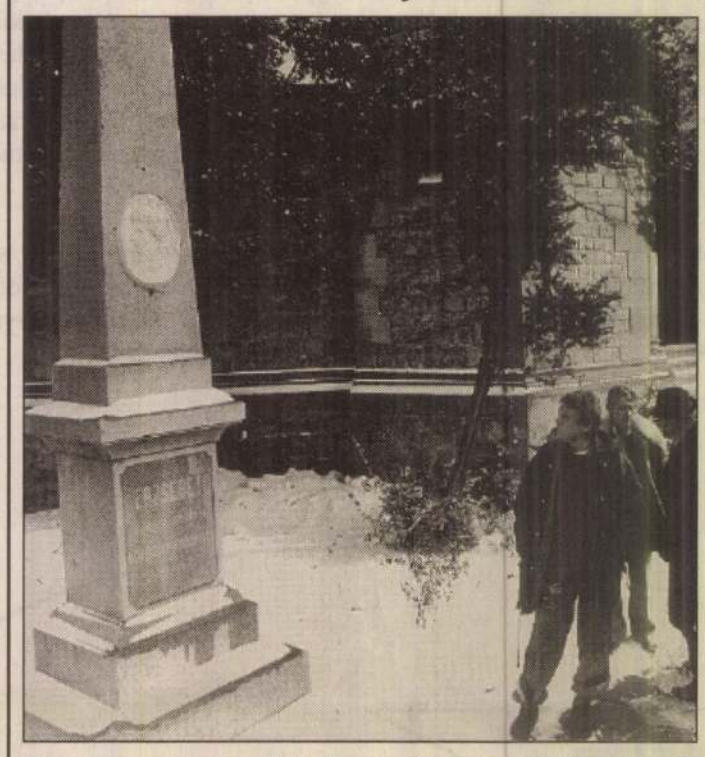

Most a mauzóleum mellett áll az emlékoszlop **Fotó: Laufer L.**

Közel egy évszázada halott a magyarok legkedveltebb királynéja, Ferenc József felesége, a fákat és a tengert szerető, magányos és szabadlelkű Erzsébet. Bólyban az őt tisztelő polgárok már 1904-ben obeliszket állítottak emlékére, közadakozásból. A település központjában állt – az Erzsébet-téren, az Erzsébet-kaszinó (most Vigadó) szomszédságában. Rajta a királyné márványból készült, szép domborműve. Az emlékművet többször is új helyre költöztették, csaknem két évtizede a Montenouvok mauzóleumának kertjében áll. Talán harminc éve – ellopták?, megmentették? – eltűnt róla a királyné arcmása is.

A község alapításának 900. évfordulóját idén rangos eseményekkel, szép kiállításokkal, remek létesítmények felavatásával köszöntő rendezvénysorozat egyik záróeseményeként tegnap délelőtt avatták fel a Montenouvo-parkban Erzsébet új domborűvét. Az alkotást *Trischler Ferenc* szobrászművész, a falu szülötte ajándékként készítette el, s Erzsébet-naphoz közel *Hárs József*, Bóly polgármestere adta át a település lakóinak.

Tőle tudtuk meg: valószínűleg nem marad jelenlegi helyén az Erzsébet-obeliszk. Hogy a község melyik pontján állítják fel véglegesen, erről a jövő évben falugyűlésen hoznak majd döntést Bóly polgárai.

Mészáros A.

Baranya egyik legmodernebb egészségháza Bicsérden

Reumatológiai szakrendelések kezdődtek e héttől a bicsérdi Egészségügyi Központban. A kezeléseket Pécsről Bicsérdre utazó reumatológus, illetve szakképzett ápolónő végzi. Rendelések hetente kétszer lesznek, de *Szuhán Jánosné* ápolónő, helyi lakos a kezelést folyamatosan végzi, igény, szükség esetén akár a hét minden napján is. Nem kell többé Pécsre utazniuk egy-egy tíz perces vizsgálatért, kezelésért a bicsérdi, bodai, zóki és aranyosgadányi betegeknek.

A szakrendelés feltételeinek megteremtéséről *dr. Szabados Ibolya*, Bicsérd vállalkozó háziorvosa elmondta, hogy az egymillió forintos labor-, illetve a három, egyenként mintegy 100 ezer forintos reumatológiai alapgép megvásárlásához szükséges összeg 40 %-át az Egészségügyi Minisztériumtól pályázat útján nyerte meg a helyi önkormányzat, a fennmaradó költségeket pedig a négy község elöljárósága lakosságarányosan fedezte.

A rendelés megindításához az Egészségházban szép várótermet, kezelő- és laborszobát, valamint egy, szintén a legmodernebb technikával felszerelt fogorvosi részleget alakítottak ki.

Vér József Bicsérd polgármestere örömmel számolt be arról az összefogásról, mellyel a helyi lakosok az épület felújításában, korszerűsítésében részt vettek. A műszerekhez szükséges pénzen kívül az önkormányzatnak egyéb kiadásokra nem volt gondja: minden közös erőből, társadalmi munkával készült.

A reumatológiai, fogorvosi és a laborban elvégezhető belgyógyászati rendelések, valamint az alapkezelés anyagi, tárgyi feltételeit a négy elöljáróság közösen biztosítja. Dr. Szabados Ibolya következő lépésként, az önkormányzattal közreműködve, szeretne a Szívügy Alapítvány által meghirdetett pályázat útján támogatást nyerni egy modern EKG műszer megvásárlásához. Bicsérd vezetői további fogászati és általános röntgen gépekkel tervezik az Egésszégházat még korszerűbbé varázsolni 1994-ben.

– Az embereknek gyakran félnapokba is beletelt, amíg egy rövidke kezelés kedvéért Pécsre utaztak – magyarázta Vér József *– A reuma amúgy is főként az időseket sújtja, most azonban helyben várja őket az orvos, a felkészült ápolónő és a modern műszerekkel felszerelt rendelő.*

Katona G.

Gyenge forgalom a határátkelőknél

A személyforgalomban zavartalan az átjutás a határátkelőhelyeken, az utak mindenütt járhatóak és sehol sincs várakozás – tájékoztatta vasárnap reggel az MTI-t a Határőrség ügyeletese. Több száz kamion gyűlt össze azonban Záhonynál, ahol kifelé 48 órát, befelé pedig 80 órát kell vesztegelni az átjutásig. A kétnapos várakozás miatt csaknem 200 kamion torlódott össze Ukrán területen. A kilépőknek Nagylaknál is türelemmel kell lenniük, mert itt mintegy 40 óra a várakozás. Rédicsnél van még fennakadás, ahol a befelé 5, kifelé pedig 8 órába telik az átjutás.

- Ön munkanélküli?
- Munkát keres?
- Forduljon hozzánk!

Pécs, Bajcsy-Zs. u. 18. (DOMUS Á.) Tel.: 336-861

Restaurátorok műhelyeiből

Kiállítás a régiségek megmentéséről

Restaurátorok műhelyeiből címmel kiállítás nyílt a Magyar Nemzeti Múzeumban. A tárlaton nemcsak a tárgyak, hanem – fotókon – az a munkafolyamat is megtekinthető, amelyet a restaurátorok végeztek a dokumentumok megmentése, bemutathatósága érdekében. A most kiállított tárgyak között van – többek között – egy barokk faszobor, egy őskori bronz csésze, egy római kori bronz szatírfej és egy XVI. századi párta, melyet egy kislány sírjában találtak. A tárlat december 5-éig tekinthető meg. A kiállítás egyébként nyáron már látható volt a sárospataki Rákóczi Múzeumban, a nemzetközi restaurátor konferenciával egy időben.

Visszakapja eredeti jellegét az Istenkúti turistaház

Pécs önkormányzata 15 évi hasznosításra keres vállalkozót

Lassan már az idők homályába vész, hogy valamikor olcsó szálláshelyet nyújtó turistaházak sora övezte a Mecsek oldaláról Pécset. Ezekből aztán nagyobb részt a természetjárók úgynevezett kulcsos házai lettek, kisebb részt pedig vendéglátó egységek. Az előbbi hányaduk egy szervezett szűkebb kör számára – minimális feltételekkel – megőrizte ezeknek a házaknak az eredeti funkcióját, a másik viszont teljesen felhagyott vele. Pedig már jó néhány éve nagy hiány mutatkozik a olcsó turista-szálláshelyekben.

Pécs városa még 1988-ban visszavásárolta a Baranya Megyei Vendéglátó Vállalattól az ürögi völgyben álló Istenkúti turistaházat. Ezt az igazán előnyös helyen lévő létesítményt a pécsi turisták építettek. Visszavásárlásának szándéka eleve az volt, hogy a ház újra betölthesse eredeti célját. A város költségvetésében azonban az eltelt öt év alatt nem sikerült az épület felújítására fedezetet találni, így annak állapota fokozatosan leromlott, ma már akár romosnak is nevezhető.

A közelmúltban Pécs közgyűlésének négy szakbizottsága is foglalkozott a turistaház sorsával. Mindegyik azt javasolta, hogy eredeti céljának betöltésére kell újra alkalmassá tenni: diák- és turistaszállóként üzemeljen a jövőben. A közgyűlés egyetértett ezzel a céllal, de az ügy megint csak szembetalálkozott a költségvetés feszített voltával. Így a testület azt a javaslatváltozatot fogadta el, hogy a 2727 négyzetméteres telken álló turistaház hasznosítását pályáztassák meg. A nyertes pályázó 15 évre kapja meg használatra az épületet névleges használati díj ellenében, viszont helyre kell állítania és diák- és turistaszállóként kell hasznosítania. A környezeti hatásokat is figyelembe véve a vállalkozó lehetőséget kaphat az eredeti funkcióhoz kapcsolható létesítmények – étterem, büfé, kerthelyiség – kialakítására is.

A közgyűlés gazdasági és vállalkozási bizottsága a pályázati kiírás feltételeiben olyan meghatározást fogadott el, hogy a turistaház szálláshely-kapacitása 20-30 fő fogadására legyen alkalmas. Egyben szélesebbre tárta a pályázatra jelentkezők körét: a vállalkozókon túl egyházak és karitatív szervezetek is jelentkezhetnek az Istenkúti turistaház hasznosítására. **D. I.**

Csipogók országszerte

Bár működésének titkait, fizikai törvényszerűségeit az emberek többsége nem ismeri, századunk végén azért furcsának hatna „csodának" tekinteni a telefont, a telexet vagy a cb-rádiót. A kommunikáció elektronikus csatornáinak sorában mégis újszerűnek hat az egyszerű nevén csak csipogóként említett személyhívó szolgáltatás, amely Bush amerikai elnök 1989-es Magyarországi látogatása idején jelent meg először hazánkban. Az apró készülék legfőbb vonzereje, hogy zsebben is elfér – vagyis akár egyetlen pillanatra sem kell megválnunk tőle. A párbeszéd viszont egyirányú: az operátor személyhívó hálózat központjának telefonon, telexen, telefaxon vagy számítógépen küldhetünk üzenetet, amit másodperceken belül, a hívást csipogással jelző készülék képernyőjén olvashat el a címzett.

Az elmúlt három év során 10-15 ezren kapcsolódtak be a hálózatba, amelynek a főváros után Miskolcon és Pécsett létesítettek regionális központot. Mint az operátor-rendszer pécsi munkatársától megtudtuk, Baranyában eddig körülbelül 800-an vásároltak csipogót. Elsősorban az olyan szakterületen dolgozók, ahol a munka természetéből fakadóan sokszor pár perces csúszás is komoly következményekkel bír: orvosok, liftszerelők, nagykereskedők.

A nap 24 órájában hívható, a Petőfi URH adóhálózatán működő csipogók egyelőre az ország határain belül fedettek, ám tervezik a Francia-, Német- és Csehországhoz való csatlakozást. Az először Franciaországban alkalmazott készüléket szöveges és számkijelzős változatban forgalmazzák, ugyanakkor számos egyedi szolgáltatással bővíthető; külön igény szerint „hangos postaládaként", előjegyzési naptárként, sőt segélyhívóként is tulajdonosa rendelkezésére áll. **Troszt É.**

INGATLAN

Nyaralónak alkalmas kis paraszthéz eladó. Feked, Fő u. 77. (1300/sz)

Süvegdombon 200 □-öl szőlő, gyümölcsös, 32 m²-es faházzal, pincével, felszereléssel együtt eladó, várostól öt percre. Érd.: Pécs, Őz u. 3/a. 8. em. 25., 17 után Ilkaházi Béla (1299/sz)

360 □-öl szőlő présházzal eladó. Villany van. Újhegyen. Tel.: 378-406 (1298/sz)

Garázs eladó a Felsőmalom utcában. T.: 325-222 (535939)

Harkányban a Siesta Hotelben 1,5 szobás, 2x2 hetes örökölhető üdülőjog eladó. Tel.: 72/318-591 (97960)

2 szobás családi házamat elcserélném vagy eladnám! Érd.: egész héten Középdeindol 51/2 Mátyás Gyuláné (91356)

Orfű kistónál nyaraló eladó. Érd.: Pécs, Mártírok u. 42. 17. lh. fsz. 1. Kovács 16 ó után. (9128)

Eladó Kozármislenyben 1300 m² zárt kert. Érdeklődni: napközben 322-290, este 371-315 (94151)

Balatonfenyvesen víztől 2 percre 80 m²-es, 2 szoba összkomfortos, fűthető nyaraló kis telken eladó. Érd.: este 73/310-432-ön, helyben: Vörösmarty u. 2-ben, Klaszánné (85860)

Pécsi, panorámás, zöldövezeti, ötszobás, kertes, garázsos, gázfűtéses családi ház a POTE nyugati oldalán eladó. Érdeklődni: a 72/329-442-es telefonon lehet az esti órákban. (95959)

Vennék reális áron jó állapotú kertes családi házat. Ledina, Vadász utca, Rigóder környék előnyben. Összkomfort. Érd.: 427-058 8-12-ig. (97524)

Harkány centrumában, padlófűtéses, márványlapos, 50 m²-es, minden tevékenységre alkalmas üzlet eladó. Érdeklődni: a helyszínen Kossuth L. u. 40. (85829)

Sürgősen eladó kétszobás, családi ház Patacs, Patak u. 68. (97238)

3 szobás családi ház, gazdasági épülettel, 1,2 ha területtel eladó. Ir.ár: 1,3 M Ft. Érd.: Gerde, Béke u. 127. (8965)

Harkány, Kossuth u. 72. szám alatti ház eladó. Érd.: tel.: 06/53-352-629 vagy helyszínen 10. 10 és 17-én 14 óráig. (98271)

Mecsekoldalon, Szeder utcában most épülő 4 szoba, hall, étkezős, sorházi családi házak, decemberi beköltözéssel eladók. Érdeklődni: 08.00-16.00-ig 72/314-894 (8185)

Kistótfalu, Kossuth u. 74. sz. alatti családi ház eladó. Irányár: 800.000 Ft. Érd.: Áta Italbolt (94565)

Harkányi családi ház központi helyen dupla garázszsal olcsón eladó. T.: 332-019 (535928)

Tettyén épülő társasház fele eladó. T.: 329-501, 327-713 (96387)

Belvárosi eszpresszó igényesnek eladó. „Központi fekvésű 97521" jeligére a Rákóczi u. 34. hirdetőbe. (97521)

Biztonságos hozamú BOROZÓ a belvárosban ELADÓ. Tel.: munkaidőben: 310-246, este: 333-087

Kovácstelepen családi ház, 3 szobás, eladó. Liliom u. 19. sz. (97510)

KEZDŐDIK A
NAGY ŐSZI
LAMBÉRIAVÁSÁR
A MISTELNÉL!

Októberi vásárlóink között is egy
KOMPLETT MŰHOLDVEVŐ SZETTET
(parabola antenna, fej, belsőtéri egység)
SORSOLUNK KI!

PÁRNAFA, SAROKLÉC, SZEGÉLYLÉC

Kínálatunk:

– fenyőlambéria	320 Ft + ÁFA/m²-től
– osztrák fenyőlambéria II. o.	450- 570 Ft + ÁFA/m²
– svéd fenyőlambéria	612 Ft + ÁFA/m²
– osztrák fenyőlambéria	599 Ft+ ÁFA/m²
– hajópadló	720 Ft + ÁFA/m²-től
– keményfa lambéria	799 Ft + ÁFA/m²
– mosható lambériák	950 Ft + ÁFA/m²-től
– műanyag lambériák	428 Ft + ÁFA/m²-től

Üzletünk: Pécs, Magaslati út 9.
Tel./fax: 72/333-324

Nyitva: h-p.: 8-16 óráig
szombaton: 8-12 óráig

MISTEL BT

LAMBÉRIACENTRUM

LAKÁS

Belvároshoz közeli felújításra szoruló nagy családi ház és egy két szoba + étkezős tanácsi lakás eladó illetve elcserélhető. Tel.: 336-264 (97372)

Eladó 2 szobás, gázfűtéses lakás. Ár: 1.200.000, Feitig I. u. 4. 1. em. 3. du. 2-5-ig. (1296/sz)

Budapesti, önkormányzati, 31 m², I. emeleti lakást cserélnék 1 1/2 szobás pécsire, sima csere. „Mozgáskorlátozott 1301/sz" jeligére a Rákóczi u. 34. hirdetőbe. (1301/sz)

Elcserélném pécsi, József A. uti, 2 szoba, összkomfortos lakásomat + 300000 Ft készpénzzel Pécs 15 km-es körzetében családi házra, vagy eladnám. Telefon: 412-257 (95963)

Belvárosi, 42 m²-es lakás eladó 80 %-i kész. T.: 449-268 (8585)

Belvároshoz közeli, felújításra szoruló nagy családi ház és egy két szoba + étkezős tanácsi lakás eladó, illetve elcserélhető. Tel.: 336-264 (97372)

Belvárosi, 2,5 szobás, parkettás, tehermentes, IX. emeleti lakás eladó. Érdeklődni: okt. 6-án egész nap, 319-731 (97425)

Komlón 63 m²-es lakás eladó. Irányár: 750 E. Érd.: 484-748-as telefonon. (1269/sz)

Botykapeterden 100 m²-es, 3 szobás, új családi ház igényesen kialakított tetőtér beépítési lehetőséggel sürgősen eladó. Érd.: a helyszínen az esti órákban. Cím: Botykapeterd, Szigetvári u. 16. Szekeres (8358)

BÉREL-KIAD

22 m² utcai bejáratú helyiség kiadó. T.: 315-035 (97528)

A nagy kereslet miatt sürgősen várjuk kiadó, eladó lakás- és háztulajdonosok jelentkezését! (Díjtalan) B & W Perfekt BT, Irgalmasok u. 14.

Gyermektelen, fiatal házaspár bérelne egy vagy másfél szobás bútorozatlan lakást. Érd.: 329-398 17 h után. (94195)

2-2,5 szobás üres lakást vagy házrészt bérelnénk. Előre fizetek. Tel.: 440-354 (85851)

Élelmiszer-vegyesbolt felújítva, berendezve Pécs, Mohácsi úton üzemeltetésre kiadó. Érdeklődni: (72) 326-804 (94184)

Harkány strandfürdőn lévő „büfé-falatozó" kerthelyiséggel 1994. évtől kiadó. Érd.: 351-577 tel. 17 óra után. (9878)

Diáklánynak összkomfortos lakásban szoba kiadó. Telefon: 435-944 (97958)

Harkányi strand területén az új pavilonsoron lángossütő teljes felszereléssel kiadó az 1994-es szezonra. Érd.: Harkány, Petőfi S. u. 3. Gradwohl Istvánné (535937)

Albérletközvetítés – kiadónak ingyenes – Európa Ügyfélszolgálat Pécs, Teréz u. 5. Tel.: 333-433

Kiadó 3 szobás lakás, iroda céljára. Pécs, Jászai Mari u. 31. (1303/sz)

Ön már hirdetett nálunk?

Jó & friss Naponta előnyös

Okt. 14-től Pécsett a
Berek u. 1. szám alatt is

•Naponta óriási választék 7000 áru közül előnyös áron
•Naponta garantáltan friss zöldség - gyümölcs, hús és húskészítmények, sajt és tejtermékek
•Megéri naponta beugrani

Akciónk szept. 27-től - okt. 9-ig tart!

Jó & friss Naponta előnyös

Marha szegy, oldalas, nyak csonttal
1 kg 149.- 129.-

Malac eleje
1 kg 179.- 149.-

Anikó sajt
10 dkg 34,50 31,90

Tortellini tricolor sonkás
500 g 159.- 139.-

Vénusz napraforgó olaj
1 liter 97,90 84,90

Tchibo Exclusive szemes és őrölt kávé
250 g 209.- 189.-

Merido Mocca szemes és őrölt kávé
250 g 115.- 94,90

"B" rizs
1 kg 65,90 54,90

Alpia csokoládé
6 féle, 100 g 77,90 59,90

Zweifel Chips spar, 4 féle
175 g 136.- 109.-

BB citrom light
1 liter 84,90 69,90

Pedigree Pal
3 kg 449.- 389.-

Dalma textilöblítő
4 liter 229.- 199.-

Crepto eü. papír
2 tekercs 32,50 29,90

Akciónk érvényes a meghirdetett időtartamon belül, amíg a készlet tart!

Csütörtök Hús-Tigris-Nap
Október 7-e

Állítsa a 3 kg-os húscsomagját saját maga össze

Sertéscomb
1 kg 399.- 339.-

Sertés lapocka
1 kg 389.- 319.-

Sertés rövid karaj
1 kg 439.- 369.-

Sertés hosszú karaj
1 kg 349.- 299.-

Akciónk érvényes a Csontváry u.-i Nevelési Központnál lévő ABC áruházban is!

Kalocsa, Duna áruház
Kiskunhalas, Halasi áruház
Pécs, Zsolnay Vilmos út 119.
Pécs, Gosztonyi Gyula u. 2.
Pécs, Pollack Mihály u. 19.
Pécs, Bajcsy-Zsilinszky út 4.

TRISCHLER Ferenc szobrász

Együtt az emlékezetben

Az aradi vértanúkra csaknem másfél évszázada emlékszik a nemzet. 1849. október 6-án a szabadságharc tizenhárom főtisztjét lőtték agyon, akasztották fel. Vajon a puszta tényen kívül mit tudunk a mártírokról? Ismerjük-e életük utolsó perceit? Özvegyeik, árváik sorsát? Az évek egybemosták személyiségüket, fogalommá váltak, ők az aradi tizenhárom. Korabeli visszaemlékezések, történészek kutatásai nyomán próbálunk közreadni néhány érdekes tényt a kivégzés előtti perceikről és hátramaradt hozzátartozóik sorsáról.

Az aradi kivégzés előtt és után

Azon a baljós napon, 144 esztendővel ezelőtt láncra verve vezették őket a vesztőhelyre. A kivégzések sorát azokkal kezdték, akiket golyó általi halálra ítéltek. *Lázár Vilmos* volt a legelső. Élete utolsó perceit egy minorita szerzetessel osztotta meg a börtönben. Mást nem jegyeztek fel róla.

Dessewffy Arisztid pompás egyenruhában jelent meg a vesztőhelyen. Valószínűleg ifjú feleségére gondolt, akinek október 6-án volt a születésnpja. Szinnyei Merse Emma három hónappal korábban esküdött örök hűséget a tábornoknak. Az ifjú férj a lipótvárosi templomból egyenesen hadtestéhez indult. Frigyük beteljesítésére valószínűleg nem maradt idejük. Első felesége öt gyeremeket szült és temetett el, majd a tüdővész őt is elvitte. Második hitvese 1850-ben kilopatta a tábornok földi maradványait Aradról. A tetemet, hogy a koporsó fel ne tünjön, ketté fűrészelték, és ládákba rejtve Margonyára vitték. Az agnoszkálásnál rémülten sikoltott az özvegy: „Ez nem az én férjem!" – Dessewffy világos haja a földben töltött idő alatt ugyanis besötétedett. Végül egy hiányzó fogról azonosították a földi maradványokat. A tragikus sorsú tábornok azóta is Margonyán alussza örök álmát. Amikor 1856-ban Erzsébet királyné világra hozta Gizellát, Ferenc József – felesége unszolására – amnesztiát adott a politikai foglyoknak. Máriássy János honvéd ezredes is kiszabadult, és Dessewffynek tett igéretéhez híven, miszerint gondoskodik az özvegyről, elment Margonyára, és megkérte Emma asszony kezét.

Schweidel József halála előtti utolsó napon is Dumas „A három testőr"-ét olvasta. A szintén az aradi várban raboskodó fiának utolsó üzenetként egy feszületet küldött.

Kiss Ernő viszont nem engedte meg, hogy kendőt tegyenek arcára, látni akarta hóhérait. Tetemét hűséges katonái a várból az aradi temetőbe vitték. Félve a megtorlástól hamis sírfelírat alatt nyugodott az altábornagy, egészen addig míg a család Elemérben található sírboltjába nem temették. Ma is ott pihen.

A többi kilenc tábornoknak épületfa gerendából állítottak bitót. A siralomházból jól hallották az ácsok szorgos kopácsolását. Talán nem is figyeltek rá, levelet írtak.

Poeltenberg Ernő feleségétől búcsúzott: „Örökre istenhozzádot kell hát mondanom neked, megáldva téged mind azért a boldogságért, mellyel gazdagon megajándékoztál, és szívemből köszönve mindazt a szeretetet, amit tőled kaptam . . ." Az osztrák állampolgárságú, egykor a császárra felesküdött, majd a magyar szabadságért harcoló tábornoknak nem kellett végignéznie bajtársai kivégzését, korábbi érdemei „elismeréséül", elsőnek akasztották föl. Három árva maradt utána.

Török Ignác, a maga 52 évével az idősebb tábornokok közé tartozott.

Láhner György pontosan 51 esztendőt élt, születésnapján végezték ki.

Knezic Károly a siralomházban fuvolán játszotta Donizetti Lammermoori Lucia című operájából Edgar búcsúdalát. A bitófához menet híresen szép feleségét és kislányát foglalta imádságba.

Nagysándor József szivarozva várta, hogy sorra kerüljön, latinul mondta a kivégzést vezetőnek: Hodie mihi, cras tibi! – Ma nekem, holnap neked! Menyasszonya gyászolta.

Leiningen-Westerburg Károly egy levelet küldött feleségének, amelyben megerősítette, hogy Damjanich tábornoknak 1400 forinttal tartozik, s kérte özvegyét, fizesse ki a kártyaadósságot Damjanichnénak. A főtiszt engedélyt kapott, hogy szólhasson a jelenlévőkhöz: „Életem utolsó pillanatában, közvetlenül azelőtt, hogy az örök bíró elé lépnénk, gyalázatnak tartom, amit ellenem elkövetnek." A német származású tábornok holttestét egyik rokona Monyoróra vitte, majd Borosjenőre, a templom kriptájába, és csak 1974-ben került vissza Aradra.

Aulich Lajos utolsó perceiről, aki egy hónapig hadügyminiszter is volt, semmit nem jegyeztek fel. A tábornok 56 évesen a vértanuk korelnöke volt.

Damjanich János a „vadrác", ahogy a szerb származású tábornokot katonái hívták, mankóval bicegett a kivégzéshez. Imáját már október 5-ről 6-ra virradóra elmondta: „Oltalmazd meg, Mindenható az én különben is szerencsétlen hazámat a további veszedelemtől! Hajlítsd az uralkodó szívét kegyességre a hátramaradó bajtársak iránt, és vezéreld akaratát a népek javára! Adj erőt, ó Atyám, az én szegény Emiliámnak, hogy beválthassa nekem adott igéretét: hogy sorsát hitének erejével fogja elviselni". Csernovics Emilia hatvan évvel élte túl férjét, egy időben egy másik aradi özveggyel, Láhner Györgynével lakott közös lakásban. A két asszony akkoriban elképesztően magas összegért – 100 aranyért – vitethette el a tetemeket Aradról. A két tábornok sírját 125 évig ápolták kegyelettel a mácsai kastély parkjában, földi maradványaikat 1974-ben szállították Aradra.

Vécsey Károlyt azért akasztották fel utoljára, mert a császár csapatait ő verte ki az aradi várból. Végig kellett néznie a többiek halálát. Mielőtt a bitófához lépett, kezetcsókolt az előtte kivégzett Damjanichnak, akivel a szolnoki csatát követően „egy életre" összeveszett. Holttestét özvegyének sikerült az aradi köztemetőben elhantoltatnia. Onnan került csaknem húsz évvel ezelőtt az aradi emlékmű alatti kriptába, ahol így már tizenegy tábornok pihen együtt. Kiss Ernő Elemérben, Dessewffy Arisztid Margonyán alussza örök álmát.

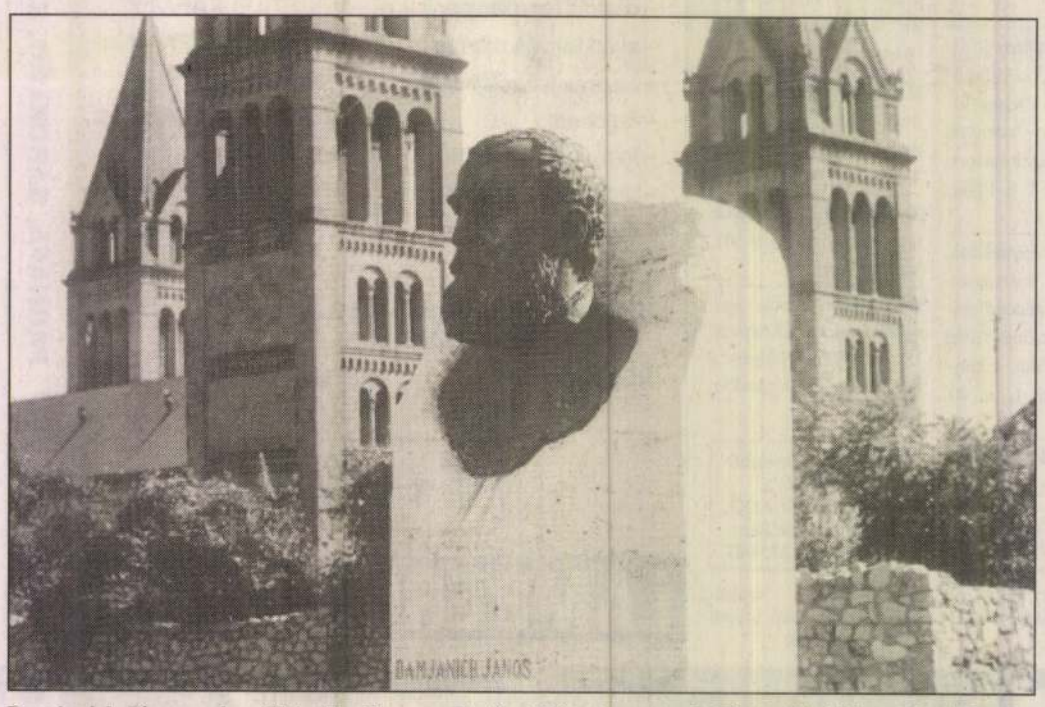

Damjanich János szobra (Trischler Ferenc alkotása) Pécsett, az Aradi Vértanúk útján Fotó: Laufer

*

Batthyány Lajost, az első független magyar kormány elnökét kötél általi halálra ítélték. A 43 éves politikus a siralomházban öngyilkos akart lenni, sebei miatt, a korábban kihirdetett ítéletet megváltoztatva, Pestre szállitották és ott lőtték agyon. Holttestét a ferencesek templomának kriptájába vitték, és csak 1870-ben szállították a Kerepesi-temetőben emelt mauzóleumba. Örökmécsese néhány percre a Parlamenttől hirdeti emlékét. **Szabó Margit**

Maradt-e esély?

A legnagyobb tragédia abban, ami már történt Moszkvában az, hogy senki sem tudhatja, mi jöhet még. Van-e bárki a világon, aki választ adhat arra – kérdezi döbbent aggodalommal a New York Times –, hogy milyen következményekkel jár az oroszok és a világ számára az a konfliktus, amibe Moszkva belesodródott?

Paul Albert Scherer, a német katonai hirszerzés volt főnöke szerint Oroszország e pillanatban a diktatúra vagy anarchia alternatívája előtt áll, mivel a tények drámaian bizonyitják, hogy „demokratikus út e pillanatban nem létezik". Lehetnek viszont „egymással küzdő tábornokok", sőt „alulról jövő robbanások" amelyek „ forradalmi helyzetet teremthetnek", ami együtt járhat „különböző körzetek leszakadásával, ez pedig nagyszabású polgárháború nyitánya lehet".

Kiknek van valóságos hatalmuk pillanatnyilag Moszkvában? Van-e bárkinek tényleges befolyása a hadsereg és a rendőrség egészére, vagy a fegyveres erők a látszatok ellenére igazában még várakoznak? Hiszen jelentkeztek már tábornokok,akik semlegesnek vallották magukat? Meddig terjed a Moszkva hatalma a fővároson túl? 14 régió már megfenyegette a nagypolitikai póker hatalmasságait, hogy elvágják a Csendes-óceánt Európával összekötő vasutvonalat; az orosz föderáció 6O régiója önálló hatalmi szerv megteremtésének vízióját láttatja.

Ez már polgárháboru? Talán még nem. De páncélosok és desszantosok bevetése ellenére jogosnak látszik a kérdés: van-e ma Oroszországnak olyan erős embere, aki elvezeti a demokráciába?

Kocsis Tamás

Négy

Amikor az év elején figyeltük az idei nyugdíjemelésről szóló hosszadalmas parlamenti vitát, néha olyan érzése támadt az embernek, mintha egyes honatyák úgy vélnék: a saját zsebükből kell fizetniük.

Azt meg egyenesen kínos volt hallgatni, ahogyan egyfelől így, másfelől meg úgy magyarázták a matematikát. Sehogysem értettük – mert valóban érthetetlen volt! –, hogyan lehet a 14 százalékot 14-nek mondani, amikor valójában csak 9,8.

Mert rafinált módon 10-re és 4-re bontották a 14-et márciusi és szeptemberi bevezetéssel, ami – akárhogy is számoltunk – éves szinten összességében csupán 9,8 százalékot tett ki. Kormányoldalon természetesen hittel és meggyőződéssel állították, hogy a 10+4 mindenképpen 14, szemközt azonban erősen vitatták ezt, s a nyugdíjasok is megcsalatva érezték magukat. Szóval több parlamenti ülésnapon ment a vita, s végül a 10+4 győzött a koalíciós többség által, meg is kaptuk.

Örülhettünk is neki azzal együtt, hogy a szüntelenül emelkedő árak – az év közben történt áfa- módosítás csak rátett néhány lapáttal – bizony jócskán csökkentették az eredeti értéket.

Nyilvánvalóan ezzel szembesült működése legelején a Nyugdíjbiztosítási Önkormányzat (de jó lett volna saját szempontjából is mellőzni a rettentő gyorsan kínossá lett tiszteletdíj-ügyet!), amikor úgy döntött: javasolni fogja a kormánynak, hogy még az év vége előtt, kilenc hónapra visszamenően és egy összegben kifizetve 4 százalékos nyugdíjemelést – rendezést? – foganasítson. Minthogy az év elejei nyugdíjemelésnél oly gyakran hivatkozottan nettó átlagbér növekedés is a vártnál magasabb lett. A dolog szépséghibája „csupán" annyi, hogy utóbb az újabb emelés már a kormány saját leleményeként jelent meg.

Így például az Idősek világnapján Pécsett megrendezett központi ünnepség szónoka, Szabad György, az Országgyűlés elnöke is úgy aposztrofálta a várható emelést, mint ami a kormány szándékából fakad. Persze tudnivaló: végül is a kormány jogosítványa javasolni ilyent a Parlamentnek. De ugyan mibe került volna neki – mármint a kormánynak – úgy mondani, hogy a „Nyugdíjbiztosítási Önkormányzat javaslatával egyetértésben a kormány úgy döntött, hogy . . ."

Ez a tárgyszerűség semmivel sem kisebbítette volna ez ügyben a kormány szerepét, így viszont – ne is tagadjuk – úgy érezni, mintha némi politikai felhangot is kapott volna a dolog.

Nos, az év elejei, hosszadalmas vitatkozáshoz képest ez a mostani 4 százalék meglehetősen simán ment át, s október 19-én egyetlen tartózkodó szavazat mellett egyhangúan fogadta el a T.Ház. (Jaj, de gyakran lenne szükség hasonló egyetértésre, amitől mennyire másként mehetnének a dolgok!)

Persze a nagy egyetértésről értesülvén gyanú támad az emberben: vajon nem játszott-e ebben közre két, nagyjából ez időtájt történt esemény élének a tompítási szándéka? Vagyis legalább a legkiszolgáltatottabb helyzetben lévők figyelmének az elterelése az Állami Vagyonkezelő RT-nél kifizetendő – az Állami Számvevőszék elnöke szerint törvénykezési baki miatt sajnálatosan jogszerű – többtízmilliós „végkielégítésekről", és – ami legalább ilyen sajnálatos – a jövőre a Parlamenttől búcsút vevő honatyáknak „járó" végkielégítésekről.

De hát ne is törődjünk mindezzel kedves nyugdíjastársak! Fő az, hogy megkapjuk a 4 százalékot!

Tessék csak számolni, osztani és szorozni, s rögtön rájövünk arra, hogy ez a pénz sem ér rá igazán megmelegedni a zsebünkben, lesz annak bőven helye. Gondoljunk csak a máris esedékes emelt energiaárakra, hogy a többiről – például a beígért újabb gyógyszeráremelésre – hogy a többiről már ne is eszéljünk.

Hársfai István

Feltámadt horgász egyesület

A BÁZIS, volt építőipari vállalat alkonyával együtt válságos helyzetbe került az Építők Horgász Egyesülete is. Tagjai főként építőipari munkások voltak, akik nagyrészt nyugdíjasok lettek. Mentőövként találták ki, hogy létrehozzák a Nyugdíjasok Horgászegyesületét.

– A névváltoztatást kimondó közgyűlés a tagdíjat 1994-re változatlanul hagyta, vagyis ez nálunk évi 200 forint lesz, szemben több más egyesülettel, ahol a tagdíjak sokkal magasabbak – mondja *Futó József*, az egyesület titkára.

– Ha összeadjuk a mi évi 200 Ft egyesületi tagdíjunkat, a 400 Ft szövetségi tagdíjat, az 50 Ft horgászatfejlesztési hozzájárulást és a 300 Ft állami horgászjegyet, akkor a tagjaink évi 950 Ft-ért juthatnak horgászatra jogosító okmányokhoz. Tervezzük, hogy az egyesületben csaknem valamennyi baranyai vízre megválthatók lesznek a területi engedélyek, amelyek kedvezményes beszerzési lehetőségeiről most folynak a tárgyalások. Az egyesületünkbe belépni szándékozóknak – amennyiben eddig is horgászegyesületi tagok voltak – a kettős tagság elkerülése érdekében ez év november 30-ig be kell jelenteniük az egyesületüknél, hogy a jövőben ott nem kívánnak tagok lenni. Hozzánk a klubnapjainkon – minden kedden 9-12 óra között, pénteken 10-16 óra között az (Apáca u. 15. sz.) lehet jelentkezni. A kilépés bejelentése ez alkalommal nálunk is elintézhető. A volt Építőipari HE tagjainak csak meg kell hosszabbítani tagságukat, ők tulajdonképpen az egyesület alapító tagjai.

S hogy miként kerültek a Nyugdíjasok Horgász Egyesületének tagjai az Apáca u. 15. számú épületbe azzal kapcsolatban *Bleyer Jenő*, a Nyugdíjasok Pécsi Egyesületének elnöke elmondta, hogy az egyesület ugyan önálló jogi személyként, de egyesületük klubjaként tevékenykedik. Ezért természetesen helyet kaptak az épületben.

Naszvadtól Nagypeterdig hosszú volt az út

Ünnep, Aranydiplomával

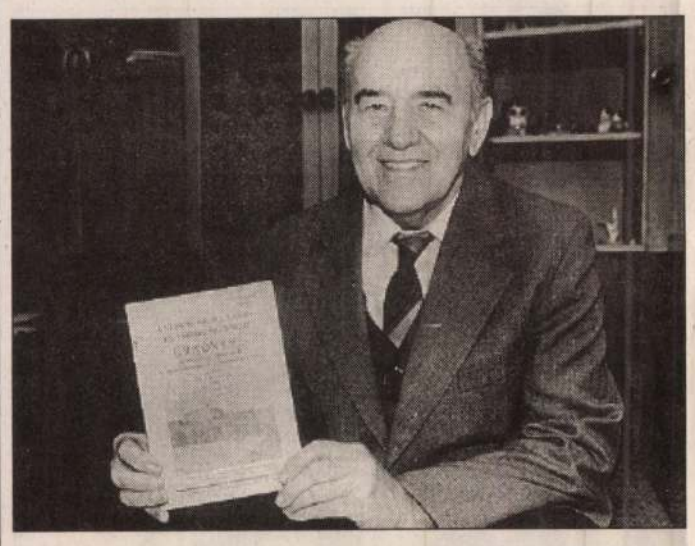

Jakubács András nyugalmazott tanár Fotó: Löffler Gábor

Huncut mosolya, kellemes kiegyensúlyozott egyénisége mögött igazi pedagógus lakozik. *Jakubács András*, nyugalmazott tanár ötven évet töltött el a pályán. Idén szeptemberben kapta meg munkája elismeréseként az aranydiplomát.

– A hosszú út, bizony nem volt mindig könnyű– kezdi emlékeit mesélni a tanár úr. – Tulajdonképpen a tanári képesítésemet nem Magyarországon szereztem. Ugyanis a mi családunk a mai Csehszlovákia területén élt. A Komárom melletti Naszvad községben teltek gyermekéveim. Szüleim úgy döntöttek, példás tanulmányi eredményeimet látva, hogy az öt testvér közül engem, a középső gyereket taníttatnak tovább.

– Így a komáromi bencés gimnázium elvégzése után 1937-ben kezdhettem meg tanulmányaimat a komáromi tanítóképzőben. Sajnos közbeszólt a háború. Ötödéves gyakornokként rögtön a mélyvízbe dobtak. Ugyanis kiküldtek helyettesíteni egy Balassagyarmat melletti kis községi iskolába. Segéd könyveimen kívül nem voltak mellettem tanácsot adó kollegák, a felmerült problémákat egyedül kellett megoldanom. Nagyon fontosnak tartottam a kreatív, önálló foglalkozások megszervezését. Nehéz feladat volt ez, olyan kezdő pedagógusnak aki addig osztott iskolában gyakorolt,

– A háború, a katonaság miatt, egy időre megszűnt a tanári munkám. A legfőbb célnak a túlélés bizonyult.

A tanár úr számára 1945 júniusában ért véget a háború, hiszen ekkor térhetett haza az akkor amerikai megszállás alatt levő Linzből.

– Csehszlovákiában, a magyar nyelvű diplomámmal az utcára kerültem. Fehér lappal kitelepítettek bennünket, közel kétszázezer magyar honfitársammal együtt. Megkezdődött a végtelennek tűnő utazás a vagonokban, Magyarország felé. Persze senki nem tudta, hogy hol is lesz a végállomás. Végül Almáskeresztúron állapodtunk meg. Itt kaptunk lakást és végre a helyi, két tanerős iskolában taníthattam is. Az 50-es években végeztem el a tanárképző főiskola matematika- fizika szakát.

Nyugodt, békés tíz év következett. Családjával Somogyhárságyra költözött és a körzet igazgatója lett. Annak idején a körzethez tartozó iskolákat rendszeresen látogatni kellett, mert a látogatási naplót szigorúan ellenőrizték.

Nehéz évek voltak. Sokat dagasztotta a sarat, ösztönözte a pálya szeretete. Távolságot soha senkivel szemben nem tartott. Közvetlenségét, segítőkészségét még a mai napig is emlegetik volt tanítványai.

A nagypeterdi iskola igazgatójaként vonult nyugdíjba. Tanítási elve a tiszteletre való nevelés volt. Áldozatos munkájára sokan szeretettel emlékeznek.

A pedagógusi tradíciót ikerlányai viszik.

E. É.

Szombathelyi kirándulás

A Szombathelyi Szociális Központ meghívására három napot vendégeskedett Szombathelyen a Pécsi Egyesített Szociális Intézmények I-II. sz. Gondozási Központjának kilenc patronáltja.

A pécsieket hangulatos műsorral várták a vendéglátók, majd megismertették velük a város és környékének nevezetességeit. Szinte minden kívánságukat lesték és az „Idősek hónapja" rendezvénysorozatuk részeként egy ausztriai kirándulást is szerveztek a pécsieknek. Mivel minden nap sok szép élményt hozott, az esték hosszúra nyúlt beszélgetéssel zárultak.

Kanczler Csaba
az I-es sz. Gondozási Központ vezetője

Az idősek jobb kórházi és szociális ellátásáért

Haladó hagyomány Pécsett, hogy az időskorúgyógyászattal foglalkozó országos tudományos társaság és a Baranya Megyei Kórház Geriátriai Osztálya az idősek korszerűbb ellátásával foglalkozó konferenciát rendez.

Október 22-én a meghívott szakemberek a kórházba kerülő idős emberek pszichés és szociális körülményeinek elemzésével foglalkoztak.

Dr. Hazafi Klára, a pécsbányai geriátriai osztály vezetője, mint az Országos Gerontológiai Szakmai Kollégium elnöke, nyitotta meg a programot. Többek között elmondta, hogy a tanácskozás témája igen aktuális, mivel a tapasztalatok azt mutatják, hogy a pszichológiai és szociális megközelítésnek fokozottabban kell érvényesülnie az időskorúak ellátásában.

Majd *dr. Solt Jenő* orvos-igazgató üdvözölte és arról biztosította a jelenlévőket, hogy a Megyei Kórház vezetése a jövőben is aktívan támogatja az idősek ellátásának ügyét.

A bevezető referátumot tartó *dr. Vértes László* főtitkár összefoglalta mindazon szakágakat, amelyek részvétele kívánatos lenne az idősek korszerű gondozásában, mint szakorvosok, szakápolók, pszichológusok, szociális munkások, gyógytornászok, gyógymasszőrök, fizioterapeuták, logopédusok, szociológusok.

Beszélt a szakma gondjairól is, például az immár hosszú évek óta húzodó, eredménytelen kérésükről, hogy idősgyógyászati szakképesítést szerezhessenek.

Érdekes ismertetést tartott dr. *Régius Ottó*, társasági titkár a több mint 200 (!) hazai 100 év feletti lakos vizsgálatáról, akik közül többen aktívan tevékenykednek a lakásban és a ház körüli munkákban.

Hartmann Károlyné és *dr. Kóczán György*, a pécsi geriátriai osztály szociális szervező és pszichiáter munkatársai a szociális és pszichés tényezők, valamint a testi állapot összefüggéseit mutatták be vizsgálati adataik alapján.

Önkormányzati támogatással rendszeresítették

Olcsóbb zöldség, méltányos szolgáltatás a pécsi nyugdíjasoknak

Kétféle új szolgáltatást rendszeresített a közelmúltban a Pécsi Önkormányzat. Mindkettővel a kispénzű, elsősorban nyugdíjas pécsi polgárokon igyekeznek segíteni.

A különböző, kedvezményes árú kereskedelmi tevékenységeknek helyet biztosító Rákóczi u. 3-5. sz. alatt, (a volt tűzoltólaktanya udvara) zöldséget, gyümölcsöt, savanyú káposztát árusít a bolti áraknál 10-30 százalékkal olcsóbban egy pécsváradi őstermelő. Ugyancsak itt, az udvar Önkormányzati Szociális boltjában egyeztethető a háztartási szolgáltatás.

Festést, mázolást, tapétázást, illetve kisebb javításokat vállal a nyugdíjasoknak az a brigád, amely a kialakult áraknál olcsóbban dolgozik.

Az igények bejelentését személyesen – az udvarban lévő szociális boltban – várják. A mozgássérültek a következő telefonszámon érdeklődhetnek: 313-727.

A tervek szerint a jövőben tovább bővítenék a most kezdődött méltányos háztartási szolgáltatást. Hogy miként, az attól is függ, hogy milyen igényeket fogalmaznak meg azok, akiknek segíteni szeretnének. **T. É.**

Álmatlanok-e az éjszakák?

Az álmatlannak hitt éjszakák tudnak igazán hozzásegíteni ahhoz, hogy hűvös tárgyilagosságot színlelve úgy tudjam egymáshoz viszonyítani a dolgokat, hogy azok az éjszaka bántó csendességébe és rejtelmes fényeibe illenek. Ilyenkor merőben más mértékegység veszi át az uralmat felettem és gondolataim felett, ilyenkor letisztultabban, körüljárhatóbban láttatja magát minden. Az „aludjunk rá egyet" ócskának tűnő bölcsessége így alighanem gazdag tapasztalatokból táplálkozik.

Ámbár van valami nehezen elviselhető ebben a viszonyítás analízisben. Az, hogy képtelen vagyok dolgokat, eseményeket és embereket valóban objektíven megítélni, értékelni. Még érzékelni sem! Mert anti- vagy szimpátiám óhatatlanul helyet kér a vizsgálóbírói pulpitusnál és mindenbe beleüti az orrát.

Irigyelve szoktam nézni embertársaimat, barátaimat, akik minden külső jelükkel arról árulkodnak, hogy ők akkor és ott, mentesen minden szubjektivitástól, teljesen tárgyilagosan tudnak ítélkezni, véleményt alkotni, nyilatkozni. Alighanem nincs ez így, ők sem mentesek egyéni érzelmeiktől, de legalább tudják csinálni, tudják úgy csinálni, mintha mentesek lennének.

Magam meg sem próbálkozom ezzel. Nekem már az is gyönyörűség, ha az éjszakai látásmód eltér (és majdnem mindig eltér!) a nappalitól, a zűrzavarban születettől. Tudom, jól tudom, erre a tételre is illik a „ius primae noctis", az első éjszaka jogának gyönyörteljes érvénye. Mert gondolatvilágomat, az események és emberi magatartások kritikáját, mérlegre-tételét csak az első éjszaka tudom igazán körültopogni. Mert ha már megért a gondolat, az érzés egy nappalt, ha gyökeret vert a valóság talajában, ha fényét-formáját kilúgozta a mindennapok szürkesége, csak hazug úton másítható meg éjjeli lelki gyötrődésekkel. Ilyenkor már csak arra jut idő és mód, hogy felmérhessem, hol lehetett, illett, kellett volna okosabban, gyorsabban, szelídebben, vagy éppen vadabban, egyszóval másként csinálni mindent. De a józanság észre térít és megsúgja: már késő! Okulni persze ebből is lehet, de váltig állítom, nincs uniformizálható szituáció, valamiben minden azonos is eltér egymástól.

Használható volna egyfajta utasítás, jelmagyarázat a következő problémák megoldásához, megemésztéséhez is, ezek azonban sorra fiaskót vallanak. Éppen az utóanalízis kapcsán jövök rá: mégis rosszul okultam önmagamból, most is másként kellett volna döntenem. De nem csak a fiaskók esetén van ez így. Hiszen akkor is érzem és értem mindezt, ha öröm, gyönyörűség, boldogság ér. Bár nagyon hamar megelégszem mindenféle és minden mennyiségű boldogsággal, ilyenkor rádöbbenek, hogyan lehetett volna még tovább fokozni, még többet kihozni a helyzetből. Anélkül persze, hogy ettől a boldogság izzadtságszagúvá válna.

És valahol egyszer csak (és százezredszer) megszületik a vaskos igazság: minden ilyen utóértékelés mögött hiába állnak történések, alakok, jellemek, időpontok, vágyak és valóságízű álmok, tényezők, a történés idebenn mégis én magam vagyok, minden esemény kvintesszenciája, belémkövűlt emlékeivel, flitterekkel, teleszórt tévedéseivel, tovább burjánzó sejteivel.

S ha így van, hát nem sajnálom az álmatlan órákat, amikor újra meg újra végigjárom a tegnap, a tegnapelőtt tett utakat, újra és újra hallom és látom az eseményeket, s újra meg újra megérzem, mi a szerepem saját életemben, mennyire nincs, vagy mennyire van másokéban.

Nem elkeserítő számomra mindez. Ha nem is vígasztaló. Korombeliek kialvatlan szemmel, meggörnyedt háttal, igyekeznek reggelenként friss kifli-jeikért, tejért, ezért-azért az utcán. Kérdezd meg őket, miért tűnnek kialvatlanoknak. Álmatlan éjszakáikra fognak hivatkozni. És rendre sajnálkoznak, elkeseredtek és elszomorodnak az éjszaka újraélt, újraálmodott emlékein. Pedig milyen könnyen könnyen mazsolázhatnák ki – a kár kegyes csalásként is – életük derűs, sokat adó és felejthetetlen emlékei közül azokat, amelyek jókedvűvé, felszabadulttá varázsolhatnák énjeinket.

Álmatlanok-e hát valóban az ilyen éjszakák? Aligha! Inkább hasznos társai mindannyiunknak. Csak okosan kell gazdálkodni velük. **Bokrétás András**

TRISCHLER Ferenc

A haszonállatok tartása és övezetei

Pécs Közgyűlése nemrégiben új rendelet alkotásával szabályozta a haszonállatok tartásának feltételeit, különös tekintettel a környezetvédelmi és állatvédelmi szempontokra. A szabályozás a megszabott állattartási övezetek, valamint az állatok méretének, tartási céljának és módjának összefüggésein alapul.

A rendelet szerint nagy haszonállatnak minősül a ló, a szamár, az öszvér, a szarvasmarha; kis haszonállatnak pedig a juh, a kecske, a sertés, a baromfi, a húsgalamb, a nyúl, a méh és a különféle prémes állatok. A szaporulatot is beleértve árutermelőnek minősül, ha nagy haszonállatból 4-nél többet, kecskéből, juhból, sertésből 10-nél többet, egyéb kis haszonállatból pedig 100–nál többet tartanak. Mélyalmos állattartásnak számít, amikor az almot véglegesen csak egy-egy nevelési, hízlalási időszak befejeztével távolítja el a gazda.

Az állattartási övezetek az építési övezetek határaihoz igazodnak. Az I. számú állattartási övezetbe tartoznak a lakótelepek, a történelmi belváros területe, a csoportházak építési telke, az intézményi és üdülőterületek. Ebben az övezetben – az üdülőterületeken 10 kaptárig engedélyezett méhtartás kivételével – haszonállat nem tartható.

A II. számú övezetbe soroltattak az egyedi lakótelkek. Ebben az övezetben nagy haszonállat nem tartható, árutermelő jellegű és mélyalmos állattartás nem folytatható. A kis haszonállatok közül is kizárólag a baromfi, a nyúl, a húsgalamb, a prémes állatok – de legfeljebb összesen 10 példány – és méhek (maximum 20 kaptár) tartása engedélyezett.

A III. övezetbe tartozik Murom zárkerti része, Fehérhegy lakóterület, Szabolcs lakóterület és zártkert, Újhegy lakóterülete és zártkerti része, Jankovich-telep, Nagyárpád keleti lakóterülete és zárkerti része, Postavölgy keleti lakóterülete és zártkerti része, Kerékhegy zártkerti része. Ebben az övezetben kis haszonállat – de legfeljebb 100 méhkaptár, sertésből, juhból, kecskéből összesen 10, a többi kis haszonállatból összesen csak 100 példány, továbbá két ló tartása engedélyezett. Az árutermelő jellegű és mélyalmos tartás viszont nem.

A IV. övezetbe tartoznak a külterületek, Vasas-Somogy és Hird lakóterületei és zártkertjei. Ebben az övezetben minden jellegű állattartás folytatható és az állatok száma sem korlátozott.

Általános, övezetektől független szabály viszont, hogy vízvédelmi területeken – a méhek kivételével – tilos haszonállatot tartani. Az árutermelő jellegű és mélyalmos tartáshoz, valamint prémes állatok tartásához engedély szükséges. Haszonállat csak a közegészségügyi, állategészségügyi és építésügyi előírásoknak megfelelő körülmények között, arra alkalmas épületben tartható.

Többlakásos épületben és annak nem lakás céljára szolgáló egyéb helyiségeiben – pince, fáskamra, mosókonyha stb. – haszonállat nem tartható. Családi házban a lakóépület arra alkalmas, elkülönített – nem lakás céljára szolgáló – helyiségeiben a kis haszonállatok közül baromfi, húsgalamb és a nyúl tartható.

Tilos az állatok kínzása, tartós nyugtalanítása, bármely módon történő bántalmazása, elhagyása, valamint egymásnak ugratása, viadaloztatása. Ha az állattartó nem kívánja vagy nem képes az állatot tovább tartani, köteles annak megfelelő elhelyezéséről gondoskodni.

Az új rendelet hatályba lépéséig jogszerűen létesített és gyakorolt állattartás legkésőbb 1994 június 30-ig folytatható. A hatóság azonban a közérdek vagy jogos magánérdek sérelme esetén az ilyen állattartást a határidőnél előbb is korlátozhatja, illetve megszüntetheti. **D. I.**

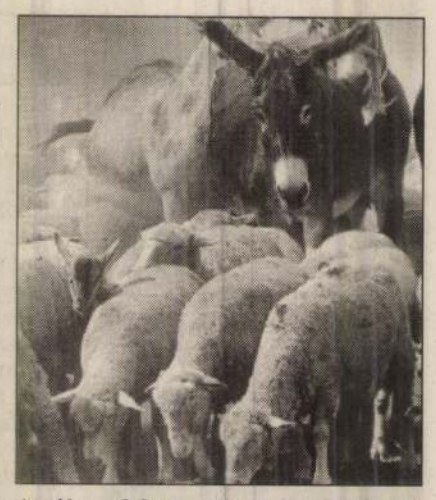

Az új rendelet pontosan meghatározza az állattartás feltételeit

Pécsi körkép

Fabatka

Fabatkát sem ért az egész – mondotta az egyik önkormányzati képviselő visszatértekor a legutóbbi közgyűlés ebédszünete végén. S egyben elmesélte: a felesleges fecsegés hallgatása helyett hasznosan töltötte az időt, elment lelki vigaszt nyújtani egy idős betegnek.

Min is bosszankodott, hogy annak értékeként a legcsekélyebb aprópénz közmondásos fogalmát használta? Azon, hogy egy teljes nézetazonosságot kiváltó népszerű témánál hosszasan elidőzött a közgyűlés. A szó igazi értelmében nem is vita volt, csak az előterjesztés megtámogatása szinte minden jelenlévő politikai képviselet részéről. Mivel nem egymást kellett győzködniük, mind feltűnőbbé vált, hogy a „műsor" a nyilvánosságnak szól, s leginkább a tévénézőknek. A hatás tekintetében azok jártak rosszabbul – nehezményezték is – , akik elől a korábban szót kapott társaik már elmondták a mondandót. No de ez sem volt akadály.

Felesleges is leírni: a választások előszele szökött be a közgyűlési terembe. S ha nem is fabatkáról van szó az efféle hosszú álvitáknál, de mindenképpen aprópénzről. A képviselők már a majdani választásokra tekintve Kossuth Lajosnak épp 150 éve a Pesti Hírlapban leírt gondolatait igyekeztek aprópénzre váltani: *„Legyünk bár kis sereg, de határozott...Legyünk, mint a sasnak szárnya, mely a sas testétől el nem válik, hanem külebb nyúlik. Érezzük és éreztessük az erőt, mely e helyzetben feküszik. Tudja meg a sas teste, hogy nélkülünk, a szárny nélkül, nem tud repülni."*

Bizonyos, hogy szárnyalni is fogunk, de hogy milyen madár minőségében, az már más kérdés. Arról azonban nem lenne szabad megfeledkezniük a mostani ciklusra választott „szárnyainknak", hogy még ott ülnek a mai testületben. Ám fél szemmel a remélt jobb választási eredményre lésve és jelenre olykor már csak legyintve, nem biztos, hogy elégséges lesz ez a figyelem mindarra, ami a megbízatásból még kitelik, sőt elvárható. S bár a politika színpadán is a közönségnek kell „játszani", de ott is elidegenítő, ha a szereplők a cselekményből kilépve ki-kiszólnak a nézőtérre.

S az pedig, hogy ott kinek milyen „szárny" kell, úgy is alakulhat majd, ahogy a városunk nevét megörökítő közmondás tartja: *„Németnek Bécs, magyarnak Pécs"*. Vagyis kinek-kinek a magáé. Ám ez a mondás is – nem hiába filléres bölcsesség – eredetét tekintve éppenséggel óvatosságra és szerénységre int. A városnevek ugyanis torzulás eredményei. Pécs helyett eredetileg „csécs" volt, ami csekélyke gyermekjátékot, csecsebecsét jelentett, a „bécs"(„becs") pedig a legértéktelenebb aprópénz neve a 16. századból. Így a mondás ősi jelentése: egyiknek semmi se, a másiknak annyi se, vagy ennek is, annak is keveset érő.

Kár lenne, ha idáig fajulna a jövőbe tekintés. Pécs mégsem „csécs", aligha lehet túl gyakran az önkormányzatiság pótvalutájaként megfásult batkával kifizetni. **Dunai Imre**

Utcáról utcára

Pécs legszebb kapuja a „Pedfőn"

Luxustanya

Sok szó esett mostanában a Jakabhegyi út és az Alsómakár dűlő sarkánál épülő „luxustanyáról". A minap megnéztem és elálmélkodtam. Szemlátomást befejezésközeli állapotban volt már az építkezés, ezért is volt az álmélkodás. Ugyanis. . . Szóval évek óta nagy divat, hogy öles gerendák kerülnek legyezőszerűen a homlokzatra, mintegy tartva a súlyos tetőszerkezetet. Most meg azt láttam, hogy a kész tető alá rakták fel egymás után a gerendákat, amiknek tehát a díszítésen kívül egyéb funkciójuk aligha van. Annyi sem, mint a századforduló körül épült házakon az izomkolosszus atlaszoknak, amik legalább konzol gyanánt a kitüntetett erkélyeket tartották. De nem is ez a gond, hanem az, hogy a munkákból megítélhetően az építkezés folytatódik. Vajon nem indít-e el ez egy veszekedésfolyamot? Hiszen a víztároló, s fölötte az Oldal dűlőben lévő családi házak tulajdonosai joggal hihetik: elfogják előlük a kilátást.

Egy kellemes épület

Amikor évekkel ezelőtt lezajlott az Ifjúság útja északi oldalán – a 400 ágyassal szemközt – a nagy szanálás a klinikaépítés következő üzeme érdekében, sok pécsit aggodalommal töltött el a gondolat: újabb monstrum épül itt is? Most már nyugodtak lehetünk! Nemrég avatták fel az új pécsi Nephrológia és Dializis Centrumot az itt épült házban, ami tömegével is, külső megjelenésével is inkább a Makár-oldal hangulatos beépítéséhez próbál igazodni, semmint a szemközti klinikához, vagy a szomszédos tanárképzőhöz. Kellemesen megmozgatott tömeg (ami nyilván jól szolgálja a belső funkciót), finom téglaarchitektura a homlokzatokon, hangulatot adó tetőszerkezet – mily távol van mindez a közcélú épületeknél évtizedekig szigorúan racionálisnak, ezért egyedül üdvözítőnek mondott és hitt kocka-hasáb együttesektől! S lám, így is lehet. Írjuk hát ide gyorsan az új épület tervező-építészének a nevét: *Luchesi Ottó* (Linea Mérnöki Iroda).

A legszebb pécsi kapu

Ha már dicsérő szókat írtunk a Nephrológia és Dialízis Centrum épületéről, tegyük ezt hatványozottabban a szomszédban született látványosságról. Két esztendeje a *Soltész László* (akkor PTV) tervező-építésszel folytatott beszélgetésünk alapján beszámoltunk a JPTE tanárképző-karának épületegyüttesén folyó nagy rekonstrukcióról. Ehhez az adta az apropót, hogy éppen akkor készült el az új aula és a könyvtár. Az építész ismertette a munkák további menetét és említést tett arról, hogy új főbejárat építéséről is szó van. Nos, az eddig összesen egymilliárdos költségű rekonstrukció keretében az új tanévre ez el is készült. A *Trischler Ferenc* szobrászművésszel közösen létrehozott mű – ne fukarkodjunk a nagy szavakkal – az utóbbi évek legszebb, legsikerültebb pécsi alkotása.

A „Pedfő" neoromán épületegyüttese 1914-ben *Pilch Andor*, illetve 1927-30-ban *Fábián Gáspár* építészek tervei szerint épült (ezekhez járult utóbb alkotótársként *Köves Emil* Ybl-díjas építész). Soltész Lászlóban volt a főbejárat építészeti megfogalmazásakor annyi alázat, hogy visszalépett a neorománhoz, mert úgy gondolta: bármi más hallatlan stílustörést okozott volna. Törtfehér színű, kitűnő minőségűnek látszó süttői kőből készült a két kapuzat (a míves megmunkálásért a Reneszánsz Kő- és Épületszobrászati Rt. szakembereit illeti a dicséret) – az Ifjúság úti külső és a főépülethez csatlakozó belső –, s ezeket díszítik Trischler alkotásai. Az előbbin az egyetemalapító *Nagy Lajos* királyon és *Klimó György* püspökön kívül a pécsi felsőoktatás nagy alakjai ismerhetők fel. A két kaput – a belső széles lépcsősoron helyezkedik el – díszburkolatú tér köti össze, így vált az egész hallatlanul attraktív alkotássá.

Hársfai István

A tanárképző kar kapuját díszítő dombormű Trischler Ferenc alkotása Fotó: Lesching László

Szégyenfoltok

Ha egy-egy területet nem vagyunk képesek tisztítani, nem tudunk vigyázni rá, akkor az csakhamar a városkép szégyenfoltjává válik. Ilyen például a Rókóczi út 73/a és 73/b közötti, a megyei rendőrfőkapitányság déli és keleti oldala előtti terület, a Mecsek Áruház előtti tér baloldali szöglete, a Péter és az István utcák találkozása. S még hosszan sorolhatnánk.

Közös nevezőjük az ilyen területeknek, hogy a Városgondnokság nem tudja kellő ütemben takaríttatni ezeket, s az arra járók pedig gátlástalanul szemetelnek. Persze felelős nincs, minden érdekelt a másikra mutogat. A végső soron felelős rendszeresen szemetelő „pécsi polgár" is. Őt persze a legkevésbé lehet megfogni ebben a felelősségben.

Ám ahol a felelősség elvész, ott a rendetlenség vert tanyát, rongálódik a városkép, nem éppen dicső bizonyítványt állítva lokálpatrióta önérzetünk esendő voltáról. ***Dr. Vargha Dezső***

Városvédő őrjárat

A most közölt képek a város két régi adósságát ábrázolják. Az első a Jókai téri volt tejbisztró épületét. Ez még ma is úgy áll, mint amikor a vendéglátó egységet felszámolták. „Testvéreit" a téren már mind felújították, egyedül csak ez árválkodik még mindig ilyen állapotban. A másik épületnek még elkeserítőbb a helyzete. A Szabadság út közepén álló kedves villát már régen a sorsára hagyták, időközben a kapuját is feltörték és kilopták belőle a még meglévő berendezéseit is. A város szégyenére nincs senki, aki legalább megakadályozná a további rongálását. *Farkas Mária, Vajgert György, Várhidy György, dr. Vargha Dezső*

Számítógépek a háziorvosoknak

Nem volt teljes körű a háziorvosi körzetek számítógépes ellátása: 10 körzetben két-két körzeti orvos egy gépen dolgozta fel és tárolta a betegek adatait. Mivel azok mennyisége rövidesen komoly gondokat okozna, az önkormányzat a hiányzó 10 számítógép megvásárlására 2,5 millió forint plusz pénzügyi keretet biztosított.

Útfelújítások

Elkészült az *Alsó utca* északi oldalán a járda, a *Maléter Pál út – Viktória utca - Laki István utca* csomópontjában és a *Csontváry utcai* ÁBC-nél az utasperonok, a *Krúdy Gyula utcában* a burkolat, a *Meredek utcában* az út és a járda felújítása. Elkezdődött a *Kemény Zsigmond utcában* és a *Nagypostavölgyi úton* az utasperonok felújítása, valamint a *Jókai tér 3.* szám előtt a járda javítása.

Parkgondozás

A halottak napjára megkezdte a temetők rendbetételét a Temetkezési Vállalat. A Városgondnokság november 30-káig 480 hektár zöldterületen végeztet szemétszedést az őszi iskolás közterület-takarítás keretében

Kátyúzások

Kátyúmentesítés volt illetve lesz a *Csontváry*, a *Deák Ferenc*, az *Ady Endre* és a *Felsővámház utcában*, valamint a *Komlói úton*, a *Kispiricsizma dűlőben* és a *Dömörkapunál*.

Pályaorientációs tábor a Balatonnál

A pécsi Gandhi-alapítvány munkatársai is segítenek

A vakáció utolsó hete azért még nyújthat némi pihenést az iskolakezdés izgalmai előtt, bár a balatonlellei Gyöngyvirág Gyermeküdülőben ezekben a napokban táborozó fiatalokat nem kifejezetten a nyaralás, amúgy nem lebecsülendő öröme köti össze. A Pályaorientációs Baráti Kör kezdeményezésére létrejött táborban ugyanis olyan hetedik osztályos fiatalok találkoztak, akik eddig jó eredményeket produkáltak az általános iskolában, és középiskolákban, gimnáziumban szeretnének továbbtanulni. A pécsi Gandhi alapítvány munkatársai és a velük táborozó pedagógusok, egyetemisták elsődlegesen a sikeres iskola- és pályaválasztásban szeretnének segítséget nyújtani. A kötetlen foglalkozások és beszélgetések remek alkalmat teremtenek ahhoz, hogy a gyerekek saját képességeik tudatában, teherbírásuk és vágyaik összhangját felismerve döntsenek, így megfontolt, reális választást követően nyújtsák majd be jelentkezési lapjaikat a különböző oktatási intézményekbe. Az életük tulajdonképpen egyik legnehezebb választása előtt álló fiatalok számára az önalábecsülés, a kishitűség éppen úgy évekre szóló következményekkel járhat, mint a valóságosnál jobbnak vélt, szebbet mutató önértékelés. Nem lebecsülendő egyébiránt az sem, hogy a több megye szülöttei tömörítő Pályaorientációs Baráti Kör létrejöttét éppen a tizenévesek kezdeményezték.

Hasonló szándékkal az elmúlt nyáron is szerveztek tábort, de idén már lényegesen nagyobb létszámban érkezhettek Balatonlellére a Somogy, Tolna, Baranya és Zala megyei fiatalok, akik előzetesen egy „levelezés" útján bonyolított, nagyszabású vetélkedő során ismerhették meg egymást. Az anyagi forrás megteremtéséhez különböző alapítványokhoz nyújtottak be pályázatokat, s egyebek mellett a Soros és a Szabad Művelődési alapítványtól kaptak támogatást.

A táborozók számos olyan vetélkedőn mérik össze tudásukat, amelyek elsősorban az olvasottság, a széleskörű tájékozottság mind nagyobb mértékű elérésére sarkallják a fiatalokat. Ugyanakkor játékos formában, némi színészi megjelenítéssel, maguk készítette jelmezekbe bújva próbálják visszaidézni a cigányok vándorlása során érintett keleti országok világát, sőt a négy csoportba tömörült táborlakók különböző egzotikus étkek készítésétől sem riadtak vissza. Esténként közösen hallgattak népmeséket, keleti történeteket, de a mai búcsúestén – amit már a Gandhi Gimnázium kollégiumában töltenek – a gyerekeknek kell előadniuk a beás nép örökségeként fennmaradt népmesékből.

Troszt É.

Znamenák a Tókaji erdőben forgatott

Népi játék és musical a kaposvári színpadon

Bizonyosan az idei évadban sem kell csalatkoznia a kaposvári Csiky Gergely Színház, igényes művészi előadásokra és szórakoztató csemegékre egyaránt éhes közönségének. Az évad egyik bemutatójaként Arthur Miller, A Tűzpróba című drámáját tűzi műsorára a színház, amelyet *Mohácsi János* állít színpadra.

Ahogy az a kaposvári társulatnál már-már bevett szokássá válik, a színészek gyakran avanzsálnak rendezővé egy-egy darab erejéig. *Bezerédi Zoltán* rendezésében Dosztojevszkij Bűn és bűnhődését láthatjuk, ám ezúttal rendhagyó műfaji keretben, a mű ugyanis népi játék címén került a színlapra.

Cole Porter Csókolj meg, Katám! című musical-jét *Babarczy László*, a Csiky Gergely Színház igazgatója rendezi, míg Dürenmatt, A milliomosnő látogatása című tragikus komédiáját *Ascher Tamás*. A nagyszínpadi bemutatók sorában ötödikként a XIV. René operettet, vagy pedig Bicat-Malwius, az 1960-as években nagy filmsikert aratott Elvira Madigan című zenés szomorújátékát állítják színpadra.

A két stúdióbemutató egyike Goldoni, A kávéház című műve, amelyet ugyancsak rendhagyó módon foglalt műfaji keretbe a színház: eredeti tőkefelhalmozás két, jobb híján zenésnek nevezhető részben – olvasható az idei évadot propagáló műsorfüzetben. Luigi Pirandello IV. Henrik tragédiáját *Znamenák István* állítja a stúdió színpadára. A különböző műfajok közötti mozgékonyságáról már tanubizonyságot tett Znamenák István egyébiránt nyári szünetét sem pihenésre áldozta, ugyanis a Kapos-TV technikai stábjával, egy Csehov világát idéző filmet forgatott a Tókaji parkerdőben.

Bizonyos szempontból kuriózumnak tekinthető az Óz, a nagy varázsló zenés mesejáték. A gyermekdarabot legutóbb 1975-ben, nem kis sikerrel játszotta a kaposvári társulat. Azóta felnőtt egy generáció, s akkori rendezője, Babarczy László most Znamenák Istvánnal közösen állítja színpadra ismét.

A bérletekre már fogad előjegyzéseket a kaposvári jegyiroda. A társulat pedig augusztus 29-én, hétfőn tartja évadnyitó ülését.

Troszt É.

Új VDN-világhíradó

Új szlovák vámszabály

A Szlovák Köztársaság Központi Vámigazgatósága figyelmeztette a külkereskedelemmel foglalkozó vállalatokat, hogy szeptember 1-jével új típusú vámnyilatkozatokat kell kitölteni a kereskedelmi áruk be- és kilépésénél a szlovák pénzügyminisztérium rendelete értelmében.

A legfontosabb változás az új formanyomtatvány, amelyet az eddigi vám-kísérőlevél helyett fognak használni.

Fizet az ENSZ legnagyobb adósa

Az Egyesült Államok – az ENSZ legnagyobb adósa – bejelentette, hogy még az idén kész 900 millió dollárral hozzájárulni az ENSZ békefenntartó tevékenységének költségeihez – jelentette a Reuter hírügynökség. *Bill Clinton* amerikai elnök az elkövetkező hetekben várhatóan aláírja azt a határozatot is, amelynek értelmében a kormányzat összesen 1,2 milliárd dollárt juttat a nemzetközi békefenntartásra, jelentette be az amerikai ENSZ–nagykövet.

Ez nem kutyaélet!

Mostantól a tehetős gazdikhoz hű ebek étteremben is „rendelhetnek" Argentínában. Pontosabban a gazdi rendel, a cég házhoz szállítja, a kutyus pedig megeszi. A Buenos Airesben nyílt kutya gyorsétterem – „Boldog Kutya" néven – exkluzív és komplett menüt szállít a hét minden napján. Az elhízott, vagy megrendült egészségű ebek speciális, diétás ételeket is kaphatnak. A kínálatban azonban csontról már nem is esik szó – írja a La Nación című argentin lap.

Népünnepély Párizsban

Párizs: Több mint 6 000 fiatal parádézik a Champs Elysee-n azon az ünnepségsorozaton, amely pénteken kezdődött a francia fővárosban abból az alkalomból, hogy Charles de Gaulle tábornok csapatai éppen ötven évvel ezelőtt vonultak be ugyanitt a német megszállás alól akkor fölszabadult Párizsba
MTI Telefotó

Lánya szívével él tovább az apa

Leányának halálára volt szükség ahhoz, hogy új szívhez juthasson egy 58 éves amerikai ember, aki súlyos betegen már négy éve várt a megfelelő donorra – jelentette az AFP Royal Oak városából. *Chester Szuber* 20 éve küzdött már szívritmuszavarokkal, és eközben átesett három igen súlyos, nyitott szívműtéten. Négy évvel ezelőtt orvosai elhatározták, hogy új szívet adnak neki, ám mind ez idáig nem találtak megfelelő donort ehhez. Néhány napja mégis sikerült alkalmas szívre bukkanniuk – ám ez egyúttal szörnyű tragédiát jelentett a Szuber-családnak: a szív ugyanis Chester egyik leányáé, Pattié volt, aki végzetes autóbalesetet szenvedett. Az apa rövid gondolkodás után elfogadta a leány szívét, mert másik öt gyermekével együtt úgy ítélte meg, hogy az ő életének megújulása valamelyest enyhíti Patti elvesztése miatti fájdalmukat.

Hulla a csomagban

Különös csomag „állomásozott" egy bolíviai postahivatalban 40 napon át. Miután a címzett, egy hölgy nevén kívül semmi más nem állt a kísérőcédulán és a hatalmas dobozból egy idő után fertelmes bűz áradt, az alkalmazottak úgy döntöttek, felnyittatják. A látvány minden képzeletet felülmúlt: egy oszlásnak indult, már felismerhetetlen férfiholttest került elő a csomagból. Egyelőre nem ismert sem a halott kiléte, sem a halál oka, sem a feladó, sem a címzett lakhelye.

Szertefoszlik az amerikai álom?

Az amerikai álom túl sok gyermek számára szertefoszlik az Egyesült Államokban – írja a washingtoni székhelyű Gyermekvédelmi Alap elnöke, *Marian Wright Edelman* az UNICEF The Progress of Nations című kiadványában. A mai fiatalok nem ismerik azt az érzést, amelyet az amerikaiak sok nemzedéken át mindig dédelgettek magukban, nevezetesen, hogy ragyogó jövő vár rájuk. A járványként terjedő szegénység, a munkanélküliség, a családok felbomlása, az erőszak a családban, a faji türelmetlenség, a tizenéves lányok teherbe esése és a kábítószerezés nem csak a mások problémái, hanem jóformán mindenkié. Még a középosztálybeli, fehér bőrű gyerekek is tudják, hogy válságot él át a nemzet.

Minden öt gyermek közül egy szegény sorsú. Nyolc millió nem kap egészségügyi ellátást. Tíz közül három apa nélküli családba születik. Évente körülbelül hárommillió gyermekről jelentik be, hogy elhanyagolják, fizikailag bántalmazzák vagy nemileg megrontják őket. Számuk ma háromszor akkora, mint 1980-ban volt. Ezekkel a társadalmi bajokkal együtt jár a gyermekek ellen vagy fiatalok által elkövetett erőszakos cselekmények példátlan megnövekedése.

Évente hétszer annyi fiatalt gyilkolnak meg az Egyesült Államokban, mint bármelyik nyugat-európai országban. Kétnaponként egy iskolai osztályra való gyermeket lőnek le. Az 1980-as években megkétszereződött azoknak a fiataloknak a száma, akiket gyilkosság vagy nem gondatlanságból elkövetett emberölés miatt tartóztattak le.

Vajon miért történik mindez a világ leggazdagabb és legfejlettebb országában? Az amerikaiak közül sokan tisztában vannak azzal, hogy a hibás értékrendszer, az amerikai kultúra aspektusának, az anyagi természetű sikereknek a túlhangsúlyozása a legmélyebben fekvő ok. A fiatalok milliói, akiktől megtagadják a sikerek eléréséhez szükséges eszközöket – az oktatást, a szakértelmet, a munkaalkalmat és a lehetőségeket – úgy érzik, hogy nincs helyük a társadalomban, nincs miért becsülniük magukat és megbecsülést várniuk másoktól. Az ilyen fokú elidegenedéstől és csalódottságtól egyenes út vezet a kábítószerezéshez, az iszákossághoz, a bűnözéshez, az erőszakhoz és végül a börtönhöz.

Az utóbbi évtizedben fokozták a társadalmi feszültséget a gazdagok és a szegények közötti különbségeket elmélyítő, az anyagi természetű sikereket még inkább felmagasztaló politikai irányvonalak. 1980-tól jelentősen csökkent a szegények reáljövedelme, megszűnt a szociális védőháló, és egy legalsó szintű, osztályhoz nem tartozó réteg alakult ki, fekete és fehér bőrű egyaránt. Ennek következménye az, hogy ma 5 millióval több gyermek él szegénységben, mint 1973-ban. Annak pedig, hogy az anyagi értékeket az emberi és a szellemi értékek elébe helyezték, járványszerűen terjedő erőszak és társadalmi felbomlás lett a következménye. A hanyatlás visszafordítása érdekében új munkaalkalmak teremtését szorgalmazza a cikkíró, hangsúlyozva, hogy elsősorban fiatalokkal kell betölteni az egymillió új munkahelyet, országos oktatási és közösségi programok révén pedig szakértelmet, lehetőségeket és reményt kell adni a fiataloknak.

Felavatták Munkácsy mellszobrát

Hétszáz éves Alsómocsolád

Az elmúlt napokban megpezsdült az élet Alsómocsoládon. A község fennállásának 700. évfordulóját ünnepelték közösen a helybeliek és az innen elszármazottak. A község Baráti Körének meghívását sokan elfogadták.

A falunapok már pénteken elkezdődtek, amelynek egyik kiemelkedő eseménye volt az ökörsütés. Tegnap délelőtt térzenével, szentmisével folytatódott a program. Az egykori Sztankovanszky kastély – ma a Möbiusz Rt. Oktatási Központja és Vendégháza – kertjében kialakított szoborparkban *Brunn József*, a Möbiusz Rt vezérigazgatója leleplezte *Trischler Ferenc* Munkácsy Mihályról készített mellszobrát, melyet a festő születésének 150. évfordulója tiszteletére készített. Avatóbeszédében *Szalai Ferenc*, a Möbiusz Rt. alsómocsoládi húsüzemének igazgatója méltatta a legnagyobb magyar festő életét, munkásságát.

Az ünnepélyes megemlékezésre a Béke-téren került sor. *Bükkösdi József*, a község Baráti Köre elnökének köszöntője után a falu szülötte, *dr. Pesti János*, a Janus Pannonius Egyetem docense méltatta az elmúlt évszázadok történéseit. Mint elmondta, ezen a napon három évfordulót ünnepel a község: 700 évvel ezelőtti írásos emlékeken olvasható először a baranyai Mocsolád neve, 1834-ben fejeződött be a templom építése, 1954-ben készült el a Béke-szobor és a tér. A megemlékezést követően *Dicső László* polgármester felavatta a Béke-szoborra elhelyezett emléktáblát, majd néhány szóban ismertette milyen változásokon ment át a község az elmúlt években.

A délelőtti program közös ebéddel ért véget, ahol a falubeliek és a meghívott vendégek különféle finomságok közül válogathattak. Többek között elfogyasztották a pénteken megsütött ökröt. A sportprogramokat követően este bállal és tűzijátékkal zárult a kétnapos rendezvénysorozat.

Sz. K.

Százforintos benzin

(Folytatás az 1. oldalról)

Tapasztalatunk szerint a legolcsóbb a pécsi ÉPFU-telepen lévő kút, ahol még a MOL Pellérdi úton lévő töltőállomásának akciós árait is „verik", itt például a gázolajat három forinttal kevesebbért mérik literenként.

A MOL RT. egyébként a határállomásokon átlagosan két forinttal drágábban kínálja az üzemanyagot, nyilvánvalóan annak tudatában, hogy a kifelé igyekvő tele tankkal kíván nekivágni a külföldi útnak.

A cég pécsi központjában elmondták, hogy az üzemanyagok árának szóródása annak tudható be, hogy az azonos márkanevet viselő benzinkutak közül nem mindegyik tartozik valójában a megjelölt társasághoz, csupán a cégtáblát tette ki, az üzemanyagot más forrásból szerzik be. Amennyiben ezt a többinél olcsóbban teszik, azzal az autós csak egyetérthet.

Végül szóljunk egy sajátos energiahordozóról, a háztartási tüzelőolajról. Ennek az ára maximált: nincs benne ilyen-olyan adó - luxusadó – és útalap, mégis a harminc forint felé araszol literje. Aki fűtésre használja, annak drága, aki másra, például a diesel-üzemű gépjárművekbe, annak olcsó.

Külön engedélyre és jegyre adják: a jegyek többségét már a vámosok kipostázták.

Mint azt megtudtuk a Vám és Pénzügyőrségtől, Baranya, Tolna és Somogy megyékben összesen 39 914 HTO igényt bíráltak el, s ez azt jelenti, hogy a régióban kb. 100 millió liter háztartási fűtőolaj fogyhat el maximum.

A szakemberek véleménye: e mennyiség 25 százaléka ég el kályhákban, a többit nagy valószínűséggel, mint olcsó üzemanyagot, gépjárművekben használnak el. (Sokat a mezőgazdasági munkagépek!) S bár ez a legolcsóbb üzemanyag, az ellenőrzéseket szigorítani fogják és a büntetés nem marad el!

B. Z. — K. F.

Az udvarból lopták el az álomautókat

Újabb értékes gépkocsikat lovasítottak meg Siófokon – sláger az Audi, a Merci (5. oldal)

Új Vasárnapi Dunántúli Napló

V. évfolyam, 237. szám
1994. augusztus 28., vasárnap
Ára: 16,30 Ft

KÖZÉLETI LAP

Ki tud többet Pécsről?

A Ki tud többet Magyarországról? című televíziós vetélkedő pécsi fordulóját tegnap tartották meg a Palatinus Szálló Bartók termében. Az Antal Imre által vezetett, a késő esti órákba nyúló vetélkedőn két csapat küzdött a továbbjutásért dr. Romváry Ferenc (balról) és dr. Szász János (jobbról) csapatkapitányok vezetésével, képünkön dr. Krippl Zoltán polgármester társaságában. Fotó: Laufer László

Trischler Ferenc Munkácsy Mihályról készült mellszobrát avatta fel tegnap Brun József (jobbról), a Möbiusz Húsipari Rt. vezérigazgatója Alsómocsoládon (Tudósítás a 2.oldalon) Fotó: Laufer László

MSZP-frakcióülés

Szombaton Gyulán megkezdődött az MSZP kihelyezett frakcióülése, amelyen a szocialista országgyűlési képviselőkön kívül részt vesznek – élükön *Horn Gyula* miniszterelnök-pártelnökkel – a kormány MSZP-s tagjai és a párt megyei elnökei is. A kétnapos zárt ülésen *Szekeres Imre* frakcióvezető bevezetője után kötetlen véleménycsere kezdődött a legutóbbi idők politikai tapasztalatairól s a kormány első lépéseiről.

Növekedett az SZDSZ támogatottsága

Az SZDSZ Országos Tanácsa szombaton tartott zárt ülését követő sajtótájékoztatón a koalíció működését értékelve *Pető Iván* pártelnök leszögezte: nincs alap a koalíció szétesésére, az SZDSZ kiválására beszélni. Miközben néhányan a koalícióról vitáznak, az SZDSZ támogatottsága soha nem látott magasságot ért el.

Karadzic fenyeget

A boszniai szerbek vezetője ENSZ-katonák foglyul ejtését, repülőgépek lelövését és külföldiek letartóztatását helyezte kilátásba arra az esetre, ha a Nyugat feloldja a Boszniával szembeni fegyverszállítási tilalmat. *Radovan Karadzic* a Der Spiegel című német hírmagazinnak nyilatkozva a Reuter szerint kijelentette: a boszniai szerbek semmilyen ENSZ-határozatnak nem fognak eleget tenni a fegyverembargó megszűnte után.

Embercsempészet

Pozsonyi lapjelentés szerint nagyszabású embercsempészetre derült fény. Vámosok a határnál egy teherautóban 61 illegális menekültre bukkantak – jelentette a Sme független szlovák napilap szombati számában. Az írás szerint a menekültek úti célja Németország lett volna. A hatóságok csak véletlen folytán figyeltek fel a teherautóra.

Vakációbúcsúztató hétvége

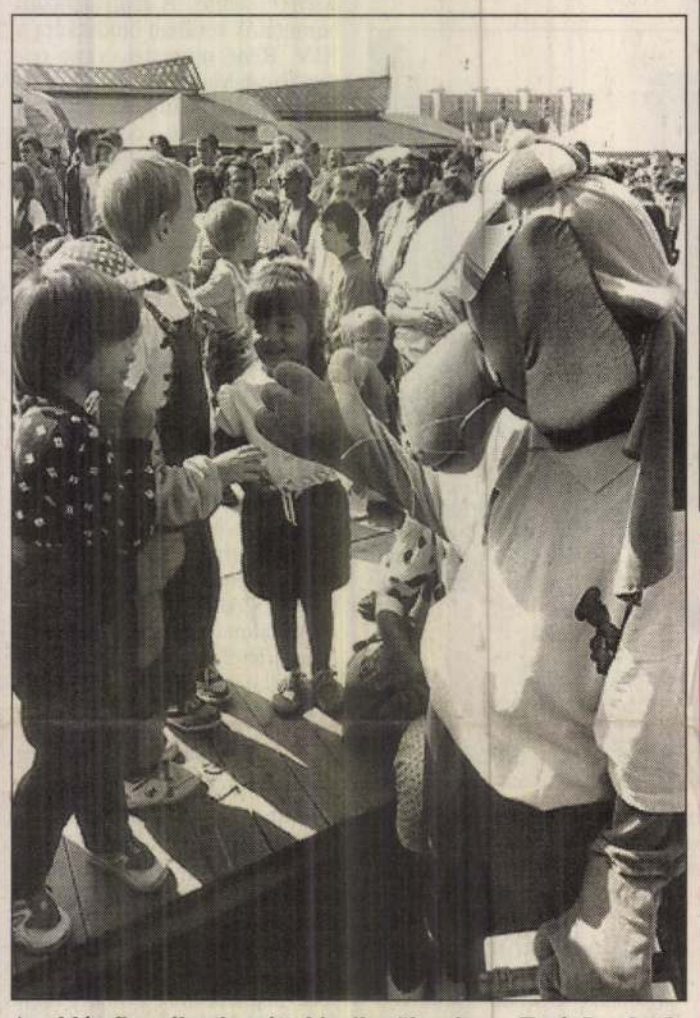

A reklámfiguráknak ezúttal is sikerük volt Fotó: Laufer L.

Tejszínhabos FEMA-nap

Bolondos időjárásunk, kiszámíthatatlan változékonyságával szerencsét hozott tegnap Pécsett a vakáció-búcsúztató FEMA-napon. A napsütésben nem volt hiány. S mi kell több?

A népszerű bevásárlócentrum akciójának vendégei ezúttal az Eskimo jégkrémek és a borsodi sörök voltak: e két cég szponzorálásával startoltak reggel a lábtenisztorna résztvevői és azt azt követő eseménysor. Mint azt *dr. Kerner Ödön*, a Fellbach Kereskedelmi és Szolgáltató Rt. igazgatója említette: igen jó hangulatban és sok-sok embernek programot adva zárták jelképesen a vakációt.

Úgy bizony. Döcögött a Liliput-vasút, rázott a rodeo-bika és természetesen fogyott a jégkrém és a sör. Jó koncertet adott *Katona Klári Babos Gyula* zenekarával, s természetesen akadt nyertese – nem is egy – a férfiak majd a hölgyek számára is megrendezett sörivó versenynek, s kinek-kinek tetszett az őszi pompára hangolt divatbemutató.

A Borsodi Sörgyár és az Eskimo, ahogyan azt a meghívókban is írták, édes-habos délelőttel és délutánnal, hűsítő meglepetésekkel, játékos programokkal és akciókkal fogadták a város-szélére kilátogatókat. Este természetesen amolyan sörös *Holsten*-bál kezdődött, amihez a *Spitzbuben Zenekar* húzta a talpalávalót. **K. F.**

Közel a százforintos benzin

100 millió liter HTO-t fogyaszt el a régió

Drága a benzin, drága az üzemanyag. S akárhogy is vesszük, az új kormány sokkterápiájának része az energiahordozók árainak további növelése. (Ha csak a szakszervezet meg nem vétózza(?). Ami korábban elképzelhetetlen volt, most realitás: érintésközelben a százforintos benzinár.

Ha akad vígasztaló: lassan előmerészkedik a különböző tulajdonú és felségjelű töltőállomásoknál a kedvezmény. Más most is szembetűnik, az országot járva, hogy más-más benzinkútnál más-más üzemanyag árakkal találkozunk. Egyelőre szó nincs a nyugati szisztéma egy az egyben való átvételéről, ahol a különböző társaságok közötti verseny, vagy éppen a töltőállomás elhelyezkedése befolyásolja az árak alakulását. Magyarországon a MOL RT. árai az irányadóak, ez a vállalat – mint a legnagyobb szállító – határozza meg azt a minimális szintet, ami alá az egyes kutak – tartozzanak bármilyen társasághoz – nem mehetnek. A héten Dél-Dunántúl több településén próbáltunk meg képet kapni az üzemanyagok áráról.

A legdrágábbnak a kaposvári Shell-kút bizonyult: itt a 98-as benzin egy forinttal kerül többe a MOL-nál beszerezhetőnél, de minden más üzemanyag is drágábban vásárolható. A Shell Szigetváron csak a 95-ös ólmozatlan benzin árában megy a többiek kínálata alá. Az Avanti ajánlata Szentlőrincen és Darányban csaknem megegyezik, egyedül a szentlőrinci 95-ös kerül kevesebbe ötven fillérrel.

(Folytatás a 2. oldalon)

Megemlékezés Besztercebányán

A szlovák nemzeti felkelés a II. világháború része volt, s ezt az ünnepséget alkalomnak kell tekintenünk arra, hogy békülően kezet nyújtsunk mindazoknak, akik a mai Szlovákiával békében és kölcsönös egyetértésben akarnak együttműködni – mondta szombaton Besztercebányán a nemzeti felkelés kitörésének ötvenedik évfordulóján *Michal Kovác* szlovák államfő.

A hivatalos küldöttségek – köztük *Göncz Árpád* magyar államfő, s a vele Besztercebányára érkezett *Keleti György* honvédelmi miniszter elhelyezték koszorúikat az áldozatok emlékművénél.

Kovác államfő ezt követően díszebédet adott a jelen lévő államfők tiszteletére, míg a küldöttségek tagjait *Jozef Moravcík* kormányfő látta vendégül ünnepi fogadáson. Késő délután a jelen lévő államfők regionális köztársasági elnöki találkozón vettek részt.

Kubai menekülők tömege a guantanamói támaszponton

Eddig mintegy 8 400, a tengerből kifogott kubai menekülőt szállítottak az amerikai hatóságok a guantanamói haditengerészeti támaszpontra – közölte *Raul Castro* védelmi miniszter a kubai területen, a sziget keleti csücskén fekvő bázis közelében tett szemleútja végén.

A havannai vezetés második embere a tv-híradónak nyilatkozva elmondta: a közelmúltban megerősítették a támaszpontot körülölelő zárt katonai övezet biztonsági intézkedéseit, megelőzendő, hogy szárazföldi úton próbáljanak az amerikai fennhatóság alatt álló területre jutni.

„Ez a próbálkozás egyébként is merő őrültség" – hangoztatta a miniszter, hozzátéve, hogy az amerikai kontinens egyik legsűrűbben elaknásított földjéről van szó, mindkét oldalról. Mint kifejtette, kubai részről három, szinte áthatolhatatlan védőgyűrűt vontak a bázis köré.

Hadiipari konferencia Budapesten

A hadiipar polgárivá alakításának kérdései szerepelnek annak a konferenciának a napirendjén, amelyet a NATO támogatásával, augusztus 27. és 30. között rendeznek Budapesten. *Farkas János* egyetemi tanár, a konferencia szervezőbizottságának elnöke, a Budapesti Műszaki Egyetem Szociológiai tanszékének vezetője elmondta: a katonai konverzió kérdéseit tárgyaló tanácskozás a Tudományos és Technológiai Tanulmányok Európai Szövetsége témakörébe illeszkedik. A szombaton megkezdődött tanácskozás a katonai ipar polgárivá alakításnak lehetőségeit elemzi.

Világszínvonalon műtenek a magyar szemészek

Első alkalommal rendezte közösen évi kongresszusát a Magyar Szemorvostársaság és a Magyar Műlencse Implantációs Társaság. A tegnap végetért háromnapos konferencia együttes megrendezését azok az eredmények indokolták, amelyeket az elmúlt csaknem két évben az új műtéti eljárások bevezetésének köszönhetően értek el a hazai szemorvosok.

A záró sajtótájékoztatón elhangzott, hogy 1993. elejétől végeznek Magyarországon a szürkehályog műtéteknél műanyag szemlencse beültetést. A tavalyi huszonháromezer műtétből csaknem húszezernél került sor az új módszer alkalmazására. Ez az arány a kelet-európai térségben kiemelkedőnek számít. A műtét átlagosan négy-öt nap kórházi bentlétet igényel, a szakemberek szerint az optimális idő három napot jelentene, ehhez viszont további beruházásokra és a szakmai ismeretek elterjesztésére lenne szükség. Amellett, hogy az új eljárásnak köszönhetően a beteg gyógyultan távozik, a korábbi műtéti eljárásokat követő négy-hat héttel szemben néhány napra rövidül a kötelezően táppénzen töltött idő is.

Az adatok elemzése során az orvosok arra a megállapításra jutottak, hogy míg korábban a hetven év körülieket fenyegette a szürkehályog, addig napjainkra megjelenése tíz évvel korábbra tolódott. Az okok között csak valószínűsíthető az UV-sugárzás mértékének növekedése, a kemikáliák alkalmazása, de a reumatikus és allergiás megbetegedéseknél alkalmazott terápiák is nem kívánatos mellékhatásokhoz vezethetnek. Becslések szerint a következő években sem haladja meg a szürkehályog műtétek száma az évi harmincezret. **B. Z.**

Tegnap NB I-es labdarúgó mérkőzésen Pécsett 3-0 arányban győzött a PMSC-Fordan csapata a Nagykanizsai Olajbányász ellen. Képünkön a PMSC játékosának, Tökölinek közeli lövését sikerül hárítani a vendégek kapusának, Csákinak. Tudósításunk a 12. oldalon. Fotó: Laufer L.

Triscornia, Paolo

Carrarában faragta márvanyba Kallós Ede és Telcs Ede Vörösmarty nobrát

Thirring Bpest

47. l.

Tritsch Menyhért, festő

Honderü, 1847. II. 75-76.
Zerffi: A pesti mükiállitás

1113. SZŐLLŐOLLÓ, DIÓTÖRŐ ÉS NÉGY DIÓNYÍTÓ, ezüst. London, XIX. sz. 450 gr. 190.—

1114. CIGARETTASZIPKA, filigrán ezüst és borostyán. Török, XIX. sz. 10.—

1115. FÉRFI ZSEBÓRA, ezüst. London, XIX. sz. 15.—

1116. NAGY KAROS GYERTYATARTÓ, ezüst, ötágú, barokos alak, négyzetes talapzattal, négy hajlott karra, T B mesterjegy. London, 1830—31. Mérhető összsúly 4570 gr. 3800.—

1117. EVŐESZKÖZ, 30 drb kés és villa, ezüst nyéllel. Bécs, XIX. sz. Kb. 600 gr. 150.—

1117a CUKORTARTÓ LÁDIKA, ezüst, gerezdes (Trittenwein Fülöp). Pest, 1850. 300.—

1118. NÉGYSZÖGŰ KIS SZELENCE, ezüst, zománcos fedéllel. Német, 1925. 20.—

1119. NŐI ÖV, ezüst, páros csattal. Török, XIX. sz. 180.—

1120. NAGY KAROS GYERTYATARTÓ, ezüst, ötágú, barokos alak, négyzetes talapzattal, négy hajlott karral, T B mesterjegy. London, 1830—31. Mérhető összsúly 4490 gr. 3900.—

1121. KARCSÚ KORSÓ, ezüst, keleties alak. Francia, XIX. sz. 282 gr. 140.—

1122. PSZUMINTARTÓ, filigrán ezüst, toronyalak. Magyar, XIX. sz. 50.—

1123. OVÁLIS TÁLKA, ezüst. Bécs, 1832. 262 gr. 160.—

1123a TÁNYÉRKA, ezüst. Német, XIX. század. 16.—

1123b TÁNYÉRKA, hasonló az előbbihez. 16.—

1124. NECESSAIRE, tokban, ezüst, barok díszítéssel. Német, XVIII. sz. 12.—

1125. KULCSALAKÚ TŰTARTÓ, ezüst. Biedermejer. 18.—

1126. KAROS GYERTYATARTÓ, ezüst, ötágú, barokos alak, négy hajlott karral. T B mesterjegy. London, 1830—40. Mérhető összsúly 2665 gr. 2200.—

1127. PSZUMINTARTÓ, ezüst, gyümölcsalak. XIX. sz. v. 25.—

1128. ZSEBÓRA, ezüst, kettős fedéllel, török számlappal. Angol, XIX. sz. 5.—

1129. CUKORSZÓRÓ KANÁL, filigrán ezüst. Biedermejer. 15.—

1130. PSZUMINTARTÓ, ezüst, tojásalak. XIX. sz. e. f. 20.—

Almásy-Teleki VII. 1941.

1131. PSZUMINTARTÓ, hasonló az előbbihez. 20.—

1132. CSÜNGŐ TŰTARTÓ, préselt ezüst. Biedermejer. 15.—

1133. KAROS GYERTYATARTÓ, ezüst, ötágú barokos alak, négy hajlott karral, T B mesterjegy. London 1830—40. Mérhető összsúly 2685 gr. 2300.—

1133a KIS TÁNYÉR, ezüst, díszített peremmel. Osztrák, XIX. sz. 90.—

1134. PSZUMINTARTÓ, ezüst, makkalakú. XIX. sz. 25.—

1135. FÖDELES MELEGÍTŐTÁL (Casserole), a tányér és a borító ezüst, az alja plaited. Hullámos, barok, gerezdes díszű peremmel, magas födele gerezdes (IV. Vilmos). London, 1832—33. Mérhető összsúly 4275 gr. 3200.—

1136. CUKORFOGÓ, filigrán ezüst. Biedermejer. 15.—

1137. FÖDELES MELEGÍTŐTÁL (Casserole), a tányér és a borító ezüst, az alja plaited. Hullámos, barok gerezdes díszű peremmel, magas födele gerezdes (IV. Vilmos). London, 1832—33. Mérhető összsúly 4285 gr. 3200.—

1138. LAKODALMI POHÁR, kis mintája ezüst. Nő alak. Német, XIX. sz. 25.—

1139. SZIVARTARTÓ DOBOZ, ezüst. Bécs, XX. sz. 380 gr. 160.—

1140. FÖDELES MELEGÍTŐ TÁL (Casserole), a tányér és a borító ezüst, az alja plaited. Hullámos, barok gerezdes díszű peremmel, magas födele gerezdes (IV. Vilmos). London, 1832—33. Mérhető összsúly 4340 gr. 3200.—

1141. ZSEBÓRA, trébelt ezüst tokban, jelenettel. Német, XVIII. sz. 20.—

1142. EZÜST PIPA, kupakkal, két empire maszkkal. Bécs, 1817. 60.—

1143. FÖDELES MELEGÍTŐ TÁL (Casserole), a tányér és a borító ezüst, az alja plaited. Hullámos, barok gerezdes díszű peremmel, magas födele gerezdes (IV. Vilmos). London, 1832—33. Mérhető összsúly 4270 gr. 3200.—

1143a TÁNYÉR, ezüst, áttört peremmel. Bécs, 1829. 125.—

1144. KEREK TÁL, ezüst, belseje bordás, pereme gerezdes, barok alak. Robert Garrard műve. (IV. György.) London, 1825—26. 970 gr. 1050.—

1145. KEKEK TÁL, ezüst, belseje bordás, pereme gerezdes, barok alak, Robert Garrard műve. (IV. György.) London, 1825—26. 970 gr. 1050,—

1146. KEREK TÁL, ezüst, belseje bordás, pereme gerezdes, barok alak, Robert Garrard műve. (IV. György.) London, 1825—26. 1030 gr. 1150.—

Trittenwein Fülöp

otvös Pest.

553	Nr. 425 —435	PhT Philippus Trittenwein, M 1847, e. —1864. Evőeszközök magántulajdonban. — *Tafelsilber in Privatbesitz.*

Könnagyötvi 88. l.

153. Fr.

153. H. Schülein és B. Zeitblom (?).

Éltek Ulmban a XV. század második és a XVI. első felében.

Mária halála.

A mückenhauseni oltárkép ezen középső része kövekkel kirakott és oszlopokon nyugvó gót termet mutat, melyben imazsámoly előtt bekötött fejjel és vállaira omló hajakkal, a végperczeit élő isteni anyát látjuk, kit keresztelő szent János támogat. Körülötte az apostolok sereglettek össze és részint állva, részint pedig ülve imádkoznak. Többnél imakönyv van és az egyik rózsafűzért tart. A háttérben a fal polczán könyv, írásos tábla s különféle edény köti le figyelmünket; jobbról, a mennyezetes ágynál, a ládán, kancsó és nyitott könyv látható, mig az ablakokon át Jeruzsálem városára és a környékre nyilik kilátás.

I: 461.

Fa, méretei a két szárnynak 205 : 112 cm. — 1880: IV. 2-iki jegyzék 2.

TRIZNYA Mátyás

TRIZNYA MÁTYÁS akvarelljeiből gyűjteményes kiállítás nyílt meg a római Magyar Akadémián. A kiállítást Szörényi László nagykövet nyitotta meg a művész barátai, tisztelői és nagyszámú érdeklődő előtt. Az 1991-ben elhunyt Triznya Mátyás 1949-től élt és dolgozott Rómában. Otthonát az olaszországi magyar emigráció fontos szellemi központjának tartottak. Sajátos hagulatú római tájképeivel a zebegényi Szőnyi-festőiskola egyik kiváló követőjeként tartják őt számon.

Magyar Nemzet, 1992október 16.

Babits, Mauriac, Márai, Juhász Ferenc, Weöres Sándor és Gabriel Marcel, Mounier, Lacan és a többiek... Hány nagy név, hány mai legenda! Hány összetartó és szétváló gondolat.

A lényeg? Azt alighanem az egyik naplójegyzet tartalmazza, amelyben Vas István megrendítően szép sorait idézi Szabó Ferenc:

Feltámadás szele mindig újra
Fúj a földön – fújj hát rajtam át
Pusztaságom odvaiba fújva
Oszlasd szét a kétely zavarát
S új kezdet lesz, ami már kiszáradt:
Hajtsd ki megint a pálmafákat!...

(R. L.)

Történelem

Pázmány Péter emlékezete, halálának 350. évfordulóján. Szerkesztették: Lukács László SJ és Szabó Ferenc SJ. Róma, 1987.

Pázmány Péter halálának 350. évfordulójára kései rendtestvérei szerkesztésében, szellemi hagyatékának leghivatottabb föltárói tollából impozáns tanulmánykötet jelent meg, amely a kutatások folytatására minden bizonnyal ösztönzően fog hatni. A kötet összességében ékes bizonyítékul szolgál arra, hogy itthon és külföldön egyaránt túlléptek azon a több évtizedig uralkodó állásponton, miszerint Pázmányban kizárólag a „magyar próza atyját" vagy a „harcias főpapot" ünnepeljék.

A Pázmány-bibliográfia, amelyet Polgár László állított össze mindenre kiterjedő figyelemmel (413 tétel), végre felváltja a „Magyar irodalomtörténet bibliográfiája" 1. kötetének Pázmányról összeállított részét, amely csupán 220 tételt tartalmaz. Ez az új bibliográfia a kutatók biztosabb tájékoztatása mellett felhívja a figyelmet az egyes területek feltáratlanságára is. Pázmányt mint teológust eddig összesen 13 írásmű vizsgálta, mint filozófust pedig csak 11. Ezek a számok önmagukért beszélnek.

A kötet első két tanulmánya a teológus Pázmányt teszi ismertebbé. Őry Miklós postumus írását – Pázmány kegyelemvitája a grazi egyetemen – tekintélyes forrásgyűjtemény egészíti ki, s ez utóbbi tovább növeli a kötet értékét. Pázmány hitelemzését vizsgálva Szabó Ferenc a cenzúra-ügy jobb megismerését lényeges összefüggések felderítésével segíti. Az irodalomtörténész Bitskey István a grazi vitairatokról értekezve azt példázza és hangoztatja, hogy a nagy életmű egyes darabjai igen szorosan kapcsolódnak egymáshoz. A Kalauz jövőbeni elemzése során ezt a tényt figyelembe véve a valóság még teljesebb megközelítése válik lehetővé.

Az örökös kérdés – Pázmány hűséges maradt a rendjéhez, igen vagy nem? – Lukács László tanulmányával véglegesen nyugvópontra jutott. A szerző gazdag dokumentációt ad közre és egyértelműen bebizonyítja, hogy „Pázmány jezsuita maradt mint érsek". Szántó Konrád Pázmány főpásztori tevékenységét vizsgálva a magyar katolicizmus megújításában játszott szerepét vázolja föl. Mészáros István, akinek a hazai iskolatörténet már eddig is sokat köszönhet, értékes fejezettel egészíti ki eddigi ismereteinket. Pázmány Pétert mint a XVII. századi iskolaügy újjászervezőjét forráskutatásai alapján ismerteti és az 1634-es egyházlátogatási jegyzőkönyv népoktatási vonatkozású adatait táblázatba rendezve közreadja. Végkövetkeztetése: „A XVII. század első fele hazai katolikus iskolaügyének minden pontján ott található Pázmány kézjegye. Irányítása alatt megújult a katolikus oktatásnevelés." Ehhez a tanulmányhoz szervesen kapcsolódik Fricsy Ádám írása, aki a hódoltságban ekkortájt létezett katolikus iskolák helyzetét és jelentőségét vizsgálja. Gyurás István rövid, de annál érdekfeszítőbb tanulmánya a Kalauz latin nyelvre történt fordítása és a wittenbergi válasz körüli kérdéseket igyekszik tisztázni. Ez nagyrészt sikerül is a szerző által a hamburgi állami könyvtárban fölfedezett és most először közölt levél segítségével. Az Istvánffy-féle Historia kiadásával kapcsolatban Herner János közöl két dokumentumot. Rendkívül fontos és figyelemre méltó Hargittay Emil írása: „A politikai elmélet Pázmány tevékenységének hátterében." Kár, hogy ez a tanulmány nem hamarabb jelent meg,

Irodalom

Egy arckép változatai

Mély lélegzetvétel

Mélyet lélegezz! a sós szél üzenetét
tele tüdővel szívd hogy gordonkahangon
eldúdold magadnak mégegyszer a félsötét
titkát! Nem a szurokéj szorongat
kísérti szíved – a szürke alkonyat.

Szabó Ferenc *Tengerparti elégia* című verséből való ez a néhány, kifejező sor. A versek társaságában Triznya Mátyás, Rómában élő festőművész akvarelljei fénylenek. S a közös kötet címe: *Mielőtt szürkülnek a színek.*

A mai embernek nincs ideje rácsodálkozni a színekre. Mindent szürkének, egyformának és változatlannak érzékel, míg lót-fut, rohan a dolga után. A költő azonban makacs következetességgel figyelmeztet: vigyázzunk, mert „a szürke alkonyat" látványa a legveszélyesebb! A festő pedig azt mutatja, milyennek kellene látnunk a tájat: fényességesnek, teltnek, ígéretesnek.

Megtanulhatunk így látni? Bizonyára kegyelem is kell hozzá. Hogy a költőhöz hasonlóan észrevegyük a lilába öltözött hegytetőn járó Istent, aki „utánunk kutat", vigyázza lépteinket, s fájdalmasan érzékeli, hogy nem a színeket csodáljuk, hanem a tárgyak egyhangú szürkéjét. „A múltunk végleg eltemetve – reménytelen üres egekbe – tekint szemünk világtalan?" – kérdi Szabó Ferenc a *Bíborjel*ben, s mintha Triznya Mátyás válaszolna e fájdalmas kérdésre csendes, alázatos akvarelljeivel, melyek életre keltik a múltat, körénk rajzolják azt a szelíd emberi üzenetet, melyet tűnt idők homálya rejt, felvillantják azt a „villogó szivárványt", amelyet korunk borús égboltján csak a művész érzékel a maga biztató valóságában.

Mégis érdemes figyelni a művészekre. Hátha igazat mondanak, hátha nekünk is érdemes felkerekednünk, hogy a „könnycseppekben" megkeressük „a csillagot".

Lélekben

Ugyancsak Szabó Ferenc tollából jelent meg Rómában a *Lélekben és igazságban* című tanulmánykötet. Első részében teológiai tanulmányokat olvashatunk, amelyeknek mintegy mottója lehetne Pascal gondolata: „Isten jól beszél Istenről."

Honnan – hová? – erre az alapvető bölcseleti kérdésre igyekeznek választ adni e tanulmányok. Kiindulópontjuk alapvetően metafizikai, mert – mint André Malraux mondja: „A metafizika nem más, mint válasz erre a kérdésre: mit csinálunk ezen a földön?"

Tényleg, mit is csinálunk? Erre a kérdésre aligha lehet általános érvényű választ adni. De megkockáztathatjuk: legtöbben nem azt, s nem úgy, ahogy kellene. Miközben igyekszünk valamiképpen kitalálni az útvesztőből, egyre fájdalmasabban érzékeljük: elmúlt a nekünk rendelt idő; maga alá temette terveink megvalósításának ideálképét az a pillanat, amely a modern élet legfenyegetőbb veszedelme. S mi marad a végére? A kilépés, a bolyongás vége, az elmúlás.

Milyen érdekes, milyen ösztönző, amit Varillontól idéz Szabó Ferenc: „Nincs halál, ha nincs az élet szeretete, nincs elszakadás, ha nincs odatapadás. Egy szóban foglalok össze mindent: *passion*, amelynek kettős jelentése van: szenvedély-szenvedés; az élet szenvedélyes szeretete és szenvedés . . . "!

Mit érdemes még elmondani? Legfeljebb annyit: újra meg újra elölről kell kezdenünk. A szeretet ábécéjénél.

És igazságban

A kötetnek ez a része irodalmi és filozófiai tanulmányokat tartalmaz, tehát szerves folytatása az író előző, itthon is nagy hatású könyveinek.

béka–egér harc, stb. – és a nevetségesség, mint tudjuk, öl. A Macskafogót végignevető gyerekek, legalábbis azok, akiknek van némi humorérzéke, aligha tudják ezek után komolyan venni Rambo-t, Supermant, James Bondot, Indiana Jonest. De nem fogják csodálni a televízióban nyakra-főre vetített video-klipeket sem, mert a film rajzolt video-klip betétje – Tóth Péter Pál szerint a film legvisszataszítóbb (szerintem legötletesebb) része – azzal, hogy túllicitálja, hatástalanítja is eszközeiket.

Ami a film képi világát illeti, a Vigilia szerzője szerint esztétikailag nem minősíthető. Igaz, hogy ő a „képi világ"-ból kirekeszti a háttereket, s észre sem veszi, hogy a figurák – mozognak... Pedig a mozgás, pontosabban a mozgatás – animális, az élettelen rajz „életre keltése" – legalább annyira fontos egy rajzfilmnél, mint maga a megmozgatott grafika. Olyannyira, hogy a rajz- vagy trükkfilm elnevezés helyett évtizedek óta az animációs film elnevezést használják szerte a világon – itthon is. És ebben, a mozgatásban érvényesül a rajzfilm belső logikája, a mindenre képes vonal bizarr diadala, végletekig fokozva, nevetségessé téve a kalandfilm paneljeit.

A magyar animációs film a Macskafogóval immár másodszor tett kísérletet arra, hogy a maga sajátos eszközeivel bizonyítsa: a király – mit király, királyság! – meztelen. Először a Hófehér című filmmel a Walt Disney-követők szirupos, édeskésen hazug mesevilágát próbálta meg hatástalanítani; ez a kísérlet alighanem azért maradt sikertelen, mert az ötleten túl a részletek kidolgozására már nem jutott energia, s az animációs film művelőinek megtagadva-is-követett, gyűlölve-is-szeretett, kiátkozott és istenített mestere, Disney éppen technikai magabiztosságával bénította meg a paródiát készítők kezét. A Macskafogó dolga könnyebb volt, könnyebb ellenféllel – az egyre jobban kiürülő kommersz kalandfilmmel – kellett megbirkóznia. Arra, hogy sikerrel oldotta meg ezt a feladatát, elsősorban abból következtetek, hogy tizenéves gyermekeim néha a Macskafogó csattanóit idézve „röhögik szét" a televízió előtt egy-egy olcsó kalandfilm idegtépően izgalmasnak szánt, hatásvadászó jeleneteit.

Lehet, hogy mások másként vannak vele: nem veszik, vagy nem akarják észrevenni a nyilvánvaló idézőjeleket. Szívük joga. A Don Quijoté-t is igen sokan, igazi lovagregénynek olvasták; a Búsképű lovag rangján azonban ez mit sem változtatott.

Csík István

Tisztelt Csík István!

Ön a tárgyalt film paródia-voltára figyelmeztet, s e műfaj idézőjeleiről beszél. Holott én éppen azt igyekeztem kifejteni, hogy Ternovszky filmje *paródia-voltában* gyenge, *ezért* a kiviccelt műfaji sablonok nem „csapnak át" „önmaguk ellentétébe". Ön nem ügyel idézeteinek pontosságára: én ugyanis nem ítéltem a *Macskafogót* az ifjúság megrontójának, s pokolba sem kívántam azt. Viszont megjegyeztem róla, hogy „igénytelen szórakoztatást" kínál, s bár „nem túlzottan figyelemre méltó", de „veszélyes tucatáru". Vagyis rossz filmnek tartom, amely távolról sem idézi fel Shaw-t, Karinthyt vagy Cervantes-t.

Nem értem, miből gondolja, hogy a „képi világ"-ból kirekesztem a háttereket, s hogy nem tűnt fel a vetítés másfél órájában a figurák mozgó-volta. Az „animációs film" kifejezést illetően meg kell jegyeznem, hogy ez valójában gyűjtőfogalom, amely a rajzfilmen kívül a festmény-, báb-, gyurma- (stb.)-filmre is vonatkozik, így használata – szokás ide vagy oda – pontatlan.

Nem értem, mi az, hogy a királyság meztelen? Hogyan lehet és miért kell hatástalanítani bármilyen mesevilágot? Walt Disney miként „bénította meg" a *Hófehér* készítőinek kezét? s hogy jön ez ide? Hozzáteszem: a kutya alighanem itt van elásva. Hogy „nem jut energia" a részletek kidolgozására (fenntartva, hogy a *Hófehér* remek film!). Egy Spielberg virtuóz módon tálalja a maga szuperfikcióit, s a néző szeme-szája tátva marad. Gondja van arra, hogy a legelképesztőbb sületlenség is logikusnak és valódinak tűnjön. Az ad abszurdum fokozott rágógumi-dramaturgiát az *Indiana Jones* meg a jedi-mesketék már megvalósították. Vajon csakugyan olyan könnyű ellenfél a kommersz kalandfilm?

Nem értem továbbá, tisztelt Csík úr, hogy véleménye megtámogatásához miért kellett igénybe vennie a Pannónia Filmvállalat segítségét?

Tóth Péter Pál

platánját szemlélve, meglelte Isten létének számára döntő bizonyítékát. Szintén egy leveléből tudjuk, hogy Szőnyi utolsó befejezett képe, Rómából való hazatérése után, egy ciprusfasort ábrázolt.

Triznya Mátyás egy akvarelljén ciprusfasor elé állít egy antik oszlopot. A pusztuló oszlop még őrzi formájában a fa-architektúrából származó eredetét; a ciprusok mögötte egyszerre ősök és utódik, gyászos siratók és diadalmas túlélők.

Szól az üzenet a magyaroknak is. Először csak a Vigilia reprodukcióin, majd a budapesti Olasz Intézet nagytermében láthattuk a számos külföldi kiállításán sikeres festőt. Most hazaérkezett, Zebegénybe.

Magyarországon azóta a tárgyak nyelve még jelképesebb lett, mint Szőnyi korában. Köpeczi Rózsa észrevette, hogy Szőnyi grafikáinak tárgy-misztikája rokon Mándy Iván világával. E tárgyak „mintha Mándy Iván novelláinak szereplői lennének, egy nyugalmas, folyamatos létezési állapot kifejezői." Nos, azóta Mándy világa is elkomorult, Budapestet növesztette egyetemes történelmi halálszimbólummá. Városát elfoglalták a majmok és patkányok, csak az épületek és épületszobrok dacolnak – egyelőre – az új honfoglalókkal. Az emberek eltűntek.

Kerényi Károly 1969-ben a Leonardótól kölcsönzött „aria" fogalommal jellemezte Triznya képeit. S azután: etruszk sírokról beszél, melyeknek sötétjébe életet vittek a ragyogó képek. Római házakról, melyek belülről jótét félhomályba burkolóztak a gyilkos fény elől, s ahová a fényt, az „aria"-t ismét a képek hozták be. Üdvözöljük hát a festőt, aki most e ház s házaink sötétjébe fényt hozott.

Szörényi László

Levelek – válaszok

Kedves Tóth Péter Pál!

A humorérzék Isten adománya. Ha van, megkönnyíti az életet; átsegít a nehézségeken, felvértez bizonyos támadásokkal szemben. Ha nincs – végső soron az sem szégyen . . .

A szatírák, paródiák alkotói általában abból indulnak ki, hogy az emberek túlnyomó többsége rendelkezik ezzel az isteni adománnyal. Műveikben erre építve szeretnék megkönnyíteni a befogadó közönség életét, felvértezni a nézőket, olvasókat bizonyos művészeten kívüli támadásokkal szemben. Amikor ad abszurdum fokozzák a sablonokat, közhelyeket, az üres szólamokat és elcsépelt fordulatokat, többnyire azért teszik, hogy megfosszák őket közönségbódító erejüktől. Afféle kulturális-partizán Delilaként kopasztják meg az olcsó, ponyva-Sámsont, elragadva tőle a leghatásosabb eszközöket. A nevetségesség öl; az, aki annak idején elolvasta Fielding Joseph Andrews című művét, aligha „dől be" valaha is a Paméla, s a hozzá hasonló regények érzelgősségének. G. B. Shaw jó néhány tetszetős morálprédikáció léggömbjét pukkasztotta ki darabjaival, és Karinthy halhatatlan paródiái is kihúzták néhány népszerű belletrista vonzó féligazságainak méregfogát.

Mindez, természetesen, köztudott igazság, középiskolai tananyag. Mint ahogy az is meglehetősen közismert tény, hogy a rajzfilm adottságainál, technikájánál fogva stilizál, s éppen ezért a humor, szatíra, paródia a műfaj talán legerősebb oldala. De azzal, hogy itt újra leírtam ezeket, mégsem az idő húzása, vagy az olvasó untatása volt a célom. Csupán azt szerettem volna körvonalazni, miről és miért vitatkozom Tóth Péter Pállal, aki a Vigilia áprilisi számában az ifjúság megrontójának nevezi és a poklok kénköves fenekére kívánja a Macskafogó című rajzfilmet.

A Macskafogó – szerinte – a legalantasabb ösztönökre építő kommersz filmek sablonjaiból összetákolt borzadály, egy uniformizált, infantilizált rágógumi-világ kifejeződése. Szerintem paródia. Méghozzá olyan paródia, amelyben a kommersz-kalandfilmek, a magyar mozik vásznán egyre nagyobb teret hódító, infantilizált rágógumivilág dramaturgiai fordulatai ad abszurdum sűrítve önmaguk ellentétébe csapnak át. A rajz mint forma eredendően stilizál, az egér–macska viadalba transzponált rendőr–gengszter küzdelem eleve nevetségessé teszi a hőszokat – lásd még

az ég felé: a festő ég és föld határára boltozza a sápadt diadalív-foltot; a történelmi vállalkozás, emberi dicsőség emléke ebben a felfogásban nem a jelen szempontjából történt aktuális átértelmezés, a történelmi emlékezet mélabús vagy tanító célzatú alkalmazása, nem. A történelem ebben a képben epizóddá válik, kozmosz és vegetáció időtlen keretében.

Nincs ember a többi vedután sem. Ahogyan Szabó Ferenc írja a festőhöz intézett versében: *Embert nem látsz de él / a kutak kertek kövek lelke / tört oszlopok tövén / a mulandóság meditál / pineák kitárt tenyerén / arany-áldásként csurog le a fény*

Ez a felfogás leglátványosabban a máltai lovagok kertjéről festett akvarellen érvényesül. A barna palotafal és a háromszögű kompozícióban elrendezett kerti együttes, a rózsaággyal, a kerítéssel, lonccal és hatalmas pineával látszólag a híres turistacsalogató kulcslyuk szerepét játssza el: mert a kettejük által alkotott résben meglátható az Örök Város szimbóluma, a San Pietro távolban lebegő kupolája. Valójában e fehér kupolakísértet itt is epizodista az ég és a vegetáció párbeszédében. A mennyre vetül sajátos, finom rózsaszín fény az égövörös rózsából és az olajzöld élősövényből meg pineából; a halottas fehér kupola nem vesz részt a színek összjátékában.

Sajátos vanitas-festészet tehát Triznyáé? Csendélet, ahol nem a „nature" a „morte", hanem a „civilisation"?! Elégikus siratók e képek, vagy netán más a történelem-felfogásuk, mint a klasszikus vagy akár romantikus veduták festőié volt – akikkel különben szépen vetette őket össze Kabdebó Tamás esszéje –; hiszen azok valahányan a régi Róma bukásán példázták az új hasonlíthatatlan dicsőségét.

Triznya Mátyás történeti tanulmányokat is ír. Balázs Istvánról, a nagy sinológusról emlékezve, így fejezi be: „Balázs magáévá tette a kínai történetírásnak azt az antik megfogalmazását, miszerint a múlt jelen elé tartott tükör. Hasonlóan ahhoz a festőhöz, aki ellenőrzésképpen a tükörnek mutatja meg képét, hogy könnyebben észrevegye az elrajzolásokat."

Triznya Mátyás magyar festő Rómában. Talán nem tévedünk, ha úgy véljük, hogy akvarelljei magyar tükröt tartanak a történelemnek, a jelennek. Gyermekkora óta tisztelte Szőnyi Istvánt, akit – mint maga mondta – a legnagyobb magyar festőnek tartott. Később tanítványa, majd veje lett. Akkor sem tévedünk talán, ha rá vonatkoztatjuk azt, amit Kállai Ernő írt Szőnyiről, a művész alkotásainak nemzeti jellegével kapcsolatban: „A magyar művészetben az ember nem határolódhat el a természettől a latin magatartás módjára. Viszont a természettel való gerjedelmes és misztikus egybelényegülést sem áhítozza. Nem érzi a természetben azt a kárhozattal és üdvözüléssel teljes, izgató talányt, amely a germán képzeletet annyira foglalkoztatja, A magyarság világképzetében az embernek nincs külön szerepe, amely őt a természet mellé vagy éppen fölébe állítaná. Az ember is csak egy-egy nekilendülő és újból elsimuló hullámverése a végtelen természetnek, mint az állat és a növény." Ezt a művészi antropológiát nevezi Kállai a magyarság keletre ütő lelki örökségének, lírizmusának. Szőnyi ugyan tagadta a keletiséget, de csak mint turanizmust, mint művészetpolitikai kimérát, az európai festészet körén belül viszont elismerte a magyar művészet sajátos színét. A Gresham-kör kritikusai, legfőképpen Genthon István, éppen benne látták a magyar festészeti hagyomány összefoglalóját és a jövő számára a hagyomány letéteményesét. A későbbi fejleményekről szólván Németh Lajos – aki egyébként Szőnyi festészetét „anyanyelvi művészet"-nek tartja – sajnálkozva állapította meg, hogy a Gresham-kör csak akkor tudott volna tovább fejlődni, ha „ki tudta volna alakítani az életerős második, sőt harmadik nemzedéket". Nem így történt; de Triznya festészetét bízvást tekinthetjük a második nemzedék reprezentánsának.

S ez a festészet – magyarként – Rómában virult ki. Ezért a Róma által föladott örök talányra magyar megoldást talált. Olyat, amit a magyar történelem tanulsága kínál a római szembesüléskor. Annak a festőnek, aki egy másik történeti esszéjében a magyar történelmet a honfoglalástól kezdve, mint Kelet és Nyugat közé került, egyensúlyát állandó pusztító erőjátékban érvényesítő állam és társadalom sors-drámáját nézi. S erről az államról is elmondhatjuk, amit a Triznya által idézett Gibbon Bizáncról: „Hatalmas vitalitásnak kellett lennie abban a birodalomban, amely képes volt egy ezeréves agóniát elviselni." Ezért nincsenek emberek a festő római vedutáin. Neki, magyarnak, a kövekhez és a ciprusokhoz van köze. Azokkal üzen.

Kinek szól az üzenet? Egyrészt nyilván Istennek. A misztikus valőröket Triznya képein már Cs. Szabó László érzékelte. Talán nem haszontalan ismét a mester, Szőnyi István szemérmes misztikájára hivatkozni, s arra a szinte kinyilatkoztatásszerű rádöbbenésre, amelyet éppen egy, Zsuzsának és Matyinak írott levelében rögzít; midőn a Körönd egy

TRIZNYA Mátyás

Vigilia 1987/8

az alkonyati és a reggeli zsolozsma állandó énekeit." Orosz-görög liturgikus dallamkészlete a pietas ortodox környezetében körülbelül ugyanazt az érzést kelti, mint Schubert bármely, „katolikus tömjénfüsttől átlengett" (Schumann jelzője) egyházzenei műve. Csak Rahmanyinov a nehéz, óarany szertartási ruhák suhogását, s a tömjénfüst végtelen függönyében az óezüst botafumeiro mély csillogását is érzékelteti.

15 tétel, s valamennyi e bódító tömjénfüstben. Ekszatikus állapota ez a léleknek? Inkább adoratio-teljes pillanata. Ami nevezhető elrévülésnek is. Amint a költészet nemes mágiája fénykörébe vonzza azokat, akik közelednek hozzá. (Költészet és liturgia különben sem választhatók el egymástól.)

Eredeti dalforrás – jellemeztük Rahmanyinov világát. Csak átszűrve a zeneszerző kristályműszerén, amely alkati-megfelelő hullámokat mér, s kódjeléből ezt olvasni: aki a Vesperást szerezte, annak feltétlenül tulajdona. (Önlelke benne.) Akkor pedig hol marad a liturgia? Hol Beethoven Missa solenniséből vagy egy Mozart-litániából. (De említhetjük Verdi Requiemjét, vagy Fauere-ét.) Magában a műben. Így lesz szuverén és közösségi, alkatában pedig mindig templomot igénylő, ahol leghitelesebben szólal meg.

Magyarországon először – e télvégen – templomban hangzott el a Vesperás. A kelenföldi reformátusoknál. Kamarakórus énekelte, a hírét mindjobban gyarapító Tomkins Énekegyüttes, Dobra János vezényletével. (Énektanárnő: Pauk Éva.) Így a legszigorúbb kritikus sem kérheti számon, mondjuk, Szvesnyikovék tömbhangzásait, a dallamfolyam dinamikus fokozásait. Viszont tiszta hangzásképben gyönyörködhettünk minden tétel-intonációban, középső és lezáró részek „dramaturgiájában". Mert ez volt a főnyerénye Tomkinséknak, még ha olykor kissé szürkébbé vált is a színskála. Ami talán az efféle darabok előadási rutin-hiányának tulajdonítható. A tartalmi-hangulati beleélés azonban nem hiányzott, s ez felejtette a foltokat. Emeljük ki pl. a 2. tétel (Benedic anima mea Dominum) alt szólója bársony fényét, az első ciklust záró Ave Maria meditatív „elrévedését", vagy a feltámadási *tropár* (Voszkresz iz groba) ujjongását. (14. tétel) A legbensőségesebb, legkönnyebb, az azonosulás minden dimenzióját átfogó közvetítés mégis a 15. tétel Mária-éneke volt, ami feltétlenül dicséretes, hiszen a próbatevő minden előbbi tétel rendkívüli hangigényű.

Dobra János a Tomkins Együttessel behozott a perifériáról egy nagymesteri művet. S azóta: terjeszti is.

Tóth Sándor

Kiállítás

Megnyitó Triznya Mátyás zebegényi kiállításához

Elhangzott 1987. április 12-én.

Titus diadalíve alatt át kell menni. Minden diadalív kapu: hívogat a belépésre, az áthaladásra. A diadalív eszméjében való részesülés, a triumfusban való kései, jelképes részvétel nem is lehetséges másképpen, csak az áthaladással. A középkorban csak a zsidóknak tiltották tanítóik, hogy a számukra átkozott emlékű jeruzsálemi diadalra utaló ív alatt átmenjenek. Régi vedutákon is mindig vonul valaki: modern császári diadalmenet híján legalább valamely vallási testvérület, confraternitá, esetleg éppen a mindenévi passiónak a közeli Colosseumban való megrendezésével megbízott arciconfraternitá, főtestvérület hosszú csuklyás álarcba burkolt tagjai ereszkednek le ünnepélyes, lassú menetben a diadalívtől.

Triznya Mátyás akvarelljén, amely Titus diadalívét ábrázolja, nem vonul senki. Még az út sem látszik. Az építmény hátat fordít a nézőnek, a zöldellő, ligetes hegyoldal és a finoman párás, néhány bárányfelhőt úsztató ég határán. Az előtérben csupasz téglafallá vetkőzött romok. A hegyoldal vonala lassan húzódik

TRUZNYA MÁTYÁS
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1982 ÁPR
VIGILIA
Budapest

OBBÁGY LÁSZLÓ

A BUDAPESTI NÖVENDÉK MAGYAR EGYHÁZIRODAL TÖRTÉNETE (1831–1981)

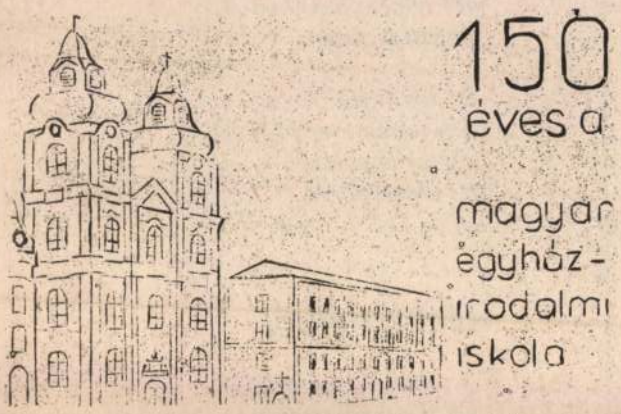

AZ
dás
már
a né
egy
lőzt
hely
hogy „*nyelvében él a nemzet*", hogy „*a nemzeti nyelv és a literatúra alapítja meg a nemzet nemzetiségét*" – és elkezdődött a küzdelem az elfelejtett, lenézett magyar nyelv újjáteremtéséért.

A magyar növekdékpapság – a szemináriumi élet zártsága ellenére – sohasem szakadt el az élettől. A magyarság, a nemzeti újjáébredés ügye is szent volt számára. Magáévá tette Kölcsey Ferenc eszméjét: „*Idegen nyelveket művelni szép, de a hazait lehetségig gyakorolni szent kötelesség*". Először 1788 körül ejtenek szót „*a magyar nyelv becséről*": *Dayka Gábor*, a költő gyűjti össze társait, és gyűléseket tart. 1814-ben *Guzmics Izidor* bencés növendék – aki Kazinczyval is levelezésben állt – *Magyar Társaság*ot szervez, amely – az egyéni próbálkozásokon kívül – kiadja Berzsenyi Dániel verseit. A költő meleg hangú levélben mond köszönetet a kispapoknak. Az 1820-as évek elején *Czuczor Gergely* lelkesíti kispaptársait. A szeminárium falai között írja *Augsburgi ütközet* című költeményét, melynek ismeretében Kisfaludy „a nemzet költőjének" nevezi és barátságát ajánlja neki. 1829-ben *Ihász Gábor* indít harcot a Magyar Társaság újjáélesztéséért. Ezek a törekvések – részint a fel-fellángoló nemzetiségi viták, részint néhány elöljáró értetlensége miatt – még nem érhetik el céljukat, de előkészítik a talajt, amelyben szárba szökkenhet, majd virágozhat és értékes gyümölcsöket teremhet a későbbi nemes iskola tevékenysége.

AZ ELSŐ ÉVEK. 1831. február 25-én – jóindulatú rektoruk, *Dercsik János* tanácsára – a kispapok levélben fordulnak *Rudnay Sándor* hercegprímáshoz, aki április 27-én kelt válaszlevelében így ír: „*A jeles leviták buzgóságát, melylyel a haza nyelvének fellendítésében közreműködni kívánnak, ... igen-igen helyeslem*". És engedélyezi egy *gymnasium hungaricum* felállítását, az alapítók – huszonhét buzgó levita – nagy örömére. Az iskola hivatalos neve *Magyar Gyakorló Iskola* lesz.

Megindul a munka. A cél: teológiai munkásság – a magyar nyelv művelésével egybekötve. Az iskola szabályzatának lényeges pontja, hogy a tagok kötelesek évente legalább egy önálló teológiai munkát vagy fordítást benyújtani. A kispapok ennél többet akarnak; írnak, fordítanak lelkesen, így rövid idő alatt számos „eredeti dolgozat" és „idegen nyelvből való átültetés" áll az iskola rendelkezésére. Az első kiadvány 1833-ban jelenik meg, ezt 1835-ben követi újabb kötet, s ettől kezdve 1848-ig minden évben gyarapszik az önálló kiadások száma. A fogadtatás várakozáson felül kedvező. Többen levélben fejezik ki nagyrabecsülésüket – köztük gróf Széchenyi István –, mások – Vörösmarty Mihály, Garay János – személyesen keresik fel a kispapokat, a Magyar Gyakorló Iskola tagjait. Az egyöntetű elismerés bátorítás a jövőre: az egész hazai közvélemény várja a növendékpapság alkotó munkásságát, a magyar teológiai irodalom felvirágzását.

„ISTENÜNKÉRT ÉS HAZÁNKÉRT!" Ez az eredeti célkitűzés mindvégig jellemzi az iskola munkáját. Az 1848–49-es szabadságharc okozta „kényszerpihenőt" követően, éles nemzetiségi viták után, 1850-ben – a javasolt Egyházi Irodalmi Iskola helyett – az intézmény fölveszi a *Ma-*

lásszürke folyó felett. Látomásos égbolt és villámsújtotta fák, kihalt utcák, ember nem járta mezők. Triznya Mátyás képeit látván az emberben önkéntelenül is felmerül a kérdés: vajon az absztrakt jelző csupán a nonfiguratív alkotásokra jellemző-e; vajon nem hordoz-e elvont – mélyen filozofikus – tartalmakat is egy bukófélben levő fatörzs, egy mezítelen sárga házfal? Nem ártana végre felülvizsgálni szavaink – a terminus technikusok – konvencionális tartalmát s újabb tartalommal gazdagítani őket...

Triznya művészetének spirituális mondandóját már idézett katalógusszövegében *Cs. Szabó László* értette meg igazán: „Hosszú évek óta figyelem fejlődését, azaz elmélyülését. S széles történelmi ismeretének állandó bővülését is. Ismerete behatol festői látásmódjába. Ezért érzékeli és érzékelteti a *Numen*-t a dolgokban. Római képein, a háztetők alól még nem emigráltak a tűzhelyőrző istenek. Még istenek laknak a Palatinus érzékeny fatörzseiben. Basilicata és Asturias parti szikláiban. S ahol a száraz, forró szelek istene lakik: a délfrancia Durance völgyben. Nemcsak néző, némileg pap is vagyok vízfestményei előtt, mintha letakart fővel áldoznék egy békeoltárnál. A színben és formában a láthatatlan *Numen*-nek."

A piktor, aki Budapestről indulva Zebegényen át Rómába jutott, most visszaérkezett Budapestre. Egyelőre ide, a Vigilia képcsarnokába, ahol csupán feketefehérben láthatjuk színgazdag képeit, de – remélhetően – találkozunk majd vele a közeljövőben valamelyik neves fővárosi galériában is, és eredetiben gyönyörködhetünk fényeiben és árnyékaiban. Mert a fényt – bárhol éljünk is – nem nélkülözhetjük; Ferenczy Károly, Szőnyi István, Triznya Mátyás ajándékát nem utasíthatjuk vissza.

FALU TAMÁS VERSEI

Költő

Mit testem nem bírt el,
elbírta a lelkem,
mit lelkem nem bírt el,
elbírta a testem.

És amit nem bírt el
sem testem, sem lelkem,
szívem leszorítva,
azt elénekeltem.

Halál nélkül

A haláltól végigféljük
ezt a gyönyörű életet,
a félelem gyötrelmeitől
szabadulni itt nem lehet.

Te tudós, te világ bölcse,
derítsétek végre már ki:
hogyan lehet az élettől
halál nélkül is elválni?

Váróterem

Tele van a váróterem,
míg kiürül majd hirtelen.

Minden utas oly izgatott,
rég várják már a vonatot.

Mennek ide, mennek oda,
mindegyik ér valahova.

Én sehova nem utazom,
üldögélek csak a padon.

Jönnek, mennek a vonatok,
én most már csak lemaradok.

Hat óra vagy fél hét lehetett.
Péntek délután. S míg lent, a kertek alján
aranyeső záporában sikoltoztak
a jószagú lányok, még nem gondolta senki,
hogy kilenc óra harmincöt perckor
(a mindenlébenkanál Horváthné szerint),
mikor én már anyai simogatások
s bűnbánó imák űrhajóin lebegtem
nagydunyhájú-egem bolygói körül,
s Náci se nagyon szédeleghetett
a proletár-szabadság földközelben lévő
libalegelőin – valaki majd betöri
Steiner Mártonék ablakát.

Béke volt. Ibolyaízű éj, melyben még
álmodni se mertük, hogy másnap délután
(alig pár perccel a feltámadás előtt)
a getszemáné-sötét, pétertelen és fületlen világ
kapujában, Velényi Laci (harminc deka
krumplicukorért) elárul bennünket!

Steiner néni sírt. Apánk káromkodott.
S anyánk hiába mondta, hogy egész éjjel
velünk álmodott s ne avatkozzék e két igaz ember
dolgába....azért beleavatkozott!
Kifizette a kárt. Kezet mosott... s „A többi
már a te dolgod Marci!" – felkiáltással
átadott bennünket a zsidóknak.

Szombat volt. Hat óra.
Tarcsa felől harangok boldog szavát
sodorta az ibolyaízű szél, –
hirdetve, hogy az ottani időszámítás szerint,
még a betört ablakokat is magáravállaló Ember
feltámadott.

1021

A VIGILIA GALÉRIÁJA

Triznya Mátyás akvarelljei

Rendhagyó életút – hagyományos művészi ösvények: tömören így jellemezhető Triznya Mátyás Rómában élő festőművész pályája. Esetében a *hagyomány* szó korántsem jelent maradiságot, hanem a magyar impresszionizmusnak, a nagybányai iskola célkitűzéseinek folytatását; hasonló – bár sajátos – témaválasztást, letisztult eszközöket. „Akvarelljein az érzékelhető világ tükörképe egy kis részt nyit az érzékfölöttire is. Tolmácsol valamit, amit mi már nem látunk. Spirituális művész: *áhítatos* lencse a szeme" – írja róla Cs. Szabó László.

Triznya Mátyás 1922-ben született Budapesten. A piarista gimnáziumban tanult, tanárai már itt felfigyeltek rajzkészségére, a művészetek iránti fogékonyságára. Érettségi után beiratkozott a Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészettudományi karára, ugyanakkor grafikát tanult a Képzőművészeti Főiskolán, Varga Nándor növendékeként. Rövidesen kapcsolatba került a Gresham-kör művészeivel. Igazi mestere Szőnyi István volt, akivel együtt alkotott Zebegényben, de sokat kapott Berény Róberttől és Elekfy Jenőtől is.

A 40-es évek elején díszlet- és látványtervező Ausztriában, Grázban az angol Korda-filmgyár produkcióiban készülő osztrák filmek díszlettervezője. 1949-ben feleségével, Szőnyi Zsuzsannával együtt Olaszországban telepedik le. Előbb a római Cinecitta filmstúdió szerződteti – dolgozik többek között De Sica *Csoda Milánóban* című filmjében és Fellini alkotásaiban –, majd az egyik legnagyobb olasz filmlaboratórium, a SPES főmunkatársa, és az olasz rádió- és televíziótársaság, a RAI munkatársa.

Napi munkája mellett kezdettől fogva a festésnek él, rendre-sorra tartja kiállításait a római Brunetti és az Il Cavalletto galériában, azután Vicovaróban, Braccianóban, Tivoliban, Anzióban, Cervarában. Számos kitüntetés és aranyérem birtokosa. 1964-ben részt vesz az UNESCO reprezentatív római kiállításán. Két évvel később, 1966-ban elnyeri az olasz állampolgárságot, tagjává választja az Accademia Tiberina, 1977-ben festői munkásságáért a Dante Alighieri aranyéremmel tüntetik ki. Művészetét legmegkapóbban Kerényi Károly, Cs. Szabó László, Tűz Tamás, John Hart és Raffaello Biordi méltatta tanulmányaiban, ismertetéseiben.

Festészetét a fény és a levegő jellemzi – véli neves méltatója *Kerényi Károly*. – Akvarelljeit nézve hallatlan szabadságérzet járja át az embert; színeinek vibrálása – akár a nagy posztimpresszionistáknál – nem nyugtat, de nem is nyugtalanít: tevékeny részvételre, együtt szemlélésre és feldolgozásra késztet. Ecsete, mint napsugarat a prizma, elemeire bontja a valóság színeit, és a vízfestékből új színvilágokat teremt. Ligetek, mezők, toszkán házak, mediterrán tengeri táj – és mindenütt a fény, mely meleget áraszt, életet ad. Fény, amely ugyanúgy csillan egy római háztetőn, mint a zebegényi Dunaparton – s mégis mennyire másként. Fölfedezni a sugárzás más voltát, erre mindannyian képesek vagyunk. De visszaadni a paletta színeivel: ehhez Mattia Triznya szemére és kezére van szükség.

Emlékfoszlányok, és egy karnyújtásnyira álló antik házfal. Vágyak diszharmóniája és egy háromlyukú híd a li-

A Szőnyi István Emlékmúzeum és a Kenderes Hotel
tisztelettel meghívja Önt, családját és barátait

VÁLOGATÁS TRIZNYA MÁTYÁS AKVARELLJEIBŐL
című kiállítására 1999. június 19-én szombaton 17 órára,
valamint
T. SZŐNYI ZSUZSA:
TRIZNYA-KOCSMA „Magyar sziget Rómában"
című könyvének bemutatójára 1999. június 19-én szombaton 19 órára.

A kiállítást megnyitja és a könyvet bemutatja:
Dr. SZÖRÉNYI LÁSZLÓ irodalomtörténész

A kiállítás megtekinthető: július 1-ig, hétfő kivételével naponta 9-17 óráig
Szőnyi István Emlékmúzeum – Zebegény, Bartóky út 7.
Kenderes Hotel – Zebegény, Dózsa Gy. út 26.

dmh
DUNAKANYAR MŰVÉSZETI HETEK

DUNAKANYAR MŰVÉSZETI HETEK 1999

Soron kívül Carreras

Beszélgetés Tokody Ilonával

Március 14-én, a Budapesti Tavaszi Fesztivál ünnepélyes zeneakadémiai nyitókoncertjével egy időben, a Budapest Sportcsarnokban kerül sor a régen várt szenzációra, José Carreras ária- és dalestjére. Carreras a műsort csak az utolsó pillanatban szokta közölni, azt viszont már régóta tudjuk, hogy partnere Tokody Ilona lesz.

– Mikor és hogyan kezdődött a közös munka Carrerasszal? – kérdezem Tokody Ilonát.

– 1981-ben voltunk először partnerek a bécsi Staatsoper színpadán. *Halévy Zsidónőjét* énekeltük koncertszerű előadásban. Carreras a főpróba után egyszer csak odajött hozzám, és azt mondta: „Nagyon szeretek veled színpadon is énekelni, úgy érzem, nagyszerű partnerem lennél a *Bohémélet*ben. Szólok majd a spanyol impresszáriómnak, hogy hívjon meg, hadd énekeljünk együtt valamit Spanyolországban." Gondoltam, csodálatos ötlet, szépséges álom, de abban, hogy hamarosan meg is valósul, nem mertem hinni... Másnap fölhívtak a Staatsoperből, hogy még abban az évben, májusban kellene énekelnem a Bohéméletet Carrerasszal, akinek a kedvéért betettek a programba két soron kívüli előadást. Ez hatalmas kitüntetés volt számomra, hiszen én igazából csak akkor kezdtem a pályát!

– Tehát Carreras volt Tokody Ilona egyik felfedezője?

– Igen. Ő volt az én legnagyobb pártfogóm. Nyilvánvaló, hogy a világhírű kollégák, rendezők és karmesterek támogatása adhat legtöbbet egy kezdőnek. Carreras szerénységére jellemző, hogy nekem nem is mondta el, hogy az ő közbenjárására kértek föl, hogy a Covent Gardenben énekeljek vele nyolc Bohémélet-előadást. Ott ezzel debütáltam. A Covent Garden vezetőségéből valaki azt mondta nekem: „Maga nem is tudja, hogy milyen óriási nagy rajongója van..." Csak néztem, nem értettem, kire céloz. „José Carreras közölte, hogy szívesen énekel itt néhány Bohémélet-előadást, amennyiben Tokody Ilonát hívjuk meg partnereként."

– Hány alkalommal léptek fel együtt?

– Összesen 15–20 alkalommal. A Bohéméletben, a Bajazzókban és a Zsidónőben, valamint koncerten Verdi Requiemjét is énekeltük együtt.

– Hogyan került sor közös budapesti koncertjükre?

– Carreras maga ajánlott fel, hogy föllépne Magyarországon. A betegsége óta szívesebben énekel koncerten, mint operaelőadáson. Bár azóta már föllépett a Bohéméletben, a Bajazzókban, a Carmenben, mindig azt mondja, hogy a színpad jobban fárasztja, mint a koncert. Ez egyébként különös, hiszen a koncerteken jóformán mindig egyedül lép fel, és Domingótól eltérően csak ritkán kér vendégművészeket. Amikor a magyarországi föllépés szóba került, ő javasolta, hogy engem kérjenek fel partneréül.

– Ön Pavarottival és Domingóval is énekelt... Véleménye szerint miben áll Carreras egyedisége, varázsa?

– Védtelen ember benyomását kelti, mégis, hármuk közül ő a legerősebb, hiszen a halál kapujából jött vissza. Az orvostudomány és az ő hihetetlen életerejének csodája, hogy meg tudták gyógyítani. Talán leginkább az emberek szeretete hozta vissza... Azóta létrehozott egy alapítványt, amelyből a leukémiás betegek gyógyítását, és főként e betegséggel kapcsolatos tudományos kutatásokat támogatják. Visszatérve e három zseniális művész összehasonlítására, *Pavarottinak* olyan hangja van, hogy az ember úgy érzi mellette, Itália napsugarainak aranyában fürdik... *Domingo* az örökös drámaiság, hősiesség. Benne minden együtt van: csodálatos színész, tökéletes muzsikus, nagyszerű énekes, és még a menedzsmenthez is van érzéke. A későbbiek során tőle is sok támogatást kaptam. Pavarotti és Domingo sosem tud vesztes lenni. *Carreras* viszont olyan, aki védelemre szorul. Ezért olyan mély, olyan emberi, olyan megható az ő Rodolphe-alakítása.

Solymosi Tari Emőke

Pro Arte Hungarica

(Római tudósítónktól)

Posztumusz „Pro Arte Hungarica" kitüntetést nyújtott át Triznya Mátyás özvegyének, Szőnyi Zsuzsának Rómában Szörényi László nagykövet. Bensőséges megemlékezés a tavaly októberben elhunyt akvarellistáról – negyven-ötven római barát, ismerős részvételével. A mostani, a művelődési minisztertől származó elismerést korábban a Magyar Pen Club „Ady emlékplakettje" (1988-ban) előzte meg. Triznya Mátyás, aki 1949-ben hagyta el Magyarországot, festőművészként ismertebb volt Rómájában, Itáliában és Nyugat-Európában, mint otthon.

A tudósítás Triznya Mátyás méltatásáról – a nagykövetségi kitüntetés kapcsán – Karinthy Cini tollára kívánkozott volna. Hiszen valamennyi római látogatásakor, s erre gyakorta volt példa, Cini törzsvendégnek számított a „Triznya-kocsmában", ha emlékezetem nem csal, még a Népszabadságban is írt erről, kedvesen. A Triznya–Szőnyi házaspár lakása mindig nyitva állt a tanítványok, a római barátok vagy a Budapestről érkezettek előtt. Szörényi László a posztumusz díj átadásakor joggal említette, hogy a Pro Arte Hungarica a festői életműn kívül kijár a római magyar emigrációban kifejtett kulturális szervezőmunkáért is.

O. L. Gy

Horváth Éva díszlet- és jelmeztervező kiállítása március 9. és április 13. között tekinthető meg az Atrium Hyatt szállodában (Budapest, V., Roosevelt tér 2.), a Várgaléria rendezésében.

A menedzser nem babonás

Telt házat várok – mondja Luis De Vries

Ha péntek, akkor 13 és Budapest. Közelebbről Sportcsarnok, pontosabban 8 óra. Mégpedig koncert, nevezetesen Cocker – naná, hogy Joe! Reszelős hangú matróz: bluessiratók és búfelejtők feledhetetlen dalnoka. Sokszor temetett, mégis járó-kelő, jószerivel öregbíthetetlen rocklegenda. De hagyjuk most Cockert és álljunk meg egy pillanatra – Luis De Vries úrral a Moment bárban futottunk össze.

Árulja el kérem, hogy ön most koncertszervező vagy futballmenedzser?

– Mindkettő. Talán furcsa párosítás az enyém, de mi mást tehetnék? Két hobbim van: a foci és a popzene. A belgiumi cégem egyfelől nagy koncerteket, szabadtéri fesztiválokat szervez, de foglalkozom lemezkiadással és zenekarok, előadóművészek személyi menedzselését is vállalom. Másrészt profi sportolóknak, elsősorban labdarúgóknak nyújtunk – gyakorlatilag teljes körű – szolgáltatást. Vagyis a játékosközvetítéstől kezdve, az egyéni reklámszerződésen át, az adó és biztosítási ügyekig, „mindenben" segítünk. A magyarországi leányvállalatunk képviselője pedig *Bálint László*, az egykori neves labdarúgó. Természetesen ez az iroda sem csupán a focival foglalkozik. Az első budapesti koncertünk lesz Joe Cocker péntek esti fellépése.

– Ugye, a hatvanas években kezdte a „szakmát"?

– Igen. A hatvanas évek közepén, amikor a popzene elterjedt nálunk. Indulásképpen, olyan angolszász együtteseket vittem Belgiumba, mint a *Pink Floyd*, a *Yes* vagy a *The Kinks*. Emellett a belga bandák európai turnéit szerveztem, meg 20-30 ezer fős szabadtéri fesztiválokat rendeztünk. De arra vagyok a legbüszkébb, hogy személyi menedzsere lehettem a skót *Middle of the Road* együttesnek, amelyik a hetvenes évek elején több számmal szerepelt a toplistákon.

– Mégis hátat fordított a zenének!

– Elegem lett. Könyvelőként dolgoztam, intéztem a zenekarok ügyes-bajos dolgait, s nem igazán tudtam a zenével foglalkozni. De a másik nagy szerelmem is csábított. Az *FC Royal Antwerpen* menedzsere voltam 1976-tól. Nagyon jól éreztem ott magam. Tudja, ez a legrégebbi futballklub Belgiumban és lehetőséget kaptam rá, hogy 1980-ban megszervezzem a 100. születésnapot. Egész évben ünnepeltünk: az egy „hosszú buli" volt. Ráadásul éppen akkor sikerült összehozni egy nagyon erős csapatot,

ami nem kis részben annak köszönhető, hogy leigazoltuk *Fazekas Lászlót*.

– Hogy jutott eszébe, éppen magyar játékost venni?

– Akkoriban az a mondás járta nálunk, hogy a Belgiumban élő 19 ezer magyarból, körülbelül 20 ezren foglalkoznak játékosközvetítéssel. Engem is megkeresett egy ottani magyar és felkínált egy kitűnő játékost. Én akkor azt gondoltam, hogy születésnapi ajándékként megveszem Fazekast. Egyébként azóta járok rendszeresen Budapestre. Szeretem ezt a várost. A pesti mentalitás Antwerpenre emlékeztet.

– Térjünk vissza a zenéhez. Ön – mint koncertszervező – versenytársa lett egy magyar cégnek, amely eddig monopolhelyzetet élvezett. Ahogy hallom, kínosan ügyel arra, hogy ki ne ejtse a konkurens nevét.

– Nézze, én nem akarom rossz hírüket kelteni, miként reklámot sem csinálok nekik. Azt gondolom, hogy a magyar piac szabad. Belgium is kis ország, mégis három nagy cég dolgozik ebben a szakmában.

– Miért pont Joe Cockert hozza ide elsőként?

– Ez egy régi kapcsolat, másfelől szerencséses alakult a világturné menetrendje, mert az ausztriai és az olaszországi program közé be lehetett „ékelni" egy pesti fellépést. Egyébként ez lesz ezen a turnén az egyetlen keleti koncert.

– Azt is mondják, hogy ön „aláígért" a konkurenciának.

– Nem igazán érdekel, hogy mások mit ígérnek. Megteszem a magam ajánlatát és várom a választ.

– Mire számít pénteken?

– Telt házat várok. Azt hiszem, elérhető áron – 570 és 850 forint között – nyújtunk magas színvonalú produkciót. Azt szeretném, ha az emberek felismernék a védjegyünket és észrevennék, hogy ezt vagy azt a koncertet ki rendezte.

– Készül valamire a közeli jövőben?

– Július 26-án *Bryan Adams* lép fel egy szabadtéri fesztivál keretében, míg augusztus második felében remélhetőleg Budapestre látogat a *Dire Straits*. A szóbeli ígéretet már megkaptam, ami nem sokkal kevesebb, mint az írásos megállapodás.

– Mondja, nem babonás?

– A péntek 13 nálunk is babona, de csak azoknak való, akiket kétségek gyötörnek. Remélem, hogy a buli vége jócskán átnyúlik majd 14-re. Ez nem egynapos vállalkozás. Azért jöttem ide, hogy maradjak, s nem azért, hogy szakítsak egy nagyot és gyorsan továbbálljak.

Faragó József

Bezárnak egy iskolát?

A fővárosi XX. kerületi önkormányzat – alighanem az országban elsőként – egy általános iskola bezárását tervezi. Ezenkívül két bölcsőde megszüntetésével és kilencven pedagógus elbocsátásával is számol az idei költségvetés tervezésekor. Az indok: az oktatási intézmények működtetésére évről évre kevesebb állami támogatás jut, amit helyi forrásokból nem tudnak kellőképpen kiegészíteni. Így állítsuk szerint nem marad más, mint a kényszermegoldás: egykét intézmény likvidálása. (A PDSZ az önkormányzat szándéka elleni tiltakozásul – miként hírt adtunk róla – március 12-re tüntetést szervez a kerületben.)

Megmagyarázhatatlan, hogy a kerület tizennyolc általános iskolája közül miért éppen a *Vörösmarty utca 89. számút* ítélték halálra a javaslatkészítők. Az iskola 377 diákjával, az egy osztályra jutó 23 gyermeklétszámával éppen középütt foglal helyet az intézmények sorában. S noha az igaz, hogy miként a kerületben, itt is évről évre kevesebben iratkoznak be az első osztályba, a tantestület szeretett volna egy három évfolyamos egészségügyi szakiskolát ráépíteni a nyolc osztályra. Mivel szakmai problémák miatt megbukott ez az elképzelés, az önkormányzat az Iposz javaslatára egy olyan szakmunkásképzőt kívánt telepíteni hozzánk – autószerelői, szobafestő-mázoló-tapétázó és kőműves szakmákban –, amelyet a kisdiákok szülei határozottan elleneztek. A 35 nevelő sem rajongott az ötletért – hiszen képesítésük nem erre szól, az önkormányzat mégis velük képzelte el az új iskola indítását –, így végül is nem valósulhatott meg az ötlet. A pedagógusok, szülők többsége így óhatatlanul arra gondol, hogy *az iskola megszüntetése erre az önkormányzati kudarcra vezethető vissza*. Annál is inkább, mert ez az iskola elismerten a kerület egyik legjobb oktatási intézménye: matematika és testnevelés tagozata, gyógytestnevelési feladatai, sajátos pedagógiai és idegennyelvi módszerei nevet szereztek neki fővárosi szinten is. *Megőrzése, védelme mellett szólnak a kerület sok más iskolájáénál jobb körülményei, feltételei is. Szűcs Teréz* iskolaigazgató és *Fischer Lajosné*, a szülők megbízottja elmondták, hogy a tantestület és a szülők egy emberként fogtak össze az iskola megmentéséért.

Végső megoldásként körzetük képviselőjéhez, *Váczi Péterhez* fordultak, aki megpróbált néhány helyi képviselőtársával együtt segíteni. Elmondása szerint azonban olyan súlyos pénzügyi gondokkal küszködik az önkormányzat, hogy valószínűleg csak akkor tudják megtartani ezt az iskolát, ha azt – tizenkét évfolyamossá bővítve – a katolikus egyház veszi át (?!) Ugyan ez az intézmény nem volt egyházi tulajdon, de az volt a Varga Jenő Szakközépiskola, ami helyett talán – cseréként – ezt is elfogadja az igénylő.

A helyi önkormányzatok hatásköréről szóló törvény századik paragrafusa egyértelműen kimondja: *az önkormányzat a kötelező feladatot ellátó intézményét csak akkor szüntetheti meg, szervezheti át, ha annak adott tevékenységéről, szolgáltatásairól továbbra is azonos színvonalon gondoskodik.*

A Vörösmarty iskola esetében erről szó sincs. Diákjaik azokat a speciális oktatási lehetőségeket, amelyeket ebben az iskolában kapnak, feltételek híján semelyik környező iskolában nem vihetik tovább. A katolikus iskolával az intézmény mai, világnézeti semlegessége szűnne meg.

A kérdés csupán az: a képviselők felismerik-e, hogy a pillanatnyi, kialakulatlan (politikai) érdekek vagy a kerület jövője szempontjából meghatározó hosszú távú oktatási (szakmai) érdekek-e a fontosabbak. Azonban tény az is: ha a stratégiai ágazatként emlegetett oktatás még intézményeinek működéséhez sem kap elegendő állami támogatást, akkor a XX. kerületiek nem kívánatos precedenst teremthetnek. S ennek beláthatatlanok a következményei.

Gyarmati Szabó Éva

Két emelet szocializmus

Herskó János anno a rendszer kedvence volt disszidálásáig. Feltehetőleg ennek tudható be, hogy elkészíthette Két emelet boldogság című filmjét, s rendszeresen játszották is a mozikban – csütörtökön a televízió vetítette az életműsorozatban. Herskó filmje (legalábbis így harminc év távolából) nem másról szól, mit hogy milyen is (volt) a létező szocializmus:

1. Lassú, körülményes, értelmetlen, mint a filmbeli Birkás prof. (Kaló Flórián) munkája, aki órák hosszat hallgatja a pacsirta énekét – tizenhatszoros lassításban.

2. Nem működik semmi. (A kályha kifüstöli a szomszédot, a magnót kitűnően hallani a szomszédban is, a víz elönti lakást.)

Fergeteges a film kezdése. Milyen ismerős a riporter alakja, aki „győzelmi jelentést" készít az új házról. Ki emlékszik olyan „szocialista" filmre, ahol az egyik legellenszenvesebb szereplő a KISZ-titkár? Sajnos, később ellaposodik a film, szabvány klisékket láthatunk, boldog befejezéssel. Hiába, gúzsba kötve nehéz táncolni.

Az én generációm meg/át/túlélt egy-két évtizedet a szocializmusban. De mit mondunk majd húsz év múlva leendő gyermekeinknek, amikor megkérdezik, hogy mi is volt a szocializmus?

Javaslom, elméleti eszmefuttatás helyett akkor majd rakjuk be ezt a filmet a videóba.

Szalay György

Mi megőrizzük, azt ami Önnek fontos!

INVESTBANK Rt.

.székházában (Budapest V., Képíró u. 9.) megnyitottuk széftermünket!

Vegye igénybe exkluzív értékmegőrző szolgáltatásainkat!

Széf már 400Ft/hó bérleti díjtól.
Az éves bérleti díjból 2 havi kedvezményt adunk!

A mezőkövesdi „tizenkettek”

Szakmai megmérettetés, avagy valami más?

Újsághír: A mezőkövesdi önkormányzat újratárgyalta azt a határozatát, amelyet az MSZP megyei elnöksége törvénysértőnek ítélt. A határozat a város 12 közintézményének vezetőjét érintette, s az volt a lényege, hogy a polgármester közös megegyezéssel – vagy ha erre nincs mód, felmondással – váljon meg az alsó és középfokú oktatási intézmények, továbbá a Családsegítő Központ és a zeneiskola vezetőitől. Az ülésen csupán hárman vállalták, hogy közös megegyezéssel válnak meg beosztásuktól, nyolcan elzárkóztak ez elől, a zeneiskola igazgatója pedig írásban benyújtotta lemondását.

A mezőkövesdi önkormányzat megelőzte *dr. Gyulai Gábor* köztársasági megbízottat. Mielőtt ő foglalkozhatott volna az MSZP Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Elnökségének tiltakozó beadványával, a képviselőtestület újra napirendre tűzte a „tizenkettek” ügyét. Az új határozatból viszont kihagyta azokat a passzusokat, amelyeket a szocialisták alkotmánysértő tartalmuk miatt kifogásoltak. Az új határozat szerint a tizenkét intézményvezetőt kizárólag szakmai alkalmasságuk szempontjából vizsgálják felül. A szövegből törölték azokat a kitételeket is, hogy az intézményi vezetők munkaviszonyát „közös megegyezéssel vagy felmondással” kellene megszüntetni. Elmaradtak az ideológiai szempontokra utaló mondatok is, amelyeket a Szocialista Párt megyei elnöksége hátrányos megkülönböztetésként értékelt. A korábbi előterjesztésben ez szerepelt: *„A képviselőtestület szükségesnek tartja a vezetői kör alkalmasságának felülvizsgálatát a jelen demokratikus társadalmi rendszer értékfelfogása szerint.”*

*

Az MSZP Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Elnöksége a módosítás ellenére sem vonta vissza beadványát. *Fedor Vilmos* elnök mindezt így indokolta.

– A mezőkövesdi önkormányzat nem helyezte hatályon kívül előző határozatát, nem ismerte el a jogsértést sem. Ezzel lényegében fenntartotta azt a véleményét, hogy ideológiai értékrend szerint választhatják meg az általános és középiskolák, a közintézmények vezetőit ebben a városban. Továbbra sem fogadhatjuk el azt az indoklást, amely a vezetők leváltását azzal magyarázza, hogy a kinevezésük idején „meghatározó volt az egyoldalú követelmény, a marxista-leninista világnézet. Ezt a tantestületek nevében is vissza kell utasítanunk, hiszen ezeket a vezetőket 1988-1989-ben a tanári kar, az intézmények dolgozói választották meg. A határozat érintetlenül hagyása azt sejteti, hogy ezzel a világnézettel szemben egy új világnézetet részesít előnyben a testület. Ezt pedig egy valóban demokratikus országban nem fogadhatjuk el. A jövőre nézve ugyancsak rossz gyakorlatot alapozna meg, ha szó nélkül elismernénk, hogy a mindenkori új összetételű önkormányzatnak joga van leváltani az intézmények vezetőit, csak azért, mert azokat nem az új hatalom nevezte ki. Márpedig a tovább élő határozat több helyen is megfogalmazza ezt!

*

Malatinszky Károly, az MDF városi szervezetének elnöke nem tart attól, hogy a következő helyhatósági választáson hatalomra kerülő pártok is lecserélnék a jelenlegi, MDF, kereszténydemokrata, kisgazda többségű önkormányzatnak tetsző, kinevezett intézményi vezetőket.

– A jogfolytonosság nem érvényes az elmúlt rendszer és a mai között. Most viszont demokratikus, legitim hatalom adja öt évre a megbízatást. Feltételezem, hogy nem fogja kétségbe vonni ezt a döntést a következő testület.

A Magyar Demokrata Fórum felhívását is merőben másként ítéli meg a szervezet városi elnöke:

– A felkérés nem arra vonatkozott, hogy a képviselőtestület politikai megfontolások miatt váltson le tizenkét vezetőt. Mi olyan pályázat kiírását szorgalmaztuk, amelyben nem az elkötelezett ideológia és a párthűség a követelmény, hanem a szakszerűség és a rátermettség. A pályázattal az etikai elvárásoknak megfelelő vezetők kerülhetnének az intézmények élére. A politika csak annyiban került bele a képviselőtestülethez intézett felhívásba, hogy kimondtuk: a régi rendszerben a kiválasztás politikai elvárások alapján történt.

– *Csakhogy a rátermettséget és az etikai elvárásokat sokféleképpen lehet érteni...*

– A polgári társadalom értékei félremagyarázhatatlanok. A szakszerűségen kívül felhívtuk a figyelmet a feddhetetlenségre is. Szerintem az a tanár, aki a diák nyakából letépte a keresztet, nem képes a keresztény erkölcsű társadalomban a gyermekek előtt az erkölcs példaképeként megjelenni.

– *Ezzel a megtörtént esettel jellemezhető-e mind a tizenkét vezető? Vagyis ezért várták el, hogy a teljes vezetői garnitúrát lecserélje az önkormányzat?*

– A tisztességes emberek bátran vállalhatják a nyílt megmérettetést. Ennek ellenére nem a leváltásukat kértük, hanem a nyílt megmérettetésüket. A kettő pedig nem ugyanaz! A képviselőtestület azzal bízta meg a polgármestert, hogy beszélgessen el a vezetőkkel, és ahol indokolt, ott legyen személycsere. De mindezt pályázattal képzeltük el.

*

Papp János, Mezőkövesd polgármestere nem fogadja el az önkormányzatot ért bírálatot:

– Nem követtünk el törvénysértést. A testület azt a célt tűzte ki, hogy közös megegyezéssel tegye szabaddá, megpályázhatóvá ezeket a helyeket. Ezen kívül fenntartotta magának azt a jogot, hogy indokolt esetben a felmondás eszközével is élni fog. A beszélgetések megtörténtek. A tizenkét vezetőből hárman hajlottak a közös megegyezés felé. az önkormányzat ennek ismeretében döntött: szakértők bevonásával vizsgálja a vezetők alkalmazását. Nem az MSZP tiltakozása miatt határozott így a testület, hanem azért, mert a személyes beszélgetés tapasztalataiból ítélve így tartotta jónak.

*

Az érintetteknek más a véleményük. De az ominózus határozat törvényességével már nem foglalkoznak. Inkább a jövőt, az új határozat szerinti vizsgálat pártatlanságát firtatják. A polgármester és a képviselőtestületi tagok többségének kijelentéseiből messzemenő következtetésekre jutottak.

– Talán azért mondják, hogy elérték ezzel az új, nem törvénysértő határozattal a céljukat, mert a szakmai megmérettetés, a vizsga valóságos koncepciós perekhez hasonlít majd – mondta *Pribéli Zoltán*,a Családsegítő Központ igazgatója, attól tartva, hogy a képviselőtestület szakértői bizottságának összetétele nem biztosítja a pártatlanságot.

A bizottság vezetője a mezőkövesdi katolikus általános iskola igazgatója lesz. Mi ez, ha nem ideológiai ráhatás? – kérdezi egy másik, névtelenséget kérő vezető. Egyöntetű a vélemény: a törvényesség köntösében a korábbi célok felé is haladhatnak az ügyek.

A pedagógus szakszervezet éppen ezért szeretné képviselőjét delegálni a bizottságba:

– A törvénynek megfelelően csak szakmai szempontok érvényesülhetnek. Ezért szeretnénk, ha elfogadná az önkormányzat a segítségünket – mondja *Simon Istvánné* pedagógus, a szakszervezet megyei titkára.

*

Az önkormányzati döntéssel egy időben jelent meg a városi lapban a Pofosz helyi elnökségének felhívása, amely így szólt: *„A Művelődési és Közoktatási Minisztérium felkérése alapján várjuk azon pedagógusok jelentkezését is, akik az elmúlt rendszerben üldözöttek voltak és szakképzettségük alkalmassá teszi őket vezetői állás betöltésére.”*

Ez a szöveg másról szól, mint tizenkét intézményvezető leváltásáról.

*

A mezőkövesdi „tizenkettek” ügye tehát még korántsem ért véget. A végkifejletre nemcsak ezen a településen érdemes odafigyelni.

Kovács Lajos

„HA VASÁRNAP VÁLASZTANÁNK”:

Kormánykoalíció: csak 34 százalék

Magyar Gallup felmérés pártokról, gazdaságról, politikáról

(Folytatás az 1. oldalról)

Mindenekelőtt nézzük meg, hogy miként alakultak a szavazói szándékok és pártpreferenciák az év első hónapjában. A Magyar Gallup Intézet 1991. májusa óta havonta vizsgálja a lakosság pártpreferenciájának alakulását. A rendszeresen feltett nyitott kérdés így hangzik: „Ha a jövő vasárnap választás lenne Magyarországon, ön melyik pártra szavazna?

1992 januárjában a lakosság 26%-a bevallott szándéka szerint távol maradt volna a szavazástól, 19 %-a pedig – saját bevallása szerint – nem tudta volna, hogy mit tegyen. A pártok sorrendje a „kapott szavazatok” alapján így alakult: első a Fidesz (34%), második az MDF (21%) és harmadik az SZDSZ (15%). Ezeket az MSZP (11%), az FKGP (8%), és a KDNP (5%) követi. Egyéb pártra a „szavazók” 6%-a voksolna. Miként a vizsgált időszak egészére, januárra is érvényes, hogy a „választók” többsége az ellenzéki pártok valamelyikére adná voksát, „ha a jövő vasárnap választás lenne Magyarországon”.

A két „tábor” társadalmi-demográfiai összetételét nézve megállapítható, hogy az „ellenzék” támogatói urbanizáltabbak, fiatalabbak, iskolázottabbak és anyagilag jobb körülmények között élnek, mint a „koalíció” szimpatizánsai. Körükben nagyobb arányt képviselnek az aktív keresők – a különösen a nem diplomás szellemi foglalkozásúak és szakmunkások – mint a kormánypárti szavazók esetében. Ez utóbbiak fele nyugdíjas. A „tartózkodók” és a kialakult pártpreferenciával nem rendelkezik csoportja – társadalmi összetételét tekintve – inkább a „kaolícióval”, mint az „ellenzékkel” mutat hasonlóságot.

A kormány tevékenységének lakossági megítélése 1991 december és 1992 január közepe között nem változott. Az emberek négytizede bízik abban, hogy a „kormány jó irányba vezeti az országot”, a többi (55%) nem. A koalíciós pártok támogatói mindenki másnál – s szolgáljon összehasonlítási alapul bármely társadalmi-politikai csoport – kedvezőbb véleményen vannak. Háromnegyedük bízik, s ötödük nem bízik a kormány munkájában. Miként minden más esetben, a jelen kérdésnél is az MDF szimpatizánsai még a „kaolíción elül is kitűnnek pozitív attitűdjükkel (86%). A kisgazdák támogatói ezzel szemben meglehetősen visszafogottak: felük bizalmat, s majdnem felük (46%) bizalmatlanságot fogalmaz meg. Az ellenzéki szavazók kétharmada (67%) bizalmatlan a kormánnyal szemben, s a szabad demokratáktól a szocialisták felé menve a negatív véleményűek aránya növekvő (SZDSZ 53, Fidesz 69, MSZP 83%). A „tartózkodók” az „ellenzék” táborához állnak igen közel: 29%-uk bízik, 64%-uk nem bízik abban, hogy a kormány jó irányba vezeti az országot. A kialakult pártpreferenciával nem rendellkezők többségének is (53%) negatív a véleménye.

1992 januárjában az ország jelenlegi gazdasági helyzetét az emberek több, mint fele „rossz”-nak (41%) vagy „nagyon rossz”-nak (15%) tartotta, s a kialakult helyzetet négytizedük (41%) „közepes”-re értékelte. Ami a közeljövő kilátásait illeti, az emberek 62%-a szerint a következő egy-két évben a gazdasági életben „még egy darabig romlással kell számolni”. A helyzet változatlanságával számolók aránya 19%, s a „kilábalásban” bízók köre 14%-ot tesz ki.

A pártpreferenciák a már jelzett módon alakítják a véleményeket. A két kérdésre adott válaszok alapján kialakított mutató értékei is jól mutatják ezt. A lakosság ötöde (23%) „optimista” a gazdaság jelenét és jövőjét tekintve: a jelenlegi helyzetet nem tartja rossznak, s a jövőben sem vár romlást. A „visszafogott optimisták” – akik szerint a helyzet rossz, de a jövőben nem romlik tovább – a lakosság 15%-át teszik ki. Náluk valamivel többen (20%) vannak a „visszafogott pesszimisták”, akik a helyzetet nem látják rossznak, de a közeljövőben romlásra számítanak. Az emberek relatív többsége „pesszimista”. Tíz ember közül négy (42%) úgy véli, hogy a rossz állapotú gazdaság helyzete a következő egy-két évben tovább fog romlani. Ez utóbbi vélekedéssel a „koalíció” támogatóinak ötöde (22%), az „ellenzék” szimpatizánsainak és a „tartózkodók”-nak majd' fele (47%) ért egyet. Az „optimisták” arányát nézve fordított a helyzet: a „koalíció” táborában tíz ember közül négy (40%), az „ellenzéknél” és a „tartózkodóknál” tíz közül kettő (16, illetve 19%) derülátó a gazdaság helyzetét és kilátásait tekintve.

A fentiekhez hasonlóan alakul a lakosság életszínvonalának megítélése. A lakosság negyedét (25%) az „optimisták”, 15%-át a „visszafogott optimisták”, 27%-át a „visszafogott pesszimisták” és harmadát (32%) a „pesszimisták” teszik ki. Ez utóbbiak aránya a koalíciós pártok szimpatizánsai körében 17%, az optimisták pedig, akik a lakosság jelenlegi életszínvonalát nem tartják rossznak, s a közeli jövőben sem számítanak romlására. relatív többséget alkotnak (48%). E beállítódás az MDF-esek többségét (55%), a kisgazdák harmadát (33%) jellemzi. Az FKGP szavazóinak 30%-a kifejezetten „pesszimista”: a jelenlegi helyzetet rossznak, a jövőt kilátástalannak tartják. Az MDF-eseknek csak tizede (11%) vélekedik így. A másik oldalon – ellenzék, tartózkodók, preferencia nélküliek – mindent egybevetve nincsenek nagy különbségek. Durván harmaduk „pesszimista”, s ötödük „optimista”. A finomabb bontás egy lényeges mozzanatára hívja fel a figyelmet: míg az SZDSZ-eseknél a „visszafogott pesszimisták” – a helyzet nem rossz, de romlik – alkotják a többséget (47%), addig a fiatal demokratáknál és a szocialistáknál a „pesszimisták” (44, illetve 38%).

1992 januárjában – az elmúlt egy évre visszatekintve – az emberek kétharmada (68%) családjuk, háztartásuk anyagi helyzetének romlásáról ad számot. Több, mint harmaduk (36%) életkörülményei „valamelyest”, s harmaduké (32%) „sokat” romlottak. Változatlan anyagi feltételek között negyedük (27%) él, s javuló életszínvonalról – „valamelyest, illetve sokat javult” – négy százalékuk beszél. A közeli jövőt tekintve, a lakosság 56% családja, háztartása anyagi helyzetének romlására gondol. Javulásban tizedük, s a helyzet változatlanságában kevesebb, mint harmaduk (31%) bízik.

E két kérdés megítélésében a dolog természeténél fogva a kérdezettek anyagi helyzete differenciális a legjobban a véleményeket. De nem olyan mértékben, hogy a pártpreferenciából adódó „hatásokat” teljesen elnyomná. Azok, akik a koalíció pártjaira szavaznának, jóllehet anyagi kondícióik egészében véve rosszabbak az ellenzékénél, ez utóbbiaknál kedvezőbben nyilatkoznak mind múltbeli helyzetükről, mind jövőbeli kilátásaikról. A párt-affiliáció nagymérvű hatását ez esetben még az is jelzi, hogy a koalícióra szavazók válaszainak megoszlása a leginkább a társadalom legnagyobb egy főre eső jövedelemmel rendelkezett – viszonylag szűk – rétegének válaszmegoszlására hasonlít.

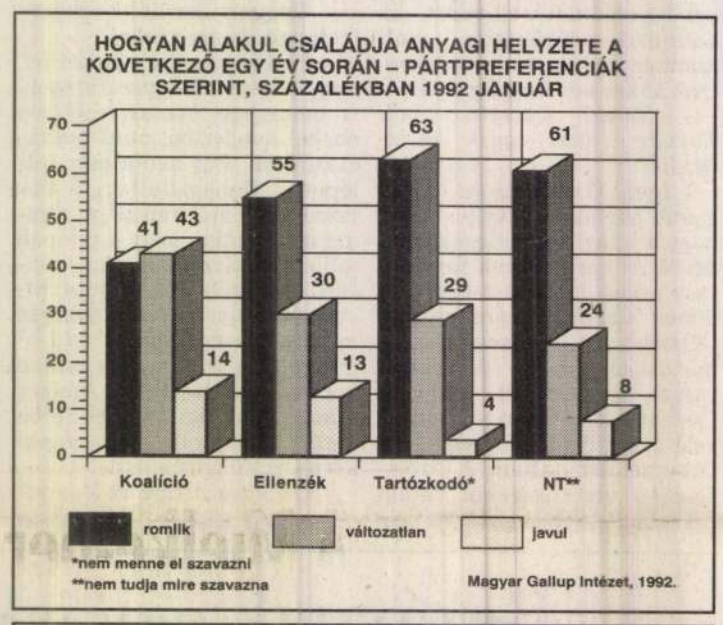

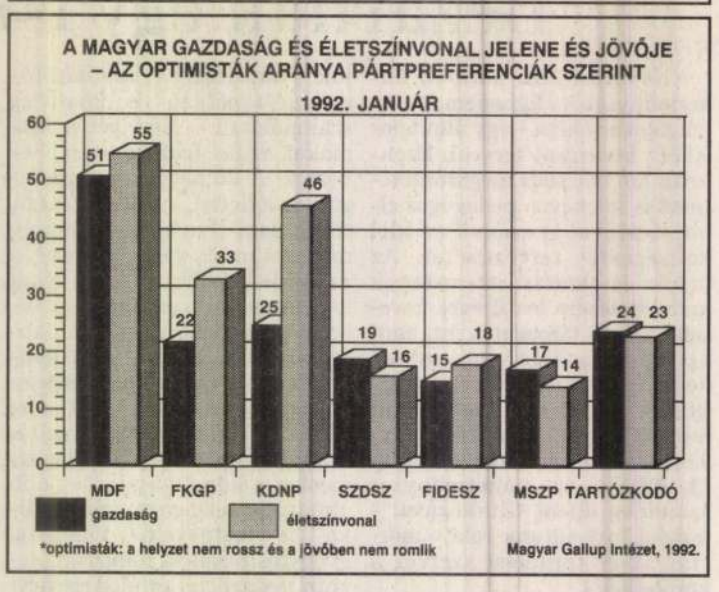

Az ország politikai helyzetének megítélését 1991 májusa óta viszonylag erős stabilitás jellemzi. A vélemények megoszlásában január sem hozott változást: az emberek majd' fele (48%) a „jelenlegi helyzetet” „közepesnek”, több, mint negyede (28%) „rossznak” tartotta; „jó”-nak 7, „nagyon rossz”-nak 8%-uk értékelte. Hasonló a helyzet a politikai állapotokkal való elégedettség esetében is. Az ország lakosságának több, mint a fele (57%) elégedetlen a„politikai átalakulás folyamatával”. Az elégedettek a népesség egyharmadát (35%) teszik ki.

A szavazói „tömbök” között, de a „koalíción” belül is markáns polaritás feszül. Míg a kormánypártok szavazóinak többsége (56%) a politikai átalakulással való elégedettségét, addig az ellenzék és hozzájuk hasonlóan a kisgazdák többsége (61, illetve 65%) az azzal való elégedetlenséget fejezi ki. A „tartózkodók” többsége (63%), mint már annyi esetben, az ellenzék álláspontját osztja.

Nagy Lajos Géza

KERESKEDELMI ÉS SZÁLLÍTMÁNYOZÓ KFT.
TRADING AND FORWARDING LTD
TRANS-EX
☎ (36-1) 277-0332/FAX: 277-0332
H-1211 Budapest, Szállítók útja 4.

HASZONGÉPJÁRMŰ KERESKEDÉS

1990 decemberében alakultunk gyakorlott külkereskedőkből és kamionosokból. Más cégek neve alatt több éve foglalkozunk kamionkereskedelemmel, ismerjük a nemzetközi szabványokat, és ezek alapján választjuk ki járműveinket. Működésünk pár hónapja alatt több kamiont hoztunk be a holland kereskedelmi partnerünktől, Hollandia egyik legnagyobb haszongépjármű-kereskedőjétől, a

VAN VLIET TRUCKS-tól.

Ez a cég minden járműtípussal foglalkozik, és kínálata rajtunk keresztül elérhető (kamion, pótkocsi, speciális járművek, autóbusz). A választáshoz vevőinket kivisszük Hollandiába, és miután kiválasztotta az autót, tizennégy napon belül átadjuk (magyarországi telephelyünkön), kívánság szerint vizsgáztatva. Vevőinket a sikeres vétel után maximálisan támogatjuk, mivel irodánk nemzetközi árufuvarozással is foglalkozik, így lehetőségeink szerint tudunk fuvart biztosítani ügyfeleinknek.

VÁRJUK JELENTKEZÉSÜKET A KÖVETKEZŐ CÍMEN:

Budapest, XXI. Szállítók u. 4.

Telefon
TÁVKÖZLÉSI KÖZÖNSÉGSZOLGÁLAT

várja kedves ügyfeleit nyílvános
telefon-, telex-, telefax-, fénymásoló szolgáltatással
és információs szolgálatával.

Eladásra kínál telefon-, telefax-
készülékeket és kisebb alközponti berendezéseket.
Cím: Budapest V., Petőfi S. u. 17.
Budapest VIII., Harminckettesek tere 6/A (a Baross utcánál).

Nyitva tartás:
hétfőtől péntekig 8–20 óráig,
szombat–vasárnap 9–15 óráig.

MAGYAR TÁVKÖZLÉSI VÁLLALAT
Budapesti Távbeszélő Igazgatóság
2631 kk

X

Félmillióból egy

Az életmentő cs

Magyarországon jelenleg 25 gyermek vár csontvelő-átültetésre. Közülük mindössze kettő számára találtak már biztosan megfelelő donort. Egyikük műtétjére még ebben a hónapban sor kerül, ha a Batthyány Társaság felhívása nyomán elegendő pénz gyúlik össze az „Életért és a csontvelőbeteg gyermekekért" Alapítvány számláján. Ezúttal Bécsben végzik majd el az életmentő beavatkozást, mivel itthon sem az infrastrukturális, sem a szakmai feltételei nincsenek meg annak, hogy kicsi gyerekeken csontvelőátültetést hajtsanak végre.

A csontvelőátültetés mindenütt a világon nagyobb gondot jelent, mint más szervek transzplantációja, akár gyerekekről, akár felnőttekről van szó. Igen nehéz ugyanis a beteg emberek számára megfelelő csontvelő donort találni. A kisfiú lendő műtétje kapcsán ezúttal ennek okairól kérdeztük dr. Petrányi Győzőt, az Országos Haematológiai és Vértranszfúziós Intézet főigazgatóját.

— Minden szervátültetésnél számolni kell azzal, hogy a beültetett szöveteket a befogadó szervezete idegenként ismeri fel, attól szabadulni akar. Ilyenkor úgynevezett kilökődési reakció indul el. Csontvelőátültetésnél a szervezet védelmét ellátó nyiroksejteket juttatjuk a beteg, például leukémiában, fehérvérűségben szenvedő ember testébe. Ezek a sejtek azonban sokkal egyedibb, karakterisztikusabb jegyeket hordoznak, mint a nagyobb szervek felszínén lévő sejtek, így a szervezet csontvelőbeültetéskor sokkal finomabb különbségeket ismer fel, mint például a vesetranszplantáció esetén. Ezért csak olyan csontvelőt adhatunk a betegnek, amely minden szempontból megegyezik saját csontvelejével, azaz annak teljes „hasonmása". És ez borzasztó nehéz dolog. A számítások szerint félmillió ember közül mindössze egy található, aki egy vele rokonságban nem álló betegnek 60-70 százalékos valószínűséggel csontvelő donora lehet.

— Az egyik tudományos folyóiratban olvastam azt a megdöbbentő hírt, hogy az Egyesült Államokban egy asszony azért vállalkozott szülésre, hogy a bébi csontvelőt adhasson 17 éves leukémiás nővérének, akinek nem találtak megfelelő donort. A terhesség alatt elvégeztek bizonyos genetikai vizsgálatokat és megállapították, hogy a születendő gyerek megfelelő donor lesz. Ez a történt jelzi, hogy még családi kapcsolatok esetén is jóval nehezebb a csontvelőátültetés, mint például a vesetranszplantáció, ahol többnyire az anya is jó donor.

— Csontvelőt az anya szinte soha nem tud adni gyermekének, ehhez genetikailag túl messze állnak egymástól. Annak, hogy egyik testvér donora lehet a másiknak, 25 százalék a valószínűsége, kivéve persze azt az esetet, amikor egypetéjű ikrekről van szó. Az egypetéjű ikrek génkészlete, örökletes sajátságai teljesen azonosak, így ők biztosan adhatnak egymásnak csontvelőt.

— *Milyen vizsgálatokkal lehet megállapítani, hogy a csontvelő alkalmas-e a beteg ember számára?*

— Először megvizsgáljuk és összehasonlítjuk az adó és kapó fehérvérsejtjeinek felszínét, szinte ujjlenyomatot veszünk az ott lévő fehérjék szerkezetéről. A második lépés — ha az első után reményeink megmaradtak — a genetikai vizsgálat, azaz annak a génnek a finom szerkezetét derítjük fel, amely a csontvelő által termelt sejtek sajátságait határozza meg. Természetesen ilyenkor is a donor és a recipiens génjeit kell összehasonlítanunk. És végül, ha ez a vizsgálat is pozitív eredménnyel zárult, szövettenyésztő folyadékban „összeeresztjük" az adó és a kapó véréből nyert nyiroksejteket és megnézzük, hogyan reagálnak egymással. Amennyiben túl erős „csatát" vívnak, a csontvelőátültetés nem végezhető el. A csontvelőtranszplantációnál

Rendhagyó interjú I

— *Kérem, mutatkozzon be!*

— A nevem Hirox Micro Hi-Scope Rendszer.

— *Bocsánat, nem lehetne valahogy érthetőbben?*

— Ahogy óhajtja. Felületi video-mikroszkóp vagyok, amelyet a japán Hirox cég fejlesztett ki. Magyarországra egy fél évvel ezelőtt kerültem először.

— *Ahhoz képest, hogy milyen bonyolult a neve, igen szerény külsővel méltóztatik rendelkezni.*

— Valóban, nem éppen grandiózus méreteimmel tűnök ki. Ez azonban inkább előny, mint hátrány.

— *Megmagyarázná ezt egy kicsit részletesebben?*

TRIZNYA Mátyás festő

Magyar Hírlap 1991. 86. sz. IX

Zsuzsa és Matyi

Római levél

A „Zsuzsa és Matyi" Szőnyi István olajképe: 1944-ben készült, a mester huszonéves lányát és huszonkét éves férjét, Triznya Mátyást örökíti meg. A festmény hamar útrakelt Zebegényből vagy a Baross utcai műteremből, hogy 1949 után Zsuzsa és Matyi római otthonában lelje meg végleges helyét, egyik darabjaként annak a Szőnyi-képekből álló gazdag galériának, amely most a Via Annia Faustina 19-ben látható. Zsuzsáék korábban is Rómának ebben a „poétikus szögletében", a kisebbik Aventinus-dombon, innen csak néhány házzal odébb laktak. Oda „nézett át" a nagyobbik Aventinusról „a S. Alessio harangtornya"; a „Szőnyi István utolsó képei alatt tunyálkodó" Cs. Szabó Lászlónak, mint írja, „alig kellett érte előrehajolnia a díványon". Cs. Szabó baljós kései Szőnyi-kép alatt heverészett: „Kivilágított vonat száguld bele az éjszakába a Duna-töltésen. Az örök éjbe. Pár héttel halála előtt festette."

Az utolsó útleveles vonatok 1949-ben száguldottak ki Magyarországról. Cs. Szabó még így került Itáliába, Zsuzsa és Matyi azonban már drótakadályok között menekült. Szorongás helyett jöjjön inkább a bizonytalanság, hiszen a Baross utcai lakást és műtermet 1945-ben lebombázták, Zsuzsa három évvel fiatalabb öccse meghalt, az apa művészetét csak „bronz", „ezüst" és „érdemes" fokozatokra érdemesítették. És jöjjön a kihívás elfogadása: Itáliában teremtve egzisztenciát, magukat is megteremteni. Lehetséges, hogy már csakugyan ez a választás előtti töprengés tükröződik Szőnyi Istvánnak Zsuzsa és Matyi című, voltaképpen titokzatos vásznán. A viharos századközép két „szép, komoly fia" összekulcsolt kezekkel meditál, tekintetükben a kontempláció komolysága és felelőssége.

Zsuzsa és Matyi itáliai önteremtése szívós küzdelemmel járt és képességeikhez méltó eredményeket hozott. Triznya Mátyás kiváló olasz filmszakember és Európa-szerte elismert akvarellfestő lett. Szőnyi Zsuzsa mesekönyvet illusztrált, édesapjának hozzájuk írt leveleivel együtt kiadta az aventinusi Szőnyi-galéria katalógusát, szervezte az emigrációs magyar irodalom terjesztését, s fáradhatatlanul dolgozik ma is. Nekrológot ír Márairól Békés Gellért Katolikus Szemlélébe (Márai leveleiből készült összeállítása is sajtó alatt van a Budapesten megjelenő Távlatok című folyóiratnál), politikai bölcsességre valló, szellemes válasszal köszöni meg a Magyar PEN-Club emlékérmét Budapesten (Magyar Napló, 1990. június 28.). Ezt az emlékérmet a múlt év május 31-én vehették át, ahogy az oklevél mondja, „azokért a hervadhatatlan érdemekért", amelyeket azzal szereztek, hogy „római otthonukban évtizedeken át odaadóan ápolták a magyar kultúra egységét", valamint mindazért, „amit a magyar irodalom nyugati kiadása és hazai terjesztése érdekében" tettek.

Zsuzsa és Matyi római otthona ugyanis nemcsak képgyűjtemény és szalon, hanem becsületes nevén kocsma is. A „Triznya-kocsma", ahogy Várady Imre, a jó emlékű bolognai magyar professzor a 60-as évek elején elnevezte. Szombatonként tart nyitva a ház barátainak, s olyan hely, ahol százszorosát kapod vissza amaz üveg bornak, csokor virágnak, szál kolbásznak, amit illendőségből magaddal vittél. Visszakapod emberi szóval-szívvel, komoly eszmecserék lehetőségével, tréfával, társasági évődéssel, s nem utolsósorban Zsuzsa asszony tüneményes olasz-magyar ételfantáziáival, amelyek közül hadd ünnepeljem a lilahagymás sonkaelőfalatokat, a pasztellszínréteges rakottkrumplit, a gyengébb ínyekhez igazított vöröspörköltet, a húsos pikánskáposztát és a szivárványmázas „tornyos-lapos tortátákat" —, hogy a Szakács költői apoteózisával, a XVIII. századi római szalonokban is megfordult Faludi Ferenc jezsuita atya Szakácséneké-vel szóljak. Világhíres hazánkfiai, nagy tekintélyű főpapok, magyar klasszikusok, kispénzű ösztöndíjasok egyaránt voltak már s lesznek még „töltelékek" a Triznya-kocsmában. A kocsma különben kutatási tárgy, megvan a komoly szakirodalma (Karinthy doktor, Hubay professzor s többek írásai), ezért nem mondom fel a róla készült tudományos dolgozatokat. Csak azt a megállapítást erősítem meg, hogy ez a kocsma egyszersmind műhely és akadémia is, ahogy egy filozófus, és anekdotikusan maga a ház úrnője minősítette. Akik ugyanis régebbi időkben a hivatalos magyar akadémia ösztöndíjasaiként meglátogatták, többnyire titokban tették; a magát büszkén „Triznya-kocsmatölteléknek" tartó Hubay Miklós ezért nevezheti katakombának. A Szőnyi-Triznya Katakomba-akadémia műhelye „jó könyvekkel látta el a betérőket, olyan könyvekkel, amelyeket aztán koffer mélyén csempésztek haza". Ismerek valakit, aki így jutott hozzá az Irodalmi Újsághoz ahhoz a számához, amelyben először olvashatta el Illyés tiltott versét: Egy mondat a zsarnokságról. Cipő orrába tömve kelt át a határon. A festőművész Triznya Mátyásra vonatkozó tanulmányok és cikkek javát maga Szőnyi Zsuzsa készítette ki egy vaskos borítékba, amikor jeleztem szándékomat, hogy írni szeretnék Kettejük szövetségéről. Igen, olyan erős szövetség ez a mindjárt negyvenesztendős egymásrautaltság, amelyben nemcsak a szeretet és a másik értékteremtő képessége iránti érzékenység, hanem a szolgálat vállalása is munkál. De Zsuzsa nemcsak vállalta a Triznya-irodalom összeszedését és vesződséges másolását, hanem egy művészettörténész biztonságával elém is tette abból a legfontosabbakat: Kerényi Károly, Cs. Szabó László és Tűz Tamás cikkét, Kabdebó Tamás és Szörényi László tanulmányát, valamint Szabó Ferenc interjúit és verseit. (Az utóbbiakat lásd közös könyvükben: Mielőtt elszürkülnek a színek, Sz. F. versei, T. M. akvarelljei, Róma, 1987.)

Csak egy írást ragadok ki közülük példaként, a Szörényi Lászlóét, aki arra világít rá teoretikusan, hogy a Szőnyi-tanítvány Triznya Mátyás miként „magyar festő Rómában", és hogy vedutáin, azaz Róma-látképein azért nincsenek emberek, mert „neki, magyarnak, a kövekhez és ciprusokhoz van köze. Azokkal üzen".

Én, a magyar ösztöndíjas, aki háromévenként kaparhatok ki két követ a Monte Testaccio dombjából, s szakíthatok capitoliumi babérágat, Szörényivel együtt a „magyar festő Rómában" tételt hangsúlyozom: Triznya Mátyás művészete egyetemes értékű hozzájárulás a magyar Róma- és Itália-képhez. Az elmúlt negyven évben Rómáról s Itáliáról Cs. Szabó László és Szauder József írta a legfontosabb könyveket s Triznya Mátyás festette a legmaradandóbb vedutákat. Cs. Szabó Németh László iskoláján lép túl angol kultúrájával és képzettársításainak merészségével; Szauder a látványelemzés és a műtárgyleírás mestere, s Riedl Frigyes és Péterfy Jenő örökségét fejleszti tovább. És Itália mindkettejükből a lírikust, legalábbis a szépírót szabadítja fel.

Triznya Mátyás — akitől művészként sem áll távol a kontemplatív líraiság — Cs. Szabóhoz és Szauderhez képest merészebben elszakad a régibb magyar Itália-látás hagyományától. És ami újat teremt, nincs is a nyelv börtönébe zárva vagy a korhoz kötött kosztümös alakok történetiségébe rekesztve. A Triznya-akvarellek Rómája valóban örök és egyetemes, s a képek inkább zeneműképzeteit keltik, semmint cédulázható művészettörténeti hatásokét. „Hallgassuk meg" bizonyságul a Róma ege hatalmas szimfóniáját, A Máltai Lovagok kertjében és a Szent Elek temploma az Aventinuson capriccióit, a Kis római kút szonátáját. A művész jövőre lesz hetvenéves. Teljes életműkatalógussal és a rá vonatkozó írások kimerítő egybegyűjtésével köszönthetnék.

KOVÁCS SÁNDOR IVÁN

NAPLÓ

HETVENÉVES KORÁBAN ELHUNYT RENATO DE BARBIERI olasz hegedűművész, akit Paganini műveinek egyik legkiválóbb előadójaként tartottak számon – közölték az északolaszországi Trento kórházában. Renato de Barbieri évekig a genovai Paganini konzervatórium tanára volt, s 1963 óta mesterkurzusokat tartott a salzburgi Mozarteumban. Több mint kétezer koncertet tartott világszerte. Legismertebb fellépésére 1945-ben került sor: Nicolo Paganini halálának centenáriumán a rendkívüli zeneszerző hegedűjén játszott, s ezt a koncertet az egész világ rádióállomásai közvetítették.

A THEATRE CHATILLON szervezésében az október 17–19. között lezajlott kezdő koreográfusok nemzetközi fesztiválján bemutatkozott Párizsban a magyar művészekből álló Kerek Színház is. Sárvári József és Lőrinszky Attila, aki a Jel Színházban is együtt dolgozott, képviselte Kelet-Európát a háromnapos programon. Táncos és bőgős improvizációra épülő előadásukat a Liberation kritikusa a legkiemelkedőbbek közé sorolta.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA Magyar Nyelvi Bizottságának, az Anyanyelvápolók Szövetségének és a Magyar Nyelvtudományi Társaságnak a Magyar Sajtóalapítvánnyal és anyanyelvünkért áldozatokat is vállaló magánszemélyekkel közösen létrehozott, hatszázezer forintos alaptőkével induló alapítványa, illetőleg annak kuratóriuma felhívással fordul a világ magyarjaihoz, mindazokhoz, akik a magyar nyelv sorsát szívükön viselik. Az alapítvány fő célja az itthoni és a határainkon kívüli magyarság anyanyelvi művelődésének hathatós elősegítése a magyar nyelvészeti tudományos kutatás, a nyelvművelés és a nyelvi ismeretterjesztés eszközeinek és lehetőségeinek felhasználásával: nyelvészeti folyóiratok, kiadványok megjelenésének elősegítésével, már meglévő vagy újabb anyanyelvi mozgalmak támogatásával, létrehozásával stb. Az alapítvány nyílt, ahhoz bármely bel- vagy külföldi természetes és jogi személy csatlakozhat. Az alapít-

Merengés I

Ó, azok a régi várbeli séták! Zuhogott a vasárnapi napfény, kemény vezényszavak kíséretében megtörtént az őrségváltás, aztán sétálni indultunk. Egyik oldalról Thurzó fogta a kezemet, a másikról apám. Egy emelettel lejjebb voltam. A kirakatokat figyeltem s a magam korabeli gyerekeket, akiknek az őrségváltás épp akkora gyönyörűségére szolgált, mint nekem.

Ők ketten, emelet magasságban veszekedtek. Mindig veszekedtek, aztán kibékültek. Az igazi barátságokat mindig a nagy kibékülések tartják életben. Írók és könyvek röpködtek a levegőben. Sosem hallott írók később megismert könyvei. De amikor a szokottnál is hangosabban összevitatkoztak Herczeg Ferencen, felfigyeltem. Volt egy háztartási alkalmazottunk, s amikor apámék esténként hangversenyre mentek, az ágyam szélére ült és felolvasott. Ki tudja, miért, Herczeg Ferenc egyik kései regényét olvasta, a *Pro libertaté*t. Kék vászonba kötött könyv volt. Gyerekségem egén csodálatos hősök suhantak végig; a legyőzhetetlen párbajhős: Bezerédy, a szomorú sorsú Ocskay és a többiek. És természetesen a vezérlő fejdelem, Rákóczi. Ezért is figyeltem fel, amikor Thurzó dadogva – amikor dühös volt, dadogott, de csak magyarul; ha németül kellett beszélnie, teljesen folyamatosan és villámsebesen szónokolt – kinyögte: írófejedelem! Apám olyasféle kacajt szurdalt a kéklő égbe, mint a *Három testőr* hősei, amikor gunyorosan odavágják a bíbornoknak: „Bah!" Írófejedelem? Éppen nem! Veszedelmes író! – mondta komolyan és megfellebezhetetlenül.

Nem értettem az indulatát. Thurzóval értettem egyet, aki így tud írni Bezerédyről és a magyar dicsőségről, fájdalomról…

Aztán múltak az évek. Elfelejtettem Herczeg Ferencet. Mindenki elfelejtette. Ironikus félmondatokat olvastam róla. Bóklásztam az intézet

dányt: a Herczeg Ferenc-emlékkönyvet. Elképedve tapasztaltam, hogy nemcsak a politikusok helyezték elébe köszöntő koszorúikat, hanem írók is. Nem is akármilyen írók. Mégiscsak végig kellene olvasni, gondoltam, aztán maradt minden a régiben. Azért a díszkiadást megnéztem. Sokat írt.

Márai egyik naplójegyzete volt a következő elgondolkodtató adalék. Olyasmit írt, hogy meglátogatta Herczeget, aki 1945 után is finom és előkelő maradt. Elbeszélgettek s az öreg író elmondta: emlékiratainak befejezésén dolgozik. Úgy vagyok Herczeggel – írta Márai –, mint Goethével. A jelenséget érzem igazán fontosnak.

Amikor sorban kölcsönöztem a díszkiadás köteteit, majd az azután megjelent műveket, régi idők jó íze kelt életre bennem. Amikor a regényeknek még világa volt. Az ember nekikezdett a regénynek és napokig, hetekig benne élt. Barátságba került a hőseivel, elkísérte őket a munkahelyükre, vagy együttérzőn figyelte ostobaságaikat, elmerengett bölcsességeiken és sajnálta, midőn el kellett válnia tőlük, mert beeveztek a boldogság révébe, vagy hajótörést szenvedtek az életben.

Herczeg Ferenc ilyen regényeket írt. Bár Mikszáth utódának mondták, legfeljebb politikai pártállása miatt voltak rokonok, Herczeg korai elbeszéléseinek okán, amelyekben tényleg felbukkannak a mikszáthi ízek, hangulatok s az a kesernyés bölcsesség, amelyből hiányzik a változtatás ereje. De nemcsak rá hatott a „jó palóc" modora, hanem például Krúdyra is. A nagy írók mindig hatnak. Szerencsére.

Herczeg Ferencnek azonban társadalomfordító ambíciói voltak. Eleinte alighanem olyan világot képzelt el, amelyben a veszedelmes modern szemlélet alámerül, s visszatér a patriarchális életrend, amelyben érvényesülhetnek az olyan széltolók, mint

TRIZNYA Mátyás

A lottó nyerőszámai: 29, 42, 69, 85, 86

Számítógépeket kapott a rendőrség

Tíz lap-top típusú számítógépet ajándékozott pénteken a Szerencsejáték Rt. a rendőrségnek – tájékoztatta az *MTI*-t *Suha* György, az ORFK szóvivője. Elmondta, hogy a számítógépeket a közlekedési szolgálat hasznosítja majd az ellopott gépkocsik felkutatásához. Felhívta arra a figyelmet, hogy tavaly 8000 autót loptak el, az idén nyolc hónap alatt pedig már több mint hétezret, azaz jelentősen növekszik az esetek száma. A számítógépek várhatóan jelentősen megkönnyítik a rendőrök munkáját, mert a lap-topokba naprakészen betáplálják a körözött autók rendszámát.

■ **A Legújabb Kori Történeti Múzeum** közli, hogy a mongol dinoszauruszokat bemutató kiállítás a Budavári Palota A épületében már csak november 3-áig tekinthető meg. A múzeum ezt követően hétfőnként ismét zárva tart.

AKADÁLYOK

ódásokra kell számítani a halottak napja tesen közöljük a temetők környékére ér- temetőkhöz BKV-járművekkel utazni, int a több ezer jármű miatt reménytelen szélve a hosszan tartó torlódásoktól.

az útpálya egy részét az **Orzcy téri** tor- útszűkület miatt az összefüggő kocsiso- **Kálvin térig** nyúlnak vissza. **A 6-os út éteényi úton** építik az **M0-ás autópályá-** ntot. Az útburkolat felső rétegét lemar- yokat döccennek az autók. A váltakozó . Szombattól jövő szerdáig aszfaltoznak, t. Az **M1-es,** illetve **M7-es autópályák rsi úton** megszűntek a hosszú ideje tor- **nyi úti** torkolat előtt. A városhatáron kí- ár nem járnak a **176-os autóbuszok**. A neghosszabbították a **92-es autóbuszok** negállnak a Cinkotai temetőnél is.

'56-os megemlékezések

SZOMBAT

11 óra: Nemzetőr-emléktábla-avatás Óbudán, a Tímár utcai rendőrkapitányság falán. Az ünnepségen részt vesz *Kopácsi* Sándor, Budapest '56-os főkapitánya is, a Nemzetőrség akkori főparancsnok-helyettese.

16 óra: Koszorúzással egybekötött megemlékezés a Móricz Zsigmond körtéren, az ottani heves harcokban elesettek előtti tisztelgésként.

VASÁRNAP

10 óra: Koszorúzás a Kerepesi temető *21-es* parcellájánál, ahol az utcai harcok során elesettek túlnyomó többsége s vétlen járókelő-áldozatok (köztük sok gyerek és asszony) alussza örök álmát.

11 óra: Katonai tiszteletadás Tökölön, a volt szovjet főparancsnokságon, ahol ezen a napon csalták tőrbe a *Maléter* Pál honvédelmi miniszter által vezetett hivatalos magyar tárgyalóküldöttséget. Az ünnepség keretében – amelyen *Antall* József kormányfő is részt vesz – *kopjafát* állítanak, s *Für* Lajos honvédelmi miniszter mond beszédet.

14 óra: A halottak emléke előtti tisztelgésül koszorúzási ünnepséget tartanak a Rákoskeresztúri új köztemető nemzeti emlékhelyén, a *301-es parcellában*, valamint a nemzeti panteonban, a *298-as parcellában*.

15 óra 30 perc: *Nagy* Imre és mártírtársai s a kommunista önkény valamennyi áldozata emlékére a Fő utcai katonai bíróság falánál emléktábla-avatás és koszorúzás. Ünnepi beszédet mond *Antall* József miniszterelnök, *Mécs* Imre (SZDSZ) és *Fodor* Gábor (Fidesz) országgyűlési képviselők. A megemlékezés helye: Gyorskocsi utca–Nagy Imre tér (volt Bolgár Elek tér) sarok.

HALÁLOZÁS: Fájdalommal tudatom, hogy szeretett férjem, **TRIZNYA MÁTYÁS** életének 69. évében, 1991. október 18-án, római otthonunkban elhunyt. Hamvait a Zebegényi temetőben 1991. november 9-én helyezzük örök nyugalomra. A temetés előtti szentmise tíz órakor kezdődik Zebegényben, a római katolikus templomban. (X)

Fájdalmas szívvel, de Isten akaratába beletörődve tudatjuk, hogy **LEITGIB FERENC**, a drága jó férj, édesapa, nagyapa, após hosszas betegség után, október 30-án, csendben elhunyt. Drága halottunkat 1991. november 6-án 11.45-kor a Farkasréti temető Hó u. ravatalozójából kísérjük utolsó útjára. Gyászmisét 1991. november 7-én, 17 órakor a XI. ker. Kelenvölgyi templomban (iskola mellett) tartjuk. Gyászoló család. (X)

Mély fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy **DR. KISS LÁSZLÓ**, a Sportkórház szülész-nőgyógyász főorvosa 1991. október 28-án, hosszú szenvedés után elhunyt. Új életek ezreit segítette a világra, és számtalan beteg köszönheti neki gyógyulását. Kitűnő orvos volt és nagyon jó ember. Drága halottunktól november 7-én, 12 órakor búcsúzunk a Farkasréti temető ravatalozójában az evangélikus egyház szertartása szerint (főbejárat). EMLÉKÉT SZERETETTEL ŐRIZZÜK! Gyászolják: felesége, dr. Kiss László dr. Kellner Marianna, rokonai, barátai és tisztelői. (X)

A gyászoló család szomorú szívvel tudatja, hogy **DÉKÁNY LÁSZLÓ** életének 84. évében csendesen elhunyt. Hamvasztás utáni búcsúztatása 1991. november 11-én, 10.30 órakor lesz a Farkasréti temetőben. Minden külön értesítés helyett. (X)

BÁRSONY PÉTER (Dob u. 27.) türelemmel viselt hosszú betegség után elhunyt. Minden külön értesítés helyett. A gyászoló család. (X)

Fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy drága nagynénénk, **DR. BÁRÁN EMÍLIA** okl. közgazdász életének 83. évében, 1991. október 22-én elhunyt. Temetése 1991. nov. 5-én, du. 2 órakor, az újpesti Megyeri úti temetőben lesz. Gyászolják: Bukoszáné dr Bárán Mária és családja. (X)

Fájdalommal tudatjuk, hogy **MÉSZÁROS ALADÁR** zenetanár életének 90. évében elhunyt. Hamvait a Farkasréti temetőben a római katolikus egyház szertartásával helyeztük örök nyugalomra. Mészáros család.

Fájdalommal tudatom, hogy **STEINER VIKTOR** életének 96. évében elhunyt. Hamvaitól a Farkasréti temető főbejárat melletti ravatalozójában november 8-án, fél 11 órakor búcsúzunk. Hű párja, Fodor Éva. (X)

Mélységes hálával mondok köszönetet a nővérem, **RÉCZEI MARGIT** MÁV-tanácsos váratlan elhunyta alkalmából küldött részvétnyilvánításokért. Külön köszönetemet fejezem ki mindazoknak, akik a szerető nővér, rokon, barátnő és ismerős halála alkalmával együttérzésükkel fájdalmamat enyhíteni igyekeztek. Minden részvétnyilvánítást köszönök. Húga és a gyászoló családok.

TEMETKEZÉSI IRODA, VIII., MÁTYÁS TÉR 4., 133-2960: NONSTOP (X)

Triznya Mátyás

A Forum Romanum oszlopai

Triznya Mátyás akvarelljei Zebegényben

PÁRIZSNAK szerencséje van Utrillóval. Mert egy várost megfesteni, egy ilyen várost, amelynek jellegzetes nézetei réges-rég anzixközhelyekké koptak — lehetetlenség. Ha mégis: csak úgy, mint Utrillo. Éppen az anzixbeállításokat, épp a közhelylátványokat a mit sem sejtők, az egy pohár borra vágyók naivitásával.

Egyébként pedig? Utrillo nélkül? Abból a csak régészetileg kezelhető kultúralerakódásból, ami az igazi metropolisz, csak egy-egy ásónyomot lehet meggyőzően kifordítani. Egy erős impressziót megfesteni. Mint tette azt mondjuk New Yorkkal Mondrian, a boogie-woogie lüktetését belekomponálva a felhőket karcoló geometriába.

AZ ANTIK Róma festője szerényebb. Ebben a városban már egy eredeti ásónyom is szenzációszámba megy. *Triznya* Mátyás nem is tesz mást, mint a párát vagy a foltokban hulló fényt próbálja megragadni a romokon. A Forum Romanum oszlopait, az Örök város kútjait, az antik ceremóniák titokzatos köveit villantja fel az akvarell visszafogott, árnyalatgazdag, nedvteli színvilága. Nyugodt, kiegyensúlyozott kompozíció, a nemigazán erős rajzkészséget feledtető hiteles atmoszféra jellemzi ezeket a műveket.

Róma romjainak megfestése meglehetősen nagy hagyományú. Még a XVIII. században formálódott meg az antik emlékek fölötti elmélázásnak az az elégikus módja, amelyet szinte automatikusan mi is átérzünk, mai utazók, ha megfelelő pillanatban, megfelelően romantikus fényviszonyok közepette fékez le a buszunk a Forumok valamelyikénél. A magában álló oszlop, mely a maga idejében egyike lehetett a diadalmas kolonnád közkatonáinak, bennünket is elnémít: dacolás a mulandósággal, párbeszéd az évezredekkel.

EZ A REBBENŐ HANGULAT tűnik föl a hatvan körül járó, Rómában élő művész, Triznya Mátyás legjobb akvarelljein, melyek közül két teremnyi a zebegényi Szőnyi Emlékmúzeumban látható. A részletek tanulmányozására csábító régi metszetek mellett úgy sorakozhatnak Triznya Mátyás „római elégiái" a művelt utazó szalonjának falán, hogy az antik tökéletesség mellé megidézzük a mai elámulásunkat is, reménytelen kicsinységünket és nyomasztó nagyságunkat.

(bán)

megőrizve és ápolva azt a művészi és zongorapedagógiai örökséget, amit munkássága során a legmagasabb színvonalon nyújtott. ×

— Szomorú szívvel tudatom, hogy szeretett férjem, **Molnár József** fodrászcikk-magánkereskedő, életének 70. évében elhunyt. Temetése f. év május 14-én, 13 órakor lesz a Farkasréti temetőben. Gyászoló család. ×

— Mélységes fájdalommal tudatjuk, hogy édesanyánk **özvegy Klement Zoltánné** szül. **Segesváry Julianna** 1987. május 10-én, hosszú szenvedés után, elhunyt. Dr. Klement Zoltán, dr. Fazekas Józsefné és Szentkuthy Istvánné. ×

[illegible] vizsgálati osztálya hetekig tartó nyomozás után befejezte annak a gazdasági bűnügynek a vizsgálatát, amely a Zuglóban levő Globker kisszövetkezet ipari-szolgáltató szakcsoportjánál történt. Gyanúsítottja a szakcsoport műszaki vezetője, a 40 éves *Szövérfi* Miklós, valamint a szakcsoport elnöke, az 57 éves *Major* László.

Szövérfi 1985-ben helyezkedett el a Globkernél. Előzőleg már gazdasági bűncselekmények miatt büntetve volt. A Gazdasági Rend-

PAUL TROGER

VON

ROMANUS JACOBS

1930

KRYSTALLVERLAG / WIEN

Alle Rechte, insbesondere das der Übersetzung vorbehalten
Einbandentwurf: Romanus Jacobs
Druck: Buchdruckerei Tyrolia A.G., Wien, VII/62 / Klischees: C. Wottitz

VORWORT

Es fehlte bisher an einer zusammenfassenden Arbeit über Troger, diesen bedeutenden Vertreter des Barocks in Österreich. Vor etwa zwanzig Jahren erschien eine nicht unbedeutende Studie über den Meister aus der Feder meines Confraters P. Friedrich Endl (Altenburg) als Beitrag zu einer Monographie in den Benediktinischen Studien und Mitteilungen, in letzter Zeit manche kritische Würdigung über Einzelwerke des Meisters von Dr. Andor Pigler über Györ, sowie von Prälat Dr. Weingartner (Brixen) u. a. Deshalb erachtete ich es der Mühe wert, durch mosaikartige Zusammenstellung des heute Erreichbaren ein möglichst getreues Bild zu gewinnen, was mir, dank des Entgegenkommens des Krystall-Verlages in dieser bescheidenen Arbeit einigermaßen gelungen sein dürfte. Im übrigen beansprucht dieselbe nicht restlos alle, besonders auch alle im Privatbesitz befindlichen Gemälde, Entwürfe und Handzeichnungen erfaßt zu haben; jedoch fand das augenblicklich erreichbare Material entsprechende Verwendung. Leider mußte bei dem schlechten Zustand vieler Gemälde von einer Reproduktion überhaupt abgesehen oder doch mit etwas undeutlichen Wiedergaben vorlieb genommen werden.

Gedankt sei für tunlichste Förderung dieser Arbeit namentlich dem hochwürdigsten Herrn P. Ambros Minarz O. S. B., Abte des Stiftes Altenburg a. Kamp; desgleichen dem Österr. Bundesdenkmalamte, insbesonders Herrn Univ.-Prof. Dr. Frey für die liebenswürdige Bereitstellung verschiedener Klischees aus der Topographie, ebenso dem Kustos des Wiener Barockmuseums, Dr. Grimschitz, desgleichen Dr. Andor Pigler (Budapest) für die Überlassung wertvollen Bildmaterials u. a.

Nicht zuletzt danke ich dem Direktor des Grazer Landesbildermuseums Dr. Garzarolli wegen seines Interesses und seiner tatkräftigen Anregung, die mir ein Tieferschürfen ermöglichten.

Wien, im September 1929.

Romanus Jacobs

MEINEM TEUREN LEHRER
PROF. DR. MARTIN WACKERNAGEL-MÜNSTER
IN DANKBARER ERINNERUNG
GEWIDMET

INHALT

Seite

VORWORT 5

I. LEBEN UND PERSÖNLICHKEIT 11

II. GEWÖLBE- UND DECKENFRESKEN 21

III. ÖLGEMÄLDE. ALTAR- UND TAFELBILDER 77

IV. DIE GRAPHISCHE KUNST 144

LITERATURANGABE 158

ORTSREGISTER 159

I. LEBEN UND PERSÖNLICHKEIT

Einleitung

Die Neuzeit hat in der Wertschätzung des Barock und seiner Schöpfungen eine völlige Umgestaltung erfahren. Der absoluten Verständnislosigkeit weiter Kreise ist ein liebevolles Eingehen auf die Lebensäußerungen dieser lebenssprühenden Stilart gefolgt. Wie in Süddeutschland so setzte auch in Österreich nach dem lähmenden und hemmenden Einfluß der reformatorischen Krise fast eruptiv das jubelnde Wiedererwachen des universellen katholischen Gedankens ein, der in dem altehrwürdigen Römischen Reiche Deutscher Nation zu ungeahnter Blüte und Prachtentfaltung auf profanem wie kirchlichem Gebiete gelangte.

Was speziell in Österreich die klingenden Namen eines Fischer von Erlach, Lukas von Hildebrand, Prandtauer und Munkenast für die Architektur, die Carlone, Donner, Schletterer, Frieß und Götz für die Plastik bedeuten, das sind seine Großmaler für die Innendekoration des Freskos und der Tafelmalerei, die Altomonte, Joh. Michael Rottmayr von Rosenbrunn, Paul Troger, Ant. Franz Maulbertsch, Daniel Gran und Johann Martin Schmidt.

Wer einen Blick in die dunklen Blätter der Leidensgeschichte Alt-Österreichs im sechzehnten und siebzehnten Jahrhundert in bezug auf Politik und Religion getan, die feindlichen Invasionen durch Türken, Schweden, Hussiten, die Demoralisierung der Klöster, Geistlichen und Laien, die Dekadenz des Landadels infolge der Einführung der neuen Lehre[1], der versteht den brausenden Jubel, die nicht endenwollende Freude, als die Kaiser Leopold I., Joseph I. und vor allem Karl VI. nach erfolgreich durchgeführter Gegenreformation in Österreich durch hervorragende Männer wie Canisius und Klesel eine, wie Endl treffend bemerkt, goldene Ära herbeiführen konnten.

Trogers künstlerischer Werdegang

Das Gefühl des ungestörten heiteren Friedens und Genusses der großen, in zähem Ringen erworbenen Kulturgüter drängte nach neuen Ausdrucksformen. Man freute sich wieder des Daseins im flimmernden Licht der strahlenden Sonne, verschaffte ihr Zutritt in die sich weitenden Räume neuerstehender Kirchen und Paläste, wölbte ihre Decken zu ovalen oder flachrunden Kuppeln, durch deren zentrale Öffnung, wie im Pantheon, der Himmel mit seinem lichten Auge hereinschaue. Die Wände belebten sich mit Marmor- und Banderollenstuck, dem sich bald die Palmette und Muschel als neue Motive einfügten. Decken und Wände sollten sich mit dem Expansionsdrang der gesteigerten Freude illusionistisch erweitern. Dazu bedurfte man der Freskomalerei mit ihrer unendlich lichttrunkenen Farbenskala, die bereits in Italien so große Triumphe gefeiert hatte.

Kirche und Adel zeigten sich nicht bloß dieser Aufgabe gewachsen, sondern wetteiferten geradezu, die neue Kunst mit ihren vielversprechenden, entwicklungsfähigen Perspektiven in ihren Dienst zu stellen.

[1] Kerschbaumer: Geschichte des Bistums St. Pölten. Wien 1875. S. 351 ff.

Dieses in seiner Familie längst bodenständige Mäzenatentum ließ den Grafen Firmian auf den Sohn des Mesners der Filialkirche von Welsberg im Pustertale aufmerken. Schon früh war der junge Troger bei dem Fleimstaler Maler Josef von Alberti, welcher zu Cavalese eine Malerschule gegründet hatte, kurz nach oder vielleicht auch gleichzeitig mit seinem späteren Freunde Michelangelo Unterberger (1695—1758) unterrichtet worden[2].

Ein im Jahre 1762 von einem Zeitgenossen verfaßter Nekrolog auf Paul Troger macht folgende höchst interessante Angaben: „Herr Troger ward im Jahre 1698, den 30. Oktober, zu Zell im Pustertal in Tirol geboren. Die Dürftigkeit seiner Eltern nötigte ihn, in dem gräflich Firmianschen Hause Dienst zu nehmen, obgleich er von seiner ersten Jugend an das heftigste Verlangen empfand, die Malerei zu erlernen. Seine Glückumstände schlugen ihn nicht nieder; er suchte und fand Gelegenheit, einem gewissen Joanelli, der ein Priester und zugleich ein geschickter Maler und schon vorher unseren auch unlängst (1758) verstorbenen Michael Angelus Unterberger, seinen Landsmann, zur Kunst geführt hatte, seine Neigung zu entdecken und sich die Anweisung dieses uneigennützigen Mannes zunutze zu machen[3]. Die Fähigkeiten und das Genie unseres Troger entwickelten sich in kurzer Zeit; sein bewunderungswürdiger Fortgang konnte in einem Hause nicht unbekannt bleiben, welches allezeit Kunst und Wissenschaft hochgeschätzt hat. Um die Liebe zur Zeichnung und Malerei bei ihm zu erhalten, und wenn es nötig wäre, noch mehr anzufeuern, wurde er dem jetzigen k. k. Hofmeister Herrn Laktanz Grafen von Firmian zur Bedienung zugegeben.

Dieser Herr zeigte schon in seinem frühesten Alter einen ganz ungemeinen Geschmack an der Malerei, worin er sich auch in reiferen Jahren mit dem glücklichsten Erfolge zu üben fortfuhr, wie einige seiner von ihm selbst in Kupfer geätzte Zeichnungen beweisen. Troger erwarb sich nach und nach so viel Achtung in dem gräflichen Hause, daß dasselbe glaubte, dem Vaterlande einen Dienst zu tun, wenn es dem Eifer des jungen Künstlers eine seiner würdige Laufbahn öffnete. Er wurde nach Italien geschickt, wozu der Fürstbischof von Gurk[4] 1000 Reichstaler auszahlen ließ. Er ging

[2] Das Taufbuch der Pfarre Niederndorf, der Welsberg bis 1738 als Filiale unterstand, macht über die Taufe Paul Trogers folgende Angaben: Paulus filius legitimus Andreae Troger aditui et Mariae Pacherin conj. in Welsberg, levante Paulo Salcher vilici in arce Welsberg baptizatus a me Franzisco Antonio Recordin Beneficiatus in Welsberg. Der Ehe entstammten: Andrae, geb. 23. November 1688; Joseph, geb. 19. August 1690; Anton, geb. 17. Juli 1692; Maria, geb. 19. September 1694; Franz, geb. 18. April 1697; Paul, geb. 30. Oktober 1698; Anna, geb. 13. September 1702. Vgl. P. Friedr. Endl O. S. B.: Paul Troger, ein Künstler der Barockzeit. Separatdruck aus Studien und Mitteilungen des Benediktiner- und Zisterzienserordens. Jahrg. 16. Paul ist somit das vorletzte von 7 Kindern. Die Familie ist heute ausgestorben.

[3] Nach einer anderen Version ließ sich um 1690 ein Giorgio Vecelli in Welsberg nieder, heiratete dort, und gründete eine Malerschule, die Troger besuchte.

[4] Von Jakob I. Maximilian Graf Thun (1709—1741) und seinem Nachfolger Josef I. (1741 bis 1761) erhielt der Meister verschiedene ehrenvolle Aufträge. In dem vom landesfürstlichen

zuerst nach Venedig und von da nach Rom, wo eine gleiche Liebe zur Kunst zwischen ihm und Herrn von Meiten, jetzigen k. k. Akademiedirektor, die genaueste Freundschaft stiftete. Sie studierten mit so unverdrossenem Fleiße nach den in der Gegend von Rom befindlichen Antiken, daß sie sich oft ganze Tage mit Brot und Wasser behalfen, um ihre Übungen ununterbrochen fortsetzen zu können.

Von Rom ging unser Troger nach Neapel und Bolognia, an welchem letzteren Orte er drei Jahre blieb. Die lebenden Meister, nach welchen er während seiner Abwesenheit aus seinem Vaterlande studierte, waren Sylvester Manaigo, Joh. Bapt. Piazetta[5], Seb. Concha, der Cav. Marco Buonfili und Franz Solimena (Solima).

Wie sehr ihn die Italiener geschätzt haben, beweisen die Gemälde, welche man in Welschland von unserem Künstler hat verfertigen lassen. Zu Bononien sieht man von ihm einen Ölberg, zu Padua bei den Paulanern sehr schöne Malereien auf Leinwand und nassem Kalk usw.

Nachdem er seinen Ruhm genugsam gefestigt hatte, ging er zurück nach Deutschland, wo er auf Befehl seines Wohltäters, des Bischofs von Gurk, bei den Cajetanern in Salzburg die Kuppel malte. Da dieses Werk mit Beifall vollendet war, begab er sich im Jahre 1728 nach Wien, wo ihn Graf Gundacker von Althan, unter dessen Schutz und Aufsicht damals die Künste in einem sehr blühenden Zustande waren, zuerst beschäftigte." Soweit zunächst der originelle Nekrolog, der in den Studien und Werken des Meisters seine Bestätigung findet.

In den Jahren 1729—1731 fand Troger in Wien vermutlich reichlich Betätigung in der Theater- und Prospektmalerei, die damals in so hoher Blüte stand. Mit letzterem Jahre beginnt dann seine fruchtreiche Tätigkeit im Stifte Melk. Das Wort Dr. Ilgs von

Kommissär Graf Platz und vom Propst von Tainach, Franz Dreer, als salzburgischen Kommissär aufgenommenen Inventar von 1741, teilweise auch im Inventar von 1762 wurden von Troger, dort immer Trager genannt, folgende Werke aufgezählt: Ein Vesperbild, ein großes St.-Bernardi-Bild, die Geburt Christi. Diese drei sind heute noch vorhanden. Das erste im fürstbischöflichen Schlafzimmer im Schlosse Straßburg, wahrscheinlich ein Jugendwerk; außerdem „des sterbenden hl. Xaveri Bild, St.-Maximilians-Bild, S.-Magdalena-Bild, ein Kruzifix-Bild, S.-Jacobi-Maioris-Bild, ein Maria-Bild mit gefälschtem Kind, St.-Josephi-Bild von gleicher Größe mit einem Kindl". Im fürstb. Oratorio: „Vier schene Stuckh"; in einem Zimmer: „Eine große Bildnus S. Victoriae." Im Schlosse zu Grades: „Die Auferweckung Lazari, Christus die Tauffl austreibend, ein großes Bild, worauf ein Kruzifix und der Adam gemalen; ein großes S.-Benedicti-Bild, ein großes Bild S. Philippi Neris." Nach 1741 entstanden mit der großen Geburt Christi, die Krönung Mariens, die „Auferstehung Christi" und „ein großes Mutter-Gottes-Bild", heute durch verfehlte Restaurierung fast unkenntlich geworden, „dessen Kindl mit einer Saag auf einen Stein schneidend". Vgl. Dr. Johann Quitt: Beiträge zur Bau- und Kunstgeschichte des Schlosses Straßburg. Sonderabdruck aus Carinthia I., Heft 3—4. 1905. 95. Jahrg.

[5] Piazzetta, Giov. Battista (1682—1754) in Venedig tätig; der Calabrese Sebastian Concha und Franz Solimena als Spagnolettoschüler hingegen in Neapel. Hiezu kommt Giuseppe Maria Crespi (1665—1747) in Bologna; Leandro (1558—1623) und Francesco (1548—1590) Bassani und deren Vertreter Jacopo (1510—1592) in Venedig.

der „ungeheuren Produktivität" des Meisters findet in seinen Werken seine historischen Belege, die zu würdigen, die Aufgabe dieser Arbeit sein soll.

„Immer ist es", sagt er zutreffend, „die neue Auflage des Giottoschen Kunstdebuts, der arme Hirtenbub, welcher aus urwüchsigem Talente schnitzelt oder malt, seinen Cimabue in Gestalt eines ‚Herrgottschnitzers' oder ‚Tuifelemalers' findet und endlich unter tausendfacher Not und Entbehrung nach Welschland aufbricht, wo ihm die Sonne der Kunst aufgeht, dann geht aber stracks der Weg in die Kaiserstadt an der Donau, dem Eldorado aller Hoffnungen, der Krone der Laufbahn." So lernte er die Werke Caraccis, Dominichinos, Guido Renis als Vertreter zarter Natürlichkeit, aber auch die ihrer leidenschaftlichen Gegner und Vertreter brutaler Wirklichkeit, die bis zur „Poesie des Häßlichen" gingen, besonders in Caravaggio und Jusepe de Ribera und mit ihnen die neapolitanische Malweise kennen. Diese gewann in den ersten Jahren künstlerischer Reife auf Troger einen durchaus bestimmenden Einfluß. War er einerseits mit seinem subtilen Empfinden nicht unempfänglich für die oft große schwungvolle Linie, verbunden mit einer melodiösen, elegisch zarten Stoffbehandlung Guido Renis, so mußten doch die hervorragenden Leistungen des bedeutendsten Freskomalers der Bologneser-Akademie in Rom in ihrer leuchtenden Frische und Monumentalität auf ihn derartig einwirken, daß er sich für immer dieser Technik mit Mut und Entschlossenheit widmete. Die Begeisterung für die Schöpfungen Paul Veroneses und die Jugendwerke[6] Tiepolos, die zu studieren er in Venedig Gelegenheit fand, des letzteren starkes Element der Improvisation, mit den im Licht vibrierenden zarten Tonwerten, die wirksame dekorative Kraft einer gesättigten feudalen Schönheit des ersteren, zogen ihn mit berückender Gewalt in ihren Bann.

Troger kehrt als Meister in seine Heimat zurück. Auf dem Rückweg scheint das erste Werk des Vierundzwanzigjährigen das Deckenfresko in der Kalvarienkirche zu Kaltern in Tirol zu sein, das bis zur Publikation H. Hammers „als ein unbekanntes Werk des fruchtbaren Meisters anzusehen war[7]", dem er auch ein Altarbild, Christus am Kreuz, folgen ließ. Sein Mäzen, Graf Laktanz, bewirkte sodann, wie gesagt, seine Berufung als Theatermaler nach Wien um 1728[8].

Von grundlegender Bedeutung in formaler Hinsicht war und blieb für die Bologneser Akademie im allgemeinen die Schilderhebung Correggios durch die Carracci, dessen Herolde sie durch ganz Italien wurden[9], wie für Troger im besonderen, der im naheliegenden Correggio seine eingehenderen Studien gemacht haben wird. Er reiht sich offenbar mit Vasari und Carracci unter die Bewunderer der Domkuppel von Parma, deren gewaltige Konzeption ihm mehr war als ein Ragout von Fröschen[10].

[6] Vgl. Wörtmann, Karl: Geschichte der Kunst, 4. Buch, 1. Deutsche Kunst. 1924. S. 424.

[7] Vgl. Hammer, Heinr.: Die Entwicklung der barocken Deckenmalerei in Tirol. J. H. Ed. Heitz, Straßburg, 1929. S. 303. Da ich dieses Bild nicht kenne, beschränke ich mich auf obigen Hinweis. Nach neueren Photos ist die Annahme Hammers unwahrscheinlich.

[8] Vgl. Kuhn, A.: Allgem. Kunstgeschichte. 11. Bd. Malerei. S. 1071.

[9] Vgl. Gronau, Georg: Corregio. Stuttgart, 1907. S. XXX u. a. a. O.

[10] Ibidem.

Der Glanz, mit dem die schwierigen Probleme der verkürzten Form anscheinend spielend gemeistert wurden, das strahlende Licht, das bald konzentrisch, bald diffus die von Mantegna in logischer Schärfe durchgeführte, von Allegri zu bewußter Ungebundenheit befreite Form umspielte, schlagen in seiner Seele wesensverwandte Saiten an. Trogers Neigung zur spätklassischen Form der Gesichtsbildung gehen in erster Linie auf Correggio zurück[11].

Seine Meister, unter denen er sich bilden konnte, waren in Italien Giuseppe Maria Crespi (1664—1747), Francesco Solimena (1657—1743), Sebastiano Conca (1679—1776) und Giambattista Piazzetta (1682—1754). Die Ausbildung scheint sich auf die Beibringung der verschiedenen Techniken, unter dauerndem Hinweis auf die vorbildlichen Werke der im damaligen Italien hochverehrten Meister, beschränkt zu haben. Diesen ist Troger dann mit seltener Treue und Anpassungsfähigkeit gefolgt, ohne das Gute, das seine zeitgenössischen Meister ihm boten, außer acht zu lassen. Er ist von Natur aus tatkräftig und unternehmungslustig. Mangelt ihm auch selbst die andalusische Heiterkeit, so liebt und studiert er doch Correggio, den berufensten Vertreter einer natürlichen Sorglosigkeit, die, jeder nervösen Überreizung abhold, in kausalem Zusammenhang mit einer beseligenden Glaubensfreudigkeit steht. Er liebt die Note der heiteren Milde, wie sie mit philosophischer Ruhe das Licht sucht, und in den tiefsten Schlagschatten noch anmutige Lichtreflexe aufspürt.

Man könnte fast von einer Enquete zwischen Carraci, Honthorst, Correggio, Tintoretto, Ribera, Zurbaran, Herrera, Bassano, Murillo sprechen, die mit dem Licht als selbständiges Kompositionselement die Welt der Erscheinungen in das genial Künstlerische hineinhoben. Was Wunder, wenn Troger von diesen in logischer Folge schließlich den Weg zum Meister in der Bewältigung des Lichtproblems, zu Rembrandt findet. Aber trotz dieser vielseitigen Anlehnung wird er nie zum sklavischen Imitator, immer leuchtet mehr oder weniger in seinen Werken seine eigenpersönliche Note hervor, die dem geübten Auge nicht entgeht.

Der Verfasser des erwähnten Nekrologs, der vermutlich Akademiedirektor Meytens (seit 1759) sein dürfte, verlautbart dann weiter: „Des seligen Herrn Trogers Komposition ist glücklich, reich und mannigfaltig. Oft hat man in derselben den Solimena gemerkt, ohne daß man inzwischen sagen könnte, daß er ihm jemals auf eine sklavische

[11] Correggio selbst konnte und mußte in Mantua, in den Sammlungen der Gonzaga reichliches Material zum Studium der Antike finden. Im Jahre 1527 beteiligte sich Luigi Rodamonte Gonzaga, ein Vetter des ersten Herzogs Frederigo, am Sacco di Roma unter Karl V., und sammelte bei dieser Gelegenheit eine Menge von Antiken und künstlerischen Kostbarkeiten, die später die Grundlage des Antikenmuseums wurden. Erst nach 1530 beginnen Correggios mythologische Bilder für den fürstlichen Hof. Vgl. Brinton, Selwyn: Mantua. Leipzig, 1907. S. 81. Es sind Torsi spätrömische Antike, die sich aus Kopien hellenistischer Werke rekrutierten, die zumeist unter dem gewaltigen Einfluß des Praxiteles und Skopas standen. Des letzteren breiter gleichmäßiger Nasenrücken, sowie die geschwellten, aufgeworfenen Lippen mit den abgerundeten weichen Mundwinkeln, werden zum Erbgut, das Troger von Correggio übernimmt.

Art gefolgt sei. In Farbe, Schatten und Licht aber hat er sich meistens nach dem Piazetta gerichtet. Unser Künstler ätzte auch zuweilen einige seiner Stücke malerisch in Kupfer, von denen verschiedene in den Händen der Liebhaber sind. Er hatte überdem in der Bildhauerkunst eine so tiefe Einsicht, daß erfahrene Künstler die von ihm aus Gips verfertigten Figuren, Köpfe, Leiber usw. mit Ehrfurcht und als Muster in ihrer Art aufbewahren. Er hat mehr Schüler als je ein ausländischer reich besoldeter Maler gezogen. Unter diesen sind die vornehmsten Herr Hauzinger und Herr Zeiler von Raita aus Tirol, von denen der letztere im Reiche und der erstere zu Wien den Ruhm der trogerischen Schule behauptet. Unser Troger hat die Ehre gehabt, von vielen aus Begierde nach einer leichten und geschwinden Manier nachgeahmt zu werden. Aber nur wenige wollten es diesem aufrichtigen Manne glauben, wenn er ihnen sagte, daß ihm seine leichte Manier die meiste Mühe gekostet hätte; daher haben auch viele nicht das Wahre, Gelassene und Gute in seinen Schilderungen, sondern nur einige gezwungene Wendungen der Glieder und die zuweilen überhäuften Gewänder, mit wenigen, aber sehr starken Falten nachgemacht, in die er zuletzt, um den Geschmack verwöhnter Liebhaber zu befriedigen, verfallen ist. Wer diese Fehler in seinen Werken von den übrigen abzusondern weiß, wird allzeit erkennen, daß er einer von den besten Malern gewesen ist, die wir jemals besessen haben[12]."

Troger scheint sich im eigenen Interesse nach seiner Ankunft in Wien alsbald der Akademie der bildenden Künste angeschlossen zu haben, für welche der Rektor Jakob van Schuppen bereits im April 1726 die Statuten ausgearbeitet hatte, in denen unter Nr. 2, Schutz der Akademiker, unter Nr. 4 und 5 deren Gerichtsfreiheit und Pflichten behandelt und die Einwürfe, welche die bürgerlichen und Kammermaler gegen dieselben erhoben hatten, widerlegt und zurückgewiesen werden[13].

Das gab seiner Künstlerexistenz eine gewisse Festigkeit. Tatsächlich findet sich auf einer Schülerliste der an der Akademie Studierenden vom 22. Februar 1745, die dem Hofmarschallamt an diesem Tage überreicht wurde, folgende Aufstellung:
Classe première des Peintres: Troger Paulus, Unterberger Michael Angelus, Wohlgemut Joannes, Zeiller Joannes Jacobus.

Sculpteurs: Donner Matthäus, Schlederer Jacobus.

[12] Seine bedeutenderen Schüler waren: Johann Hauzinger, geb. zu Wien, 1728; Martin Knoller, geb. zu Steinach am Brenner i. T., 1725, gestorben 1804 zu Mailand; Anton Maulbertsch, geb. zu Langenargen a. Bodensee, in Württemberg, gestorben am 8. August 1796 (Ob Maulbertsch auch van Schuppens Schüler war ist fraglich, da dieser schon 1751 starb, und der Name Maulbertsch in der Liste der ersten Malklasse, die dem Hofmarschallamt am 22. Februar 1745 überreicht wurde, nicht vorkommt.); Christof Unterberger, ein Neffe des Michael Ang. Unterberger; Franz Zoller, 1724—1796; Johann Jakob Zeiler, 1710—1783; Jos. Ignaz Mühldorfer (auch Mildorfer), geb. 1719 zu Innsbruck, gest. nach 1750; Fr. Strattmann, geb. um 1713, ein Niederländer; vgl. Endl l. c. S. 6, nach ihm auch Janeck, vielleicht ist Fr. Christof gemeint, der 1703 in Graz geboren wurde, und vor 1735 nach Wien kam. Hiezu vgl. Riesenhuber l. c. S. 535. Es folgen sodann Tribus und Stipperger.

[13] Archiv der Akademie der bildenden Künste, Fasz. von 1711 aufwärts.

Nach dem im Jahre 1751 erfolgten Tode van Schuppens wurde Michael Angelus Unterberger zum Rektor der Akademie gewählt. Drei Jahre später ordnet die Regierung in einem vom 5. Oktober 1753 datierten Schreiben: „Der Kayser-Königl. Accademie der Mahler und Bildhauer und Baukunst", die Neuwahl der akademischen Posten an; am 13. Oktober 1754 wurde Paul Troger mit 7 Stimmen zum Rektor gewählt. L. 52[14].

Bei der am 13. Mai 1757 erfolgten Neuwahl erhielten dann wieder Mich. Ang. Unterberger 9 vota, Paul Troger 4 und Carolus Aigen 2.

Als Professoren der Mahlerey erhielten damals J. Ign. Mölldorfer 12 vota, Carolus Aigen 12, Friedericus Angst 12, Antonius Maulbertsch 3.

Von den Bildhauern: Balthasar Moll 15 vota, Jacobus Schlederer 13, Jacobus Mülner 13, Christoph Maderer 2.

Für die Professur der Architektur: Adamus Loscher 15 vota[15].

1759 zog der Meister sich dann nach Ernennung Meytens zum Rektor endgültig von der Akademie zurück.

Troger starb am 20. Juli 1762 zu Wien im Grünwaldschen Hause auf der hohen Brücke im Alter von 64 Jahren. Der Nekrolog folgt einige Tage später. Nationalbibliothek, Wiener Diarium 1762.

Troger als Künstler

Als Sohn der Berge, mitten in einer bedeutenden und friedsamen Natur aufgewachsen, fühlte er sich mit dem ebenso gefriedeten Ewigkeitsatem des Ideals, das sich in jeder Blume, in jedem Baum, in jedem Menschenantlitz wiederspiegelt, wesensverwandt. In der Entwicklung seiner italophilen Kunst steht kein Entweder-Oder extremistischer Färbung, er kennt kein Entwurzeltsein, keine Blitzlichtaufnahmen extatischer Hochspannung, kein Draufgängertum. Die Antike hat für ihn den Reiz eines köstlichen Juwels, das man mit Freuden allseitig betrachtet, geschweige denn ganz unbeachtet läßt.

[14] Ibidem. Sein Ansehen bei Hof war so groß, daß er schon vorher zum Kammermaler ernannt worden war, was seine Bilder in der Schönbrunner Hofkapelle und in Altenmarkt a. d. Isp. bezeugen. Vergl. Endl l. c. S. 6.

[15] Die von van Schuppen verfaßten Statuten tragen die Aufschrift: „Instituta oder Satzungen der neuen Einrichtungen wie selbe von Ihre Excellenz dem Herrn Protektore Grafen Losymtal der Kayser- Königl. Hof-Akademie der Mahler-Bildhauer und Baukunst zu beobachten übergeben worden den 28. September 1751." Archiv d. Ak. l. c. 1766 geht ein „Pro memoria" an die Regierung unter Erwähnung Paul Trogers als ehem. Rektor, das die Bestätigung der befugten Erlaubnis zum Tragen eines Degens verlangt. Es ist noch ein solcher Erlaubnisschein unausgefüllt mit der begonnenen Jahreszahl 176.. vorhanden. Wegen des Tragens eines Degens war nämlich zur Zeit Trogers der Akademiescholastiker Anton Debile verhaftet und bestraft worden, wogegen die Akademie Einspruch erhob, und neben der Freilassung und Rückgabe der Strafsumme Anerkennung dieses Vorrechtes verlangte, was von der k. k. Regierung auch zugebilligt wurde. Wasserberg fungierte damals als Sekretär. Die Anschrift dieser Verfügung lautet: „K. K. freye Hofakademie der Zeichnung und Kupferstecherkunst in Wien." Ibidem.

Das Auge des Naturkindes ist scharf und sein Spiegelbild reproduziert die feinsten Feinheiten, ohne die großen Zusammenhänge zu verlieren. Dergestalt zieht der Kunstjünger durch das klassische Land der Musen. Mit dem Erstlingseifer des Anfängers handhabt er Feder und Pinsel. Die belebte geistvolle Linie der antiken Objekte, verwoben mit dem reizvollen Kleinwerk landschaftlicher Schönheiten, sind die ersten Stufen seines Werdeganges.

Der Bienenfleiß, mit dem er das Ideal sucht, macht ihn ehrlich und grundsatztreu seiner bolognesischen Schule, zum Eklektiker, zum Schüler der Accademia degli incaminati.

Diese finden bei den Römern des Cinquecento die vorbildliche Zeichnung, bei den Venetianern die Lichtführung, bei den Lombarden das Kolorit, bei Michelangelo den kühnen Zug, die echte Naturwahrheit bei Tizian, bei Correggio den malerischen Stil, bei Raphael die schöne Symmetrie usw.[1]

Daß darunter der persönliche Stil, die Individualnote im Prinzip nahezu ausgemerzt wurde, liegt auf der Hand. Glücklicherweise entwickelt sich bei Troger trotz der Anschlußfreudigkeit an dieses Programm, trotz Correggios, Piazzettas, Crespis, Riberas, Murillos und Rembrandts Einfluß ein zum Gegenständlichen, Monumentalen, zur klaren Disposition drängender persönlicher Stil, der aphorismenhaft die Reflexe gegenseitiger künstlerischer Anregung, sei es durch Personen oder Kunstwerke, wiederspiegelt.

Er ist der Maler ruhiger, olympischer, heiterer Wonne sowohl, wie stillen abgeklärten und heroischen Leids. Seine Kunst wurzelt in der Natur mit ihrer unnahbaren Größe, in der Religion mit ihren unerreichbaren Tiefen. Seine Extase ist nicht berninisch leidenschaftlich, nicht wie bei Maulbertsch theatralisch auf den Effekt zugespitzt, sondern im Grunde, trotz des barocken leichtgeschürzten Gewandes, groß und ernst, dem Monumentalen zugewandt. Er hat einen größeren Zug als der Kremser Schmidt, mit dem er des öftern die duftigen lichtdurchströmten Pointen und Übergänge teilt, dessen Schmelz er aber längst nicht immer erreicht.

Er ist nicht Dramatiker, um in jähem Zickzack den Knoten zu schürzen, sondern bevorzugt die epische Breite mit starkem lyrischen Einschlag. Dort wo er die dramatische Note bewußt hervorhebt, sucht er mehr durch die Größe der äußeren Form als durch innere Wucht zu wirken.

Nicht als wäre ihm wie Frà Angelico, dem Leidenschaftslosen, die Darstellung der Leidenschaft wesensfremd, aber er schildert sie im stilistischen Gewande hoffähiger Reserve. Die energiegesättigte packende Wucht eines Luca Signorelli hat er nur einmal im Teufelssturz der Altenburger Kuppel versucht, um sich für immer von ihr abzukehren. Ungezwungene Eurhythmie ist ihm oberster Leitsatz. Hier und dort ist er der symbolhafte Darsteller inneren Erlebnisses, das den Zenith der Selbstbezwingung überschritten.

Troger steht in seinem Entwicklungsgange fernab von dem mephistotelischen Erlebnis innerer Hemmungslosigkeit, das der Dichter in die Worte kleidet: „Wenn sich der

[1] So Agostino Carracci in einem Sonett an Niccolò dell' Abbate. Vgl. Kuhn l. c. S. 787.

Most auch ganz absurd geberdet, es gibt zuletzt doch 'nen Wein." Er hat die gesunden Naturnerven eines Menschen, der in der rationellen Gebundenheit der Energien das Höchstmaß seiner Leistungsfähigkeit erblickt.

Sein künstlerischer Entwicklungsgang läßt sich folgenderweise skizzieren: In der ersten Hälfte des ersten Dezenniums bevorzugt er wie die Künstler um Piazzetta das gebundene Kellerlicht, das ihm zunächst im Staffelei- oder Altarbild zur Intensität der Gestaltungskraft und Ausdrucksmöglichkeit verhilft. Im Fresko hingegen mildert er die scharfen Gegensätze, indem er seinen Gestalten in Bewegung und Farbe ein gesteigertes bühnenmäßiges Gepräge verleiht. Sein bevorzugter Ton ist ein dominierendes warmes Braunrot, welches in Schattenpartien einen umbraartigen Charakter annimmt.

Mit dem Hauptaltarbild des Stiftes Altenburg beginnt 1734—1735 ein engerer Anschluß an das Kolorit Murillos mit seinen gedämpften und gebrochenen Tonwerten. In den Fresken von Seitenstetten und Melk zeigt sich ein steigendes Können, ein Ringen nach leuchtender Klarheit der Nuancen, die er nicht nur in den schwierigen Übergängen und Halbschatten der Fleischpartien, sondern auch in der Bemeisterung des Helldunkels vorzüglich in Altenburg, Geras und Hradisch zur Anwendung bringt. Dabei bevorzugt er in den Jahren 1738—1740 das genrehafte Idyll, unter fleißiger Anwendung der Symbolik.

1738—1750 läßt der Künstler sich von Rembrandt, wie überhaupt von den Niederländern begeistern. Seine Altar- und Staffeleibilder nehmen den goldigbraunen sogenannten Galerieton an, seine Typen werden realistisch, die belebte Landschaft folgt dem niederländischen Sittenbilde und geht wie in Raab und Wien (Mariahilf) auf das Fresko über. Dies spricht sich am deutlichsten aus in der Ölbildfolge des Stiftes Seitenstetten: Der verlorene Sohn.

Um 1750 finden wir ihn als Freskomaler in der Vollreife einer durch unendlichen Fleiß erlangten künstlerischen Freiheit, die souverän mit den Ausdrucksmitteln einer spröden, in sich sehr schwierigen Technik waltet. Sein durchaus persönlicher Stilwille läßt sich nicht mehr eindämmen; es folgt die Abschlußperiode des monumentalen Stiles in Disposition, Projektion, Formgewalt und -schönheit. Brixen und Dreieichen bringen die Abschlußkrone im Freskogemälde, während das Altarbild nicht gleichen Schritt hält, und unter dem steten Wechsel des Vorbildes an urkräftiger Eigennote zum Teil erheblich einbüßt. Die rein äußere Anlehnung an Dominichino, Murillo, Ribera, Rembrandt war doch, soviel Anregung sie ihm zu bieten vermochte, für ihn ein stark retardierendes Moment.

Die Ausnahme des Wranauer Dreifaltigkeitsbildes und der Badener Steinigung[2] des hl. Stephanus nebst der Verkündigung Mariens in Salzburg muß die Regel bestätigen. Ebensowenig kann der Einfluß seiner nächsten Umgebung auf sein künstlerisches Schaffen bestritten werden. Wie im einzelnen noch gesagt werden wird, bestand eine Wechselbeziehung künstlerischer Ausstrahlung zwischen ihm, Maulbertsch und Kremser Schmidt. Dabei verdient hervorgehoben zu werden, daß selbst der so eigenwillige,

[2] Vielleicht gehört auch das Loosdorfer Laurentiusbild hieher, was sich leider heute nicht mehr feststellen läßt.

nach Benesch, irrational empfindende Maulbertsch, dem in der grandiosen Darstellungsweise des Deckenbildes im fürstbischöflichen Saale zu Kremsier eine fast berückende Kraft blendenden Linien- und Farbenspiels eignet, als alternder, abgeklärter Meister in der Bibliotheksdecke des Strahower Stiftes in Prag zum normativen Grundsatz einer übersichtlichen, klaren Disposition ohne alle Härte und Steifheit, wie Troger ihn ständig handhabte, zurückkehrt.

SIGNATUR PAUL TROGERS

II. TROGERS GEWÖLBE- UND DECKENFRESKEN

1728, SALZBURG: CAJETANKIRCHE

Kuppelfresko

Aus Italien zurückgekehrt, erhält Troger durch den Bischof von Gurk den ehrenvollen Auftrag, die Kuppel der neuerbauten St. Cajetankirche in Salzburg mit Fresken zu schmücken.

Christus, erhöht über den Wolken, als derjenige, durch den alles gemacht ist, neben der Weltkugel sitzend, neigt sich zum hl. Cajetan hernieder, welcher von Engeln unterstützt, und auf den Knien liegend, in seliger Freude seinem göttlichen Herrn die Arme entgegenbreitet. Ihm zur Seite die hl. Religion, helmtragend, mit brennender Kerze in der Hand. Zur Rechten Christi thront die Gottesmutter, den Halbmond unter ihren Füßen. Auch sie nimmt lebhaften Anteil an der Begrüßung des in die Glorie einziehenden Heiligen. Engel tragen das Symbol der Erlösung und andere Leidenswerkzeuge. Dann folgen nach den großen Vorbildern der Spätrenaissance Johannes der Täufer, David mit der Harfe, Moses, Petrus, über dem ein Putto die Tiara hält, Paulus mit dem Schwerte und andere.

Das Werk trägt monumentalen Charakter, wenn auch das Prädikat „grandios", das Hammer ihm beilegt, übertrieben zu sein scheint. Sicher ist, daß Troger sich durch dasselbe als bedeutenderen Künstler einführte[1].

Um 1728. SALZBURG: SCHLOSS LEOPOLDSKRON

Aus der Zeit um 1728 stammt ein Jugendwerk, das mit formschönen Einzelheiten ausgestattet, heute noch große Leuchtkraft besitzt. Es ist die ihm später so geläufig gewordene Gestalt der hl. Religion mit dem Kelch, die von Engeln umgeben, die Deckenmitte der ehemaligen Hauskapelle des Schlosses des Grafen Laktanz Firmian schmückt.

1731. STIFT MELK: MARMORSAAL

Deckenfresko: Auroras Einzug

Über einer mächtigen, vom Kranzgesims hoch hinaufragenden Säulen-Scheinarchitektur Pozzo'scher Richtung, mit einem ebenfalls reich verkröpften Gesims, disponiert der Meister seinen an starken Gegensätzen reichen Plan.

Aurora hält ihren Siegeseinzug auf dem goldenen, von Löwen gezogenen Wagen. Ein tieferer Gedanke scheint der Darstellung zugrunde zu liegen, nämlich der bekannte Text des heiligen Paulus[2].

[1] Troger soll auch seiner Heimatgemeinde die Ausmalung der Kirche angeboten haben, wenn ihm das Gerüst gestellt werde. Sein Wunsch blieb unerfüllt. Das Deckenfresko der Kalvarienkirche in Kaltern i. T., „welcher Troger auch das Altarbild schenkte", gehört wahrscheinlich nicht zu seinen Jugendwerken. Vergl. Hammer l. c. S. 303. Anm. Das Fresko in St. Cajetan ist in der Kriegszeit durch die vielen Opferkerzen rauchgeschwärzt, und bedarf einer gründlichen Reinigung. Vgl. Top. IX. S. 115.

[2] Nox praecessit, dies autem appropinquavit, abjiciamus ergo opera tenebrarum — sicut in die honeste amubulemus. Röm. XIII, 12—13.

Die Nacht entflieht und mit ihr das fledermausartige Gewürm; Herkules tötet mit Macht die Lernäische Hydra, während ein Engel des Lichtes mit loderndem Blitzstrahlbündel die Dämonen des Lasters (ähnlich später in Altenburg) in den Tartarus hinabstürzt. Der sieghaften Lichtgöttin huldigen kleine Genien, und bieten ihr ein diamantenbesetztes Diadem an. Der mit Schmetterlingsflügeln geschmückte Zephyr weckt mit seinem warmen Hauche blühendes Leben. Wer denkt da nicht an Botticellis Frühling? Das Glück gießt die Schätze seines Füllhornes auf die der Tugend, dem Studium und Fleiße ergebene Menschheit. Wie bei Sandro feiert hier die Farbe ihre Triumphe im Schmelz ihrer Abstufungen. Guercinos Aurora hat es Troger angetan; während dort der lichtblaue Äther vorherrscht, dominiert hier das rosenfarbene Licht. Selbst in dem Deckenbild der Bibliothek wird diese Leuchtkaft nicht mehr erreicht, wiewohl dort die Gruppen auf einem smaragdfarbenen Grün-Blau stehen. Das Farbenbouquet ist entmaterialisiert, und es wechseln kräftige Pointen bis zum tiefsten purpurnen Unterton mit Guercinesker Wolkentönung, um die lichte Höhenwirkung zu steigern.

Während in der Bibliothek die auf Konsolen der gemalten Architektur[3] sitzenden allegorischen Frauengestalten die verschiedenen Disziplinen der Künste und Wissenschaften personifizieren, wird hier der Gedanke des Hauptbildes weitergesponnen, und die Kardinaltugenden durch den klassischen Heros wiedergegeben: a) Herkules am Scheidewege nach dem Angriff der Pygmäen; b) nach Vollendung seiner Großtaten.

1732. STIFT MELK: BIBLIOTHEK

Deckenfresko: Die Religion von den Wissenschaften umgeben

Die Troger geläufige personifizierte Religion bildet wiederum, mit Panzer, Helm und Schild bewehrt, den Ruhepunkt der um sie in schwungvollem Reigen kreisenden Gruppen. Die Stärke des Bildes liegt großenteils in der kontrastreichen Fleckenwirkung der Komplimentärfarben, die durch ein Karmesinrot in Fleisch- und Gewandpartien ausgeglichen werden. Das Zusammenfassen der Einzelheiten zugunsten der Gesamtwirkung ist offensichtlich. Bemerkswert ist hier die nahe Verwandtschaft der Augen-, Nasen- und Mundpartien mit Corregios Malweise. Es ist ein weiches, unbestimmtes Überleiten aus der einen in die andere Form.

Der Sinn der Darstellung ist eine Verherrlichung der christlichen Religion als Ursprung der vier Kardinaltugenden. Gedanklich sind die beiden Deckenbilder eng miteinander verbunden, d. h. wenn die Religion die volle Wahrheit entfaltet hat, wird der Sieg über die Mächte der Finsternis, über Sünde und Laster, ein vollständiger sein, und die

[3] Vom Architekturmaler Fanti ausgeführt. Zum Jahre 1731 sagt der Chronist: „Man hat aber nicht allein vor gegenwärtiges Jahr auf diese vorbesagte Außenwerk zu bewerstelligen gedenket, sondern auch auf die innere Einrichtung des Saal und Bibliotheck gedacht, dahero in September Zwei Maler, einer von der Architektur nahmens Cajetan Fanti, der andere in der Figurenmalerey berühmt, mit Namen Paul Troger von Wienn ankamen und ihre Kunst in den Saal also angewendet, daß vor künftiges Jahr in Saal nicht viel mehr in den Hauptwerk zu malen sein wird." Vgl. Topogr. Melk, S. 206.

vier Kardinal- und theologischen Tugenden eine neue Friedensära heraufbringen[4]. Denn aus diesen Werken spricht, ähnlich wie in Altenburg und Seitenstetten, die durch nichts getrübte Freude über den Besitz des katholischen Glaubens nach den überstandenen Leiden der Reformationszeit, in der menschliche Leidenschaft das Zepter geführt hat. So ist auch hier die Religion mit Helm und Schild gewappnet und trägt auf versiegeltem Buch des Lebens das Gotteslamm als Paladium des Sieges der Wahrheit. Dabei hat

1. der Starkmut Macht, Reichtum und Ruhm im Gefolge;
2. wird die Gerechtigkeit zur Verteidigerin der Schwachheit und Friedensliebe (justitia et pax osculatae sunt);
3. gibt die Klugheit der Schlange den theologischen Tugenden sicheres Geleit[5];
4. führt die Mässigkeit[6] die lorbeerbekränzten Selbstüberwinder in das Land des Friedens. In der Balustradenarchitektur bringt der Meister die Personifizierung der sieben freien Künste an.

Deckenbild im kleinen Bibliothekzimmer: D i e W i s s e n s c h a f t[7]
Putten umtanzen die Wissenschaft, die in den Wolken thront. An ihrem Haupte trägt sie kleine weiße Taubenflügel und weist mit der Rechten auf den Erdball, mit der Linken auf einen von Putten gehaltenen Spiegel. Auch hier gibt Fanti die Architektur-Dekoration.

1732. STIFT ALTENBURG: CHORRAUM

Die Kirche, welche wahrscheinlich unter Abt Laurentius (1410—1417) und dessen Vorgänger Johannes (1393—1410) im gotischen Stil erbaut wurde, mußte sich in der Glanzzeit des österreichischen Barock eine wesentliche Umgestaltung gefallen lassen. Nach dem Brande vom 3. Mai 1682, welcher das Innere und Äußere der Kirche zerstörte, wurde laut Kontrakt unter Abt Benedikt Leiß von Waidhofen a. d. Thaya dieselbe wieder hergestellt und barocke Gewölbe eingefügt. Jedoch erst unter Abt Placidus Much (1715—1756) erhielt die hohe Hauptkuppel ihr heutiges im Hoch-

[4] Troger gibt den Text des hl. Paulus wieder: „Wir haben nicht den Kampf wider Fleisch und Blut zu führen, sondern wider die Weltbeherrscher dieser Finsternis, wider die Geister der Bosheit. Darum ergreifet die Waffenrüstung Gottes. So stehet denn, eure Lenden umgürtet mit Wahrheit, angetan mit dem Panzer der Gerechtigkeit, eure Füße beschuht mit der Bereitschaft des Evangeliums des Friedens, zu allem den Schild des Glaubens ergreifend, und nehmet den Helm des Heiles und das Schwert des Geistes, welches ist das Wort Gottes." Eph. VI, 12—17.

[5] Angedeutet durch das rote, grüne und blaue Gewand. Die Hoffnung trägt die Schale des Gebetes. Der Liebe folgt der Amor mit dem Pfeil. Man denkt an Berninis Theresia in der Ekstase.

[6] Engel gießen eine Flüssigkeit aus einem Gefäß ins andere.

[7] Im Rechnungsprotokoll des Baujahres 1732 heißt es: „Denen Mahlern von Wien, Herren Cajetan Fanti, P. Troger und Franz Rosenstingl, 5260 fl." Vgl. Topogr. III. S. 209. Item 1733: Dene Mahlern von Wienn Paul Troger und Franz Rosenstingl wurde wegen gemachter Arbeit bezahlt: Aug. 80, Dez. 400 fl. ib. S. 212.

barock glänzendes Gewand[8]. Der Umbau war so gründlich, daß heute nur noch hier und dort eine versteckte Fensternische oder verschleierte Strebepfeiler an die ursprüngliche Form erinnern. Munkenast benutzt die vorhandene Transzeptanlage, indem er die Außenmauer mit den breiten Strebepfeilern von der untersten Abstufung senkrecht und mit letzteren bündig in die Höhe zieht, und ebenso dieselbe um eine Jochbreite nach unten ausdehnt. Dadurch verschob sich das Verhältnis des Langhauses in seiner äußeren Erscheinung so sehr, daß der Baumeister sich gezwungen sah, den Turm in dasselbe hineinzubeziehen[9].

Das Hauptgewicht wurde auf eine gute Beleuchtung der Kuppel gelegt[10]. Die von der unsichtbaren Lichtquelle ausgehenden Lichtbündel der fast versteckt liegenden Fenster sollten die Lichtwirkung erhöhen. Die polygonale Form des Chorabschlusses wird durch die vorgelagerten Säulen und Pilaster mit ihrem simaförmigen verkröpften Gesimse im Innern vollständig wettgemacht. Draußen am Chorabschluß läßt er einen haubenartigen Giebel bis zur Höhe des Dachfirstes emporsteigen. Die innere große in der Dachkonstruktion kaum ersichtliche Kuppel markiert er durch eine zierliche Laterne ohne Tambour.

Als Munkenast den Umbau vollendet hatte und die große Kuppel sich nach Fischer von Erlachs Vorbildern elipsenförmig über dem Mittelraum wölbte, konnte P. Troger nach kontraktlicher Vereinbarung zunächst mit den beiden kleinen korbförmigen Kuppeln über dem Hauptaltar und Presbyterium 1732 beginnen. Sein Honorar bestand in der Konventkost und 450 Gulden.

Erstes Feld: Die Kirche als Spenderin des Heiles

Der erste Vorwurf für die Kuppel des Altarraumes war die Kirche als Spenderin des Heiles. Darum trägt sie auch außer dem Helm nach Paulinischer Idee die Symbole des Kelches mit der strahlenden Hostie, das Kreuz in der einen, das Evangelienbuch in der anderen Hand. Es nähert sich ihr die gläubige Seele als Pilgerin, etwas abseits die heidnische, die von ihrer ephesischen Diana und ihren Räucherkerzen wie aufhorchend abläßt. Wo die Kirche, da Glaube, Hoffnung und Liebe. Diese, die Karitas, sitzt ihre Kinder ernährend zu ihren Füßen, während die zweite durch einen ankertragenden Putto gekennzeichnet ist, und die im Glauben bewährte Seele von einem Engel mit strahlender Krone gekrönt wird.

Der jetzt zweiundzwanzigjährige Künstler führte sich mit diesen Kuppelbildern in Altenburg empfehlend ein, sowie er vorher in Melk seinen Ruf begründet hatte.

[8] Conf. Chronicum succinctum ad num. 1719. Es ist die für die Architekten so überaus günstige Zeit unter Karl VI. (1711—1740), die Zeit Prandtauers † 1726 und seines Schülers Jos. Munkenasts, in der die Stifte Melk, Göttweig, Altenburg, Herzogenburg, Klosterneuburg in der Barockisierung ihrer Kirchen wetteiferten. Vgl. Hugo Hantsch, Jakob Prandtauer, Krystallverlag, 1926.

[9] Die Beleuchtungsverhältnisse wurden allerdings dadurch in den Eingangsräumen ungünstig beeinflußt. Ähnliches gilt in dieser Hinsicht auch von dem pompösen untern Kuppelraum.

[10] Die heutigen bunten Glasfenster in derselben sind weniger geschmackvoll und werfen beim Sonnenlicht störende Reflexe auf die Fresken.

Zweites Feld: Das himmlische Jerusalem

In dem zweiten, kleineren Gewölbefelde über dem Chorgestühl, bringt er einen Blick in das himmlische Jerusalem: Gott Vater mit dem auf versiegeltem Buche liegenden Lamme. Unter ihm die Apostelschar, die der Märtyrer und Jungfrauen; alle palmentragend, huldigen sie dem als Kind dargestellten Logos[11].

Hier strebt der Künstler sichtlich in der Zeichnung und Farbe ein perspektivisches Vor- und Rückwärts an, und es gelingt ihm besser als in der Hauptkuppel. Wie großes Gewicht man der Arbeit beimaß, erhellt aus dem eigens hiezu geschlossenen Kontrakte, der also lautet: An Heindt zu Ende Gesetzten Dato Jst zwischen Ihro Hochwürden und gnaden Herrn Placidum des hochlöbl. Stiftes Altenburg würdigsten Abbten Ihro Röm. Kayserl. Maijest: Rath einer N. ö. Land „Schaft" Verordnetten Eines: So dann den Edl und Kunstreichen Herrn Paulum Troger Anderten Theils, Nachsteheder Contrakt beederseiths verabredet, beliebet und verbündlich geschlossen worden. Diesem nach Versprechen Hochgedachter Herr Prälat bemeldtem Herrn Mahler vor die in dem Presbytorio der Klosterkirchen Sich befindende Kuppel, Solche in Fresko zu mahlen. zway Hundert Fünfzig Gulden und vor die Mahlerey des Feldt 200 fl. zu bezahlen, wie dann auch, ihme Herrn Droger, Zimmer, und Conventkost zu verschaften. Dagegen assecuriert sich auch Hochberihrter Herr Prälat von ungezweifelter Hoffnung, daß gedachte Mahlerei Selbigen zur vollkommenen Contento, ingleichen ihme Herrn Droger zur Vermehrung Seines Ruhm, durch den kunstreichen Pemsel verfertiget solle werden. Wie dann zur Bekräftigung dieser Contract in Duplo schriftlich verfasset und von

L. S. Placidus Abbt
Altenburg

L. S. Paul Troger

beederseits Contrahenten, mit Handunterschrift und Pettschaft fertigung vollzogen worden.

Actum Altenburg, den 2. November 1732.

Schon am 13. Juni quittiert der Künster den vereinbarten Betrag:

Daß ich Endts gefertigter von der andert Kuppel in Presbyterio mit 290 fl. völlig contentiert worden, attestir hiemit.

Wien, den 13. Juny 1733.

L. S. Paul Troger[12].

[11] Die doppelte Darstellung des Lammes und des Logos entspricht einem Gedanken des hl. Thomas in der Fronleichnamsliturgie: „Nec patris linquens dexteram venit ad vitae vesperam." Durch dieses Bild greift der Künstler eigentlich dem großen Gedankengange der Hauptkuppel vor, die eine bezaubernd schöne Symphonie auf das „Verbum incarnatum" durch die Vermittlung der Immakulata beinhaltet.

[12] Altenburger Stiftsarchiv.
Die Quittung über das zweite Feld fehlt in der Sammlung.

STIFT ZWETTL, BIBLIOTHEK, FÜNFTES FELD:
HERKULES VON PALLAS ZUR WEISHEIT GEFÜHRT

1732—1733. STIFT ZWETTL: BIBLIOTHEK[13]

Deckengemälde in 5 Feldern: Der Sieg des Herkules

In fünf Monaten, von Ende 1732 bis April des folgenden Jahres, vollendet Troger die Gewölbefresken, die im Bilde der Taten eines klassischen Heroen einen Panegyrikus auf den Heroismus der Tugend darstellen. Zu den fünf auszuschmückenden Feldern legte er fünf flotte Farbenskizzen vor, die angenommen wurden und heute noch in der Prälatur des Stiftes aufbewahrt werden. Sie sind reich an Bewegung, farbig weniger interessant.

1. Gottesfurcht als Anfang der Weisheit und jeglicher Tugend. (Abb.)

Die vom göttlichen Geiste erfüllte Weisheit (Schild mit Taube) erhebt als Endziel alles Strebens das auf dem versiegelten Buche ruhende Gotteslamm, dem die demütige Erfüllung des Gesetzes, die Wachsamkeit und Selbstüberwindung im Verein mit der Unschuld sich nahen dürfen.

2. Herkules am Scheidewege wird von Minerva aufgefordert, den Weg der Arbeit und des Kampfes, der zum Ruhmestempel führt, zu beschreiten; Genuß und Sinnestaumel locken unter den Klängen des flötenspielenden Pan den noch unschlüssig Dasitzenden; an seiner wuchtigen Keule erfreut sich ein spielender Putto.

[13] Dieselbe wurde von Munkenast unter dem Abte Melchior von Zaunagg (1706—1742) in den Jahren 1729—1732 erbaut. Das Gewölbe besteht aus fünf gedrückten korbbogenförmigen Rechtecken. Vgl. Rössler Stephan: Das Stift Zwettl, Selbstverlag. Zwettl 1893. S. 35. — Die Herakles-Sage wurde bereits 1515 von dem Wiener Schottenabte Benedikt Chelidonius in Form eines lateinischen Dramas verarbeitet und von Konviktoren des Stiftes aufgeführt. Vgl. Borowan, P. Hadamar: Das Drama des 17. Jahrhunderts im Stifte Heiligenkreuz. Reichsp. Quelle 1926, Nr. 343. Zudem hatte Lebrun dieses Thema schon in seiner Jugend künstlerisch verwertet. (Semrau, C.: Galerie des Hotels Lambert-Thorigny. l. c. S. 190.)

STIFT ZWETTL, BIBLIOTHEK, ERSTES FELD:
GOTTESFURCHT ALS ANFANG DER WEISHEIT

3. Herkules hat sich bereits für den siegreichen Kampf entschieden, und steht im Begriffe, einer vielköpfigen Hydra den Garaus zu machen, da er bereits einen Giganten niedergeschmettert hat; seine Arbeit geschieht unter den Auspizien der Pallas und Fortitudo.

4. Fama verbreitet den Ruhm des Sieges über die ganze Erde (gloria terrestris) und krönt ihn angesichts der hervorragenden Siegestrophäen, der Hydra, des Kretischen Stieres usw.

5. Herkules genießt den Lohn der Unsterblichkeit (gloria coelestis). Pallas führt den Helden zur Weisheit empor (Abb.), die den Siegeslorbeer und die Ewigkeitsschlange in den Händen hält. Die Personifizierung der Kardinaltugenden sind Zeugen des ehrenvollen feierlichen Augenblickes.

Die Freskotechnik bereitet dem ringenden Künster noch sichtliche Schwierigkeiten. Der Fleischton ist zum Teil noch branstig. Die einzelnen Tonwerte des Gesamtkolorits sind noch unausgeglichen, die Linienführung noch holpericht, und dennoch erscheint er als jugendlich faustischer Stürmer, der in der atektonischen Auflösung einem ungezwungenen Linienfluß huldigt, und in der Vielheit der Gestalten eine rein äußerliche Einheit erstrebt. In Farbe und Komposition überschreiten diese Bilder nicht das Mittelmaß. Ihre Leuchtkraft ist heute noch groß. Die Übergangstöne bereiten dem Meister noch einige Schwierigkeiten.

Auftraggeber war der Abt Melchior von Zaunnack (1706—1733). Er notiert in seinem Tagebuch, am 23. April: „. . . in via (Horna rediens) obviavit mihi pictor Troger post peractum suum laborem in nova bibliotheca nostra, pergens ad monasterium Altenburgense ad suum iam antea inceptum laborem in ecclesia ibidem noviter instructa et plurimum mutata in meliorem formam."

Troger wandelt hier noch vollständig in den Spuren Pompeo Batonis (1708—1787). Sein kühles, doktrinär klassisches Element vermengt sich mit der in hohem Grade freundlichen Erscheinung der Werke[14] Cortonas (1596—1669) in den Deckenbildern des Palazzo Barberini, ohne deren Mangel an ernstem Stilwillen zu teilen. Der Heroismus der Tugend erscheint im lichten Gewande einer spielerisch tändelnden Grazie, die das Kampffeld verläßt, um den billig erworbenen Lorbeer zu empfangen.

1732—1733. STIFT ALTENBURG: KIRCHE

Hauptkuppel (Abb.) Zum Leitmotiv wurde dem Meister der apokalyptische Gedanke des hl. Johannes 12, 1—5, gegeben. Das sonnenbekleidete Weib mit dem Mond unter den Füßen, geschmückt mit der Zwölf-Sternen-Krone.

Von ihr heißt es: „Und sie gebar einen Sohn, ein Knäblein, der alle Heiden sollte weiden mit eiserner Rute. Und ihr Kind ward entrückt zu Gott und seinem Stuhle." Die Darstellung wird zu einem echt dramatischen Geschehen erhoben. Die unbefleckte Jungfrau ist blondhaarig, mit weißem Kleide und flatterndem lichtblauen Mantel angetan. Eine engelgleiche Lichtgestalt setzt ihr die Strahlenkrone aufs Haupt, und wird selber von ihr bestrahlt. Künstlerisch bedeutend gemalt! Ein lilientragender Engel-

[14] Burckhardt: Der Cicerone, II. T. 1879, S. 785.

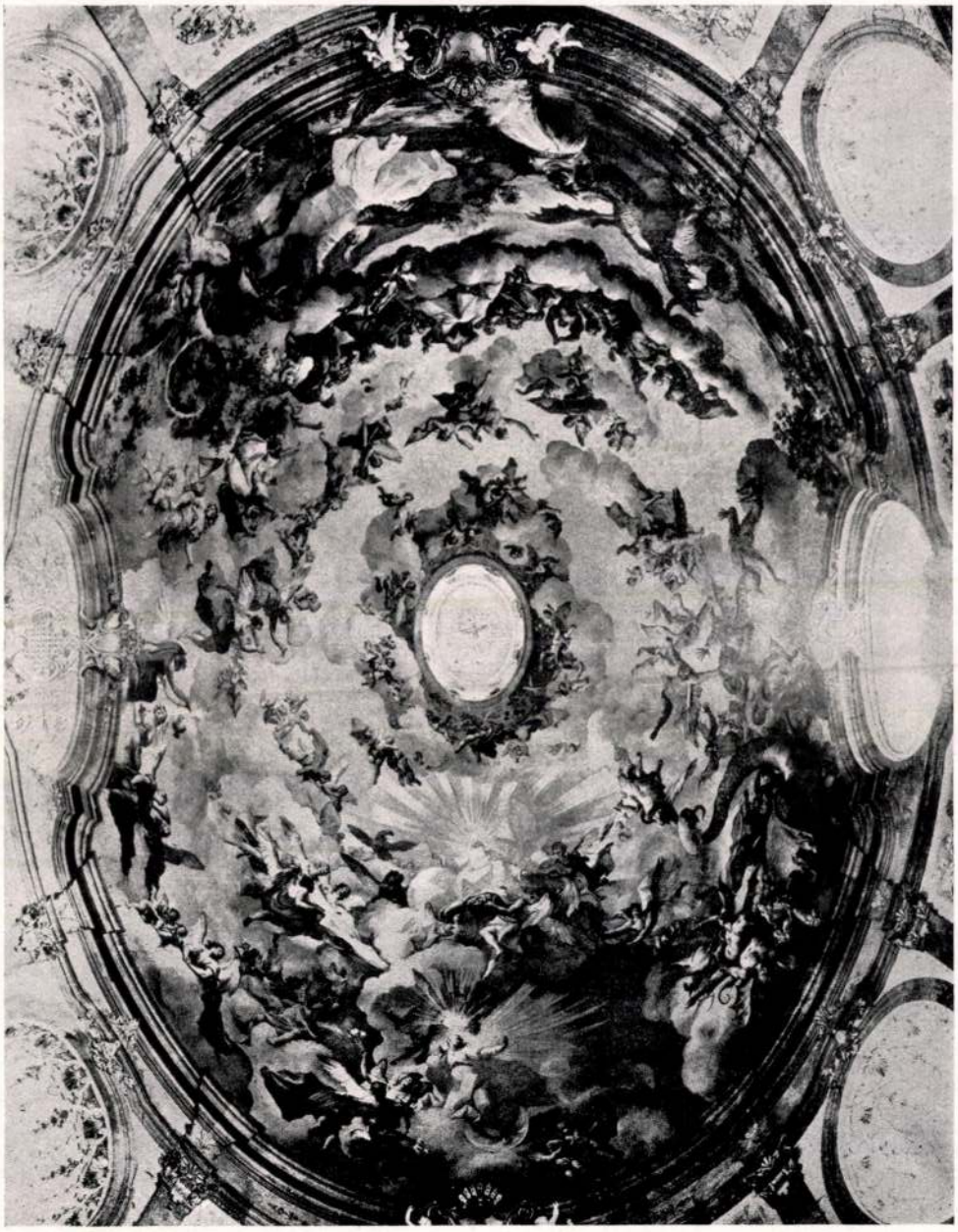

STIFT ALTENBURG, KIRCHE. HAUPTKUPPELFRESKO

reigen trägt sie empor, die nicht wie sonst nach Murillo-Art in die Betrachtung der Schönheit Gottes versenkt ist, sondern sich mit Entsetzen nach links wendend, ihre Hände abwehrend gegen die vielköpfige Hydra, die im selben Augenblick von dem kopfüber herabschnellenden Erzengel Michael, in tollkühner barocker Auffassung, in die Tiefe gestürzt wird. Der Höllensturz des Drachen mit seinem Gefolge ist zeichnerisch wie farbig eine sehr gute Leistung, wenn man die Schule und Jugend des Künstlers in Betracht zieht.

Die vom Wiederschein flammender Glut geröteten Leiber der Schreckgestalten Grünwaldscher Färbung kontrastieren sehr gut gegen die zarteren Tonwerte der Madonna mit ihren Engeln. Troger wählt mit Absicht den Augenblick der Krise im siegreichen Kampfe[15].

Man muß sich schon in die barocken Gedankengänge hineindenken, um die stark gestikulierende Anteilnahme der großen Frau und Gottesmutter an demselben zu verstehen. Der Meister macht den starken Gestus zum lauten Dolmetsch innersten seelischen Erlebnisses, das aus dem grundsätzlichen Gegensatz resultiert[16]. Allerdings wäre eine einfache Abkehr vom Feinde und ein Hinstreben zu Gott nach der Auffassung des großen Spaniers unserem Empfinden zusagender gewesen.

Das „Ecce venio", — „Siehe, ich komme", des Logos, zeigt der Künstler sehr tief und schön in dem auf einem großen Leintuch liegenden, von einer Engelschar zum Vaterthron emporgetragenen fleischgewordenen Wort; und als „figura substantiae eius" ruht der Blick des Wohlgefallens des Alten der Tage auf dem Sohne, der bereitwilligst die Gott geraubte Ehre wiederherzustellen gekommen ist. Daher das Ausbreiten der Arme des Kindes[17].

Anbetende, weihrauchfaßschwingende Engel bilden den Rahmen zu diesem höchst dramatischen Schauspiel, das in den Gott Vater gegenüber angeordneten 24 Ältesten, die anbetend ihre Kronen niederlegen, seinen künstlerisch würdigen Abschluß findet. Unterhalb dieser Gruppe ordnet Troger die Episode der Verfolgung des Weibes durch den Drachen an, „der sah, daß er verworfen war auf die Erde und (daher) das Weib verfolgte, die das Knäblein geboren hatte. Das mit Adlerflügeln versehene Weib flieht, verfolgt von einem monströsen geflügelten Lindwurm, der hinter ihr her einen Wasserstrom ausspeit[18], daß er sie von dem Strome fortschwemmen mache". Apoc. XII, 15. Jedoch hilft die Erde dem Weibe, tut ihren Mund auf und verschlingt die Fluten. Ibd. 16.

Die goldfarbige Landschaft erinnert an Trogers frühere Theatermalerei, die auf künstliche Beleuchtung eingestellt ist. Offenbar hat er diese Tonskala noch nicht über-

[15] „Und es entstand ein großer Kampf im Himmel: Michael und seine Engel kämpften mit dem Drachen." Apoc. XII. 7.

[16] „Ich will Feindschaft setzen zwischen dir und dem Weibe." Gen. III., 15.

[17] In den apokalyptischen Bildern A. Dürers ist das Motiv schon enthalten. Dr. Pigler weist darauf hin, daß Ign. Günther dieses Trogerische Motiv in dem Mallersdorfer Hauptaltar in Plastik übertragen wiederholte.

[18] Sinnbild der Schwäche.

wunden. Es ist der Wüstensand ohne das typische Lilagrau. Noch steht er mit seinen tiefbraunen Schatten und grellen Schlaglichtern im Banne der Carracci als ehemaliger Schüler der Akademie von Bologna. So hat ja auch Annibales Hauptwerk im Palazzo Farnese, der mythologische Bilderkreis seine beste Wirkung bei künstlichem Licht. Der Wasserstrom des Drachen ist noch zu ledern. Das branstige Rotbraun der Fleischpartien wirkt auch dann noch hart, wenn er es durch das feinere Blau und Grau der Wolken auszugleichen sucht. Trotz der Einteilung in große Partien geht doch die Note einer unmotivierten Zerrissenheit durch die Komposition, die bei einer perspektivischen Abstufung der Tonskala jedenfalls beträchtlich gemildert worden wäre. Die am 2. November 1732 begonnene Kuppel stand bereits am 13. Juni vollendet da. Sie trägt die Signatur am unteren Rande: Troger in. et pinxit[19].

Fortgeschrittener erscheint uns das Deckenbild über der Orgelbühne, das die Überführung der Bundeslade durch den König David darstellt. Es hat eine geschlossene Gesamtwirkung. Vor dem von zwei gelblichweißen Rindern gezogenen Wagen mit der Bundeslade tanzt der königliche Sänger auf der Harfe spielend. Zymbeln- und flötenspielende Knaben ziehen voraus. Soeben ist Usa zu Boden gestürzt wegen seines Frevels, daß er die Lade Gottes hielt, als die Rinder bei der Tenne Nachobs zur Seite austraten. Entsetzt schauen die Umstehenden auf den Gestürzten.

Eine Gruppe musizierender Engel lagert auf der gegenüberliegenden Seite.

Dieses Bild scheint im Anschluß an das Hauptgemälde entstanden zu sein, und teilt mit diesem bezüglich der Farbe dieselbe Schwäche. Die Figuren stehen etwas groß und breit in dem beschränktem Raume.

1735. ST. PÖLTEN: BISCHOFSHOF. BIBLIOTHEK

1. Heiligung des blinden Tobias (Medizin).
2. Die Pharisäer mit der Zinsmünze (Jurisprudenz).
3. St. Paulus in der Verzückung (Theologie).
4. Dionysius der Areopagite, beobachtet die Sonnenfinsternis (Philosophie).

Zum ersten Male wählt Troger diese Motive zur Ausschmückung von Bibliotheksräumen, und wiederholt sie acht Jahre später in der Altenburger Bibliothek.

Man möchte hier von konvulsivisch starken Verkürzungen reden, die durch den zu geringen Abstand des Beschauers unschön wirken, wie auch die Zeichnung ausnahmsweise an Korrektheit zu wünschen übrig läßt. Die Farbe zeigt sich spröde unter seiner

[19] Laut Kontrakt vom 1. April 1733 erhielt er außer Wohnung und Verpflegung für das Kuppelbild 1900 fl. und 10 Eimer besten Nußberger Weines. Es waren mit ihm tätig sein Vetter und ein Gehilfe. Vgl. Burger, Nachträge l. c. S. 18, 10. Ende 1733 quittiert er die vereinbarte Summe also: Dass ich Endts Unterschriebener Von Ihro H. Prälat von Altenburg vor die gemalenen Grossen kuppl bin richtig mit Ein Tausend neunhundert gulden sage 1900 fl. Contrahierter Massen bis auf die 10 Eimer Nußberger Wein bezahlt worden. Ingleich mir auch auf die kleine Chorkuppl per abschlag geben worden. Ein hundert Gulden. Dises bezeiget Meine gewöhnliche Fertigung. Wien, den 29. November 1733. L. S. Paul Troger.

modellierenden Hand, was man in den Plafondfresken des Melker Marmorsaales und in der Bibliothek daselbst, die doch schon 1731—1732 beendet wurden, nicht wahrnimmt. Vermutlich überließ er die Ausführung größtenteils dem jungen Zeiller, dessen Technik in den Lünettenfresken der Altenburger Stiftsbibliothek mit den hiesigen Bildern ziemlich übereinstimmt, zumal Troger im selben Jahre das große Hauptaltarbild nebst den beiden Seitenaltargemälden für die dortige Stiftskirche ausführte[20].

1735. STIFT SEITENSTETTEN: MARMORSAAL

Deckenfresko: Harmonie zwischen Glaube und Wissenschaft

Das Deckenfresko entstand im genannten Jahre unter Beihilfe des Jos. Krinner[21], der die Architekturmalerei ausgeführt haben dürfte. Da derselbe Vorwurf nach reiferer Entwicklung 1738 auch im Stift Altenburg ausgeführt wurde, erübrigt sich an dieser Stelle ein näheres Eingehen auf dasselbe.

UM 1736. SCHLOSS GUTTENBRUNN: BISCHOFSKAPELLE[22]

Nach der damaligen Mode malt Troger an Stelle der fehlenden plastischen Stuckumrahmung in schweren, frühbarocken Formen eine für seine viel zarter eingestellten Bilder verhältnismäßig schwere fingierte Stuckumrahmung. In der Altarnische ist Ecclesia mit der brennenden Kerze, d. i. dem Glaubenslicht in der Rechten und Eucharistie und Gesetzbuch in der Linken dargestellt. Die fast saloppe Gebärde hat er später vermieden.

Die Kuppel mit der Krönung Mariä enthält im Kern das, was der Künstler später in so grandioser Weise in Dreieichen offenbarte. Gott Vater und Sohn schicken sich an, die Himmelsmutter, die wie üblich, mit einem weißen Kleid und blauen Mantel gekleidet, freuderfüllt die Hände faltet, zu krönen. Es folgen in der Rundung die in den Wolken gelagerten Apostelfürsten Petrus und Paulus, dieser mit schwerttragendem Engel, jener mit den Himmelsschlüsseln, ferner Andreas und Jakobus, die Märtyrer Florian und Joh. Nepomuck, Apollonia und Barbara, Augustinus, das Vorbild der Gottes- und Nikolaus das der Nächstenliebe; Johannes der Täufer und St. Joseph, dem ein Engel den Lilienstab hält, Karl Borromäus, Theresia und Hedwig in der Zisterzienserinnentracht, mit dem Herzogsmantel, Isaias und David. Daran fügen sich Engel, die das Kreuz tragen; ein anderer mit dem Kelch, ein dritter mit der Herzogskrone auf einem Kissen. Kurz, ein farbig zartabgetönter Kranz von Heiligen, teils in beschaulicher Ruhe, teils in Bewegung, alle der zentralen Hauptgruppe zu- und untergeordnet.

[20] Die Fresken im ehemaligen Chorherrenstift zu St. Pölten wurden im Auftrag des Propstes Führer ausgeführt. Derselbe hatte Stift und Kirche (heute Bischofshof und Domkirche) durch Prandtauer und dessen Schüler Munkenast barockisieren lassen. Vgl. P. Endl: Troger l. c. S. 31 und Hantsch, Jak. Prandtauer, Krystallverlag 1926. S. 52.

[21] Jos. Krinner trat erst 1783 in die Wiener Akademie ein. Vgl. Riesenhuber: Die Barockkunst in Österreich, Linz 1924. S. 537.

[22] Ehemalige Bischöfliche Sommerresidenz.

PRESSBURG, ELISABETHINENKIRCHE, HAUPTALTAR: HL. ELISABETH

die Konturen zu absorbieren, die zitternde Atmosphäre jede Körperschwere aufzulösen scheint. Bei allem Leben der Bewegung und Formenfülle nichts Verschobenes, irrationell Verdrücktes, sondern natürliche Konzentrierung der Ausdrucksform, um das tiefere geistige Element möglichst adäquat wiederzugeben.

Um 1748. Seitenaltarbilder: 1. Christi Leichnam im Grabe von Engeln betrauert. (Abb.)

Über dem Altar der „Mater dolorosa" behandelt Troger das in der Renaissance so beliebte Thema der Beweinung Christi. An Stelle der trauernden hl. Frauen und Jünger wählt er eine trauernde Engelschar. Schon griffen Rubens und van Dyck dieses

PRESSBURG, ELISABETHINENKIRCHE, SEITENALTÄRE:
HL. FAMILIE — BEWEINUNG CHRISTI

ergiebige Motiv gerne auf, da es Gelegenheit bot, starke malerische Kontraste mit dem lebhaften Ausdruck gesteigerten Schmerzes wiederzugeben. So läßt Rubens bald die hl. Mutter dem toten Sohn die Augen zudrücken, oder zwei Engel in heftigem Schmerze den Leichnam des Herrn beweinen. Es sind dies eigentlich echt menschliche Äußerungen derselben. Troger geht in der Verinnerlichung des Gegenstandes einen Schritt weiter, lagert ähnlich wie der große flämische Meister schräg und breit in den Bildraum auf schneeig weißen Linnen gebettet den Leichnam des Erlösers, und umgibt ihn mit den Lichtgestalten trauernder Engel, die in hl. Schauer die Größe des Opfers in der Einsamkeit des Grabesdunkels beweinen. Dadurch erhält das Sujet einen mystischen Einschlag, der dem tiefer schürfenden Barockmeister aus der Seele spricht.
In der klassischen Durchmodellierung des Inkarnat steht er den genannten Künstlern nicht nach, verzichtet aber auf die Brillierung der Farben, und konzentriert seine Aufmerksamkeit auf den Linienfluß, der im berechneten Helldunkel seinen Eindruck nicht verfehlt. Wenn van Dyck den lauten pathetischen Schmerz in ein stilles Schluchzen milderte, die Anmut erhöhte, indem er die bei Rubens starren Glieder in eine natür-

liche Lage bringt, und das flimmernde Licht sich sanft über den Leichnam ergießen läßt, um in den duftigen Übergangstönen die Schönheit des Körpers malerisch herauszuschälen, so findet die Kunst Trogers in dem stummen, tränen- und lautlosen Mitleid, mit dem die Engelgestalten das Haupt, die Hände und Füße umfassen, den geheimnisvollen Ausdruck höchster Vollendung.

2. Mater dolorosa

Unterhalb dieses Werkes stellt er die Mater dolorosa als Kniestück in ovalem Format dar, wie sie sich, das Auge tränenumflort, der Betrachtung des Leidens Christi in einsamer Stille überläßt. Sie trägt ihren üblichen blauen Mantel, ein gelbliches Kopftuch umhüllt ihre Schläfen, die zart modellierten Hände hält sie lässig verschlungen vor sich. Es ist ein Kabinettstück expressionistischer Seelenmalerei im guten Sinne, ein wirkliches Andachtsbild.

3. Um 1748. Hl. Familie. (Abb.)

Über dem Seitenaltar der Epistelseite bringt er das Bild der Hl. Familie. Mit einem weißen Kleide angetan, steht das Jesuskind, seine Arme ausbreitend, auf dem Schoße seiner jugendlichen Mutter, die es leicht umfangen hält. St. Joseph steht zur Rechten neben der Gottesmutter hinter seiner Hobelbank mit dem Symbol der Jungfräulichkeit und wendet sich voll Interesse dem göttlichen Kinde zu. Die entgegengesetzte Seite wird von einem geflochtenen Stuhl ausgefüllt, auf dem ein gleichartiges, garngefülltes Körbchen steht; eine Schere liegt daneben, eine weiße Decke hängt über der Stuhllehne und ist mit einer gestickten Rose geziert. Neben der Hobelbank liegen Meißel, Säge und Holzhammer. Das Ganze ein wirklich anheimelndes Stilleben aus der Zeit des Meisters. Kleine Putten schweben anbetend aus der Höhe hernieder. Eine Stätte der Arbeit und des Friedens. Troger bevorzugt in diesen Werken eine Art Galerieton, der nun öfter wiederkehrt. Der Einfluß der Rembrandtschen Bildbehandlung mit der warmen Terra di Siena-Lasur ist unverkennbar.

4. Hl. Thekla

Als Gegenstück zur Mater dolorosa steht auf diesem Altar das lebensgroße (Kniestück) Ovalbild der jugendlichen hl. Thekla, Jungfrau und Märtyrin, die in ihrem zimeliengeschmückten Purpurmantel, in der Zeittracht des Rokoko, in blütenreiner Jugendschönheit, das Idealbild der Ringenden sein soll. Maulbertschs Wranauer Thekla lehnt an diese an.

5. St. Johannes Nepomuk

St. Johannes Nepomuk in der Glorie, auf Wolken sitzend, mit der Palme in der rechten Hand. Engel umschweben den verklärt nach oben Schauenden. Einer trägt als Märtyrerwerkzeug Kette und Schloß. Dieses Gemälde, das eine Wiederholung des Schönbrunner Altarbildes ist, leitet zu dem im Barockmuseum in Wien über.

RAAB (GYÖR): JESUITENKIRCHE

1742. Hauptaltarbild: St. Ignatius

Das Bild stellt den hl. Ignatius dar, wie er verklärt auf Wolken in die Höhe schwebt. Unter ihm die leidende Menschheit, die zu ihm aufblickt. Die Hauptfigur ist ein fast

STIFT LILIENFELD: HL. FRANZISKUS

unbekleideter Greis, der an Dominichinos Kommunion des hl. Hieronymus erinnert. Eine skizzenhafte Federzeichnung[27] zu diesem Gemälde birgt die Albertina. Sie bildet einen summarischen Ideenniederschlag, der in der Ausführung zweckdienliche Veränderungen erfuhr. Die Doppelgruppierung, die Troger so geläufig ist, daß selbst Unterberger ihm darin folgt, gibt auch hier die spannende Form der leidentrückten Himmels- und leiderfüllten Erdenbewohner, die „via triumphalis" der Gotteskämpfer, die hier so klein und unscheinbar beginnt, um im Lichte zu endigen.

An anderer Stelle habe ich schon darauf hingewiesen, daß Troger Dominichino studiert und zum Vorbild genommen. Pigler stimmt mit dieser Ansicht überein und weist auf eine Federzeichnung desselben in der Sammlung Artaria in Wien hin, welche Dominichinos „Martyrium der hl. Agnes" in Bologna variiert. Vgl. l. c. S. 64, Anm.

SALZBURG: STIFT ST. PETER

1. Um 1728—1730. Christus am Ölberg. (Abb.)

Der Meister Paul ist nicht nur symbolisierender Repräsentationsmaler. Dort, wo er seiner eigenen Neigung nachgehen kann, verrät er einen deutlichen Zug tieferer Erfassung und Verinnerlichung, eine Mitgift seines Heimattales. Das genannte Stift besitzt zwei in dieser Hinsicht bedeutende Werke. Zunächst Christus im Ölgarten in

[27] Deutsche Schulen, 26, Inv. 20, 724. — Bezüglich der Bezahlung heißt es in der spezifizierten Rechnungsablage: Mahler Troger in Wienn. Vor d. Altar Blat 700 fl. ib. S. 76.

SALZBURG, ST. PETER: CHRISTUS AM ÖLBERG

nächtlicher Stille von einem Engel getröstet. Die tiefen Schatten der Nacht umgeben den in seelischen Qualen am Fuße eines Hügels zusammengebrochenen Erlöser. Der Künstler überzeugt den aufmerksamen Beschauer, weil er bis an die Peripherie des Miterlebnisses vordringt; dazu verhilft ihm der seelenvolle Ausdruck des völligen Erschöpftseins im Antlitz Christi, in der sprechenden Halspartie, in den krampfhaft verschlungenen Händen, die im Kampfe schier ausgerungen. Aus dem dunklen Hintergrund tritt der Engel im lichten Gewande, etwas befangen, als wage er kaum dem Betenden sich zu nahen. Das helle Karnat des Engels dient als willkommene Folie das silhouettenhaft dunkle Haupt des Herrn plastisch hervortreten zu lassen. Später dringt er noch tiefer in dieses Problem ein. Lebensgroße Figuren. Lw. 118 : 165 cm[28]. Das Barockmuseum in Wien besitzt eine Wiederholung desselben Gegenstandes mit ebenso guten malerischen Qualitäten.

[28] Im Pfarrhof von Welsberg befindet sich eine ärmliche schematische Kopie dieses Vorwurfes. Beide auf Leinwand, lebensgroß. Nach der Topographie ist das Salzburger Bild „in der Art des Troger". Es ist die Hand des Meisters selbst. Vgl. Top. XII, S. CLXI. Stift Seitenstetten bewahrt eine Variante dieses beliebten Themas.

SALZBURG, STIFT ST. PETER: MATER DOLOROSA

Interessant ist nun die Verwertung desselben Motivs zu einem Franziskusbilde. (Abb.) Der Heilige im braunen Ordenshabit hat sich, hingerissen durch die Betrachtung des Leidens Christi, dessen Kruzifix er mit seinen durchgeistigten Händen an seine Brust drückt, seitlich über dasselbe zurückgebeugt. So legt er auch hier die leuchtende Halspartie frei und man glaubt unter der vibrierenden zarten Haut den leisen Pulsschlag zu vernehmen. Ein inneres Erschauern und Beseligtsein zugleich spielt auf den vergeistigten Zügen, als habe die mystische Beschauung die Seelenkräfte dem Leib entwunden. Stift Lilienfeld, Lw. 85 : 72 cm[29].

2. Mater dolorosa. (Abb.)

Finstere Nacht und tiefes Leid im Menschenleben sind einander verwandte Begriffe. Der Meister wählt die Zeit der nächtlichen Stille nach dem Kreuzestod des Herrn, um dessen Mutter in der Betrachtung des Geschehenen darzustellen. Als stummer Zeuge liegt die Dornenkrone zu ihren Füßen. Schmerzlich bewegt zeigen ihr kleine Putten

[29] Vielleicht stimmt dieses Bild mit dem von P. Endl erwähnten in der Gemäldesammlung von Hermannstadt überein.

einen Kreuzesnagel. Die erschütternde Tragik, die sich in der Schmerzensmutter in ihrer Unmittelbarkeit auswirkt, weckt Mitleid und Ehrfurcht zugleich. Die aufrechte Haltung läßt jedoch ein leises Ahnen beseligender Hoffnung durchblicken. Was im Abschied des Orpheus von Eurydike der Meister der Reliefplastik Ende des 5. Jahrhunderts angeklungen, das Wort „Trennung" ist hier in der Vereinsamung klassisch wiedergegeben. Lw. 118 : 165 cm[30]. Desgleichen die züngelnde Flammenform der Komposition.

3. 1754. Pastell-Porträts

Das Stift besitzt sechs Pastell-Porträtköpfe, die künstlerisch belanglos, wiewohl auf Bestellung hin, doch nur schematisch von Troger hingeworfen sind. Es sind Versuche in einer Technik, die dem Meister nicht liegt, in der eine Rosalba Carriera Studien machte, De la Tour das Pariser Modeporträt einführte. Troger will als moderner Mensch nicht zurückstehen, er versucht, und es scheint, daß es dabei sein Bewenden fand, weil ihm diese Rokokopuderkost nicht mundete[31].

4. Zwei gute Porträts, die ich mit größerer Wahrscheinlichkeit dem Meister zusprechen möchte, befinden sich in der Stiftsprälatur. Es sind die Bildnisse des Grafen Leopold Ant. Freih. v. Firmian, 1727—1744, und des Grafen und großen Gönners Trogers Ernst v. Lichtenstein, 1745—1747. Beide in der fürsterzbischöflichen Tracht mit Rochett, rotseidener Mozetta und Talar, Pektorale und Fingerring. Sie tragen den ausgesprochenen Charakter der Malweise unseres Künstlers.

SALZBURG: ST. JOHANN AUF DEM IMBERG

Um 1730. Ölbild: Tod des hl. Joseph

Mit diesem Bilde beginnt Troger ein Thema abzuwandeln, das auf ihn, während seines Aufenthaltes in Italien, großen Eindruck gemacht haben muß. Es liegt ihm ein Werk seines Meisters Piazzetta zugrunde[32]. Zunächst sucht er in einer abweichenden Form seine Selbständigkeit zu wahren. Er läßt den hl. Joseph in den Armen des neben seinem ärmlichen Lager sitzenden Erlösers seine Seele aushauchen, während die heilige Mutter links neben ihm kniet. Ein zuschauender Engel schließt nach oben in wenig glücklicher Weise die Gruppe mit seinen ausgespannten Flügeln ab. Dadurch entsteht ein unschöner Hohlraum, der nicht genügend motiviert ist. Zu Füßen des Sterbelagers sitzen auf einer Stufe zwei Putten; der eine in hellem Fleischton, weist auf das mit Tischlerwerkzeug gefüllte Körbchen, der andere, dunkelrötliche, trägt den blühenden

[30] Auch von diesem Bild besitzt der Pfarrhof von Welsberg eine matte Kopie. Außerdem noch ein Frühwerk des Meisters, eine Pietà in Lebensgröße auf Leinwand. Eine dritte, ebenso frühe Arbeit befindet sich auf der Stiege der Müllner Augustinerkirche, in der Troger noch mit der Komposition ringt. Der Leichnam Christi liegt unpassend im Raum neben der sitzenden, das Haupt zur Klage erhebenden heiligen Mutter. Die sehr stark verkürzten Züge erinnern an das Modell zur Mutter des Tobias.

[31] Im Ausgabenverzeichnis des Stiftes von 1753—1761 heißt es: Dem P. Troger, Pastell Mahler 4 fl. 10 Kr. c. Top. S. CLXI., ebenso S. CLXXVI. Anno 1754: Dem Herrn Troger, Pastell Mahler vor 6 Porträts in dem Abtei-Schlafzimmer 18 fl 24 Kr.

[32] Vgl. Tod des hl. Joseph von Piazzetta in: G. B. Piazzetta von Aldo Ravà l. c. S. 64.

GRAZ, SKIZZE ZUM ALTARBILD DER NEULERCHENFELDER KIRCHE ZU WIEN: DER TOD DES HL. JOSEPH

Josephsstab, d. h. mit einem Büschlein winziger Lilienblüten am Ende, wie er für Troger typisch bleibt. Diese Komposition scheint ihn aber nicht befriedigt zu haben. Er geht darum unter engerem Anschluß an das Altarbild des Franzesco Trevisani zu S. Ignatio in Rom zu einer Neugestaltung über, die uns in der Grazer Studie (Abb.) und dem danach ausgeführten Altarbild der Neulerchenfelder Kirche in Wien[33] erhalten geblieben ist. Es war ihm dies ein leichtes, weil er das

[33] Der Altar der Neulerchenfelder Kirche wurde 1764 (sein Gegenstück, Joh.-Nepomuk-Altar, 1754 um 647 fl. errichtet) um 300 fl. renoviert und auf ihre jetzige übereinstimmende Gestalt gebracht. — Es ist anzunehmen, daß das Bild St. Josephs aus dem Nachlasse Trogers der Kirche vermacht und dem Seitenaltar eingefügt wurde. Ein Schüler des Meisters verfertigte das Gegenstück nach der Darstellung der Schönbrunner Schloßkapelle. Vgl. Top. II, S. 212.

genannte Gemälde in einer Federzeichnung, die er selbst mit „Trevisani" bezeichnete[34], festgehalten hatte. Nur galt es für ihn das Werk eines der „kraftlosen Süßigkeit und Leere" zugeneigten Meisters mit innerer Wärme zu erfüllen[35]. Man darf hier schon von einem imitatorischen Anlehnen reden, denn er nimmt dabei keinen Anstoß, selbst die wimmernden Putten herüberzunehmen, die ihre Tränen mit einem saubern weißen Tüchlein trocknen. Die aus der Höhe herabgleitende dunkle Gestalt Gott Vaters, mit dem übermächtigen rechten Arm ist nicht gerade vorbildlich zu nennen.

Die übliche von links nach rechts, aus dem Hintergrund nach vorn gehende Diagonale erhält eine umgekehrte Abweichung in einem Gemälde desselben Gegenstandes im Dominikanerkonvent zu Wien. Es deckt sich hierin mit einer späten Federzeichnung in Budapest, nur daß, wie dort St. Benedikt, hier Gott Vater in großdrapiertem Mantel auf Wolken erscheint, resp. herabgleitet, um den Sterbenden zu trösten, auf den Christus zur Rechten des Lagers sitzend hinweist, während die Rechte des Scheidenden in seiner Linken ruht. Maria kniet mit echt trogerisch schön verschlungenen Händen dem Herrn gegenüber. Neben ihr Engel mit Lilien. Dem Blau-Rot der Gewandung Christi entspricht ein Rot-Blau bei ihr, die den typischen gelbgrünen Schleier trägt. Der gelbbraunen Decke, welche die rötlichbraunen, vorzüglich gezeichneten Füße St. Josephs frei läßt, entspricht als Komplementärfarbe das dunkelgrüne Untergewand mit dem dunkelvioletten Mantel Gott Vaters, der sich wie in der Altenburger Kuppel, auf die Weltkugel stützt.

Sigrist, der Epigone Trogers, karikierte in der zopfigen Umgestaltung des Vorwurfes den an sich schon sehr realistischen Einschlag durch das Hochziehen der Füße des Sterbenden, die plumpen Hände, das affektierte Hingelagertsein Mariens. Es ist das Ausklingen eines schwächlichen Manierismus zugunsten gesteigerter malerischer Wirkung[36].

SALZBURG: KAJETANKIRCHE

Um 1735. Altarbild: St. Kajetan tröstet die Pestkranken

St. Kajetan mit Rochette und Stola bekleidet, erscheint den ihn in ihrer Not anrufenden Pestkranken. Sie zu trösten, ihnen Hilfe zu bringen, schwebt er den Hilflosen entgegen. Daß das Werk, das im Widerspruch zu anderer Ansicht als ein Trogerisches angesprochen werden muß, zeigt ein Blick auf die wesentliche Eigenart in Aufbau, Kolorit und Zeichnung. Die Disposition der oberen Hälfte harmoniert mit der Verklärung des Heiligen Joh. Nepomuk in Preßburg und in Schönbrunn. Desgleichen ist er hier wieder der Dolmetsch seelischer Spannungen, die durch das Eingreifen der Übernatur gelöst werden. Mit dem Aufgebot ihrer letzten Kraft flehen die Überlebenden, der Verzweiflung und dem Tode nahe, die überirdische Hilfe des Heiligen an; denn schon liegt eine Mutter als Opfer der heimtückischen Seuche tot auf dem Rücken, an ihrer Brust sucht der Säugling vergeblich nach Nahrung. Was Max Klinger in seiner „Mutter und Kind", durch das symbolisierende, knospende Bäumchen hinter

[34] Privatbesitz Rudolf Polsterer, Wien, I.

[35] Vgl. Franz Reber: Geschichte der Malerei, München 1894, S. 286.

[36] Vgl. Benesch: Maulbertsch l. c. S. 147, Abb. 117.

dem auf der Brust der toten Mutter sitzenden Kinde andeutete, indem er so den Tod der jungen Mutter ins Mystisch-Poetische hinaushob, erzählt Troger in der erschütternd bezwingenden Größe der realistischen Erscheinung. Er philosophiert nicht, sondern sieht und fühlt intuitiv als Naturkind; dementsprechend ist auch seine schmucklos packende Erzählung. Später wiederholt er diesen Vorgang auf dem Karl-Borromäus-Bilde in Kremsier.

Eine Generation, welche um die Jahrhundertwende die Schrecken dieser Seuche in der Ostmark erlebt, wollte dem Heiligen ein ehrendes Denkmal setzen, der zu seinen Lebzeiten in den von ihm selbst erbauten Krankenhäusern die Pestkranken mit eigener Hand pflegte. So ist das Bild ähnlich wie die Pestsäulen[37] ein geschichtliches Dokument einer Zeit, die in der Glaubenserneuerung zu neuer Blüte anhob. Die realistische Auffassungsweise speziell in der religiösen Kunst geht auf Caravaggio zurück, doch vermeidet Troger den düsteren Zug des Kellerlichtes und der reliefartig harten Modellierung[38]. Der Autor des Bildes war bisher umstritten. In der Topographie wird angenommen, daß es das von Platzer 1698 gemalte Bild sei; nach Hübner I. 282, sei es von Michael Steidl 1706 gemalt, hingegen wird das gegenüberliegende Altarbild der Hl. Familie unserem Meister zugeschrieben. Ib.[39] Es liegt nach meiner Ansicht hier eine Verwechslung vor. Das Bild der Hl. Familie hat gar keine, das des hl. Kajetan sämtliche Charaktereigenschaften trogerischer Kunst[40].

SALZBURG: SCHLOSS LEOPOLDSKRON

1. Um 1738. Martyrium des hl. Johannes Nepomuk. Lw. 220 : 145 cm. Im Anschluß an das Vorhergehende mögen zwei Gemälde Erwähnung finden, die vom Bearbeiter der Topographie dem Maler Rensi zugeschrieben werden, die ich aber mit großer Wahrscheinlichkeit unserem Troger zuschreiben möchte. Ersteres, in der alten Schloßkapelle daselbst, stellt das Martyrium des Heiligen dar, wie er von drei Henkern von der Brücke rittlings in die Moldau gestürzt wird. Dieses ähnlich geartete Motiv findet sich auf dem genannten Johannisbilde in der Altenburger Stiftskirche.

Die starke Bewegung des hilflos Stürzenden als Ausdruck höchster seelischer Not, die feingeschnittenen Züge des Heiligen, wie im Schönbrunner Altarbild, im Gegensatz zu den muskelstarken, die Exekutive vollführenden Rohlingen, rufen Erinnerungen an Nic. Poussin wach. Diesesmal erhöht die eruptiv wirkende Leidenschaft den Gegensatz zur Märtyrertugend. Als Ausdrucksmittel höchster Seelennot liegt es in gleicher Linie ästhetischer Selbstbeherrschung wie das Bild St. Cassians in Brixen.

[37] Z. B. in Perchtoldsdorf 1713, in Mödling 1714 errichtet.

[38] Vgl. Lübke-Semrau l. c. S. 171: Grablegung Christi.

[39] Vgl. Top. IX, S. 118.

[40] Das St. Ignatiusbild in der Jesuitenkirche in Györ bildet einen weiteren Beweis für meine Annahme; ob das Hauptaltarbild unserem Meister zuzuschreiben ist, läßt sich heute nicht mehr so leicht feststellen, weil es bei einer restaurativen Übermalung seine Charaktereigenschaften größtenteils eingebüßt hat. Doch glaube ich in dem Kopf des greisen Bischofes einen Modelltyp Trogers feststellen zu können, der sowohl in der Kuppel der Kirche, wie auch auf dem Altenburger Himmelfahrtsbild vorkommt, das ja in derselben Zeit entstanden sein dürfte.

2. St. Petrus von Alkantara in der Verzückung[41]
Der Heilige wird von Engeln auf einer Wolke nach oben getragen. In der Linken hält er ein mächtiges Kreuz, vor dem er in die Knie sinkt. Wie ein anderer Murillo gewährt der Meister dem Beschauer einen Blick in das Hochland der Askese, die mystische Beschauung. Aus Antlitz und Gebärde spricht die über sich selbst erhobene Seele. Liebevolle Durchführung und feine Stimmung bilden den Grundakkord der

SALZBURG: TOBIAS UND ANNA

beiden scheinbar stark restaurierten Bilder. Beide gehen auf die Konzeptionen des Martin Altomonte zurück, die er 1726—1727 (?) für die Karmeliterkirche in Raab (Györ) schuf. Dort als zweites die Verklärung des hl. Johannes vom Kreuz. Leinwand 220 : 145 cm, lebensgroß[42].

SALZBURG: PRIVATBESITZ[43]
Um 1739—1740. Tobias und Anna. (Abb.)
Ein sehr gut erhaltenes Werk, dessen Farben ihre ursprüngliche Leuchtkraft behalten haben, ist die köstliche Gruppe der beiden um ihren vergeblich erwarteten Sohn trauernden Eltern.
Der junge Tobias ist in Begleitung Raphaels nach Rages, in eine Stadt der Meder, die auf dem Gebirge Ekbatana lag, gezogen. Seine Rückkehr verzögert sich durch die

[41] Vgl. Top. Bd. XVI, S. 375.
[42] Vgl. Top. Gerichtsbez. Salzb., S. 312. Pigler, Dr. A. l. c. S. 62.
[43] Im Privatbesitz des Herrn Wilh. Puller, Salzburg. Das Lichtbild wurde mir von Frau Verti P. gütigst überlassen. Vermutlich stammt das Bild aus der Gemäldesammlung des Grafen Laktanz Firmian, und gelangte durch Verkauf in Privatbesitz.

Heirat Saras um einige Tage; darob sind die ergrauten Eltern bekümmert. In ihrem Leid tröstet der blinde Tobias die weinende Mutter mit der bestimmten Rückkehr des Sohnes. Darum der Schutzengel als Geist des guten Gedankens.

Das ätherische Inkarnat des leuchtenden Beschützers bringt Licht und verscheucht die Schatten des Kummers in zarter, symbolischer Andeutung. „Ihre Seelen", bemerkt treffend Otto Benesch, „verschränken sich wie ihre Hände, ihre alten Köpfe neigen sich einander zu, sie vernehmen nichts, was um sie vorgeht. Da springt jähes Licht auf, und in diesem Licht die jähe Vision eines Engels, der mit machtvoll segnender Gebärde die beiden vereint. Trotz des scharfen Lichtes hat diese Erscheinung nichts Materielles; ihre feinen Züge verflüchtigen sich, verschweben in der Verkürzung —"[44]. Die Vor- und Rückwärtsbewegung betont diskret die Hinfälligkeit des Alters.

Das ist eine treffliche Seelenanalyse, die zugleich einen Lichtblick in die pietätvolle Künstlerseele gewährt. Die Anregung zu dieser Darstellung mochte durch das Werk der Sammlung Esterhazcy „Joachim und Anna" von Paul Legote 1672 erfolgt sein, das sich heute im Museum der bildenden Künste zu Budapest befindet. Diese Sammlung befand sich früher in Wien. Unser Bild ist bestimmt nicht Joachim und Anna, wie Benesch annimmt, denn es handelt sich hier um einen Blinden. Die Heilung des blinden Vaters durch den jungen Tobias nach dessen Rückkehr malte dann Troger in denselben Typen für die Altenburger Stiftsbibliothek. Lw. ca. 60 : 80 cm.

SALZBURG: PRIESTERSEMINAR

Um 1742—1745. Ölgemälde: Die Verkündigung, Geburt Christi und Flucht nach Ägypten. (Abb.)

Immer mehr vertieft sich Troger in die Werke des großen Sevillaners. Die viel weichere Modellierung der letzten Werke gibt deutlich den inneren Umschwung zu erkennen.

Murillos Verkündigung der Wallace-Kollektion ist ihm nicht nur Anregung, sondern Norm, die er im Spiegelbild in seine Formensprache übersetzt, aufleben läßt. Ähnliches ließe sich von der Anbetung der Hirten im Kaiser-Friedrichs-Museum sagen, deren bestimmenden Einfluß auf seine Komposition man so deutlich wahrnimmt. Dabei zeigt sich eine wachsende Abhängigkeit vom Modell, ja, er scheut sich nicht, denselben Kopf in veränderter Stellung im selben Bild zweimal wiederzugeben. Übrigens weisen auch andere Große diese Schwäche auf. In der Flucht nach Ägypten findet er dann seine selbständige Handlungsfreiheit wieder[45].

Die dominierende Stellung Mariens als Scheitelpunkt des Dreiecks, St. Josephs hier, und des Führerengels dort, erhöht die kompositionelle Gebundenheit, die er seinem an künstlerischen Qualitäten so hochstehenden Vorbilde von Murillos Flucht im Palazzo Bianco zu Genua neuschaffend hinzufügt.

[44] Vgl. Otto Benesch: Maulbertsch. Zu den Quellen seines malerischen Stils, in Städel-Jahrbuch, Frankfurt a. M. 1924. S. 148.

[45] Ideenskizze als Federzeichnung zur Verkündigung. Sammlung Artaria, zur Flucht in M. Budapest.

SALZBURG, PRIESTERSEMINAR:
MARIÄ VERKÜNDIGUNG

1. Der Englische Gruß. (Abb.)
In diffusem Licht steigt der barock geschürzte Himmelsbote, wie im Deckenbilde von Györ, in bedeutender graziöser Bewegung sich zur hl. Jungfrau wendend, hernieder. Er trägt wie sonsten das Symbol der Unversehrtheit und weist auf den Spiritus rector des mystischen Geschehens, von dem ein mildes Licht auf Maria niederfällt, die in magdlicher Bescheidenheit in Andacht versunken auf ihrem Schemel kniet.

2. Geburt Christi. (Abb.)
Malerisch ebenso interessant ist die Geburt Christi. Das sind Hirten, wie sie ein Hugo van der Goes nicht markanter wiedergeben könnte, so schlicht und so wahr ist die Haltung der wettergebräunten Alltagsmenschen, die sich vor der sich ihnen offenbarenden Gottheit ungezwungen geben wie Kinder vor ihren Eltern. Das sind Menschen, die ihre schwieligen Hände spontan zum Gebet verschlingen, ohne vorher verbrennen zu müssen, was sie angebetet. Die leise Zurücknahme des Schleiers durch Maria dient der erhöhten seelischen Spannung wie der konzentrischen Lichtwirkung, und kehrt auf dem Welsberger und Wiener Bild wieder.

SALZBURG, PRIESTERSEMINAR:
GEBURT CHRISTI

3. Flucht nach Ägypten. (Abb.)
Maria auf dem Maultier seitlich reitend, hält mit der Rechten den Zügel. Das Haupt leicht geneigt, den Gang des Tieres beobachtend, hört sie auf die Worte St. Josephs, der sie zur Linken begleitet, während rechts ein Engel ihr wegweisend zur Seite geht. Ein steinernes Götzenbild am Wegrand bricht zusammen. Die Bewegungsrichtung in der Komposition von links nach rechts und zugleich von hinten nach vorn um die Bildfläche zu beleben, ist ebenso wie die Malweise charakteristisch für Troger.

Ecce homo und Mater dolorosa
Aus der Frühzeit dagegen besitzt das Priesterseminar zwei Werke, die nach ihrer farbigen Behandlung, Auffassung und Zeichnung unserem Meister zugeschrieben werden müssen.
Der blendend schön, nicht mehr akademisch modellierte Torax, das leiddurchfurchte, herbe Antlitz des Erlösers, die festgeschlossenen Licht- und Schattenpartien, das sensible Empfinden für malerische Pointilierung rechtfertigen diese Annahme.
Der schräg von rechts nach links gehenden Raumeinstellung beim Christus entspricht

SALZBURG, PRIESTERSEMINAR:
FLUCHT NACH ÄGYPTEN

die umgekehrte Anordnung bei der Madonna, die still in sich versenkt, ihrem tragischen Geschick nachsinnt. Lw. ca. 64 : 75 cm.

SALZBURG: RATHAUS

Um 1732. Ölbild im großen Sitzungssaal: U r t e i l S a l o m o n s. (Abb.)

Der König sitzt im Halbdunkel auf dem Thron; ihm zur Rechten steht der Satellite mit gezücktem Schwert in der einen, mit dem beim Fuße erfaßten Knäblein in der anderen Hand. Zur Linken des Thrones die angebliche, daher auch in der Belichtung zurücktretende, vor demselben aber die wirkliche Mutter, die auf den Knien flehendlich die Erhaltung des Kindes bittet. Seitlich liegt auf der Erde das im Schlafe erdrückte tote Kind. Im Hintergrund steht die Leibwache.

Die keck herausfordernde Stellung des Büttels, seine glühende, branstige Fleischfarbe, dazu die zinnoberrote, enganschließende Hose, das in tausend Todesängsten zappelnde unschuldige Kind, das in seinem leuchtenden Fleisch als Urteilsobjekt besonders hervorgehoben wird, das durch die Halbkreisform der ausgebreiteten Arme flehende „Veto" der Mutter, das allumfassend zugleich die Stufenlinie symbolisch wiederholt, die her-

SALZBURG, PRIESTERSEMINAR:
ECCE HOMO

vorstechende Geste der Rechten des Königs, der der festaufstehende rechte Fuß sekundiert, als ein klar und bündiges „Divide et impera", kennzeichnen den malerisch genial hervorgehobenen krisenhaft-spannenden Moment, dessen unblutige Lösung die Weisheit des Königs bringen soll.

Der klare Blick des Meisters für den kritischen Augenblick, innerhalb folgenschwerer Entscheidungen und die Fähigkeit, solche Augenblicke künstlerisch scharf herauszustellen, die feste Hand in Zeichnung und Technik, die gerne etwas übertreibt, beweist die Leichtigkeit, mit der Troger solche Themata beherrscht. Die im Lauf der Zeit stark nachgedunkelten Schattenlasuren wirken sich im Lichtbild leider allzustark aus, müssen aber in Anbetracht des Alters der Gemälde mit in Kauf genommen werden. Lw. 267 : 185 cm.

SALZBURG: MUSEUM

Um 1732. Daniel fällt über Susanna das Urteil

Eigentlich ist hier im Gegensatz zum vorigen Bilde das Urteil schon gefällt, die Beklagte befreit und die Klägerin verurteilt. Eine Volksmenge füllt den Richtplatz.

SALZBURG, RATHAUSSAAL: URTEIL SALOMONS

Daniel und die vor ihm kniende Frau bilden sachlich und in der Farbe den Mittelpunkt der Darstellung. Die Gerechtigkeit hat entschieden, die verschmitzten Alten werden gefesselt. Das Bewegungsmotiv schafft kräftige Antagonismen, durch das Lichtspiel des Helldunkels[46].

Um 1754. Deckenbild-Ölskizze: Das hl. Pfingstfest. (Abb.)

Maria, die Königin der Apostel, erlebt in deren Mitte das Pfingstwunder. Troger teilt die Fläche. In der einen Hälfte erscheint der Hl. Geist lichtspendend, von Cherubim umgeben, die sich in seinen Gluten sonnen. Er beginnt bezeichnend mit einem kühlen Licht, das in der anderen Bildhälfte in gesättigtere Töne übergeht.

Was Murillo durch die Lichtführung in seiner Vision des hl. Antonius auszudrücken sucht, indem er das strahlende Licht des Übernatürlichen, in das Dunkel eines abgeschlossenen Raumes einfallen und die tiefen Schatten jählings zerteilen läßt, das steigert Troger mit seiner schlaglichtartigen Behandlung des Lichtes, durch die er das Moment der plötzlichen Überraschung, dem Sinne der Hl. Schrift entsprechend, wiedergibt[47]. Unter Verzicht auf die feurigen Zungen, gibt er den Urheber des Lichtes und Feuers, die Erscheinung des Hl. Geistes unter der Gestalt einer lichten Taube, vor der ein großer Engel mit kräftigen Fittichen rittlings herniederschwebt, und mit feierlicher

[46] Ursprünglich befand auch dieses Bild sich im Rathaus und wurde als Leihgabe dem Museum überlassen. Vgl. Top. XVI, S. 168. — Troger pflegt bei den Männern insbesondere an der Halsgrube und Schlüsselbeinpartie über den Schwertfortsatz der Brust hinab sich einer besonderen Röte zu bedienen. Ebenso rötet er gerne die Extremitäten. Sein Schattenbraun ist in den ersten Jahren ungenießbar schwer, stellenweise sogar russig, hellt sich aber im Lauf der Zeit zu einem durchsichtigen Lasurbraun in der Art einer mit van Dyckbraun überlasierten Terra Pozzuoli auf.

[47] Wahrscheinlich war dies die Farbenskizze zu dem 1745 entstandenen Deckenfresko von St. Sebastian, das 1828 verbrannte.

Inzenz die nahende Gottheit kündet. Den im Gebet Versammelten entfällt im heiligen Schauer das Buch. Überraschung und Verwunderung wechseln mit Ergriffenheit, die aus der Haltung der Apostelkönigin spricht. Der lodernden Glut der Gotteskraft, die ihn auf die Knie zwingt, breitet Petrus, nach innerer Befreiung ringend, seine Arme entgegen. In einer Zickzacklinie steigt die Wellenbewegung vom Mittelfinger der Rechten, über Brust und Schulter zum Handteller der gespreizten Linken empor.
Das Licht geistert förmlich durch den Raum, aus dessen Dunkel sich langsam die Gestalten lösen, wie die Plastiken an den Säulenbündeln unserer hohen Dome, wenn die Sonne durch das Mosaik der verbleiten Fenster sticht. Kein Umbiegen der Form wie in Dreieichen, kein leises Überleiten, sondern aphorismenhaftes Betonen des augenblicklich Gegebenen, ohne das Karikieren Maulbertscher Färbung, ist hier Troger ein Giuseppe Bazzani revidivus[48].

SALZBURG: RESIDENZGALERIE

Die Residenzgalerie von Salzburg besitzt eine flotte Ölfarbskizze von der Hand des Meisters, die den Abschied der Apostelfürsten darstellt. Es ist wahrscheinlich, die Skizze zu dem Hochaltarbild in Gottsdorf a. d. Donau. Desgleichen befindet sich noch eine Skizze des gleichen Inhaltes in der Sammlung Dr. Fr. Martin-Salzburg. Eine Variante derselben gelangte aus der Sammlung Dr. Fröhlichs in den Besitz der Österr. Staatsgalerie. Vgl. Top. XVI. F. 95. S. 67.

ST. ANDRÄ A. D. TRAISEN

Um 1738. Altarbild: Die Kreuzigung des hl. Andreas

Mächtige Baumstämme sind in der typischen X-Form zusammengeschlagen und in die Erde gerammt, so zwar, daß sie die Bildmitte schräg zum unteren Bildrande einnehmen. Die Hände des Apostels sind bereits an ihren oberen Enden festgenagelt und außerdem mit Stricken gebunden. Schmerzhaft zieht der nur mit einem Lendenschurz bekleidete Bruder Petri den rechten Fuß aufwärts, da der linke im Augenblick von einem Schergen verschnürt wird, der sich dazu mit Gewalt gegen den Kreuzesfuß stemmt. Ein zweiter kniet hockend, den anderen Stamm in der Erde mit Steinen einzukeilen[49]. Neben dem Kreuz zur Rechten steht ein Götzenpriester, der dem zum Himmel blickenden Heiligen höhnisch sein Idol vorhält[50]. Vor ihm ein Zuschauer in der edelmännischen Tracht des 18. Jahrhunderts. Weinende Frauen mit Kind im Vordergrund, links rückwärts ein Reiter im Renaissanceharnisch. Eine Leiter liegt vorne flach auf dem Boden.
Troger machte sich diesmal seine Aufgabe leicht, indem er Murillos Kreuzigung des

[48] Die Quittung über das Altarbild und Deckenfresko von St. Sebastian ist datiert vom 23. Oktober 1754, von P. Troger, resp. dessen Bruder Joseph ausgefertigt, und „die Summe von 2500 fl. sage zwey tausend fünfhundert Gulden" entgegengenommen worden. Vgl. Top. IX, S. 124.

[49] Das Bild ruft nach einer fachkundigen Wiederherstellung seiner stark zurückgegangenen Farben, durch Entfernung des blind gewordenen Firnisses.

[50] Geht auf die gleichnamige Darstellung Riberas zurück. Vgl. Weingartner: Der Geist des Barock l. c. S. 31.

SALZBURG, MUSEUM: DAS PFINGSTFEST

hl. Andreas[51] aus dem Quer- ins Hochformat übersetzte. Nur akzidentelle Veränderungen sind es, die er vornahm. Diese Pauschalübernahme einer fremdmeisterlichen Darstellung gehört bei Troger zu den Seltenheiten, die gewiß einer moralischen Schwäche gleichbedeutend sind. Eine Erklärung könnte in einer allzugroßen Inanspruchnahme liegen, wenn nicht der direkte Wunsch des Auftraggebers mitbestimmend war.

[51] Madria, Prado, um 1675—1682.

STIFT LAMBACH, STUDIE: ST. ANDREAS

Selbstredend fehlt dem Werk nicht die große Linie, die Pointierung des heroischen Leidens, die Betonung der Hauptfigur, das übliche Rot auf den Wangen der Frauen und des Kindes, sowie auf der Brust des Henkers. Jedoch kommt der Meister über eine Härte nicht hinaus, er modelliert noch nicht von innen heraus und tönt nicht genügend ab, trotzdem er nicht auf den Lichteffekt von oben verzichtet, in dem Engel Krone und Palme herabreichen.

Eine Vorstudie zu der besprochenen Kreuzigung, die den Willen zu einer eigenen Konzeption nahelegt, und die als Unikum von ihm signiert ist, bewahrt die Gemäldesammlung des Stiftes L a m b a c h. (Abb.)

St. Andreas lehnt sich an sein Birkenholzkreuz und umarmt es mit einem Aufblick zu Gott. Wie in Salzburg und Altenburg tritt die übermäßige Anwendung von Pompeianisch-Rot sehr störend in Erscheinung, dafür entschädigt die gute Durchmodellierung des Torax die fehlende farbige Behandlung. Signiert: Troger, ohne Jahreszahl. Kniestück, Figur lebensgroß, 121 : 94 cm.

SÄUSENSTEIN

Um 1748. Altarbild: G l o r i e d e s h l. D o n a t u s

Das Bild befindet sich in der vom ehemaligen Zisterzienserstift unter Abt Roman „ex voto" erbauten und 1747—1748 eingeweihten Kirche, die noch vor dessen Tode (1738

bis 1751) mit demselben ausgeschmückt worden sein muß. Ähnlich wie bei den Nepomuk-Darstellungen wird der hl. Märtyrer, der Patron gegen Blitz und Ungewitter, auf einer Wolke schwebend von Engeln zum Himmel emporgetragen. Engel unterstützen seine in seliger Beschauung ausgebreiteten Hände. Ein Purpurmantel umwallt seine Schultern. Da bemüht sich ein niedlicher Putto um die Aufwärtsbewegung des Heiligen, während ein anderer Engel, dessen Schulterpartie vom herabfallenden Lichte besonders erhellt wird, ein Schwert, das Symbol des Zornes Gottes oder des Martyriums trägt.

In der unteren Bildhälfte erscheint im nächtlichen Dunkel ein brennendes Dorf, dem gegenüber ein Putto eine Inschrifttafel trägt: „Ste. Donate Martyr, libera nos a fulgare et tempestate[52]."

STIFT SEITENSTETTEN

1. Um 1732. Christus mit seinen Jüngern am Ölberg

Eine kleine Variierung des Salzburger Gemäldes, das durch die drei im nächtlichen Dunkel ruhenden Apostel erweitert wurde. Die Hilflosigkeit des hingesunkenen Herrn ist ein glücklicher Wurf, den wir im Barockmuseum wiederfinden. Der von den frühen Fresken herübergenommene branstige Fleischton wirkt besonders am Halse des seitlich grell beleuchteten Engels noch sehr störend. Lw. 240 : 182 cm.

2. 1735. Der Jesusknabe unter den Pharisäern und Schriftgelehrten. (Abb.)

Eine Bildnisstudie von Charakterköpfen. Überlegend, sinnend, erstaunt horchen die Männer vom Fach, um einen kleinen mit Folianten bedeckten Tisch gruppiert, den tiefgründigen Ausführungen des schlichten Zimmermannssohnes, der auf einen Schrifttext deutend, mit der erhobenen Rechten sein Wort bekräftigt. Die gebundene Seitenbeleuchtung wirkt wie ein Seelenspiegel im Mienenspiel der Gottesgelehrten, die in dem vermeintlichen bloßen Menschen ihren Meister gefunden. Das Bild dürfte als Studie dem Altenburger Gemälde vorangegangen sein. Piazzettas Einfluß ist unverkennbar.

Kniestück mit lebensgroßen Figuren. Lw. 152 : 122 cm[53].

[52] Vielleicht zur Erinnerung, daß der Blitz in Säusenstein „Vallis Dei" vierzehnmal einschlug und zündete, worauf die Kirche gelobt und gebaut wurde. Der Spiritus rector war der Pater Prior. Ehedem stand an Stelle der jetzigen Kirche eine um 1747 schon halb verfallene Kapelle des hl. Laurentius. „Huic sacello ... ruinam meditanti ... substituta est ecclesia" heißt es auf der Weihetafel oberhalb der Kirchentüre. Am 26. November 1747 wurde durch Prior Raimund Fröhlich das erste Paar in der Kirche auf dem St. Donatiberg kopuliert. Das Presbyterium muß damals schon bestanden haben.

[53] Ebenso läßt Jordaens realistischer Eklektizismus mit seiner Vorliebe für das Genrehafte einer niederländisch behäbigen Daseinsfreude den Meister aufhorchen. Der Schriftgewaltige neben dem ihm überlegenen Christus, studiert bei dem Vlamen durch seine Brille schauend, eifrig den Schrifttext, während er hier dieselbe vor Staunen über den Vortrag in die Hand nimmt und ein anderer seine Finger bedächtig durch den Bart gleiten läßt. Vgl. L. Semrau, l. c. S. 255, Abb. 266.

3. Christus bei Nikodemus. (Abb.)
Eine nächtliche Szene in der Art Honthorsts beleuchtet. Nikodemus lauscht, ein offenes Buch in den Händen, mit gespannter Aufmerksamkeit dem neben ihm am Tisch sitzenden, die Heilige Schrift erklärenden Erlöser. Vier andere silhouettenhafte Männergestalten sind die stummen Zeugen dieser denkwürdigen Unterredung. Troger geht darin über die Angaben der Heiligen Schrift hinaus. In dunklen Tiefen flammt ein

STIFT SEITENSTETTEN: JESUS UNTER DEN PHARISÄERN

Licht auf. Wie geheimnisvolles Wetterleuchten spielen seine Reflexe im Raum, die das Wesentliche prononciert aufleuchten lassen, das Nebensächliche mit gebrochenen Halbtönen, bald langsam, bald jählings in nächtliches Dunkel tauchen. Giov. Batt. Piazzetta kannte das Geheimnis der Kraft, das unserem jungen Meister so imponierte. Eckig, herbe, abgerissen, fern von allem sanften Überleiten und Umbiegen der Form sollen seine aphorismenhaften Lichtspiegelungen zum Beispiel in Christi Verklärung, in den Emausjüngern, des Lebens Härte und Mühe, den Kampf des Lichtes mit der Finsternis wiederspiegeln[54]. Eigentlich war es Gerh. Honthorstsche Domäne, zum Beispiel in seiner Szene beim Zahnarzt, als das Höchstmaß einer krampfhaften Realistik, die durch Adam Elsheimer zum idyllischen Genre verfeinert nach Wien verpflanzt wurde. Wie bei Piazzetta ist auch hier Christus der Hauptlichtempfänger. Die scherenschnittartige Silhouette seines Gegenüber mit struppigem Bart erhöht die Licht- und Tiefenwirkung, der selbst das Blatt des Folianten in der Hand des eifrig horchenden Nikodemus dienen

[54] C. Benesch l. c. S. 114, Abb. 91.

muß. Troger kennt jetzt noch nicht die irisierenden und irrationellen Lichter eines Giuseppe Bazzani, welche die Form hervorheben und wieder versinken lassen, noch ihr unsicheres Flackern und Flimmern in dem geisterhaften Auf und Nieder, das in gesteigertem malerischen Empfinden die objektive Struktur des Gegenstandes vollends aufzulösen droht. Unbedingt wesensfremd bleibt ihm die karikierende Neigung zu schwulstigen oder keckhaft abstrusen Formen, um im Animalischen, Sinnabgewandten neue

STIFT SEITENSTETTEN: CHRISTUS BEI NIKODEMUS

Ausdrucksweisen zu suchen[55]. Kniestück mit lebensgroßen Figuren. Lw. 152 : 122 cm.

4. 1735. Maria mit dem Kind am Schoß
Da einzelne Teile stark übermalt sind, besonders das Kind, möge die Erwähnung des Bildes genügen. Lebensgroßes Kniestück. Lw. 122 : 94 cm.

5. 1735. Ölbildstudie: St. Judas Thaddäus
Der hl. Apostel trägt das Bild Christi in der Rechten. Lw.

6. 1735. Ölbild. St. Paulus mit dem Schwert und Buch
Kniestück. Lw. 122 : 94 cm.

7. 1735. Die Predigt des hl. Paulus
Ausschnitt aus einem Bild: Das Apostelkonzil von Jerusalem; eine Temperaarbeit, erfüllt von dem Bestreben, den temperamentvollen Geist des Völkerapostels in Gesichtszügen und Gebärden wiederzugeben.

[55] Vgl. Benesch, Otto, Maulbertsch l. c. S. 113 ff.

8. Studie: Apoll und Musen. (Abb.)
Aus demselben Jahre datiert eine prächtige Farbenskizze zu einem Deckenbild in ursprünglicher Frische der Konzeption, allerdings in den Schatten stark nachgedunkelt. Apoll, der unübertroffene Sänger, thront von seinen Musen umgeben hoch auf seinem Wolkenparnaß. Lebhaft sich tummelnde Putten, neckische Faune bilden mit Giganten die lebendig wechselvolle Folie.
Die phantasiereiche Studie gelangte nicht zur Ausführung. Lw. 96 : 154 cm.

9. Um 1752. Serienfolge: Der verlorene Sohn. (Abb.)
1. Abschied vom Vater. (Abb.) Voll Übermut, mit dem Geldbeutel in der Hand, verläßt der Sohn das Vaterhaus zum Schmerz des Vaters und seiner weinenden Mutter. Das aufgezäumte Pferd steht bereit; Knechte verschnüren das Gepäck auf dem unten an der Stiege stehenden Wagen.
Lw. 182 : 240 cm.

2. Lebensgenuß. (Abb.) Nach üppigem Gelage tanzt er mit einer Dirne nach dem Takt der Flötenspieler und Geiger. Rechts im Nebenraum singende Mädchen. Golddukaten liegen auf dem Tisch, im Hintergrund schwelgt ein halbbezechtes Paar an reichbesetzter Tafel. An der Wand hängt ein Bild Amors und der Psyche. Ein Gast leert sein Glas und greift nach der im Kühlbecken liegenden strohumflochtenen Flasche.
Lw. 182 : 240 cm.

3. Der Schweinehirt. (Abb.) An der Schwemme, zwischen schlafenden und suhlenden Schweinen sitzt der Unglückliche nur noch in Fetzen gehüllt. Seine Reue und sein Hunger spricht aus dem flehenden Blick, den lässig gefalteten Händen. Vereinsamung! Die seitlich aufsteigende Linie des kahlen Bergrückens verstärkt den Flehruf zum Vater.
Lw. 182 : 240 cm.

4. Rückkehr zum Vater. (Abb.) An der Treppe mit barockem Gitter erscheint der in seinen Fetzen halbentblößte, flehentlich um Aufnahme bittende reumütige Sohn vor seinem Vater. Schon steht dieser im Begriff, ihm das neue Gewand über die bloßen Schultern zu legen und den auf einer Silberschale herbeigebrachten goldenen Ring an seinen Finger zu stecken. Der darüber ungehaltene Bruder zeigt vorwurfsvoll auf den Zurückgekehrten, da Trompetengeschmetter das freudige Ereignis verkündet, und der Fleischer das gemästete Kalb zur Bereitung des Freudenmahles herbeiführt.
Lw. 182 : 240 cm.
In diesem Zyklus erfaßt der Meister erschöpfend den Inhalt eines der herrlichsten biblischen Gleichnisse und erzählt mit niederländischer Gemütsruhe, im Geschmack der barocken Zeit und ihrer Tracht, unter farbiger Betonung der Hauptmomente den Sieg und die Niederlage menschlicher Leidenschaft, die Auferstehung und Rehabilitierung des besseren „Ich" als Edelfrucht der göttlichen Barmherzigkeit.
Troger hat diese Bilderfolge hingemalt wie einer, der in der ersten Begeisterung ein Lied komponiert und sich nicht Zeit läßt, stilkritische Untersuchungen darüber anzu-

ABSCHIED VOM VATER

FLOTTES LEBEN

DER SCHWEINEHIRT

RÜCKKEHR ZUM VATER

STIFT SEITENSTETTEN, SERIENFOLGE: DER VERLORENE SOHN

STIFT SEITENSTETTEN, SKIZZE ZUR KAISERSAALDECKE:
APOLLO AM PARNASS

stellen. Er tritt vor der Größe des paränetischen Stoffes bescheiden zurück. Das Gegenteil von dem, was man phosphorisierend, schemen- gespensterhaft nennen könnte, ringt sich hier durch. Wie Maulbertsch gravitiert Troger zum Norden und Süden zugleich. Die repräsentative Größe in dem milden und doch seiner Hoheit bewußten Hausvater, der mit seinem weißgeränderten Camelaukum so ehrwürdig dreinschaut wie Raphaels Julius II., das retardierende Moment, das durch die begütigende Handauflegung das innerste Wesen der Vaterschaft enthüllt, den frivol Denkenden in letzter Minute zurückzuhalten, dazu die warnende Sanktionierung des Vaterwillens, durch die große Geste, die dem musivisch-byzantinischen Bilde eines Pantokrators abgelauscht zu sein scheint, steht im bewußten Gegensatz zu der keck überlegenen Haltung des Unreifen, dem der Sirenengesang eines Sinnenrausches jedes vernünftige Denken geraubt. Die Auswirkung dieser Dekadenz ist in dem flotten Leben klassisch wiedergegeben. Troger übertrifft darin bei weitem Murillo, sein Vorbild. Dabei übersieht er Einzelheiten nicht; mit Metsuscher Feinheit läßt er den goldenen Ring auf blanker Schüssel paradieren. Als habe er es dem Dirk Hals abgelauscht, so jovial weiß er den „Jonkheer" in Pose zu setzen, und das lebenslustige Paar den leichtfüßigen Tanz anheben zu lassen. Stiege, Gitterwerk, das gemästete Kalb und dessen Treiber sind so unverfälschter Art, als wäre Troger direkt zu Jan Steen in die Lehre gegangen[56].

Die Gemälde müssen im letzten Jahrzehnt entstanden sein, als Troger dazu überging, sich mehr als je dem Einfluß des niederländischen Sittenbildes zu ergeben, und einen ausgiebigen Gebrauch von der Lasurtechnik zu machen, wie sie von Rembrandt und dessen Schülern gepflegt wurde. Man kann nicht sagen, daß er im allgemeinen da-

[56] Vgl. Die Eheverschreibung von Jan Steen; Museum Braunschweig.

durch künstlerisch gewachsen wäre, denn er war durchaus anders geartet als diese Empiriker, die in ihrer Art geruhsam das wohlige Behagen der sie umgebenden stillen Natur in ihren Kuntwerken atmeten. Was für Kremser Schmidt Lebenselement, war für ihn, den wetterharten Naturmenschen, rein äußerliche Zutat.

SCHLOSS STRASSBURG

Es darf wohl ohne weiteres angenommen werden, daß Troger sich seinem Wohltäter, dem Fürstbischof von Gurk, Jakob I. Maximilian Grafen Thun (1709—1741) dankbar erwies und ihm seine Erstlingswerke dedizierte. Dahin gehört vermutlich das Vesperbild des Straßburger fürstbischöflichen Residenzschlosses im Gurktale, das in einem Inventar von 1741 mit zwölf anderen Trogerwerken angeführt wird. Dieses, sowie ein großes Bild des hl. Bernhard im Schlosse zu Grades und eine Geburt Christi im erstgenannten Schlosse, letzteres aber erst in einem Inventar von 1762 erwähnt, existieren noch mit einem großen Mutter-Gottes-Bild „mit einem gefälschten Kind", d. i. „dessen Kindl mit einer Saag auf einen Stain schneidend", durch Restauration verdorben ist[57]. Leider sah ich das Bernhard- und Marienbild nicht.

TRIENT: JESUITENKIRCHE

Um 1748. Altarbild: Christus erscheint St. Ignatius

Das Bild ist wie gewöhnlich nicht signiert, und doch trägt es den Stempel der Hand Trogers, daß ich keinen Augenblick an der Echtheit zweifle. Der Erlöser schreitet von der rechten Bildseite kommend, mit dem Kreuze beladen, auf den vor ihm in tiefster Ehrfurcht kniend sich verneigenden hl. Ordensstifter zu, als wolle er in liebevoller Ermahnung durch seine Gegenwart die Opferbereitschaft in dem Herzen des gelehrigen Schülers wecken.

Die Hingabe, welche denselben in die Fußstapfen seines Herrn treten ließ, deutet der Künstler durch feine Lichtstrahlen an, die unter den über der Brust gekreuzten Händen hervorbrechen. Oben die typische Erscheinung des von Engeln umgebenen himmlischen Vaters in lichter Wolke.

Unten rechts ruhen zwei Putten, die ein aufgeschlagenes Buch mit der Inschrift tragen: „Omnia ad maiorem Dei gloriam." Die Anordnung und Verteilung der Einzelfiguren im Raum deckt sich mit der des St. Annenbildes in der Schönbrunner Kapelle. Die hagere, hochgewachsene Gestalt Christi in dem blauen und roten Untergewand weckt die Erinnerung an die Zinsgroschengruppe im Altenburger Stifte. Die hervorleuchtenden gut durchmodellierten Fleischpartien der Köpfe und Hände spiegeln klar die Palette des Meisters wieder, der sich bis in die Fünfzigerjahre darin treu zu bleiben pflegt. Es ist staunenswert, wie sicher und klar er die schwierige Aufgabe des von so großer Paulinischer Christusliebe durchglühten spanischen Edelmannes umschrieb, und in so einleuchtender Weise wiedergab. Das Werk muß der Technik nach 1748—1750 entstanden sein, und reiht sich würdig den besten seiner Altarblätter an[58]. Das Dombild in Klagenfurt ist hier zu vergleichen. Siehe Seite 90.

[57] Vgl. Dr. Quitt: Beiträge l. c. S. 93. Geburt Christi u. Vesperbild siehe Klagenfurt.

[58] Auffallenderweise erwähnt H. Hammer es nicht in seinem Werk, wiewohl er das Haupt-

WELSBERG, PFARRKIRCHE, HAUPTALTARBILD: ST. MARGARETHA MIT HEILIGEN

WELSBERG IM PUSTERTAL: PFARRKIRCHE

Um 1740—1745. 1. Hauptaltarbild: St. Margaretha mit Heiligen. (Abb.) Der Künstler knüpft an die Kompositionsweise der „Sacra Conversatione" an, die in der Spätrenaissance so beliebt war. Um die Hauptheilige in feierlicher Größe erscheinen zu lassen, betont er, sichtlich von Bellinis und Giorgones Vorbildern beeinflußt, die Mittelachse, und verhilft dem barocken Empfinden dadurch zum Durchbruch, daß er St. Margaretha auf einem Wolkenpfühl knien läßt, auf dem sie die Mitte der oberen Hälfte des Bildes einnimmt. Er füllt dagegen die untere Hälfte durch die bequem hingelagerte Gestalt des hl. Georg aus, analog den Krippendarstellungen der

altarbild und zwei Seitenaltarbilder bespricht. Im Jahre 1737 hatte Ignatius zu La Storta, sechs Meilen vor der ewigen Stadt, eine Vision, während er in einer Kapelle betete. Es erschien ihm der kreuztragende Heiland und sprach: „Ich will, daß du mir dienest — in Rom werde ich mit euch sein." Vgl. Dr. Klug: Ringende und Reife. Paderborn 1922. S. 312. Das von Troger 1754 in dieser Kirche ausgeführte Deckenfresko existiert nicht mehr; ein ganz neuer Verputz ist an seine Stelle getreten. Durch die Verschiebung der politischen Verhältnisse sind archivalische Erhebungen augenblicklich nicht durchführbar.

Distichen der frühchristlichen Zeit, um die Gliederung der Unterordnung besonders zu kennzeichnen, während die Renaissance diese Stelle den musizierenden Engeln zuzuteilen pflegte. Hier zeigt sich die originell künstlerische Begabung des Meisters. Er stellt den inneren Zusammenhang her, indem er diesen Heiligen zur Hauptpatronin aufblicken und auf den gemeinsamen Feind hindeuten läßt, dessen Kette St. Margaretha fest in der Hand hält[59].

Links neben derselben stehen die Apostelfürsten Petrus und Paulus, rechts ein heiliger Bischof (Korbinian) mit Mitra und Stab, beide tiefer im Ton, fast silhouettenhaft, und doch nicht hart im Helldunkel Rembrandtscher Lasurtechnik.

Das Gemälde ist edel in der Linienführung, zart und ausgeglichen im Farbenschmelz, ohne daß das energievolle Element bedeutender malerischer Gegensätze verloren ginge. Er zeigt ein Höchstmaß künstlerischer Leistung, die jeder an der Geburtsstätte des Meisters zu finden voraussetzt. Es ist somit Repräsentations- und Andachtsbild zugleich, das Geschlossenheit der Einordnung mit barocker Naturwüchsigkeit verbindet, denn der Drache kann nicht aufkommen gegen das bescheidene Kreuzlein, das seine Überwinderin ihm entgegenhält. Leise klingt auch hier noch die kühle, klassizistische Note Pompeo Batonis nach, die den kräftigen Arm in eine kleine, rundliche Hand ausmünden läßt, und Federbuschhelm und offene Schnürstiefel bevorzugt.

Die Liebe zur Heimat leuchtet aus der fein gezeichneten Iris germanica am Fuße des schönen Werkes, das sich die Leuchtkraft der Farben bis heute bewahrt hat.

2. Seitenaltarbild: St. Johannes Kantius[60] teilt den Armen milde Gaben aus

Das Bild ist farbig weniger ansprechend, es fehlt ihm die freudige Lichtpointe seines Gegenstückes. Anatomisch sehr gut gezeichnet, scheint es viel zu schnell gemalt und deshalb so stark nachgedunkelt zu sein. Nach der Tradition hat der Künstler sich hier selbstporträtiert.

3. Seitenaltarbild: Die Heiligen Drei Könige

Das Sujet als solches wird jedem Künstler viel zu sagen haben. Wie Correggio in seiner „Hl. Nacht" das Kind zum Lichtträger machte, so lag auch für Troger der Anreiz nahe, die geschlossene Lichtwirkung auf das im Schoße der hl. Jungfrau sitzende Kind zu vereinigen. Wie dort, steigert er auch hier dieselbe durch weißes, reines Linnen, welches die Gottesmutter behutsam zur Seite nimmt, um dem ersten der hl. Könige die Huldigung durch Fußkuß zu gewähren.

Hier wie im Hauptbild wählt er zur Kompositionsbasis das von Raphael und Michelangelo bevorzugte Dreieck. Nicht der pompöse Charakter glühender Farbenakkorde, wie im Dreikönigenbild eines Hugo van der Goes, mit der fast übermäßigen Freude am Detail feudaler Kleidung, sondern die Freude an der mystischen Tiefe und Erhabenheit des Vorganges läßt den König bescheiden niederknien, in gleicher Linie mit dem armen Hirtenknaben, der scheinbar in den Tiroler Bergen seine Heimat hat.

[59] Nach dem Vorbild Correggios in dessen Altarbild: Madonna mit dem Hl. Franziskus, i. d. Gemäldegalerie zu Dresden. C. Kl. d. K. l. c. S. 13.

[60] Nicht St. Joh. Nep. wie zur Zeit Pfr. Ragginer berichtete.

Die leuchtende, herzgewinnende Gestalt des Knäbleins ist Ursprung und Ziel dieses beredten sozialen Ausgleiches. St. Joseph bleibt in der ihm eigenen anspruchslosen Reserve, die ihm schon die frühchristliche Kunst zugedacht.

WELSBERG: PFARRHOF

Im Pfarrhofe befinden sich noch die sogenannten Fastenbilder: Christus im Schoße seiner hl. Mutter. Lw. 200 : 140 cm. Frühwerk oder Gehilfenarbeit; Christus im Ölgarten, Kopie von Salzburg St. Peter. Lw. 200 : 140 cm. Maria mit der Dornenkrone, Kopie des Bildes in Salzburg, ebda. Lw. 200 : 140 cm. Alle drei wurden als Fastenbilder aufgestellt. Die übrigen von Ragginer erwähnten Bilder fand ich nicht mehr dort. Vgl. P. Endl l. c. 43.

WIEN: SCHLOSSKAPELLE IN SCHÖNBRUNN

Um 1733. Altarbild: Vermählung Mariens

Die Komposition weicht nicht von der gewöhnlichen Darstellung ab. Der hl. Joseph steckt in Gegenwart des Hohenpriesters Maria den Ring an den Finger. Im Kontrapost der seitlichen Wendung stehen die beiden Heiligen sich gegenüber. Hinter ihnen der Hohepriester, der zum Himmel schauend, dessen Segen herabfleht. Oben erscheint in den Wolken eine jubilierende Engelgruppe. Unten zur Linken im Vordergrund sitzt auf der halbkreisrunden Stiege eine Frau, die ihr Kind nährt, während im Vordergrund rechts ein Pilger, wie im Gespräch mit einem außerhalb des Bildrandes Stehenden, denselben in kräftiger Silhouette abschließt. Der Hohepriester trägt in der rechten Hand eine brennende Kerze und blättert mit der anderen in dem von einem Engel gehaltenen Buche. Eine Scheinarchitektur schließt mit der Engelgruppe das Bild nach oben und rückwärts ab. Der Meister verzichtet auf jegliches Pathos, jeden formalistischen Manierismus, und verleiht dadurch seinem Werke einen Zug stiller Größe in der geschickten Staffelung des Raumes, der zu einer Einheit verbunden, der Hauptgruppe ihre dominierende Stellung einräumt.

Um 1736. 2. Altarbild: Verherrlichung des hl. Johannes Nepomuk

Engel mit relativ kleinen Köpfen tragen den Heiligen, der sehr kühn in die Diagonale der oberen Bildfläche hineinkomponiert ist. Geziert mit Rochette, Pektorale und hermelinverbrämtem Schulterkragen, in der Linken die Siegespalme tragend, schwebt er nach oben.

Sein Blick, die scharfgeschnittenen vergeistigten Züge lassen ein Schauen in unendliche Weiten ahnen, die sich ihm plötzlich auftun.

Als unteren Bildabschluß eine kleine Reminiszenz der Sixtinischen Madonna, nämlich ein lebensprühender Putto, der ein Kruzifix trägt und den Zeigefinger bedeutungsvoll an den Mund legt.

Die Farben sind im Gegensatz zu dem ersten Bild von großer Leuchtkraft und Lebensfrische.

Um 1736. 3. Altarbild: St. Anna unterrichtet ihr Kind. (Abb.)

Sie sitzt erhöht in ihrem Heim und zeigt belehrend auf eine Stelle der Heiligen Schrift, die in ihrem Schoße ruht; dabei lehnt Maria, das hl. Kind, sich verständnisinnig an

SCHÖNBRUNN, SCHLOSSKAPELLE, SEITENALTAR:
ST. ANNA UNTERRICHTET IHR KIND

seine Mutter. Der Vater Joachim steht hinter seiner Gattin und folgt auf seinen Stab gestützt, dem Unterricht. Maria trägt das übliche blaue Ober- und weiße Untergewand. Die ältlichen Züge mit der sorgendurchfurchten Stirne der Mutter, der tonige Charakterkopf des Vaters kontrastieren gut mit dem engelgleichen Antlitz des Kindes. Unten rechts lagert als Bildabschluß ein Engel, der auf die Heiligen schaut und eine weiß-rote Fahne trägt. In einem matten Wolkenkranz schweben beflügelte Puttenköpfe hernieder.

Lichtere Schatten als im Hauptbild vollenden die Geschlossenheit der Komposition. Das Bild steht in näherer Verwandtschaft mit dem um 1625—1626 entstandenen Rubensschen Gemälde „Die Erziehung der hl. Jungfrau[61]", das neben hervorragenden malerischen Qualitäten einer vornehm höfisch-koketten Note nicht enträt. Bei dem Meister üppiger Lebensfreude ist das zu verstehen. Die Aufgabe, ein Andachtsobjekt für einen religiösen Kultraum zu schaffen, führten Troger einer tieferen Erfassung des Gegenstandes zu, der ihn zum Interpreten einer ungezwungenen religiösen Häuslichkeit macht. Zu dem Zwecke lehnt er sich an das unter dem Einfluß des erwähnten Vorbildes und unter dem des Velasquez entstandenen Werk Murillos[62] gleichen Namens an.

WIEN: PRIVATBESITZ

1. Um 1733—1735. Ölbilder: Heiligen Drei Könige und Geburt Christi. (Abb.)[63]

Hatte der Meister in Welsberg beide Darstellungen in summarischer Zusammenfassung gegeben, so reizte ihn doch die Einzelszene, die nun zwischen Piazzetta und Murillo steht. Von diesem die anheimelnde Innigkeit natürlich religiösen Empfindens, von jenem die schärferen Lichtkontraste in herber, eckiger Form, unter der üblichen Betonung der von links nach rechts gehenden Diagonale. Der finstere Hintergrund lichtet sich auf, läßt im Halbdunkel die Elemente einer klassischen Ruine ahnen und hier Könige, dort Engel andeutungsweise sichtbar werden. Schon beginnt die noch bestimmte Form zu schmelzen, nimmt er unbedenklich die zeitgenössische Tracht des Edelknaben auf und betont den Affekt der Grazie in Bewegung und Gebärde.

Ebenso befindet sich ein Bild der Geburt Christi, das erst im Inventar von 1762 erwähnt wird, im fürstbischöflichen Schlosse zu Klagenfurt.

2. Um 1739. Ölbild: Heilung des Tobias. (Abb.)[64]

Der blinde Greis sitzt in seinem Lehnstuhl und hat sein Haupt müde zur Seite gelegt. Ehrfurchtsvoll neigt sein Sohn sich zu ihm, um seine Augenlieder mit der heilkräftigen Galle jenes Fisches zu bestreichen, den er auf Geheiß seines englischen Begleiters aus dem Meere an Land gezogen. Schon hatte er diese in ein zierliches Zinnschüsselchen entleert, das auf einem rohgeflochtenen Stuhle neben ihm stand.

[61] Antwerpen, Museum.

[62] Madrid, Prado: 1655—1665.

[63] Im Privatbesitz Berth. Löwenstein, Wien.

[64] Im Privatbesitz Dr. Buberl, Wien, dem ich die freundliche Überlassung des Lichtbildes verdanke.

In den Pendentifs bringt der Meister die Vorbilder U. L. Frau aus dem Alten Testamente; Judith, Miriam, Debora und die Tochter Pharaos mit dem Moseskörbchen.
Die Arbeit ist signiert: Paul Troger fecit, ohne Jahreszahl.
Die Schloßkapelle wurde 1733 erbaut und 1755 benediziert. Conf. Top. VII. 260—64.
Die Arbeit steht im Zeichen des Aufstiegs in der künstlerischen Entwicklung, in der nach Raphaels „Disputa" der Gedanke einer Sacra Conversazione leise durchklingt.

1737. RÖHRENBACH. GRÄFLICH KUEFSTEINSCHE GRABKAPELLE
Deckenfresko: Christus als Weltenrichter. (Abb. S. 35)

Im selben Jahre, in dem Troger in auffallend duftigen Tönen die Aurora im Prälatensaal zu Altenburg ausführte, entstehen die Deckenfresken in der sogen. Gruftkapelle, die von Hans Leopold v. Kuefstein im Jahre 1706 erbaut worden war.
Das architektonische Empfinden im Grund- und Aufriß steht Jakob Prandtauer sehr nahe, wenn anders, wie ich annehme, er nicht wirklich den Plan entworfen hätte. Das Anheimelnde der Raumwirkung im Innern erinnert an die Stiftskirche von Dürnstein, ebenso die Voluten, die Pyramiden und Gesimsfiguren[23].
Die niedliche Kuppel, welche den mittleren Raum überspannt, erhält von zwei Obergadenfenstern reichliches Licht.
Dem ernsten Gedanken der Gruftkapelle entsprechend, läßt Troger Christus als Weltenrichter erscheinen. Er thront, mit weißem Gewande bekleidet, auf dem Regenbogen in der Mitte der Bildfläche. Die Art der zu stark verkürzten Untersicht ist nicht gerade eine glückliche zu nennen. Die große, majestätische Geste des Herrn, das „Venite" — „Kommet her", der vorwärts gerichteten Rechten und das „Dicedite" — „Weichet von mir" der abstoßenden Linken, läßt den Gedanken an die Scheidung des Schöpfers von Licht und Finsternis an der Sixtinischen Decke lebendig werden. Die illustre Gloriette der Apostelfiguren als Mitrichter zu Häupten des Meisters bildet gedanklich wie künstlerisch die lebenswahre Folie zu dem jetzt anhebenden Gericht.
Die üblichen Symbole der Apostel gewinnen hier erhöhte Bedeutung. Die malerisch behandelten Fleischpartien sind auch in diesem Bild besonders gut durchgearbeitet, während die Gewänder weniger aufmerksame Behandlung fanden. Troger scheint an dem jüngsten Gerichte Michelangelos besonderen Gefallen gefunden zu haben, denn der Johannes zur Linken, welcher der Gottesmutter gegenüber für die unten in dem Pendentif angeordnete Gruppe der zum Gericht erwachenden Gerechten fleht, hat mit der Gestalt Petri in demselben viel Ähnlichkeit[24]. Die in die Posaune stoßenden Engel

[23] Vgl. Top. V. Bd. unter Schloß Greillenstein. Sonderabdruck. Wien 1911. S. 6. Bei Hantsch, Prandtauer nicht erwähnt.

[24] Man beachte die schräg aufsteigende Linie dieses wirklich anbetenden Johannes, die direkt zu Christus hinaufführt und durch die Tiefe des schlagschattenartigen Mantels unterstützt wird. Ist es nicht eine fein transponierte Gestalt des hl. Petrus, dort ein Nahen in hl. Furcht und unbewußter Kraft, hier zu flehender Ehrfurcht gesteigert, dort Maria sich resigniert anschmiegend und hinabschauend, hier voll Vertrauen hinaufblickend mit fürbittendem Hinweis auf ihre soeben aus dem Todesschlaf erwachenden Kinder. Vorn rechts ein sich öffnender Sarg mit dem Kueffstein-Kollonits'schen Wappen aus dem die Stifter hervorgehen. Vorn

WIEN, SKIZZE ZU DEN FRESKEN VON RÖHRENBACH UND RAAB: ST. CÄCILIA

sind weniger akademisch und bedeutend graziler als in der Altenburger Kirche. Während er dort in der Zeichnung weniger exakt, in der Bewegung hingegen dem stürmischen Drange, fast möchte man sagen, dem Draufgängertum der Mantuaner Fresken des Palazzo del Té des Giuglio Romano folgt, — dessen unangenehmen ziegelroten Fleischtönen er mit den stumpfen, harten Schatten nahekommt, und dessen phantasiereiche Gestaltungskraft er wieder aufleben läßt, — bricht sich hier eine größere Mäßigung Bahn. Die delikaten Reflexe des Helldunkels lassen die Körper in der dritten Dimension in den Licht- und Wolkenraum besser eindringen, nehmen ihnen die erdhafte Schwere, steigern das Vor- und Rückwärts der Tiefenwirkung und unterstützen sein intensives Ringen, dem suchenden Auge unendliche Weiten zu öffnen.
War er bisher noch befangen vom „horror vacui", so läßt ihn fortschreitendes Studium der großen Barockmeister eine maßvollere Ökonomie in der Verteilung der Massen und Akzentuierung des Konzentrationspunktes besser erfassen[25].
So versteht man die innere Unzufriedenheit des gereiften Meisters, als er später das Altenburger Kuppelbild betrachtete; seinen Willen, dasselbe herunterzuschlagen und

links der Höllensturz der Verdammten. Dogmatisch dürfte in bezug auf Maria, Michelangelo das Richtigere getroffen haben, denn im Augenblick des Jüngsten Gerichtes hört jede fürbittende Intervention auf.

[25] Interessant ist beim Kuppelbild das Übergreifen des Bildes in die Plastik, das auch in Altenburg vorkommt, und das bewußte Bestreben andeutet, die Stukko-Plastik durch die Malerei zu verdrängen und zu ersetzen. Tatsächlich wurde ja, wie wir bereits sahen, für einige Jahre das Malen fingierten Stuckes modern. Die Bewegung ging von Florenz aus.

RÖHRENBACH, GRÄFLICH KUEFSTEINSCHE GRABKAPELLE, DECKENFRESKO:
CHRISTUS ALS WELTENRICHTER

unentgeltlich neu zu malen, konnte er allerdings nicht durchsetzen. Angesichts der vollendeteren Werke dieser und der kommenden Jahre kann man dem Urteil P. Friedrich Endls nicht zustimmen, der meinte, es wäre doch jammerschade gewesen; „denn eine Gruppe wie Gott Vater mit der Jungfrau malt auch ein Troger nur einmal so aus einem Guß heraus[26].“ Schon allein die spätere Gestaltung der Hauptkuppel in der Stiftsbibliothek zeigt, was das reifere Können dafür geboten hätte. Troger war offenbar nach einer neuerlichen Studienreise nach Italien innerlich gewachsen. Das Fresko in Röhrenbach ist signiert: P. Troger inven. 1737.

Doxal-Deckengewölbe: Hl. Cäcilia. (Abb. S. 34)
Hatte Troger in dem Hauptbilde die härtere Tonart „Dur“ gewählt, so ging er jetzt in „Moll“ über, so duftig hat er die Patronin der Kirchenmusik hingezaubert. War es etwa der Einfluß der Rubensschen Skizze, die er in den Kunstsammlungen der Akademie vorfand[27]. Er dürfte sie gekannt haben. Wird in ihr die vermeintliche Tonkünstlerin von einem beflügelten Engel inspiriert, so gibt Troger der hl. Cäcilia selbst die Flügel, steigert somit die Idee von der Erhabenheit der Kirchenmusik, und zieht als kräftige Flankierung zwei musizierende Engel hinzu[28].

1737. STIFT ALTENBURG: PRÄLATENSAAL
Derselbe empfängt beiderseitig von je drei doppelgeschoßigen mächtigen Fenstern mit darüber angeordneten Mezzanins eine große Lichtfülle. Es war für Munkenast nicht leicht, aus einem mittelalterlichen Turm einen solchen Raum zu schaffen. Erst dadurch, daß der Baumeister im Sinne Palladios im Inneren die großen Flächen durch zierliche, mit korinthischem Kapitäl abschließende Scheinpilaster (Stukko-Mormor) aufteilte, erhielt der Saal seine vornehme Gliederung und klassische Ruhe. Es lag nahe, an den beiden Innenseiten über dem jeweiligen Kamin, in Ermangelung eines großen Repräsentationsporträts, ein Basrelief anzubringen; hier eine das heilige Feuer tragende Vestalin, dort den Besuch der Aphrodite bei Hephäst, der ihr die Pfeile schärft. Vier Basreliefs in Medaillenform, in weißem Stuck, bilden die Sopraporten der vier intarsierten Doppeltüren.
Uber dem fein profilierten Kranzgesims setzt Troger auch hier zunächst seine Scheinarchitektur fort, wie er es schon im Treppenhaus getan hatte. Wie dort wählt er den grüngrauen Lokalton, der zu dem Ziegelrot des Gesimses ruhig und angenehm kontrastiert. Wie im Bibliotheksraum bringt er die vier Jahreszeiten in veränderter Form. Ein Kabinettstückchen bildet der Sommer, der als schlafender Eros auf einer

[26] Vgl. P. Fr. Endl l. c. S. 84 in Studien und Mitteilungen aus dem Benediktiner und Zisterzienser-Orden, Heft 1, 1896.
[27] Conf. Klassiker d. Kunst, Rubens, S. 200, Stuttgart 1905.
[28] Dasselbe Sujet kehrt in Raab und Brixen wieder. Die guterhaltene Ölskizze, die in ihrer Konzeption auf ein Werk Pitonis zurückgeht, stellt in den Gewandfarben bei den flankierenden Engeln die Grundakkorde Rot-blau gegenüber, als deren Mittelpunkt Cäcilia im lichten Byssuskleide hervorleuchtet, während der blaugraue Wolkenton alle miteinander vermittelnd verbindet. Privatbesitz Dr. Buberl, Wien IV., dem ich das Lichtbild verdanke. Lw. 51 : 38.5 cm.

EHEMALIGES STIFT HRADISCH, AUSSCHNITT AUS DEM DECKENFRESKO IM SOMMERSPEISESAAL: WUNDER DER BROTVERMEHRUNG

1739. STIFT HRADISCH: SOMMERSPEISESAAL[35]

Kaum ist das Werk in Göttweig beendet, hebt schon ein neues in Mähren an. In dem ursprünglich den Benediktinern, seit 1511 den Prämonstratensern von Strahow gehörendem Stifte sollte das im Risalit des vorderen Traktes gelegene Sommerrefektorium einen der unteren Stuckausstattung entsprechenden Decken-Dekor erhalten.

Der Raum wird an der einen Längsseite durch drei mächtige überhöhte Risalitfenster, an der entgegengesetzten Seite durch Kaminziernischen, die mit symbolischen Plastiken von Ricca und Fontana geschmückt sind, belebt. Leichte Scheinpilaster gliedern zudem die Wände und tragen ein schwach verkröpftes Gesimse. Daran anknüpfend setzt Troger die Stuckzier in der Malerei in grüngrauem Lokalton fort.

Die recht großzügig gehaltenen Hochreliefs über den beiden Kaminen stellen die Verleugnung Christi durch den hl. Petrus am Feuerherd und den hl. Paulus dar, wie er die aus dem Feuer an seine Hand gesprungene Viper wieder in dasselbe zurückschleudert, ohne Schaden gelitten zu haben. Es folgen dann zwei vollplastische Gruppen: die Parusie des Logos vor Abraham und David weist die ihm angebotenen Schaubrote

[35] Am 16. März 1726 wurde zur Prälatur der Grundstein gelegt; Ende 1739 war sie einschließlich der Malereien vollendet. 1784 wurde dann die Abtei wie so viele anderen aufgehoben. Troger erhielt für die Ausmalung des Speisesaales 1200 fl. und Verköstigung. Conf. Kirchl. Top. von Mähren von P. Gregor Wolny O. S. B., Brünn 1855, 1. Bd., S. 328. Das an sich gute Werk bedürfte einer revidierten Neuauflage. Die Ausmalung der Turmkapellendecke durch Troger findet in ihm keine Erwähnung.

zurück. Die Reliefs vertreten die Idee des Feuers, die beiden Gruppen die der Speise[36]. Troger setzt diese Gedanken in der von Tassi gemalten Stuckmalerei in Form von Medaillons sehr geschickt fort und schildert in einem die Einladung des Herrn an Zachäus, bei ihm einzukehren und zu gastmahlen, dann wiederum Maria von Magdala und Christus beim Gastmahl des Simon; ferner den Auferstandenen beim Brotbrechen zwischen den Emausjüngern[37], Opfer des Elias und die Hochzeit zu Kana.

Deckenfresko: Wunder der Brotvermehrung. (Abb.)
Die Stoffülle ist fast erdrückend, und doch nur eine Vorbereitung zur Krönung dieses Gedankenganges in dem herrlichen Gemälde der wunderbaren Brotvermehrung. Es ist ein Glanzstück des Meisters; zwar eine Wiederholung des Freskos in Geras, aber bedeutender in der graziösen Gruppenbildung, in der Häufung von Bewegungsmotiven, in einem bis zu den feinsten Nuancen abgetönten Farbenspiele, das bei den tiefsten Tönen anhebt, bald im Helldunkel, bald umgekehrt zu gobelinartiger Wirkung sich steigernd. Zum erstenmal tritt hier eine Lichterhöhung des Faltenwurfes durch sattes Markusgold auf. Alles dies friesartig auf fester Grundlage angeordnet, mit einem plastisch greifbaren Vordergrund, auf dem das farbenfrohe Leben sich abspielt, sich nach rückwärts verjüngend auflöst, um hier im grauen Äther zu verschwimmen, dort mit der Wellenlinie der blauen Berge silhouettenhaft hineinzuragen. Das ist nicht mehr Piazzetta, nicht Solimena, sondern der Troger der sonnigen Reife. (Abb.)
Oben in der Deckenmitte eine dekorative Engelgruppe mit Füllhorn[38]. Hier ist der Fehler der zu stark verkürzten Untersicht vermieden. Das klassisch schöne Antlitz des Herrn, der zum Segen majestätisch seine Hand erhebt, dazu der spielende Wechsel des Gebens und Nehmens, der gesättigten Ruhe und ruhelosen Sorgfalt sind Vorzüge vollendeter Meisterschaft.

STIFT HRADISCH: TURMGEWÖLBE
Ebendaselbst im Turmgewölbe der vermutlich früheren Prälatenkapelle ein Fresko, das bisher irrtümlich unter dem Namen eines anderen Künstlers ging, aber ganz bestimmt von Trogers Hand herrührt.
Es erscheinen Gott Vater und Christus in der Glorie, der im Begriffe steht, dem unten traurig zu ihm heraufblickenden hl. Stephanus entgegenzueilen, der mit reicher Brokatdalmatik angetan ist, von Putten und Engeln umgeben.
Die Erscheinung Christi ist dieselbe wie in Dreieichen und im Badener Altarbilde, nur mit dem graduellen Unterschied eines erhöht bewegten Ausdruckes in Baden. Hier hat der Protomartyr schon seinen Einzug in den Himmel gehalten.
Es schließen sich daran die Gruppe der Missionäre und Bischöfe Cyrillus und Metho-

[36] Abraham lädt die ihm erscheinenden drei Jünglinge zum Gastmahl ein. Wahrscheinlich von Fontana, der die Plastik im Innern besorgte, während Winterhalder den figuralen Schmuck am Äußern des Baues ausführte.
[37] Dem entspricht eine Federzeichnung des Budapester Museums der bildenden Künste.
[38] Entsprechende Federzeichnung im genannten Museum.

EHEMALIGES STIFT HRADISCH, DECKENFRESKO IM SPEISESAAL:
WUNDER DER BROTVERMEHRUNG

dius, die dem demütig vor ihnen knienden Herzog von Przemysl die hl. Taufe spenden, daneben die Hoffnung im golddurchwirkten Obergewande und grünen Untergewande mit Weihwasserbecken und Anker; es folgt die Austeilung des Brotes an die Armen durch den hl. Norbert, der von der Karitas begleitet wird, die von Putten und Kindern umgeben einen Brotkorb trägt. Dann St. Nobert in Rochett und Pluviale das Sanktissimum tragend und St. Helena mit dem Kreuz auf den Schultern. (Abb.) Ein violett-graues Stuckgesims schließt nach unten das helle Kuppelbild ab. An der unteren Wand befinden sich vier Medaillons mit den Brustbildern der vier lateinischen Kirchenväter und als Surport das des damaligen Papstes Benedikts XIII. mit rotem Gewand und rotem Camelaukum, 1724—1730[39].

HRADISCH, TURMGEWÖLBE: ST. NORBERT UND ST. HELENA

1739. OLMÜTZ: HEILIGER BERG

Fresken in den Kuppelpendentifs: Die vier Weltteile

Kuppel. Unbeachtet, aber darum nicht unbedeutend sind die vier Pendentifs der Kuppel der Heiligenbergkirche, die Troger auch um 1739 malte. Und zwar geht das schon aus der Wiederkehr des typischen Blau hervor, das wir aus dem Hauptgemälde des Hradischer Stiftes kennen. Sie stellen wie später in Altenburg, die damals bekannten vier Erdteile symbolisch dar. In ihrer monumentalen Wucht und Überlebensgröße lassen sie die übrigen Kuppelfresken von Hardke kleinlich erscheinen.

1. Europa trägt über der weißgrünen Albe einen goldtonigen Mantel und auf dem Haupte die Stephanskrone. Puttos bringen ihr Papstkreuz und Tiara; ein rassiger Schimmel steht ihr zur Seite, und in dem großen Buch, das ein anderer Putto hält, stehen die sinnigen Worte: „Da vera pacis foedera."

2. Asia in ihrem mongolischen Teint strahlt in asiatischer Farbenfreudigkeit. Dem mattgelben Untergewand entspricht ein rosafarbiger Überwurf. Ein Engel, neben dem der langgestreckte Hals und Kopf eines Kamels auftaucht, reicht eine Weihrauchschale. Die Inschrift des von einem Putto gehaltenen Buches besagt: „Da virtutis incendia."

3. Die schwarze Afrika trägt mit Stolz ihren weißen federgeschmückten Turban, der

[39] Unter der Regierung dieses Papstes wurde der Grundstein zu diesem Prälaturgebäude gelegt. 16. März 1726.

den matten Glanz des dunklen Gesichtes so säuberlich erhöht. Dem pfeilgefüllten Köcher auf dem Rücken entsprechen die Perlschnüre an Hals und Armen. Sie trägt einen mächtigen Elfenbeinzahn, neben dem im Hintergrund zum Überfluß noch ein Elephant erscheint. Putten tragen Muschel und Ölzweige samt dem Codex, der die Bitte enthält: „Da salutis remedia."

4. Über der rothäutigen Amerika hält eine braunschwarze Mulatin schützend ihren lichten Sonnenschirm, während ihre Herrin mit dem farbenfrohen weißgrünen Kleid und hochroten Schultertuch soeben in eine mit Perlenschnüren gefüllte Kassette greift, und auf der erhobenen Linken einen bunten Papagei trägt. Ein Löwe bildet hier die

ST. ANDRÄ A. D. TRAISEN, PROPSTEI-PFARRKIRCHE, FRESKO DES CHORGEWÖLBES: DER AUFERSTANDENE

nähere Landessignatur. Putten schweben herbei, von denen einer mit einem Folianten sich abmüht, der die Inschrift trägt: „Da gratiarum munera."

Es ist bedauerlich, daß es dem Meister nicht vergönnt war, die ganze Kuppel zu malen, deren Stützpunkte er in so klassisch schöner Weise dekoriert hatte. Hardke, der sie ausführte, kann ihm weder in der Zeichnung, Anlage oder Farbe nahekommen.

Um 1739. ST. ANDRÄ A. D. TRAISEN: PROPSTEI-PFARRKIRCHE

In der genannten 1725—1729 erbauten ehemaligen Stiftskirche der Augustiner Chorherren, die unter Joseph II. dem Chorherrenstift Herzogenburg aggregiert wurde, malte Troger die Flachgewölbedecken des Chores, des Langhauses und die Orgelempore[40]. Die Technik war derartig solid, daß die Farben in ihrem duftigen Schmelz

[40] Die Akten des ehemaligen Stiftes St. Andrä wurden vom Stifte Herzogenburg übernommen und sind vorläufig nicht zugänglich, da sie noch der Sichtung bedürfen. Daher kann ich nur vermutungsweise das Jahr der Ausführung auf 1739—1740 angeben. Ein Zweifel an Trogers Urheberschaft scheint mir ausgeschlossen. Vgl. Hantsch, Prandtauer, Krystallverlag, 1926, S. 93.

leuchten, als wären sie soeben aufgetragen worden. Geradezu herzerquickend ist ihre Frische und Leuchtkraft.
Bis auf eine Ausnahme fügt er sich der Stuckumrahmung, ohne im geringsten das Gefühl der Einengung aufkommen zu lassen.

Deckenfresko in 6 Feldern.
1. Über dem Altar erscheint der Hl. Geist als Taube, deren Strahlenkranz von anbetenden Engeln und Cherubim umsäumt wird.
2. Der Auferstandene, vom schneeigen Grabtuch umwallt, das von zierlichen Putten belebt wird, erhebt sich als Triumphator über Tod, Welt und Teufel, umjauchzt von glücklich disponierten Engelgruppen, unter denen der rauchfaßschwingende Engel sich besonders hervorhebt. (Abb.) Das Erdhafte der Besiegten, der Tod als Gerippe in mattblaugrauen Mantel gehüllt; neben ihm das kokett gezierte Weltweib, das sich im Sturz auf den Barockrahmen zu stützen scheint und als dritter der prachtvoll ausgereckte, hilflos niederfahrende Teufel. Alle drei in der Farbe scharf differenziert, finden sie in der graziösen Aufwärtsbewegung des Siegers einen sprechenden Gegenpol. Der farbige Grundakkord aufsteigend vom Violettbraun, Blaugrau, Moosgrün zum stumpfen Goldgelb geht harmonisch durch alle Bilder. Diese Harmonie wächst in ihrem feineren Empfinden dergestalt, daß sich naturgemäß das Stimmungsbild daraus entwickeln muß.
3. Christus thront als Sieger des Kreuzes auf den Wolken mit diesem Siegeszeichen. Petrus und Andreas stehen zu seinen Füßen, der erstere sein Kreuz in der einen, die Himmelsschlüssel in der anderen Hand. Andreas hingegen will seine Hände ausbreitend, vor innerer Bewegung in die Knie sinken. Puttos halten hinter ihm sein Kreuz, Fisch und Fischernetz.
Es scheint, als wolle Petrus mit seinem leiblichen Bruder, nach glorreich überstandenem Kreuzestod dem Herrn sein: „Hier ist gut sein" zurufen. Ein vollendeter Dreiklang kompositionell schön zum Ausdruck gebracht. Tizian hatte in einer seiner schwächeren Kompositionen diesen Gedanken schon einmal angedeutet[41]. Troger hat ihn in wesentlicher Veränderung weiterentwickelt.
4. Maria, die Unbefleckte, als Triumphatrix über den höllischen Drachen. In murillohafter Ruhe mit blauem Mantel und schneeweißer Albe schwebt die Begnadete, das Haupt von 12 Sternen umkränzt, den Mond zu Füßen, die Hände über der Brust gekreuzt. Unter ihr der dräuende Drache in sattem Grün, auf den St. Michael blitzeschleudernd niederfährt. Diesem gegenüber andere Engel, die ihrer Herrin Lilien weihen. Wie weit fortgeschrittener ist doch diese Darstellung im Verhältnis zur Altenburger sowohl in der Farbe, als auch in der Auffassung! Den Gedanken „Speculum sine macula", verkörpert ein spiegeltragender Engel.
5. Den Triumph der Gottesliebe im hl. Augustinus zeigt das folgende Feld. Im Festornat ruht der Heilige auf seinem Wolkenthron, unverwandt auf das über ihm schwebende Auge Gottes schauend, in dessen Strahlen er sich sonnt. Ein Engel trägt ein

[41] Vgl. die Madonna in der Glorie mit den Heiligen Petrus und Andreas, Dom zu Serravalle, Klassiker der Kunst, Stuttgart 1904. S. 94.

STIFT SEITENSTETTEN, BIBLIOTHEK, DECKENFRESKO: ANBETUNG DES LAMMES DURCH DIE 24 ÄLTESTEN

flammendes Herz, andere beleben die Wolke mit Bischofsinsignien; ein anderer schüttet aus einem Füllhorn Tiara, Mitra und Kardinalsbirett. Beiderseits knien verklärte Kanoniker und beten mit dem Überwinder die Gottheit an.
6. David, der König, spielt in der Vision seine Harfe. In feinen, duftigen Tönen gehalten, jedoch etwas dekorativ, skizzenhaft flüchtig.

1741. STIFT SEITENSTETTEN: BIBLIOTHEK

Deckenfresko: Anbetung des Lammes durch die 24 Ältesten. (Abb.)

Der Gedanke nach Apokalypse von 1—14, verlangt eine konzentrische Anlage. Troger teilt das rechteckige Feld in eine obere und untere Hälfte in der Längsachse. Den Mittelpunkt der oberen bildet Gott Vater, der auf einem von Evangelisten-Symbolen getragenen Wolkenthrone ruht. Ein regenbogenfarbiger Glorienschein, in dem sieben brennende Lampen angeordnet sind, umschließt ihn. In der Rechten hält er das Buch des Lebens, dessen Siegel vom gekrönten Lamme geöffnet werden, mit der Linken ruft er sein: „Vivo ego in aeternum" aus. Die Eckstücke werden von anbetenden, auf Wolkenbänken im Reigen sich wiegenden Engelchen ausgefüllt.
Dunkle Wolkenstreifen bilden in der unteren Hälfte die Fußbank der 24 Ältesten. Diese verteilen sich in ihren kukullenartigen, weiten, weißen Gewändern auf die ganze Raumlänge in rhythmischer Bewegung, um teils in Anbetung niederzuknien, teils ihre Kronen vor dem Lamme niederzulegen. Denn alle haben sich von ihren Sitzen erhoben und streben dem Mittelpunkte zu.
Mitten unter ihnen in erlesenem Kontrast steht betrachtend der Seher von Patmos. Ein unter ihm schwebender Engel trägt die erläuternde Inschrift: „Quis aperit librum et solvit signacula eius."
Das Byssusweiß der Gewänder leuchtet über die goldfarbenen gepolsterten Schemel, die auf dem duftigen Wolkenboden stehen. Der Preischor des Halleluja ist beendet, die Harfe beiseite gelegt, die bezaubernde Macht der Gottesnähe hat alle in ihren Bann gezogen.
Der Meister hat sich hier, vielleicht auf besonderen Wunsch, durch die auffallend gebundene Formensprache eine starke Reserve auferlegt. Oder wollte er seine Stilgewandtheit in der Art der Renaissance bekunden? Dürer hatte in seiner Holzschnittfolge vom Jahre 1498 in herber, formgewaltiger Sprache dieses Thema der Apokalypse erschöpfend behandelt. Troger konnte sich des erhabenen feierlichen Ernstes dieser Bilderfolge nicht entschlagen, und wiewohl er den Vorwurf in seine Zeitsprache übersetzt, bleibt ihm doch in Form und Farbe ein Schimmer jener heraldisch scharf umrissenen Gestalten, die den gottbegnadigten Meister am Ausgange des Mittelalters kennzeichnen.

1742. STIFT ALTENBURG: VESTIBÜL DER BIBLIOTHEK

Kaum ist der Winter vorüber, so macht sich Troger an die neue, große Aufgabe in dem Stift, das sich von seinen hervorragenden künstlerischen Qualitäten zu überzeugen so oft Gelegenheit gehabt hatte. Man wußte ihn hier besonders zu schätzen.

Der quadratische Vorraum, mit breiter doppelseitiger Stiege, wird von einer flachen Kuppel überwölbt, und von silengeschmückten, stelenartigen Pilastern gegliedert, auf denen eine plastisch gemalte Architektur als balustradengeschmückter Obergaden aufsitzt. Auf beiden Seiten des freistehenden Gesamttraktes je sechs Fenster.

In der genannten Scheinarchitektur oberhalb des ersten plastischen Gesimses befinden sich zwischen den Fenstern die vier Gruppen der Jahreszeiten. In den gegenüberliegenden, unten durch große Doppeltüren, oben durch ein elipsenförmiges Fenster geteilten Wände erscheint jeweils ein Aufzug von Personen auf einer reizvoll durchbrochenen Ballustrade, dem die Personifikation der vier Elemente zugeteilt ist[42].

Uber dem zweiten Abschlußgesims erhebt sich die Kuppel, in der die Scheinarchitektur wie üblich weitergeführt wird. Prachtvolle, blumengefüllte Ziervasen beleben die Eckwinkel, Amoretten mit Libellenflügeln treiben über denselben in fensterartigen Scheinnischen kletternd, ihr neckisches Spiel mit Rosen, Lilien und Chrysantemen.

In der Mitte der Wandfläche, die sich konkav nach oben biegt, sitzen je zwei weibliche Gestalten, welche die vier Erdteile (damals war Australien noch unbekannt), darstellen. Es ist die lichter gehaltene Wiederholung der Olmützer Zwickel. Aufsteigend über die täuschend wirkende Scheinkassettierung, die schon im Hradischer Speisesaal so geschickte Anwendung fand, gleitet der Blick in die freie Himmelswölbung.

Kronos entführt die sich sträubende Rhea-Kybele nach Kreta, um mit ihr das goldene Zeitalter zu beginnen. Zwei Erynnien mit Sichel und Schlangenring, d. h. einer Schlange, die sich in den Schweif beißt (Ewigkeitssymbol), begleiten ihn. Auf dem Rand der Architektur sitzt die Medusa mit dem Gorgonenhaupt (Gorgoneion), um als Apotropäon alles Unheil abzuwehren. Ihr gegenüber ein Fackelträger mit gegen sich gezücktem Dolch, im Begriffe, seinem Leben ein Ende zu machen.

Vielleicht bedeutet er Krieg und Aufruhr, vielleicht ist es Kalamis, der metallurische Geist von Ida, der Schmelzer genannt, der ob des Mißgeschickes seiner Herrin verzweifelte[43].

Die Farben wirken so duftig und leuchten wie hingehaucht. Wiederum eine Glanzleistung des Meisters selbst[44] und nicht Zeillers, während derselbe wohl (in Übereinstimmung mit Riesenhubers Ansicht) die unteren Partien ausgeführt haben dürfte.

[42] Wahrscheinlich nach dem System des Paracelsus vier Elementargeister, a) Undine, Wassergeist mit dem Fisch auf dem Haupte, b) der Salamander oder Feuergeist mit dem Salamander, c) der Geom oder Erdgeist mit der Städtekrone und d) der Sylve oder Luftgeist, mit dem Pfau, dem Sinnbild des Lebens, denn Luft ist Lebenselement. Ein unbekannter Schüler Giulio Romanos hatte bereits die allegorische Darstellung der vier Elemente an der Decke eines Nebenzimmers des Arbeitskabinetts der Isabella d'Este im „Appartemento del Paradiso" der Reggia dei Gonzaga zu Mantua angebracht, die unserem Meister nicht entgangen sein werden. Die ganze duftige dekorative Auffassung des Vorraumes wurzelt in dem heiteren Dekor der „Sala dei Fiumi" im genannten Schlosse. Vgl. Selwyn Brinton: Mantua, Leipzig 1907. S. 86.

[43] Mit ihm waren Damnameneus, der Hammer, und Akmon, der Amboß.

[44] Überraschenderweise fand ich diese Annahme bei Burger bestätigt. Zeiller wäre zu dieser Leistung damals nicht fähig gewesen. C. L. c. S. 101.

STIFT ALTENBURG: BIBLIOTHEK

Allerdings ist weder die Idee noch die Darstellung des Meisters Eigentum. Der Louvre enthält ein Ölgemälde gleicher Größe von Poussin, das den Kronos genau so wiedergibt. Es muß somit angenommen werden, daß Troger entweder einmal in Paris war, um dort die großen französischen Meister zu studieren, oder, was wahrscheinlicher ist, lag ihm in der Akademie ein Kupferstichwerk der Gemälde französischer Meister vor. Tatsächlich waren damals die Gemälde Poussins in Stichen verbreitet und der französische Einfluß durch die glänzenden Erfolge Prinz Eugens in Österreich sehr nachhaltig.

STIFT ALTENBURG: BIBLIOTHEK

Der stattliche Raum ist zweigeschoßig, von drei Flachkuppeln abwechselnd mit reichstukkiertem Tonnengewölbe überwölbt. Michael Flor gibt Troger und Zeiller in unerschöpflicher Erfindungsgabe immer neuer überraschender Motive nichts nach. Die Bibliothek wurde unter dem bekannten Abt Placidus Much (1715—1756) von Josef Munkenast aus St. Pölten erbaut. Die Stuckarbeiten und Freskomalereien beginnen im Sommer 1742. Die Kuppeln werden von je vier frei übereckstehenden Säulen, mit mächtig vorkragendem Gesims und reich vergoldeten Kapitellen getragen. Die Anord-

nung der Lichtquellen ist ähnlich wie im Vorraum. Unter dem Tonnengewölbe stehen zu beiden Seiten die Bücherregale. Über diesen sitzen in Lünettenbogen die von J. Zeiller gemalten Personifikationen des Friedens, der Philosophie, des Gesetzes, der Musik, Erd- und Himmelskunde, der profanen und kirchlichen Poesie. (Abb.)

Diesen von Zeiller signierten Fresken entsprechen die an den Wänden verteilten Ölgemälde P. Trogers, die von schwarzen Stuckleisten eingefaßt werden:

1. St. Johannes, seine geheime Offenbarung schreibend;
2. St. Paulus, von den Engeln in die Wolken erhoben;
3. Der Jesusknabe steht lehrend unter den Gelehrten im Tempel[45];
4. Der alte Tobias wird von seinem Sohne geheilt.

Diese Ölbilder haben hauptsächlich dekorativen Charakter. Von Schädlingen arg mitgenommen und mehrmals restauriert, beinhalten sie doch noch künstlerische Qualitäten und trogerische Typen, die einzeln wiederkehren.

Hauptkuppelfresko: Salomon auf dem Throne

Mit einer wahren Grandezza in prunkvoller Folge umsäumt der Hofstaat des Königs und das Gefolge der Königin von Saba die Runde. Die Königin liegt mit hermelingefüttertem Purpurmantel und Krone geschmückt vor dem Könige bewundernd auf den Knien. Es folgt der Zug der Hofdamen und Pagen, der Cimelien und Geschenke bringenden und empfangenden Dienerschaft, die über eine balusterumsäumte doppelseitige Freitreppe[46] auf- und niedersteigt. Der ganze Pomp orientalisch-venezianischer Pracht eines Paul Veronese wirkt sich hier aus. Die reichliche Verwendung dekorativer Gobelins springt in die Augen. Eine bemerkenswerte Reminiszenz französischen Einflusses am Wiener Hofe, den Troger willig aufnimmt. Die Farbenskala ist reich wie in Hradisch. Er schlägt durch einen Seidendamastbehang, mit dem er eine rokokogetäfelte Wand schmückt, einen duffen grünen Lokalton an, vor dem sich das Violett der Throndraperie, das kobaltblaue Gewand des Königs und die warmen, ziegelroten Teppiche der Treppenbrüstung stimmungsvoll abheben[47]. Der Charm der vielgestaltigen Rokoko-Toilette der Damen würde einem Tiepolo alle Ehre machen. Die abgewogenen Bewegungen der höfischen Grazie, das feine Ineinanderklingen der abgestimmten Tonwerte läßt Troger als gelehrigen Schüler dieses Meisters erscheinen.

In der kreisrunden Lichtöffnung der Kuppelmitte, welche die gemalte Kuppelhalle überwölbt, erscheint die Personifikation des Friedens. Diese Anordnung wurde bei Saaldekorationen oft genug angewandt[48].

[45] Dieses Bild geht in seiner Darstellungsweise vermutlich auf das Werk des flämischen Malers Jakob Jordaens (1593—1678) zurück, das sich heute in Mainz befindet und die robuste Realistik, den bürgerlichen Gelehrtentyp mit malerischer Breite akzentuiert.

[46] Die Treppe, die der Meister als Modell benutzte, ist heute noch in dem Zustande wie er sie malte vorhanden. Sie liegt im Hof des Sommerrefektoriums. Ebenso existiert noch die fellüberzogene Kiste, die ein Kuli hinaufträgt.

[47] Ludwig XIV. kaufte die Manufaktur der Familie Gobelin ab, und nahm sie in eigene Regie.

[48] Conf. H. Hammer l. c. S. 222.

Kuppelfresko über dem Eingang: Der Zinsgroschen

Auf der in der Malerei wie üblich weitergeführten Architektur erhebt sich auf der vorderen Seite die Gruppe des von seinen Jüngern umgebenen Heilandes, dem ein Pharisäer die Zinsmünze vorhält[49]. Das Gebärdenspiel der Gegner wirkt überzeugend und charakterisiert ihre Verschlagenheit. Der Herr weist in ruhiger Überlegenheit nach oben, auf die dort angebrachte Gruppe der Justitia und des Friedens. (Justitia et pax osculatae sunt.) Gegenüber befindet sich die der lateinischen Kirchenväter mit ihren Symbolen. Als Staffage dient die offene Landschaft mit einigen Ziersträuchern und Felsblöcken.

Sinn: Theologie und Jurisprudenz.

Kuppelfresko am Ende des Saales: Der barmherzige Samariter

Derselbe gießt dem entblößt daliegenden Überfallenen Öl und Wein in seine Wunden. Das Lasttier steht abseits am Wege, auf dem ein Priester und Levit abziehen. Die dekorative Wirkung und die Erfassung des seelischen Momentes halten sich die Waage. Es scheint, als gebe der Künstler Selbsterlebtes wieder, das durch die abendliche Stimmung an Unmittelbarkeit gewinnt. Die Naturstimmung tritt nun als neues Motiv in die künstlerische Tätigkeit des Meisters. Sie kehrt in der im selben Jahre gemalten Kuppel in Preßburg wieder[50].

Links leiten eigentlich wenig motiviert zwei lustige Faune zur Philosophengruppe über, deren Mittelpunkt Sokrates zu sein scheint. Dionys der Areopagite beobachtet durch das damals neuerfundene Fernrohr die große stimmungsvolle Sonnenfinsternis. Ein neuer Beweis für die Anpassungsfähigkeit und moderne Denkart des Künstlers. Über dieser Gruppe thront oben in den Wolken die personifizierte Philosophie und Medizin mit der Philosophia perennis, und dem Schlangenstab des Äskulap. Wieder spielen libellengeflügelte Putten ihr Scherzando auf den duftigen Wolkenballen. Fast ist es zu viel des Guten, worin die Fabulierkunst des Meisters sich ergeht. Es spricht da der Ausdruckswille jede Möglichkeit der Form zu erschöpfen[51].

1742. PRESSBURG: KLOSTERKIRCHE DER ELISABETHINEN[52]

Hauptkuppel: Aufnahme der hl. Elisabeth in den Himmel. (Abb.)

Über einer einfachen, in graugrünem Ton gehaltenen, gemalten Balusterbrüstung erhebt sich das eigentliche Gemälde.

[49] Vergl. dazu das Jugendwerk des gleichen Themas in Graz, S. 87/88.

[50] Tatsächlich kündet sich in diesem Werk eine bedeutende Stilwandlung an, die wir gemeinhin mit dem Namen Rokoko bezeichnen, die von dem Venedig Piazzettas und Tiepolos herrührt, das „zur bevorzugten Bildungsstätte der Freskanten" geworden war. Da Troger in seiner äußerst sensiblen Natur für jede gute Neuerung auf künstlerischem Gebiet schnell begeistert war, so wurde er in Wien der Vertreter des Venetianischen Stiles, den Günther in Augsburg propagierte. Conf. H. Hammer l. c.

[51] „Für die drei Kuppeln in der Bibliothek 1742, ... 1000 fl.", berichtet H. Burger l. c. S. 19. „Der Maler Joh. Jakob Zeiller für die 8 Felder in der Bibliothek über den Bücherkästen 64 fl.", ib.

[52] Die von Kardinal Emmerich Esterhaczi um 1725 für die Elisabethinen erbaute einschiffige,

PRESSBURG, ELISABETHINENKIRCHE, HAUPTKUPPEL:
AUFNAHME DER HL. ELISABETH IN DEN HIMMEL

Ein ziemlich tiefes Azurblau bildet diesmal den Untergrund, auf dem sich ein tief toniger Wolkenkranz bewegt, der von anbetenden und musizierenden Engeln belebt wird. In der Mitte des Kranzes erscheint Christus, von einer strahlenden Gloriole umgeben, auf einer Wolke sitzend. In der Rechten hält er das von Putten umringte

barocke Klosterkirche, deren Mittelraum von einer Flachkuppel überspannt wird, der sich zwei kleinere über Presbiterium und Orgelbühne angliedern, wurde noch im selben Jahre nach Vollendung der Stiftsbibliothek in Altenburg P. Troger von seinem hohen Gönner zur Ausmalung übergeben. Die Inschrift in einem Gewölbezwickel besagt: „P. Troger fecit 1742; Fr. u. Mich. Geyling, u. J. Streicher renov. 1835." Die Gewölbefresken wurden nämlich 1828 durch einen

Kreuz, während er seine Linke segnend über die vor ihm kniende Elisabeth erhebt, die das schlichte Ordensgewand des großen hl. Franziskus trägt und, sich demütig verneigend, ihre Arme vor ihrem Gottkönig ausbreitet. Es ist der Ausdruck seliger Wonne in dem Augenblick, da Christus sich ihr in der Verklärung zu erkennen gibt[53].
Der Meister sucht in dem duftigen Violettgrau, das er schon in Altenburg mit sichtlicher Vorliebe angewandt, ein ruhiges, in sich geschlossenes Stimmungsbild hervorzubringen. Das ist ihm gelungen. Seine Palette jubelt noch einmal in der Farbenpracht gesättigten und leuchtenden Schmelzes, den er in der Öltechnik unmöglich erreichen konnte. Inhalt und Ausdrucksform ergänzen sich zu einem Hymnus auf die selbstlose opferfreudige Karitas. Mit der leichtbeschwingten Bewegung der schmiegsamen Leiber, der flatternden Gewänder malt er die Freude, den seligen Genuß an dem Gegenstand hinein, der in seinem Inneren verwandte Seiten angeklungen.
In den Pendentifs des Hauptgewölbes sind die vier symbolischen Personifizierungen der Tugend des Gehorsams mit dem Joch auf den Schultern, des Starkmutes mit dem Elephanten, der Wachsamkeit mit der brennenden Kerze und der freigebigen Nächstenliebe mit dem Blumen und Goldmünzen spendenden Füllhorn angebracht.

Chorgewölbe: Allegorie der Barmherzigkeit. (Abb. S. 58, 59)
Die Darstellung[54] ist duftig und freudig zugleich. Ein Engel zieht zwei kleine Kinder zu sich hinauf. Barmherzigkeit üben an den Kleinen, heißt sie an Christus selbst üben. Das besagt ein schrifttragender Engel: „Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur." Sonnige Freude belebt auch hier die schräge Diametrale betonende Komposition. Man bemerkt die Renovation an den zu hart eingesetzten Lichtpartien. Das Gewölbe über dem Orgelchor füllt eine architektonische Scheinkuppel in Pozzoscher Art, die sich auf einem Volutenkonsolenmotiv aufbaut.

1744—1747. RAAB (GYÖR): ST.-IGNATIUS-KIRCHE[55]
Ein bedeutendes Denkmal von des Meisters unentwegtem Ringen nach höherer Vollendung.
Die Einheit des Innenraumes der Jesuitenkirche, deren Gewölbe außer durch Stichkappen nur durch einen einzigen schwachen Bogengurt gegliedert ist und keinen plastischen Schmuck aufwies, mußte Troger, wie schon A. Pigler hervorhebt, an den Prototyp der Sixtinischen Kapelle erinnern. Das bewußte Verschwimmen der Grenzen zwischen

Dachstuhlbrand, laut Inschrift daselbst, beschädigt. Die Signatur des Meisters scheint bei der Renovierung mit einem dunkleren Ton übergangen worden zu sein; doch stimmt die Charakteristik mit der in der Altenburger Kuppel überein.

[53] Der heutige stark hervorspringende Goldton der Gloriole ist nicht ursprünglich, sondern rührt von der Restauration von 1835 her.

[54] Eine Handzeichnung dazu in der Albertina. Deutsche Schulen 26 Inv. No. 3913. Vergleiche Pichler l. c. S. 67. Anm. Nicht sign. 32.2 : 20 cm.

[55] Die Ausführung erfolgte nach dem Ordensprotokoll der Györer Jesuiten vom 29. Juli bis 4. Oktober 1744 und vom 13. Mai bis 6. September 1747. Pigler vermutet, daß Troger auf die Empfehlung seines Landsmannes Mich. Untersberger den Auftrag erhalten habe. Conf. Pigler, Dr. A., l. c. S. 65. Das Diarium meldet am 29. Juli 1744: Hodie etiam ante prandium

PRESSBURG, ELISABETHINENKIRCHE:
AUSSCHNITT AUS DEM HAUPTKUPPELFRESKO

WIEN, ALBERTINA: ZEICHNUNG ZUM FRESKO DES CHORGEWÖLBES
DER ELISABETHINENKIRCHE ZU PRESSBURG

PRESSBURG, ELISABETHINENKIRCHE, FRESKO DES CHORGEWÖLBES:
ALLEGORIE DER BARMHERZIGKEIT

Malerei und Plastik spannte des Künstlers Phantasie, in der gemäßigten Vielheit der Aufteilung die absolute Einheit zu wahren. Troger vereinfacht, um die sich weitende Raumwirkung zu steigern. Drei mächtige, unter sich wesentlich verschiedene Spiegelfelder, füllen die flache Wölbung, die, analog der Sixtina, ein mit Nischen verziertes, von Evangelisten- und Prophetengestalten belebtes, fingiertes Kranzgesims mit täuschend imitierten Stukkos im Volutenmotiv nach unten abschließt.

Die Heiligen sprechen, sinnen und disputieren nicht wie Buonarottis Propheten, sondern ähneln Corregios dekorativen Füllfiguren der Domkuppel von Parma. Sie bilden die farbige Skandierung der breiten Abschlußgurte, den lichtumspielten, perspektivisch überraschenden Rahmen, der sich dienstwillig und geschlossen dem sprühenden Leben des Bildfeldes unterordnet. Es fehlen den Evangelisten[56] wie Propheten die distinguierenden Merkmale wirklicher Persönlichkeiten, es fehlt ihnen die Möglichkeit, sich frei im Raume bewegen zu können; auf der vorkragenden Konsole verhindert kein Thronsessel den Eindruck des Abrutschens. Erst in den Kuppelzwickeln des Brixener Domes ist die Vertiefung der conchaförmigen Nische, die oben mit einer Muschel abschließt, so geräumig, daß ihr Bewohner gefahrlos seiner Inspiration nachgehen kann.

Der kaltgraue Lokalton erhöht die Illusion einer Stuckdekoration[57]. A. Pigler konstatiert einen Unterschied zwischen den Propheten von 1744 und 1747, da letztere „in der Bewegung heftiger, in der Linienführung großzügiger veranlagt sind".

Feld im Chor: St. Ignatius in der Verklärung. (Abb.)

Zwischen 29. Juli und 4. Oktober 1744 entstand dieses Bild mit den vier Evangelisten.

Viennà advenerunt Pictores Sacrary ñri, et in Cubiculo P. Procuratoris praesente R. P. Rectore tractati sunt; stationem-fixerunt.

1744 oct. 4. D. D. Pictores Sanctuary ñri hodie mane Jaurino valedixerunt ....

1747 maj. 13. ... Venit Vienna D. Troger cum duobus sociis ...

1747 maj. 26. Hodie D. Pictor coepit picturam in fornice templi ñri ... factis jam prius per aliquot dies dimensionibus et praeparatibus neārys.

1747 jun. 2. ... Hodie venit Vienna marmorizator.

1747 jun. 4. ... ad mensam 2-dam hospits erant Rossus D. Pontifex et D. Pictor qui cum R. P. Rectore pransi sunt. Ein Beweis für das hohe Ansehen, dessen der Künstler sich erfreute.

1747 aug. 21. ... A meridie Cellarius cum D. Pictore, et Sociis excurrit ad vineas. Vor Arbeitsschluß ein kleiner Sommerausflug in die Klostergärten. 30. aug. Hodie depositum est pegma in templo una cum trabibus ... 5. sept. Hodie totam solutionem suam percepit Dñus Pictor, Paulus Troger, id quod chyrographonno, et sigillo testatum reliquit, tractatus in refectorio una cum duobus adjutoribus suis ... szept. 6. Hodie discessit D. Pictor cum suis mane ... Zur Bezahlung meldet die spezifizierte Rechnung „Item Vor die Fresco Mahlerey in Sanct. 9 Klafter lang ... i. 400 fl."

[56] „Federzeichnung des Meisters zu St. Johannes Ev. in der Wiener Artaria Sammlung." „Die im Chor angebrachte Signatur" Op.: P. Troger 1744 wird auf Ezechiels Tafel noch einmal in „kabalistischen Zeichen wiederholt O(pus) P(a:li) T(roger)". Vergl. ib. S. 66.

[57] Der Künstler derselben ist der uns bekannte Architekturmaler Gaetano Fanti, dessen homogene Arbeiten man in Altenburg, Melk, Gutenbrunn, Brixen usw. leicht feststellen kann. Im Györer Diarium heißt es: Troger malte „cum duobus sociis". Vergl. Pigler l. c. S. 65.

RAAB (GYÖR), JESUITENKIRCHE, DECKENFRESKO IM CHOR:
ST. IGNATIUS IN DER VERKLÄRUNG

Die Erscheinung will in ihrer Totalität im Sinne eines Herabsteigens aufgefaßt sein, die sich einer Offenbarung gleich, der festgefügten Form des tektonischen Hohlraumes nähert. Fast könnte man von einer ersten Konzeption zur Brixener Domdecke reden. Denn hier bedient der Meister sich schon der durch Strahlenbrechung belebten Wolkenkurve, in welcher Putten und beschwingte Engel sich wiegen. Die symmetrisch angeordnete Trinität betont die Mittelachse, der durch die Seitenstellung des Kreuzes und die gefeierten Heiligen die Waage gehalten wird. Das wirbelnde Leben an der großen umgekehrten S-Kurve, das in seiner prickelnden Lebendigkeit die Gegensätze von Licht und Schatten überbrückt, läßt zwar den Gedanken eines „horror vacui", wie Pigler meint, aufkommen, und doch liegt eine ökonomische Selektion in ihrer Anordnung dadurch, daß die Trogersche lichtvolle Diagonale zum Durchbruch kommt. Pigler findet in dieser Komposition „von illusionistischen Bestrebungen kaum eine Spur". Das dürfte doch nur cum mica salis zu nehmen sein, wenn wir ein Deckenbild etwa aus der frühen Barockepoche Südtirols damit vergleichen würden. Wie bei der Brixener Domdecke trug vermutlich der theologische Gedanke der Geheimen Offenbarung: „Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat[58]", viel zu dieser Auffassung bei, die erst durch das überragende künstlerische Können in der Dreieichener Kuppel zur Vollendung gebracht wurde.

Mittelfeld: D e r e n g l i s c h e G r u ß. (Abb.)

Bei einem allerdings grundverschiedenen Thema erreicht Troger in dieser Darstellung, die im uneingeschränkten Sinne grandios genannt werden darf, hohe Vollendung.

Eine illusionistische Lichtbahn tut sich auf, in deren Mitte der leichtbeschwingte Himmelsbote blitzartig herniedersteigt. Das Frappierende liegt in der Betonung des Senkrechten in der leuchtenden Mitte, die aus der bewußt schrägen Einstellung dieser von Engeln und dünnen Wolkenkämmen umsäumten Lichtstraße zur festen tektonischen Umrahmung entsteht. Aus letzterer entsteigt die balustradenumfriedete, auf offenem Gewölbebogen ruhende Freitreppe, deren Konzentrationspunkt die demütige Magd auf dem Knieschemel bildet[59]. Mit Recht bemerkt Pigler: „Als Beweis unvergleichlicher grandioser Sicherheit des Malers muß die Art gewertet werden, wie er die Hauptfigur der Handlung, die Madonna, in geschlossener Masse der zentrifugalen Gewalt einer unendlichen Fülle offener Formen gegenüberstellt und dennoch den formalen Hauptakzent zu wahren weiß." Die Tonwerte müssen ihm in gleicher Weise dazu dienen. Donners Plastik ist ihm Anregerin und zur bewegten Formbildung willkommen. Er transponiert sie, indem er sie durch die ätherische Leichtigkeit seiner Töne, die er hier e r s t m a l i g auf einen s i l b r i g e n Gesamtlokalton stimmt, ihrer körperhaften Schwere entkleidet, um sie mit den Luftspiegelungen vollends zu verschmelzen[60].

[58] Apoc. VII. 9.

[59] Die Differenz des doppelten Augenpunktes zwischen der Treppe und ihrer figürlichen Belebung gewahrt nur ein schärfer spürendes Auge.

[60] So Pigler gegen Hammer, der diesen Ton als erstmalig für den Brixener Dom annimmt. Vergl. H. Hammer l. c. S. 302 u. Pigler l. c. S. 67.

RAAB (GYÖR), JESUITENKIRCHE, MITTELFELD DES DECKENFRESKOS:
DER ENGLISCHE GRUSS

Feld über der Orgelbühne: Engelkonzert

Die Entwicklung dieser Darstellung, die Pigler „ein in dieser Form niemals wiederholtes" und mit Recht „eines der beliebtesten Themen Trogers" nennt, könnte man füglich mit einem „piano" in Greillenstein, „forte" in Raab und „fortissimo" in Brixen näher bezeichnen. Im ersten noch im Adagio zarter Dolcesker Färbung, im zweiten im Allegro Correggesker rauschender Bewegung, im dritten im Prestissimo kontrapunktistisch männlicher Kraft und nordisch Rembrandtscher Vertiefung. In der Entstehungszeit des letzten Bildes muß der Künstler sich in ernsthaftem Studium mit diesem Meister befaßt haben. Das nächtliche Ringen Israels mit dem Engel Gottes, Mann gegen Mann, dürfte Troger den Unterschied zwischen frauenhafter Männlichkeit oder, wie Pigler sagt, „auf Männerleiber gepfropfte weibliche Schönheit" des Südens, die zum Beispiel in der Apotheose des hl. Augustin in St. Andrä den männlichen Unterton vollends preisgibt, und dem Urbild geschmeidiger männlicher Kraft in jenem Werke Rembrandts überzeugend dargetan haben[61]. In der Darstellung der Anpassungsfähigkeit und geschickten Verwendbarkeit des elastischen Körpers übertrifft er den holländischen Meister. Was in Michelangelos Idealbild des Adam sich traum- und knospenhaft regt, das vibriert und zuckt mit Geistesgeschwindigkeit durch die Gelenke des kunst- und kraftgeübten Körpers als adäquater Ausdruck genialen Künstlerwillens. Damit parallel geht das plastische Empfinden, das jetzt seinen Höchstgrad erreicht, der kräftige Flügelschlag, das singende Rauschen der mächtigen Schwingen, die notwendig sind, um die der Geisterwelt entrissenen Gestalten von Fleisch und Blut emporzutragen. Der Viola spielende Engel, dessen Gesicht man unter dem erhobenen sehnigen Arm in Brixen erblickt, würde in seinem plastischen Empfinden einem Bernini alle Ehre machen[62]. Das Motiv stammt von Pitoni.

Wandfresko: Mann am offenen Fenster im Buche lesend

Dieses Wandfresko gibt uns einen direkten Beweis, daß Troger sich damals mit der Amsterdamer Schule befaßte, denn es ist dem Fensterbildtyp Rembrandts und Dous äußerst ähnlich. Den nächsten Anlaß dazu gaben wahrscheinlich die bei den Jesuiten üblichen Obergadenfenster der Ignatiuskirche mit ihren dünnen Bleiruten. Das dicke Buch, die Trompete, die Geige an der Wand und der Vogelkorb im Zimmer, alles dies sind Dousche Motive, welche dieser Meister in allen Tonarten abgewandelt hat, und am leichtesten im Gedächtnis haften bleiben. Nur kann ich weder in dem Mann am Fenster noch in dem Evangelisten Lukas das Porträt Trogers[63] erkennen, das uns unzweifelhaft in dem Badener Altarbild erhalten ist. Wenn auch in dem Bilde die

[61] Sein Engelideal ist nicht mehr die virgo, quia de viro sumpta, sondern nach dem Sinn der Hl. Schrift der Mann.

[62] Eine Studienzeichnung dazu befindet sich im Budapester Museum der schönen Künste. — In Preßburg bildet das Engelkonzert einen integralen Teil des Deckenbildes der Verklärung der hl. Elisabeth. Vgl. Pigler l. c. S. 67 und Tafel 15. Conf. C. B. Pitoni l. c. S. 44.

[63] Wie Pigler annimmt. Der Meister hatte einen intelligenteren Gesichtsausdruck; vielleicht ist es Fanti. ib. S. 67 ff. In ähnlicher Weise nimmt die Topographie ein Surporte-Bildnis in der Prälatur des Stiftes Geras als Porträt Trogers an. Vgl. Top. Bd. V/1, S. 209.

behagliche Note des niederländischen Genrebildes weniger zum Durchbruch kommt, so zeugt es doch von einer äußerst feinen Beobachtung der Objekte, ihrer Lichtreflexe und Schlagschatten. Hierin eine Weiterbildung der italienischen Prospektmalerei zu sehen, halte ich nicht für zutreffend.

1745. STIFT MELK: STUDENTENKAPELLE

Deckenbild: Übernahme des Stiftes durch die Benediktiner

Nach Abschluß der bewunderungswürdigen Arbeiten in Györ kehrt Troger in Begleitung seines treuen Gefährten Fanti nach dreizehnjähriger Abwesenheit nach Melk zurück und geht an die Ausführung des Konventsaalgemäldes[64].

Es stellt die Übernahme des von dem ersten Babenberger Leopold gegründeten Chorherrenstiftes durch die Benediktinermönche dar, die unter dem Markgrafen Leopold II. dem Schönen, aus Anlaß der Reform des papsttreuen Bischofes Altmann von Passau, unter Führung des Abtes Sigibald von Lambach im Jahre 1089 in Melk einziehen, um das Stift dauernd in Besitz zu nehmen[65].

Segnend schaut Gott Vater, auf den Erdball gestützt, auf das von St. Leopold und Benedikt in vertrauensvollem Aufblick empfohlene Stift, das als befestigte Burg auf dem Berge liegt, und dessen Plan die personifizierte Architektur mit einem Engel aufgerollt halten.

Oben links erscheinen die Stiftspatrone Petrus und Paulus, rechts kniet mit ausgebreiteten Armen der hl. Benedikt als Patriarch der Mönche des Abendlandes. Sein Engel trägt Regelbuch und Giftglas; links unten emporsteigend St. Koloman mit Wanderstab und Pilgerkleid, darunter rechts St. Leopold in Panzer und Hermelinmantel mit dem Reichsbanner. Er verneigt sich vor den Herzogen gleichen Namens, der ihm, von Kronos geführt, einen Augustinerchorherrn vorstellt, während links ein anderer Herzog den Abt Sigibold, von seinen Mönchen begleitet, auf das Stift hinweist.

Es ist selbstverständlich, daß die Formensprache des Meisters hier bedeutend abgeklärt ist. Der ungezwungene etagenförmige Aufbau trägt die Note monumentaler Größe; allen Überschwang beiseite lassend, steuert er auf das Wesentliche los. Sein Kolorit ist vereinfacht. Mit gewohnter Routine meistert er das Helldunkel, zum Beispiel in dem köstlichen Torax des Kronos. Er bekennt sich offen zu Paul Veroneses dekorativer Größe, und man glaubt einen Augenblick, er wolle sich nicht länger der monumentalen Wirkung der alten, großen, musivischen Werke Roms entziehen, so groß und bedeutend wirken seine Heldengestalten. Aber es ist nur ein Intermezzo.

[64] Es heißt in der Chronik: Ingleichen wurden auch dazumahl zwey Mahler bekanntlich H. Paul Troger und H. Cajetan Fanti von Wienn anhero abgeführt, um den conventsaal, welchen schon vergangenes Jahr gedachten H. Fanti bis auf das Gesimbs mit Architekturmalerey versehen hat und wurde sowohl mit der Mahlerei als auch mit der Pflasterung dergestalten beschleuniget, daß er annoch vor Mariae Himelfahrt verfertiget und zum Trost deren Geistlichen die sogenannte Langegger Mahlzeit darinnen gehalten wurde. C. Top. S. 224, ebda. — Den Mahlern von Wienn Troger und Fanti ist anheuer für gemalenen Conventsaal gegeben worden im Januario 200, Mayo 100, Julio 824, Augusto 247 fl., zusammen 1371 fl.

[65] Vgl. Kerschbaumer: Geschichte des Bistums St. Pölten, Krems 1875.

1746. WIEN: MARIAHILFER KIRCHE

Deckenfresko: Marienleben

Die Freude Trogers an dem landschaftlichen Stimmungsbild hat in diesem Werk den Zenith schon überschritten, und klingt hier und da in Ölbildern wie auch in dem kleinen Deckenfresko der Schule des hl. Cassian in Brixen noch leise nach. Das an dieser Stelle Gesagte trifft hier in erster Linie zu. Joh. Hauzinger und Franz Xav. Strattmann haben an der Ausführung hervorragenden Anteil, besonders in der landschaftlichen Staffage mit ihrem damals in Wien beliebten niederländischen Charakter.

1. Der englische Gruß

Auf einer hohen Stiege im Kreissegment kniet Maria im Gebet versunken. Auf einer mit Puttenkranz umsäumten Wolke schwebt der Erzengel mit einer naturalistischen Lilie hernieder, neben ihm knien auf einer Wolkenbank zwei Engel als Füllfiguren. Die Farbe ist zu materiell[66].

2. Mariä Geburt

In einem barocken Kuppelraum aus rötlichem Sandstein sitzt die hl. Mutter Anna auf einem Himmelbett und wird von einer Magd bedient, neben welcher eine zweite, ein Körbchen auf dem Haupte, Früchte trägt, eine Reminiszenz aus dem gleichnamigen Bilde Ghirlandajos. Neben dem Paradebett führt eine Stiege auf einen tiefer gelegenen Podest, auf dem das lichtumstrahlte Kind von zwei Mägden gebadet wird, und eine dasselbe aus einer kupfernen Kanne mit Wasser übergießt. Eine aus der Hochrenaissance ins Niederländisch-Bürgerliche der Barockzeit übertragene Komposition. Die harten Gewandpartien und Architekturteile sind sicher nicht von Troger.

3. Maria besucht Elisabeth

Niederländisches Genrebild. Bürgerliches Ziegelhaus mit Ballusterbalkon, hölzernem Gartenzaun mit einer idyllischen, fast südlichen Landschaft, auf der die beiden Figuren sich in behaglicher Ruhe abheben. Der Niederländer Stratmann hat beiden Fresken seinen Stempel aufgedrückt.

4. Hauptkuppel: Darstellung im Tempel

Eine von Säulen getragene Kuppel Pozzoscher Art, zu der eine zweiseitige ballusterumsäumte Freitreppe führt, auf deren obersten Stufen Maria kniet und ihr göttliches Kind dem zum Himmel schauenden greisen Simeon in die Arme legt. Rechts und links Füllfiguren mit brennenden Fackeln. Etwas tiefer kniet rechts auf der Stiege St. Joseph mit den beiden Opfertauben in den Händen, die er soeben dem Kastenschlag entnommen hat.

5. Aufnahme Mariens in den Himmel

Die heiligste Dreifaltigkeit, von Licht umflossen, empfängt die sich vor ihr in Ehr-

[66] Derjenige mit dem gelben Gewande ist sogar verzeichnet. Dieses, und die Malweise spricht dafür, daß der Meister ganze Partien seinen Gesellen überlassen hat. Möchte schon annehmen, daß die drei ersten Bilder von Troger selbst nur in den Ideenskizzen angelegt wurden. Zwischen ihnen und den übrigen läßt sich ein wesentlicher Unterschied feststellen, weshalb Stimmen laut wurden, welche die Anteilnahme Trogers an diesem Werk gänzlich in Abrede stellten. Aber mit Unrecht. Archivalische Belege konnte ich allerdings bis dato nicht auffinden.

furcht verneigende Jungfrau, die von einem Engelchor hinaufgetragen wird. In ohnmächtiger Wut bäumt sich unten der besiegte Drachen vergeblich auf.
Während die übrigen Kompositionen vom Rahmen ruhig eingefaßt werden, sprengt hier die Bildfülle denselben, um die Illusion des unendlichen Raumes zu steigern. Die beiden letzten Werke tragen die unzweifelhafte Note der Meisterhand Trogers an sich und enthalten Elemente, die er in Brixen wieder verwendet, denn Troger bleibt in seiner Entwicklung sich treu. Nur die Überhäufung mit Aufträgen ließ den überaus fleißigen Künstler zur Gesellenhilfe greifen in dem zuversichtlichen Bewußtsein, daß die Nachwelt doch seine Meisterhand herausfinden werde. Die Bilder wurden neuerlich von unkundiger Hand restauriert.

1748—1750. BRIXEN: DOM
Deckenfresken
Als der nach Neujahr 1745 vom damaligen energievollen und für seine Zeit durchaus modern denkenden Fürstbischof Kaspar Ignaz Graf Künigl begonnene Umbau des Brixener Domes soweit gediehen war, daß man an die Ausmalung der stucklosen Gewölbespiegeldecke denken konnte, erhielt die Baudeputation 1747 vom Fürstbischof den Auftrag, dem Maler P. Troger in Wien die Maße des Domgewölbes zu senden und gleichzeitig ein Programm für den Inhalt der Bilder zu entwerfen und beizufügen. Die dem Künstler vom Fürstbischof entgegengebrachte Hochachtung, die auch vom Domkapitel ohne Einschränkung geteilt wurde, galt sowohl seiner Kunst wie seinem Namen. Denn die von ihm im letzten Jahrzehnt vollendeten Werke hatten seinen Ruf derartig gefestigt, daß der in seinen Aufzeichnungen sehr gewissenhafte, aber in seinem Dignitätsempfinden durch Trogers kühles und selbstbewußtes Verhalten sich geschmälert fühlende, etwas grämliche Hofrat und Kammerdirektor Leopold Peisser von Peissenau berichten muß, daß Troger als der Maler-Künstler gelte, „welcher seinesgleichen in Europa wenig haben solle[67]". Dieser Ruf beschränkte sich offenbar nicht nur auf Tirol.
Der Meister war bereit, entweder die vorgeschlagenen fünf Bilder in Stukkorahmen zu malen oder „solchergestalt, daß kein Gips oder Stuccadorarbeith auch andere Verzierung mehr vonnöthen, sondern alle Architektur, Bögen, Fries und Winckhl mit Mahlerey beklaidet werden, welches dermahlen die neyeste und in den Kürchen, so starckh mit Marmor geklaidt, iberaus wohlstehente Fason ist". Er weist dabei auf St. Peter, die Salesianerinnen- und die Schwarzspanierkirche in Wien hin. Es würden Ungeziefer, Spinnengewebe, Vogelnester vermieden. Der Vorschlag wurde angenommen. Der Stuck, ebenso die plastischen Malereien der in der Vierung angelegten perspektivischen Kuppel waren so täuschend gemalt, daß Fremde die letztere für Wirklichkeit, den Stuck für Schnitzereien hielten, und sich durch Betasten vom Gegenteil überzeugten. Für die erste Art forderte Troger 6000, für die zweite 8000 fl., außer Kost und Quartier für sich und seine Gesellen. Er lehnte es rundweg ab, eine Skizze einzureichen, bevor ein Kontrakt zustandegekommen, weil Troger, wie Weingartner

[67] Vgl. Peisser: Diarium, ungedruckte Handschrift, 11. Bd. S. 126.

BRIXEN, DOM, DECKENBILD IM CHOR
VOR DER RESTAURIERUNG: MARIÄ HIMMELFAHRT

treffend bemerkt, diesbezüglich schon manche üble Erfahrung gemacht haben mochte[68], „Dan sonsten", schreibt der Meister selbst, „mechte sein Schizzo anderen Mahlern vorgezaiget und beiseite gesöget werden[69]."

Die verfehlte Anschauung Peissers vom „Wienerischen Hochmuth", von dem Troger „naturalisiert" sei, sowie von der „Praesumbtion, von welcher er auf sich selbst ganz eingenomben sein miesse", ist sofort in ernsthafte Hochachtung umgeschlagen, als derselbe nach abgeschlossenem Kontrakt[70] das Deckenbild der Himmelfahrt Mariä im Chor anfangs Oktober 1748 vollendet hatte. Jetzt war man überzeugt, daß Troger seine „Devotion als ein Graff Kiniglicher Unterthan von Welsperg in Pusterthall gebirtig" bewahrt habe. Ja, man begriff langsam, auf ein solches Genie stolz sein zu dürfen. Trogers vordem scharf bekritteltes Selbstbewußtsein wurzelte eben in einem überlegenen meisterhaften Können, das er sich durch ernsthaftes Ringen allmählich erworben hatte. Gerade im letzten Jahrzehnt war sein Ansehen durch die Schaffung

[68] Vgl. Weingartner l. c. S. 50.
[69] Vgl. Peisser, 11., S. 126.
[70] Der Kontrakt wurde am 23. März 1748 vom Weihbischof Ignaz v. Coreth, Peisser, P. Troger, Jos. Lachmiller und Sinebell (die beiden letzteren als Zeugen) unterzeichnet.

immer bedeutenderer Werke so gestiegen. Die Brixener Domfresken haben die Ehre seines Namens „Aere perennins" gemacht[71].

1. Deckenbild im Chor: Mariä Himmelfahrt. (Abb.)

Die Barockzeit liebt die weichen Akkorde. Und da dieses Bild gleichsam die Ouvertüre zu seinem Hauptwerk bildet, steigt er auch in der Farbe aus dem Dunkel leiser Ahnung zum vollen Licht empor, läßt den Jubelchor der Engel den Wolkenkranz umsäumen, auf dem die heilige Magd wie überwältigt von der Güte und Schönheit ihres göttlichen Sohnes und der ganzen Trinität, in die Knie gesunken ist, ihr „Ecce ancilla" im Augenblicke ihres höchsten Glückes auf den Lippen. Christus eilt ihr in prachtvoll fließender Bewegung entgegen, seine leuchtende, gewinnende Gestalt — die Gott Vaters ist noch in weiter Ferne — hebt sich auf dem von seinen Schultern wallenden Mantel plastisch ab. Selten ist das Wort: „Veni domina coronaberis" so leicht faßlich und anheimelnd, und doch so erhaben dargestellt worden.

Der rechtsseitigen Verneigung Mariens entspricht die linksseitige Christi. Ein Kontrapost besteht zwischen ihren ausgebreiteten in restloser Hingabe gesenkten und den erhobenen Armen ihres Sohnes. Dabei tummeln sich endlose Putten in den Wolkenfalten, selige Freude zu künden[72], springt das Licht von einem Wolkenballen zum andern, die in ihrer duftigen Plastik goldige Halbschatten bilden. Hier vereinigt sich unauffällig die Größe der Auffassung in der Tizianischen Assumpta mit Piazzettas lebenssprühender Grazie.

2. Deckenbild des rechten Kreuzarmes: St. Cassian unterrichtet auf einer Rompilgerreise heidnische Kinder

Der Heilige sitzt auf einem Tiroler Faltsessel auf hoher Terrasse vor seinem Hause. Emsige Knaben umringen ihn lernbegierig. Zur dekorativen Ergänzung schwebt ein Putto mit dem Bischofsstab hernieder. Ein angenehmes Genrebild mit niederländischem Einschlag, das die Mitarbeit Stratmanns vermuten läßt; eine schlichte, farbig reizvolle Erzählung, die einer gewissen Behaglichkeit nicht ermangelt.

3. Deckenbild des linken Kreuzarmes: Sturz eines Götzen

Wie im Hauptgemälde zeigt sich Troger auch hier als Meister der Farbe und Perspektive. Das Inkarnat weist zeichnerisch wie malerisch eine glänzende Behandlung auf. Nicht ohne Grund hat A. Kuhn schon auf die verschiedengestaltige Körperbewegung, die prachtvollen, in starken Verkürzungen gezeichneten Männer hingewiesen, welche mit den Soldaten auf Michelangelos Karton zur Schlacht bei Cascina[73] viel Ähnlichkeit

[71] Franz Zoller hat das Chordeckenbild Mariä Himmelfahrt in der Stiftskirche von Geras in stark verflachter Form wiedergegeben. H. Hammer, S. 299.

[72] Gaudent angeli, laudantes benedicunt Dominum, singt die Kirche am Feste Mariä Himmelfahrt. Vesp. d. 15. Aug.

[73] Vgl. Klassiker d. K.: Michelangelo, Stuttgart 1906. S. XXII. u. XXIII. Interessant ist das Urteil Trogers in der Begutachtung der Kapitel-Modelle des Stukkateurs Gigl. „Er habe weder ein glat corinthisches, weder ein romanisches, weder ein florentinisches, weder ein Compositum, sondern nach eigner Caprice ein Capitell gestöllet." Ein Beweis für die Urteilsfähigkeit des Künstlers. Conf. Weingartner l. c. S. 46.

haben. Das lebendige Muskelspiel der jugendlich elastischen Körper, die Bewegung, die Linie in der Verkürzung reizten seinen Künstlerwillen, der selbst einen akademisch gerichteten Mantegna überflügelt. Der Heilige und die Zuschauer sind wirklich plastische Gestalten, die sich in dem sonndurchglühten weiten Raum der großzügigen, perspektivisch wohlverstandenen Berglandschaft auf Säben bewegen. H. Hammer kommt merkwürdigerweise zu einem anderen Resultat, das er nicht näher begründet. In formal künstlerischer Hinsicht steht dieses Bild den anderen Werken mindestens ebenbürtig zur Seite.

4. Hauptfresko: Die Anbetung des Lammes durch die 24 Ältesten. (Abb.)

Die umfangreichste, gewaltigste und schwierigste Aufgabe wurde Troger in der Ausmalung des flachen Deckengewölbes gestellt.

Bemerkt sei zunächst, daß Ende des neunzehnten Jahrhunderts das Dominnere einer vollständigen gründlich verfehlten Restaurierung unterworfen wurde, bei welcher das perspektivische Kuppelfresko in der Vierung durch ein anderes Gemälde ersetzt und das Deckenfresko des Hauptschiffes auf den Lokalton der erneuten Innendekoration nach der irrigen Ansicht des Restaurators abgestimmt werden mußte. Daß dadurch der Wert und die unmittelbare Frische des Werkes starke Einbuße erlitt, braucht nicht betont zu werden[74].

Heute noch übt die gigantische Arbeit einen überwältigenden Eindruck aus. Man könnte sie das „Credo" des Meisters nennen, dem er singend und dichtend kongenialen Ausdruck verlieh.

Wie schon in den anderen Werken sucht er auch hier einen soliden, tiefen, kontrapunktischen Unterbau. Aus den Tiefen eines geheimnisvollen Helldunkels aufsteigend, gewährt er einen Silberblick in das jauchzende Jerusalem, als dessen Leuchte das Lamm auf dem Berge ruht. „Et lucerna eius est agnus." Apoc.

Die schräge Kompositionslinie in Form einer sich windenden Wolkenbank gliedert unauffällig die ca. 30 Meter lange und 18 Meter breite enorme Fläche. Er rivalisiert mit Pozzos grandioser Decke von S. Ignatio, und schafft sich nach ihrem Beispiel einen kräftigen, tonangebenden Vordergrund, einen perspektivisch klaren Mittel-, und einen in silbrig vibrierendem Licht strahlenden Hintergrund, das von dem einen Urquell, dem Lamme, ausgeht, wie wenn der Vollmond durch die schneeigweißen Wolken bricht. Auf Grund dieses an sich schon malerisch wirkenden Hintergrundes entrollt sich dem betrachtenden Auge ein unerschöpflich sprudelndes Leben, angefangen von dem dem Throne nahen lichtvollen Engelreigen bis zum hl. Ritter Florian, der auf seiner Fahne in voller Waffenrüstung ausruht[75].

[74] 1894—1896 unter der Leitung des Malers Albrecht von Felsburg, der die Bilder in zopfige Rahmen faßte, die auf einen Entwurf Pozzos zurückgehende Scheinkuppel entfernte, und an deren Stelle eine noch vorhandene Skizze Trogers ausführte; selbstredend verwässert.

[75] An den hl. Bischof, der dem Beschauer den Rücken kehrt und in die Tiefe schaut, knüpft sich die Anekdote, daß Troger, der die Ausmalung des Domes samt Kapellen und Sakristei gegen eine Entlohnung von 10.000 Gulden angenommen hatte, im stillen aber vom Fürstbischof

BRIXEN, DOM, HAUPTDECKENFRESKO:
ANBETUNG DES LAMMES DURCH DIE 24 ÄLTESTEN, VOR DER RESTAURIERUNG

Troger ist ein Kind der Berge; darum hüllt er als feiner Naturbeobachter die Bergspitze in leicht sie umziehende Wolkenriegel. Schildert er später in Dreieichen die beschauliche Ruhe der „Visio beatifica" beseligenden Anschauung, so ist es hier ein nicht endigen wollendes „Alleluja", das wie ein Donnerrollen aus ungezählten Kehlen den lichtüberstrahlten Bergkegel umbrandet, in den Höhen von jubelnden Engeln angestimmt, aus den Tiefen in tausendfachem Echo wiederhallt.

„Nur zum Teil sind die Heiligen durch Attribute gekennzeichnet; zum weitaus größten Teil sind es die Verklärten, die ohne Zahl und Namen den Himmel bevölkern, alle von ekstatischer Hingebung an die mystische Verkörperung der Gottheit", sagt sehr schön H. Hammer[76].

In allen erdenklichen Verkürzungen, Über- und Unterschneidungen führt er den genialen Zeichenstift, als ein anderer Correggio. Ohne dessen unchristlich moralische Schwäche zu teilen, wandelt er die brillierende Palette in ungezwungener Heiterkeit bis zur feinsten Nuancierung ab, ohne das farbige Mosaik durch einen zu grellen Mißton zu stören. Alles ist Leben und Bewegung um den ruhenden Pol des erhaben thronenden Gotteslammes. Rubens'sche Kraft geht mit van Dyck'scher Milde Hand in Hand. Er meistert die Fläche und erzeugt die zwingende Illusion unendlicher Höhen und Tiefen, in denen das sprudelnde Leben auf- und niedersteigt und in exstatischer Beseligung immer wieder Hände und Sinn zum Herrn erhebt.

Das Deckenbild des Domes und das Dreieichener Kuppelgemälde sind Spitzenleistungen des Künstlers, in Temperament und Anlage wesentlich verschieden, und doch in der Farbe, in der Bewältigung der Massen, in Fleckenwirkung und Raumverteilung die Geistesprodukte eines genialen Menschen und Künstlers.

Troger glaubt, was er malt, und erlebt, was er glaubt. Das ist die starke Seite des Künstlers. Seine Geste ist großzügig, wenngleich in den Anfängen nicht genügend motiviert, doch immer innerlich wahr, nicht posenhaft, weil erlebt und überzeugt. In ihm lebt der Geist des Barock wie ihn Weingartner versteht. Hier ist „künstlerisch geformte, und künstlerisch verklärte Wirklichkeit[77]", gesättigt von dem visionären Zug der Zeit, von der impulsiven Kraft neuerwachten religiösen Lebens. Daher das

Leopold von Spauer mehr erwartete, aber nicht erhielt, an ihm in dieser Figur seinem Groll Luft machte. H. Hammer l. c. S. 295, und nach einer mündlichen Mitteilung aus Brixen. Weingartner ist anderer Ansicht. Zunächst knüpfte sich die Mär an ein unter der Wölbung der Orgelbühne ausgespartes Bildfeld, von dem Dollmayr irrtümlich annahm, „Troger habe hier eine Szene dargestellt, in der er sich Ausfälle gegen den damaligen Erzbischof erlaubte, weil er mit diesem wegen der Bezahlung in Konflikt geraten war, und letzterer darüber ärgerlich das Bild habe ausstreichen lassen." Die Sache erledigt sich für Troger von selbst, da die Orgelbühne 1750 noch gar nicht vorhanden war, und das fragliche Bild von Constantini gemalt wurde. Es ist vielmehr mit Weingartner anzunehmen, daß bei der prompten Bezahlung der fälligen Raten keine Verstimmung des Meisters eintrat und ihn nur künstlerische Rücksichten zu der originellen Rückenansicht des Bischofs bestimmten, wie dies die noch vorhandene sehr ausführliche Skizze beweist. Vgl. J. Weingartner: Der Umbau des Brixener Domes l. c. S. 61.

[76] l. c. S. 300.

[77] Vgl. Weingartner: Der Geist des Barock, Augsburg 1925. S. 20.

Verlangen, die Verbindung zwischen den anbetenden Seligen des Himmels, und den dort unten im Gebete versammelten Gläubigen der Kirche herzustellen, und so dem hohen Ziele näherzurücken.

Troger entwickelt in seinen Werken eine Bekenntnistreue, die auf eine durchaus religiöse Natur schließen läßt. Darum ist die seelische Wirkung eine viel nachhaltigere als bei Rubens und Correggio. Er ist ihnen an Formgewandtheit und Farbensinn innerlich verwandt; er greift selbst auf ihre Werke zurück. So erinnern seine zu einem Knäuel geballten Engelgruppen mit ihren hoch hinauf entblößten Beinen, den seitlich aufgeblähten Gewändern an die Kuppel von Parma, oder an Piazzettas „Glorie des hl. Dominikus" in S. Giovanni e Paulo, an Tiepolos „Glorie der hl. Theresia in Venedig", die ihm, wie Hammer richtig annimmt, bekannt gewesen sein müssen von seinem Aufenthalt in Venedig her[78]. Und doch trägt seine Arbeit den Stempel des Meisters, trägt kerndeutsches Gepräge, das sich von den südlichen Meistern wesentlich unterscheidet. Auch von ihm gilt, als letzte allgemeinste Tendenz die Absicht, den Darstellungsinhalt auf einen einzigen Akzent zusammenzureißen, — und als bedingungslos herrschenden sprechen zu lassen, derart, daß alle Teile sich bis zur vollständigen Unselbständigkeit seiner Forderungen und Wirkungsmöglichkeiten unterordnen[79].

5. Deckenbild im Orgelchor: Orgelkonzert der hl. Cäcilia

Es stellt eine Erweiterung und Vertiefung der früheren Ausführungen dar. Man könnte es eine gottbegeisterte Symphonie zum „Laudate Dominum" des königlichen Sängers nennen. Der künstlerische Genius holt zu einem „Fortissimo" aus, bei dem die Pauken und Zimbeln, Harfe und Baßgeige, Trompete und Geige in steigender Bewegung des symphonischen Wohllautes zusammenklingen. Die energiegesättigte Wellenbewegung, welche bei dem ersten ernsthaft männlichen baßgeigenden Engel anhebt, pflanzt sich von dem einen Ende zum anderen fort. Es ist, als müsse man atemlos den himmlischen Melodien lauschen. Dazu auch hier das überragende Können, das sich in dem mit spielender Leichtigkeit auf Untersicht gezeichneten Engel mit der Geige offenbart.

6. Deckenfresko in der Sommer-Sakristei: Die Fußwaschung[80]

Der Blick fällt in eine geräumige Säulenhalle, von der nach Bühnenart der Vorhang zurückgezogen wurde, und zu welcher eine bequeme Freitreppe hinaufführt. Um einen weißgedeckten Tisch in Hufeisenform haben die Apostel Platz genommen. Christus kniet vor dem sich sträubenden Petrus, im Begriffe, diesem die Füße zu waschen, und belehrt ihn, daß er im Falle einer beharrlichen Weigerung keinen Teil an ihm habe. Johannes neigt sich voll Ehrfurcht den Worten lauschend; neben ihm ein Jünger mit einem Leintuch; ein Diener gießt Wein in einen Kelch.

[78] Vgl. Hammer l. c. S. 299.

[79] Vgl. Oskar Hagen: Deutsches Sehen, München 1920. S. 97. Auf die kühlen Töne, die Hammer bei Troger hier erstmalig annimmt, habe ich schon unter Györ hingewiesen, als seiner letzten Entwicklungsphase.

[80] Dieselbe Darstellung in einem Zwickelbogengemälde des Speisesaales im Stifte Zwettl.

Die Farben sind recht kühl und entbehren nicht einer gewissen Härte. Man hat den Eindruck, als fehle dem Gemälde die letzte Hand, der Überlasierung al secco. Mit Hammer nehme ich an, daß Troger den Hauptteil der Ausführung Gesellenhänden überließ, wiewohl Weingartner auf Grund der Aufzeichnungen Peissers sich für die gegenteilige Ansicht entscheidet[81]. Es liegt nahe, daß er den Gesellen in diesem untergeordneten Raum auch eine größere Freiheit einräumte, zumal es sich um einen älteren Karton handelte, den er früher in Zwettl ausgeführt hatte. Die Signatur besagt, daß es sein Entwurf ist (P. Troger f. 1750). Die Gesellen waren nach Jos. Niederwägers Aufzeichnungen: Johann Georg Unruhe von Passau, Georg Troger von Welsperg, Neffe des Künstlers, Franz Zoller von Gufidaun, Hauzinger von Wien, Martin Knoller, damals zwanzigjährig, nach Tinkhauser, Beschreibung der Diözese Brixen[82].

1752[83]. DREIEICHEN: KIRCHE

Kuppelfresko: Maria in der Glorie des Dreieinigen

Die schönste und vollendetste Arbeit Trogers, wenn auch nicht die künstlerisch schwierigste, ist das Fresko: Maria in der Glorie des Dreieinigen.

Das ist ein künstlerisches Trisagion der heiligsten Trinität, das Troger als den bedeutendsten Großmaler des Barock verewigte. Der byssusfarbige Lokalton reflektiert das hereinströmende Sonnenlicht; wie hochgetürmte schneeige Wolkenkämme, zart wie eine Brüsseler Spitze, leuchten wie hingehaucht die sympatischen Heiligengestalten in der Rundung der sich wölbenden Ellipse. In der lockeren, flockigen Behandlung erinnert er jetzt an den Kremser Schmidt, an dessen duftige, unaufdringliche Art.

[81] Vgl. Weingartner: Der Umbau des Brixener Domes, S. 60.

[82] Vgl. Dollmayr: Mitt. d. k. k. Centralcomm. f. K. u. h. Denkmale 1892 und P. Endl l. c. S. 44. Separatabdruck. Das Brixener Museum bewahrt eine gut ausgeführte Farbenskizze zu dem Hauptdeckengemälde, Lw. 104 : 66 cm. Eine zweite, weniger gut ausgeführte stellt den Triumph der Religion dar. Eine weibliche von Engeln umgebene Gestalt mit den Symbolen von Kreuz und Licht (ecclesia). Die Ausführung dieser Idee sollte die Decke in der Vierung schmücken. Der Plan wurde geändert und an ihrer Stelle die erwähnte Kuppel gemalt; v. Felsburg restaurierte dieses Originalwerk hinweg, und kopierte an Stelle dessen die gedachte Skizze. Lw. 90 : 72 cm.

[83] Pergler gibt als Jahr der Ausmalung 1752 an, Riesenhuber dagegen 1760. C. Pergler: Das Benediktinerstift St. Lambert Altenburg, Horn 1918, S. 26 u. Riesenhuber l. c. S. 46, der Autor der Topogr. hinwider 1750, C. Top. V, 11, S. 428. Richtig durch Burger verbürgt ist 1752. C. S. 215. Hauzinger malte 1760 die Unbefleckte Empfängnis und Esthers Fürbitte im Presbyterium, Bergel die Übertragung und Verehrung der Bundeslade vor und über dem Musikchor 1768. Beide waren bedeutende Trogerschüler. Conf. Burger l. c. S. 215. Am 7. Mai 1744 wurde unter dem Pontifikate Papst Benedikts XIV. und unter der Regierung Maria Theresias in Gegenwart des Grafen Philipp Jos. von Hoyos und dessen Gemahlin Magdalena, geb. Gräfin von Hohenfeld durch den Abt Placidus Much von Altenburg der Grundstein zu dem Erweiterungsbau gelegt, der die Kuppel trägt, und dem bestehenden Presbyterium angegliedert wurde. 1750 bis zur Höhe des letzteren mit den Türmen vollendet. Vgl. Burger l. c. S. 215. — Die Kosten für das Kuppelgemälde bestritt Maria Theresia Faber, Bräumeisters-Gattin in Horn. ib. Anm.

Das Wort des großen Altmeisters v. Gebhardt: „Ein Bild muß in der Fleckenwirkung einem Stück Marmor gleichen", war Troger längst ebenso geläufig, wie die Treffsicherheit in der Berechnung der Verkürzungen. In dem Auf und Nieder des heiteren Wolkenspieles lagern die sprechenden Heiligen in ungezwungener und doch berechneter Konzentration zum Mittelpunkt des Lebens, zur Trinität, als ein äquivalenter Ausdruck des Tedeum-Verses: „Tibi coeli — incessabili voce Sanctus proclamant[84]." Darum sind selbst die Schatten lichtdurchtränkt wie eine Rembrandtsche Radierung. Nicht festgelegte Einzelform, wie vollendet sie auch sei, bildet das Element dieser ausgereiften Kunst, sondern das überragende Gefüge des Gesamtorganismus, die bewußte Unregelmäßigkeit und Negierung jeder harten hieratisch-systematischen Form und Ordnung, die dennoch dem einen großen Gedanken der Harmonie dienen muß. Diametral den festgefügten Reihen von Orcagna-Art entgegengesetzt, selbst unter Verzicht auf raphaelische Gruppengliederung streben die Dignitäre des himmlischen Hofes, hingebettet in die lichtdurchflutete Lagerstätte eines weichen Wolkenpfühles als eine wirkliche „sacra conversatione" dem Zentrum zu. Das Kolorit hat durch die wiederholte Reinigung von den vielen Rußteilchen infolge der an diesem Gnadenort verbrannten Opferkerzen augenscheinlich gelitten. Und dennoch empfindet man das allmähliche Aufsteigen der kreisenden Wolken zur unnahbaren Höhe der Trinität, in deren Mitte frohlockende Engel in den kühnsten Windungen, im heiteren Linienfluß ihrer geschmeidigen Körper, die jeglicher Schwere zu entraten scheinen, den mächtigen Weltglobus als sinnlich wahrnehmbares Objekt der Schöpfungs- und Erlösungstat spielend leicht emportragen. Ob Maulbertsch hier für seine ähnliche Komposition Anregung suchte und fand, mag dahingestellt bleiben. Kompositionell übertrifft der Meister bei weitem die Arbeit Rottmayrs in der Kuppel der Wiener Karls-Kirche, wie schon P. Endl richtig bemerkt, doch kann man seiner Ansicht, als mache sich in Dreieichen ein Nachlassen der Künstlerkraft Trogers bemerkbar unmöglich folgen. In diesem Schwanengesang steht der Meister im Zenith einer ungebrochenen, vollends ausgereiften Künstlerschaft. Es ist ein Michelangeleskes Finale, eine reife, köstliche Frucht seines langjährigen Ringens nach der Tiefe der Auffassung, Formgröße und Schönheit, Ausgeglichenheit und genial seelischer Schwungkraft. — Der Triumph des Kreuzes als Siegeszeichen, von vielen Engeln hoch erhoben[85]; die übrigen Leidenswerkzeuge, Lanze, Leiter und Schweißtuch als ebensoviele Trophäen, beglücken die Himmelsbewohner. Wenn Maria mit beiden Händen sich ans Herz greift, sich demütig im Anblick der Herrlichkeit vor ihrem Sohne verneigt, Petrus, der Apostelfürst, anbetend in die Knie sinkt, so spricht die ungezwungene heitere Seelenstimmung der sich anschließenden Apostel, Bischöfe, Bekenner und Jungfrauen eine ebenso überzeugende Sprache, St. Joseph mit der Lilie in Form eines Tyrsosstabes[86], ohnehin durch sein gelb-

[84] Dich preisen die Himmel in dem unaufhörlichen Rufe „Heilig . . .".

[85] Dieses Motiv, das Troger öfter, z. B. in Guttenbrunn, Preßburg, Wranau verwendet, geht auf C. B. Pittoni zurück.

[86] Nicht wie P. Endl meint, ein Heiliger mit einem Morgenstern. Cf. P. Fr. Endl: Die Wallfahrtskirche zu Dreieichen, Wien 1894. S. 12 ff.

braunes Ober- und violettes Untergewand gekennzeichnet, folgt als erster der Königin-Mutter. Dann Zacharias als Hoherpriester und Elisabeth, Johannes mit der Agnusdei-Fahne, Aaron und Abraham, St. Agnes mit dem Lamm und St. Margaretha, durch den Drachen gekennzeichnet. Zu unterst St. Paul der Eremit und Hieronymus, denen ein Putto das Kreuz vorhält. St. Lambert, St. Antonius mit dem Kinde, der Arme von Assisi in tiefer Beschauung, St. Augustin mit einem mächtigen Kodex und Theresia die Große. Vor Petrus, St. Magdalena im weißblauen Gewand der Verklärung mit dem kleinen Bußkreuz in der Hand. Dem Princeps Apostolorum folgen der Völkerapostel, der Lieblingsjünger des Herrn und St. Andreas mit seinem typischen Kreuz. Unterhalb der Trinität der Patriarch der abendländischen Mönche St. Benedikt. Von seinen Söhnen umgeben breitet er kniend seine Hände aus. Neben ihm St. Bernhard in der weißen Kukulle, mit den Symbolen der Dornenkrone und Nägel, St. Norbert im weißen Priestergewande, als die drei Vertreter der Benediktiner, Zisterzienser und Prämonstratenser in den Österreichischen Stiften. Zuletzt St. Leopold mit seiner Standarte und der Babenbergischen Stiftskirche. Letztere Darstellung fand in Melk schon ähnliche Verwendung.

III. TROGERS ÖLGEMÄLDE. ALTAR- UND TAFELBILDER

Stellt die Tätigkeit Trogers auf dem Gebiete des Freskos schon eine gigantische Lebensarbeit dar, so versetzt uns sein Schaffen auf dem der Ölmalerei ebensosehr in Staunen. Es soll im folgenden versucht werden, ein ziemlich lückenloses Bild dieser ebenso genialen Seite seines Künstlerschaffens zu gewinnen, indem wir die einzelnen Werke in möglichst alphabetischer Reihenfolge, dann aber auch in chronologischer Ordnung unter Angabe des wahrscheinlichen Entstehungsjahres schrittweise näher betrachten. Gerade die Ölgemälde, Tafel- und Altarbilder sind ja zumeist ohne formellen Kontrakt entstanden, wie das ja auch heute noch sehr oft der Fall ist. Daher kann das Entstehungsjahr meist nur konjekturaliter angenommen werden. Die zeitweilige Durchbrechung dieser Ordnung war zugunsten einer Gruppenbildung nötig.

STIFT ALTENBURG: KIRCHE

1. 1734. Hauptaltarbild: Himmelfahrt Mariens

Das Gemälde bildet das große Bindeglied zwischen dem Altar und dem überreichen plastischen Stukkoschmuck der Gewölberegion, als Chorabschluß unterhalb der von vier edelgeformten nach oben wuchtenden Stuckmarmorsäulen, welche das geschwungene fein gegliederte verkröpfte Gebälk tragen. Dort oben thront überlebensgroß die Gruppe der Heiligsten Dreifaltigkeit in die glühenden Lichtfluten der Obergadenfenster getaucht. Alles schimmert grün-weiß-golden. Daher zieht Troger es vor, wie A. Carracci, das Geschehnis sich aus dem dunklen Hintergrund heraus entwickeln zu lassen. Die Gefahr lag nahe, durch eine von oben einfallende Lichtfülle, innerhalb der Komposition, die Fläche allzusehr aufzulösen. Er sucht und findet einen wohltuenden Raumabschluß. Die Zweiteilung der Bildfläche war gegeben; oben die in schräger Linie aufsteigende Madonna, die Aug' und Hand zum Himmel erhebt, von Engeln zur Höhe getragen, unten die um das Grab versammelte Apostelschar in sehr bewegter Differenzierung. Anachronistisch gesellt er den staunenden Aposteln Hildeburg, die Stifterin des Klosters und Lambertus, den Märtyrerbischof und Kirchenpatron hinzu, wie sie beide sich in die Betrachtung des Geheimnisses verlieren. Die adelige Dame trägt das symbolisch rote Gewand der Gottesliebe und drei Rosen, das Motiv des Stiftwappens, der Bischof hingegen einen kostbaren spätmittelalterlichen Brokatmantel und Silberstab[1]. Die formale Seite der Komposition ist vollendet; der Blick steigt wie bei Tizians Assunta unwillkürlich von der bewegten unteren Gruppe zur Auffahrenden empor. Leider verstand er nicht das Modell vollkommen zu überwinden, und ließ Ähnlichkeitszüge zwischen einzelnen Aposteln und dem Bischof, zwischen Maria und der Stifterin bestehen; ebensowenig vermied er die Härten von Rot und Blau im Kolorit.

Die grundlegende Achse der beiden Hauptgruppen hat ihren gemeinsamen, typischen, an der rechten Seite der Bildmitte liegenden Punkt, von dem aus diese aus dem

[1] Hildeburg stiftete das Kloster Altenburg 1144. — P. Endl vermutet in einem jugendlichen Zuschauer das Selbstporträt des Künstlers. Dagegen spricht die zu große Jugendlichkeit, denn Troger war damals bereits 36 Jahre alt. Sein wirkliches Selbstporträt befindet sich auf dem Badener Stephansbilde.

Hintergrund nach vorne divergierend, bald nach oben, bald nach unten führt. Troger folgt hier einem schon in der klassischen Antike vorhandenen Kompositionsgesetze, das auch andere Barockkünstler, Tizian in seinem Petrus Martyr, Murillo in seiner Geburt Mariens, Rubens in seiner Löwen- und Wildschweinjagd, P. Veronese in Esthers Krönung zur Anwendung brachte.

Das Bild enthält ein Chronogramm folgenden Inhaltes: LaMberte aVXILIare DeI qVoqVe VIrgo preCare, scl. gratiam. Lambertus, hilf uns in der Tat, und du Jungfrau, erwirb uns Gottes Gnad! C. Burger, H. l. c. S. 101.

Der Name Troger neben demselben ist aber nicht wie Burger mitteilt vorhanden, wie ich bei genauer Untersuchung feststellen konnte.

2. 1734. Seitenaltarbild: Martyrium der hl. Barbara. (Abb.)

Troger hat den Augenblick gewählt, da der Henker mit großer Wucht ausholt, der Jungfrau den Todesstreich zu versetzen. St. Barbara[2] auf einem Knie niedergekauert,

STIFT ALTENBURG, SEITENALTAR: MARTYRIUM DER HL. BARBARA

die Hände auf der Brust gekreuzt, mit dem fürstlichen Hermelin bekleidet, erwartet voll Hingabe ihr gewaltsames Ende. Sie kümmert sich nicht um den zudringlichen Hinweis des hinter ihr stehenden Götzendieners auf das Idol des Apollon Musagetes[3] von Delphi, dem sie Weihrauch streuen soll. Zwei Putten tragen hoch oben das Symbol der hl. Eucharistie, ein dritter unten ein Kissen mit der Zackenkrone.

Die große Wellenkurve der sich Beugenden bildet eine glückliche Überschneidung der mächtigen Vertikalen des Henkers. Troger gleitet langsam, aber zusehends in eine rundlich-weiche Malweise hinein. In Murillo ist ihm ein neues Ideal erstanden, dem er jetzt längere Zeit nachgeht. Die Folge ist ein zartes, duffes Kolorit mit leisen Übergängen, die sich oft auf die Zeichnung ausdehnen.

Dem blauen Mantel, dunkelultramarinfarbig, entspricht das karminrote Kleid; das flachsfarbige Haar mit dem grünlich leuchtenden Teint leitet zu dem bronzefarbigen Henker über. Fast porzellanartig hart ist hier die Technik geworden. Die Modellierung der Hände, mit dem biegsam erhobenen Handgelenk- und Rücken weisen auf das Studium Berninischer Plastik hin. Man vergleiche dessen selige Ludovica Albertoni in Weingartners Geist des Barock, Taf. 28. So besitzt das Budapester Museum der bildenden Künste eine Federzeichnung der Lehrjahre unseres Künstlers, in der er die zwei Sockelfiguren von Berninis Grabmal Papst Alexanders VII., die Verkörperung der Wahrheit und der Weisheit festgehalten hat. Ebendaselbst kopiert er auf einer anderen Federzeichnung eines der friesartigen Stuckreliefs Antonio Reggis mit der Darstellung musizierender Putten, die die Fensteröffnungen der römischen Gesù-Kirche umrahmen. Auf einer anderen Zeichnung der Wiener Artaria-Sammlung (N. 17, e), begegnen wir dem großen Engel des Giovanni Antonio Mari von Sa. Maria del Popolo zu Rom[4].

3. Seitenaltarbild: St. Joh. Nepomuk hört die Beichte der Königin

In epischer Ruhe erzählt der Künstler den Vorgang. — Andeutungsweise gibt er den Sturz des Heiligen in die Moldau an. Ein Genrebild für sich. Der Mond zieht durch die nebelichten Wolken, die Wellen spiegeln die Lichtstrahlen wieder. Von der dunklen Brücke stürzen ebenso düstere Gestalten ihr Opfer hinab[5]. Der Hauptvorgang gewinnt dadurch an Größe und Würde. Trotzdem ist an dem Bild eine Freude nicht leicht zu gewinnen, weil der theologische Gedanke sich zu sehr in den Vordergrund drängt[6].

[2] Starb 235 zu Nekodemien in Bythinien unter dem römischen Kaiser Maximin I. Ihr eigener, heidnischer Vater soll ihr Henker gewesen sein.

[3] Hier als verderblicher Gott gedacht, dessen Zorn demjenigen Tod bringt, der die Gesetze des Zeus verachtet. Von den Doriern besonders in Tempe und Delphi, sodann in Böotien, Kreta, Delos, und der kleinasiatischen Küste besonders verehrt. Wie sinnig ist hier der Kampf des Christentums gegen die heidnische Kultur gekennzeichnet. Conf. Lübker, D. Friedr.: Reallexikon d. kl. Altertums, Leipzig 1867, S. 85.

[4] Vgl. Pigler l. c. S. 64. — Es ist ein Verdienst Dr. Piglers auf die gegenseitige Beeinflussung der Malerei und Plastik in diesen Dezennien hingewiesen zu haben.

[5] Am 16. Mai 1383.

[6] Wahrscheinlich hatte der Künstler das Genrebild des Gius. M. Crespi vor Augen (Gal. Turin, N. 287), der denselben Vorgang schildert, während ein armer Mann wartet.

STIFT ALTENBURG: ST. AGATHA UND ST. AGNES

4. Um 1748. Ölbilder: St. Agatha und St. Agnes. (Abb.)
Sinnig spinnt der Meister, das Motiv der Preßburger Thekla (siehe Preßburg) variierend, weiter, wo er dem zeitgenössischen Drängen nach ekstatischer Entzückung, die in Haltung und verlorenem Profil zum Ausdruck kommt, reichliche Konzessionen macht, dadurch aber an innerem Gehalt nicht unmerklich einbüßt.
St. Agatha. Die vornehme Sizilianerin in der Blüte ihrer durch Tugend bewahrten unberührten Schönheit, in eng anschließender festonierter Taille, bauschigen, eingeschnürten Ärmeln und fliegendem Schleier, von gebundenem Licht bestrahlt, ein scheinbar paradoxes Andachtsbild, das nur aus dem Zeitempfinden heraus gewürdigt werden kann. Und dennoch wie packend die bildschöne Form der breiten Brust, des etwas kurzen Halses und rundlich italienischen Gesichtsformats, so schön wie Feuerbachs stille Iphigenie auf Tauris, ihr blühendes Leben zu opfern bereit, adäquat dem schlichten Märtyrerberichte: Agatha laetissime et gorianter ibat ad carcerem, quasi ad epulas invitata, agonem suum Domino precibus commendabat. So flüstert sie leise ihr Gebet, während die vom Tyrannen Quintianus bestellte Verführerin Aphrodisia resigniert ihre Bemühungen beschämt einstellt; ihre niedrige Seele im Schatten des Helldunkels verbergend, schlägt sie ihre Augen nieder. Lw.
St. Agnes. Mit der gleichen Liebe, mehr im Sinne Maulbertsch', behandelt er das Devotionsbild der jugendlichen Agnes in ihrem weißroten Märtyrergewande. Vielleicht kannte er das Augustinuswort: „Devotio supra aetatem, virtus supra naturam, oder das: „Ihm allein diene ich, dem ich mich gänzlich hingebe."
Daher der gesteigerte Affekt, die graziöse Haltung der Palme, die sich kräuselnde Linie des Gewandes, wie der züngelnde Aufschlag der Welle, wenn sie das Gestade

erreicht hat. Das ist mehr als Pose und ebenso berechtigt wie die Orantestellung der Domitillakatakombe; diese in wuchtigen musivischen Zügen, jene in den letzten Ausläufen einer überfeinerten Kultur. Lw.

STIFT ALTENBURG: BIBLIOTHEK
Ölgemälde. Siehe oben Seite 53.

ALTENMARKT A. D. YSPER: KIRCHE
Um 1745. Altarbild: Maria Magdalena

Keine Urkunde meldet, wie bei so vielen anderen, die verbürgte Urheberschaft des Meisters beim Altarbild der büßenden Magdalena in der alten Pfarrkirche, deren Patronat dem Kaiserhaus zustand. Aber gerade aus diesem Grunde weist die Tradition auf Troger hin, der in der ersten Zeit seiner Ernennung zum Kammermaler dieses Werk vollendet haben muß, das auf die Darstellung zu Heiligberg bei Olmütz zurückgeht, und schon einer öfteren Restauration unterworfen wurde.

In Anlehnung an Murillos büßende Magdalena[7] läßt auch er sie vor einem primitiven Holzkreuz betend knien, von einer Puttengruppe belauscht, die Krone und Palme bereithalten. Das Thema der reuigen, in Sühne und Buße nach Heiligkeit Ringenden, beschäftigt ihn des öfteren, bis er im Kuppelfresko von Dreieichen die Geläuterte und Verklärte in die Nähe Gottes selbst bringt. Damit erschöpft und vollendet er seinen Ideenkreis über diese volkstümliche Heiligengestalt.

Auch in der Farbe folgt er dem Sevillianer. Auf dem umbrabraunen Felsengrund hebt sich die in ihren gedämpft blauen Mantel gehüllte asketisch vergeistigte Büßererscheinung plastisch ab. Durch die dominierend erbauliche Note bringt er dem Beschauer das Schweigen der Einsamkeit in Gott zum Bewußtsein, dem der Engeldienst die Perspektive der Übernatur eröffnet.

Die Signatur „P. Troger fecit" ist apokryph und wahrscheinlich von dem Restaurator J. Schürer von Waidhofen a. d. Ybbs, der das Bild 1907 restaurierte, nachgetragen worden, da dessen Schriftzeichen den gleichen Charakter und Farbton tragen. Leinwand 170 : 150 cm.

BADEN BEI WIEN: PFARRKIRCHE
Um 1747. Altarbild: Steinigung des hl. Stephanus

Weit vollendeter ist das genannte Altarblatt in der dortigen Pfarrkirche. Der jugendliche Protomartyr trägt seine hellfarbige seidene Levitendalmatik. Soeben beginnt er vom ersten Steinwurf getroffen, rittlings in die Knie zu sinken. In stillem Gebet hebt er sein Auge zum Himmel, die Hände zu schützender Abwehr ausgebreitet. Sein schier frauenhaft schönes Antlitz, mit starker Untensicht, trägt einen engelgleich verklärten Zug. Eine Meute von sieben Henkern in bewegtesten Stellungen umgibt ihn. Was hier auf Troger seinen künstlerischen Reiz ausübte, war die Darstellung der sich aus den Bewegungen ergebenden Verkürzungen, war das Muskelspiel der herkulischen

[7] Vgl. Klassiker d. K.: Murillos. 100 Orig. München, Sammlung Carstanjen.

Gestalten, die an Lucca Signorellis Jüngstes Gericht in der Capella nuova[8] oder an Rubens Kreuzigung Petri in Köln[9] erinnern[10]. Troger ist, wie des öfteren schon betont wurde, ein Schilderer seelischer Vorgänge. So liegt ihm nun viel daran, das Ruchlose der Tat, die eine dramatische Spannung auslöst, in ihrer ganzen Schreckhaftigkeit sich auswirken zu lassen. Rohe Gewalt und zynische Freude an dem Untergang eines überlegenen Gegners bilden die Folie des Ausdruckes seeliger Verklärung, der sich der Himmel nun öffnet. Es ist klar, daß gerade hier die Lichtführung eine bedeutende Rolle spielt. Darum hockt vorne links zusammengekauert im Dunkel des Schlagschattens ein Henker und rafft Steine zusammen; dagegen neben ihm hochaufgereckt ein anderer in den Händen über dem Haupte einen Stein schwingend. Rechts in gebückter Stellung ein Kahlköpfiger, mit starker Betonung der Schultermuskelpartie, neben diesem im Dreiviertelprofil, den Torax mächtig hebend, um im nächsten Augenblick das hochgeschwungene Wurfgeschoß mit aller Wucht niedersausen zu lassen. Abseits im Halbdunkel zwei Pharisäer im Gespräch, ein römischer Soldat, und Mann mit Stab. Vielleicht Saulus. Eine Rauchfahne umzieht den erhöht sitzenden Richter. Ein mit rotem Gewand bekleideter Engel bringt Palme und Krone hernieder. Unten im Schatten des Vordergrundes das Porträt des Meisters (Kniestück) im Tirolerhut. Ein Beweis, daß der Künstler selbst diese Arbeit für sehr bedeutsam hielt. Dr. Frey hält sie tatsächlich für die bedeutendste des 18. Jahrhunderts. Wiewohl dies Urteil etwas gewagt scheint, muß man doch zugeben, daß Troger mit diesem Werk in die Reihe der erlesensten Tafelmaler seiner Zeit getreten ist.

BADEN: PRIVATBESITZ

Ölskizze zum Altarbild der Pfarrkirche in Baden (Abb.). Siehe dort Anmerkung 10.

BRIXEN: DOM

1750. Altarbild: Martyrium des hl. Cassian

Die Darstellung eines geschichtlichen Ereignisses, das an die tiefsten Tiefen der Menschenseele rührt, das heißt dort, wo die Extreme sich dergestalt berühren, daß das Unmöglich geglaubte dem gesunden Menschengeiste sich als Wirklichkeit repräsentiert, erfordert einen hochbegabten Künstler, der bei aller Wahrheitsliebe die Grenzen der Ästhetik zu wahren versteht.

Das Martyrium des hl. Erasmus von Poussin sowie Cellinis Perseus in Florenz, von

[8] Im Dom von Orvieto.

[9] St. Peter, Pfarrkirche.

[10] Bemerkenswert ist das Gesuch des Stadtrates vom 12. XI. 1745 an den Fürstbischof Grafen Lamberz von Passau um einen Beitrag zum neuen Hochaltar. Der Pfarrer hat die Kosten der Tischler und Bildhauer bereits gesammelt. Bitte um die Kosten des Altarblattes. Paul Troger in Wien habe sich, obwohl er ein berühmter Maler sei, erboten, es um 700 fl. zu malen, und habe auch schon begonnen. Ordinariatsarchiv Reg. 228, abgewiesen Reg. 229. Vgl. Top. Bd. XVIII, S. 12. Originalskizze (Abb.) im Besitze Univ.-Prof. Suida, Baden bei Wien, dem ich für die Anregungen und Überlassung des Lichtbildes herzlichst danke. — Ein ebenso hervorragend schönes Gegenstück war das Altarblatt von Loosdorf a. d. Donau, das Martyrium des heiligen Laurentius darstellend. Eine grauenhafte Übermalung erübrigt eine nähere Besprechung.

BADEN BEI WIEN, ÖLSKIZZE ZUM ALTARBILD DER PFARRKIRCHE VON BADEN: STEINIGUNG DES HL. STEPHANUS

Karl Justi drastisch eine Schlächterei genannt, mögen als Belege dienen, wie überaus schwierig es für einen Künstler ist, bei aller Objektivität, die goldene Mittellinie zu wahren. Jedoch nur so wird er dem Heroismus des Helden die ungeteilte Sympathie und Bewunderung des Beschauers gewinnen. Der Heros wandelt bei allem Realismus Höhenpfade, da die abgrundtiefen Leidenschaften seiner Feinde ihm diesen Aufstieg ermöglichen. So löst Troger die kritische Aufgabe und zeigt sich wie ein anderer Shakespeare seinen Partnern überlegen. Die schwelend aufqualmende Rauchfahne, die gespensterhaft dem spärlich von oben hereinbrechenden Lichte den Eintritt zu verwehren scheint, bildet die sinnvolle Folie des widernatürlichen Geschehens, zu dessen Träger die Unwissenheit der Kindesnatur gemacht wurde; denn unbefangene Kindesseele und Henkerdienst sind divergierende Begriffe. Wie einen Aufschrei jähen Wehs ordnet der Künstler den leuchtenden Leib des Heiligen in die schräge Achse der Bildmitte, kreuzförmig gebunden, hilflos, verzerrt. Die Nachtschatten des Leids umfangen in zarter Symbolik des Helden Haupt. In umgekehrter Ordnung steigt aus dunklen Tiefen der unkindliche Übermut unter der Ägide einer Rabenmutter, nur sporadisch vom Licht gestreift, und beginnt sein diabolisches Spiel. Mit umfassender Gebärde, als gelte es hohe Lebenswerte zu vermitteln, folgt sie neugierig der rhythmischen Bewegung der Kleinen. Neben ihr steht am Bildrand im Halbdunkel brütenden Zornes der demagogische Richter, seine Fäuste in die Hüften gestemmt und spricht sein vernichtendes: Sic volo sic jubeo! Leise senkt sich aus Engelshand die Krone über dem heroischen Dulder. Das Werk offenbart in seiner edlen Anschaulichkeit und Tiefe die Größe der Seele des Künstlers.
Abbildung nach einer Ölskizze des Museums von Bruneck.

BRUNECK: MUSEUM
Ölskizze zum Altarbild des Brixener Domes (Abb.). Siehe oben.
Ölskizze: St. Augustin als Kirchenlehrer (Abb.). Siehe unter Olmütz, Seite 95.

BUDAPEST: MUSEUM DER BILDENDEN KÜNSTE
Um 1748. Ölbild: Hagar in der Wüste
Aus dem Nachlaß Steph. Delhaes besitzt das genannte Museum ein kleines Gemälde, das eine Stimmungsverwandtschaft mit dem Gottsdorfer Altarbild aufweist. Es ist Nacht. Von tiefer Trauer überwältigt hat Hagar ihren toten Sohn Ismael, der abseits ausgestreckt im Wüstensande liegt, verlassen. Sie trägt einen Tonkrug auf dem Arm und greift mit der Hand in das tiefe Gefältel ihres bauschigen dunkelblauen Mantels. Über ihr erscheint ein Engel, der aus dem tiefen Dunkel hinabtaucht, die hilflos Verlassene zu trösten, die, wie aus dem Schlafe geweckt, zu ihm aufblickt. Leinwand 46.5 : 37.5 cm.
Eine bisher unbekannte Variante desselben Sujets befindet sich im Kloster Wranau in Mähren. Es ist etwas früher als das obige. Öl, Lw. 45 : 58 cm. Die Bewegung des Sichhinabsenkens, wie einer, der im Wasser untertaucht, kommt auch in der Altenburger Kuppel vor.

BRUNECK, ÖLSKIZZE ZUM
BRIXENER ALTARBILD:
MARTYRIUM DES HL. KASSIAN

BRUNECK, ÖLSKIZZE:
ST. AUGUSTIN
ALS KIRCHENLEHRER

DROSENDORF: ALTE PFARRKIRCHE

Um 1736. Altarbild: P e t r u s u n d P a u l u s

Erwähnt werden möge die Darstellung der genannten Heiligen, die der Tradition nach von P. Troger stammen soll. Doch wirkt ein Pleonasmus in der Aufreihung kleiner Falten beim hl. Paulus direkt befremdend. Es wäre dies nur durch eine spätere Übermalung zu erklären. Doch neige ich zu der Ansicht, daß das Bild auf den Trogerschüler Stipperger zurückgehe, der dort auch die Deckenfresken ausführte, die in ihrer übertriebenen Symbolik Kreuzworträtseln gleichen, aber eines großen Zuges nicht entbehren.

DROSENDORF: NEUE PFARRKIRCHE

Anders verhält es sich mit den vier kleinen Seitenaltarbildern der neuen Pfarrkirche, die das Gepräge der trogerschen Hand an sich tragen. Der kniende hl. Antonius liebkost das Christkind, das sich willig seinen Händen anvertraut; darüber als Kopfstück in Ovalform St. Petrus (eine ähnliche Studie befindet sich in der Stiftsprälatur zu

Geras) als Kniestück mit Totenkopf und Schlüsseln, seinen Fehltritt bereuend. Gegenüber in der Stube hat sich St. Anna soeben vom Stuhl erhoben, um Maria das Kind zu betreuen, das sich von dem mit braunroter Decke behangenen Tisch zu erheben versucht, und sich dabei am Busen der Mutter festhält. Die Neigung zum niederländischen Genre spricht sich, wie im Preßburger Bild der Hl. Familie, klar aus. Der gepolsterte Stuhl, das Nähkörbchen mit Linnen und Schere, die vom Verputz bloßgelegte Ziegelmauer, der dekorativ abschließende Vorhang, das Dreiviertelprofil der Mutter Anna und des hl. Antonius, das locker gemalte Karnat des Christkindes, der gelbe Mantel und das lilagraue Kleid der Mutter Anna, etwas ängstlich hingesetzte Farbenakkorde, weisen auf die Mitte der Dreißigerjahre hin, da auch Magnascos Werke auf Troger, den Suchenden, einigen Einfluß gewinnen. Dem reuigen Petrus entspricht die büßende Magdalena, wie wir sie ähnlich schon in Heiligberg angetroffen haben, mit Bußkreuz und Totenschädel.

STIFT GERAS: SOMMERSPEISESAAL

1. 1738. Christus bei Simon

Der Herr sitzt dem Pharisäer gegenüber, dessen mißtrauische Mienen schon seine Gedanken verraten. Ein Augenblick feierlicher Ruhe ist eingetreten, da der Herr mit beiden Händen auf Magdalena hinweist, die seine Füße tränenfeuchten Auges umarmt und küßt, da sie an der Schmalseite des Tisches auf den Knien liegt. Troger lehnt hier an die Rubenssche Konzeption an[11], die ihm in malerischer Hinsicht viel zu bieten vermochte, nur daß er alles intensiver und temperamentvoller gestaltet. Dazu hält er den Rotblau-Akkord in Christus bei, geht beim breitschultrigen Simon zu einem Saftgrün über, das im goldtonigen Gewand der Magdalena ausklingt.

2. 1738. Hochzeit zu Kana

Das Gegenstück zeigt dieselben malerischen Qualitäten. Die in den Raum von links nach rechts hineingebaute Gruppierung leidet an Unübersichtlichkeit. Um so markanter tritt Christus hervor, der im Begriffe steht, mit großer ungezwungener Geste das Wasser segnend in Wein zu verwandeln, das von emsigen Dienern in Krügen bereitgestellt wird. Maria hat er bescheiden an den äußersten Tafelrand gerückt. Hier, wie im vorhergehenden, liegt die Hauptakzentuierung in gebundenen Schatten und eckigem Faltenwurf bei den handelnden Personen. Die Farbenakkorde sind ziemlich die gleichen. Beide Bilder schmücken die Spiegelfelder oberhalb der Kaminfeuerung[12].

3. Bildnisse im Kreisrund[13]

a) Im selben Saale befinden sich nach alten Vorbildern von Troger hergestellte Stifterbildnisse. Graf Ulrich von Pernegg, Stifter des Klosters Geras, eine etwas

[11] Petersburg, Eremitage.

[12] Vgl. Ruhietl: Geschichte des Stiftes Geras, 1882.

[13] Vgl. Zack: Geschichte des Stiftes Geras, ungedrucktes Manuskript, Kirchberg a. d. Wild: „Die Bilder sind um 1738 nach älteren Vorbildern der Stiftspropstei Pernegg entstanden." Lorenzo Lottos Bildnis einer vornehmen Dame in der Brera dürfte in ihrer repräsentativen Anmut dem Meister vorgeschwebt haben.

robuste Erscheinung, mit stark rötlichem Teint, und glänzendem Stahlpanzer, auf dem die Lichter übertrieben breit aufgesetzt sind, hält mit beiden Händen den ziemlich genauen Plan von Geras.
b) Seine Gemahlin Gräfin von Pernegg und Gründerin des Stiftes daselbst hält den Plan von Pernegg in der Hand. Troger verleugnet seine Palette nicht und bringt die im Fresko beliebten grüngrauen Übergangstöne im Karnat, die auf dem rotbraunen Samtkostüm mit den puffigen, von Seidenbändern verschnürten Ärmeln sich leuchtend abheben. Beide sind gut erhaltene Repräsentationsbilder, denen die individuelle Note im vorhinein fehlen mußte, daher das madonnenhafte Oval des Damengesichtes.
c) Ölstudie: Der reuige Petrus, bereits erwähnt. Lw. 58 : 42 cm.
d) Die büßende Magdalena, Gegenstück, in derselben Größe, beide übermalt.

GOTTSDORF A. D. DONAU: KIRCHE
Um 1745. Altarbild: Abschied der Apostelfürsten
In der Kirche der ehemaligen Sommerresidenz der Prälaten von Säusenstein befindet sich ein gut erhaltenes, allerdings restauriertes Altarbild, das St. Petrus und Paulus in dem Augenblick ihrer letzten Umarmung darstellt, bevor sie von den zur Eskorte bereitstehenden Soldaten abgeführt werden. Der Kontrapost der Bewegung war ja schon in dem Sopraporte-Relief des Andrea della Robbia, die Begegnung des hl. Dominikus mit St. Franziskus (Loggia di S. Paolo, Florenz) in klassischer Form darstellend, wiedergegeben worden. Troger knüpft daran an, erweitert und vertieft denselben, indem er die Bewegung steigert und die harmonische Gruppe in das nächtliche Dunkel stimmungsvoll hineinstellt. Die Stadtmauer, vor der sie stehen, deutet das endgültige Verlassen der liebgewonnenen Stätte an, die Zeuge ihrer Leiden war, und ihres Ruhmes werden sollte. Rot, Grün, Braun und Violett geben die Grundakkorde in Gewand und Stimmung. Die Soldaten, die in der Zeichnung von den Hauptfiguren überschnitten werden, haben dünne Stricke in den Händen. Ein kauernder Büttel hebt eine auf dem Boden liegende Kette auf. Das tiefe Dunkel seiner Fleischfarbe macht glücklicherweise die Verzeichnung unauffällig.
Dieses Bild wurde auf Bestellung des Prälaten von Säusenstein, Abt Roman, ausgeführt und muß um 1745 entstanden sein, weil die Konzeption den ins große gehenden Zug mit Stimmungswerten verflicht, die der gedämpften Farbigkeit Murillos abgelauscht ist.

GRAZ: PRIVATBESITZ[14]
Um 1735—1739. Ölbild: Der Zinsgroschen. (Abb.) Lw. 81 : 64.5 cm.
Unter dem starken Eindrucke des bekannten Bildes von Tizian nimmt unser Meister eine Version im eigentlichen Sinne vor, und bringt diese Darstellung im Spiegelbild. Kühn läßt er Christus in dem liebgewonnenen Seitenlichte mit der linken Hand auf

[14] Im Privatbesitz des Herrn Dr. Ernst Lanz, Graz, für dessen freundliche Überlassung des Lichtbildes und näheren Angaben ich bestens danke. — Aufnahme durch Ernst Fürböck in St. Peter bei Graz. Restauriert durch Friedrich Richter-Breuental, Leiter der Steierm. Landesrestaurier-Anstalt. — Bemerkenswert ist die Stellung der drei Hände.

den ihm dargereichten Denar hindeuten. Das scharfgezeichnete Profil des Pharisäers, dessen dunkle Bartspitze die lichte Schulterpartie überschneidet, markiert den hinterhältigen Versucher. Sein Wams ist grün mit gleichfarbiger Kappe, aus deren Schlitzen das rote Unterfutter hervorsieht. Der lässig umgehängte Mantel Christi, in dem typischen Azurblau umrahmt das auf der Brust geöffnete lilafarbene Untergewand. In Korkzieherlocken fällt das blonde Haar auf die Schultern. Das Hinterhaupt ist etwas dürftig. Dünn und fein stehen die Augenbrauen über den vom Licht umspielten dunklen Augen, dunkel der correggieske halbgeöffnete Mund, dem die von der Nasenwurzel an gleichmäßig breite, auf klassische Vorbilder der Spätantike zurückgehende Nasenform entspricht. Aus dem Bild leuchtet noch einmal die ungeschminkte Begeisterung für Correggio hervor, die über die weniger glückliche Raumverteilung hinwegsieht.

GRAZ, ÖLBILD: DER ZINSGROSCHEN

GRAZ: PRIVATBESITZ

Ölskizze zum Seitenaltarbild in Melk (Abb.), siehe Seite 92—94 und Anm. 22.

Studie zum Altarbild der Neulerchenfelder Kirche in Wien (Abb.), siehe unter Salzburg, St. Johann, Seite 104.

GURK: OKTOGON NEBEN DEM DOM

Altarbild: St. Augustin als Fürbitter

Die Arbeit dürfte dem noch studierenden jungen Künstler zugeschrieben werden, der unter dem Einfluß Pittonis seine ersten Kompositionsversuche hier vornimmt. Die gegensätzliche Ungebundenheit, die in dessen Werk: Moses schlägt Wasser aus dem Felsen, vorteilhaft begründet ist, bildet hier die Schwäche der Geschlossenheit erheischenden Darstellungsweise.

KALTERN, PFARRKIRCHE, ALTARBILD: KREUZABNAHME

St. Augustin kniet als Fürbitter vor Maria, die ihm in den Wolken erscheint, und seine Bitte dem merkwürdigerweise neben ihr schwebenden Kinde vermittelt. Durch die Zickzacklinie des Aufbaues kommt Unausgeglichenheit in die Bildform, die auch durch die den unteren Bildrand kräftig abschließenden Zuschauer nicht behoben wird. Der Grund war zunächst der horror vacui, der bei Pittoni in dem erwähnten Bilde allerdings motiviert ist.

Die dort links stehende Italienerin mit dem Kinde auf dem Arm, mit langem Faltenrock und enganschließendem Mieder, die ein zweites Kind zur Seite mit sich führt, hat Troger in etwas veränderter Form übernommen; diese Figur kommt dann öfters unter seinen Gruppenbildungen vor, dann aber als Kärntnerin oder Tirolerin. Die lebenswahre Zeichnung, die sich auffallend bis auf die Stöckelschuhe erstreckt, gibt Zeugnis von der Schärfe der Naturbeobachtung, die zunächst am äußeren Gesichtsfeld haften bleibt.

INNSBRUCK: FERDINANDEUM

Um 1730. Ölbild: Beweinung Christi

Nikodemus neigt sich voll Ehrfurcht über den Leichnam Christi, während Magdalena, selbst auf den Knien liegend, dessen Füße küßt, die sie trauernd umfangen hält. Das Bild, ein Frühwerk, könnte in der Werkstätte von San Marco unter Leitung des Fra Bartholomäo entstanden ein, so zart verhalten ist der innerlich brennende Seelenschmerz, der in der Betrachtung des Opfers die Ruhe der Ergebung findet, was die Farbenfreudigkeit leise andeutet, wie das Abendrot verglimmt nach des Tages brennender Hitze.

KALTERN: PFARRKIRCHE

Um 1739. Altarbild: Kreuzabnahme. (Abb.)

In murillesker Auffassung der landschaftlichen Stimmung, wo nach vollbrachter Opfertat die nächtliche Finsternis dem leise einfallenden Lichte weichen muß, um die erschütternde Größe des abgeschlossenen Leidens Christi am hochragenden Kreuze zu offenbaren, erwartet die Schmerzensreiche, von Johannes gestützt, die Übernahme des Leichnams ihres Sohnes. Das Haupt des Herrn, im Tode geneigt, ist noch in tiefes Dunkel gehüllt. Es stiehlt sich ein schwacher Strahl über den seitwärts gewandten Körper, das flatternde Lendentuch und die linke Schulter des Nikodemus streifend. So gewinnt die gegensätzliche Ruhe und Bewegung in der Höhe plastische Form, und läßt sie über die Silhouetten des untenstehenden Jüngers und Hauptmannes am Fuße des Kreuzes in Maria und Johannes wiederkehren. Dadurch wird eine Lücke in der Komposition vermieden. Die seitlich schräg aufstrebende Leiter läßt den Blick vom unteren Bildrande immer wieder nach oben steigen. Wie sinnig interpretiert Troger hier das Wort: „Wenn ich erhöht sein werde, werde ich alles an mich ziehen."

KLAGENFURT: DOM (FRÜHER JESUITENKIRCHE)

Altarbild: St. Ignatius

In statistischer Ruhe unter Betonung des beschaulichen Momentes, kniet der Heilige gottversunken zu Füßen seines in den Wolken thronenden göttlichen Erlösers und blickt mit leicht gefalteten Händen zu ihm empor, der selbst das Kreuz als Siegeszeichen umfassend, dem gelehrigen Schüler sein Wirkungsfeld anweist. In Gedanken dieser Tätigkeit vorauseilend, läßt der Künstler die schon besiegte Häresie, die mit der symbolischen Wipper in der Faust ihren offen daliegenden Kodex schützt, in männlicher Gestalt und starker Verkürzung am Boden liegen. Piazzettas Malweise verbindet mit ihren tiefen Schatten die pyramidenförmig aufgebaute Komposition, die allerdings an innerem Ausdruckswillen der von Trient weit nachsteht und auch früher als diese entstanden sein muß, da der Vortrag noch zu zaghaft und fast akademisch ängstlich erscheint. Neben Ignatius ein Buch mit dem Motto: „Omnia ad maiorem Dei gloriam." Restauriert zu ungunsten der Arbeit. Lw.

KLAGENFURT: BISCHÖFLICHE RESIDENZ

1. Geburt Christi. Lw. 1.83 : 1.31 m.

Man könnte das Thema eine Paraphrasierung des correggiesken Themas nennen, die hinter dem Vorbild zurückbleibt, ohne auf eine gewisse zarte Eigennote zu verzichten.

2. Pietà. Lw. 1.85 : 1.31 m, ebenda.
Aus dunklem Hintergrunde leuchtet der entseelte Körper des Erlösers, dessen geneigtes Haupt als geschlossene dunkle Fläche von dem seiner Mutter mit geröteten Augen und schmerzerfüllten Zügen überragt wird. Nikodemus und Johannes tauchen nur andeutungsweise aus der Tiefe. Letzterer unterstützt die kraftlos gewordenen Hände der Mutter Jesu in einem feinen Parallelismus. Magdalena umfaßt voll Erfurcht vornübergeneigt den linken Fuß des Herrn. Als frühes Werk noch ganz in der Art und Malweise Piazzettas.

KREMSIER: PIARISTENKIRCHE
Um 1740. Altarbild: St. Karl Borromäus
Im rotseidenen Kardinalsgewand, spitzenbesetzten Rochette und Mozetta kniet der Apostel Mailands vor einem Kruzifix, das ihm von einem Engel vorgehalten wird. Er fleht als Fürbitter für die unter ihm dargestellten Pestkranken, die teils der Seuche erlegen, teils sich in Fiebern winden. Die Wirkung des Gebetes ist eine augenscheinliche, denn der Racheengel Gottes, der über seinem Haupte schwebt, steckt sein Schwert in die Scheide. Wie in Salzburg legt Troger das Hauptgewicht auf eine überzeugende, packende Wirkung. Hierin ist er Ausdruckskünstler, indem er die symbolische Zeitsprache geschickt anzuwenden versteht. Der Engel mit dem Kruzifix kehrt in Preßburg wieder[15].
Leider fand bei der vorjährigen Restauration eine teilweise Übermalung statt, die Charakter und Wert des Gemäldes stark verminderte. Nur noch an einzelnen Teilen erkennt man die Hand des Meisters.
Dasselbe muß von dem Gegenstück gesagt werden.
Es stellt den Patron des Piaristenordens, den hl. Joseph[16] Calasanz dar, wie er von einer Schar vornehmer kleiner Knaben umringt, diesen den Weg zum Himmel zeigt, das heißt, er weist auf die liebliche Erscheinung der Gottesmutter mit dem Kinde, die von Engeln umgeben, sich zu ihren Schützlingen herniederneigt. Einer hält ihren lichtblauen Mantel, ein anderer trägt ein leuchtendes Herz und Zunge. Auf einem Piedestal ein geborstener, mit Figurenrelief geschmückter Krater. Auf dem Boden liegen Kardinalshut, Bischofsmütze, Wappen und Adelsinsignien. Der künstlerische

[15] Der Kardinal pflegte persönlich die Pestkranken, spendete die Sakramente. Mit einem Strick um den Hals dem Kreuze folgend, hielt er einen Umzug und erflehte so der Stadt Mailand die Abwendung des Übels.

[16] Das Bild gibt einen kurzen, sprechenden Lebensabriß des Heiligen, der auf sämtliche ihm angetragene Ehren und Würden verzichtete, sich mit Vorliebe der armen Kinder zum Unterricht annahm. Die Erscheinung Mariens mit dem segnenden Kinde ist ein Faktum im Leben desselben. Herz und Zunge fanden sich lange nach seinem Tode unversehrt. — In derselben Kirche befinden sich als Hauptaltarsblatt die Predigt des hl. Johannes des Täufers, rechts die Freundschaft Christi mit Joachim und Anna, links die Verklärung des hl. Joh. Nepomuk, den Kranke um Hilfe anrufen, von Mich. Ang. Unterberger. Beide Meister finden wir später in Wien in Maria Treu (Piaristenkirche) wieder, doch so, daß dann Troger die Führung innehat.

Panegyrikus auf den Heiligen ist nichts anderes als ein Epos in bedeutend künstlerischer Form.

STIFT LAMBACH

Um 1738. Ölstudie: St. Andreas. (Abb.) Siehe St. Andrä an der Traisen, Seite 116.

STIFT LILIENFELD

Um 1735. Ölbild: St. Franziskus. (Abb. siehe Seite 100.)

Umbildung des Christus am Ölberg von St. Peter in Salzburg, siehe Seite 102.

STIFT MELK: STIFTSKIRCHE

1746. Seitenaltarbild: St. Nikolaus

Der Patron der Schiffer steigt von Engeln begleitet hernieder, um einem in Seenot befindlichen Schiffe Schutz und Beistand zu leihen. Dabei legt er wohlwollend seine Hand auf das ihm von einem Engel gehaltene Buch, auf dem drei goldfarbene Äpfel liegen.

Das Bild scheint von Rottmayr beeinflußt und wirkt etwas zottig und zerrissen. Die Farbe ist in sich stark zurückgegangen. Der ästhetische Genuß wird durch die erschlaffte Leinwand erschwert. Eine der schwächsten Arbeiten des Meisters.

1746. Seitenaltarbild: St. Sebastian

Es war ein weiter Weg aus der starren Bindung der Sebastianigestalten Mantegnas[17] mit ihrem mathematisch scharf und genau vorgetragenen anatomischen Proportionssystem, dem stilistisch empfundenen Realismus, der naiven Freude an der Perspektive, bis zu Trogers Sebastian. Das plastische Empfinden der statuarischen Vereinsamung, dem der klassische Säulenstumpf und Bogenansatz, oder Kapitältorso ebenso wichtig erscheint wie der haarscharf gezeichnete Torax, bei dem jede Rippe von dem neuerwachten Anatomiestudium beredtes Zeugnis ablegt, mußte sich durch Tizian die Verlegung des Schwergewichtes künstlerischer Intention in die malerische Auffassung einer leidgeschwängerten düstern Stimmung gefallen lassen[18]. Rubens, der übrigens die traditionelle aufrechte Haltung beibehält, findet an dem leuchtenden Fleisch der muskelstarken Soldatengestalt sein volles Genügen[19]. Erst sein Schüler van Dyk[20] weicht von dem Schema des Aufrechtstehens ab, läßt den Halbentseelten hinsinken und mitleidsvolle zierliche Engel die Pfeile aus dem Körper ziehen. Der auf seine Körperschönheit eitle Künstler benützt den Vorwurf, dessen jugendlich schmiegsame Form in klassisch, freilich feministischer Weise zu verewigen. Die religiöse Note war nur zaghaft angeklungen, die in den Darstellungen der spanischen Meister so überzeugend sprach. Diesen Faden nimmt Troger wieder auf. Auch hier das Zusammengesunkensein trotz fesselnder Stricke. Fromme Frauen beeilen sich, sie zu lösen. Auf den ersten Blick gewahrt man, daß jetzt Ribera Norm des Entwurfes war. Die mächtig dominierende schräge Linie des flockig modellierten Körpers, der elfenbeinfarbene Fleischton,

[17] Aigneperse, Notre Dame 1455, und Wien, Staatsgalerie, um 1458.

[18] Petersburg, Eremitage, um 1545.

[19] Berlin, Staatsgalerie, um 1606—08.

[20] Petersburg, Eremitage, um 1627—32.

GRAZ, SKIZZE ZUM ALTARBILD IN MELK: HL. SEBASTIAN

der aus dem dunklen Hintergrund hervorleuchtet, die dreifache Bewegung desselben, der charakteristische Zusammenschluß von Licht und Schatten sind Vorzüge, die Troger mit den besten seiner Vorgänger teilt. Gewisse Analogien mit Spagnolettos Sebastian und Rubens Christus in der Kreuzabnahme bekunden die gelungene Verschmelzung der großen monumentalen Auffassung und Linie des Südländers mit der sprühenden Farbenfreudigkeit und barocken Belebung des großen Flamen[21]. Troger

[21] Die Pflege der hl. Frauen dürfte dem Sebastianbilde des Reni-Schülers Simone da Pesaro im Pal. Colonna zu Rom entnommen sein. Conf. Burckh. Cicerone, S. 793.

geht in Erweiterung des Gedankens über seine Vorbilder hinaus, indem er drei dienende Frauen als farbige Folie verwendet, als Symbol der theologischen Tugenden, die ihm den pyramidenförmigen Aufbau vollenden helfen. Der hoch sich aufrichtende Glaube löst die letzten Bande irdischen Leids, die Hoffnung stützt und tröstet den Verschmachtenden, die Liebe trocknet in mütterlicher Besorgnis die Wunden, aus denen sie die tödlichen Pfeile entfernt. Ein Putto fliegt mit Palme und Krone herbei: Zottig und abgerissen die vom Lichte modellierte Form, die weich in das Dunkel des Hintergrundes überleitet. Der blattlose Baumstumpf reckt seine Äste wie dürre, schmerzdurchzitterte Arme in die nächtlichen Schatten[22].

NIEDERNDORF: PFARRKIRCHE

Um 1748. Temperastudie: Englischer Gruß

In der Pfarrkirche Trogers, in der er getauft wurde, befinden sich zwei Temperastudien, überlebensgroß, Maria und Gabriel, ersteres als Kniestück in stark verkürzter Untersicht, die für ein Deckenbild berechnet sind. Trefflich ist die beim Engel zur Ruhe kommende schnelle Bewegung, in Maria gegensätzlich die leise Bewegung nach vollkommener Ruhe als Ausgleich der Energien. Die Farbengebung ohne malerischen Reiz.

OLMÜTZ: KIRCHE AUF DEM HEILIGEN BERGE

Um 1729. Altarbild: Schutzengel

Der Engel steht in monumentaler Auffassung in der Mitte der Bildfläche in weißem Gewande mit über der Brust gekreuztem blauen Band. Rechts faßt er ein ängstlich zu ihm fliehendes Kind mit schwarzem Lockenkopf und goldigem Kleid. Hinter diesem der Teufel in branstigem Fleischton, der eine Harpune hochschwingt, und in dessen Gefolge ein schönes Weib (Verführung) auftaucht, das auf der Freudenschale eine Perlenschnur trägt. Beide werden vom Beschützer der Unschuld überlegen zurückgewiesen. Das Werk ist um 1729—1730 mit dem nachfolgenden entstanden. Es trägt die tiefen, im Lauf der Jahrhunderte noch mehr nachgedunkelten Schatten der Frühzeit des Meisters. Leider ist auch dieses in den Lichtpartien übermalt. Den Hintergrund bildet undurchdringliches Dunkel[23].

Um 1730. Altarbild: Die hl. Paulina, Stadtpatronin von Olmütz

Die Heilige kniet auf weichem Wolkenpfühl, die Hände auf der Brust gekreuzt, im Gebet vor einem Marienbilde, das ein Engel ihr vorhält. Den matten Tonwerten ihres lila Kleides, blauen Gewandes und gelbgrünen Schleiers entspricht eine dunkle nach oben abschließende Draperie, auf der die betend kniende Gestalt des hl. Leopold im

[22] Aufnahme nach der Ölstudie (Abb.) im Privatbesitz Dr. Max von Archer, Präsidenten der Steierm. Spark. in Graz, dem ich die liebenswürdige Übermittlung herzlichst danke. Holz 60.5 : 38.5 cm.

[23] Die Angabe Dudiks in Schmidls österr. Blätter für Literatur und Kunst 1844, 1. Jahrgang, S. 622, das Bild sei 1738 entstanden, entspricht der Technik desselben ebensowenig wie die Notiz über Wranau, das Hochaltarbild stelle St. Josef und Anna dar. In Wirklichkeit fand ich eine prachtvolle Trinität aus der Hand des Meisters an dieser Stelle. Vgl. P. Endl l. c. S. 32, Anmerkung.

Harnisch und Hermelinmantel, seine Fahne im Arm tragend, sich plastisch abhebt. Vor ihm Wappenschild und Herzogskrone; dazu schräg auf Wolken gelagert ein Engel mit Palme, der Schüssel mit Schleier trägt (Kahlenbergsage), dem sich ein Engel mit Fahne zugesellt. Mit diesem Werke erschließt Troger sein Kompositionstalent im Altarbilde durch die geschickte und geschmeidige Disposition der Ein- und Unterordnung, während ihm die Härte der Modellierung noch anhaftet.

Es scheint, daß der Prior Augustin Gruber vom Heiligen Berge unter dem Abte Robert Sancius (1722—1732) von Hradisch bei Olmütz, „welch ersterer ein besonderer Kenner von Kunstsachen war", von diesem seinem Abte mit den nötigen Mitteln versehen, die Altargemälde in Auftrag gegeben hat[24].

1733. Altarbild: Hl. Augustin

Der Heilige sitzt in vollem Bischofsornat an einem mit blauer Decke behangenen Tische und breitet voll innerer Ergriffenheit vor dem Kreuze, neben dem ein Kelch steht, seine Hände aus.

Unten vor ihm zwei Putten; der eine hält einen Folianten mit der Aufschrift: De civitate Dei, der andere hat einen zweiten geöffnet, dieser in lichtem, jener in dunklem Inkarnat. Den Hintergrund bildet eine Renaissance-Architektur, über die ein Puttenkranz aus der Höhe herabgleitet.

Viel später, im Ölgemälde des Museums in Bruneck, greift der Meister wieder auf dieses Thema zurück, ganz im Banne Seb. Rizzis (1660—1754). Er läßt das diffuse Licht in geheimnisvollem Weben den Raum erfüllen, und das noch rückständige Dunkel langsam verscheuchen, hier die Form nahezu auflösend, dort ihr bestimmte Tiefen verleihend. So wirkt seine Arbeit mehr anregend als klar belehrend, wie mit einem Schleier verhüllt, der stellenweise gelüftet erscheint. (Abb. siehe Seite 85.)

1733. Zwei Ölbilder: Magdalena; Petrus und Paulus

An der unteren Kopfwand der Kirche befinden sich rechts und links zwei rundbogig abgeschlossene Ölgemälde von der Hand des Meisters. Sie stammen beide aus dem Besitz des ehemaligen Erzbischofs von Olmütz[25]. Es wird Jakob von Lichtenstein gewesen sein, der die Jugendwerke und durch sie den Künstler schon früh in Salzburg kennengelernt haben muß, durch die Vermittlung des Grafen Firmian. Er dürfte auch als der Auftraggeber des Dreifaltigkeitsbildes in Wranau angesehen werden.

Die Arbeiten sind etwas flüchtig in der Malweise. Die erste ein Magdalenenbild, das den Prototyp für das gleichnamige in Altenmarkt a. d. Ysper darstellt. In kleiner Variierung mit diesem sitzt die Büßerin mit dem Totenschädel in der Öffnung ihrer Höhle in verlorenem Profil, zu dem vor ihr aufragenden Kreuze aufschauend. Rück-

[24] Vgl. Die Wallfahrtskirche der allerseligsten Mutter Gottes auf dem Heiligen Berge bei Olmütz in Mähren. S. 21. Olmütz, Sedlacek Rich.

[25] Im Katalogus Venerabilis Cleri Archidiöz. Olmucensis, Olm. 1923, No. 52, S. 22 heißt es: Jacobus Ernestus e Comitibus de Lichtenstein 1738—1758. Vorher Bischof von Seckau und Salzburg, und Kanonikus von Olmütz, weihte M. Theresia zur Königin von Böhmen, 1743. Er ist auch der frühzeitige Auftraggeber und Vermittler bei den ehemaligen Prämonstratensern von Hradisch, zu dem der Heiligberg gehört.

wärts im Innern ein aufgeschlagenes Buch mit Nardengefäß. Ihr goldiges Haar fließt über das blaue, grau gefütterte Untergewand.

Die zweite stellt die Apostelfürsten Petrus und Paulus dar, wie ersterer den Worten des Völkerapostels lauscht. Das graue Ober- und gelbbraune Untergewand lassen die sehnigen Arme und Unterschenkel unbedeckt. Der energische Kopf des Paulus scheint auf große Gedanken zu sinnen, die er in seinem Buche, das er trägt, zusammengefaßt. Das Rotblau seiner Gewandung hebt sich kräftig vom schwarzen Untergrund ab. Auch diese Komposition kehrt wenige Jahre später in etwas veränderter Form in Drosendorf wieder.

STIFT PANNONHALMA (UNGARN)

Ölstudie: Jesus am Brunnen Jakobs

Der Herr sitzt am Jakobsbrunnen im Gespräch mit der Samariterin, die sich auf einen Krug stützend, vornüberneigt und zuhört. Lw. 35 : 48 cm. Die Aquarellskizze dazu in der Sammlung Artaria in Wien, 21 : 13 cm[26].

Maria mit dem Kind auf dem Schoß

Das Christkind hält in der erhobenen Rechten einen Rosenkranz. Die Madonna trägt blaues Ober- und rosafarbenes Untergewand mit grüngrauem Schleier. Vor ihr kniet St. Dominikus, der den Fuß des Kindes küßt. Hinter der linken Schulter Mariens schaut anbetend die hl. Katharina von Siena hervor, die um ihr Haupt einen Kranz weißer Rosen trägt. Das Bild ist wie so manche Troger zum Teil stark übermalt und ausgebessert von einem F. M. 1856. Lw. 128 : 88 cm.

Die Ideenskizze als Federzeichnung dazu in der Sammlung des Budapester Museums der bildenden Künste aus dem Skizzenbuch nach italienischen Meistern. 12.2 : 19 cm.

Ölstudie: St. Katharina von Siena

Vor einem Kruzifix kniend, auf welches ein auf Wolken schwebender Putto hinweist. Spiegelbild der hl. Elisabeth von Preßburg. Karton. 27 : 39.5 cm.

PRESSBURG: ELISABETHINENKIRCHE

Um 1745. Hauptaltarbild: St. Elisabeth. (Abb.)

Vor dem Altar in Betrachtung der Leiden des Gekreuzigten niedergesunken, läßt ein Engel das Kurzifix sich zur Betenden herabneigen, während ein anderer von lichten Höhen herniedersteigt, ihr eine Dornenkrone aufs Haupt zu setzen. So charakterisiert der Künstler die Heilige als Tochter des seraphischen Franz von Assisi, nicht so sehr dem Kleide als dem Geiste nach. Dem Mysterium crucis hat sie Zepter, Landgrafenkrone und Hermelinmantel geopfert, die nur noch als Dekoration neben dem Altare stehen; eine diskrete Andeutung ihrer früheren glänzenden Stellung. Gerührt durch das Schauspiel der Entsagung brechen die bevorzugten Lieblinge der hohen Frau in Tränen aus.

Das von oben hereinbrechende Licht überstrahlt auch sie, die in ihrer Plastik und ihren Schlagschatten den Vordergrund nicht nur beleben, sondern stufenförmig kräftig abschließen. Dieses Kellerlicht, das den Raum erfüllt, umspielt die Gestalten, so daß es

[26] Vgl. Das Wiener Barockmuseum. Schroll, Wien 1923. Als Leihgabe dort.

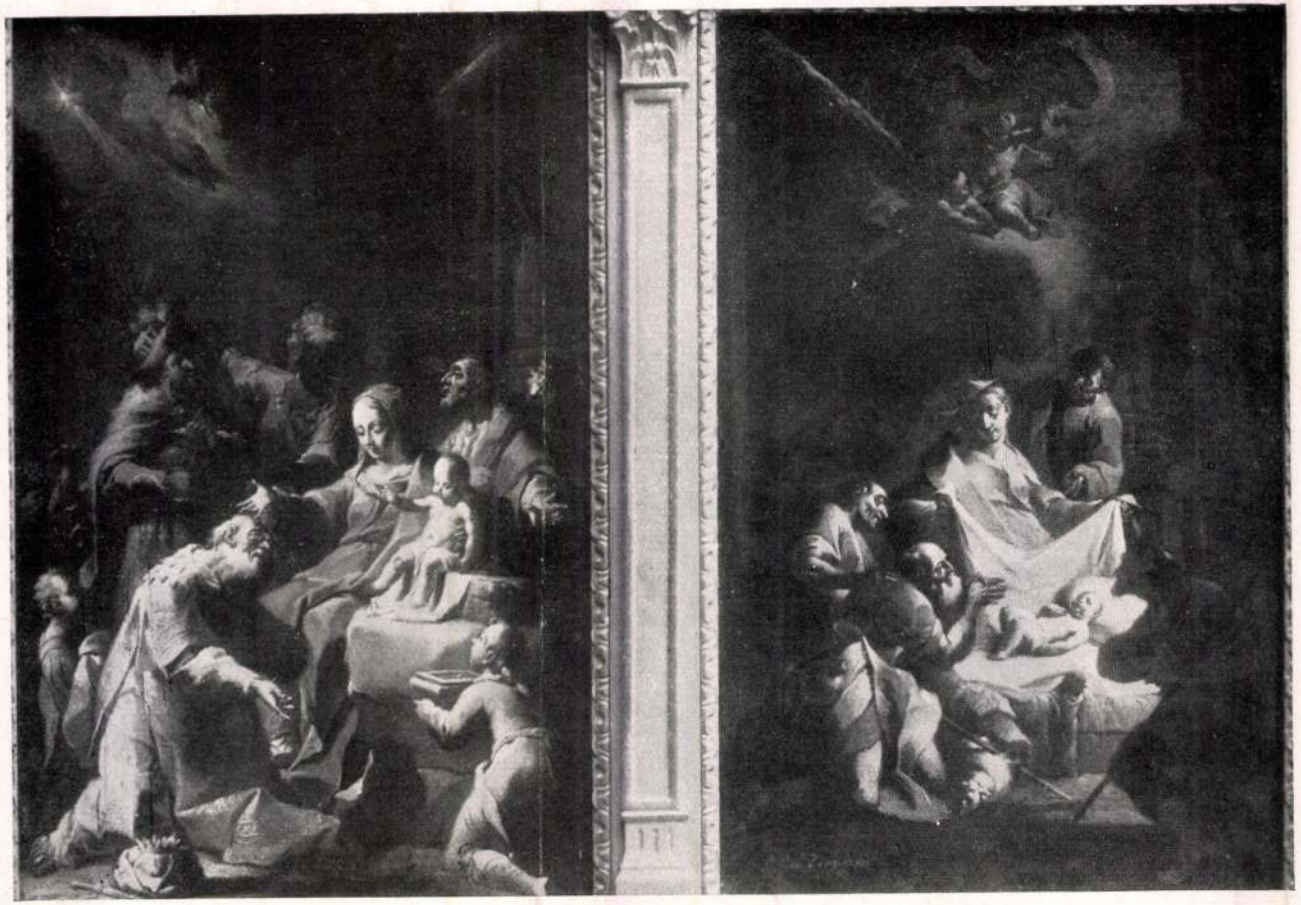

WIEN, PRIVATBESITZ: DIE HEILIGEN DREI KÖNIGE UND GEBURT CHRISTI

Hinter dem Sessel steht Raphael in Reisetracht, den Stab in der Hand, mit prächtig ausgebreiteten Flügeln, und gibt seine Weisungen. Etwas abseits, im rechten Zimmerraum, denn Troger wählt diesmal ein behagliches Interieur, sitzt die alte Mutter mit ihrer Magd, die sie zu beruhigen scheint, da sie durch eine südländisch laute Gebärdensprache das Übermaß der freudigen Überraschung zum Ausdruck bringt. Das Niedersetzten in der von Minute zu Minute sich steigernden Spannung, der die Ahnung des baldigen wirklichen Wiedersehens zugrunde liegt, ist eine feine bio-psychologische Beobachtung des Meisters, wie etwa das Ergreifen der Bauchwand beim Moses Michelangelos der inneren Erregung unwillkürlichen Ausdruck verleiht.
Ihr goldfarbenes Mieder und blaues Kleid sind entsprechend zurückgestimmt, so daß der Hauptakzent in der Belichtung der ersten Gruppe liegt. Beide werden durch einen dunkelblaugrünen Vorhang kräftig umsäumt und eingefaßt, so zwar, daß dieselben Farbenakkorde bei Tobias in dem halbgeöffneten, weißgefütterten Wams und der seine Knie umschließenden gelben, rotgeränderten Decke leuchtend hervortreten und vom karminroten Gewande des Sohnes angenehm absticht. Die Komposition ging dem Altenburger Bilde voraus, und enthält die Typen, die dort, allerdings im Hochformat des Bildes, getreulich wiederkehren, nur daß zur Gewinnung größerer Freiheit der Bewegung die Heilung vor dem Hause, unter dem Gezwitscher der auf dem Strohdache sich wiegenden Schwalben, vor sich geht, um im ersteren ein stark gestikulierender rothäutiger Zuschauer mit zinnoberroten Beinkleidern und kohlschwarzem Haar die Tiefenwirkung des Innenraumes erhöht, was bei dem Freilichtbilde wegfällt. Der Einfluß Pitonis und der Niederländer in dem kleinen Bilde lassen auf dessen Entstehungszeit um 1739 schließen. Der Kopf des jungen Tobias mit seinen Ringellocken sowie der geflochtene Rohrstuhl, auf dem der zierliche Zinnteller steht, wecken die Erinnerung an Vermeer van Delftsche und Metsusche Vorbilder.

3. Ölskizze: Taufe Christi. Siehe unter Zwettl, Seite 142.

WIEN: BAROCKMUSEUM

1. Um 1750. Ölbild: Verherrlichung des hl. Joh. Nepomuk

Die Komposition ist eine Kombination älterer symbolischer Darstellungen mit der Verherrlichung des damals so hoch gefeierten Heiligen; ein Zurückgreifen auf die beliebte Zweiteilung der Bildfläche. Während der Verklärte über den Wolken thront, gibt der Meister den drei theologischen Tugenden in der unteren Bildhälfte symbolischen Ausdruck. Er wiederholt aus seinem reichhaltigen Repertoire die in Salzburg, Altenburg, Guttenbrunn verwendete Gestalt der Religion, und gibt ihr neben Kelch und Kreuz noch das Evangelienbuch in die Hand, läßt Hoffnung und Liebe, diese in stiller Sorgfalt um ein junges Menschenleben, jene mit dem Anker, zu ihren Füßen Platz nehmen.
Die bildnerisch-kompositionelle Schönheit liegt in dem geschlossenen Aufbau des verschobenen Dreiecks mit der Hauptfigur als leuchtende Mitte, von der die Rokokowellenlinie, sich kräuselnd, herniedersteigt. Den Anstoß zu der sich rückwärts wendenden Figur der Hoffnung scheint die rückwärtsschauende Brunnenfigur Donners ge-

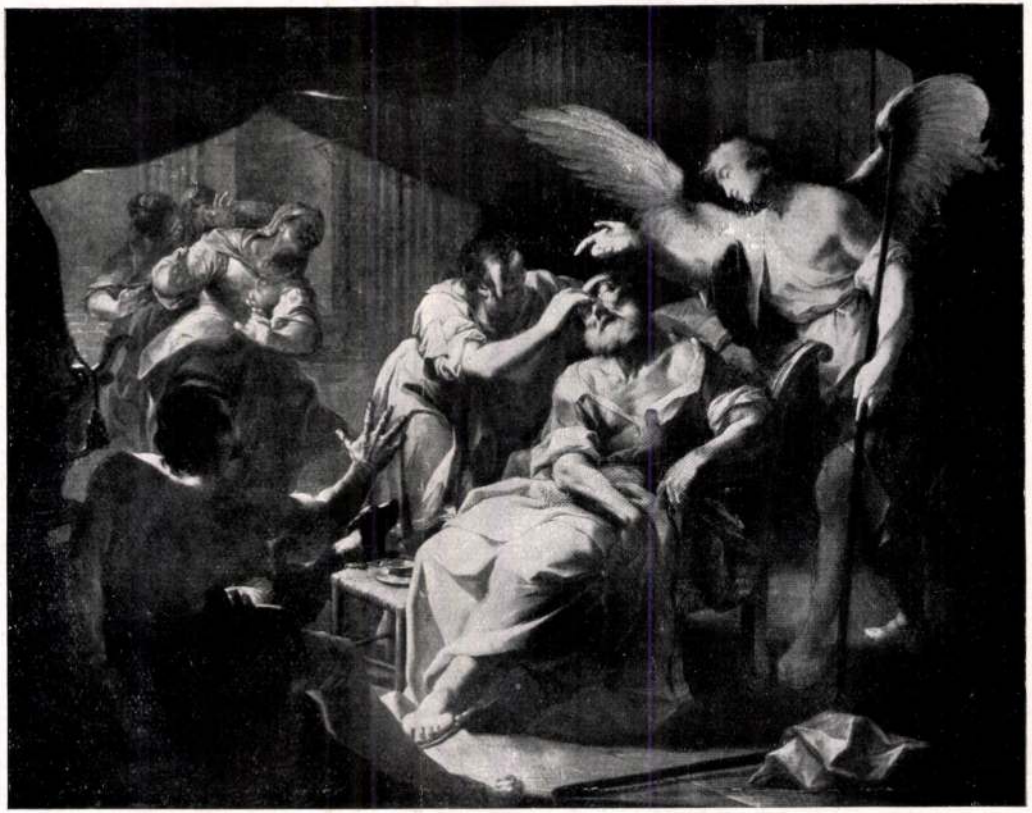

WIEN, PRIVATBESITZ: HEILUNG DES TOBIAS

geben zu haben. Es ist nicht zu leugnen, daß an der Urheberschaft Trogers bei diesem Bilde ernsthaft begründete Zweifel aufgetaucht sind. Nach meinem Dafürhalten ließ der Meister einem anderen befreundeten Künstler bei der Ausführung des mächtigen Blattes einen gewissen Spielraum, wozu ihn das Alter oder Kränklichkeit bewogen haben mögen. Doch ist es im großen ganzen sein Werk. Die Intimitäten des niederländischen Genre fanden an Troger seit Jahren einen gelehrigen Schüler. Dabei verliert er nicht den großen Zug und die flächige Behandlung, welche die Arbeit im vorhinein zu einem echten Troger stempelt. Auffallend ist in ihr der starke Maulbertsche Einfluß in den zackig geknitterten Falten, in dem überreich drapierten Gewande der Hoffnung, um gleichzeitig in dem changierenden Seidenkleid des „Glaubens" in zarten Übergängen abzuebben. Die Periode des klassizistischen Pittonischen Akzentes bei Maulbertsch, das sich Verflüchtigen zu dämmerigen Weiten, die Vorliebe zu den aufgestülpten, fleischig runden Armen, die sich graziös zur zärtlich kleinen Hand verjüngen, zeigen ein gewisses Kontagium des dissonanzunfähigen akademischen Geistes der damaligen Zeit. Daneben geht der Einfluß Poussins einher, mit dem Troger in der künstlerischen Entwicklung sowohl wie in der Verehrung Dominichinos manche Berührungspunkte aufweist, die sich in der klassischen Ruhe, dem abgewogenen Gegenständlichen der Bildform, entfernten Analogien wie bei „Erziehung des Jupiters" äußern.

2. Ölbild: Wiederholung des Ölberges von St. Peter in Salzburg; siehe Seite 101, 117.

3. Aquarellskizze aus Privatbesitz zur Ölstudie in Pannonhalma; siehe Seite 96.

4.—5. Ölskizzen für Geras und Gottsdorf; siehe Seite 40, 114.

WIEN: ST. ULRICH

Um 1751. Altarbild: Maria Trost

Die mit lichtem Schleier verhüllte Madonna im blauen Mantel hält das mit der linken Hand segnende Kind auf den Armen, das nur einen eben angedeuteten Schleier (vielleicht eine spätere Zutat) um die Lenden trägt. Die eckig knittrigen Falten, die weichen Mundwinkel, die relativ roten Lippen, die reinen geröteten Füße und Knie geben die Eigenart des Meisters sprechend wieder.

Die Restaurierung ist ungeschickt durchgeführt. Lw. 55 : 70 cm[65].

Um 1751. Altarbild: St. Anna mit Maria

Die Heilige im grauen Kleid und grünem Schleier hält ihre Tochter umfangen, die links neben ihr stehend, sich anlehnt. Die Mutter hat ein geöffnetes Buch auf ihrem

[65] Nach dem Gedenkbuch der Pfarre und Kirche St. Laurenz am Schottenfelde, Wien 1839, 195 ff., ließ Abt Robert Stadler von den Schotten alle in der Kirche St. Ulrich oder Maria Trost vorhandenen Altarblätter nämlich: den hl. Ulrich, Christus am Ölberge, die hl. Anna, Maria Taferl (?Trost!), Petrus und Paulus, hl. Johannes (Nep.), hl. Thekla, von dem geschätzten Kammermaler Paul Troger malen. Vgl. P. Endl l. c. S. 45, Anm. 2. Das Ölberg- und Joh.-Nep.-Bild befinden sich heute im Barockmuseum als kostbare Leihgabe. Beide wurden mit dem berühmten Maulpertsch vor wenigen Jahren aufgerollt entdeckt. Damit wäre auch die Echtheit des Johannisbildes dargetan. Vielleicht wurde es erst nach Trogers Tode vollendet, da das Gedenkbuch von der Zeit zwischen 1750—1765 spricht.

Schoße liegen, das auf der einen Seite den Namenszug IHS, auf der anderen die Worte trägt: „Magnificat anima mea Dominum, et exultavit spiritus meus in Deo salutari m(eo)." Maria, braunäugig, schaut aus dem Bild heraus, und trägt das übliche Rosa-Kleid mit blauem Mantel. Lw. 100 : 120 cm.

WIEN: DOMINIKANERKLOSTER

1. Ölbild-Ausschnitt: Maria Immakulata

Ein Restbestand eines vermutlich früheren Altarbildes.

In ihr blaues Gewand gehüllt, scheint die (stark verkürzte) Jungfrau, ihre Arme wie Tizians „Assunta" ausbreitend, die Mondsichel unter ihren Füßen, emporzuschweben. Das ehemalige Altarbild geht auf eine Kompositionsskizze, eine mit Feder überzogene Bleistiftzeichnung, Nr. 4333 und 4334 der Sammlung der Akademie der bildenden Künste in Wien, zurück, die von Dr. Garzarolli bereits publiziert wurde. Dieselbe Darstellung kehrt auf einer Skizzenbuchzeichnung des Budapester Museums wieder, in der St. Joseph von der Unschuld seiner Braut unterrichtet wird. Der Prototyp war die Himmelfahrt Mariä von Giuseppe Bazzani im Wiener kunsthistorischen Museum[66].

2. Ölbild: Vermählung der hl. Katharina

Christus steht vor ihr und steckt ihr den Ring an den Finger, wobei er zum Himmel hinaufweist. Links eine Säule mit roter Draperie. Stark übermalt. Lw. 116 : 84 cm. Eine Federzeichnung zu der auf den Stufen knienden Heiligen im Budapester Museum geht wahrscheinlich auf Ricci zurück, der in Wien tätig war. Vgl. hiezu die Verzükkung der hl. Theresia, bei der dieselben gotischen harten Knickfalten vorkommen[67].

3. Ölbild: Tod des hl. Joseph[68]. Siehe Salzburg, St. Johann, Seite 105.

WIEN: PIARISTENKIRCHE ST. THEKLA

Um 1758. Altarbilder: Unbefleckte Empfängnis und Wunder des hl. Josef Calasanz

Aus dem letzten Dezennium der Tätigkeit unseres Meisters stammen die vorbesagten Werke, wie auch Schnerich bereits in seiner Schrift „Wiener Kirchen" angenommen hatte. Seine Vermutung kann ich nur bestätigen.

1. Maria schwebt auf der Erdkugel, ihre Hände zum Gebet erhoben. Der blaue Mantel umhüllt das weiße Kleid, ein Schleier bedeckt ihr Haupt. Ein Engel zur Rechten küßt ehrfurchtsvoll den Saum ihres Mantels, während ein anderer ihr eine Lilie darreicht. Ihr rechter Fuß auf der Mondsichel tritt auf den Kopf der Schlange, die sich um die Erdkugel windet. Die geniale, großzügige Anlage, der malerische Reiz in dem Farbenschmelz weisen auf Trogers Meisterhand hin, die hier in der geschlossenen Form des Altarbildes das weiterbildet, was sie vor Jahren in der Altenburger Kuppel begonnen. Der dortigen übermäßigen Bewegung ist hier eine passende würdevolle Ruhe gefolgt. Die geistige Vertiefung hat sich zur Abgeklärtheit durchgerungen.

2. St. Josef Calasanz ruft eine mit dem Tode ringende Frau zum Leben zurück. Im

[66] Vgl. Benesch, Otto l. c. S. 138, Abb. 112.

[67] Vgl. ib. S. 150, Abb. 120 u. Anm. S. 154.

[68] Die Anregung gab wohl Piazzettas gleiches Altarbild in St. Lucia in Venedig.

oberen Teil des Bildes erscheint die Lieblingsgestalt Trogers, die hl. Religion mit Kelch und Hostie, auf einer von Puttenköpfen belebten Wolke sitzend, auf die der untenstehende Heilige hinweist, ähnlich wie in dem Bilde derselben in Kremsier. Das Motiv ist hier eigentlich ein Verlegenheitsprodukt des jetzt alternden Künstlers. Neben dem Heiligen kniet links ein Kleriker im Rochett, rechts ein Edelmann. Eine kannelierte Säule gibt im Hintergrund den architektonischen Abschluß.

WIEN: PIARISTENKIRCHE MARIA TREU

Um 1768. Altarbild: Freundschaft Christi

Dieses Thema behandelte schon vor ihm sein Freund und Landsmann Michelangelo Unterberger in etwas anderer Form in Kremsier. Fast möchte es mir scheinen, als wenn er hier Vorbild gewesen. Die hl. Sippe oder Freundschaft Christi stellen die eigentlichen Patrone des Piaristenordens dar. Troger löst die Aufgabe doch in seiner Art.

Maria mit dem Kinde im Schoß bildet den Mittelpunkt der Raumanlage. Ihre Darstellung ähnelt der auf dem Dreikönigenbilde in Welsberg. Auch hier nimmt die Mutter den Schleier von dem Kinde leise weg, das in ihrem rechten Arme ruht und seine Händchen allen entgegenstreckt, während der kleine Johannesknabe voll Ehrfurcht dessen Fuß küßt. Unmittelbar neben diesem kniet seine hl. Mutter Elisabeth. Noch recht jugendlich, teilt sie die ehrfurchtsvolle Haltung ihres bedeutsamen Sohnes. Ein Lämmlein hat zwischen beiden Platz genommen. Rechts neben Maria tritt der Hohepriester Zacharias auf diese zu. Er steht ganz im Helldunkel, aus dem nur seine rechte Hand ins Licht hervorkommt. Durch einen schwachen Lichtstrahl spärlich beleuchtet, erscheint zur Linken St. Joachim, bescheiden hinter diesem, fast silhouettenhaft, St. Joseph. Echt trogerisch füllen dunkle Wolken den oberen Bildraum, in dem Gott Vater mit der Weltkugel und der Heilige Geist von Putten begleitet sichtbar werden[69]. Auch hier als tektonischer Abschluß der mächtigen Freitreppe eine kannelierte Säule, ein Erbstück Unterbergers. Ganz im Vordergrunde, das Bild nach unten kräftig abschließend, auf niedrigem Sessel der Evangelist Matthäus mit der Ahnentafel, im roten Kapuzenmantel, eine typische Gestalt des Altenburger Bibliotheksbildes: Jesus im Tempel. Ein schwaches Randlicht gleitet über dessen Haupt und Schultern.

Die charakteristische Diagonale fehlt nicht, die über die Häupter Joachims, Mariens zum Evangelisten führt[70].

[69] Federzeichnung dazu in der Samml. d. Akademie der bild. Künste in Wien unter Nr. 2347.

[70] P. Gottfried Wagner, von 1749—1751 Superior, verausgabte große Summen zur Ausschmückung des Kircheninnern. Da die Kirche, deren Grundstein 1698 gelegt, der Rohbau 1720, die endgültige Vollendung aber erst zwischen 1739—1749 erfolgte, so darf wohl angenommen werden, daß die Altarbilder erst im folgenden Jahrzehnt zur Ausführung gelangten. Leider werden die Namen der Künstler nicht genannt. Erst am 21. Mai 1754 findet die Grundsteinlegung zur Kirche St. Thekla auf der Wieden statt. Vgl. P. Brendler l. c. S. 72 ff. Diese letzten Arbeiten gehen kontraktlich unter dem Namen Felix Leicher, der als Humaniorist der PP. Piaristen deren Förderung genoß, als Künstlerpersönlichkeit aber von seinem Meister vollständig absorbiert wurde. Er denkt und sieht, atmet und spricht

Mit diesem gigantischen Gemälde in Rembrandt-Manier schließt die künstlerische Tätigkeit Trogers auf diesem Gebiete, es ist ein kraftvolles Finale[71].

WIEN: NEULERCHENFELDER KIRCHE
Um 1753. Altarbild: Tod des hl. Joseph. Siehe Salzburg, St. Johann, Seite 104.

WRANAU: LIECHTENSTEINSCHE VOTIVKIRCHE
1739. Hauptaltarbild: Heiligste Dreifaltigkeit. (Abb.)
Eine majestätische Ruhe liegt über der auf erhabene, stille Größe abgestimmten Komposition.
Christus sitzt auf seinem Wolkenthron zur Rechten des Vaters, mit einem Lendentuch umgürtet, den Königsmantel über seine linke Schulter geworfen, und zeigt auf seine geöffnete Seite, in dem er sich als Vermittler an seinen Vater wendet, der mit einem grauweiß wallenden Mantel bekleidet, seine Hände in Güte als Pantokrator ausbreitet. Sein Mantelzipfel flattert rückwärts hoch auf, und wird von den Strahlenbündeln des in der Mitte in Taubengestalt schwebenden Heiligen Geistes fast aufgelöst. Zu Füßen der hl. Trinität schwebt der Erdball in den Wolken, die von Putten belebt sind, von denen einer in einzig herziger Weise sich adorierend vor dem Erlöser niedergeworfen hat, während andere das Kreuz als Siegeszeichen hoch hinter demselben auftürmen.
Das Werk beinhaltet eine große monumentale Auffassung, daß Maulbertsch und der Kremser Schmidt sich in den Altarblättern der Seitenaltäre eifrig bemühten, durch den Glanz des Farbenkolorits sowohl wie die charakteristische Eigenart der Modulation Ebenbürtiges zu leisten. Daher die einzigartige Gesamtwirkung dieser bedeutsamen Wallfahrtskirche Mährens, die durch die fürstliche Munifizenz des Liechtensteinschen Hauses zum Ehrendenkmal desselben geworden ist[72].

wie dieser, so daß diese Werke als letzte Werkstattarbeiten Trogers, des zur Rüste neigenden Meisters gewertet werden müssen. — Die Gemälde von St. Thekla entstanden bis 1756, das große Bild der Freundschaft Christi in Maria Treu 1763. Für die ersteren erhielt er 383 fl., für das letztere 400 fl. — Danke diese Angaben der freundlichen Vermittlung des Herrn Dr. Grimschitz.

[71] Erwähnung verdienen der Vollständigkeit halber zwei Andachtsbilder, Maria mit dem schlafenden Kind, Frühwerk, Lw. 75 : 58 cm, in Stift Herzogenburg, in Anlehnung an Sassoferrato. Das andere im Stift Lambach, Maria mit dem auf Stroh gebetteten schlafenden Kind, über das die Mutter sich anbetend neigt. Eine Erinnerung an Carlo Dolci. Lw. 65 : 49. Ferner eine Ölskizze zu einem Christus im Ölgarten, der zurücksinkend von einem Engel gestützt wird, da ein leuchtendes Kreuz am Himmel erscheint. Eine sehr gute Ideenskizze. Lw. 35 : 45.

[72] Kirche und anschließendes Kloster wurden von Fürst Maximilian von Liechtenstein, und dessen Gemahlin Freiin von Boskowitz u. Czernhors in den Jahren 1624—1633 erbaut. C. Wranau in Mähren, Dr. u. Verl. J. Schmidt in Brünn, ohne Namen u. Jahreszahl. — Marie Edmunda Ther., Witwe des Fürsten Adam v. Liechtenstein, geb. Fürstin v. Dietrichstein, vermachte all ihr Vermögen, 16. Juni 1735, auf ein neues Hochaltarbild, und nach ihrem Tode, 1737, hat Ther. Maria, verw. Herzogin v. Savoyen und Piemont, geb. Fürstin

Das obere Rahmenbild des Hauptaltars zu Loosdorf a. d. Donau stellt eine direkte Wiederholung des Wranauer Gemäldes dar. Wegen seiner künstlerischen Vollendung ist es wohl eher das Werk unseres Meisters und nicht seiner Schule.

STIFT ZWETTL

1734. Altarbild: St. Antonius von Padua

Der Heilige kniet vor dem ihm erscheinenden Christkinde, das naturgemäß als größte Helligkeit im Bilde steht. Der kleine Körper ist mit Sorgfalt und Liebe durchmodelliert, das Köpfchen aber im Verhältnis zu ihm zu klein. Diese Gruppe füllt den Bildraum oberhalb der Diagonale, unter der St. Antonius der Einsiedler die untere Ecke auszufüllen hat und im Dreiviertelprofil zum Jesusknaben hinaufblickt, die sprechenden Hände betend ineinandergeschlungen.

Die beiden Antoni sehen durch die Benützung desselben Modells aus als seien sie Brüder. Die Kombinierung der beiden so verschiedenen Heiligen mußte die Schwäche des Aufbaues nach sich ziehen. Der Meister hat das gefühlt, darum läßt auch die Ausführung zu wünschen übrig. Möglich ist, daß das Bild schon während seines Aufenthaltes im Stifte von Ende 1732 bis April 1733 entstanden ist. Die Überbürdung mit allzu vielen Aufträgen in diesen Jahren läßt da manches entschuldigen. Eine unmittelbar frische Ölstudie dazu bewahrt die Stiftsprälatur. Lw. (Abb.)

1734. Altarbild: St. Maria Magdalena. (Abb.)

Fast gleichzeitig mit dem vorhergehenden entstehen die folgenden Altargemälde:

1. Die Heilige empfängt von einer Dienerin unterstützt aus den Händen des greisen Apostels Johannes das Viatikum.

Galt es der Barocke, das Ringen und Kämpfen heterogener Elemente wiederzugeben, so liegt in dieser Darstellung am Ende einer heroischen Büßerlaufbahn die große Synthese, die der Künstler als bewunderungswürdiges Faktum vorführen will. Dominichino folgte Carracci in dem Thema der Wegzehrung des hl. Hieronymus. Beide benützen bei gedämpftem Licht die tiefen Schatten zur Verbindung von Raum und Personen. Carracci heroisiert in michelangelesker Form seinen Büßer; Dominichino übertrifft den Agostino, schildert die Hinfälligkeit der leiblichen Kraft und Schönheit und das mystische Hineinwachsen in die Größe des Urbildes derselben. Das erstrebt und er-

L., dafür gesorgt, daß der Wille der Verstorbenen ausgeführt wurde. C. Wranau von Pfarrer Anton Weinlich. — Schmidl, österr. Blätter für Literatur u. Kunst 1844, i. Jahrg. S. 622, berichtet irrtümlich, daß im Hauptaltar St. Anna und Joseph dargestellt seien. C. P. Endl l. c. S. 32. Die Kirche ist im Renaissance-Stil mit Tonnengewölbe erbaut, das ehedem mit Fresken geschmückt war und durch die Schadhaftigkeit des Daches bis zur Unkenntlichkeit zerstört wurden. Die sehr gut erhaltene Ölfarbskizze ist aus dem Besitz der Galerie Petényi, Wien, in den des Grafen Sailern, St. Pölten, N.-Ö., übergegangen. Das Lichtbild verdanke ich der Ersteren. In der Grundeinstellung geht die Komposition auf die Trinität M. A. Unterbergers im Stephansdom in Wien zurück. Dabei neige ich zu der Ansicht, daß Troger an der Herstellung dieses Blattes nicht ganz unbeteiligt war. Die Darstellung Christi, der seinen rechten Fuß auf einem Puttenköpfchen ruhen läßt, kommt ebenfalls der des Ignatiusdeckenbildes in Raab sehr nahe.

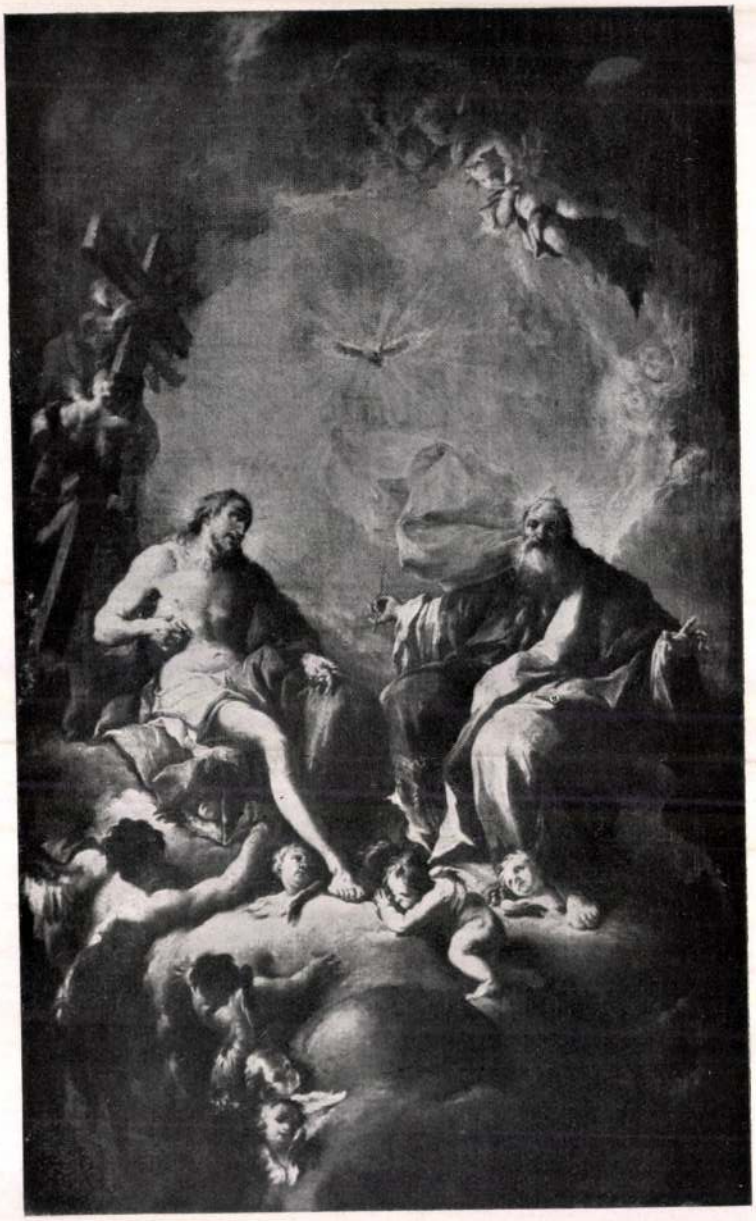

ST. PÖLTEN, SKIZZE ZUM HAUPTALTARBILD DER LIECHTENSTEINSCHEN VOTIVKIRCHE IN WRANAU: HEILIGE DREIFALTIGKEIT

STIFT ZWETTL, SKIZZE ZUM ALTARBILD:
ST. ANTONIUS V. PADUA MIT ANTON DEM EINSIEDLER

reicht Troger nicht als Epigone, sondern Eigenes bietend, malt er das Viatikum derjenigen, der viel vergeben, weil sie büßend viel geliebt. Er symbolisiert, um die Pointe zu steigern und wählt den von Engeln begleiteten hl. Johannes im reichen Barockgewand, dessen stoffliche Behandlung und Malweise auffällt. Durch diesen Gegensatz verklärt sich der Ausdruck des Vertrauens und der seelischen Reife in dem abgehärmten Gesichte Magdalenas, die im Kusse des Herrn ihre harte Buße beschließen will.
Das gebundene Licht und die daraus resultierenden Schatten verbinden die Szene zur Einheit. Die kleine Ölskizze ist in ihrer Ursprünglichkeit noch genialer. Prälatur.

2. Altarbild: Predigt des hl. Petrus

Im Gegensatz zu dem Genannten wirkt diese Arbeit als rein äußerlich und maniriert. Selbst die Zeichnung ist nicht ganz einwandfrei. Der zu kurze Oberarm, der übermäßig vorgetriebene Leib läßt auf eine Schülerhand schließen, die etwa bei Hauzinger

STIFT ZWETTL, ALTARBILD:
KOMMUNION DER HL. MAGDALENA

STIFT ZWETTL: MATER DOLOROSA

zu suchen wäre. Jedoch ist die Raumverteilung der Komposition, die Gruppierung um die eine Mittelfigur echt trogerisch.

Mater dolorosa. (Abb.)

Ein kleines Devotionsbild möge hier Erwähnung finden, das Troger um dieselbe Zeit für die Stiftsprälatur malte, von dem in Altenburg eine etwas veränderte Wiederholung vorhanden ist. Die Auffassung geht auf Carlo Dolci zurück, teilt aber deren süßliche Schwäche nicht. Die Marterwerkzeuge, Dornenkrone, Nägel, Hammer liegen vor der sie mit innerer Bewegung betrachtenden Madonna, die ihre zartfingerigen Hände ineinandergeschlungen, während Tränen über ihre Wangen fließen. Die weniger in der Farbe konsequenter durchgeführte spärliche Beleuchtung spendet ein kleines Öllämpchen, das an einer Ziegelmauer hängt. Dieser Ziegelmauerstreifen als Randabschluß des Bildes kommt in Drosendorf auf dem Annenbilde ebenfalls vor. Das verlorene Profil, durch den überkragenden Mantel in der Weise Zurbarans beschattet, die leichtgeschwungenen Lippen, der dunkle Augapfel bekunden Allegris Einfluß, dessen graziöse äußere Form Troger mit bedeutendem seelischen Gehalt zu füllen weiß.

Diese wie die Salzburger Pietà fließen aus dem Bedürfnis inneren Erlebnisses und sind damals beliebte Devotionsobjekte, die bei unserem Meister einer ernsten religiösen Kunst entstammten, die mild und doch nicht süß überzeugend spricht, weil sie kon-

nach bestem Können das Höchstmaß göttlicher Güte in Christus einerseits und den Tiefstand seelischer Verwahrlosung in Judas umfassend als die beiden gegensätzlichen Pole wiederzugeben, denen er die graduelle Anteilnahme der Apostel meisterlich eingliedert. War es das Mailänder Meisterstück, Veroneses farben- und prunkgesättigtes Gastmahl des Simon oder Rembrandts Emausjünger, die er vor Augen hatte? Das läßt sich schwer entscheiden. Es ist, als habe er seine eigene Seele gefunden, deren tiefste und schönste Seite er offenbaren will. Des großen Aquinaten: „Quantum potes tantum aude" spricht aus der erhabenen Mittelgruppe, aus den andachtserfüllten, staunenden Jüngern, aus der inneren Zerrissenheit des davonschleichenden Verräters und eines vor dem Tische hüben und drüben in Ergriffenheit hingesunkenen Apostels.

Die mephistotelisch eckige Gestalt des Judas gleicht einem breiten Schlagschatten, der dazu da ist, das reine leuchtende Linnen der eucharistischen Tafel, den bewegten Kranz jener kernigen, tiefaufrichtigen Männergestalten um den Gottmenschen in ihrer höchsten Weihestunde um so besser hervortreten zu lassen in dem Augenblick, da derselbe dem Petrus die hl. Gestalten reicht. Vor dem hufeisenförmigen Tisch ist ein Diener in gebückter Stellung mit der Füllung der steinernen Krüge beschäftigt, analog dem Vorgange in Veroneses Gastmahl, wodurch die untere Bildmitte angenehm unterbrochen und belebt wird. Mystisches Helldunkel erfüllt den Raum; durch das spärliche Licht der Hängelampe wird die Schulterpartie Christi und Petri besonders erhellt. Das Bild gehört zu den besten Trogerwerken überhaupt.

Es wird genügen, die übrigen vier kaum noch erkenntlichen Bilder zu erwähnen.

2. Fußwaschung Petri; wurde später als Deckenfresko in der Sakristei des Brixener Domes ausgeführt. Siehe Seite 73.

3. David gießt bei Bethlehem den ihm dargereichten Trunk aus.

4. Elias empfängt das Brot durch den Raben.

5. Ein Prophet, der gegen göttliche Weisung Brot genossen und deshalb von einem Löwen erdrückt wurde.

IV. DIE GRAPHISCHE KUNST TROGERS

Auf dem Gebiete der Graphik nimmt Troger einen bedeutenden Platz ein, wenn wir zunächst darunter seine Federzeichnungen verstehen, in der er wie seine besten italienischen Zeitgenossen eine außerordentliche Begabung an den Tag legt, so zwar, daß er mit nur wenigen aus dem Handgelenk hingeworfenen Strichen das wesentlich bildwirkende des Gegenstandes erfaßt. Die Federzeichnung ist darum seine Domäne, die er souverän beherrscht. Die Arbeit mit dem Grabstichel und der kalten Nadel hingegen lag ihm nicht so sehr, sie war für ihn eine Abwechslung, eine Erholung wenn man will. Es fehlte ihm nicht an guten Vorbildern guter deutscher, niederländischer und italienischer Meister, deren Werke in Zyklen erschienen waren und zur Nachahmung anspornten.

Mit jugendlichem Eifer geht er an die Wiedergabe klassisch akademischer Motive, die er in Italien in Fülle vorfand und zunächst in Federzeichnungen festhielt. Es war die beste Vorbereitung auf die Radierung, denn dadurch bekam er eine feste Strichlage. Es darf wohl angenommen werden, daß die Werke und Einzelstiche, welche bei der Versteigerung der Habe Rembrandts in dem dazu angefertigten Verzeichnis angeführt sind, zu dem eisernen Bestand der damaligen Kunstschulen gehörten. Dies waren die vollständigen Stecherwerke Mantegnas, Marc Antons, die neben A. Dürer, L. Cranach, Holbein, Israel van Meckenem, Lucas van Leiden, P. Brueghel, Rubens, van Dyck, Jordaens u. a. Außerdem Werke mit Stichen und Holzschnitten nach Michelangelo, Tizian, Raphael, den Carracci, G. Reni, Ribera usw., Werke über Kunsttheorie, Architektur, Kostümkunde. Es müßten die Stiche Poussins, Lebruns, Claude Andrans und Gerhard Edelincks noch hinzugefügt werden, welche als geistige Fundgrube jedem Künstler zur Verfügung standen[1].

So erklären sich auch die ideellen Zusammenhänge, die sich in den Werken unseres Meisters mit den Genannten ergeben.

Schon die Sujets der Radierungen und Kupferstiche lassen darauf schließen, daß die graphische Tätigkeit unseres Künstlers sich hauptsächlich auf die ersten Jahre seines Kunstschaffens in Italien und seiner Heimat erstreckt, in denen das Streben nach Universalität begreiflich erscheint.

Später wuchsen die Aufträge größeren Stils, daß ihm die nötige Muße zur Herstellung größerer Platten fehlte. Darum ist er auch über eine mehr lineare, zeichnerisch flotte Anlage nicht hinausgekommen. Die Vertiefung der Feinheiten malerischer Nuancen, wie wir sie bei den anderen führenden Meistern vorfinden, blieb ihm auf diesem Gebiete versagt. Es interessiert ihn weniger der konstruktive Gedanke der formalen

[1] Die Acque forti Tiepolo's, des Piazzettaschülers mochten ihm im Streben nach der Wiedergabe des Freilichtes, des glühenden Sonnenbrandes besonders gefallen. Dabei waren die flott hingeworfenen Federzeichnungen des Genuesen Luca Cambiaso, 1585, den wir unter den Hofmalern Karls V. antreffen, und des Mattia Preti, genannt il Cavaliere Calabrese, 1613 bis 1699, der in Rom, Neapel und Malta tätig war, ihm in der Strichfertigkeit und dem genialen Linienfluß naturverwandte Vorbilder, die zu erreichen er sich bemühte.

STIFT SEITENSTETTEN, KUPFERSTICH: HL. KOSMAS UND DAMIAN

Seite, wiewohl er auch diese nicht vernachlässigt; um so mehr legt er Gewicht auf den Ausdruck geistiger Werte, die mit der Wiedergabe der natürlichen Gegenständlichkeit abwechseln. Der große Griff, die Tiefen und Höhen, das Ringen des Lichtes mit der Finsternis, der Hoffnung mit der Furcht, kurz des inneren Erlebnisses wiederzugeben, gelingt ihm erst später auf dem Gebiete der Malerei. Immerhin finden sich auch unter den Radierungen und Stichen vorzügliche, achtunggebietende Leistungen.

I. Kupferstiche

Es wurden mir die folgenden Kupferstiche Trogers bekannt:

1. Mater dolorosa, Christus im Schoß seiner hl. Mutter liegend. Im Besitze des Museumsdirektors von Brixen, Ad. Egger.
2. Kosmas und Damian am Krankenbette eines Sterbenden. (Abb.)
3. Der verlorene Sohn im Lebensgenuß. Nach dem Gemälde in Seitenstetten. Beide Stiche im Besitz der Abtei Seitenstetten.
4. Bildnisse Raphaels und Matthias Donners, signiert P. T. f., oder mit einem Monogramm, nach Wurzbach, Biogr. Lexikon[2].

[2] Ebenso erwähnt Wurzbach eine Radierung Trogers: Herkules und Fama, ohne Bezeichnung. Vermutlich nach den Zwettler Fresken.

II. Kupferstichsammlung der Albertina. Kupferstiche und Radierungen Nr. 125.

1. Pietà. 15 : 22 cm. Um 1728. Kupferstich.

Vorstudie zu dem Ölbild in der ehemaligen Augustinerkirche in Salzburg-Mülln; siehe Seite 103, Anmerkung 30.

Christus sitzt auf einem Felsenvorsprung, an seine Mutter angelehnt, die vom heiligen Johannes gestützt wird. Zu seinen Füßen erscheint Magdalena, die zu ihm aufblickt.

Die staffelförmige Darstellung der drei Hauptpersonen ist ungewöhnlich, ein Sich-Verflüchtigen nach rückwärts. Und doch liegt ein großer Zug in der kontrapostreichen Linienführung, die zart und ängstlich die parallele Strichlage bevorzugt. Sign. Paulus Troger in fecit. Geschabtes Blatt von J. G. Kaid. Samml. Albertina. 18.2 : 28 cm. Spiegelbild.

2. Mater dolorosa. 35 : 28 cm. Kupferstich.

Dieselbe Darstellung des Ölbildes, das sich im Stift St. Peter, Salzburg, befindet. Wie wohl auch hier noch die parallele Linienführung mit der kreuzweisen Schraffierung wechselt, liegt doch eine größere Kraft in diesem Blatt, das an Klarheit der Form und plastischer Wirkung zugenommen hat. Sign. P. Troger in fe.

3. Heilige Familie. 13.5 : 16 cm. Radierung.

Das Kind, von dem das Licht ausstrahlt, liegt in den Armen der Mutter, die zum Nährvater Josef aufblickt, als habe sie ihm Wichtiges zu sagen. Weiche, pointillistische Behandlung. Das Motiv ist inspiriert durch Corregios hl. Nacht, ist aber viel zarter in den Übergängen. Sign. P. Troger fe.

4. Die hl. Ärzte Kosmas und Damian. 26.2 : 38.5 cm.

Das schönste und vollendetste Blatt seiner Kupferstiche. Eine Wiederholung des im Stift Seitenstetten aufbewahrten. Sign. Pl. Trog; fecit.

5. Apotheose der Pallas Athene. 26.2 : 19.5 cm.

Ein Puttenschwarm umringt mit eifrigem Wesen die auf einem Altartorso stehende Büste der Pallas. Während die einen mit Laubgewinden dasselbe umkränzen, gießen andere Weihrauch in die qualmende Opferpfanne. Hier hat sich einer einen Helm übers Haupt gestülpt, dessen Visierlucken ein anderer mit seinen Händen zudeckt. Einige spielen mit einem Fauntorso, andere zeichnen mit Tafel und Stift ausgerüstet. Im Spiel des Lichtes und Helldunkels formen sich die prallen Kinderkörper. Die Kleinen freuen sich ihres idyllischen Daseins. Das Blatt zeugt von der hohen Begabung klassizistische Elemente im Sinne einer lebensfrohen Romantik auszuwerten.

Sign. P. Troger in. et. fe. 1724. Der Stich muß also noch in Italien entstanden sein.

6. Der hl. Christophorus, das segnende Kind auf den Schultern; unfertige Studie. Sign. P. T. f. Medaillonformat 11 : 14.8 cm. Radierung.

7. Madonna, das Kind liebkosend. Radierung 6.4 : 8.4 cm.

8. Gladiator, der das Haupt seines Gegners als Trophäe krampfhaft mit den Haaren festhält, zur nicht sichtbaren Tribüne emporschauend. Kupferstich 8.5 : 11.5 cm. Sign. P. Troger Fec.

9. Italienischer Hirtenbub stützt sich, im Sonnenlicht ruhend, auf seinen Stab. Radierung 8.5 : 11 cm. Sign. Troger Fec.
10. Evangelist sitzt, seinen Kopf auf die Hand gestützt, vor einem Folianten. Nachdenklich schiebt er seine knochigen Finger zwischen dessen Seiten. Radier. 8.5 : 11.5 cm.
11. Der Jesus- und Johannes-Knabe, die ein Schäfchen umkränzen. Medaillenform. Etwa um 1725 mit dem folgenden entstanden. Kupferstich, 7.9 : 6.4 cm.
12. Das in ärmlicher Krippe auf Stroh gebettete Kind wird vom hl. Josef geherzt. Spielend legt es das linke Händchen an dessen Lippen. Im Hintergrund die Rotunde eines klassizistischen Grabmals. Eine eigenartige Verbindung eines gemütvollen, religiösen Motivs mit Reminiszenzen des alten Heidentums im Sinne der Renaissance. In der Technik noch recht zart und ängstlich. 13 : 16 cm. Kuferstich. Sign. P. T. F.
13. Eine mit ihrem Kinde spielende Mutter. Erstlingsversuch, noch recht unbeholfen. Kupferstich, 13.2 : 16 cm.
14. Hl. Familie. Maria mit dem Kind, das den Schleier der Mutter emporhebt, wie in Rampenbeleuchtung; St. Josef sitzt im Dunkel des Vor..grundes fast silhouettenhaft. Unfertige, frühe Studie, der die Übergänge fehlen. Radierung, 16.4 : 12.2 cm. Sign. Paullus Troger in. et fec. an. 1728.
15. Klass. Grabsteintorso mit Urne und Grabstele, die von zarten Schlinggewächsen überwuchert sind. Kupferstich, 12.8 : 9.8 cm. Sign. P. Troger in. et f.
16. Putto, der Seifenblasen macht. Kupferstich, 12.7 : 9.5 cm.
17. Alter, kranker Esel, hält seine Siesta, neben ihm sein defekter Sattel und Futterweidenkorb. Radierung, 13 : 10 cm.
18. Schäfchen mit spielendem Kind. Radierung, 12.7 : 9. 5 cm.
19. Studienblatt mit Köpfen. Radierung, 13 : 16 cm.
20. Immakulata schwebt im wallenden Mantel in den Wolken und trägt das Kind, welches mit seinem Stab das Drachenhaupt durchbohrt. Oben Gott Vater und der Hl. Geist mit dem Kinde untereinander durch Lichtbündel verbunden. Unten adorierende Engel. Kupferstich, 67 : 40 cm. Sign. Paul Troger Caes: Reg. Accad; Rector inv. et pinx. Joh. Caspar Schwab del: et sculp. Viennae 1756.
21. Mariä Lichtmeß. Die Jungfrau opfert das Kind dem Hohenpriester im Tempel. Kupferstich, 8 : 13.7 cm. Sign. P. Troger Sc. et fc.
22. Esel und Hund unter antiken Fragmenten. Sign. Deto al Antone. P. Troger in. et fec. Radierung.
23. Maria neigt sich über das auf Stroh gebettete Kind und küßt seine Hand. Inschrift: Delectus meus mihi et ego illi. Kupferstich. J. C. Schwab del. et. selp. Viennae P. Troger inv. et. pin.

III. Graphische Sammlung der Albertina, Federzeichnungen.

1. Bergpredigt Jesu auf hügeligem Gelände, von den Aposteln umgeben. 28 : 40 cm.
2. Porträtstudie eines Künstlers mit Allongeperücke, verloren ins Weite schauend, mit überschlagenen Beinen, einen Stab in der Hand. Frühe, pointillierende Studie.
3. Enthauptung einer Jungfrau durch einen Türken, der Turban und langen Mantel trägt und einen krummen Säbel schwingt, während er dieselbe bei den Haaren faßt.

Mit Bleistift vorgezeichnete Studie Nr. 23.488, 21.2 : 97.5 cm. (Abb.) Sign. Troger.
4. Kompositionsstudie zu dem Deckenbild in Zwettl. Fama krönt den Herkules mit dem Siegeskranze. Nr. 23.787, 37 : 22.8 cm. Sign. Troger.
5. Herkules vor der Wahl zwischen Luxuria und Temperantia. Fama weist auf den Ruhmestempel hin. Studie zum Deckenbild in Stift Zwettl, Nr. 23.488, 21.2 : 27.5 cm. Sign. Troger.

WIEN, ALBERTINA, FEDERZEICHNUNGEN:
ENTHAUPTUNG EINER JUNGFRAU / MOSES ZERTRÜMMERT DIE GESETZTAFELN

6. St. Florian gießt Wasser aus einem Krug. Putten spielen mit Stab. Studie zu Dreieichen. 20 : 32 cm.
7. Getuschte Federzeichnung: Auferstehung. Christus steht auf dem Grabesrand, die Hände ausgebreitet. Ein Engel reicht ihm die Siegesfahne. Unten die stürzenden Soldaten. 22 : 16 cm.
8. Ruhe auf der Flucht nach Ägypten. Maria nährt das Kind. St. Josef nimmt Feigen von den Bäumen. Die Art der Behandlung wie die Bilder des Salzburger Priesterseminars. Weichere Falten, knitterige Übergänge. 21 : 34 cm.
9. Dasselbe: St. Josef reicht dem Kinde eine Frucht. Weiblicher Engel als Zuschauer. 21.5 : 25 cm. Eine Kopie dieses Blattes von Sigrist. Früh.
10. Rosenkranzbild zu einem Altargem. Maria in Wolken auf dem Erdball sitzend, mit dem Kind auf dem Schoße. Unten verehrende Heilige nach Laurentio Pastinelli. 17.8 : 30 cm.
11. Getuschte Federzeichnung: Steinigung des hl. Stephanus. Oben erscheint Christus mit dem Kreuz in den Wolken. Studie zu dem Altarblatt von Baden bei Wien. 52 : 67 cm.

SALZBURG, CAROLINO AUGUSTEUM, SEPIAZEICHNUNGEN:
HL. SEBASTIAN HL. HIERONYMUS

LITERATURANGABE

Archiv-Akten der Akademie d. bild. Künste, Wien.

Benesch, Otto: Maulbertsch, Zu den Quellen seines malerischen Stils. Städel-Jahrbuch 1924.

Bode, Wilhelm: Rembrandt und seine Zeitgenossen. Leipzig, 1906.

Brendler, P. Anton: Das Wirken der Piaristen mit ihrer Ansiedlung. Wien, 1896.

Brinton Selwyn, Mantua, Leipzig, 1907.

Burger, Honorius, Abt des Stiftes Altenburg: Geschichtliche Darstellung der Gründung des Benediktinerstiftes Altenburg. Wien, 1862.

Ders.: Verbesserungen, Zusätze zur geschichtlichen Darstellung. Horn, 1869.

Burckhardt, Jakob: Der Cicerone. Leipzig, 1879.

Chronikum succinctum ad num. 1719. Stifts-Archiv, Altenburg.

Dollmayr, Dr. Herm.: P. Trogers Fresken zu Altenburg. Mitt. d. Altertumsvereines zu Wien. Bd. XXVI.

Ders.: Ein bisher unbekanntes Werk Trogers. Mitt. d. Zentral-Kommission, 1890.

Endl, P. Friedr.: Beiträge zu einer Monographie Trogers, St. Leopoldsbl. Schweikhardt. Wien, 1894. Abtlg. 236.

Ders.: P. Troger in Studien und Mitteilgn. aus dem Benediktiner- und Zisterzienserorden. 1896.

Garzarolli, Dr. Karl: Die barocke Handzeichnung in Österreich. Wien, 1927.

Gronau, Georg: Correggio, Stuttgart, 1907.

Hagen, Oskar: Deutsches Sehen. München, 1920.

Hammer, Heinrich: Die Entwicklung der barocken Deckenmalerei in Tirol. Straßburg, 1912.

Hildebrand, Adolf: Das Problem der Form. Straßburg, 1918.

Kerschbaumer, Dr.: Die Geschichte des Bistums St. Pölten. Krems, 1875.

Lübke-Semrau: Grundriß der Kunstgeschichte. Eßlingen, 1913.

Lübker, Dr. Friedr.: Reallexikon des klassischen Altertums. Leipzig, 1867.

Österreichische Kunsttopographie.

Peisser v. Peissenau: Diarium, ungedruckte Handschrift. 11 Bde. Fürstbisch. Arch-Brixen.

Pergler: Das Benediktinerstift St. Lambert. Altenburg, Horn, 1918.

Pigler, Dr. Andor: A Györi Szent Ignác-Templom. Abhandlungen des Kunsthistorischen Instituts der Pázmány-Univ. Budapest, IV. 1923[6].

Pitoni, C. B.: Piccola Collezione d'Arte N. 26. Fratelli Alinari, Firenze.

Quitt, Dr. Johann: Beiträge zur Bau- und Kunstgeschichte des Schlosses Straßburg. Carinthia I. Heft 3—4. 1905. 95 Jahrg.

Rava, Aldo: G. B. Piazzetta, Istituto di Edizioni Artistiche. Firenze, 1921.

Reber, Franz v.: Geschichte der Malerei vom XIV.—XVIII. Jahrh. München, 1894.

Riesenhuber, P. Martin: Die kirchliche Barockkunst Österreichs. Linz, 1924.

Rosenberg, Adolf: Rubens, Klassiker der Kunst. Stuttgart, 1905.

Rößler, P. Steph.: Das Stift Zwettl. Selbstverlag 1893.

Tietze, H.: Wien, Ber. Kunststätten. Bd. 67. Leipzig, 1923.

Ders.: Jahrbuch der Kunstsammlung des allerhöchsten Kaiserhauses. Bd. 30.

Weingartner, Dr. Jos.: Der Umbau des Brixener Domes im 18. Jahrhundert. Wien, 1923.

Wiener Diarium. 1762. Nationalbibliothek.

Wörmann, Karl: Geschichte der Kunst. 1924.

Wurzbach: Allg. deutsch. biogr. Lexikon. Bd. 38.

[6] Kiadja á Budavári Tudományos Tarsag.

ORTSREGISTER

Aufgenommen wurden nur die Aufbewahrungsorte der Werke Trogers. Auf die eingehende Besprechung ist jeweils durch die Buchstaben F, G, Z hingewiesen: F = Fresko, G = Ölgemälde und Skizzen, Z = Zeichnungen und Graphik. Auf Abbildungen ist durch Abb. hingewiesen.

Altenburg, Stift 18, 19, 22, F 23—25, F 28—31 (Abb.), 32, 34, F 36—40 (Abb.), 42, 46, F 50—54 (Abb.), 55, 60, G 77—81 (3 Abb.), 105, 106, 117, 123, 130, 133, 134, 140, 141, 153, 154, 155

Altenmarkt a. d. Ysper G 81, 95, 153

Baden b. Wien 19, 44, 64, 77 G 81—83 (Abb.), 148, Z 149

Bologna 13

Brixen 19, 36, 60, 62, 64, F 67—74 (2 Abb.), G 82, 84, G 85 (Abb.), 106, 143, Z 145, 154

Bruneck G 84, 85 (2 Abb.), 95, Z 156

Budapest 44, 64, 79, G 84, 96, 105, 108, 133, Z 149—152, 156

Dreieichen 19, 32, 44, 62, 72, F 74—76, 114, 148, Z 156

Drosendorf G 85—86, 96, 140

Geras, Stift 19, F 40, 42, 64, 69, G 86—87, 132

Göttweig, Stift F 41 (Abb.), F 42, 43

Gottsdorf a. d. Donau G 87, 114, 132

Grades, Schloß 13, 123

Graz G 87—88 (Abb.), G 93 (Abb.), 94, G 104 (Abb.)

Greillenstein, siehe Röhrenbach

Gurk G 88—89

Guttenbrunn, Schloß F 32—33, 60, 130

Györ siehe Raab

Hermannstadt 102

Herzogenburg, Stift 135

Hradisch, ehemaliges Stift 19, F 43—46 (3 Abb.)

Innsbruck G 90, Z 156

Kaltern 14, 21, G 89—90 (Abb.)

Klagenfurt G 90—91, 123, 128

Kremsier G 91—92, 106, 134

Lambach, Stift G 116 (Abb.), 135, Z 156

Lilienfeld, Stift G 100 (Abb.), G 102

Loosdorf 19, 82, 136

Melk, Stift 13, 19, F 21—23, 24, 32, 38, 60, F 65, 76, 88, G 92—94 (Abb.), 155

Niederndorf G 94

Olmütz, Heiliger Berg F 46—47, 51, 81, 86, G 94—96, 153, 156

Padua 13

Pannonhalma, Stift G 96, 132, 152

Preßburg F 54—59 (4 Abb.), 64, 86, 91, G 96—99 (3 Abb.), 105, 149

Raab 19, 34 (Abb.), 36, F 56, F 60—65 (2 Abb.), G 99—100, 106, 107, 109, 136, 153

Röhrenbach F 33—36 (2 Abb.), 64, 150

Säusenstein G 116—117

Salzburg 13, 19, F 21, 91, 92, 95, G 100—115, 126 (9 Abb.), 132, 140, 146, 148, 150, 152, 153, 155, Z 157 (2 Abb.)

St. Andrä a. d. Traisen F 47—48 (Abb.), 50, 64, 92, G 114—116, 151, 153

St. Pölten F 31—32, G 136, G 137 (Abb.)

Seitenstetten, Stift 19, 23, F 32, 38, F 49—50 (Abb.), 101, G 117—123 (7 Abb.), Z 145 (Abb.), 153

Straßburg, Schloß 13, G 123

Trient G 123

Welsberg 21, 101, 103, 109, G 124—126 (Abb.), 128, 134

Wien, Albertina und Akademie der bildenden Künste 56, Z 58 (Abb.), 100, 133, 134, 141, Z 146—149 (2 Abb.), Z 155—156

Wien, Barockmuseum 40, 96, 99, 101, 114, 117, G 130, G 132, 154

Wien, Kirchen 19, F 66—67, 88, G 104 (Abb.), 105, G 132—135, 155

Wien, Privatsammlungen 34 (Abb.), 36, 60, 79, 96, 100, 105, 108, 109, G 128—131 (2 Abb.), 142, 149, Z 152—155

Wien, Schönbrunn 99, 104, 105, 123, G 126—128 (Abb.), 154

Wranau 19, 94, 95, 99, G 135—137 (Abb.)

Zwettl, Stift F 26—28 (2 Abb.), 73, 130, G 136, G 138—143 (4 Abb.), 145, 148, 150

Troger Pál

osztrák festő

Maeß. c xxmpo forbayre.
bunnec. Jatrepnas Szyzer.
3nreseu x pacxou.
Tarxobrus. Cmrspnot.
a pegcmobumeus cmobru
bepacobxozo mobacxamatrg.
8.

TRETINA Kajetán eperjesi festő. 1769 december 1-én Egerben a minoritáknál ebédel a templom kifestése okából /Pro casu Pictor Posoniensis reprobaretur/ /Szmrecsányi 218./

A Heves,egyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

M.D.K.

Trethon András I.

... Ferdinánddal és Nitsmann kőkőnünes mesterrel mint „pallerius novus" a minoritáknál étherik. Mint Nitsmann pallérja 1765-ben vezeti a minorita templom épitkerését és ebben a minőségben irja alá a szerződést a Steinhagen-féle telek kisajátitására vonatkozólag. A tiszapüspöki templom épités pallérja 1769-ben és ez évben meghalt.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 413 old.

M.D.K.

Arethon András I. egri kőműves pallir

1752-ben mint segéd Pickler György kőműves mester szolgalatában Abrányban dolgozik. Az egri adóösszeírásokban 1753-tól szerepel. 1757-ben saját házában lakik. 1758-ban mint „Maurer Pallier" a püspöki rezidencia, a püspöki sörház és orangerie munkálatain dolgozik. 1759-ben mint Pickler pallerja Barkóczynak dolgozik. Ugyanez évben - Rössl

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

1/1

413. old.

Kajelán, eperjesi festő

1769. december 1-én az egri minoritáknál ebédel, amikor a templom kifestése ürügyén visszafordul a városban. Szerző neki tulajdonítja a templom oldalhajóinak főoltár körüli íveinek rocaille-os dekoratív festményeit.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál.
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 413. old.

Trettina Cajetán

eperjesi festő javította át az egri minorita templom mennyezetfestését 1769-ben.

Voit Pál stb.: Heves megye műemlékei II. köt.

Magyarország műemléki topográfiája, VIII. köt.

Budapest, 1972.

2411

TRETHON István kőmüves. Az egri városi adó-
összeirás 1845-ben emliti.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Trnka Fülöp ötvösmester

1758-as adat szerint.
Pozsonyban működött és
cseh származású volt.

S.Mihalik: Versuch einer Zentralisierung des ungarischen Punzierungswesens im 18.Jahrhundert.
Acta Historiae Artium, 1961. Tom.VII. Fasc.3-4.
278. old.

Trnyák Oszvald

tanárjelölt

azonos Toroczkai

Oszvalddal ??

MŰEGYETEM OSZTÁLY
94
1930
Ekt. 1930 ... 18.

A m.kir. vall. és közokt. mini
1./
a keb. szám. VII.és a Csekkos
lata.

I

Költségvetési év: 1929/30. Kö
mogatása." Müemlékek Országos
t.c. oltalma alatt álló müeml

Utasitom, hogy
nek /:Budapest, I.Morthy Mikl
helyreállitási munkálatainak
pengőt a 127.690 számu kiadás
lezettsége mellett utaljon ki

Tornyák Oswald

1902/3 – 1905/6

Ferkèpzomfoiskòvk
142. l.

Trnka Fülöp, pozsonyi ötvös V. 88.

Trnka Fülöp, pozsonyi ötvös

V. 130.

Trnka Fülöp

ötvös 1758-1766

laid

Mih. Pors. 132

1112

Finom
Feines

PÉTERFALVAI (Erdély)

famentes irodai
holzfrei Kanzlei

Trnka Fülöp

ötvös 1758.

Lásd

Mih. Poss. 88. l

Trnka (Trncka, Trencka) Fülöp, pozso-
nyi ötvös V. 132.

Ivanka Fülöp, rozsnyói ötvös V. 133

M.D.K.

Talapka Józsefné
divattervező

A kiállításon bemutatta
modelljeit.

Sz.J.: Divattervezés az iparművészetben
Művészet, 1966. április - 29 lap

Trizsnya Mátyás

festő

l.

Tolnai (Trizsnya) Mátyás

MKSz 1947

M.D.K.

Trethon István, kőműves

nevét az 1845. évi egri adókönyv emliti.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 413. old.

Trethon József

Nitsmann János egri kőművesmester
pallérja az egri minorita templom építésénél.
1759.

Voit Pál szk.: Heves megye műemlékei II. köt.
Magyarország műemléki topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

2391

M.D.K.

Trethon András, kőműves

Pickler Gál kőműves c. ceri céhmester pallérja, később, miután Pickler, Vallner parvaslatára, 1755-ben kizártás a céhből, a minorita templom pallérja lesz.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája, VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

261. old.

juk. 1759-ben is Barkóczynak dolgozik --+ Pichler György pallérjaként. Ugyanezen év juliusában --+ Rössl Ferdinánddal és --+ Nitschmann kőművesmesterrel, mint „pallirius novus" a minoritáknál étkezik. /Szmrecsányi 215./ Mint Nitschmann pallérja vezeti a minorita templom épitését és 1765-ben még ebben a minőségben irja alá a Steinhagen-féle telek kisajátitása tárgyában irt levelét. A tiszapüspöki templom épités pallérja 1769-ben és ez évben meghal. Utóda --+ Sturm János György.

A Hevesmegyei Topográfia datgyüjtéséből.Voit.

Treter, Thomas abbé

lengyel rezin és festő

1547 - 1610

[redacted]

Báthory István

lengyel király archipe

Rezin. 1588.

Repr és leira

Komornicki

473, 475, 476. l.

477. l

478. l.

479.

480, 481. l.

483, 489, 491, 511. l.

Geffert Tonya
Pecs - 60/97

Tretelszky Ilka (Ilona)

1905. őszi kiáll. Pozsonyi Képzőművészeti Egyesület.

Gyümölcs, zincs kréta 60 k.

Csendélet, olaj f. 100 k

Vad, csendélet, olaj f. 160 k.

Szőlő, olaj f. 120 k.

1907. évi kiáll. u. o.

Vadcsendélet, olaj f. 160 k.

Szőlő, olaj f. 160 k.

1908. évi kiáll. u. o. szerepelt

Részlet Pozsonyból, vizf. 100 k.

Műkedvelő festőnő Pozsonyban

1909. évi Earaésonyi kiáll. u. o. szerepelt.

1910. évi kiáll. szerepelt.

Tretelszky kisanzony
mükedvelö festö
Pozsonyban XIX. 7.

Csákós. 8. l.

Szobrocska, római IV. 157.

Treszler Károly

építész

Putnokról, 1878-ban 21

éves.

lást

Fleischer Bécs

9 i. l.

Szobor, romai IV. 154, 156, 157,

Trexler (Drexler)

Gyula

üvegfestő

Pesten, 1837-ben 20 éves

lásd

Fleischer Béla

91.1.

Treszler András
könnves
1774-ben az aradi
zsellérek köst emlitve

Lakatos Arad
II. 234. l.

1747 körül a szentély déli pi
amelyre a körmeneteken hordozott
helyezték. A trón felett a Szent
alaku gyertyatartókat tartott. Ö
egy-egy részét tartotta kezében:
Maria /" Mária nevét sugarak vet

Ez az oltár jellemző példája
müvészetnek, amely az irodalomba
terkélt dagályosságával együtt k
mindez a pompa a trónoló Mária s
helyére Nepomuki Szent János szo
szoborcserével, ugy látszik mind
Szent János oltárrá változtatták.
az oltárnak szabályszerü oltárkö
szobor egyébként még később is s

A legkésőbben került a templom
László főszolgabiró, a Perneszi-k
Ferenc apja, valószinüleg a 18.sz
női ut melletti mezei Szent Anna-
bontották, az oltár diszitő felép
József, Joachim és Szent László k

Treyxler Mátyás

acsm

Bé 1700

Szm Plegellr (Schwabl)

Tp. Üröm(?)

Schneider

zig. l.

M. D. K.

TREYER József szobrász

1770-ben iratkozott be a bécsi
Képzőművészeti Akadémiára.

Aggházy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

T. 288.

Szalacskai római leletek IV. 163.

Treyer József

Nobrán

1770.

lásd

Fleischer Béla

91 l.

K. D. K.

TREYER János asztalos

1771. Kismartow, Esterházy-kastély, bútorok 33, – arany ankátért

Agghásy: Barokk szokrászat... Bk. 1959.

I. 288. II. 141.

Trey ˜ajos épitész M.D.K.

1861-ben Budán pályázatot hirdetnek egy népszinház tervére az az I. dijat Gerste r Károlylyal közös terve nyeri.

Gersterrel közösen épitik a ˜uszev u. 17. sz. házat

Peteházy Károly: Egy 100 éves tervpályázat
/ A régi pesti képviselőház 1861. évi pályázata
Magyar Épitőművészet 1962 /1. 64.1.

M.D.K.

Trey Ignác, asztalosmester

1846 dec.15.-én asztalos munkákért a Városlódi porcellángyár számá ra 607 frt.ot fizetett ki a veszprémi püspökség gazdasági hivatala. 200.o.22.jegyz.

Mihalik Sándor: A városlódi régi kerámia. 193.o.

Folia Archaeologica.VII.1955.Bp."Müvelt Nép"tudományos és ismeretterjesztő Kiadó.Bp.1955

bővítették. A főhajó déli oldalán; báró Révay Lászl
vörösmárványlap 1822-ből; báró Révay Simon ha
1880-ból; üveges szekrényben Pieta szobor, fa
XVIII. század; utóbbi szekrényének tetején Sz
szobra szintén XVIII. századbeli fafaragvány. A főh
Madonna szobor, fa, XV: század, igen szúva
bábszerűen felöltöztetve, 130 cm magas; báró R
sírtáblája 1840-ből; a szószék intarziás díszű fe
1642-ből, fa, Révay István adománya, festett r
sarkainak kagylós fülkéiben a Madonna, Szent Péte
XVI. századbeli fából faragott szobrocskája
oromdíszéből, 45 cm magas; gróf Nyáry Mária
szürke márványból 1858-ból; Draskócy Sámuel v
táblája, ormán bronzból öntött hadi trophaeákkal,
A déli hajóban: az oltáron Szent Pál olajfestésű kép

TREXLER, Johann Georg Rômuves (Bécs)

1732-34-ben a bécs Himmelpfortgassen
dolgozik az Erdőgy-palotai

Ars 1997/1-J. 245

Trevisani, Francesco

festő MDK

A szécsényi templom oltárképe.

92.o.

Gerthon:Nógrád. 1954.

Trevisani Francesco MDK

Szt.Ferenc stigmatizációja.
Szécsény . R.k. templom
főoltárképe.

Genthon:Nógrád. 1954.

38 375. o.

Trevisano, Andrea

ojitész.

lásd Andrea, Trevisano

feldolgozva az

A betűben.

a T-betűben

indikálandó

A. Trevani jelzéssel

„Római jelenet" o.v. 90x125 cm
J. l. j.: A. Trevani (Restaurált)
Kikiáltási ár: 35000 Ft.

BÁV 51.Képaukció katalógus,Bp.1980.május

A. Trevani jelzéssel

„A jó lúr" o. fa. 41x52 cm
J. l. b. A. Trevani
Kikiáltási ár: 25000 ft.

BÁV 51. Képaukció katalógus, Bp. 1980. május

Treů

Ltáb I: 56.
II. 57
IV. 52

Treu Frigyes

festő

úgy látizák

schmeczi magyar

Lásd

Wurzbach

47 K. 171 l.

Treu

Pestö Selmeczbaiyán.

1840. pesti kiállitason: Téli tájkép (12 szám) és A zálogolás. (17 sz). Téli-tájkép (20 sz) Tájkép 5 drb (35-9 sz). Tájkép. (67 sz)

A zálogvevés egyik jó gondolat, a kivitel azonban gyönge. (Honnuvén)

---

1) A pesti müvészeti egyesület. Athenaeum. 1840. II. 16. l.

Parlagi
Pesti mükiállitás. Honnuvén. 1840. 42 l

~~Nagycsere erdő, debrecen III. 24.~~

Treu

1840 Schneebäuzin

1840 pesti kiäll.

Téli tájkép, olajf.
A zálogvétel, olajf.
Téli tájkép, olajf.
5 drb tájkép, olajf.
Tájkép, olajf.

L. 1840.

TREU *Frigyes*, festő az 1830—40-es években Selmecbányán. 1840—47. táj- és életképeket állított ki a Pesti Műegyletben. T. festette a zalaapáti refektórium képeit.

E. G. II 547 C

Marussig Péetro

Leány

Csendélet

Csendélet

Olvasó kislány

Menzio Francesco

Leány arck épe

A hid

Önarckép

Virágváza

Riviera-táj

Modigliani Amadeo

Akt

~~Rixxxxxx~~ Arckép

~~Mxxxxxxxxxxxxxxxx~~

Treu

l.

LykaMagyműI300-50

197.429.l.

Treu Fridrik Schmecz

1847. mügal.
Tajkej. olapt.

L

Treu Fridrik

festette a Zala Apáti
refectorium kéjeit

Gerecze. A muzeumtól
1044 l

~~A Zalaa~~
Romer hag XXXV. 17. cs.
és Igyk. XLIII. 222 l
M. Biz.

Önálló táblakép
Zálogbavétel
Treu

Századok 1874. 184-205 o.

Nagy Iván: Magyarország képzőművészei
/Treu/

Treu festő

Századok 1874. 184-205 o.

Nagy Iván: Magyarország képzőművészei
/Treu/

Selmecbánya

Századok 1874. 184-205 o.

Nagy Iván: Magyarország képzőművészei

/Treu/

Pesti Müegyesület

Századok 1874. 184-205 o.

Nagy Iván: Magyarország képzőművészei

/Treu/

MDK

Treu /Selmecbánya/

Öt tájkép

Egy táj

Az első magyar müvészkiállitást a Pesti müegylet 184o-ben rendezte. Müvészet 19o9. 4o6.l.

MDK

Treu /Selmecbánya/

A zálogolás

Egy téli tájkép

Téli tájkép

Az első magyar művészkiállitást a Pesti műegylet 1840-ben rendezte. Művészet 1909. 406.1.

a Tanács munkásságában;

d./ az elnök tudtával kiosz
a Tanács tagjainak a felmerülő munkákat;

e./ a Tanács ellátmányá ter
ványozza a kifizetéseket;

f./ mint állandó előadó rés

17

/1/ A Tanácsnak a főtitkár veze
ból áll:

1./ A központi titkár, aki

a./ az elnök és a főtit
igazgatási és ügyviteli tennivalóit és le
gálja az összes felterjesztéseket, ügyira

b./ a főtitkártól reá
ügyiratait;

Treu

festò

l. Szana 1890

61. l.

Treu

Festö

1840 ben Selmeebanyán. A Festö mineggesület 1840. tárlatán zálogba vétel c. Lepe vok Eiällitva.

Honmüvész 1840. II. 430. és 445 l

Nagy Iván. Magyarország Lepzőművészek a legrégibb időktől 1850 ig. Szárados. 1874 ism. 200. l.

Treu Frigyes festő é
körajzoló

M. D. K.

mük. az 1840 es években Selmecbányán. Főleg tájrajzokat készített.

litográfiái felsorolva:

Gerni, A magy. Zöraji. 1960 211 -

Treu Fridrik /Frigyes/

"Tájkép" c. müve: "rideg béres vidék...meglehetős természeti hüséggel előadva.." -irja Vahot Imre: "A Pesti Mükiállitás 1847-ben" cimmel és felsorolja az ott szereplő müveket.

Pesti Divatlap, Bp. 1847. juli. 1.
27. sz. 923-927. lap

M.D.K.

Treu Fridrich festő

Zalaapáti, bencés rendház refektoriumában T. F. Népei bemesselve.

Genth. Müzml. 1959 I. 432.

dolkodók belső emigrációját is beleértették. A magyar belügy, úgy látszik, jobban értesült volt, mint az akkori hivatalos képzőművészeti orgánumok, és rendelkezett az ott kiállító szovjet művészek névsorával is, mert Bán András azonnal eltávolították a galéria vezetéséből. Ha valaki ma úgy ítéli meg, hogy a konszolidált Kelet-Európában nem méltányolták eléggé a szovjet-orosz avantgárdot, az elfelejtette, hogy ebben a régióban minden nemzetközi kulturális esemény a hivatalos csatornákon szerveződhetett, vagy úgy járt, mint az említett kiállítás: be- vagy eltiltották.

A Brezsnyev-érában elmarasztalt szovjet művészek munkáit többségükben még ma is csak külföldi repülőn a néző felé, addig alatta az összes többi figura: a frissen dauerolt hajú, virágmintás miniruhát és fehér szandált viselő asszonyok és aktatáskás, zakójukra kihajtott inget viselő férfiak két lábbal a földön, de ellenkező irányba, nekünk háttal haladnak.

Ilyenfajta képeket készített éveken át *Ilja Kabakov* is, aki egy moszkvai padlás belső emigrációjába vonult. Ezeket néhány éve még a festő műtermében láttam. Eufemisztikus a „műterem" kifejezés, mivel tulajdonképpen egy közönséges, madárguanós, fűtetlen tetőlabirintus vasajtó mögötti odúja volt ez. Egy szinte illegalitásban dolgozó művész utolsó menedéke, ahová nekem *Spiró György* „konspirációja" segítségé-

TREU, Friedrich litograf

Pamiatky a Múzea, 41, 1992, 5/6.
Tematikus szám: Barock in der Slowakei.
164 lej

~~Besztercebánya~~ Selmecbánya 1850

Trestyánszki Tibor MDK

Épitők, olf.

Mücsarnok 1960.Képző- és Diszitőművészeti körök kiáll.

Treusman Hans

festö

1473

l.

Hoffmann Porovny

48. l.

Hoffmann Südost

MDK

Treusel János Antal óras,
Pestről, 1782. polgárjogot nyer Sopronban.

Csatkai Endre: Néhány újabb adat a soproni művészet XVI.-éhez. Magyar Művészet. 1929. 238. l.

Treusman Hans MDK

Pozsonyi festő, 1473-ban szerepel neve, Bécsben tanuskodott, csak ennyit tudunk róla.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955. 87.l.

Treusmann János bécsi festő 1473

Gentmagymüvausztr ~~83.1~~ 59 1.

TRETHON /TRÖDTHAN, TRETON/ András I. egri kőmű-
vespallér. 1752-ben mint segéd ~~-~~+ Pichler
György kőmüvesmester szolgálatában Ábrányban
dolgozik. Az egri adóösszeirásokban 1753-tól
~~1795 között~~ szerepel, ~~és feltehető, hogy e~~
A hasonló nevü kőmüves, akit 1790-14 között
összeirnak, nem azonos személyével. 1757-ben a
makláři hóstyán saját házában lakik. 1758-
ban az egri püspöki rezidencia a püspöki
sőrház, majorház és üvegház munkáinál talál-

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Trefort András II. egri kőműves M.D.K.

1780-1814 között szerepel az adóösszeírásokban. Feltehetően id. Trefort András fia.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 413. old.

TRETHON András II. egri kőmüves. Az egri adó-összeirásokban 1780-1814 között szerepel. Feltehetően id. Trethon András fia.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Freimfelsdistrikt (1847-21)

Jerchego, über ... of

Posen, 1879. Befegnetten.

Lipmann-Aurich, Berlin. 1930, mit

S. Andre Cathau: Versuch einer Freimfelsdistrikt Ihnographie. Sonderabdruck aus d. „Bürgerlichen Heimatblättern." Jahrg. 1936. Hft. 2, S. 59

MDK

Freunfels Moritz (1847-81)

Térdkép, ülve. of

Rómer, 1879. Befejezetlen.

Lipmann-aukció, Berlin. 1930, máj.

Dr. André Csatkai: Versuch einer Franz Liszt Ikonographie. Sonderabdruck aus d. „Burgenländischen Heimatblättern." Jahrg. 1936. Hft. 2. S. 57

Treuer Miksa

zsobránsegéd
2 polg. 3 iparr.
Mintázási tanf.

Iparrajziskola
1890/91. 37. l.

évi október hó 8-i, 16-i és 23-i ese-

nyozásáról érdekeltet értesitettem.

október hó 5-én.

A miniszter rendeletéből:

Dr. Pogány Károly s.k.

:

miniszteri tanácsos.

Trichtl

rajzolo

Nagydisznód

(Heltau) látképe

l.

Gil Ram

1162. 4

MDK

Trichon, rajzoló

Maria Terézia az 1741. országgyülésen-ábrázolásai.

Szüry Dénes hagyaléka TV. 163.

Tribusz Ede

Nobrák
Dognácskáról, 1835-
ben 17 éves

lásd ott

Fleischer Béla
91, 92. l.

1837 és 1838-ban a Gundel-díjat nyerte.

Tribus Ianos

festö

magyar vonath-

Laid

Wurzbach

47 k. 190 l

Kályhák, beszterczebányai II. 220–223.

Tribus Eduard

aus Ungarn, Ornament zeichn.
17. J. alt.

1835-36.

Bécsi akadémia
könyv

Tribusz Ede, Dognácska

MDK

1837. 2.dij
1838. 1. dij

Gundel-dij

Bécsi képzőm. akad. magyar ösztönd. névesora
Fleischer Bécs. lol. l.

M. D. K.

TRIBUS, Johann testő

szül. 1741 Oberlana (Tirol), megh. 1811 no.

Ausztriában, Morva o.-ban és Magyar-
országon dolgozott

Nagyszombat egyetem, freskók
Hausinger mellett

Garas XVIII. A 44, 184, 257. l.

I. század

. . . . . 1o3.5 cm.

.tán gyüjteményében.

.asztikai kiállitás lajstroma. A
A Szent György czéh... XI. Müvészeti
. A Gyüjtő I. /1912/ 274.

o r, 149o-15oo

. . . . . 7o cm.

Tribusz Ede, Dognácska MDK

1836. 2.dij. Gundel-dij

Bécsi képzőm. akad. magyar ösztönd. névsora
Fleischer Bécs. lol. 1.

FENYVES
FENYVES
FENYVES

Tribus Antal

l. Gereczerajstár

219. h.

M.D.K.

Tribus József, gyöngyösi bádogos

1784-ben a gyöngyösi város-
háran dolgozik.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 413. old.

TRIBUS József gyöngyösi bádogos. 1784-ben Gyöngyösön a városházán dolgozik.

A Hevesmegyei Topográfia datgyüjtéséből. Voit.

Kiállitás

Tribuna terem, Kolozsvár

Mircea Toca:
A Tribuna ünnepi tárlata. /A 100. jubiláris kiállitásról./

Utunk, XXXIX.évf. 17.sz. 1984.ápr.27.
7. oldal.

Pázmány Lajos, vármegyei főlevéltáros

VIII. 52, 53,

Tribsi Jatemplom

falkejei vászonra
festve
1647

l.

Grecze falkejek
528. h.

Tribsi fatemplom

szepes vm.

Nepi repr.

Kiss Sikl Kath Magy

461-l.

Tribsi fatemplom

(Hepervm)

l.

Loisch (Divald cikke)

152. l.

emlékek Országos Bizottsága tekintve
tékére már 1945 junius 23.-án 23/
székesfőváros polgármesterét és
ztost, hogy a templom helyreállitási
is segitsék elő. Egyben felajánlot-
csaival és ellenőrzésével a maga ré-

kiváló műemléki jelentőségére, a Műem-
elettel javasolja, hogy a Minisztérium
kezdéséhez és legalább az állagbizto-
etet még a nyár folyamán engedélyezze.

Tribsi rk. pléb.

templom

(Szepsom)

Div Felsöm

376. l.

MDK

Tribler Sári

Rododendron, of.

Azaleák, of.

Csendélet, "

N.Szal. 2.zsürimentes kiáll. 1916. máj. 21 l.

Tribék Frigyes M.D.K.

az 5 cimletből álló magyar flóra né ány virágát bemutató alkalmi bélyegsorozat terve és metszése. 1950, repr.
1,70 frointos cimlet

Társtervező: Nagy Żoltán

Pékozdi László: A magyar bélyegek monográfiája.
Bp. 1967. 385.1.

TRIBÁL JÓZSEF, gerencsér

Szombathelyen 1817-ben, a nagy tűzvésszel kapcsolatban van említés róla. 104.old

KUNTAR LAJOS: Régi tüzesetek Szombathelyen 103.old

VASI SZEMLE, Helytörténeti évkönyv, 1938. 1.köt. Szombathely, 1938

Giovanni Triavolo

márványcsiszoló mestert telepítette le Barkóczy püspök a felsőtárkányi bányákhoz.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970.

531

M.O.K.

Giovanni Triavolo csiszoló

1759 tavaszán Barkóczy visszahivja Itáliából a Fuorcontrasti kastély munkáihoz. Erseki/
Lásd: Jegyzetek rovat 28. pontját. Egri/Gazd. Lltár.

/Magyar Müvészet Lexikona/

Voit Pál: Tervek, mesterek és a mü.
Müv. Ért. 1960. 4. sz. 271. old.

So.

M.D.K.

Triavolo (Travolo), Giovanni,
luganói márványozó

1759-ben Felsőtárkányban szerepel, ahova Barlóczy freskórestaurálási munkálataihoz visszahívja Adami Carlo és Scala márványozóakkal együtt.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 413. old.

TRIAVOLO /TRAVIOLO/, Giovanni „polidore" márványcsiszoló, luganói márványos. Felsőtárkányban 1759-ben szerepel, ahol a Fuorcontrasti kastély munkáihoz Barkóczy visszahivja, --+ Adami Carlo és --+ Scala márványfaragókkal együtt. 1758-ban ugyanott müködik Tommaso --+ Ferrara is.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

MDK

Triangi Lilian, fotóm.

művészi értékű fotográfiákkal szerepel.

A magyar plakát művelői közé is tartozik munkáival.

Izléses grafikái teszik teljessé a reklámgrfikai gyüjteményt.

Rosner Károly: Reklámgrafika.-Magy.Iparmüv. 1934. 94-96.l.

Az Iparmüv. Társ. Kiállítás.

Jan Tricius

Sobieski udvari festője 1677-ben a
Krakkói Jagello Egyetem számára megfestette
Sobieski egészalakos képmását.
Repro a 304. oldalon

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó Bp. 1975.

291. old.

Trichtl del.

Határőrvidéki viselets
(Militär Gränze.)
Szmes kozák 8° fenti jelz
Jos. Zahradniczek lith.

Trichtl.

Lard

Georg Scheth-el

Trichtl

Lieb. III. 103

Janni Guglielmo

Aranykorsó

Ruháitól megfosztott Krisztus

Kenyér

Jodi Casimiro

Tájkép

Levier Adolfo

Tedeschi arcképe

Mafai Mario

Koncert

Mancini Antonio

Pantaleoni ur arcképe

Szalmakalapos akt

A Duce

Trichtl

d.

LykaMagyműI300-50

359. l.

Trichterer József

ötvös Vácról

l.

Horvmagyötv Bécsben

6. l.

és statisztikai évkönyv egy pél-

nagban a Müemlékek országos bizott-

ttel megküldeni.

kiváló tiszteletem nyilvánitását.

nuár hó 18-án.

Az igazgató helyett:

f. h.

minisztori osztálytanácsos.

Trichtl

rapolo

l...

Gil Ran

167. n.

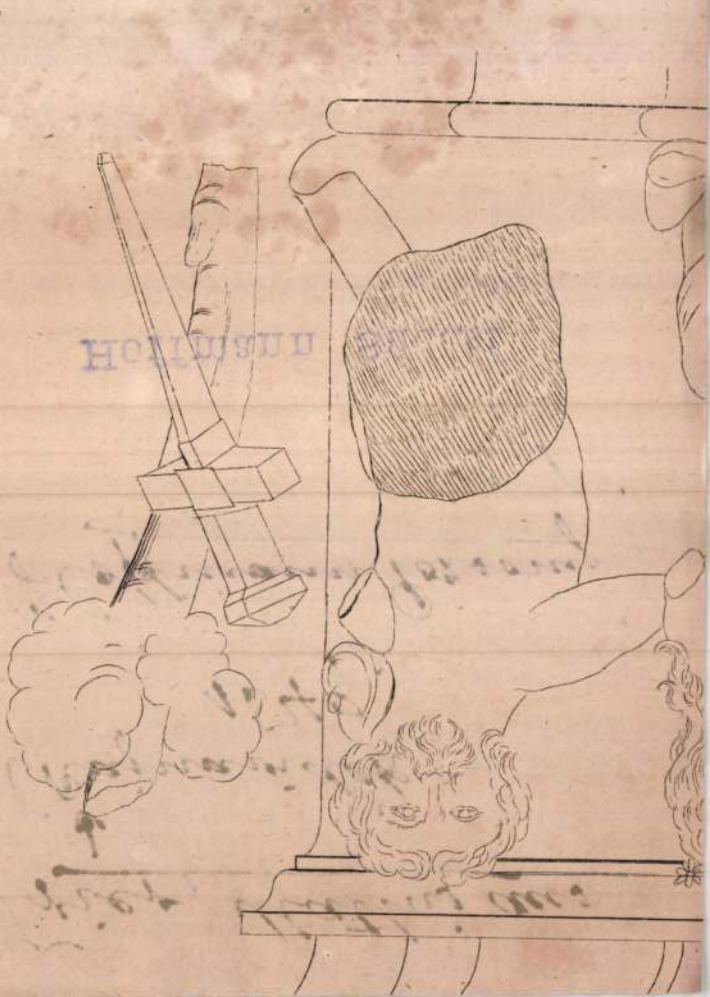

Trier, Mathis aus

(Rajnavidék)

1549.

Hoffmann Pozsony

42.1

Hoffmann Südost

NÉMETH LASZLÓ:
Gyász
Bűn. I—II.
Kocsik szeptemberben
CS. SZABÓ LÁSZLÓ: Apai örökség
SZABÓ PÁL: Csodavárás
SZENES PIROSKA: Egyszer élünk
TERSÁNSZKY J. JENŐ:
Kakuk Marci vadászkalandja
A szerelmes csóka
TÖRÖK SÁNDOR:
És mégsem forog a föld
Valaki kopog. I—II.

Szerda
15
Jolán

Csütörtök
16
Úrnapja

Péntek
17
Rainer hv.

Szombat
18
Efrém ea.

Trier Lörinc

gyulai puskaminves

1558

l.-

Veress Gyulavárosi

277

Мовкл. 3128.-l.

HENRY DE MONTHERLANT

AGGLEGÉNYEK

A mai francia irodalom egyik legnagyobbjának legegyénibb hangú írójával ismerkedik meg ebben a könyvben a magyar olvasó. Hőse három különc arisztokrata, komikus és ugyanakkor megható alakok, sorsukban az egyéniségeket nem tűrő mai kor kegyetlensége tükröződik. — A költői humor mesterműve, mindenki számára feledhetetlen olvasmány.

Szerda

20

Tivadar hv.

Csütörtök

21

P. Konrád

Péntek

22

Szót. és Káj.

Szombat

23

Béla pk.

Trier Lőrinc és fia

Trier András

puskaminvesek Ferdinand király Bécsben 1558-ban fogadta fel

őket a gyulai vár-ban, való szolgáltatra az előbbit 10, az utóbbit 8 frt havi fizetésel.

Scherer

I. 198. l.

irod

Veress Endre: Gyula város oklevéltára (1313–1800.) Bp. 1938 277. l

BIRÓ MIKLÓS NYOMDAI MŰINTÉZETI

Triendl Paul

l.

Schoenkörpvárosh

122. l -

Alexander Triechtl

rajza nyomán készült Georg Scheth színezett litográfiája: „A Vörösteromyi szoros látképe." 531. sz. reprodukció.

Rózsa György - Spira György: Negyvennyolc a kortársak szemével, Budapest 1973. 5751

Triebler Sári

festő

lásd Herbertné alatt.

Gambetta emlékirányai III. 50.

Szerkesztő Úr! Ha Herbertné
alatt már bevettem volna, itt csak
indikálandó.

ad 786.1.

Herbertné,

Triebler Sári, festő- és iparművésznő, ~~nül~~.

Bpesten, Itt Bécsben és Gödöllőn tanult. Többször kiállitott a Nemzeti Szalonban, az Iparművészeti Muzeumban, az Ernst Muzeumban és külföldön. Három festménye a fővárosi tulajdonába. Főleg csendélet- és tájképeket fest.

TRIEBLER *Sári*, festő és iparmű-vész, l. *Herbertné T. S.*

Újvidék III. 54.

Triebler Sári

1914. máj.-jún. kiáll. Nemzeti Szalon

Orgonavirágok, olajf. 120.-

Tribler Sári

1914. dec. kiáll. n.o.

Őszi virágok, olajf. 180.-

Triebler Sári

1915. MKE kiáll. n.o.

Erdőrészlet, olajf. 150.-

1915. ápr.-máj kiáll. n.o.

Erdőszéle, olajf. 160.-

1915. dec. kiáll. n.o.

Virágcsendélet, olajf. 260.-

1916 MKE kiáll. n.o.

Gödöllői nyári lak, olajf. 300.-

Marci, Muki, olajf. 500.-

Őszi hangulat, olajf. 300.-

Tovább nem ismerik.

Triebler Sári
Compozicio, vizf.

Nőgondozó akció javára rendezett kiáll. N. Szal.
1920. ápr. 11 1.

Triebler Sári

Gödöllői nyári lak, olaj
Marci, Muki, olaj
Őszi hangulat, olaj

Magy. képzőművésznők egyesülete VIII. kiáll.
N.Szal. 1916. márc. 23 l.

MDK

P. Triebler Sári

Nyár, of.

Gyümölcsök

M. Képzőművésznők E. 9. kiáll. N. Szal. 1917. ápr.

18. 1.

MDK

Triebler Sári

Csendélet, of.

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 22. l.

H.Triebler Sári

festőművész

A Balatoni Társaság VII.kiállitása - képével szerepel finom pasztellje.

Nemzeti Ujság
1935.XII.5.

Triebel, Karl (1823-1885)

„Leány Zorsóval" o. fa 18,5 x 14,5

s. l. j.: K. Triebel 854. (Restaurált)

k. ár: 12000 ft.

BÁV 4o.Képaukció katalógus Bp.1976.Szeptember

ly.

ny.

~~ve van ábrázolva~~. Felemelt jobb kezében
yagpipát tart; fején sapka van; rövid
és serkedő bajusza barna; lehajtott gallé-
ttáll; bőrköténye kereken kivágott és vállai-
felé fordi~~tva viseli~~otta. Jelzése alól balra:
~~[illegible]~~ „Siralomház" balra eső csoport-
nellképe.

F Gf. Almássy Tapillótól

5: 33·8 cm.

5-diki előterjeftésre (367/900), 1900: VIII. 2-
lő 1900: XI. 28-án 88904 (651/900) sz. a.
lettel F – A vételár kifizettetett 1900 XII.
tára. – Elszámoltatott 1900: XII. 27-én
lés Andomásul vétetett 1901: I. 4-én a 20417/900

41/900.
F. hiretét javította (104/901)

Trieb Mátyás

Kamarai ácsmester

1846

l.

Gereczerajztár

294. h. 295. h

Trieb Klára

~~formatervező~~, részt vett a kiállításon

Jubileumi iparművészeti kiállítás,
1975. Műcsarnok, jún - júl.

Frieb Klára

Ruházati formatervező, részt vett a kiállításon

Jubileumi Iparművészeti Kiállítás (Műcsarnok), 1975. jún - júl.

ALAPITTATOTT: 1907. TELEFON: 22-3-29.

BELVÁROSI VÁLTÓÜZLET R. T.

A MAGY. KIR. OSZTÁLYSORSJÁTÉK FŐÁRUSITÓJA

BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 37.
M. KIR. POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI SZÁMLA 10767.

LEVÉLCIM: BUDAPEST 62. POSTAFIÓK 40.

Szives tájékozásul!

Nagyrabecsült vevőink a következő főnyereményeket nyerték nálunk:

Aranykoronában:	Pengőben:
605000.—	200000.—
400000.—	200000.—
200000.—	32000.—
100000.—	30000.—
70000.—	20000.—

Budapest, a postabélyeg kelte.

Tisztelt Cím!

Van szerencsénk a most befejezett 5. osztályu **huzás nyereményjegyzékét elküldeni.** Sziveskedjék abból meggyőződést szerezni, hogy számai kisorsoltattak-e. Amennyiben sorsjegyét kihuzták, ugy kérjük a nyerő sorsjegyet postafordultával hozzánk beküldeni, amelynek vétele után a nyereményösszeget **azonnal kifizetjük, vagy kivánsága szerint a most következő uj játékra b. számlája javára irjuk.**

Ha a most befejezett sorsjáték talán nem járt a kivánt eredménnyel, reméljük, hogy a **most következő uj sorsjáték páratlanul álló óriási nagy nyereményei folytán nagyobb szerencsével fog játszani.**

A legnagyobb nyeremény szerencsés esetben

Trieb Henrik

MAGYAR MUVESZET

1931. 54

II. MELLÉKLET.

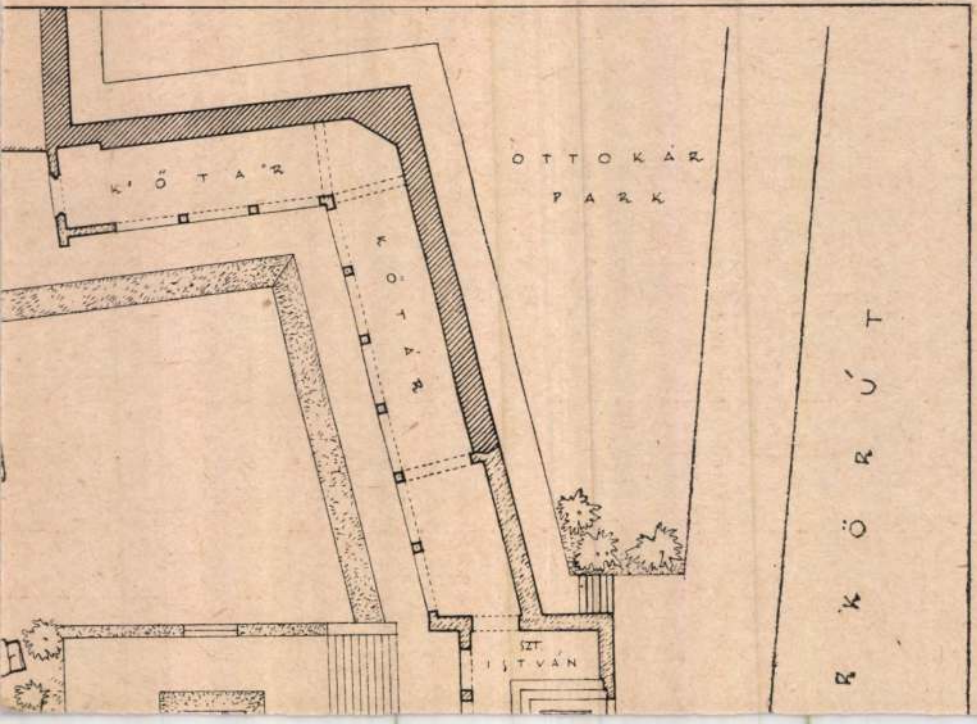

Trieb Henrik

Köfaragómester

XVIII. sz

lárd

Székesfehérvári Szemle

alatt

1931. 6. sz.

3. l.

187. kép. *A beckói templom oltárkeresztje. XV. sz. vége.*

Trieb Henrik kőfaragómester
Székesfehérvári Szemle, 1931. 6.sz.
Székesfehérvár 18.századbeli kő- és képfaragói

-nennt

Wäscher, „Fesso" II. 209

Triebel József
proklamáve

l.

Hauptkalaur

178. l.

Önfedői fajánszkancó, XVIII. sz.

Triebel Joseph ⊗

nincs cédula

Warga Ferenc

puskamüvesek; hol nincs emlitve

Puska, gyutacsos, gömbölyü cso.

XVIII—XIX sz

MNM. Fegyvertár

1636. lelt. sz.

⊕ Nem magyar a puskának talán csak a csövét kérjü sette.

Az az Kilenczoenn

Zólyom 1904 augu

s. k. építő m. Cezekből

2, 3, 4, 5 tétel illető bér

11·60 kor.

A hi

BIZOTTSÁGI · 1881 · MŰEMLÉKEK · ORSZÁGOS

3 és 4 tét alatti régi vaskályhák nem levén

uj kályhák felállítása okvetlen hi

Zólyom 1904. szept. 21-én

Stehlo

Trieb Mátyás

ácsmester

l

Magyarországi

utcatár 1845

155-l.

Trieb Henrik lapicida MDK

a svájci Zierchből származott , Keresztesen dolgozott és csak 1718 után lön Székesfehérvár 1 akosa.

Nem ö, sem segédje nem csinálhatta a városháza kályháinak munkáit tehát.

Schoen Arnold: Walch a székesfehérvári városháza kifaragója.
Magyar Müvészet. 1931.52-55.1.

R. D. K.

TRIEB Henrik kőfaragó
svájci származású

Keresztes
1718. Székesfehérvár ostroma szereplő

Agghásy: Barokk szobrászat... Bp. 1953.
I. 288.

Trieb Heinrich

Schmidt Modocus épiléri nemáze
faragott ajtózaretelet 1724-ben.
a svajzi Ziezchböl jött sz-va.

Dr. Fitz-Csémár-Papp, Szélesfehérvár.
Dp. 1966.

35.

Tridentinus, Mechael kőműves-segéd M.D.K.

Trentó

1563-ban dolgozik az egri vár építkezésén

Bótshy Mihály: Munkások és mesterek az egri vár építkezésein 1493 és 1596 között

Az Egri Múzeum Évkönyve 1964. I. Eger-1964 179.l.

M.D.K.

Michael Tridentinus

1563-ban itt dolgozik az itt maradtak mellett, egy trentoi kőművessegéd.

Détshy Mihály:Munkások és mesterek az egrivár épitkezésein 1493 és 1596 között.I.közl.179.o.

Az egri Múz.Évkönyve.I.Eger,1963

M.D.K.

Michael Tridentinus

1562-64-ben dolgozó trentoi kőműves.

Détshy Mihály: Munkások és mesterek az egri vár építkezésein. 1493 és 1596 között. I. közl. 181. o.

Az Egri Múz. Évkönyve. I. Eger, 1963

M.D.K.

Tridentinus, Micrele, tridenti
hőmüves seged

1563-ban dolgozik az
egri várban.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 413. old.

TRIDENTINO, Michele da. 1562-ben Egerben dolgozott az erdőditési munkálatokban. /A.N.B./

Maggiorotti, 437.

Tóth Béla

A miskolci szabadiskola 1. évfolyamot végzett növendékeinek 1948-ban a Kossuth szállóban rendezett kiállitásán ő is részt vett.

A képzőművészeti szabadiskola növendékeinek kiállitása.
Északmagyarország 1948. jun. 22 4.l.

Szent György-Créh Kiállítása TV. 163

— — második műtárgy-ábrázolás TV. 163.

Trisaczki József

Trisaczki József, Pozsonyból, 1757 jún. 7-én iratkozott be.

Fleischer Bécs

92. l.

ölszámitása.

	Pénzösszeg					
	egyenkint				összesen	
	uti költség és készpénz-kiadások		napi dijak			
	korona	fill.	korona	fill.	korona	fill.
	1	60			1	60
. .	5	00	.	.	5	00
o. .	.	.	13	00	13	00
o kor.	2	95	-	.	2	95

Trirosae kerámiai müterem
Nemzeti Szalon, 1930. ápr.

Tvirose ipornüvészeti műhely.

Az Ipornüvészeti Társulat a végi Műcsarnokban rendezett korácsonyi kiállításán művészi munkájával szerepelt.

Budapesti Hírlap, 1928. dec. 2.

Tripsius Johann Michael

mint oranyozó dolgozott a nagyhöf-
lényi kastélyon.

Sk. Takács Marianna: Magyarországi ud-
varházak és kastélyok, Budapest, 1970.

1571

Trippel

[illegible]

l.

Kazinczy lev

XIII k. 526. l.

A Magyarországi Evangélikus Egyház
Országos Elnöksége
tisztelettel meghívja Önt
az
Evangélikus Országos Múzeum
ünnepélyes felavatására
és
első állandó kiállításának megnyitására,
1979. július 27-én, pénteken 14 órakor
Budapest, V. Deák Ferenc tér 4.

TRIPOLSKY Géza

6. 21. p.

Új Mür. 1993

(18)

gendrucke

OSZK 12" tor
a szolgáló-
bejáró

nyot legtelje sebb

liogr. nincs, fotológus

LTÉSZ Zoltánné:
nabulorum ...

k :

eb. Allgemeines Gelehrten ...

TRIPHALER Károly (Trifald) Zörnüves

18. sz. Szépe –

Fallenbüch Zoltán: Grassalkovich Antal.
Gödöllő, 1996 28.

TRIPPAMMER *Mihály*, festő az 1850-es években Pozsonyban. 1856. A leselkedő c. olajfestményét állította ki a Pesti Műegyletben.

K. gy. II. 5461

Trippamer M

Festö

Rossy

Laid

Wurzbach

47 K. 207 l

Gyöngy, népvándorláskori III. 103, 105,
106, 108, 109

Trippammer Mihály

Pozsonyban

1856. febr.- márc. Kiáll. Műegylet.

A leskelődő, olajf., 50 ft.

Trinyik István

MDK

korongos

mezőturi népművész.

Busi Vince: A brüsszeli világkiállitásra
készülnek a Mezőtur népművészei.

TISZAVIDÉK: 1957 máj. 18.

Trinkl István. MDK.

Bünker J.B. tb. muzeumi-őr által elindított mozgalom eredménye, k.művét a Különterem gazdagítására elküldte; a képtár ezzel szolgálja a soproni származású művészek művészetének kultuszát.

Ő ajándékozta a muzeumnak Dorfmeister egyik művét: Kain agyonüti Ábelt.

A helyi művészet megbecsülése.
Muz.és Kvt.Lit. III. 1909. 2-3. sz. 144-45.old.

Trinkl István MDK
festő

A Soproni Képzőművészeti Kör III. mükiállitása.
Mücsarnok 1900. 542.o.

Trinkl István

MDK

Választmányi tagok
Csatkai Endre: A 40 éves Soproni Képzőművészeti
Kör története.

6961.szám.

Nagyméltóságú Báró, V. B

A mátraverebélyi r. k. t
sz. a. kelt nagybecsű átiratá
véve, kérem Nagyméltóságodat,
nyilvánitását.

Esztergomban, 1914. dece

Trinkl István

festő

l.

Emlèklap Sopr. 1897

5. l. 25. l

Trinkl I.
festő

MDK

A soproni képzőművészeti kör II. műkiállitása.
Műcsarnok 1899. 256-257.o.

MDK

Trinkl T.festö

festményi csinosak.

Mükiállitás Sopronban. 1899.ápr.30.
Müvészet.1899. 16. sz. 243.sz.

Trinkl István

Erdőrészlet

Soproni Képzőművészeti Kör kiáll. 1927.

21 l.

Tringovits Ferry

Rossi Camillo ol.kir. vezérkari ezr. Mellszob.

Őszi Tárlat kiállitása. Műcs. 1922. nov. 11 1.

Esztergomszentgyörgyi Kath. Olvasó-
kör népkvt. V. 301.

Tringer Mátyás

kőművesmester

Pesten 1696.

Pkc. 211. l.

Trinkl István

Régi soproni részleteket fest
Ügyes képmás-készitő

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története
1962.Sopron 16.1.

M.D.K.

Trinitarius, festő

Domoszlón 1783-ban
9 forintért két hejet fest.

Heves megye műemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 413. old.

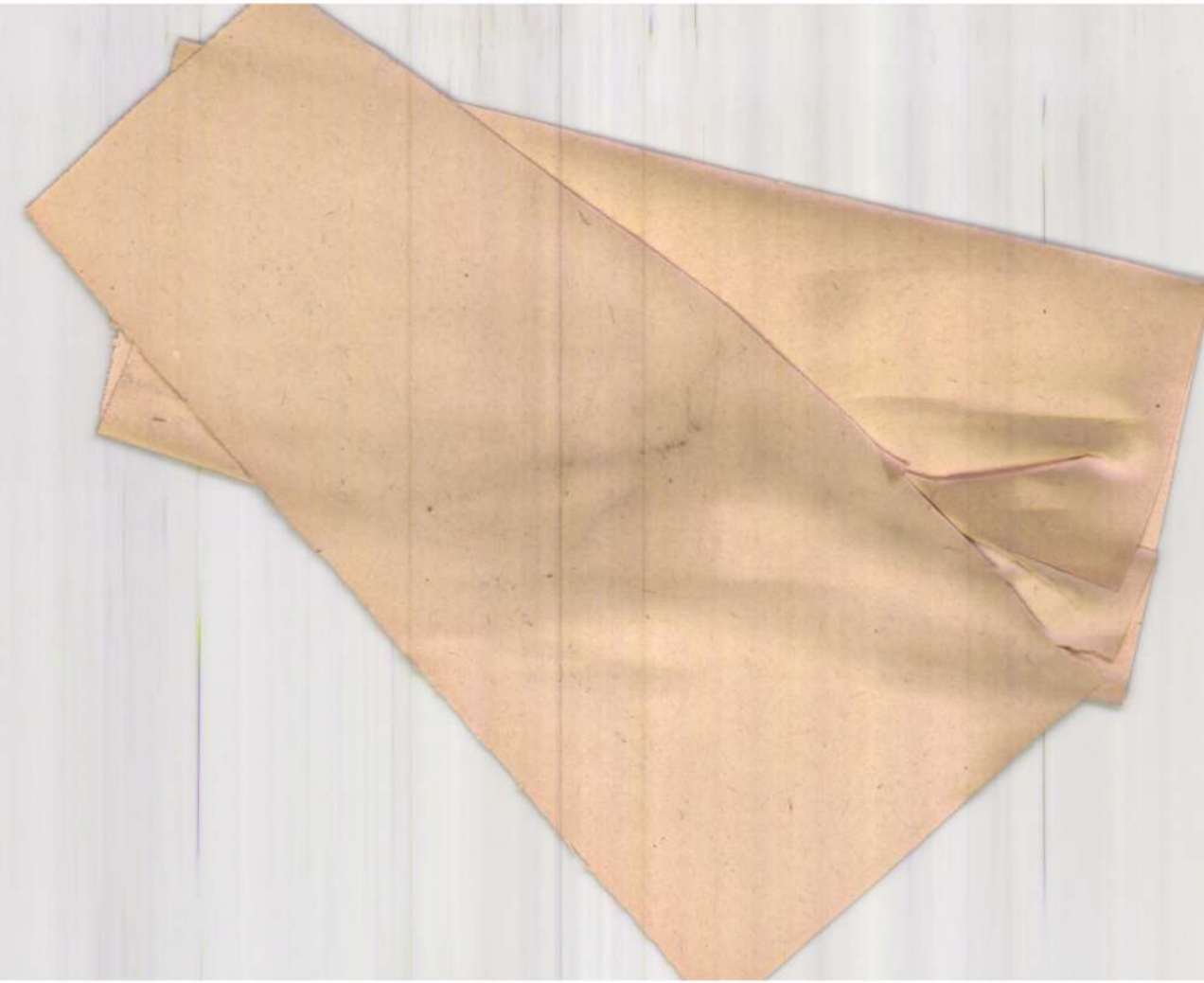

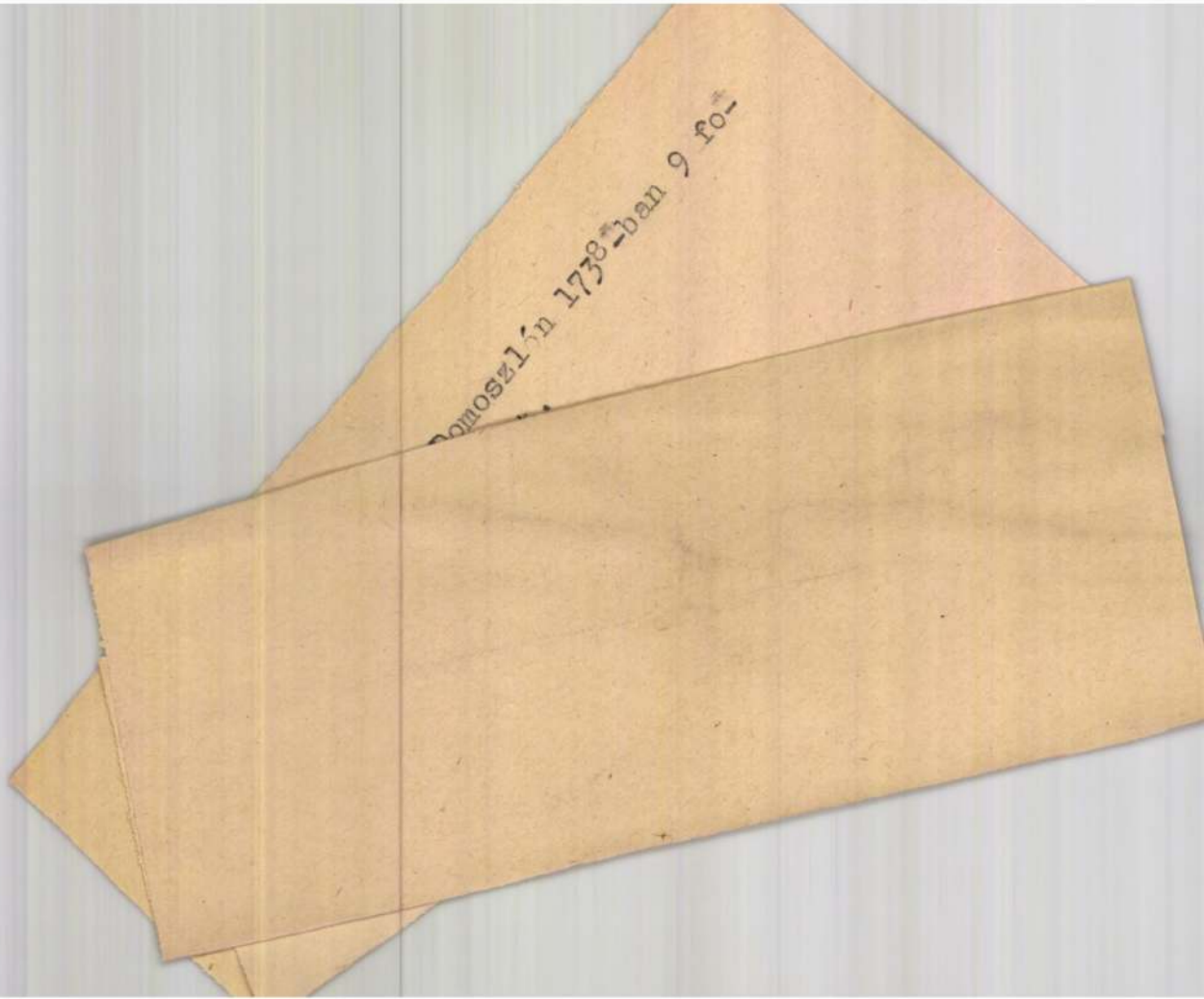

TRIMEL Ferenc kőmüves (Szombathely) (Kőszeg)

1795-ből származó épitési rajza abalatonfüredi Horváth-házról

KOPPÁNY Tibor: A Balaton környékének műemlékei. Bp. : OMvH, 1993 59,79.

Tringer István épitém M.D.K.

Osli, r.k. templom hajója. 1747

Genth. hüeml. 1959 I. 231

Tringer István építen M.D.K.

Vág – r. k. templom, 1727.

Genthi Müeml. 1959 I. 406

számláját, melyet Budapestre tett út-

Utazása az épitkezésnél szükséges

se és magával való felszállitása czél-

sárolt anyagok számláját Schopper J.

ogja benyujtani.

Mély tisztelettel

bizottsági tag.

Tringer István
építész

Gentmüeml
238.1.

Nagyságos

dr. S z e n t i

A kolozsv
gusát és a Kolozsvári
lenyomatát van szerenc

Kolozsvár,

Trinchl (Drinchl)

János

győri építőmester

1725.

lásd

Győri Hamle

1931. 201. l

MOB kompulár

épitette 1725-ben

a ferencrendiek

győri kolostorát

Vayer Lajos, ifj.

Pázmány Péter ikonográfiája.

Bpest, 1935. 8-r, 54,2 l., mű-
mellékletekkel, füzve.

I. 3. p. h.

1.—8

Trincini István

Ötvös

1627.

Nagyszombat

Mihalik S.

Muz. és Kat. Ert.

1917 74. l.

lyezben, utasítom az államp
fizetési előleg fejében Egy
László bizottsági előadónak
lás kötelezettsége mellett
jelölt alnaplójában kiadásk

A hivatalos másola

KÖZOLTATÁSÜGYI NÉPBIZTOSSÁG · KIADÓHIVATAL

irodavezető

XIII. sekt.

Trinchieri

Nebrán

l.

Makay Lajos dr.:

A budapesti közép-
Oskáregyesület.
Bp 1910. 216-l.

81/1932.

Trinchieri Humbert

alakraje

1917

Einnisk 1930

89. l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György út 41.

Trimmel Sebestyén, kőfaragólegény

Kugle Mihály, kőfaragómester műhelyében dolgozot., Keszt
helyen a XIX. első felében. 346.old. Figurális darab
kat is faragott, főleg corpusokat, Mariát. 346.old

Pőczely Piroska: Egy szentmargitai kőfaragó család
Keszthelyen. 345.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XV. 1961. Sopron

Trimmel András, csizmadiamester

Győrben polgárjogot nyert: 1815. dec. 20. Sopronból jött kath. Taksa 8 Ft./Album Neo-Civium 1743-1838. Győrv. lvt./.103.o

Lengyel Alfréd: Sopronmegyei családnevek Győr város polgárkönyveiben. 97.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XII. 1958. Sopron

öbb is, ilyenkor hierarchikus
g kell adni, a gyűjtőtővel kezdve,

vezni minden további olyan

lapot töltünk ki.

nem
értem

együttese

lyegyüttes főépülete,Fertődi

főépülete

Esterházy-kastély együttese

ápolna

TRIMLAUF József Kovács

Csákvár, 1781

Sisa = MÉrt 1997/1-2. 24.25

MDK

Triml Géza

. Anya és gyermeke, repr.,a Benczur Társ. dijazottjainak kiállitásán 1 milliós dijat nyert.

Pólya Iván képei. Müteremkiáll. a Rózsadomb-bon. Szinházi Élet 1925.16.sz.

M.D.K.

Trim Ádám, kovácsmester

1791-ben panasz bejelentése. /Más helyen Frim a neve/

Bodgál Ferenc: A miskolci kovács-kerékgyártó céh. 315-o.

A Herman Ottó Múz. Évkönyve. V. Miskolc, 1965

M.D.T.

Trim Ádám, kerékgyártómester

1791-ben miskolcon dolgozott. Az újjá alkult céhnek egyik legjelentősebb tagja lett.

Bodgál Ferenc: A miskolci kovács-kerékgyártó céh. 301. o.

A Herman Ottó Múz. Evkönyve. V. Miskolc, 1965

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Tvillsam Márton

festő

Ujverbász

lásd

Szeged 1944

Délvidéki találk

Trillhaus, Georg ónműves M.D.K.

Miskolc, 1842 körül

Weiner Piroska: Neue Sammlung von Zinnmarken in Ungarn

Iparművészeti Muzeum Évkönyvei VI. 1963 . 134

TRILLHAS György

miskolci önöntő mester /XIX.sz. 1. fele/ fellelhető életrajzi adatainak, valamint - reprodukcióban - mesterjegyeinek közlése.

Weiner Mihályné: Miskolci önöntők és jegyeik.

/Művtört.Ért., 1969. 2. sz., p. 183-186./

Trillhaas György, ónöntő.

Miskolci mester.-14.kép.A csizmadia Társaság óntányérja 1844-ből./Herman Ottó Múz./.Fekete repr. 262.old

Weiner Mihályné: Ónedények Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 247.old

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve.VIII.1969,Miskolc

Trillhaas György, ónöntő

Miskolci mester.-13.kép.Trillhaas György Miskolc jegye az 1844-es óntányéron. Fekete repr. 261.old

Weiner Mihályné: Ónedények Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 247.old

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve.VIII.1969.Miskolc

Trillhas György cinöntő

1800-1841-ig tevékenyredett; a Miskolc-i Herman Ottó muzeumban láthatók cintányérjai.

Weiner Piroska: Zinngießer, Zinngefäße und Zinnmarken aus Ungarn. Acta Historiae Artium, Budapest, 1969 1-2 sz.

155 l.

Trillhas György, ónöntő

Miskolci mester. A ~~Sárospatakixref.Gimnxmúzxban~~ Miskolci Herman Ottó Múz-ban 53.724. Tányérok 1841-44 évszámmal, Trillhas György jegyével. 252.old. 8. jegyz

Weiner Mihályné: Ónedények Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 247.old

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve. VIII. 1969. Miskolc

Trillhas György, önöntő

Miskolci mester. Tárgyi emlékek, me terjegyei találhatók működéséről levéltári adatok. 249.old

Weiner Mihályné: Ónedények Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 247.old

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve. VIII. 1969. Miskolc

r.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Trillsam Márton

zijverbási fametsző

cvód

Szer Délvidéki

283. l.

Trillhas György

miskolci ónöntőmester 1844-ből származó óntányérja. 38. s. reprodukció.

Weiner Mihályné: Ónművesség, Budapest, 1971.

Trillhas György

miskolci ónöntőmester 1800-1844.

Weiner Mihályne: Ónművesség, Budapest, 1971.

281

Trillhas György ónöntőmester

működése 1800-41 között ismeretes Debrecenből. A miskolci Herman Ottó múzeum szép ónedénygyűjteményében őrzi.

Weiner Miklósné: Ónművesség, Budapest, 1971

43p

Trill Grader Károly

(a vezeték név igy irva, de valószimüleg, benyleg egy szó)

nagyszombati harang-öntő

az alatti ápratsági templom egyik kis harangját öntötte 1782-ban. Ma már csak emléke van meg.

Knauz Nándor

A Gáran-melletti szent-benedeki apát-ság. I. k. Bp. 1890 58. l.

Mdk

Trill Károly, Molnár Árpád festot

résztvettek a „Pokol körkép" alkotásában

Myosotis: Levél a Pokolból
Pestmegyei Hirlap 1896. 26. sz. jun 20, 4-5. l

Trill

(színházi) ferde

Fővárosi Lapok 1896. márc. 8., 7. old.
(Ujdonságok. Dante pokla körképben.)

Kalmár

Trill

pstó

Fővárosi Lapok 1886. márc. 29., 6. old.
(Ujdonságok. Az ej körkép.)

Kalmár

Trill
festő

Fővárosi Lapok 1896. ápr. 26., 1. old.
(Ujdonságok. a pokol-körkép.)

Kalmán

Trill

szimbázi festő

Lajos Molnár

szimbázi festőt

Életünk

irodalmi, művészeti és kritikai folyóirat
9701 Szombathely, Pf. 168; e-mail: eletunk@zalaszam.hu

TRIFUSZ PÉTER
Intim (c-print)

TRIFUSZ JÓZSEF,, kőművesmester

Szombathelyen a város első téglafalazatu elemi iskolája 1799-1800 között épült Trifusz József kőművesmester tervei szerint. 43.old. 4.jegyz

HECKENAST JÁNOS: Előtanulmányok az új szombathelyi városháza tervezéséhez 43.old

VASI SZEMLE, XXIV.évf. 1970. 1.szám, Szombathely

TRIFUSZ JÓZSEF, építőmester

Szombathelyen az Alkotmány utca 6. szám alatti iskolaépületet Trifusz épitette 1799-ben. Párolyi Antal stiluskritikai alapon tételezi fel, hogy az épület megformálásában Anreith János Györgynek is része van, mivel a mellette lévő épületet is Anreith épitette. 302.old

SZILÁGYI ISTVÁN: Anreith János György emlékére
301.old

VASI SZEMLE, XXVII.évf. 1973. 2.sz. Szombathely

Tripus Jairus
grafikus

M.D.K

Körözők.

Magyar Ifjúság, 1959. jan. 3. —

Lóránd Lajos dr. VI. 167

Trifunovits Vojiszláv

1911/12 I. ötödosztálybeli
művésznőv. Jempleyi Tivadar-
nál.
1911/12. II. ötödosztálybeli u.o.

4

Klette Károly festő.

19. sz. 1924 VII. 206.

1876

48

24

Trifunovits Vojiszláv

Szül. Gardinovczen 1888
aug. 21. gör. kel.
1909/10 I. harmadosztálybeli
rendkívüli művésznövendék
a képz. főisk.
Tanára Zempleiyi T.
1909/10. II. félév. 3 osztály.
Zempleiyi Tivadarnál.
1910/11. I. negyedosztálybeli rendk.
művésznöv. Zempleiyi T.
1910/11. II. negyedosztálybeli
Zempleiyi Tivadarnál.
(Ez évben ugy közli születési
dátumát: 1888 okt. 20.)

LI.

KLASTROM

tórium.

Trifunovits Vojiszlav

a Jagazovity Vaszo és
neje jele alapitványból
Book
Kittmisk. 1906/7
17 l.

Trifumovics Ovislav

1907/8 – 1911/12

Ferkèpzomfoiskèvk

142.l

TRIFU, Maria

Horváth Piroska: Emlékképek-életképek.
= A Hét, 1985. ápr. 4. 9. ill

1945→

208. kép. *Dávid-sorozat: Zenélő nők kivonu*
Német, XVI. század.

KORONÁZÁS.
Flamand műhelyből, XVII. század.
Bibliai jelenet, bordürje hiányzik. A követk
nek párja.
Gyapjú, 252×160 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
Ipolyi, Biharvármegye, 251. szám. — D
75. l. — Lepold—Lippay 56. l.

AJÁNDÉKOZÁS.
Flamand műhelyből, XVII. század.
Bibliai jelenet, bordürje kiegészítve. Az előbb
párja.
Gyapjú, 331×240 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
Dutka 75. l. (képe 74. l.) — Lepold—Li
56. l.

MÓZES ELSÜLLYESZTI A FÁRAO
REGÉT (211. kép)
Flamand, XVII. század.

Trifanivits Vojszlá

nobran

1906.

Eimisk 1930

89. l.

Frischer Ferenc

Jegyzetek az V. Dunántúli

Tárlatról

Mihály 1985/5

Trischler Ferenc grafikus

Csokonai Vitéz Mihály 200. évfordulójára készült grafikáiból nyílt kiállítás Csurgón, melyen nincsenek szerepelnek.

Magyar Nemzet, 1945. okt. 14.

Trischler gerenc, szobrász

L.: Buti István.

P. (Szücs J.) A Jalakon kívül 7.

Bp. 1976. máj. 14.

NÉPSZABADSA

Trischler Ferenc, nobrán

L. Borsos M.

–: Trók, kölök nobrai Baranyában 9.

Nepszabadság, Bp. 1979. dec. 28

Trischler Ferenc, nobrán

L: Tot, Amerigo

-: Krónika

Borító 3.

Jelenkor, Pécs, 1980- szept.

XXIII/9.

Frischler Ferenc

Varga Éva portréja, bv. 33,5 cm

20 Vásárhelyi Őszi Tárlat
Tornyai J. Múz. Hódmezővásárhely '73.

Frischler Ferenc

Beszélgetől, br. 42+37
Törülköző, br. 18,5

20. Vásárhelyi Őszi Tárlat
Tornyai J. Múz. Hódmezővásárhely '73.

Trischler Ferenc szobrásznövendék

a Képzőművészeti Főiskola mintegy húsz szobrászszakos növendéke, akik 1 hónapos nyári gyakorlaton voltak Vásárhelyen, – munkáikból kiállítást rendeztek a Tornyai János Múzeumban. A hagyomány szerint ez évben Trischler Ferenc rézdomborítását ajánlotta fel a város Bethlen Gábor Gimnázium panteonja számára. „Tornyai János-portré" (említve).

Szabó Endre: Fiatalok a múzeumban.

Csongrád m. Hírlap, 1973. aug. 3.

Trischler Ferenc szobrász,

főiskolai hallgató, Dienes Gábor festővel közösen az Kötvös Galériában (Ménesi út) állította ki műveit. – „Leányfej" – „Fürdő után" – „Ülő férfi" – (emlitve) két dombornű, és egy kislányalak szerepelt a kiállításon.

Bajár Iván: Kiállításról kiállításra.
Magyar Hírlap, 1972. dec. 13.

Trischler Ferenc

szobrász

Az elmult évben Trischler Ferenc a Hódmezővásárhelyi gimnázium-nak ajándékozta Tornyai portréját.

— Kiállítása nyitás

Művészet, 1974 julius - 48 lap

Trischler Ferenc

Egyedül, br. 30 cm

21. Városházi Tárlat, 1974.

Trischler Ferenc

"Illusztráció" c. rajza

a 7. oldalon

Napjaink 1970 október

Trisler Ferenc, grafikus

metszete
repr.

Magyar Ifjúság, 1970. XI. 27. 14. l.

Trischler Ferenc, grafikus

Olvasó
repr.

Magyar Ifjúság, 1970. VI. 19. 17. l.

Trischler Ferenc
szobrász

Ősz "cirmi" álló figurája
szerepel a tárlaton.

Trischler György: Képzőművészeti főiskolások ...
Művészet, 1971 augusztus - 47 lap.

Trischler Ferenc

Trischler Ferenc Hunisbiari
Petőfi szobrának ejtésze Er-
délyi Loltán.

—: Köztéri munkák.
Művészet, 1978. július – 45. lap.

Trischler Ferenc

Megbiiast kapott Trischler Ferenc,
hogy Hunéskáráu, a Hösök-terén,
Petőfi mellszobrát helyezze el.

— Köztéri munkák.
Művészet, 1978. július – 45. lap.

Trischler Ferenc

A Pécsi Grafikai Műhely most csendes, mivel a tárlatok egész sorára készülő pécsbaranyai grafikusok elkészültek műveikkel. – Az egyik munkapadon Trischler Ferenc rajzait, Valkó László grafikáját, Bizse János művének készülő kliséje látható

Bebesi Károly: Látogatóban a Pécsi Grafikai Műhelyben. Dunántúli Napló, 1978. aug. 13.

Trischler Ferenc

Trischler Ferenc a bólyi szobrász mű-
vész a helyi mezőgazdasági kom-
binát 3 helyiségéből műtermet ren-
dezett be.

—: Műterem falun.

Új Tükör, 1978. szeptember 10 – 43. lap.

Trisdulos Ferenc

Egyedül ker. 30 cm

21. Vásárhelyi Őszi Tárlat
Hódmezővásárhely
Tornyai J. Múz. 1974.

Trischler Ferenc

Az 1974-75 tanévben fejezte
be tanulmányait a Képzőművészeti Főiskola
grafika-tanári szakon, a VII. évfolyamon
Címe: 7629 Pécs, Vajda J. u. 6

Magyar Képzőművészeti Főiskola

Trischler Ferenc

Beszélgetők lev. 42x37 cm

Vásárhelyi Tárlat
M.N.G. 1979. Jul–Szept.

Trischler ferenc, szobrász

L.: Szabó Iván

— : fiatal művének .... 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. okt. 3.

Trischler Ferenc, grafikus

L.: Almási Aladár

– : □ Csokonai ... 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. okt. 18.

Trischler Ferenc

Megbízást kapott Trischler Ferenc, hogy a pécsi Nemzeti Szinház részére bronz „Bohócfej"-et készítse el.

— : Kőtéri munkák.

Művészet, 1978. apriles - 45 lap.

Trischler Ferenc

KÉT KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRLAT Pécsett: Papp Zoltán festőművész olajfestményeit állította ki a Pécsi Képcsarnok Vállalat egyik termében. A Ságvári Művelődési Házban Trischler Ferenc szobrászművész grafikái, domborművei, szobrai láthatók.

Magyar Hirlap 1977/236/1o

Trischler Ferenc

idén készül el Petőfi S. szobra, mely

Himésházán kerül felállitásra.

Magyar Hir ap 1978-47-6

Trischler Ferenc, szobrászművész

A XXIV. vásárhelyi őszi tárlaton szerepelnek a művész alkotásai: portrészobrai.

Kőnüves Gyula: Őszi Tárlat Vásárhelyen.

Szabad Föld, 1977. okt. 23.

Trischler Ferenc

A művész Vállai Éva mellszobrá-
ért, mint az 1976-os év egyik leg-
jobb köztéri alkotásáért plakettel
részesült.

—: Hírek
Művészet, 1977. december - 48. lap.

Trischler Ferenc, kolbász

l.: Berta Éva

—: A hétvégi ---. 9.

Népszabadság, Bp. 1977. jan. 8.

Trischler Ferenc, nobrún

L. : Kmetty J.

— : A hét végi .....

9.

Nipszabadság, Bp. 1977 jan. 22.

(5, 5). Sa
dal (f5, 7).
ása: riporte
: A kenguru
a (5, 7). Szi
a levegőben
indul útjára
).

ő

INHAZ

eti Színház: S

OZI

Szerelmes!

reggel 7 óráig.

mindhá
zói uta

Tischler Ferenc rajza

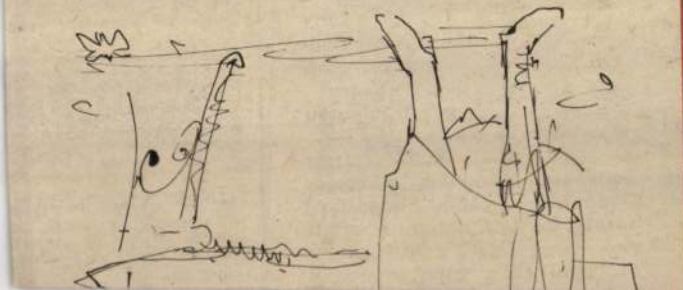

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1976 NOV 14

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Trischler Ferenc

1021

Trischler Ferenc

Megbízást kapott Trischler Ferenc hogy a hatvani Kállai Éva Kollégium részére Kállai Éva mellszobrát készítse el.

-----:Köztéri munkák:

Művészet, 1977. március - 48.oldal.

Trischler ferenc, szobrász

L.: Szécsy Pirosko

— : A hátvégi . . . . .

9.

Népszabadság Bp. 1977. jan. 15.

Fischler Ferenc
festőművész

A „Gödöllői Iskola" tagja
a Műcsarnokban.

Pogány Gábor: Fiatalok a Műcsarnokban.
Művészet, 1977. május - 5.oldal.

Trischler Ferenc

Trischler Ferenc rodrászművész kiállítása Pécsett a Déry utcai kiállítóterembe március 3-án nyílt meg.

------: Kiállítási naptár.

Művészet, 1977. március - 48.oldal.

Tischler Ferenc

Műterem (repro)

Pogány Gábor: Fiatalok a Műcsarnokban.
Művészet, 1977. május – 5. oldal.

Trischler Ferenc, grafikus
Szabrán

Rajz : Rem
[Ló és csikó]

Trischler Ferenc : Rajz. 388.

Jelenkor, Pécs, 1980 máj. XXIII/5.

Trischler Ferenc, zobrán

L: Korniss D.

Láncz S: Kéjszőnův. krónika 536-540

Jelenkor, Pécs, 1980 - jún. XXIII/6

Trischler Terenc, grafikus szobrán

Rajz:
[1 különc] Rajz

Trischler Terenc: Rajz. 459.

Jelenkor, Pécs, 1980. máj. XXIII/5

Trischler Ferenc, szobrászművész

A Dunántúli Napló kisgalériájában Trischler Ferenc nyitotta meg a kolléga és pályatárs Csirmadia László grafikusművész tárlatát. A kiállítás máj. 15.-ig látható.

P.L.: Megnyílt Csirmadia László kiállítása

Dunántúli Napló, 1979. máj. 3.

Trischler Ferenc, szobrász

L: Rátkay Endre

Láncz S: Képzőmův. Krónika 931-934

Jelenkor, Pécs, 1982 okt. XXV/10

Trischler Ferenc, szobrász

a szentendrei tárlaton rendezték meg a csongrádi művésztelep bemutatkozását. Most már önállóan dolgozik a művész, – egyre sikeresebben.

Losonci Miklós: Gazdag műszemű honáp. Pest Megyei Hírlap, 1977. okt. 8.

Trischler Ferenc gyűrűy

„Öregember" bronz, 26 cm

szerepelt az 1978-as Studió kiállitáson
-Katalógus a könyvtárban-

Trischler Ferenc, szobrászműrész

Megnyílt a Műcsarnokban a vásárhelyi Ilészi Tárlat negyedszázados anyagából rendezett kiállítás. – Szomszéd megyebeli és más dunántúli művészek is képviseltették magukat e tárlaton. Pécsről Trischler Ferenc szerepel műveivel.

Veszeli Lajos: Jubileumi kiállítás a Műcsarnokban. Napló (Veszprém), 1979. jún. 26.

Trischler Ferenc, szobrászművész 2) Folytatás

A művész később utazott Romába, a csoport után. Őt elsősorban az öntőműhely rendezettsége lepte meg, minden a helyén van, nagy rend van. Az olasz öntődében nagyon sokat lehet tanulni. Egy begyakorlott 15 fő körüli létszámmal dolgoznak.

Pécsi szobrászok Romában.

1981. I. 2. URH 22:15 /v.j./

Trischler Ferenc, szobrászművész 1) Folytatás

Három pécsi szobrász Rómában járt tanulmányúton. Egy évvel ezelőtt Amenigo Tot-Rómában élő magyar származású szobrász-pécsi alkotókkal találkozott itt Pécsett és természetesen szakmai kérdésekről beszélgettek, pontosabban az került szóba, hogy itthon a szobrász munkáját mennyire meghatározza a színes lemöntés válunk alkalmazott módszere. Ez volt a kiinduló pontja a későbbi eseményeknek, annak hogy Rétfalvi Sándor, Trischler Ferenc és Kigyós Sándor ösztöndíjasként néhány hétig egy római öntőműhelyben inaskodva elleshette a viaszvetítéses szoboröntés titkait.

Pécsi szobrászok Rómában.

1981. I. 2. URH 22.15 | V. J. |

Trischler Ferenc, szobrász- és grafikusművész

a Hatvani Galéria immár egy évtizede különös figyelmet szentel a feltörekvő művészgenerációnak. Évenként rendezi meg egy-egy pályakezdő festő, szobrász, grafikus első önálló tárlatát. Itt mutatkozott be Balogh István Péter, Trischler Ferenc és még sokan mások.

(-y-): Portrék a Hatvani Galériában.

Magyar Ifjúság, 1982. jan. 15.

Gergő — Trischer Ferenc szobra,
a biennálé ezüstdiplomása

Trischer Ferenc kobrán

Arcok és Sorsok: Negyedik országos portrébiennálé
Hatvan

Népujság (Tolna)
1984. I. 7.

Trischler Ferenc, szabón,

L: Zágon Gyula

– Zrínyi-emlékhét Szigetváron 7.

Miaszabadsá Bp. 1981 aug. 19.

Trischler Terézia

Péri Galícia Kiállítása

Magyar Nemzet 1985. VIII. 29.

Frischler Ferenc

Vidáman a Péri Galériában

Magyar Nemzet 1985. VIII. 29.

Trischler Ferenc, szobrász- és grafikusművész

A Hatvani Galériában rendezték meg az országos portrébiennálét „Arcok és sorsok" címmel. – A kiállítás ezüstdiplomáját Trischler Ferenc megnyerően szép fiúfejet ábrázoló kisbronza kapta: „Gergő" c. (említve).

Uncsi András: Arcok és sorsok.
Hevesi Szemle, 1984. márc. 2–5 old.

Trischler Ferenc

nehrdnmüvén

„Festő és modell" c. munkája a Fiatal Képző-
művészek Stúdiójának kiállításán, Pécsen

Dunántúli Napló
1979-dec 16

Körösi Pál
ám

TRISCHLER Ferenc szobrász

és Dienes Gábor festő közös kiállitása
Főiskolai Hallgatók kiállitása az Eötvös Galériaában,
1972.dec. 2.-15.

TRISCHLER Faer

XII. Országos Kisplasztikai Biennálé, Pécsi Galéria, Pécs, 1991. A kiállitást rend. és a kat.szerk. Sárkány József. Pécs : JPM, 1991

Trischler Ferenc

nohránczűrén

Jó lai Mórnak állít emléket Harlánpon.

(r.e.)

Hétfői Híreh

1980 dec. 16

Trischler Ferenc, szobrász- és grafikusművész

Kigyós Sándor Tot római műhelyében Rétfalvi Sándorral és Trischler Ferenccel tanulmányozták egy régi öntéstechnikát.

Gállos Orsolya: Római beszélgetések Amerigo Tottal. Dunántúli Napló, 1984. aug. 19.

TRISCHLER Ferenc szobrász

1982 mellszobor

PROHÁSZKA László: Széchenyi István ábrázolása a szobrászatban. = Pavilon 7 (1992) 38. és ill.

T

Frischler-Ferenc

Berzélgetők — XX. kv. 42 x 37 cm

Vásárhelyi Tárlat
Retrospektív Kiállítás, 1964-73.

Trischler Ferenc
és Drénes Gábor főiskolai hallgatók az
rötvös Galériában állitották ki mun-
kaikat. Trischler Ferenc szobrai (Leányfej,
Fürdő után, Ülő férfi, két dombormű és egy
talán Ámort, talán a Tavaszt formáló kis-
leányalak) egyelőre nem lépnek túl a köte-
lező stúdiumok szintjén.

Bojár Iván: Kiállitásról kiállitásra.

Magyar Hirlap 1972/344 10old.

TRISCHLER FERENC

Romváry F : Memento mori

Pécs 1999

Mágocs

101.0.

Triznya Mátyás /Mattia Triznya/ 2

Több mint 20 éve Külföldön él

Művének tárgya: itáliai, Loire-menti, és svájci tájlépek, virágesendéletek, Zisvásosi és falusi részletek

Képzőművészet

Vigilia 1969 április
273. old.

Triznya Mátyás / Mattia Triznya / 1

Szányi István veje, a római Il Cavalletto galériában állította ki márcinsban akvarelljeit

Képzőművészet

Vigilia 1969 április
273. old.

Trizsya Mátyás: 2.

„Trizsya Mátyás Magyarország legpoétikusabb szögletében a Duna-kanyarban tanult Szőnyi Istvántól... A művén – akinek fejlődését – elmélyülését hosszú évek óta figyelem – figurativ festő, de csak bizonyos határig... Felismerhetően tolmácsolja azt amit lát és amit vele együtt mi is látunk, – akvarelljei azonban rést nyitnak az érzékfölöttire is: képes érzékeltetni a Numen-t a dolgokban... Spirituális művész: áhítatos lencse a szeme.

Vigilia 1973/9 644. old.

Trizna Mátyás:

A római Il Cavaletto galériában a közelmúltban zárult a negedsorozata Rómában élő magyar festőművészek kiállítása, amelyen olasz, francia és spanyol tájakat ábrázoló akvarellek kerültek bemutatásra. A nagysikerű tárlat - bilingvis, olasz és magyar nyelvű - szépes katalógusában Os. Szabó László méltatta a művek munkásságát: „...(2)

Trizuya, Mattia

neve említve

Művészettörténeti Értesítő 1972

324. old.

Vidor István Pest. Ar.

Valószínűleg Vidor M. fia és cégtársa a XIX. század 60-as és 70-es éveiben említve.

Művei:
Nem ismertek.

Irodalom:
Horváth H.: 252. p.

Vidor M. és Fia Pest. Ar.

A XIX. század 60—70-es éveiben említve.

Művei:
Nem ismertek.

Irodalom:
Horváth H.: 252. p.

159

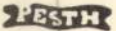

224

Tejszíntartó
1850-es évek
Iparm. M.

160

171

Evőeszközök
1852, 1863
Egykor magántulajdonban. Lappang

160

171

Evőkanál (6 db)
„SK" monogramos
1852—1863
Iparm. M.

Irodalom:

BFL IX/14. Meisterbuch 1847. I. 17.; Horváth H.: I. 282. p.; Kőszeghy; Wegweiser 1852.; Iparm. M.; A. B.: 43a. p.; Földes.

Irodalom:

Bp. Tört. M. Haubt-Protocol 1795. III. 1.; Gesellenbuch 1778. VI. 28.; Kapossy; Horváth H.: I. 250. p.; Expos 1935: 33. p.; Kőszeghy; Dombi; A. B.: 19., 21., 23a. p.; Orsz. Zsidó M.; Iparm. M.

Ifj. Trautzl József — Pest. Ez.

1818. VI. 7-től inas (1813. XI. 2-től számítva) apjánál, Trautzl Domokosnál. 1826. II. 19. mester. 1848-ig említik. Műhelye: 1846-ig Bäckergasse 18., 1847-től Bäckergasse 566.

Művei:

333

142

Evőkészlet
1835
Egykor özv. Várallyay Dezsőné tulajdona. Lappang

Trittenwein Fülöp Pest. Ez.

Szül.: Buda, 1821. 1835. IV. inas Paschperger Jánosnál. 1864-ig említve. 1847. I. 17-én mester. Műhelye: 1852. Schlangengasse 290.

Művei:

PhT 335	158	PESTH 224	Fedeles cukortartó 1850 Bp. Tört. M.
	158	PESTH 224	Tejmerő 1850 Iparm. M.

Pest - Buda 1977

Trittenwein Fülöp

ötv

Kőmagstúj. 553. sz.

Trittenwein Fülöp

Czustmives Pest.

1847. mester

1864 ig Esvetheto

Horváth Szentpéteri

257. l

Trittenwein Fülöp ötvös M.D.K.

XIX. n. ban Pesten dolgozott.

Bóka L – Somogyi Á.: hűvéni fém mű
vesség. Bp. 1956. 8.

~~Kengyel, vasból~~ VII. 242

Trithan András

pallér

l.

Kapossyjegyzesek.

215.l

Trithan András

épitőmester

l Eger 1759

Szm Egermuv

2151 l.

Trister.

Lkäb. III, 109

Piccolomini O.

Mellig, balra, vértje fele
keretbe helyezett tojásdad med

3.
ILLVSTRISSIMVS
simus Princeps

alól: OCTAVIVS
DVX AMALPHITA
Eques Aurei Veller
rarius et

Rm., mér. a rl., 9: 7.1 cm
Ad. Bracheli: Historia nos

Trist Antal

Lakatosm. 1781

l.

Birógerujeszegi

35. l.

III. Ferdinánd.

Mellig, jobbra, nyolczszegle
lonban, babérkoszorúval, palás
vértje felett az aranygyapjas

SANC

alól: FERDINAN
ROM. IMP. SEMPER
Hung. Bohem. Dalm Croa
Archidux Austria

Rm., mér. a rl. 9.7: 6.7
Ad. Bracheli: Historia nos

Trist Antal

laratosm. 1781

l.

Bírógermyenegi

51. l.

JOSEPHUS TRISNA, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelékben a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzéke van 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
158.-Josephus Trisna, Wallendorff,1764.--152.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 197..

Trisna József

öröntö 1765

l.

Mihalik Miklósbört

53. l.

Triscernia, Paolo MDK

Stróbl Alajos "Justitiáját"

Triscernia Paolo és Ferdinand faragta márványba Carrarában.

22.o.

YBL ERVIN: A Magyar Nemzeti Galéria palotája.

Bp. 1960.

8
10.

148. vvv. vvv k.

e:

50. vvv. vvv k. 5,6,7,8, tételek
68. vvv. vvv k. 1.2.3.9. "
30. vvv. vvv k. 4.10 "

Triscornia Paolo

karrarai márvány faragó

szerződése a lipcsei Vörösmarty-szobor márványba faragásáról

Sajó: Vörösm

111 — 114. l.

Triscornia, Ferdinando

MDK

Stróbl Alajos "Justitiáját"

Triscornia Paolo és Ferdinand faragta márványba Carrarában.

22.o.

YBL ERVIN: A Magyar Nemzeti Galéria palotája.

Bp. 1960.

M.D.K.

Trischüdz Ferenc ötvösmester

1769-es adat szerint Po-
zsonyban működött és bécsi
származású volt.

S.Mihalik: Versuch einer Zentralisierung des ungarischen Punzierungswesens im 18.Jhrhundert.
Acta Historiae Artium, 1961. Tom.VII. Fasc.3-4.
278.

volt
ve (négyszögletes keretben. Parókája gondör, ba-
. Nyakkendője fehér, s ingének mellfodra lát-
ndet szalagon hordja s jobb vállán át három
ve. Katátjának mell és új-hajtókája legombolt.
ggöny mögött oszlop köti le figyelmünket-Fel-
rban:

-NCISCUS. T.
. Imperator."
it"
nzer sculps. 1769."
proprietas."
e
ia & Societ."
n in Bibliotheca I.R."

keretnek 33: 27.1 s a réilapnak 40.6: 28.5 cm.
I.

3171.

140/95 № 72.

Frischütz Ferenc

1769 Possony

Bécsi származásu.

Kapmagyarországtvösök 31 l.

Trischlerné Ferk Anna, textilművén

L: Maksisz Agamemnon

- Krónika Borétó 3

Jelenkor, Pécs, 1981- jún. XXIV/6.

3970. Quaestiones in librum IV. Sententiarum. — Canticum Canticorum cum versione Germanica. — Sermones de sanctis. — Iacobus de Cessolis: Ludus scaccorum. — Stella clericorum. — Notabile de sacerdotibus. — Notabilia de Dominicali oratione. — XV. sz. 236 fol. Némileg díszített kezdőbetűkkel. Kötés: új. Valószínűleg a Budáról 1686-ban Bécsbe szállított könyvek közül való.

3976. Tractatus de meteoris. — XV. sz. 126 fol. Egy díszes figurális iniciáléval, különben dísztelen. Kötés: új. A Budáról 1686-ban Bécsbe szállított könyvek közül való. Bele van kötve egy levél, amelyet Pálóczy György esztergomi érsek 1435 táján Milánóból Pálóczy Mátyushoz (1435—37 nádor) intézett.

3979. Bernardus de Parentinis: Dicta sanctorum patrum de sollemnitatibus missarum. — Hericus de Frimaria: Tractatus super Decalogum. — Guillelmus de Lanicea: Dicta salutis. — Iohannes de Erfordia: Tractatus de confessionibus audiendis. — 1431—37. 193 fol. „per manus Ipoliti de Weresmarth studentis ac Decliniste Quinqueecclesiensis nati Ambrosii de Senthgwrgh . . . in scola (!) predicte Civitatis. Anno D. MCCCCXXX primo." Egy nagyobb és több kisebb díszes kezdőbetűvel. Sima bőrkötés. A Budáról 1686-ban Bécsbe szállított könyvek közül való. „Iste liber fuit condam Ipoliti de weresmarth . . . concessus M. mathie Bach(?) Cantorj et concionatori et debet devoluj ad Ecclesiam . . . Bachiensem 1453." (C. L. 792. sz. — Petrovich Ede: Veresmarty Ipoly pécsi kódexe. Irodalomtörténeti Közlemények 1968. 672—676. l.)

3985. Petrus Lombardus: Glossa super epistolas Pauli, pars II. — 1363. 203 fol. Díszes fekete-vörös iniciálékkal. Kötés: új. „reportate Wienne per stephanum scholarem de chöttze (= Köpcsény) Anno domini MCCCLXIX." Kötés: új. A Budáról 1686-ban Bécsbe szállított könyvek közül való. Kötésén XXII. János pápa oklevele 1328-ból a pannonhalmi apáthoz. — A könyv végén egy soreddig fölnem oldott titkosírással. (U. I. l. 63. sz.)

TRIZNYA Mátyás

Szabó Ferenc: Trizmya Mátyás
alkotásai. = Katolikus Szemle,
XXXVI. évf. 3. sz. 1984 291-294. p.

sef: Üzletportál

TRIZNYA Mátyás

Kerényi Magda: Római magyar fesztő
Kiállítása Bernben. = Bécsi Napló,
V. évf. 1. sz. 1984. 7. p.

Bern, Centre Wittigkofen

TRIZNYA Mátyás

SÁRKÖZY Péter: Búcsú Triznya Mátyástól. = Hitel,
IV.évf.24.sz.1991.nov.27. 62-63.p.

Troger

a bécsi Akadémia igazgatója sok oltárképén kívül (még harasvásárhelyen is van) előbb (1744) a györi volt jezsuita templom főoltárképét és mentényének kupolaját, majd (1744) főhajójának dongaboltozatát díszítette ~~[illegible]~~ falképével (Angyali üdvözlet).

Kampis Antal: A magyar művészet a XIX. századig. Bp. 1968. 167 l., képes /Minerva zsebkönyvtár/

139. l.

Paul Troger

Pozsonyban festett falképeket.

Artner Tivadar: A barokk művészete. Bp. 1968.
Móra k., 129 l., képes.

119.l.

Paul Troger

bécsi festő, többféle dolgozott, hosszabb időt töltött Magyarországon.

Kampis Antal: A magyar müvészet a XIX. századig. Bp. 1968. 167 l., képes /Minerva zsebkönyvtár/

139. l.

M.D.K.

Troger Pál, festő

festette a előri Bencés templom oltárképét és a freskók nagy részét. A templom a XVII. század közepén épült.

Horváth László: Budapest - Győr - Sopron

Bp. /é.n./, Panoráma. /Magyarország írásban és képben 13.köt./

32. old.

Troger, festő, MDK

Dorfmeister a késő barokk soproni festőre többek között Troger művei is nagy hatást gyakoroltak. 37 Vold

Mojzer Miklós: "A magyar barokk művészet" kiállitása a Fabricius házban. 373.o.

Soproni Szemle, Helytört. Folyóirat. XVII.1963.

Nu82.

J?

M.D.K.

Troger, Paul, festő

(1698-1762)

megnérni!

Mildorfer tanítványa, mind gyakrabban szerepel a XVIII. sz. 30-as éveiben feltűnő osztrák festők közöll, akik lassan kezdik kiszorítani az olaszokat.

Allgemeine Kunstgeschichte, Leipz.Veb.Seemann.I.Aufl. 1966.Bd.V. Die Kunst des 17.und 18.Jahrhunderts, 864 o. 516 old.
agy.fejezt: A.N.Tichomirov,

Troger

Öreg szentjeiben hasonló az a hatalmas erejű bűnbánó szent Péter (az 1948-as soproni barokk kiállításon), mely bécsi expertise szerint Sigrist műve, s melyet korábban Tiepolonak véltek.

Hatkai Endre: Barokk kiállítás Sopronban. Magyar Művészet. 1949. 16. évf. 2. sz. 76. l.

Troger

két képén is szerepel a jellegzetes kinyújtott karú angyal 1739 körül (Tóbiás gyógyítása, a Szentháromság Wranavban) - mely a soproni Szentlélek templom 1782-ben más kéz oltárképén is megjelenik. A művén győri tartózkodása is közeli időre esik, 1744-47 közt, a soproni tartózkodás magyarázható volna, de egérében inkább Maulbertsch-hez áll közel a soproni kép.

Gatkai Endre: Barokk kiállítás Sopronban. Magyar Művészet. 1949. 16. évf. 2. sz. 76. l.

Troger Pál

műve a Teicher-gyűjteményből származó olajvázlat Mária eljegyzésével (mely az 1948-as soproni barokk kiállításon látható volt), a schönbrunni várkápolna főoltárképéhez készült.

Gathai Endre: Barokk kiállítás Sopronban. Magyar Művészet. 1949. 16. évf. 2. sz. 76. l.

MDK

Troger , festő

Osztrák festő. A német rajzanyag keretében állítják ki néhány lapját a Magyarországon is működő művénnek.

– : A Bécsben kiállított mesterrajzok tárlata a Szépművészeti Múzeumban 7

NÉPSZABADSÁG Bp., 1967. aug. 3.

Benne egy 1751. (pecsétlőtűzkő.) Péter váci püspöktől Telesvári Miklós esztergomi vikáriushoz. (1425—57.) (C. L. 958. sz. — H. VI. 1. 76. sz.)

4229. Lapus de Castillionchio: Allegationes abbreviatae per Antonium de Butiro. — Guilelmus Holborch: Collectio conclusionum Rotae 1376—1381. — XV. sz. 395 fol. Illuminált. Kötés: új. „Sacristie Strigoniensis". (H. VI. 1. 111—112. l.)

4237. Sermones in evangelia. — Petrus Lombardus: Libri Sententiarum excerpti. — Lucidarius sive dialogus inter magistrum et discipulum. — Sermo de cupiditate. — Cyprianus: Tractatus de abusionibus seculi. — Augustinus: De corporis et animae misera vita. — Chrysostomus: Sermo de patientia. — De conflictu vitiorum et virtutum. — Evangelium apocryphum. Infantia Salvatoris. — Collectanea theologica. — XV. sz. 326 fol. „Manu propria Valentinus presbiter." Sima bőrkötés. A Budáról 1686-ban Bécsbe szállított könyvek közül való. Bejegyzés: (fogalmazás) „Venerabilis Ludovicus dei gratia Rex Ungarie et Bohemie etc. fidelibus nostris Capitulo strigoniensi salutem et gratiam." (C. L. 975. sz.)

4253. Innocentius III.: De miseria conditionis humanae. — Bernhardus Claravallensis: Liber apologeticus. — Tractatus moralisatus. — Themata sermonum de sanctis. — Paradisus animae. — Speculum peccatoris. — Augustinus: De lapsu mundi. De vita Christiana. — Isidorus Hispalensis: Synonyma excerpta. — Augustinus: De vera et falsa poenitentia. Admonitio. De conflictu vitiorum. — Bernhardus: De quattuor gradibus. — Richardus a S. Victore: De quattuor gradibus. — Collectanea praesertim ex operibus Bernhardi, Gregorii et Hieronymi decerpta. — De laudibus B. Mariae V. — XV. sz. 192 fol. Kötés: új. Valószínűleg a Budáról 1686-ban Bécsbe szállított könyvek közül való.

4254. Lectura in Libros Sententiarum. — Tabula in S. Thomae Aquinatis opera. — Auctoritates sanctorum patrum ac doctorum. — Expositiones rariorum verborum, partim Germanice. — Synonyma. — XV. sz. 264 fol. Illuminálás: vörös-fekete-kék rajzú iniciálék. — Egykorú gótikus vaknyomásos bőrkötés. — „Iste liber est Magistri Sigismundi obrecht de lengenfeld" (pozsonyi kanonok).

4262. Petrus Lombardus: Glossa ordinaria super Epistolas Pauli apostoli. — XIV. sz. 182 fol. Illuminálás: vörös-fehér-zöld iniciálék. — Egykorú

TRIZNYA Mátyás

Saikaly Péter: Búcsú Triznya Mátyástól.
= Hitel, IV. évf. 24. sz. 1991. nov. 27. 62-63. p.

TRIZNYA Mátyás

O.L.Gy. [OrtutayLovas Gyula]: Pro Arte Hungarica. In Népszabadásg, 50.évf. 58.sz.1992. márc.9. 8.p. mmm.

taché culturel de l'ambassade hongroise,
vateur du Musée de Budapest,
storien, et
SSUTH, historien d'art,
qui suivait.

Monsieur VALLIER adjoint aux affaires
conseillers municipaux, représentaient la

stiques de la région, on pouvait remarquer :

onservateur du Musée de St ETIENNE
OCHE-MANILLIER, peintres
sculpteur
elieur à PEROUGES
entaliste à l'école Nationale des Beaux Arts

ssage à l'exposition de Monsieur RASPAIL,
NOBLE.

a rendu compte de l'exposition, sauf le
madaire LYON-POCHE a également fait un

Le conseiller artistique,

M. LAMBERT

TRIZNYA Mátyás

KOVÁCS Sándor Iván: Triznya Mátyás halálára.= Magyar Hirlap, 24.évf.262.sz.1991. nov.8. 13.p.

TRIZNYA Mátyás

KOVÁCS Sándor Iván: Zsuzsa és Matyi. = Magyar Hirlap, 24.évf. 86.sz. 1991. április 13. mellékelt 9.p.

A Magyarországi Olasz Kultúrintézet igazgatója
tisztelettel meghívja Önt

TRIZNYA MÁTYÁS

emlékkiállításának

megnyitójára,

amelyre 1997. december 1-én, hétfőn 18 órakor,
kerül sor az Olasz Kultúrintézet Előcsarnokában.
(Budapest, VIII., Bródy Sándor u. 8. – Tel.: 118-8144)

A művész születésének 75. évfordulója alkalmából rendezett kiállítást
Prof. Szörényi László, a Magyar Tudományos Akadémia
Irodalomtudományi Intézetének igazgatója nyitja meg.

A kiállítás megtekinthető 1997. december 22-ig,
hétfőtől péntekig naponta 10-től 13 óráig és 16-tól 18 óráig.

Il Direttore dell'Istituto Italiano di Cultura
ha l'onore di invitare la S. V.
all'inaugurazione della

MOSTRA
COMMEMORATIVA

dell'artista

TRIZNYA MÁTYÁS

che avrà luogo alle ore 18 di lunedì 1° dicembre 1997
nell'atrio dell'Istituto Italiano di Cultura
(Budapest VIII, – Bródy Sándor u. 8 – Tel.: 118-8144)

La mostra, organizzata nel 75° anniversario della nascita dell'artista, sarà inaugurata dal Prof. Szörényi László, Direttore dell'Istituto di Studi Letterari dell'Accademia Ungherese delle Scienze.

La mostra resterà aperta fino al 22 dicembre 1997, ed è visitabile da lunedì a venerdì, dalle ore 10 alle ore 13 e dalle ore 16 alle ore 18.

Il Direttore dell'Istituto Italiano di Cultura
ha l'onore di invitare la S. V.
all'inaugurazione della

MOSTRA
COMMEMORATIVA

dell'artista

TRIZNYA MÁTYÁS

che avrà luogo alle ore 18 di lunedì 1° dicembre 1997
nell'atrio dell'Istituto Italiano di Cultura
(Budapest VIII, – Bródy Sándor u. 8 – Tel.: 118-8144)

La mostra, organizzata nel 75° anniversario della nascita dell'artista, sarà inaugurata dal Prof. Szörényi László, Direttore dell'Istituto di Studi Letterari dell'Accademia Ungherese delle Scienze.

La mostra resterà aperta fino al 22 dicembre 1997, ed è visitabile da lunedì a venerdì, dalle ore 10 alle ore 13 e dalle ore 16 alle ore 18.

A Magyarországi Olasz Kultúrintézet igazgatója
tisztelettel meghívja Önt

TRIZNYA MÁTYÁS

emlékkiállításának

megnyitójára,

amelyre 1997. december 1-én, hétfőn 18 órakor,
kerül sor az Olasz Kultúrintézet Előcsarnokában.
(Budapest, VIII., Bródy Sándor u. 8. – Tel.: 118-8144)

A művész születésének 75. évfordulója alkalmából rendezett kiállítást
Prof. Szörényi László, a Magyar Tudományos Akadémia
Irodalomtudományi Intézetének igazgatója nyitja meg.

A kiállítás megtekinthető 1997. december 22-ig,
hétfőtől péntekig naponta 10-től 13 óráig és 16-tól 18 óráig.

munkáit is kiállíthassák, késztette a rendezőket arra, hogy az egyetemes „világművészet" bemutatásától visszalépjenek, és megelégedjenek a Nyugat termésével. A „*Westkunst*" tehát nem egy mindent bezsebelő, hanem éppen fordítva, egy önkorlátozó cím volt.

A tiltakozás így hát félreértésen alapult, de hozzá kell tennem, egy olyanon, ami semmiképp sem volt egészen jóhiszemű. Aki egy kicsit közelebbről ismerte a művészeti életet, az ugyanis tudhatta, hogy egyrészt tényleg igaz az, hogy (legalábbis a harmincas évektől kezdve) a modern művészet történetét sajnos be lehetne mutatni úgy, hogy a kiállítók csak a nyugati félteke produktumaira szorítkoznak, illetve azoknak a kelet-európai művészeknek a munkáira támaszkodnak, akik Nyugatra emigráltak. Volt persze kivétel is, de nagyon kevés.

Másrészt pedig az is világos volt, hogy a kérdésnek, különösen a hatvanas-hetvenes évek óta – egy gazdaságpolitikai és intézményszervezeti aspektusa is kialakult. Megszületett ugyanis a múzeumoknak és a galériáknak az a nemzetközi forgószínpada, amelyik egyre gyorsabban pörögve (és persze egyre magasabb árakat produkálva) úgy alakította át a képzőművészetet, hogy az ettől kezdve nemcsak a modern kor „*szellemiségét*", hanem egyre erőteljesebben a nyugati társadalmak *anyagi kultúrájának* a struktúráját is tükrözte.

Mindenesetre azok, akik a Westkunst-ot támadták, úgy tettek, mintha nem tudták volna, hogy a „Nyugat" ez időben gazdaságilag és az intézményeinek a komplexitását tekintve is tényleg egy olyan ringlispilhez kezdett hasonlítani, amelyre nem lehetett a baleset veszélye nélkül kívülről, pl. „keletről" fölugrani. Más lapra tartozik, hogy a ringlispil forgását a messziről érkező emigránsok is elviselhetetlenül szédítőnek, gyakran pedig egyenesen agresszívnek vagy arrogánsnak érezték (de nem egy Vasarely! – vagyis még ebben a kérdésben is óvatosan kell fogalmaznunk).

Lábjegyzetből a címsorokba

Tovább bonyolította a keleti–nyugati kultúra és a kapcsolatos szóhasználat körül kialakult *idegességet* a ringlispil iramát is bírja. Így került sor az aacheni találkozóra. A messziről jött professzorok és kritikusok többségének nyilván sejtelme sem volt arról, hogy miféle kongresszusra érkeztek, és hogy hányan véreztek el már előttük a Westkunst–Ostkunst problémán. Megjöttek hát, és egész egyszerűen elmondták, hogy mit is gondolnak.

A konferencia nem kapott akkora sajtónyilvánosságot, mint egy-egy újonnan megnyílt múzeum, de az ott elhangzottak, most, hogy kötetbe foglalva is megjelentek, mégis nyomot fognak hagyni.

Malevics szakálla

Mert először is: az olvasó tekintélyes szerzőkkel találkozhat a könyv lapjain, akiknek a véleményére érdemes odafigyelni. Például a Frankfurter Allgemeine Zeitung kultúrrovatának a szerkesztőjével, *Eduard Beaucamppal*, vagy *Dieter Rontéval*, aki hosszú időn át a bécsi modern múzeum igazgatója volt. Aztán *Peter Wittlichhel*, a prágai művészettörténeti intézet igazgatójával, vagy *Sarabjanovval*, a Lomonoszov Egyetem professzorával, és egy sor más orosz, lengyel, cseh stb. szakértővel. A találkozó moderátora, és így a kötet előszavának az írója a pozsonyi származású, s jelenleg Kölnben élő *Thomas Strauss* volt. A magyarokat a közelmúltban elhunyt *Németh Lajos* professzor, valamint *Körner Éva* és *Beke László* képviselték.

Érdekes módon az előadóknak több mint a fele a századforduló és az 1925-ig tartó időszak modernista fejlődésével foglalkozott – ami már maga is arról árulkodik, hogy a kelet-európai művészet egyetemes fontosságú korszaka a *század első negyedere* esik – és ami utána jön, az inkább csak a diktatúrák ideje és a túlélés, illetve a passzív ellenállás, a külső-belső emigráció periódusa volt. Még ekkor is születtek nagy teljesítmények, de ezek szükségszerűen csak közjátékok maradhattak a most felvetett kérdés nagyságrendjéhez viszonyítva.

A századelő vonatkozásában aztán különösen egy téma kapott újra és újra visszatérő fontosságot – a *szecesszió*. Úgy tűnik, hogy ez a sokáig megvetett, aztán a múzeumi gyűjtés és a műkereskedelem kedvencévé vált korszak kulcsszerepet játszott a kö zép- és kelet-európai országok *kultú válsi identitásában*. Azzal, hogy

Kaz

hatnak ránk – hiszei mények is ezt igazolt zel való játék), több zadra egyszerűen ma a durvább és inkább munkálkodó esemény háború, a totalitarizi tése, a hidegháborús a hozzájuk hasonlók. dik század alatt „ner figyelni" – ez a benyo emberben. Csak az új tűs politikai nap irányadónak, de azt, rodnyikként indult, é pontból később is a s gárd fejlődésvonalla haladt, vagy hogy az levics is Krisztus-sza gondolatainak a köz 1936-ban, illetve, hog években is az volt az leginspirálóbb motor rikai (!) művészek utó málevicsi „fehér szu fehéren fehér forma alkut nem ismerő (a szemében bizonyára letesnek" látszó) mis ket a kliséket felbori amik pedig rendszert nem nagyon méltányo

Különösen érdeke szempontból a Prágá lepült *Noemi Smolik* orosz kultúra századf ről. Számunkra tóre állított t század vé

TRIZNYA Mátyás

SÁRKÖZY Péter: Búcsú Triznya Mátyástól. = Hitel, IV.évf.24.sz.1991.nov.27. 62-63.p.

Nyomja ezt a kart lefelé, a

2. Készülék felső része
   Emelje meg a készülék felső
   hozzáférhessen
3. Masteregység
   Tartalmazza a fotóvezetést
4. Szinezőpatron
   Ide kell behelyezni a szine
5. Kis formátumu másolatok tar
   Alkalmazza ezt a tarót, ha
   formátumokra készit.
6. Papirvezetők
   A másolópapirok korrekt kii
7. Overhead-fólia kar
   Nyomja ezt a kart lefelé, h
8. Előhivóegység
   Szines másolatok készitések
   get és helyezzen be szines

TRIZNYA Mátyás

SZABÓ Ferenc: Triznya Mátyás halálára (1922-1991) =
Uj EmberXLVII.évf.45.sz. 1991. nov.10 . 9. p. ill.

wärts). — Die großen und die Spitzenvermögen kann man dabei als Reichtum ansehen. Die höhere Stufe der mittleren Vermögen gilt auch noch als ein verhältnismäßiger Wohlstand. Bei der niederen Stufe dieser mittleren Kategorie und insbesondere bei den kleinen Vermögen wird man aber wohl nur ein bescheideneres Dasein vermuten können, während die Besitzer von Zwergvermögen zusammen mit den Vermögenslosen bereits die städtischen Armen darstellen.

Die folgende Tabelle verdeutlicht die Aufgliederung der Haushaltsvorstände nach den relativen Vermögenskategorien:

---

[12]) Paulinyi, wie in Fußnote 4.

[13]) Es ist der ungarische Rechengulden in Münze = 100 ung. Denare oder Pfennige.

TRIZNYA Mátyás

(hajnóczy): Triznya Mátyás halálára. = Magyar Nemzet, LIV.évf.247.sz. 1991. okt.21. 1o.p.

TRIZNYA Mátyás

Kiáll. Bp. Olasz Kulturintézet 1984.

Piazza Péter: Triznya sómai akvarellyei Budapesten. = Új Látóhatár, 36. 1985, 3. 407-408.

Il Direttore dell'Istituto Italiano di Cultura
ha l'onore di invitare la S. V.
all'inaugurazione della

MOSTRA
COMMEMORATIVA

dell'artista

TRIZNYA MÁTYÁS

che avrà luogo alle ore 18 di lunedì 1° dicembre 1997
nell'atrio dell'Istituto Italiano di Cultura
(Budapest VIII, – Bródy Sándor u. 8 – Tel.: 118-8144)

La mostra, organizzata nel 75° anniversario della nascita dell'artista, sarà inaugurata dal Prof. Szörényi László, Direttore dell'Istituto di Studi Letterari dell'Accademia Ungherese delle Scienze.

La mostra resterà aperta fino al 22 dicembre 1997, ed è visitabile da lunedì a venerdì, dalle ore 10 alle ore 13 e dalle ore 16 alle ore 18.

A Magyarországi Olasz Kultúrintézet igazgatója
tisztelettel meghívja Önt

TRIZNYA MÁTYÁS

emlékkiállításának

megnyitójára,

amelyre 1997. december 1-én, hétfőn 18 órakor,
kerül sor az Olasz Kultúrintézet Előcsarnokában.
(Budapest, VIII., Bródy Sándor u. 8. – Tel.: 118-8144)

A művész születésének 75. évfordulója alkalmából rendezett kiállítást
Prof. Szörényi László, a Magyar Tudományos Akadémia
Irodalomtudományi Intézetének igazgatója nyitja meg.

A kiállítás megtekinthető 1997. december 22-ig,
hétfőtől péntekig naponta 10-től 13 óráig és 16-tól 18 óráig.

TROGER, Paul fató

Ólomberakásos ablakok az rk. tpl.

Keresztes Gyula: Marosvásárhely régi épületei
Mvh, 1998 28.

napjainkig. Az első kötet kopott búrkötés
jegyzőkönyvét tartalmazza s 1581-ig terjedő
Gazdag levéltára rendezetlen.

A város piaczán:

Emlékoszlop háromszögletes, balusztrádos, lép
korintizáló oszlop, ennek tetején a Szentháromsá
a feszülettel ölében, ennek tetején galamb. Il
kanczellár és trencséni és liptói főispán emelte
látható felirat szerint. XVII. század.

Főtér 23.

Czopf stílű emeletes épület négyszögletes ka
tojássorral ékes; e fölött az erkélyen kov. vasrá
monogrammal és 1837 évszámmal.

M. D. L.

TROGER, Paul festő

Győr, Szt. Ignác II. tolkezék

(1744–1747)

„Verklärung des hl. Ignatius"

„Verkündigung Mariä"

Garas: Maulbertsch Bn. 1960. 106. l.

Tróger P.festö. XVIII.sz.

Jhb.d.KKCK.1919.Beiblatt.Sp.5-8.

MDK

Troger Pál

Récsey Viktor dr.: A pannonhalmi ebédlő-terem régi falfestményei és stukkói. Művészet 1903. 241-251.l.

M. D. K

TROGER Pál festő

Győr Széchenyi tér 9. Bencés

templom (1641) falképei

Gerő László: Magyar építészet tola-
dó hagyományai 35. l.

Bn. 1951.

Troger Pál

Éber László:

Troger Pál magyar-
országi művei.
Művészet. 1913.

U.a.: Werke von
Paul Troger in
Ungarn. Ungarische
Rundschau. 1914

21. Sz. évk. jamár 12éi
1905

A m.kir.vall.és közokt.min
sz.a.kelt s a bpesti IX.ke
letének másolata:

Egyszersmindenkorra
fejében a müemlékek orsz.b
dijnok részére 45 azaz negy
sitom az állampénztárt, hog
lően bélyegelt és a müemlé
láttamozott nyugtatvány el

TROGER, Paul

GARAS Klára: 18. századi osztrák mesterek művei Magyarországon. = MNG Évkönyve 1991 (1991) 194-195.p.

dailleur, AHA. 1957
daillenkunst in Ungarn

y Múzeum Évkönyve

t's Leben und Werke,

varházak

kannte Quellen zur
schen Volkstracht des

- und Landeskunde.

rk.): Irodalom és felvi-

Évkönyve
ények
s Múzeum Évkönyve

Kazinczy 1831

Kazinczy Erdélyi lev.

Kazinczy 1903

Kazinczy–Cserei 1825

Kazinczy Levelek

Kazinczy Pályám
KDM
Kelényi 1974

Kelényi 1976

Kazinczy
országi M
Kazinczy
összes m
1880
Kazinczy
bevezeté
7. Bp., 1
Nicolaus
rischen d
Worten i
stellung
(Kiadta
Kazinczy
Kiadta V
Bp., 189
Kazinczy
Kuny Do
Kelényi
Bp., 197
(Építész
Kelényi
Bp., 197

Troger Pál

wod

Ilképzőm

320. l.

Troger, Paul

Irod

=

Wey Presb

136. l. képekkel
140. l.
141. l.
142. l.

Tsz.:

Kelet	Beszélő neve (olvashatóan)	Hiv.	Magán	Inturb.

Troger Pál

vod

Pigmüvel

529. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Troger Pal

(1698-1762)

[illegible]rod

2

Pig Muvel

553. b.

555. 1.

Tek

Europa
film és lapterjesztő vállalat

Budapest

V Rothermere ut. 12. III-1

Troger Pál
1698–1762

l Ormadatok
137.186 l.

Kelt

.....

.....

Összesen .....

Troger Pál

Angyali üdvözlet,
fenti változata 1747-ből
a bécsi barokkmúzeum
új szerzeménye.

Repr.

Die Weltkunst

1937. ápr. 4.

Ulmus campestris, scabra, levis

spil

Troger Paul

Maid.

Hekler MM Tost

191. l. 192,

193. l

~~Vecchi Tiziano [illegible]~~

3026

304

19. Marohn Ferdinand.

(Életrajzi adatai ismeretlenek.)

Szerelmi vallomás.

A ház kőkerítése melletti padkán, az udvar dúskoronájú fája alatt, jobbra fordult menyecske ül rokkája mellett és sodorja a fonalat. Vele szemben fiatal férfi foglal helyet, jobb kezével térdére könyököl, balját zsebébe akaszt beszél~~ni látszik~~, a mit ~~az asszonyra~~ lesütött szemekkel hallgat. A feketehajú asszony ~~fején~~ fodros fehér főkötő ~~van~~, ruhát kivágott, rövid szürke kabát ~~ahak ujja~~ hajtókás mellvédős kötény ~~kék~~, a mely elé fehér kendőt tett és szoknyája barna. Az ifjú sárga kalapot, kék ujjast és mellényt, fehér nadrágot és borított czipőt hord. Haja fekete, bajusza s szakálla nincs. ~~és piros nyakkendője csokorra kötött~~. Mellére rózsát tűzött. A kőpadkán kosarat csepüvel; az ifjú lábainál, a kosáron piros kendőt és fejük felett, a polczon korsó-alakú edényt látunk. Az előtérben jobbról fiastyúk szaladgál négy apró csirkéjével mig a kakas a ketrecz tetején áll. A háttérben, az ól szalmafedelén, két fehér galamb turbékol. Jelzése balról a lépcsőnél: »*Ferdinand Marohn.*«

Vászon méretei 29·5 : 39 cm.

⊥ ujakkal

⊥ csokorra kötött piros nyakkendő

⌈ kék ⊥ vísel.

Tröger Pál

cred

Hekler M M Tört

1881

Vasfúró VII. 241

Troger Paul

wod

Hekler Mill Töst

133. C

Pius, VII, pápa VII. 271.

Troger Tál

vod

Entzföpapok

260. l.

J E G Y Z Ő K

melyet 1946 április 25.-én a MO

A MOB ideiglenes let

Margit-szigeti ásatásoknál elő

lékéből származó 105 db m rvány

Régészeti Intézetnek.

Az Ásatási és Régész

ben kötelezi magát, hogy a MOB k

ségébe visszaszállitja.

Troger Pál

írod

Rados Jenő A m. kir.
állami felső építőipariskola 1939-40-évi szünidei felvételei. Győri műemlékek. [Bp. 1941] 4. l.

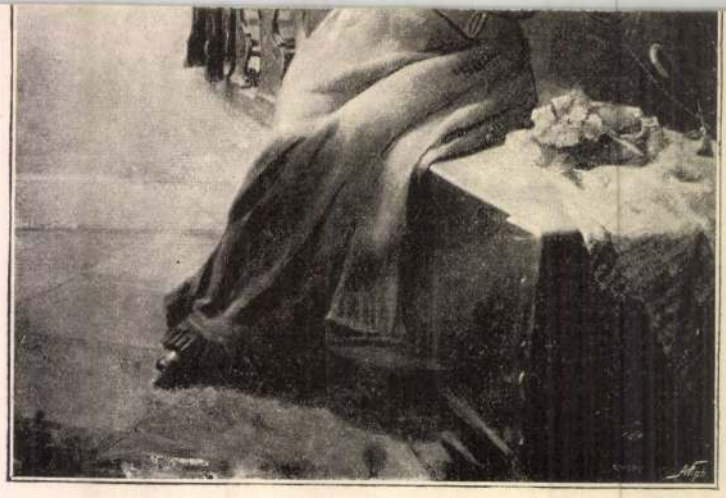

Knopp Imre. Az elhagyott.

Troger, Paul

l.

Hekler Ung

100 l.

III.

Jegyzék.

		Fizetendő Budapesten	
		Korona	Fillér
1	Magyar nemzet története 7/o	80	—

Troger, Paul

l.

Hekler Ung

116. l.

Tisztelettel

A HAZAI BANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

ÉRTÉKPAPIROSZTÁLYA.

Troger Pál

l.

Tölgyery Pozsony

12. l. 31. l.

Tü brownból, ökori VIII. 94

Troger Pál

l.

Thierfelsödemantel

53. l.

TURÓCZI SÁNDOR KÖNYVTÁRA

HELYSZÁM: 363
V.-II.3.

SZAK: Művészet.

SZERZŐ NEVE: Fischl

FORDÍTÓ NEVE:

KÖNYV CÍME:

KÖTÉS NEME: ALAK:

KIADÓ: ÉV:

Troger Pál

az alsó városi fe-
rences templom
Kent Antal és
Kent Ferenc Képe
1774-ből.
Az alabbi forrás
szerint
Huczinger József
bécsi festő nüvbi.
Horv Thiir Szeged
32. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Troger, Paul

1698 – 1762

vrod

Barát-Éber-Takács.

A művészet története.

II. k. Europa művészete

Bp. 1934. 285-l.

Troger Pál

erőd

Szabómagyfest.

110, 111. l.

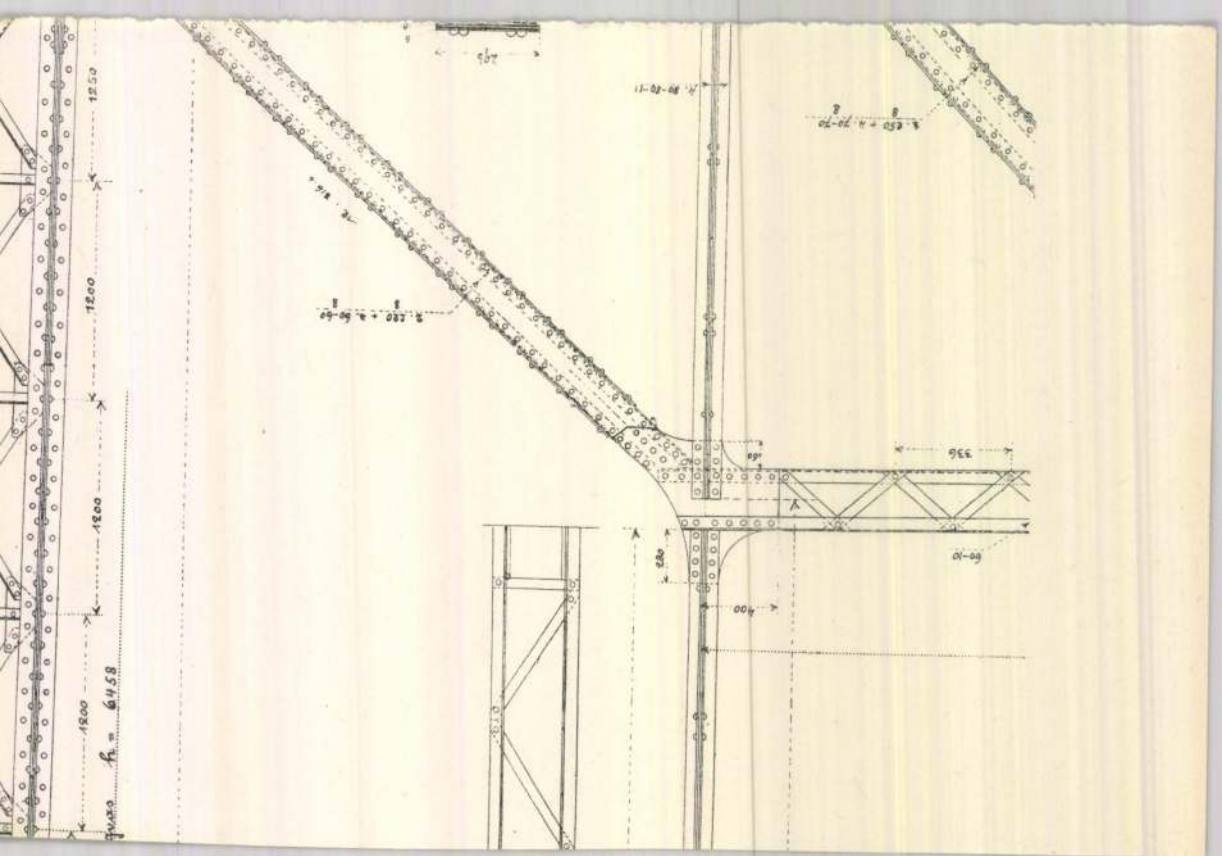

Troger Pál

l.

Gróf kiáll. 1919-1929

28 l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Troger, Paolo

1690 – 1762.

pittore trentino

[illegible] a [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

122 – 123. l.

Budinis 161. l

C. T. II. tabla

Troger Pát

l.

Müller-Flórián-Kápolna

60. l.

IIIX

Troger Paul

l.

MdEstkept

228

Troger Paul
festö

l.

Kapbarokk

Reg. Tars. Evk

II. 257. l.
259. l.
261. l.
267. l.

Troger Pál

1698 – 1762

źród

z

Csákós József:

A primásteri Nep. Szt. János szobor Pozsonyban.

Forum. 1936. 44. l.

(magyar rész)

Troger Paul

wod

Petermagjuuv Vibyl.

Verecke

Fol.

TEMI NYOMDA
M-KÖRÚT 6.

Gyula urnak
dő

u.16. BUDAPEST

Troger Pál

festő

szód. 1744

Dívald Magyarvenel.

Zig. l.

Troger Paul

1.

Garas Kracker.

5, 6. l.

7 l.

15. l.

16. l.

28. l.

30. l.

Troger Pál

festő

l.

Schoenterézvárosi

14. l.

T. 943.

feltüntető e térképen fölül
. Jelzése
J.M. Pesten 1856.

2 cm.

Troger Paul

lásd.

Szepm. Muz. graf.
oszt. 24. kiáll.

Troger Paul

d.

Forum

1935. 90. P.

91. d.

Troger Paul

l.

Forum
1938. 64. l.

Troger, Paul

vrsd

Lyka-Luther

II. 235. l.

Rafael már Firenceben is
ezen a téren is sokat fejlődik,arck
gasabb belső kifejezésüek lesznek,P
tett,de ezek nem önállóak,hanem bel
Itt többnyire a pápák arcképeit fes
festészet legmagasabb szinvonalát k
még öreg korában is igen erélyes,en
arcképe.Kezében is kifejezésre jut
eredeti a Pitti-ben van,de az Uffiz
képnek kellemes vörös tónusa van.Ug
Tommaso Inghirani biboros arcképe./
szült.A tudós férfi alakját érzékel
embert,a tudós humanistát és költőt
lágy,puha fehér,fekete szürke tónus
ra emlékeztet a krakkói Czartoryski
arcképe.Csupa finomság,csupa liraisá
téka nihetetlen finomságokat rejt ma
a Donna Velata /Pitti/,mely kétes mű
A Pittiben van egy önarcképe,mely ne
Barberini/.Tul kemény,hiányzik belől
lágysága,költői liraisága.Morelli Gi
Gyüjteményben őrzik a X.Leót két kar
Giulio de Medici/ ábrázolt hármas ar
ezen is a piros és fehér szinek domi

Rafael Rómában is foglalko
lémáival.Még firenzei Madonna-kompoz
szent péterváři Eremitage-ban őrzött
elhagyja a Lionardo hatása alatt alk
ve gula-kompozicíót.Tondóba komponál
Madonna komolyabb,idősebb,mint firen
nak érzete tükröződik róla.A megvilá
mint Firenzeben.

Troger Pál

l.

Arch. Ert

1910. 197, 198. l.

Keippel-

1905. VI. 13.

Bella Lajosnak Sopron: fh. távirati értesítés Schön-
err Gyula érkezéséről

Troger, Paul

1.

A. Bezmünvesztek
kompe.

Bp. 1940
822. l.

Vestprein vármegye VI. 224

Troger Pál

l.

Vallo Győr

143. l.

144. l.

145. l.

Bd. 9

Bd. 434 pil. 18.

h. [illegible]

borús zavarok idején legnagyobbrészt kivágták. A szőlők fáinak gyümölcsét a diákság és a katonák szedik le. 1)

Kassa ezen 1696-iki állapota az előző időkhöz képest hanyatlást mutat. Az 1677-ben történt összeírás a belvárosban mintegy 500 házat tüntet fel. Az erre vonatkozó okirat az akkori háztulajdonosok nevét is följegyzi. 2)

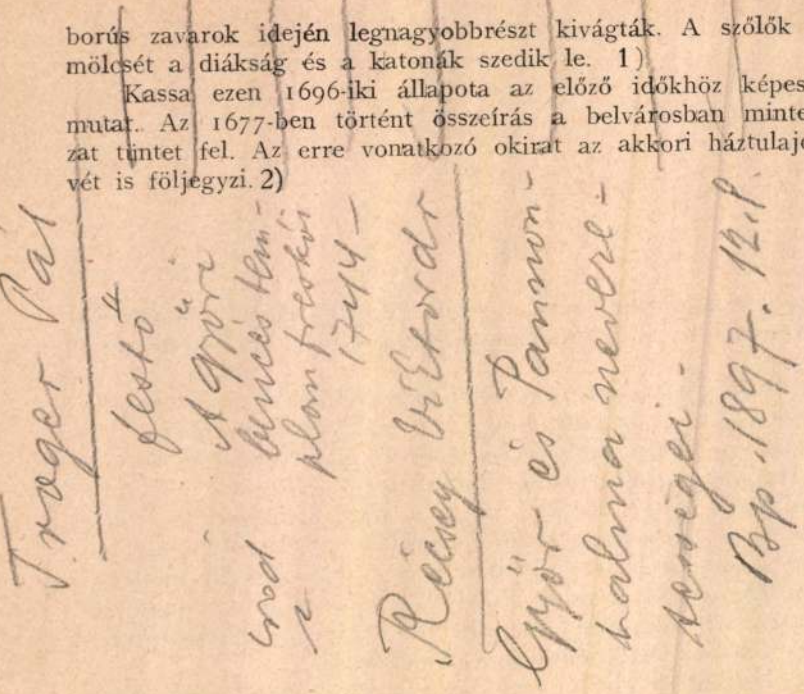

III.

Midőn az országos helyzet s a domonkosok rendi viszonyai lehetővé tették, a kassai konvent visszaállítása királyi rendeletre megtörtént.

I. Lipót 1697. december 16-án Bécsben kelt okiratával tudomására adta a Kassai tanácsnak, hogy a bécsi perjel kérelmére, az egykor virágzó s a lelkipásztorkodás terén buzgón fáradozó domonkos-rendet Magyarországon ismét bekebelezi s Kassára visszahelyezi. Fölszólítja a magisztrátust, hogy a rend templomát a bécsi priornak, illetve a szerzetnek azonnal rendelkezésére bocsássa, mivel az udvari kancellária levéltárában lévő s másolatban mellékelt okmány tanusága szerint Rudolf király azt egykor a városnak élelemtárul csupán oly kikötéssel engedte át, hogy a domonkosoknak visszatérésük esetén, haladéktalanul visszaadja. 1)

Mivel a városnak a királyi rendelet végrehajtásáról szóló jelentése késett, az udvari Cancellária 1698. március 11-én, azt 15 napi határidőre megsürgeti. 2)

Treger Pál

l.

Mihály Pannonh.

21. l. 23. l.
26. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Troger, Paul

festo

ired.

Szmreciányi Nova

34, 35.l - 38.l.

Rubens Pieter Paulus

2969

30. J. Drechsler.

(Sz. Bécsben 1756-ban. † ugyanott 1811. április 28-án.)

Virágcsokor.

A vörös márványasztalon egy dombormíves vázában különféle kerti-virágokból kötött csokor diszlik, a melyek közül a kiemelkedő nefelejts-szál jobbra hajlik. Középütt a fehér szegfű fölött, de a két rózsa között, egyszerű virágú büdöske, ez alatt kék folyóka s legfelül kiemelkedő Iris köti le figyelmünket. A kinyilt violaszinű mákvirágon, barna lepke űl, az alatta levő fehér virágocska felé kék pillangó száll, a halványszinű La France-rózsán hangya szaladgál s jobbról a tulipán felett lehajló telt virágú büdöske szárán, tarka pillangó halad. A váza előtt harmatos őszi baraczkot egy nagy légygyel, galyat lehajló levelekkel és madárfészket négy tojással látunk. Jelzése az asztal szélén alatt jobbról: »*Joh. Drechsler f. 1808.*«

289

Fa, méretei 53 : 39 cm.

1873: V. (II. 24.) — 1876: IV. 78. — 1878: V. 98. — 1880: V. 98. — 1881: V. 98. — 1883: V. 247. — 1884: V. 212. — 1885: V. 212. — 1886: V. 212. — 1887: V. 212. —

Troger Pál

ivód

Myskérnő

70. l.

Michalik József VI. 164

Troger Pál

Dívald 1927

138-l

leányka, Utczaseprő fiu, Csikós, Erdélyi
i hajadon, A dádé rajkóival, Szőlőpász-
német nyelvű kiadásában / C.A.Haendel,
: A szénás szekér, Kaczérkodó, Dudás, E-
ny. Aczélra metszették Mahlknecht, Ax-
n készült művei után.
erházy István arcképe, vizf.- U.a. neje
vizf.- Tisza Kálmán arcképe, kőrajz.-
gész alak/, krétarajz.- Reményi Ede
ndásznak.- Forinyák Géza arcképe, kőrajz.-
kép/.- Petőfi arcképe, tusrajz, Hecke-
rcképe, kőrajz.- Friedmann Bernát, izr.
Nádasdy Tamás arcképe, kőrajz.- Gróf
olajf., a kolozsvári Casino számára.-
- Gräfenegg Vilmos arcképe, kőrajz.-
- Xántus János, mint tengerész kapitány,
rcképe, kőrajz.- Báró Radák István arc-
az első kép után.- Radákné arcképe, u.
ajf.- Matta gyógyszerész arcképe, olajf.,

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Troger Pál
györi kincsi kamarai
tiszt
Rot Hunt
II. 31. 1.

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Troger, Paul

wód

z

Fürsthangsz

33. l.

34. l.

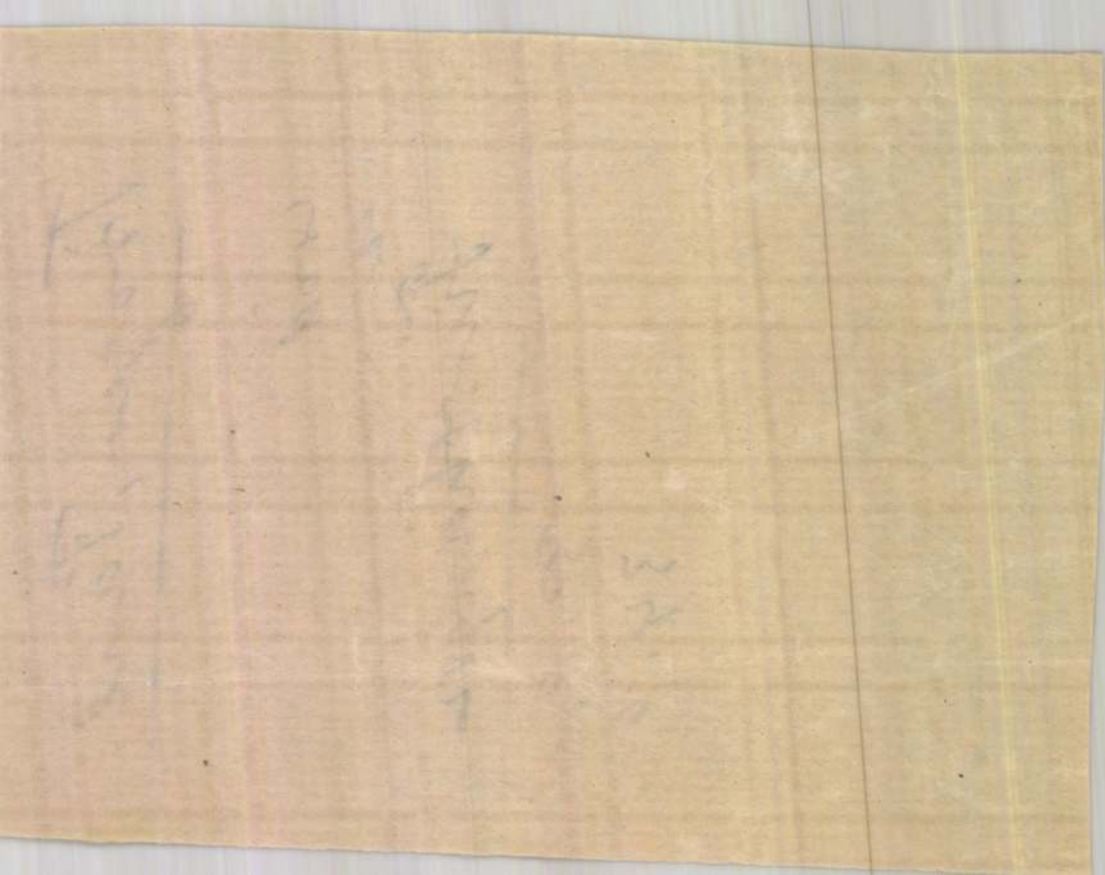

Troger Pál

1698-1797

irod

v

Kat Lex

IV. 401. l.

Troger, Paul

festő

l.

Péter II

62. l.

63. l. képpel

37/1938

Troger Pál

l.

Wagner

165, 167, 198,
202. l.

jobbra fordult. Kezeit felemelte.
szakállt hord. Hátán batyut visz.
kán övvel, térdig érő nadrág és

5·8 cm. — Lelt. sz. 1476. — Vétetett
Torretól 10 lirán, vagyis 9·20 K-án.
us 22-én (191–98). — Az elszámo-
ugusztus 26-iki 373 eln. sz. határ-

Troger Pál

Jestő és Utobrány

egy emlékszem

van magyar vo-

matkozása

Laid.

Wurzbach

47 K. 232 l

Troper Pal

Festö

lásd

Wurzbach

47K. 207 l

Troger Pal

festő

irod

Vaszys 1863. 450 l

Troger Pál

festő

1698 - 1777

wod

e

Om IV 154 l

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

m.

évi ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Troger Pál

festő.

Lvod

Ent Tört. 26. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta.

Troger Pál

A győri jezsuita, most bencés templom freskói

1744.

Gyurkai Rudolf: A győri és pápai templom. A pannonhalmi főapátság története. V. k. Győr 1907.

729. l.

Budapest

~~VI., állatkerti-út 1 sz.~~

Rákos u. 10

Troger Pál

Előd

Pfeifer Elek

A megújult templom
és életre kelt mű-
kincsei.

Szegedi Új Nemzedék

1938. június 5.

Troger Pál

vía

Magyar László:

A szegedi Ferences barátok két évi munkával újjá-épitették az évszázados Mátyás-templomot.

Délmagyarország

1938. junius 5.

Troger Pál
1698–1762

1) Szűz Mária az alvó kis Jézussal, olajf.
Repr.

2) Jézus és a szamariai asszony, olajf.
Repr.

3. Szent Erzsébet, Hinvárlát a pozsonyi Szent Erzsébet templom főoltárlepelen.
Mihályi Ernő dr.

Pannonhalma.

MAGYAR MUVESZET

1928. 40, 41. l.
58. l.

4) Szűz Mária és Szent Domonkos (Kétes)

Troger, Paul

Pozsonyban festette
Donner Rafael arcképét.
Ezt Jacob Schmutzer
metszette rézbe.
Csányi Károly: Donner
Rafael-Gyom. MMÉE Közl.
1932, 46. l.

B. U. É. K.

SZOMBAT

1

Kat. Újév
Prot. Újév

Izr. 28. S. Vaera Teb. 5698.

Troger Paul

ród

Csánky Dénes

A Szépmüvészeti Múzeum

nyomnan rendezett

gyűtemenyei

MAGYAR MUVESZET

1936 247 p

1

F

Troger Pál

A pozsonyi Szent Erzsébet templom freskói és oltárképei 1742.

Dénes Tibor dr. Újabb adatok Szent Erzsébet magyar ábrázolásainak esztétikájához. Képzőművészet 1931.

86. l. - 87. l.

Troger Pál

Művészeti lex. 786. l.

OKTÓBER

6

Troger Pál

Magyz. 123. l.

~~Agrag~~ stobrocska feje, római VI. 280.

Troger Tal

Muvészet 1903. 241, 250
– 1913. 337–387, 381–390
– 1914. 263

Magyar Muvészet
1925. 282
1926. 102, 114
1927. 543
1928. 40–41, 58,
335, 540–542, 651–652

Dana W. P. W.: Magaiy (Soiti
37 (973), 4355 (949).

Troger Pál

festő

Festette az altenburgi (Austria) benczés kolostor falképeit.

Dr. Romer Floris Frenc

Könyvtári buvárlatai Altenburg ba és Göttweigben.

Magyar Erdőszemle 1881

mf. 102-l

Troger Pal

fecto

laid

Arch Ert

1910. 196

Troger Pal

festō

lásd

B Gör 83. l.

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

yezem:

ry helyettesének
ása.

Endrényi Imre, Szeged.

Troyer Pál

fatkepei a szön. Szókes egyhai-
ban.

F. Czinár. Mon. I. 318-319.
Hunfalvy J. Mo. és Erd.
Kép. II. 31.

Pasteiner Gy. Akad. Ert.
1896. 198. l.

Pannonhalmi Szt. Benedekr.
Neutare 1902-3. 31 l.

Gyecze. Müemlékek.
345 l

Troger Pál

vád

Pigler Andor: A győri Szent Ignác-templom és mennyeretképei. Bpest, 1923.

Ism.

Osvoslán Zoltán: Szárudok. 1925. 189. l.

Troger, Paul

Számos rajza a bpesti
Szépmüvészeti Múzeumban.

irod

Pigosztrfestrajz. 181–188. l.

Magyar vonatkozású
müve itt említve nincs.

Troger Pál

festő

Győr szent Ignác templom

falképei 1743–1747

vod

Stengyőr. 10.l.

Pigler 50 és köv. ll.

18. HÉT

VASÁRNAP

29

Cantate, Albert

HÉTFŐ

30

Katalin, Katalin

KEDD

A *Magyar Könyvbarátok* ki akarják emelni a könyvet a füzetes vállalkozások és bazáráruk áradatából; tartós, művészi köntösű, értékálló könyvet adnak viszonylag olcsó áron.

Troger, Paul

(4)

MAGYAR MÜVESZET

1925. 282
1926. 102, 114
1927. 543
1928. 40–41, 58, 335, 540–542, 657–652
1931. 25, 429
1932. 283, 285

BAROSS SZ

Kereskedő-, Iparos- és Rokonsz
Budapest, IV. Bástya-utca 5

Igen tisztelt Szakosz

Kedves B

A Baross szövetség 197. sz. viselő
tályének emelése céljából a nemzetközi v
bíró s itt Budapesten (Gödöllőn) augusz
Jamboree-n szerepeltetni akarjuk. A csapat
sajnos szövetségünk, a mai nehéz viszon
miért is tagjaink szíves áldozatkészségét ke

Tekintettel erre a nemes célra, a
gyen szíves a mellékelt csekk-lap felhaszn
tehetségének megfelelő kegyes adományát h

Midőn még szíves áldozatkészségéé
Baross testvéri üdvözlettel hive:

Budapest, 1933. junius 15.

a

Troger Pal

Wod

Száradok

1927–28. 804. l.

5. JAH

ZENTRALVERL

MÜNCHEN 22

Troger

Ltåb I. 137

III. 102

Troger Pál

festő

érod

Csányi Károly:

Győr műemlékei

Magyar Építőművészet

1943. 286. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Troger, Paul

lásd

Bejm. Muz.
graf. ort. 63. kiáll.
(1932.) 19–33,
36–41. n.

T ist.

—| Bildhauer-

|—O| waren

Troger, Paul

1698 — 1762.

lásd

Szépm. Mur.
végi kept. hat.
1937. 262. l.

687

Troger Pál
festő

írod

Jerei Ferenc dr.
A győri zsidó templom.
Győr, 1939.
10, 11. l.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Tröger Pál

l.

Cincák

8, 27, 36 l.

Tröger Pál

l

Szépművészet

1943. 149. l.

GYŐR L

Die Ansicht Győr's vom

M. D. K.

TROGER, Paul freskófestő

Wien

Szül. 1698 Welsberg (Tirol), megh. 1762

Ytáliában tanult, 1751-ben a bécsi Akadémia professzora, 1754-ben rektora

1742-43 Pozsony Erzsébet apácák t. mennyezet és oltárképek szign. fotó

1744 Győr Szt. Ignác t. szentély mennyezetkép, fő oltárkép szign.

M. D. K.

TROGER, Paul freskófestő"

1747 Győr Szt. Ignác t. főhajó mennyezetképe fotó'

Marosvásárhely ref. t. Krisztus keresztelése főoltárkép

Garas XVIII. n. 29-32, 65, 71, 72, 76, 105, 111, 114, 172, 182, 187, 189, 217, 222, 257, 265 268, 272, 273, 275, 278, XVIII. - XX. t.

Troger, Paul/1698-1762/ MDK

festő

A pozsonyi Erzsébet apácák/1742/ és a győri jezsuiták templomának mennyezetképeit /1744-47/ festette.

Magy.Müv. Tört. I. /szerk. Dercsényi/ 394.o.

Troger, Paul , festő MDK

még az akadémikus vonalon dolgozó "hivatalos" barokk szakaszába tartozna. -.-
226.o.

Agghazy Mária ism. Garas Klára: Magyarországi festészet a XVIII. században.
Müv. Ért. 1956. V. évf. 2-3. 225-227.o.

MDK

Troger Pál. a bécsi akadémia tanára

festette a győri Szt. Ignác-templom főoltárképét és mennyezetképeit. (A templom belseje az oltárképpel repr.)

Borbíró-Valló: Győr, Bp. 1956. 113 l.

Troger MDK

müvein nem látható "az államraison által szabott követelményeknek fokozott érvényesülése."

271.o. (Pigler Andor opponensi véleménye.)

Kandidátusi vita Garas Klára: Magyarországi festészet a XVIII.században c. dolgozatáról.
1955. febr. 7.
Müv. Ért. 1955. IV. évf. 2. sz. 270-282.o.

MDK

Troger, Paul

győri müködése

Vigilia, 1947,jan. XII.1.sz. 53. 1.- Jajczay János: A magyarországi barokk és Maulbertsch.52-55.1.

MDK

Troger Pál festő
oltárkép

D. Lepold Antal esztergomi kanonok levele a Műeml. Orsz. Bizottságának, Esztergom, 1939. jan.2.

M.D.K.

Troger Pál
festőművész

Egyik tanítványa festette a pannonhalmi
ebédlő képeit.

Bierbauer Istvan: A magyar nemzetes tanítórendek
Bp. 1930 régi épitkezéseiről 13 l. Pannonhalma

Troger Paul MDK.

A győri bencés (egykori jezsuita) templom főoltárképe (Szent Ignác megdicsőülése), menyezetfreskói (Szent Ignác lelkének menybevitele; 1744) a hajó freskói (angyali üdvözlet és angyalkoncert; 1747).

Csányi Károly: A régi Győr. H.l.m.

10.l.

Troger Pál festő 1698-1762 M.N.K.

A győri jezsuita templom képeit festette.

Czike Gábor: A XVIII. sz. művelődéstörténete. Bp. 1929 50

MDK

Troger Pál

Szent Erzsébet apotheozisa. A pozsonyi Szt. Erzsébet templomban lévő kupolafestmény részlete, repr.

Éber László: Troger Pál magyarországi müvei. Müvészet 1913. 381-390.l.

Troger, Paul

12

Ród

Deines Tibor: Troger-és

Maulbertsch-kiszk. a ber-

lini Deutsches Museum-

ban.

Győri Szemle.

1935. 35 – 37. l.

MDK

Troger Pál

Mennyezetfestmény a győri Bencés templom szentélye fölött, repr.

Szent Erzsébet apotheozisa. Kupolafestmény a pozsonyi Szt. Erzsébet templomban, repr.

Éber László: Troger Pál magyarországi müvei. Müvészet 1913. 381-390.l.

MDK

Troger, Paul

Dénes Tibor: Troger és Maulbertsch képek a berlini Deutsches Museumban. Győri Szemle 1935. 35-37.l.

MBK

Troger, Paul

Troger Pál, festő, 1698-1762

A Liszt Ferenc Múz-ban egy kép a domonkos kolostorból tárgya a rózsfüzér átadása. Eddig Altomonte Mártonnak 1657-1745 tulajdonitották, de Aurenhammer Hans Altomonteról irott könyvében Troger hatását mutatja. 285.old

L.E./László Emőke/: Ujabb barokk festészeti irodalom. X 284.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. ..évf. 1960
Sopron

Troger , Paul MDK

festő

a győri bencés /volt Jezsuita/ templom
főoltárképe és boltozat-freskói.

80.o.

Szigány Jenő: Führer durch Győr.Raab/. Sopron 1958.

Troger Pál

Valló István: Győri képeskönyv. Bp. 1942, 25 l.
Officina.

2 ablakos, jobbra fülkében Sz.Mária-

T

MDK

Paul Troger, 1698-1762.
1742-benmjön Pozsonyba.
Szt.Erzsébet-freskók a pozsonyi Szt.Erzsébet-tpl.
-ban.

dr.Dénes Tibor:Árpádházi Szt.Erzsébet magy. ábrázolásainak.... Képzőművészet, 1931. 83-88 l.

Paul Troger festő M.D.K.

1742 ben a pozsonyi Erzsébet-apácák tplomának menyezetképei és oltárképek.

1744 győr, jezsuita tplom szentélyének freskómenyezete és főoltárképe

1747 u.o. a főhajóban: Angyali üdvözlet

harosvásárhelyi r.k. tplom főoltárképe

Kampis, hagy. műv. Bp. 1960 448

P. Troger festő M.D.K.

rajzai a soproni Liszt Ferenc museum-
ban.

Gunth. hüeml. 1959 I. 320

Paul Troper

Győrött dolgozik a Szent Ignác
templomon 18. sz-ban

Fügedi Erik: Jelentés a II. várostörté-
neti konferenciáról

Arrabona 1964 263. l.

Troger ,festő

Sopronban a hajdani Teicher-gyüjtemény olajvázlatára amely Mária eljegyzését ábrázolja ,Troger nevét lehetett igénybe venni. 69.old

Csatkai Endre: Adalékok a soproni barokk müvészethez. 64.old.I.rész

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XXII.évf.1968. Sopron.

Troger ,festő

A nagy osztrák barokk festő magyarországi műveiről Hekler Antal ösztönzésére ismertetések jelentek meg,Pápa,Szombathely,Győr. 262.old. 37.jegyz

Csatkai Endre: Adalékok a soproni barokk festészethez II.Dorfmeister és kortársai 253.old

Soproni Szemle.Helytört.folyóirat.XXII.évf.1968 Sopron

Troger Pál,festő,1698-1762

Magyarországon is dolgozott.Az osztrák barokk egyik legnagyobb művésze volt.A Soproni Liszt Ferenc Múz. több rajzát őrzi,bár ezek közül több nem teljesen hiteles. 276.old

Csatkai Endre: Barokk rajzok kiállitása a Liszt Ferenc Múzeumban 271.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat. XX.évf.1966 Sopron

Troger ,festő

A Dorfmeisternek tulajdonitott Mária eljegyzése vázlat,valaha Teicher Károly gyüjteményében,most Lang Gyuláné-nál Troger müve. 364.old

Csatkai Endre: Maulbertsch nyomai Sopronban 364.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XXI.évf. 1967 Sopron

Troger Pál, festő, 1698-1762

Magyarországon is dolgozott. Nagy barokk festő. Erdő-részlet rajza a Liszt Ferenc Múz-ban hiteles, bár a brünni rajznak másodpéldánya. Fekete repr. 274.old

Csatkai Endre: Barokk rajzok kiállitása a Liszt Ferenc Múzeumban 271.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XX. évf. xx 1966. Sopron

Troger Pál,festő,1698-1762

Magyarországon is dolgozott.A Liszt Ferenc Múz-ban az erdei kép rajza hiteles,bár ez is másodpéldánya a brünni múzeum rajzának. 276.old. Rajza274.old

Csatkai Endre: Barokk rajzok kiállitása a Liszt Ferenc Múzeumban 271.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XX.évf.3.sz 1966. Sopron

Troger Pál,festő,1698-1762

Magyarországon is dolgozott.neves osztrák barokk festő
A Liszt Ferenc Múz-ban rajza egy Caritas kép.Csak meg-
kérdőjelezve származik Trógertől. Fekete repr.273.old

Csatkai Endre: Barokk rajzok kiállitása a Liszt
Ferenc Múzeumban 271.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XX.évf.3 1966.
Sopron

Troger Pál,festő,1698-1762

Magyarországon is dolgozott,neves osztrák barokk festő
A Liszt Ferenc Múz-ban három rajza,egy Krisztusfő,
egy akttanulmány feszület corpuszához és egy Caritas
kép csak megkérdőjelezve Tróger müve. Caritasról kép
a 277-ik oldalon. 276.old

Csatkai Endre: Barokk rajzok kiállitása a Liszt
Ferenc Múzeumban 271.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XX .évf.1966.
Sopron

Troger Pál,festő,1698-1762

Magyarországon is dolgozott,nagy osztrák barokk festő
Egy tollrajza,amely egy királyt főpapok között ábrázol,a Liszt Ferenc Múz-ban van.Aschenbrenner Wanda az idősebb Winterhalternek/1702-1769/ tulajdonitja.
Csatkai Trogernek vallja. ~~Képe a 275.ik oldalon.~~ 276.old

Csatkai André: Barokk rajzok kiállítása a Liszt Ferenc Múzeumban 271.old

Soproni Szemle.Negyedévi folyóirat.XX.évf.1966.
Sopron

Troger Pál,festő1698-1762

Magyarországi működése főleg Győrhöz kapcsolódik,ott a bencés templom freskóit festette.Sopronban magántulajdonban egy Dorfmeisternek tulajdonitott vázlata,de ez a schönbrunni várkápolna főoltárképének a vázlata.
286.old

L.E./László Emőke ?/:Ujabb barokk festészeti irodalom 284.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XX.évf.1966.
Sopron

Troger Pál,festő,1698-1762

Sopron környékén több festmény mutatja.Igy a zsirai kastély mennyezetképe,vagy az árpási templomban egy oltárkép Szt.József halálával.Sopronban egy Kesergő Mária kép,magántul.Közel áll művészetéhez,lehet,hogy az ő műve. 286.old

L.E./László Emőke ?/:Ujabb barokk festészeti irodalom 284.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XX.évf.1966. Sopron

Troger P.
/Tø/ osztrák festő

Repr:
Vázlat a brixeni dóm mennyezetképéhez.
Bp. Szépm. Muz.

14.o. 2. kép

Szt Ulrich. Oltárvázlat.

16.o. 3. kép.

Garas Klára: Vázlatok és tanulmányok a XVIII. századi osztrák festészetben.
Művészt. 1960.VIII. évf. 1. sz. 12-17.o.

Troger P. MDK

osztrák festő

A melki Studentenkapelle 1745-ben festett mennyezet képének rajzvázlata. /Prága/
olajvázlata/ Lemberg/,mely eddig Kremser-Schmidt alkotásaként szerepelt.

13.o.

A brixeni főhajó bárány imádása jelenetéhez készült olomvessző rajz./Szépm. Muz/. 15.o

Garas Klára: Vázlatok és tanulmányok a XVIII. századi osztrák festészetben.
Müv.Ért. 1959.VIII. évf. 1. sz. 12-17.o.

Troger P.

osztrák festő

Repr.
Péter apostol és Simon mágus.

Bp. magántulajdon.

17.o. 4. kép.

Garas Klára: Vázlatok és tanulmányok a XVIII. századi osztrák festészetben.
Műv.ért. 1959.VIII. évf. 1. sz. 12-17.o.

MDK

Troger P.

osztrák festő

1750 körül a bécsi skot bencések templomának főoltárképét/ Szt Ulrich/ és mellékoltárképeit festette.

15.o.

Garas Klára : Vázlatok és tanulmányok a XVIII. századi osztrák festészetben.
Müv.Ért. 1959. VIII. évf. 1. sz. 12-17.o.

MDK

Troger P.

osztrák festő

1743-ban / a hradischi premontrei apátság számára megfestette Szt Péter és Simon mágus képét. 1739-ben uo. a nyári ebédlőt festette. Később az apátok arcképeit festette.

Neki tulajdonitható a toronyboltozat mennyezetképe: ~~szétn~~/ Szentháromság szentekkel.

16.o.

Garas Klára : Vázlatok és tanulmányok a XVIII. századi osztrák festészetben.

Müv.Ért. 1959. VIII. évf. 1. sz. 12-17.o.

Troger P. MDK

osztrák festő

"Angyali üdvözletű Győr. /vázlata Wien Barockmuseum/

Szt Pétert és Simon mágust ábrázoló olajfestménye /Bp. Magántulajdon./

16.o.

Garas Klára : Vázlatok és tanulmányok a XVIII. századi osztrák festészetben.
Müv.Ért. 1959. VIII. évf. 1. sz. 12-17.o.

Paul Troger festő MDK.

Győr, szt. Ignác templom főoltára: szt. Ignác könyörgése. Mennyezetképek. 1744.

Genth. Müeml. 1959 I. 127

Paul Troger festő

M. D. K.

A győri jezsuita templom freskóit festette 1744-ben.

K. Divald: Old Hungarian Art. London 1931
206

M. D. K.

TROGER Pál festő

Ingár. Bencés templom faelemei

Magyar építészet. Bp. 1954. 71. l.

TROGER, Paul

WINKLER Gábor - FEKETE György: Győr. Bp. : Interpress, 1990 57.p. szines képe

Szt.Ignác templom, főoltárkép

TROGER, Paul

Katolikus templomok Magyarországon. Szerk. Dercsényi Balázs. Irta: Török József, Marosi Ernő. Bp. : Hegyi és Tsa., 1991 XLVII.

TROGER,Paul

KRAPF, Michael: Paul Troger: Sein „Heiliger Cassian" für den Dom zu Brixen : Der Bozzetto im Rahmen der Allerheiligen-Darstellung. - Mitteilingen der Österreichischen Galerie, Jg. 28, Nr. 72, 1984

Troger P. MDK

osztrák festő

R.pr.:

Vázlat a malki Studentenkapelle

mennyezetképéhez. Lviv Galerija.
13.o. 1. kép.

Garas Klára: Vázlatok és tanulmányok a XVIII. századi osztrák festészetben.
Művészt. 1960.VIII. évf. 1. sz. 12-17.o.

Troger P.

festő

MDK

Troger hiteles művét ismerhetjük fel /a bécsi Szt Ulrich templom főoltárképnek modellóját/, abban a két oltárvázlatban, mely a bécsi /Maulbertsch neve alatt/ és a müncheni /"Tiepolo iránya"megjelöléssel/ mükereskedelemben bukkant fel.

15.o.

Garas Klára: Vázlatok és tanulmányok a XVIII. századi osztrák festészetben.
Müv.Ért. 1959.VIII. évf. 1. sz. 13-17.o.

M.D.K.

...ok Györött.

Lyka:A müvészetk története, Bp. 1965. 174.1.

Troger, Paul fe

Freskó

Troger, Paul, festő MDG

kül. 1698-ban Tirolban, megh. 1777-ben sérsben, mint az Akadémia igazgatója. A barokk festénet jelentős ostrák alakja.

Az Erzsébet-emlékterem plom tőle szignált mennyezetfreskóit, a kupolán ht Erzsébet megdicsőülését, a 4 Pendentif-ben [csegelyben?] a polgári erényeket, a presbyterium álkupoláján az irgalmasság allegóját alkotta s valóminűleg 3 oltárképet is.

33-34. l. 72-73. lap. 76. lap.

Franz, A.-R.: Pressburg, die ehemalige Hauptstadt... Berlin: Stuttgart, 1935. 83. l. 12. t.

Troger Pál

cród

Ybl Ervin: Egy barok festőmester.
Budapesti Hirlap
1930 aug. 1.

Jacobs Romanus
fentiről szóló könyvének ismertetése-

MŰEMLÉKI ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
476 1916 szám
Ck.: 916 ... 13 n.

Nagytekintetü Bi

Ezennel van szerencsém a vise
augusztus és szeptember havában
leszámolást tisztelettel felterj
10933.86 koronát kitevö kiadások
ronával, szeptemberben pedig 277
hez járul Leimdörfer Nándornak i
tevö fa-számlájának összege, ös
Szeptember havi leszámolásom 40
tet fel, mely összeget az októbe
fuvarozások költségeinek fedezés

Csatoltan van szerencsém K
a vasbetonmenyezet készitéshez s

J. Troien rézmetsző

Katalógus XIII. Zrínyi Miklós egészalakja jobb felé vágtató lovon, háttérben a Mura menti csatá. Rézmetszet 1663. Szignatúra: A vienne Par J Troien au Despens de Petrus Cocus libraire a Bruxelles. 206 old

Cennerné Wilhelmb Gizella: Zrinyi Miklós, a költő arcképeinek ikonográfiája. 187.o.

Folia Archaeologica. XVI.1964. Képzőmův. Alap Kiadóvá: Bpest

G. A. Troitsch sc

laid

Laufberger F.

K. D. K.

TROITSCH, W. festő
(német)

1896-ban Magyarországon tartózkodott

Réti Bk. 1954. 324. l.

MDK

Trailesku György könyvkötő

Délmagyarországi kiállítás
Művézi kivitelű könyvek.

Schwind Béla: A délmagyarországi kiállításról
Grafikai Jemle 1891. 9 f. 136 l.

MDK

Troitsch W./német/

1896-ban az iskolához tartozott.

A Hellósy-iskola ideje. /1896-19ol./ 75.l.

dr. Trogmayer Ottó, múzeumigazgató

A Szegedi Móra Ferenc múzeum igazgatója vezette az ópusztaszeri ásatásokat. Ópusztaszer egyik legjelentősebb történelmi emlékhelyünk.

Dél-alföldi krónika.

1979. IV. 3. Televízió 16.10 (V/vé).

MDK

Trohl Pál kőmives

résztvett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Árnold: Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I. Kik épitették ujjá Budát az 1686. évi romokból? Művért 1957. VI. évf. 4. sz. 300. l.

MDK

Trogmayer Henrik, festö

Kerti pipacs.
Csendélet.

Turul-szálló. Kaposvár.- Borzsenyi irodalmi és müvészeti Társaság dunántuli téli tárlata. 1933. dec. hat.

Trocsányi Sámuel

ötvös.

1760-ban Szrogh Sámuel külső mesterhez of felzételtel szegődtetik, hogy ott egy esztendeig levelét szolgáljon. 1761-jún. 17 erről kelt levele Szroghnak bizonyítja, hogy Trocsányi nála egy esztendeig levélért szolgált, kiadja részére e levelet, hogy a kassai céhbe felszabadíttassék. Felszabadíttatott-e vagy sem, nem tudni. A céhjegyzőkönyvben nyomaimes.

Mihalik József. Kassaváros ötvösségének zárt. Bpest 1900. 306. l.

Nagy Saûdomé

festö.

Trocsányi Sámuel

ötvös inas.

Mestere Szrogh Sámuel Kassán. Egy cöre szegödött 1760. szt Erzsébet napjától 1761. Szt Erzsébet napjáig. Apja Sámuel.

Mihalik József. Kassavám. Ötvösszenek története. Pest. 1900. 326. l

Pálka Károly

festő.

Trócsányi Ferenc

ötvös

1732 Tokaj

Kassán tanult Debreceni Andrásnál.

Kapmagyarorszötvösök. 31 l.

fordult

~~nézve~~ Tején fez van nagy bojttal; bajusza
átjá zsinóros s köpenyének csatjáról két
ül

PASCHA

az alak nagysága 3.7 cm.

97

140/95 № 100.

Trocsányi Ferenc
ötvös mas.

Mestere Debreczeni András Kassán. Y erre Hegödöt 1712. maj 26.

Mihalik József Kassaváros ötvösségének története. Bpest. 1900. 327. l.

Petrides János

szobrász

Theer, Róbert (1808—1863).

594. FÉRFI KÉPMÁS (Männliches B
(Bezeichnet rechts unten): Rober
Miniatürök. Mindegyik 18×13 cm

Theer, Robert (1808—1863).

595. FÉRFI KÉPMÁS (Männliches B
Wien 1858.
Miniatür. 13.5×11 cm.

Theer, Robert (1808—1863).

596. NŐI KÉPMÁS (Damenbildnis).
Wien.
Miniatür. 11×9 cm.

Theer, Robert (1808—1863).

597. FÉRFI ÉS NŐI KÉPMÁS (Män
zeichnet unten): Robert Theer V
Miniatür. 8,5×7 cm.

Thorma János, szül. (geb.) 1870.

598. A CSÓK (Der Kuss). Jelezve (B
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung). 3

„T. Krenner V."

vatékából (Aus der Nachlassenschaft des Künstlers).

ában (in der Art des).

ersuchung des hl. Antonius).

Illusztr. V. tábl.

er). A kép az 1640-es évszámmal és mellette Adriaen szignaturájával van ellátva, stilusban mindamellett viseli. Teniers sajátkezüsége sem kétségtelen. (Das Bild ignatur des A. Brouwer. Im Stil deutet es aber auf die dessen Eigenhändigkeit nicht ganz sicher ist.)

Illusztr. IX. tábl.

Trocsányi fatemplom

képe régi -

Szutórisz Frigyes:

Sárosvármegyei

album

Eperjes é. n. 18. l.

N y u g t a t v á n y

.....

mely összeget a Műemlékek Országos Bizottsága 1934. évi

..... sz. leirata alapján -.....

.....

.....

Trócsanyi Ferenc

ötvös Tokaj

l XVIII n.

Kaposy Mazzarovnagi ötvösök 11. l.

BUDAPEST
1924

Trocsányi Bestalan

könyvkötő

Sárospatak

XIX. sz

l.

Budkönyvkötők

13. l.

MDK

Trochtervoll N. ötvös
1575

1575 máj. 6. polgárjogot nyert. T.N. aurifaber

Mihalik Sándor: Besztercebányai ötvösök a XV.-XIX. sz.-ban
Muz.-Kvt. 1918. 41-53.old.
(Kat

Troch

Troch M. könyvnyomdász M.D.K.

mük. a 19 n. derekán Budán

litográfiái fetsorolva:

Gerni, A magy. körajz. 1960 212

Troch M. E.

TROCH M. E. grafikus 1850-ben alapított Budán könyomdát. L. Giesendorf. Bibl: Lyka: Tbv. m. IV.

Januar no 1

régi Ország

fensége József Fer

NA

KZG

Troch

Ltáb IV. 108

Pózeni városház III. 41

Trock M.

Könyvnyomdász Budán az 1850-es években.

1854-ben ~~kiadta~~ nyomtatta Plan von Pesth-Ofen und Umgebung c. térképet, melyet Giessendorff litográfált s a Seiz-féle pest-budai Wegweiserben jelent meg.

~~Apponyi Albert gróf~~ ~~III. 55, 57, 60—62,~~

~~239.~~

Troch

l.

LykaMagyműI300-50

499. l.

Funi Acchile

Bágyadt Vénus

Bánatos Vénus

Szerelmes Vénus

Cardelli Augusto

Falu

Giannetti Teo

Tájkép

Girosi Franco

Udvarhölgyek

Graziani Alfio Paolo

Ablaknál

Grosso Orlando

Troger Pál

lásd

Pannonhalmi Szemle

1927. 106. l.

107. l.

108. l.

Vegyes

a.64

4 köt. 8r

Blümner

Hugo

Technologie und Terminologie
der Gewerbe und Künste
bei Griechen und Römern

I. Mit 53 in den Text gedruckten Holzschnitten
I–XII + 1–361. S. _____ Leipzig
B. G. Teubner
1875

II. Mit 60 in den Text gedruckten Holzschnitten.
I–VIII. + 1.–396. S. _____ u.o. 1879

III. Mit 44 in den Text gedruckten Holzschnitten

Troger, Paul

1698-1762

d. Barbétar

285.2

Troger Paolo

1698-1762

trentinói festő

Grőri szent Ignác

templom képei

Budinis

161. l.

tü Bizottság!

ím a Nagytekintetü Bizottságnak
20. és 21 én Jaákra tett és 34 koro-
utészámlámat.

ytekintetü Bizottság

alázatos szolgája

P. Troger, festő

M.D.K.

osztrák származású, a XVIII. sz. 40-es éveiben borsonyi és pécsi templomok oltár- és mennyezet-képeit festette.

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc

Akadémiai Kiadó, Bp. 1968. 906. old.

TROGER, PAUL

Paul Troger: Hl. Bartholomeus
Öl auf Leinw., 41,5x34,5 cm.

Aukción: WIEN, DOROTHEUM
624. Kunstauktion
Juni 1979
Katalogus 130.sz., 29.old.
Kép: Taf. 36.

TROGER, festő

Pandur József, győri festő /1888-1943/ Elsajátitotta a barokk mesterek /Troger, Maulbertsch/ stb. /kompoziciós módszereit, festői modorát, s a neobarokk irányzat szellemét követte. 208.old

SALAMON NÁNDOR: Lyka Károly és a győri képzőművészet 201.old

ARRABONA, A A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

Troger és Maulbertsch festőm. -k.

a bécsi akadémia nagy képviselői, kiknek működése hazánkban a 40-es évekkel /18.sz./ kezdődik.

Kapossy János: A magyarországi barokk európai helyzete
Magyar Müvészet. 1931. 25.l.

Troger, festő

MDK

a győri Szent Ignác-templomban fest.

Győry Aranka: Műalkotások ismertetése. I. rész.
Debrecen, 1945.

55. l.

MDK

Troger

Krisztus és samáriai nő, vf. A kompozició előfordul a pannonhalmi képtár egyik festményén és a Szépm.Muz. egyik másolatrajzán

Pigler cikke. Magyar Müvészet 1928. 651-652 l.

MDK

Troger

számos izben dolgozott Magyarországon

Figler cikke. Magyar Művészet 1928. 651-652 l.

M.D.K.

Trager, festő

nevét, Maulbertsch és Sigristével együtt, – sok tizedrangú kis mester felsorolása utánszerző avval a megjegyzéssel körli, hogy-bár finom jó művészek, de mégis csak idegenek. A kivándorló magyarok elvesznek Európában, a bevándorlók tértoglalása eget jelentett a bennszülött, az ország véréből táplálkozó művészet megfojtásával.

Hoffmann Edit: Pozsony a középkorban, elfelejtett művészek, elpusztult emlékek, Bp. é.n. 25. old.

u. D. K.

TROGER, Paul festő

(1698 - 1762) osztrák festő

Hermitsch kép (Brixen) (repr. 57. e.)

Müvészettörténeti Á B C Bp. 1961. 43, 57, 505

x

MDK

Troger, Paul, festő

készitette a pozsonyi Erzsébet apácák/1742/és a győri jezsuiták templomának/1744-47/mennyezetképeit.

A magyarországi müvészet története I. 44o.l.
Bpest, II.kiadás.1961.

MDK

TROGER, Paul festő

Pamiatky a Múzea, 41, 1992, 5/6.
Tematikus szám: Barock in der Slowakei.
16, 17, 18, 24, 26, 63. p

34, 35, 42, 44, 69. lap

MOL

Troger, Bergl, Kracher és Moulbertsch festők

Magyarországon dolgoztak.

Györy Aranka: Műalkotások ismertetése. I. rész.
Debrecen, 1945.

55. l

Troger, Paul

MDK

"Mária menekülése" c. tollrajz /1728 körül/

262. l.

Repr: 263. l. 4. kép.

D. Szemző Piroska: Franz Karl Palko alkotásai Pannonhalmán.
Művészettörténeti Tanulmányok. Bp. 1961. 259-267. l.

Troger Paul MDK

1742-ben Pozsonyban megfesti a Szt Erzsébet templom kupoláját, főoltárképét.

1744-ben az akkor jezsuita Szent Ignác templom mennyezetképeit.

A Pannonhalmi képtárban Trogernek tulajdonitott "Krisztus a samariai asszonnyal beszélget" c. olajfestményt F.K. Palko festette.

D.Szemző Piroska: Franz Karl Palko alkotásai Pannonhalmán.
Művészettörténeti Tanulmányok.Bp.1961. 259-267.l.
259-260.l.

M.D.K.

TROGER, Paul festő

Győr, Szt. Ignác eredetileg jezsuita, majd bencés templom mennyezet-képei

Rados Jenő: Magyar építészettörténet Bp. 1961. 177.

Troger,Pál,festő

méltatása

Éber László:Troger Pál magyarországi müvei/Müvészet,1
1913.381.l./

A magyarországi müvészet története I.
Bpest,1961.II.kiadás. 474.l.

M.D.K.

Troger Pál, festő

nevét azzal összefüggésben említi a szerző, hogy a külföldről hazánkba érkezett és itt dolgozó művészek munkáin nagyon sokszor kimutathatóan érezni lehet a magyar környezet áthasonlító erejét.

Dénes Tibor: Précis de l'Histoire des Beaux-Arts en Hongrie. Debrecen, 1936. 7.old.

M.D.K.

Troger [Pál], festő

győri Szent Ignác templomban lévő képét megtekintésre ajánlja:

Dénes Tibor: Précis de l'Histoire des Beaux-Arts en Hongrie. Debrecen, 1936.

Troger Pál MDK

A magyar barokk festői közül kiválik.

Mirowi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.

70.l.

M.D.K.

Paul Troger,festő,1698-1762

Bécsben tanúlt,Majd Olaszországba ment.1742-ben a pozsonyi Erzsébet apácák templommennyezetét és oltárokat fest.1744-ben Győrben jezsuita templ.freskók, főoltárkép.1747-a főhajóra Angyali üdvözlet.Főoltárkép a marosvásárhelyi Kath.plébánián.Müvészi értéke Maulbertschével vetekedik.332,448,449.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa.III.köt.A képzőművészetek,a zene, a szinház és a film.Minerva.Bpest.1960

Paul Troger, osztrák festő M.D.K.

a bécsi Akadémia igazgatója, Maulbertsch mellett a legjelentősebb osztrák barokk festő, sok művet alkotott Magyarországon, nagyon közül egy még Marosvásárhelyre is eljutott. 1744-ben festette a györi jezsuita templom főoltárát s a szentély feletti kupola freskóit, három évvel később, ugyanott a hosszhajó dongaboltozatainak freskóit.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

175. old.

MDK

Troger, Paul

Szent Benedek tanitványul fogadja
Maurust és Placidust

Ernst Muzeum aukciói XLV. /1930/. Gróf Zichy Béla hagyatékából. 41.l.

Troger, Paul festő M.D.K.

a bécsi akadémia igazgatója.

Oltárképek: Marosvásárhely, stb.

Győr, v.jezsuita templom főoltárkép, szentély kupolája, /1744/ főhajójának dongaboltozata /1747

/angyali üdvözlet/

Kaspis Antal : A képzőművészetek története 658.1.

A Kultura Világa Kp. 1963.

KampiidAntal

P. TROGER

Angyal üdrözlet. Győr, volt
Jezsuita templom mennyezetképzet 1747
(repr.)

Agghány Kária: Magyarországi ba-
rokk művészet Bp. 1960, TIT fő-szef
A. Szaba degyetemének előad. 42.

Paul Troger (1698-1762)

az 1740-es években festette mennyezet és oltárképeket Pozsonyban és a győri jezsuitáknak

Aggházy kária: Magyarországi barokk művészet, Bp. 1960. TIT József A. szakadegyet. Előadásai 42.

Troger Pál

Budinis

122-123, 161. l.

152. tabla

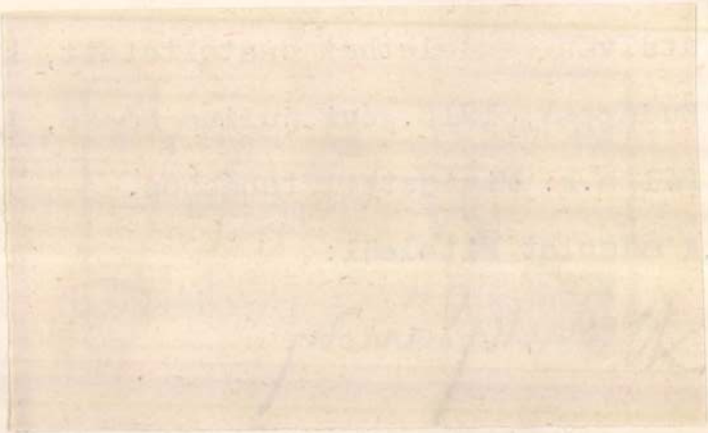

zwecks Auszahlung an die

an uns zu übermitteln, na

Zwecke für den Beobachtur

An die lö

LANDESKOMMISSIO

(~~Müemlékek~~

Zur gefl.

Es wird hi

Denkmales von der Beschi

Troger, Paul

újra felfedezett műve: „Ézsau és Jákob."
(Alte und Moderne Kunst, 1969. 15. l.

Bedő Rudolf: Az 1969.évben megjelent külföldi folyóiratok szemléje. - Művtört.Írt.1971.1.sz.67-79.l.

67. l.

Trogot, Paul

A 26. képaukción egy műve (védett) vagyonából a kikiáltási ár háromszorosáért kelt el.

E.K.: Aukció-kritika; Műgyűjtő, 1972/2.sz. 56.l.

Paul Troger

Magyarországon tevékenykedő nem magyar kármazsúr mester.

Fülep Lajos: Magyar művészet, Budapest, 1971

Troges, Paul von

a nagyszebeni Brukenthal-múzeumi képeiről értekezik Teodor Jonescu. (Alte und Moderne Kunst, 1970. 45.l.

Bedő Rudolf: Az 197o. évben megjelent külföldi folyóiratok szemléje. Művtört.Ért.1972.1.sz.71-82.l.

71.l.

Paul Troger

1742-43-ban dolgozott Magyarországon. Mennyezetfreskót készített a pozsonyi Erzsébet templomában.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970.

66 l

Paul Troger

Győrben az egykori jezsuita, utóbb kereskedő templom szentélyének boltozatán Szent Ignác mennybevitelét festette meg 1744-ben.

Voit Pál: A barokk Magyarország, Budapest, 1970.

660

Paul Troger

A templom bejáratával a négy evangélistát, köztük Szent Lukács képében önmagát ábrázolta. A főoltár képét is ő készítette.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970. 67 l

Paul Troger

1747-ben Győrben a kajó mennyezetét az Angyali üdvözlet jelenetével és négy próféta alakjával díszíti.

Voit Pál: A barokk Magyarország, Budapest, 1970.

670

5

Paul Troger

Az orgonakorzat fölé pedig zenélő angyalokat, oldalfalaira hangszereket, figurákat festett.

Voit Pál: A barokk Magyarországon.

Budapest, 1970.

671

Paul Troger

„Győri jezsuita templom mennyezetének freskófestője. A főoltáron „Szent Ignác Könyörgése c. olajképe. 14. k. reprodukció.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970.

950

Paul Troger

festette a györi jezsuita templom freskóit. 21 p. reprodukció.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970.

96P

Paul Troger

műve számára festette meg Gaetano Fanti 1744-ben a győri szent Ignác templom mennyezetének architektúrájáll.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970.

531

Troger, Paul

Immaculata-képét a grazi Joanneum-ban említi

Sallárdy Zoltán: Egy barokk kori Immaculata-típus ikonográfiájához. - Művtört.ért.1970.4.sz. 284-288.l.

287.l.

Troger, Paul

egyik képe a bécsi Dorotheum 582. aukcióján 100.000 schillinges árat ért el. /Weltkunst, 1969.15.1./

Bedő Rudolf: Az 1969-ben megjelent külföldi folyóirat-cikk szemléje. - Művtört. Ért.1971.1.sz.67-79.l.

7o.l.

TROGER , [illegible] Pestó

Egyes művészek meghivást kaptak egyes magyarországi munkák elvégzésére. Ezek kitüzött feladatuk elvégzése után visszatértek hazajukba. Ilyenek voltak pl, a festő művészek között Troger, Maulbertsch, a szobrászok között Donner. 288.old

SZIGETI KULIÁN: Donner Gáspár Albert/1780-1858/szombathelyi orgonaépitő élete és munkássága 288.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 2.szám, Szombathely

TROGER, festő, grafikus

1948-ban Scholz János csellóművész a Soproni Múzeumnak ajándékozta XVIII-XIX.sz.-i barokk és biedermeier rajz és metszetgyüjteményét. Köztük Troger műveket is. 158.old.

DÁVIDNÉ, ASKERCZ ÉVA: A Soproni Liszt Ferenc Múzeum grafikai gyüjteményének története 157.old

Arrabona, 14. A Xantus János Múzeum Évkönyve, Győr, 1972

Troger, Paul, festő

Nemzeget freskóikat festett
magyar barokk templomokban.

Dr. Voit Pál: A barokk és Magyarország
692–700.
Élet és Tudomány, Bp. 1972. IV. 14. XXVII. 15.

M.D.K.

Paul Troger, osztrák festő

nevét említi a könyv "Szépművészet" c. fejezetének szerzője /Németh Lajos/, mint a győri Ferences templom mennyezet freskóinak művészét.

Hongrie 66, Bp. 1966. Szerk.: Cárdos, Miklós
Kd.: Pannónia 187. old.

Paul Troger, festő,

Talán Pécs gyzdasági helyzete akadályozta meg, a vá
rost abban, hogy a kor gyakran foglalkoztatott osztrák é
és hazai festőegyéniségei, mint Maulbertsch, Troger,
Kracker, Sigrist, Cimbal, Sambach és Schaller nem sze-
repelnek alkotásaikkal a pécsi müértékek sorában.
271.old.

Boros László: Tanulmanyok. Dorffmaister Baranyában
269.old

Müv.Tört.Ért. 1974. XXIII. 4.sz. Bp

Troger, festő

Amint az iszterák művészettörténet számontartja Maul-
bertsch és Troger vagy más barokk festők nálunk készült müveit, akként nekünk sem szabad lemondanunk művészeink külföldi terméséről. Ezért volt jó a Mücsarnok ba a külföldre szakadt magyar művészek seregszemléje. 55.old

László Gyula: Deák Ferenc művészete 55.old

Müv.Tört.Ért. 1976. XXV. 1.sz. Bp

1

Troger, Paul

vrd

Jacobs, Romanus:

Paul Troger

Wien, 1930.

~~Stuttgart 1698. okt. 30:~~

Zell im Pustertal (Tirol)

Meghalt Bécs 1762 július 20.

Magyarország működése-

Falkepei:

1742. Pozsony, az Erzsébet-

rendiek kolostor templo-

maban 54, 55. l. 56, 57, 58. l.

1744–47. Győr szent Ignác

templom 59. 60. l. u. 56, 60, 61, 62, 63.

64. l. 65. l.

Olajfestmenyei: 1748 körül

Szepm. mur. Hagar a pusz-

Bpest taban 84. l.

-/-

ni kamat-tartózás áll fen.-
a m. kir. Pénzügyigazgatósága
ását szórgalmazza: ennél fog-
llemmel megkérjük a Tekin-
bizóttságót, miszerint a jelzett tar-
gös ki-fizetése iránt intézkedni
adóhivatal
908 évi márcziús hó 9én

Pénzügyi
pénztárnok

Troger Pál 2

Olajfestmények folytatása.

Pannonhalma. Olajvázlatok: Jézus Jákob kutjánál, Mária a gyermek Jézussal, Szienai szent Katalin – 96. l.

Pozsony. Erzsébetiek temploma. Szent Erzsébet főoltárkép. 1745 körül 96. l. 97. l. (Köppel). 1748 körül Krisztus holtteste a sírban, angyaloktól gyászolva. Mellékoltárkép. Repr. 98. l. Mater dolorosa, u. o. mellékoltárkép. 99. l. A szent család, u. o. mellékoltárkép. Repr. 98. l. 99. l. 1748 körül készült – Szent Tekla, mellékoltárkép u. o. 99. l. – Nepomuki szent János, mellékoltárkép.

Győr. Jezsuita templom. Szent Ignác, főoltárkép, – Készült 1742-ben. 99–100. l.

1/ Meisner Miklós,

tiltk

800

Ft.

II. [illegible]

1/ Lux Kálmán, a

mos

tisp

lö te

Győr

Szentháromság /Troger Pál
falképe a bencés templomban/

MŰVÉSZET
XII.évf.1913.
383.
Szöveg: 381_390.,"Troger Pál magyar-
országi müvei".

G y ő r

Próféta/Troger Pál falképe a
bencés templomból/

- illusztrácio -

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
379.
Szöveg: 381-390.,"Troger Pál magyaror-
szági müvei"

Győr

Az angyali üdvözlet
/Troger Pál falképe a bencés templomból/

MŰVÉSZET
XII.évf.1913.
377.
Szöveg: 381-390. "Troger Pál magyarországi müvei"

G y ő r

Lukács evangélista
/Troger Pál falképe a bencés templomból/

- illusztrácio -

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
378.
Szöveg: 381-390.,"Troger Pál magyarországi müvei

B r i x e n /Ausztria/

Troger Pál müvei

M Ü V É S Z E T
XII.évf.1913.
381-390.
"Troger Pál magyarországi müvei"

A l t e n b u r g /Ausztria/

Troger Pál müvei

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
381-390.
"Troger Pál magyarországi müvei"

P o z s o n y

A Szent Erzsébet templom
kupolajának részlete
/Troger Pál falképeivel/

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
387.
Szöveg: 381_390.,"Troger Pál magyar-
országi müvei".

P o z s o n y

-

Szent Erzsébet
/Troger Pál falképe a Szt.
Erzsébet templomból/

- illusztráció -

M Ü V E S Z E T
XII.évf.1913.
383.
Szöveg: 381-390. "Troger Pál magyar-
országi müvei"

P o z s o n y

Szent Erzsébet templom
/Troger Pál falképei/

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
381-390.
"Troger Pál magyarországi művei"

T r o g e r P á l
1698-1762.

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
381-390.
Illusztrációk: 376.,377.,378.,379.
383.,383.,387.

r Paul, festő

zet, II.,1903. 241-251.

y Viktor: A pannonhalmi ebédlő-
régi falfestményei...

Troger Pál - festő

Illusztrációk a győri bencés templom falképeiből:

A templom belseje 376.
Az angyali üdvözlet 377.
Lukács evangelista 378.
Próféta 379.
Szentháromság 383.
A pozsonyi Szt. Erzsébet templom
Szent Erzsébet 383.
A kupola részlete 387.

MŰVÉSZET
XII.évf.1913.

XVIII. század

T r o g e r P á l :
A győri bencés templom falképei

1 7 4 4 .

M Ű V É S Z E T
XII. évf. 1913.
381-390.
"Troger Pál magyarországi művei"

XVIII. század

A pozsonyi Szent Erzsébet templom falképei
- Troger Pál -
1 7 4 2 .

M Ű V É S Z E T
XII. évf. 1913.
381-390.

"Troger Pál magyarországi művei"

Egyházi építészet - Belső

A győri bencés templom
belseje

- illusztráció -

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
376., szöveg: 381-390.
"Troger Pál magyarországi müvei"

Falkép - Egyházi festmény

T r o g e r Pál:
A pozsonyi Szent Erzsébet templom falképei /1742/ .

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
381-390.
"Troger Pál magyarországi művei"

Festészet, falfestmény
a pannonhalmi ebédlő falfestményei
Paul Troger, 18.sz.

Müvészet, II.,1903. 241-251.

Récsey Viktor: A pannonhalmi ebédlő-
terem régi falfestményei...

Festészet.

Pozsonyi apácakolostor mennyezetfreskói. Fest. Tróger.

Jhb. d. KKCK. 1919. Beiblatt. Sp. 5-8.

Festészet, falkép
a pozsonyi Erzsébet-templom mennyezet
képe, Troger, 1740 körül.

Forum, 1938. 64.

Csákós: Zur Entstehungsgeschichte der
Deckenmalerei...

Festészet, falkép
a pozsonyi Erzsébet-rend templomának
kupolafestményei, Paul Troger, 18.sz.

Forum, 1935. 89.

G.Leweke-Weyde: Barocke Altargemälde...

Festészet, falkép
a győri Szt. Ignác-templom képei, Troger, 18.sz.

Győri Szemle, III., 1932. 2o8.

Stengl Marianne: Győr müemlékei.

Troger Paul, festő

Forum, 1935. 89.

G. Leweke-Weyde: Barocke Altargemälde...

Tröger, festő

Forum, 1938. 64.

Csákós: Zur Entstehungsgeschichte der Deckenmalerei...

Troger, festő

Győri Szemle, 1932. III. 2o8.

Stengl Marianne: Győr müemlékei

Troger, festő

Győri Szemle, III., 1932. 215.

Stengl Marianne: Győr müemlékei.

Falkép - Egyházi festmény

T r o g e r Pál:
A pozsonyi kupola részlete

- illusztrácio -

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
387.
Szöveg: 381-390.,"Troger Pál magyar-
országi müvei"

Falkép - Egyházi festmény

Troger Pál:
A győri bencés templom falképei/1744/

MŰVÉSZET
XII.évf.1913.
381-390.
"Troger Pál magyarországi művei"

Falkép - Egyházi festmény

T r o g e r P á l :
Szentháromság/Falkép a
győri bencés templomból/
- illusztrácio -

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
383.
Szöveg: 381-390. "Troger Pál magyar-
országi müvei".

Falkép - Egyházi festmény

Troger Pál:
Lukács evangélista/falkép a győri bencés templomból/

- illusztrácio -

MŰVÉSZET
XII.évf.1913.
378.
Szöveg: 381-390.,"Troger Pál magyarországi müvei"

Falkép - Egyházi festmény

T r o g e r P á l :
Szent Erzsébet/A pozsonyi Sz.t. Erzsébet templom falképe/
- illusztráció -
M Ú V É S Z E T
XII.évf.1913.
383.
Szöveg: 381-390. "Troger Pál magyarországi müvei"

Falkép - Egyházi festmény

T r o g e r P á l :
Próféta/Falkép a győri bencés templomból/

- illusztráció -

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
379.

Szöveg: 381-390,"Troger Pál magyarországi müvei"

Falkép - Egyházi festmény

T r o g e r P á l :
Az angyali üdvözlet/Falkép a győri bencés templomból/

- Illusztrácio -

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
377.lap
Szöveg: 381-390."Troger Pál magyarországi muvei"

Festészet, alkalmazott táblakép
a győri Szt. Ignác-templom főoltárképe,
Szt. Ignác megdicsőülése, Troger Pál,
1743.

Győri Szemle, III., 1932. 2o8.
Stengl Marianne: Győr müemlékei.

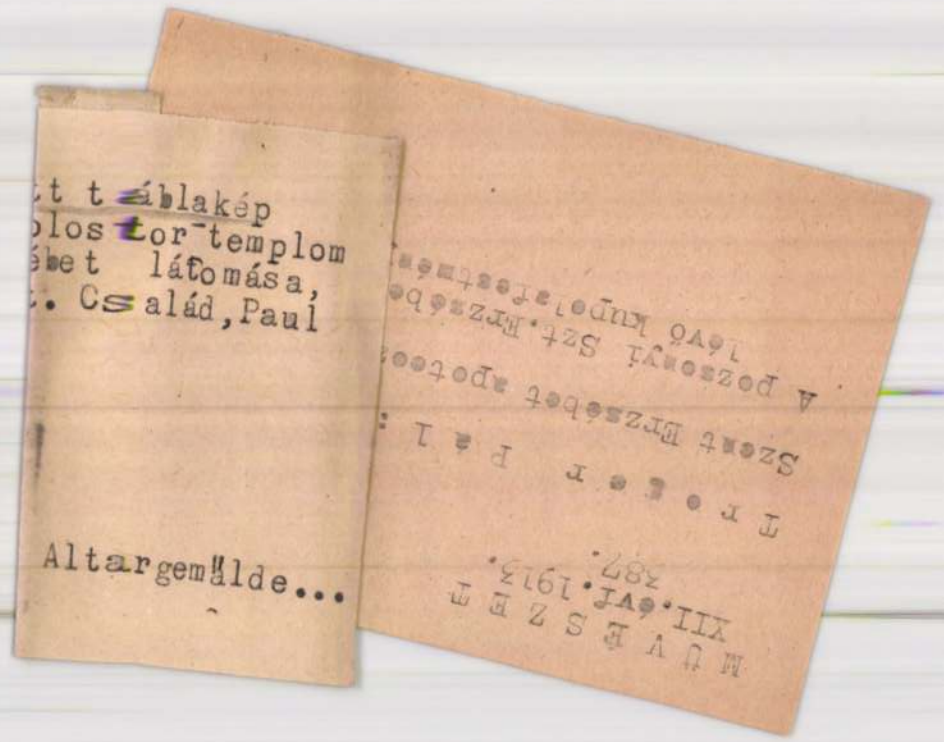
t t áblakép
olos tor-templom
ébet látomása,
. Család, Paul
Altargemälde...

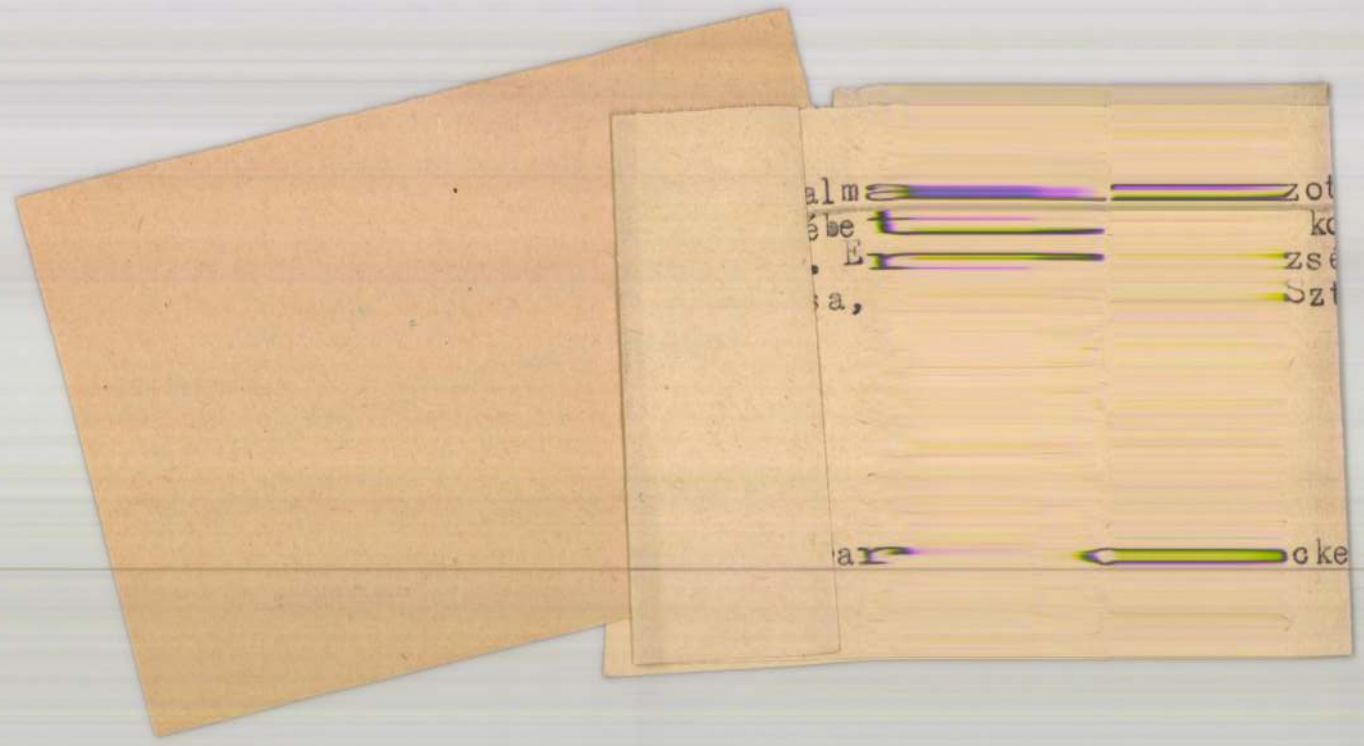

M Ü V É S Z E T
XII.évf.1913.
383.

Péczely

T r o g e r P á l :

Szentháromsag

Mennyezetfestmény a gyori bencés
templom szentélye fölött.

léklet

MŰVÉSZET
XII.évf.1913.
383.

Péczely

Troger Pal:
Szent Erzsébet apoteozisa
Kupolafestmény a pozsonyi Szt.
Erzsébet templomban.
Melléklet

MŰVÉSZET
XII.évf.1913.
379.

Péczely

Trocar Pál:

Próféta

Mennyezetfreskóm a győri bencés templomban.

Péczely

MŰVÉSZET
XII.évf.1913.
378.

Trofer Pal:

Lukacs evangélista

Mennyezetfestmény a győri bencés templomban.

MŰVÉSZET
XII.évf.1913.
377.

Péczely

Troger Pál:

Az angyali üdvözlet.

Mennyezetfestmény a győri bencés-templomban.

Festészet, alkalmazott táblakép
a pozsonyi Erzsébet kolostor-templom
oltárképei, Szt. Erzsébet látomása,
Krisztus siratása, Szt. Család, Paul
Troger, 18.sz.

Forum, 1935. 89.

G. Leweke-Weyde: Barocke Altargemälde...

MŰVÉSZET
XII.évf.1913.
387.

Pécsely

Troger Pál:

Szent Erzsébet apoteozisa

A pozsonyi Szt.Erzsébet templomban lévő kupolafestmény részlete.

TROGMAYER OTTÓ régész

A földvár körül szolgálónépek falvai

Mezőkön, faluszéleken, dombok tetején évről évre visszatérően kisebb-nagyobb embercsoportok bukkannak fel, s egy-egy régész irányításával, vallatják a földet. Mit tud, mit őriz a múltról, a múltból? A történelmi korok csak több tudományág összehangolt munkájával kutathatók eredményesen. Közülük a régészet tárgyi emlékeket hoz felszínre, és azok feldolgozásával segíthet fénybe állítani olyan eseményeket, időszakokat, amelyeket eddig homály borított, lévén hiányosak vagy szűkszavúak az írott források.

Az ásatásokról szóló hírek gyakran tudósítottak honfoglalás kori, illetve X—XI. századi leletekről az utóbbi években. Örvendetesen gyarapodnak államiságunk korai tárgyi emlékei, amelyeknek eddig nem voltunk bővében. A Magyar Tudományos Akadémia 1968-ban javaslatot fogadott el a magyar államiság kialakulása első időszakának átfogó régészeti kutatásáról. 1969-ben el is kezdődött ez a munka: a hazánk területén egykor létezett nemzetiségi és ispánsági központok, illetve földvárak feltárása. A feltárásokat engedélyező ásatási bizottság titkára ez idő szerint Fodor István, a Magyar Nemzeti Múzeum régésze. Segítségével rendszeresen az ásatások színhelyén szerzett tapasztalataimat; a vele folytatott beszélgetés során egészítettem ki ismereteimet.

A szabolcsi földvárnak és környékének kutatása hét esztendeig tartott. Hatalmas kiterjedésű földvár ez, az eddig ismertek közül a legnagyobb Magyarországon. A munkálatok során bizonyossá vált, hogy a X. században épült. Az is kiderült, hogy nem szolgált állandó lakóhelyül, hanem védelmi céllal építették. Az Árpád-kori település a földváron kívül volt. Először nemzetségi központ lehetett ezen a helyen, ami azután I. István uralkodása idején fejlődött ispánsági központtá. S a környéken ott helyezkedtek el sorban a szolgálónépek falvai: Tímár, Szántó és hasonló neveken. A kézműves és mezőgazdasági szolgáltatásokat végzőket tehát állandó formában letelepítették.

Nagyon érdekes ispánsági központ feltárása folyik néhány év óta Abaújvár is. Ott szintén földvár állt. A Hernád folyó felől közelítve ma is jól látható, hogy a sánc a falu házai fölé magasodik. A sánc füves, helyenként fás, a belső területeit pedig megművelték. Ideális *megkutatható hely*, mondta Gádor Judit régész, amikor két éve ott jártam, mert szántáson kívül mással és mélyebben sehol sem bolygatták meg a talait. Az írott források tanúsága szerint ispánsági hely volt Abaújvár, sőt egy időben — méghozzá elég korán — esperességi székhely is. A sáncon belül megtalálták már a templomot. S többek között előkerült egy érdekes pecsétnyomó is, mutatva, hogy fontos emberek fordulhattak meg itt egykor.

Ideális kutatási hely Abaújváron

Árpád-kori templom a szabolcsi földvár mellett

A sánc a falu házai fölé magasodik

KÉKESDY KÁROLY FELVÉTELEI

Nagyecsed határában Magyar Kálmán régész kutatta az egykori Sárvár nyomait. A Gutkeled nemzetség egyik fő ága által építtetett kegyúri monostor maradványai kerültek elő, és egy temetkezőhely sírjai. Két templom maradványait is feltárták itt. Az időben valamivel későbbi, újjáépített, s egyben megnagyobbított, háromhajós templom falmaradványai alatt előbukkantak egy kisebb, egészen korai kőtemplomnak a nyomai, a XI. század első feléből. A Nagyecsed—Sárváron napvilágra került palmettás, alakos, szalagfonatos, ék alakú, félköríves kövek, kőtöredékek a másutt talált hasonló leletekkel együtt korai művészetünk jelentős értékei. — Általuk bizonyítható honfoglalás kori művészetünk néhány motívumának átöröklődése az Árpád-kori kőfaragó művészetbe — mondta a régész.

Somogyvárott Bakay Kornél kezdett ásatni. Felszínre hozta egy hatalmas, mintegy 1100 négyzetméter belső alapterületű bazilika és a hozzá tartozó kolostor maradványait. A történelmi Magyarország legnagyobb XI. századi bazilikái közé tartozott ez. Somogyvár már korán jelentős szerepet kapott. (Somogy néven hosszú ideig ez volt a hajdani megyeszékhely is.) A bazilikán és kolostoregyüttesen kívül ispánsági, azaz világi központot is feltételeznek Somogyvárott. Ezt azonban még nem sikerült megtalálni.

Az összes kutatást nem tudom itt részletezni. Trogmayer Ottó pusztaszeri ásatásaival sokat foglalkoztak az újságok. Kilenc építési időszakot határozott meg, kilenc egymás alatti épületmaradványt tárt fel. A legalsó templommaradvány Gézakori. Visegrádon kiderült, hogy római kori alapokat használtak fel a honfoglalók, amikor kialakítottak egy korai központot. Győrött, Mosonmagyaróváron, Sopronban, Gyöngyöspatán is folytak, illetve folynak kutatások e program keretében. Összesen tehát tíz nagyobb helyen.

Az egy évtizede tervszerűen folytatott ásatások során a magyar feudális államszervezet kialakulásának régészeti nyomait kutatják. Jelentősek ezek a kutatások több szempontból is. Például lehetőséget adnak külföldi feltárási eredmények revíziójára. Olyan esetekben, amikor tévesen, korábbra kelteztek előkerült földvárakat, tárgyakat.

Nagyon nagy jelentőségű az, hogy végre sikerült tisztázni: a magyar feudális állam kialakulása belső fejlődés eredménye, s nem idegen példák átvétele, mint azt korábban némelyek állították. Kiderült például, hogy a földvárak nagyobb részét a magyarok építették, vagy teljesen újonnan, vagy igen régi maradványok megerősítésével, illetve római épületek „megfejelésével". A központok kiépítését tehát az itt megtelepedett magyarok végezték.

Jelentős az a már említett tény is, hogy korán, már a X. században kialakult a szolgáltató falvak rendszere. A földvárak körüli települések és temetők igazolják ezt. Tehát beszélni sem lehet ma már arról, hogy a Kárpát-medencébe jött magyarok teljesen nomádok lettek volna.

Az ásatások természetesen tovább folytatódnak. A most említett korból is, de korábbról, későbbről is sok-sok tárgyi emléket rejt még hazánk földje. S mennél több kerül elő közülük, annál teljesebb alakjában mutatkozik meg előttünk a múltunk.

MÁTYÁS ISTVÁN

- Nem értelek, hiszen Kosz nincs itt.
- Mindjárt itt lesz.
- Ő is eljön?
- Nem. Majd te idevárod.
- Ó, Hüppokratész, barát! Mi történt veled? Már is varázslatokhoz folyamodsz, mint a papok?
- Ne aggódj. Csupán arra vok kíváncsi, hogy mi hátotta fel Koliboszt a vevaló találkozások alkalval. Miről beszélgettettek?
- Megkérdezte tőlem, hogy ven új filozófiai munkával alkozom.
- És te válaszoltál neki?
- Igen. Elmondtam, hogy ételezésem szerint min, ami létezik, azonos agból van. A föld, a kőzet, övény, az állatvilág, s maaz ember is. S hogy ennek nyítására írom a könyve. Erre Kolibosz roppant lomba jött és rám fört, hogy úgy látszik, megrodtam.
Te pedig alaposan viszágtál neki?
Nem. Hallgattam és mogtam.
Ez még jobban feldühí?

— arra orrom csúfol neken a rózs lenne ba m az ill den e keink ezek ködne A vak ket, s ha kí

— tok?

— S fogni a szavaim értelmét. Azt mondta, megérdemelném, hogy megmérgezzenek. Pedig én a legjobb indulattal igyekeztem megmagyarázni az arkhonnak az örökké létező, elpusztíthatatlan anyagot, amelyet a maga parányiságában nem láthatunk, csak földdé, csilaggokká, élőlényekké összeállítva, szüntelen mozgásban érzékelünk. Hiába, torkaszakadtából ordítozott velem, hogy ne űzzek gúnyt belőle.

— Bocsánatot kértél tőle?

— Nem.

GYÉMÁNT LÁSZLÓ RAJZA

semmin kívül, amit ne az oszthatatlan anyag alkotott volna. Te nem hiszel ebben?

— Orvos vagyok. Gondolkozásom az emberi testre korlátozódik. De azt nem tartom elképzelhetetlennek, hogy amit látunk, az megszámlálhatatlan, szemmel nem látható valamiből áll. Nevet nem tudok adni neki.

— Én sem. Egyelőre oszthatatlannak, atomosnak hívom.

— Köszönöm, Démokritosz. Befejeztem a vizsgálatot.

— És milyen eredményre jutottál?

— Nyomát sem találtam elmebeli károsodásnak.

— Nemcsak baráti érzéseid mondatják ezt veled?

— Nem vagyok Kolibosz barátja.

— Hogy?

— Már elfelejtetted, hogy őt vizsgáltam? Amikor beszéltem vele, arra gondoltam, hogy ő szenved valamiféle elmebajban, de a te szavaid nyomán belátom, tévedtem. Kolibosz nem elmebeteg, csak zsarnok. A szokásos kórisme. Ha a zsarnok nem ért meg valamely új gondolatot, akkor azt őrültségnek tartja.

— És te... Hüppokratész, értesz engem?

— Nem.

— Vagyis... most mit szándékozol tenni?

— Elmegyek Koliboszhoz.

— És?

— Megírom orvosi szakvéleményemet.

— Tehát mégis eleget teszel az első arkhon parancsának?

— Igen.

— Szakvéleményt adsz?

— Természetesen.

— Rólam?

— Nem.

— Csak nem róla, akivel az előbb gúnyolódtál?

— Nem.

— Hát akkor kiről?

— Magamról, Démokritosz. A saját elmeállapotomról.

— Mit akarsz írni?

— Ez orvosi titok, barátom. Ég veled... és folytasd boszhoz, Abdera első arkhonjához a kint várakozó szolga útbaigazításával.

— Nos, Hüppokratész?

— Ott voltam, uram. Elvégeztem a vizsgálatot.

— És?

— Már meg is fogalmaztam látogatásom eredményét.

— Orvosi szakvélemény formájában?

— Eskü formájában, uram. Eddig csak terveztem ilyesmit, de Démokritosznál történt látogatásom gyorsan megérlelte a gondolatot.

— Miféle esküről beszélsz?

— Kérlek, ha kíváncsi vagy rá, elmondhatom.

— Démokritosz betegségéről beszélj!

— Arról teszek esküt.

— Hát esküdj, ha mindenáron ünnepélyes akarsz lenni.

— Esküszöm Apollonra, az orvosra, Aszklepioszra, Hügieiára, Panakeiára és minden istenre és istennőre, hogy képességeimet a betegek hasznára fordítom és halált okozó szert NEM SZOLGÁLTATOK SENKINEK, s tanácsolni sem fogom senki emberfiának...

— Micsoda? Miről fecsegsz itt, orvos? — kiáltotta magából kikelve az arkhon.

— És valahány ház küszöbén belépek — folytatta Hüppokratész — hasznára leszek a betegnek, minden jogtalanságtól és visszaéléstől távol tartom magamat és az orvosi munkám közben szerzett titkokról mélyen hallgatok...

— Hallgatsz? — ugrott fel székéről Kolibosz.

— Hallgatok, uram, és ezt az esküt nem szegem meg, hogy örök időkre megőrizzem mesterségem becsületét...

— Elegem van belőled. Csalódtam benned, Hüppokratész. Még ma el kell hagynod Trákiát. Megsértetted Abdera városát és megsértettél engem... Tudod, mi ez?

— Tudom. Az én szent és remélem soha el nem múló elmebetegségem — válaszolta az orvos, s miközben búcsúzásul meghajtotta magát, szája szögletére kiült az a mosoly, amit, mint egy közönséges tolvaj, ölelés közben ellopott Démokritosz ajkáról.

kvélemény

Római mérnökök irányításával építették a szarmaták a 4. században az őket szorongató germánok elleni védekezésül a több száz km hosszú *Csörsz* árkot, amely a Dunakanyartól az Al-Dunáig vezetett.

A hunok kapcsán természetesen megismerkedhetünk az Attila hármas koporsójáról máig élő legenda születésének történetével, hisz *Gárdonyi Géza* nem maga találta ki a történetet. De azt is megtudhatjuk, hogyan került elő a máig legértékesebb hun kori lelet, a *Szeged-nagyszéksósi.* A germánokról egy igazi horror történettel gazdagodunk: hogy készíttetett a longobard *Alboin* az általa legyőzött gepida *Kunimund* koponyájából ivókupát, és ebből feleségének, *Rosamunának, Kunimund* lányának is innia kellett, aki később boszszúból megölette *Alboint.*

568-tól két és fél évszázadon át az avarok voltak az egész Kárpát-medence urai. Az egyetlen fejedelmi sír 1971-ben homokbányászás során Kunbábony határában került elő. A honfoglaló magyarok katonáskodó rétege is gazdag mellékleteket vitt magával a túlvilágra. A kutatástörténet *Bene vitéz* 1834-ben megtalált sírjától a közelmúltban a *Bodrogközben* feltárt gazdag temetőkig terjed. A *zalavári Vársziget* azonosítható a 9. századi *Mosaburg,* grófsági központtal, de itt alapított bencés apátságot 1019-ben Szent István, és a királyi vármegye ispánja is itt székelt. Az elmúlt évtizedek során európai jelentőségű építmények és leletek kerültek itt felszínre, amelyek rekonstruálva ill. konzerválva ma már megtekinthetők. A 10–11. század fordulójától épültek azok a gerendaszerkezetű földvárak, amelyek kutatása az 1970-es évektől élénkült meg. Az egyik legjobb példa a *szabolcsi földvár.*

Külön beszély foglalkozik a Szent István király sírjával és szarkofágjával kapcsolatos elképzelésekről, legendákról és az ásatásokkal igazolt valóságról.

Megismerkedhetünk a rejtélyes *feldebrői* templommal, amely ma hosszhajós, de eredetileg, valószínűleg még a 10. században centrális elrendezésű templomként épült. Freskóval díszített altemploma eredeti formájában maradt meg. Természetesen külön fejezet ismerteti *Szer monostor* és kutatása történetét, hisz az *ópusztaszeri* ásatások kezdeményezője, és jó darabig vezetője éppen Trogmayer Ottó volt.

A 13. században betelepített kunok egyik legérdekesebb régészeti emléke az M5-ös autópálya építéséhez kapcsolódó feltárás során meglelt *csengelei* kun vezéri sír. A középkori Magyar Királyság első központja Esztergom volt. A királyi palotát többször átépítették, bővítették, majd a 16. században a törökök foglalták el. A 19. század eleji érseki építkezések is sok földmunkával jártak. A feltöltések alól az elmúlt száz évben került elő az egykori múlt.

Az utolsó beszély a budai vár történetét meséli el. A legérdekesebb leletanyag itt természetesen a Zsigmond király korában működött kőfaragó műhely szoboregyüttese, ami 1974-ben került elő.

Ismertetőmben a kötet által érintett régészeti témakörök bemutatására kellett szorítkoznom. Aki kézbe veszi a kötetet ennél sokkal többet kap, régészek pályaívével, tudomány és politika összefüggéseivel és az elmúlt fél évszázad jellegzetes társadalmi szituációival, paradoxonjaival ismerkedhet meg szórakoztató, tanulságos formában.

Trogmayer Ottó: Múltbalátó, Helikon Kiadó, 2005. 175 oldal.

Müller Róbert

Trogmayer Ottó

Múltbalátó

Régészeti „beszélyek"

Trogmayer Ottó határainkon innen és túl is elismert régész, aki évtizedekig volt Tömörkény és Móra utódaként a szegedi múzeum igazgatója, és régészek nemzedékeit nevelte a szegedi egyetem oktatójaként. Tudományos tevékenységét több száz közlemény és több kötet igazolja. De nem csak szakmai körökben ismert, hisz mindig fontosnak tartotta, hogy a régészet eredményeit a laikus érdeklődőkkel is megismertesse. A Magyar Televíziónak készített tudomány-népszerűsítő filmeket, manapság pedig vasárnaponként a Kossuth Rádióban a „Kard és kereszt" című műsor állandó vendégeként meséli el egy-egy régi tárgy, jelenség vagy ünnep eredetét, történetét. Ebbe a tevékenységbe illeszkedik ez az igazán reprezentatív, jó minőségű papírra nyomott, szép, színes fotókkal és *Torma Judit* nagyon találó rekonstrukciós rajzaival illusztrált kötet, a Múltbalátó, amely méltán nyerte el a Szép Magyar Könyv 2005-ös díját. Alcíme: Régészetünk nagy pillanatai.

De ez a könyv nemcsak a magyar régészet eredményeivel ismerteti meg olvasóit, mindezt személyes élmények fűszerezik. A közelmúlt és a jelen neves kutatóiról ismerhetünk meg, hol humoros, hol romantikus történeteket, amelyeket a szerző igazán szórakoztató formában írt meg. Ezért érezzük jogosnak, hogy az egyes fejezeteket régies módon *beszély*nek nevezi. A kronológiai rendbe szedett beszélyek az őskőkorral indulnak. A kutatási összefoglaló a miskolc-avasi leletektől napjainkig tart, hisz a Jászság átmeneti kőkori lelőhelyeit és Közép-Európa legkorábbi kutyamaradványait a szerző tanítványa fedezte fel. Az újkőkort az egyik beszély a hitvilág legjellegzetesebb tárgya, az istenszobrok, az *idolok* előkerülésének történetével mutatja be, de egy másikból megtudhatjuk, hogy a termelő gazdálkodás 8000 éve, előbb ért ide hozzánk, mint Európa nyugati és északi területeire, és az ekkor lakott, több száz év rétegeit tartalmazó lakóhalmok szakszerű feltárása milyen gondosságot igényel.

A következő fejezet a késő rézkorba vezet, megtudjuk, hogyan lett Pécel egy régészeti kultúra névadója, amelynek hordozói már ismerték a szarvasmarha által vont kocsit, sőt a közösségek egyes vezetőit szekérben temették el. A kora vaskorban a gerendavázas sírok fölé halmot, tumulust emeltek. Ezt az időszakot leggazdagabb lelőhelyéről *hallstatti kultúrának* nevezi a kutatás.

Ugyancsak a kora vaskorban az Alföldön megjelentek a szkíták, az ő emlékük a híres *zöldhalompusztai* és *tápiószentmártoni* aranyszarvas.

A római korral két beszély foglalkozik, két jelentős és a közönség által is ismert lelőhely kutatástörténetét, és a legfontosabb eredményeket ismerhetjük meg: a Tác melletti *Gorsium*, amit később *Herculiának* neveztek, azon ritka római városok közé tartozik, amelyek fölé nem épült település a középkorban, így feltárható és bemutatható. Ez a munka immár fél évszázada *Fitz Jenő* irányítása alatt folyik. A nagy területű, népes városok mellett jellegzetes települések voltak a villagazdaságok, a nagybirtokok minden komforttal ellátott központjai. A *Nemesvámos* melletti *Balácapusztán* Pannonia egyik legnagyobb villájának épületei tekinthetők meg.

A VÁROSI MŰVÉSZETI MÚZEUM
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT, CSALÁDJÁT ÉS
BARÁTAIT

TROMBITÁS TAMÁS

KÉPZŐMŰVÉSZ

VASBA ÍRT IDÉZETEK

C. KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

A VÁROSI KÉPTÁRBA

(9021 GYŐR, KIRÁLY U. 17.,
ESTERHÁZY-PALOTA)

1999. SZEPTEMBER 30-ÁN
DÉLUTÁN 6 ÓRÁRA.

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:

PROSEK ZOLTÁN

MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

MEGTEKINTHETŐ:

1999 NOVEMBER 30-IG,
HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL NAPONTA 10-18 ÓRÁIG.

M. KIR. ADÓHIVATAL KASSA
Érk. 1905 MÁR 17
3678 szám

237 lap

Dezakiel Sándor. Ivan.

24090 Községi nyomda Budapest.

Trocsányi Ferencz

ötvös.

...i Ferencz 36 év körüli, szintén *Debreczeni* András tanítványa.
s szintén ...kákat csinál és pecséteket is vés.
el Tren-

Dr. Illésy János: Magyarország ötvösei 1932-ben. Arch. Ért. 1904 évf. 390. l.

és tárgyilagosan szeretné tájékoztatni hallgatóit. Az ügy
mú illetékese kitünő neolitkori régészünk, a Csongrád megyei mú-
zeumok főigazgatója Dr Trockmayer Otto. Aki kérdez Győrffy Miklós.

- Önnek hogy tetszik ez a Feszty-körkép, már amennyit látott belőle?

- Nekem tetszik. Két okból tetszik; egyrészt azért, mert egy spe-
ciális müfajnak kiváló alkotása. Nem lehet összehasonlitani egy
hagyományos történeti képpel, mégha nagyméretü is az, mondjuk
pl. Munkácsy honfoglalásával, hiszen 1800 m² festmény-felület
önmagában megdöbbentő, másrészt részleteiben különleges apró meg-
oldásaiban tetszik. Nem vagyok müvészettörténész, hivatásomnél
fogva mégis nagyon sok képet, képtárt, múzeumot ismerek. A korszak
történeti festészete csaknem egyértelmüen az un. Müncheni Iskolához
sorolható. A Feszty Árpád és társai,- és ez fontos, hiszen nem
egyedül festette, hanem Mednyánszky Pállya Celesztin, Vághó Pál
Spányi Béla és még sokan mások társaságában,- túllép a korszak
általános festészeti stilusán, ha úgy tetszik Magyarországon is
és a Müncheni Iskola stilusán is. A most lemosott részei, hiszen
az épület leégett, kormos, piszkos, 30 esztendeje nem volt ki-
csomagolva a festmény meglepő szineket és meglepő megoldásokat
tárnak a szakemberek elé is, hiszen a restaurálást szakemberek,
müvészettörténészek végzik és a mindennapi néző és magamat is
ideszámitom,- elé is. 1970-ben megalakult a Pusztaszeri Intéző
Bizottság Erdei Ferenc vezetésével és ez a bizott-ág megpróbálta
körvonalazni azokat a lehetőségeket, feltételeket és szükségszerü-
ségeket, melyek kellenek egy olyan emlék-park létrehozásához,
amely a hazai történelem két nagyon fontos állomására a Honfoglalás
nak és a földosztásnak, /a második honfoglalásnak/ állit méltó
emléket. Az idei tervek között merült fel először a Feszty-körkép

ismételt bemutatásának lehetősége, egész egyszerüen érzésem szerint azért nem került sor korábban felújitásra és bemutatásra, mert nincsen hol bemutatni, hiszen egy 4o méter átmérőjü körcsarnok szükséges ehhez.

- Bocsássa meg, hogy közbevágok, kicsit ma a mi tudatunkban, az én generációmnak a tudatában egy kicsit úgy érezzük mintha szégyen lett volna nekünk ez a Feszty-korkép és ugyan minek szedik ezt most elő, egy olyan helyen, ahol nagyon komoly tehát tudományosan is értékes régészeti föltáró munka folyik. Most azt a népszerütlen feladatot vállalom magamra, hogy megpróbálok ellenérveket adni ehhez a beszélgetéshez.

- Bissza kell a labdát dobnom, de valahogy úgy dobom vissza,hogy valahogy vissza is érkezzen. A nemzeti romantikába vajon mennyiben tartozik Rózsa Sándor? akik sokak véleménye szerint egy közönséges rablógyilkos volt, mégis regényt, nem is akármilyen regényt irtak róla, mégis állandóan közszájon forog, akár éppen a Rádióban és a Tv-ben ez jó nekünk, vagy pontosabban ez tükrözi a mai kor hangulatát? Ez az egyik oldala a dolognak, am másik oldala; a milléneum kora, a múlt század vége egy sajátos, hazai szempontból sajátos fellendülés korszak. Gazdagodás, iparosodás, tulajdonképpen a 48 utáni regresszionak a hullámhegye, ekkor következik be. Hogy éppen ekkor volt a millénemm, ez a kettő nem függ össze. Na most erre az éppen fellendelü gazdasági korszak adott lehetőséget, hogy ilyen nagyarányú ünnepségek közepette emlékezzenek meg a honfoglalás ezeréves évfordulójáról és a kor szellemének megfelelően emlékezzenek meg róla. No mostan ha beleéljük magunkat abba a korszakba, amikor a köz-magyarokkal, a pestiekkel, az idelátogatókkal valamilyen módon érzékeltetni akarták, hát hogy lehetett? festménnyel lehetett. Akkor a festmény volt a mozi, a festmény volt a televizió, a Feszty-körkép pl. de nemcsak a Feszty-körkép, hanem a Munkácsy Honfoglalás és a sok történelmi kép, ami abban a korban született. Ez mind hozzátartozik valamilyen módon, a kor tudományos szintjének megfelelően, az akkori elképzeléseknek megfelelően próbálták visszaidézni a honfoglalás eseményeit. Nincs jogunk arra, hogy vitatkozzunk A vajon Anonymus aki 3oo évvel a honfoglalás után mosz úgy irta le az eseményeket ahogy akkor megtörténtek vagy nem? Nyilván akkor nem úgy irta le hiszen nem a kortárs dokumentációjáról van szó és úgyanigy a Feszty-körkép sem a kortárs dokumentációja és ezt tudomásul kell vennünk, mint ahogy nem vethetjük ki a Hősök terén lévő szobor galériát sem, meg az egész tér konstrukcióját sem, meg a Parlamentet, meg a Halászbástyát, ez mind hozzátartozik egy meghatározott korszakhoz. Nos, hogy jön mindez Pusztaszerre? Pusztaszeren föltártunk egy románkori templom sok periódusát, honfoglalás-kori sirokat, középkori sírokat, épületmaradványokat. Valamilyen módon megkiséreltük cáfolni, avagy bizonyitani, hogy egyáltalán

voltak-e itt magyarok a honfoglaláskor, hiszen mást nem lehet, a romokból nem tudjuk sohasem kiolvani, hogy itt most az Árpád vezér hozott-e törvényeket vagy nem. Ha azonban a korszakról akarunk valamilyen összefüggő képet adni, akkor úgy érzem jogos, hogy bemutassuk mindazokat az alkotásokat, amiket az újkor folyamán a honfoglalásról születtek, de ugyanigy be fogjuk mutatni fakszimilében Anonymus Gesta Hungarorum-ját is és ugyanigy be fogjuk mutatni egy kisebb együttesben a Pusztaszeren, Csongrád megyében a dél-alföldi honfoglalás-kori emlékanyagot kiegészitve a régészet mai álláspontjával, amely természetesen lényegesen különbözik a múlt század végétől.

- A Feszty-körkép felállitását Pusztaszeren tulajdonképpen a régészek, múzeológusok, mütörténészek, történészek ravasz húzásának tartom, de igen okos ravasz-húzásának. Mégpedig én úgy értelmezem ezt, hogy mutassuk meg a kortörténeti, kultúrtörténeti érdekességet, ami tulajdonképpen ma ugyanolyan látványosság mint 3o- 4o- 5o esztendővel ezelőtt és ezzel is tulajdonképpen oda tudjuk csalogatni azokat az embereket, akik talán ~~xxkxxxyxxxik~~ romok, sirok kedvéért el sem jönnének.

- Természet4sen igy van. Kb. évente 5o ezer ember látogat el Pusztaszerre most. Pillanatnyilag látnak egy 16 méter magas emlékmüvek ugyancsak a Milléneum korszakából, a tetején ott ül Árpád vezér két oroszlán között és mereng, a háttérben egy hatalmas rom-mező, egy akácliget és egy nagyon szép táj. Ahhoz, hogy ez az emlék-park valóban egy teljes egész legyen, a két nagy eseménynek ami itt lezajlott emléket állitsunk, ezt ki kell egésziteni. Ezért tesszük bele a honfoglalásra emlékező részbe a Feszty-körképet és a többi idevonatkozó ilyen témájú müvészeti alkotást, ezért lesz egy régészeti múzeum amit ugyancsak ehhez a témakörhöz kapcsolódik és külön a fölszabadulás előtti életmódot és a fölszabadulás utáni, a földosztás utáni paraszti életmódot bemutató múzeum-együttesek és emlékmü kerül bemutatásra. Nyilván nem az a célom, hogy müvészettörténeti órákat tartsanak a Feszty-korképben, hanem az, hogy nézzék meg nagyon mutatványos, szép, érdekes látványosság, nézzék meg a többi ilyen alkotást és akkor tanuljanak abból amit mi a szakmai kiállitáson bemutatunk, bizonyos helyeknek van történeti ereje. A mohácsi csatatérnek is van történeti ereje, de vajon ha ott emlékmü van, vagy vajon ha valaki odalátogat és véletlenül föltárva van egy tömegsir, mennyivel sokszorozódik meg, mennyire válik mélyebbé az az érzés ami az embert elfogja egy nagy nemzeti katasztrófa szinhelyén. Pusztaszer azonban nem a nagy nemzeti katasztrófa szinhelye, hanem éppen a nemzet születésének a szinhelye, hát valamilyen módon ezt meg kell örökiteni.

T r o c h M.E. grafikus 1850-ben alapitott Budán könyomdát. Ld. P-B. körajzok jegyzéke ... l. -
Bibl: Lyka: Tbv.m.IV.-

Troch

Kecskemét. T. 514.

A VÁROS CZIMERE-vel diszitett kettős látképen fölül KECSKEMÉT VÁROS (A vaspályai indóháztól fölvéve) alól balra: Tanyák és legelő cserénynyel a kecskeméti pusztákon és jobbra: Lakitelek puszta és „Szikrai" csárda a Tisza partján van ábrázolva. Jelzése alól középütt: Nyomt. Troch Budán 1854.

Kny., mér. a vk. 26: 42.9 cm.

Budapest. T. 186.

E levélpapir felsőrészén a Budáról felvett Pestet szemléljük a Lánczhiddal, melynek feljáróját kocsik és járókelők élénkitik meg. A folyón a hid tölött két csolnakon és a PEST nevü gőzhajó látszik. A látkép körül egy magyar nő, egy vándorló munkás és egy róka látható. Jelzése alól balra: Ged. b. M. Troch. Ofen 1854.

Kny., mér. a papirosnak 27.6: 22.1 cm.

Troch M.E. grafikus 1850-ben alapitott Budán könyomdát.-Lyka:Tbv.m.IV.108.
Ld.értekezésünkben Giessendorf.

És ami nem jó nekünk, az nir

Mint minden nyáron, ebben az évben is megkezdődött az előző évi demográfiai adatok közrebocsátása. A KSH internetkiadványából a következőket tudhatjuk meg: 1998-ban, az előző évhez képest, a fiúk születéskor várható élettartama csökkent. A lányoké kicsit növekedett. A lakosság egészét tekintve az átlagos életkilátások romlottak.

Az átlag mögött ellentmondás rejlik: a fiatalok halandósága csökkent – legerőteljesebben az újszülötteké. Ezzel szemben a halandóság növekedett a 40 évnél idősebb korosztályban. A férfiak halandósága erősebben növekedett, mint a nőké. Az életesélyek romlása egy négy éven át tartó javulás után következett be. A magyar demográfiát az elmúlt 35 évben többek közt az jellemzi, hogy 4–6 évig tartó időszakok váltják egymást. A hosszabb ideig tartó halandóság növekedést, életesélyromlást hozó éveket, egy rövidebb kedvezőbb időszak követ, amikor az életesélyek javulnak. Ezekben a ciklusokban a halandóság hosszabb ideig növekedett, mint ahány évig csökkent, és a csökkenés nem tudta ellensúlyozni a növekedést. Úgy tűnik, hogy 1998 egy újabb halandóságnövekedési periódus kezdetét jelenti, ez év első felének adatai is rosszabbak, mint a tavalyiak. Az elmúlt évtizedek e kedvezőtlen tendenciái eredményeként: a 40–55 éves magyar nők életkilátásai növekedtek a legkevésbé Európában, a volt Szovjetunió egyes utódállamaitól eltekintve. A lás jellemezte időszak után, az élettartam 1994–97 között növekedett. Az 1998-as romlás nem törölte el egészen a korábbi négy év javulását. Így az 1995-höz való viszonyítás az 1998. évi romlást majdhogynem „javulássá" változtatja. Egy visszaesésben javulást látni különös optikai csalódásra utal. Az életesélyek alakulására vetett tekintetet az homályosíthatja el, hogy nem akarják észrevenni azt, ami ellentétes meggyőződésükkel. Sokan úgy gondolják, hogy nincs kapcsolat az ország egészségügyi kiadásai és a lakosság életesélyei között. Ezt a véleményt olyan számításokkal is alátámasztják, amelyek azt mutatják, határozzák a munkaterhek, a modernizációval járó kockázatok és kevésbé a gazdaságtól függő életkörülmények. Az egészségügyi kiadásokat viszont a népesség korösszetétele, valamint az idősek és általában a súlyos betegek életének meghosszabbításáért tett gyógyítási erőfeszítések szintje határozza meg...

Az egészségügyet mindenekelőtt ezek a költségek teszik egyre drágábbá. A legtöbb demokratikus rendszerű, nem túl szegény országban ugyanis egyre inkább bővül azok köre, akiknek növekvő költségek mellett hosszabbítják meg az életkilátásait. Ezért és az idősek növekvő aránya miatt a legtöbb ország egyre

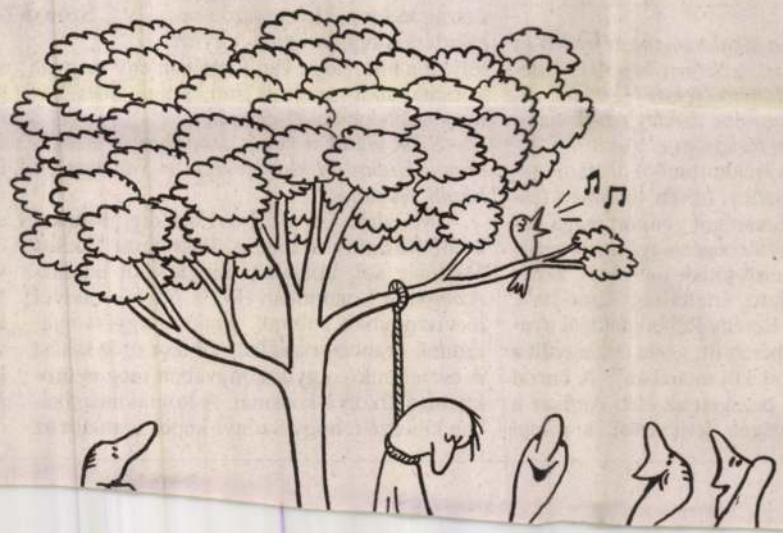

sok életesélye például a kile országban.

Minden fejl egészségügyi l látozásának pr általában meg hogy a költség magával az ell sát, és ezzel az gyarország eg hogy ahogy é nem azzal is, nanszírozását p reformálni. A eleme az egész désének fékezé költségvetés é terhei csökker foglalkoznak a si válsággal e ügyi állapotok rek továbbra i anélkül lehet ügyi költsége életesélyeket. jen foglalkozr fális alakulás revenni ezek zik úgy a várh mintha az épp

A magyar felemás ren Olyan felé, a lag drágán, szírozzák az kat, függetle

Triznya Mátyás

Irodalmi ivó az Aventinus-dombon

Az elsőkötetes Szőnyi Zsuzsa a Triznya-kocsmáról mesél

Ritkán adatik meg, hogy az ember 70. életévén túl jelentkezzen első kötetével. A Rómában élő Szőnyi Zsuzsának a Kortárs Kiadónál megjelent könyve nem is „kötet" a szó klasszikus értelmében. Hanem visszaemlékezés, napló, papíron rögzült életforma az Itáliában töltött fél évszázadról. Története a Triznya-kocsmának, annak a római magyarok által látogatott törzshelynek, amely hol baráti fészek, hol „tiltott találkozók katakombája", hol meghitt irodalmi szalon volt. A „kocsmárosnéval", Szőnyi Zsuzsával beszélgetett római tudósítónk.

– Havonta három alkalommal tart nyitva ez a magyar kocsma itt, a Szőnyi-képekkel kidekorált, Aventinus-dombon fekvő lakásban, alkalmanként húsz-harminc vendéggel. Honnan ez a kiapadhatatlan társasági életkedv?

– Azt hiszem, gyerekkoromból hoztam magammal. Apám – Szőnyi István, az ismert festő – mindig nagy társaságot gyűjtött maga köré, olyannyira, hogy Zebegény egész kis festőkolóniává vált. Persze jöttek mások is, zenészek, írók, az akkori értelmiség színe-java. Bernát Aurél vagy Berény Róbert például nyaranta parasztházat bérelt itt, s este összegyűlt a társaság „Kati bácsi kocsmájában". A borral együtt folyt a szó, pezsgett az élet. Amikor a negyvenes évek végén férjemmel, a római kocsma névadójával, Triznya Mátyással – egykori Szőnyi-tanítvány, maga is neves akvarellista – Rómába költöztünk, meglepett, hogy az itt élő magyarok nem járnak össze. Mi viszont az első időtől kezdve, amint a szegénységből kidugtuk a fejünket, barátokat hívtunk vasárnap estére. Előbb csak emigrációs magyarok jöttek, aztán nemritkán csak úgy belopózva, otthonról érkezők is be-bekukkantottak. A Magyarországon kézről kézre járó szamizdatkiadványokkal együtt terjedt a híre, hogy van Rómában egy magyar kocsma, ahol nemcsak enni és inni lehet, hanem szabadon beszélgetni is.

Szőnyi Zsuzsa

– S kik voltak a neves „kocsmatöltelékek", ahogy Hubay Miklós nevezte a vendégeket, köztük önmagát?

– Máraitól Cs. Szabó Lászlóig, Pilinszkytől Karinthy Ferencig, Passuthtól Borsos Miklósig sok mindenki megfordult nálunk. Az egykor Londonban élő Cs. Szabó – akivel jó viszonyban voltunk, gyakran együtt nyaraltunk Franciaországban, olykor még lakást is cseréltünk – egyik könyvében meg is örökítette a Triznya-kocsmát. A Római muzsikában kibeszéli, hogy Szőnyi-képek alatt állt az ágya, s az ablakon át az Aventinus-dombra látott. Ez lenne a mi házunk, a később Triznya-kocsmaként elhíresült római találkozóhely. Márai is gyakran megfordult nálunk feleségestül, igaz, soha nem „kocsmai napon". Mint tudjuk, zárkózott, sértett ember volt, aki sem a kommunista Magyarországról jövőkkel, sem az emigráció általa szélsőjobbosnak tartott köreivel nem kívánt kapcsolatot tartani. Apámat viszont régről ismerte, tisztelte, velünk baráti viszonyba került. Amíg Olaszországban éltek, gyakran találkoztunk, később több évtizeden át leveleztünk. Az Amalfi Kiadó – amely újabban felfedezte Márait, egyre-másra jelenteti meg könyveit olaszul – most azzal állt elő, hogy kiadná a Márai-levelezésemet. Én ugyan kevéssé hiszem, hogy az olasz olvasót érdekelnék két magyar óceánon átröpülő levelei, de ha egyszer valaki divatba jött...! Márai pedig pillanatnyilag a legolvasottabb külföldi szerző Olaszországban. Róla is olvashatnak a Kortárs Kiadónál most megjelent könyvben, A Triznya-kocsmában.

Róma, 1999. szeptember

Seres Attila

A PANNONHALMI EBÉDLŐ-TEREM RÉGI FALFESTMÉNYEI ÉS STUKKÓI

A török uralom megszűnése hazánkban összeesik a barokk-építéssel. Erre hárult a megrongálódott emlékszerű épületek helyreállításának és újak építésének feladata. A fokozott kívánalmakat ekkor stukkó- vagy márványburkolattal, néha falképekkel és oltárképekkel elégítik ki. Az építészek nevei csekély kivétellel ismeretlenek maradtak; a templomokat diszítő falképeken több névvel találkozunk, melyeknek hazánk határain túl is igen jó hangzásuk volt.

Akkor szerepeltek a Dunántúl Altomonte Bertalan (tulajdonkép Hohenberg, 1702—1779) a bécsi festőakadémia tagja, a hires St. Florian és Admont apátságok könyvtárainak diszítője, Maulbertsch vagy Maulpertsch Antal (1724—1796), Dorfmeister István, Troger Pál, a bécsi akadémia igazgatója (1698—1777), Winterhalter János (1743—1807) és Palkó F. Gáspár († 1754[1]).

A sort a győri székesegyház nyitja meg. A város a töröktől 1598-ban visszavételén, a székesegyházat Rana Giovanni olasz mester 1639—1645 újjáépítette. Belsejének márványburkolata 1774-ben készült el. Ebből az időből valók a mennyezetet diszítő falképei és a főoltár olajfestésű képe Maulpertschtől. A bencések győri templomát 1641-ben a jezsuiták építették. Elrendezésre nézve, Pasteiner szerint, a Dunántúlnak legkiválóbb barokkművű temploma. Szép arányú, derült, gazdag belsejének hatását fokozzák a dongaboltozatot diszítő freskók Troger Páltól, kinek képei akkor világszerte ismertek voltak rézmetszetű reprodukciókban. Ugyancsak Győrött épült ez időben a karmelitáknak római anyatemploma mintájára mostani központi elrendezésű, elipszisalakú templomuk, melynek négy oltárképét Altomonte Bertalan festette 1720-ban. Az Orsolya-szűzek 1726 körül épült győri templomának Dorfmeister István falképei kölcsönöznek nevezetességet.

Maulpertschtől valók még az egykori kar-

[1] Palkó Ferenc Gáspár, Esterházy hercegnek udvari festője volt és Pozsonyban több templomban festett. Hires egy képe a bécsi sz. István-templomban. Meghalt Pozsonyban. Legjelesebb tanítványa Korompay. Az ő nevét Balkónak is irják és azért talán magyar származású volt. V. ö. Wurzbach 21. köt. 223—226. l. Ennek a kornak képviselője Klieber József is (1773—1750), a bécsi művészeti akadémia igazgatója. Batthyány Borbála grófnő ikervári kastélya, Brunsvick gróf pesti palotája, Esterházy Miklós hg., T. Gyulay gróf, Károlyi gróf, Keglevich János gróf nagytapolcsányi kastélya, Pálffy gróf és Festetich grófok kastélyait diszítette műveivel és a pannonhalmi könyvtár szobrain (sz. István és I. Ferenc) és falfestményein kimutatta, mily jeles szobrász és festőművész volt ő egy személyben. Müller-Seubert «Die Künstler Aller Zeiten» II. K. 495. Itt van felemlítve az a nagy szoborcsoportozat, melyet művészünk a pannonhalmi nagy torony homlokzatára készitett.

Művészet 1903.

melita, jelenleg papnevelő intézeti templom falfestményei (1730—1770) Székesfehérvárott. A veszprémi székesegyházat, mely 1723-ban épült, szintén Maulpertsch Antal diszité falképekkel. Zircen az apátsági templom főoltárának képét is ő festette. A pápai templomban levő oratoriumok boltozatát (1771—1786) szintén Maulpertsch Antaltól festett freskó-képek diszitik. A Mária Terézia királynőtől 1777-ben alapitott szombathelyi püspökség székesegyház hosszanti hajójának dongaboltozatát diszitő festmény is Maulpertsch műve. A szentély kupoláját Dorfmeister István az angyali üdvözlettel diszitette. A másik élénk színábrázolás Winterhalter Jánosnak, Maulpertsch tanitványának műve és a jeruzsálemi templom belsejét mutatja.

Minket ezen a helyen főképp a pannonhalmi ebédlőterem művészi disze érdekel. Ennek megalkotása éppen azon időre esik, a mikor a fönnebb emlitett művészek a Dunántúl és Győrött működtek. Egy hatalmas egyéniség, Sajghó Benedek került akkor 1722-ben 31 éves korában már mint kiszolgált kuruc hadvezér a főapáti székbe. Ő 1723-iki pontos naplója szerint megépittette a pannonhalmi várépület keleti és északi szárnyát egészen a mostani könyvtár-épület sarkáig. A szép alkotású ebédlőterem merész bolthajtásával két emeletnyi magasságot foglal el és most már közel 200 éves. Ezen remek ebédlőterem a barokk-épitészetet jellemző nagyszerűségével, gazdag stukkódiszével és érdekes falfestményeivel 1734-ben készült el. Pünkösdvasárnap előestéjén megáldotta a főapát az új alkotást és az első ünnepnapon étkeztek első alkalommal a fényes teremben. Rendes napi felolvasó (van erre a középső nagy ablakfülkében külön szószék) Fiáth Asztrik, azelőtt győri kanonok vala.[1]

[1] 1734. 12. Junii. In Vigilia Pentecosten . . . Circa Primam rediit Jaurino Illmus D. Archi-Abbas, circa quod tempus ex Antiquo Refectorio (t. i. ahol a mai emlékkő jelöli) omnia utensilia transtulimus ad novum Refectorium, ibidem Collationem comestuai quod etiam Illmus Dnus, decantatis Primis Vesperis, solemniter sub infula cum ceteris adstantiis benedicit.

13 Junii in festo Pentecosten . . . Hodie primario sumpsimus praendium in novo Refectorio, praesente Illmo

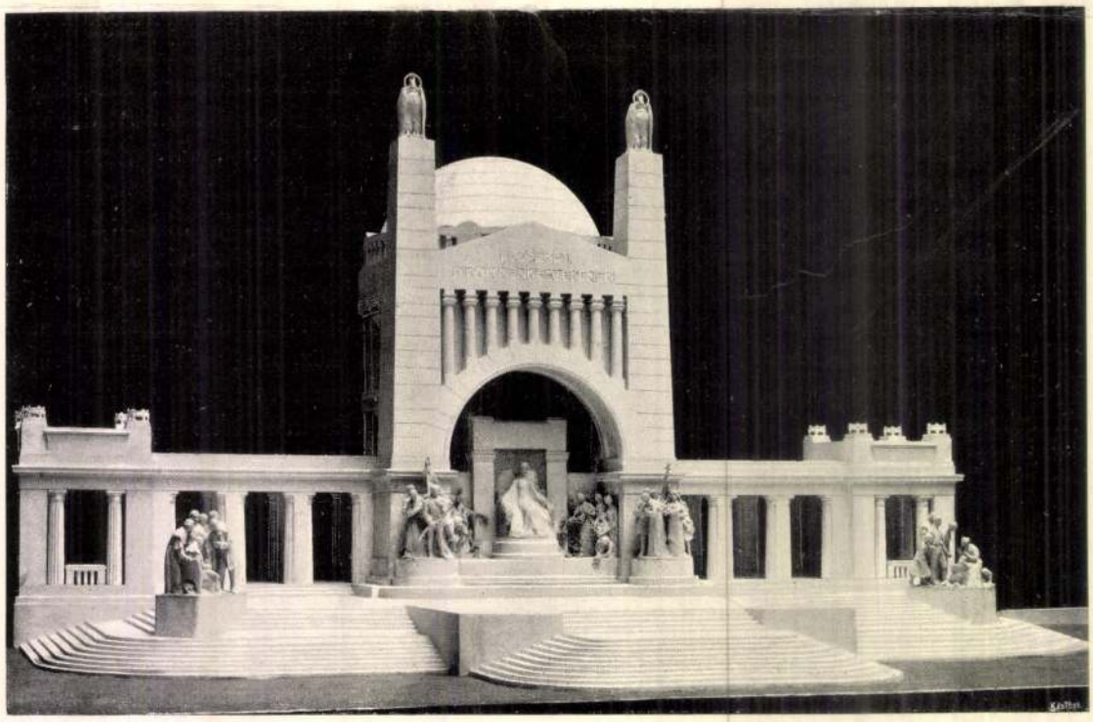

A MÁSODIK ERZSÉBET-EMLÉKMŰ PÁLYÁZAT
IDŐSB ÉS IFJABB MÁTRAI LAJOS ÉS HIKISCH REZSŐ MŰVE
ELSŐ KATEGÓRIÁBA OSZTOTT PÁLYAMŰ

A MÁSODIK ERZSÉBET-EMLÉKMŰ PÁLYÁZAT
TELCS EDE ÉS TŐRY EMIL MŰVE
ELSŐ KATEGÓRIÁBA OSZTOTT PÁLYAMŰ

A nagy koncepciójú termet a festőművész a műépítészszel egyetértőleg diszítette. Kelet felé négy óriási ablakot hagytak meg és ezekkel szemben a nyugati főfalon, az ezeknek teljesen megfelelő más négy ablakot festettek meg nagy természethűséggel. A merész, magas boltívet úgy törte át a festő, hogy észak és dél felé szintén stilizált két ablakot festett és a legtetején karzatot alakított, melyen át a szabad égre van kilátás. A lenge felhőzet között lebeg sz. István király alakja, aki elé szolgálattevő angyalok tartják a koronát és Magyarország címerét. A karzattól jobbra-balra óriási virágtartókban diszlő csokrok töltik be a dekorativ feladatot.

A termet továbbá alulról felfelé úgy vette, mint egy épitészeti objektumot négy főfallal, hat pillérrel, ezekre szánt mindegyikre egy-egy (tehát összesen hat) nagyobb képet és a többi mezőt felfelé haladó épitészeti részletekkel töltötte ki, melyek felül a boltíveken is érvényesülnek. Ez a tendencia magyarázza meg azt az alapszínt, melyet a képek körül, mint architektonikus kiegészítő részt szemléltet. A tulajdonképeni képek tehát, a négy nagy oldalkép, tizenegy kisebb medaillon-kép, a négy sarokkép és az ablakfülkék rendkívül érdekes

A.-Abbate, qui etiam dispensavit (t. i. a felolvasástól) cum silentio, sine infusione, (t. i. pecsenyebor), omnesque adhortatus est ad frugalitatem & sobrietatem in eodem servandam, ne alicui subrepat Crapula vel ebrietas, quod absit. Hospes ad primam mensam sedit noster D. Notarius (Varju), ad partem autem sedit Fr. David, laicus Franciscanus . . . Lector primus in novo Refectorio fuit R. P. Astricus Fiáth, antea Canonicus Jaurin. minister vero mensae Fr. Godefridus (Kontor) Novitius.

tizennégy emblemája igen gazdag diszítésű stukkó-reliefekkel látszanak ezen falrészletekre függesztetteknek lenni. Tényleg függesztve nincsenek, csak a festő illesztette be így freskóit a dekorativ részhez.

A hat nagy, függő kép formájára festett freskónak tárgya a következő:

Az első a bejárattal szemben, úgyszólván a főasztal élén, az északi pillérfalon levő kép „A haldokló megváltó a keresztfán, a mint a katona az epébe mártott szivacscsal szomját oltja". A stukkó-kerettel ellátott kép fölött külön keretben a zsoltáros ezen mondása olvasható: „Dederunt in escam meam fel et in siti mea potaverunt me aceto" Psal. 68. XII. Figyelemre méltó ezen képen a kereszt tövében jó távlatban álló lovas katona, ki lovastól nagy rövidülésben fordul a szemlélő felé.

A második kép a keleti pillérfalon realisztikusan mutatja Krisztus megkisértését az ördögtől. A szarvas ördögi alak kecskelábakon közelit az Üdvözítő felé, mancsában a kisértés tárgyával. A kép felirata: „Prima Gulae fugienda Tibi Tentatio semper".

A harmadik szintén a keleti pillérfalon levő kép Dániel prófétát szemlélteti az oroszlánbarlangban, a mint az angyal kegyelemkenyeret nyujt neki. A felirat szövege: „Daniel, serve Dei, tolle prandium, quod misit Tibi Deus" Dan. Cap. 14., 36.

A déli főfalpilléren látható figurális képcsoport a dorbézoló Boldizsár királyt szemlélteti hívságosan kiöltözött nők társaságában, feje felett a titokzatos kéz irja a „Mene, Thekel, Phares" (Dan. 5., 25.) baljóslatot, mely Belzazar király közeli bukását jövendöli. Az érdekes elrendezésű kép felirata: „Eadem nocte interfectus est Balthazar Rex Chaldeus". Daniel 5., 30.

Az ötödik kép a nyugati főfalpilléren szintén a lakmározás káros voltát feltüntető bibliai jelenetet szemléltet. A bortól jókedvre derült Herodes király leánya Keresztelő szent János fejét kivánja. Ezt a jelenetet a XVI. és XVII. századbeli festők számtalan változatban dolgozták fel. Pannonhalmi képtárunkban is van Leyden Lukácstól egy 1515-tel szignált, vörösrézre festett Heródiás-kép Keresztelő szent János fejével. A pannonhalmi freskón valóságos kosztüm- és étrendi tanulmányokat lehetne tenni, oly korhűséggel festette meg a szereplőket mesterünk. A kép felirata: „Hoc crudelitati ferculum debebatur, quo insatiata epulis feritas vesceretur". Sanctus Ambrosius Lib. tent. de Virg.

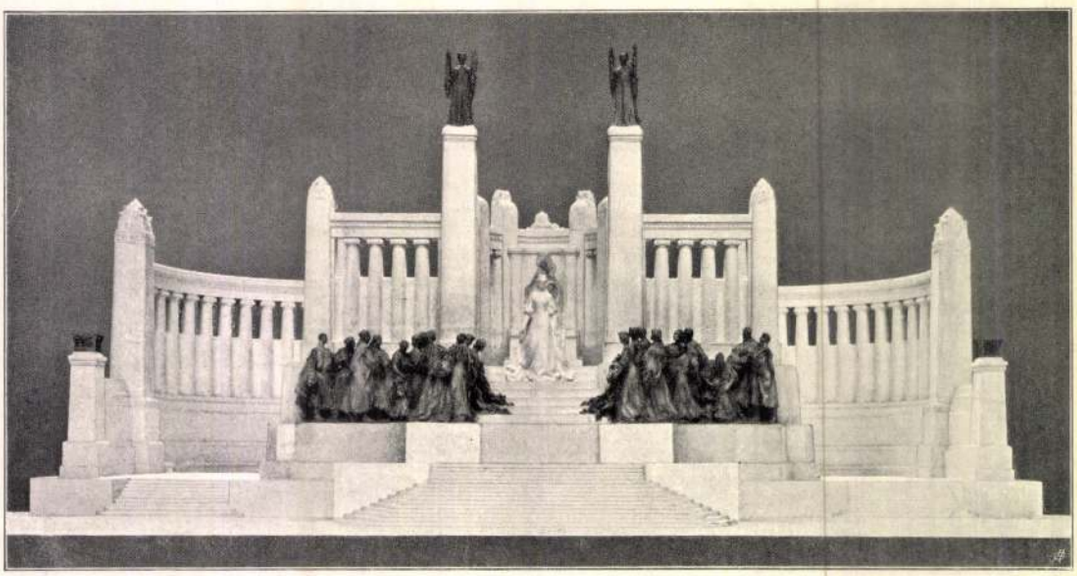

A MÁSODIK ERZSÉBET-EMLÉKMŰ PÁLYÁZAT ZALA GYÖRGY, BÁLINT ÉS JÁMBOR MŰVE ELSŐ KATEGORIÁBA OSZTOTT PÁLYAMŰ

A hatodik és utolsó nagy kép az első hamis szerzeteseket szemlélteti, akik apátjukat, szent Benedeket meg akarják mérgezni, de a legenda szerint a szent főnök megáldván a serleget, ez megrepedt és a gonosz lélek kiszáll belőle.

Művészi tekintetben, úgy látszik, ez a kép a legsikerültebb. Az alakok lelkülete kitünően ki van fejezve ábrázatukon. A szerzetesek szobaberendezése, evőeszközeik, a bőjti ételek, rákok, a hamisságot jelképező, asztal alatt settenkedő macska remekül van kifejezve. A kép felirata: „Circumveniamus virum iustum, quoniam contrarius est operibus nostris." Sap. II. 12.

Ezekkel a főképekkel egy sorban van a négy sarokban a négy evangélista: Máté, Márk, Lukács és János, az ismert jelképekkel és evangéliumuk kezdő soraival. Ezeken a mellékképeken könnyen felismerhető Piazzetta hatása, akinek apostolképei akkor már Európaszerte ismertek valának.

Főképeink fölött egy emelettel feljebb sorban következnek azután gyönyörűséges, virággguirlandos stukkó-keretekben a medaillon-mellképek, melyek a magyar bencés-rend történetével összeforrott alakokat szemléltetnek. A mennyezet égboltozatán az alapító szent Istvánt látjuk, azután jönnek a többi alapítók és jótevők: szent László király, aki az első király alapítványát jelentékenyen bővítette és Pannonhalmán országgyűlést is tartott; sz. Imre herceg, aki sokszor elzarándokolt Pannonhalmára; II. Endre, aki a Szentföldről visszatért hatalmas Uriás apát által újra építtetett főmonostori templom felszentelésén jelen volt és Pannonhalmát birtokjogaiban megerősítette; II. Ulászló, aki X. Leo pápánál 1514-ben kieszközölte, hogy a régóta dívó szokás szentesíttessék és a pannonhalmi apát az összes hazai apátságok főapátjának és primásának címeztessék. Az erre vonatkozó oklevelet a király kezében tartja. Végül II. Ferdinánd, akinek uralkodása idejében a török hódoltság alatti zűllés után Pannonhalma új életre kelt.

A túlsó oldalon északtól kelet felé a következő bencés főpapok képei láthatók hasonló díszes környezetben: szent Adalbert bencés-apátból lett érsek, a magyarok térítője; szent Gellért bakonybéli apátból lett első csanádi püspök; szent Anasztáz-Asztrik, a hagyomány szerint első pannonhalmi apátból lett esztergomi érsek; szent Maurus bencésből lett első pécsi püspök; szent Bonifác pannonhalmi apátból lett kalocsai érsek.

Ezen tiz medaillon-képpel egyforma nagyságban van a szószékkel szemben, a díszes főbejárat fölött szent Benedek mellképe, kezében

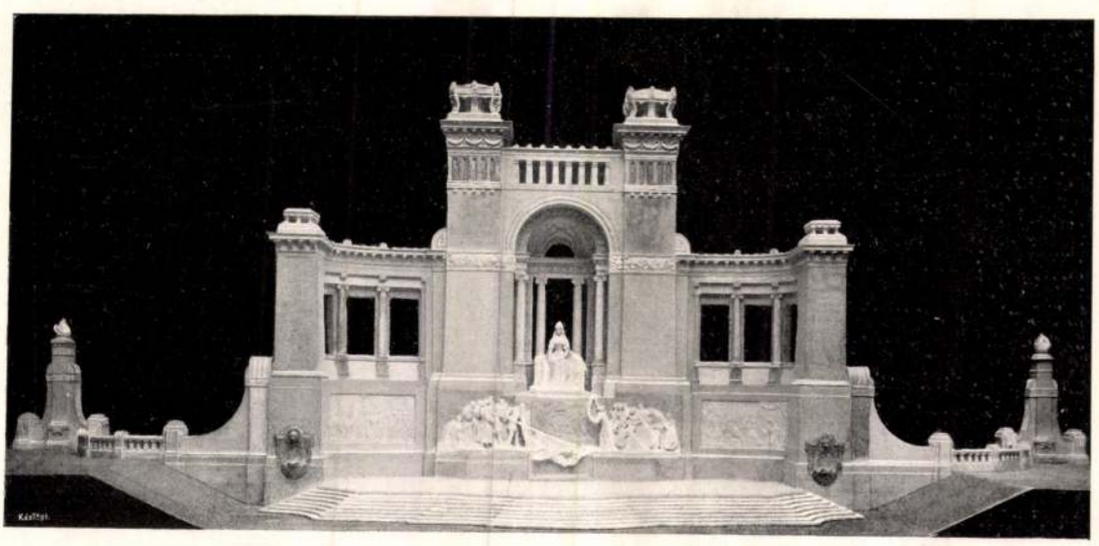

A MÁSODIK ERZSÉBET-EMLÉKMŰ PÁLYÁZAT
DAMKÓ JÓZSEF, PAPP GYULA ÉS SZABOLCS FERENC MŰVE
MÁSODIK KATEGÓRIÁBA OSZTOTT PÁLYAMŰ

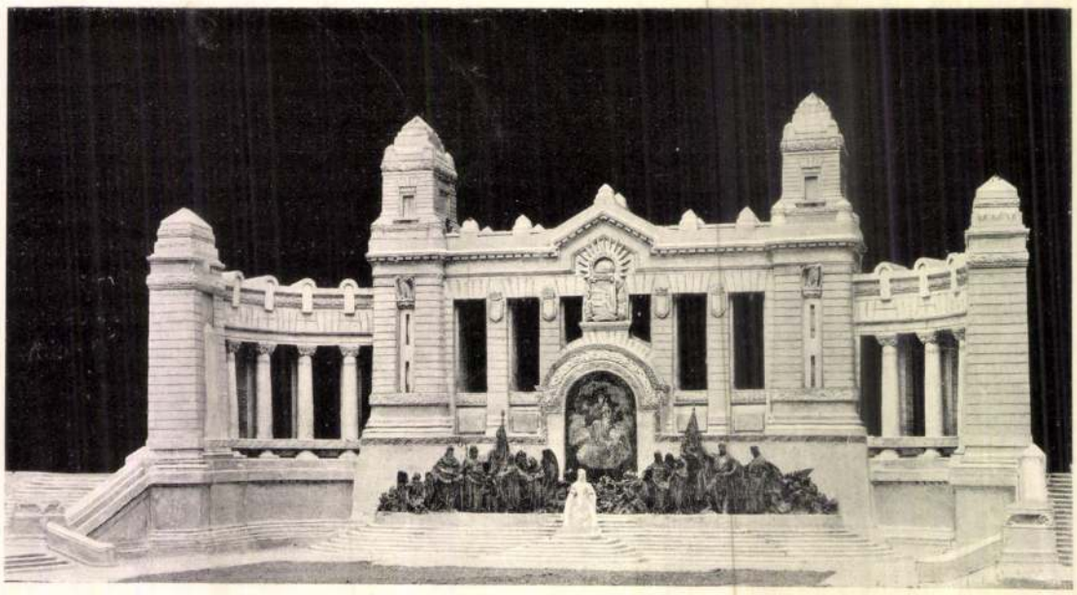

A MÁSODIK ERZSÉBET-EMLÉKMŰ PÁLYÁZAT
FADRUSZ JÁNOS, KORB ÉS GIERGL MŰVE
MÁSODIK KATEGORIÁBA OSZTOTT PÁLYAMŰ

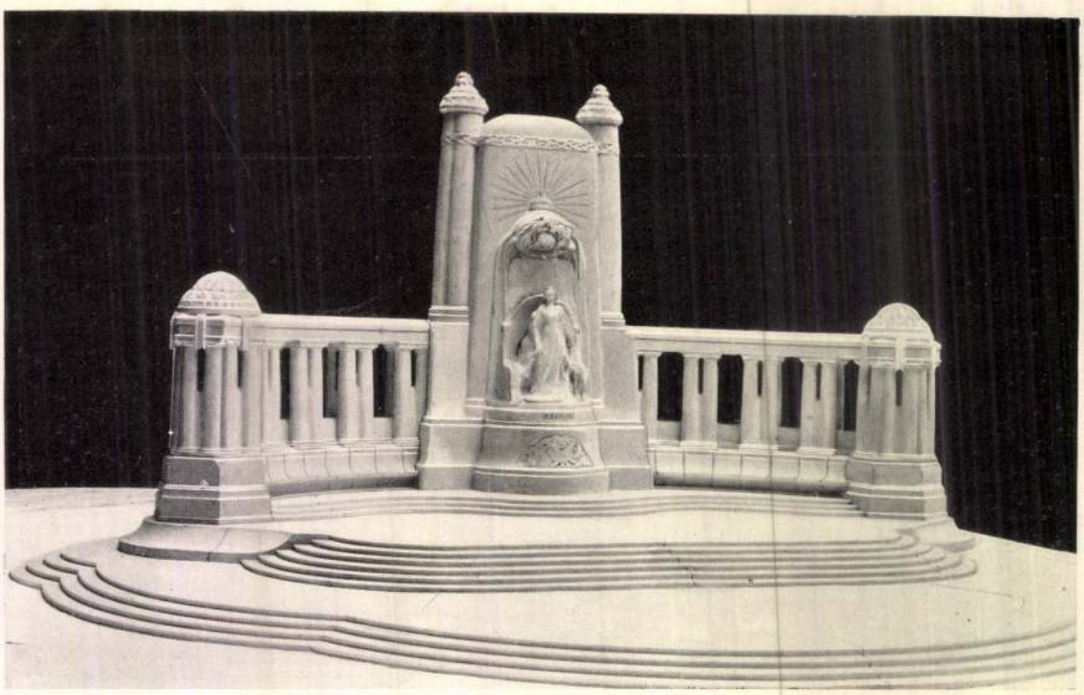

A MÁSODIK ERZSÉBET-EMLÉKMŰ PÁLYÁZAT
MARÓTHI RINTEL GÉZA MŰVE
MÁSODIK KATEGORIÁBA OSZTOTT PÁLYAMŰ

a regulával, melynek kezdő sorai: „Ausculta, o fili, praecepta magistri" olvashatók.

E képsorozat fölött találjuk a boltsüvegekben amorettek által tartott mondat-szalagokon a rend történetére vonatkozó következő adatokat: „A szent Benedek-rendből kikerültek: 1. észak felé: Ordines Equestres, Monastici, Anachoretae (lovagrendek, szerzetesrendek, remeték); 2. nyugat felé: Imperatores 4. Reges 48, (a rendből kikerült: 4 császár, 48 király); 3. 32 Summi Pontifices (32 pápa); 4. dél felé: 7000 Archi-Episcopi (7000 érsek); 5. Confessores (Hitvallók); 6. kelet felé: Martyres (Vértanúk); 7. Cardinales 200, Episcopi 15,000 (200 biboros, 15,000 püspök) Arnold Wlion."

Az utolsó csoportban vannak az ablakfülkékben levő úgynevezett emblemák, jelképek, melyek jelmondatokkal, szállóigékkel vannak ellátva. Annak idején ezek igen szokásos dolgok voltak és a mi emblemáinknak legnagyobb részét Boschius „De Arte Symbolica" című 1702-ben megjelent képes könyvében is megtaláltam[1] és ugyanegy festő készíthette a megegyező emblemákat a győri úgynevezett apátházban, melyet Egyed főapát építtetett, amelyre még visszatérünk.

A jelképek azon a tárgyon kívül, amit szemléltetnek, mindig valamely átvitt értelemmel is bírnak és egy bizonyos erényre vagy bűnre is vonatkoznak. Az egyes számoknál hivatkozom a képeskönyvre.

Ezen jelképes emblemákat a főasztal előlülő helyétől számítva soroljuk elő.

Az északi nagy ablakfülkének képe „Verőfényes nap és egy napóra" ezen felirattal: „Leges facit et servat" (Rendtartás).

Ugyanazon ablakfülke másik oldalán „A sas

[1] Boschius I. S. „De Arte Symbolica bis mille iconismis expressa" Augustae Vindelicorum MDCCII. A könyvet, mint „ex libris"-e tanusítja, Karner Egyed főapát szerezte meg a pannonhalmi könyvtár számára: „Pro Archi Coenobio S. Martini de S. Monte Pannoniae O. S. Patris N. Benedicti comparavit anno 1702. Illustrissimus et Rmus Aegidias Karner Archi-Abbas és látszik, hogy ugyanezt a példányt használta festőművészünk.

A MÁSODIK ERZSÉBET-EMLÉKMŰ PÁLYÁZAT
RÓNA JÓZSEF ÉS LEITERSDORFER BÉLA MŰVE
MÁSODIK KATEGORIÁBA OSZTOTT PÁLYAMŰ

A MÁSODIK ERZSÉBET-EMLÉKMŰ PÁLYÁZAT
RÉSZLET RÓNA ÉS LEITERSDORFER MŰVÉBŐL

kiveti a fészkéből madárfiát". Felirata: „Haec odit inertes" (Munkásság).[1]

A keleti első ablakfülke jobb oldalán dülő oszlop képe. Felirata: „Concidet obliquum"[2] (Egyeneslelkűség).

Ugyanazon fülke baloldalán: „Reddo cuique suum" felirattal tükörnek képe.[3] (Igazságosság).

A szószéknél levő középső ablakfülke jobb oldalán versenyt-úszó szarvasok felirata: „Tutum iter unanimis"[4] (Megegyezés).

Különböző alakú és nagyságú kulcsok kötege lóg egy ajtó lakatján ezen felirattal: „Non omnia possumus omnes"[5] (Egyirányú hivatás).

A harmadik keleti ablakfülkében látható egy kalitkába zárt madár, ezen felirattal: „Clausum facit esse securum"[1] (A világ kisértései ellen).

Ezzel szemben egy szétpattant hordóból ömlik ki a folyadék, minek felirata: „Libertate perit".[2]

Ég felé törő élőfák: „Ut coelo assurgant".

A déli ablakfülkében méhkas körül sürgölődnek a méhek: „Aris pars prima laborum".[3] Szerzetesek munkájának zsengéje is az Istentisztelet legyen.

A kis ajtó fölé festett vakablak fülkéjében egy kutya nyulat hajszol: „Non sibi sed Domino". Önzetlenségre inti a szerzeteseket.

Nyugat felé néző vakablak fülkében egy fékevesztett paripa száguldoz: „Incassum repetes data fraena".[4] A szenvedélyek féktelenségére vonatkozik.

[1] Id. Képeskönyv III. rész. MDCCCXXVIII. sz. képe.
[2] U. o. III. rész. CDLX. sz. képe.
[3] U. o. III. rész. CDLXI. sz. képe.
[4] U. o. III. rész CCXCIX. sz. képe.
[5] U. o. III. rész. CCCVIII. sz.

[1] U. o. III. rész. CMXCV. sz.
[2] U. o. III. rész. DCCXLIX. sz.
[3] U. o. II. rész. MXXXV.
[4] U. o. III. r. CDXCXVIII.

A MÁSODIK ERZSÉBET-EMLÉKMŰ PÁLYÁZAT
RÉSZLET RÓNA ÉS LEITERSDORFER MŰVÉBŐL

A kályha mellett a jobboldali vakablakban a tékozló fiú a sertések moslékát meregeti: „Prodigus ad siliquas". Takarékosságra intő példa.

Magasba törő sas fiait repülni tanítja: „Monstrat tolerare labores".[1] Türelem példaképe.

Felemlítésre méltó, hogy a győri úgynevezett apátházban, mely most a kisebb papnevelő intézet lakása és amelyben a rendnek felosztalása előtt a főapátok hosszas ideig szoktak tartózkodni, a főapáti ebédlő-teremben, jelenleg kápolnában a pannonhalmi ebédlő-termével megegyező freskók láthatók.

Az itteni ablakfülkékben is megvannak ugyanazon feliratokkal a következő jelképek: a napóra, a dülő oszlop, a tükör, a kolostorban levő biztonságot nem kalitkával, hanem pásztorral szemlélteti, ki juhait bekerített helyen őrzi, a sürgölődő méhek és a fiait fáradságos munkára tanító sas. Csak három más jelkép van még a győri apátház freskói között Izaiás prófétából, melyek nincsenek a pannonhalmi képek között.

Említésre méltók még ezen apátház menynyezetképei: Szilveszter pápa álma a magyar szent koronáról, Asztrik apát hozza a koronát szent Istvánnak, Isván király felajánlja a koronát Magyarország Patronájának és szent Adalbert téríti a pogány magyarokat.

Ha már most a két terem freskóit és a győri bencés templom falfestményeit egybehasonlítjuk úgy modor, mint színezés tekintetében, akkor arra az eredményre kell jutnunk, hogy azok, ha nem is egy mester, de mindenesetre egy festőiskola termékei.

Fehér Ipoly főapát, aki minden szépért lelkesedik, elhatározta, hogy az oly műérzékkel kezelt pannonhalmi ebédlőt megujíttatja. Hazai műértőt ily freskók helyreállítására az intéző

[1] U. o. II. r. CCLXXIV.

A PANNONHALMI FŐAPÁTSÁG
RÉGI EBÉDLŐTERME
DÉLI RÉSZ

körök sem tudtak ajánlani. Külföldre kellett tehát fordulnunk és Berlinből, mint ezen a téren legkiválóbb mestert, Melicher Teofil bécsi konzervátort ajánlották, aki már azelőtt Troger Pál brixeni freskóit nagy ügyességgel helyreállította. Az volt Pannonhalmán is a feladat, hogy semmit se fessen át újra, hanem csak a megfeketedett képeket derítse fel. Melicher, mint a bécsi Centralkomission tagja, tudós műrégész is egy személyben, 1900-ban mesterileg megfelelt a nehéz feladatnak. Pannonhalmi falfestményeink most már Melicher ügyes vegyi eljárása következtében sértetlenül és mintegy felújulva tündökölnek. Persze a közel kétszáz év nyoma mindenesetre így is meglátszik rajtuk. Nem Melicher műízlésén mult, hogy a képek falközeit, amelyeket a régi mester oly finom érzékkel tudott tónus tekintetében az építészeti részletekkel összhangzásba hozni, nem tölthette be stílszerű alapszínekkel. Így a tulajdonképeni képek ugyan érintetlenül felújultak, de környezetük egy kicsit elüt az eredetitől.

Melicher, aki sokat foglalkozott Troger műveivel, szintén azon véleményben van, hogy a pannonhalmi ebédlő és a győri apátház régi falfestményei is az ő ecsetjére, vagy legalább is iskolájára vallanak. És ezen nem is lehet csodálkozni, ha elgondoljuk, hogy Altenburg, Göttweig, Melk és Zwettl hires osztrák apátságok templomait, könyvtárait és lépcsőházait is ő diszitette műveivel és a bencések ezen vonatkozása bizonyára Pannonhalmára is hozta Troger mesteriskoláját.

Azt, amit általában felhoznak Troger jellemzésére, hogy kitűnt az akkori képirásban a mesterkéltséget kerülő ábrázolással és egyszerű, világos és tartalmas előadásánál fogva elődeitől elüt: ez tökéletesen ráillik a pannonhalmi ebédlő freskóira is. Olaszországban elsajátíthatott egy bizonyos merészséget a koncepcióban és oly színezést, mely azelőtt az északibb országokban nem dívott.

Ami végül a képeinket befoglaló stukkókat illeti, azok alighanem olasz munkások remek

alkotásai. Alakzataikban, virágdíszeikben, angyalfejes ornamentiációjukban hazánkban párjukat ritkítják és a közelben csak a bécsi burg termeiben találhatjuk fel másukat.

Myskovszky Viktor veterán műrégészünk, aki tudvalevőleg a hazai renaissance-emlékekről hézagpótló nagy díszmunkát adott ki, mikor a barokk és rokokó emlékekről készülő művéhez országszerte adatokat gyűjtött, nem tudott eltelni a pannonhalmi stukkók gyönyörű változataival és legnagyobb részletességgel másolta azokat Berlinben kiadandó nagy munkája számára. Nagy szakértelmén alapuló tapasztalatai révén odanyilatkozott, hogy nincs hazánkban templom vagy kastély, melynek stukkói szépség tekintetében a pannonhalmiakkal vetélkedhetnének. Hátra van még az ebédlő főbejárata, mely megérdemli, hogy legalább egy mondatban megemlítsem, mivel ez meg az iparművészetnek remeke; a freskókkal és különösen a stukkók ízléses cikornyáival szép összhangzásban vannak remek faragványai. Akadt már műgyűjtő, aki nagy összeget ajánlt érte.

Érdemes volna győri, szombathelyi, veszprémi és pápai freskóinkkal is behatóbban foglalkozni, amelyek Troger, Maulpertsch, Dorfmeister vagy Klieber művészetét hirdetik. Igaz, hogy a mi szemünk kissé elszokott a régi stílusoktól. Volt idő, midőn a román és gót emlékek felkarolásával a renaissance, barokk vagy rokokó emlékek műirányát lenézték. Most már arra a meggyőződésre jutott a műtörténet, hogy minden művészi irány jogosult addig, míg nem csap át szertelenségekbe.

Dr. Récsey Viktor

A PANNONHALMI FŐAPÁTSÁG
RÉGI EBÉDLŐTERME
RÉSZLET AZ ÉSZAKI OLDALRÓL

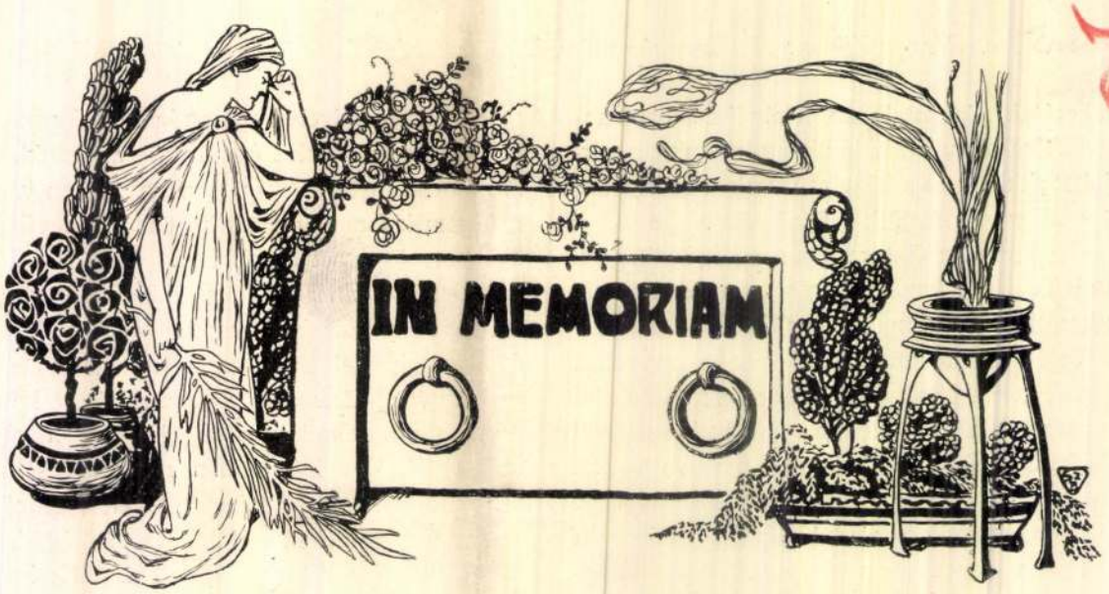

EISENHUT FERENC

Művészetünket a közelmultban megint érzékeny veszteség érte Eisenhut Ferencnek, a kiváló orientalista festőnek halálával, aki rövid szenvedés után június hó 2-ikán költözött el az élők sorából.

A derék és szorgalmas művészt, aki úgy a budapesti mint a németországi kiállításoknak egyik legbuzgóbb kiállítója volt, Münchenben érte utól a halál, abban a városban, ahol művészi pályafutásának legnagyobb részét eltöltötte, és ahol a magyar művészet érdekeinek mindenkor önzetlen, fáradhatatlan és lelkes szószólója és képviselője volt. Találóan jegyezte meg róla egyik életírója, hogy ő valóságos nagykövete volt a magyar művészeknek a bajor fővárosban, mert csakugyan az ő működése a legszorosabban összeforradt azzal a lassú de biztos térfoglalással, a melylyel a magyar művészet Münchenből kiindulva immár az egész kontinens érdeklődését felköltötte és a művészet legkiválóbb gócpontjában elismerést és becsülést szerzett a magyar névnek.

Ő volt az, aki az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat budapesti nemzetközi kiállításain a müncheni és németországi művészeknek a tárlatokon való részvételét óriási fáradsággal és mindenkor előkelő ízléssel szervezte. Ugyancsak ő volt a müncheni nemzetközi kiállításokon a magyar csoport mindenkori kvártélycsinálója is, akinek nem egyszer kemény tusákat kellett vívnia az ottani vezetőséggel a magyar csoport helye érdekében. S csak kiváló ügyességére és szívós kitartására vall, hogy ez a hely mindenkor a legjobb volt, mely az adott körülmények közt és a nagy európai verseny közepette csak kivívható volt.

A magyar művészet érdekében Münchenben kifejtett munkásságának sikerét nagyban megkönnyítette és elősegítette az, hogy ő maga is tagja volt az ottani „Luitpold-

TANDOR Ottó építész

NEMES Márta: Lechner Ödön Iparmüvészeti Muzeuma. =
Tanulmányok Budapest Multjából XXIV. Bp., 1991 66 - 67.p.

A tervpályázatra beküldött tervéről

homme. Un homme qui, dans ce langage, a trouvé une voie pour communiquer avec ses semblables et aussi, peut-être, le moyen — « J'ai enterré ma jeunesse avec mes illusions, dit-il » — de se construire un monde à lui, cet « ailleurs où il ferait bon vivre ». Ce monde, Paul Szasz l'a peuplé de formes étranges, imprécises comme des rêves, qu'animent des couleurs d'une richesse extraordinaire et que le trait, souvent large, appuyé, vient encore renforcer dans leur vigueur et dans leur souplesse.

La peinture de Paul Szasz se situe à la lisière de l'iréel, dans lequel l'artiste semble se mouvoir. Venu progressivement, à 40 ans, vers le colorisme d'abord puis vers l'abstraction, celui-ci n'a conservé de l'art figuratif qu'un sens étonnant de l'équilibre et de la forme. Tout le reste s'est lentement estompé puis transformé : Paul Szasz s'exprime au moyen de formes mal définies, de taches épaisses et de signes jetés sur la toile puis qui s'orchestrent, tout naturellement, dans une construction précise et solide.

La démarche de Paul Szasz, pourtant, va plus loin que le seul souci de construire une bonne œuvre d'art. [illegible] par une vive sensibilité, hanté [illegible] la guerre, qu'il a connue à [illegible] et qui lui a été ses illusions, [illegible] de la peinture son refuge. Et toute son œuvre en porte comme une marque indélébile : elle est un message d'espérance coloré et joyeux, elle est le monde idéal dont Paul Szasz appelle l'avènement.

LA CARRIÈRE DE L'ARTISTE

Né en 1912 à Budapest, Paul Szasz fait des études de droit tout en fréquentant les ateliers libres de la capitale hongroise. A partir de 1945, il suit les cours de l'Ecole des Beaux-

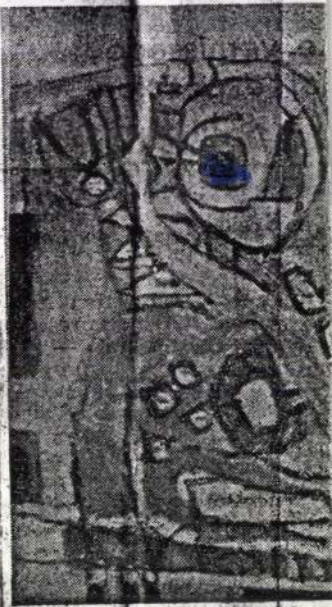

TROGER, *Paul*, osztrák festő, * Welsberg (Tirol) 1698, † Bécs 1762-ben. Fleimsben Guiseppe Alberti nevű festőnél tanult, majd Firmian gróf támogatásával Bolognába, Milanóba, Rómába került, ahol mesterei, Crespi, Selimena, Conca, Maniago révén a bolognai festészet tradícióihoz csatlakozott. Később Velencében Piazzettánál tanult és főleg Tiepolo fiatalkori művei döntő befolyást gyakoroltak reá. 1726. Bécsben telepedett meg, ahol nagy tekintélynek örvendett és 1751—59. a műv. akadémia vezetője is volt. T. művei nagy számánál és a legnehezebb műv. feladatokat bámulatos könnyedséggel megoldó virtuozitásánál fogva az osztrák barokk-festészetnek, Maulpertsch és Kremser Schimdt mellett legkimagaslóbb alakja. Nagyszámú oltárképei (Bécs, Schönbrunn, Melk, Seitenstetten, Zell stb.) mellett nyomon követik egymást a nagy művek, így 1728. a salzburgi Kajetán-templ. kupolafestménye, 1731. a bécsi Mariahilferkirche mennyezetképei (ma erősen átfestve), 1731—32. a melki kolostor könyvtár- és márványtermének freskói, 1732. az altenburgi templom és kolostor lépcsőházának és márványtermének freskói, 1737. a röhrenbachi sírkápolna, 1738. a gerasi kolostor éttermének mennyezetképei, 1739. a göttweigi kolostor lépcsőházának freskói, 1742. az altenburgi kolostor könyvtártermének, 1745. a melki kolostor ú. n. deákkápolnájának freskói. Az 1748—50. évekre esnek az átalakított brixeni székesegyház mennyezetképei, T. legnagyszerűbb műveinek egyike. Mindezeken alakok beláthatatlan sokasága gomolygó felhőzetben csoportokba osztva, örvénylő mozgással, extatikus odaadással a magasságok felé tör, hol a mennyei seregek újjongó glóriái tűnnek fel. Korábbi műveinek élénk színezését később hűvösebb, tompított kevert színek váltják fel s az egész mennyei jelenésen sajátos ezüstös tónus ömlik el. T. színkezelésének ezen legmagasabb fokát a dreieicheni búcsújáróhely templomának freskói (1750) képviselik, melyek egyéb tekintetben is T. legérettebb és dekoráció szempontjából legtökéletesebb művei. T. Magyarországon is dolgozott. 1742-ben a pozsonyi Szent Erzsébet-templom kupolaját és oltárképét, 1744-ben a győri jezsuita (ma bencés) templom mennyezetképeit festette. — Irodalom: *Pigler* Andor, A győri Szt. Ignác-templom és mennyezetképei (Bpest. 1923). *Fleischer.*

Troger, Paul

festö

Gentmüeml.

218, 239. l.

A visegrádi Salamon-torony helyr

Bevét

400 kor. szóval N
pósta utján, a Mücml
hiány nélkül bev
Dr Lux Kálma
április 30-án kézhez v

Bevétel máj

Visegrád 1916

Troger Pál

ivód

Gereczefalkepek

499. h.

Érkezett 1904 augusztus 25.

639/1904 (Szombathely 1904 augusztus 22 — 70 sz. a.)

A vasvármegyei kultur egyesület elnöksége bejelenti az 1904 évi könyvtári államsegély felhasználásának levezetését.

(Leirat az elnökséghez 1904 IX/28)

Troger Pál

bécsi festő

1743

Dr. Jenei Ferenc:

A győri Szent Ignác templom.

Győri Kalendárium

1940. Győr 1939.

100, 101. l.

Ic.

VÁGSELLYK
42 III. 20
B
T.C.G.
20 f
MAGYAR KIR. POSTA

„Európa"

Film-, könyv-, lapterjesztő és könyv kiadó Rt.

Budapest

V. Rothermere-u K. III. 2

Troger Pál

erőd

Lykanmotort. II.

220. 235. l.

Gaetano Martínez : *Lampada senza luce.*

Troger Pál

A szegedi alsó vá-
rosi templomban
lévő szent Antal
és szent Ferenc képe-
ket nem ő, ha-
nem

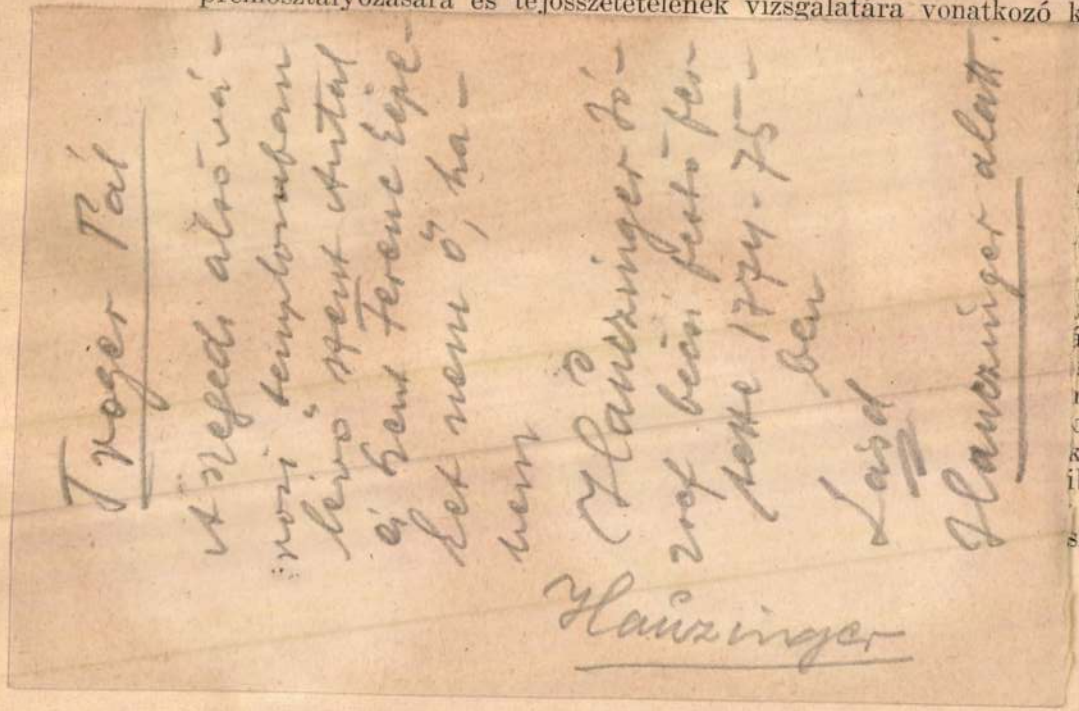

Hauczinger Jó-
zsef becsi festő fes-
tette 1774-75-
ben

Lásd

Hauczinger alatt.

Hauczinger

hatóan. A Hochschule für Politik beiratkozott hallgatója volt. Beutazta Németországot és a nagyobb városok szerkesztőségeit és nyomdáit is megtekintette. Végül Kopenhágában és Bécsben is járt tanulmányúton.

Dr. Goll György (1902, Budapest, róm. kat.), műegyetemi c. adjunktus, a kémiai-fizikai tanszék helyettes tanára, Budapestről, az 1937/38. tanévre elnyert Wirtschaftstag-ösztöndíját részletekben vehette csak igénybe műegyetemi helyettes tanári megbízatása miatt. Így január havában a berlini Phisikalisch-Technische Reichsanstalt nagyfeszültségű laboratóriumában dolgozott E. Giebe professzor mellett . Július, augusztus és szeptember hó egy részét ugyancsak a fenti intézménynél töltötte s Johannes Stark professzor vezetése mellett spektroszkópiai kutatómunkálatokat folytatott.

Goreczky Gyula (1902, Győr, róm. kat.), okl. gépészmérnök, Budapest székesfőváros elektromos művei főmérnöke (Heller professzor), közgazdasági tanulmányokat folytatott Németországban. Elméleti és gyakorlati úton tanulmányozta a villamosművek árszabáspolitikáját, a szociális intézményeket és a villamosfőzés terjesztésére irányuló propagandát. A berlini egyetem beiratkozott hallgatója volt, s az egyetem kötelékébe tartozó Kommunalwissenschaftliches Institutban dol-

TROMBITÁS TAMÁS

Mi szem-szájnak ingere

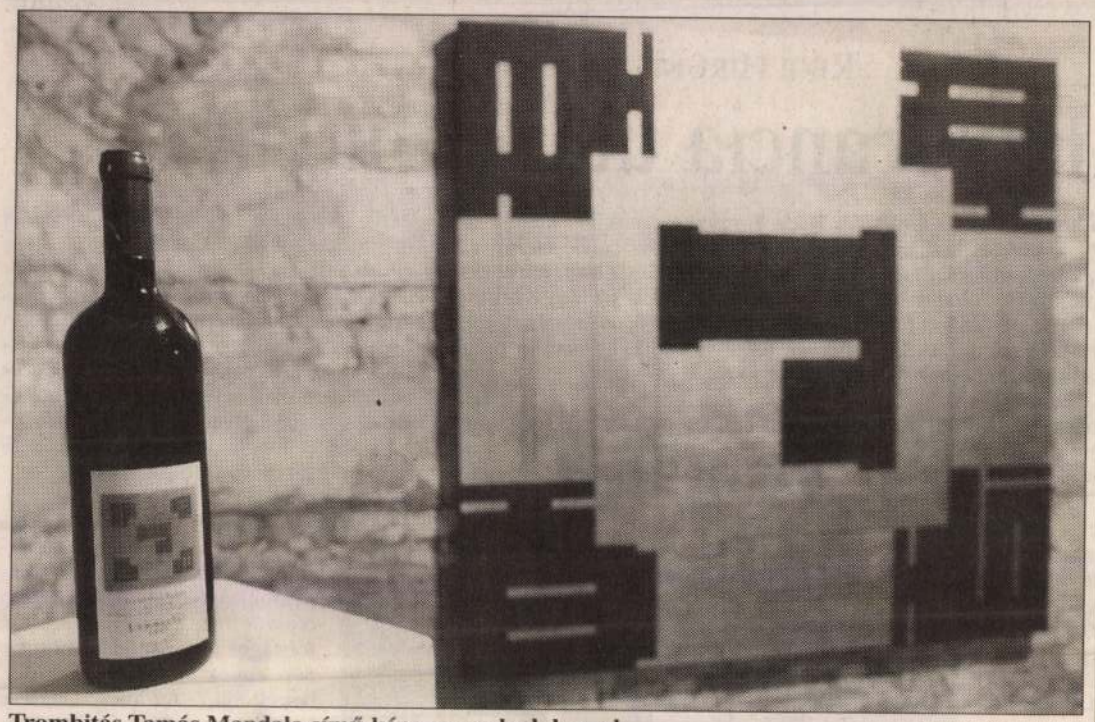

Trombitás Tamás Mandala című képe egy palack borral

FOTÓ: KOVÁCS BENCE

El tudnak képzelni egy sajtot, amelynek kékes-szürkén sötétlik a héja? Ám ha felmetszik valahol a téglaforma tömböcskét, tüstént kicsordul belőle az aranysárga massza. Már az illata is ínycsiklandó. Bizonyos, hogy fanyar vörösborral kell leöblögetni. Lehet-e az ilyen élményt tetézni?

Lehetséges. Ha a gasztronómiai élvezethez a művészet is társul. A Sainte Maure Cendrée-nak nevezett sajt mellé olyan palackba töltöttek jóféle Egri Bikavért, amelynek a címkéjén Nádler István festménye látható. S a falon ott az eredeti kép, szinte tapintható ecsetvonásokkal. Együtt tehát mindaz, mi szem-szájnak ingere.

Ez csupán egyetlen példa arról a rendhagyó kiállításról, amely *„Művészek, borok, sajtok, gyűjtemények"* címmel a *V.A.M. – R. S Galériában* nyílt meg. Szokatlan nálunk, de külföldön jó ideje gyakorlat, hogy a minőségi borok címkéjét kiváló festők, grafikusok tervezik. Addig-addig ízlelgetik a nedűt, míg az meg nem ihleti őket. Jeles képzőművészeink nekünk is vannak. Lám, Bak Imre, Fehér László, Gábor Áron, Kelemen Károly, Klimó Károly, Konok Tamás, Mulasics László, Nagy Gábor György, Trombitás Tamás szintén nem találta méltatlannak, hogy egy-egy alkotása butéliát díszítsen. Nemes borért sem kell a szomszédba mennünk, legyen az vörös vagy fehér, édes vagy száraz, könnyű vagy testes.

A sajtok világában már kevésbé vagyunk jártasak. Mi tagadás, magam is ámulattal néztem, hogy van olyan ementálikaréj, amelyet alighanem egy kisebb kocsikeréknyi sajtból lehet szelni. Hírét már hallottam, de most találkoztam először a szögletes Pont l'Évequekel. A camembert-től a Thomme de Savoie-ig fáraszthatnám az olvasót a francia sajtnevekkel. Inkább azt jegyzem le, hogy az egyik olyan, mint egy kisebb malomkerék, a másik olyan, mint egy jópofa dísztök, a harmadikat pedig, mintha kimeszelték volna. Látványnak sem érdektelenek.

Legszívesebben sorra leírnám, ki mindenki szponzorálta e kiállítást, a (magát olykor vitatott, de mindig színvonalas plakátokkal hirdető) sajtkereskedőtől a nyomdáig és tovább. Persze, ez nem a reklám helye. Ám mindenképpen figyelmet érdemel az a felismerés, hogy a kultúra legkülönfélébb ágai kölcsönhatásban állhatnak egymással. Így a látvány esztétikuma az életmódbeli igényességgel. Vagy legalább is annak vágyával.

A kiállítás láttán magam is felbuzdultam, s betértem egy „közértbe". Jobbféle borom akad a kamrám polcán. De a sajtok közül legföljebb unalmas trappistát, szíjas füstöltet, nyúlós háromszögletűeket kaptam volna hozzá. Valaki úgy oldotta meg a vacsoráját, hogy lecsippentett egy darabkát a szemlére tett rockfortból. Mondom: vonzó a kiállítás.

Bogácsi Erzsébet

NÉPSZABADSÁG
2000 jún. 28

as tovai, továbbra is
ók előtt. Az 1838-as
ején az üres házba me-
pülettel még nem ren-
Múzeum gyűjtemé-

A tanterv nagy
képzésre: a magyar, német, francia mellett az angolra is, mint a modern műszaki műveltség nyelvére. Az elméleti és gyakorlati képzésnél a katonai tárgyak mellett gondolt az általános műveltség, a ha-

1872. november 1-jén, nyolc évtizedes huzavona után kezdte meg működését falai között a Magyar Királyi Honvédségi Ludovika Akadémia.

Fónagy Zoltán

RÉGI HÍRÜNK A VILÁGBAN

Egy francia utazó Budán

iai herceg volt az utol-
egy keresztes hadjárat
és ennek előkészítése-
nesterét, Bertrand de la
ndoklatnak álcázott fel-
entföldre küldte 1432-
cia tudásszomjának tu-
y hazafelé nem hajón
amaszkuszban vásárolt
l évig poroszkált végig
ínon, Magyarországon
g. Utazási élményeit
ner (Tengerentúli uta-
negírta.
nagyar kézen levő Nán-
eged érinté-
re és kelt át a

ország fővá-
nd – egy in-
mint széles
zik. Keletre
nyugatra egy
palota, ame-
ja felett ural-
t a császár
3. május 31-
szárrá) kezd-
elkészül, na-
lesz. Ezen az
on kívül, na-
fürdők van-
utazó a Rác
as és Sáros
utal itt. „A
igazságszol-
reskedelem,
parágak te-
odnak. Na-
ílni itt, akik
iául; legna-
nciaország-
k közül va-
skedőt is ta-
ys Davion-
mesterem-
volt, akiket
r hozatott
Clays szó-

Buda környéke rendkívül kies, a föld bőven szolgáltat mindenféle élelmi cikkeket, főleg pedig fehér bort, mely kissé tüzes." Ami bókkal is felér egy burgundiai földesúr részéről, aki történetesen a herceg főétekhordója, ha nem is pohárnoka.

Ám a formaságokra is kényes Bertrand helyénvalónak tartotta, hogy a várban székelő nádornál tiszteletét tegye.

„A milánói követtel együtt elmentem tisztelegni Magyarország nagy grófjához; ez a czim a császári helytartónak felel meg. A nagy gróf eleinte megtisztelő figyelemmel fogadott, mert ruhám után ítélve töröknek tartott; mikor azonban megtudta, hogy keresztény vagyok, kissé elhidegült irányomban. Úgy mondták nekem, hogy nem szavatartó ember és hogy ígéreteiben nem szabad túlságosan bízni. Ezt különben általánosságban kissé a magyaroknak is szemére vetik és ami engem illet, bevallom, hogy azon fogalmak után, melyet azok nyújtottak róluk, akiket meglátogattam, inkább bíznám magamat egy törökre, mint egy magyarra.

A nagy gróf idős ember. Amint hallottam ő volt az, aki annak idején letartóztatta Zsigmondot, Csehország és Magyarország királyát, aki azóta császár lett, és ő volt az, aki fogságba tette, majd később innen egyezség útján szabadon bocsátotta." Az öreg Garai e kevéssé hízelgő jellemzését utóbb kiegészíti a nádor fiának egy lovagi tornán való részvételéről szóló leírásával: „Láttam őt részt venni egy lovagjátékban, mely az ő szokásuk szerint kis lovakon és alacsony nyergekkel folyt le. A vívók igen szépen voltak öltözve és erős rövid lándzsával küzdöttek. Ez a látvány nagyon gyönyörködtető. Ahogy a két bajnok egymásnak csap, okvetlenül vagy mindkettőnek vagy legalább az egyiknek a földre kell esnie. Így azután biztosan meg lehet tudni, kik tudnak jól ülni a nyeregben. Amikor az arany pálcáért lépnek a küzdőtérre, az összes lovak egyforma magasak, az összes nyergek is egyformák és sors által huzatnak ki. Párosával küzdenek egymás ellen. Ha a két ellenfél közül az egyik leesik, a győztesnek ki kell lépnie és nem küzd tovább."

Alighanem ez az első magyarhoni sporttudósítás.

Endrei Walter

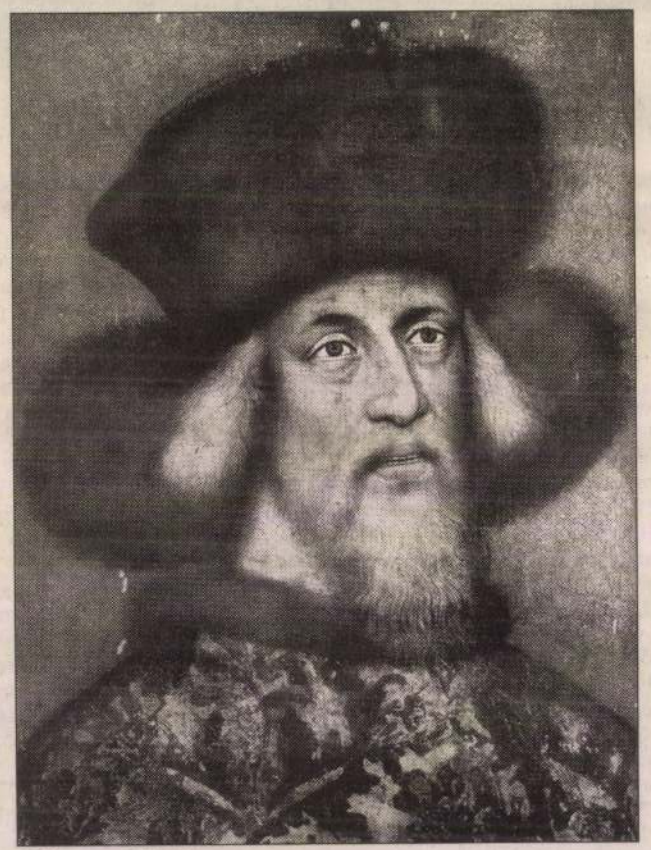

Zsigmond király

Trogmayer Henrik
festő Sopron

Berzsenyi 1933
dec. kiall

Kerti pipacs
Csendélet
nincs említve
milyen technika

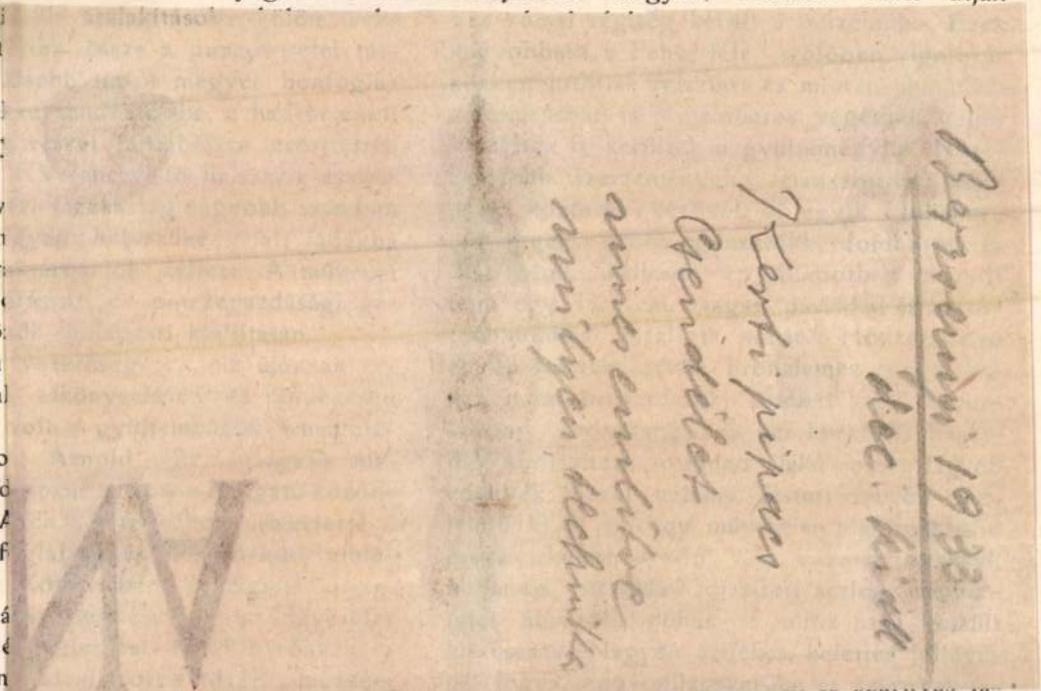

II. Ulászló, Zápolya János, I. Ferdinánd (2 db), Miksa, Rudolf, III. Ferdinánd, I. Lipót, I. József, III. Károly, Mária Terézia, V. Ferdinánd aranyforintjai, I. Lipót ötszörös aranya, János-Zsigmond és III. Károly erdélyi aranyforintjai.

A *néprajzi* gyüjteményre 92·12 K államsegélyt és 53 K saját javadalmat fordítottak. A gyarapodásban említésre méltó 110 db csákvári edény, Székesfehérvárról 78 darabból álló kádárműhely-felszerelés és a már megszünt magyar vargaság szerszámai. A Velenczei-tó halászeszközeinek gyüjteménye 18 darabbal gyarapodott.

A *természetrajzi* gyüjteményre fordított összeg 19 K államsegély. A szerzemény két csonttollú madár és egy nádi héja.

A *képzőművészeti* gyüjtemény gyarapodásában van a székesfehérvári székesegyház szent Imre megdicsőülését ábrázoló freskójának minden valószinűség szerint eredeti vázlata olajfestményben, egy régi másolat a szent Istvánt ábrázoló freskóról, Rippl-Rónai József tus-rajz-tanulmánya, Fejér Sándor «Őszi tái

végén: 3185 K, a melylyel együtt a törzsvagyona 9509 K.

A múzeum személyzete. Igazgató *Arnold*, cziszt. r. főgimn. tanár. (Tis 800 K.) — Szolga: *Tóth Imre*. (Dí és természetbeni lakás). A díjakat az let pénztára fizeti.

77. SZOMBATHELY. A *Vármegtur-Egyesület* az elmult évben hárc ban igyekezett az általános mű terjeszteni. Első sorban a *könyvtá* ismertetésével s a könyvtár olvasó újból való megnyitásával. Amig a könyvtár anyagának kikölcsönzés ú használása a mult évben is némi ered járt — ami főleg annak köszönhető, Egyesület 1913-ban a legújabb magy lom termékeit is beszerezte — a vezet törekvése, hogy a közönséget az olv látogatására szoktassa, sikerre most zetett.

A használt művek legnagyobb rés évben is a szépirodalmi szakcsopo A kikölcsönzött művek száma 12

M. kir. adóhivatal Eperjesen
ERK: 1904 JAN. 2 5

M. kir. adóhivatal Eperjesen
ERK: 1904 JAN. 2 5

742

M.

Kiírta

feljegy ~~tanuma~~ az

Állandó ilcsen. 11/kvet

II.123-144. lapján.

Csatolandó az

Tanumány alap fj.

(: Közp. ig. :) 1. t. lecz.

Emfr.

[illegible] Mar[illegible]

Troger Pál

1698–1777.

A bécsi akadémia igazgatója. —

A bencések győri templomát 1641-ben jezsuiták épitették. A dongaboltozaton lévő freskok Troger Páltól valók, kinek képei akkor világszerte ismertek voltak rézmetszetű reproductiokban.

Müvészet, 1903. 241

Melicher Teofil bécsi konzervátor, a ki tudos műrégész is egyuttal a régebben Troger Pál brixeni freskóit nagy ügyességgel helyreállította 1900-ban, mikor a pannonhalmi ebédlőterem régi falfestményeit restaurálta, azon a véleményen van, hogy a pannonhalmi ebédlő és a győri apáthár régi falfestményei is az ő ecsetjére vagy legalább is iskolájára vallanak. És ezen nem is lehet csodálkozni, ha elgondoljuk, hogy Altenburg, Göttweig, Melk és Zwettl híres osztrák apátságok templomait, könyvtárait és lépcsőházait is ő diszítette müveinel és a bencések ezen vonatkozása bizonyára Pannonhalmára is hozta Troger mesteiskoláját.

Azt, a mit általában felhoznak Troger jellemzésére, hogy kitünt az akkori képirásban a mesterkéltséget kerülő ábrázolással és egyszerű világos és tartalmas előadásánál fogva elődeitől elüt: ez tökéletesen ráillik a pannonhalmi ebédlő freskóira is.

n. o. 1903. 250. l.

VASÁRNAP
16
Kat. Hatvanad vas.
Prot. Juliánna
Ó-g. 3. Hetvened v.

N. k. 7 ó. 5 p. N. ny. 17 ó. 25 p.

6 1/2

HÉTFŐ
17
Kat. Donát pk. vt.
Prot. Donát
Ó-g. 4. Izidor

KEDD
18
Kat. Simon pk. vt.
Prot. Konrád
Ó-g. 5. Teodula

4

SZERDA
19

5

Troger Pál

Éber, Ladislaus: Werke von Paul Troger in Ungarn. Ungarische Rundschau 1914. 2. n.

Éber T.-nek a pozsonyi Erzsébet-templomban és a győri bencéstemplomban fennmaradt munkáit méltatja.

Könyvbarátok előfizetési keretén. Az eddigi 4 bibliofilértékű illetménykötetet és a hozzájuk csatlakozó Diárium előfizetési árát az 1942. évre 24·— pengőben kell megállapitanunk. Ezért az összegért 50 pont helyett 60 pont értékű négy illetménykötetet adunk. A régi illetményeket és a besorozott könyvek pontértékét nem emeljük, a cserejog is változatlanul érvényben marad.

Amikor bejelentésünk szives tudomásulvételét kérjük, igérjük, hogy tőlünk telhetőleg minden eszközzel nemcsak megtartani, de növelni igyekszünk azokat a kedvezményeket, melyeket eddig is nyujtottunk. Reméljük, a Magyar Könyvbarátok tábora megérti bejelentésünk kényszerü szükségét és továbbra is lelkes hive marad közös eszményünknek, a magyar könyvnek.

Ha azonban mt. Előfizetőink közül valaki nem óhajt résztvenni a Magyar Könyvbarátok munkájában, kérjük kilépésének bejelentését az 1942. esztendőre, a meghosszabbitott határidőig: folyó évi október hó 15-ig.

Könyvbarát üdvözlettel

MAGYAR KÖNYVBARÁTOK

KIR. MAGY. EGYETEMI NYOMDA

Kérjük a tagsági számra mindenkor okvetlenül hivatkozni.

36982.

Troger Pál

— **A győri bencéstemplom háromszázéves jubileuma.** A pannonhalmi Szent Benedek-rend vasárnap ünnepelte meg Szent Ignácról elnevezett győri templomának háromszázéves jubileumát. Kelemen Krizosztom pannonhalmi főapát ünnepélyes hálaadó szentmisét pontifikált a templomban, a mise evangéliuma után pedig Bánhegyi Jób pannonhalmi főiskolai tanár mondott szentbeszédet. Az ünnepélyes szentmise előtt a katonaság részére is tartottak szentmisét és a miséző katonai lelkész szentbeszédében méltatta az ünnep jelentőségét. A jubileum alkalmából a Szent Benedek-rend restauráltatta a főoltárnak Troger Pál barokkfestő által készített képét, amely Szent Ignác megdicsőülését ábrázolja.

Új Magyarság

1941. okt. 28.

TROGER PÁL MAGYARORSZÁGI MŰVEI

A XVII. század közepe óta az olasz hatás uralkodott Ausztriában, a szellemi élet minden ágában. Az osztrák barokk művészet, amely a török veszedelem elmultával oly ragyogóan virágzott fel, olasz tradiciókon, olasz mesterek közvetlen befolyásán épült fel, hellyel-közzel németalföldi vonásokkal is. Szüntelen volt az olasz művészek és mesteremberek bevándorlása: festők és szobrászok, építészek és kőmivesek, stukkókészitők és pallérok seregestől özönlöttek be, sokszor állandóan megtelepedtek és egyes családok, valóságos dinasztiák működése hosszú nemzedékeken át folytatódik. Különösen a Como-tó vidéke még most is számtalan rajt bocsájtott észak felé.

A XVII. század vége óta önállóbb, nemzeti irányú lesz az osztrák művészet. Sajátságos jelenség, mint osztrákosodnak el az olasz eredetű művészcsaládok és mint érvényesülnek régi, olykor a középkorra visszamenő helyi tradiciók az olaszos formák mellett is. A XVIII. század nagy mesterei, Fischer von Erlach, Donner Ráfael osztrákok.

A kisebb-nagyobb mesterek — olykor valóban mesteremberek — neveinek óriási számát ismerjük feljegyzésekből, számadásokból, szerződésekből. Kézzelfogható, kiváló egyéniség azonban vajmi kevés van közöttük és jellemző, hogy az osztrák barokk építészet legnagyszerűbb alkotásai némelyikének, például Klosterneuburgnak, a bécsi szaléziánus templomnak szerzősége körül még legújabban is heves vitákat lehetett folytatni. A diszitő művészek egész serege özönlött az építészek, építőmesterek nyomába: szobrászok, stukkóművesek, festők. Az épületek belső díszitésében a XVII. században a plasztika uralkodik, nevezetesen annak az az ága, mely a tömeges, gyors produkciót leginkább lehetővé tette. Ez a század a stukkó virágkora és paloták, templomok belseje formákban duskáló, nem egyszer zsúfolt szobrászati díszt nyert, néha csodálatosan rövid idő alatt. E mutatós, pompás művek mesterei nagyobbára olaszok; a XVIII. század elejétől kezdve azonban a festmény mindinkább kiszoritja a stukkót és a birodalom egyes tartományaiban jeles festők tünnek fel, akik szinte hihetetlen termékenységgel igyekeznek a kor szükségletét kielégiteni.

Mint a stukkókészitésnek, a dekoratív festésnek is legfőbb feladata a kastélyok, paloták, apátságok dísztermeinek, de főleg a templomok belsejének díszitése, ezen a kereten belül pedig elsősorban a mennyezetek nagy felületeinek művészi kiképzése volt. A stukkatőrök, majd a festők beláthatatlan száma foglalkozott e dekoratív feladatokkal. A XVII. század-

Művészet 1913.

ban amazoké a vezető szerep és ha a festés szóhoz is jut, szerepe a stukkókeretekkel, díszítésekkel felosztott területek mezőibe illesztett, kisebb-nagyobb terjedelmű képek előállítására szorítkozik. Ezek a képek, tektonikus keretben, lényegökben képszerű hatásúak, míg a XVIII. század elejétől kezdve a stukkó mindinkább kiszorul, hatalmas festmények borítják a mennyezetek sokszor óriási felületeit és az egyes képekkel való díszítés helyett az alulról való nézés és a szilárd mennyezet áttörésének illuziót kereső stílusa fokozódó mértékben érvényesül.

Kétségtelen, hogy ez az egész műfaj a nagy olasz mesterektől indult ki. Correggio, Michelangelo, a Caracciak példája évszázadokig megtartotta érvényét, de a mennyezetfestés továbbfejlesztése sehol sem talált oly termékeny talajra, mint Ausztriában. A tiroli Andrea Pozzo (1642—1709), kora legünnepeltebb mestereinek egyike, Európa-szerte diadalra juttatta a mennyezetfestésnek azt a sajátos módját, mely építészeti-perspektivai eszközökkel mintegy megszünteti az építészet és festészet határait és merész konstrukciókkal a zárt téren felülemelkedik. Számtalan követője akadt, épp úgy mint utóbb Giovanni Battista Tiepolónak (1696—1770). A dekoratív festés történetében a két mester két nemzedék, két különböző művészeti elv törekvéseinek kifejezője: Pozzo a barokk, Tiepolo a rokokó szellemét juttatja diadalra. „Tiepolo példájának hatálma elől alig zárkozott el egy is a következő kor freskófestői közül. Hatását félreeső országokban, a legkisebb falusi festőig is követhetjük. Velence a freskófestők legkedvesebb tanulóhelyévé válik és a Tiepolo-féle stílus, hol felületesebben, hol valóságos utánzás formájában, áthatja a XVIII. század korábbi és középső évtizedeiben majdnem az egész mennyezetfestést."[1] Általában alig akad egy is a nevesebb festők közül, aki nem töltötte volna Olaszországban tanulóéveit, de az olasz befolyás fennmaradása, még Tiepolo erős hatása mellett is valami sajátos osztrák jelleg fejlődik ki és már az osztrák kora-barokk festők egyike, Johann Michael Rottmayr (1654—1730), tevékenységének megítélésekor is kiemelhették azt az önállóságot, amellyel az idegen, olasz és németalföldi elemeket értékesítette, azt a határozottságot, amellyel „a tér áttörésének általános osztrák problémáját felfogta".[1]

A XVIII. század második felében Maulpertsch Antal (1724—96) a legtermékenyebb, legismertebb mester. Művei, amelyek az osztrák tartományok templomaiban, palotáiban sűrűn találhatók, Tiepolo erős hatása mellett érdekes fejlődésről tanuskodnak, amely a rokokó művészet könnyed festőiségéből, finom dekoratív hatásaiból kiindulva, végre a klasszicizmus ölében pihen meg. Magyarországban lévő műveinek tekintélyes sora is jelzi pályájának egyes étapejait.

Az osztrák festészet korábbi idejéből való egy másik mester, aki a tömeges produkció korának átlagos festőin felülemelkedik, sőt a jeles, de túlbecsült Grau Dániel mellett a korabeli festészetnek talán legkiválóbb osztrák képviselője: a tiroli Troger Pál (1698—1762). Régi tudósítások szerint Bolognában, Milanóban, Rómában és Velencében tanult. Mesterei: Giovanni Battista Crespi, Francesco Solimena, Sebastiano Conca révén leginkább a bolognai festészet tradícióihoz csatlakozott, de Velencében Piazzettánál is tanult és a fiatal Tiepolo szárnypróbálgatásának is tanuja lehetett. 1726 táján Bécsben telepedett le, itt nagy tekintélynek örvendett és 1751—1759. a művészeti akadémia vezetője is volt. Nagy megbízások sokszor elszólították Bécsből.

„Az osztrák barokk festészet ragyogó festői közül nyilván egyikre sem illik a virtuóz elnevezés annyira, mint Trogerre és az ő tevékenysége — még inkább mint vetélytársaié — valóságos diadalmenet az osztrák kolostorokon keresztül."[2] Melk, Geras és Göttweig, de leginkább az altenburgi kolostor és templom festményei ragyogóan mutatják be alkotóerejét, termékenységét. 1732-ben bízták meg

[1] Hammer, Die Entwicklung der barocken Deckenmalerei in Tirol. Strassburg, 1912. 244. l.

[1] Tietze, Johann Michael Rottmayr. Jahrbuch der k. k. Zentral-Kommission. 1906. 83. hasáb; u. a. Österreichische Kunsttopographie III. (1909.) XXXIV. l.

[2] Tietze, Österreichische Kunsttopographie V. (1911.) LX. l.

MENNYEZETFESTMÉNY
A GYŐRI BENCÉS TEMPLOM SZENTÉLYE FÖLÖTT

SZENT ERZSÉBET APOTHEOZISA
KUPOLAFESTMÉNY A POZSONYI SZT. ERZSÉBET TEMPLOMBAN

az altenburgi templom kifestésével, amelyet utóbb a kolostor márványtermének, lépcsőházának, könyvtárának és egyéb helyiségeinek freskói követtek: a XVIII. századbeli osztrák kolostorok pompaszeretetének nevezetes emlékei. Később, 1748—50., az átalakított brixeni székesegyházat díszíti festményeivel. Legerősebb hatású műveinek egyike az altenburgi templom hatalmas ovális kupoláját díszítő apokaliptikus freskó. Az óriási térben sűrűn gomolygó felhők között mozgó alakok szenvedélyes életet élnek és komolyabb, megkapóbb jellegűek azoknál a mennybemeneteleknél, mennyei glóriáknál, amelyek hasonló helyeken oly gyakran fordulnak elő a XVIII. században. Hatalmas alkatú, pathetikus szentek és angyalok beláthatatlan sokasága népesíti be a brixeni székesegyház hajójának óriási dongaboltozatát, felhők között elosztott sűrű csoportokban a bárány szimboluma körül. „Megszabadulni az építészet nyügétől, felemelni, megszüntetni a határoló mennyezetet, a szemet mérhetetlen távolságba ragadni, hol a mennyei seregek ujjongó glóriái tünnek fel vagy az allegória szellemvilága van megtestesítve", ebben látja Tietze a Troger-féle művészet főproblémáját. Ez a törekvés azonban korántsem az ő sajátja, áthatja a korabeli egész dekoratív festészetet és a század végéig fokozódó mértékben érvényesül. Sőt talán éppen Troger az a mester, akinek művészete, még a seicento stílusának erős hatása alatt inkább plasztikus irányzatú és lényegében eltér például Tiepolo vagy Maulpertsch, az osztrák Tiepolo művészetétől.

Troger legjobb éveiben Magyarországban is dolgozott. 1742-ben, ugyanabban az évben, amelyben az altenburgi kolostor könyvtárának freskóit fejezte be, a pozsonyi Szent Erzsébet-templomot, két évvel utóbb a győri bencés, akkor jezsuitatemplomot díszítette festményeivel. A nem nagy méretű, de nemes kiképzésű, márványtól ragyogó pozsonyi templom három kupolaboltozatának felülete nyert freskódíszt. Az orgonakarzat fölött lévő nyugati kupolát gazdag, de nem kedvező hatású barokk ornamentika borítja. Nem éppen jelentékeny a szentély fölött lévő freskó sem. Középen női alak ül, felhőkön. Kiterjesztett kezei egyikében rózsákat tart, Szent Erzsébet jelvényét. Nyilván a Könyörületesség személyesítője. Tőle balra angyal szeretettel von magához két hozzá folyamodó kis gyermeket, a középső alak alatt angyal lebeg, a könyörületességre vonatkozó írott tekercscsel (Beati Misericordes quoniam ipsi Misericordiam consequentur). Lebegő gyermekangyalok, szárnyas angyalfejek, az ilyennemű festmények állandó szereplői. Az alakok közül leginkább a gyermekeket pártfogásába fogadó nagy angyal érdekel: típusával, formáival Donner hatalmas angyalszobraira emlékeztet, amelyek akkor a pozsonyi koronázótemplom főoltárát díszítették. A festmény tarkasága, kellemetlen színhatása aligha írható magának Trogernek rovására. A szinte hivalkodóan alkalmazott feliratok szerint a templom belsejét a mult században két ízben is restaurálták, bizonyára nem a kellő kímélettel.[1]

Nagyobb méretű, gazdagabb kompozíciójú a középső kupolában lévő festmény, amelynek eredeti jellegét — úgy látszik — az ismételt helyreállítás inkább megkímélte. Szent Erzsébet apoteozisa: a szent közeledik a mennyekben trónoló Krisztus felé, aki sugárzó dicsfénnyel koronázza meg őt. Ez a főcsoport, amely körül nagy számmal mozognak a mennyei seregek. Ujjongva zenélő, felhőkön ülő, felhőket emelő, rendező nagy angyalok, akik közül kettő Krisztus keresztjét tartja. Mozgalmas tömegek mindenütt, a felhők nehéz gomolyokba tömörülnek és az égnek aránylag csak kis részét hagyják szabadon. Az alakok a térhez képest nagyméretűek és az egészben a testiség hatása uralkodik, míg Tiepolónál és követőinél inkább a könnyebb légkör, benne szabadon lebegő kisebb alakokkal jut érvényre. Jellemző, hogy a XVIII. század második felében a hasonló kompozícióknál nélkülözhetetlen felhők kevésbbé tömör, inkább szétfoszló alakban fordulnak elő.

[1] A középső kupola csegelyeire festett négy női alak egyike alatt látjuk a mester névjelzését: P. Troger fecit 1742. Egy másik alak alatt a restaurátorok örökítették meg neveiket: Fr. u. Mich. Geiling u. I. Streicher reno. 1835. — Renoviert durch den k. k. Hof-Kunstmarmorierer et Stuccateur A. Detoma im Jahre 1893. — A. Bononi Pittore Ristauro l'ornato 1893.

A sokat és gyorsan produkáló barok festők gyakran használtak fel egyes motívumokat, sőt kompozíciókat különböző helyeken. Angyalalakok, csoportok szinte azonos módon fordulnak elő Troger mennyezetfestményein. A pozsonyi templom középső kupolájában lévő festmény főcsoportjának kompozícióját — legalább a lényeges vonásokban — a brixeni székesegyház szentélyének mennyezetét díszítő képen (Szűz Mária megérkezése a mennyországba) újból felhasználta a mester.

A kupola négy csegelyét szimbolikus női alakok képei díszítik: erények személyesítői, akiknek ábrázolása, középkori képzetek alapján, egyéb, gyakran ugyancsak körmönfont és nehezen érthető szimbolikus és allegóriai ábrázolások mellett oly nagy szerepet játszik a XVIII. század északi művészetében. Az alakok festett fülkékbe vannak helyezve, de felhőkön ülnek, amelyek a festett architektura határait áttörve, mintegy magasabb régiókba emelik az alakokat. Az Alázatosság szegényes ruhájú sovány öregasszony képében jelenik meg, járommal kezében; az elefántra támaszkodó fiatal nő nyilván a Szűzesség, a középkori ikonografia nyomán. Bizonytalanabb a másik két alak jelentősége: az egyik viruló szépségű nő, két bőségszaruval, melyek egyikében korona és ékszerek, másikában virágok látszanak, valamint körzővel jellemezve, talán a Mérséklet, míg az egyik kezében gyertyát tartó szép fiatal nő, aki másik kezét mellére téve, rajongva tekint a lángba, a Szeretet lehet.[1]

A XVIII. század nagy felületekhez, gyors munkához szokott dekoratív festői a fal- és mennyezetfestményekben adták művészetük javát. Olajfestményeik, oltárképeik, amelyekkel az általuk kifestett templomokat díszítették, általában gyengébbek freskóiknál, gyakran csak műhelyi termékek, amelyek a kellő elmélyedés hiányát árulják el és míg a falfestmények többnyire kitünő technikai kivitelűek, éppen a gondatlan festési eljárások következtében gyakran vajmi hamar rossz állapotba jutottak. Trogernek a pozsonyi Szent Erzsébet templomban lévő oltárképei megütik a mennyezetképek színvonalát. A főoltár képe az oltár előtt térdelő Magyarországi Szent Erzsébetet ábrázolja, előtte az Üdvözítő keresztje, melyet gyermekangyal tart — nagy angyal a töviskoronával lebegő gyermekangyalok, az előtérben koldusok, nyomorékok. Az egész mintegy vízióképen tünik elénk, zöld függöny mögül, melyet angyal húz félre. Színes kép, erős fényhatásokkal, ügyesen felépített kompozícióval. Az árnyékos fény uralkodik a Szent család oltára képének hatásában is, ahol még a részletek (asztalosszerszámok, kosár, zöldség) realisztikus ábrázolása figyelemreméltó, míg a holt Krisztust sirató angyalokat ábrázoló harmadik oltárkép világos tónusával, patetikus kifejezésével tünik fel. „Proteus-szerű változékonysággal változtatja Troger a maga stílusát a helynek és feladatnak megfelelően és mindig kisiklik kezünk közül, ha művészeti jellemét meg akarjuk állapitani", mondja Tietze. Pozsonyban is mennyezet- és oltárképeinek jellege nagyon eltérő, stílusa azonban általában a bolognai iskolában gyökeredzik, amelyet akkor sem tagad meg, ha mennyezetfestményein — a velencei és osztrák dekoratív festészet befolyása alatt — új, könnyebb, légies hatásokra törekszik.

Oly virtuózoknál, mint az osztrák festők általában, kik korán elsajátított művészeti eszközökkel dolgoznak és egyes motívumokat, formulákat szinte egész pályájukon át rendkívüli ügyességgel, leleményességgel, alkalmazkodóképességgel újra meg újra értékesítenek, mélyebb egyéni fejlődésről beszélni alig lehet. A hosszú életű, termékeny Maulpertsch is már fiatal korában készen áll előttünk és későbbi műveinek eltérő jellege is inkább a külsőségek divatokozta változásán, mint belső, egyéni fejlődésen alapul. Troger pályafutásában a legjelentékenyebb lépés, midőn korábbi műveinek erősebb színezetét, vöröses tónusát világosabb színhangulat, finom szürkeség váltja fel.

A pozsonyi templom freskói még korábbi modorát árulják el. Két évvel utóbb, a győri bencéstemplomban már más jellegű műveket látunk.

[1] Hasonló alakokat festett Troger az altenburgi apátság márványtermében is. V. ö. Dollmayr, Paul Troger's Fresken zu Altenburg in Niederösterreich. Berichte und Mittheilungen des Alterthumvereins. Wien, XXVI. (1890.) 8. lap.

SZENT ERZSÉBET APOTHEOZISA
A POZSONYI SZT. ERZSÉBET TEMPLOMBAN LEVŐ
KUPOLAFESTMÉNY RÉSZLETE

A jezsuiták győri temploma, mely 1802-ben került a bencések használatába, a Széchényi György kalocsai érsek által 1667-ben épített rendházzal együtt, 1641-től kezdve épült. Egyhajós, tágas templom, jobbra-balra 3—3 oldalkápolnával, amelyek még a XVII. században nyerték díszüket. Nehéz architektonikus kiképzésű, sötétbarna, aranyozott szobrokkal díszített oltárokkal vannak felszerelve. A kápolnák mennyezeteit és ablakjaik kereteit pompás stukkódomborművek díszítik, amelyek erős, határozott plasztikája, szigorúan szimmetrikus elosztása a XVII. század jellegét mutatja. A stukkókeretekbe illesztett kisebb festmények általában gyengék.

A templom szentélye és hajója vagy nem készült el a XVII. században, vagy nem volt elég díszes, ezért csak száz évvel utóbb nyerte mai berendezését, díszét. Ebből a korból való a pompás főoltár, a gazdag szószék és a templom legfőbb dísze: Troger festményei. Míg a pozsonyi Szent Erzsébet-templom freskói — mint láttuk — ismételt restaurálás következtében többé kevésbbé szenvedtek, Győrött a mester művei kitünő állapotban, nyilván érintetlenül maradtak reánk. Itt, a nagyméretű templomban, tágabb tér is nyílt tevékenysége számára, mint a jóval kisebb pozsonyi templomban. A szentélyt és hajót egy-egy hatalmas dongaboltozat fedi, az ablakok fölött belevágódó boltcikkelyekkel. Ezekhez járul az orgonakarzat boltozata. Mindezek a nagy területek egységes festészeti kiképzést nyertek: két nagy festmény borítja a szentély és a hajó mennyezetét, kisebb kép a karzat boltozatát.

A tagolatlan nagy felületeknek a festészet eszközeivel való architektonikus kiképzése — a Sixtus-féle kápolna óta a mennyezetfestők fontos problémája — elég szerény. A boltcikkelyek fölött hatalmas párkány vonul körül: e fölött már a festészet birodalma kezdődik, mennyei régiók nyilnak meg. A félpillérek fejei fölött, a boltcikkelyek között, tömör, erősen barok ízű architektonikus keretben egy-egy fülke van festve, amelyben, kiugró konzolon, egy-egy ülő alak foglal helyet: a négy evangélista a szentélyben, négy próféta a hajóban.

Ellenállhatlanul emlékezetünkbe tódulnak Michelangelo hasonló elhelyezésű prófétái és szibillái. Trogernél hiába keresnők azok mély, szenvedélyes belső életét. Pompásan festett, színes alakok, amelyek élénk mozdulatai, kontraposztjai az építészeti tagozatok egyhangúságát van hivatva megszakítani. Kiváló dekoratív érzéssel festett alakok. A turbános, bajuszos ifjú képében ábrázolt Dániel némileg exotikus hatású. Izsaiás, hosszúszakállas aggastyán, a leghevesebb mozdulatú valamennyi közül. A vele szemben ülő próféta — nyilván Jeremiás — sárga köntösére vetett lila palástjával, színhangulatával, hatásos mozdulatával talán a legsikerültebb valamennyi között. A negyedik próféta (Ezékiel?), aki könyvet vesz át Isten kezéből, már ugyancsak kényelmetlen helyzetben kuporog szűk helyén. Inkább külsőségekkel jellemzi Troger az evangelistákat is, a lelki élet mélyebb kifejezése nélkül. Ez nem is a mesternek és korának erőssége. Szent Lukácsban, kinek oldala mellett ott van a festő palettája is, nyilván a saját képmását adta Troger. A szép, férfias, szakállas arc vonásai erősen egyéniek és aligha véletlen, hogy ez alatt az alak alatt látjuk névaláírását és az 1744-es évszámot.

A mennyezetek nagy festményei kétségkívül Troger legkiválóbb művei közé tartoznak. Nagy területek állottak a művész rendelkezésére, amelyeket a maguk egészében használt fel művészeti céljaira. A valóságos és festett architektúra fölött mintegy az épület határain túl a magasba tekintünk. Hasonló alkatú keret fölött, mint amilyent Troger utóbb Brixenben a székesegyház nagy mennyezetképénél alkalmazott, megszünik a földi létezés, a nehézség törvénye, és a mennyei alakok serege épp úgy szabadon lebeg a térben, mint a felhők, amelyek hol sűrűn összetömörülnek, hol megnyílnak a mennyei fény előtt. Mintegy még átmenet a hajó mennyezetét díszítő festmény, az angyali üdvözlet alsó része, ahol rongált téglaalapon emelkedő gazdag barokkarchitektúra keretében térdel Mária a trónszékre helyezett, még üres kosár-bölcső előtt. Fölötte, körülötte már a mennyeiek serege rajzik: kisebb-nagyobb angyalok, változatos helyzetekben lebegve, ujjongva, a festménynek mintegy közepén Gábor arkangyal, aki a liliom-

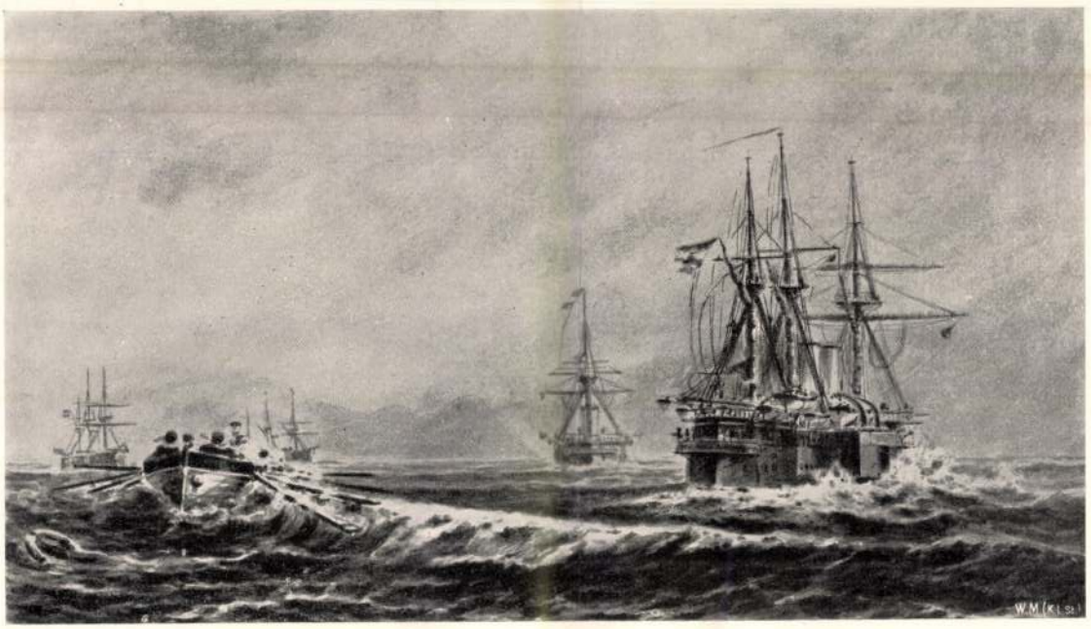

MENTÉS
GREGUSS GYÖRGY AKVARELLJA

szállal kezében lefelé lebeg, míg másik kezével fölfelé mutat, ahol az istenség fénye sugárzik. A szentély mennyezetének egész festménye transzcendentális jellegű. Felhők között, angyaloktól körülvéve ott a Szentháromság, kissé lejebb Szűz Mária, továbbá egy nagy angyal, aki sugárzó drágakövet tart kezében. Ez a drágakő alul, a főoltár képén ismétlődik. Itt a felhőkön térdelő Loyola Szent Ignác tartja kezében. Fölötte a IHS monogramm, sugárzó glóriában. A drágakő Krisztus neve, melyet Szent Ignác és rendje visz a népek közé, ahogy az oltár felső részén olvasható idézet mondja: „Ut portet nomen meum coram gentibus." A kép előterében különböző korú, rangú emberek, két félmeztelen koldus és egy ördögtől megszállott, akit társa tart: a nép, melynek körében Szent Ignác és rendje tanít, működik és csodákat is tesz. A festmény erősen megsötétedett, de pompás hatású még a szent rózsaszín kazulája, finom aranyhímzésével. A koldusok födetlen teste az olasz seicentistákra emlékeztet és általában az egész festmény a XVII. századi olasz festészet pathetikus és realisztikus irányára, erős eszközökkel való jellemzésére vall.

Mily világosaknak, légieseknek hatnak felül a mennyezet nagy festményei! Ezüstös szürke tónus vonul végig az egész felületeken. Az alakok, ruhák színei tompítottak, finoman megtörtek. Troger ebben a XVIII. század művészetének haladó szellemét árulja el, ámbár kompozíció tekintetében még a barok művészet felfogása uralkodik.

Dongaboltozatokon általában nehezebb és ritkább az alulról való nézés elvének következetes alkalmazása, mint kupolákban. Csak Tiepolo és követői oldották meg ezt a problémát elfogadható módon. Troger festményei valóban még normális szemléletre számított képek, egyszerűen a mennyezetre alkalmazva, és szinte ellentét áll be ott, ahol a feladat tudatában azt át akarta hidalni. Az angyali üdvözlet képén térdelő Mária és architektonikus környezete alsó nézetben erősen megrövidül, míg közvetlenül fölötte már teljesen más szempont érvényesül.

A felhők és alakok is, mint a pozsonyi kupolaképen, erősen plasztikusak és a felhők, valamint az alakok elrendezése szabályos, a teljes szimmetriához közeledő. Figyelemreméltó ebből a szempontból kivált az angyali

üdvözlet képén Gábor arkangyalnak és a körülötte lévő nagy angyalcsoportoknak elhelyezése. A térdelő Mária feje a mennyezet tengelyébe esik és e tengely az alapja a szentélymennyezeten lévő festmény kompozíciójának is. Ez még barokk művészet. Ugyanebben az évben fejezte be Tiepolo a velencei Sta Maria degli Scalzi-templom hajójának mennyezetén a szent háznak Loretóba való vitelét ábrázoló festményét, amely csodás könnyedséggel, asszimmetriával a rokokó-kor mennyezetfestésének legfontosabb problémáját oldotta meg.

Az orgonakarzat mennyezetét, ovális mezőben, viruló szépségű angyalok zenekara díszíti. Közepén orgonázó angyal, körülötte az egyéb hangszereken játszók. Már 1737-ben majdnem teljesen hasonló képpel díszítette a mester a Kuefstein grófok röhrenbachi sírkápolnájának és utóbb a brixeni székesegyháznak orgonakarzatát.[1] Ily mellékesebb jelentőségű kompozíciók ismétlése nem szokatlan a nagy festészeti vállalatok korában, amelyeket szinte hihetetlenül rövid idő alatt fejeztek be. Végül itt, az orgonakarzat két oldalfalán húzódik meg szintén a falra festett, de ablak módjára kerettel ellátott két kép. Az északi falon a nyitott ablakon keresztül szobába pillantunk be, amelynek falain hangszerek lógnak. Az ablaknál férfi olvas, nyilván a templom karnagya. A szemközti falon, az ablak üvegén át, hegedű és nagy trombita látszik. Ügyesen, gondosan festett csendéletszerű képek, a művész sokoldalúságának és az ilyen illuzionisztikus mesterkedéseket kedvelő kor ízlésének jellemző termékei.

ÉBER LÁSZLÓ

[1] Österreichische Kunsttopographie, V. 471. l.; Dollmayr, Paul Troger's Fresken im Dome zu Brixen. Mittheilungen der Central-Commission, 1890. 175. l.

ORNAMENTUM
GREGUSS GYÖRGY RAJZA

mely később Maulbertsch sajátos festőiségében érte el tetőpontját. Szinek, fény- és árnyékhatások különös kezelésmódjával (Dvořák: „Das umgekehrte Helldunkel") szolgálja vízióját olyképpen, hogy a kupolafreskók a templom határait szinte szétrobbantani látszanak s a földi s földöntúli összekapcsolásában a végtelen tér érzetét közvetítik. A „Zenélő angyalok csoportja" tanulmány a pozsonyi Szent Erzsébet-templom 1742-ben készült mennyezetképéhez (s rokon a győri Szent Ignác-templom később festett mennyezetképének egyik hasonló tárgyú csoportjával is). E lavírozott tussrajz még szinek nélkül is felkelti ama világló, csodás látomásszerűséget, mely mesterien érvényesül a festményeken. J. I. Mildorfernek, Troger tanítványának, továbbá Daniel Gran-nak, Michelangelo Unterbergernek munkái mellett több lappal van képviselve Johann Martin Schmidt, — népszerű nevén „Kremser Schmidt" — az osztrák barokk-művészet másik, ugyancsak jelentős mestere, akinek valószínűleg rézkarc-mintalapul szolgáló rajzai az alakok típusában és a fényhatások alkalmazásában érdekes rembrandtesk felfogást mutatnak. Anton Franz Maulbertschtől rajzokon kívül egy olajvázlat látható, tanulmány a szombathelyi székesegyház mennyezetképéhez. Az első pillantásra igénytelenül ható vázlat rendkívüli szépségű munka, melyben foszforeszkáló kék és piros szinek, csillogó, villogó fénypontok összhatásából, — mellőzve minden formai tárgyilagosságot, — kibontakozik ama extatikus alkotó-fantázia káprázta tó, megragadó sajátossága, mely jellemzi a rendkívüli művészt.

A XVIII. század svájci művészetét Salomon Gessnernek és J. H. Fuesslinek néhány művéből ismerhetjük meg. Az előbbi „A lant feltalálása" c. rajza, mely az ennek nyomán készült rézkarccal együtt látható, illusztrációul készült az „Idyllek"-hez, e széplelkű művész legjelentősebb irodalmi alkotásához, melyben összesűrítette korának szentimentális és bukolikus hangulatok felé hajló tendenciáját. Ez az idillikus hangulat, mely holdsütötte szomorúfüzek, porladozó görög templomok és enyhe bánattól körüllengett emberi alakok kompozíciójában az érzelmi élet túlfokozását először vitte be a művészetbe, tulajdonképen már előfutárja a század végén teljes erővel kibontakozó romantikának, formailag azonban csak kevésbbé jelentős átmenet a rokokó és klasszicizmus között.

A délnémet Johann Elias Ridinger „Vaddisznó"-ja, rézkarchoz való mintalapul készült s rávilágít e kitünő állatfestő tehetségére, aki a kor konvencionális állat- és vadászfestésétől eltérően, a természet-látás teljes, friss közvetlenségével alkotta meg műveit.

A. R. Mengs, korának egyik legünnepeltebb művésze, akinek tehetsége, mai megítélésben, a belénevelt eklekticizmusban és a karrier rutinjában szétforgácsolódott, H. F. Füger, a bécsi akadémia igazgatója, az osztrák klaszszicizmus legnagyobb festője, valamint Anton Graff, a kiváló portraitfestő, aki arcképeiben elsőül mellőzött minden rokokó-allürt, az emberi alak repraesentativ pátoszát és csak az egyéniség közvetlenséggel telt, reális, markáns kifejezésének adott helyet (a művészi látásnak ezzel az új, meglepő módjával sok sikert ért el s egy kortársa kedves humorral fel is jegyezte róla: „... kurze, lange, dicke und dünne Patrizier, Senatoren, Pastoren, Weiber und Töchter, — alles wollte sich von Graff malen lassen!") egy-egy rajzzal vannak képviselve, melyek eléggé rávilágítanak művészi sajátságaikra. Daniel Chodowieckinek, a „Zopf-Stil" nagymesterének, a XVIII. század legnagyobb északnémet grafikusának, — gazdag termékenységű, nagyképességű rézmetszőnek, — több minuciózusan kezelt, illusztratív karakterű rajza mellett kimagaslik egy nagyméretű vörös kréta-portraitja, mely szikár, kemény arcélű nőt ábrázol s amely reális meglátásban az emberi lélek mélyreható, szuggesztív megjelenítő képességéről tanuskodik. Schadownak, a kor kitünő szobrászának, két

táncoló alakot ábrázoló rajza a friss impresszió közvetlenségével hat és ugyancsak eltávolodást jelent a klasszicizmus hűvös, merev formavilágától.

Franz Kobell „Emlékmű holdvilágnál" c. tájképe még a Gessner-féle idillikus hangulat rekvizitumaiból van összeállítva, melybe azonban a sziklamotivum már némileg feldúltabb, vadregényes árnyalatot visz bele, míg J. A. Koch és az idősebb Preller művei példaképei az olasz hatású, heroikus jellegű romantikus tájábrázolásnak.

C. D. Friedrich, J. Schnorr von Carolsfeld, Joseph von Führich, B. Genelli nevei a XIX. század német művészetének egyik, nem annyira a végső, művészi eredményénél, mint inkább eszmei tartalmánál és irodalmi s filozófiai gyökerénél fogva mégis rendkívül jelentős korszakára utalnak. A német romantika, mely a legheterogénebb szellemi tényezők összetevődéséből alakult ki, a képzőművészetben alig produkált kimagasló, vezető alkotókat, inkább középszerű művészeket, akiket csodálatosan lelkesült, rajongó, hivő és alázatos művészet-imádatuk (mely legszebb extatikus kifejezését az ifjú Wackenroder könyvében találta meg: „Die Herzensergiessungen eines kunstliebenden Klosterbruders") mégis rendkívüli egyéniségekké avat. E szellemi és ethikai programmok kitermelésében és meddő teoretizálásban kimerült generáció egyik legmegragadóbb jelensége a „nazarénusok" néven ismert művészcsoport, mely klastromi magányosságban működő művész-kollektív keretében próbálta megújítani a művészetet. Produkciójuk, történelmi távlatból szemlélve fejlődésüket és eredményeiket, kevéssé kielégítő, — vérszegény művészetet alkottak, bár rendkívüli szenzibilitással és finomságokkal telve. A színt, a festészet eme mindennél fontosabb tényezőjét, önmegtagadó áhitatosságban alárendelték a rajznak, a hűvös, steril konturnak, mint a lelki tartalom és érzékfölötti lehetőség egyedül hivatott hordozójának. Jellemző a kor művészetszemléletére A. W. Schlegelnek, a romantikus irány irodalmi előharcosának, néhány sora, mellyel az 1819-i római német kiállításról írt ismertetését bevezette: „Die Seele allein ist es, welche die Schönheit sieht, das sinnliche Auge erblickt blos die materielle Hülle der äusseren Form und Anmut, und der Gedanke fasst nur das Erhabene". Joseph von Führich zsoltárillusztrációja, J. Schnorr von Carolsfeld két bibliai jelenete, melyek közül az egyik enyhe, édeskés színezésű vízfestmény, példái a nazarénus-csoport vonalszerűségre és bensőséges vallásos tartalomra törekedő kifejezésmódjának. Bár új szellemi erőből fakadtak, mégsem jelentenek úttörő, nagy stílust: a szellemi erők alig teremtettek új formát, hiszen formakincsüket, kompozíciós eszközeiket a német primitívek és az olasz trecento s quattrocento mesterek művészetéből merítvén, stílustörténeti szempontból tisztára eklektikusak. C. D. Friedrich finom kis tollrajza, mely tengerparti tájat ábrázol, a misztikumra hajló, elmélyült északi művész, egyéni, különös romantikáját illusztrálja. Ludwig Richter és Moritz von Schwind mindketten a romantikus irányzat kevésbbé absztrakt, temperamentumosabb, fantáziával telített képviselői. Több bennük az életközösség és a színes mesélési hajlam. Művészetük a kissé érzelgős német néplélek középkori regék és mondák tarkította illusztrációjának tekinthető. Richter működésének súlypontját a népies fametszet és könyvillusztráció adja, míg Schwind sokoldalú, produktív festő volt. Az utóbbinak kiállított rajzai, — tanulmányok nagyobb történelmi kompozíciókhoz, — friss, szeretetreméltó rajzkészségét bizonyítják, mely a spontán vázlatban jobban megnyilvánul (úgyszintén a vízfestményekben is), elevenebb és közvetlenebb, mint a befejezett festményben. Színvázlatai olykor impresszionisztikus frisseségben bontakoznak ki és nem zárják ki a lehetőségét annak, hogy ez a jószemű, gazdag fantáziájú osztrák művész fejlődésében az érzelgős, édeskés korizlés béklyóiba került. A heroikusnak indult romanticizmus Karl Spitzweg anekdotikus

MARÉES, HANS VON (1837—1887): TANULMÁNY A „HÓDOLÁS" CÍMŰ, CSAK KARTONBAN LÉTEZŐ KOMPOZICIÓHOZ A SCHLEISSHEIMI KÉPTÁRBAN
1883 KÖRÜL. Vörös kréta
A Fiedler- és Balling-gyüjteményből
Orsz. M. Szépművészeti Múzeum

bár Nápolyban született, de működése és stílusának kialakulása folytán az osztrák művészet körébe sorozható, több rajzát láthatjuk. Formailag klaszszicisztikus, kissé száraz előtanulmányok kivitelre került festményeihez. A tiroli származású Paul Troger (a győri Szent Ignác-templom mennyezetképének és a pozsonyi Szent Erzsébet-templom kupolafreskójának, valamint főoltár-képének festője) nagyszámú alkotással szerepel. Virtuóz könnyedséggel kezelte a tollat s krétát és lapjai rendkívüli rajzkészségről tanuskodnak. Tőle indul ki a barokk mindaddig plasztikus formavilágának inspirált látomássá való transzpozíciója, az osztrák barokkművészet közös sajátossága,

Kajos Erzsébet dr. Német rajzok kiállítása a Szépművészeti Múzeumban Magyar Művészet 1932.

LEIBL, WILHELM (1844—1900): FIATAL PARASZTLÁNY. Ceruzarajz
Orsz. M. Szépművészeti Múzeum

LEIBL, WILHELM (1844—1900): PIPÁZÓ LEGÉNY. Az 1890-es évekből

Hit, Remény, Szeretet
Részlet egy nagy oltárképről
Osztr. Barokmúzeum, Bécs

PAUL TROGER

Glaube, Liebe, Hoffnung
Detail aus einem grossen Altarbild
Österr. Barockmuseum, Wien

márványgaléria, melynek falait alakosfülkék tagolják, a nápolyi *Domenico Parodi* márványszobraival; a csillogó stukkómennyezet alatt ezek a falak vibráló hátteret szolgáltatnak, melyből *Messerschmidt* szoborművei — arany és ezüst ragyogásukkal, vagy nyugodt márványszínben — hatásosan emelkednek ki. A terem közepét Gerhard van Swieten szikrázó szellemű mellszobra teszi hangsúlyozottá, mellette kétoldalt Mária Teréziának és férjének életnagyságnál nagyobb, ünnepélyesen zárkózott ólomszobrai állanak. A hátsó fal pilaszterei előtt pedig Messerschmidt több jellemábrázoló feje kapott

Erdőrészlet
Osztr. Barokmúzeum, Bécs

JOHANN EVANGELIST DORFMEISTER

Baumlandschaft
Österr. Barockmuseum, Wien

helyet: a „Mogorva", az „Aggastyán", a „Megbizható", a „Rejtett bánat", a „Vidáman nevető agg" — melyek által a pozsonyi különc művész kora fiziognomiai és természetelemző hajlamának hódolt.

A szomszédos tükörteremben *Balthasar Permoser* híres márványcsoportja áll, Savoyai Jenő apoteózisa, a környező tükrök csillogó síkjain megszázszorozódva; szenvedélyes pátoszát és mindenfelé kiáradó vitalitását ez a hatásos beállítás erősen aláhúzza. Körbenható plasztikáját a kis szoborcsoportok — *Dorfmeister, Bergler, Schletterer, Grassi* művei, köröskörül elhelyezett asztalkákon — átveszik és győzelmes motivumként variálják.

A főbejárat másik oldalán két terem *Georg Raffael Donner*nak, egy kabinet pedig tanítványának, *Balthasar Moll*nak van szentelve. A „sárga terem" — egykor Savoyai Jenő hálóterme, melyet *Martin Altomonte* mennyezetképe kiválóan ünnepélyes hangulatúvá tesz — fődarabjaként VI. Károly fehér márványból készült apoteózisát mutatja be, Permoser túláradó hőskultuszának csendes klasszicitásra halkított ellentétét, melyet Donner 1734-ben Breitenfurt kastélya számára alkotott; itt van még a mester két reliefje: „Hágár a pusztában" és „Jézus és a samariai nő", melyek eredetileg a bécsi dóm sekrestyéje számára voltak megrendelve, de mindjárt a császári Schatzkammer-ba kerültek; itt van e két relief bronzmásolata is, amelyeknek még szebben sikerült ólomöntvényei a budapesti Szépművészeti Múzeum birtokában vannak; végül itt van a mester kisebb műveinek egy csoportja, sokoldalúságát szemléltetve. Teljes nagysága azonban az ezt követő nagy márványteremben bontakozik ki, melynek falai a kastély

hogy a barok korszak egyházi művészete is jogaihoz jusson, a „vörös terem"-ben három óriási méretű oltárkép áll, melyek hatása — a két pompás, ismeretlen művésztől származó fából faragott szentszoborral együtt — a barok templomok áhitat és pompa után szomjuhozó légkörét van hivatva felidézni. Nagyszerű munka *Joseph Ignaz Mildorfer* „Apostolok elválása" és gyönyörű *Paul Troger* műve is, „Nepomuki Szent János mennybemenetele", de mindkettőt felülmulja *Anton Maulpertsch* festménye „Judas Taddäus apostol mártiromsága", amelyben a barok extázisa egy modernné lett művész személyes élményei által valami egészen újszerű jelenséggé fejlődött. Maulpertsch szinei eltávolodnak az előző korszak szokványos skálájától és egyrészt Tiepolo, másrészt Goya szomszédságát idézik emlékezetünkbe, kompozíciójának merészsége pedig az útban levő romantika önkénye felé mutat. Szellemes vázlatai, melyekből egy tucat egy kabinetbe van összegyűjtve, olyannak mutatják Maulpertsch viszonyát az osztrák barokhoz, amilyen volt Grünewaldé a német gótikához, Michelangelóé az olasz renaissancehoz — betetőző és túlhaladó, a magános lángelme megrázó tragikumával.

Maulpertsch mellett elhalványul minden, ami még itt a nagyalakú festészetből képviselve van; így a virtuózok raja: *Altomonte, Rottmayr, Kremserschmidt* és mások vagy az arcképfestők köre: *Kupetzky, Schuppen, Meytens.* Több érdeklődést ébresztenek a genre- és tájképfestők: *Janneck, Platzer* és *Norbert Grund, Christian Hilfgott Brand, Faistenberger* és *Johann Evanglist Dorfmeister.* Művészettörténetileg különösen a tájképfestők jelentékenyek; a tizenhetedik század nagy németalföldi festőinek művein iskolázott műérzékük a természet szabadabb és egyénibb felfogása részére készíti elő az utat. Ők annak a tájképfestészetnek úttörői, amely a tizenkilencedik században a vezetést magához ragadta.

Ekként ezek a festők egyben átmenetül is szolgálnak a tizenkilencedik század művészetének ahhoz az új elrendezéséhez, amelyet ezidőszerint a „Felső Belvedere"-ben készítenek elő. Az Osztrák Képtár fáradhatatlan igazgatója, *dr. Franz M. Haberditzl* ezzel Bécs és az egész világ számára hasonló meglepetést készít elő, ahhoz, amivel az „Alsó Belvederé"-ben szolgált: *az osztrák művészet felfedezését a nagy európai fejlődés egészében.*

Hans Tietze

EGY MAGYAR SZŐNYEG 1723-BÓL

Az O. M. Iparművészeti Múzeum gyűjteményében van egy XVIII. századi csomózott szőnyeg, mely a benne látható évszám tanusága szerint 1723-ban készült.

Rajza, különösen pedig keretének diszítése rokon a Kisázsiából kikerült török, ú. n. *Usak*-szőnyegek egyik csoportjának rajzával, azzal, amelyet a kereskedelemben „Erdélyiszőnyeg" néven ismerünk, de színezése és tükrének rajza azoktól merőben eltérő.

A török szőnyegeknek ez a fajtája Erdélyben elég szép számban fordul elő, kastélyokban, templomokban egyaránt. Ezek a szőnyegek, melyeknek átlagos mérete 120×180 cm. nagyságú, a XVII. században brassói kereskedők révén kerültek Erdélybe. Ez időben a mondott szőnyegeket nagyon kedvelték élénk színhatásuk és szép rajzuk miatt és így napjainkig is szép számban fordulnak elő. Az 1914-ben az Országos Magyar Iparművészeti Múzeumban rendezett Szőnyegkiállításon ebből a tipusból 106 darab volt kiállítva.

Megnevezésük szigorúan véve téves, mert nem Erdélyben készültek, hanem Kisázsiában. Annyi tény azonban, hogy sehol oly nagy számban nem fordulnak elő, mint éppen Magyarországon. Tagozásuk nagyon jellemző. A négyszögű tükör levágott sarkait arabeszkes vagy virágos dísz tölti ki. A középmező legtöbbször piros alapú, jóval ritkább a fehér és kék alap. Ennek a középrésznek a rajza is lehet többféle: a legjellegzetesebb az, amelynél az egész felületet szimmetrikus elrendezésű, palmettás és virágos indák foglalják el. A középmező diszítése

Tájkép parasztokkal
Osztr. Barokmúzeum, Bécs

NORBERT GRUND

Landschaft mit bäuerlicher Staffage
Österr. Barockmuseum, Wien

két emeletnyi magasságáig nyulnak fel. E terem mennyezetképei és faldomborművei Savoyai Jenő dicsőítésére vannak rendeltetve. Itt, e fényáradattól ragyogó színpompában állnak a bécsi Mehlmarkt-kút alakjainak ólomból öntött eredetijei, melyek félszázad óta elkallódva rejtőzködtek, pompás alkotásai Donnernek, melyek hajlékony báját az ólomöntvény selymes fénye hasonlíthatlanul szebben érvényre juttatja, mint a most újra eredeti helyükön látható bronzmásolatok, a maguk kemény élességével. E szép teremben, a múzeum fénypontjainak egyikén, a nagy hadvezér és műbarát apoteózisát túlszárnyalja a nagy művész apoteózisa.

A szobrászattal szemben — melyet még egy kabinet képvisel Moll alkotásaival és *Stammel, Mattielli, Giuliani, Schwanthaler* stb. szétszórt darabjaival — a festészet némiképp háttérbe szorul, aminek oka, hogy e korszak festészetének legjava freskók formájában jelenik meg, melyek a faltól elválaszthatatlanok. Ilyen falképek több termet díszítenek allegórikus-mitológiai pompával; és

Troger, Paul

Ujság, 932.V.8.
Est, 932.V.8.

KÉPZŐMŰVÉSZET

A Szépmüvészeti Muzeum német rajzai

2. sorozat (1650—1914)

Szépmüvészeti Muzeumunk grafikai osztálya ritka gazdag német rajzanyagának ujabb sorozatát mutatja be most. Mig nemrég zárult kiállitásán a korai (1400—1650 között készült) rajzok voltak láthatók, a most megnyilón az 1650-től a világháboru kitöréséig készült rajzok válogatott anyaga kerül bemutatóra.

A német müvészet fényes korszakainak a harmincéves háboru vetett véget. A szörnyü pusztitásban a legjobb német erők elkallódtak s kedvező volt az az eset, amikor külföldre vetődtek. A külfölddel való sürü érintkezés azonban megfosztotta eredetiségétől (és nemzeti karakterétől) a német müvészetet. Ahány jó müvésze támadt attólfogva, mind valamelyik külföldi müvészeti iránynak volt a folytatója. A német rajz evolucijában is jól megfigyelhető a dolognak ez a menete. S ez az oka annak, hogy muzeumunk grafikai gyüjteményének mostani kiállitása annyival kevésbé jelentős a megelőzőnél.

1650-től fogva sokáig csak külföldi müvészek epigonjai tettek számot a német müvészetben. Az olasz, majd a francia barok és a németalföldi táj- és genre-ábrázoló müvészek epigonjai az azonkorabeli jobb németek. Ritka közöttük a valamennyire is egyéniség. A finom tájábrázolók közé tartozott a csehországi Wenzel Hollar, de rajzai közül csak egy kevéssé jelentős vázlata van muzeumunk gyüjteményének. Érdekes egyéniség volt a háborufestő idősbik Rugendas is. Őt két szép rajza képviseli a kiállitáson. Mind a kettő rézbemetszésre készült, s tanulságos összehasonlitani őket Kleinschmidt és Probst metszeteivel, melyeket dr. Hoffmann Edith, a kiállitás kitünő rendezője, a rajzok szomszédságában szintén kifüggesztett.

A barok-kor rajzolói közül az osztrákok szerepelnek jobban a kiállitáson, s az ő sorukból is kimagaslik Paul Troger. Ez a müvész sokat dolgozott Magyarországon is s a Dunántul nagy templomaiban értékes nyomokat hagyott. Troger brilláns tollrajzoló volt. Nagy könnyüséggel és fölötte tetszetősen jelezte néhány tollvonással majd mindig erős mozgásban lévő alakjait. Egyik legszebb rajza az, amely Krisztust emausi tanitványai között ábrázolja.

Kevésbé jelentős ezen a kiállitáson az osztrákok másik nagy barokfestője, Maulbertsch. A későbbi korszakok németjeinek hires nevei majd mind együtt vannak. Chodowiecki női arcképe a mesternek egyik főmüve. Nagy jellemző erő érzik benne. Füger, Gessner (az idilliumköltő) érdekes munkákkal szerepelnek. Elsőrendü alkotás azután a mesemondó A. L. Richternek szinezett olasz tája. Ezt a lapot Majovszky Pál dr.

Gabona- és szeszszakmában

tizenöt évet eltöltött, 33 éves, főiskolát végzett izr **fiatalember elhelyezkedést keres,** esetleg benősülne. Szíves megkereséseket „DOCTOR-JELÖLT" jeligén főkiadó továbbit.

Vasuti bérletjegytulajdonos, **önálló munkaerő**

elvállal képviseletet vagy bármely megbízást

„Óvadékképes" jeligére kiadóba kéretnek.

Kiadó 3 nagy utcai szoba,

2 udvari félemeleten, alkalmas [illegible] dülőre vinni.

A szódaviz gyártása és házhozszállitása. A kereskedelmi miniszter ma rendeletet adott ki, mely szerint május 8-tól szeptember 11-ig terjedő nyári hónapokban vasárnap és Szent István-napján a szódaviz gyártása és házhozszállitása egész napon át végezhető.

Butor – lakberendezés

Olcsón vettük, olcsón adjuk,

amig készletünkből tart. Szép telihálló **275** pengő, modern fazonhálók **420,** keményfahálo **180,** konyhaberendezés **80,** ebédlőberendezés székekkel **300,** komplett dió uriszobaberendezés **288,** hozzávaló bergere-garnitura **350.** Kombinált berendezések, recamierek, gyönyörű mühutor-kivitelű hálók

CONTRACT

So zwischen Ihro Hochwürden Herrn P. Peikart Soc. Jesu Prof. und der Königl. Metropolitan Kirchen in Wienn Dom Bredigern alss geuollmächtigten Ihro Hochwürden Herrn P. Philippi Pez, des Hochlöblichen Collegii Societatis Jesu zu Raab in Hungarn Rectoris an Einem: dann dem Herrn Paul Troger Kunst Mahlern in Wienn anderen Theils nachfolgender Contract aufgerichtet und geschlossen worden

Alss

Erstlichen Verspricht Ihro Hochwürden Herr P. Peikart in Nahmen Ihro Hochwürden Herrn P. Philippi Pez dem Herrn Paul Troger Von ausmahlung in Fresco des gewölbs ober den Haubtgesimbs nach den Bereits eingeschickht und Vorgestellten gedankhen nebst der wehrenden Arbeith reichenden nothwendigen Verpflegung 1400 fl. sage Vierzehen Hundert gulden nach Verfertigung erstbesagter Fresco arbeit Baar und richtig ausszahlen zu lassen.

Wohingegen

Andertens ermelter Herr Paul Troger seinerseiths zusaget und Verheisset, dass Er sothane Fresco Mahlerey längstens biss Ende diese Monaths oder anfangs August anfangen, und sohin mit Gottes Hilf nach den wie schon gemelt Bereits Verfertigten gedankhen in allen getreulich und all möglich Fleiss Continuiren, und Verfertigen wolle.

Zu Urkundt dessen seynd dieses Contracto zwey gleichlautende Exemplaria aufgerichtet, und Von beeden theillen unterschriben- und gefertiget- so dann eines unter des andern fertigung zugestellet worden. So geschehen Wienn den 26. July Ao m744.

(SIG.) Paul Troger

P. Franciscus Peikhart S. J.
ad mandatum R. P. Philippi
Pez S. J. Collegii Jauriensis
p. t. Rectoris (SIG.)

Die hervorstehente Suma ist mier Par Vnd richtig Bezahlet worden, hiemit nichts mehr zu pretendiren ist.
Wienn den 20 May 1746 *Paul Troger*

Közvetítőként, az akadályoztatott győri rektor, Petz Fülöp helyett, a bécsi Stephansdom prédikátora, Peikart páter szerepelt. A szerződés szövegéből megtudjuk, hogy Troger a tervrajzot elküldte, amit a rektor a Pápán tartózkodó veszprémi püspökkel, a belső díszítés fő mecénásával, Acsády Ádámmal együtt[3]

[3] Acsády Ádám (1680—1744), ennek a templomnak, és szülővárosa, Pápa pálos templomának is fő mecénása, 1713-tól győri kanonok volt, mint ilyen az 1722/23-i országgyűlésen követ, 1725/26-tól veszprémi püspök, 1726 óta egyúttal magyar királyi kancellár, 1728-ban a Belső Titkos Tanács tagja. Nemsokkal ezután kegyvesztett lett, 1732-ben lemondott a kancellári hivatalról, azután a kanonoki tisztségről. 1734-től beteg, püspöki helyettesének későbbi utódját, Biró Mártont választotta. Acsády jövedelmének jelentős részét egyházi épületekre és azok felszerelésére fordította: az építkezéseket a tervtől a kivitelezésig élénk figyelemmel kísérte. A győri főoltárt illetően a jezsuita iratok megemlítik róla: „... quo elegantius fieri potest ... juxta delineationem per ipsum episcopum exquisitam et selectam ..." (Orsz. Levéltár: Acta SJ. reg. V. Fasc. 23. nº 63.)

TROGER, Paul

PAUL TROGER ÉS JOHANN JOSEPH RESLER HÁROM SZERZŐDÉSE A GYŐRI JEZSUITA TEMPLOM DÍSZÍTÉSÉRE

A budapesti Országos Levéltár Magyar Kamarájában, a „Miscellanea Ecclesiastica et Religionaria" néhány kötegének átlapozása során három, művészekkel kötött, eddig még publikálatlan szerződés eredeti példánya került a kezembe: két szerződés Trogerrel a győri jezsuita templom szentélyének mennyezeti freskójára és főoltárképére, egy harmadik pedig a bécsi szobrásszal, Reslerrel, ugyanezen oltár figurális díszére (aranyozott faszobrok és ornamensek). Először azt hittem, hogy már régóta közzétett szerződésekről van szó, és hogy az előttem fekvő lapok csupán egyidejűleg készült harmadpéldányok. Egy pillantás azonban Pigler Andor átfogó munkájába, aki a templomra vonatkozó, akkoriban hozzáférhető valamennyi szerződést gondosan publikálta, világossá tette, hogy ez a három szerződés hiányzik belőle. A Pigler által átkutatott anyagban, a kamarai archívum Acta Jesuitica-ban mindmáig csakugyan nem voltak megtalálhatók. Valószínűleg már igen régen kiemelték őket, és belekerülve a Miscellanea heterogén anyagának áttekinthetetlen sűrűjébe, eltűntek a művészettörténész kutatók szeme elől.[1]

De még ez a mi szerény adalékunk sem teszi teljessé a győri templom belső díszével kapcsolatos levéltári anyagot: még mindig hiányzik a hajó és az orgonakarzat 1747-ben alkotott freskóira kötött szerződés; egy szerencsés véletlen később talán ezt is fényre hozza. Álljon itt most először annak a szerződésnek a szövege, amelyet a templom szentélyének freskójára 1744. július 26-án kötöttek Trogerrel.[2]

[1] A jezsuita rendnek a történelmi Magyarország területén levő rendházaival kapcsolatos levéltári anyaga, a rend 1773-as megszüntetése után, igen jól rendszerezett eredeti állapotában a budapesti Országos Levéltár kamarai archívumának tulajdonába került: E. 152. Acta Jesuitica registrata et irregistrata.

[2] Paul Troger (1698 Welsberg, Tirol — 1762 Bécs). A jelentős falképfestő a történelmi Magyarországon csupán két városban működött: még győri munkái előtt, 1742-ben a pozsonyi Szt. Erzsébet templomot díszítette freskókkal. Több mint harminc esztendős, bámulatos gazdag tevékenységének mindenekelőtt több alsó-ausztriai rendház köszönheti freskóit. Ezek mellett, mint Győrben is, számos oltárképet alkotott. A jezsuiták számára, az osztrák—magyar tartományon belül, még Trientben dolgozott. 1751-től tanár a bécsi akadémián, 1754—1757 között annak rektora. Hatása messze túlterjed saját, tényleges tanítványai körén.

Irod.: Pigler, A.: A győri Szt. Ignác templom és mennyezetképei. Budapest, 1923.; Thieme—Becker, XXXIII. 415—419.; Garas, K.: Magyarországi festészet a XVIII. században. Budapest, 1955. II. 29—32.

Bull. M.B-A.

A kész oltárképet neki magának kell ezután Győrbe kísérnie, ott vakkeretre feszíteni és sajátkezűleg rögzíteni a főoltár kőépítményéhez.[4]

Troger nagyszámú fenmaradt sajátkezű rajza közül 62, többségükben nagyformátumú lap a budapesti Szépművészeti Múzeum grafikai gyűjteményében található, közülük 49 a Delhaes gyűjteményből származik. Ezek legnagyobb részt tollrajzok. 13 lapot különböző kutatók a művész freskóival, ill. oltárképeivel hoznak összefüggésbe, közöttük van (kat. sz. 62) a brixeni dóm mennyezeti freskójának vázlata (39. kép).

Petz rektor már 1743 májusában megkötötte a szerződést Győrben a bécsi kő- és faszobrásszal, Johann Joseph Reslerrel[5] a főoltár szobrászi munkáira: négy főalak az oltárkép két oldalán, sokalakos oromzat baldachinnal és gazdag ornamentika. A 210 cm magas főalakok fából faragottak és végig aranyozottak, a baldachin stukkómunka. Mindehhez még ornamentális feladatok járulnak a templom karzatain, négy kapuzatán és pilaszterein. A kifizetés a szerződés értelmében három részletben történt (összesen 1850 forint). A szerződés alján a művész nyugtázta, hogy a munkadíjat maradéktalanul kifizették 1745 novemberéig.

Herunt zu Endt Gesezten dato ist mit dem Löblichen Collegio Societatis Jesu in Raab an Einen, dan den Herrn Joseph Ressler Burgerlicher Bildthauer in Wienn, folgender Contract auf gerichtet und Beschlossen worden.

Erstlichen, Verobligieret sich Herr Ressler zu den Steinernen Neuen Hoch Altar, alle darzu Erforderliche Bildthauer Arbeit Von Holz, was die Figuren sambt denen Zirätten, oder ornamenten seind, nach Ausweisung des aprobierten abriss nach Einen jeden Kunst-Verständigen Erkantnus auf das Beste zu Verfertigen.

Anderten, der Obere Baltakin, welcher in das Kirchen Gewölb mus Angeheftet werden, mit seinen Vorhang herunterfallent, wird Vom Stukator oder

[4] Összehasonlításul érdekes arra a szerződésre utalni, amit 1739-ban kötöttek Trogerrel a göttweigi lépcsőház mennyezeti freskójára. Ebben Godefridus apát többek között azt kívánja az „edlen und Kunst erfahrnen herrn Paul Droger"-től, hogy „den Plavon ... nach dem ihm von Ihro Hochwürden ... eröffneten Concept ... zu mahlen, hierzu keines frembden Mahlers Hulff sich zu bedienen, sondern ... mit seiner aigenen Hand alleinig zu verfertigten, auch anfänglich eine Zeichnung, nach dieser aber einen Schizzo mit Farben zu entwerffen und vorzuzeigen ... Die Architektur ebenfahls ... zu besorgen und hierzu eines ihm anständigen Architektur-Mahlers sich zu bedienen ... sothaner Arbeit auf ... Frühling (1739) ... anzufangen ... ohne aufheren ... zu continuieren und wehrender dieser keine frembde Arbeit zu nehmen." Az apát, a szálláson és ellátáson kívül 800 forintot ígért neki, továbbá egy ügyes kőművest „zu Auftragung des Kalch grundts auf Kosten des Klosters" és 12 konc aranyat „zu der nothwendigen Vergoltung". (Ld.: Österr. Kunsttopographie Bd. I. 451.)

[5] Johann Joseph Resler (Bécs, 1700—1772). A bécsi kézműves családból származó mester biztos művének számít még a történelmi Magyarországon a temesvári dóm főoltára (1754). Aggházy szerint kőszobrokat faragott a fertődi Esterházy kastély részére, és közel áll hozzá a zirci egykori cisztercita templom, valamint a pápai egykori pálos templom főoltára. Resler művészi egyéniségét és képességeit illetően Aggházy hasonló ítélethez jut, mint újabban M. Koller: szolid kézműves nevelésben részesült konzervatív művész, a szélsőségekre való minden hajlam nélkül, formáival jól képes alkalmazkodni, de művei érzelmileg nem hatnak meggyőzően.

Irod.: Thieme-Becker, XXVIII. 501.; Aggházy, M.: A barokk szobrászat Magyarországon. Budapest, 1959. II. 105; Koller, M.: Zwei Barockaltäre in Jeutendorf und das Werk Johann Joseph Reslers. Ö. Z. K. D. 1967. XXI. 1—47—54.

ott gondosan tanulmányozott. Trogert ezután szerződésileg kötelezik, hogy a munkát legkésőbb 1744. augusztus elején kezdje meg; valóban, július 29-én már Győrben is volt.

Petz rektor már ugyanezen év elején megkötötte vele a szerződést a templom igen nagy méretű (3,37 m széles) főoltárképére, amelyen sok alaktól körülvéve, az imádkozó Szent Ignác látható. Ebben a szerződésben előleget ígér a rektor, de egyszersmind kötelezi a művészt, hogy a következő öt hónapon belül Bécsben fejezze be a mű kivitelezését, és mellette ne vállaljon semmi más munkát.

CONTRACT

Zwischen Ihre Hochwürden Herrn P. Philippum Pez, des Hochlöblichen Collegii Societatis JESU zu Raab in Hungarn Rectoris einerseits, und den Wohl Edlen Herrn Paul Drager Kunst Mahlers in Wienn anderseits, zu Verfertigung eines grossen Altar-Blatts des heiligen Ignatii, Stifters der Gesellschaft Jesu, Vor selbige Collegii Kirchen betreffend.

Erstens Verspricht (:Titl:) Ihre Hochwürden Herr P. Rector ihm Herrn Paul Drager von selbiges Altar-Blatt Sieben Hundert Gulden, sage 700 fl. zu bezahlen; Jedoch weilen diese Arbeit ermelten Herrn Drager bemüssiget, sich aller anderer Arbeit zu entschütten, als will ihm Herr Pater Rector gleich nach Erhaltung der Skizen von diesen 700 fl. anticipato und à Conto Ein Hundert Gulden, die übrigen 600 fl. aber nach Verfertigung des ganzen Werks baar und richtig auszahlen lassen. Wohingegen.

Andertens ersagter Herr Drager seiner seits verheisset, dass er dieses Altar-Blatt bis Ende Junii ohnfehlbar Verfertigen, und nach der Skizen in allen getreulich und mit allmöglichem Fleiss ausarbeiten wolle. Und damit das ganze Werk nach Wunsch zur Vollkommenheit an seinen Ort, wohin es bestimmet ist, gelange, erbietet sich Vielgedachter Herr Drager, dieses Altar-Blatt selber nacher Raab zu überbringen, auf die Blinde Rahme zu spannen, und in dem Altar, wohin es gehörig, auch selber zu bevestigen. Jedoch versiehet sich Herr Drager, dass Ihre Hochwürden Herr Pater Rector die wenige Reise Kosten zu ertragen, und ihm auch in dem Collegio den nöthigen Unterstand und Unterhalt auf einige wenige Tag zu reichen, keinen Anstand nehmen würden.

Zu dem Ende dann zwey gleichlautende Exemplarien Von beeden Theilen unterschrieben und wie alhier beykommet, mit aller Treu und Glauben auch beederseits gefertiget worden.

Wienn den ... Jenner 1744.
Philypus Pez Coll. Jaur.
(SIG.) S. J. p. t. Rector. m. pr.

Paul Troger
(SIG.)

„Die hirob stehende Suma ist mier Bar Vnd richtig bezahlt worden, hiemit nichts mehr zu Pretendiren ist. Wienn denn 20 May 1746.

Paul Troger"

Gibbs-mälter bossiret, darzu Herr Ressler den Gibbs Verschaffet, das Eissen, und Malter aber Von den Collegio mus dar gereichet werden.

Drittens ist auch Verabredtet worden, die 6 Oratorien, 6 Capitell auf die lesenen, die 4 Portal mit ornamenten, ja alles, was Von der Bildthauer arbeit in Ausszirung Von nöthen sein wird, auf das Beste zu Verfertigen Versprichet.

Viertens Vor alle diese obernente Arbeit Verspricht das Löbliche Collegio Herrn Ressler f. 1.850,— sage Ein Taussent Achthundert gulden 50ig, Rein(isch) richtig zu Bezahlen, und zwar in drey Termin: den Ersten Theil zu einer daran Gab, und Anfang dieser Arbeit, den anderten Theil in Mittel dieses wercks, und leztens, wan diesses werck in VollKommenen stant sich Befindet; sind derohalben zwey gleich lautende Contract auff gerichtet worden, und Beeder seits mit Handschrifft, und Petschaft Bekräftiget. Datum Raab den 14t May 1743.

(Sig.) Philypus Pez Coll. Jaur. S. J.
p. t. Rector m. pr.

(Sig.) Johann Joseph Resler
Burg. bilthauer
Wien

Auff diessen Hinneben stehenden Contract Bezahlt das Löbl. Coll. Societatis Jesu in drey mahlen f. 1.400— sage gulden Ein Taussent Vierhundert gulden richtig, welches ich hiemit Bekräfftige. Datum Raab den 1t December 1744.

Den 20. Nov. 1745 ist mir von Ehrw. Provinz Procurator P. Michael Bliemel in nahmen des Colegy zu Raab der rest mit VierHundert funfzig gulden, sage 450 f. Rhein. richtig abgeführet, und hiemit vollig contentirt worden, welches meine Handschrift Vnd Pettschafft bezeuget. Wienn den obigen dato.

Den letzten Rest mit 50 f. richtig Empfangen, wie bezeigt dessen Nahmen

Sig. Johann Joseph Resler
Burg. bilthauer

VERTE (18. saec.): „Bildhauer Contract dess Coll. S. J. in Raab betr."

Ezt a három, a „Miscellanea"-ban (Budapest, Országos Levéltár — E 210, 44. sz. iratköteg) talált szerződést most visszatették eredeti helyükre, az alábbi jelzéssel: E 152 Acta Jesuitica registrata. V. Collegium Jaurinense. 35. fasc. nº 119.

BARANYAI BÉLÁNÉ

kostola a v Kežmarku mali evanjelici už v 16. storočí prepychovú kampanilu stojacu pri kostole sv. Kríža, ktorý bol vtedy evanjelický.

Ak chceme zhodnotiť prínos tejto neveľkej skupiny drevených artikulárnych kostolov v kontexte celého nášho kultúrneho dedičstva, uvedomujeme si jej sčasti osobitý a sčasti tradičný charakter. Ako jediný typ protestantských stavieb dosiahli vo svojich krížových dispozíciách, hoci importovaných, naozaj špecifický výraz. V slohovom výraze charakterizuje tieto objekty oneskorené prelínanie neskorej renesancie a včasného baroka, ktoré má korene v silnej renesančnej tradícii protestantského umenia. Obzvlášť zaujímavé a pôsobivé sú jej zľudovelé formy na kultúrne okrajovej Orave, kde v podstate každý sloh naberá veľa ľudových prvkov. A práve toto zafarbenie dodáva kostolom v Leštinách a Istebnom osobitý a neopakovateľný pôvab. Všetky časti majú svoju účelnosť a úspornosť a zároveň ušľachtilosť a kultivovanú krásu. Ich tvorcovia po iných cieľoch ani nesiahali. Intímne uzavreté, emporami zaplnené interiéry a s krajinou stotožnené exteriéry sú výrečnými predstaviteľmi duchovne bohatého života nášho ľudu. Obdobne môžeme charakterizovať aj ostatné tri objekty.

Po celých sto rokov obmedzované evanjelické staviteľstvo sa naplno rozvinulo až po vydaní tolerančného patentu. Svojho zdokonalenia a zároveň zavŕšenia sa dočkali aj typické krížové dispozície, a to v monumentálnych centrálach, postavených v 1. tretine 19. storočia v Banskej Bystrici (M. Pollack), Košiciach (J. Kitzling) a v Levoči (A. Povolný). V ich interiéroch sa však už nezopakovala malebnosť a pôvab, aké sme poznali v artikulárnych kostoloch.

Drevené artikulárne kostoly sa nám zachovali aj vďaka ich periférnej lokalizácii, podobne ako niekoľko predstaviteľov starších gotických katolíckych kostolov, alebo počtom bohatšia skupina východoslovenských gréckokatolíckych a pravoslávnych kostolov. Nesporne ich však zachránila aj opatera, ktorej sa im dostávalo. Opravy týchto stavieb ako ich robili domáci remeselníci dnes už v podstate neprichádzajú do úvahy, a tak im musíme zabezpečiť dostatočnú odbornú starostlivosť. Pretože hodnota a krása ich doteraz zachovanej pomerne vysokej autenticity sa môže vytratiť pri najmenšom neopatrnom zásahu.

Typologická špecifickosť týchto pamiatok zachovaná už iba v niekoľkých objektoch, zato ale vo vzácnej autenticite, by si zaslúžila nielen hlbšie poznanie, ale tiež vyššie ohodnotenie a väčšiu starostlivosť. Preto Pamiatkový ústav spracúva návrh na vyhlásenie artikulárnych kostolov vo Svätom kríži, Hronseku a Leštinách za národné kultúrne pamiatky. Zaslúžia si to rovnako ako kostol v Kežmarku, ktorý Vláda SSR vyhlásila za národnu kultúrnu pamiatku už v roku 1985.

Interiér artikulárneho kostola v Istebnom
Foto P. Karpiš

Literatúra/

Corpus juris Hungarici 1000–1895. Budapešť 1900.

EDGAR, E.: *Protestantismus a architektura*. Kutná Hora 1912.

A lestinei és isztebnei ág. ev. egyházakról. In: Árvamegyei Almanach 1912.

SLÁVIK, J.: *Dejiny zvolenského evanjelického a. v. bratstva a seniorátu*. Banská Štiavnica 1921.

ŠENŠEL, Ľ.: *Album tolerančných a artikulárnych chrámov*. Liptovský Sv. Mikuláš 1931.

CANZLER, A.: *Die evangelische Holzkirche zu Garamszeg bei Neusohl*. Forum II, 1932, s. 148-151.

HEFTY, J. A.: *Die evangelischen Holzkirchen in der Zips*. Forum II, 1932, s. 85–86.

HEFTY, J. A.: *Die kesmarker Holzkirche*. Kežmarok 1933.

MENCLOVÁ, D.: *Přehled vývoje renesanční architektury na Slovensku*. Otisk z Časopisu Učené Společnosti Šafaříkovy Bratislava VIII, 1–2. Bratislava 1934.

KVAČALA, J.: *Dejiny reformácie na Slovensku*. Liptovský Sv. Mikuláš 1935.

KEMÉNY, L. – GYIMESY, K.: *Evangélikus templomok*. Budapešť 1944.

KATINA, A. Ľ.: *Drevený artikulárny kostol v Hronseku*. Liptovský Sv. Mikuláš 1949.

GÜNTHEROVÁ-MAYEROVÁ, A.: *Barokové umenie na Slovensku*. Pamiatky a múzeá, IV, 1955, č. 4, s. 145–166.

Klasicistická architektúra na Slovensku, príspevok k jej dejinám. Bratislava 1955.

Súpis pamiatok na Slovensku I–IV. Bratislava 1967–1978.

GÜNTHEROVÁ-MAYEROVÁ, A.: *Dejiny výtvarných pamiatok Oravy*. In: Po stopách výtvarnej minulosti Slovenska, s. 39–62, Bratislava 1975.

GÜNTHEROVÁ-MAYEROVÁ, A.: *Evanjelické oltáre 17. storočia na Slovensku*. In: Po stopách výtvarnej minulosti Slovenska, s. 115–132, Bratislava 1975.

DUTKO, P. – FERJENČÍK, P.: *Prenesenie dreveného kostola v Paludzi zo zátopového územia vodného diela Liptovská Mara*. In: Monumentorum tutela 12, Bratislava 1987.

Poznámka/

* Dekrét preložil Robert Ambroš.

PROGER, Paul

JOZEF MEDVECKÝ

Trogerove maľby v kláštornom kostole alžbetínok v Bratislave

Kostol sv. Alžbety v Bratislave, barokový hlavný oltár s monumentálnym obrazom sv. Alžbety kľačiacej pred krížom
Foto J. Sláma

V zdevastovanej dnešnej zástavbe Špitálskej ulice na prvý pohľad zaujme budova kláštorného kostola alžbetínok. Ako zjavenie tu subtílnou hrou línií pilastrov a konkávnych kriviek ríms na okoloidúceho zapôsobí architektonicky minuciózne tvarované priečelie jednej z najkrajších bratislavských barokových pamiatok, zakončené štíhlou vežou.

Kostol sv. Alžbety s priľahlým kláštorom vznikol v rokoch 1739–1745 podľa projektu viedenského staviteľa Franza Antona Pilgrama, ktorý v roku 1734 postavil o. i. aj materský kláštor alžbetínok vo Viedni. K jeho dielam patria viaceré neskorobarokové objekty zrealizované neskôr i na území Slovenska, z ktorých prestavba katedrály v Nitre a jasovský kláštorný komplex premonštrátov patria k našim najreprezentatívnejším.

Tak ako väčšina cirkevných stavieb v prvej polovici 18. storočia, aj komplex alžbetínok a jeho výzdoba sú spojené s veľkorysou mecénskou činnosťou arcibiskupa Imricha Esterházyho, v rokoch 1725–1745 uhorského prímasa, ktorého prispením sa do značnej miery zmenil obraz barokového mesta a Bratislava sa v tereziánskych časoch stala výstavnou metropolou krajiny. V arcibiskupských službách okrem slávneho G. R. Donnera v Bratislave prechodne pôsobilo veľa ďalších umelcov, medzi ktorými nechýbali ani poprední maliari tej doby – D. Gran, A. Galli Bibiena, F. A. Palko a iní. Šťastnú ruku mal i pri výbere maliara pre výzdobu novostavby kláštorného kostola alžbetínok, ktorú zverili jednému z najvýznamnejších rakúskych tvorcov toho obdobia – Paulovi Trogerovi (1698–1762).

Tirolčan Troger, Donnerov rovesník, mal počas štúdií v Taliansku možnosť oboznámiť sa s aktuálnymi trendmi vo všetkých smerodajných centrách vtedajšieho maliarstva. Toto poučenie však zužitkoval a syntetizoval svojím osobitým sklonom k expresívnosti. Trogerov vzor fascinoval celú generáciu mladších talentovaných maliarov, jeho žiakov a nasledovníkov (s geniálnym F. A. Maulbertschom na čele) a mimoriadne silno, na niekoľko desaťročí tak poznačil celý ďalší umelecký vývin. Jeho osobnosť mala kľúčový význam a „Trogerova škola" je synonymom jednej z najvývojaschopnejších tendencií autonómneho rakúskeho maliarstva, ktoré v tomto období ovládlo celú stredoerópsku kultúrnu oblasť (až v roku 1751 sa Paul Troger stal aj oficiálne profesorom viedenskej umeleckej akadémie a v roku 1754 napokon i jej rektorom).

V období realizácie bratislavských malieb bol na vrchole tvorivých síl. Fresky klenieb a obrazy všetkých troch oltárov kostola alžbetínok boli v jeho tvorbe iba extempore v rade objednávok pre najvýznamnejšie rakúske kláštory, ktoré v rýchlom slede realizoval už od konca dvadsiatych rokov. Bratislavské diela (rovnako ako o niečo neskôr fresky jezuitského kostola v neďalekom Győri) však obstoja v porovnaní s tými vydarenejšími z nich a aj kvalitou sa im vyrovnajú.

Vedením a organizovaním novostavby bra-

tislavského kláštorného komplexu alžbetínok, pre ktorú vybrali pozemok na vtedajšej periférii za mestskými hradbami, bol poverený dvorný radca gróf František Török, vedúci stavebnej kancelárie arcibiskupa. Stavebné práce viedol Pilgramov palier Nester. V roku 1741 bol kostol zaklenutý a mohlo sa prikročiť k jeho vnútornej výzdobe, na ktorej sa popri Trogerovi a jeho viedenských pomocníkoch podieľali aj mnohí, prevažne bratislavskí majstri – sochári, kamenári, mramorovači, štukatéri a ďalší umeleckí remeselníci. Dodnes v podstate nenarušená jednotná koncepcia interiéru zrealizovaná týmito schopnými umelcami ako celok je dielom nevšedných kvalít, vzácnou ukážkou neskorobarokovej súhry všetkých umení. Maliarska zložka však v interiéri dominuje.

Ako dokazuje nájdená umelcova signatúra, už v roku 1741 vo svojej viedenskej dielni vytvoril Troger obraz pre hlavný oltár kostola. V sezóne potom prišiel do Bratislavy a – ako bolo zvykom – podľa pripravených a odsúhlasených návrhov zrealizoval freskovú výzdobu na klenbách (datovaná pod postavou v jednom z pendantívov kupoly v lodi: *P. Troger fecit 1742*). Jeho pomocníci tu zrejme ešte zostali pracovať aj potom (od 23. septembra 1742 sú datované Trogerove potvrdenky už za ďalšie práce v dolnorakúskom Altenburgu) a sám v nasledujúcom roku dodal ešte oba obrazy bočných oltárov. V roku 1743 bol interiér dokončený a 10. novembra kostol slávnostne vysvätil biskup F. Zichy. V novej budove kláštora a dokončenej nemocnici začali rehoľníčky účinkovať od roku 1746 (neskôr, roku 1753 tu s podporou ďalších donátorov zriadili kláštornú lekáreň a napokon roku 1793 pristavali aj ďalšie nemocničné krídlo).

Jednoloďový interiér kostola má trojpriestorovú dispozíciu. Obvodové steny členené pilastrami nesúcimi zalamované kladie sú zdobené farebným štukolustrom. Súčasťou architektonického riešenia stien sú tri oltáre, farebne odlíšené mramorovaním v šedomodrých tónoch, doplnené bielou sochárskou výzdobou a pozlátenou ornamentikou. Predná časť interiéru nad presbytériom a zadná časť nad organovým chórom sú zaklenuté pruskými klenbami, oddelenými pásmi od mierne rozšírenej strednej časti lode kostola, zaklenutej prevýšenou kupolou na pendantívoch. Celý povrch klenieb nad rímsou pokrývajú Trogerove maľby, ktoré spolu s oltárnymi obrazmi sú ikonograficky i výtvarne dominantou a zavŕšením celej výzdoby.

Ikonografia výzdoby napĺňa jednotný program, viažúci sa k patrónke rádu, ktorej je kostol zasvätený – sv. Alžbete Uhorskej, jej pozemskému, mystickému i posmrtnému životu. Umeleckými prostriedkami je tu vyjadrená hagiografická obsahová koncepcia (na formulácii náročného výzdobného programu sa v baroku zvyčajne podieľal učený teológ). Ideovým ohniskom je obraz hlavného oltára, na ktorom je zobrazený kľúčový motív legendy – Videnie sv. Alžbety, s postavou kľačiacej svätice v rehoľnom rúchu a Ukrižovaným, ktorý sa k nej z kríža nakláňa. Hlavný motív je rozvedený figurálnym komparzom v popredí, poukazujúcim na dobročinnosť a milosrdné skutky svätice. Maľba, ku ktorej sa zachovala i drobná olejová skica, je ukážkou Trogerovho kompozičného a koloristického majstrovstva. Charakteristická je kontrastná svetelná réžia celku, akcentujúca farebným svetlom hladko modelované plné tvary drapérií a telesných objemov (muskulárna postava žobráka s barlou, matka s dieťaťom na rukách).

Oslávenie sv. Alžbety, stredná časť kupolovej maľby po reštaurovaní
Foto V. Plekanec

Matka s dieťaťom, detail obrazu hlavného oltára
Foto V. Plekanec

K titulárnej svätici sa viaže aj najrozsiahlejšia maľba, pokrývajúca ústrednú kupolu. Orámovaný fiktívnym kruhovým tamburom po obvode sa tu otvára priehľad do neba, kde sa odohráva oslávenie sv. Alžbety, zo-

Alegorická postava Sily v pendantíve kupoly, stav po očistení maľby

Alegorická postava Sily, stav po reštaurovaní
Foto V. Plekanec

brazenej v rehoľnom rúchu kľačiacu na oblakoch pred Kristom, ktorého tróniaca postava s krížom a svätožiarou z lúčov je ťažiskom výjavu. Do koncentrických prstencov oblakov po obvode sú zakomponované hybné skupiny anjelských postáv, poletujúci anjelici i nebeský chór anjelov, spievajúcich a hrajúcich na hudobné nástroje. Kruhová kupola je v pendantívoch doplnená sediacimi alegorickými ženskými postavami, znázorňujúcimi štyri cnosti (perzonifikácie Sily, Múdrosti, Spravodlivosti a Štedrosti s ich atribútmi).

Maľovaná iluzívna architektúra na klenbovom poli nad oltárom sa takisto otvára do neba s alegorickými postavami na dramaticky zvírených oblakoch, ktoré sú symbolom Milosrdenstva (*Pax* s olivovou ratolesťou, archanjel s deťmi – *Charitas*) a pod nimi letiaci ďalší anjel s citátom, označujúcim zmysel celku: *„Beati Misericordes quoniam ipsi Misericordiam consequentur"*. V štyroch cípoch klenby sú iba dekoratívne motívy mušlí.

Bez figurálnej zložky je iluzívna maľba na klenbe nad chórom, zahŕňajúca celý repertoár prvkov kulisovitej architektúry konštruovanej podľa princípov dobovej kvadratúrnej maľby. Fiktívne architektonické články plných tvarov imitujúce plastickú výzdobu s barokovou ornamentikou, pokrývajúce celú plochu klenby a stien, pokračujú aj na rovnom podklenutí chóru pri vchode, spestrené priehľadom na maľované otvorené nebo s letiacimi anjelikmi v oblakoch (opäť s atribútmi viažúcimi sa k titulárnej svätici – kalich, ruže). Na realizácii iluzívnej architektúry a dekoratívnych doplnkov výmaľby sa podieľali spravidla majstrovi pomocníci a žiaci, z ktorých je v Bratislave pravdepodobná účasť J. J. Zeillera (1708–1783).

K pôvodnému vybaveniu interiéru patria aj Trogerove obrazy rovnakého formátu na oboch bočných oltároch, umelcovou signatúrou datované rokom 1743. Kompozícia s anjelmi oplakávajúcimi mŕtve Kristovo telo na ľavom bočnom oltári zaujme plastickou modeláciou korpusu, dominujúceho scéne zaliatej zelenavým svitom s farebnými i svetelnými akcentami, typickými pre Trogerovu maľbu tohto obdobia. Konvenčnejšie poňatý je pendant na náprotivnom oltári: obraz sv. Rodiny s dieťaťom Ježišom medzi rodičmi je napriek tomu plný maliarsky pútavých detailov (motív zátišia s košíkom naspodu).

Po odstránení stmavnutých starých lakov a zreštaurovaní oltárnych obrazov sa ich farby opäť rozžiarili v pôvodnej intenzite. Vynikli tiež autentické znaky nezameniteľného Trogerovho rukopisu, jednoznačne potvrdzujúce jeho autorstvo všetkých troch obrazov, dokázané aj umelcovými signatúrami, objavenými pri reštaurovaní. Z jeho diela naopak treba vyňať oba obrazy oválneho formátu vsadené na menzách bočných oltárov, považované v literatúre tiež za Trogerove práce. Obrazy Sedembolestnej P. Márie a mučeníčky sv. Thekly boli za neznámych okolností dodatočne vymenené. Sú dielami iných, pravdepodobne bratislavských maliarov z druhej polovice 18. storočia (práve tak ako niekdajší oltárny obraz Oslávenie sv. Jána Nepomuckého, zavesený dnes na stene v lodi, tiež zreštaurovaný).

Interiér kostola v minulosti viackrát opravovali. Prvá rozsiahlejšia renovácia bola v roku 1835 (F. a M. Geylingovci, J. Streicher). Pri ďalšej obnove kostola poškodeného požiarom v auguste 1879 renovoval interiér v roku 1893 štukatér A. Detoma a maliari J. Küstel a A. Bononi. Napokon pri nálete v roku 1944 bola zasiahnutá veža a poškodená strecha kostola. Jeho interiér opravili až roku 1947 (štukolustro reštaurovali bratia Klempířovci, maľby J. Jelínek). Každá z týchto minulých renovácií však zasiahla do autentického charakteru pôvodných malieb nevhodným, z hľadiska dnešných princípov neprípustným spôsobom, bez rešpektovania originálu.

Narušený stav kostolného interiéru si už

Literatúra/
WEYDE, G.: *Kostol a kláštor po sv. Alžbete menovaných pannien v Bratislave.* Bratislava 1922
ASCHENBRENNER,W.–SCHWEIGHOFER, G.: *Paul Troger. Leben und Werk.* Salzburg 1965
VOIT, P.: *Franz Anton Pilgram (1699–1761).* Budapest 1982
PETROVÁ-PLESKOTOVÁ, A.: *Maliarstvo 18. storočia na Slovensku.* Bratislava 1983

akútne vyžadoval opravu. Nemalé prostriedky vynaložil investor na komplexné zreštaurovanie klenbových malieb a ostatných súčastí výzdoby. Práce realizoval v rokoch 1993–1995 autorský kolektív – akad. maliari-reštaurátori V. Plekanec, V. Gabčová, M. Šurín a D. Turanský.

Technickými zásahmi s využitím súčasných metód a prostriedkov bolo predovšetkým potrebné zastaviť proces ďalšieho rozkladu fyzickej, materiálnej podstaty diel, odstrániť nevhodné premaľby a znehodnocujúce doplnky. Výsledným výtvarným zjednotením bolo potom možné vrátiť nástenným maľbám celistvosť a rehabilitovať autentické kvality originálneho diela a jeho estetickú funkciu v interiéri.

Postup pri reštaurovaní vychádzal z podrobných prieskumov všetkými obvyklými

exaktnými metódami, ktorými sa určil rozsah a charakter poškodení a neskorších zásahov. Odlíšiť bolo treba pôvodnú vrstvu maľby od premalieb a technologicky nevhodných doplnkov a zvoliť optimálny postup ich odstránenia. Technicky náročnou operáciou bolo najmä neutralizovanie solí, vyzrážaných na zatečených miestach v čase, keď bol kostol iba provizórne zastrešený. Tie spôsobili úplnú deštrukciu celých častí maľby uvoľňujúcich sa i s podkladom.

Po zaistení podkladových omietok, upevnení vrstiev maľby a očistení povrchu od hrubých nánosov nečistôt sa obnovil charakteristický pôvodný kolorit jasných pastelových farieb Trogerovej maľby. Záverečnou retušou potom bolo možné vhodným spôsobom rekonštruovať a zaceliť chýbajúce časti a celok vizuálne zjednotiť.

Prínosom i z hľadiska dejín umenia sú viaceré významné zistenia, spresňujúce otázky autorstva a datovanie jednotlivých diel, získané zároveň v tejto súvislosti. Pre odbor-

Detaily kupolovej maľby v lodi kostola, stav po zreštaurovaní, Anjeli - hudobníci Anjelici na maľovanej rímse rámovania
Foto V. Plekanec

níkov jedinečnou príležitosťou bolo počas reštaurovania na Trogerových maľbách môcť z lešenia detailne študovať majstrovskú freskovú techniku barokových umelcov. Z bezprostrednej blízkosti sú dodnes viditeľné aj hranice jednotlivých dielov omietky, nanášaných postupne v denných dávkach, od stredu k okrajom. Za čerstva sú do nej prerytými líniami z pripravených kartónov prenesené obrysy kompozícií, na čom prevažne spolupracovala majstrova dielňa. Detaily potom sám ešte autorsky korigoval voľnou štetcovou kresbou, v nepremaľovaných partiách tiež zblízka dobre viditeľnou. Fascinujúce bolo sledovať prácu Trogerovho štetca, modelujúcu tvary vo veľkých farebne tónovaných plochách s nasadzovanými svetlami, alebo objemov vypracovaných miestami jeho charakteristickým, až graficky detailným šrafovaním. Zachované sú i nervné expresívne ťahy a pastózne vápenné škvrny na povrchu maľby, v ktorých spoznávame nezameniteľný autentický Trogerov maliarsky rukopis. V monumentálnej maľbe, pôsobiacej pri pohľade zdola iba vytvorenou celkovou ilúziou tu freskár (ktorý, ako je známe, bol i bravúrnym kresliarom) vlastnoručne reprodukuje rukopis, obvyklý skôr pre olejomaľby.

Alegorická postava Štedrosti v pendantíve
Foto V. Plekanec

Citlivou a zodpovednou prácou reštaurátorov sa dosiahol vytýčený zámer. Zreštaurované fresky a oltárne obrazy sa skvejú v pôvodnej kráse a sviežosti a interiér bratislavského kostola alžbetínok tak získal opäť svoj autentický charakter. I v prípade mimoriadne kvalitných Trogerových malieb prišla reštaurátorská intervencia v najvyšší čas, aby umožnila ďalšie zachovanie na Slovensku jediných diel tohto popredného umelca stredoeurópskeho významu a ich primerané uplatnenie.

ALEXANDER FRICKÝ

IKONY
na východnom Slovensku

Ikony patria medzi najvzácnejšie výtvarné pamiatky na Slovensku. Sú to obrazy s náboženskou tematikou, používané pri výkone kultu v cirkvách východného obradu. Nachádzajú sa v kostoloch, najmä však v drevených kostolíkoch na východnom Slovensku, ale aj vo viacerých múzeách a galériách.

Názov ikona pochádza z gréckeho slova *eikon* – obraz. Jej pôvod odvodzujú bádatelia z egyptských pohrebných doštičiek, ktoré vkladali múmii v mieste tváre zosnulého. Aj prvé kresťanské ikony majú pôvod v kulte zosnulých. Rozvojom teológie a dogmatiky východnej cirkvi sa vyvíjal aj význam a charakter ikony. Ikona sa stala reprezentatívnym obrazom božstva a svätých. V kostole (*cerkvi*) zaujala najčestnejšie miesto – na oltári i na ikonostase. Ikonou žehnal kňaz ľud v chráme i otec rodinu pri slávnostných príležitostiach. O uctievanie ikon sa zvádzal v 8. a v 9. storočí teologický boj – ikonoklazmus, nakoniec bola prijatá zásada sv. Bazilia Veľkého, ktorú formuloval: „... v obraze uctieva veriaci jeho Praobraz. Bozkávajúc obraz Krista, bozkáva samotného Krista v jeho nebeskej sláve...". Viera v moc ikony pôsobila povzbudzujúco na uctievateľov. Ruskú ikonu Vladimírsku Matku Božiu ukazovali ľudu vládcovia, keď bolo treba brániť krajinu proti Tatárom či Turkom. Aj v živote rodiny mala ikona významnú úlohu. Tak ako na Západe učila matka dieťa skladať ruky k modlitbe, tak na Východe ho učila žehnať sa pred ikonou a s úctou ju bozkávať. Ikonu nosil vojak vo svojom batôžteku i cestujúci v kufríku. Na ikonách sa riešili aktuálne regionálne problémy. Na ikonách Posledných súdov maľovali pravoslávni maliari v pekle predstaviteľov rímskych katolíkov a uniati zasa pravoslávnych. Návrh na zmierenie týchto rozporov predstavuje ikona v obci Jedinka (okr. Bardejov) z roku 1774. Tu, pod ochranným plášťom Matky Božej sa stretajú rímsky pápež v sprievode kardinálov s patriarchom východného obradu v zástupe mníchov. Počiatky ekumenických dialógov o spolužití v súčasnosti predstavuje reálne stretnutie pápeža Pavla VI. s patriarchom Athenagorasom v roku 1964 v Jeruzaleme a pápeža Jána Pavla II. s patriarchom Bartolomeom I. v Ríme, ako aj prípravy na stretnutie s moskovským patriarchom.

Apoštoli z Deesisu z Rovného, 16. storočie, Múzeum Bardejov

Michal archanjel z Rovného, 16. storočie, Múzeum Bardejov

Hlboký náboženský obsah ikony vyjadrovali ikonopisci špecifickými vyjadrovacími prostriedkami. Zatiaľ čo v západnom maliarstve sa jedným z výdobytkov vývoja stala renesančná perspektíva, ikonopisci zachovávali ešte veľmi dlho „hierarchickú" perspektívu. Postava Krista na kríži, hoci aj v druhom pláne obrazu, bola oveľa väčšia ako ostatné, lebo vyjadrovala veľkosť obety. Ani neúmerne zväčšené čelo sv. Mikuláša nevyplývalo z neznalosti kánonov o zobrazení postáv. Naopak, vyjadrovalo starostlivosť svätca o pomoc núdznym a chudobným. Jedným z najefektívnejších vyjadrovacích prostriedkov ikonopisu bolo takzvané „vlastné svetlo ikony", ktoré vyžarovalo najmä z tváre postáv. Zatiaľ čo v západoeurópskej maľbe maliari

Trnka Imanuel, horvát
operaházi festő. Zágrábban
él.

Strossmayer Koledar
za god. 1909, 198 oldal

NÉPÚJ

SZÜLŐFÖ

Bajcsy-Zsilinszky Endre szülőháza Szarvason

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

Trizsnyai Jenőné
1978 JUN — 4

NÉPÚJSÁG

1021

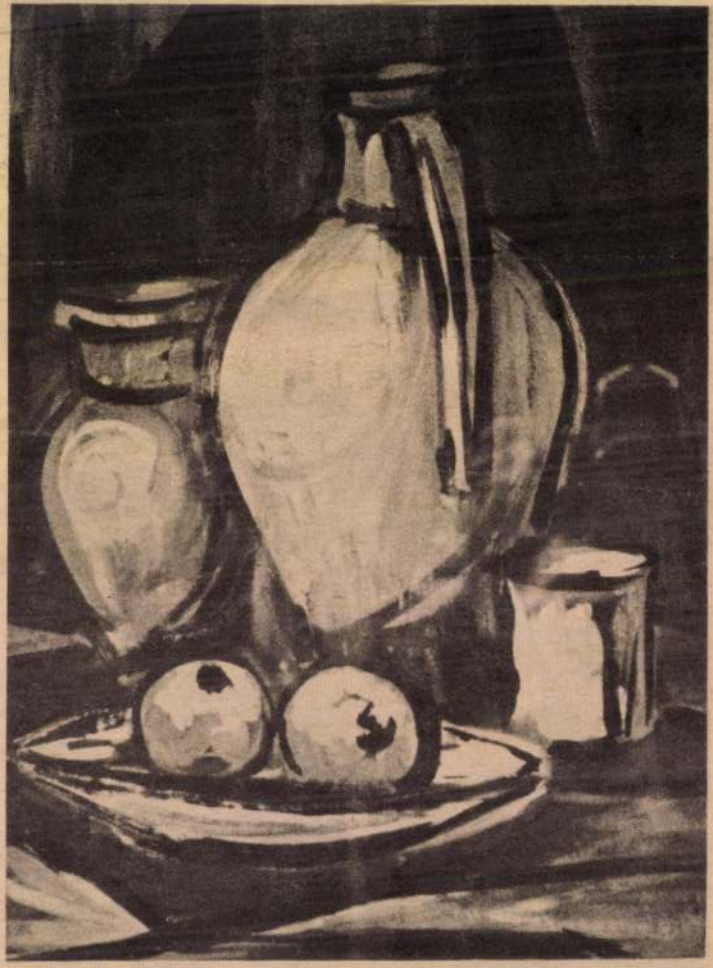

Triznyai Jenőné: Csendélet

A római *Il Cavalletto* galériában állította ki márciusban akvarelljeit Mattia

Triznya, azaz Triznya Mátyás, Szőnyi István veje.

A művész több mint húsz éve külföldön él, de világa ma is szoros rokonságot tart a magyar „posztnagybányai" piktúrával. A természeti élmény hitelessége, a mesterségbeli tudás magas foka, a benyomások és megfigyelések friss, érzékeny tolmácsolása jellemzi Triznya munkáit, amelyek — tárgyukat tekintve — főleg itáliai, Loirementi és svájci tájképek, virágcsendéletek, kisvárosi és falusi részletek.

A katalógus olasz nyelvű szövegét *Kerényi Károly*, a klasszika-filológia nagytekintélyű tudósa, a zürichi egyetem professzora írta. Triznya akvarelljeit „fény és levegő" járja át, — állapítja meg Kerényi. „E művészet nem internacionális, nem teoretikus, hanem — az isteneknek legyen hála — spontán."

Triznya Mátyás

Vigília 1969/10

*

dátus *Daumier, Derkovits és utódaik* című cikk- és tanulmány-gyűjteménye (1968). A kötetbe felvett írások egyik részére változatlanul érvényesnek érezzük *Tomán László* bírálatát, amely az újvidéki *Új Symposion* 9—10. számában volt olvasható. A „Nóra nem absztrakt" című cikk — az *Absztrakt képzőművészet* című Aradi-könyvet ismertetve — ezeket állapítja meg: „A modern művészet — megjelenése óta — vitákat vált ki, s ellenállásba ütközik. Mindig voltak értetlenek és ellenfelek, akik egyetemi katedrákról, folyóiratok lapjairól, a sajtó hasábjain, könyvekben támadták a modern irányzatokat; végül a konzervativizmus zugaiba húzódtak, s onnan küldözgetik nyilaikat a művészek új és újító alkotásai felé... Az az elmélet az absztrakt (s általában a modern) művészetről, amelyet Aradi Nóra képvisel, megtámadhatatlan és megingathatatlan. Olyan építmény ez, melyen nem találunk rést, egyetlen téglája sem l

Mondják, hogy művészetileg elveszett század a miénk. Ne búsúljunk, teszik hozzá a halálmadarak, máskor is kihullt már az emlékezetből egy-egy silány század. Ezer években kell gondolkozni.

A jelenben kell gondolkozni. Én nem tudok művésztileg elveszett századról. Izgató a miénk is. S persze egyenlőtlen. De melyik nem volt az? Múzeumok pincéiben, néha a falain remekművek mellett ott a selejt. Ma már megszntelve az idő által. A nagyobb iskolás rutin csak nagyobb klisét takar.

Hozzájárul a mai művészet elevenségéhez, hogy egymás mellett él, heves dialógusban, figuratív és nem-figuratív alkotás. Triznya Mátyás figuratív festő. De csak bizonyos határig. Felismerhetőn tolmácsolja azt, amit lát s amit vele együtt mi is látunk. Csakhogy akvarelljein az érzékelhető világ tükörképe egy kis rést nyit az érzékfölöttire is. Tolmácsol valamit, amit mi már nem látunk. Spirituális művész: *áhítatos* lencse a szeme.

Hosszú évek óta figyelem fejlődését, azaz elmélyülését. S széles történelmi ismeretének állandó bővülését is. Ismerete behatol festői látásmódjába. Ezért érzékeli és érzékelteti a *Numen*-t a dolgokban. Római képein, a háztetők alól még nem emigráltak a tűzhelyőrző istenek. Még istenek laknak a Palatinus érzékeny fatörzseiben. Basilicata és Asturias parti szikláiban. S ahol a száraz, forró szelek istene lakik: a délfrancia Durance völgyben. Nemcsak néző, némileg pap is vagyok vízfestményei előtt, mintha letakart fővel áldoznék egy békeoltárnál. A színben és formában a láthatatlan *Numen*-nek.

Triznya Mátyás Magyarország legpoétikusabb szögletében, a Dunakanyarban tanult festeni, szeretett, kiváló mesterétől, Szőnyi Istvántól. S egy negyedszázad óta a mediterrán övezet vizuális élményeit szívja fel. Ezek a hatások tették érzékivé: szenvedélyes érzéki gyönyörűsége telik az anyagban. Technikai tudása kifogástalan. De a mediterrán övezet elsősorban plasztikus elemekből áll. A közhittel ellentétben nem színes. Nagy, de egyhangú a fénye. Fény és szín szakadatlan dialógusát az időjárás örökmozgásában lehet legjobban ellesni: Északeurópában. Tanú rá a holland festészet. S köztudott, hogy angolok az akvarell fő mesterei. Triznya skálája szélesedik, teljes akkor lesz, ha a « Róma - London tengely » – en birtokába veszi a vízfestés paradicsomi szigetét. Megfestette a Palatinus fáiban rejtőző isteneket, tőle várom, hogy megfesse a Glastonbury köveiben lakókat is.

London, 1973 február

Cs. Szabó László

E' secolo perduto questo nostro, si suol dire. Non ve ne rattristate, dicono gli uccelli del malaugurio, è capitato altre volte che la memoria dimenticasse qualche secolo scadente. Si deve pensare in millenni.

Si deve pensare al momento presente. Io non conosco secoli artisticamente perduti. Anche il nostro è eccitante. E' diseguale. Ma quale secolo non lo è stato? Nelle cantine dei musei — e ogni tanto perfino sulle pareti — ci sono, accanto ai capolavori, scarti consacrati ormai dal tempo. L'accademismo nasconde semplicemente lastre più precise di stereotipi.

Contribuisce alla vivacità dell'arte contemporanea il fatto che, opere figurative e non figurative convivono in un serrato dialogo.

Mattia Triznya è un pittore figurativo. Ma solo fino a un certo punto. Trasmette in modo riconoscibile ciò che vede e ciò che, insieme a lui, anche noi vediamo. Solo che, nei suoi acquarelli, specchi del mondo avvertibile dai sensi, si apre uno spiraglio sul mondo metafisico. Ci trasmette qualcosa che noi ormai non vediamo. E' un artista spirituale; il suo occhio, una devota lente.

Seguo da lunghi anni la sua evoluzione, cioè il suo approfondimento. E anche il suo ininterrotto ampliamento delle sue già vaste cognizioni di storia. Tali cognizioni penetrano nella sua visione pittorica. E' per questo che percepisce e fa percepire il NUME delle cose. Sui suoi quadri romani, gli dei del focolare non sono ancora emigrati da sotto i tetti; abitano dentro i sensibili tronchi degli alberi del Palatino; tra le rocce, sulle spiagge della Basilicata e delle Asturie ed anche laddove abita il dio dei venti asciutti e caldi: nella valle di Durance, a sud della Francia.

Io sono non soltanto uno spettatore ma anche un po' sacerdote davanti agli acquarelli di Triznya, come se celebrassi un rito davanti ad un altare di pace, con i colori e le forme, al NUME invisibile.

Mattia Triznya imparò a dipingere dal suo amato Maestro, István Szőnyi, nell'angolo più poetico d'Ungheria, la grande ansa del Danubio.

Poi, da un quarto di secolo assorbe le sensazioni visive del mondo mediterraneo. Sono queste le influenze che lo resero sensuale: la materia gli ispira un appassionato godimento dei sensi. La sua tecnica non ha pecche. Ma il Mediterraneo si compone soprattutto di elementi plastici. Contrariamente al luogo comune non è fatto di colori. La sua luce è grande ma monotona. Il dialogo ininterrotto tra luce e colore lo si può spiare davvero nel moto perpetuo del clima: a nord dell'Europa. Ne è testimone la pittura olandese. Ed è arcinoto che gli inglesi sono i grandi maestri dell'acquarello. La gamma di Triznya si allarga in continuazione, ma sarà completa solo se si impadronirà sull'« asse Roma-Londra », dell'isola di paradiso degli acquarellisti.

Ha dipinto gli dei nascosti nei tronchi d'albero del Palatino, mi aspetto che dipinga anche quelli che abitano nelle pietre di Glastonbury.

Londra, febbraio 1973

Ladislao Cs. Szabó

1) Finestre di Roma
2) Tempio di Cibele
3) Le querce
4) Al Palatino
5) S. Bonaventura
6) Cortile silenzioso
7) Il mulino di Ostia Antica
8) Bosco sacro
9) Nella pineta di Castelfusano
10) A casa; di sera

11) Lungo la strada
12) Il Soratte
13) Ulivi toscani
14) Provenza
15) Cap d'Antibes
16) Les Baumes
17) Pineta in Provenza
18) Campi di lavanda
19) Ombre lunghe
20) Strada tra gli alberi

21) Santillana del Mar
22) Le colline di Altamira
23) Nelle Asturie
24) Un pomeriggio d'estate
25) Nel Golfo di Biscaglia
26) Sulla costa Cantabrica
27) Le rocce
28) Bassa marea
29) La spiaggia di Comillas
30) Paesaggio

31) Un giardino nella Valle del Loira
32) Le Clematiti } Coll. della Baronessa
33) Tavolo e panche } von Doblhoff, Parigi
34) Tornato il sereno
35) Fiori nel giardino
36) Ombre di sera

La Direzione della Galleria d'Arte «Il Cavalletto»

ha l'onore di invitare la S. V. all'inaugurazione

della mostra personale

di

MATTIA TRIZNYA

che avrà luogo Sabato 31 Marzo 1973 alle ore 18.30

La mostra resterà aperta fino al 12 Aprile 1973

COCKTAIL

ORARIO { **10 - 13**
17 - 20.30

Escluso festivi

TRIZNYA MATTIAS

"il cavalletto" galleria d'arte

ACQUARELLI

DI

MATTIA TRIZNYA

DAL 31 MARZO AL 12 APRILE 1973

00187 Roma - Via del Tritone, 61 - Tel. 6784887

Ingresso anche da Via Due Macelli, 23

TRIZNYA Mátyás

Római levél

„Kedvenc jezsuitánk”

Egyik korábbi levelemben említettem már Szabó Ferenc jezsuita atyát, elárulván, hogy többnyire az ő balkeze felől a helyem a Triznya—Szőnyi „kocsma” szombat esti összejövetelein.

A legegyszerűbb nevet hordja, egyszersmind ő a legösszetettebb és legsokoldalúbb egyéniség Róma tudós magyar klerikusai közül. „Kedvenc jezsuitám” — mondja róla szeretetteljes elismeréssel az is, aki összevitatkozik vele a hazai politikai pártoskodások perspektíváit illetően. Feri nélkül nincs jó „kocsma” — véli a Triznya-ház úrnője, s Szabó páterre meri bízni a tizenkétszemélyes vacsoraasztal csiki-csuki szerkezetének vezérlését, a tányértornyok egyensúlyozását, a „kocsmatöltelékek”-hozta borok kezelését. Ha Szabó Ferenc dr., a teológus Pázmány monográfusa nem lenne jelen teljes súlyával a Pázmány-kutatásban, a kellő teológiai-filozófiai, nyelvi készültséggel nem bírók még inkább monopolizálnák azt otthon — gondolja róla a XVII. század kutatója. Hogy kelünk át a szombat éjszakai Róma sűrűjében, ha ő nem visz haza bennünket kocsival? — kérdezik, akiknek nincs pénzük taxizásra. És ki viszi el autós belső-itáliai utazásra, görögországi túrára Zsuzsát és Matyit? Ki gondoskodik a Triznya—Szabó album újbóli megjelentetéséről, ki alkudozik a többmilliós nyomdaszámláról Ugo Detti tipográfussal? Ki az, aki majd az ő hozzáértésének szintjén látja el a Vatikáni Rádió magyar programjának vezetését, ha negyedszázad múltán egyszer leteszi a mikrofont? Ki az, aki a „Távlatok” című, otthoni megjelenésre szánt „világnézeti, lelkiségi, kulturális” folyóirat szerkesztésére nála alkalmasabb lehetne? Ki az, aki elkezdhette magyar kiejtésre tanítani a Magyarországra készülő II. János Pál pápát? És ki az, aki szerkesztőként maga is hazakészül a Budán már megvásárolt takaros rendházba, a magyar jezsuiták és noviciusok közé?

Ez mind-mind az otthoni publikációiból is jól ismert Szabó Ferenc, sokunknak „kedvenc jezsuitája”.

Egy kis Zala megyei falucska mélyéről, Kálocfáról emelte tenyerére a Gondviselés. Francia szakos tanárnak készült a budapesti egyetemen, aztán 1956-ban mésszel leöntött holttestek, füstölgő, kilőtt tankok között botladozva elindult a nyugati határszél felé. Nem sok jót ígérő priusza volt: már 1953-tól jezsuita rendtag. A kálocfai tálentomok a Lajtán túl meg is hozzák az eredményt. Leuvenben rendi főiskolát végez, Brüsszelben pappá szentelik, Párizsban teológiai doktorátust szerez. Huszonötéves római szolgálata alatt húsznál több könyvet publikál: verset, tanulmányt, fordítást. Született szervezőként szinte új könyvműfajt is meghonosít: verseit más műfajokkal és más szerzőkkel szövetkezteti (Mielőtt elszürkülnek a színek, Triznya Mátyás akvarelljeivel, 1987, A lélek örvényében, Miletics Katalin Janka verseivel, szoborfotóival, Hamza Ferenc „szimbolikus felvételeivel”, 1990.)

És aztán mi mindent tud! Amikor a ruhagyárból kiemelt ifjúmunkásként az egyetemre került, a filozófiaszemináriumon feltett kérdéseire a megszeppent tanársegéd — akit aztán le is cseréltek miatta — képtelen volt válaszolni. Memóriája lefegyverző: 1956-ig a legélesebb otthoni emlékképeket őrzi, népdalrepertoárjából bármikor előhív egy szép sort vagy dallamot, s fejében nemcsak a magyar költészet, hanem a francia is elfér. Május 25-én, az utolsó tavaszi „kocsmanapon”, amikor segíthettem neki felvonni a vacsoraasztalra az összehajtva is zsáknyi-nagy abroszvitorlát, elkezdi mondani a legszebb magyar „zsákos” verset: „Gondolatban tán nem is hittem. / De mikor egy nagy zsákot vittem / s ledobván, ráültem a zsákra, / a testem akkor is őt látta...” Ráfeleltem, hogy József Attila „Isten” című verse; az, amelyikben golyóznak a gyerekek. Igen-igen, de mégsem egészen — teszi hozzá, és a zsákos hasonlatot elmondja franciául is, egy katolikus költőtől, akit én bizony nem ismerek. Úgy véli, József Attilát ez a francia minta inspirálta. A megfigyelés (amit talán a József Attila-kutatás sem ismer; itt Rómában nem tudom ellenőrizni) remélhetőleg helyére kerül majd abban a nagymonográfiában vagy tanulmánykötetben, amit Szabó Ferenctől várhatunk a XX. századi magyar irodalom Isten-felfogásáról.

Amikor megkérdezem, hogyan ítéli meg ezt a sokoldalúságot, tömören válaszol: „világnézeti írónak” tartja magát. Írói s tudósi életműve hitének és a világról való nézeteinek valóban következetes és impozáns foglalata. Lehet vitatni, de nem lehet nem tisztelni. Szabó Ferenc azzal a nyugodt méltósággal képviseli világnézetét és vállalja rendje szabályait, amit az eredeti ignáci tanítás testesít meg. Olvasom az épp ötszáz esztendeje született rendalapító Loyolai Szent Ignác műveiből készült magyar válogatását (Róma, 1990), és ennek a könyvnek a hiteles szövegű írásaiban nem lelem a jezsuitákkal társított „legsötétebb” eszközöket. De rátalálok egy cédula elmemozdító szövegére. Ignác atya egy évvel a római Collegium Germanicum-Hungaricum megalapítása előtt, 1551-ben szögezte ki egy kis bérbe vett házacska ajtajára: A GRAMMATIKA, A HUMÁN TUDOMÁNYOK ÉS A KERESZTÉNY TANÍTÁS ISKOLÁJA. Luther nevezetes pontjai óta ez volt az európai kultúrát legsorsdöntőbben befolyásoló igaz „hirdetés”: ISKOLA, INGYEN!

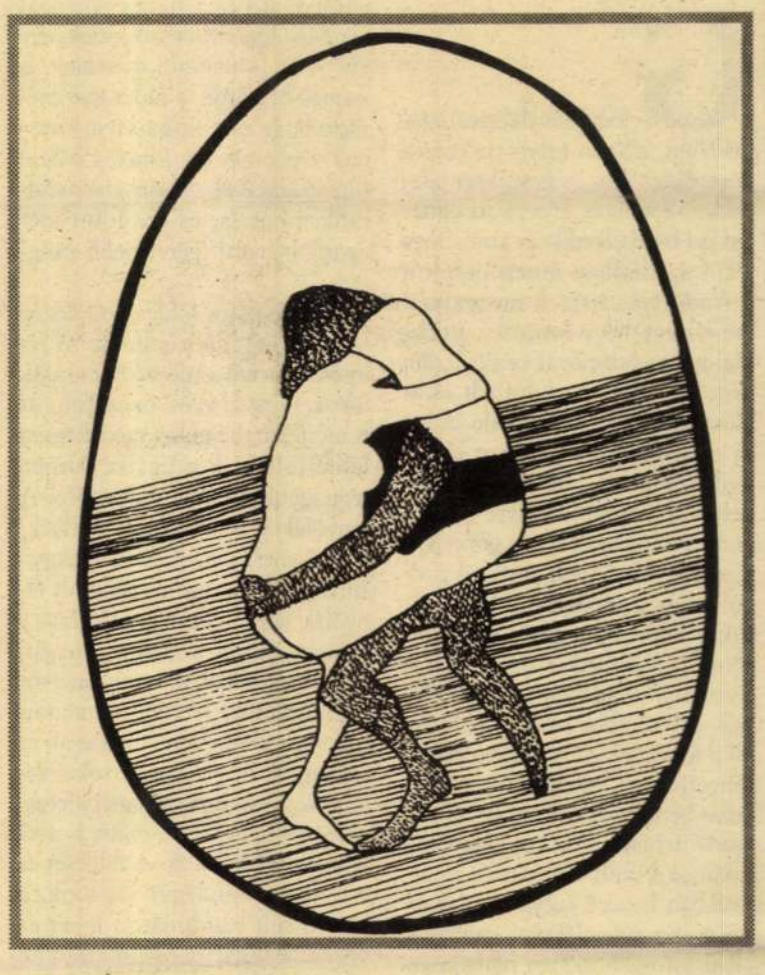

Hadd szögezzem le ennek kapcsán határozottan a magam szemléleti pozícióját is. Nem vagyok hívő, a kereszténységre Szabó Lőrinc véleményével tartva tekintek: „nekem nem szentség, hanem költészet”. Azaz műveltség, kultúra, hatalmas és csodálatos ismeretanyag.

A keresztény tanítást akár „csak” kultúrának fogva fel s európai magyar polgárként tisztelve a kereszténységet (és mindenki vallását), köszönettel tartozunk mindazért, amit Ignác és követői „grammatikára” és „humán tudományokra” is kiterjedő tanításából mindnyájan kaptunk.

Én különösen Rómában részesültem belőle. Gratis. Csak figyelnem kellett a tanítókra.

KOVÁCS SÁNDOR IVÁN

Nap mint nap látok ennél rettenetesebb dolgokat is. Csakhogy tudnom kell, más is keresztülment-e ezen a csövön, mint zsíros anyag és megolvadt műanyag. Nos?

Gyorsan nemet intett, azután otthagyott. Nem siettem, elszívtam egy cigit. Első látásra nem tűnt túl bonyolultnak az ügy, mindössze egy csövet kellett kicserélni, de természetesen a dolgok sohasem olyan könnyűek, mint azt az ember hiszi. Újra benéztem a mosogató alá, és azt vettem észre, hogy az a bizonyos cső még szépen keresztülmegy két beépített szekrényen, majd eltűnik a padlóban. Láttam, nem mindennapos szórakozás lesz beszerelni ezt a vacakot.

Egy órámba tellett, míg kivettem a régi csövet, újabb órába, míg beraktam az újat, kis híján bediliztem. Négykézláb mászkáltam a szekrényekben, minduntalan beütöttem magam, időnként abba kellett hagynom, hogy lehunyjam a szemem egy percre. De végül is sikerült. A mosogatóba kapaszkodva, a megcsonkított babákra mosolyogva gyorsan kifújtam magam. „Na, öreg, még egy kicsit szedd össze magad — biztattam magam —, aztán vége a napnak, a lányok biztosan várnak valami innivalóval.” Megfogtam a csövet, lefűrészeltem belőle egy jó métert, és a bűzelzáróhoz illesztettem. Épp a cuccaimat szedtem össze, amikor megjelent a khakiszínű egyenruhás. Pillantásra sem méltatott, egyenesen a szekrényekbe bújt, hogy ellenőrizze a szerelést. Mindig röhögtem az ilyen ürgéken. A vállamra vettem a szerszámosláda pántját, fölemeltem a csődarabomat, és vártam, hogy kimásszon.

Lázas izgalomban bújt ki.

— Hát mit képzel, mi ez? — üvöltötte. — MIT JELENTSEN EZ?!

Az jutott eszembe, hátha elpattant egy kis ér az agyában, amikor behajolt a mosogató alá. Megőriztem a nyugalmamat.

— Valami hézag van? — kérdeztem.

A szemével megpróbált lyukat ütni a homlokomon. Biztosan azt hitte, hogy még a gyarmatokon van, egy boyt készült megfenyíteni.

— Mi az, maga szórakozik velem?! Nem előírásos a cső!

— Tessék?

— Igen... Az a darab cső, amit betett, OTT, telefonkábelek borítására készült! Rá van ÍRVA!

Jó, hogy megtudtam. Sohasem figyeltem fel rá, de nem jöttem zavarba.

— Hű, de megijesztett! — feleltem. — De azért ne nyugtalankodjon, épp olyan, mint a többi. Gyakorlatilag minden mosogatót ezzel kötöttek be a városban, tíz éve mást se látok. Jó anyag.

— Nem, nem és nem, nem fogadom el! Nem ELŐÍRÁSOS!

— Emiatt ne izguljon...

— Ne próbáljon átvágni! Azt akarom, hogy a dolgokat szabályszerűen csinálják!!

Az ilyen esetek mindig a nap végén történnek, amikor az ember már kikészült, a másik meg nem hajlandó bedobni a törülközőt. Végigsimítottam a hajam.

— Idefigyeljen — kezdtem —, mindenki csinálja a maga melóját. Nem firtatom, hogy milyen lőszerrel tisztít meg egy dombot. Kábelcsövet használok, és tudom, hogy mit csinálok.

— Előírásos szerelést akarok, érti?!

— Aha, és a disznóság, amit a mosogatóban csinál, az is előírásos? Na fizessen, és ne foglalkozzon a dologgal, ez húsz év múlva is a helyén lesz.

— Majd ha fagy! Egy árva fityinget nem kap, amíg ki nem cserélte!

Szemébe néztem a vén flúgosnak, láttam, az időmet pocsékolom vele, nem hiányzott a túlórázás, be akartam szállni a kis kocsimba, leereszteni az ablakot, és szépen, cigarettázva hazamenni, semmi mást nem akartam. Odamentem hát a mosogatóhoz, behajlítottam a térdem, és teljes erőből belerúgtam a bűzelzáróba. Sikerült letépnem a felét. A pasas felé fordultam.

— Nos — állapítottam meg — azt hiszem, valami nem stimmel a mosogatónál. Vízszerelőt kell hívni.

Az öreg a képembe suhintotta a lovaglópálcáját. Tüzes csíkot éreztem a szájamtól a fülemig. A pasas pedig csillogó szemmel nézett. Homlokon vágtam a kemény csővel. A falig hátrált, nekitámaszkodott és a szívéhez kapott. Nem vittem oda neki a gyógyszeresdobozát, hanem olajra léptem.

FORDÍTOTTA: BARTA PÉTER

(Folytatjuk.)

Hegyi Gyula

Egy portugál nagybirtokon

Grandola dél-portugál kisváros a Sado folyó torkolata környékén. Kő- és bronzkori leletekkel, római és középkori emlékekkel büszkélkedik: és azzal, hogy 1974 áprilisában innen indult a forradalmár tisztek mozgalma. Amely egy négy évtizedes, gazdasági konszolidációval kezdődő, ám végül tökéletesen kifulladt és az elmaradottságot konzerváló fasiszta rendszert döntött meg látványos romantikával: olyan negyvenéves rezsimet, melyre az időben távolodva és az új gondokat megélve mind több portugál gondol vissza nosztalgiával. De hagyjuk a lehetséges párhuzamokat. Maradjunk Grandolánál, ahol nyaranta, délidőben rezzenéstelenül, egy tömbbe össszepréselődve áll a forró levegő: a mindig szellős tengerpartról érkező látogató hőgutás bénultsággal bámulja az alacsony, fehérre és kékre festett házakat, a kihalt tereket és az árnyékban heverő kutyákat, a szobrokat és a műemlékeket, melyeket alkalmatosabb időben nyilván érdemes lenne alaposan végignézni.

Hivatalos vendégek vagyunk, a grandolai tanács hívta meg a troiai filmfesztivál résztvevőit rövid ünnepségre és hosszú ebédre. Az ünnepség a városháza kivül műemléki, belül jellegtelenül modern épületében folyik, a külföldi vendégek szelíd mulatságára természetesen csak portugálul. De nagy fantázia amúgy sem kell ahhoz, hogy kitaláljuk, milyen szóvirágokkal köszönti egymást és minket a tanácselnök (egyébként kommunista politikus), a feszti-váligazgató és a neves portugál vendég. Ajándékot is kapunk, egy első századi olajtartó másolatát és számos brosúrát: a helyi ipar,mezőgazdaság és kultúra vívmányainak számomra oly ismerős stílusú illusztrálásával. Aztán visszaszállunk a buszra, és ebédelni megyünk — ami igéretesebb program.

A busz poros földutakon döcög tovább, kétoldalt parafák és fenyőfák ritkás erdeje. A parafák törzse, mint az egész országban, itt is meztelen, kérgüket módszeresen lehántolják: Portugália Európa legnagyobb parafa-exportőre. A fenyőfákon fémedények, melyekbe a gyantát csapolják. A lecsupaszított parafák és a megcsapolt fenyőfák láttán a látogató hajlamos abba az illúzióba ringatni magát, hogy Portugáliában a haszonelvűség mindenekfelett áll — ami, sajnos vagy szerencsére, messze áll az igazságtól. Végül egy birtokra érkezünk, elszórt gazdasági épületek, egyemeletes lakóház, előtte hosszú kerti asztalok, lócák. A földesúr és a felesége vendégei vagyunk, a roston sült szardíniát, a fehér és vörös borokat parasztasszonyok szolgálják fel. A roston sült, friss szardínia mennyei étel, aki egyszer megkóstolta, annak egy életre elmegy a kedve a konzervdobozba zárt, hideg és olajos „földi másától". A földbirtokos — de furcsa leírni ezt a szót — kedves, középkorú úr, ezer hektár föld és a hozzá tartozó gazdaság tulajdonosa. Első, felszínes érdeklődésemre keresztülvezet háza földszintjén. Nagy konyha, ahol éppen a cselédasszonyok szorgoskodnak. Tágas nappali, vadásztrófeákkal, és ami a földesúr családját nyilván jobban érdekli, színes tévé,videóval. A fürdőszoba szerény, de kényelmes. Szép, mondom neki, de mit is mondhatnék? Lelkes filmbarátként több portugál filmet láttam már, mely hasonló birtokon játszódik: kegyetlen földbirtokosokról és léha nejeikről, lázadozó lelkiismeretű fiaikról és a cselédekről, akik a néma beletörődés, a váratlanul kirobbanó anarchia és a forradalmi cselekvés közt választhattak. De ez most nem film, bár meglehetősen filmszerű élmény: maga a valóság, egy ezerhektáros portugál nagybirtok, olyan földesúri „kastéllyal", amely egy jómódú magyar faluban szerényen átlagos háznak hatna. Csak cselédből van rengeteg, ami — már és még — szokatlan lenne otthon.

A házigazda balján a helyi tanács négy tagja ül, három kommunista és egy szocialista. (A portugál parlamentben mindkét párt ellenzéki, de egymásnak is ellenzékei: e környéken a kommunistáké a többség.) A szocialista már járt Budapesten, és úgy látja, ott már régebben sem volt „kemény diktatúra, a kommunizmus régesrég megbukott". A kommunista tanácsnokok — egy fiatalember és két harmincas nő — közül csak José, a fiú beszél angolul: ő annyit válaszol, a kommunizmus elég fiatal eszme ahhoz, hogy egyetlen sikertelen kísérlet után bárki is végérvényesen leírhassa. Michael barátom — fiatal, balos-szocdem érzelmű filmrendező a nyugati Berlinből — arról kezd beszélni, a keletnémetek mindenesetre gyorsan kijózanodtak a kommunizmus bukása felett érzett örömükből. José szeme felcsillan a váratlan helyről jött segítségre. Engem kérdez:

A SZERZŐ FELVÉTELEI

szintébbet mondani neki, mint hogy milyen fantasztikus dolog egy igazi, archaikus nagybirtokon lenni. Így Magyarországról kezdek beszélni, és arról, hogy a kommunisták meg a szocialisták mégis csak egy nagy családhoz tartoznak: de a kommunistáknak, sok szerénységgel, van mit újragondolniuk eszméikben és gyakorlatukban. Még leginkább Michael ért velem egyet: dehát a budapesti és nyugat-berlini baloldali értelmiség hasonló iskolákon nevelkedett. Barátainkat a vita éltetné, a végtelen szócsata, melyet tanácsülésen, választási pódiumon és fehér asztal mellett nyilván rendíthetetlen rutinnal űznek.

A hőség nem enyhül, a könnyű, de folyamatosan érkező és fogyó borok hatására a nemzetközi és nálatok? A földbirtokosra nézek, a végtelen tálakra, melyek intésére a szardíniák után most marhasültekkel érkeznek — és a ritkás bokrokkal benőtt lankás tájra, mely messze-messze az ő tulajdona. Nagyobb kedvem lenne vele társalogni, dehát nem beszél angolul: aztán meg aligha tudnék ő-

társaság mind hangosabb. Egy idősebb amerikai úr azt magyarázza, ő volt egyszer Szicíliában, ott nem is ezer, hanem többezer hektáros birtokon látták vendégül. Én elnevetem magam, de végül nem teszek megjegyzést. Egy japán újságírónő lefényképezi a birtok urát és asszonyát. A parasztasszonyok közben nagy dézsákban mosogatni kezdenek az udvaron: van mit, csatateret hagyunk magunk mögött az asztalokon. Ha igazán baloldaliak lennénk, a cselédekre is figyeltünk volna, akik órákon át nekünk és miattunk dolgoztak, mondja Michael később, a buszon. Halkan mondja, de komolyan.

És egy hét múlva már Lisszabonban ülök, a Brazíl kávéházban. Fiatal lisszaboni barátaimnak mesélem a „birtokot". Elisabeta egy privát rádióállomás riporternője, barátnője egy francia divatmagazin portugál kiadásának szerkesztője, Miguel reklám-pszichológus. Jól kereső, huszonéves, majdnemyuppie értelmiségiek. Lennének, ha gondolataik nem a politika tengelye körül keringenének. Gúnyosan, cikiző közbeszólásokkal hallgatják beszámolómat. Aztán Elisabeta, akit a legközelebbről ismerek közülük, alig-iróniával annyit mond: csak egy fasiszta állíthatja, hogy vannak rokonszenves földbirtokosok is. Minden földbirtokos gonosz ember, aki ezt kétségbevonja, az a fasizmus lelkes híve. Majd rendel még egy kör whiskyt. Én, a "fasiszta" bűntuda-

Előremutató kezdeményezés

Megyés püspöki beiktatása után egy héttel, október 20-ára találkozóra hívta meg Takács Nándor székesfehérvári megyés püspök egyházmegyéje egyházközségi képviselőtestületeinek elnökeit. A találkozóra az adott alkalmat, hogy ezen a vasárnapon emlékezett meg a katolikus világ II. János Pál pápa megválasztásának tizenharmadik évfordulójáról.

A találkozó első színhelye a székesfehérvári bazilika volt. Az ünnepélyes főpapi szentmise után a világi elnökök a József Attila Gimnázium dísztermében gyűltek össze. Itt a megyés püspök ismertette annak a levélnek a világi hívek közreműködését illető részleteit, melyet a Szentatya magyarországi látogatása után püspökeinkhez intézett. Közölte azt is, hogy a mostani találkozó korántsem szimbolikus és nem is egyszeri alkalom, mert azt szeretné, hogy ezek rendszeressé váljanak, kiemelten pedig azok a lelkinapok, amikor a megyés főpásztor egy egész napot együtt tölthet az egyházközségek képviselőtestületeinek tagjaival.

A megyés püspök szavait követő rövid eszmecserében a résztvevők kifejezésre juttatták, mily régóta várják — s most mily hálásan fogadják — ezt az előremutató kezdeményezést. Mennyire remélik, hogy a jövőben már nemcsak magasztos szavakat hallanak és írásokat olvasnak a világiaknak a lelkipásztorok tevékenységével összehangolt közreműködéséről az egyházközségek életében, hanem tettek és eredmények tanúsítják majd ennek az együttmunkálkodásnak hasznosságát.

A találkozó harmadik színhelye a püspöki székház ebédlője volt, ahol a megyés főpásztor szerény agapén látta vendégül az egyházközség világi elnökeit.

Kocsis László emlékezete Pécsett

A neves papköltő, Kocsis László életének tekintélyes részét töltötte Pécsett, többek között a Dóm plébánosaként. Századik születésnapjára emlékezve hajdani szobája előtt leleplezték *Csekovszky* Árpád emléktábláját, majd *Bíró* László plébános mondott ünnepi szentmisét elődje emlékezetére. Homíliájában arra irányította a figyelmet, hogyan szolgálta a költő művészete eszközeivel küldetését, mint lett Krisztus szeretetének szószólója. Az ünnepség után a helyi Művészetek Háza zsúfolásig telt nagytermében rendeztek Kocsis László tiszteletére zenés irodalmi műsort. Ez alkalommal mutatták be a nagyközönségnek a lírikus életművét értő válogatásban (*Tüskés* Tibor munkája) felidéző *Aranyampolna* című kötetet. Műveinek oratórikus feldolgozása és kidolgozott, szép szavalatokban elhangzó versei méltán arattak nagy sikert, azt a reményt keltve, hogy Kocsis László is azok között van immár, akik a méltatlan feledés után visszatértek irodalmunk folytonosságába.

FOTÓ: FÁBIÁN

Miben áll a Világosság?

Ki volt Chesterton? Oscar Wilde, Bernard Shaw és Kipling kortársa. A paradoxonok mestere, az ír irodalom polgára, az a demokrata, aki nem ábrándult ki a demokráciából, mint a közép-emberek szabadságeszményéből". Ő volt az, aki azt tartotta: „Nem az a nagy szenzáció, ha a vonat kisiklik, hanem az, ha menetrendszerű pontossággal érkezik meg rendeltetési helyére." Vagyis: a megszokott a legnagyobb paradoxon. „Nincsenek halott konvenciók — írja —, a konvenciókról lehet azt mondani, hogy kegyetlenek, csak azt nem, hogy halottak; semmi sem előbb a konvenciónál."

Ez Chesterton módszere. Büszke arra, hogy realista, vagyis úgy látja, a dolgokat, amint vannak. Ebben azonosul a kortárs Shaw-val, a drámaíróval. Chesterton azonban egy fokkal valóság-érzékenyebb, befogadóképesebb, mert tudja azt is, hogy bizonyos romantika hozzátartozik a valósághoz, amint az élethez az álom, s a józanság keveset érne az időnkénti mámor, a világ pedig a költészet nélkül. Érzi: a lélek mélyén békességben elfér sok minden, még az is, ami ellene mond a logikának. Több dologról az értelem azt mondja: képtelenség, hazugság. És az életben mégis: igaz. Bernard Shaw-ról írt esszéjében olvashatjuk: „Vannak, akik azzal vádolják Mr. Shaw-t — s jó néhány nála együgyűbb embert —, hogy be akarja bizonyítani, a fekete: fehér. Azt azonban sohasem kérdezik meg, vajon mindig helyes-e az érvényben lévő színnyelv. A közönséges és észszerű mindennapi nyelv a feketét olykor fehérnek nevezi, miként fehérnek nevezi a sárgát, s ugyancsak fehérnek a zöldet és a vörösbarnát." Shaw „excentrikusnak és groteszknek tűnik fel, mert nem fogadja el a közhitet, hogy a fehér: sárga. Minden éleselméjűségét és szellemi biztonságát arra az elcsépelt, ám elfelejtett tényre alapozza, hogy az igazság — különösebb, mint a fikció. Az igazság persze szükségszerűen különösebb, mint a fikció, mert a fikciót azért alkotjuk, hogy kedvezzünk magunknak." Méltányolja és bírálja az ír drámaíró egyik munkáját, amit az ibsenizmus lényegéről írt, és Shaw szavaiba sűrítve mondja el véleményét a norvég drámaszerzőről: Ibsen „aranyszabálya az, hogy nincs aranyszabály". „Shaw filozófiája arról szól — írja Chesterton —, hogy a konzervatív ideálok rosszak, mégpedig nem azért, mert konzervatívok, hanem azért, mert ideálok. Mindenféle ideál csak arra volt jó, hogy az embert, az egyedi esetek igazságos megítélésében megakadályozza; minden erkölcsi általánosítás elnyomta az egyént; »az aranyszabály az, hogy nincsen aranyszabály!« Ellenvetésül egyszerűen azt mondhatjuk — fűzi hozzá Chesterton —, hogy ez az elképzelés látszólag felszabadította az embereket, de valójában visszatartja őket attól az egyetlen dologtól, amit meg akarnak tenni. Mi értelme volna egy közösségnek azt mondanunk, hogy megilleti a szabadság, csak az a szabadság nem, hogy törvényeket alkosson? Hiszen a törvényalkotás szabadsága teszi az embert szabaddá. Mi értelme volna valakinek (mondjuk egy filozófusnak) arról beszélnünk, hogy minden szabadság megilleti, csak az általánosítás szabadsága nem. Hiszen az általánosítás teszi az embert emberré. Egyszóval, amikor Mr. Shaw megtiltja az embereknek, hogy szigorú erkölcsi ideálokkal rendelkezzenek, akkor úgy tesz, mint az, aki megtiltja nekik, hogy gyermekeik legyenek. A mondást, mely szerint „az aranyszabály az, hogy nincs aranyszabály", úgy is megválaszolhatjuk, hogy visszájára fordítjuk az állítást, következőképpen: az, hogy nincs aranyszabály: maga az aranyszabály, sőt, rosszabb is, mint holmi aranyszabály. Vasszabály ez, amely az embert gúzsba köti, mihelyt moccanni szeretne."

Ez az ágostoni éleslátásra emlékeztető, századunk végén is időszerű gondolatsor abban a kötetben olvasható, amelyet — örömünkre — végre most megjelentetett egy kiadó, a másfél évszázados Szent István Társulat könyvkiadója. A kötet címe *Eretnekek*. Chesterton egyik legerősebb esszékötete, amelyet kézbe vehet az ír irodalmat kedvelő, aki eddig is hódolója volt Chesterton talentumának, azoknak a munkáknak, amelyekből néhány az elmúlt időben újra megjelent a hazai könyvpiacon.

Az *Eretnekek* hajlékony, költői esszéit *Lukácsi Huba* fordította, kongeniálisan követve a gyémántporban fürdetett angol szavakat, melyek ragyognak, mint a csillagok, de hidegek is, mint a csillagok. A kötet nem könnyű olvasmány. Filozofikus. Húsz esszét tartalmaz, köztük van a híres kelták és keltofilek-írás, amely az ír identitás pontos elemzése. Talán Babits remekművű esszéjéhez hasonlíthatjuk, a *Mi a magyar?* című kötetből, amely a második világháború kitörésekor jelent meg.

Chesterton 1936-ban halt meg. 1922-ben katolizált. Életében örökösen azt elemezte: miben áll a Világosság?

Rövid, tömör glosszájában az „ortodoxia fontosságáról" elmélkedik: „Képzeljük el, hogy valami okból, nagy felbolydulás támad az utcán. teszem azt, egy lámpaoszlop miatt. Befolyásos emberek le akarják azt dönteni. Előkerül egy szürke csuhás szerzetes is, aki nem más, mint a középkor szelleme, és egy skolasztikus filozófus száraz modorában elkezd magyarázni: »Mindenekelőtt is, testvéreim, vegyük fontolóra, hogy miben áll a Világosság értéke! Mert ha a Világosság jó önmagában . . .« S ekkor, némiképp menthető okokból, a szerzetest leütik. Az emberek mind a lámpaoszlophoz rohannak, tíz perc alatt ledöntik, és hol ide, hol oda szaladgálva gratulálnak egymásnak a középkor szellemét félresöprő tetthez. Ám ahogy múlik az idő, kiderül, nem is olyan egyszerű a dolog. Voltak, akik azért döntötték le a lámpaoszlopot, mert villanyvilágítást akartak; másoknak a vasra volt szükségük; voltak, akik a sötétséget akarták, mert gonoszak voltak tetteik. Egyesek azt gondolták, hogy a gázlámpa nem világít eléggé, mások meg azt, hogy túlságosan is világít. Voltak, akik azért cselekedtek, mert össze akarták zúzni a helyhatóság gépezetét, mások meg azért, mert valamit össze akartak zúzni. És az éjszakában dúl a háború, és senki sem tudja, hogy kit csépel — Így azután — fokozatosan és elkerülhetetlenül — ma, holnap vagy holnapután, visszatér a meggyőződés, hogy a szerzetesnek végeredményben igaza volt, mert attól függ minden, miben áll a Világosság filozófiája. Csakhogy: amit megvitathattunk volna a gázlámpa alatt, azt most a sötétségben kell megvitatnunk."

Chesterton *Eretnekek* című kötete a józanul gondolkodók könyve!

Tóth Sándor

KERESZTÉNY KIADÓK NEMZETKÖZI VÁSÁRA 1992. FEBRUÁR 27—29. VARSÓ, LENGYELORSZÁG.

Lehetőség a kapcsolatteremtésre nyugati kiadókkal.
Információ: Fundacja Misyjna Swieckich, ul. Zelezna 40.
02-793 Warszawa Skr. Poczt. 254.
Tel./fax: 48-22-209071/44 m.

MEGJELENT!

PÓSA LAJOS: Egyszer egy királyfi...
50 év után először!
PÓSA BÁCSI verses meséje.
Káprázatos képekkel!
A gyermekes családok MESEKÖNYVE KARÁCSONYRA.
Megrendelhető: HUNIKUM KIADÓ, 1725 Bp., Pf. 50.
(Rózsaszín postautalványon)
Ára: 350 Ft.

Kapható: Ecclesia Szövetkezet V., Ferenciek tere 1—4.
Szent István Társulat V., Kossuth L. u. 1—3.
NOVOTNY antikvárium XIII., Balzac u. 15.

Ötven év után újra Magyarországon, az egyház szolgálatában! A toronyóra-építés területén 150 éves hagyományokkal rendelkező bécsi Schauer cég a pécsi Gulácsi Elektromechanikával közösen kínálja a következő termékeket beépítéssel együtt:
toronyóra-vezérléshez mikroprocesszor-vezérlésű
főórák,
mellékórák,
ütőművek,
harangozóművek,
harangok
óráink rádióhullám-vezérlésűek (DCF) automatikus téli—nyári időátállítással.
Schauer Centrale, 1193 Wien, Flotowgasse 3. T.: 0-043-222 3-633-990
Magyarországi képviselete: IZOBAU Kft. 1450 Budapest, Pf. 125. Tel./fax: (061) 1376-878

Catholica 2000

KATOLIKUS UTAZÁSI IRODA

TÉLI ZARÁNDOKLATOK

Szentföld: november 7—14.
december 19—26. (Bolberitz Pál vezetésével.)
Részletes felvilágosítás: Catholica 2000 (Bp. II., Árpád fejedelem u. 8. Telefon: 115-8497.)

ZARÁNDOKLAT, BÚCSÚJÁRÁS

Elsőszombati engesztelő út: december 7., Máriabesnyő, 367 Ft.
Éjféli mise Rómában: bensőséges hangulatú karácsonyi ünnepséggel. Gazdag program, pápai audiencia, december 22—27. Részvételi díj: 13 900 Ft.
Mariazell: december 8., 1150 Ft.
Zarándokutak irodája
1091 Budapest, Üllői út 14—16.
Tel.: 118-3636
Telex: 22-3800
Fax: 117-5307
MAKROVILÁG

VIDEÓKAZETTÁK HITOKTATÁSHOZ

Videósorozat a hét szentség tematikájának elmélyítéséhez, 6—12 éves gyermekek számára. Az egyenként harminc perces epizódok rajzzal, zenével, tánccal, bábjátékkal hozzák közelebb a gyermekekhez az alapvető katolikus tananyagot. Az USA-ban, a Jézus Szíve Testvéri Közösség kiadásában készült filmek két VHS kazettán, magyar hangalámondással jelennek meg.

MEGRENDELŐLAP

Vigilia Kiadóhivatala
1364 Budapest, Postafiók 111

Utánvéttel megrendelem a
Hét Szentség című videosorozatot ..... példányban

.....
aláírás

Megrendelő neve: .....
Címe: .....
Utca, házszám: .....
.....
A megrendelőlapot kitöltve a fenti címre küldje.

A két kazettára felvett sorozat ára: 2000 Ft.

Tanuljon velünk
németül!

Elkezdődött a Goethe Intézet új rádiónyelvtanfolyama a kölni
DEUTSCHLANDFUNK
hullámhosszain!
Nyelvleckénk hallható:
szerdán 20,15-től 20,30-ig
a 194,9 méteres középhullámon, 1539 kHz-en
és az ASTRA 1A műholdról,
a SAT 1 TV-program mellet
az F hangcsatornán,
7,92 MHz-en.
Megismételjük:
csütörtökön 21,30-kor
a 25 és 31 méteres rövidhullámon, 11 865 és 9615 kHz-en, valamint
vasárnap 13,30-kor
a 31, 41 és 49 méteres rövidhullámon, 9770, 7150 és 6015 kHz-en,
valamint az ASTRA 1 A-n

TÖTTÖSY ERNŐ
JOG ÉS ÖKÖLJOG

A közel 300 oldalas jogi vonatkozású ismertetések gyűjteménye eligazítás abban a megalázó jog dzsungelben, mely 1945 óta bolsevizálta az országot.

Bírák, ügyészek és ügyvédek egyaránt bábjai voltak annak az ÁVH-nak, mely titkos rendjével, valamint a titkos perek lavinájával megteremtette az ököljog társadalmát.

Mindszenty bíboros emberjogi küzdelmeit új fény ragyogja át, és a Helsinki Záróokmány, valamint az Európa Tanács ismertetése iránymutató a jövő felé.

Hozzászól cikkek sorozatában ahhoz a jogállamiságot kereső Magyarországhoz, mely a szabadság útját a jog szellemében kívánja megjárni.

Kapható: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó (Széchenyi István könyvesbolt) Budapest V. ker., Szent István tér 4.
A Kapu Szerkesztőségénél: 1085 Budapest, Kőfaragó u. 12.
valamint: Katolikus Továbbképző Intézet, Szombathely, Karmelita u. 1.
és Új Ember és Vigilia Kiadó Könyvesboltjában 1053 Bp., Kossuth L. u. 1. (Ferenciek-udvara)

Ára: 250 Forint.

Kiadó

TRIZNYA Mátyás festő

Hajszálgyökerek

Kikre bízzuk gyermekeinket?

Az ámulattól nem tudok magamhoz térni! Közel ötszáz éves könyvet lapozgatok mostanában, és nem tudok hinni a szememnek. Címe: *A keresztény fejedelem neveltetése.* Eleinte azt gondoltam, hogy bizonyára kiváltságosok, uralkodók fiacskáinak, az arisztokraták gyermekeinek nevelőiről, speciális pedagógiai normákról szól az írás. De tévedtem, hiszen a könyv írója, a rotterdami barát, *Erasmus* épp arról volt nevezetes, hogy nem nagyon szívlelte a kiváltságosokat. Finom ravaszsággal nekik ajánlotta ugyan legtöbb írását —, de ez csak ürügy volt: a kisemberekhez szólt, ám úgy, hogy mindenekelőtt az uralkodók értsenek belőle.

★

Szóval kezembe veszem Erasmus könyvét, amely Mohács előtt tíz évvel Bázelben jelent meg, és amely féltve őrzött kincse lehetett a Szapolyai-családnak Budán, majd Gyulafehérvárott. Itthon alig ismerik, pedig hosszú huzavona után sikerült magyar fordításban megjelentetnem 1987-ben az Európa Kiadónál. Csoda, hogy megjelenhetett, ha minimális példányban is! A könyv ugyanis kegyetlen iróniával vonja felelősségre az uralkodókat, az ország mindenkori vezetőit és azok nevelőit.

A kérdés egyre izgalmasabbá válik, hiszen az a példány van kezemben, az az 1516-ban nyomtatott könyv, melyet királyi kezek forgattak. És ez nem puszta feltételezés! Mindenki meggyőződhet erről, ha Győrött a Székesegyházi Könyvtár XII. II. 15. jelzettel ellátott bársonykötésű példány első lapján található bejegyzést elolvassa: „JÁNOSÉ, MAGYARORSZÁG VÁLASZTOTT KIRÁLYÁÉ VAGYOK" (Sum Johannis Regis Electi Hungariae)... Legyen elég ennyi a könyvtörténeti kutatás fárasztó adataiból. Ennyi valóban elegendő az ezután közlésre szánt erasmusi gondolatok forrásául és hitelének megjelöléséül.

★

(A szövegösszefüggésekből kiderül, hogy Erasmus nemcsak a fejedelmekre, hanem minden szülőre gondol, amikor pedagógiáját kifejti. Tehát fejedelem=szülő, trónörökös=minden gyermek, udvari nevelő=minden pedagógus a dadától az óvónőn, tanítón, tanáron át egészen az egyetemi tanárig!)

A nevelő a társadalom első és legmegbecsültebb személye legyen:

„Szokás volt régen, hogy azoknak, akik a közösségnek jó szolgálatot tettek, szobrokat, diadalíveket emeltek... Ám senki sem méltóbb erre a megtiszteltetésre, mint az, aki a fejedelem (gyermek!) nevelésében *hűséges* és *tevékeny* munkát fejt ki, mert nem a saját, hanem a haza hasznára van tekintettel."

Milyen legyen gyermekünk nevelője? A szülők (fejedelmek!) *felelőssége:*

„Egyes uralkodók nagy körültekintéssel mérlegelik, hogy kinek gondjaira bízzák lovukat, madarakat vagy kutyájukat, az viszont már teljesen közömbös számukra, hogy kire bízzák gyermekük nevelését... Válasszon ki tehát a fejedelem erre a feladatra olyan derék, becsületes, megállapodott, nagy tapasztalatú nevelőket, akiknek koruk *tiszteletet* ád, tiszta életük *tekintélyt* kölcsönöz, erkölcsük pedig *szeretetet* és *jóakaratot* ébreszt... Még a dadák sem lehetnek akárkik..."

A nevelők égbekiáltó felelőssége:

„Mindaz, aki elvállalja a fejedelem (gyermekünk!) nevelését, újra meg újra gondolkodjék el azon, hogy amit ő vállal, az nem köznapi dolog, hanem a *legnagyobbak legnagyobbika* és egyúttal a legveszélyesebbike is. Elsősorban lelkülete legyen erre a feladatra méltó; ne azt nézze, hogy milyen anyagi haszna lesz ebből, hanem azt, hogy milyen módon tudja majd a haza reményeit teljesíteni, amely bízott benne..." (A latin szöveg magyar fordítása *Csonka Ferenc*től való.)

Barlay Ö. Szabolcs

(Folytatjuk)

Mécs László Veszprémben

Mécs László 1939-ben szavalóestet tartott a veszprémi színházban. Az akkor már országosan ismert, hatalmas népszerűségnek örvendő költőt akkori „menedzsere", *Géczy Lajos* tábori esperes, egyházmegyénk papja kísérte Veszprémbe az egyházközség rendezésében tartott szavalóestjére (megjegyzem: városunk akkor egyetlen plébániát alkotott).

Veszprémben káplánkodtam akkor, magam is jelen voltam a várva várt eseményen, s tanúja lehettem Mécs László hatalmas sikerének. Remek előadó volt, s a zsúfolt színházteremben a megvilágítás — sötét háttér előtt jelent meg a premontreiek hófehér reverendájában — még jobban kiemelte alakját, minden szem rá irányult, s varázsától nem lehetett szabadulni.

Plébániánk vendége volt. Vacsora után a csendes Várban sétálgattunk. Kísérőnkül *Serák József* kanonok-plébános hatalmas öreg komondora csatlakozott hozzánk.

Másnap reggel a költő hangulatos új versét olvasta föl nekünk. Ennek az estének élményei inspirálták. Gyűjteményes kötetében *A hegyek nyugdíjasa* címmel szerepel. Ezt a kötetét nagyon szerettem, sokat forgattam. Úgy látszik, más is szerethette, mert amikor katonai szolgálatom idején magányos volt lakásom, valaki elvitte „emlékbe".

Géczy Lajosról, Mécs László sok útjának szervezőjéről el kell még mondanom, hogy a háború befejezése után elbocsátották a honvédség kötelékéből. 1969-ben bekövetkezett haláláig Badacsonytomajon működött plébánosként. Utóda 1972-ben történt püspökszenteléséig *Lékai László* volt.

Tóth László
nyugalmazott püspök

Triznya Mátyás halálára

(1922–1991)

AZ AVENTINUSI RÓZSAKERT
TRIZNYA MÁTYÁS AKVARELLJE (RÉSZLET)

Szent Lukács, a festők védőszentje napján, október 18-án reggel hunyt el csendben aventinuszi lakásukon. Másnap délután a közeli San Saba bazilikában, a jezsuiták templomában mutattuk be lelki üdvéért az engesztelő szentmisét sok jó barát és ismerős részvételével. Matyi barátunk utolsó kívánsága az volt, hogy Zebegényben, a családi sírboltban helyezzék hamvait örök nyugalomra.

Triznya Mátyás 1922-ben Budapesten született a híres Triznya cipész gyermekeként. 1940-ben a pesti piaristáknál érettségizett. Mindig büszkén emlegette, hogy piarista diák volt. Később Rómában Zsuzsával együtt gyakran felkeresték „Vince bácsit", vagyis Tomek Vincét, a piarista rend generálisát, a „római bölcset" — ahogy Rónay György nevezte. Később a nagy emigráns írót, Márai Sándort is összehozták a páterrel.

Mátyás 1941—43 között a Képzőművészeti Főiskolán, majd a Budapesti Tudományegyetem bölcsészeti karán tanult. 1944-ben feleségül vette *Szőnyi Zsuzsát*, Apósa, *Szőnyi István* volt természetesen a legfőbb mestere a festészetet kezdő fiatal művésznek. 1987-ben kiadott közös albumunk *(Mielőtt szürkülnek a színek)* elején közölt beszélgetésünkben mondotta: „Szőnyit a mai napig is igazi mesteremnek tartom, mert ő minden megjegyzésével, hozzászólásával a lényegre mutatott rá. Tőle elsősorban talán azt tanultam, hogy a kép tartalmi telítettsége és formai kompozíciója egyenlő arányban kell legyen. Spirituálisan pedig a legjellemzőbb rá, amit Rabinovszky Máriusz írt egyik kiállításával kapcsolatban: »Szőnyi szemei bámuló szemek, lelke ámuló lélek«..."

Triznya Mátyásék 1949-ben elhagyták Magyarországot, mert látták, hogy a „fordulat éve" a sötét sztalinizmus kezdetét jelenti. Olaszországban telepedtek le. 1950—51 között Mátyás Rómában díszletfestő és operatőr a Cinecittában; 1953-tól 78-ig filmtechnikus a Spes Római Laboratóriumában. 1955-től az akvarellfestőnek számos kiállítása volt Olaszországban és szerte Európában. Végre közvetlenül a magyarországi nagy fordulat előtt Zebegényben is rendezhetett kiállítást.

Ezután hirtelen fogyni kezdett, három év során fokozatosan gyengült testi ereje, bár szellemileg az utolsó napokig „jelen volt". Nagy szenvedése volt a művésznek, hogy amikor már élvezhette a nyugdíj nyugalmát, az utolsó két évben remegő kézzel nem tudta már folytatni a festést. Figyelte az európai, még inkább a magyar változásokat: örült, hogy hazája végre szabad lett. Most már szívesen hazalátogatott volna, de már csak a hamvai térhetnek vissza magyar földre.

Triznya Mátyás számos kiállítása alkalmával neves szakértők mondták el véleményüket festészetéről — *Kerényi Károly, Cs. Szabó László, Heide Seele* vagy *Walter Fagioli*. Jellemzőnek tartom a költőbarát, *Tűz Tamás* sorait: „Triznya éleslátó megfigyelő... Akvarelljeiben a természet isteni csodái — amelyeket gyakran elfelejtünk — életre kelnek: fák, bokrok, vizek, kövek, felhők — állandóan változó világ tárul szemünk elé. És éppen ebben van a művész varázsereje, hogy megragadja, megörökíti az illanó pillanatot, jó sebész módjára megmenti az életet. A művész szeme és ecsetje újrateremti a világot."

Mátyás jó négy évtizeden keresztül Rómában igazi római, mediterrán lett. Akvarelljei a tiszta szépség színeit szikrázzák, valami visszafogott derűt, csendes csodálkozást. A pineák, római romok, kutak, Ostia fenyői és tört oszlopai, vagy az asconai erdő égbe nyúló fái „újrateremtődtek" ecsetje nyomán. Igen Triznya Mátyás nem akarta szétzúzni Isten teremtését, mint a szürrealisták és az utánuk következő „modernek", akiknek ambícióját a tagadás, az abszolút tudás fűtötte, nem pedig a szép teremtés szemlélése és művészi újraalkotása. Nem naiv másolás, hanem a látomás és az életérzés megörökítése színekben: ez volt Triznya Mátyás törekvése. Rimbaud már siratta a szépség pusztulását, amint Babits a líra haldoklását. Ezért öröm szemlélnünk Triznya akvarelljeit, aki — mint minden igazi művész és költő — megpróbálta kifejezni a kifejezhetetlent, aki — szívével látva a létet — az élmény tüzét színekbe bontotta, és egybeesve a teremtő mozdulattal új esztétikai létet adott a dolgoknak, amelyek az emberen keresztül kapnak valami örök létet.

Szabó Ferenc

Az áldozatok Isten szolgái

Tíz történetet mond el Martinkó Károly könyve. Négy katolikus, három református, két evangélikus és egy zsidó férfiú megpróbáltatásairól számol be a 206 oldalas kötet. Hősei 1956 után a hitükért szenvedtek üldöztetést. De ez így nem egészen pontos: olyan papok (vagy papi hivatásuk kiteljesedéséig el nem juthatott férfiak) szenvedéséről, meghurcoltatásáról, illetve mártírhalálláról tudósít ez a könyv, akik nem titokban őrizték a hitüket, hanem annak követelményei szerint igyekeztek élni. Ez pedig ebben az országban az elmúlt évtizedek során nemritkán „hivatalból üldözendő" és gyakran nagyon brutálisan üldözött és megtorolt tevékenységnek számított.

Tíz portré. A katolikus olvasó számára olyan ismert arcélek villannak fel, mint Regőczy István, Tabódy István, Kuklay Antal és Lénárd Ödön. Nemcsak szenvedéseikről, hanem előéletükről, s későbbi sorsukról is szól a szerző, aki természetesen nem törekedhetett a teljességre — ennek ellenére alapos újságírói kutatómunkát végzett. Ezzel maga is tisztában lehetett. Éppen az erre, a kutatás körülményeire és nehézségeire tett sűrű utalások tűnnek fölöslegesnek az olvasó számára. Még inkább a szerző saját felháborodásának és megindultságának gyakori kifejezésre juttatása. Mintha nem bízott volna eléggé anyaga felháborító erejében. Pedig az éppen eléggé felháborító és megindító. Elegendő ahhoz, hogy annyi más könyv és vallomás után még mindig felkavarják az olvasót Isten szolgáinak bemutatott szenvedései. Akit érdekel az elmúlt évtizedek történelme és egyháztörténelme, az olvassa el ezt a könyvet is.

k. t.

Megjelent **dr. Martinkó Károly,** a népszerű riporter **Az áldozatok Isten szolgái** című legújabb nagy sikerű könyve. Ha ön ezt a szelvényt nevének és címének feltüntetésével megküldi az **AIRONT Kft. Budapest, Rákóczi út 80. II. 3.** 1074 címére, 196 forintos példányszámonkénti áron, postaköltség felszámítása nélkül megküldjük önnek.

Név:.....

Cím:.....

Az Olvasó írja

A rendszerváltás nem kabaré!

A lap október 13-i számában nem odavaló glossza jelent meg a „Katolikus szemmel" rovatban. A glossza rávilágít a rendszerváltás folyamatában mutatkozó több valós negativitásra. Mégis az írás egésze nélkülözi a „katolikus szem"léletet, amelynek jellemzője a realizmus. Azt, amely felismeri, hogy a rendszer megváltoztatása során nem szabad a régi igazságtalanságokat újabbakkal tetézni. A glosszában idézett nyilatkozó megfeledkezik arról, hogy nemzeti közmegegyezés alapján forradalmi változások helyett — az erkölcsi és anyagi veszteségek csökkentése érdekében — fokozatosan, folyamat keretében épül ki a demokrácia és a piacgazdaság. Már csak azért is, mert gondolkodásmódunknak is időre van szüksége ahhoz, hogy megtisztuljon a diktatúra idején lerakódott salaktól. Ebben a folyamatban az igazságosság és a tisztesség csak fokozatosan nyer nagyobb teret.

Az írás szerzője befejezésül felteszi a kérdést: „Hogyan lásson perspektívát az, aki beületes volt, maradt és sorsáról azok döntenek majd, akikről ugyanezt aligha lehet elndani?" A válasz nélkül maradt kérdésre feleljek: „Katolikus szemmel lásson pektívát. Olyat, amely reális, melynek sítéka a demokrácia intézményeinek kise, az idegen katonák távozása, a parlanek felelős hatalom, amelynek gyakorgalább négyévente el lehet számoltatni, tal lehet felváltani. Katolikus szemmel kell felismerni, hogy a szabadsággal együtt jár a felelősség, minden egyes ember felelőssége, a közélet, beleértve a tudományos élet tisztaságát. Felismerni, hogy a szabadság és felelősség garanciát nyújt a jó térnyerésére a rosszal szemben. Felismerni, hogy ennek érdekében kereszténykként — a magunk helyén — csüggedés nélkül munkálkodnunk kell. Katolikus módon kell gyakorolnunk és másokban is bontakoztatni a hitet és a reményt. Hinnünk és remélnünk a jó győzelmében a rossz felett, noha tudjuk, hogy a rossz világ végezetéig jelen marad.

Hitünket és reményünket erősítse annak a szabadságnak a megvalósulása, amellyel olyan váratlanul ajándékozott meg minket a Gondviselő Isten.

B. G.

A glosszaíró megjegyzése:

Csak a realizmus értelmezésében van közöttünk vita. Szerintem a keresztény realizmus azt követeli, hogy — bízva eltűntükben — igenis tegyük szóvá a negatívumokat, már csak azért is, mert a remélt kibontakozás ellenében hatnak. Én ezt gondolom „katolikus szem"léletnek, még akkor is, ha tudjuk, hogy jelen van és jelen lesz. a rossz. De miért legyen jelen ott, ahol tehetnénk ellene...? (s. e.)

Háziasszonyok

Szeptember 13-án, délelőtt 9 órakor a Kossuth rádióban ismertetést hallottunk a háziasszonyképzés szükségességéről, sőt az ilyen irányú iskoláról is. Megemlítette az előadó, hogy két éve alakult már Budapesten hasonló iskola. A „Ranolder" Jubileumi Emlékkönyv, de személyes ismereteim szerint is a Ranolder János veszprémi püspök (1806—1875) által alapított és a Szent Vince Szeretet Leányai által vezetett intézetben 1937 óta működött a „Klára" Ipari Leányközépiskola, melynek 1943-ban 320 növendéke volt. Igazgatója: dr. Klinda Pál. Az első „Klára" Divatház Szövetkezet a végzősöknek itt és a létesítendő fiókokban munkát biztosított.

Ebben az érettségit is nyújtó középiskolában nem csupán szabad pályákra neveltek, hanem kitűnő háziasszonyi képesítést is adtak. Volt itt még tanítóképző, polgári iskola, internátus, elemi iskola, kisdedóvó. Számos kiválóság került a Ranolder Intézetből, vagy ahogy diákjai szeretettel nevezték a „Rani"-ból az élet minden területére, és becsülettel megállták helyüket mindenütt. Többek között ez is bizonyítja, hogy az egyház nem maradi, lépést tart a fejlődéssel és időben felismeri a társadalmi szükségességet. Több mint negyven évi száműzetése a tanítás területéről mérhetetlen károkat okozott; azok helyrehozatala több évtizedes heroikus munkát kíván és áldozatot azok részéről, is, akik jól megérdemelt pihenés helyett újból „kapát" kell, hogy ragadjanak az Úr szőlőjében, amihez Isten bőséges áldását kívánjuk reájuk.

Tisztelettel:
Dr. Sághy Antal
Süttő

Hubay Miklós köszöntője

Magyarok Rómában

Valamikor a Rómát járó zarándokokat hívták Rómeóknak. Shakespeare-nél ez más értelmet nyert: az abszolút szerelmest jelenti. De hát római zarándok és Róma szerelmese nem ellentétei egymásnak.

Akik itt összejöttünk, csupa Rómeók vagyunk. Ilyen vagy olyan, vagy mindkét értelemben.

Megannyi magyar Rómeó és Rómea.

Riedl Frigyes valamikor könyvet írt: *Magyarok Rómában*. Elek Arthur meg a *Nyugat*ban Ady Endre római krónikásaként folytatta: Ady a Via Veneto szállójában naphosszat magyar újságokat olvas, aztán estefelé – fájós lábát kímélendő – bérkocsiba ül, látni valamit a városból... Azóta jártak Rómában más jeles magyarok. Egy efféle *Magyarok Rómában* könyv új kiadásához szeretnék adalékokkal szolgálni. Akár egy egész fejezetre is futja emlékeimből.

Hol is kezdjem? Személy szerint szerencsés voltam. Szülővárosom már felkészített Rómára. Nagyváradon Olaszi volt már annak a negyednek a neve is, ahol születtem, és még a rossz hírű Vitéz utcában is azzal a bennfentes áhítattal jártam a macskaköveken, hogy tudva tudtam, nem a közeli kaszárnyából a kurvanénikhez látogató vitézurakról vette a nevét – ahogy a közhit tartotta –, hanem Vitéz Jánosról, aki a magyar történelem legnagyobb vágy-Rómeója volt, nem jutott el Rómába, s frusztrációjából elég csinos quattrocentót csinált Nagyváradon.

Amikor meg illő felkészülés után elértem Rómába, az első ismerős, akibe a Navonán botlottam, az egykori váradi főispán, Hlatky Endre volt; a Szent Ferenc harmadrendjéhez tartozók derűs alázatával hozta kis ebédjét az Anima kolostorból, és Bernini kútja párkányán egy lélegzetre mesélte a Navona történetét és azt a hiábavaló igyekezetét, hogy megmentse hazája jövőjét, mert ő volt, aki felolvasta az október 15-i hadparancsot a Rádióban. – És utána mit csináltál, Bandi bátyám? – Felmentem a hivatali szobámba és aktáztam; így vártam, hogy a németek értem jöjjenek. – (Amikor aztán már megint lehetett utazni, özvegye Pestről muskátlit vitt a sírjára.)

Másnap Kerényi Károly a Villa Giuliában Olimposzt ostromló hevülettel magyarázta a Veii Apolló farkasmosolyát (arcizmaink egy reflexében is benne lehet egy kultúra titka). A világ legmagasabb szintű tárlatvezetése volt ez. És emlékszem Weöres Sándorra, amint a római Akadémián Stephen Spenderrel vitázik (Kardos Tibor, Sőtér, Keresztury buzgalmából; alig másfél évvel Budapest ostroma után!). És arra, hogy Ferenczy Béni egy Michelangelo-oszlopfőt rajzol le Tolnay Károlynak.

1946 húsvét. A Via Babuino egy régi házában kapaszkodom fel a lépcsőn. Lénárd Sándorhoz igyekszem (az amerikai hadsereg dzsipeken száguldozó tagjai által elgázolt rómaiakat agnoszkáló boncolóorvos volt ő akkoriban – nem kevés munkát adó hivatal volt ez), s a kanyarodókban hátra-hátratekintgetek, nem jön-e nyomomban egy brávó, akit a féltékeny apa délelőtt kilátásba helyezett. („Ó Rómeó, mért vagy te Rómeó?") Lénárd aztán – egy szép, szelíd piemonti grófnő derekán a keze – a maga életéből vett példákkal erősíti meg, hogy a lányuk oldalán lovagló apák és brávóik nagyon is valóságosak lehetnek. A bíróság felmenti, a társaság ünnepli őket. Lénárd Sándorék visznek át aztán a szomszédba egy magyar szobrászhoz. Tóth Imrének hívják...

Ezekben az években érkezik Rómába egy fiatal menekült házaspár: Triznya Mátyás festőművész feleségével, Szőnyi Zsuzsával.

Római lakásuk falán Szőnyi István képei őrzik ma annak a kertnek az emlékét, ahonnan egy rossz történelem kiűzte őket. A fák alatt időtlenül ragyog egy üres, fehér pad, amely szerelmük tanúja volt.

Zebegényre a szemben lévő falakról azóta visszamosolyog Róma – Triznya Mátyás akvarelljeiről. (A magyarok mintha Rómának a fényeivel töltekeznének. „Sárgán hever itt a középkori Róma, de lángol az alkony" – kezdi versét Kosztolányi; Ady pedig arról a késő délutáni kikocsikázásáról a világirodalom talán legteljesebbre sikerült Róma-képével tért haza, „nagy kékség és pirosság" – írta.) Ezek a magyar ecsettel festett tájak szinte egybemosták a két hazát, az elveszített-elhagyottat és a Rómában felleltet. Olasz barátaimtól, ha szombat esténként azzal búcsúzom, hogy halaszthatatlan találkozóm van honfitársakkal, nem is sejtik, hogy ez az út is Rómába vezet. Az Alessio templom harangtornya egy Triznya-képen, a Magyar Akadémia ösztöndíjasainak a beszámolója levéltári kutatásaikról, a Benedek-rend és a Jézus-társaság diskurzusa az asztalnál: egyrészt egy erőszakkal szétszabdalt magyar civilizációnak az összeölelkezése, másrészt a friss Rómeó-novíciusok nevelő iskolája.

Az ostiai kapu fölött, az Aventinusnak ezen az előmborulatán egyfajta „haza a magasban". Ámde katakomba is. Néró idejében nem kellett annyi körültekintés az őskeresztényeknek, mint a hazai magyaroknak, amikor erre az agapéra surrantak. Vittünk egy borosflaskát, és lelkünkben azokat a gödröket, űröket, buktatókat, amelyek elnyelték életünk értelmét. De aztán odafönt pár órára szinte mindenki a szintje fölött tudta mutatni magát. Mintha mindnyájan azok lennénk, akik lehetnénk – vagy lehettünk volna. Üdvözült lelkek, arisztoteleszi „entelecheiák". A magyar kultúra itt folyó ritka fúziója csodálatos energiákat szabadított fel. Panaszkodó szót én sohasem hallottam. Egyszer egy egész estén át élveztük Cs. Szabó szikrázó szellemét, s nem tudtuk, hogy egy órával azelőtt lopták el az autóját, amellyel Londonból Rómába jött.

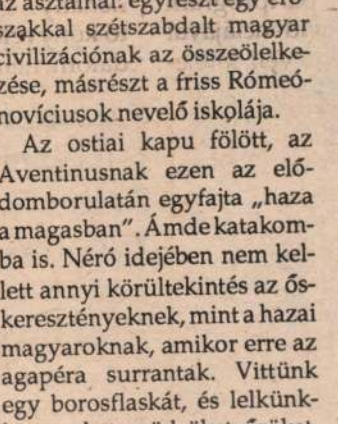

Ferenczy Béni rajza

Amikor aztán, hosszú idő után, én is újra eljutottam Rómába, ott megint hallottam a Triznya-kocsmáról. A panzió, ahol megszálltam a Tolentinói Szent Miklós utcában (ez nincs messze Ady már említett szállójától), egy magyar grófné tulajdona volt, és az inasok is magyarok voltak. A latinai menekülttáborban válogatott fiatalok hazafias alapon olcsóbbak, mint az olasz személyzet. („Mindig találok a menekültek közt olyan becsületes arcokat, mint otthon a birtokon.") A grófné csak azt furcsállta, hogy inasai mi címen járhatnak szabadnapjukon egy kitűnő magyar családhoz vacsorázni, ahelyett, hogy oda ő volna meghíva...

Itt most a PEN Clubban azok jöttünk össze – tudósok, festők, írók –, akik Rómában eljáratosak voltunk ezekre a régebben vasárnapi, mostanában szombati összejövetelekre. Igyekeztünk mindenkit meghívni. Elnézést kérünk azoktól, akiknek neve nem jutott eszünkbe, de a Triznya–Szőnyi ház vendégeinek teljes listája – hány száz név! – valószínűleg csak a Belügyminisztériumban lelhető fel.

Szeretettel üdvözöljük körünkben Szőnyi Zsuzsát és Triznya Mátyást. Először járnak itthon szorongások nélkül, vámvegzatúráknak nem kitéve.

Kérdezhetné valaki, hogy miért épp a Magyar PEN Clubban tartjuk köszöntésüket? Nem is csak azért, mert megannyi hazai magyar írót vendégeltek ők Rómában, hanem főként amiatt, mert évtizedeken át igyekeztek ellátni minket itthon a nyugati magyar irodalom kiadványaival. Náluk minden emigrációs magyar könyv megvolt, oly bőségesen, hogy ki-ki annyit hozott haza belőle, amennyit bírt, és amennyit mert.

Odalent az ablak alatt, a Vörösmarty téren most csattognak a szekercék, a könyvsátrakat építik holnap reggelre. Szerelik a PEN Club sátrát is. Új tagjainknak, az emigráns magyar íróknak a könyveit árulják benne. Ezzel tulajdonképpen pontosan azt csináljuk, amit Triznya Mátyásék Rómában évtizedeken át folytattak. S a vendégeink úgy sétálhatnak majd a Vörösmarty téren („Közép-Európa szalonjában" – mondhatnánk Napóleon szavát kissé módosítva), hogy minden sátorból ismerős nevek köszönnek rájuk a könyvek címoldaláról. A Kányádi Sándoré és Mészöly Miklósé, Mészöly Dezsőé és Juhász Ferencé, Szörényi Lászlóé és Ferdinandy Mihályé, Pilinszky Jánosé és Erdélyi Zsuzsáé, Máraié és Csicsery-Rónay Istváné, Esterházyé és Györgyey Kláráé – megannyi Triznya-kocsmatöltelék.

A korrektúrát csinálom, amikor megjön a Magyar Hírek, címlapján – a vatikáni Magyar Rádió ablakában – Szőnyi Zsuzsa képe. (Ipacs Katalin és Szabó Ferenc között.)

Szőnyi Zsuzsa válasza

Vendégek a Triznya-kocsmában

Szívből köszönjük szép kis hazánknak, Hubay Miklósnak és a Pen tollforgató táraságnak az Ady-érmet, ezt a meg nem érdemelt kitüntetést. Mert az érmeket általában kiváló alkotásokért, nehéz munkában eltöltött évekért, ilyesmikért szokták kitüntetésként kapni. Mi meg a magunk mulatságára, kellemes társaságban töltöttük el az utóbbi harminc év szombat estéit, és jó könyvekkel láttuk el barátainkat, olyan könyvekkel, melyeket azután a koffer mélyén csempésztek haza. Rómában a Via Giulia-i műintézetben persze a „persona non grata"-listára kerültünk, nyilván azok is, akik ellátogattak hozzánk. Megtörtént, hogy hárman kiléptek a Magyar Intézet kapuján – három ösztöndíjas –, elbúcsúztak egymástól, és elindultak, más-más irányba. A Tiberis túlsó partján a 23-as busz megállójánál furcsa módon összetalálkoztak, ugyanarra a buszra szálltak; majd még érdekesebb: ugyanott szálltak le, a Piramisnál. Zavartan nézegették egymást, de tíz perc múlva megint összetalálkoztak a mi kapunkban. Ekkor hirtelen megváltozott a légkör: – Ja, ti is a Triznya-kocsmába jöttök! – Most már mindenki szabadon jöhet a Via Annia Faustinába, de a kocsma tagjai között megbomlott az egység – mint Esterházy Péter mondta, megszűnt a közös ellenség. Most, hogy hétfőn megérkeztünk Pestre, egy forrongó bugyrot találtunk Magyarország helyén, ahol mindenki mindenki ellen van. Pedig most lenne itt az ideje annak, hogy ráébredjünk, mindannyian kicsit keresztények vagyunk, mert hol az a zsidó család, amelyikben nem volt egy keresztény nagymama, és hol az a keresztény, aki ne találna egy zsidó nagynénit? Ha nem talál, képzelje oda! Ugyanígy mindnyájan kicsit szocialistáknak érezzük magunkat – legalábbis svéd alapon –, demokratának és republikánusnak; de inkább hagyjuk a politikai pártokat, legyünk csak magyarok Európában.

„Egyszerűen jól akartuk érezni magunkat a barátainkkal."

Kulcsár Katalin beszélgetése a kitüntetettekkel

Különös volt ez a találkozás a Triznya házaspárral a Vörösmarty téri székházban. Ünnepeltük őket, és ez nekik szokatlan volt. Amikor Rómában a hagyományos szombat esték valamelyikén elvetődtünk hozzájuk, úgy érezhettük, hogy minket ünnepelnek, mert nekik fontos mindenki, aki az otthonosságért, a varázsos találkozások örömééért felkeresi őket. Ritka adomány az övék; szeretetet sugároznak és nyomot hagynak a látogatóban. Amikor idehaza szólni se lehetett róluk, de két – Rómát járt – ember kiderítette egymásról, hogy megfordultak a Triznya-házban, a hangulat is más lett. A Triznya-kocsma fogalommá vált; értelmes szóra, ételre, italra, sőt még nyugati kiadású magyar könyvajándékra is számíthatott a vendég. Ők ketten most zavarban vannak, hallgatják a köszöntő szavakat, de úgy érzik, ez így volt természetes.

Szőnyi Zsuzsa: – Mi csak csodálkozunk ezen a kitüntetésen, semmiféle missziót nem teljesítettünk, egyszerűen jól akartuk érezni magunkat a barátainkkal. Tudni akartunk mindent az otthoni helyzetről, az irodalomról, és édesapám meg Matyi miatt a festészetről. Nálunk mindenki vihetett a „tiltott könyvekből", találkozhatott a világ különböző tájain élő magyarokkal, és állandó vendégeink között sok volt a pap. Emiatt is hamarosan „nemkívánatos személyek" lettünk idehaza, de azért jöttek a római Magyar Akadémia ösztöndíjasai, kezdetben óvatosan, ma már csapatostul.

Triznya Mátyás: – Mi tudjuk, milyen hazátlannak lenni. Amikor 1949-ben Rómába kerültünk, évekig nem volt egy „kutya lélek", akivel összejöhettünk volna – ezért is nyitottuk meg a házunkat. A könyvprogrammal talán abban is segítettünk, hogy a fiatalabbak gondolkodása árnyaltabb legyen, tudjanak olyan dolgokról, amikről otthon nem hallhattak. A szombat közeledtén mindig tele vagyok izgalommal, hogy kik jönnek, hányan jönnek, kit ismerünk meg. Gyakran előfordult, hogy Zsuzsa csak tíz emberre főzött, de húszan érkeztek; azért megoldottuk mindig. A mi otthonunk egy állandó tárlat is; előbb a Szőnyi-képeket, majd a Triznya-akvarelleket mutatom meg a vendégeknek. Itt mindenki türelmes egymáshoz; előfordult, hogy az asztalnál egy kommunista tartott előadást a marxizmusról, és aztán abból olyan jó vita kerekedett, amilyen a mai parlamentben kellene, hogy legyen.

Csillagok hátán csillagok

Én Tóth Árpádnak nemcsak a „lélektől lélekig"- igyekvés indítékait köszönhetem. Tóth Eszter barátságát is tőle kaptam. Talán nem neheztel érte, ha most egy országnyi nyilvánosság előtt bevallom, azért akartam találkozni vele, hogy kijátszva az időt, otthon lehessek abban a bazsalikom-illatú világban, ahol diákéveim óta nagyon jól érzem magam. Dehát Tóth Eszterért nemcsak a költő apa szavatolt, emberségével és verseivel egy másik ajtót is kinyitott előttem, ahol: .... a késmárki Malomárok s a kerti nagy fa lombszava susog... ahol: ... „a bombavert/falat elfutó hajnalkák alatt" már az ő felismerései születnek: „... Még sincs már megtartóbb, mint ablakomban/a kis virággyökér." ... ahol a saját erkölcsi parancsait már maga fogalmazza: „... a/magamnál több: csak az vagyok/én." ... Miért szeretem Tóth Eszter költészetét? ... Mert halk, de a csendjeire is figyelni kell... Mert tud közel menni az ember kis hétköznapi örömeihez és szomorúságához, de a megtalált képeket az egyetemes rendben helyezi el... Mert tudja, hogy „... Szilárd művet az ember/csak terv szerint szerkeszt...", de azt is tudja, hogy olykor: „...elmozdul a kiszámított/középpont..." Tudja és tiszteli a forma fegyelmét, a szavak erkölcsét és igazságát... Bevallja esendőségét, pedig ereje van, mert ismeri a hűséget: barátságban és szerelemben, történelemben és kultúrában... Érzékeny és szemérmes líra az övé, mint ahogy ő maga is az. Él és ír, teszi a dolgát, ahogy a költőnek és az embernek tennie kell. Maga sem tehet róla, hogy történelmet is ír, amikor pedig csak *verset írni volna jó*. Veszteségeit és hitét hivalkodás nélkül írja versbe – ez is erő. Nem is akármilyen! Hiszen már fiatalon tudja, hogy „... Hetvenéves emberekkel volt azelőtt szokásos,/hogy így ritkult társaságuk s így változott el a város/körülöttük..." és hogy: „... csupán a tegnap az, ami előttem áll..."

Hetvenedik születésnapján köszöntjük Tóth Esztert – ellene fordítjuk az idézett sorokat – és a holnapot kívánjuk eléje. Higgye, hogy körötte talán jobbá is változhat a város... Az *Emberi madárdal*ban pedig nem szabad kételkednie, hiszen ő maga írta:

Csillagok hátán csillagok.
Hát aztán! Én meg én vagyok.

Világ, nem is egy, de száz
egymás hegyén.
S ha ezerszer is annyi!
Én vagyok én.

A boldog.
Míg száguldanak a befejezett égboltok, –

alacsony szobájában az ügyetlen,
ki új eget indít, az egyetlen.

SZABÓ ÉVA

TRIZNYA MÁTYÁS

Ára: 18,50 Ft

AZ ÍRÓK LAPJA

Magyar Napló

1990. június 28.

II. évfolyam, 26. szám

ÁLLANDÓ MUNKATÁRSAK: CSALOG ZSOLT • ILIA MIHÁLY • KONRÁD GYÖRGY • MÉSZÖLY MIKLÓS • NÁDAS PÉTER • SZŐCS GÉZA

Lehetsz minden, költő, de semmi sem vagy:
a lét mögött sóvárgó képzelet vagy,...

Szabó Lőrinc ismeretlen szonettjei
Domokos Mátyás: Mondom a magamét
Köntös Szabó Zoltán: Családi krónika
Molnár H. Lajos: Találkozásom a Mesterrel
Mircea Dinescu, Gál Ferenc, Horváth Elemér, Kántor Péter versei

IRODALOM

Fábry Zoltán kiadatlan levelei
Kovács István: Poznań, 1956. június

HISTÓRIA

Ágoston Vilmos vitája Gombár Csabával
Bálint B. András: Hatalmi harc az MDF-ben?
Lányi András: Kultúra és tulajdon

KÖZÍRÁS

Bikácsy Gergely Jancsó Miklósról,
Szántó F. István Szilágyi Ákosról
Spiró György: Egyharmados többség

MŰBÍRÁLAT

Heti naplójegyzetünk
Pomogáts Béla: Közép-európai paradoxonok

Szabó Lőrinc utolsó fényképe. Tihany, 1957. (G. Szabó Lőrinc felvétele)
Két ismeretlen Szabó Lőrinc szonett: 3. oldal

Elérkeztünk egy végállomáshoz

Harcsár István a foci adósságáról és a személyeskedésekről

Levelei, úgy tűnik, rendre a középpontba sodorják dr. *Harcsár* Istvánt, az *Országos Testnevelési és Sporthivatal* elnökét. Alig másfél hónapja még mindenki hálás volt neki, amikor egy, a nemzetközi atlétavilág vezetőinek küldött levéllel megoldást talált két jövő évi hazai sportesemény, a Forma–1-es Magyar Nagydíj és az atlétikai Európa-bajnokság ütközésének elkerülésére. A második irat megfogalmazása előtt viszont aligha sejtette, hogy azzal konfliktusok, érdekütközések sorát hozza majd felszínre. A magyar futballválogatott *Jugoszlávia* elleni, 7-1-es vereséggel zárult világbajnoki pótselejtezője után írott nyílt levele indította el azt a lavinát, amely a magyar foci ügyét egészen a kormány asztaláig görgette.

– Sokan felróják önnek, hogy csak a kudarc után kezdett foglalkozni a hazai labdarúgással. Alig két nappal a finn–magyar vébéselejtező előtt viszont több újságíró jelenlétében kijelentette: bármi lesz az eredmény Helsinkiben, rendet kell teremteni a magyar fociban. Már akkor ilyen drasztikus véleményformálásra készült?

– Talán jobban hangzana, ha azt mondanám, hogy ugyanilyen kemény lépést fontolgattam, de ez nem lenne igaz. Az egyértelmű volt számomra már korábban, hogy labdarúgásunk *átfogó, gyökeres reformra* szorul. Az átalakítást akkor sem lehetett volna halogatni, ha nincs a jugoszlávok elleni sokkoló két mérkőzés. A változtatás gondolata bennem azonban nem a sokat emlegetett szakmai kérdések miatt vetődött fel, hanem az *adósságrendezés* kapcsán. Augusztus közepe óta szinte minden időmet e témakör megoldásának előkészítése kötötte le, s hamar nyilvánvalóvá vált, hogy *külön kell választani a profi és az amatőr élsportot.* A futball kulcsszerepet játszik e kérdésben, hi-

döntés csak nekem nem pénzkérdés… Természetesen még a meccs hatása alatt voltam, aki ismer, tudja, szinte mindig ott vagyok az Üllői úti mérkőzéseken, s ezúttal megalázó volt a díszpáholyban ülni és azt a *lassúságot, erőtlenséget, tehetetlenséget, beletörődést, tartásnélküliséget* nézni. A félidőben megfogtam a kabátomat is, de rájöttem, sokan félreértelmeznék a távozásomat.

– Meglehetősen hamar készen volt Laczkó Mihály MLSZ-elnök válaszlevele…

– Meg is lepett, hogy még ki sem hűlt a számítógép nyomtató-

Harcsár István: Visszafordíthatatlan folyamat az átalakulás
Havran Zoltán felvétele

ja, már csípőből tüzelt vissza a szövetség elnöke. Hazafelé autóztam a hivatalból péntek este, amikor egy szolnoki barátom telefonált, hogy gratulál a levélhez. Megkérdeztem, honnan tud róla, azt felelte: Laczkó most válaszol rá a rádióban. Az elnök úr *személyes támadásnak* vette a levelemet, pedig én nem őt szólítottam meg benne. Írásomat egyrészt a teljes MLSZ-elnökségnek szántam, mert elfeledett

rommilliót az utánpótlás-nevelé céljaira, illetve az olimpiai csapa ra szántunk, de hiába jelentette b rá igényét áprilisban az MLSZ utolsó információim szerint nem hívták le az összeget.

– Sokfelől hallani, hogy a nyílt levél kormányzati sugallatra született, s nem több, mint politikai kampányfogás.

– Őszintén mondom, nekem senki nem adott instrukciókat. Sokszor találkozom a kormány néhány tagjával, köztudomású, hogy hetente többször együtt teniszezünk, de ez az írás „belülről" jött. Talán ezt támasztja alá az is, hogy szombat reggel *Fazakas* Szabolcs ipari és kereskedelmi miniszter elsőként gratulált, s hogy futballügyben csak utánam szóla meg *Kuncze* Gábor belügyminis ter, majd később nyilatkozott a egyik tévéállomásnak *Horn* Gyu kormányfő is. Bizonyára nem lá tam rosszul a dolgokat, ha minde ki ezt mondja, s a labdarúgáss foglalkozó kormányülés is az gondolataimat támasztotta alá.

– Ha már ezt említette: az után, hogy elindította a folyam tot, a változások megvalósításá mintha háttérbe szorult volna.

– A magyar sport első szár te állami vezetőjeként a sport egs széért felelek, s ennek csak egy v igaz, a legnépszerűbb – részé n labdarúgás. Örülni kell anna hogy a jelenlegi helyzet rendez sét a kormányzat így felvállalt Mivel nem vagyok futballszaken ber, ha én kaptam volna ezt a fe adatot, elég nehéz helyzetben len nék, *Tibor* Tamás személyében vi szont egy felkészült szakedző és sportvezető vezényelheti le az át alakulást. Óriási szerencse, hogy a 2004-es Európa-bajnokság pályá zatáról éppen egy ilyen kritiku pillanatban kellett döntenie a kor mánynak, s végül a futball mellet ...izenegy éves a sikerte ...ozata a magyar váloga

TRIZNYA Mátyás

tani kísérlet

a Bárkában

megszállott tudósként
MTI-fotó – Ilovszky Béla

toznak valami szláv hangzású halandzsanyelven. A kortárs orvosprofesszorok ketrecekben kísérleti nyúlként répát rágcsálnak. Moravcsik ideggyógyász (*Mucsi* Zoltán groteszk alakváltozatainak egyike) a chaplini bohóc és a tévés showman vonásait elegyítve kápráztatja el a Díszelőadás nézőit. Egyáltalán, a betétek gátlástalanul csapongó humora a börleszken, a revün, a kabarén kívül többször idéz tévés sablonokat. *Spolarics* Andrea mint a kísérleti ember- és állatanyag egyetlen nőnemű képviselője, egy alkalommal operettdívaként tündököl. *Tóth* József amolyan Sancho Panzaként hol segédje-asszisztense, hol betege, kísérleti alanya a Don Quijote-i képzeteket keltő orvostudornak. A játékosok a nézőket is bevonják a játékba: van, akit Spolarics Andrea szabályosan megvacsoráztat a színpadon, mások kézfogás útján átmenetileg veszettséggel fertőződnek meg. Akárcsak az *Új Színház Tréfa, szatíra, irónia…* előadásán, itt is teljes formátlanságba oldódnak szét a hagyományos színházi formák. Ezúttal régmúlt kórtani kísérletek ironikusan lebontott, szétszerelt, átértelmezett és összezagyvált kellékei és helyzetei szolgálnak alkalmul arra, hogy egy színtársulat színielőadás formájában kísérletezzen az emberrel, aki egyaránt lehet búvár vagy páciens, színész vagy néző. Hogy ezentúl még Hőgyes doktor harcainak és megháborodásának szomorú történetével valami tanulságosat vagy meghatót is akar-e mondani az előadás, az homályban marad.

Györffy Miklós

többnyire parodisztikus
A Bárka új társulatának
znek" különféle játékos-
kkal. A „bosnyákok gyó-
ad külsejű és lompos ruhá-
yek nyüzsögnek-kavarog-
nindnyájan egyszerre ordí-

Sinka István ébresztése

Az elmulasztott végtisztesség

A fekete bojtár születésekor rózsákat nyíltak a vadmályvák, két vándor kéredzkedett be a házba, de mintha kámforrá váltak volna, csak a sírásuk hallatszott az éjszakában, tartja a Nagyszalonta környéki, babonás hiedelemvilágba beá
ládi emlékezet – (el

A harmincas évek írónemzedékéből kiválik a pásztor, aki *Petőfi-kötettel* és a Bibliával járja a mezőt, írja mitologikus verseit, himnuszait, bibliás, ótestamentumi ciklusát, a *Pásztoréneket* és a *Balladás könyvet*. Emlékezik arra az időre, mikor még táncolták a balla-
int apja kedvenc boj-

NAPLÓ

A XI. ORSZÁGOS PORTRÉBIENNÁLÉ aranydiplomáját, egyben a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének (MAOE) és Hatvan városnak a díját Nagy Attila szobrászművésznek ítélte oda a zsűri Hatvanban. Az ezüstdiplomát Orosz János festőművész kapta meg a Heves Megyei Közgyűlés nagydíjával együtt. A bronzdiplomával Zsembelye Ildikó munkáit jutalmazták, és ő vehette át a MAOE másik díját is.

LEÁNYFALUN, a közösségi házban állandó helytörténeti kiállítás nyílik meg. Külön szobában mutatják majd be Móricz Zsigmond személyes tárgyait, műveinek eredeti kéziratait. Helyet kapnak a kiállításon többek között a Karinthy család, Gyulai Pál, a pap költő Puszta Sándor és a színész Rózsahegyi Kálmán hagyatékának darabjai is.

MAJOR-ZALA LAJOS Szerelmi vallomás című kötetéről rendeznek irodalmi estet ma délután öt órától a Magyar Írószövetség klubjában (Bp. VI., Bajza u. 18.).

135 LEHETETLEN TÖRTÉNET címmel megjelent Vámos Miklós könyve, amelyben televíziós sorozatának beszélgetéseit olvashatják az érdeklődők. A kötetet ma délután három órakor mutatják be a Radnóti Színházban.

LUKÁCSY ANDRÁS Poétai versengések című kötetéről beszélgetnek ma délután öt órakor a Merlin Színház Klubjában (Bp. V., Gerlóczy u. 4.).

TRIZNYA MÁTYÁS-emlékkiállítás nyílik meg az olasz kultúrintézetben (Bp. VIII., Bródy S. u. 8.) ma este hat órakor.

NYÍLT NAPOT rendeznek ma délután kettő és hat óra között a magán- és alapítványi főiskolák: az Általános Vállalkozási, a Gábor Dénes, a Kodolányi János, a Nemzetközi Üzleti Főiskola, valamint a Modern Üzleti Tudományok Főis-
kolája a Vill

Akvarelljeivel Triznya Mátyás a Rómát festményeiken és rajzaikon megörökítő festők hagyományának folytatója lett. Hosszú évszázadokon át festők és grafikusok sora kelt át az Alpokon, hogy megtegye a nagy utazást, elzarándokoljon a városba, hogy valami atavisztikus belső késztetéstől hajtva, eljusson a klasszikus forma eredetéhez. Egger két monumentális kötetben dolgozta fel és adta ki a római veduták korpuszát, és valóban bámulatos a rajzok és festmények áradata, amely megteremtette a „római veduta" műfaját. A római utazások tették lehetővé az európai festészet két uralkodó tendenciájának, a németalföldinek és az itáliainak a találkozását is. Míg Van der Weyden római utazása az 1450-es szent év alkalmából igazi hatás nélkül maradt mind a két piktúrára, a következő században Jan Gossaert (Mabuse), majd Jan van Scorel nyitja meg azoknak a sorát, akik saját művészetükkel közvetítik a klasszikus tradíciót az északi festészet számára. Paul Bril, Jan I Bruegel, Hendrick III van Cleef, Hieronymus Cock és mások a század során metszetek és akvarellel színezett rajzok egész sorát készítették a Colosseumról, a Forumról és a többi római emlékről, majd működésüket a következő században Gerard I Terborch, Tobias Verhaecht, Pieter Vlerick és mások folytatták.

E Rómába zarándokló, az Alpoktól túlról jött festők hagyományát folytatta Triznya Mátyás. Zarándok lett, pedig eredetileg menekültként érkezett. Magyar volt, és itthon élt a negyvenes évek végéig, amikor a diktatúra elől emigrált. Menekülve hagyta el az országot, már olyan időkben, amikor embercsempészek ismerték csak a szabadságba vezető utat. Egyszer megmutatta azt a pár fűszálat, amelyet a sikeres meneküléskor már a túlsó oldalon tépett le, és tárcájában őrzött mint a szabadság, az emberséges lét szimbólumát. Rómába ment és telepedett le, amely befogadta, kenyeret adott neki és festővé avatta. Élete végéig Róma lakója maradt, ahova eredetileg — az Alpokon túlról jött északi művészektől eltérően — nem festői ambíciói vitték. Az évek során a menekültből zarándokká lett, mint annyi más északról jött festő. Az ő révén így egy magyar névvel gazdagodott a városba évszázadokon át zarándokló művészek névsora.

Hajnóczi Gábor

Szabó Ferenc

Mielőtt szürkülnek a színek

Triznya Mátyásnak

Embert nem látsz de él
a kutak kertek kövek lelke
tört oszlopok tövén
a mulandóság meditál
píneák kitárt tenyerén
arany-ádásként csorog le a fény
bár napot nem lelsz seholsem
a teremtő tűz belőled fakad
s te színezed az árnyakat

Szíved szemével lásd a létezőket
hogy esengnek öröklétre vágynak
add át tüzét a mediterrán nyárnak
adj nékik új életet — csodást
örökítsd meg a lángolást
vedd fel a képbe mentsd meg őket
mielőtt szürkülnek a színek

Milyen színű a terra pozzolana?

Triznya Mátyás balácai kiállítása

Ha valaki Rómát először pillantja meg, észreveszi, hogy az épületeknek, következésképp az egész városnak van egy rőtes, barnás-vöröses színe, amely ugyan házanként váltakozó árnyalatú lehet, összességében azonban egységes tónust ad. Sokáig nem tudtam magyarázatát adni ennek a sajátos rőtes színnek, míg egyszer eszembe jutott, talán azzal a *terra pozzolanával* függhet össze, amely itt a habarcs készítésének alapanyaga, és amelyet az itteni építészet az ókor óta használ. Emlékszem, az ötletet Triznya Mátyás festőnek mondtam el először, és ő azt az olyan ember bölcsességével hallgatta, aki az ilyesfajta felfedezéseken már régen túl van. Akkor már évtizedek óta Rómában élt, és igyekezett ezt a rőtes színt mint alaptónust akvarelljein visszaadni, hiszen a város ókori és modern részeinek, épületeinek és fáinak, pogány múltjának és keresztény jelenének festője volt.

Festészetének lényege tulajdonképpen ebben a fogalomban ragadható meg: Róma. Ez a jelenség több mint a mindenkori téma, mivel jószerivel meghatározza a műfajt is, sőt megalkotja magát a festőt is. A városi veduták alkotóinak századok óta kialakult műfaja az akvarell, Triznya Mátyás tehát, amikor Róma festője lett, szinte automatikusan egy műfaj művelőjévé is vált. Róma azonban nem csupán a festői műfajt jelentette, hanem magát a festészetet is: a téma és a műfaj ugyanis együttesen megteremtették alkotójukat, aki azáltal lett festő, hogy Rómáról készített akvarell-képeket.

Ebben a festészetben Róma a meghatározó. Ott látjuk a Navona házain, a Forum romjain, az Aurelianusi falak tégláin. Talán túlzásnak látszik azt mondani, hogy minden képen ott van Róma, olykor csak egy homlokzati részlet kinyitott ablakán vagy egy lépcső kicsorbult kövein, pedig így van. A képek a város hangulatát képesek megragadni, amiben benne van egyszerre az idő kegyetlen múlása és a múlt tragikus fensége, pusztulás és örökkévalóság, ünnepélyesség és hétköznapiság nagyszerű és egyedülálló szintézise, amit mindenki megérez, aki csak lábát teszi e történelmi kövekre. Belső csend, rácsodálkozás és alázat kell e hangulatot átélni tudni, és titkokat kell ismerni, hogy ezt valaki képes legyen vissza is adni. Ismerni kell a Navonát, hogy tudjuk, melyik oldala kap reggeli és melyik délutáni napot, mikor a legszebb az emberarcú fontana a Via Giulián, és mikor csillognak a legvakítóbban a császárfórumok kövei. Tudni kell, milyen a carrarai márvány, amelyen kétezer éves patina van, milyen *sfumato*ba burkolja a nyári késő délutáni pára a fák körvonalait, és milyen színű a *terra pozzolanából* készített vakolat, ha déli nap süti.

Tévedés azt gondolni, hogy az akvarellista pusztán dokumentál. Persze, dokumetumok ezek a képek, mint ahogy azok az elmúlt századok német és holland akvarellistáinak Róma-vedutái is, amelyek fényképszerű precizitással tanúskodnak ma már nem létező vagy másképpen mutatkozó épületekről, városrészekről. De a pontosság csupán hódolat a természet és az építészet formái előtt, és nem válik öncélú precizitássá. A megfigyelt és kiválasztott forma mint motívum kerül a képre, ahol költészetté magasztosul. A festő ugyanis úgy vág ki egy részletet a térből, hogy abból egy másik minőséget teremtsen, élménye és mondandója közlésére. Olyan részletet mutat be, amit ő vesz észre, majd mi hálásan ráismerünk. Ezáltal közös élményünkké válik, amit immár sajátunkként fogadunk el és őrzünk meg, valahol nagyon mélyen, ahol a szent, szavakkal kifejezhetetlen dolgok vannak.

A Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága
szeretettel meghívja Önt

TRIZNYA MÁTYÁS

(1922-1991)

emlékkiállításának megnyitójára
2005. október 14-én, pénteken 17 órára a
SZENTENDREI KÉPTÁRBA

Köszöntőt mond:
DR. SIMON LÁSZLÓ
megyei múzeumigazgató

A kiállítást megnyitja:
DR. SZÖRÉNYI LÁSZLÓ
a Magyar Tudományos Akadémia
Irodalomtudományi Intézetének igazgatója

Közreműködnek:
dr. Szabó Ferenc s.j. egyetemi tanár
Négyesi Katalin gordonkaművész

A kiállítás megtekinthető: 2005. november 20-ig,
hétfő, kedd kivételével naponta 9-től 17 óráig
Cím: 2000 Szentendre, Fő tér 2-5.
Telefon: 06 26/ 500-453

A megnyitót támogatja: Korona Étterem, Szentendre

Lendva

Lendva, az egykori Alsólendva hajdan a Bánffy-család vára köré épült, a történelmi Zala megyében mint járási székhely fejlődött a környék közigazgatási és kereskedelmi központjává. A kisvárost és környékét a trianoni szerződés csatolta Jugoszláviához, majd a délszláv állam 1991-es felbomlása után az új Szlovénia része lett. A városnak nagyjából tizenötezres lakossága van, ennek fele magyar, s a magyarság erejére utal az is, hogy Lendvának (Lendavának) magyar polgármestere van. A környéken nagyjából tízezer magyar él.

A szlovén alkotmány előírásai a köztársaság két őshonos kisebbségének: a tengerparton élő olaszoknak és a muravidéki magyarságnak kulturális önkormányzatot engedélyeznek, így a magyarságnak jól működő kulturális intézményei vannak. Közöttük a *Népújság* című, igen jól szerkesztett hetilap, a *Muratáj* című, időszakos kulturális folyóirat, de van magyar rádió és televízió adás is.

A magyar nyelv érvényesül az oktatásban, a Lendva környéki falvakban magyar általános iskolák oktatnak, a városban pedig magyar és szlovén nyelven oktató „kétnyelvű" gimnázium működik. A lendvaiak általános véleménye szerint azonban a kétnyelvű oktatás fölött eljárt az idő. Ez az iskolai forma már nem alkalmas arra, hogy a magyar diákok, akik máskülönben is lépten-nyomon ki vannak téve az államnyelv asszimilációs hatásának, valóban meg tudják szerezni a korszerű ismereteket.

A muravidéki magyarság igen hatékony intézménye az a *Göncz László* irányításával tevékenykedő Magyar Kulturális Intézet, amely a kisebbségi népcsoport történetét, művelődését és hagyományait kutatja és dolgozza fel, illetve gondoskodik arról, hogy a muravidéki magyarság kultúrája ne hamvadjon el. Az intézet időnként „összmagyar" találkozók rendezésére is vállalkozik, miként legutóbb novemberben

A Kárpát-medencében a kilencvenes évek elején végbement átalakulások után valóban igen sok kulturális intézmény újította fel tevékenységét, s mellettük számtalan új intézmény jött létre: iskolák, lapok, folyóiratok, egyházi intézmények, kulturális egyesületek. Ezek azonban sokszor egymásról alig tudva próbálják — igen mostoha körülmények között — elvégezni feladataikat. Mindez a magyarországi támogatások hatékonyságát is csökkenti. Ezért nagyon is szükség van arra, hogy a kulturális szervezetek és intézmények ismerjék egymás tevékenységét, számon tartsák egymás munkáját, és szervezzék meg együttműködésüket.

Nélkülözhetetlen tehát az információ és természetesen a kölcsönös szolidaritás. Ennek a kettős követelménynek a jegyében tanácskozott a lendvai konferencia, amely igen eredményesen mérte fel és jelölte meg a legfontosabb feladatokat. Azt hiszem, sikerült előreléphünk valamelyest — az „összmagyar" együttműködés korszerűsítésének követelménye szerint.

pomogáts

Jelenlét

Valóság ez, olyan bizonyosság, melyet már senki sem vehet el tőlünk. Várakozás, amely beteljesedett. Vágy, amely megnyugodott. Közelség, ami itt-létté vált.

Nem tudós terminológia, hanem köznapi felkiáltás. Ahogyan rég várt szerettünknek örülünk, mihelyt megpillantjuk, s felkiáltunk: hát itt vagy végre! Vagy ahogyan a kisgyermek tapsikol a szikrázó fényű karácsonyfa alatt, mert érez, sőt tud valamit, és egyszerűen annyit mond: itt van a Kisjézus.

Krisztus jelenléte nem magány és nem önmagában való gyönyörködés. Léte értünk való lét, élete értünk való áldozat. Az első pillanattól kezdve olyan, mint egy a legkisebbek közül. Talán ezért ismerik fel olyan kevesen. A vele való találkozáshoz olyan fül kell, mely meghallja a hívó szót egy újszülött sírásában, szem, mely hatalmat lát egy kisgyermekben, olyan lélek, mely ragyogó tisztaságot sejt egy édesanyában és örömmel vállalt áldozatot egy szerelmes szívben.

Olyan szív kell, melyet Isten megnyit, puhává válik és készségessé, s azt is el tudja hinni, ami sokaknak bizony botrány: erő a gyöngeségben, öröm a szenvedésben, Isten az emberben.

Jézus jelenlétét meg kell tapasztalni, boldogan el kell fogadni, de ehhez kevés a feldíszített fenyőfa, vagy a dobozokba rejtett ajándék.

Az ünnephez lélek kell, és a szó, amit kimondunk: Isten velünk van. Krisztus valóban itt van, és nem csupán három napig. Olyan jelenlét ez, melyet nem egy alkalomra kaptunk, ez Isten bizalmas és reményteli ígérete. Nem önmagáért — értünk.

Ezért ajándékozza a Szeretetet ez az ünnep.

Bartos Zsuzsanna

Sport

Álom vagy rémálom?

Ötvenvalahány nap múlva, 1998. február 7-én kezdődik a naganói, VIII. Téli olimpia. Bár a város teljesen fölkészült az eseményre, valahogy az emberekből hiányzik a világrendezvény iránti lelkesedés.

Nagano sok évszázad óta népszerű zarándokhely. Évente mintegy hétmillióan látogatják a várost, s tekintik meg leglátványosabb és ismertebb épületét, a Zenkoji templomot. A téli olimpia folyamán azonban valószínűleg nem a templom kerül majd az érdeklődés középpontjába, még akkor sem, ha a közvetítést megvásárló amerikai CBS tévétársaság épp ennek területén állította föl átmeneti központját.

Nagano csak látszólag kétarcú, hiszen a vallás és a sport hosszú idő óta békésen megfér egymás mellett. Ékes bizonyítéka ennek, hogy az olimpia első napján, február 7-én a templom harangja nyitja meg a nagy eseményt. A város plébánosa, *Takazu Fukushima* izgatott-

mint hitték. Pénzintézetek sora ment csődbe (elég csak a Yamaichi brókerházra gondolnunk, amely több tízmilliárd dolláros adósságot halmozott föl, s kénytelen volt örökre becsukni kapuját). A borúlátóbb japánokat már-már az elszegényedés réme fenyegeti.

A Nemzetközi Olimpiai Bizottság (NOB) japán tagja szerint viszont nem erről fúj a szél. „Miért olyan nyugodt Nagano? — teszi föl a kérdést. — Mert sem a hétköznapi emberek, sem pedig a szervezők nem tudják fölfogni az esemény hatalmas jelentőségét". A Kyodo hírügynökség naganói tudósítója, *Tomoko Sunami* sem számolhat be túlzott lelkesedésről: „Az az igazság, senkit sem érdekel az olimpia". Ezt erősíti meg a japán tévétársaság, az NHK közvéleménykutatása is. Eszerint a megkérdezettek negyven százalékát egyáltalán „nem lelkesíti" a téli olimpia.

Különös ez, hiszen tizenöt éve, 1972-ben óriási érdeklődés előzte

sek szerint is a téli olimpiák történetének legdrágábbika, hozzávetőleg 7-7.5 milliárd (!) márka. Így persze a befektetők csak a teljes költség egy részét fedezik, és nem kell csodálkoznunk, ha az amúgy sem túl biztos jövő előtt álló japánok, s persze a naganóiak, valahogy nem lelkesednek túlzottan az esemény iránt.

(-y -s)

Duna

Át a Lánchídon... Ma éjjel már leú
már csak nekünk maradt itt. Lomh
oszlopok csapódtak bárgyún a falna
ban, majd sietve felegyenesedtek, h

TRIZNYA Mátyás

Triznya Mátyás emléke

Megnyílt *Triznya Mátyás* 1991-ben Rómában elhunyt festőművész emlékkiállítása. A neves alkotó most lenne hetvenöt éves. *Szőnyi István* volt a mestere és apósa. Felesége: *Szőnyi Zsuzsa*, férje életművének gondos őrizője s az Intézet igazgatójának szavai után *Szörényi László* egyetemi tanár, az Irodalomtudományi Intézet igazgatója nyitotta meg a tárlatot, amely Triznya római akvarelljeiből való válogatás.

Szörényi professzor mondatain el-eltűnődve eszembe jutott a néhány találkozás, amikor magam is vendég lehettem az Urbs (=Város) említett helyén; láttam a házigazda könnyes arcát 1990-ben, a reménység esztendejében, éreztem hazavágyó szívének — már a nagybeteg embernek — küszködő vágyait. Egy esztendeje maradt még, s amikor hamvait Zebegényben örök nyugalomra helyeztük, ezeket a sorokat vetettem papírra: „Világot gyújt a kereszt fölött / egy kéz, mely ecsetjét vezette / az új lakónak." A Szépség — Róma szerelmese volt, ahogyan sokan azok vagyunk, akik még Triznya Mátyás minden nemeset — fényt, színt, értelmet összekötő lírai festészetében egy boldogabb kor szelíden megbúvó lelkét látjuk: az igazi európaiságét és magyarságét.

T. S.

Élő romok festője

A Bródy Sándor utcai Olasz Kultúrintézet másodszor látja vendégül Triznya Mátyás akvarelljeit. Először 1986-ban ismerhette meg a hazai közönség is az akkor már Olaszországban és jónéhány nyugat-európai országban elhíresedett magyar festő művészetét; ő maga nem lehetett jelen, mert a kommunista hatóságok megtagadták tőle a vízumot. Most pedig már nem jöhetett, hiszen 1991 őszén Rómában elhunyt; köztünk volt viszont a megnyitón felesége, *Szőnyi Zsuzsa*. Albumokból és nagysikerű zebegényi kiállításáról, — amelyen végre 1987-ben maga is ott lehetett — már ismerték a művészetkedvelők, mégis rendkívül fontos, hogy most egy jól válogatott, egy motívum köré csoportosított kiállítást tekinthetnek meg festészetének rajongói.

Ez a központi motívum: a romjaiban is fenséges Róma. Az a város, amely egyszerre tanúskodik halál és feltámadás mellett. Triznya Mátyás nem csupán festő volt, hanem történetbölcselő is; néhány kitűnő tanulmánya tanúskodik arról, hogy a XX. század kataklizmái között *Toynbee* összehasonlító művelődéstipológián alapuló történetírását véve alapul próbálta meg az emberiséget, és szűkebben a magyar nemzetet ért csapások értelmét kifürkészni. Mesterei a festészetben — a Gresham-kör nagyjai, de elsősorban apósa, Szőnyi István — ember és táj együttes ábrázolásában látták a lehetséges drámaiság alapfeltételét. Ő azonban sosem ábrázolt képein embereket; a tragikum vagy a remény tehát e vedutákon mindig az átlelkesített építészeti tárgyból, legtöbbször a romból árad. Színház, melynek lépcsői előzékenyen várják a betóduló közönséget — s e lépcső már nem vezet sehová. Híd, amely Janus-fejű őrszobraival Aesculapius szent szigetére hívogat — de már senki sem siet rajta, hogy gyógyulást keressen; de idézhetnénk még sorban a Rómából vagy Ostiából vett példákat. Viszont: a lecsupaszodott, márványborításuktól megfosztott romok rózsaszínes okkerje rendkívül vidám, s fölöttük az égbolt éppen olyan kék, mint amilyen csak Rómában tud lenni. Közönyös ez a kékség, de jóságos is.

Néha a rom elkezd élni. Kutakból patakzik a víz, vagy fenyők beszélgetnek kövekkel. A veduta mindig filozofikus műfaj volt, régebbi művelői azonban általában visszariadtak attól, hogy önmagukban ábrázolják a romokat: az újjászületés tanúságát többnyire rábízták vagy az ókori nagyságot relativizáló, újabbkori toldalékok életképszerű festegetésével, vagy látogatók, pásztorok, vagy hasonló csoportok képezték a kövek hallgatásához az ellentétet. Triznyának ezekre a fogásokra nem volt szüksége, mert a látszólag hagyományos akvarellek annyiban nagyon is modernek, hogy megértésükhöz mondanivalójuk igazi felfogásához egy társművészet, azaz a költészet eszközeivel megfogalmazott koncepciókat, maximákat kell emlékezetünkbe idéznünk.

Ismeretes, hogy az irodalomtörténet az első magyar hexametert egy Lucanus-sor fordításában ismerte fel, amely egy későközépkori kódexünkben (Könyvecske az apostolok méltóságáról) maradt fenn.

Így hangzik: „Mely nagy volt Róma, az ő romlása mutatja." Természetesen, a kereszténység e kiragadott sor eredeti melankóliáját tulajdonképpen az ellenkezőjére fordította, hiszen a középkorban ezt már úgy értelmezték: Csupán a pogány Róma elpusztulása mutatta meg a város igazi nagyságát, amelyet a római keresztény mártírok vére alapozott meg. A keresztény világnézet ugyanúgy ellenkezőjére tudta fordítani a maga termékeny átértelmezésében ennek a jelképnek a jelentését, mint ahogyan az ókeresztény himnuszköltészet ószövetségi ihletű metaforái ellenkezőjükre fordították például a Fény és Sötétség antik szimbolikus ellenpárját. A betlehemi jászolban, a sötét éjszakában ragyogott fel a világegyetem Napja.

Triznya Mátyás tehát keresztény festő, akkor is, ha hagyományosan keresztény motívumot talán sohasem használt. És keresztény ember volt, szabadságkereső szenvedélyében, amely önkéntesen választott száműzetéséhez vezetett. Erről a száműzetésről ember nélküli festői világa vall; mindvégig megőrzött magyarságáról pedig az az irodalmi szalon, az úgynevezett Triznya-kocsma, amelyet feleségével, Szőnyi Zsuzsával hozott létre, és amely bízvást nevezhető római Kismagyarországnak. E legendás szalon *Márai Sándor, Cs. Szabó László, Kerényi Károly, Pilinszky János* és még sok-sok költő, művész és tudós révén már rég az irodalomé. De nemcsak volt: hiszen még fennáll, ajtaját nyitva tartja Szőnyi Zsuzsa, aki — Rónay Györgyöt idézve — sem több, sem kevesebb, mint az Aventinuson lakó római tündér.

Szörényi László

(A kiállítás-megnyitón elhangzott szöveg rövidített változata.)

Via Sacra – é.n. (Hunyor-Piazza Katalin tulajdona)

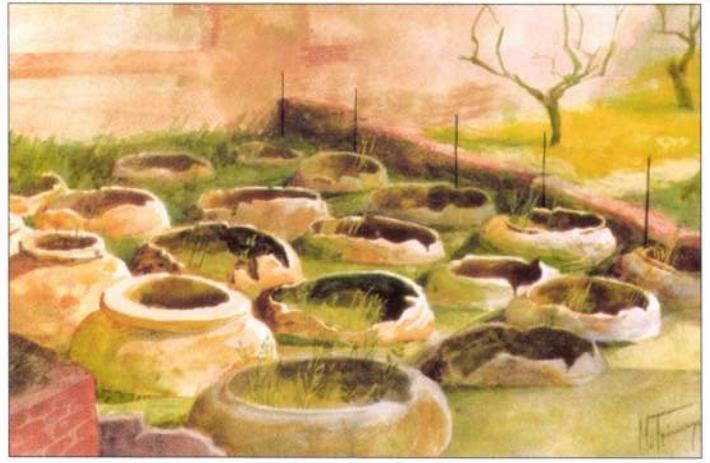

Doliumok– é.n. (Hunyor-Piazza Katalin tulajdona)

Április a Palatinuson – 1984 (Szőnyi Zsuzsa tulajdona)

Palatinus – 1982
(Szőnyi Zsuzsa tulajdona)

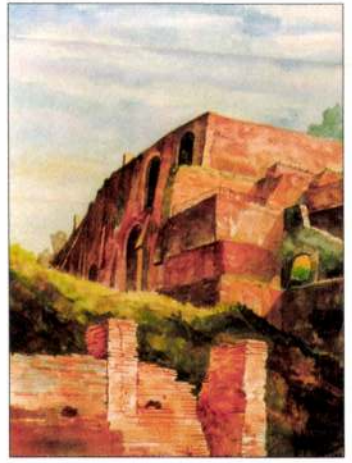

Bessarione bíboros háza – 1978 (Kállay Vera tulajdona)

A Palatinuson – 1983 (Szőnyi Zsuzsa tulajdona)

Három fenyő – 1970
(Triznya István tulajdona)

Római táj este – 1983 (Szőnyi Zsuzsa tulajdona)

Caecilia Metella síremléke – 1985 (Szőnyi Zsuzsa tulajdona)

A bűvös kör – 1985 (Triznya István tulajdona)

Ostia Antica – 1985 (Szőnyi Zsuzsa tulajdona)

Ásatások Ostia Anticában – 1986 (Jékey Péter tulajdona)

TRIZNYA MÁTYÁS
(1922–1991)

1922-ben	született Budapesten.
1940-ben	érettségizett a budapesti piarista gimnáziumban.
1941–1948 között	felsőfokú tanulmányokat folytatott a budapesti Képzőművészeti Főiskolán és a Pázmány Péter – Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán. Mesterei voltak: Varga Nándor Lajos, Szőnyi István.
1949-ben	telepedett le feleségével, Szőnyi Zsuzsával együtt Olaszországban.
1950–1951 között	a római Cinecittá díszletfestője és operatőre,
1953–1978 között	a római SPES filmlaboratórium filmtechnikusa volt.
1958–1963 között	több képzőművészeti díjat nyert Olaszországban.
1973-ban	lett tagja a római Accademia Tiberinának,
1977-ben	neki ítélték a Dante Alighieri képzőművészeti díj aranyérmét.
1991-ben	halt meg Rómában.
1992-ben	a Magyar Köztársaság Művelődési és Közoktatási Minisztere Pro Cultura Hungarica emlékplakettel kifejezett posztumusz elismerésben részesítette.

Műveit Rómában, több olasz városban, Budapesten, Zebegényben, Párizsban, Heidelbergben, Bernben, Brüsszelben mutatta be.

Készült a veszprémi Prospektus Nyomda kiadásában.
Fotó: Oszkó Zsuzsa
Szerkesztette: K. Palágyi Sylvia
Felelős kiadó: Szentendrei Zoltán

Lektorra

Budapest, Magyarországi Olasz Kultúrintézet
1997. december 1–22.

EMLÉKKIÁLLÍTÁS

TRIZNYA MÁTYÁS
akvarelljeiből

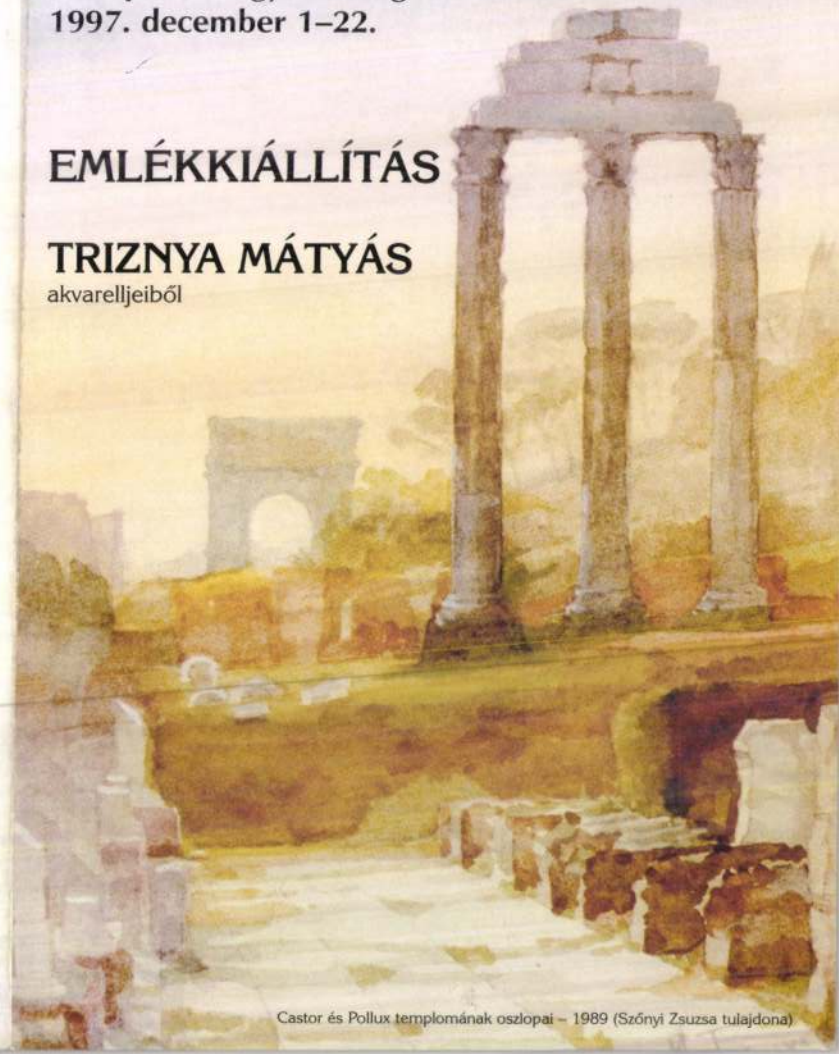

Castor és Pollux templomának oszlopai – 1989 (Szőnyi Zsuzsa tulajdona)

Napi Mo.
1999. június 29., kedd

Magyar sziget Rómában

Szőnyi Zsuzsa új könyvéről és régi emlékeiről

Írók, művészek vendégváró asszonya. És őszinte barátja minden nemes szándéknak. Aki betér hozzájuk az Aventinusz dombon épült házukba, az jó szót és pohár vörösbort kap, és vitázhat a nagyszerű társakkal egészen hajnalig. Szőnyi Zsuzsa férjével, Triznya Mátyással évtizedeken át odaadóan ápolta a magyar kultúra egységét és fáradozott irodalmunk ápolásáért. Új könyve megjelenésére érkezett Budapestre. Ebből az alkalomból kérdeztem emlékeiről és friss élményeiről.

– A címe ugyan Triznya-kocsma a könyvemnek, de egyáltalán nem kocsma volt az – kezdi a beszélgetést. – *Karinthy Cini* is így írt róla, s rögtön kapott rá választ, hogy inkább műhely az, ahová irodalmárok, művészek járnak és véleményt cserélnek; mindenki azt mond, amit akar, és a másik őszintén válaszol rá. Inkább irodalmi szalonnak lehet nevezni... Ezért is írtam oda alcímnek: Magyar sziget Rómában.

– Kik fordultak meg az irodalmi kocsmában?

– Nagyon sokan. Az ösztöndíjasok hetvenöt után már el mertek jönni hozzánk. Addig nem, mert mi politikai menekültek voltunk, ellenőrizték, hogy ki látogat meg bennünket. Később egyre jobban felbátorodtak barátaink, most meg túlzás, ami van, sokszor harmincöten is vagyunk, s attól félek, leszakad az emelet... Feledhetetlen estéket töltöttünk el *Kerényi Károllyal, Tolnay Károllyal, Márai Sándorral, Cs. Szabó Lászlóval, Pilinszky Jánossal, Weöres Sándorral, Békés Gellérttel, Szabó Ferenccel...*

– Felidézne néhány emléket?

– ...Weöres Sándor bátorsága jut eszembe, ő semmitől sem félt. A római akadémián lakott feleségével, és meg akart ismerkedni velünk; úgy mentem érte, mert nagyon vigyáztak rá. Nem lehetett egyszerűen eljönni onnan, mintha egy börtön lett volna, minden szobát kulccsal zártak. Pilinszky nálunk lakott; a piaristáknál egy évvel járt a férjem fölött. Az útlevele majdnem lejárt, mikor odaérkezett. Felvetődött benne, hogy kint marad a sok-sok félelem miatt, attól rettegett, megáll az ablaka előtt egy sötét autó és elviszi. Mindannyian azt tanácsoltuk neki, hogy menjen haza, mert egy magyar költő csak otthon tud használ-ra lenni nemzetének.

Triznya Mátyás és Szőnyi Zsuzsa (Szőnyi István olajfestménye, 1944)
FOTÓ: ARCHÍV

– Otthonuk elárvult: férje néhány éve meghalt. Kevesen tudják, milyen finom színvilágú festő volt.

– Az utóbbi időben itthon több kiállítása volt, így Magyarországon is megismerhették. Egy nagy cipészdinasztiába született, ezért családja azt szerette volna, ha ő is ezt a mesterséget választja. Neki azonban más tervei voltak: beiratkozott a bölcsészkarra, s ugyanakkor a képzőművészeti főiskola grafikai osztályába is. Már fiatalon festő akart lenni. Kint mint díszletfestő tudott elhelyezkedni, azután egy amerikai filmes szakember vette fel asszisztensnek, így a Csoda Milánóban című filmben már trükkökkel is foglalkozott. Mellette mindig festett. Annyira szép Róma és a környékbeli táj, hogy inkább a gyors akvarellt választotta; ezekkel a finom szövésű munkáival egész Európában sikereket ért el.

– Egy másik festőművész is meghatározta életét: édesapja, Szőnyi István. Tudjuk, hogy nagy festő volt, de emberi alakját ma már kevesen ismerjük.

– Töprengő alkat volt, de ezt a vívódást inkább a képein érezni. Rengeteg vázlatot készített, a zebegényi múzeum óriási mappákban őrzi ezeket a rajzokat. Nagyon sok barát vette körül; a festők is szerették. A legnehezebb náci időkben embereket bújtatott, két évig abbahagyta a munkát, és csak hamis iratokat gyártott. Később ez visszájára fordult, mert akkor a kommunisták ellen lázadozott: befogadta nagynénémet, akinek a fiát Recskre internálták. Nem tűrte az igazságtalanságot; kemény ember volt, csak a lelkiismerete szavát követte.

– Nagy sikere van könyvének. Hogyan érzi magát Budapesten?

– Kilencven óta hazajárok, volt úgy, hogy egy évben háromszor is itthon lehettem. Azért írtam meg ezt a könyvet, hogy lássák az emberek, milyen az emigráns élet, és mennyire tud segíteni egyik magyar a másiknak. Aki innen, Magyarországról jött hozzánk, annak kitágult a látóhatár, aki pedig külföldön élt, az megismerte a magyar valóságot, nem szakadt el végleg a hazától. Nagy öröm volt, hogy össze tudtuk hozni az embereket, mindig adni tudtunk...

FENYVESI FÉLIX LAJOS

Hirdetés

FILMES MŰHELYEK – HATÁRON INNEN ÉS TÚL

osi művészkínálat fő bázisa

A Budapest Film nem tekinthető a szó hagyományos értelmében „műhelynek". Ám mind a moziüzemeltetésben, mind a filmforgalmazásban vállal egy küldetést. Művész- és rétegfilmkínálatával lehetővé teszi a fővárosban működő filmes műhelyek létezését. S az art mozihálózat, melynek megteremtése elsősorban a Budapest Film érdeme, kulturális műhelynek is tekinthető. A hálózathoz tartozó többtermes mozikban főműsoridőben csak művészfilmeket láthatunk. A kis termek lehetővé teszik, hogy egy-egy kiemelkedő alternatív alkotást akár évekig is műsoron tarthassanak, s a művészvideotékából művészfilmeket kölcsönözhessenek a filmművészet kutatói, az egyetemi hallgatók vagy mások. A Budapest Film art hálózata azt a szerepet vállalja a filmművészetért, mint a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár a Gutenberg Galaxis kedvéért. Arra kértük Port Ferencet, a Budapest Film igazgatóját, mutassa be a vállalat sokrétű munkáját.

is, fajlagos mutatóit tekintve talán a legeredményesebb kereskedelmi mozinak számít. A multiplexek elszívó hatása természetesen érinti a hagyományos egytermes filmszínházakat, sajnos, a másik három kereskedelmi mozink látogatottsága és nyeresége is évről évre csökken. Már-már a rentabilitási küszöb határán billegnek. Kereskedelmi üzletágunk ennek ellenére egyértelműen nyereséges, s az általunk közvetlenül üzemeltetett Puskin kiemelkedik e sorból, ám a vállalt művészfilmprofilt megtartva arról szó sem lehet, hogy belátható időn belül megtérüljenek a korszerűsítési és fölújítási költségek, amelyeket az elmúlt esztendők folyamán rájuk fordítottunk.

– Ha jól tudom, önök a filmforgalmazásban is vállalják a magyar és az európai művészfilm támogatásának misszióját?

– Filmforgalmazási üzletágunkat mintegy tíz esztendeje működtetjük, s valóban, fokozatosan kialakítottuk a magyar, az európai és az egyéb országokban készült értékes filmek iránt elkötelezett profilt. Évente mintegy negyven-negyvenöt filmet forgalmaznak, ami a Magyarországra kerülő minőségi rétegfilmek hetven százalékát jelenti, s egyben biztosítja az általunk üzemeltetett art mozik alapfilmellátását. A két terület, az általunk üzemeltetett art mozik, valamint az általunk forgalomba hozott minőségi filmek képezik a művészfilmet sugárzó art mozihálózat báziskínálatát, az úgynevezett plurális filmkínálatot. Ezzel természetesen nem akarom lebecsülni azoknak a forgalmazóknak, illetve art moziüzemeltetőknek a szerepét, akik ugyancsak vállalkoznak e misszióra. Fontos a körúti Örökmozgó Filmmúzeum vagy a Hunnia sajátos filmkínálata, nélkülözhetetlen színfolt a Balázs Béla Stúdióval szimbiózisban működő Toldi, különös tekintettel az évente megrendezett Titanic Nemzetközi Filmjelenlét Fesztiválra.

– Miből finanszírozzák az értéktámogatást?

– Cégünk működését sajátos kettősség jellemzi. A kulturális értékek terjesztésével összefüggő veszteségeinket a kereskedelmi, piaci szempontból nyereséges üzleti területekről finanszírozzuk. Próbálunk az egyes leányvállalatoknál és cégcsoportszinten is értelmes egyensúlyt kialakítani a kulturális, a gazdasági, a pénzügyi és néha a politikai szempontok között is. Értelmes kompromisszumokat keresünk, amelyeknek eredményeként konstruktív döntések születhetnek.

– Úgy gondolom, a kor sajátos kihívásai elől önök sem térhetnek ki.

– A privatizációs koncepció jegyében hoztuk létre az Új Multiplex Kft.-t, ami lényegileg tér el az eddigiekben említett leányvállalatoktól. Célja, hogy a cég hosszú távú működése érdekében külső tőkét vonjunk be, hogy részt tudjunk venni a budapesti multiplexversenyben, ami sok tekintetben irracionálissá kezd válni a kapacitástúlkínálat okán – s ez már látható. Mégis belekényszerülünk ebbe a versenybe, ám úgy akarunk benne részt venni, s úgy kívánunk külső befektető társat találni, hogy ez ne veszélyeztesse a Budapest Film cégcsoport, s az egyes leányvállalatok által ellátott kulturális szolgáltató jellegű alapfunkciókat. Szükségünk van piacilag is versenyképes fejlesztésekre, ugyanis az egész cégcsoport, s az egyes leányvállalatok központi, illetve önkormányzati támogatás nélkül működnek. Tisztán a piaci tevékenységünkkel termeljük meg azokat a forrásokat, amelyek a működéshez, a fejlesztéshez szükségesek. Ami természetesen nem zárja ki azt, hogy magyarországi és külföldi alapítványokhoz támogatásért pályázzunk és pótlólagos forrásokat keressünk.

– Elégedett a hazai támogatási rendszer működésével?

– Meg kell mondjam, e tekintetben némileg nehezményezem, hogy miután több és nagyobb volumenű mozifejlesztést hajtottunk végre, mint más, nem külföldi érdekeltségű cégek ezen a piacon, s lényegesen több művészfilm-forgalmazást vállalunk, mint a többi hazai cég, a döntéshozók – például a Magyar Mozgókép Alapítvány Art Mozi szakkuratóriumában – úgy ítélik meg, hogy a Budapest Filmnek nem kell adni támogatást. Pontosabban, sokkal kevesebbet kell adni, hiszen a cégnél önerőből is működik a művészfilm és artmozifinanszírozás. Sajnos, de facto nem érvényesül egy normatív, kiszámítható elosztási szempont. Nem hiszem, hogy a Művész mozit vagy a Puskin mozit azzal kell büntetni, hogy más hasonló art mozik támogatásának csak töredékét kapja meg.

– Mi a véleménye az ön szerint is már-már irracionális mértékű multiplexépítési „lázról", összevetve a hagyományos, egytermes mozik sorsával?

– Nem szabad félni a kor kihívásaitól. Árnyalatlan, sőt hamis az a megfogalmazás, amely szerint a „multik" megölik a budapesti kis mozikat. Nem ölik meg, hiszen évekkel ezelőtt art mozikká alakultak át, amelyeknek látogatottsága a multiplex megjelenése óta is stabil, kialakult a saját közönségrétegük. Más kérdés, hogy az egytermes kereskedelmi nagy mozik valóban a folyamat áldozatául esnek. Ám nem szabad arról a tényről elfeledkezni, hogy ezzel párhuzamosan Budapesten több mint 40 új vetítőterem nyílt, megjelent egy olyan minőségi és differenciált film- és mozikínálat, amelynek eredményességét a látogatottság közel 50 százalékos emelkedése igazolja. Véleményem szerint alapvetően a piac minőségi átrendeződéséről van szó, amely nem fenyegeti, hanem jó értelemben korszerűsíti a hazai mozizást.

PÓSA ZOLTÁN

51/79/179; széles érdeklődésű, empatikus, gyengéd, jó megjelenésű, nem dohányzó, diszkrét, diplomás férfi társat keres szép arcú, jó alakú, intellignes, konzervatív értékrendű hölgy személyében. Választ 5601 Békéscsaba, Pf. 213-ra kérem.

ÜDÜLÉS

Balatonszárszón 7 fő elhelyezésére alkalmas nyaraló kiadó. 8000 Ft/nap. Tel.: 06-24-368-954, 06-20-934-9677, reggel és este.

Bogácson, Termálfürdőjéről híres, bükkaljai faluban komfortos házrész kiadó. Nagy kert, tűzrakási, parkolási lehetőség. Hangulatos borvidék Eger vonzáskörzetében. Ár: 950 Ft/fő/nap. Érdeklődni: 06-49-334-693.

Kedvezményesen üdülhet családjával július elején az Alpokalján, Velemben, kompletten felszerelt nyaralóban. Irányár: 5000 Ft/ház/éj. Tel: 94-334-555 este.

VÁLLALKOZÁS

Pesterzsébet központjában 20 nm-es üzlethelyiség kedvező áron eladó. Telefon van. Érd.: 06-20-954-2158-as telefonszámon.

Induló bt.-hez szponzort, befektetőt keresek. A vállalkozás profiljai: regisztrációs adatbázis, modellügynökség. Érd.: 06-30-999-2202, e-mail: designer@egon.gyalog-lo.hu.

VEGYES

Őskori leleteket gyűjtő társat keresek, tel: 06-34-450-053, este.

Cseréljünk! Én kezelem az Ön depresszióját, pszichológiai problémáit – Ön cserébe társalog velem angolul. Tel: 320-5947 (K, Sz, Cs. reggel és este.)

Keresem álomfejtés iránt érdeklődők ismeretségét. Tel: 320-5947 (K, Sz, Cs. reggel, este.)

Saját kertemben, Szombathely és Ják területén vasútvonal és közút közelében hirdetőtábla elhelyezését engedélyezem. Tel: 94-328-348.

1,5 szobás lakás a IX. kerületben, új házban, augusztustól iroda céljára vagy egyetemsitának kiadó. Tel: 218-5148.

BBC Világszolgálat Magyar Adás Budapesti riporter

A BBC Világszolgálatának magyar nyelvű adása több mint heti 16 órában sugároz világpolitikai műsorokat. Olyan újságírót keresünk, aki hitelesen, megbízhatóan és tárgyilagosan tudósít a magyar politikai közélet híreiről és eseményeiről.

A munkaidő rugalmas beosztásban, heti 20 óra. A BBC budapesti riporterétől főként a Magyar Adás késő esti, félórás, 23.00 órakor kezdődő világpolitikai műsorába várunk jelentéseket, riportokat, összeállításokat. Budapesti riporterünk feladatai közé tartozik ezenkívül a londoni szerkesztőséggel való folyamatos kapcsolattartás: riporterünk faxon, e-mailen vagy telefonon rendszeres összeköttetésben áll a BBC Magyar Adásának főszerkesztőjével, felhívja figyelmét a legfrissebb magyarországi hírekre, fejleményekre, s ezekre az eseményekre reagálva felkészült, pontos és formailag is újszerű, izgalmas tudósításokat készít.

Olyan riportert keresünk, aki legalább hároméves újságírói vagy rádiós újságírói gyakorlattal rendelkezik. Ugyancsak alapfeltétel a független, megbízható, magas szintű szerkesztői ítélőképesség, valamint a magyar és a nemzetközi politikai közélet elmélyült ismerete. Fontosnak tartjuk, hogy riporterünk jó csapatjátékos legyen, aki a feszült pillanatokban, nagy nyomás alatt is megőrzi hidegvérét, és rangsorolni tudja a feladatokat. Budapesti riporterünknek önállóan és függetlenül, ám a földrajzi távolság ellenére is a londoni szerkesztőség szerves részeként kell működnie. Megkívánjuk továbbá a társalgási szintű angol nyelvtudást. A BBC Magyar Adásának havi 500 GBP-fizetést kínál a sikeres pályázónak, aki évente 5 hét fizetett szabadságra jogosult. Mivel a budapesti riporteri állás részmunkaidős feladat, a Magyar Adás a budapesti riportere heti 20 órás munkaidején túl szabadon vállalhat a BBC-n kívüli, de a BBC-s újságírói tevékenységgel összeegyeztethető és a BBC-vel egyeztetendő feladatokat.

Magyar nyelvű önéletrajzát kérjük a következő címre küldje:

BBC Magyar Adás,
1397 Budapest 62,
Postafiók 518.
Fax: 350-8958.

A jelentkezési lapok beérkezési határideje: 1999. július 13.

Hegyi Gyula

San Michele szigetén

Velencében talán nem is az a legmeglepőbb, hogy a gazdag turisták gondolán ringanak a romantikus csatornákon: sokkal inkább az, hogy még a házakat is bárkákra épített, úszó állványokról tatarozzák. A városnéző hajók idegenvezetői nyilván megbizhatóan darálják el a bédekkerek adatait: de aki a városi tömegközlekedést, a nevezetes vaporettót választja, az meglepetten tapasztalja, hogy minden turistainvázió ellenére elsősorban mégis diákok, tisztviselők, bevásárló háziasszonyok, velencei kisemberek között utazik. A San Marco környéke egyetlen hatalmas múzeum nyüzsgő előterének tűnik: de néhány csatornával odébb, az Arsenalon túl, vagy ellenkező irányban a Campo S. Margherita táján iparosemberek, műemlék terecskéken focizó srácok, a gyerekkocsit a lépcsős hidakon átrángató mamák között bóklászhatunk. A „siesta" idején pedig olyan üres tereken és elhagyott sikátorokon, mintha nem is a tömegturizmus egyik célpontjában járnánk.

Az évszázadokon át elfelejtett és elnéptelenedett Torcello jó ezeréves, kerek kis templomában, a pusztaság közepén megrendítő érzés részt venni egy misén: de még megrendítőbb, ha az idős pap, immár civilbe öltözve, fél óra múlva velünk együtt várja a veteményeskertek előtti megállóban a helyi „villamost", a motoros bárkát. A szakrális így válik egyben otthonossá: a cekkereivel várakozó öreg lelkész így simul bele abba az évezredes körforgásba, amelyben szentség és esendőség elválaszthatatlan egymástól. Velencében szinte minden ház műemlék, de a legszebb műemléknél is csodálatosabb, ahogy a velenceiek — korhogy a város él és működik. Az élők városához természetesen a holtak városa is hozzátartozik: Velence temetőszigete, a San Michele kivételes élményt kínál azoknak, akiknek van idejük és türelmük a sírok között szemlélődve elmélkedni mások és a maguk sorsán. Az ötös vaporetto egy vasajtó előtt teszi ki az utast (meglepően kevés utast), amely mögött az egész sziget a temetőé és a temetőt gondozó ferences atyáké. Szent Mihály velencei birodalmához hozzátartozik egy ferences kolostor, középkori kerengővel, templommal és barátságos szerzetesekkel: de a látogatót mégis elsősorban a sírok vonzzák. Idegenben járva mindig érdemes elsétálni a temetőbe, ahol a város polgárai nyugszanak: de még különösebb, ha idegenként a város idetársaink, mai nyugat-európai emberek — élnek a műemlékek között. Idén az utcai plakátokon a helyi kommunisták éppen a 2000-re Velencébe tervezett világkiállítás amerikai ízlésű tervei (Disneyland a San Marcóval szemben) ellen tiltakoztak: még a reneszánsz házak falán vöröslő, számunkra mostanában meglepő, sarló-kalapácsos falragaszok is azt jelzik, a sírok között, egyetlen élő emberrel sem találkoztam. Az idegen halottak többsége angol ember volt. Hajóval érkeztek Velencébe és többen közülük — mint a sírfelirat jelzi — hajókatasztrófában vagy a hajó fedélzetén haltak meg. Sírjaikon zengzetes hangzású és ódon helyesírású mondatokat olvashatunk. „The heart knoweth its own bitterness and the stranger intermeddleth not therewith", vésték szerettei Archibald Campbell tengerész sírjára: aki 1891-ben a Minerva hajón hunyt el. (Prózai fantáziátlansággal úgy fordíthatnám „a szív ismeri a maga fájdalmát, és az idegen nem avatkozhat ebbe.") Alice Harriet Hare négy évvel később halt meg: sírköve félig már belesüppedt a földbe, a "death hath no sting for..." folytagen halottai között bolyongunk. Velencében mindig szerettek élni messzi földről elszármazott vándorok, nem kell hát csodálkozni azon, ha sokan közülük távoli szülőföldjük helyett San Michele szigetén tértek meg az anyaföldbe. A temető egyik szegletében, kőfallal körülvett kertben nyugszanak Velence idegen halottai: és bár közel egy órát sétáltam és fényképeztem tását a föld rejti magában. Louise Taube bárónő 1822-ben született Szentpétervárott és 1901-ben hunyt el Velencében. Az ő sírján németnyelvű a felirat: akárcsak Günther Albert von Goeckingk düsseldorfi királyi államügyész darabokra tört sírkövén. Az ügyész úr 1857-ben érte meg azt az utolsó napot, amely után már semmilyen földi hatalomhoz sem lehet fellebbezni. Látni egy magyar feliratos sírkövet is. Rácz Szabó Lajos magyar királyi albíró 1893-ban került San Michele szigetére. A szétvert, darabokra hullott, földbesüppedt sírkövek közt fű és gyom nő, a tavaszi napsütésben lusta macskák korzóznak a temetőkertben. Megejtően békés a hangulat: a múlt idők sokféle nemzetiségű halottai láthatóan jól megférnek egymással a testek és a síremlékek enyészetében. Többségük békében halt meg, élete derekán vagy még azon is túl. Aztán az ember, nyilván nagyon ostobán, úgy hiszi, hogy aki például a norvégiai Bergenben született és Velencében halt meg, az különösebben nem panaszkodhat a sorsára. Szomorúbb lehet Velencében születni és Norvegiában meghalni.

Viharos élete végén itt pihent meg a huszadik századi angolnyelvű költészet egyik legnagyobb mestere, Ezra Pound is. Sírján csak ez a kilenc betű olvasható, semmilyen más szöveg vagy szám nincs rajta. A Cantók halhatatlan költője és a Mussolinit dicsérő propagandacikkek zavaros szerzője 1972-ben, nyolcvanhét éves korában hajózott át az élők Velencéjéből a velencei halottak szigetére. Versei szépek, megrázóak és nehezen befogadhatók: de az utókor többet beszél tévedéseiről, mint költészetéről. Ezra Pound, akit megrészegített az olasz fasizmus vélt vitalitása, a római rádió angolnyelvű adásaiban kárhoztatta a szerinte „idegen földön és idegen érdekekért" harcoló amerikai hadigépezetet. Büntetése súlyos volt és kemény, tizennégy évre elmegyógyintézetbe zárták: és csak öregemberként, kiváló értelmiségiek közbenjárására szabadulhatott. Természetesen visszatért imádott Olaszországába, ahol a költőknek könnyebben megbocsátanak. Borostyánnal benőtt sírján ma is nyílik virág: a halott idegenek halott temetőkertjében övé az egyik „élő" sír. Míg a napsütötte és teljesen kihalt parcellában nézelődöm, eszem bejut, hogy először éppen tíz évvel ezelőtt hajóztam át San Michele szigetére: és mintha semmi sem változott volna bennem ama azóta eltelt egy évtized alatt. Semmi lényeges. Majd arra gondolok, hogy ha — hasonló intervallumokat tartva — még néhányszor visszajutok ide, akkor mindent összevetve boldog sorsot mondhatok magamének. Aztán jön egy kedves, idős szerzetes, és barátságosan közli velem, hogy zár a temető. Végigkisér visszafelé a sírok között, tört olaszsággal válaszolok derűs kérdéseire és aztán bezáródik mögöttem a vaskapu. Még a külső oldalán vagyok.

HEGYI GYULA

A szerző felvételei

(Andie MacDowell) mindenestere férjhez megy érte egy teljesen ismeretlen francia férfihez. Hogy az „érdekházasok" mennyire — szinte hihetetlenül — nem tudnak egymásról semmit, akkor derül ki, amikor az éber Bevándorlási Hivatal rajtuk üt. Így aztán, ha a szép hölgy nem akarja kockáztatni a börtönt, a férfiú pedig a kitoloncoltatást, egyetlen hétvége alatt meg kell kísérelniük megejteni a megismerkedést.

Erről szól a film.

Sok-sok mulatságos epizóddal. Édesen borzongatva mindazokat, akik fogékonyak a nagy darab, parasztcsaládból származó, börtönt is megjárt, úti okmányaiban önmagát borosgazdának minősítő francia színész erotikus kisugárzására. E sorok írójából hiányzik ez a képesség, ezért azután azt sem tudta érzékelni, hogyan vibrál a kimondatlan vonzalom az amúgy tartózkodóan viselkedő filmbeli álházaspár között. Pedig ez adja meg — a hírek szetrint — a film savát-borsát.

Só és bors nélkül viszont kissé ízetlen ez a főzet, alkalmasint unalmas is. A zárójelenet hirtelen szenvedélyességén pedig akár meg is ütközhetne a kényes ízlésű néző, ha a jelenet nem legalább arra alkalmas, hogy megmutassa benne a két színész: mi mindenre képes, ha feladathoz jut...

V. F. É.

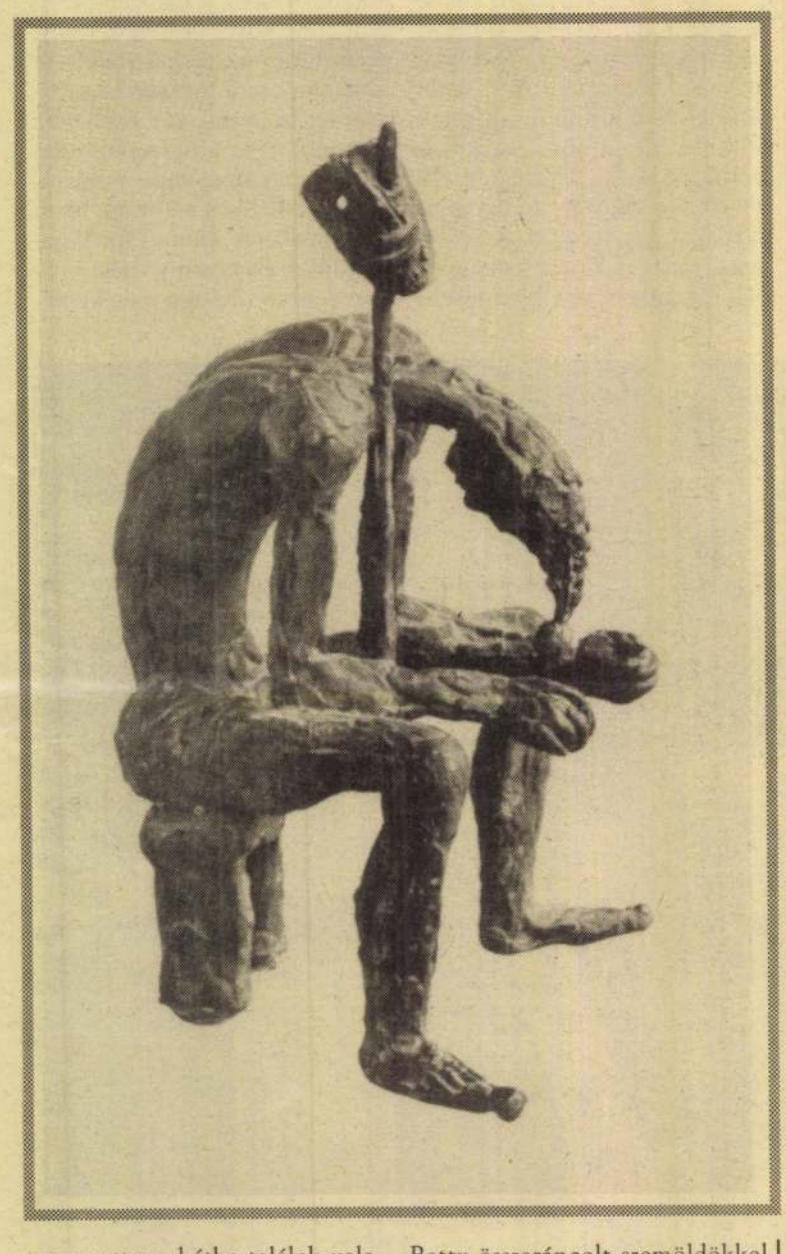

csavargattam, hátha találok valami tűrhető műsort. Néha rám jött a sétálhatnék, ilyenkor szó nélkül leakasztottam a kabátomat, és Bongo kíséretében róttuk az utcákat. A lányok imádták ezt. Nevettek, amikor azt mondtam nekik, hogy bezártnak érzem magam, egyáltalán nem hittek nekem. Persze hiába fordultunk jobbra, aztán megint jobbra és még egyszer jobbra vagy akár balra, a színfalak egy hangyányit sem változtak, kimerülten tértünk haza. Kiválóan lehetett így emészteni, általában alig csaptuk be az ajtót magunk mögött, nekiálltunk az egész hűtőt kirakni az asztalra. Amikor Lisa elfáradt, felmentünk az emeletre, de sohasem feküdtünk le hajnali három vagy négy óra előtt. Nem könnyű korán lefeküdni, amikor az ember dél körül kel föl.

Amikor nem ezek szerepeltek a programon, és Betty formában volt, az írógép elé ült. Én kimentem a teraszra, Bongo a térdemre hajtotta a fejét, és néztem, ahogy Betty összeráncolt szemöldökkel betűzi a füzeteimet. Azon tanakodtam, hogy a fenébe foghattam ki egy ilyen lányt, másrészt pedig tudtam, hogy elpályázhattam volna az Északi-sarkra is, egy szép napon találkoztam volna vele, amint kékes széllel a nyaka körül a jégmezőn sétál.

Szerettem nézni. Majdhogynem elfeledtette velem az egész rakás szart, amit magunk mögött hagytunk. Amikor eszembe jutott az a lángokban álló faház, azt képzeltem, hogy egy sereg rendőrt küldtek az üldözésünkre, Damoklész kardjaként lebegett a fejünk fölött a dolog.

Még szerencse, hogy nem hagytam meg a címemet, újra láttam Henrit és a lakókat: fintorogtak a tűz fényénél, és hallottam, ahogy kiáltoznak utánunk, mialatt mi a bőröndökkel szaladunk. Akárcsak egy szar fegyveres rablás.

FORDÍTOTTA: BARTA PÉTER

(folytatjuk)

Római levél

Papokkal s polgárokkal a „kocsmában"

Az én partiumi szülőföldem protestáns papjai, alföldi iskolavárosom református vallástanárai életerős nagytiszteletű urak voltak. Még tudták a latint, a göttingai vagy zürichi ízekkel beszélt németet, s egy temetés és egy keresztelő között palástjukat szögre akasztva végigették a disznótoros nagyebédet. Jól tanítottak; biztosan többek s tán jobbak lettünk általuk.

Az úri szalonokban is otthonosan forgolódó, nagy műveltségű, több nyelvet beszélő, többféle hivatalt ellátni képes katolikus pap, szerzetes vagy inkább „abbé" típusa XVIII. századi klasszikus költőnk, Faludi Ferenc életrajzából és verseiből lépett elém. Faludi jezsuita szerzetes volt ugyan, de római magyar gyóntatóként nagy élettapasztalatra tett szert, s mint az olasz Árkádia-akadémia tagja, világias műveltséget is szerzett. Költészetében ezért fér el a teljes világ: a zarándok és kovácsmester, a hótiszta vállú nemes hölgy és a büdösgyomrú vénasszony, a feszület és a kártya.

Ehhez a manapság még nyitottabb, még életközelibb katolikus papi társadalomhoz Róma segített közel kerülni, legalábbis néhány apró tapasztalattal. Amit tőlük tanulhatni, deres fejjel sem kisebb adomány, mint ifjúságom „ellentábori" útravalója. Zsuzsa és Matyi: Szőnyi Zsuzsa és Triznya Mátyás szombati „kocsma"-szalonjának hosszú asztala mellett rendszerint Szabó Ferenc jezsuita páter balján a helyem, s velünk szemben a legmagasabb rangú római magyar főpap: Monsignore dr. Kada Lajos érsek úr ül. Ő mondja el az asztali áldást. Halk határozottság, mindenre odafigyelés, gesztusok nélküli tekintély, szerénység: ez Kada érsek. Szememben a végigvitt cselekvés példájának is beillik, amit papnövendékkori emlékeként elmond: elöljárójuktól azt is megtanulta, ha kitöltötted egy borosüveg tartalmát, negyven csepp még mindig marad benne; ürítsd hát ki a legutolsó cseppig! Az egész Triznya-„kocsma" tanúja volt például, hogyan kérte el Zsidó László római magyar matematikaprofesszor és felesége, az orgonaművész Éva asszony névjegyét, hogy segítsen rajtuk, mert nem tudnak gyakorlási lehetőséget szerezni a Santa Maria dell'Anima templom orgonáján. S harmadnap már meghívásunk is volt az orgona-próbajátékra. Azt meg én tanúsíthatom, hogy ama áprilisi Népszabadság-számot, amely vele készült, elsőoldalas interjút közölt, és még a megjelenés napján kezébe adhattam, mennyire nem tekintette „trófeának". Éppen csak átfutotta, a közlés korrektségét ellenőrizte, s azonnal meg is vált tőle, az újság odakerült a római Szent István Ház társalgójának asztalára a régi, agyonolvasott lapok közé.

Békés Gellért, a köztiszteletnek örvendő, különösen Újtestamentum-fordítása miatt rendkívüli tekintélyű bencés professzor, író, folyóiratszerkesztő Rómának talán legelfoglaltabb magyar paptudósa. Ritkán marasztalható „kocsma"-vendég, szoros élet- és munkarendje hamar visszaszólítja az aventinusi Sant'Anselmo főapátság vöröstéglás falai közé. Békés Gellért, akinek beszédes, szelíd nevében („Gerardus Pacificus") ezeréves keresztténységünk története örvénylik, egyszer azért ott maradt közöttünk néhány jutalompercre, s megajándékozott bennünket a kalocsai tésztás halászlé szakszerű élményreceptjével.

„A magyar emigráns irodalom lexikona" Budapesten nemrég megjelent, A-tól Gy-ig terjedő I. kötetében Békés Gellérttel együtt Róma több híres magyar papja is adatgazdag képviseletet kap. Elmondhatja-e azonban róluk s a többiekről, a még oly kiváló lexikon is az adatnál jellemzőbbet: azt, aminek feljegyzésére Róma ritka vendégét szemelte ki a jószerencse. Ha már „jószerencse", Zrínyivel szólva: „menjünk példákra". Keresztes Sándor szentszéki magyar nagykövet hivatalos életrajza elolvasható Békés Gellért Katolikus Szemléjében (1990, 3. szám). Kiderül abból, hogy bár kétszer is doktorált, az 1945 utáni fordulatoknak megfelelően nemcsak képviselő és jogtanácsos volt, hanem kötőgépkezelő, fűtő, pénzbeszedő és internált is. De a Keresztes-életrajznak ama jelképes első tényét, ami éppen a szentszéki követségre „predesztinálta", csak beszélgetésünk meríti fel a harmincas évek elejéről. Amikor én a magyar íróemigráció „emblémáját", Mikes Kelement hozom szóba, s megemlítem, hogy Kelemen diák, ez a lányos arcú fiúcska 1702-ben a kolozsvári jezsuita kollégium egyik iskoladráma-előadásán Mátyás király szerelmét alakította, Keresztes Sándor derűsen megemlíti: kolozsvári piarista diákként maga is játszott iskoladrámában, s tanára Pázmány Péter szerepét osztotta rá. Mindjárt alkalmi párhuzamot rögtönzök: Pázmány a legelső példa, akit csak követni kellett, nem volt még nála jelentékenyebb követünk Szent Péter trónusánál. A szegedi néprajztudós, a hívő Bálint Sándor pedig — s ezt már a nagykövet meséli — egyenesen az istenes „nomen est omen"-t látta meg a Keresztes névben, és mint az ö-zés apostola, szerette így használni, keresztény nélkül: „Körösztös". (Itt szólt közbe Szabó Tibor, a szegedi filozófus: Sándor bácsi szent embör volt, a Hegelt is „Hégölnek" mondta.)

Most már végképp a neveknél kötünk ki.

Szentmártoni Mihály zágrábi magyar jezsuita képzettségére nézve pszichológus, jelenleg a római pápai egyetem, az Universita Gregoriana professzora. Találkoztunk már egyszer Zágrábban, s most örömmel látom viszont a Triznya-„kocsma" asztalánál. Ő is elégedett lehet vezetéknevével. A szintén Zágráb megyei Szentmártonyi Ignácot, a XVIII. századi matematikust, a portugál király udvari csillagászaként Brazíliába küldött földmérőt, Szent Ignác nevének viselőjét mondhatja híres névrokonának. Szentmártoni Mihály annál szerencsétlenebbnek érzi Mihály voltát, mert szinte professzorságáig mindegyre csak „lemiskázták". Miska-kancsó, Miska-világ (ez volt régen a kuruckor némileg gúnyos elnevezése), Mágnás Miska... Igazán megértem. De vajon miért szeretett volna Miska-Mihály helyett mindenáron Róbert lenni? Hát persze — kapcsol bennem a historikus —, a jezsuita Pázmány római mestere, az ellenreformáció szellemi vezére is Róbert volt: Roberto Bellarmino!

Ez a meghatóan emberi vallomás még inkább felszabadítja társalgásunkat. Zsidó Laci is gyón: Én büszkén hordom a nevemet, s még azt is elviselem, hogy erdélyi katolikus magyar létemre római matematikus-körökben csak úgy emlegetnek: „il romeno", a román. Szót szóba öltve akkor csendesedünk el meglepetten, amikor kiderítjük, hogy Szentmártoni Mihályt, Zsidó Lászlót és ennek a római levélnek az íróját valami rejtelmes, összehozó akarat ültette egymás mellé: mindhárman a halak jegyében, február 22-én születtünk! Akárcsak Bornemissza Péter (Pest, 1553. február 22.) és Bod Péter (Felsőcsernáton, 1712. február 22.) — vettek a katolikus túlsúly ellen két protestáns Péter papot is a névmágiázás serpenyőjébe... Valaki játszik veletek — mondotta volna erre Füst Milán. Pedig csak Szőnyi Zsuzsa diktálta az ülésrendet: vegyítve bölcsen polgárt a pappal, nem hívő kálvinistát az elkötelezett katolikussal, hogy azt a pártoskodások fölötti kívánatos egyensúlyt közelítse, ami segíthet túlemelkednünk „e mai kocsmán".

KOVÁCS SÁNDOR IVÁN

1922 Mattia Triznya nato a Budapest	Triznya Mátyás Budapesten született
1940 maturità classica al ginnasio dei PP. Scolopi	a pesti piaristáknál érettségizett
1941-43 Accademia delle Belle Arti	Képzőművészeti Főiskola
1943-48 studi all'Università di Budapest	a bölcsészetet hallgatta a pesti Tudományegyetemen
1949 si trasferisce in Italia	Olaszországban telepedett le
1950-51 operatore e scenografo presso gli studi di Cinecittà	díszletfestő és operatőr Cinecittában
1953 tecnico nel cinelaboratorio SPES di Roma	filmtechnikus a SPES római filmlaboratóriumában
1955 mostra personale alla galleria d'arte « A. Brunetti » di Roma	egyéni kiállítás a római « A. Brunetti » galériában
1958-63 premiato a vari concorsi di pittura: Vicovaro, Bracciano, Tivoli, Anzio e Cervara	több képzőművészeti díjat nyert olasz városokban
1964 partecipa alla mostra collettiva dell'UNESCO a Roma	részt vett az UNESCO által rendezett római kollektiv kiállításon
1966 ottíene la cittadinanza italiana	elnyerte az olasz állampolgárságot
1969-71-73 mostre personali alla galleria d'arte « Il Cavalletto » di Roma	egyéni kiállítások a római « Il Cavalletto » galériában
1973 viene nominato membro dell'Accademia Tiberina di Roma	felvették a római Accademia Tiberina tagjai sorába
1975 personale alla galleria d'arte comunale di Riva del Garda	egyéni kiállítás Riva del Garda városi kiállító termeiben
1977 medaglia d'oro del Premio di Pittura « Dante Alighieri » di Roma	elnyerte a római « Dante Alighieri » Képzőművészeti Díj aranyérmét
1978 personale alla galleria d'arte « San Luca » di Desenzano del Garda	egyéni kiállítás Desenzano del Garda « San Luca » galériájában

30.

1979	personale alla galleria d'arte Royale-Monceau di Parigi	egyéni kiállítás a párizsi Royale-Monceau galériában
1980-82	mostre personali alla Collezione A. Majorovits di Rot (Heidelberg)	egyéni kiállítás a Heidelberg melletti Rotban, dr. Majorovits gyűjteményében
1983	personale alla galleria d'arte del Zentrum Wittigkofen di Berna	egyéni kiállítás a berni Zentrum Wittigkofen galériájában
1984	personale alla galleria d'arte Melnikow di Heidelberg	egyéni kiállítás a heidelbergi Melnikow galériában

ELENCO DELLE OPERE

A KÉPEK JEGYZÉKE

23 × 31 cm.

1.	Una porta sull'Aventino	1980	Kapu az Aventinuszon
2.	Molino di Ostia Antica	1980	Malom Ostia Antica-ban
3.	Antiche scale	1981	Antik lépcsők
4.	S. Giorgio in Velabro	1981	Szent György temploma
5.	Rovine sul Palatino	1981	Romok a Palatinuszon
6.	Al Tempio di Vesta	1982	Veszta templománál
7.	Al Tempio dei Dioscuri	1982	A Dioszkuroszok templománál
8.	Fontana in Via Giulia	1983	Kút a Via Giulián
9.	Fontanella romana	1983	Római ivó-kút
10.	Fontana nei Giardini Vaticani	1983	Szökőkút a Vatikáni Kertben
11.	Fresie	1983	Fréziák
12.	Tulipani	1983	Tulipánok
13.	La Piramide Cestia	1983	Caius Cestius piramisa
14.	L'Elefantino e il Pantheon	1983	A kis elefánt és a Pantheon
15.	Cielo di Roma (al Foro)	1984	Római ég (a Forumon)

33.

ROMA, AMORE MIO

Wer Rom liebt, sollte sich auf den Weg machen — nein, nicht unbedingt gerade bis in die « heilige Stadt », aber immerhin ins « Zentrum Wittigkofen » an der Jupiterstrasse 15 sollte er reisen. Hier sind bis 8. Dezember im Antiquitätengeschäft von Carolina Capparuccini unter dem Patronat der italienischen Botschaft Aquarelle des aus Ungarn gebürtigen und seit langem in Rom lebenden Künstlers Mattia Triznya ausgestellt.

In wunderbar leichter, zarter Malweise und in feinen Farben zeigen sie Szenen in und um Rom — sogar Ruinen oder ein Aquädukt scheinen schwerelos und frühlingshaft zu werden während sich die Kronen der Pinien auf dem Aventin duftig mit dem hellen Himmel vereinen. Das Herz wird einem weit beim Blick aus dem Schatten auf die blaugoldene Stadt im Sonnenlicht; das Licht in seinen gedämpften Nuancierungen ist es auch, was die Bilder von stillen Ecken oder etwa einem ganz unspektakulären, aber mit liebendem Blick entdeckten kleinen Strassenbrunnen so reizvoll macht.

DER BUND (Bern, 2-12-1983) Gabriela Brodrecht

UN MAESTRO DELL'ACQUERELLO

L'entusiasmo degli intervenuti al vernissage era unanime. Non solo gli incantevoli acquerelli di Mattia Triznya sono stati concordamente ammirati e lodati, ma anche il discorso inaugurale di Edwin Kuntz è stato accolto favorevolmente... L'oratore ha messo in evidenza che la nostalgia dell'Italia da parte degli artisti aveva il suo stimolo non solamente nel sole meridionale, ma anche nel libero modo di vivere.

Anche l'ungherese Mattia Triznya, nato nel 1922 a Budapest, è giunto fin dalla giovinezza in Italia. Nel 1949 si è trasferito a Roma e, secondo Kuntz, è diventato un romano autentico... La luce di Roma affascina il pittore ed allo stesso tempo anche l'ovvio incontro con il passato, ma le grandi opere d'arte non sono intese come monumenti da museo, bensì come un pezzo di vita appartenente al presente. Proprio questo aspetto Edwin Kuntz vede realizzato negli acquerelli di Triznya...

(Traduzione dalla *Rhein-Neckar-Zeitung*, Heidelberg, 8-5-1984) Heide Seele

38.

16. Un pino di Roma	1984	Egy római ernyős fenyő
17. Sera d'inverno	1984	Téli este
18. Ombrelloni al mercato	1984	Piaci ernyők
19. L'acquedotto di Appio Claudio	1984	Appius Claudius vízvezetéke
20. S. Alessio sull'Aventino	1984	Szent Elek temploma

25 × 36 cm.

21. Botteghe in Via della Scrofa	1978	Utcai boltok és ablakok
22. Il Campidoglio di Ostia Antica	1979	Ostia Antica kapitóliuma
23. Roma, ore 10	1979	Róma, 10 óra
24. Nella Villa Adriana di Tivoli	1979	Hadrián kertjeiben, Tivoliban
25. Ombra sul muro	1979	Árnyék a falon
26. L'angolo di Via di S. Dorotea	1981	Trasteverei utcasarok
27. Il Colosseo visto dal Celio	1983	A Kolosszeum a Céliusról nézve
28. Mattino sull'Aventino	1983	Reggel az Aventinuszon
29. Sul Palatino	1983	Palatinusz dombján
30. Nella Campagna Romana	1984	Rómán kívül
31. Una mattina sulla Via Appia	1984	Reggel a Via Appián
32. Una sera sulla Via Appia	1984	Este a Via Appián
33. Primavera all'Arco di Tito	1984	Tavasz Titus diadalívénél
34. Primavera in Ostia Antica	1984	Tavasz Ostia Antica-ban
35. Una testa ellenistica	1984	Egy hellenisztikus fej
36. Porta S. Paolo (da Keats)	1984	Keats-nél, a Porta San Paolo mellett
37. Nella pineta di Castelfusano	1984	Castelfusanoi erdőben
38. Le mura dei Savelli sull'Aventino	1984	Falak az Aventinuszon
39. Aprile sul Palatino (la scaletta)	1984	Április a Palatinuszon
40. Nella Campagna Romana (la Luna)	1984	Este a Campagna Romana-n

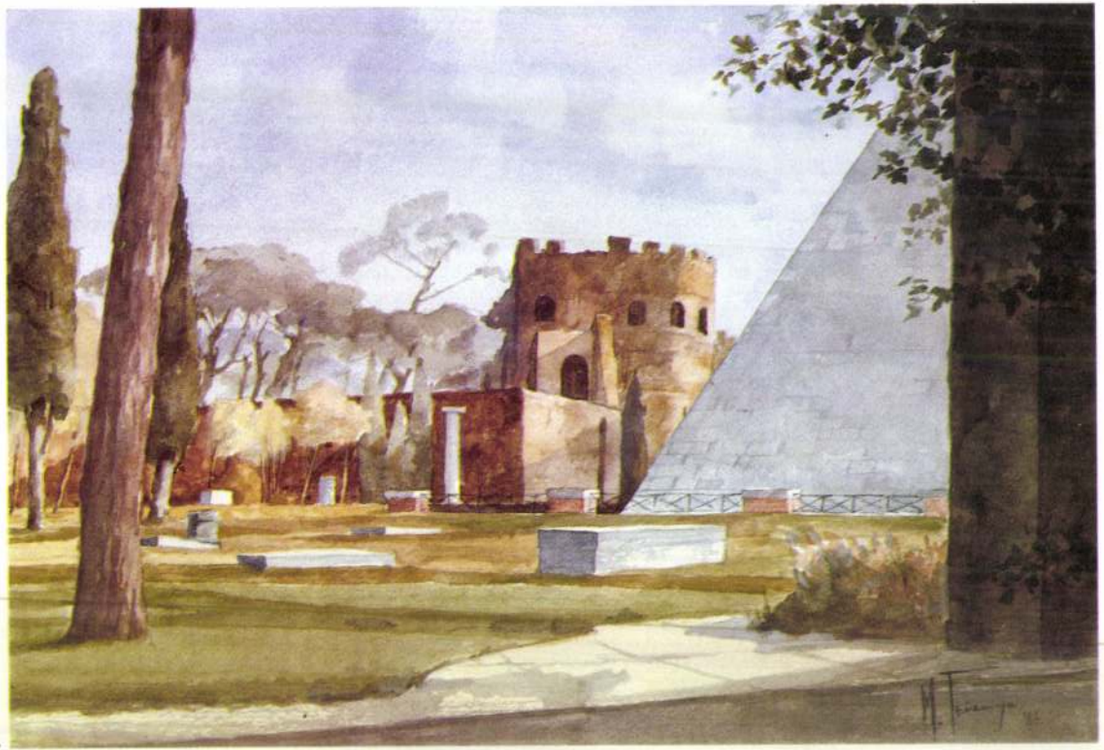

36.

Triznya Mátyás Magyarország legpoétikusabb szögletében, a Dunakanyarban tanult festeni, szeretett, kiváló mesterétől, Szőnyi Istvántól. S egy negyedszázad óta a mediterrán övezet vizuális élményeit szivja fel. Ezek a hatások tették érzékivé: szenvedélyes érzéki gyönyörűsége telik az anyagban. Technikai tudása kifogástalan. De a mediterrán övezet elsősorban plasztikus elemekből áll. A közhittel ellentétben nem színes. Nagy, de egyhangú a fénye. Fény és szín szakadatlan dialógusát az időjárás örökmozgásában lehet legjobban ellesni: Északeurópában. Tanú rá a holland festészet. S köztudott, hogy angolok az akvarell fő mesterei. Triznya skálája szélesedik, teljes akkor lesz, ha a « Róma - London tengely »-en birtokába veszi a vízfestés paradicsomi szigetét. Megfestette a Palatinus fáiban rejtőző isteneket, tőle várom, hogy megfesse a Glastonbury köveiben lakókat is.

London, 1974 február

Cs. Szabó László

... Triznya non poteva non subire il fascino di Roma, come avvenne per Corot, Poussin, Rodin, e quest'amore per la capitale italiana è stato ricambiato da una lunga serie di lavori che ne fissano gli scorci più suggestivi.

Ma quel che più colpisce, oltre alla finezza del disegno, è la trasparenza dei colori: un qualcosa che è presente nell'aria, in noi, nell'universo intero. Sensazione che si fa materia, e a sua volta diviene tramite di emozioni vissute a livello d'inconscio.

In un suo acquerello, in cui ci mostra uno scorcio dell'isola sacra sul Tevere, ho rivisto le stesse luci, ho ritrovato la stessa commozione per un tramonto di fiaba che illuminava il ponte a nove archi d'Hortobágy, in Ungheria.

Cosa dire di più di un artista capace di farci rivivere episodi sopiti nel tempo anche con un solo accostamento d'immagini.

Il filosofo ungherese György Lukács, in un suo saggio, ha scritto: « Se siamo in condizione di riconoscere il cammino del genere umano e di utilizzarlo per il nostro sviluppo individuale, lo dobbiamo tra l'altro proprio all'arte, alle realizzazioni del rispecchiamento artistico ».

Roma, dalla « presentazione » del 1982 di Walter Fagioli

20.

Mattia Triznya, 00153 Roma, Via Annia Faustina, 19 - Tel. 57 75 368

ISTITUTO ITALIANO DI CULTURA
PER L'UNGHERIA

TRIZNYA

acquerelli di Roma

5-13 NOVEMBRE 1984

SALONE DELL'ISTITUTO
Budapest VIII. Bródy Sándor u. 8
ore 10–12 17–19

Triznya Mátyás: A Palatínus romjai, 1986

nya születik Triznya Mátyás kezétől újjá és múlhatatlanná a merített papírok felületén. Olyan harmóniák és olyan kapcsolatok, amelyekre reménykedőn és reményt várón áhítozott. Köröttünk is, nemcsak egy tárlat képein.

Bodri Ferenc

között vagy éppen a kútak és szökőkútak körül. Egy-egy félbetört oszlopsor füves és ciprusos enteriőrjében a megtört kékségű egek alatt.

Triznya Mátyás talán a "piktúra" legősibb és legélőbb hagyományait folytatja tovább, gondolataiban és keze alatt akár Szőnyi István panteizmusa is elevenül. Színekbe és fényekbe, formákba és látványba foglalja egy kultúra emlékezetét. A képein megjelenő lírának manapság bizony eléggé szűkében vagyunk: a köröttünk megmaradt és bennünk is felépült, a tudatunkban élő világok harmóniája jelentkezik itt - ennek felmutatása és megőrző ébren tartása a cél.

A kiállítás akárha egy húsz év előtti hasonló (Magyar festők Itáliában - Magyar Nemzeti Galéria, 1967) folytatása lenne, emlékek és vágyak érnek látomássá az itt láthatókon, a tudatot őrzik, nemcsak a miliőt. "Az érzékelhető világ tükörképe egy kis rést nyit az érzékfölöttire is..." Cs.Szabó szerint, aki az akvarelleken meglátta a "Palatínusz fáiban rejtőző isteneiket", Kerényi Károly hasonló élményről tudósít a képek előtt: a festőben és a műben egyként felfedezve a panteista erőt.

Szőnyi István, a Mester hasonló élmények felé terelgette a fiává fogadott tanítványt egykor: gyönyörű levelei erről a Rómában kiadott, magyar nyelvű albumában (1982) olvashatók. A tanítás méltó tudatra avatott kezekre talált. Egyre szűkülőbb terű tájharmóniák, múlt és jelen szellemi kapcsolatainak látvá-

gi tagságok elismerése övezik művészetét. Olasz, angol, francia és német újságok értékelik beszámolóikban alkotásait, ismert művészetkritikusok a tárlatok katalógusaiban Triznya Mátyás művészetét, de a legelevenebbek mégis az egykori honfitársakkal való kapcsolatai: Kerényi Károly, Cs.Szabó László, Tűz Tamás és mások írtak és írnak bevezetőket és tanulmányokat a sokfelé bemutatott művek kísérőiként. Az ő szavuk szememben külön rangot jelent.

Kerényi Károly a fény és a levegő kapcsolatát elemzi a festő áttetszően színes akvarelljein, Cs. Szabó a rómaiak tűzhelyőrző istenei jelenlétét fedezi fel, a ligetek és mezők, a parti sziklák és forró szelek "numenét". Azt a sugallatos erőt tehát, amelyet a mediterrán övezet élménye közvetít az egybefogott színvilágú lapokon - a fény és a természet, a múlt és a jelen örök dialógusát. Valóban ilyen élményeket őriznek és láttatnak ezek az akvarellek:egyetlen témájuk a fénnyel és történelemmel átszőtt természet vibrálása lett. Akár egy múlt századi itáliai utazás nosztalgikus látványélménye elevenedik meg a lapokon - találkozás Keats-szel, Shelley-vel, Goethével és a többiekkel, a "márvány és babér", a "fáradt mirtuszok" világával és szemlélőivel egyaránt.

Ez a dialógus a kortársi szellem és az antikvitás között napjainkban is folyik - a felhők és a Tevere páráinak vibráló légkörében, az Isola Tibertina hidjának ívei alatt, a Palatínusz hegyének romkövei

Legfőként Róma történetének emlékmaradványai, mellettük a toszkánai ájer, a fák és mezők, a tenger és az ég elfutó hullámai, az évszakok változó színessége - a megőrzésre méltó remény költözött Triznya Mátyás képeivel a látogató tudatába, a tárlat falai közé. Az antik és középkori Róma impresszív világa, az olasz (pannón?) táj világos formái és tűnékeny színezete - ezek az állandóan visszatérő témák a képzésben és sugallatokban egyaránt gazdag alkotásokon.

Az 1922-ben és Budapesten született akvarellista a "mediterrán szellemet" talán még Zebegényben fedezhette fel, amikor 1941-43 között ősztől-tavaszig a Képzőművészeti Főiskolán Varga Nándor Lajos növendéke volt, de nyarait Szőnyi István tanítványaként töltötte a Duna és a hegyek hajlatainál. Bár 1948-ban mégis bölcsészként szerzett diplomát.

Egy-egy "zebegényi horizont" vagy éppen balanoti emlék mégis fel-feltűnik az 1955 óta szépen sorakozó tárlatain (Róma, Párizs, Bern, Lugano, Heidelberg, Brüsszel stb.), bár lehet, csupán "egy hazai szem" véli felfedezni Badacsony csonkakúpját egy tófelületre nyitott ablak távlatában, képzeli egy szénaboglyás tájba a zebegényi lejtők nyárvégi színeit.

Triznya Mátyás Rómában előbb a filmkészítés körül találta helyét: itt operatőri munkával, látvány- és díszlettervezéssel foglalkozott. E működésével párhuzamosan rendezi sikeres tárlatait: nem kevés díj és aranyérem, sok meghívás és különféle társasá-

Pest Megyei Muzeumi
Hiradó, 1987.1.

Kapu az Aventínuszon
TRIZNYA MÁTYÁS művészetéről

Az egykor Zebegényben töltött nyarak és tanulóidő mellett bizonnyal része lehetett a korábbi és eléggé rövid idejű budapesti tárlat (Olasz Intézet - 1984. november 5-13.) sikerének is, hogy az 1949 óta Rómában élő Szőnyi tanítvány, Triznya Mátyás akvarelljei az idén a Szőnyi-házban láthatók; a Tisztelet a Mesternek idei első kiállítója az olasz tájak mestere lett. Egyúttal sok jóbarát és tisztelő vágya teljesült, hiszen Triznya Mátyás művészetének és műveinek híre lassan negyedszázada ismert idehaza, előzi az ezúttal tágasabb bemutatkozást.

Az akvarellek reprodukcióival olykor a Vigília lapjain találkozhattunk: a mesteri kézzel és teremtő szellemmel megáldott műveken legtöbbször Róma vagy a falakon kívüli Város egy-egy meghitt, akárha nosztalgikus gondolkodásra késztető, sugallatos enteriőrje mutatkozik. Széljárta jegenyék és ernyőző ciprusok a falak és kövek körül, másutt egy-egy emelkedő fatörzs vagy torony, olykor egy terecske szökőkútja vagy megbúvó utcai kút - némelykor ismertebb Rómarészletek, másutt a "fal" árnyékos-lombos kiszögellései.

OBBÁGY LÁSZLÓ

A BUDAPESTI NÖVENDÉKPAPSÁG MAGYAR EGYHÁZIRODALMI ISKOLÁJÁNAK TÖRTÉNETE *(1831–1981)*

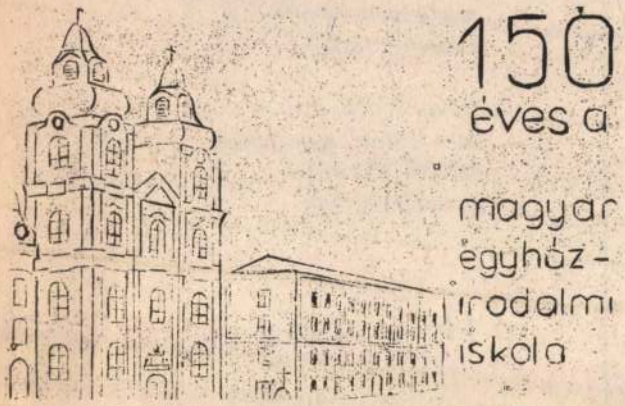

AZ ELŐZMÉNYEK. Mária Terézia uralkodásával kezdődött, II. József idejében pedig már tervszerűen folyt Magyarország területén a németesítés. A hivatalokban, iskolákban s az egyházi intézményekben is egyre inkább mellőzték a magyar nyelvet. Ebben a történelmi helyzetben ismerte föl néhány lelkes hazafi, hogy *„nyelvében él a nemzet"*, hogy *„a nemzeti nyelv és a literatúra alapítja meg a nemzet nemzetiségét"* – és elkezdődött a küzdelem az elfelejtett, lenézett magyar nyelv újjáteremtéséért.

A magyar növekdékpapság – a szemináriumi élet zártsága ellenére – sohasem szakadt el az élettől. A magyarság, a nemzeti újjáébredés ügye is szent volt számára. Magáévá tette Kölcsey Ferenc eszméjét: *Idegen nyelveket művelni szép, de a hazait lehetségig gyakorolni szent kötelesség"*. Először 1788 körül ejtenek szót *„a magyar nyelv becséről"*: *Dayka Gábor*, a költő gyűjti össze társait, és gyűléseket tart. 1814-ben *Guzmics Izidor* bencés növendék – aki Kazinczyval is levelezésben állt – *Magyar Társaság*ot szervez, amely – az egyéni próbálkozásokon kívül – kiadja Berzsenyi Dániel verseit. A költő meleg hangú levélben mond köszönetet a kispapoknak. Az 1820-as évek elején *Czuczor Gergely* lelkesíti kispaptársait. A szemináriumfalai között írja *Augsburgi ütközet* című költeményét, melynek ismeretében Kisfaludy „a nemzet költőjének" nevezi és barátságát ajánlja neki. 1829-ben *Ihász Gábor* indít harcot a Magyar Társaság újjáélesztéséért. Ezek a törekvések – részint a fel-fellángoló nemzetiségi viták, részint néhány elöljáró értetlensége miatt – még nem érhetik el céljukat, de előkészítik a talajt, amelyben szárba szökkenhet, majd virágozhat és értékes gyümölcsöket teremhet a későbbi nemes iskola tevékenysége.

AZ ELSŐ ÉVEK. 1831. február 25-én – jóindulatú rektoruk, *Dercsik János* tanácsára – a kispapok levélben fordulnak *Rudnay Sándor* hercegprímáshoz, aki április 27-én kelt válaszlevelében így ír: *„A jeles leviták buzgóságát, melylyel a haza nyelvének fellendítésében közreműködni kívánnak, . . . igen-igen helyeslem"*. És engedélyezi egy *gymnasium hungaricum* felállítását, az alapítók – huszonhét buzgó levita – nagy örömére. Az iskola hivatalos neve *Magyar Gyakorló Iskola* lesz.

Megindul a munka. A cél: teológiai munkásság – a magyar nyelv művelésével egybekötve. Az iskola szabályzatának lényeges pontja, hogy a tagok kötelesek évente legalább egy önálló teológiai munkát vagy fordítást benyújtani. A kispapok ennél többet akarnak; írnak, fordítanak lelkesen, így rövid idő alatt számos „eredeti dolgozat" és „idegen nyelvből való átültetés" áll az iskola rendelkezésére. Az első kiadvány 1833-ban jelenik meg, ezt 1835-ben követi újabb kötet, s ettől kezdve 1848-ig minden évben gyarapszik az önálló kiadások száma. A fogadtatás várakozáson felül kedvező. Többen levélben fejezik ki nagyrabecsülésüket – köztük gróf Széchenyi István –, mások – Vörösmarty Mihály, Garay János – személyesen keresik fel a kispapokat, a Magyar Gyakorló Iskola tagjait. Az egyöntetű elismerés bátorítás a jövőre: az egész hazai közvélemény várja a növendékpapság alkotó munkásságát, a magyar teológiai irodalom felvirágzását.

„ISTENÜNKÉRT ÉS HAZÁNKÉRT!" Ez az eredeti célkitűzés mindvégig jellemzi az iskola munkáját. Az 1848–49-es szabadságharc okozta „kényszerpihenőt" követően, éles nemzetiségi viták után, 1850-ben – a javasolt Egyházi Irodalmi Iskola helyett – az intézmény fölveszi a *Ma-*

lásszürke folyó felett. Látomásos égbolt és villámsújtotta fák, kihalt utcák, ember nem járta mezők. Triznya Mátyás képeit látván az emberben önkéntelenül is felmerül a kérdés: vajon az absztrakt jelző csupán a nonfiguratív alkotásokra jellemző-e; vajon nem hordoz-e elvont – mélyen filozofikus – tartalmakat is egy bukófélben levő fatörzs, egy mezítelen sárga házfal? Nem ártana végre felülvizsgálni szavaink – a terminus technikusok – konvencionális tartalmát s újabb tartalommal gazdagítani őket...

Triznya művészetének spirituális mondandóját már idézett katalógusszövegében *Cs. Szabó László* értette meg igazán: „Hosszú évek óta figyelem fejlődését, azaz elmélyülését. S széles történelmi ismeretének állandó bővülését is. Ismerete behatol festői látásmódjába. Ezért érzékeli és érzékelteti a *Numen*-t a dolgokban. Római képein, a háztetők alól még nem emigráltak a tűzhelyőrző istenek. Még istenek laknak a Palatinus érzékeny fatörzseiben. Basilicata és Asturias parti szikláiban. S ahol a száraz, forró szelek istene lakik: a délfrancia Durance völgyben. Nemcsak néző, némileg pap is vagyok vízfestményei előtt, mintha letakart fővel áldoznék egy békeoltárnál. A színben és formában a láthatatlan *Numen*-nek."

A piktor, aki Budapestről indulva Zebegényen át Rómába jutott, most visszaérkezett Budapestre. Egyelőre ide, a Vigilia képcsarnokába, ahol csupán feketefehérben láthatjuk színgazdag képeit, de – remélhetően – találkozunk majd vele a közeljövőben valamelyik neves fővárosi galériában is, és eredetiben gyönyörködhetünk fényeiben és árnyékaiban. Mert a fényt – bárhol éljünk is – nem nélkülözhetjük; Ferenczy Károly, Szőnyi István, Triznya Mátyás ajándékát nem utasíthatjuk vissza.

FALU TAMÁS VERSEI

Költő

Mit testem nem bírt el,
elbírta a lelkem,
mit lelkem nem bírt el,
elbírta a testem.

És amit nem bírt el
sem testem, sem lelkem,
szívem leszorítva,
azt elénekeltem.

Halál nélkül

A haláltól végigféljük
ezt a gyönyörű életet,
a félelem gyötrelmeitől
szabadulni itt nem lehet.

Te tudós, te világ bölcse,
derítsétek végre már ki:
hogyan lehet az élettől
halál nélkül is elválni?

Váróterem

Tele van a váróterem,
míg kiürül majd hirtelen.

Minden utas oly izgatott,
rég várják már a vonatot.

Mennek ide, mennek oda,
mindegyik ér valahova.

Én sehova nem utazom,
üldögélek csak a padon.

Jönnek, mennek a vonatok,
én most már csak lemaradok.

A VIGILIA GALÉRIÁJA

Triznya Mátyás akvarelljei

Rendhagyó életút – hagyományos művészi ösvények: tömören így jellemezhető Triznya Mátyás Rómában élő festőművész pályája. Esetében a *hagyomány* szó korántsem jelent maradiságot, hanem a magyar impresszionizmusnak, a nagybányai iskola célkitűzéseinek folytatását; hasonló – bár sajátos – témaválasztást, letisztult eszközöket. „Akvarelljein az érzékelhető világ tükörképe egy kis részt nyit az érzékfölöttire is. Tolmácsol valamit, amit mi már nem látunk. Spirituális művész: *áhítatos* lencse a szeme" – írja róla Cs. Szabó László.

Triznya Mátyás 1922-ben született Budapesten. A piarista gimnáziumban tanult, tanárai már itt felfigyeltek rajzkészségére, a művészetek iránti fogékonyságára. Érettségi után beiratkozott a Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészettudományi karára, ugyanakkor grafikát tanult a Képzőművészeti Főiskolán, Varga Nándor növendékeként. Rövidesen kapcsolatba került a Gresham-kör művészeivel. Igazi mestere Szőnyi István volt, akivel együtt alkotott Zebegényben, de sokat kapott Berény Róberttől és Elekfy Jenőtől is.

A 40-es évek elején díszlet- és látványtervező Ausztriában, Grázban az angol Korda-filmgyár produkcióiban készülő osztrák filmek díszlettervezője. 1949-ben feleségével, Szőnyi Zsuzsannával együtt Olaszországban telepedik le. Előbb a római Cinecitta filmstúdió szerződteti – dolgozik többek között De Sica *Csoda Milánóban* című filmjében és Fellini alkotásaiban –, majd az egyik legnagyobb olasz filmlaboratórium, a SPES főmunkatársa, és az olasz rádió- és televíziótársaság, a RAI munkatársa.

Napi munkája mellett kezdettől fogva a festésnek él, rendre-sorra tartja kiállításait a római Brunetti és az Il Cavalletto galériában, azután Vicovaróban, Braccianóban, Tivoliban, Anzióban, Cervarában. Számos kitüntetés és aranyérem birtokosa. 1964-ben részt vesz az UNESCO reprezentatív római kiállításán. Két évvel később, 1966-ban elnyeri az olasz állampolgárságot, tagjává választja az Accademia Tiberina, 1977-ben festői munkásságáért a Dante Alighieri aranyéremmel tüntetik ki. Művészetét legmegkapóbban Kerényi Károly, Cs. Szabó László, Tűz Tamás, John Hart és Raffaello Biordi méltatta tanulmányaiban, ismertetéseiben.

Festészetét a fény és a levegő jellemzi – véli neves méltatója *Kerényi Károly*. – Akvarelljeit nézve hallatlan szabadságérzet járja át az embert; színeinek vibrálása – akár a nagy posztimpresszionistáknál – nem nyugtat, de nem is nyugtalanít: tevékeny részvételre, együtt szemlélésre és feldolgozásra késztet. Ecsete, mint napsugarat a prizma, elemeire bontja a valóság színeit, és a vízfestékből új színvilágokat teremt. Ligetek, mezők, toszkán házak, mediterrán tengeri táj – és mindenütt a fény, mely meleget áraszt, életet ad. Fény, amely ugyanúgy csillan egy római háztetőn, mint a zebegényi Dunaparton – s mégis mennyire másként. Fölfedezni a sugárzás más voltát, erre mindannyian képesek vagyunk. De visszaadni a paletta színeivel: ehhez Mattia Triznya szemére és kezére van szükség.

Emlékfoszlányok, és egy karnyújtásnyira álló antik házfal. Vágyak diszharmóniája és egy háromlyukú híd a li-

TRIZNYA Mátyás.

Vigilia 1982/4.

Hat óra vagy fél hét lehetett.
Péntek délután. S míg lent, a kertek alján
aranyeső záporában sikoltoztak
a jószagú lányok, még nem gondolta senki,
hogy kilenc óra harmincöt perckor
(a mindenlébenkanál Horváthné szerint),
mikor én már anyai simogatások
s bűnbánó imák űrhajóin lebegtem
nagydunyhájú-egem bolygói körül,
s Náci se nagyon szédeleghetett
a proletár-szabadság földközelben lévő
libalegelőin – valaki majd betöri
Steiner Mártonék ablakát.

Béke volt. Ibolyaízű éj, melyben még
álmodni se mertük, hogy másnap délután
(alig pár perccel a feltámadás előtt)
a getszemáné-sötét, pétertelen és fületlen világ
kapujában, Velényi Laci (harminc deka
krumplicukorért) elárul bennünket!

Steiner néni sírt. Apánk káromkodott.
S anyánk hiába mondta, hogy egész éjjel
velünk álmodott s ne avatkozzék e két igaz ember
dolgába. . . . azért beleavatkozott!
Kifizette a kárt. Kezet mosott. . . s „A többi
már a te dolgod Marci!" – felkiáltással
átadott bennünket a zsidóknak.

Szombat volt. Hat óra.
Tarcsa felől harangok boldog szavát
sodorta az ibolyaízű szél, –
hirdetve, hogy az ottani időszámítás szerint,
még a betört ablakokat is magáravállaló Ember
feltámadott.

egyre nő
tulajdonosok
vés, vagy
gazdasági
rendelkeznel
ő érdeklődés
kelteni a to
Tsz a Szen
dezett kiállí
cél pedig
megnyerni a
igénybevétel
kert tulajdo

A tokodi kertészeti intézmények munkatársainak közreműködésével a jövőben szaktanácsadást vállal kiskertek tervezésére, kiskertek építésére. A megrendelő kérésére a kert elhelyezkedési és talajviszonyainak megfelelően a növények kiválogatásától kezdve a gyümölcsfák gondozásáig minden feladatot elvállalnak, megtervezik, s megépítik a víkendházak kultúrkertjeit. Ha a megrendelő kívánja, a helyszínen

olyan szépen, ahogy szülei tanithatták, és kinyitva kicsinyöklét, az eladó elé borította minden pénzét, meg a cédulát ami bővebb útmutatást nyújtott a vásárlandó dolgok mennyiségéről.

Az üzlet lebonyolódott. A pöttöm leányka pedig, ahogy illik, hangos „Köszönöm szépen"-nel nyugtázta a kiszolgálást. Az eladó valószínűleg nem hallotta, hiszen már a következőhöz fordult.

Végvári János

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DOLGOZÓK LAPJA
Tatabánya
SEP 18

1021

A múzeumi hónapra készülnek Esztergomban

Az esztergomi Balassa Múzeumban már elkészítették az idei múzeumi hónap helyi eseménynaptárát. Sok minden függ azonban attól, hogy az egykori megyeháza átalakított épületét megkapják-e végre október elejére. Itt tervezik ugyanis megrendezni Végvári János esztergomi művész gyűjteményes kiállítását. A katalógus is elkészült már, bevezetőt maga a művész írt programjáról.

A múzeumi hónap legjelentősebb esztergomi eseményének ez a kiállítás ígérkezik. Úgy tervezték, hogy ezt követően a helyi fiatal képzőművészek csoportos bemutatkozásához is helyet biztosítanak a múzeum falai közt, nem valószínű azonban, hogy ezt kellő időre meg tudnák szervezni. Így várható, hogy két tatai művészünk, Kerti Károly és Kóthay Ernő mutatkozik majd be alkotásaival az esztergomi közönségnek, s a fiatalok később jelentkeznek tárlaton.

Még egy érdekes és figyelemre méltó elképzeléssel foglalkoznak az esztergomiak. Balassa Bálint emlékszoba nyitását tervezik, szintén a múzeum új épületében, október második felében.

TRIZNYA Mátyás

LIV. 247.sz. M. Nemzet 1991. okt. 21. 10.p.

Triznya Mátyás halálára

Pénteken, október 18-án reggel római otthonában meghalt *Triznya* Mátyás festő.

Budapesten született 1922-ben, és a pesti piarista gimnáziumban érettségizett. Képzőművészeti és bölcsészeti tanulmányokat folytatott, mesterének *Varga* Nándort, majd pedig apósát, *Szőnyi* Istvánt tartotta. Feleségével, *Szőnyi* Zsuzsával 1949-ben az emigrációt választotta, és ettől kezdve Itáliában, szinte kizárólag Rómában élt. Az ötvenes években díszlettervezőként és operatőrként működött a Cinecittában, majd filmtechnikus lett. Az ő nevéhez fűződik többek között *De Sica* Csoda Milánóban című filmjében a látványvilág és a trükkfelvételek megvalósítása.

Festőként elsősorban akvarellista volt. Kiállításokkal 1955-től jelentkezett, Itáliában és Európa más országaiban egyaránt. A római Accademia Tiberina 1973-ban tagjai közé választotta, 1977-ben elnyerte a római Dante Alighieri művészeti díjat. Itthon 1987 áprilisában Zebegényben volt kiállítása.

(hajnóczy)

Szélcsend

magasfutású
csillagok mellett
suhan
az éjszaka

Alkony

kezemben tőr-kés
pengéje nyakamon
az asztalon
fehér-kenyér

November

siratóasszony-sikongású szél
rázza tördeli
a fák száraz kiszívott
kopasz csontágait

s a hatalmas Világkoporsó
penészpárnás deszkái
puhán suttogva
lomhán szétnyílnak

Lehunyt szemhéjak mögött

Pilinszky Jánosnak

viszem a Napot
viszem a Holdat

viszem Ma
és viszem Holnap

Visszük a Napot
visszük a Holdat

lehunyt szemhéjak mögött
mint az Isten aki maga van

TRIANYA Mátyás
Vigília 1981.11

A kislány felnézett rá. Szeme lobogott, mint a fáklya.
– Nagyon – mondta halkan.
A Krónikás elrántotta a kezét.
– De hát miért? Tulajdonképpen nem ismersz. Mit sajnálsz rajtam?
Eszter csillagszeme visszanézett.
– Ennyire nem sajnáltam senkit. Így nem beszélgettem senkivel. A bácsi azonban nagyon –
– Nagyon...? Folytasd.
– Nagyon ráfizetett.
– Mire, te kis rejtély. Mondd ki végre.
– A bácsi is tudja. Arra, hogy egyszer – régen – írni kezdett.
A Krónikás megdöbbent.
Eszter a kapukilincsre tette bal kezét. Mozdulatlanul állt a homályban.
– Sors – mondta halkan.
– Sors – ismételte a Krónikás.
Egyikük sem mozdult. Az utca sötét volt és csendes. Szemközt álltak, mozdulatlanul.
A Krónikás nem tudott elmenni.
Eszter nem tudott bemenni.
Percekig álltak, a szótlanság igézetében.
Aztán a kislány előre lépett.
– Kérem a bácsi kezét.
Zavartság.
De már a Krónikás ujjait fogta. Szótlanul álltak így. Talán sokáig.
– Ez a kéz... – suttogta Eszter és felnézett. Nem fejezte be. – Ami a legjobb, azt kívánom a bácsinak. Míg élek.
Aztán elengedte a Krónikás kezét. Belépett a kapun és lassan eltűnt a kert lombjai között.
A férfi lehajolva nézett utána, amíg csak a fehér alakot látta.

VIGILIA

Ára: 20,– Ft

HUNGAROTON HANGLEMEZAJÁNLAT

Kitüntetett HUNGAROTON-lemezek

GOLDMARK

Sába királynője – opera négy felvonásban
Német nyelven
Takács Klára, Siegfried Jerusalem, Kincses Veronika,
Gregor József, Sólyom Nagy Sándor, Kalmár Magda,
Miller Lajos, Polgár László
A Magyar Néphadsereg Művészegyüttesének Férfikara
Az Ifjú Zenebarátok Központi Kórusa
A Magyar Állami Operaház Ének- és Zenekara
Vezényel: Fischer Ádám

SLPX 12179/82 Ára: 290,– Ft

PUCCINI

Pillangókisasszony – opera három felvonásban
Olasz nyelven
Kincses Veronika, Takács Klára, Peter Dvorsky,
Miller Lajos, Gregor József, Korcsmáros Péter,
Rozsos István

A Magyar Állami Operaház Ének- és Zenekara
Vezényel: Giuseppe Patané

SLPX 12256/58 Ára: 210,– Ft

LISZT

Szent Erzsébet legendája – oratórium
Német nyelven
Kováts Kolos, Komlóssy Erzsébet, Sólyom Nagy Sándor
Gregor József, Andor Éva, Miller Lajos, Bordás György
Dušan Turinič, Eugenia Kraicirova
A bratislavai Csehszlovák Rádió Gyermekkara
A Szlovák Filharmónia Ének- és Zenekara
Vezényel: Ferencsik János

SLPX 11650/52 Ára: 210,– Ft

MAHLER

Gyermekgyászdalok – Egy vándorlegény dalai
Takács Klára – Sólyom Nagy Sándor

A Magyar Rádió és Televízió Szimfonikus Zenekara

Vezényel: Lehel György

SLPX 12044 Ára: 70,– Ft

TRIZNYA Mátyás

Vigilia 1982/11

Mi 1957 óta járattuk a Vigiliát. Lelki haladásunkat, töltekezésünket szolgálja. Lakásváltoztatásunk óta a posta nem fogadta el előfizetésünket, így hírlapbódékban vásároljuk. Ha van rá mód, szívesen előfizetnénk.

Marx Gyuláné

katolikus SZEMLE

A Rómában megjelenő folyóirat idei 1. számában *András Mária* Szent Ferencről és magyar követőiről ír, *Gosztonyi Péter* hadtörténész, a berni Kelet-Európai Könyvtár igazgatója „Magyarország a II. világháborúban" c. tanulmánya első részében a világháború előestéjével foglalkozik, *Ölvedi János* Bibó István összegyűjtött munkáinak első kötetét teszi mérlegre, mely a berni Protestáns Magyar Szabadegyetem kiadásában látott napvilágot, *Békés Gellért* egyiptomi útijegyzeteit közli, *Szabó Ferenc* Rába György Babits-könyvét ismerteti. A lap 2. számában *Gosztonyi Péter* Magyarország háborúba lépésének katonapolitikai hátterét vázolja, *Triznya Mátyás* római festőművész és kultúrtörténész tollából a „Politikai és kulturális helyzet a magyar honfoglalás korában" c. tanulmányt olvashatjuk, *Domokos Pál Péter* a moldvai csángó magyar katolikusok történetét vizsgálja, *Békés Gellért* a közelmúltban elhunyt Tóth Lászlót, az olasz–magyar kapcsolatok lelkes munkását, a nápolyi Keleti Intézet ny. tanárát búcsúztatja, *Ferdinandy György* Tóth László „emlékszőttes" c. emlékiratát méltatja.

szolgálat

A mai ember gyakran panaszkodik, hogy elveszítette Istennel való kapcsolatát. A bizonytalanság és a kapcsolatteremtés készségének hiánya természetesen az élet minden területére kihat, nemcsak a személyiség labilitásáról cikkeznek a pszichológusok, hanem az életvitel ingatagságáról, s a pasztorációban is mind többször merül fel a vallásos életben tapasztalható egyensúlyvesztés. Rendkívül jelentősnek érezzük tehát a *Szolgálat* gesztusát: 54. számát e köré a mottó köré csoportosította: „Ki a te Istened?" S mintha csak az előbb felsorolt bizonytalansági tényezőkre utalna *Isten-képünk kialakulása* című tanulmányában Szentmártoni Mihály, amikor a következőket írja: „Az istenkép adja meg vallásosságunk színezetét, határozza meg érettségi fokát, alkotja személyt formáló erejét".

A tanulmányok sorát Farkasfalvy Dénes *Az Ószövetség Istenképe és a keresztény lelkiség* című tanulmánya nyitja. Szembeállíthatjuk-e az Ó- és Újszövetség Istenét? – veti fel azt a kérdést, mellyel oly gyakran találkozhatnak a Szentírás magyarázói. A Zsinat utáni liturgia mindenesetre a korábbinál intenzívebb kapcsolatot teremtett az Ószövetséggel, és sürgeti e kapcsolat még szorosabbra fűzését. Hiszen az ószövetségi ember nagy erővel és hitellel élte meg és fejezte ki azt a felismerést, hogy Isten nem hozható emberi színvonalra, mégis ő maga vállalta, hogy egyre bensőségesebb viszonyt teremt, az emberrel, az egyénnel, a közösséggel, majd az egész emberiséggel. Ha ezt beleállítjuk az üdvtörténet folyamatába, s mint ennek kivetülését olvassuk az ószövetségi könyveket, átérezzük a hajdani szerzők erőfeszítését, akik az örömhírt, az Istenhez való közelség magasztos érzését elsősorban a költészet parttalanul áradó eszközeivel igyekeztek kifejezni.

Szabó Ferenc tanulmányának címe: *Jézus Krisztus istene*. A szerző Pascal gondolataiból kiindulva értelmezi Atya és Fiú viszonyát s a kinyilatkoztatásnak azt a teljességét, amikor az Atya Jézus Krisztus által teljesen átadta magát nekünk.

Érdekes és tanulságos következtetésekre adhat alkalmat Benkő Antal írása, amelyben egy körkérdés tanulságai alapján a fiatalok istenképéről értekezik. Az ilyen jellegű vizsgálatoknak ma már komoly hagyománya és meglehetősen kifinomodott módszertana van. Benkő Antal minden szempontból alapos munkát végzett, s eredményei nemcsak a megkérdezett mikroközösségek állásfoglalásáról rajzolnak képet, hanem komoly figyelmeztetést jelentenek a lelkipásztoroknak és a szülőknek is. A fő nehézséget a keresztény nevelésben is az jelenti, hogy bármily szépen szépen és átélten beszéljünk Istenről, a gyermekekben csak homályos képet alakíthatunk ki róla.

A nagyobb tanulmányok sora Sinkó Ferenc *A belső várkastély magyar kapusa* című, Szeghy Ernőről szóló szép esszéjével zárul. Ez az írás megint csak arra figyelmeztet, hogy sok olyan érték van a hazai katolicizmus múltjában, melyet érdemes feltámasztanunk, mert tanulságait mai életünkben is felhasználhatjuk.

Felhívjuk még olvasóink figyelmét a dokumentumok között olvasható *Az egyház küldetésének kegyelemhordozó kovászai* című írásra, mely az olasz püspöki karnak a kisközösségekről kialakított állásfoglalását tartalmazza.

SZÁMUNK ÍRÓI

GÖMÖRI GYÖRGY költő, műfordító, esszéíró. 1969 óta Cambridge-ben lengyel és magyar irodalmat tanít. Több angol nyelvű kézikönyvben ismertette a magyar és a lengyel irodalmat. A *World Literature Today* című amerikai folyóirat szerkesztőségének tagja.

GYÜRKI LÁSZLÓ teológus, plébános Olaszfán. Legutóbb 1978. márciusi számunkban „A történetkritikai módszer a teológia szolgálatában" című tanulmányát közöltük.

KELECSÉNYI LÁSZLÓ újságíró, dramaturg a Budapest Filmstúdióban.

LUKÁCS LÁSZLÓ tanár, a kecskeméti Piarista Gimnázium igazgatója. Az elmúlt években a következő cikkeit publikáltuk: „Játék és komolyság", „Rónay György hitvallása", „Teenagerek karácsonya" „Az evangélikus-katolikus teológiai párbeszéd" stb.

SCHÖNER ALFRÉD budai főrabbi. Cikkei, tanulmányai az *Új Élet*ben jelennek meg rendszeresen.

SZÁRAZ GYÖRGY író, újságíró, az Élet és Irodalom főmunkatársa.

Itt hívjuk fel olvasóink és az érdeklődők figyelmét arra, hogy lapunk régebbi számai a Vigilia Kiadóhivatalában megvásárolhatók.

VÉGH ALPÁR SÁNDOR

Köznapló

NOVEMBER 4., PÉNTEK

Mintha versenyben volnának az európai tévéstábok, hogy bemutassák a Keletet – már ahogy ők elképzelik. A közös francia–német 3sat csatorna emberei Kína után az iszlám világába ereszkedtek le. A leereszkedés a hangnemre vonatkozik, ezúttal is mániákusan ismételgették: nincs más vágya az arabnak, mint úgy élni, ahogy a nyugatiak. Hogy igazolást is találjanak a tételre, a nők fejkendője körül csaptak hisztériát.

Mutattak egy tizenhét éves marokkói lányt, bár az iszlám országokban nehéz kamera elé citálni egy nőt. Ott a férfiak sem adják oda könnyen az arcukat, úgy tartják, visszaélhetnek vele. A szpíker elmondta a lányról, hogy rossz sora van: családja nem engedi egyedül sem nyilvános vendéglőbe, sem diszkóba. Csakhogy ő szembefordult az elnyomó iszlám hagyományokkal: és dafke se veszi fel azt a fránya kendőt.

Ezenkívül mit láthatott az ember a kedves ugribugri lányból? Először dús, hosszú haját, másodszor a képességet, amellyel örült fiatal életének. Egész lényéből áradt a természetesség: arca, szeme, kezének egy-egy mozdulata arról beszélt, milyen gyönyörű az ég kékje, a víz ezüstje vagy a pálma zöldje. Nevetett, amikor ránézett a kecskére, nevetett, amikor a riporternek válaszolt – mikor örüljön az ember a világ ezer csodájának, ha nem tizenhét éves korában? Ebből kellett következnie annak, amit szinte belénk akart égetni a nyugati stáb, hogy a lány tele van bánattal, amiért nem élhet úgy, mint a nyugati tizenhét évesek…

Szót sem érdemelne a harmatgyönge riport, ha nem üti meg a fülemet egy fölmérés eredménye. Megkérdeztek Kaposváron 850 felső tagozatos és gimnazista diákot, mondják el, hogy állnak az italozással, a dohányzással, a drogokkal. Elmondták… A tizenhárom évesek 12 százaléka ivott már és iszik is alkoholt, ugyanez az arány a tizennégy éveseknél 27 százalék… A gimnazista lányok fele rendszeresen dohányzik – ők hozzák majd világra a következő nemzedéket… Gyanítom, csak részben.

Hallani ugyanis, hogy háborognak a szingli nők: törvény akadályozza, hogy mesterséges úton anyák legyenek. Példaként kamera elé cibálták a békétlenek egyikét: harminchét éves volt, láthatóan utálta a többi nőt, aki csak úgy, ágyban, egy férfival, micsoda dolog az…

Fülünkbe zakatol a boldogtalanságipar. Egyik művezetője, *Rácz Károly*, alias Terry Black, a transzvesztita művészet apostola, e pillanatban a legismertebb magyar „anya" – fogjuk mindezt szépen csokorba, majd kérdezzük meg fennhangon: ez volna az a csodás világ, amelybe vágyniuk kéne az iszlám országok lányainak és asszonyainak? Várom a nyugati tévéstábok bátor szerkesztőinek bátor válaszát…

Hogy teljesebb legyen a kép, elmondok még valamit: Németországban és Ausztriában vannak nők – öntudatos szinglik –, akik elfojthatatlan testi vágyaikat egy-egy „bérolasszal" elégítetik ki. Az erre szakosodott taljánok méretes lakókocsikkal járják a német nyelvterületet, és aszerint inkasszálnak a végén, hogy egyszerű volt-e a szolgáltatás, vagy volt benne némi extra…

Úgyhogy hagyjuk az álságoskodást: Európa beteg, minden része fáj, ám legtöbb fájdalmának oka a gőg, a pénz és a rothadó közerkölcsök. Azt is sejteni már, hogy a franciaországi változásokat az égő autófáklyákkal leginkább két dolog lobbantotta fel: a fejkendő viselésének iskolai tilalma és az, hogy Monsieur *Sarkozy* szemét népségnek mondta az afrikaiakat. Márpedig ez a hangnem azokra az időkre emlékezteti őket, amikor a franciák mint gyarmatosítók kutyaként bántak velük. Azt mondani, ollálá, hol van az már, pimaszság. Egyszer mindenért fizetni kell. Néha kamatostul.

NOVEMBER 7., HÉTFŐ

Szépségszalon a Belvárosban. Másfél órával azelőtt vágattam a hajamat, meg aztán az ilyen műintézet úgyis csak nőkre vár, akik minden pénzt megadnak, hogy magasabb szépségosztályba kerüljenek, ami jól is van, hisz ezért fordulunk utánuk, ettől álmodunk gyönyörűket, legyenek csak szépek – mentem tovább.

Ötven métert sem haladtam, látom fenn a cégtáblán, hogy boszorkánybolt elé értem. Lángvörös felirat kínálja a kellékeket, a szuterénbe lépcső vezet, lenn boszorkánybarlang lehet, kéngőzös, izgalmat ígérő… Persze, az nem úgy van, hogy lenyomjuk a kilincset, s nyomakszunk is befelé. A boszorkáknál csöngetni kell, mint egy drága perzsaszőnyeg-kereskedés ajtaján. Pár pillanatig haboztam, de eszembe jutott, legközelebb csak másfél év múlva járok arra, s ki tudja, mit mulasztok el? Csöngettem hát.

Búgó hang, nyomom a ki – rögtön láttam, hogy nem szorkány lifegett, lenn egy ír ját szenvedélyesen: a bizalm dött, mit óhajtok. Nehéz kér

Hogy cseppet oldjam, eg tásos boszorkányt, nem akár re hagytam csattanónak a h nem esett, gyanakvása semr tek, mint egy APEH-ellenőr, több, szakmámtól kissé ide baj? Megtudtam. A benyílób ölebet csitítgatott a kanapén szorkányság asszonydolog,

Hogy akkor a szakállas? tartson a nők között, kezelje részét is. Ezt abból gondolo lehet… Ragadozókörmű né Gyorsan motyogtam valami

A következő sarkon csepp mét: ő volt az.

NOVEMBER 8., KEDD

Jól végződött a Puskás-relik győztes világbajnoki érem, szen így, a hegymagasságú úton. Július óta nincs sportn – a számtan kedvelőinek m sport összes dicsőségét *Haj* szegénységi bizonyítvány is. volna be, ahová özönlenek szakma, és ha tetszik, ha ner Majálisé.

Olyan nehéz felismerni ez kupolája alatt, nem érzik, m híján a semmit igazgatja im belül megépül az új. És addig *ci* vagy *Darnyi* diadalait? Ad szült filmek elé, hátha átjárja ni? Gyanítom, sok égés lesz i

NOVEMBER 9., SZERDA

Le fogjuk mondani a kedvelt detését, olcsó élcelődést arról ilyesmit, ugyanúgy lemondju része. A másik, hogy van a ké építői, virtigli kommunisták együtt él a természettel. A re munista, tartsa az irányt, ha mindig egy irányba mutat, er

Minderről egy csodás jele ra nem jelent meg, holott u *Julien Green, T. S. Eliot, Pilin* orvoscsaládból származó fra volt, tanulmányozta *Marxot*, kommunista sem lett.

1937-ben Assisiben járt, meg, holott a keresztséget so rű matematikus Indiában m ben nyilván ilyen egy szélkak de ismerni akarta a társada ment gyári munkásnak, maj tiltakozó művet írt a közeled meg tüdővészben.

Életének stációit azért ve tői nem fognak érteni –, mil ság legmagasabb foka, hogy

TRIZNYA MÁTYÁS (+3)

Európai pillanatok

Triznya Mátyás végleg hazatért

LŐCSEI

Mattia ungherese. Magyar Mátyás – a Cinecittában mindenki így hívta. *De Sica* is, akinek a Csoda Milánóban forgatásakor trükkoperatőrként segédkezett. De így szólította *Fellini* is. Honfitársainak idehaza s a nagyvilágban csak Matyi maradt. Triznya Matyi, a kedves cimbora, a híres-neves római Triznya-kocsma életre hívója s névadója, aki boldog-szomorú emigrációjában úgyszólván minden szabad idejét a festészetnek szentelte.

Triznya Mátyás 1948-ban menekült el a szülőházából. Nem volt más választása, csak az emigráció. Művészetét a hosszú távollét során Rómától Heidelbergig befogadta a tájképfestészetet kedvelő világ. Idehaza azonban a nyolcvanas évekig azt sem igen tudták az emberek – a képzőművészet szerelmesei közül is legfeljebb egy-kettő –, hogy Triznya Mátyás a világon van. A Magyar Nemzeti Galériának, a Szépművészeti Múzeumnak, a Pest Megyei Múzeumok Igazgatóságának, valamint a Triznya-képeket gyűjtő magánszemélyeknek köszönhetően ezen az őszön a római magyar festő, Mattia ungherese végleg hazatért. Száznál is több képét felvonultató emlékkiállítása a Szentendrei Képtárban látható november 20-ig, az életművét bemutató kiadvány viszont, amelyet szerkesztői (*Klemmné Németh Zsuzsa* és *Simon László*) a Triznya-tárlat katalógusának szántak, itt marad velünk akkor is, amikor a gyűjteményes kiállítás anyaga visszaköltözik eredeti helyére, németországi, itáliai s hazai gyűjteményekbe. Itt marad, és őrzi az itáliai magyar festő emlékét.

Az emlékőrzésben két személyes hangvételű írás is segédkezik: az egyiket Triznya Mátyás hitvese, *Szőnyi Zsuzsa* írta, a másikat a zebegényi Szőnyi István Emlékmúzeumnak az a munkatársa, aki 1987-ben a Triznya-kiállítást Zebegényben tető alá hozta: *Köpöczi Rózsa*. A talentumnál, a megfejthetetlen tehetségnél időznek a legtovább mind a ketten. Ki-ki a saját látószögéből világítja meg azt a képtelenséget – azt a csodát? –, hogy miként lett festő abból az emberből, akit szinte minden akadályozott abban, hogy képzőművész legyen. Fölmenői, a híres pesti kereskedőcsalád tagjai cégük továbbvitele érdekében közgazdásznak szánták a fiút, Triznya Mátyás azonban – nagy titokban – a Képzőművészeti Főiskolára iratkozott be. A főiskolán az európai hírű grafikus, *Varga Nándor Lajos* személyében kitűnő mesterre talált. *Szőnyi István* is óriási hatással volt rá. Gyönyörű tanulóévek vártak volna rá, ha közbe nem avatkozik a világháború. A nagy festő lányával, Szőnyi Zsuzsával azon a napon kötöttek házasságot, amikor a német csapatok elfoglalták Magyarországot. Az ifjú pár Zebegénybe menekült, Szőnyi István instrukciói, valamint a varázslatos akvarellista, *Elekfy Jenő* példája alapján a képzőművészeti tanulmányokat ott is lehetett folytatni. Persze ameddig a szovjet megszállók „engedélyezték". A száműzetés keserű évei alatt, amikor a megélhetés, a megtelepedés gondja lett mindennél fontosabb, Triznya Mátyás a Szőnyi-akadémia „levelező hallgatójaként" fejezte be stúdiumait. A perspektíváról, a portrérajzolásról, a felhőfestésről írt leveleket vitt a posta Zebegényből Rómába, Rómából Zebegénybe.

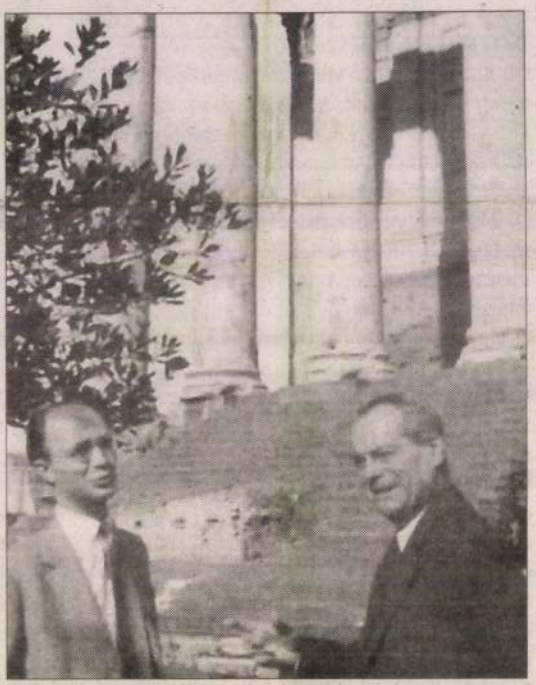

Szőnyi István és Triznya Mátyás Rómában, a Forum Romanumon 1957-ben

A távoktatásnak, amelyben a mester és a tanítvány egyformán örömét lelte, szemléletes végbizonyítványa lett az az egyéni kiállítás, amelyet Triznya Mátyás akvarelljeiből 1955-ben rendeztek Rómában. Ritka eset: a magyar festőt viszonylag hamar elfogadta, díjakkal is jutalmazta Itália. Talán az a rendületlen rajongás is megfogta a helybélieket, amellyel az antik Rómát meg az újabb korit Triznya Mátyás „leképezte". Szinte nem is létezett számára más téma, csak a Forum Romanum kövei, a Palatinus, az Aventinus, Caracalla termái, Ostia Antica ókori maradványai. Ahogyan „tört oszlopok tövén / a múlandóság meditál"… A pusztulás merengő, filozofikus ábrázolásához a mediterrán éghajlatú vidékeken nem igazán használatos festészeti technikát alkalmazott Triznya Mátyás: a képeinek utánozhatatlan frissességet és fényhatást adó vízfestést. Az akvarellhez is éppen olyan következetesen ragaszkodott, mint a témáihoz, talán mert az akvarelltechnikát a pillanat, az azonnaliság műfajának tartotta. S Triznya Mátyást az Örök Városban, a Római Birodalom romjain nem érdekelte más, csak a pillanat. „Képeimet európai pillanatoknak szántam" – mondta egyszer már idehaza, pályája csúcsán, az utolsó nagy költözködés előtt pár esztendővel. És csakugyan azok, képzőművészeti pillanatfelvételek Európáról az európaiaknak. Talán azért is tűnnek olyan ismerősnek Triznya Mátyás lapjai, ha nem járt is az ember Ostia Anticában.

(Triznya Mátyás, 1922–1991. PMMI-kiadvány, 2005. Ármegjelölés nélkül)